Hallituksen esitys Eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2000

YLEISPERUSTELUT

1. Kansantalous vuosina 1999-2000

Talouden näkymät ovat vuonna 2000 varsin hyvät. Kansainvälisen talouskehityksen epävarmuudet ovat vähentyneet, maailmankaupan kasvun arvioidaan ensi vuonna nopeutuvan ja euromaiden talouksien vahvistuvan. Suurin epävarmuustekijä liittyy Yhdysvaltojen pitkään jatkuneen talouskasvun päättymiseen ja Japanin talouden epävarmoihin näkymiin.

Suomessa kokonaistuotannon kasvu jatkuu ripeänä, työpaikkojen määrä kasvaa ja työttömyys vähenee. Merkittävin kotimainen riski liittyy työmarkkinoiden kapeikkoihin ja niiden aiheuttamiin palkkapaineisiin. Talouskehitys on jatkumassa kuitenkin verraten tasapainoisena edellyttäen, että seuraava tuloratkaisu turvaa maltillisen palkkakehityksen.

Talouspolitiikan tehtävät liittyvät toisaalta talouden pidemmän aikavälin kasvumahdollisuuksien kohentamiseen, toisaalta kasvun vakauden turvaamiseen. Keskeistä molemmissa on edellytysten luominen työllisyyden kestävälle lisääntymiselle siten, että työssäkäyvien osuus väestöstä kasvaa. Tällainen linja turvaa parhaiten julkiset palvelut ja antaa liikkumavaraa työn verotuksen keventämiseen.

Työllisyysasteen kohottaminen edellyttää hyvin toimivia työmarkkinoita. Työkustannusten tulee pysyä kansainvälisesti kilpailukykyisinä. Sekä ammatillisen että alueellisen liikkuvuuden tulee lisääntyä niin, että kustannuksia kohottavia kapeikkoja ei pääse syntymään. Liikkuvuuden kannalta keskeistä on asuntomarkkinoiden toimivuus. Suhdannetilanteeseen nähden on perusteltua, että finanssipolitiikan linja pysyy tiukkana.

Hallitus varautuu vaalikauden aikana 10-11 mrd. markan suuruisiin tulovero- ja sosiaalivakuutusmaksuperusteiden kevennyksiin. Näitä koskevat sekä pääoma-, yhteisö- ja korkotulojen verokannan nostamiseen 29 prosenttiin liittyvät ratkaisut tehdään myöhemmin talousarvioesityksen antamisen jälkeen.

Kansainvälinen talous

Kansainvälisen talouskehityksen epävarmuudet ovat vähentyneet, ja vaikka maailmankauppa onkin vielä kasvultaan vähäistä, ovat sen näkymät vuodelle 2000 kirkastuneet. Yhdysvaltojen jo poikkeuksellisen pitkään jatkunut ripeä talouskasvu hidastuu, mutta vahvana jatkuva kotimainen kysyntä ja tuontitavaroiden halpuus pitävät tuonnin suurena. Japanissa kokonaistuotannon lasku on päättymässä ja Aasian maiden näkymät ovat yleisestikin kohenemassa, samoin myös Latinalaisen Amerikan maiden.

Euroalueen talouskehitystä on jo vuoden verran hallinnut kaksi kehityssuuntaa. Ensinnä, kotitalouksien luottamus on pysynyt vahvana ja kulutus on ylläpitänyt talouden aktiviteettia, kun taas teollisuuden luottamus ja tuotanto ovat olleet matalalla. Toiseksi, euroalueen ydinmaiden, ennen muuta Saksan ja Italian, taloudet ovat olleet vaikeuksissa,

kun taas reuna-alueilla talouskasvu on jatkunut vahvana. EU:n ulkopuolisten markkinoiden kasvun nopeutuminen ja vuoden 1999 alkupuolella halventuneen euron kohentama kilpailukyky nopeuttavat kuitenkin jälleen ensi vuonna euroalueen vientiä ja riskit hitaan kasvun jatkumisesta ovat vähentyneet.

Vuoden 2000 aikana euroalueen kokonaistuotannon kasvu nopeutuu ja maittaiset kasvuerot tasoittuvat. Euromaiden - samoin kuin koko EU-alueen - kokonaistuotannon kasvun arvioidaan ensi vuonna nopeutuvan 2½ prosenttiin, eli puoli prosenttiyksikköä tästä vuodesta. Yritysten asema vahvistuu, ja investointien elpyessä myös kotimaisen kysynnän kasvu hieman nopeutuu; työttömyysaste painuu 10 prosenttiin. Inflaatio on hidastunut yhtäjaksoisesti vuodesta 1991; tämän vuoden runsaasta prosentista kuluttajahintojen nousu nopeutuu ensi vuonna vain hieman ja työkustannusten nousu henkeä kohti pysyy 2½ prosentissa.

Taulukko 1. Kansantalous ja julkinen talous

	1996	1997*	1998*	1999**	2000**
Bruttokansantuote käyvin hinnoin, mrd. mk	587,6	632,9	686,0	715,4	754,5
Bruttokansantuote, määrän muutos, %	4,1	5,6	5,6	3,8	3,9
Työttömyysaste, %	14,6	12,7	11,4	10,3	9,3
Työllisyysaste, %	61,9	62,9	64,1	65,7	66,5
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	0,6	1,2	1,4	1,0	1,7
Kauppatase, mrd. mk	52,1	60,1	66,7	59,5	62,5
Vaihtotase, mrd. mk	23,9	35,6	40,3	34,9	38,9
Korollinen ulkomainen nettovelka					
— mrd. mk	172,8	165,0	142,3	118,6	79,7
— % viennistä	78,2	66,1	52,7	43,9	27,4
— % BKT:sta	29,4	26,1	20,7	16,6	10,6
Julkiset menot, % BKT:sta	57,6	55,4	52,1	50,4	48,9
Veroaste, % BKT:sta	47,1	46,3	46,2	46,7	46,8
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta	-3,0	-1,6	1,4	3,1	4,7
— valtionhallinto	-7,1	-4,1	-1,7	-0,3	0,7
— paikallishallinto	0,8	-0,3	0,0	0,1	0,3
— työeläkerahastot	3,4	3,3	3,3	3,3	3,4
— muut sosiaaliturvarahastot	-0,1	-0,5	-0,2	0,0	0,3
Julkisyhteisöjen velka[1)]					
— mrd. mk	331,8	341,3	332,7	325,4	318,1
— % BKT:sta	57,9	55,4	50,0	46,6	42,9
Valtionvelka[2)]					
— mrd. mk	395,5	418,2	420,3	423,2	416,0
— % BKT:sta	67,3	66,1	61,3	59,2	55,1

1) EU:n tilinpitosuositusten mukainen julkinen bruttovelka.

2) Ilman valtion eläkerahastolta otettuja lainoja budjettitalouteen.

Ulkomaankauppa

Ulkomaankaupan kasvun pysähtyminen viime vuoden lopulla ja viennin matala taso tämän vuoden alkupuoliskolla merkitsevät viennin kasvun jäämistä vain 3½ prosenttiin tänä vuonna. Maailmankaupan elpyminen ja Venäjänkaupan vertailutason mataluus nostavat kasvulukuja vuoden jälkipuoliskolla ja ensi vuonna kasvuksi arvioidaan 6 prosenttia. Viennin kasvun hidastuminen on ollut erityisen selvää metsäteollisuudessa ja perinteisessä metalliteollisuudessa, kun taas elektroniikkateollisuuden tuotteiden vienti on jatkanut vahvaa kasvuaan. Sen kasvu jatkuu hyvänä ensi vuonna, jolloin myös muut vientialat elpyvät.

Tuonnin määrä lisääntyy tänä vuonna 4 prosenttia ja ensi vuonna 5½ prosenttia. Teollisuustuotannon kasvun vauhdittumisen myötä raaka-aineiden ja tuotantotarvikkeiden tuonti vilkastuu, mutta myös investointi- ja kulutustavaroita tuodaan ensi vuonna tämänvuotista enemmän. Ulkomaankaupan vaihtosuhde heikkenee tänä ja ensi vuonna yhteensä 4 prosenttia. Tuontihintojen pari vuotta jatkunut lasku on päättynyt ja hinnat nousevat ensi vuonna, kun taas teknologiatuotteiden suhteellisten hintojen lasku pitää vientihintojen nousun vähäisenä. Vaihtosuhteen heikkenemisestä huolimatta ulkomaankaupan ylijäämäisyys kasvaa ja vaihtotaseen ylijäämä nousee ensi vuonna 5 prosenttiin BKT:sta. Vastaavasti korollisen ulkomaisen nettovelan osuus putoaa 10 prosenttiin.

Yksityinen kulutus

Yksityisen kulutuksen kasvu on jatkunut ripeänä ja tänä vuonna kulutus kasvaa 4 prosenttia. Lisääntyvä työllisyys, matala inflaatio ja tuloverotuksen keventyminen lisäävät kotitalouksien käytettävissä olevia reaalituloja 4 prosenttia, säästämisaste pysyy 4½ prosentissa. Kotitalouksien luottamus on pysynyt vahvana ja luotonotto on vilkastunut. Rahankäyttö suuntautuu lähinnä asunnonvaihtoon, kestokulutustavaroihin ja elektroniikkaan. Sama suuntaus jatkuu vuonna 2000. Kotitalouksien kulutuksen 3½ prosentin kasvu on kuitenkin suuremmassa määrin vähentyvän säästämisen ja lisääntyvän luotonoton varassa. Kotitalouksien rahoitusasema pysyy silti edelleen hyvänä.

Investoinnit

Yritysten rahoitusasema on pysynyt vahvana huolimatta eräiden vientialojen vaikeuksista. Investoinneissa tämä näkyy kone- ja laiteinvestointien sekä liikerakentamisen vilkkautena, kun taas perinteisessä teollisuudessa investoinnit ovat laskussa. Ensi vuonna teollisuudenkin kotimaisten investointien odotetaan kääntyvän kasvuun. Teollisuuden investoinneista merkittävä osa suuntautuu edelleen ulkomaille, minkä lisäksi tutkimus ja tuotekehittelymenot ovat kasvussa. Asuntoinvestoinnit lisääntyivät viime vuonna kymmenyksen, tänä ja ensi vuonna kasvuvauhti hidastuu runsaaseen viiteen prosenttiin; rakentamisessa lähinnä pientalorakentaminen pysyy vilkkaana. Julkiset investoinnit pysyivät viime vuonna edellisvuoden tasolla, mutta tänä vuonna niiden arvioidaan kääntyvän laskuun. Ensi vuonna julkiset investoinnit ovat lähes ennallaan. Yhteensä investoinnit lisääntyvät tänä vuonna 8 ja ensi vuonna 5½ prosenttia.

Kokonaistuotanto

Kokonaistuotannon kasvu on hidastumisestaan huolimatta pysynyt vahvana. Kasvua on tukenut elektroniikkateollisuuden ohella kotimainen kysyntä. Viime vuoden 5½ prosentista BKT:n kasvu hidastuu tänä vuonna 4 prosenttiin, jossa se pysyy myös vuonna 2000. Kasvun tasaisuus selittyy osaltaan eri kysyntäerien onnistuneesta vuorovedosta, osaltaan siitä, että käyttämättömiä voimavaroja on edelleen ollut riittävästi saatavissa. Ensi vuonna perinteinen vientiteollisuus on vahvistumassa kun taas kotimaisen kysynnän kasvu hieman hidastuu.

Työllisyys

Työvoiman kysynnän kasvu on nopeutunut tuntuvasti vuoden 1999 aikana. Työpaikkojen määrä ylitti vuoden puolivälissä edellisvuoden tason 80 000 työpaikalla; eniten ovat työpaikat lisääntyneet yksityisissä palveluissa ja rakentamisessa. Työllisten osuus työikäisestä väestöstä nousee tänä vuonna 1½ prosenttiyksikköä 65,7 prosenttiin ja vuonna 2000 edelleen 66,5 prosenttiin. Myös työvoiman tarjonta on työmahdollisuuksien parantuessa lisääntynyt ja työttömien määrä väheni vuoden 1999 alkupuoliskolla vain 30 000 hengellä. Koko vuonna työttömyysaste alenee runsaan prosenttiyksikön viime vuodesta, 10,3 prosenttiin, ja vuonna 2000 edelleen 9,3 prosenttiin.

Inflaatio

Kuluttajahintojen nousu on jäänyt viime vuosina vähäiseksi ja tänä vuonna hintojen nousuksi arvioidaan yksi prosentti, joten inflaatiovauhti Suomessa pysyy kilpailijamaiden tuntumassa. Aasian kriisin raaka-ainehintoja laskeva vaikutus on vähitellen haihtumassa ja raakaöljyn hinnan nousu yhdessä dollarin kallistumisen kanssa ovat hieman nopeuttaneet kuluttajahintojen nousua. Kustannuspaine pysyy vähäisenä, mikäli vuoden 2000 tuloratkaisu pysyy maltillisena. Taloudessa on kuitenkin odotettavissa kasvavassa määrin aloittaisia ja alueittaisia tuotantokapeikkoja, mikä saattaa vähitellen muodostua uhkaksi kustannustason vakaudelle. Kuluttajahintojen nousuksi vuonna 2000 arvioidaan 1,7 prosenttia.

Kuvio 1. Työllisyys

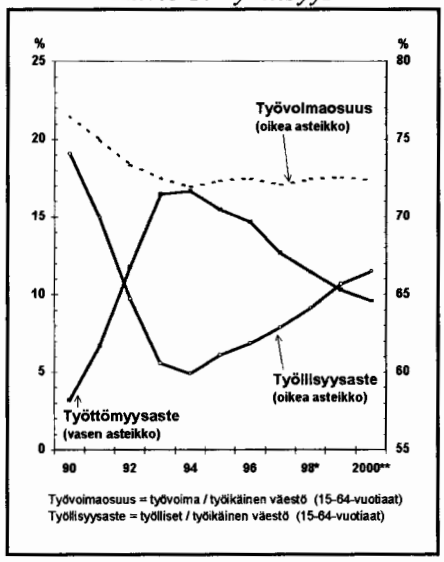

Kuvio 2. Bruttokansantuote, määrän muutos

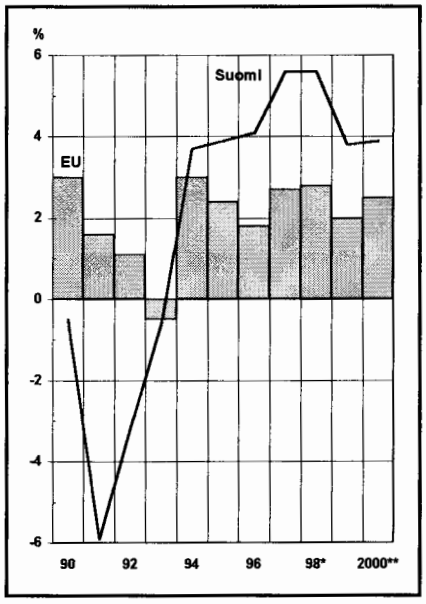

Kuvio 3. Ulkoinen tasapaino, 12 kk:n liukuva summa

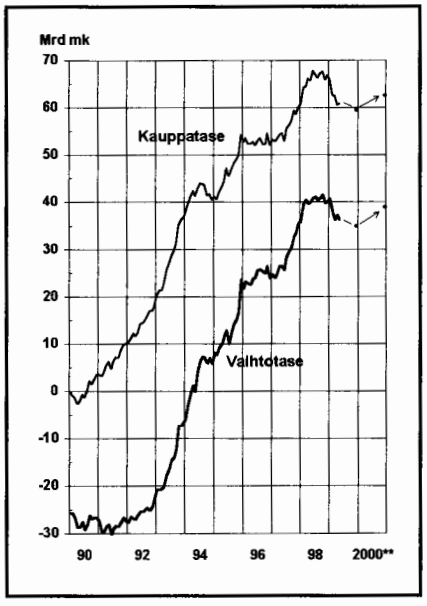

Kuvio 4. Kuluttajahinnat, muutos edellisestä vuodesta

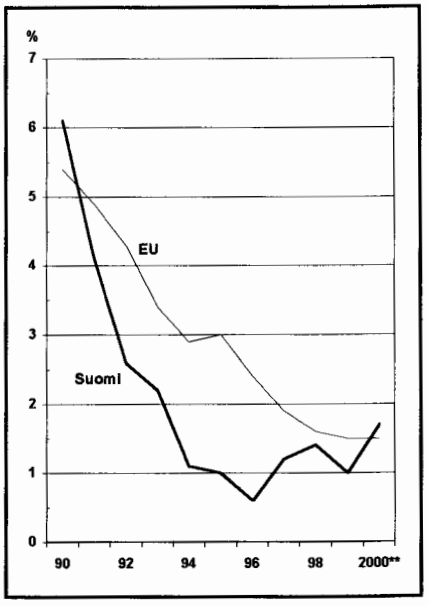

Kuvio 5. Kysyntä ja tarjonta, 1990=100

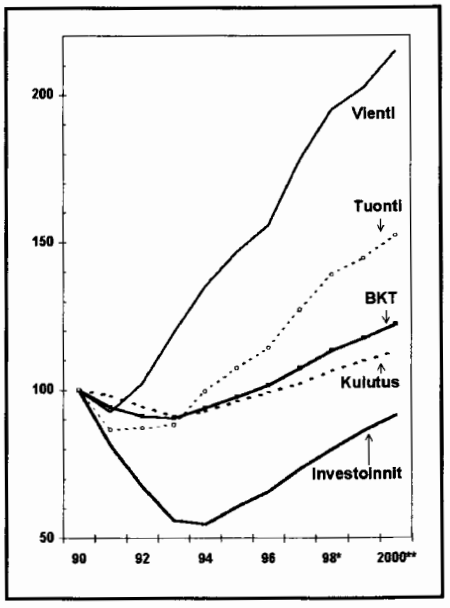

2. Talouspolitiikan linja

2.1 Talouspolitiikan lähtökohdat

Kansantalouden kasvu ja työllisyys sekä vaihtotaseen ja julkisen talouden tasapainot ovat kehittyneet laman jälkeen suotuisasti. Myönteinen kehitys on perustunut maltillisiin palkkaratkaisuihin ja vakautuneisiin rahoitusmarkkinoihin. Talouskasvu on viime vuosina jopa ylittänyt budjettiesitysten mukaiset ennusteet ja inflaatio on jäänyt ennakoitua hitaammaksi samalla, kun julkisen sektorin tasapaino on parantunut tavoiteltua nopeammassa tahdissa ja velkaantuminen on kääntynyt laskuun. Nopeasta talouskasvusta huolimatta työttömyys on pysynyt edelleen korkeana. Tähän on osaltaan vaikuttanut työvoiman tarjonnan kasvu.

Talouden vahvoja perustekijöitä kuvastavat kuluttajien vahva luottamus omaan talouteen sekä myös kansainvälisten luokituslaitosten korottamat arvosanat Suomen valtiolle velanottajana. Pitkäjänteisellä kasvupolitiikalla ja julkisten menojen säästöillä aikaisemmat suuret vajeet on kurottu umpeen ja vuonna 1998 koko julkisessa taloudessa kirjattiin ensimmäistä kertaa sitten vuoden 1990 ylijäämä, jonka ennakoidaan edelleen kasvavan tänä ja ensi vuonna. Myös valtiontaloudessa arvioidaan saavutettavan ylijäämä vuonna 2000.

Hallitusohjelman mukaisesti talouspolitiikan päätavoite on työllisyyden lisääminen siten, että työllisyysaste lähestyy 70 prosenttia, kun sen ennustetaan tänä vuonna olevan vajaa 66 prosenttia. Tavoitteen saavuttamiseksi on tarpeen toteuttaa myös hyödyke-, pääoma- ja työmarkkinoiden toimivuutta parantavia rakenteellisia uudistuksia sekä parantaa verotuksen ja sosiaaliturvaetuuksien kannustinvaikutuksia. Hallitus pyrkii siihen, että veroratkaisut tukevat maltillista tulosopimustoimintaa ja tähtää työmarkkinajärjestöjen kanssa yhteiseen kasvu- ja työllisyysstrategiaan. Työn verotuksessa ja sosiaaliturvamaksuissa koko hallituskauden aikana varaudutaan 10-11 mrd. markan kevennyksiin. Valtion menot pidetään hallitusohjelman mukaan koko vaalikauden ajan reaalisesti enintään vuoden 1999 varsinaisen talousarvion tasolla.

Suomessa talouskasvu on ollut nopeampaa ja myös jatkunee selvästi nopeampana kuin EU-maissa keskimäärin. Takana on kuitenkin lama, jonka jäljiltä taloudessa on vielä runsaasti käyttämättömiä voimavaroja. Talouskasvun odotetaan voivan jatkua hallituskauden loppuun liki 3 prosentin vuosivauhtia.

Finanssi- ja rakennepolitiikan vastuu talouden suotuisasta kehityksestä on korostunut yhteisen valuutta-alueen syntymisen myötä. Yhteisillä euromarkkinoilla hinnat eivät seuraa kotimaista palkkakehitystä yhtä kiinteästi kuin ennen euroaikaa. Hintainflaation sijaan potentiaaliseksi uhkaksi kestävälle kehitykselle ovat nousseet palkkojen ylisuuret korotukset, jotka toteutuessaan heikentäisivät yritysten kannattavuutta ja sitä kautta työllisyyttä. Finanssipolitiikan on osaltaan varmistettava, että tällainen kilpailukykyä heikentävä kehitys ei pääse liikkeelle. Olennaista on talouskasvun kapeikkojen poistaminen rakennepolitiikan keinoin ennenkuin riskit kustannuskehityksen nopeutumisesta toteutuvat.

2.2 Finanssipolitiikan mitoitus

Kasvavan työllisyyden ja hyvän talouskehityksen varmistamiseksi tarvitaan ennen muuta maltillista työvoimakustannusten kehitystä. Syksyn 1999 työmarkkinaneuvottelut ovat tässä suhteessa ensiarvoisen tärkeitä. Hallitus siirtää vuoden 2000 veropolitiikan keskeiset ratkaisut tehtäväksi näiden sopimusneuvottelujen jälkeen. Finanssipolitiikan kokonaismitoitus säilyy tiukkana, kun valtion suurta velkaa pienennetään ja varaudutaan verotuksen keventämiseen sekä väestön ikääntymisen taloudellisiin vaikutuksiin.

Suomen korkea veroaste haittaa kansainvälistyvässä maailmassa työllistymistä ja työllistävää talouskasvua. Työn verotuksen ja sosiaaliturvamaksujen hallitusohjelman mukainen alentamistavoite perustuu tähän. Lisätilan luomiseksi työn verotuksen kevennyksille verotuksen painopistettä muutetaan pääomatulo-

jen, kiinteistövarallisuuden ja ympäristöverotuksen suuntaan, mutta vuotta 2000 koskevat päätökset lykätään myös näiltä osin osittain myöhemmäksi.

Eräitä tuottovaikutuksiltaan pienehköjä veropoliittisia ratkaisuja on jo mukana budjettiesityksessä. Tuloverotuksen asteikkotarkistus esitetään toteutettavaksi 1 prosentin inflaation mukaisena. Pankkitalletusten verovapaus ja vanhojen asuntoluottojen ylimääräinen korkovähennys ehdotetaan poistettavaksi. Osana pyrkimystä nostaa keskimääräistä eläkkeelle jäämisikää ehdotetaan rajoitettavaksi vapaaehtoisten eläkevakuutusten maksujen verotukea.

Ennustettu talouskasvu edellyttää työllisyyden kasvua siinä määrin, että työvoimakapeikot voivat yleistyä korkean työttömyyden olosuhteissakin. Maan sisäisestä muuttoliikkeestä ja suhdannetilanteesta aiheutuvat alueelliset ongelmat voivat kärjistyä ja alueelliset erot työtilaisuuksissa ja palvelutasossa pitävät muuttoliikettä yllä myös lähivuosina. Nämä ongelmat kietoutuvat toisiinsa ja edellyttävät laaja-alaista korjaavaa rakennepolitiikkaa. Näiltä osin konkreettisia kehittämiskohteita esitetään mm. hallituksen hankesalkussa.

Työmarkkinoita ja eriasteista koulutusta myös laadullisesti kehittämällä on lisättävä työvoiman tarjontaa tulevina vuosina. Lähivuosien suuri haaste on, kuinka saada ikääntyvät työntekijät pysymään pidempään työelämässä ja työnantajat pitämään heidät töissä. Kuluvan vuoden kesäkuun lopussa työmarkkinajärjestöt sopivat toimista, joilla myöhennetään eläkkeelle siirtymistä. Hallitus on omalta osaltaan päättänyt ryhtyä tarpeellisiin toimiin.

Maan sisäisen muuttoliikkeen voimistuminen näkyy kasvukeskuksissa tonttien ja rakentamisen sekä viime kädessä asuntojen ja vuokrien kallistumisena. Tästä kehityksestä on jo selkeitä viitteitä. Laman aikana valtion tukeman asuntotuotannon suuri osuus oli perusteltua. Vuosina 1998-99 valtion tukeman tuotannon aloituksia pienennettiin, kun nähtävissä oli vapaarahoitteisen tuotannon elpyminen. Keskeinen asuntorakentamisen ongelma kasvukeskuksissa on kohtuuhintaisen rakentamiskelpoisen tonttimaan puute. Tässä kunnilla on keskeinen rooli siinä, että ne tehostavat maa- ja kaavoituspolitiikkaa rakennusmaan tarjonnan turvaamiseksi rakennusliikkeiden ohella institutionaalisille omistajille ja suoraan asukkaille.

Talousarvioesityksen menot ilman nettokuoletuksia on mitoitettu 192,9 mrd. markan tasolle, mikä reaalisesti ylittää lähes kahdella miljardilla markalla vuoden 1999 varsinaisen talousarvion tason. Kasvu liittyy mm. EU:n jäsenmaksun kohoamiseen ja EU:n rahoittamien menojen kasvuun.

Kansantalouden tilinpidon käsittein valtionhallinto[1)] jää vuonna 1999 enää lievästi alijäämäiseksi ja muuttuu ylijäämäiseksi vuonna 2000. Myös paikallishallinto[1)] on vuonna 2000 ylijäämäinen. Koko julkisen sektorin ylijäämä kohoaa tänä vuonna yli 3 prosenttiin suhteessa kansantuotteeseen ja ensi vuonna 4½ prosenttiin. Julkinen ja valtion velkaantuneisuus alenevat selvästi tänä ja ensi vuonna.

Finanssipolitiikka jatkuu budjettiesityksen mukaan kysyntää rajoittavana, kun julkisen sektorin rahoitusylijäämä suhteessa kansantuotteeseen kasvaa 1½ prosenttiyksikköä. Julkisen talouden perusylijäämä, tulojen ja menojen erotus ilman korkomenoja, kasvaa 1½ prosenttiyksikköä suhteessa kansantuotteeseen. Finanssipolitiikka on kuitenkin vähemmän kiristävää kuin muutamana edellisvuotena.

Finanssipolitiikan tiukkuus perustuu osin nopeasta talouskasvusta ja työttömyyden alentumisesta aiheutuvaan suhdanneautomatiikkaan ja osin kurinalaiseen menopolitiikkaan.

Valtiontalouden muuttuminen ylijäämäiseksi vuonna 2000 perustuu useita vuosia kestäneeseen poikkeuksellisen myönteiseen suhdannekehitykseen ja riittäviin menojen hillintätoimiin. Suuri valtion velka, pidemmän aikavälin tarve alentaa verotusta ja ikääntyvästä väestöstä aiheutuvat menopaineet edellyttävät valtiontalouden perustan edelleen vahvistamista.

---

1) Valtionhallinto ja paikallishallinto ovat kansantalouden uudistetun tilinpidon mukaisia käsitteitä valtiolle ja kunnille. Paikallishallintoon luetaan kunnat, kuntayhtymät ja Ahvenanmaan maakunta.

2.3 Talouspolitiikan koordinaatio talous- ja rahaliitossa

Talous- ja rahaliitossa vastuu talouspolitiikasta säilyy edelleen pääosin kansallisella tasolla. Yhteistä rahapolitiikkaa toteuttaa Euroopan keskuspankkijärjestelmä, joka kantaa ensisijaisesti vastuuta euroalueen hintavakaudesta. Julkisen talouden vakautta valvotaan perustamissopimuksen sekä vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisin menettelyin Euroopan unionin tasolla. Muilta osin talouspolitiikkaa sovitetaan yhteen silloin kun se koskee jäsenvaltioiden yhteistä etua.

ECOFIN-neuvosto on talouspolitiikan koordinaation kannalta keskeinen päätöksentekoelin. Epäviralliset euro-11 -kokoukset, joita on järjestetty kesäkuusta 1998 alkaen euroalueen maiden kesken, käsittelevät yhteiseen rahaan liittyviä erityisiä näitä maita koskevia talouspoliittisia kysymyksiä ja toimivat eräänlaisena ennakkovaroitusjärjestelmänä. Kölnin Eurooppa-neuvostossa kesäkuussa 1999 sovittiin Euroopan työllisyyssopimuksesta, joka pyrkii edistämään unionin työllisyysstrategiaa entistä kokonaisvaltaisemmin. Tämä kokonaisuus muodostuu kolmesta osa-alueesta. Nämä ovat yhteiset työllisyyssuuntaviivat (Luxemburg-prosessi), hyödyke- ja pääomamarkkinoiden uudistamista koskeva hanke (Cardiff-prosessi) sekä makrotaloutta koskeva laaja vuoropuhelu (Köln-prosessi), jota talouspolitiikan toimijat käyvät työmarkkinaosapuolten kanssa.

Talous- ja rahaliiton kolmas vaihe on käynnistyessään luonut entistä suotuisammat edellytykset talouskasvulle. Euroopan keskuspankki on voinut alentaa ohjauskorkoaan ilman inflaatiovaaraa. Eräissä jäsenvaltioissa julkisen talouden tervehdyttäminen ei ole edennyt asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Talouskasvun voimistuminen Euroopassa edistää myös julkisen talouden tasapainotavoitteiden saavuttamista.

Julkisen talouden vakauden valvonnassa on jäsenvaltioiden vakaus- ja lähentymisohjelmilla keskeinen asema. Ne ovat osa seuranta- ja ennakkovaroitusjärjestelmää, jonka avulla kestävä lähentyminen ja vakauden säilyminen voidaan taata.

Tämän talousarvioesityksen kanssa samaan aikaan annetaan eduskunnalle tiedoksi Suomen toinen vakausohjelma, joka on jatkoa aikaisemmille lähentymisohjelmille ja vuonna 1998 laaditulle ensimmäiselle vakausohjelmalle. Ohjelman mukaan Suomi täyttää kaikki Euroopan unionin tasolla asetetut julkisen talouden vakautta koskevat tavoitteet.

3. Julkinen talous

Julkisen talouden vahvistuminen jatkuu vuonna 1999. Valtionhallinnon alijäämä kutistuu lähelle nollaa ja on kokonaistuotantoon suhteutettuna 11 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuoden 1994 pohjataso. Kuntien talous on likimain tasapainossa ja sosiaaliturvarahastojen ylijäämä pysyy yli 3 prosentissa suhteessa kokonaistuotantoon. Sosiaaliturvarahastojen ylijäämää pitää yllä työeläkkeiden osittainen rahastointi, jolla varaudutaan eläkemenojen kasvuun. Vuonna 2000 julkinen talous vahvistuu yhä. Valtiontalous kääntyy ylijäämäiseksi, viimeksi valtiontalous oli ylijäämäinen vuonna 1990. Myös kuntien ja kuntayhtymien talous on ylijäämäinen ja sosiaaliturvarahastojen ylijäämä on runsas 3½ prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon.

Vuonna 1998 Suomella ei ollut vaikeuksia täyttää talous- ja rahaliiton julkisen talouden lähentymiskriteerejä. Julkinen talous suhteessa kokonaistuotantoon oli prosentin ylijäämäinen, kun minimiehto edellyttää, että alijäämä saa olla korkeintaan 3,0 prosenttia. Julkisyhteisöjen EMU-velka oli 50 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon, mikä alitti selvästi 60 prosentin enimmäisrajan.

Talous- ja rahaliiton kolmannen vaiheen alettua 1.1.1999, Suomi otti yhdessä 10 muun EU-maan kanssa käyttöön yhteisen rahan, euron. Samalla kaikkien jäsenvaltioiden julkistalouksien seurantaa tehostettiin. Yhteisen rahan alueeseen osallistuvien maiden osalta valvonta perustuu vuosittain laadittaviin vakausohjelmiin. Perustamissopimusta täsmentävän vaka-

us- ja kasvusopimuksen mukaan julkisen talouden tulee olla keskipitkällä aikavälillä tasapainossa tai ylijäämäinen. Suomi täyttää selvästi tämän ehdon. Vuonna 1999 julkisyhteisöjen ylijäämä nousee 3,1 prosenttiin ja vuonna 2000 4,7 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon. Julkisyhteisöjen velkaantuneisuus alenee niin, että vuonna 2000 EMU-velka suhteessa kokonaistuotantoon on noin 43 prosenttia.

3.1 Valtionhallinto

Valtionhallinnon rahoitusalijäämä suhteutettuna kansantuotteeseen pieneni vuonna 1998 noin 2½ prosenttiyksiköllä 1½ prosenttiin. Verotulojen kasvu yleensäkin oli nopea hyvän talouskasvun ansiosta, ja erityisesti yhteisöveron kertymä kasvoi voimakkaasti. Toisaalta menojen kasvun hillinnässä onnistuttiin suotuisan suhdannetilanteenkin myötävaikutuksella. Valtionvelan kasvu melkein pysähtyi ja velka suhteessa kokonaistuotantoon aleni 5 prosenttiyksiköllä 61 prosenttiin.

Vuonna 1999 valtion verotulojen kasvu hidastuu. Välittömien verojen kasvua alentavat asteikkotarkistusten lisäksi yhteisöveron kasvun hidastuminen ja eräät aiempiin vuosiin kohdistuvat tilitykset. Tuotantoverojen (välillisten verojen) kasvu hidastuu myös; kasvu vastaa suunnilleen kotimaisen kysynnän kehitystä. Tulojen kaikkiaan arvioidaan kasvavan viitisen prosenttia. Valtion menot eivät kasva vuonna 1999 lainkaan. Kulutusmenot lisääntyvät jossain määrin henkilöstön määrän lievän kasvun ja palkkaratkaisujen vuoksi. Muita kasvavia menoeriä ovat lähinnä eläkemenot (rahastoidut ja rahastoimattomat sosiaalietuudet) sekä maksut EU:n budjettiin. Toisaalta mm. tukipalkkiot, työttömyysmenot, korkomenot ja investoinnit supistuvat. Valtionhallinto lähestulkoon tasapainottuu vuonna 1999 sillä rahoitusalijäämää arvioidaan syntyvän enää pari prosentin kymmenystä suhteessa kansantuotteeseen. Varsinaisen talousarvion ja lisätalousarvion mukaan valtio lyhentää velkojaan runsaalla miljardilla markalla. Tästä huolimatta valtionvelan markkamäärä kasvaa valuuttakurssivaikutusten takia. Velka suhteessa kokonaistuotantoon alenee kuitenkin alle 60 prosenttiin.

Vuonna 2000 valtion tulot kasvavat suunnilleen edellisvuotista vauhtia. Tuloverotuksen inflaatiotarkistus esitetään tehtäväksi 1 prosentin inflaatiota vastaavasti. Vuoteen 2000 ajoittuu eräitä valtion menoja lisääviä uudistuksia. Näitä ovat mm. maatalousmenoja kasvattava ns. Agenda 2000 ja eräät opetustoimen uudistukset, jotka tosin kasvattavat menoja tuntuvammin vasta myöhempinä vuosina. Menot yhteensä jäävät suunnilleen vuoden 1999 tasolle. Valtionhallinto muuttuu vuonna 2000 lievästi ylijäämäiseksi, arviolta 0,7 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon. Valtion velkaantuneisuus pienenee talousarvioesityksen mukaan edelleen vuonna 2000, ja olisi kokonaistuotantoon suhteutettuna 55 prosenttia.

3.2 Paikallishallinto

Vuonna 1998 paikallishallinnon (kuntien ja kuntayhtymien) talous kohentui verotulojen myönteisen kehityksen vuoksi. Ansiotulojen perusteella määräytyvä kunnallisvero lisääntyi 3,2 mrd. mk ja kunnille tilitetty yhteisövero 1,4 mrd. mk, vaikka kuntien yhteisöveron jakoosuutta pienennettiin 40,0 prosenttiin aiemmasta 44,8 prosentista. Kaikkiaan verotulot kasvoivat yli 2 mrd. mk enemmän kuin kunnat talousarvioissaan olivat ennakoineet. Kuntien valtionosuuksia vähennettiin aiempien päätösten mukaisesti 1,3 mrd. mk. Toisaalta valtionosuuksia korotettiin kustannustason arvioidulla 2,8 prosentin muutoksella, mikä lisäsi kuntien tuloja 0,7 mrd. mk.

Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate kasvoi edellisen vuoden 7,4 mrd. markasta 8,8 mrd. markkaan, mikä ylitti käyttöomaisuuden suunnitelman mukaiset poistot runsaalla miljardilla markalla. Kuntien väliset taloudelliset erot pysyivät suurina. Kaikkiaan 72 kunnan vuosikate oli negatiivinen, kuten myös vuonna 1997. Kuntien ja kuntayhtymien

lainakanta oli vuoden lopussa 27,3 mrd. mk ja kassavarat 15,0 mrd. mk.

Vuonna 1999 kuntien ja kuntayhtymien rahoitusasema kohenee edelleen, vaikka verotulojen kasvu hidastuu selvästi edellisvuodesta. Kunnallisvero lisääntynee 2 mrd. mk; ansiotulovähennyksen korottaminen pienentää kuntien ansiotuloveroja runsaalla miljardilla markalla. Keskimääräinen tuloveroprosentti nousi edellisvuoden 17,55 prosentista 17,63 prosenttiin. Yhteisöveron tuoton ja kiinteistöverojen arvioidaan molempien kasvavan 0,3 mrd. mk. Vuodelle 1999 kiinteistöveroprosentteja korotti 170 kuntaa. Kuntien valtionosuuksiin tehtiin kustannustason arvioitua 2,5 prosentin muutosta vastaava korotus, mikä lisäsi valtionosuuksia noin 0,6 mrd. markalla.

Voimassa oleva tulopoliittinen ratkaisu nostaa kuntien työntekijöiden ansioita vuonna 1999 1,9 prosenttia, palkkaliukumineen ansiot noussevat 2,5 prosenttia. Virka- ja työehtosopimusten voimassaoloaika päättyy tammikuussa 2000. Kuntatyönantajien KVTEL-maksua nostettiin 0,3 prosenttiyksikköä ja opettajien eläkemaksua 3,0 prosenttiyksikköä. Osa-aikaisen työn määrä kasvaa osa-aikaeläkkeiden suosion lisääntymisen takia. Henkilöstömenojen arvioidaan kokonaisuutena lisääntyvän runsaalla 3 prosentilla.

Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate kasvaa edellisvuoden 8,8 mrd. markasta 9,2 mrd. markkaan.

Vuonna 2000 kunnallistalous vahvistuu. Kokonaisverotulojen ennakoidaan lisääntyvän noin 5 mrd. mk laskettuna yhteisöveron osalta uusilla jako-osuuksilla ja 28 prosentin verokannasta. Sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksujen tarkistaminen lisää tuloja 0,3-0,4 mrd. mk. Käyttötalouden valtionosuuksiin tehdään täysimääräinen 3,1 prosentin tarkistus kustannustason arvioidun nousun perusteella, mikä lisää kuntien tuloja noin 0,7 mrd. mk. Valtion rahoitus perustamishankkeisiin vähenee.

Kuntien henkilöstömenojen arvioidaan kasvavan runsas 4 prosenttia. Välilliset työvoimakustannukset lisääntyvät palkkoja nopeammin, sillä edellisvuoden tapaan kuntatyönantajan työeläkemaksua nostettaneen 0,3 prosenttiyksikköä ja opettajien eläkemaksua nostetaan 3,0 prosenttiyksikköä.

Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate kasvaa edellisvuoden 9,2 mrd. markasta 12,3 mrd. markkaan. Tilikauden tulos on 4,9 mrd. mk, millä summalla kuntien "tulorahoitus" - vuosikate lisättynä satunnaisilla erillä - ylittää suunnitelman mukaiset poistot. Myös kassavirralla mitattuna kuntatalous on vuonna 2000 ylijäämäinen; tulorahoitus on runsas miljardi markkaa suurempi kuin nettoinvestoinnit. Kuntien investointien odotetaan pysyvän korkealla tasolla kuntien parantuneen rahoitusaseman, väestön voimakkaan muuttoliikkeen ja korvausinvestointien suuren tarpeen takia.

Taulukko 2. Kuntatalouden kehitys vuosina 1998-2000, kuntien tilinpidon mukaan, mrd. mk

		1998[1)]	1999	2000
1.	Toimintatuotot	36,0	36,5	37,4
2.	Toimintakulut	111,2	114,0	117,6
3.	*Toimintakate (=1.-2.)*	*-75,2*	*-77,5*	*-80,2*
4.	Verotulot	69,8	72,6	77,7
5.	Käyttötalouden valtionosuudet	18,8	18,9	19,7
6.	Muut rahoituserät, netto	-4,6	-4,8	-4,9
7.	*Vuosikate (=3.+4.+5.+6.)*	*8,8*	*9,2*	*12,3*
8.	Suunnitelman mukaiset poistot	7,6	8,0	8,4
9.	Satunnaiset erät, netto	2,1	1,0	1,0
10.	Tilikauden tulos (=7.+9.-8.)	3,3	2,2	4,9
11.	Investoinnit, netto[2)]	12,2	12,5	12,0
12.	*Rahoitusjäämä (=7.+9.-11.)*	*-1,3*	*-2,3*	*1,3*
	Lainakanta	27,3	28,6	28,0
	Toimintapääoma	15,0	14,0	14,7

[1)] Ahvenanmaan maakunnan kunnat ja kuntayhtymät eivät sisälly tilastoon.

[2)] Käyttöomaisuuden ostot - myynnit - investointien valtionapu.

Vuosikatteen ja nettoinvestointien vertailun perusteella kuntatalous on kokonaistasolla vuonna 2000 ylijäämäinen. Kokonaiskehitystä kuvaavat tunnusluvut riippuvat kuitenkin edelleen olennaisesti eräiden asukasluvultaan suurten kuntien talouden kehityksestä. Kuntakohtaisesti tarkasteltuna vuosikatteet ovat parantuneet lähinnä suurissa kunnissa. Tähän eriytymiskehitykseen vaikuttavat myös vuonna 2000 erityisesti kunnallisverotukseen tehdyt vähennykset, vuoden 1999 alusta voimaan tullut yhteisöverouudistus ja valtionosuusjärjestelmän siirtymäkaudesta johtuvat valtionosuusvähennykset. Muita kuntakohtaisia syitä ovat asukasluvun voimakas muutos, keskimääräistä korkeampi työttömyys, erikoissairaanhoidon menojen kasvu ja arvonlisäveron takaisinperintäjärjestelmä.

Taulukko 3. Valtion toimenpiteiden vaikutukset kunnallistalouteen

	Muutokset vuodesta 1999 vuoteen 2000		
	kuntien bruttomenot milj. mk	valtionosuudet, -avustukset ja verotulot milj. mk	
1. Toiminnan muutokset ja budjettipäätökset			
— verotulotasausten muutos		+194	
— siirtymätasausten muutos		-50	
— harkinnanvarainen avustus		+70	
— holhouslautakuntien tehtävien siirto valtiolle	-31	-31	
— esiopetusuudistus	+71	+130	
— opettajien eläkemaksu	+250	+145	
— opetustoimen perustamishankkeet		-60	
— sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeet		-35	
— lykättyjen loppuerien maksaminen		+300	
— erikoissairaanhoitolain mukainen tutkimustoiminta		-67	
— lääkäreiden koulutuskorvaukset		+35	
— valtionapu työttömyyden lieventämiseen	-117	-117	
Yhteensä	+173	+513	
2. Indeksikorotukset			
— täysimääräinen kustannustason nousu 3,1 %		+730	
3. Verotuksen muutokset			
— yhteisöveron (28 %) jako-osuuden muutos		-767	
— kiinteistöveron alarajojen korotus		+100	
— ylimääräisen korkovähennyksen poisto		+70	
— eläkevakuutusmaksujen vähennyskelpoisuuden rajoitus		+25	
Yhteensä		-572	
4. Asiakasmaksujen muutokset			
— sosiaali- ja terveyspalvelumaksujen tarkistus		+350	
— päivähoitomaksujen väheneminen		-64	
Yhteensä		+286	
Valtion toimenpiteiden vaikutukset yhteensä			Netto-vaikutus milj. mk
1) ilman indeksikorotuksia	+173	+227	+54
2) indeksikorotukset mukaanlukien	+173	+957	+784

3.3 Työeläkelaitokset

Vuonna 1998 työeläkelaitokset[1)] maksoivat eläkkeitä yhteensä 48 mrd. mk, mikä oli 6 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Erityisen nopeasti lisääntyivät työttömyyseläkkeet, kun pitkäaikaistyöttömiä siirtyi edellisvuotista enemmän ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiristä työttömyyseläkkeelle. Heinäkuun alusta toteutettu osa-aikaeläkkeen ikärajan alentaminen 58 vuodesta 56 vuoteen lisäsi hakeutumista järjestelmän piiriin ja osa-aikaeläkeläisten määrä kasvoi 58 prosenttia. Vuonna 1998 työeläkejärjestelmää uudistettiin siten, että myös lyhyet alle kuukauden mittaiset työsuhteet alkoivat kartuttaa eläkettä.

Vuonna 1999 työeläkelaitosten maksamien eläkkeiden arvioidaan lisääntyvän 4 prosenttia ja vakuutusmaksutulojen 6 prosenttia. Nopeimmin lisääntyvät edelleen osa-aikaeläkkeet ja työttömyyseläkkeet.

Työeläkelaitosten sijoitusten tuottovaatimusta nostettiin heinäkuun alusta 5,25 prosenttiin. Maatalous- ja muiden yrittäjien sekä merimiesten ansioeläkkeiden rahoittamiseen työeläkelaitokset saavat valtiolta runsas 3 mrd. mk. Lisäksi työeläkelaitokset saavat työttömyysturvarahastolta noin 3 mrd. mk, millä rahoitetaan työttömyysaikana syntyvää eläkeoikeutta. Työeläkelaitosten rahoitusylijäämä nousee 24 mrd. markkaan (3,3 prosenttia BKT:sta). TEL-järjestelmän tasausrahastoon aletaan kerätä ylimääräistä suhdannepuskuria, jolla varaudutaan tasaamaan suhdanteista aiheutuvaa eläkemaksujen vaihtelua.

Vuonna 2000 työeläkemenojen ennustetaan lisääntyvän 4 prosenttia ja vakuutusmaksutulojen runsas 6 prosenttia. Työnantajien ja palkansaajien TEL-maksuprosentit on arvioitu pidettävän ennallaan. Sitä vastoin kuntatyönantajan KVTEL-maksua nostettaneen edellisvuoden tapaan 0,3 prosenttiyksiköllä. Työeläkelaitosten rahoitusylijäämä kasvaa lähes 26 mrd. markkaan, mikä on 3,4 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon.

3.4 Kansaneläkelaitos ja työttömyysturvarahastot

Vuonna 1998 Kansaneläkelaitos ja työttömyysturvarahastot (sotu-rahastot) maksoivat sosiaaliturvaetuuksia yhteensä 58 mrd. mk, mikä oli yli 2 mrd. mk edellisvuotista vähemmän. Sosiaaliturvamaksuja alennettiin yleisesti. Palkansaajien sairausvakuutusmaksu pieneni 0,4 penniä ja eläkeläisten 0,7 penniä veroäyriltä. Lisäksi työnantajien ja palkansaajien työttömyysvakuutusmaksut alenivat 0,1 prosenttiyksikköä. Sotu-rahastojen talous oli 1,2 mrd. mk alijäämäinen.

Vuonna 1999 sotu-rahastojen maksamat etuudet ja avustukset kotitalouksille pienenevät yhä työttömyysturva- ja kansaneläkemenojen vähentymisen vuoksi. Kansaneläkemenoja vähentävät työeläkkeiden tason nousu ja kansaneläkkeen pohjaosan asteittainen poistuminen. Työnantajien sosiaaliturvamaksut lisääntyvät 1 mrd. mk ja vakuutettujen maksut supistuvat ½ mrd mk. Vakuutetun sosiaaliturvamaksuja pienentävät sairausvakuutusmaksun porrastuksen poistuminen ja eläkeläisten sairausvakuutusmaksun alentaminen 0,3 pennillä veroäyriltä. Palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu aleni 0,05 prosenttiyksiköllä ja työnantajien maksuprosentti palkkasumman 5 milj. markan ylittävältä osalta myös 0,05 prosenttiyksiköllä. Sotu-rahastojen talous on vuonna 1999 tasapainossa.

Vuonna 2000 sotu-rahastojen maksamien etuuksien ja avustusten kokonaismäärä vähenee 1 mrd. mk. Kansaneläkemenot ja ansiosidonnaisen työttömyysturvan menot supistuvat yhä. Kasvavia tulonsiirtoja ovat mm. sairausvakuutuskorvaukset. Sosiaaliturvamaksut lisääntyvät palkkasumman kasvun takia ja sotu-rahastojen talous kääntyy ylijäämäiseksi. Ylijäämä syntyy ansiosidonnaiseen työttömyysturvajärjestelmään, johon TEL-järjestelmän tavoin kerätään suhdannepuskuria, jolla varaudutaan tasaamaan suhdanteista aiheutuvia työttömyysvakuutusmaksun vaihteluja.

---

1) Valtion työeläkkeet ja valtion eläkerahasto eivät sisälly kansantalouden tilinpidon työeläkelaitoksiin

4. Menoarvioesityksen päälinjat

Talousarvioesityksen lähtökohtana ovat kuluvan vuoden toukokuussa päätetyt menokehykset. Tiukka finanssipolitiikan linja on sopusoinnussa kevään mittaan vahvistuneen suhdannenäkymän kanssa.

Talousarvioesityksen loppusumma kohoaa 198,9 mrd. markkaan. Loppusummaan sisältyy 6 mrd. markan edestä valtionvelan lyhennyksiä. Siten kuluvan vuoden varsinaisen talousarvion samoin kuin valtioneuvoston kehyspäätöksen kanssa vertailukelpoinen menojen määrä on 192,9 mrd. mk. Kuluvan vuoden varsinaiseen talousarvioon velan takaisinmaksua sisältyi 250 milj. mk. Talousarvioesityksen menojen kokonaismäärän kasvuun vaikuttavat Agenda 2000 –ratkaisuun sisältyvät menot, joilla mm. kompensoidaan maatalouden tuottajahintojen alenemisen suomalaisille maatalouden harjoittajille aiheuttamia tulonmenetyksiä EU:n yhteisestä maatalousbudjetista.

Hallitusohjelman tavoitteena on pitää valtion menot koko vaalikauden ajan reaalisesti enintään vuoden 1999 varsinaisen talousarvion tasalla. Kun otetaan huomioon Agenda 2000 -ratkaisun vaikutukset ja tarkastellaan molempia talousarvioesityksiä samassa hintatasossa, talousarvioesitys vuodelle 2000 on sopusoinnussa hallitusohjelman menolinjauksen kanssa. Tiukan menolinjan tarkoituksena on luoda tarpeellista liikkumatilaa suhdannevaihteluiden ja väestön ikääntymisen aiheuttamien tulevien vuosien menopaineiden varalta.

Taulukko 4. Menot pääluokittain vuosina 1998-2000[1)]

Numero-tunnus	Pääluokka	v. 1998 tilinpäätös milj. mk	v. 1999 talousarvio milj. mk	v. 2000 esitys milj. mk	Muutos 1999-2000 ±milj. mk	±%
21.	Tasavallan Presidentti	49	46	40	- 6	- 13
22.	Eduskunta	304	330	355	+ 26	+ 8
23.	Valtioneuvosto	196	211	220	+ 9	+ 4
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala	3 347	3 536	3 635	+ 99	+ 3
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	2 894	3 129	3 137	+ 8	+ 0
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala	6 518	6 243	7 042	+ 800	+ 13
27.	Puolustusministeriön hallinnonala	10 473	8 988	9 808	+ 820	+ 9
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	28 468	28 063	29 673	+ 1 610	+ 6
29.	Opetusministeriön hallinnonala	26 581	26 640	27 787	+ 1 148	+ 4
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	12 657	12 022	13 213	+ 1 192	+ 10
31.	Liikenneministeriön hallinnonala	7 723	7 287	7 261	- 26	- 0
32.	Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	5 036	4 536	4 783	+ 247	+ 5
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	42 998	43 513	42 992	- 521	- 1
34.	Työministeriön hallinnonala	13 557	11 539	11 403	- 136	- 1
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala	3 753	3 554	3 747	+ 193	+ 5
36.	Valtionvelka	29 738	28 862	33 800	+ 4 938	+ 17
	Menot yhteensä	**194 292**	**188 498**	**198 897**	**+ 10 399**	**+ 6**

[1)] Taulukossa menot on esitetty pääluokittain jäljempänä olevan talousarvioesityksen taulukko-osan mukaisesti. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

Talousarvioesityksessä aloitetaan hallitusohjelman uudistusten toteuttaminen. Esiopetusuudistus käynnistyy 1.8.2000 ja työmarkkinatuen tarveharkinnan lieventäminen aloitetaan.

Pitkän aikavälin kestävän talouskasvun mahdollisuuksia edistetään jatkamalla tietoteollisuuden tutkimuksen ja koulutuksen lisätoimenpideohjelmaa sekä säilyttämällä edellisellä hallituskaudella saavutettu tutkimusrahoituksen korkea taso. Työvoimapolitiikka suunnataan pitkäaikaistyöttömyyden ja ikääntyvien työttömyyden ehkäisyyn. Työttömyysturvamenojen ja aktiivisen työvoimapolitiikan voimavarojen supistuminen heijastavat työttömyyden laskua. Asuntotuotannon arava- ja korkotukilainavaltuuksiksi esitetään yhteensä 7 000 milj. mk ja kehitysyhteistyömäärärahoiksi tasoa, joka vastaa 0,34 prosenttia kansantulosta.

Nykyiset valtion virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa 15.1.2000 saakka. Esitetyt hallinnonalojen toimintamenomäärärahat sisältävät määrärahat myös mahdollisiin palkankorotuksiin vuodelle 2000.

EU:n rakennerahasto-ohjelmien uusi ohjelmakausi alkaa vuonna 2000. Rakennerahasto-ohjelmien budjetoinnissa vakiinnutetaan kuluvan vuoden talousarviossa omaksuttu valtuusmenettely ja laajennetaan sitä koskemaan myös kansallisten rahoitusosuuksien budjetointia.

Taulukko 5. Valtuuksien käytöstä valtiolle aiheutuvat menot, milj. mk (ml. rahastot)

		2001	2002	2003	2004-
	Vuonna 2000 myönnettävistä valtuuksista aiheutuvat menot:				
1.	Tilausvaltuudet	1 257	917	830	1 671
2.	Talonrakennusvaltuudet [1)]	30	10		
3.	Muut rakentamisvaltuudet	940	605	415	260
4.	Kuntien valtionapuihin liittyvät valtuudet	213	142	52	151
5.	Avustusten myöntämisvaltuudet	878	548	208	7
6.	Lainojen myöntämisvaltuudet	2 377	183	124	39
7.	Kehitys- ja lähialueyhteistyövaltuudet	495	485	730	
8.	Korkotukilainavaltuudet	43	62	49	128
9.	EU-hankkeiden myöntämisvaltuudet	3 540	2 467	1 709	4 660
10.	Muut valtuudet	90	75	35	45
	Yhteensä	9 863	5 494	4 152	6 961
	Aiemmin myönnetyistä valtuuksista aiheutuvat menot:				
1.	Tilausvaltuudet	2 432	1 503	1 098	1 525
2.	Talonrakennusvaltuudet [1)]	75			
3.	Muut rakentamisvaltuudet	208	100	100	770
4.	Kuntien valtionapuihin liittyvät valtuudet	399	309	230	391
5.	Avustusten myöntämisvaltuudet	1 033	323	86	5
6.	Lainojen myöntämisvaltuudet	251	111	43	17
7.	Kehitys- ja lähialueyhteistyövaltuudet	1 115	918	1 324	
8.	Korkotukilainavaltuudet	941	847	778	2 988
9.	EU-hankkeiden myöntämisvaltuudet	819	204	65	459
10.	Muut valtuudet	42	31	9	1
	Yhteensä	7 315	4 346	3 733	6 156
	Menot yhteensä	**17 178**	**9 840**	**7 885**	**13 117**

[1)] Aiemmin budjettitaloudesta maksettuja menoja on siirtynyt liikelaitokseksi muuttuneelle Kiinteistölaitokselle.

4.1 Menoarvioesitys hallinnonaloittain

Tasavallan Presidentti, Eduskunta ja valtioneuvosto (pääluokat 21-23)

Tasavallan Presidentille, Eduskunnalle ja valtioneuvostolle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 615 milj. mk. Puoluetoiminnan tukemiseen ehdotetaan vuoden 1999 talousarvion mukaisesti 64 milj. mk. Hallitusohjelman mukaisesti EU-sihteeristö siirretään ulkoasiainministeriön hallinnonalalta valtioneuvoston kansliaan.

Ulkoasiainministeriön hallinnonala (pääluokka 24)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 3 635 milj. mk, mistä ulkoasiainministeriön ja Suomen ulkomaan edustustoverkoston menoihin yhteensä 864 milj. mk.

Kehitysyhteistyöhön ehdotetaan 2 504 milj. mk, mikä vastaa arviolta 0,34 prosentin bruttokansantulo-osuutta. Tästä 1 999 milj. mk on budjetoitu ulkoasiainhallinnon pääluokkaan ja 505 milj. mk muihin pääluokkiin. Hallituksen kehitysyhteistyöpolitiikan tavoitteet ja painopisteet on asetettu hallitusohjelmassa sekä kehitysmaapoliittisessa linjauksessa vuonna 1998. Kehitysyhteistyön avulla luodaan taloudellista, sosiaalista ja institutionaalista pohjaa kansainväliselle rauhalle sekä inhimilliselle ja ekologiselle tulevaisuudelle. Kehitysyhteistyöllä tuetaan pitkäjänteisesti yhteiskuntien valmiutta käsitellä konflikteja rauhanomaisesti ja vaikutetaan myönteisesti konfliktien ratkaisun löytymiseen.

Yhteistyöhön Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa ehdotetaan määrärahoja eri hallinnonaloille yhteensä 228 milj. mk, mistä 181 milj. mk ulkoasiainhallinnon pääluokkaan. Suomen lähialueyhteistyötä toteutetaan hallituksen hyväksymän lähialuestrategian pohjalta. Lähialueyhteistyön perustavoitteet ovat Suomeen haitallisesti kohdistuvien ilmiöiden lievittäminen, kuten ympäristöriskien vähentäminen ja ydinvoimaloiden turvallisuuden parantaminen sekä taloudellisen yhteistyön edellytysten edistäminen ja demokratian vakiinnuttaminen. Vuonna 2000 yhteistyöhankkeet suunnataan näille painopistealueille.

Hallinnonalan muihin menoihin ehdotetaan 768 milj. mk. Tästä 401 milj. mk kohdistuu suomalaisten rauhanturvajoukkojen ylläpitomenoihin sekä kriisinhallintaan ja 302 milj. mk kansainvälisten järjestöjen vuoden 2000 jäsenmaksuihin ja rahoituksiin.

Oikeusministeriön hallinnonala (pääluokka 25)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 3 137 milj. mk, mistä 245 milj. mk ministeriölle ja sen yhteydessä toimiville viranomaisille, 1 923 milj. mk oikeuslaitokselle, 873 milj. mk vankeinhoitolaitokselle sekä 97 milj. mk vaaleihin.

Uusi Suomen perustuslaki tulee voimaan 1.3.2000. Samanaikaisesti uudistetaan tuomareiden nimitysjärjestelmä ja toteutetaan muita uuden perustuslain voimaantuloon liittyviä lainsäädännön tarkistuksia. Perusoikeusuudistuksen toteuttamista jatketaan uudistamalla eri alojen lainsäädäntöä. Samoin jatketaan rikoslain kokonaisuudistusta.

Oikeuslaitoksen organisaation kehittämistä jatketaan. Vuonna 2000 lakkautetaan vesioikeudet, maaoikeudet ja asunto-oikeudet. Vesioikeuksien tehtävät siirtyvät ympäristöministeriön hallinnonalalle perustettaville ympäristölupavirastoille sekä maaoikeuksien ja asunto-oikeuksien tehtävät käräjäoikeuksille. Lisäksi toteutetaan tarvittavat lainsäädäntö- ja muut toimet riita- ja rikosasioiden oikeudenkäyntiuudistusten toimivuutta koskevien arvioiden pohjalta.

Vankeinhoitolaitoksessa jatketaan laitoskannan kehittämistä. Vuonna 2000 käynnistetään Vantaan lääninvankilan rakentaminen, joka on tarkoitus saattaa loppuun vuonna 2002. Uusintarikollisuuden ja huumerikollisuuden ehkäisemiseksi kehitetään vankeusrangaistuksen ja ehdonalaisen vapauden valvonnan sisältöä.

Sisäasiainministeriön hallinnonala (pääluokka 26)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 7 042 milj. mk.

Ministeriön menoihin ehdotetaan määrärahoja 113 milj. mk. Ministeriö edistää hallinnon sähköistä asiointia julkisen verkkoasioinninkehittämishankkeen avulla ja perustamalla aluehallintoviranomaisia yhdistävän hallintopalveluverkon.

Ulkomaalaisviraston menoihin ehdotetaan 33 milj. mk. Viraston turvapaikka-asioiden käsittelyä tehostetaan aloittamalla turvapaikkatutkinnan siirto poliisilta ulkomaalaisviraston tehtäväksi sekä otetaan käyttöön DNA-testaukset.

Lääninhallitusten menoihin ehdotetaan 257 milj. mk. Lääninhallituksia kehitetään valtion monitoimialaisina alueellisina yleishallintoviranomaisina. Lääninhallitukset edistävät sähköisen asioinnin toteuttamista ja yhteispalvelua alaisessa hallinnossa.

Rekisterihallinnon menoihin ehdotetaan 158 milj. mk. Väestörekisterikeskus toteuttaa henkilön sähköisen tunnistamisen edellyttämän varmennusjärjestelmän ja tuottaa varmenneviranomaispalvelut.

Kihlakunnanvirastojen yhteisiin menoihin ehdotetaan 233 milj. mk. Virastojen palveluiden saatavuutta ja laatua parannetaan yhteispalvelun avulla. Toimitiloja kehitetään.

Poliisin toimintamenoihin ehdotetaan 2 815 milj. mk. Poliisimiesten määrän ja poliisin toiminnan tason turvaamiseksi määrärahaa on lisätty 97,5 milj. mk. Poliisin peruspalveluiden määrä ja laatu pyritään turvaamaan maan kaikissa osissa. Poliisin toiminta painottuu hälytystehtävien hoitamiseen, lähipoliisitoiminnan laajentamiseen, vakavien yksilöön kohdistuvien rikosten, talousrikollisuuden ja huumerikollisuuden torjuntaan. Viranomaisverkon rakentamista jatketaan.

Pelastustoimen menoihin ehdotetaan 126 milj. mk. Hätäkeskusten siirtäminen valtion vastattavaksi käynnistetään. Turvatekniikan keskuksen osalta vakiinnutetaan uuden lain mukainen pelastustoimen laitteita koskeva tuotevalvonta.

Rajavartiolaitoksen menoihin ehdotetaan 993 milj. mk. Rajavartiolaitos oikeutetaan tilaamaan 2 vartiolaivaa, jotka korvaavat käytöstä poistettavaa kalustoa.

Sisäasiainministeriön kautta myönnettävään kuntien yleiseen valtionosuuteen ehdotetaan 1 012 milj. mk. Yleiseen valtionosuuteen tehdään täysimääräinen 3,1 prosentin kustannustasokorotus. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä holhoustoimen loppuerän siirto valtiolle. Talousvaikeuksissa oleville kunnille myönnetään harkinnanvaraista rahoitusavustusta 300 milj. mk.

Alueiden kehittämiseen ehdotetaan sisäasiainministeriön hallinnonalan osalta 655 milj. mk. Vuonna 2000 saa tehdä uusia myöntämispäätöksiä yhteensä 967 milj. markalla. Rakennerahastoissa tapahtuvien uudelleenjärjestelyjen vuoksi Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) rahoitusosuus kasvaa uudella ohjelmakaudella 2000 – 2006. Varojen käytön painopiste on uusien yritysten luomisessa, osaamisen kehittämisessä ja verkostoyhteistyön vahvistamisessa.

Puolustusministeriön hallinnonala (pääluokka 27)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 9 808 milj. mk.

Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan määrärahoja 5 616 milj. mk. Puolustusvoimia kehitetään eduskunnan hyväksymän turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaisesti. Uudistetun varusmieskoulutusjärjestelmän vaikutukset näkyvät täysimääräisesti vuoden 2000 aikana. Kertausharjoitusten määrää ryhdytään asteittain lisäämään edellisten vuosien matalasta tasosta.

Puolustusmateriaalimenoihin ehdotetaan määrärahoja 3 700 milj. mk, josta 3 097 milj. mk aiheutuu aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien maksuista, 20 milj. mk myönnettävän uusien tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmien hankkimisen tilausvaltuuden

maksuista, 35 milj. mk myönnettävän uuden ilmapuolustuksen tukeutumisen ja toimintamahdollisuuksien turvaamisen tilausvaltuuden maksuista, 98 milj. mk puolustushaarojen ja aselajien uusinta- ja täydennyshankinnoista ja 450 milj. mk indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuvista menoista. Puolustusmateriaalihankintojen painopiste siirtyy ilmavoimien torjuntahävittäjähankinnasta tutkimustoiminnan ja tulevaisuuden hankintaedellytysten luomiseen sekä maavoimien ja valmiusyhtymien varustamiseen.

Uudisrakennuksiin ja perusparannuksiin ehdotetaan määrärahoja 244 milj. mk. Painopiste on edelleen puolustusvoimien rakennemuutoksen yhteydessä muodostettavien valmiusyhtymien toiminnan edellyttämässä rakentamisessa.

Hallinnonalan muihin menoihin ehdotetaan määrärahoja 249 milj. mk. Ne muodostuvat pääosin Libanonissa, Bosnia-Herzegovinassa ja Kosovossa toimivien suomalaisten rauhanturvajoukkojen kalusto- ja hallintomenoista.

Valtiovarainministeriön hallinnonala (pääluokka 28)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 29 673 milj. mk, mistä eläkemenoihin 14 672 milj. mk, verohallinnon menoihin 1 680 milj. mk ja Ahvenanmaan maakunnalle 932 milj. mk. Arvonlisäveromenoihin ehdotetaan 3 700 milj. mk ja maksuosuuksiin Euroopan unionille 6 915 milj. mk. Hallinnonalan kokonaismenot kasvavat 1 610 milj. mk.

Vuodelle 1999 budjetoituihin määrärahoihin verrattuna suurimmat lisäykset on ehdotettu eläkemenoihin, 442 milj. mk ja maksuosuuksiin Euroopan unionille, 625 milj. mk. Noin puolet Euroopan unionille menevän maksun kasvusta johtuu EU:n menojen kasvusta. Toinen puoli johtuu Suomen suhteellisen maksuosuuden noususta, johon vaikuttaa Suomen muita EU-maita parempi talouskehitys. Siirroksi valtion vakuusrahastolle esitetään 400 milj. mk. Vuonna 1999 valtion vakuusrahasto ei tarvitse tukea valtion talousarviosta.

Siirtoa valtion eläkerahastosta valtion talousarvioon esitetään pienennettäväksi. Tarkoituksena on, että valtion eläkerahaston rahastointiaste saavuttaa TEL-järjestelmälle asetetun tavoitteen vuonna 2010.

Opetusministeriön hallinnonala (pääluokka 29)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 27 787 milj. mk.

Yliopisto-opetuksen ja -tutkimuksen menoihin ehdotetaan 6 124 milj. mk. Tietoteollisuuden tarvitseman tutkimuksen ja koulutuksen lisätoimenpideohjelmaa toteutetaan. Yliopistojen perusvoimavaroista 40 prosenttia osoitetaan laskennallisella perusteella. Yliopistojen tila- ja muita perusedellytyksiä vahvistetaan.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksien perusteena olevia yksikköhintoja korotetaan 3,1 prosentilla kustannustason arvioidun muutoksen perusteella. Valtionosuuksien vanhojen loppuerien maksatusta jatketaan.

Ammattikorkeakouluopetuksen menoihin ehdotetaan 1 460 milj. mk. Ammattikorkeakoulujen vakinaistamisprosessi on saatettu päätökseen. Vakinaisia ammattikorkeakouluja on budjettivuoden lopussa 29 ja niiden opiskelijamäärä on 90 600. Ammattikorkeakoulu-uudistuksen tukiohjelmaan ja muihin kehittämishankkeisiin sekä tuloksellisuusrahoitukseen osoitetaan 109 milj. mk.

Yleissivistävän koulutuksen menoihin ehdotetaan 8 105 milj. mk. Perusopetuksen oppilasmäärä on 633 000 ja lukioiden 139 000. Esiopetusuudistus käynnistyy väliaikaisin järjestelyn 1.8.2000. Kunta, joka tarjoaa maksuttoman esiopetuksen jo tuolloin alkavana lukuvuonna, saa toimintaan oppilaskohtaisen valtionosuuden. Esiopetuksen laajuus on 700 tuntia vuodessa.

Ammatillisen koulutuksen menoihin ehdotetaan 2 809 milj. mk. Toisen asteen ammatillisen peruskoulutuksen tarjonta mitoitetaan siten, että koko peruskoulun päättävälle ikäluokalle voidaan tarjota mahdollisuus lukio- tai ammatillisiin opintoihin. Työssäoppimista laa-

jennetaan. Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärä on 128 000. Oppisopimuskoulutuksen aloittajien määrä pyritään nostamaan budjettivuoden aikana noin 10 prosenttiin kaikista ammatillisen peruskoulutuksen aloittajista.

Ammatillisen lisäkoulutuksen ja vapaan sivistystyön menoihin ehdotetaan 1 626 milj. mk. Tavoitteena on aikuiskoulutuksen kehittäminen vastaamaan työelämän ja yhteiskunnan muutoksiin elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti. Ammatillisen lisäkoulutuksen hankintamäärärahaa ehdotetaan pienennettäväksi noin kolmanneksella.

Opintotukimenoihin ehdotetaan 3 932 milj. mk. Opiskelijoiden asumisen tukijärjestelmä yhtenäistetään perusteiltaan. Yleisen asumistuen piirissä olevat muut opiskelijat kuin lapsiperheet ja omistusasunnossa asuvat siirretään opintotuen asumislisän piiriin asteittain 1.5.2000 alkaen. Opintotuen asumislisän määrä korotetaan 70 prosenttiin vuokrasta.

Veikkausvoittovaroja arvioidaan kertyvän 2 270 milj. mk eli 76 milj. mk edellisvuotta enemmän.

Tieteen menoihin ehdotetaan 1 017 milj. mk. Suomen Akatemia saa hyväksyä tutkimussitoumuksia 670 milj. markalla.

Taiteen ja kulttuurin menoihin ehdotetaan 1 724 milj. mk. Suomen Kansallisteatterin peruskorjaus rahoitetaan valtion takaamilla pankkilainoilla. Eräät kulttuurilaitokset saavat avustusta uusiin vuokramenoihin, jotka aiheutuvat valtion kiinteistöhallinnon uudistuksesta.

Liikuntatoimen ja nuorisotyön menoihin ehdotetaan yhteensä 583 milj. mk. Liikunnan veikkausvoittovararahoitusta lisätään 11,5 milj. mk ja nuorisotyön 2,5 milj. mk.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala (pääluokka 30)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 13 213 milj. mk. Vastaavasti tuloutuu EU:n osuuksia 4 831,9 milj. mk. Lisäksi tuloutuu EU:n osuuksia budjetin ulkopuolisiin rahastoihin 815,0 milj. mk eli hallinnonalan tehtäviin tuloutuu yhteensä EU:n osuuksia 5 646,9 milj. mk.

Maa- ja puutarhatalousyrittäjien kansalliseen tulotukeen ehdotetaan 3 500 milj. mk. Viljelijöille maksettavaa, EU:n kokonaan rahoittamaa maatalouspolitiikan uudistamistukea (CAP-tukea) on yhteensä 2 172 milj. mk. Ympäristötukeen, josta EU:n osuus on hieman yli puolet, arvioidaan tarvittavan vuonna 2000 varoja yhteensä 1 397 milj. mk. Tästä 110 milj. mk rahoitetaan edelliseltä vuodelta siirtyvillä varoilla. Luonnonhaittakorvauksen (LFA-tuki) tukitaso nousee ja tavoitteena on alueen laajeneminen koko maahan. Luonnonhaittakorvaukseen ehdotetaan varattavaksi yhteensä 2 543 milj. mk, mistä valtion osuus on 1 591 milj. mk ja EU:n osuus 952 milj. mk. Suomen Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston kehyksestä käytetään 144 milj. mk kauden 1995-1999 luopumistuki- ja pellonmetsitysjärjestelmien menojen maksamiseen. Uusiin sopimuksiin ei ole varattu määrärahoja.

Agenda 2000 uudistuksen myötä maaseudun kehittämispolitiikka tehostaa ja täydentää nykyistä kiinteämmin EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa ja maatalouden markkinajärjestelyjä. EU:n seuraavalla rahastokaudella vuosina 2000-2006 koko maa tulee ohjelmapohjaisen EU-rahoitteisen maaseudun kehittämistoiminnan piiriin. Maa- ja metsätalousministeriö osallistuu uuden kauden tavoite 1 ohjelman ja sen ulkopuolelle laadittavan alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman osana olevien maaseudun kehittämishankkeiden sekä LEADER III yhteisöaloitteen toteuttamiseen. Uusien EU-osarahoitteisten maaseututoimenpiteiden toteuttamiseen on talousarviossa osoitettu myöntämisvaltuutta yhteensä 657 milj. mk ja Maatilatalouden kehittämisrahastossa noin 95 milj. mk. EU:n osuus valtuudesta on 313 milj. mk. Merkittävä osa maa- ja puutarhatalouden rakennetukitoimenpiteistä toteutetaan kansallisin varoin. Korkotukilainoja voidaan vuonna 2000 myöntää 900 milj. markan edestä. Etelä-Suomessa voidaan vuoden 2001 loppuun saakka myöntää liittymissopimuksen artiklan 141 nojalla korotettua investointitukea. Muilta osin sopimuksen jatkosta vuoden

1999 jälkeen neuvotellaan EU:n komission kanssa.

EU:n yhteisen ja kansallisen maatalouspolitiikan tiloille kohdistuvien valvontakäyntien määrä kasvaa vuonna 2000 noin 60 prosenttia. Työvoima- ja elinkeinokeskuksien toimintamäärärahaa on tämän vuoksi lisätty 12,4 milj. mk kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla. Työvoima- ja elinkeinokeskusten vastuulla on toimintansa järjestäminen siten, että säännösten edellyttämät valvonnat voidaan hoitaa. Valvonnan epäonnistuminen johtaa EU:n maksaman rahoituksen takaisinperintään (rahoituskorjaus).

Valtioneuvosto teki 4.3.1999 periaatepäätöksen Kansallinen metsäohjelma 2010:n hyväksymisestä. Kansallisen metsäohjelman tarkoituksena on vastata Suomen kansallisiin ja kansainvälisiin tarpeisiin kehittämällä metsien hoitoa, käyttöä ja suojelua siten, että metsät antavat suomalaisille mahdollisimman paljon työtä ja toimeentuloa, kehittyvät elinvoimaisina ja monimuotoisina sekä antavat henkistä ja fyysistä virkistystä kaikille suomalaisille. Ohjelma ottaa huomioon metsien käytön taloudellisen, ekologisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyyden. Puuntuotannon kestävyyden turvaamiseksi rahoitettaviin kansallisiin töihin ja metsäviestintään esitetään 292 milj. mk. Lisäksi EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston osarahoittamiin puuntuotannon kestävyyden turvaamistöihin esitetään valtion rahoitusosuutta 30 milj. mk. EU:n rahoitusosuuteen käytetään aikaisemmilta vuosilta siirtyvää määrärahaa 30 milj. mk. Lainavaroja on lisäksi käytettävissä aikaisemmilta vuosilta siirtyvinä 17 milj. mk. Puuntuotannon turvaamistöiden painopiste on nuoren metsän hoidossa sekä eräillä alueilla myös kunnostusojituksessa. Metsäkeskuksille ja metsätalouden kehittämiskeskukselle esitetään metsätalouden edistämis- ja valvontatehtäviin 235 milj. mk. Edellä mainittuihin määrärahoihin sisältyvät kansallisen metsäohjelman toteutukseen esitettävät 67 milj. markan lisämäärärahat. Metsänjalostus on tarkoitus vuoden 2000 alusta keskittää Metsäntutkimuslaitokseen.

Elinkeinokalatalouden rakenteellisiin edistämistoimenpiteisiin on varattu 39 milj. mk EU-osuuden maksamiseen ja 42 milj. mk kansallisen osuuden maksamiseen. Lisäksi tiettyjä toimenpiteitä rahoitetaan kokonaan kansallisesti.

Kalastuksenhoitomaksu on edelleen 90 mk kalenterivuodelta ja 25 mk seitsemän vuorokauden jaksolta, myös viehekalastusmaksut ehdotetaan säilytettäväksi ennallaan. Riistanhoitomaksuksi ehdotetaan 130 mk, missä korotusta on 10 mk.

Vesivarojen käytön ja hoidon menoihin ehdotetaan 147,5 milj. mk. Yhdyskuntien vesiensuojelutoimenpiteiden tukemisesta vastaa ympäristöministeriö.

Liikenneministeriön hallinnonala (pääluokka 31)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 7 261 milj. mk.

Liikenneministeriön tavoitteena on, että kansalaisten ja elinkeinoelämän käytössä on laadukkaat, turvalliset ja edulliset liikenne- ja viestintäyhteydet sekä yrityksillä kilpailukykyiset toimintamahdollisuudet.

Tienpitoon ehdotetaan määrärahoja yhteensä 4 121 milj. mk, mikä merkitsee noin 69 milj. markan lisäystä vuodesta 1999. Kokonaislisäys nousee noin 136 milj. markkaan, kun otetaan huomioon nettobudjetoinnin tekninen muutos. Lisäys kohdistuu lähinnä kokonaisrahoitushankkeena toteutettavaan Porvoo-Koskenkylä moottoritiehen. Yhtään uutta kehittämishanketta ei aloiteta. Tienpito painottuu erityisesti päätieverkon liikennöitävyyden ja kunnon säilyttämiseen koko maassa liikenteen tarpeiden mukaisesti. Yksityisteiden 36 milj. markan valtionavun määrässä on otettu huomioon vanhojen metsien kompensaatio-ohjelman päättyminen.

Merenkulkulaitoksen menoihin ehdotetaan nettomäärärahaa yhteensä 207 milj. mk ja merenkulkuelinkeinon tukemiseen 165 milj. mk. Laitoksen määrärahojen noin 14 milj. markan väheneminen aiheutuu lähinnä jo käyttöön

otettujen jäänmurtajien maksuerien supistumisesta.

Radanpitoon ehdotetaan nettomäärärahaa yhteensä 1 841 milj. mk, missä on 16 milj. mk vähennystä vuodesta 1999. Radanpidossa pääkohteena on liikenteellisesti tärkeimmän rataverkon kunnossapidon turvaaminen. Tärkeimmät keskeneräiset kehittämishankkeet ovat Helsinki-Leppävaara kaupunkirata, Helsinki-Tampere rataosan tasonnosto, sähköistys ja rautatieliikenteen turvallisuutta parantava kulunvalvontalaitteisto. Sähköistyshankkeita lukuun ottamatta edellisten kohteiden arvioitu valmistumisvuosi on 2001.

Joukkoliikenteen palvelujen ostoon ja tukemiseen käytetään yhteensä 475 milj. mk, mikä on lähinnä Vuosaaren metron avustuksen päättymisen ja joukkoliikenteen kilpailun lisääntymisen johdosta noin 45 milj. mk vähemmän kuin vuonna 1999. Määrärahasta käytetään valtion osuutena Merenkurkun lauttaliikenteen tukemiseen yhteensä 8 milj. mk.

Sanomalehdistön tukemiseen myönnetään edelleen 75 milj. mk.

Ilmailulaitoksen liikevaihdon arvioidaan lentoliikenteen 4-5 prosentin kasvusta huolimatta pysyvän vuoden 1999 tasolla eli ennakoitu liikevaihto on 1 073 milj. mk. Liikevaihdon säilyminen lähes ennallaan johtuu vuoden 1999 heinäkuun alusta EU-maiden kesken toteutetusta verovapaan myynnin lopettamisesta. Laitoksen investoinnit pysyvät edelleen korkealla tasolla eli noin 500 milj. markan suuruisena. Pääkohteet ovat Helsinki-Vantaa III kiitotie ja lennonvarmistusjärjestelmän uusinta.

Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala (pääluokka 32)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 4 783 milj. mk.

Elinkeinopolitiikassa keskitytään markkinoiden toimivuuden parantamiseen, kilpailuympäristöä ja markkinoille pääsyä tehostaviin toimenpiteisiin sekä säädösympäristön keventämiseen. Valtionyhtiöiden omistusjärjestelyitä varten luodaan yhtenäiset toimintaperiaatteet. Yhtiöiden henkilöstön osallistumisoikeutta koskevien säännösten hyväksymistä edistetään EU-tasolla.

Suomen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että uusi teknologia leviää ja se omaksutaan nopeasti kansantaloudessa, mikä vaatii vankkaa tutkimustoimintaa ja koulutusta. Valtio pyrkii yhdessä yksityisen sektorin kanssa turvaamaan tutkimus- ja kehitystyön kokonaispanostuksen vähintään nykytasolla. Erityisesti panostetaan tuotteistamiseen, tuotteiden kaupallistamiseen, yritysten kansainvälistymiseen sekä osaamista tukevan koulutusjärjestelmän vahvistamiseen. Samalla otetaan huomioon myös palvelusektorin kehittämistarpeet. Teknologiapolitiikan tulosalueen määrärahoihin ehdotetaan 2 723 milj. mk. T&K-rahoitus ohjautuu pääosin Teknologian kehittämiskeskuksen kautta. Tekesin myöntämisvaltuuksien kokonaismääräksi ehdotetaan 2 150 milj. mk.

Yritysten toimintaedellytysten parantaminen on yritystukien suuntaamisen keskeinen lähtökohta. Tukia kohdennetaan erityisesti aineettomiin investointeihin, niiden vastikkeellisuutta lisätään ja tukiohjelmia koskevia toimintarajoituksia poistetaan. Myös tukiohjelmien seurantaa ja valvontaa tehostetaan. Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimivuuden ja johtamisedellytysten parantamiseksi niiden palkkaus- ja muut toimintamenot kootaan yhteen kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokkaan. TE-keskuksissa yhtenäistetään myös yritystukia koskevia menettelyitä. Rakennerahastoihin liittyvät kansalliset rahoitusosuudet, 320 milj. mk, on vuoden 2000 talousarvioesityksessä koottu momentille 32.30.62.

Yritysten rahoituspalveluita parantamaan perustettu Finnvera Oyj jatkaa Kera Oyj:n ja Valtiontakuukeskuksen vientitakuu- ja erityisrahoitustoimintaa sekä pienten ja keskisuurten yritysten luotto- ja takaustoimintaa. Toiminnoissa pyritään itsekannattavuuteen ja läpinäkyvyyteen. Finnvera Oyj:n korkotukilainojen (ml. naisyrittäjälainat) myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan yhteensä 1 230 milj. mk.

Yritysten kansainvälistymiseen tarkoitettujen avustusten myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 114 milj. mk ja avustuksiin ulkomaan-

kauppaa edistäville järjestöille ja Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle 148,3 milj. mk. Kauppa- ja teollisuusministeriön alaisuudessa toiminut hankeneuvontayksikkö ja sen määrärahat siirretään ulkomaankauppaliiton yhteyteen. Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenoihin ehdotetaan 94 milj. mk. Edistämiskeskuksen toiminnan painopiste kotimaassa on palvelujen kehittäminen ja laadun varmistaminen. Ulkomaantoiminnassa keskitytään yhteisten hankkeiden koordinointiin ja uusien segmenttien löytämiseen. Uusi kuluttajapoliittinen ohjelma laaditaan koko vaalikauden kattavaksi. Kuluttajahallinnon tilivastuusuhteita selkeytetään.

Energiapolitiikan päämääränä on taloudellisia ohjauskeinoja ja markkinatalouden mekanismeja käyttäen luoda talous- ja työllisyyspolitiikan tueksi olosuhteet, joissa energian saatavuus on turvattu, sen hinta on kilpailukykyistä ja syntyvät ympäristöpäästöt Suomen kansainväliset sitoumukset täyttäviä. Tavoitteena on myös jouduttaa energiaa säästävän sekä uusiutuvaa energiaa käyttävän tekniikan kehitystä ja kaupallistamista. Tarkoituksena on lisätä erityisesti maakaasun käyttöä. Energia-avustusten myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 116 milj. mk.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala (pääluokka 33)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 42 992 milj. mk. Valtion ohella sosiaalimenojen rahoitukseen osallistuvat kunnat, työnantajat sekä vakuutetut. Kaikista vuoden 2000 sosiaalimenoista sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan momenteilla on runsas viidennes.

Lapsilisää saavia perheitä arvioidaan vuonna 2000 olevan noin 593 000. Lapsilisämenot ovat yhteensä 8 216 milj. mk.

Työttömyysetuuksien rahoitusta koskeva lainsäädäntö uudistui vuonna 1999. Uudistetussa järjestelmässä valtio vastaa peruspäivärahan tasoa vastaavasta turvasta ja ansio-osuus rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden pakollisilla vakuutusmaksuilla kuitenkin siten, että työttömyyskassat maksavat myöntämistään etuuksista 5,5 prosenttia. Työttömyysvakuutusmaksuja ei enää mitoiteta yksinomaan seuraavana kalenterivuonna arvioitujen menojen perusteella, vaan tavoitteena on tasoittaa taloudellisista suhdanteista johtuvia maksuheilahteluja keräämällä työttömyysvakuutusrahastoon ylijäämää noususuhdanteessa ja purkamalla rahastoa laskusuhdanteessa. Menettely mahdollistaa ns. puskurirahaston keräämisen työttömyysturvaan. Vuoden 2000 loppuun mennessä työttömyysvakuutusrahaston suhdannepuskuri on laissa säädetyn enimmäismäärän suuruinen, mikä on otettava huomioon työttömyysvakuutusmaksuja määrättäessä.

Palkansaajilta peritään vuonna 2000 työttömyysvakuutusmaksua 1,35 prosenttia palkasta, jolla osittain katetaan valtion rahoitusosuutta. Työnantajien työttömyysvakuutusmaksu on 0,9 prosenttia palkkasumman ensimmäisen viiden miljoonan markan osalta. Muilta osin maksu on 3,85 prosenttia. Valtion osuuteen työttömyyskassoille ehdotetaan 3 370 milj. mk.

Valtion kokonaan rahoittaman työttömyysturvalain mukaisen perusturvan menot ovat esityksen mukaan 45 milj. mk. Määrärahatarpeeseen vaikuttaa vähentävästi työmarkkinatuki. Elinkustannusten nousu nostaa peruspäivärahan määrää kahdella markalla, 123 markkaan päivältä.

Työttömän omaehtoisen koulutuksen tukijärjestelmään on varattu 50 milj. mk.

Sairausvakuutuksen etuuksien osalta valtio rahoittaa vanhempainrahojen vähimmäispäivärahakustannuksia 255 milj. mk. Lisäksi valtio suorittaa vuonna 2000 ns. takuusuorituksena arviolta 1 720 milj. mk.

Aikuisten järjestelmällisen hammashuollon korvaamisen laajentaminen lykätään 1.1.2001 saakka. Vuonna 1955 ja sitä ennen syntyneiden nykyistä korvausmenettelyä kuitenkin jatketaan 1.1.2001 saakka. Edelleen jatketaan ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien kuntoutusta.

Ns. täyskustannusvastuu liikenne- ja tapaturmavakuutuksessa toteutuu myös vuoden 2000 osalta perimällä näiltä järjestelmiltä maksu, joka keskimäärin vastaa vahingoittuneiden hoidosta julkiselle terveydenhuollolle aiheutuneita kustannuksia. Maksun tuotto, yhteensä 307 milj. mk, ohjataan sairausvakuutusrahastoon, mikä vähentää vastaavasti valtion menoja.

Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista on esityksen mukaan 5 685 milj. mk. Valtio rahoittaa kansaneläkemenoista 29 prosenttia. Valtio rahoittaa lapsen hoitotuen ja vammaistuen lisäksi eläkkeensaajien asumistuen kokonaisuudessaan.

Vuonna 2000 yksityisen sektorin työnantajan, kunnan ja kuntayhtymän sekä kunnallisten liikelaitosten ja kirkon työnantajan sairausvakuutusmaksu on 1,60 prosenttia palkoista. Valtion ja sen laitosten sekä Ahvenanmaan maakunnan työnantajan sairausvakuutusmaksu on 2,85 prosenttia palkoista. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on 1,50 penniä äyriltä. Yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu on 2,40, 4,00 tai 4,90 prosenttia palkoista riippuen poistojen määrästä ja suhteesta maksettaviin palkkoihin. Valtion ja sen laitoksen sekä Ahvenanmaan maakunnan kansaneläkemaksu on 3,95 prosenttia palkoista. Muiden julkisen sektorin työnantajien kansaneläkemaksu on 3,15 prosenttia. Työnantajan lapsilisämaksua ei peritä. Arvonlisäveron tuotosta ohjataan yhteensä 2 400 milj. mk Kansaneläkelaitokselle.

Maatalousyrittäjien ja yrittäjien eläkemaksun suuruus on 21,0 prosenttia. Keskimäärin maatalousyrittäjien maksun suuruudeksi muodostuu noin 10,5 prosenttia. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista on 345 milj. mk ja maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamista kustannuksista 2 160 milj. mk. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista on 75 milj. mk.

Sotilasvammalakia esitetään muutettavaksi siten, että asunnon muutostöiden korvaaminen tulee mahdolliseksi nykyistä lievävammaisemmille. Rintamaveteraanikuntoutuksen määrärahaksi ehdotetaan yhteensä 195 milj. mk, mistä 190 milj. mk osoitetaan Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta. Eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden henkilöiden kuntoutuksesta aiheutuviin menoihin osoitetaan lisäystä 5 milj. mk. Miinanraivauksiin osallistuneille esitetään oikeutta rintamalisän suuruiseen etuuteen sekä Kansaneläkelaitoksen maksamiin rintamaveteraanien hammashuoltokorvauksiin. Ulkomaalaisten vapaaehtoisten rintamasotilaiden rintama-avustusta jatketaan vuonna 2000.

Sotilasvammakorvauksien menot vähenevät vuosittain. Vuonna 2000 ne ovat yhteensä 1 647 milj. mk.

Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin ehdotetaan 13 035 milj. mk. Valtionosuuksia ehdotetaan korotettavaksi 3,1 prosenttia, mikä vastaa arvioitua kustannustason nousua.

Kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuksista ehdotetaan siirrettäväksi 105 milj. mk lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmän rahoitukseen. Lisäksi maksuttoman esiopetuksen järjestämistä 6-vuotiaiden ikäluokalle koskevaan uudistukseen liittyen käyttökustannusten valtionosuudesta ehdotetaan siirrettäväksi 76 milj. mk opetusministeriön hallinnonalalle.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uusien perustamishankkeiden valtionosuuteen oikeuttavien enimmäiskustannusten määräksi ehdotetaan 710 milj. mk. Perustamishankkeiden valtionosuuksiin ehdotetaan 225 milj. mk.

Sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankejärjestelmää ehdotetaan uudistettavaksi asteittain vuoden 2000 alusta lukien. Uudistuksen ensimmäiseen vaiheeseen liittyen perustamishankkeiden valtionosuutta alennetaan vuonna 2000 siten, että valtionosuus on enintään 25 prosenttia sillä poikkeuksella, että vuosina 2000 ja 2001 vahvistettavien pienten hankkeiden valtionosuus on 25-50 prosenttia. Vuodesta 2001 alkaen perustamishankkeisiin käytettävissä olevia voimavaroja suunnataan valtionavustuksena kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan kehittämis- ja tehostamishankkeiden tukemiseen. Uudistetun järjestelmän on tarkoitus olla täysimääräisesti voimassa vuonna 2003.

Erikoissairaanhoitolain mukaiseen tutkimustoiminnan valtionkorvaukseen ehdotetaan 293,2 milj. mk. Tämä on 66,8 milj. mk vähemmän kuin vuoden 1999 talousarvion määräraha. Vähennyksestä 8,4 milj. mk on siirtoa lääkärien koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin.

Valtion korvaukseen terveydenhuollon yksiköille lääkärien koulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin ehdotetaan 425,2 milj. mk. Tämä on 35,2 milj. mk enemmän kuin vuoden 1999 talousarvion määräraha. Lisäyksestä on 26,8 milj. mk siirtoa opetusministeriön hallinnonalalta. Siirto liittyy uudistusesitykseen, jossa ehdotetaan myös hammaslääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutus sekä laillistetun hammaslääkärin käytännön palvelu otettavaksi terveydenhuollon erityisvaltionosuuden piiriin.

Lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmä on toteutettu 1.3.1999 alkaen. Valtion korvaukseen tasausjärjestelmän menoihin ehdotetaan 165 milj. mk.

Valtion korvaukseksi maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin ehdotetaan 864 milj. mk. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulakia on tarkoitus muuttaa siten, että yhtä aikaa pidettävien lomapäivien määrää lisätään. Muutoksen arvioidaan alentavan valtion kustannuksia 15 milj. mk. Pienyrittäjän vuosilomarahasta annettu laki ehdotetaan kumottavaksi.

Työministeriön hallinnonala (pääluokka 34)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 11 403 milj. mk.

Hallituksen tavoitteena on nostaa työllisyysaste kohti 70 prosenttia ja myöhentää eläkkeelle siirtymistä pitkällä aikavälillä 2-3 vuodella. Tavoitteet ovat haasteellisia ja niiden saavuttaminen edellyttää, että työmarkkinat toimivat hyvin ja että talouden rakenteellisen työttömyyden ongelmia pystytään lievittämään. Tässä työhallinnolla on keskeinen rooli.

Työhallinnossa saatetaan loppuun vuoden 2000 alkuun mennessä vuoden 1998 talousarviossa käynnistetty työvoimapoliittisen järjestelmän kokonaisuudistus. Osana työvoimapolitiikan kokonaisuudistusta työvoimahallinnon palvelukykyä on viime vuosina kehitetty lisäämällä asiakaspalveluhenkilöstöä ja kehittämällä ATK-järjestelmiä sekä yhdenmukaistamalla työvoimatoimistojen työvoimapalvelujen laatua. Vuonna 2000 työvoimahallinnolla on 176 työvoimatoimistoa ja 104 erillistä sivutoimistoa tai palvelupistettä, joissa työskentelee yhteensä 2 530 asiakaspalveluvirkailijaa.

Osana kansallista työvoimapolitiikkaa työhallinto toteuttaa yleiseurooppalaisia EU:n työllisyyssuuntaviivojen mukaisia tavoitteita. Työhallinnon alalla suuntaviivojen mukaiset keskeiset tavoitteet ovat:

— Kaikille työvoimatoimistoihin työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneille nuorille tarjotaan uusi mahdollisuus kiinnittyä työmarkkinoille ennen kuin he ovat olleet kuusi kuukautta työttöminä ja aikuisille ennen 12 kuukauden työttömyyttä laatimalla heille henkilökohtainen työnhakusuunnitelma. Suunnitelmassa sovitaan työnhaussa käytettävistä palveluista ja aktiivitoimista. Tämä järjestelmä on täysimääräisesti voimassa vuoden 2000 alussa.

— Vähintään 20 prosentille työttömistä työnhakijoista tarjotaan koulutusta tai vastaavia toimenpiteitä.

Työvoimapolitiikan toimeenpanoon esitetään 9 944 milj. mk. Määrärahaesitystä pienentää edellisestä vuodesta avoimen työttömyyden aleneva kehitys. Lähinnä työttömille työnhakijoille tarkoitettujen aktiivitoimenpiteiden piirissä arvioidaan olevan noin 101 400 henkilöä, mikä on noin 31 prosenttia suhteutettuna työttömien määrään. Suomi ylittää EU:n työllisyyssuuntaviivojen aktiivisen työvoimapolitiikan 20 prosentin vähimmäistavoitteen. Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen menoihin esitetään yhteensä 1 523 milj. mk ja palkkaperusteisiin työllisyysmäärärahoihin 1 982 milj. mk.

Aktiivisen työvoimapolitiikan resursseja kohdennetaan aiempaa enemmän ikääntyviin työttömiin. Osana hallituksen toimia eläkkeelle siirtymisen myöhentämiseksi vuonna 2000 työttömiksi jäävät 55-59-vuotiaat pyritään aktiivisesti työllistämään normaaleille työmark-

kinoille, tarvittaessa koulutus- ja kuntoutustoimenpiteiden avulla. Pitkäaikaistyöttömyyden torjumiseksi ja eläkeputken varhaiseläkeluonteen muuttamiseksi työhallinto suuntaa näihin työttömiin aktiiviseen työllistämiseen tähtääviä toimenpiteitä, viime kädessä tukityöllistämistä.

Toimenpide	Henkilöä keskimäärin
Palkkaperusteinen työllistäminen	31 800
Yhdistelmätuki	12 000
Työvoimapoliittinen aikuiskoulutus	27 400
Työmarkkinatuen työharjoittelu	11 000
Tavoitteen 3 mukaiset ESR-hankkeet	13 200
Vuorotteluvapaakokeilu	5 000
Työllisyysperustaiset investoinnit, (arvio)	800
EAKR:n työllisyysperusteiset investoinnit, (arvio)	200
Yhteensä	101 400

Hallitusohjelmassa päätetty työmarkkinatuen harkinnanvaraisuuden lieventäminen puolison tulojen osalta aloitetaan ensi vuonna. Kansallista työelämän kehittämisohjelmaa ja tuottavuusohjelmaa jatketaan ja kehitetään sekä niiden resursseja lisätään. Lisäksi aloitetaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa hallitusohjelmassa päätetty työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelma.

Euroopan rakennerahasto-ohjelmien budjetoinnissa jatketaan viime vuonna aloitettua valtuusmenettelyä. Euroopan sosiaalirahaston osuuteen ohjelmien rahoituksesta esitetään 499,3 milj. mk maksumäärärahaa vuodelle 2000 ja yhteensä 748,2 milj. markan myöntämisvaltuutta vuodelle 2000. Vastaava valtion rahoitusosuus on myöntämisvaltuutena 872,4 milj. mk, josta työministeriön osuus on 629,9 milj. mk.

Pakolaisten, turvapaikanhakijoiden ja paluumuuttajien vastaanottoon esitetään 375 milj. mk. Pakolaiskiintiöksi vuodelle 2000 esitetään 700 henkilöä. Talousarvioesityksessä varaudutaan Kosovosta evakuoitujen pakolaisten paluumuuton järjestämiseen sekä varataan määräraha rasismin ja etnisen syrjinnän seurantaan ja syrjinnän vastustamiskoulutukseen.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten hallintoa kehitetään edelleen kokoamalla TE-keskusten kaikki toimintamäärärahat yhteiselle momentille kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle. Toimintamääräraha jaetaan eri kohteisiin ja alueittain kauppa- ja teollisuusministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja työministeriön hyväksymän suunnitelman perusteella.

Ympäristöministeriön hallinnonala (pääluokka 35)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 3 747 milj. mk. Lisäksi käytetään noin 8 520 milj. mk talousarvion ulkopuolisen valtion asuntorahaston varoja asuntolainojen sekä asuntotoimen korkotukien, avustusten ja muiden menojen maksamiseen. Valtion asuntorahaston taloutta on käsitelty tarkemmin luvussa 6.

Hallinnonalan talousarviorahoituksesta 2 700 milj. mk eli lähes kolme neljäsosaa käytetään yleiseen asumistukeen, jonka menot ovat kasvaneet ennakoitua huomattavasti enemmän. Opiskelijoiden asumisen tukijärjestelmän yhtenäistämiseksi perusteiltaan siirretään muut opiskelijat kuin lapsiperheet ja omistusasunnoissa asuvat yleisestä asumistuesta 1.5.2000 alkaen asteittain opintotuen asumislisän piiriin.

Ympäristötehtäviin ehdotettavista 1 023 milj. markasta vajaat kaksi kolmannesta kohdistuu ympäristöhallinnon erilaisiin toimintamenoihin. Muu rahoitus painottuu luonnonsuojeluohjelmien toteuttamiseen ja luonnonsuojelualueiden hoitoon sekä ympäristönsuojelua edistäviin avustuksiin ja ympäristötöihin.

Ympäristönsuojelussa painotetaan Itämeren tilan parantamista. Päästöjen vähentämisessä korostuvat EU- ja lähialueyhteistyö. Myös kotimaassa vähennetään vesistöjen kuormittumista sekä ylläpidetään hyvää öljyvahinkojen torjuntavalmiutta. Toimia saastuneiden maa-alueiden puhdistamiseksi jatketaan painottaen toimet riskikohteisiin. Ympäristöpolitiikan yhdentämistä muihin sektoripolitiikkoihin ediste-

tään, mikä korostaa jokaisen hallinnonalan vastuuta sektorinsa ympäristöllisten tavoitteiden asettamisessa ja saavuttamisessa. Ilmastosopimuksen toimeenpanoa valmistellaan ilmastopoliittisen ministerityöryhmän johdolla tavoitteena velvoitteiden saavuttaminen kustannustehokkaasti kotimaisin ja kansainvälisin toimenpitein. Luonnonsuojeluohjelmien toimeenpanoa jatketaan vuoteen 2007 ulottuvan kokonaisrahoitusohjelman mukaisesti hyödyntäen Natura 2000-verkoston toteutuksessa myös EU-rahoitusta. Vanhojen metsien suojelun haittojen kompensoimisessa jatketaan valtioneuvoston vuosille 1997-2006 päättämää rahoitusohjelmaa. Sen mukaan rahoitukseen varataan näinä vuosina yhteensä 386,4 milj. mk, josta vuoden 2000 talousarvioon esitetään eri hallinnonaloille yhteensä 43 milj. mk. Vuonna 2000 voimaantulevaksi tarkoitetun uuden ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön edellyttämät hallinnolliset järjestelyt toteutetaan yhteistyössä oikeusministeriön kanssa.

Vuoden 2000 alusta voimaantulevan rakennus- ja maankäyttölain toimeenpanoa edistetään mm. laajentamalla aluearkkitehtitoimintaa.

Asunto- ja rakennusmarkkinoiden toimivuuden ja hintavakauden vaaliminen on muodostunut haasteelliseksi halpakorkoisen ja pitkäaikaisen lainarahoituksen voimakkaan kasvun myötävaikutettua siihen, että niin asunto- kuin rakennusmarkkinoilla kysyntä on kasvanut tarjontaa nopeammin. Asuntojen reaalihinnat ylittävät pitkän aikavälin keskiarvon jo noin 20 prosentilla. Asuntourakkatarjousten hintataso on noussut pääkaupunkiseudulla kahdessa vuodessa 29 prosenttia ja arava- ja korkotukituotannon kustannukset 11 prosenttia.

Asuntotuotannon arava- ja korkotukilainavaltuuksia esitetään nostettavaksi yhteensä 7 000 milj. markkaan. Vähintään puolet uustuotannosta kohdennetaan pääkaupunkiseudulle ja kehyskuntiin. Asuntojen korjausavustuksia jatketaan 160 milj. markalla, josta pääosa suunnataan terveyshaittojen poistamiseen, sosiaalisiin tarkoituksiin ja hissien rakentamiseen.

Asuntorakentamisen vahva kasvu voi jatkua kestävällä pohjalla vain, mikäli kunnat tehostavat ripeästi kaavoitusta ja maapolitiikkaansa tonttien saatavuuden turvaamiseksi. Pääkaupunkiseudun kuntien kanssa laaditaan yhteistoimintasopimus toimenpiteistä, joilla varmistetaan asuntotuotannon toteutumisedellytykset kaavoituksen ja maankäytön osalta.

4.2 Julkisten palvelujen menot

Talousarvioesitykseen sisältyvistä menoista noin 62½ mrd. mk on valtion omaan palvelutuotantoon liittyviä kulutus- ja investointimenoja. Kuntien valtionavut, joiden määrä esityksessä on noin 30 mrd. mk, käytetään pääosin kunnallisen palvelutoiminnan rahoitukseen. Valtion menoista ohjautuu siten julkisen palvelutuotannon rahoittamiseen yhteensä 92½ mrd. mk eli noin 47 prosenttia.

Taulukko 6. Menot taloudellisen laadun mukaan vuosina 1998-2000[1)]

Numero-tunnus	Menolaji	v. 1998 tilinpäätös milj. mk	v. 1999 talousarvio milj. mk	v. 2000 esitys milj. mk	Muutos 1999-2000 ±milj. mk	±%
01-03	Palkkaukset[2)]	837	425	284	- 141	- 33
04-07	Eläkkeet	13 361	14 047	14 486	+ 438	+ 3
16-18	Puolustusvoimien kaluston hankkiminen	4 920	3 450	3 700	+ 250	+ 7
21-23	Toimintamenot	31 521	32 472	33 268	+ 797	+ 2
08-15,	19-29 Muut kulutusmenot	7 681	7 620	7 519	- 101	- 1
01-29	**Kulutusmenot**	**58 319**	**58 013**	**59 257**	**+ 1 243**	**+ 2**
30-39	Valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ym.	29 359	29 289	30 591	+ 1 302	+ 4
40-49	Valtionavut elinkeinoelämälle	13 415	12 959	14 212	+ 1 253	+ 10
50-59	Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille	36 558	36 004	36 136	+ 132	+ 0
60	Siirrot budjetin ulkopuolisille valtion rahastoille ja KELA:lle	7 493	8 233	7 706	- 528	- 6
61-62	EU:n rakennerahasto-osuudet ja vastaavat valtion rahoitusosuudet[3)]	3 301	1 737	2 240	+ 503	+ 29
63-65	Muut siirrot kotimaahan	3 159	1 947	2 368	+ 420	+ 22
66-69	Siirrot ulkomaille	8 214	8 663	9 396	+ 734	+ 8
30-69	**Siirtomenot**	**101 499**	**98 833**	**102 648**	**+ 3 815**	**+ 4**
70-73	Kaluston hankinta	390	236	510	+ 275	+ 117
74-76	Talonrakennukset	1 017	364	442	+ 78	+ 21
77-79	Maa- ja vesirakennukset	1 856	1 590	1 670	+ 81	+ 5
70-79	Reaalisijoitukset	3 263	2 189	2 622	+ 433	+ 20
80-86	Valtion varoista myönnettävät lainat	294	346	391	+ 45	+ 13
87	Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt	677	306	270	- 36	- 12
88-89	Muut finanssisijoitukset	822	10	14	+ 5	+ 50
80-89	Lainat ja muut finanssisijoitukset	1 792	661	675	+ 14	+ 2
70-89	**Sijoitusmenot**	**5 055**	**2 850**	**3 297**	**+ 447**	**+ 16**
90-92	Valtionvelan korot ja indeksikorotukset	29 412	28 546	27 680	- 867	- 3
93-94	Valtionvelan lyhennykset	2	250	6 010	+ 5 760	+ 2 304
95-99	Muut ja erittelemättömät menot	5	5	5	—	- 0
90-99	**Muut menot**	**29 420**	**28 802**	**33 694**	**+ 4 893**	**+ 17**
	Menot yhteensä	**194 292**	**188 498**	**198 897**	**+ 10 399**	**+ 6**

1) Kukin momentti on talousarvioesityksessä varustettu menon laatua osoittavalla numerotunnuksella. Näiden numerotunnusten perusteella menot on koottu laadun mukaisiin ryhmiin. Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

2) Sisältää vain näillä momenttinumerotunnuksilla olevat palkkausmäärärahat, muut sisältyvät toimintamenoihin.

3) Momentti 30.41.62 sisältää sekä rakennerahaston maksuosuuden että valtion osuuden. Lisäksi momenteille 31.24.21, 31.30.21 ja 31.40.21 on budjetoitu valtion rahoitusosuutta yhteensä 28 milj. mk.

Julkiset kulutusmenot muodostivat runsaan viidenneksen bruttokansantuotteesta vuonna 1997 ja niistä valtion osuus oli runsaat 30 prosenttia, kuntien ja kuntayhtymien kaksi kolmasosaa ja sosiaaliturvarahastojen runsaat kaksi prosenttia.

Kolmannes julkisista kulutusmenoista käytettiin kaikille kansalaisille kohdistuvien eli kollektiivisten palvelujen tuottamiseen. Kollektiivisia palveluja ts. julkishyödykkeitä ovat mm. yleisen hallinnon palvelut, järjestys- ja turvallisuuspalvelut sekä maanpuolustus. Kollektiivisiin palveluihin voidaan rinnastaa kansantaloutta yleisesti tukevat palvelut, kuten liikenneverkoston kehittäminen ja ylläpito.

Lähes kaksi kolmasosaa julkisista kulutusmenoista kohdistui yksilöllisiin palveluihin, ts. palveluihin, jotka hyödyttivät yksityisiä henkilöitä, kotitalouksia tai yrityksiä. Yksilöllisiä palveluja ovat mm. erilaiset hyvinvointipalvelut, kuten koulutus-, terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut. Vuonna 1997 terveydenhuollon, koulutuksen sekä sosiaaliturvan ja -palvelujen menot muodostivat 63 prosenttia julkisista kulutusmenoista.

Taulukko 7. Hyvinvointipalvelujen kulutusmenot 1990-97, mrd. mk, käyvin hinnoin[1)]

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Koulutus	27,3	29,7	29,6	28,3	29,7	32,7	33,9	34,0
Terveydenhuolto	24,5	26,5	26,1	24,5	24,2	25,5	26,9	27,2
Sosiaalipalvelut	17,7	19,5	18,8	17,2	17,4	18,7	20,3	20,6
Yhteensä, % kaikista julkisista kulutusmenoista	64	64	63	62	63	64	64	63

[1)] Luvut ovat vanhan kansantaloudentilinpidon mukaisia

Valtion perinteiset kollektiivipalvelut rahoitetaan verovaroin. Huomattava osa valtion virastojen ja laitosten tuottamista yksilöllisistä palveluista on maksullisia, jolloin niistä yleensä peritään valtion maksuperustelain mukainen hinta. Eräistä lupamenettelyihin liittyvistä palveluista peritään leimaveroa. Hyvinvointipalvelut rahoitetaan pääosin kansalaisilta kerätyillä veroilla. Hyvinvointipalvelut ovat niiden käyttäjille joko täysin ilmaisia tai niistä perittävät maksut ovat niiden tuotantokustannuksia alhaisemmat. 1990-luvun alkupuoliskolla käyttäjämaksujen osuus julkisten hyvinvointipalvelujen käyttömenoista on kohonnut ja oli vuonna 1997 keskimäärin 10 prosenttia, joskin käyttäjämaksujen osuus rahoituksesta vaihteli palveluittain.

Kunnallisen peruskoululaitoksen (pl. sairaala- ja vammaisopetus) käyttökustannukset olivat vuonna 1997 yhteensä noin 12 300 milj. mk, oppilasta kohden keskimäärin 21 800 mk. Peruskoulujen menot olivat alimmillaan vuonna 1994 ja vuosina 1994-96 menot kasvoivat keskimäärin 4-5 prosenttia vuodessa. Vuonna 1997 peruskoulujen menojen kasvu oli keskimäärin 0,7 prosenttia.

Kuntien ylläpitämien peruskouluasteisten oppilaitosten oppilaiden määrä kasvoi 1 700 oppilaalla vuonna 1997 ja oli 564 400 oppilasta. Vuonna 1997 oppilaskohtaiset menot peruskouluissa vaihtelivat kunnittain 15 600 markasta 50 300 markkaan. Kustannusten vaihtelu tasoittui hieman edellisestä vuodesta. Peruskoulun oppilaista 45 prosenttia sijoittui kustannuksiltaan halvimpaan neljännekseen oppilaitoksista ja kolme neljäsosaa oppilaista kustannuksiltaan halvempaan puoliskoon oppilaitoksista. Yksityisiä peruskouluja oli 44 koulua, joissa oppilaita oli 10 900 ja menot oppilasta kohden olivat keskimäärin 23 500 mk vuonna 1997.

Kunnallisten lukioiden käyttömenot olivat vuonna 1997 samalla tasolla kuin edellisenä vuonna, noin 2 160 milj. mk. Vuonna 1997 lukiolaisten määrä kasvoi lähes 900 oppilaalla ja oli 113 400 oppilasta. Lukioiden oppilaskohtaiset kustannukset vaihtelivat kunnittain noin 13 700 markasta 73 700 markkaan ja olivat

keskimäärin 19 000 mk vuonna 1997. Yli kolmasosassa lukioista oppilaskohtaiset kustannukset olivat alle 20 000 mk ja vajaassa 10 prosentissa lukioista yli 30 000 mk. Yksityisiä lukiokoulutusta antavia oppilaitoksia oli 31 ja niissä opiskeli noin 10 500 oppilasta vuonna 1997. Oppilaskohtaiset menot yksityisissä lukioissa olivat keskimäärin 17 300 mk.

Vuonna 1997 ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeli noin 167 000 opiskelijaa, yli 18 000 vähemmän kuin edellisenä vuonna. Opiskelijamäärän pieneneminen johtui pääasiassa oppilaitosten ja opiskelijoiden asteittaisesta siirtymisestä ammattikorkeakoulujen piiriin. Ammatillisten oppilaitosten käyttökustannukset olivat noin 6 160 milj. mk vuonna 1997 ja olivat noin 10 prosenttia alhaisemmat kuin edellisenä vuonna. Oppilaskohtaiset kustannukset pysyivät vuoden 1996 tasolla, keskimäärin 36 800 markkana. Keskimääräiset käyttömenot oppilasta kohden eivät juurikaan vaihdelleet kuntien, kuntayhtymien ja yksityisten oppilaitosten välillä. Koulutusaloittain käyttömenot oppilasta kohden vaihtelivat 26 300 markasta 64 200 markkaan.

Vuonna 1997 toimi 53 ammatillista aikuiskoulutuskeskusta, joissa tuotettiin 8,5 miljoonaa opiskelijatyöpäivää. Opiskelijatyöpäivien määrä kasvoi 28 prosenttia ja suurin kasvu kohdistui täydennyskoulutukseen, muuhun maksulliseen koulutukseen ja oppisopimuskoulutukseen. Vuonna 1997 ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten käyttökustannukset olivat noin 1 890 milj. mk, noin 30 prosenttia enemmän kuin vuonna 1996. Työvoimapoliittisen koulutuksen osuus käyttömenoista laski noin 50 prosenttiin samalla kun täydennyskoulutuksen ja muun maksullisen koulutuksen osuudet käyttömenoista kohosivat kumpikin noin 10 prosenttiyksikköä.

Vuonna 1997 yliopistojen kustannukset olivat 7,7 mrd. mk, josta 69 prosenttia oli budjettirahoitusta. Keskimääräiset käyttömenot opiskelijaa kohti olivat samalla tasolla kuin edellisenä vuonna, 29 400 mk ja tutkintoa kohti 260 600 mk, runsaat neljä prosenttia vähemmän kuin vuonna 1996. Korkeakoulujen opiskelijoiden määrä oli vuonna 1997 142 800 opiskelijaa, runsaat kolme prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna ja suoritettujen tutkintojen määrä 16 110, noin 8,8 prosenttia enemmän kuin vuonna 1996.

Vuonna 1997 erikoissairaanhoidon toimintamenot olivat 17,6 mrd. mk ja käyttömenot kasvoivat keskimäärin viisi prosenttia edellisestä vuodesta. Erikoissairaanhoidon avohoidossa tehtiin runsaat 6 miljoonaa avohoitokäyntiä, 1,2 käyntiä asukasta kohden vuonna 1997. Hoitopäiviä tuotettiin edelleen vajaat 1 200 hoitopäivää 1 000 asukasta kohden. Hoitojaksoja oli 194 hoitojaksoa 1 000 asukasta kohden, noin viisi prosenttia enemmän kuin vuonna 1996 keskimääräisen hoitojakson pituuden säilyessä keskimäärin 6,3 vuorokautena. Kunnallisissa sairaaloissa hoidettiin 772 000 potilasta, joista noin neljä prosenttia oli psykiatrisen erikoissairaanhoidon potilaita.

Yleislääkärijohtoisten terveyskeskusten toimintamenot olivat 12,1 mrd. mk vuonna 1997 ja kasvoivat vain 0,1 prosenttia edellisestä vuodesta. Vuonna 1997 yleislääkärijohtoisissa terveyskeskuksissa tehtiin 30,8 miljoonaa avohoitokäyntiä, joista 35 prosenttia oli lääkärinvastaanottokäyntejä. Vuodeosaston hoitopäiviä kertyi 8 miljoonaa. Terveyskeskussairaaloissa hoidettiin yli 180 000 potilasta, joista lähes puolet oli yli 75-vuotiaita. Vuonna 1997 erikoissairaanhoidon ja terveyskeskusten asukasta kohden lasketut käyttömenot vaihtelivat 3 200 markasta 7 700 markkaan ja olivat keskimäärin 5 300 mk. Vuodesta 1993 keskimääräisten menojen nimellinen kasvu oli 16 prosenttia, ja menojen minimi kasvoi neljänneksen ja suurin arvo kahdeksan prosenttia.

Vuonna 1997 lasten päivähoidon käyttömenot olivat noin 8,2 mrd. mk ja nousivat edellisestä vuodesta keskimäärin 3,5 prosenttia. Vuoden 1997 lopussa päiväkoti- ja perhepäivähoidossa oli yhteensä lähes 220 000 lasta, noin 2 000 lasta enemmän kuin edellisenä vuonna. Kunnallisessa päivähoidossa oli 47 prosenttia ja kotihoidon tuen piirissä 26 prosenttia alle 7-vuotiaista. Kunnallisessa päivähoidossa olevista lapsista 80 prosenttia oli kokopäivähoidossa ja heistä 60 prosenttia päiväkotihoidossa. Alle 3-vuotiaista lapsista

neljännes oli hoidossa kodin ulkopuolella. Pienten lasten hoitotuen menot olivat noin 1,9 mrd. mk ja tukea sai 84 000 perhettä vuonna 1997.

Vuonna 1997 vanhainkotien käyttömenot olivat 3,5 mrd. mk ja kuntien kustantamissa vanhainkodeissa oli runsaat 22 000 asukasta, noin seitsemän prosenttia 75 vuotta täyttäneistä. Vanhainkotien käyttömenot laskivat lähes kahdeksan prosenttia edellisestä vuodesta ja asiakkaiden määrä väheni noin kolme prosenttia. Lähes puolet asiakkaista oli 85-vuotta täyttäneitä, ja heidän osuutensa asiakkaista edelleen kohosi. Kotipalvelutoiminnan käyttömenot olivat 2,3 mrd. mk vuonna 1997, ja kotipalvelua saaneita kotitalouksia oli 132 500, joista vanhuskotitalouksia oli kaksi kolmasosaa ja lapsiperheitä runsas viidennes. Kotipalvelumenot ja palveluja saaneiden kotitalouksien määrä eivät juurikaan muuttuneet edellisestä vuodesta. Vuonna 1997 lakisääteisellä omaishoidontuella hoidettiin lähes 20 000 henkilöä, joista kaksi kolmasosaa oli yli 65-vuotiaita.

Julkisten palvelujen, erityisesti hyvinvointipalvelujen, saatavuuden ja kattavuuden turvaaminen edellyttää niiden tehokasta ja taloudellista tuotantoa. Palvelujen suoritekohtaisten kustannusten seuraaminen on eräs, joskin karkea tapa seurata palvelutuotannon taloudellisuutta. Useimmissa sosiaali-, terveys- ja koulutuspalveluissa menot kasvoivat 1990-luvun alkuvuosina, mutta julkisen talouden säästöpäätökset leikkasivat menoja vuosina 1992-93. Vuoden 1994 jälkeen menot kääntyivät heikkoon kasvuun. Suoritemäärien kehitys on ollut vakaampaa, taloudellinen taantuma ei lyhyellä aikavälillä vaikuttanut sairastavuuteen ja lisännyt sosiaali- ja terveyspalvelujen kysyntää. Väestön ikääntyessä erityisesti vanhimpien ikäluokkien kasvu tulee lisäämään näiden palvelujen tarvetta ja kysyntää.

4.3 Alue- ja rakennepolitiikka

Kansallinen aluepolitiikka

Valtioneuvoston päätös alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 4 §:n mukaisista tavoiteohjelmista ja 6 §:n mukaisista eri hallinnonalojen aluekehitysrahojen suuntaamisen yleisistä perusteista, valtioneuvoston 8.4.1997 eduskunnalle antama selonteko alueiden kehittämisestä annetun lain tavoitteiden toteutumisesta ja eduskunnan selonteosta antama lausunto sekä tiedot alueellisen kehityksen tilasta ovat perustana alueelliselle kehittämiselle ja sitä koskevalle valmistelutyölle. Alueellista kehittämistyötä suunnataan sekä kansallisilla että yhdessä EU:n kanssa toteutettavilla alueellisilla ohjelmilla. Kansallinen ohjelmatyö on maakunnan liittojen ja valtion viranomaisten näkemyksistä rakentuva kokonaisuus, johon EU:n alueelliset ohjelmat on sovitettu. Maakunnan liitot tarkistivat aluekehittämisohjelmansa vuoden 1998 alussa. Hallitus edistää alueiden omaehtoista kehitystä niiden vahvuuksiin tukeutuen.

Tasapainoisen alueellisen kehittämisen lähtökohta on aluetalouksien vahvistaminen parantamalla kasvua ja työllisyyttä koko maassa. Hallitus pyrkii talouspolitiikassaan edistämään eri väestöryhmien ja maan eri alueiden välistä tasa-arvoa. Se kiinnittää erityistä huomiota köyhyyden ja syrjäytymisen torjumiseen, alueellisesti tasapainoiseen väestörakenteeseen sekä osaamisen vahvistamiseen alueilla. Peruspalvelujen riittävä saatavuus ja taso turvataan maan kaikissa osissa. Hallituksen säädösvalmistelussa arvioidaan aluepoliittiset vaikutukset.

Hallitus käyttää tietoyhteiskunnan tarjoamia mahdollisuuksia tehokkaasti alueellisten erojen kaventamiseksi. Elinvoimaisten maakunnallisten ja seudullisten keskusten kilpailukykyä vahvistetaan. Jo syntynyttä monipuolista tiedon ja osaamisen yhteistyöverkostoa vahvistetaan luomalla kattava innovaatioverkosto. Osaamiskeskukset ovat keskeinen osa alueellista innovaatiojärjestelmää. Valtioneuvosto

määräsi vuoden 1998 joulukuussa 14 alueellista osaamiskeskusta ja kaksi valtakunnallista verkosto-osaamiskeskusta toteuttamaan alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) mukaista osaamiskeskusohjelmaa vuosina 1999–2006. Hallituksen elinkeino- ja aluepoliittisena tavoitteena on vahvistaa osaamiskeskusverkostoa osana alueiden kehittämistä. Erityisesti painotetaan teknologia- ja osaamiskeskusten sekä TEKESin toimintaa koko maan kehitysedellytyksiä tukien. Osana aluepolitiikkaansa hallitus pyrkii eri tavoin aktivoimaan tuotekehitys- ja tutkimustyötä myös heikoimmin kehittyneillä alueilla.

Kaupunkiseutujen kehittämishankkeiden toteuttamiseksi valtioneuvoston asettama kaupunkipolitiikan yhteistyöryhmä on käynnistänyt 27 kaupunkiohjelmaa. Näistä kolme on kaupungin ja maaseudun vuorovaikutusohjelmaa. Kaupunkipolitiikkaa eriytetään erikokoisten ja erityyppisten kaupunkiseutujen tarpeisiin ja kaupunkien välistä verkottumista tuetaan. Kaupunkiohjelmissa esitetyt hankkeet ovat seudulliseen strategiaan perustuvia, tiettyihin teemoihin kohdennettuja kaupunkiseutujen kehittämishankkeita. Kaupunkiohjelmat ovat kaupunkien ja valtion välistä yhteistyötä, jossa valtio kehittämisrahoituksella ja sitoutumisella hankkeiden toteuttamiseen tukee enimmiltä osin kaupunkien itse rahoittamia hankkeita. Tavoite on luoda kaupunkiohjelmista menettelytapa, jolla tuetaan kaupunkiseutujen kilpailukykyä ja elinvoimaisuutta ja suunnataan valtion eri hallinnonalojen määrärahoja valtioneuvoston kaupunkipoliittisten linjausten mukaisesti. Osaamiskeskusohjelman yhteydessä kehitettyä toimintamallia sovelletaan osaamisen edistämiseen painottuvissa kaupunkiohjelmissa.

Hallitus edistää kaupunki- ja maaseutupolitiikan yhteensovittamista. Maaseudun elinvoimaisuuden turvaamiseksi vahvistetaan ympäristöosaamista ja maatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen monipuolistamista.

Kansalaisten ja alueiden syrjäytymistä ehkäistään tuomalla tietoyhteiskunnan palvelut tasapuolisesti kaikkien ulottuville. Etäteknologian mahdollisuuksia hyödynnetään työn ja palvelujen tarjoamiseksi.

Hallitus jatkaa Itä- ja Pohjois-Suomen kehittämistä sekä rakenteellisten ongelmien ratkaisemista tehtyjen periaatepäätösten ja strategioiden pohjalta. Lähialueyhteistyötä tehostetaan.

Suomi teki 30.3.1999 ehdotuksensa EU:n komissiolle uusiksi kansallisiksi aluejaoiksi vuosiksi 2000-2006. Komissio päättää niistä viimeistään syksyllä. Suomi teki 23.6.1999 ehdotuksensa uusiksi tavoite 2 -alueiksi ja komissio vahvistaa alueet todennäköisesti marraskuussa. Tavoitteena on yhteensovittaa kansalliset aluejaot ja EU -ohjelma-alueet mahdollisimman pitkälle keskenään.

Euroopan unionin rakennerahastojen toiminta Suomessa

Suomea koskevia rakennerahastoja ovat Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR), Euroopan sosiaalirahasto (ESR), Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosasto (EMOTR-O) ja kalatalouden ohjauksen rahoitusväline (KOR). Rahastojen varat sisältyvät EU:n talousarvioon. Rahastoista myönnettävä tuki on pääosin avustusmuotoista. Rahoituksen saaminen rakennerahastoista edellyttää kansallista osarahoitusta.

Vuoden 2000 talousarvioesitykseen sisältyy vuonna 1999 päättyvän ohjelmakauden alueellisten (6, 2, 5b) ja horisontaalisten (3, 4 ja 5a) tavoitteiden sekä yhteisöaloitteiden rahoitusta. Päättyvällä ohjelmakaudella Suomessa sovellettavia yhteisöaloitteita ovat INTERREG II A, INTERREG II C, LEADER II, PESCA, URBAN, EMPLOYMENT, ADAPT ja SME.

Suomen liittyessä Euroopan unionin jäseneksi määriteltiin unionin tavoitteiden 6, 2 ja 5b kohdealueet Suomessa. Tavoite 6 ja 5b -alueet määriteltiin vuosiksi 1995-1999, tavoite 2 -alueet ensin vuosiksi 1995-1996 ja uuden ohjelman mukaisesti vuosiksi 1997-1999. Tavoite 6 -alueen väestöosuus on 16,6 prosenttia, tavoite 2 -alueen 15,5 prosenttia ja tavoite 5b -alueen 21,5 prosenttia.

Rakennerahastoasetukset ja -tavoitteet uudistuvat ohjelmakaudeksi 2000-2006. Alueelliset tavoitteet vähenevät kahteen (tavoite 1: heikoimmin kehittyneet alueet ja tavoite 2: elinkeinoelämän rakennemuutosalueet ja maaseutualueet) ja horisontaaliset tavoitteet yhteen (tavoite 3: inhimilliset voimavarat). Yhteisöaloitteet vähenevät neljään (INTERREG III, LEADER III, EQUAL, URBAN). Tavoite 1 – alueen väestöosuus on 20,85 prosenttia ja tavoite 2 -alueen 30,58 prosenttia. Siirtymäkauden alueiden, jotka vanhalla ohjelmakaudella kuuluivat joko tavoite 2 tai tavoite 5b -alueisiin mutta joita ei ole ehdotettu uuteen tavoite 2 – alueeseen, väestöosuus on 9,6 prosenttia.

EU:n rakennerahastoista saatavat tavoiteohjelmien rahoittamiseen tarkoitetut tulot budjetoidaan Suomen valtion talousarvioon bruttoperiaatteen mukaisesti sisäasiainministeriön (EAKR), maa- ja metsätalousministeriön (EMOTR-O ja KOR) ja työministeriön (ESR) hallinnonaloille tuloiksi ja niiden käyttö menoiksi. Kunkin rakennerahaston rahoittamiin ohjelmiin tarvittava valtion rahoitusosuus budjetoidaan pääsääntöisesti ohjelmien toimeenpanoon osallistuvan hallinnonalan menoksi yhdelle momentille. Osa kauden 1995-1999 perusteella tuloutuvista rakennerahasto-ohjelmien EU:n rahoitusosuuksista ohjataan talousarvion ohi Maatilatalouden kehittämisrahastoon, josta tulee myös niihin liittyvä valtion rahoitusosuus. Rakennerahastomomenttien ja valtion rahoitusosuusmomenttien määrärahat on muutettu pääsääntöisesti arviomäärärahoiksi. Kyseisten momenttien myöntämisvaltuus on mitoitettu siten, että se vastaa ohjelmien arvioituja vuosittaisia rahoituskehyksiä.

Uudella ohjelmakaudella 2000–2006 EAKR osallistuu tavoiteohjelmien 1 ja 2 rahoittamiseen, EMOTR-O ja KOR tavoiteohjelman 1 rahoittamiseen, KOR myös tavoite 1:n ulkopuolisen horisontaalisen kalatalousohjelman rahoittamiseen. ESR osallistuu tavoiteohjelmien 1 ja 2 rahoittamiseen sekä rahoittaa tavoitteen 1 ulkopuolista tavoite 3 -ohjelmaa. EAKR rahoittaa kokonaisuudessaan INTERREG III ja URBAN -yhteisöaloitteet, EMOTR-O rahoittaa LEADER -yhteisöaloitteen ja ESR rahoittaa EQUAL -yhteisöaloitteen.

Kuvio 6. EU:n rakennerahastovarojen jakautuminen ohjelmittain vv. 2000-2006, milj.mk

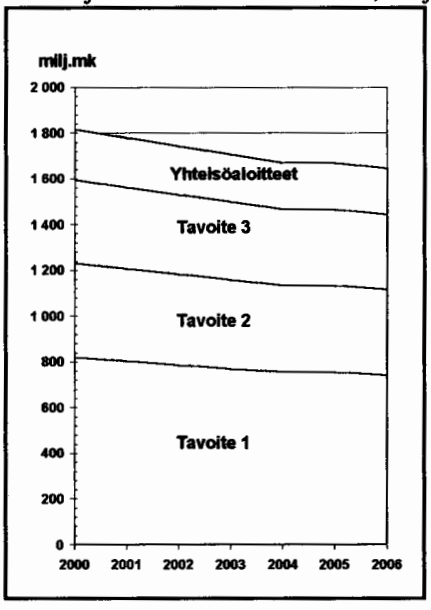

Tavoite- ja yhteisöaloiteohjelmien toimeenpano perustuu valtioneuvoston esittämiin ja Euroopan komission hyväksymiin ohjelma-asiakirjoihin. Budjetoitavat määrärahat, jotka perustuvat ohjelma-asiakirjojen rahoitustaulukkoihin, ovat tässä vaiheessa arvioita. Rakennerahastojen rahoitusosuuksien mitoituksessa on otettu huomioon Berliinin huippukokouksessa maaliskuussa 1999 hyväksytyt rakennerahastoille vahvistetut kokonaiskehykset tavoitteittain ja ennakkotiedot jäsenmaittaisesta varojen jaosta. Valtion rahoitusosuuden mitoitus pohjautuu pääosin nykyisen ohjelmakauden tasoon. Rakennerahasto-osuuksien ja valtion rahoitusosuuksien taso ohjelmittain, rahastoittain ja hallinnonaloittain vuonna 2000 täsmentyy Euroopan komission hyväksyttyä Suomea koskevat ohjelma-asiakirjat, minkä arvioidaan tapahtuvan vuoden 2000 alussa.

Rakennerahastojen rahoituskehys

Vuonna 2000 rakennerahastovaroja odotetaan tuloutuvan yhteensä noin 1,9 mrd. mk seuraavien periaatteiden mukaan:

Ohjelmakaudelta 1995-1999

— EMOTR-O tavoite 5a: 50 % vuoden 1999 maksusitoumuksista; tavoite 5b: 50 % vuoden 1999 maksusitoumuksista ja 20 % vuoden 1998 maksusitoumuksista; tavoite 6: 30 % vuoden 1999 ja 20 % vuoden 1998 maksusitoumuksista

— EAKR tavoite 2: 80 % vuoden 1999 maksusitoumuksista; tavoitteet 5b ja 6: 20 % vuoden 1998 maksusitoumuksista

— ESR tavoitteet 3, 4, 2, 5b ja 6: 50 % vuoden 1999 maksusitoumuksista

— KOR tavoitteet 5a ja 6: loppusuoritus

— Yhteisöaloitteiden arvioidut tuloutusosuudet vaihtelevat ohjelmittain.

Ohjelmakaudelta 2000–2006

— EAKR:stä, ESR:stä ja EMOTR-O:sta tuloutuu 4 % koko kauden rahoituskehyksestä.

Seuraavassa on esitetty arvio siitä, miten rakennerahastoista saatava EU-rahoitus ja valtion rahoitusosuus jakautuu tavoitteittain, rahastoittain ja ministeriöittäin vuonna 2000. Luvut kuvaavat myöntämisvaltuutta. KOR:n osalta ei myöntämisvaltuutta oteta käyttöön vaan määrärahat budjetoidaan edelleen siirtomäärärahana. Luvut täsmentyvät sen jälkeen kun Euroopan komissio on hyväksynyt ohjelma-asiakirjat.

Taulukko 8. Arvio EU:n rakennerahastojen rahoituksen myöntämisvaltuuden jakaumasta tavoitteittain ja rahastoittain vuonna 2000, milj. mk[1)]

EU	EAKR	ESR	EMOTR-O	KOR	YHTEENSÄ
Tavoiteohjelma 1	423,5	245,2	170,0	5,0	843,7
Tavoiteohjelma 2	365,4	95,4			460,8
Tavoiteohjelma 3		349,1			349,1
Horisontaalinen kalaohjelma				32,0	32,0
Yhteisöaloitteet ja pilotit	113,5	58,5	53,0		225,0
Yhteensä	902,4	748,2	223,0	37,0	1 910,6

1) KOR:in rahoitus on siirtomäärärahaa. EAKR- ja ESR-luvut sisältävät myös 2 prosentin indeksikorotuksen.

Taulukko 9. Arvio valtion rahoitusosuudesta myöntämisvaltuuksina rahastoittain ja ministeriöittäin vuonna 2000, milj. mk[1)]

EU	EAKR	ESR	EMOTR-O	KOR[2)]	YHTEENSÄ
SM	65,0	15,0			80,0
OPM	42,6	168,9			211,5
MMM	22,0		122,0	41,0	185,0
LM[2)]	28,0				28,0
KTM	346,0	44,6	10,0		400,6
STM	6,5	14,0			20,5
TM	36,0	629,9			665,9
YM	30,0				30,0
Yhteensä	576,1	872,4	132,0	41,0	1 621,5

1) Valtion rahoitusosuus MMM:n hallinnonalalla ei sisällä MAKERA:n rahoitusta. Vuoden 1999 maaliskuun lopun tietojen mukaan kunnat osallistuivat kaudella 1995–1999 ohjelmarahoitukseen runsaalla 20 prosentilla kansallisesta julkisesta kokonaisrahoituksesta.

2) Liikenneministeriön ja KOR:in osalta valtion rahoitusosuus on poikkeuksellisesti budjetoitu siirtomäärärahana.

Aluekehitysrahat ja alueellisen kehittämisen rahoitus

Alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaan valtion talousarviossa eri hallinnonaloilla nimetään ne määrärahat (aluekehitysrahat), joilla voidaan edistää alueellisten kehittämistavoitteiden ja niiden toteuttamiseksi laadittavien aluekehittämisohjelmien toteuttamista. Aluekehitysrahoja osoitetaan aluekehittämisohjelmiin (kansallisiin tai EU-ohjelmiin) liittyviin elinkeinotoiminnan kehittämishankkeisiin, julkisiin investointeihin ja väestölle tärkeiden palvelujen turvaamiseen.

Aluekehittämisohjelmien toteuttamiseen voidaan käyttää aluekehitysrahojen lisäksi myös muuta valtion rahoitusta. Näin myös käytännössä tapahtuu. Tällaista rahoitusta voivat olla esimerkiksi alueen kehittämisen kannalta tärkeät valtion investoinnit, kuten liikenne-, tutkimus- ja koulutusinvestoinnit. Siten aluekehitysrahojen luonteista rahoitusta on kaikki sellainen valtion rahoitus, jolla on erityistä merkitystä alueellisten kehittämistavoitteiden edistämisessä ja tavoitteiden toteuttamiseksi laadittavien ohjelmien toteuttamisessa. Vuoden 1999 talousarviossa tällaista alueellisen kehittämisen rahoitusta oli sisäasiainministeriön aluekehitysosaston selvityksen mukaan 88 momentilla yhteensä 30,5 mrd. mk.

Alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaisesti ehdotetaan vuoden 2000 talousarvioesityksessä nimettäväksi aluekehitysrahoiksi kokonaan tai osittain seuraavat määrärahat:

— 26.98.43 Maakunnan kehittämisraha
— 26.98.61 EU:n osallistuminen rakenne- ja aluekehitysohjelmiin sekä yhteisöaloitteisiin
— 26.98.62 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus sisäasiainministeriön osalta
— 29.01.62 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus opetusministeriön osalta
— 30.14.61 EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin
— 30.14.62 Valtion kansallinen rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä
— 30.31.24 Eräät metsätalouden yhteiskunnalliset palvelut ja yleinen uittoväylätuki (osa)
— 30.31.44 Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (osa)
— 30.31.83 Lainat puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (osa)
— 30.41.62 Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (osa)
— 31.24.21 Perustienpito (osa)
— 31.32.44 Saaristoliikenteen avustaminen
— 31.52.41 Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon
— 31.60.63 Joukkoliikenteen palveluiden osto ja kehittäminen (osa)
— 32.10.22 Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintamenot (osa)
— 32.20.40 Avustukset teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (osa)
— 32.30.44 Alueellinen kuljetustuki
— 32.30.45 Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (osa)
— 32.30.47 Valtionavustus pk-yritysten kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille (osa)
— 32.30.62 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus kauppa- ja teollisuusministeriön osalta (osa)
— 32.70.42 Finnvera Oyj:n korkotuet (osa)
— 32.70.43 Finnvera Oyj:n tappiokorvaukset (osa)
— 33.01.62 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus sosiaali- ja terveysministeriön osalta (osa)
— 34.05.61 EU:n osallistuminen työvoima- ja sosiaalipolitiikkaan
— 34.05.62 EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus työministeriön osalta
— 34.06.63 Valtionapu työttömyyden lieventämiseen (osa)
— 34.06.64 Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin
— 34.06.77 Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi
— 35.10.63 Ympäristönsuojelun edistäminen (osa)
— 35.10.77 Ympäristötyöt

— 35.20.37 Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (osa)
— 35.99.62 EU:n rakennerahastojen rahoitusosuus ympäristöministeriön osalta
— 35.99.65 Eräät avustukset (osa)

Talousarvioesityksessä aluekehitysrahat on varustettu aluekehitysraha -maininnalla.

Rahoituksen suuntaamisen yleisistä perusteista määrätään valtioneuvoston päätöksellä. Rahoituksen suuntaamista koskevat yksityiskohtaiset periaatteet on sisällytetty talousarvioesityksen yksityiskohtaisiin perusteluihin.

4.4 Tiede- ja teknologiapolitiikka

Hallitus on vuosina 1997-1999 lisännyt tutkimusrahoitusta merkittävästi. Rahoitusta on lisätty valtion tiede- ja teknologianeuvoston valmisteleman ohjelman mukaisesti siten, että valtion panostus tutkimus- ja kehittämistoimintaan on vuonna 1999 noin 1,5 mrd. mk suurempi kuin vuoden 1997 talousarviossa. Lisäpanostus on yhdessä yksityisen sektorin tutkimusrahoituksen samanaikaisen kasvun kanssa varmistanut sen, että Suomi on noussut bruttokansantuotesuhteella mitaten tutkimustoimintaan määrätietoisimmin panostavien maiden joukkoon. Tavoitteeksi asetettu tutkimuksen 2,9 prosentin osuus bruttokansantuotteesta saavutettiin ennakkotietojen mukaan vuonna 1998. Rahoituslisäys on tehostanut innovaatiojärjestelmän toimintaa talouden, yritystoiminnan ja työllisyyden hyväksi. Lisäpanostuksen käytön ja tuloksellisuuden kokonaisarviointia varten on asetettu riippumaton asiantuntijaryhmä, joka antaa raporttinsa vuoden 2000 loppuun mennessä. Lisäysohjelmaan sisältyneistä Suomen Akatemian ja Teknologian kehittämiskeskuksen myöntämisvaltuuksista noin 1 000 milj. mk toteutuu maksumäärärahoina valtion talousarviossa vuosina 2000-2002.

Kansallisen tutkimuspanoksen arvioidaan kasvavan edelleen. Hallitusohjelman mukaan valtion ja yksityisen sektorin toimenpitein pyritään turvaamaan tutkimus- ja kehitystyön kokonaispanostus vähintään nykytasolla. Yliopistojen perusrahoituksen kehitys turvataan edelleen lainsäädännöllä. Korkealaatuista innovatiivista tutkimusta vahvistetaan tieteen- ja taiteenalasta riippumatta. Tutkimus- ja kehityspanostusta suunnataan myös palvelusektorille. Suomeen jo syntynyttä monipuolista tiedon ja osaamisen yhteistyöverkostoa vahvistetaan luomalla kattava innovaatioverkosto.

Rahoituksen kasvu parantaa merkittävästi kotimaisen tutkimustoiminnan edellytyksiä, vahvistaa teknologiarahoitusta ja laajentaa sen kohdealuetta sekä luo uusia kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia sekä Euroopan unionin piirissä että sen ulkopuolelle. Tutkimusrahoituksen rinnalla toteutetaan edelleen henkisen pääoman kehittämistoimia. Näitä ovat muun muassa vuoden 1999 alusta käynnistynyt tutkijakoulujärjestelmän toinen nelivuotiskausi, Suomen Akatemian kehittyvät tutkijatohtorijärjestelyt ja vuonna 1998 aloitettu tietoteollisuuden koulutuksen lisätoimenpideohjelma. Huippuyksikköpolitiikkaa jatketaan.

Taulukko 10. Keskeisten tutkimus- ja kehitystyön määrärahojen kehitys vuosina 1999-2000 (valtuuslaskenta)

	1999 TA milj. mk	2000 TAE milj. mk	Kasvu milj. mk
Tutkimusorganisaatioiden tutkimusmäärärahat			
Yliopistolaitos	1 922,0	1 960,0	38,0
Valtion tutkimuslaitokset	1 252,0	1 266,8	14,8
— josta valtion teknillinen tutkimuskeskus	321,5	320,9	-0,6
Yhteensä	3 174,0	3 226,8	52,8
Rahoitusorganisaatiot[1)]			
Suomen Akatemia	924,8	910,8	-14,0
Teknologian kehittämiskeskus	2 345,3	2 344,0	-1,3
Yhteensä	3 270,1	3 254,8	-15,3
Yhteensä	**6 444,1**	**6 481,6**	**37,5**

[1)] Toimintamenot, myöntämisvaltuudet ja muut kuin valtuuksien käytön edellyttämät määrärahat. Vertailukelpoisuuden saavuttamiseksi Tekesin luvuissa on huomioitu 100 milj. mk siirtoina momentille 32.30.62.

4.5 Resurssihallinnon kehittäminen

Hallinnon kehittäminen

Hallintouudistusten lähtökohtana on peruspalvelujen riittävän saatavuuden ja tason turvaaminen maan kaikissa osissa.

Hallituksen tavoitteena on kehittää hajautettua ja joustavaa palveluhallintoa sekä turvata aluehallinnon edellytykset vastaanottaa uusia tehtäviä. Kansalaisten ja alueiden syrjäytymistä ehkäistään tuomalla tietoyhteiskunnan palvelut tasapuolisesti kaikkien ulottuville. Julkisen hallinnon palvelukykyä ja tehokkuutta parannetaan sähköisellä asioinnilla.

Valtioneuvoston periaatepäätös 16.4.1998 "Laadukkaat palvelut, hyvä hallinto ja vastuullinen kansalaisyhteiskunta" hahmottaa hallintopolitiikan suuntalinjoja siirryttäessä hallinnossa uudelle vuosituhannelle. Uudistuksilla vahvistetaan valtiontalouden pitkän aikavälin tasapainottamisen ja terveen taloudenhoidon edellytyksiä. Päätöksen toteuttamisesta vastaavat asianomaiset ministeriöt yhdessä hallinnonalojensa virastojen kanssa. Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmä seuraa ja ohjaa päätöksen täytäntöönpanoa. Valtiovarainministeriö vastaa sen yhteensovittamisesta.

Julkisten palvelujen kehittämisessä painotetaan asiakaskeskeisyyttä, valinnanvapautta ja palvelujen saatavuutta. Päätösvaltaa siirretään sille tasolle, jossa palvelu tuotetaan. Kuntien taloudellista päätösvaltaa ja vastuuta palvelujen jatkuvassa kehittämisessä lisätään. Palvelujen järjestämisessä hyödynnetään kansalaisten omatoimisuutta ja oma-aloitteisuutta.

Palvelujen laatua kehitetään ottamalla lisääntyvästi käyttöön asiakkaille annettavia palvelusitoumuksia, joiden avulla palvelujen käyttäjä tietää, minkälaista palvelua voi viranomaiselta edellyttää. Palvelukykyä parannetaan lisäämällä palvelujen vaihtoehtoisia tuotantotapoja ja yhteispalvelujen järjestämisen muotoja. Asiakastyytyväisyyttä lisätään muun muassa nopeuttamalla asioiden käsittelyä.

Valtioneuvoston 5.2.1998 tekemän sähköistä asiointia, palvelujen kehittämistä ja tiedonkeruun vähentämistä koskevan periaatepäätöksen mukaan ministeriöiden ja virastojen on huolehdittava siitä, että merkittävä osa palve-

luista tuodaan tietoverkkojen kautta kansalaisten saataville vuoteen 2001 mennessä. Tämä edellyttää muun muassa yleisten mallien ja pelisääntöjen määrittelemistä verkkopalvelujen tuottamiselle, viranomaisten välistä yhteistyötä sekä yhteistyötä tietotekniikka-alan toimittajien kanssa. Väestörekisterikeskuksen tehtävänä on sähköisessä asioinnissa tarvittava henkilöiden tunnistaminen. Henkilökorttia ja sähköistä henkilökorttia koskevat lait on hyväksytty kesäkuussa 1999. Hallitus tekee syksyllä 1999 eduskunnalle esityksen laiksi sähköisestä asioinnista hallinnossa. Vuoden 2000 aikana aloitetaan EU:n sähköisen allekirjoituksen direktiivin toteutus Suomen lainsäädäntöön.

Hallituksen tarkoituksena on jatkaa tietojen keruun rationalisointia. Pieniin ja keskisuuriin yrityksiin kohdistuvia hallinnollisia rasitteita kevennetään muun muassa parantamalla pienten yritysten asiointimahdollisuuksia sähköisen tiedonsiirron käyttöä tehostamalla ja yhdistämällä eri viranomaisten tarvitsemien tietojen keruuta.

Tietoyhteiskuntakehityksen painopiste on siirtymässä sisällöllisten sovellusten ja palvelujen kehittämiseen ja tuotantoon. Hallituksen tavoitteena on kehittää sähköisiä palveluja sekä kulttuuri- ja tietosisältöjä helppokäyttöisiksi ja turvallisiksi kaikkien ihmisten käyttöön yhtälailla mikrotietokoneen, digitaalisen television ja matkaviestimen avulla. Hallituksen tavoitteena on myös aktivoida kokeiluja uuden teknologian, uudenlaisen osaamisen ja uusien työmenetelmien käyttöönottamiseksi julkisessa palvelutuotannossa ja yrityksissä.

Hallintopolitiikan suuntalinjoja koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti hallituksen ohjausta julkisen talouden makrotaloudellisessa suuntaamisessa vahvistetaan kehittämällä edelleen kehysohjausta hallituksen keskeiseksi budjettivalmistelua ohjaavaksi menettelyksi. Toiminta- ja taloussuunnittelua kehitetään tukemaan kehysvalmistelua.

Tulosohjausuudistuksiin liittyen jatketaan eduskunnalle annettavien kertomusten tulosinformaation sisällön ja esittämistavan kehittämistä. Virastojen tulosvastuuta selkiytetään ja liitetään tulosohjaukseen toimivampi tulostavoitteiden toteutumisen seurantamenettely. Tunnuslukujen laatimista lisätään edelleen sekä kehitetään palauteinformaation erilaisia muotoja. Hallinnon avoimuuden ja läpinäkyvyyden sekä virastojen ja virkamiesten tilivelvollisuuden lisääminen edellyttävät tuote- ja kustannuslaskentaa, toiminnan julkisuutta sekä varsinkin virkamiesten nykyistä täsmällisempää vastuullisuutta.

Valtion keskushallinnon kehittämistä jatketaan. Ministeriörakenteen ja ministeriöiden alaisen keskushallinnon toimialajakojen kehittämiseksi valmistellaan tarvittavat selvitykset. Ministeriörakennetta koskevassa kehittämistyössä otetaan huomioon myös EU:n hallinnon vaikutukset. Periaatteena kehittämisessä on, että ministeriörakenne on mahdollisimman yhteensopiva yhteiskunnan rakenteiden kanssa. Ministeriöiden alaisen keskushallinnon toimialajakojen kehittämisessä tavoitteena on poistaa hallinnonalojen sektoroituneisuudesta johtuvaa toiminnallista päällekkäisyyttä sekä selkiyttää työnjakoja.

Kehittämiskeskusten roolia ja tehtäviä kehitetään hallinnonalansa muodostamassa kokonaisuudessa. Tässä tarkoituksessa selvitetään mahdollisuuksia selkeyttää kehittämiskeskusten työnjakoja korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten kanssa. Tavoitteena on luoda kehittämiskeskuksesta virastotyyppi, joka voi hoitaa kehittämistehtäviä ja toimia päätöksentekijänä ja toimeenpanijana.

Valtion sektoritutkimuslaitosten systemaattista arviointia on tehty vuodesta 1995 lähtien. Tarkoitus on, että kaikki sektoritutkimuslaitokset tulevat kertaalleen arvioiduiksi vuoden 1999 loppuun mennessä. Valtion sektoritutkimuslaitosten organisointia selvitetään toiminnallisen yhteistyön pohjalta sekä lisätään korkeakoulujen hyväksikäyttöä sektoritutkimuksessa. Valtion tiede- ja teknologianeuvosto on kiinteästi mukana sektoritutkimuslaitoksen organisointia koskevassa selvitystyössä.

Keskushallinnon operationaalisten tehtävien ja tapaus- ja hankekohtaisen päätösvallan siirtämistä alue- ja paikallishallintoon jatketaan. Samoin jatketaan toimenpiteitä aluehallinnon

verkostoitumisen edistämiseksi ja aluehallinnon kokoamiseksi. Selvitykset ja kehittämisehdotukset laaditaan siten, että tarvittavat hallituksen esitykset voidaan antaa eduskunnalle pääosin syksyllä 2000 ja viimeistään keväällä 2001. Valtion aluehallinnon ja maakunnan liittojen yhteistyötä lisätään.

Hallituksen tarkoituksena on parantaa työvoima- ja elinkeinokeskusten toiminnan vaikuttavuutta kehittämällä keskusten alueellisista lähtökohdista toimivaa itsenäistä virastokokonaisuutta. Keskusten kehittämis- ja palvelutarjontaa yhtenäistetään ja käyttöä tehostetaan. Työvoima- ja elinkeinokeskusten toiminnan yksinkertaistamiseksi sekä johtamisedellytysten parantamiseksi vuoden 2000 talousarviossa työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutu- ja työvoimaosastojen palkkausmenot on koottu yhteen kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokkaan.

Kauppa- ja teollisuusministeriö vastaa työvoima- ja elinkeinokeskusten yleishallinnollisesta ohjauksesta ja valvonnasta. Keskukset toimivat eri hallinnonalojen tehtäviä hoitaessaan asianomaisen ministeriön tai viraston ohjauksessa ja valvonnassa. Asianomaiset ministeriöt valmistelevat keskusten tulosohjausta ja toiminnan kehittämistä koskevia asioita sekä käsittelevät yhteisesti keskusten tulossuunnitelmaa.

Valtion paikallishallintoa vahvistetaan sekä luodaan nykyistä paremmat edellytykset paikallistason viranomaisten yhteistyölle toimintojen suunnittelussa ja palvelutuotannossa. Tätä varten yhtenäistetään valtion paikallistason aluejakoja sekä kehitetään yhteispalvelusäännöstöä.

Tielaitoksen organisaatioita kehitetään käynnissä olevien pilottikokeilujen pohjalta hyvää henkilöstöpolitiikkaa noudattaen. Mahdollisuudet merenkulkulaitoksen liikelaitostamiseen selvitetään.

Valtion hankinta- ja materiaalitoimessa on saavutettavissa merkittäviä kustannussäästöjä. Säästöjen aikaansaaminen edellyttää valtion materiaalilogistiikan olennaista terävöittämistä ja hallinnonvälisen koordinoinnin parantamista. Valtion hankintatoimessa olisi myös otettava käyttöön sähköisen kaupankäynnin menetelmiä. Hankinta- ja materiaalitoimen kokonaisohjausvastuu selvitetään. Uuteen organisaatioon pyritään vuodesta 2001 lähtien.

Hallitusohjelmaan ja valtioneuvoston periaatepäätöksiin sisältyviä hallinnon kehittämisen toimenpiteitä tuetaan monin asetetuin ja asetettavin kehittämishankkein. Hallinnonaloilla talousarviovuonna toteutettavia organisaatiouudistuksia ja muita kehittämistoimenpiteitä on käsitelty asianomaisen pääluokan perustelujen selvitysosassa.

Työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka

Joulukuussa 1997 solmitun tulopoliittisen sopimuksen pohjalta tehdyt valtion virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa 15.1.2000 saakka. Vuonna 1998 toteutettujen sopimuskorotusten eli yleiskorotuksen, nais- ja matalapalkkaerän sekä järjestelyvaraerän kustannusvaikutus oli valtiolla 2,7 prosenttia ja vuoden 1999 alusta toteutetun yleiskorotuksen kustannusvaikutus 1,8 prosenttia. Sopimukseen sisältynyt ehdollinen indeksikorotus ei toteutunut hintojen nousun jäätyä ehdossa määriteltyä vähäisemmäksi. Valtion henkilöstön osalta ansiotasoindeksin arvioidaan nousevan keskimäärin 2,2 prosenttia vuodesta 1998 vuoteen 1999. Noususta 82 prosenttia johtuu sopimuskorotuksista ja 18 prosenttia sopimusten soveltamisesta ja rakennemuutoksista.

Tulopoliittiseen sopimukseen liittyvän hallituksen kannanoton 27.11.1997 mukaisesti vuosien 1998 ja 1999 sopimuskorotusten kustannukset on budjetoitu vuoden 1998 lisätalousarviossa ja vuoden 1999 talousarviossa.

Tulosopimuksen tarkastelulausekkeen mukaisesti työmarkkinakeskusjärjestöt kokoontuivat keväällä 1999 tarkastelemaan yleistä taloustilannetta, kilpailukyvyn, työllisyyden, hintojen ja ansioiden kehitystä sekä sopimuksen lähtökohtien mukaisten päämäärien toteutumista. Tarkastelun mukaiset selvitykset työmarkkinaosapuolet tekivät toukokuun loppuun mennessä. Palkansaajien keskusjärjestöt katsoivat, että joidenkin sopimusalojen osalta ei

ole päästy sopimuksen tarkoittamaan lopputulokseen. Näin ne ovat katsoneet myös valtion budjettitalouden sopimusalan osalta ja vaatineet asian käsittelyä tulopoliittisessa sopimuksessa tarkoitetussa ratkaisulautakunnassa. Ratkaisulautakunta tekee päätöksensä elokuun 1999 loppuun mennessä.

Valtion budjettitalouden piirissä henkilötyövuosimäärän arvioidaan vuonna 2000 olevan runsaat 121 000. Kasvu vuodesta 1995 on 0,7 prosenttia eli keskimäärin runsaat 0,1 prosenttia vuodessa. Tämän kehityksen takana ovat eräiden rakenteellisten muutosten (Valtion kiinteistölaitoksen liikelaitostaminen, yleisen oikeusapu- ja holhoustoimen siirrot valtiolle) ohella toisaalta edelleen jatkunut henkilöstömäärän hallinta ja toisaalta välttämättömien lisätehtävien vaatimat uudet resurssit (EU-tehtävät, yliopistojen tutkimustehtävät, tullihallinnon tehtävät).

Valtion eläkemenojen arvioidaan lisääntyvän vuodesta 1999 vuoteen 2000 2,6 prosenttia. Eläkemenojen kasvu pysyy lähivuosina vakaana. Siihen vaikuttavat mm. valtion liikelaitosten yhtiöittämiset, yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nosto sekä vuosina 1993-1995 toteutetut valtion lisäeläke-etujen leikkaukset.

Taulukko 11. Budjettitalouden henkilöstöä kuvaavia tunnuslukuja vuosina 1995-2000

	1995	1996	1997	1998	1999[1)]	2000[1)]
Henkilöstömäärä	124 700	122 400	123 200	124 900	124 900	124 900
Muutos ed. vuodesta, %	-6,2	-1,9	0,7	1,4	0	0
Henkilötyövuodet	120 500	119 400	119 800	121 300	121 300	121 300
Palkkasumma, milj.mk	17 666	17 944	17 905	18 905	19 331	19 331[2)]
Työvoimakustannukset, milj.mk[3)]	22 852	23 104	23 117	24 310	24 837	24 837[2)]
Keskim. kokonaisansio, mk/kk	11 593	11 920	11 974	12 343	12 664	12 664[2)]
Palkkojen sivukulut, %[4)]	64,9	64,1	64,5	64,0	63,8	63,8[2)]
Eläkemenot, milj.mk	11 936	12 376	12 748	13 192	13 749	14 105
Naisten osuus henkilöstöstä, %	44,9	45,0	45,1	45,8	45,8	45,8
Henkilöstön keski-ikä	41,0	41,6	41,9	42,1	42,2	42,3

1) Vuodet 1999 ja 2000 ovat arvioita. Vuoden 2000 sarakkeeseen ei sisälly tämän talousarvioesityksen henkilöstömäärän muutoksia.

2) Sopimuskorotuksia tai muuta ansiokehitystä ei ole ennakoitu.

3) Sisältää tehdyn työajan palkat, välilliset palkat, sosiaalimenot ja muut välilliset kustannukset

4) Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista

Taulukossa 12 on yhteenveto arvioiduista vuosien 1999 ja 2000 henkilötyövuosimääristä. Henkilötyövuosien laskentaperusteet poikkeavat jonkin verran taulukossa 11 esitetyistä. Erityisesti työllisyysvaroin palkattu henkilöstö ei sisälly taulukkoon 12.

Taulukko 12. Budjettitalouden virastojen henkilöstömäärä henkilötyövuosina pääluokittain vuosina 1999 ja 2000[1)]

Pääluokka	1999	2000	Muutos htv	Muutos %
23. Valtioneuvoston kanslian hallinnonala	235	245	10	4,3
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala[2)]	1 560	1 540	-20	-1,3
25. Oikeusministeriön hallinnonala	9 020	8 980	-40	-0,4
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	16 340	16 670	330	2,0
27. Puolustusministeriön hallinnonala	18 820	18 750	-70	-0,4
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	10 630	10 770	140	1,3
29. Opetusministeriön hallinnonala	27 330	27 370	40	0,1
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	5 670	5 150	-520	-9,1
31. Liikenneministeriön hallinnonala	9 600	9 420	-180	-1,9
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	5 400	6 600	1 200	22,2
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	3 370	3 400	30	0,9
34. Työministeriön hallinnonala	4 190	3 810	-380	-9,1
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	2 470	2 550	80	3,2
Yhteensä	114 635	115 255	620	0,5

1) Ilman pääluokkien 21 ja 22 sekä valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisten liikelaitosten ja työllisyysvaroin palkattua henkilöstöä.

2) Ulkoasiainministeriön hallinnonalalla arvioidaan olevan lisäksi asemamaasta palkattua henkilöstöä vuosina 1999 ja 2000 720 htv sekä kriisinhallinta- ja rauhanturvaoperaatioihin palkattua henkilöstöä vuonna 1999 560 htv ja vuonna 2000 1 600 htv.

Palkkausjärjestelmien uudistamisesta on tehty virka- ja työehtosopimukset 16 virastossa 10 800 henkilön osalta. Uudistetun palkkausjärjestelmän piirissä on siten runsas 9 prosenttia valtion henkilöstöstä. Tarkoitus on, että vuonna 2000 yli puolet virastoista on joko sopimuksentekovaiheessa tai jo uuden palkkausjärjestelmän piirissä.

Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikan kehittämistä jatketaan valtioneuvoston huhtikuussa 1998 tekemän hallintopolitiikan kehittämislinjoja koskevan periaatepäätöksen mukaisesti. Kehittämisessä otetaan huomioon valtion henkilöstöpolitiikan vaikuttavuutta arvioineen ulkopuolisen arviointiryhmän raportissa esitetyt ehdotukset. Erityisesti henkilöstön osaamisen kehittämiseksi ja työssä jaksamisen parantamiseksi jatketaan ja kehitetään toimenpiteitä. Virkamiesten eettisen käyttäytymisen perusteista annetaan suositus.

Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikan tulostavoitteet ja toiminnan painopistealueet sisältyvät valtiovarainministeriön pääluokan ja valtiovarainministeriön luvun perustelujen selvitysosiin.

5. Vero- ja maksupolitiikan päälinjat

Hallitus on ohjelmassaan päättänyt alentaa ansiotulojen verotusta ja sosiaalivakuutusmaksuperusteita siten, että verotus kevenee hallituskaudella yhteensä noin 10-11 mrd. markalla. Kevennykset on tarkoitus sovittaa hallituskaudelle siten, että ne parhaiten tukevat koko hallituskauden finanssi- ja talouspolitiikan kokonaisuutta.

Talousarvioesityksen vero- ja maksupolitiikan linja on finanssipoliittisesti hieman kiristävä. Hallituksen valitsema linja on tarpeen siitä syystä, että sopimukset tulevasta palkkakehityksestä ovat talousarvioesitystä annettaessa vielä avoinna samoin kuin tulevan palkkakehi-

tyksen perusteella harkittavat verokevennykset.

Veroasteen arvioidaan olevan vuonna 1999 noin 46,7 prosenttia. Talousarvioesitykseen sisältyvien vero- ja maksupoliittisten linjauksien jälkeen veroasteen arvioidaan vuonna 2000 nousevan 0,1 prosenttiyksiköllä.

Kuvio 7. Veroasteet

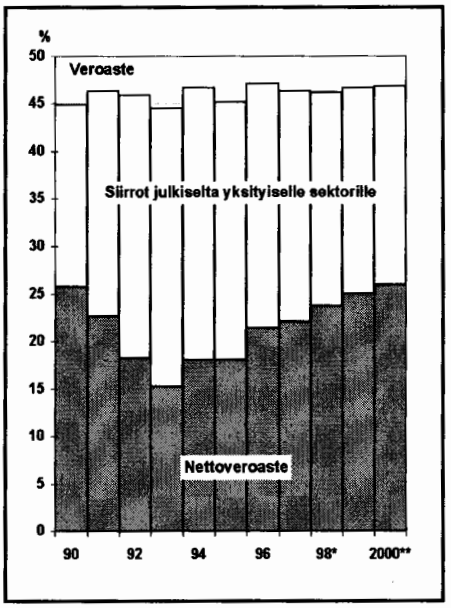

Tuloveroasteikon tuloluokkien rajoja nostetaan yhdellä prosentilla verrattuna vuonna 1999 sovellettavaan asteikkoon. Vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen verovähennysoikeuden edellytyksiä tiukennetaan ja ylimääräisestä korkovähennyksestä luovutaan vuonna 2000. Toimenpiteiden nettovaikutuksen tuloveron tuottoon arvioidaan olevan vuonna 2000 neutraali.

Yhteisöveron veronsaajaryhmien jakoosuuksia ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtion osuus veron tuotosta kasvaa noin 800 milj. mk.

Kaikkien sijoitustuottojen yhdenmukaisen verotuskohtelun aikaansaamiseksi myös pankkitalletusten korkojen verovapaus on ehdotettu poistettavaksi. Tästä syystä myös kaikkien pankkitalletusten korkotuotot siirtyvät korkotulojen lähdeveron piiriin 1.6.2000 lukien. Toimenpiteen arvioidaan lisäävän veron tuottoa vuositasolla noin 400 milj. markalla. Koska pankkitalletusten korot maksetaan tallettajille pääsääntöisesti kalenterivuoden lopussa, toimenpiteen kassavaikutukseksi arvioidaan 50 milj. markkaa vuonna 2000.

Makeisveron kantamisesta luovutaan eduskunnan tekemän päätöksen mukaisesti vuoden 2000 alusta lukien.

Taulukko 13. Tulot osastoittain vuosina 1998-2000[1)]

Numero-tunnus	Osasto	v. 1998 tilinpäätös milj. mk	v. 1999 talousarvio milj. mk	v. 2000 esitys milj. mk		Muutos 1999-2000 ±milj. mk		±%
11.	Verot ja veronluonteiset tulot	148 000	153 559	165 831	+	12 272	+	8
12.	Sekalaiset tulot	39 250	29 329	26 731	-	2 598	-	9
13.	Korkotulot ja voiton tuloutukset	5 315	3 419	4 235	+	816	+	24
15.	Lainat (ml. ylijäämän käyttö)[2)]	7 110	2 192	2 106	-	86	-	4
	Tulot yhteensä	**199 675**	**188 499**	**198 903**	+	**10 405**	+	**6**

1) Taulukossa jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

2) Sisältää ylijäämän käyttöä 1,7 mrd. mk v. 1999 ja 1,5 mrd. mk v. 2000.

6. Valtion omistajapolitiikka, liiketoiminta ja rahastot

6.1 Valtion omistajapolitiikka

Valtion omistajapolitiikkaa kehitetään osana elinkeinojen kehittämistä. Valtionyhtiöiden toimintaa koskeva periaatepäätös vuodelta 1994 uusitaan kuluvan vuoden aikana. Samassa yhteydessä määritellään valtion omistajapolitiikan tavoitteet ja periaatteet omistuspohjan

laajentamisille ja omistusjärjestelyille. Lähtökohtana on, että valtio on aktiivinen ja vaativa omistaja, joka edellyttää riittävää tuottoa sijoituksilleen sekä osinkoina että omistusten arvonnousuna. Osinkopolitiikan yleisenä lähtökohtana on, että valtionyhtiöt ja valtion osakkuusyhtiöt maksavat osinkoa, joka osinkosuhteella mitattuna vastaa pörssiyhtiöiden normaalia tasoa.

Hallituksen tarkoituksena on, että VR-Yhtymä Oy:llä ja Suomen Posti Oy:llä on jatkossakin merkittävä julkinen palveluvelvoite. Niiden toimintaa tehostetaan muun muassa kehittämällä organisaatioita ja uudistamalla toimintatapoja ottaen huomioon Euroopan unionissa tapahtunut kehitys.

Valtion kiinteistöjen ja toimitilojen hallinnan sekä niihin liittyvien palvelujen rakenteellisten järjestelyjen avulla tuetaan entistä paremmin virastojen toimintaa sekä parannetaan omistajaohjausta ja pääoman tehokkuutta.

Valtion omaisuuden omistuspohjan laajentamisista ja omistusjärjestelyistä päätetään tapauskohtaisesti eduskunnan antamien valtuuksien puitteissa. Hallituksen tarkoituksena on muokata ja pitää omistukset markkinakelpoisina ja toteuttaa tarvittavat järjestelyt silloin, kun markkinatilanne on otollinen. Valtion omaisuuden myynnistä saatavat tulot ohjataan ensisijaisesti valtionvelan lyhentämiseen, tutkimus- ja kehitystyön saavutetun menotason turvaamiseen, sekä Suomen Teollisuussijoitus Oy:n toimintaedellytysten vahvistamiseen.

6.2 Liiketoiminta

Taulukko 14. Valtion liikelaitostoiminta v. 2000

	Liikevaihto		Käyttökate liikevaihdosta	Ylijäämätavoite liikevaihdosta		Investointimenot	Investointimenot liikevaihdosta	Rahoituskate (+)/ lisärahoitustarve (-)	Henkilöstön lukumäärä
	mmk	muutos-% ed.v	(%)	mmk	(%)	mmk	(%)	mmk	
Valtion liikelaitokset:									
Valtion kiinteistölaitos	2 060	12	67	439	21	1 300	63		210
Hallinnon kehittämiskeskus	39	5	-	0,5	-	1,4	3		62
Metsähallitus	1 230	-3	35	354	29	159	13		2 166
Ilmailulaitos	1 073	1	29	45	4	500	47		1 751
Yhteensä	4 402			838,5		1 960,4	45		4 189
Liiketoimintaa harjoittavat virastot ja laitokset:									
Siemenperunakeskus	18	-	0,4	0,1	0,4	0,9	4,7	+0,1	33
Yhteensä	18			0,1		0,9	4,7	0,1	33
Kaikki yhteensä	**4 420**			**838,6**		**1 961,3**	**44**		**4 222**

6.3 Rahastot

Budjettitalouden ulkopuolisten valtion rahastojen tulojen arvioidaan olevan 23,4 mrd. mk ja menojen 21,3 mrd. mk vuonna 2000. Siten rahastojen ylijäämä on 2,1 mrd. mk. Budjetin ulkopuolisten rahastojen ylijäämä vuonna 2000 aiheutuu pääasiassa eläkerahastosiirron esitetystä pienentämisestä. Taulukkoon on koottu tiedot seuraavista rahastoista: Valtion asuntorahasto, Huoltovarmuusrahasto, Maatilatalouden kehittämisrahasto, Maatalouden in-

terventiorahasto, Ydinjätehuoltorahasto, Valtiontakuurahasto, Valtion vakuusrahasto, Valtion eläkerahasto ja Öljysuojarahasto.

Taulukko 15. Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot, milj. mk

	1997	1998	1999**	2000**
Verotulot	287	328	290	290
Sekalaiset tulot	3 149	1 591	1 540	1 298
Eläkemaksut	5 976	6 528	7 125	7 540
Korkotulot	3 877	3 604	3 425	3 692
Siirrot budjetista	1 438	820	15	414
Tulot pl. rahoitustaloustoimet	14 726	12 871	12 395	13 234
Lainojen takaisinmaksut[1)]	7 436	9 976	11 120	10 170
Tulot yhteensä	22 162	22 847	23 515	23 404
Kulutusmenot	760	570	450	636
Siirtomenot	2 210	2 880	2 745	2 567
Korkomenot	2 546	2 672	2 510	2 702
Siirrot budjettiin	6 117	6 500	8 570	4 900
Muut menot	117	21	150	154
Menot pl. rahoitustaloustoimet	11 751	12 643	14 425	10 959
Finanssisijoitukset yhteensä	9 112	10 171	8 300	10 305
Menot yhteensä	20 863	22 814	22 725	21 264
Nettorahoitustarve	1 299	33	790	2 140

[1)] Sisältää valtion asuntorahaston arvopaperistamistuloja 0 mk v. 1997, 2 052 milj. mk v. 1998, 3 300 milj. mk v. 1999 ja 3 500 milj. mk v. 2000.

Valtion asuntorahaston asuntolainasaamisten pääoman ennakoidaan olevan vuoden 2000 alussa 53,4 mrd. mk ja rahaston pitkäaikaisten velkojen kokonaismäärän 13,4 mrd. mk. Rahastosta suoritettavan korkotuen piirissä olevan lainakannan arvioidaan olevan vuoden 2000 alussa 29,5 mrd. mk.

Valtion talousarviossa hyväksytyn valtuuden nojalla sosiaaliseen asuntotuotantoon myönnettävät aravalainat maksetaan asuntorahaston varoista. Myös asuntolainojen korkotuet, asuntolainojen valtiontakauksista aiheutuvat menot sekä asuntotoimen avustusmenot maksetaan rahaston varoista. Lisäksi rahastotalouden varoilla hoidetaan rahaston velat ja niihin liittyvät hallinnolliset kulut.

Rahasto saa varansa aravalainojen koroista, lyhennyksistä ja vuosimaksuista ja omistusasuntolainojen valtiontakauksiin liittyvistä takausmaksuista sekä rahaston lainasaatavia arvopaperistamalla. Talousarviovuoden alkuun mennessä aravalainoja on arvopaperistettu yhteensä noin 8,4 mrd. mk. Velkaa rahasto ottaa lähinnä lyhytaikaisesti, maksuvalmiudessa vuoden aikana esiintyvien vaihtelujen tasaamiseen.

Vuonna 2000 rahaston tuloiksi valtion asuntolainoista arvioidaan noin 4 440 milj. mk ja takausmaksuista noin 20 milj. mk. Rahastolle ehdotetaan valtuutta myöntää uusia lainoja 4 400 milj. mk ja hyväksyä korkotuen piiriin lainoja 2 600 milj. mk sekä arvopaperistaa lainasaataviaan nettomääräisesti 3 500 milj. mk. Lisäksi ehdotetaan, että omistusasuntolainojen valtiontakausten yhteismäärä vapaarahoitteisissa ja asp-lainoissa saisi vuoden 2000 lopussa olla enintään 5 000 milj. mk. Vuokra- ja asumisoikeusasuntojen korkotukilainoihin liit-

tyy lakiperusteinen täytetakausluonteinen valtionvastuu.

Maatilatalouden kehittämisrahaston käytettävissä olevat varat ovat noin 2 200 milj. mk, josta EU:lta kauden 1995-1999 perusteella tuloutuvaa rahoitusosuutta on arviolta 10 milj. mk. Varoista arvioidaan käytettävän kulutusmenoihin noin 600 milj. mk ja sijoitusmenoihin noin 720 milj. mk. Kohtuullinen rahoitustilanne on seurausta EU-jäsenyyteen liittyvästä viiveestä rahoitustoiminnassa. Kulutusmenoihin luetaan ne menot, jotka kokonaan tai osaksi jäävät rahaston lopullisiksi menoiksi. Näitä ovat mm. avustukset, hoitopalkkiot, velkajärjestely- ja vakuustoiminnan menot ja tutkimustoiminnan tukeminen. Osaan maatalouden avustuksista ja lainoista liittyy EU-osarahoitus, joka uuden ohjelmakauden 2000-2006 tavoiteohjelmaan 1 liittyen myönnetään ja maksetaan valtion talousarviosta.

EU:n jäsenmaana Suomi toteuttaa yhteisen maatalouspolitiikan mukaisia toimenpiteitä EU:n ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Interventiotoiminnan ensisijaisena tehtävänä on ylläpitää sisämarkkinoilla haluttua maataloustuotteiden hintatasoa. EU-jäsenyys edellyttää tarvittaessa interventiovarastointia mm. viljan, naudanlihan, voin ja rasvattoman maitojauheen osalta. Vuonna 1995 perustetun **Maatalouden interventiorahaston** varoja käytetään EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisen vientituen, interventiovarastoinnin ja yksityisen varastoinnin kustannusten sekä eräiden yhteisön alueella käytettävien maataloustuotteiden hintojen alentamiseen maailmanmarkkinahintatasolle.

Varsinaisesta interventiotoiminnasta aiheutuvat menot rahoitetaan EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston varoista. Interventiotoimintaan arvioidaan tarvittavan noin 805 milj. mk. Suomen valtion vastattavaksi jäävien korko- ja hallintomenojen kattamiseksi talousarvioesityksessä on 8,5 milj. markan siirto interventiorahastoon.

Valtion eläkerahaston avulla valtio varautuu tulevien eläkkeiden rahoitukseen ja pyrkii tasaamaan tulevien vuosien eläkemenoja. Rahastoon kerätään työnantajan eläkemaksuja valtion virastoilta ja laitoksilta, liikelaitoksilta, kunnilta, yksityisiltä valtionapulaitoksilta ja ns. VALTAVA -laitoksilta arviolta 5 378 milj. mk vuonna 2000. Työntekijäin eläkemaksuja ja työttömyysvakuutusmaksuja kerätään rahastoon noin 1 580 milj. mk. Rahaston tuloja ovat myös valtiolle annetuista lainoista saatavat korot arviolta 648 milj. mk sekä työntekijäin eläkemaksun rahastoitavan osuuden sijoitusten korkotuotto 194 milj. mk vuonna 2000. Lisäksi rahaston tuloja ovat TEL-eläkelaitosten suorittamat siirtymämaksut, joiden suuruudeksi arvioidaan 582 milj. mk vuonna 2000. Nämä siirtymämaksut suoritetaan vuodesta 1993 lähtien yhtiöitettyjen ja TEL-järjestelmään siirtyneiden valtion laitosten TEL-tasausmaksun perusteella.

Valtion eläkerahastosta esitetään siirrettäväksi talousarvioon vuonna 2000 4 900 milj. mk. Siirto on runsas 2,8 mrd. mk pienempi kuin vuoden 1999 talousarviossa. Tavoitteena on kehittää valtion eläkerahaston rahastointijärjestelmää ja turvata rahastointitavoitteen mukainen rahaston kasvu. Valtion eläkerahaston johtokunta päättää rahaston sijoitustoiminnan periaatteista.

Valtion vakuusrahasto keskittyy myönnetyn pankkituen hallinnointiin ja tukiehtojen noudattamisen valvontaan, koska uusia pankkitukitarpeita ei ole tiedossa. Myönnettyä pankkitukea oli vuoden 1998 loppuun mennessä maksettu nettomääräisesti 42 566 milj. mk. Lukuun sisältyy Suomen Pankin, valtion vakuusrahaston ja valtioneuvoston valtion talousarvion kautta myöntämä tuki. Lisäksi valtioneuvoston myöntämistä takausvastuista oli voimassa 15 000 milj. mk.

7. Velanhoitopolitiikka

Velanhoidon toimintaympäristössä on tapahtunut kolme huomattavaa muutosta melko lyhyen ajan kuluessa. Ensimmäinen näistä, korkotason huomattava lasku tapahtui pääosin jo 1990-luvun puolivälissä mutta sen vaikutus näkyy edelleen velanhoitopolitiikassa. Toiseksi, valtiontalouden paranemisen myötä on siir-

rytty alenevan velkaantumisen, mutta entistä aktiivisemman velanhoidon aikakaudelle. Kolmanneksi, valuuttaunionin myötä Suomen valtio siirtyi kilpailemaan velkarahoituksesta muiden euromaiden kanssa samoilla markkinoilla. Ympäristömuutokset tarkoittavat joiltakin osin uudistuneita toimintatapoja valtion velanhoitopolitiikassa. Toiminnan painopiste on siirtynyt lainanotosta ja rahoituksen saatavuuden turvaamisesta aktiiviseen velanhoitoon ja kustannustehokkuuden tavoitteluun.

Valtion budjettitalouden nimellismääräinen velka vuoden 1998 lopussa oli 404 mrd. mk. Vuodelle 2000 ehdotetaan pääluokkaan 36 velanhoitomenoja varten 33,8 mrd. mk, josta 6 mrd. mk esitetään nettokuoletuksiin. Yleisen korkotason lasku näkyy valtion korkomenoissa viipeellä, koska lainojen juoksuajat ovat pitkät ja huomattava osa lainoista on lainattu ja laskettu liikkeeseen korkeiden korkojen aikana. Valtion lainojen keskimääräinen juoksuaika on 5 vuotta ja vuoden 1998 lopussa keskimääräinen lainoista maksettu nimelliskorko oli 6,8 prosenttia. Ulkomaisten valuuttakurssiriskiä sisältävien lainojen osuus väheni valuuttaunionin synnyn myötä 14 prosenttiin ja osuus vähenee edelleen.

Taulukko 16. Budjettitalouden velan korkomenot vv. 1996-1998, milj. mk

	1996	1997	1998
kuponkikorot[1)]	26 423	28 928	30 907
- emissiovoitot[2)]	4 150	6 164	2 737
+ pääomatappiot	279		1 178
= nettokorkomenot	22 552	22 764	29 348

1) Sekä maksetut että saadut kuponkikorot.

2) Emissiovoittoihin sisältyy emissioalennusta 237 milj. mk v. 1996, 11 milj. mk v. 1997 ja 285 milj. mk vuonna 1998.

Velanhoidon toimintatapa on valuuttaunionin myötä painottunut lainojen likvidiyden luomiseen ja tukemiseen aiempaa voimakkaammin. Lainojen likvidiys tarkoittaa sitä, että sijoittaja voi myydä tarvittaessa lainan eteenpäin käypään markkinahintaan. Epälikvidin lainan tuottovaatimukseen sijoittaja lisää nk. likviditeettilisän korvauksena jälleenmyynnin epävarmuudesta. Siten, mitä paremmat mahdollisuudet sijoittajalla on myydä laina eteenpäin, sitä halvemmalla valtio voi saada rahoitusta. Lainojen likviditeetti edellyttää lainoilta riittävän suurta lainakokoa (n. 30-50 mrd. mk) ja markkinatasolla olevaa nimelliskorkoa. Lisäksi nk. päämarkkinatakaajajärjestelmä sekä mahdollisimman laaja sijoittajapohja tukevat lainojen jälkimarkkinakaupankäyntiä. Lainojen likviditeetistä on tullut keskeinen kustannustekijä, johon valtion velanhoidolla voidaan vaikuttaa.

Konversiot liittyvät kiinteästi likvidiyttä tukevaan toimintatapaan. Konversiolla tarkoitetaan lainan takaisinostoa ja samassa yhteydessä tapahtuvaa jälleenrahoitusta uudella lainalla. Konversioiden avulla voidaan aktiivisesti vaihtaa epälikvidejä lainoja uusiin likvideihin instrumentteihin. Lainasta tekee epälikvidin esimerkiksi markkinakorosta poikkeava nimelliskorko tai liian pieni lainakoko. Samoin suuriin lainakokoihin liittyvää jälleenrahoitusriskiä voidaan hallita konvertoimalla lainaa riittävän hyvissä ajoin ennen eräpäivää.

Pitkään jatkuneen korkojen laskun vuoksi konversioista aiheutuu nk. pääomatappioita. Pääomatappio muodostuu, kun ostetaan takaisin tai vaihdetaan laina, jonka nimelliskorko on vallitsevaa markkinakorkotasoa korkeampi. Pääomatappio on sijoittajalle maksettava kertakorvaus siitä, että tämä vaihtaa markkinakorkotason tuottamaa korkovirtaa suuremman korkotulovirtansa matalampaan. Valtion kan-

nalta tulevien vuosien korkomenot pienenevät vastaavalla summalla, joten kyse ei ole tappiosta, vaan korkomenojen aikaistamisesta ja valtion tulevien vastuiden ennenaikaisesta poismaksamisesta.

Emissiovoitot syntyvät lainan liikkeeseenlaskussa, jos lainan nimelliskorko on vallitsevaa markkinakorkoa korkeampi. Tällöin sijoittaja maksaa valtiolle kertakorvauksen tulevista markkinakorkoa suuremmista korkotuloistaan. Emissiovoitto on lainan liikkeeseen laskijan eli valtion kannalta katsottuna pääomatappioon nähden vastakkainen erä. Sekä emissiovoitot että pääomatappiot ovat osa aktiivista velanhoitojärjestelmää. Luonteeltaan ne ovat korkomaksujen ajoituksen muutoksia.

8. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino ja valtionvelka

Hallitus esittää valtion budjettitalouden ylijäämän kasvattamista turvatakseen edellytyksiä talouden kasvun jatkumiselle, liikkumatilan luomiseksi tuleville varainhoitovuosille ja vähentääkseen 1990-luvulla rajusti kasvanutta valtion velkaa.

Budjettitalouden tulojen arvioidaan kasvavan noin 6 prosenttia kuluvan vuoden varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Kuluvan vuoden kassa-arvioon verrattuna arvioitu lisäys on 3 prosenttia. Verojen ja veronluonteisten tulojen arvioidaan kasvavan noin 8 prosenttia kuluvan vuoden varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Valtion muut tulot supistuvat 5 prosentilla, mikä aiheutuu lähinnä siitä, että siirtoa valtion eläkerahastosta valtion talousarvioon esitetään pienennettäväksi edellisestä vuodesta. Valtion omaisuuden myyntituloiksi talousarvioon on merkitty 2,5 mrd. mk.

Taulukko 17. Budjettitalouden tulot, menot ja tasapaino vuosina 1998-2000

	1998 tilinpäätös	1999 talousarvio	2000 esitys	Muutos 2000/1999
	milj. mk	milj. mk	milj. mk	%
Tulo- ja varallisuusvero	56 632	57 840	66 091	+14
Arvonlisävero	49 660	52 960	55 280	+4
Muut verot	41 708	42 759	44 460	+4
Muut tulot (ilman nettolainanottoa)	45 341	34 940	33 072	-5
Yhteensä	193 341	188 499	198 903	+6
Kulutusmenot	58 319	58 013	59 257	+2
Siirtomenot	101 499	98 833	102 648	+4
Sijoitusmenot	5 055	2 850	3 297	+16
Muut menot (ilman nettokuoletuksia)	29 420	28 552	27 684	-3
Yhteensä	194 292	188 248	192 887	+2
Nettolainanotto	6 334	-	-	-
Nettokuoletukset	-	250	6 010	
Erotus +/-	5 383	1	6	

Budjettitalouden menot ilman nettokuoletuksia lisääntyvät noin 2½ prosentilla kuluvan vuoden varsinaisesta talousarviosta. Kuluvan vuoden kassa-arvioon nähden budjettitalouden menot ilman nettokuoletuksia vähenevät talousarvioesityksessä.

Budjettitalouden tulot ovat menoja suuremmat. Hallitus esittää budjettitalouden velan nettokuoletuksiksi 6 010 milj. mk. Valtiontalouden nettokuoletukset, 7 260 milj. mk, ovat budjettitalouden nettokuoletuksia suuremmat,

koska myös rahastotalouden velkaa lyhennetään.

Hallitus esittää, että vuoden 1998 valtion tilinpäätökseen syntynyttä kumulatiivista ylijäämää pienennetään käyttämällä 1 500 milj. mk talousarvion katteeksi.

Koko valtiontalouden velan arvioidaan olevan vuoden 2000 lopussa noin 416 mrd. mk, joka vastaa 55 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Taulukko 18. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino vuosina 1998-2000, milj. mk

	1998	1999[1)]	2000 TAE
Budjettitalous			
Tulot ilman nettolainanottoa ja ylijäämän käyttöä	192 329	191 687	197 403
Menot ilman nettokuoletuksia	192 743	193 250	192 887
Nettorahoitustarve (-)	-414	-1 563	4 516
Ylijäämän käyttö	0	1 700	1 500
Nettolainanottotarve (-)	-414	137	6 016
Nettolainanotto (+), nettokuoletukset (-)	6 331	-1 251	-6 010
Rahastotalous			
Tulot ilman nettolainanottoa	22 848	23 515	23 404
Menot ilman nettokuoletuksia	22 814	22 725	21 264
Nettorahoitustarve (-)	33	790	2 140
Nettolainanotto (+), nettokuoletukset (-)	-787	0	-1 250
Valtiontalous[2)]			
Tulot ilman nettolainanottoa ja ylijäämän käyttöä	204 244	202 172	211 003
Menot ilman nettokuoletuksia	204 624	202 945	204 347
Nettorahoitustarve (-)	-380	-773	6 656
Ylijäämän käyttö	0	1 700	1 500
Nettolainanottotarve (-)	-380	927	8 156
Nettolainanotto (+), nettokuoletukset (-)	5 544	-1 251	-7 260

1) Kassa-arvio.

2) Budjettitalouden ja rahastojen tuloja ja menoja ei voi sellaisinaan laskea yhteen keskinäisten siirtojen vuoksi.

Kuva 8. Valtiontalouden velka

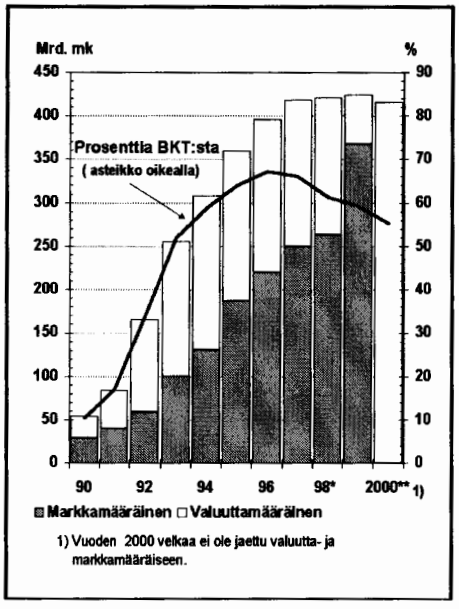

Tässä talousarvioesityksessä ehdotettua menojen ja tulojen tasapainoa osoittaa seuraava asetelma:

	mk
Tulojen kokonaismäärä, ml. tilinpäätöksen mukainen ylijäämä	198 903 335 000
Menot ilman nettokuoletuksia	192 886 907 000
Ylijäämä	6 016 428 000
Ehdotetut nettokuoletukset	6 010 000 000
Erotus	6 428 000

Sen perusteella, mitä edellä on esitetty ja viitaten tämän esityksen yksityiskohtaisiin perusteluihin ehdotetaan,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä oheen liitetyn ehdotuksen valtion talousarvioksi vuodelle 2000.

Helsingissä 1 päivänä syyskuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Valtiovarainministeri *Sauli Niinistö*

Valtion talousarvio vuodelle 2000

TULOT

Osasto 11

	mk
11. VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT	**165 831 000 000**
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	**68 891 000 000**
01. Tulo- ja varallisuusvero	66 091 000 000
02. Korkotulojen lähdevero	750 000 000
03. Perintö- ja lahjavero	2 050 000 000
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	**57 665 000 000**
01. Arvonlisävero	55 280 000 000
02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	1 890 000 000
03. Apteekkimaksut	495 000 000
08. Valmisteverot	**28 190 000 000**
01. Tupakkavero	3 450 000 000
04. Alkoholijuomavero	7 350 000 000
05. Virvoitusjuomavero	190 000 000
07. Polttoainevero	17 200 000 000

10. Muut verot	**11 050 000 000**
01. Leimavero	10 000 000
03. Autovero	6 000 000 000
04. Moottoriajoneuvovero	1 090 000 000
05. Varainsiirtovero	2 050 000 000
06. Arpajaisvero	440 000 000
07. Ajoneuvovero	1 270 000 000
08. Jätevero	190 000 000
19. Muut veronluonteiset tulot	**35 000 000**
02. Lästimaksut	5 000 000
08. Öljyjätemaksu	20 000 000
09. Muut verotulot	10 000 000

Osasto 12

12. SEKALAISET TULOT	**26 730 760 000**
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	**9 500 000**
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	9 500 000
25. Oikeusministeriön hallinnonala	**480 300 000**
01. Tuomioistuintulot	175 000 000
47. Ulosottomaksut	230 000 000
50. Vankeinhoitolaitoksen tulot	74 300 000
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	1 000 000
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	**722 279 000**
75. Tulot poliisin lupapalveluista	192 000 000
90. Rajavartiolaitoksen tulot	16 000 000
98. Euroopan aluekehitysrahastosta saatavat tulot	506 779 000
99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot	7 500 000
27. Puolustusministeriön hallinnonala	**8 650 000**
20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja vuokrauksesta sekä rojaltimaksuista	100 000
21. Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalouden tulot	7 500 000
22. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot	50 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	1 000 000
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	**10 847 773 000**
07. Siirto valtion eläkerahastosta	4 900 000 000
23. Valtiokonttorin tulot	29 973 000
25. Vakuutusmaksut vahingon- ym. korvauksista	103 000 000
28. Kuntien osuudet verotuskustannuksista	544 000 000
29. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	148 000 000

30. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista	83 000 000
49. Tullilaitoksen tulot	52 300 000
51. Metallirahatulot	23 000 000
87. Tulot rahoitusmarkkinoiden vakauttamisesta	45 000 000
90. Euroopan unionin traditionaalisten varojen kantopalkkiot	94 000 000
98. Takaisinperittävät arvonlisäveropalautukset	4 800 000 000
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	25 500 000
29. Opetusministeriön hallinnonala	**2 393 670 000**
01. Opetusministeriön tulot	10 000 000
43. Ylioppilastutkintolautakunnan tulot	50 000
70. Opintotukitoiminnan tulot	113 000 000
88. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista	2 270 000 000
91. Valtion elokuvatarkastamon tulot	620 000
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	**5 096 585 000**
01. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta saatavat tulot	4 093 900 000
02. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta saatavat tulot	674 000 000
03. EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineeltä saatavat tulot	58 000 000
04. EU:lta saatavat muut tulot	6 000 000
21. Maatalouden tutkimuskeskuksen tulot	2 680 000
23. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulot	36 910 000
30. Valtion osuus vedonlyönnistä hevoskilpailuissa saadusta tulosta	30 000 000
32. Metsäntutkimuslaitoksen tulot	17 900 000
33. Kasvinjalostusmaksut	3 900 000
35. Hirvieläinten metsästysmaksut	17 000 000
36. Viehekalastusmaksut	10 800 000
37. Kalastuksenhoitomaksut	33 000 000
39. Riistanhoitomaksut	37 895 000
40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut	9 000 000
41. Tenojoen kalastuslupamaksut	1 200 000
71. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tulot	45 900 000
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot	18 500 000
31. Liikenneministeriön hallinnonala	**23 133 000**
20. Ajoneuvohallintokeskuksen tulot	6 000 000
24. Tielaitoksen sekalaiset tulot	3 000 000
30. Merenkulkulaitoksen tulot	10 400 000
40. Radanpidon tulot	1 000 000
70. Telehallintokeskuksen tulot	2 433 000
99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut tulot	300 000
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	**107 120 000**
10. Tulot työvoima- ja elinkeinokeskusten yritysosastojen maksullisesta palvelutoiminnasta	11 000 000

20. Turvatekniikan keskuksen tulot	8 700 000
99. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot	87 420 000
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	**2 019 550 000**
05. Vakuutusvalvontaviraston tulot	—
06. Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tulot	2 250 000
08. Kansanterveyslaitoksen tulot	2 800 000
09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tulot	13 500 000
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	1 930 000 000
98. Valtionapujen palautukset	70 000 000
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot	1 000 000
34. Työministeriön hallinnonala	**771 100 000**
40. Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot	649 100 000
70. Palkkaturvamaksujen palautukset	106 000 000
99. Työministeriön hallinnonalan muut tulot	16 000 000
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	**24 000 000**
26. Alueellisten ympäristökeskusten tulot	2 800 000
27. Suomen ympäristökeskuksen tulot	100 000
40. Asuntotoimen tulot	300 000
60. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista	9 000 000
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	11 800 000
39. Muut sekalaiset tulot	**4 227 100 000**
01. Sakkorahat	280 000 000
02. Valtiolle tilitettävät veronlisäykset ja viivekorot	350 000 000
03. Oikaisurahat	100 000
04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset	800 000 000
05. Valtion maaomaisuuden ja tuloa tuottavien oikeuksien myynti	200 000 000
07. Valtiolle valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat korvaukset	79 000 000
09. Valtiolle maksettavat päivä- ja äitiysrahat sekä sosiaaliturvamaksut	3 000 000
10. Muut sekalaiset tulot	15 000 000
50. Nettotulot osakemyynnistä	2 500 000 000

13. KORKOTULOT JA VOITON TULOUTUKSET	**4 235 199 000**
01. Korkotulot	**1 500 199 000**
04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	225 000 000
05. Korot muista lainoista	75 199 000

07. Korot talletuksista	1 200 000 000
03. Osinkotulot	**2 400 000 000**
01. Osinkotulot	2 400 000 000
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	**335 000 000**
01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	335 000 000

Osasto 15

15. LAINAT	**2 106 376 000**
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	**606 376 000**
02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	49 403 000
04. Muiden lainojen lyhennykset	556 973 000
02. Ylijäämän käyttö	**1 500 000 000**
01. Ylijäämän käyttö	1 500 000 000

Tulojen kokonaismäärä:

198 903 335 000

MENOT

Pääluokka 21

	mk
21. TASAVALLAN PRESIDENTTI	**39 540 000**
01. Tasavallan Presidentti	**1 740 000**
01. Presidentin palkkio ja edustusrahat	1 540 000
21. Presidentin käyttövarat	200 000
02. Tasavallan Presidentin kanslia	**37 800 000**
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	30 100 000
27. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (arviomääräraha)	1 100 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	6 600 000

Pääluokka 22

22. EDUSKUNTA	**355 293 000**
01. Kansanedustajat	**88 060 000**
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	88 060 000
02. Eduskunnan kanslia	**207 345 000**
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	202 345 000
74. Eduskunnan lisätilat (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
09. Valtiontilintarkastajat	**8 380 000**
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	8 380 000
14. Eduskunnan oikeusasiamies	**15 150 000**
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	15 150 000
30. Eduskunnan kirjasto	**18 307 000**
21. Toimintamenot (arviomääräraha)	18 307 000
99. Eduskunnan muut menot	**18 051 000**
21. Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkanslioita varten (arviomääräraha)	18 051 000

Pääluokka 23

23. VALTIONEUVOSTO	**220 323 000**
01. Valtioneuvosto	**21 913 000**
01. Palkkaukset (arviomääräraha)	19 513 000
20. Matkat (arviomääräraha)	2 400 000
02. Valtioneuvoston kanslia	**116 260 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	102 960 000
26. Kalastajatorpan vierastalo (siirtomääräraha 2 v)	1 400 000
74. Valtioneuvoston väestönsuoja (siirtomääräraha 3 v)	11 900 000
03. Oikeuskanslerinvirasto	**12 400 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 400 000
27. Poliittisen toiminnan avustaminen	**64 200 000**
50. Puoluetoiminnan tukeminen	64 200 000
99. Valtioneuvoston muut menot	**5 550 000**
24. Kunniamerkit (arviomääräraha)	2 800 000
26. Suomen sotasurmia vuosina 1914-1922 koskeva tutkimus (siirtomääräraha 3 v)	1 500 000
27. Presidentti Urho Kaleva Kekkosen muistomerkki (siirtomääräraha 3 v)	1 250 000

Pääluokka 24

24. ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	**3 634 619 000**
01. Ulkoasiainhallinto	**864 486 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	823 486 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	30 000 000
87. Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	11 000 000
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö	**1 820 700 000**
50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle (arviomääräraha)	7 000 000
66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	1 801 700 000
67. Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa (arviomääräraha)	12 000 000

50. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa	**181 000 000**
66. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)	181 000 000
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot	**768 433 000**
01. Euroopan parlamentin jäsenten palkkaukset (arviomääräraha)	5 000 000
21. Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa (arviomääräraha)	6 800 000
22. Suomalaisten rauhanturvajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	364 306 000
23. Erityisasiantuntijoista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	29 513 000
24. EU-puheenjohtajuus (arviomääräraha)	1 000 000
25. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)	36 983 000
26. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)	13 525 000
50. Eräät valtionavut	3 655 000
51. Hädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen (arviomääräraha)	230 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	302 321 000
67. Kansainvälisen ilmastosopimuksen alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	100 000

Pääluokka 25

25. OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	**3 137 220 000**
01. Ministeriö ja sen yhteydessä toimivat viranomaiset	**244 700 000**
21. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	143 500 000
22. Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	40 000 000
29. Erityismenot (arviomääräraha)	13 700 000
51. Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset (arviomääräraha)	47 500 000
10. Tuomioistuinlaitos	**1 048 120 000**
21. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 500 000
22. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	38 300 000
23. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	954 320 000
29. Erityismenot (arviomääräraha)	21 000 000

30. Oikeusapu	**311 500 000**
21. Oikeusaputoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) .	128 000 000
50. Maksuton oikeudenkäynti ja eräät muut oikeudenhoitomenot (arviomääräraha)	183 500 000
40. Syyttäjä- ja ulosottolaitos	**563 000 000**
21. Syyttäjä- ja ulosottolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	563 000 000
50. Vankeinhoitolaitos	**873 400 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	691 200 000
50. Kriminaalihuollon korvaukset ja avustukset (siirtomääräraha 2 v)	68 800 000
74. Uudisrakennukset ja perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	113 400 000
70. Vaalimenot	**96 500 000**
21. Vaalimenot (arviomääräraha)	96 500 000

Pääluokka 26

26. SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	**7 042 476 000**
01. Sisäasiainministeriö	**113 383 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	113 383 000
02. Ulkomaalaisvirasto	**33 000 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	33 000 000
05. Lääninhallitukset	**256 766 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	256 766 000
06. Rekisterihallinto	**157 838 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	157 838 000
07. Kihlakunnat	**233 382 000**
21. Kihlakunnanvirastojen yhteiset toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	233 382 000
75. Poliisitoimi	**3 135 050 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 815 050 000
70. Viranomaisradioverkon rakentaminen ja käyttö (siirtomääräraha 3 v)	320 000 000

80. Pelastustoimi	**126 227 000**
21. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	92 927 000
22. Erityismenot (arviomääräraha)	7 200 000
31. Valtionosuudet (siirtomääräraha 2 v)	26 100 000
90. Rajavartiolaitos	**992 600 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	941 100 000
70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	44 000 000
74. Rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	7 500 000
97. Avustukset kunnille	**1 338 800 000**
31. Kuntien yleinen valtionosuus, verotuloihin perustuvat tasaukset ja siirtymätasaukset (arviomääräraha)	1 012 000 000
32. Kuntien yhdistymisavustukset ja kuntajako (arviomääräraha)	500 000
34. Kuntien harkinnanvarainen rahoitusavustus	300 000 000
35. Valtion korvaus edunvalvontapalvelujen tuottamisesta (arviomääräraha)	16 300 000
80. Korkotuet ja velkojen vakautuslainat kunnille (arviomääräraha)	10 000 000
98. Alueiden kehittäminen	**655 430 000**
43. Maakunnan kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)	32 500 000
61. EU:n osallistuminen rakenne- ja aluekehitysohjelmiin sekä yhteisöaloitteisiin (arviomääräraha)	590 930 000
62. EU:n rakennerarahastojen valtion rahoitusosuus sisäasiainministeriön osalta (arviomääräraha)	32 000 000

Pääluokka 27

27. PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	**9 807 673 000**
01. Puolustusministeriö	**314 150 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	53 150 000
22. Kiinteistövarallisuuden omistajuudesta ja hallinnoinnista aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)	6 000 000
74. Uudisrakennukset ja perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	243 500 000
87. Kiinteistöjen osto ja pakkolunastus (siirtomääräraha 2 v)	11 500 000
10. Puolustusvoimat	**9 315 573 000**
16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)	3 700 000 000
21. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 615 573 000

30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta	**168 000 000**
22. YK:n ja ETYJin rauhanturvaamistoiminnan kalusto- ja hallintomenot (arviomääräraha)	159 000 000
24. Kansainvälisen puolustuspoliittisen yhteistyön menot (arviomääräraha)	9 000 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot	**9 950 000**
40. Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset (arviomääräraha)	350 000
50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen	9 500 000
93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	100 000

Pääluokka 28

28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	**29 672 858 000**
01. Valtiovarainministeriö	**134 000 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	134 000 000
03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus	**18 400 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 400 000
05. Valtiokonttori	**221 950 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	220 450 000
22. Valtion eläkelautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 500 000
07. Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset	**14 671 650 000**
05. Vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet sekä kuntoutustuet (arviomääräraha)	14 105 000 000
06. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)	117 550 000
07. Muut eläkemenot (arviomääräraha)	263 000 000
50. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	186 100 000
10. Valtiontalouden tarkastusvirasto	**42 500 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	42 500 000
18. Verohallinto	**1 680 000 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 680 000 000

39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle	**932 000 000**
30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)	888 000 000
31. Verohyvitys (arviomääräraha)	40 000 000
40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	4 000 000
40. Tullilaitos	**556 185 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	556 185 000
52. Tilastokeskus	**202 000 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	202 000 000
80. Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimenpiteet	**55 900 000**
20. Kehittämis- ja koulutustoiminta (siirtomääräraha 2 v)	13 000 000
21. Henkilöstön sopeuttamisen tukeminen (siirtomääräraha 2 v)	1 000 000
23. Työsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	5 000 000
24. VEL-perusteinen ja varhaiskuntoutustoiminta (siirtomääräraha 2 v)	15 000 000
25. Valtion henkilöstöjärjestelyt (siirtomääräraha 2 v)	16 000 000
26. EU-puheenjohtajuus	4 000 000
60. Valtionosuus koulutus- ja erorahastosta johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 900 000
81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot	**3 752 988 000**
01. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkaukset (arviomääräraha)	7 000 000
02. Eräät muut palkat ja virkasuhteen ehtoja koskevat päätökset (arviomääräraha)	1 000 000
22. Nettobudjetoitujen virastojen toiminnan kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 888 000
23. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	3 700 000 000
24. Kehitysyhteistyöstä ja lähialueyhteistyöstä aiheutuvat arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	40 000 000
95. Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten talousarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa (arviomääräraha)	100 000
96. Edeltä arvaamattomat tarpeet	1 000 000
82. Korvaukset rahastoille ja rahoituslaitoksille	**445 345 000**
41. Takauskorvaukset eläkekassa Tuelle (arviomääräraha)	19 000 000
44. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille	21 345 000
60. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittaminen	5 000 000
63. Korvaus valtion vakuusrahastolle lainojen ja takausten hoitomenoihin (siirtomääräraha 3 v)	400 000 000

84. Kansainväliset rahoitusosuudet	**19 640 000**
66. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)	1 500 000
68. Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta (arviomääräraha)	6 650 000
88. Osuus Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)	8 990 000
89. Suomen osuus Kansainvälisen investointitakuulaitoksen peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)	2 500 000
90. Suomen maksuosuudet Euroopan unionille	**6 915 000 000**
66. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)	6 915 000 000
99. Muut valtiovarainministeriön hallinnonalan menot	**25 300 000**
63. Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arviomääräraha)	22 000 000
95. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)	300 000
96. Hallinnon kehittämiskeskuksen kiinteistömenojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	3 000 000

Pääluokka 29

29. OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	**27 787 381 000**
01. Opetusministeriö	**204 207 000**
10. Eräiden valtion kiinteistöjen käyttö ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	9 326 000
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	104 914 000
22. Kehittämistoiminta (siirtomääräraha 3 v)	17 300 000
26. Eräät kopiointi- ja tallennuskorvaukset	23 100 000
50. Eräät avustukset	2 967 000
62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus opetusministeriön osalta (arviomääräraha)	46 600 000
05. Kirkollisasiat	**10 504 000**
21. Ortodoksisen kirkollishallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 204 000
50. Eräät avustukset	2 300 000

07.	**Opetushallitus**	**101 995 000**
21.	Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	101 995 000
08.	**Kansainvälinen yhteistyö**	**91 643 000**
22.	Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 178 000
25.	Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	43 065 000
50.	Eräät avustukset	29 500 000
66.	Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	14 900 000
10.	**Yliopisto-opetus ja -tutkimus**	**6 123 741 000**
21.	Yliopistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 570 815 000
22.	Yliopistolaitoksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	156 587 000
23.	Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	42 740 000
24.	Harjoittelukoulujen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	353 599 000
20.	**Ammattikorkeakouluopetus**	**1 459 873 000**
25.	Ammattikorkeakoulujen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	20 399 000
30.	Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	1 439 474 000
40.	**Yleissivistävä koulutus**	**8 104 820 000**
21.	Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	217 414 000
25.	Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	10 128 000
30.	Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	7 337 228 000
34.	Valtionosuus yleissivistävien ja ammatillisten oppilaitosten sekä ammattikorkeakoulujen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	430 000 000
35.	Yleissivistävän koulutuksen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha)	106 950 000
51.	Valtionavustus järjestöille	3 100 000
60.	**Ammatillinen koulutus**	**2 808 786 000**
21.	Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	130 131 000
24.	Työssäoppiminen ja harjoittelutoiminta (siirtomääräraha 2 v)	18 000 000
25.	Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	11 546 000
30.	Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	1 893 521 000

31. Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha) ...	637 338 000
35. Ammatillisen koulutuksen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha) ...	105 550 000
37. Valtionavustus kiinteistöjen hankintaan (siirtomääräraha 3 v) ...	3 700 000
87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v) ...	9 000 000
69. Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö	**1 625 765 000**
21. Opetusalan koulutuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ...	2 000 000
22. Opetustoimen henkilöstökoulutus (siirtomääräraha 2 v) ...	45 550 000
25. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v) ...	21 600 000
30. Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha) ...	372 660 000
32. Valtionavustus maksullisena palvelutoimintana järjestettävään ammatilliseen koulutukseen (arviomääräraha) ...	160 000 000
33. Ammatillinen lisäkoulutus (siirtomääräraha 2 v) ...	500 775 000
35. Aikuiskoulutuksen loppuerät (arviomääräraha) ...	48 400 000
50. Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha) ...	264 888 000
51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha) ...	70 752 000
52. Valtionosuus ja -avustus aikuiskoulutuksen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v) ...	15 000 000
53. Valtionavustus järjestöille ...	42 340 000
55. Valtionosuus opintokeskusten käyttökustannuksiin (arviomääräraha) ...	66 034 000
56. Valtionosuus kesäyliopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha) ...	15 766 000
70. Opintotuki	**3 932 371 000**
22. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ...	3 971 000
52. Opintolainojen valtiontakaus ja korkotuki (arviomääräraha)	130 000 000
55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha) ...	3 482 000 000
56. Aikuisopintoraha (arviomääräraha) ...	80 000 000
57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha) ...	100 000 000
58. Avustus tilakustannusten korvaamiseen ...	6 400 000
59. Lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha) ...	130 000 000
88. Tiede	**1 016 535 000**
21. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ...	139 800 000
22. Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ...	69 840 000
23. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ...	13 300 000
24. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ...	7 080 000
25. Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen (siirtomääräraha 2 v) ...	2 370 000

50. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)	282 170 000
53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat tieteen tukemiseen (arviomääräraha)	443 700 000
54. Erät avustukset	5 775 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	52 500 000
90. Taide ja kulttuuri	**1 724 352 000**
21. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 200 000
22. Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	84 765 000
23. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 997 000
24. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	76 481 000
25. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 747 000
26. Suomen elokuva-arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 717 000
27. Valtion elokuvatarkastamon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 800 000
30. Valtionosuudet ja -avustukset yleisten kirjastojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	22 752 000
31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	21 786 000
32. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)	9 133 000
33. Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan (arviomääräraha)	3 886 000
34. Valtionosuus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	36 000 000
35. Kulttuuritoimen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha)	12 500 000
36. Avustus Kulttuurikaupunki 2000 -hankkeelle (siirtomääräraha 3 v)	15 000 000
40. Korvaus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha)	1 500 000
50. Erät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	18 350 000
51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)	9 450 000
52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen tukemiseen (arviomääräraha)	1 253 500 000
53. Valtionavustus tilakustannuksiin	67 688 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	11 500 000
72. Valtion taidemuseon kokoelmien kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	3 500 000
75. Perusparannukset ja talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	15 000 000
95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	100 000
98. Liikuntatoimi	**461 188 000**
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha)	455 999 000

52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille 5 189 000

99. Nuorisotyö **121 601 000**

50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat nuorisonkasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha) 116 801 000
51. Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen (siirtomääräraha 2 v) 4 800 000

Pääluokka 30

30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA 13 213 309 000

01. Maa- ja metsätalousministeriö ja työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastot **164 000 000**

21. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 150 000 000
22. Tietojärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 2 v) 14 000 000

02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus **58 000 000**

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 58 000 000

03. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta **3 000 000**

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) 3 000 000

04. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot **73 600 000**

25. Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha) 6 500 000
26. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v) 13 000 000
27. Yhteistutkimukset (siirtomääräraha 3 v) 39 000 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha) 15 100 000

12. Maa- ja puutarhatalouden tulotuki **9 522 000 000**

41. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v) 3 500 000 000
43. EU-tulotuki (arviomääräraha) 2 172 000 000
44. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v) 20 000 000
45. Maatalouden ympäristötuki (siirtomääräraha 2 v) 1 287 000 000
46. Luonnonhaittakorvaus (arviomääräraha) 2 543 000 000

13. Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen **804 300 000**

41. Maataloustuotannon tasapainottamismenot (siirtomääräraha 3 v) 2 000 000

42. Luopumiskorvaukset (arviomääräraha)	430 000 000
47. Maataloustuotannon lopettamistuet, pellonmetsitystuki sekä hunajantuotannon ja markkinoinnin kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	361 000 000
48. Puutarhatalouden erityistoimenpiteet (arviomääräraha)	2 800 000
60. Siirto interventiorahastoon	8 500 000
14. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen	**564 000 000**
43. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	20 000 000
48. Puutarhayritysten korkoavustus (siirtomääräraha 2 v)	6 000 000
49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)	160 000 000
61. EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin (arviomääräraha)	243 000 000
62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)	135 000 000
15. Muut maatalouden menot	**133 768 000**
40. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	65 900 000
41. Erät korvaukset (arviomääräraha)	9 168 000
44. Hevostalouden edistäminen vedonlyönnistä hevoskilpailuissa kertyvillä varoilla (arviomääräraha)	25 000 000
45. Valtionapu 4H-toimintaan	24 200 000
47. Kasvinjalostustoiminnan edistäminen (arviomääräraha)	4 500 000
48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	5 000 000
21. Maatalouden tutkimuskeskus	**149 785 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	146 860 000
22. Torjunta-ainetarkastukset (arviomääräraha)	2 225 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	600 000
77. Maa- ja vesirakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)	100 000
22. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos	**14 372 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 372 000
23. Kasvintuotannon tarkastuskeskus	**60 500 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	60 500 000
25. Siemenperunakeskus	**976 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	576 000
22. Tutkimus- ja vienninedistämismenot (siirtomääräraha 2 v)	400 000
31. Metsätalouden edistäminen ja valvonta	**613 800 000**
24. Erät metsätalouden yhteiskunnalliset palvelut ja yleinen uittoväylätuki (siirtomääräraha 3 v)	23 000 000
25. Metsäpuiden siemenhuolto	4 900 000

42. Valtionapu metsätalouden edistämis- ja valvontaorganisaatioille	235 000 000
43. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	1 900 000
44. Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)	320 000 000
45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	15 000 000
50. Eräät metsätalouden valtionavut	12 000 000
83. Lainat puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
32. Metsäntutkimuslaitos	**201 523 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	198 373 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	2 500 000
77. Metsien perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	650 000
41. Kala-, riista- ja porotalous	**231 379 000**
25. Kalakannan hoitovelvoitteet (arviomääräraha)	9 000 000
40. Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	37 941 000
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)	17 000 000
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	11 000 000
43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	8 800 000
44. Tenojoen kalastuslupamaksut ja viehekalastusmaksut (arviomääräraha)	13 625 000
45. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	37 513 000
62. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	92 000 000
77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	4 500 000
42. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos	**89 037 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	79 237 000
24. Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta (siirtomääräraha 3 v)	7 200 000
74. Kalanviljelylaitosten ja tutkimusasemien perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	2 600 000
51. Vesivarojen käyttö ja hoito	**147 500 000**
22. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 2 v)	29 000 000
30. Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)	22 000 000
31. Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (siirtomääräraha 3 v)	15 000 000
43. Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (arviomääräraha)	2 500 000
77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (siirtomääräraha 3 v)	79 000 000

61. Maanmittauslaitos	**258 950 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	244 950 000
80. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	14 000 000
62. Geodeettinen laitos	**15 400 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 400 000
71. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos	**107 419 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	72 750 000
22. Lihantarkastustoiminnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 669 000
28. Rokotteet ja seerumit (arviomääräraha)	14 000 000

Pääluokka 31

31. LIIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA	**7 260 970 000**
01. Liikenneministeriö	**116 400 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	72 700 000
22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	43 700 000
24. Tielaitos	**4 121 000 000**
21. Perustienpito (siirtomääräraha 2 v)	3 030 000 000
77. Tieverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	691 000 000
79. Tieverkon jälkirahoitus- ja kokonaisrahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	240 000 000
87. Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	160 000 000
25. Tienpidon valtionavut	**36 000 000**
50. Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)	36 000 000
30. Merenkulkulaitos	**207 000 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	58 100 000
70. Alusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	131 000 000
77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	17 500 000
87. Maa- ja vesialueiden hankinta (arviomääräraha)	400 000
32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen	**165 320 000**
31. Kauppa- ja teollisuussatamien rakentamisen korkotuki (siirtomääräraha 2 v)	200 000

40. Lastialusten hankintojen tukeminen (arviomääräraha)	27 000 000
41. Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten kilpailuedellytysten turvaaminen (arviomääräraha)	132 000 000
44. Saaristoliikenteen avustaminen	1 120 000
50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)	5 000 000
40. Ratahallintokeskus	**1 841 000 000**
21. Perusradanpito (siirtomääräraha 2 v)	1 353 000 000
77. Rataverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	284 000 000
78. Helsinki-Leppävaara kaupunkiradan rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)	200 000 000
87. Rataverkon maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	4 000 000
52. Ilmaliikenteen korvaukset ja valtionavut	**32 200 000**
41. Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon	5 000 000
43. Korvaus Ilmailulaitokselle valmiustehtävistä	27 200 000
60. Joukkoliikenteen palvelujen ostot, korvaukset ja tuet	**475 000 000**
42. Valtionavustus koulutuksesta	13 000 000
63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	462 000 000
72. Viestinnän korvaukset ja avustukset	**75 000 000**
42. Sanomalehdistön tuki	75 000 000
80. Ilmatieteen laitos	**143 900 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	143 900 000
81. Merentutkimuslaitos	**40 500 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	35 500 000
22. Etelämanner-toiminta (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot	**7 650 000**
40. Eräät valtionavut	4 650 000
88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 2 v)	3 000 000

Pääluokka 32

32. KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	**4 783 039 000**
10. Hallinto	**669 036 000**
21. Kauppa- ja teollisuusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	125 050 000

22. Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	360 690 000
23. Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 000 000
24. Elinkeinopolitiikkaan liittyvä tutkimus-, selvitys- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 3 v)	92 400 000
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	46 116 000
92. Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle (arviomääräraha)	37 700 000
95. Maanomistajien osuus vanhoista kaivospiirimaksuista (arviomääräraha)	80 000
20. Teknologiapolitiikka	**2 723 083 000**
21. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	212 450 000
22. Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	357 943 000
23. Turvatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	47 090 000
25. Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 600 000
26. Teknologian kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	124 000 000
27. Tutkimus- ja kehitystoiminta (arviomääräraha)	755 000 000
28. Hanke- ja ohjelmatoiminnan selvitys- ja kehittämismenot (siirtomääräraha 2 v)	70 000 000
40. Avustukset teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)	770 000 000
83. Lainat teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)	230 000 000
85. Pääomaehtoiset lainat tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)	135 000 000
30. Yrittäjyys ja pk-politiikka	**418 700 000**
44. Alueellinen kuljetustuki (arviomääräraha)	9 000 000
45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)	72 000 000
47. Valtionavustus pk-yritysten kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille (siirtomääräraha 3 v)	8 000 000
50. Korkotuki pk-yritysten investointeihin (arviomääräraha)	10 000 000
62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus kauppa- ja teollisuusministeriön osalta (arviomääräraha)	319 700 000
40. Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka	**83 820 000**
21. Kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 300 000
22. Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 720 000
24. Kuluttajavalituslautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 800 000

25. Elintarvikeviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 000 000
26. Kilpailuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 000 000
50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille	4 000 000
50. Kansainvälistyminen ja markkinointi	**364 300 000**
21. Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	94 000 000
40. Yritysten kansainvälistyminen (arviomääräraha)	122 000 000
41. Avustus ulkomaankauppaa edistäville järjestöille ja Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle	148 300 000
60. Energiapolitiikka	**129 000 000**
21. Sähkö- ja maakaasumarkkinaviranomaisen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 200 000
27. Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen ja energiatiedotus (siirtomääräraha 2 v)	15 000 000
40. Energiatuki (arviomääräraha)	111 000 000
45. Energiainvestointien korkotuki (arviomääräraha)	1 300 000
50. Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha 3 v) ..	500 000
70. Erityisrahoitus	**320 100 000**
41. Toimintatuki Finnvera Oyj:lle	2 000 000
42. Finnvera Oyj:n korkotuet (arviomääräraha)	203 000 000
43. Finnvera Oyj:n tappiokorvaukset (arviomääräraha)	92 000 000
45. Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)	3 000 000
47. Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:n myöntämille luotoille (arviomääräraha)	20 000 000
60. Siirrot valtiontakuurahastoon (arviomääräraha)	100 000
80. Rakennepolitiikka	**75 000 000**
42. Avustus telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaamiseksi (siirtomääräraha 3 v)	75 000 000

Pääluokka 33

33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA	**42 991 708 000**
01. Sosiaali- ja terveysministeriö	**230 600 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	173 600 000
62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus sosiaali- ja terveysministeriön osalta (arviomääräraha)	5 000 000
63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	26 500 000
67. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)	25 500 000

02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus	**112 000 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	112 000 000
03. Työttömyysturvalautakunta	**8 944 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 944 000
04. Tarkastuslautakunta	**8 118 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 118 000
06. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus	**19 000 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 600 000
26. Mielentilatutkimustoiminnan menot (arviomääräraha)	7 400 000
07. Työterveyslaitos	**197 000 000**
50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)	197 000 000
08. Kansanterveyslaitos	**179 350 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	151 600 000
26. Rokotteiden hankinta (arviomääräraha)	27 750 000
09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus	**23 000 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	23 000 000
10. Säteilyturvakeskus	**53 000 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	53 000 000
11. Lääkelaitos	**8 296 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 296 000
12. Valtion koulukodit	**3 897 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 897 000
13. Työsuojelun piirihallinto	**113 433 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	113 433 000
14. Valtion mielisairaalat	**2 420 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 420 000
15. Perhekustannusten tasaus	**8 269 400 000**
51. Äitiysavustus (arviomääräraha)	53 400 000
52. Lapsilisät (arviomääräraha)	8 216 000 000

16. Yleinen perhe-eläke	**248 000 000**
50. Yleinen perhe-eläke (arviomääräraha)	248 000 000
17. Työttömyysturva	**3 465 000 000**
50. Valtionosuus työttömyyskassoille (arviomääräraha)	3 370 000 000
51. Työttömyysturvalain mukainen perusturva (arviomääräraha)	45 000 000
53. Valtionosuus työttömän omaehtoisen koulutuksen toimeentuloturvasta (arviomääräraha)	50 000 000
18. Sairausvakuutus	**2 000 000 000**
60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	2 000 000 000
19. Eläkevakuutus	**8 353 500 000**
50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)	163 500 000
51. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	2 160 000 000
52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	345 000 000
60. Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	5 685 000 000
20. Tapaturmavakuutus	**75 000 000**
53. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	75 000 000
21. Rintamaveteraanieläkkeet	**720 000 000**
52. Rintamasotilaseläkkeet ja asumistuki (arviomääräraha)	720 000 000
22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot	**1 667 300 000**
50. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)	1 647 000 000
56. Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	14 000 000
57. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)	1 300 000
59. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	5 000 000
23. Muu sodista kärsineiden turva	**20 500 000**
30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)	20 500 000
28. Muu toimeentuloturva	**63 000 000**
50. Sotilasavustus (arviomääräraha)	63 000 000

32.	**Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto**	**14 226 000 000**
30.	Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	13 035 000 000
31.	Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)	225 000 000
32.	Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoitolain mukaiseen tutkimustoimintaan	293 200 000
33.	Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	425 200 000
34.	Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	13 000 000
35.	Valtion korvaus lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmän menoihin	165 000 000
36.	Valtionavustus eräiden sosiaali- ja terveyspalveluhankkeiden kustannuksiin (arviomääräraha)	3 600 000
38.	Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	66 000 000
53.	**Terveyskasvatus ja -valvonta**	**47 950 000**
23.	Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)	5 000 000
24.	Tartuntatautien valvonta (arviomääräraha)	6 000 000
50.	Terveyskasvatus sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentäminen (siirtomääräraha 2 v)	36 950 000
57.	**Lomatoiminta**	**947 000 000**
40.	Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)	864 000 000
50.	Valtion korvaus Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille maatalousyrittäjien lomituspalvelujen hallintomenoihin (arviomääräraha)	83 000 000
92.	**Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö**	**1 930 000 000**
50.	Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)	1 390 000 000
55.	Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	340 000 000
58.	Erät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	10 000 000
59.	Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	190 000 000

Pääluokka 34

34. TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	**11 403 131 000**
01. Työhallinto	**185 178 000**
21. Työministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	121 800 000
22. Työvoimaopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 282 000
23. Työelämäohjelmien toteuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	50 000 000
67. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)	9 096 000
05. Euroopan rakennerahastojen ohjelmien toteutus	**765 700 000**
61. EU:n osallistuminen työvoima- ja sosiaalipolitiikkaan (arviomääräraha)	499 300 000
62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus työministeriön osalta (arviomääräraha)	266 400 000
06. Työvoimapolitiikan toimeenpano	**9 943 900 000**
02. Palkkaperusteinen työllistämistuki valtionhallinnolle (arviomääräraha)	250 000 000
21. Työvoima-asiain paikallishallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	648 000 000
25. Työvoimapalvelujen erityismenot (arviomääräraha)	74 800 000
29. Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen ostopalvelut (arviomääräraha)	867 400 000
30. Palkkaperusteinen työllistämistuki kunnille ja kuntayhtymille (arviomääräraha)	800 000 000
50. Työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut (arviomääräraha)	655 700 000
52. Työmarkkinatuki (arviomääräraha)	5 500 000 000
63. Valtionapu työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha)	932 000 000
64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (siirtomääräraha 3 v)	85 000 000
65. Muuttoturva (arviomääräraha)	15 000 000
77. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (siirtomääräraha 3 v)	116 000 000
07. Pakolais- ja siirtolaisuusasiat	**375 300 000**
21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottotoiminta valtion osalta (arviomääräraha)	36 300 000
30. Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin (arviomääräraha)	60 000 000
63. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)	279 000 000
99. Työministeriön hallinnonalan muut menot	**133 053 000**
23. Siviilipalvelus (arviomääräraha)	18 500 000

50. Palkkaturva (arviomääräraha)	110 000 000
51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)	4 553 000

Pääluokka 35

35. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA	**3 747 367 000**
01. Ympäristöministeriö	**102 000 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	102 000 000
10. Ympäristön suojelu	**121 250 000**
27. Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)	10 000 000
60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
63. Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	31 750 000
64. Ympäristönsuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)	9 000 000
65. Öljyjätemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	15 000 000
67. Ympäristöyhteistyön edistäminen Suomen lähialueen maissa (siirtomääräraha 3 v)	13 000 000
77. Ympäristötyöt (siirtomääräraha 3 v)	37 500 000
20. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu	**242 500 000**
22. Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	74 000 000
37. Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)	7 500 000
44. Koskiensuojelulain mukaiset korvaukset (arviomääräraha)	10 000 000
63. Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (siirtomääräraha 3 v)	69 000 000
64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
74. Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)	3 000 000
87. Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	74 000 000
30. Asumisen edistäminen	**2 700 000 000**
54. Asumistuki (arviomääräraha)	2 700 000 000
60. Siirto valtion asuntorahastoon	—
40. Alueelliset ympäristökeskukset	**306 886 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	306 886 000
50. Ympäristölupavirastot	**21 300 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 300 000

60. Suomen ympäristökeskus	**122 700 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	122 700 000
70. Valtion asuntorahasto	**23 930 000**
21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	23 930 000
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot	**106 801 000**
22. Kehittäminen ja suunnittelu (siirtomääräraha 2 v)	53 951 000
24. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	26 400 000
62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus ympäristöministeriön osalta (arviomääräraha)	10 000 000
63. EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000
65. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	6 450 000

Pääluokka 36

36. VALTIONVELKA	**33 800 000 000**
01. Markka- ja euromääräisen velan korko	**18 324 000 000**
90. Markka- ja euromääräisen velan korko (arviomääräraha)	18 324 000 000
02. Muun EMU-määräisen velan korko	**5 246 830 000**
90. Muun EMU-määräisen velan korko (arviomääräraha)	5 246 830 000
03. Valuuttamääräisen velan korko	**4 071 170 000**
90. Valuuttamääräisen velan korko (arviomääräraha)	4 071 170 000
06. Valtionvelan kuoletukset	**6 010 000 000**
94. Nettokuoletukset (arviomääräraha)	6 010 000 000
09. Muut menot valtionvelasta	**148 000 000**
21. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	148 000 000

Menojen kokonaismäärä:

198 896 907 000

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

YLEISTÄ

Brutto- ja nettobudjetointi

Valtion talousarviossa noudatetaan pääsääntönä bruttobudjetointia. Nettobudjetointi on talousarviosta annetussa laissa tarkoin rajoitettu poikkeus pääsäännöstä.

Talousarviossa voidaan nettobudjetoida

1) uusista valtionlainoista saatavat tulot ja valtionvelan kuoletukset;

2) valtionlainoista saatavat korkotulot, emissiovoitot ja pääomavoitot sekä valtionlainoista aiheutuvat korkomenot, emissioalennukset ja pääomatappiot;

3) viraston ja laitoksen toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot; sekä

4) osakkeiden myynnistä kertyvät tulot sekä myyntiin liittyvät myyntipalkkiot ja valtion ostajan puolesta vastattavaksi ottamat maksuvelvoitteet.

Viraston toiminnasta kertyvien tulojen ja siitä aiheutuvien menojen nettobudjetoinnissa voidaan erottaa seuraavat tapaukset:

1) toimintamenomomentin vakiosisällön kuvauksessa mainitut virastolle työnantajana maksettavat tulot ja irtaimen omaisuuden myyntitulot, vakuutus- ja vahingonkorvaukset sekä viraston toimitilojen satunnaisesta luovuttamisesta ulkopuolisille yksittäisiä tilaisuuksia varten saadut tulot, jotka voidaan vähentää toimintamenoista, vaikka tästä ei olisi mainintaa momentin perusteluissa,

2) liiketoimintaa harjoittavan viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot,

3) maksullista toimintaa harjoittavan viraston toiminnasta tai toiminnan osasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot, sekä

4) viraston vastuulla toteutettavasta tutkimus- tms. yhteishankkeesta tuloina saatavat muiden hankeosapuolten maksuosuudet ja hankkeesta aiheutuvat menot.

Tapauksissa 2)-4) on ao. toimintamenomäärärahan perustelujen päätösosassa nettobudjetointia koskeva maininta.

Nettoutettavia tuloja eivät ole verot, veronluonteiset maksut tai sakkomaksut. Nettoutuksen kohteena eivät myöskään ole siirtomenot tai niiden palautukset eivätkä sijoitusmenot tai omaisuuden myyntitulot lukuunottamatta viraston tai laitoksen toimintaan tarkoitetun irtaimen omaisuuden hankintaa tai irtaimen omaisuuden myyntiä.

Nettobudjetoidun toimintamenomomentin menojen vakiosisältöön kuuluvat jäljempänä ilmenevät toimintamenomomenttien vakiosisällön mukaiset menot.

Nettoutetusta toiminnasta kertyviä tuloja saa käyttää tästä toiminnasta aiheutuviin menoihin ilman, että siitä on mainintaa luku- tai momenttiperusteluissa.

Toimintamenomäärärahan kanssa saa nettouttaa myyntituotot sellaisesta irtaimesta käyttöomaisuudesta, jonka hankinta rahoitetaan toimintamenomäärärahasta. Kiinteän omaisuuden, finanssisijoitusten (esim. osakkeet ym. arvopaperit) ja erillismomenteilta rahoitettavan irtaimen käyttöomaisuuden myyntituottoja ei saa nettouttaa toimintamenomäärärahan kanssa.

Menomomentteja koskevat yleiset määräykset

Menot on jaettu talousarviossa momenteiksi tehtävän tai menojen laadun mukaan.

Tehtävän mukaan budjetoituja määrärahoja ovat jäljempänä käsiteltävät virastojen toimintamenomäärärahat sekä eräät kulutusmenoihin luettavat projektiluonteiset määrärahat. Tehtävän mukaan budjetoitua määrärahaa saa käyttää kaikkiin kyseisestä tehtävästä säännönmukaisesti aiheutuviin menoihin, ellei talousarviosta muuta johdu.

Pääjaotteluna on seuraava menojen laadun mukainen pääryhmitys (suluissa vastaavat momenttien numerotunnukset):

1) kulutusmenot (01-29): menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoitovuonna käytettäviä tuotannontekijöitä, kuten työpanosta, tavaroita ja palveluksia,

2) siirtomenot (30-69): menot, joista valtio ei saa välitöntä vastiketta,

3) sijoitusmenot (70-89): menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa pitkävaikutteisia tuotannontekijöitä tai rahoitusvaateita, joista valtio saa tuloa tai muuta hyötyä useana varainhoitovuonna, ja

4) muut menot (90-99): edellä mainittuihin pääryhmiin kuulumattomat menot, kuten valtionvelan hoitomenot.

Momentin määrärahaa saa käyttää ainoastaan momentin numerotunnuksen osoittaman menoryhmän menoihin. Siten kulutusmenoihin tarkoitettua määrärahaa ei saa käyttää siirtomenoihin eikä siirtomenoihin tarkoitettua määrärahaa kulutusmenoihin, ellei momentin perusteluissa ole erityisestä syystä määrätty toisin.

Momentilla yksilöityyn käyttötarkoitukseen ei saa käyttää muuta käyttötarkoitukseltaan yleisempää määrärahaa (esim. toimintamenomomentin määrärahaa), vaikka kyseisen yleisemmän määrärahan perusteluissa mainittua yksilöityä käyttötarkoitusta ei olisi suljettu pois. Tästä pääsäännöstä voidaan poiketa, jos momentin perusteluissa on asiaa koskeva maininta.

Milloin määrärahasta saa maksaa palkkoja tai palkkioita, siitä maksetaan myös näihin liittyvät sosiaaliturva- ja eläkemaksut ja muut henkilösivumenot.

Vakiosisältöiset menomomentit

Toimintamenomomenteille ja momenteille 28, 70 ja 74-79 on määritelty sellaisia vakiosisältöisiä käyttötarkoituksia, joihin ao. momenteille budjetoituja määrärahoja saa käyttää ilman, että siitä on maininta ao. momentin perusteluissa.

Määrärahoja käytettäessä momenttien perustelut ovat vakiosisältömääritykseen nähden ensisijaisessa asemassa. Siten momentin perusteluissa voidaan poiketa vakiosisällöstä joko sulkemalla osa vakiokäyttötarkoituksista pois tai täydentämällä niitä muilla käyttötarkoituksilla. Jälkimmäisessä tilanteessa käyttötarkoitusten täydentäminen ilmaistaan em. momenteilla "myös" -sanalla esim. seuraavasti: "Momentin määrärahaa saa käyttää myös kunniakonsulien menojen maksamiseen."

Toimintamenomäärärahat

Viraston toiminnasta aiheutuvat menot budjetoidaan pääsääntöisesti yhtenä määrärahana menomomenteille 21-23. Toimintamenomäärärahasta saa maksaa viraston tai laitoksen laissa tai asetuksessa säädettyjen tehtävien hoidosta aiheutuvia palkkaus- ja muita kulutusmenoja, koneiden ja kaluston sekä muun aineellisen tai aineettoman käyttöomaisuuden hankintamenoja sekä muita viraston toiminnasta välittömästi aiheutuneita menoja, kuten leasingkorkoja ym. korkomenoja ja vahingonkorvauksia. Erillisinä menojen laadun mukaisina määrärahoina on budjetoitu siirtomenot, talonrakennus- ja maa- ja vesirakennusinvestointimenot ja osakkeiden ja osuuksien hankinta- ja lainananto- ym. finanssisijoitusmenot sekä eräät poikkeuksellisen suuret kalustoinvestoinnit.

Näihin ei siten saa käyttää toimintamenomäärärahaa, ellei määrärahan perusteluissa ole toisin määrätty.

Ellei tarkoitukseen ole osoitettu muuta määrärahaa, toimintamenomäärärahaa saa käyttää viraston toimialaan kuuluvien, EU:n hyväksymien hankkeiden rahoittamiseen sekä ao. tarjouksiin osallistumisen edellyttämään rahoitukseen.

Toimintamenomomentille budjetoidaan **vähennyksenä** virastolle työnantajana maksettavat sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat silloin, kun virasto maksaa työntekijän palkan sairaus- ja äitiysloman ajalta sekä saadut korvaukset työterveydenhuollon kustannuksiin. Lisäksi toimintamenomomentille budjetoidaan vähennyksenä viraston saamat kohdassa "Brutto- ja nettobudjetointi" tarkoitetut irtaimen omaisuuden myyntitulot ja viraston saamat vakuutus- ja vahingonkorvaukset.

Lisäksi toimintamenomomentin määrärahaa saa käyttää **maksullisen toiminnan** menoihin, mikäli viraston tai laitoksen maksullista toimintaa ei ole budjetoitu omaksi momentikseen.

Menojen laadun mukaiset momentit

Kulutusmenot (01-29)

Kulutusmenoja ovat menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoitovuonna käytettäviä tuotannontekijöitä. Kulutusmenoihin luetaan valtion palveluksessa olevan henkilöstön palkkaukset, muut palkkiot, sosiaaliturvamaksut, eläkemaksut, tavaroiden ja palvelusten ostomenot, puolustusmateriaalin sekä sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston, jotka ovat arvoltaan vähäisiä tai joiden taloudellinen pitoaika on lyhyt, hankintamenot sekä muut sellaiset valtion toiminnasta johtuvat tai toimintaan liittyvät menot, mikäli niitä ei ole luettava siirto- tai sijoitusmenoihin.

Kulutusmenoihin luetaan myös EU-ohjelmien vaatima tekninen apu.

Valtion henkilöstön palkkauksia saadaan maksaa kulutusmenomomenteilta seuraavasti:

a) toimintameno- ja erityisiltä palkkausmomenteilta (numerotunnus 01-03) ja

b) muilta kulutusmenomomenteilta työsopimussuhteisen henkilöstön ja valtion virkamieslain (750/1994) 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitettyjen virkamiesten palkkauksia, jos momentin vakiokäyttötarkoituksessa tai päätösosassa on niin määrätty sekä

c) valtion virkamieslain mukaan valtioneuvoston käytettäväksi asetetun virkamiehen palkkaus saadaan maksaa kyseessä olevan hallinnonalan ministeriön toimintamenomomentilta.

Virkaan nimitettyjen virkamiesten palkkauksia ei saa maksaa muilta kuin toimintameno- ja palkkausmomenteilta.

05-07. Eläkkeet

Momenteille on merkitty lakiin, asetukseen tai valtiota sitovaan sopimukseen perustuvat tai perusteluissa erikseen määritellyt vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet, ylimääräiset eläkkeet sekä eräät lähinnä eläkkeen luonteiset avustukset.

16-18. Puolustusmateriaalin hankkiminen

Momenteille on merkitty puolustusmateriaalin hankkimisesta aiheutuvat menot. Lisäksi momentille voidaan vähennyksenä merkitä viraston saamat puolustusmateriaalihankintoihin liittyvät vakuutus- ja vahingonkorvaukset, vaikka tästä ei olisi mainintaa momentin perusteluissa.

28. Maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenot

Momentille on merkitty ja momentin määrärahaa saa käyttää sellaisten muutoin toimintamenomomentilta maksettavien menojen maksamiseen, jotka selvästi ovat kohdistettavissa maksullisen palvelutoiminnan kulutusmenoiksi. Maksullisen palvelutoiminnan menojen perustelut liittyvät kiinteästi ao. tulomomenttiin, jonka perusteluissa on otettu huomioon myös muut kuin erillismomentille merkittävät maksullisen palvelutoiminnan kustannukset.

Maksullisen palvelutoiminnan momentin määrärahaa saa käyttää palkkauksiin vain, jos tätä koskeva valtuus mahdollisine henkilömäärärajoituksineen on esitetty momentin perusteluissa.

Siirtomenot (30-69)

Siirtomenoihin luetaan kunnille, muille julkisille yhteisöille, elinkeinoelämälle, kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille maksettavat valtionavut ja valtion välityksellä tapahtuvat varainsiirrot sekä vastikkeetta tapahtuvat varainsiirrot talousarvion ulkopuolella oleviin valtion rahastoihin, kansaneläkelaitokselle ja ulkomaille. Valtio ei saa siirtomenoista välitöntä tai suoranaista aineellista vastiketta, kuten rahaa, tavaraa tai palvelusta siirron saajalta. Välillisesti siirtomenot edistävät valtion tehtävien toteuttamista.

Siirtomenot on yleensä luokiteltu saajan mukaan. Valtionavut rakennustoimintaan sekä koneiden ja kaluston hankintaan on pyritty merkitsemään eri momenteille kuin kulutukseen tai muihin käyttötarkoituksiin menevät valtionavut. Mikäli määräraha koskee useaa siirron saajaryhmää, on esitetty jaottelu saajaryhmittäin tarvittaessa edelleen jaoteltuna käyttötalouteen ja pääomatalouteen tarkoitettuihin siirtoihin.

Momenteille 30-69 on budjetoitu korvaukset liiketoimintaa harjoittaville yksiköille niiden yleisen edun vuoksi suorittamista tehtävistä, milloin etu koituu muille kuin valtiolle.

Lakisääteisesti määräytyvät ja harkinnanvaraiset siirtomenot on pyritty merkitsemään eri momenteille.

30-39. Valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ym.

Momenteille on merkitty kunnille ja kuntayhtymille sekä Ahvenanmaan maakunnalle suoritettavat valtionavut.

40-49. Valtionavut elinkeinoelämälle

Momenteille on merkitty elinkeinoelämän edistämiseksi tarkoitetut valtionavut yrityksille ja yksityisille elinkeinonharjoittajille sekä yrittäjien ja elinkeinonharjoittajien yms. etuja edistäville keskusjärjestöille, yhdistyksille ym.

50-59. Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille

Momenteille on merkitty siirrot kotitalouksille (yksityisille kuluttajille) sekä valtionavut yleishyödyllisille järjestöille, laitoksille, yhdistyksille, seuroille jne. Tällaisia ovat esimerkiksi urheilujärjestöt, yksityiset oppilaitokset, yksityiset sairaalat ja sellaiset yksityiset tutkimuslaitokset, jotka eivät välittömästi palvele liike- tai elinkeinoelämää.

60. Siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin ja kansaneläkelaitokselle

Momentille on merkitty siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin sekä siirrot kansaneläkelaitokselle.

61-65. Muut siirrot kotimaahan

Momenteille on merkitty sellaiset erittelemättömät siirrot, joiden jakamista kuntien, elinkeinoelämän ja kotitaloussektorin kesken ei ole voitu edeltäkäsin suorittaa.

Momenteille on budjetoitu myös varainsiirrot Euroopan unionin komission kanssa hyväksyttävien EU:n rakennerahastojen tavoite- ja yhteisöaloiteohjelmien mukaisten valtion omien ja muiden hankkeiden EU:n rahoituksen suorittamiseen. EU:n osallistuminen ohjelmiin on merkitty momenteille 61 ja vastaava valtion rahoitusosuus momenteille 62. Kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineen rahoitusosuus sekä sitä vastaava valtion rahoitusosuus on kumpikin poikkeuksellisesti budjetoitu momentille 62 (30.41.62). Liikenneministeriön pääluokassa rakennerahastojen valtion rahoitusosuus on budjetoitu momenteille 31.24.21, 31.30.21 ja 31.40.21.

66-69. Siirrot ulkomaille

Momenteille on merkitty sellaiset ulkomaille siirrettävät varat, joista ei saada välitöntä vastiketta tai joiden vastike on vähäinen suhteessa menon suuruuteen. Tällaisia ovat esim. kehitysyhteistyötoiminnan puitteissa myönnettävät avustukset sekä kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksut sekä muut sellaiset avustusluonteiset jäsenmaksut, jotka ao. yhteisöt käyttävät toimintansa rahoitukseen tai välittävät edelleen avustuksina kolmansille tahoille.

Sijoitusmenot (70-89)

Sijoitusmenoihin luetaan muut kuin puolustusmateriaalin ja sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston, jotka ovat arvoltaan vähäisiä tai joiden taloudellinen pitoaika on lyhyt, hankintamenot, talonrakennusten sekä maa- ja vesirakenteiden rakentamismenot, arvopapereiden, maa-alueiden ja rakennusten hankintamenot sekä lainananto.

Reaalisijoitukset (70-79)

Reaalisijoituksiin luetaan sellaiset valtion käyttöomaisuuden hankinnat, jotka täyttävät jäljempänä eri vakiomomenttiryhmien kohdalla esitetyt tunnusmerkit. Koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot on merkitty momenteille 70-73. Talonrakennukset on merkitty momenteille 74-76 ja muut rakennustyöt momenteille 77-79.

70-73. Kaluston hankinta

Mikäli viraston tai laitoksen toimintamenot on budjetoitu toimintamenomomentille (21-23), on tälle yleensä sisällytetty myös määrärahat kaluston ja aineettoman käyttöomaisuuden hankintaan.

Poikkeustapauksissa (hankinnan suuruus, kertaluonteisuus, valtuuden käyttö, poikkeuksellinen hankintamenettely) voidaan momentilla erikseen määriteltävän kaluston hankintamenot budjetoida momentille 70 (Kaluston hankinta), jonka määrärahaa saa käyttää mainitunlaisten, viraston tai laitoksen (tai nimetyn hallinnonalan) toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen.

74-76. Talonrakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisista valtion uudisrakennustöistä ja rakennusten perusparannustöistä aiheutuvien tarpeellisten muun kuin vakinaisesti virkaan nimitetyn henkilöstön palkkausmenojen ja muiden rakentamismenojen maksamiseen. Perusparannuksiksi katsotaan sellaiset muutos- tai korjaustyöt, joiden johdosta rakennuksen arvo lisääntyy oleellisesti. Määrärahoja saa käyttää myös rakennusten turva- ja muista teknisistä järjestelmistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös uudisrakennustöiden ja perusparannustöiden suunnittelusta ja sen edellyttämien konsulttipalvelusten ostoista aiheutuvien menojen maksamiseen, lukuunottamatta sitä hankkeittain erittelemätöntä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty toimintamenomomentille.

Momenteilla yksilöityjen hankkeiden kustannusarviot vastaavat rakennuskustannusindeksin pistelukua 105 (1995=100). Jos hankkeesta on tehty urakkasopimus, kustannusarvio perustuu sopimukseen. Kustannusarviot eivät sisällä arvonlisäveroa.

77-79. Maa- ja vesirakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisten muista valtion rakennustöistä kuin talonrakennuksista aiheutuvien muun kuin vakinaisesti virkaan nimitetyn henkilöstön palkkausmenojen ja muiden menojen maksamiseen. Tällaisia töitä voivat olla esim. yleisten teiden, rautateiden, satamien, kanavien ja siltojen rakentamis- ja peruskorjaustyöt, maankuivatustyöt, vesi- ja viemärijohtotyöt, koskien ja vesiväylien perkaamis-, uittoväylien rakentamis- sekä pengerrys- ja patoamistyöt. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös mainitunlaisten rakennustöiden suunnittelusta ja sen edellyttämien konsulttipalvelusten ostoista aiheutuvien menojen maksamiseen, lukuunottamatta sitä hankkeittain erittelemätöntä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty toimintamenomomentille.

Lainat ja muut finanssisijoitukset (80-89)

80-86. Valtion varoista myönnettävät lainat

Momenteille on merkitty valtion varoista myönnettävät lainat.

87. Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt

Momentille on merkitty maa-alueiden, rakennusten ja kiinteistöjen ostomenot.

88-89. Muut finanssisijoitukset

Momenteille on merkitty osakkeiden ja arvopapereiden ostomenot, sijoitukset valtion-

enemmistöisiin osakeyhtiöihin ym. finanssisijoitukset.

Muut menot (90-99)

Muihin menoihin luetaan valtionvelan korot, indeksikorotukset sekä muut edellä mainittuihin kulutus-, siirto- ja sijoitusmenoihin kuulumattomat menot.

90-92. Valtionvelan korot ja indeksikorotukset

Momenteille on merkitty kotimaisen ja ulkomaisen velan korot ja indeksikorotukset.

93-94. Valtionvelan lyhennykset

Momenteille on merkitty kotimaisen ja ulkomaisen velan (netto)lyhennykset.

95-99. Muut ja erittelemättömät menot

Momenteille on merkitty edellä luokittelemattomat menot, kuten alijäämän kattamiseen tarkoitetut menot.

TULOT

Osasto 11
VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

Selvitysosa:

Osaston tulot luvuittain vuosina 1998-2000

	v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk	Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	59 007 624	60 540 000	68 891 000	+ 8 351 000	+ 14
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	51 852 025	55 225 000	57 665 000	+ 2 440 000	+ 4
08. Valmisteverot	26 233 447	27 450 000	28 190 000	+ 740 000	+ 3
10. Muut verot	10 900 721	10 310 000	11 050 000	+ 740 000	+ 7
19. Muut veronluonteiset tulot	6 087	34 000	35 000	+ 1 000	+ 3
Yhteensä	**147 999 903**	**153 559 000**	**165 831 000**	**+ 12 272 000**	**+ 8**

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Tulo- ja varallisuusvero

Momentille arvioidaan kertyvän 66 091 000 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen vuoden 2000 veroasteikkolaiksi. Esityksen mukaan tuloveroasteikon tuloluokkien rajoja korotetaan yhdella prosentilla. Tämän on arvioitu vähentävän tuloveron kertymää vuosita-

solla noin 400 milj. mk verrattuna vuonna 1999 voimassa oleviin veroperusteisiin.

Hallitus on antanut eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen tuloverolain ja varallisuusverolain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan tuloverolakia ja varallisuusverolakia muutettavaksi siten, että pankkitalletusten koroilta poistetaan verovapaus ja vapaaehtoisten eläkevakuutusten verovähennysoikeuden edellytyksiä tiukennetaan. Viimeksi mainitun toimenpiteen on arvioitu lisäävän veron tuottoa 40 milj. markalla. Pankkitalletusten koron verovapauden poiston tuottovaikutus on otettu huomioon momentilla 11.01.02.

Hallitus antaa eduskunnalle lisäksi talousarvioesitykseen liittyvän esityksen tuloverolain muuttamisesta, jossa ehdotetaan, että ylimääräisestä korkovähennyksestä luovutaan vuonna 2000. Tämän on arvioitu lisäävän veron tuottoa noin 370 milj. mk verrattuna vuoteen 1999.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen tulovero- ja verontilityslain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan yhteisöveron veronsaajaryhmien jako-osuuksia muutettavaksi siten, että valtion jako-osuutta korotetaan ja kuntien ja seurakuntien jako-osuuksia alennetaan. Toimenpiteen arvioidaan lisäävän veron tuottoa vuonna 2000 noin 800 milj. markalla. Lisäksi verontilityslain 29 §:ssä olevaa siirtymäsäännöstä ennakonpalautusten vähentämisestä tilityksissä esitetään jatkettavaksi.

Yhteisöiltä on arvioitu kertyvän tuloveroa valtiolle noin 21 mrd. mk.

2000 tuloarvio	66 091 000 000
1999 tuloarvio	57 840 000 000
1999 lisätuloarvio	2 250 000 000
1998 tilinpäätös	56 631 839 913

02. Korkotulojen lähdevero

Momentille arvioidaan kertyvän 750 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu korkotulojen lähdeverosta annettuun lakiin (1550/1992, muut. 1390/1995). Vero on 28 % korkotulojen määrästä. Viitaten momentin 11.01.01 selvitysosan perusteluihin pankkitalletusten verovapaus ehdotetaan poistettavaksi 1.6.2000 lukien. Toimenpiteen arvioidaan lisäävän veron tuottoa vuositasolla noin 400 milj. mk. Veron kassakertymäksi vuonna 2000 arvioidaan 50 milj.mk.

2000 tuloarvio	750 000 000
1999 tuloarvio	800 000 000
1998 tilinpäätös	686 614 419

03. Perintö- ja lahjavero

Momentille arvioidaan kertyvän 2 050 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu perintö- ja lahjaverolakiin (378/1940, muut. 1392/1995) ja siinä olevaan perintöveroasteikkoon.

2000 tuloarvio	2 050 000 000
1999 tuloarvio	1 900 000 000
1998 tilinpäätös	1 689 169 564

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Momentille arvioidaan kertyvän 55 280 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu arvonlisäverolakiin (1501/1993). Veron määrä on pääsääntöisesti 22 % veron perusteesta. Elintarvikkeiden vero on 17 %. Lääkkeiden, kirjojen, elokuvien, liikunta- ja majoituspalvelujen, yleisradion lupamaksutulojen, henkilökuljetusten sekä kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien pääsymaksujen vero on 8 %.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 2000, jonka mukaan kansanelä-

kelaitokselle tuloutetaan vuonna 2000 arvonlisäveron tuotosta 2 400 000 000 mk.

Kunnille arvonlisäverolain 130 §:n nojalla palautettavan arvonlisäveron määräksi on arvioitu 4 940 000 000 mk.

2000 tuloarvio	55 280 000 000
1999 tuloarvio	52 960 000 000
1999 lisätuloarvio	- 460 000 000
1998 tilinpäätös	49 660 103 098

02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero

Momentille arvioidaan kertyvän 1 890 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta (664/1966). Veron määrä on 22 % vakuutussopimuksen mukaisesta vakuutusmaksusta, johon vero ei sisälly. Verosta on vapautettu henkilö-, luotto- ja jälleenvakuutussopimukseen tai potilasvahinkolain mukaiseen vakuutussopimukseen perustuvat vakuutusmaksut sekä ulkomaanliikenteen tavaran kuljetusten ja kuljetusvälineiden vakuutussopimuksiin perustuvat vakuutusmaksut.

2000 tuloarvio	1 890 000 000
1999 tuloarvio	1 800 000 000
1998 tilinpäätös	1 742 443 936

03. Apteekkimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 495 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat apteekkimaksusta annetun lain (148/1946, muut. 59/1983) mukaisia maksuja.

Apteekkimaksutaulukkoa on tarkoitus tarkistaa vuonna 2000 siten, että tarkistus perustuu toteutuneeseen kokonaisliikevaihdon muutokseen vuodesta 1996 vuoteen 1997 ja että tarkistettua apteekkimaksutaulukkoa sovelletaan ensimmäisen kerran apteekkimaksuun, joka määrätään vuoden 1999 liikevaihdon perusteella. Apteekkimaksutaulukon tarkistaminen edellyttää apteekkimaksusta annetun lain 2 §:n 1 momentissa mainittujen liikevaihtoryhmien ja liikevaihdon alarajojen kohdilla olevien apteekkimaksun markkamäärien tarkistamisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (37/1998) muuttamista.

2000 tuloarvio	495 000 000
1999 tuloarvio	465 000 000
1998 tilinpäätös	449 477 518

08. Valmisteverot

01. Tupakkavero

Momentille arvioidaan kertyvän 3 450 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu tupakkaverolakiin (1470/1994, muut. 1203/1995). Veron määrä on 50 % savukkeiden, 22 % sikareiden, 48 % piippu- ja savuketupakan ja 50 % savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan sekä 60 % savukepaperin vähittäismyyntihinnasta. Lisäksi savukkeista kannetaan veroa 90 mk/ 1000 kappaleelta ja piippu- ja savuketupakasta sekä savukkeiksi käärittävästä tupakasta 12 mk/kg. Tupakkatuotteiden kulutuksen ja vähittäismyyntihintojen arvioidaan nousevan 0,5 prosentilla vuodesta 1999.

2000 tuloarvio	3 450 000 000
1999 tuloarvio	3 400 000 000
1998 tilinpäätös	3 376 477 323

(02.) Makeisvero

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta. Eduskunta on hyväksynyt lain makeis- ja virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta (1092/1998), jonka mukaan makeisveron kantamisesta luovutaan 1.1. 2000 lukien.

1999 tuloarvio	170 000 000
1998 tilinpäätös	185 601 451

04. Alkoholijuomavero

Momentille arvioidaan kertyvän 7 350 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu alkoholi- ja alkoholijuomaverolakiin (1471/1994, muut. 1540/1995, 1541/1995 ja 1026/1997).

2000 tuloarvio	7 350 000 000
1999 tuloarvio	7 400 000 000
1998 tilinpäätös	7 186 659 907

05. Virvoitusjuomavero

Momentille arvioidaan kertyvän 190 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu makeis- ja virvoitusjuomaverolakiin (1474/1994). Perusveron määrä on 27 penniä litralta. Lisäksi tuotteen pakkauksesta riippuen virvoitusjuomista voidaan kantaa lisäveroa 1 tai 4 markkaa litralta.

2000 tuloarvio	190 000 000
1999 tuloarvio	180 000 000
1998 tilinpäätös	178 742 706

07. Polttoainevero

Momentille arvioidaan kertyvän 17 200 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annettuun lakiin (1472/1994, muut. 509/1998) ja asetukseen (1547/1994) sekä lakiin sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1260/1996, muut. 510/1998).

2000 tuloarvio	17 200 000 000
1999 tuloarvio	16 300 000 000
1998 tilinpäätös	15 305 965 438

10. Muut verot

01. Leimavero

Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu leimaverolakiin (662/1943, muut. 932/1996 ja 420/1998).

2000 tuloarvio	10 000 000
1999 tuloarvio	10 000 000
1998 tilinpäätös	254 517 233

03. Autovero

Momentille arvioidaan kertyvän 6 000 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu autoverosta annettuun lakiin (1482/1994). Veron määrä on henkilöauton verotusarvo vähennettynä 4 600 markalla. Vähäpäästöisten henkilöautojen veroa on lievennetty myöntämällä niille edellä sanotun lisäksi 4 500 markan suuruinen vähennys. Pakettiautojen vero on 35 % niiden verotusarvosta. Tuottoarviossa on otettu huomioon taksi- ja invalidiautoille suoritettava veronpalautus, jonka määräksi on arvioitu 150 000 000 mk.

2000 tuloarvio	6 000 000 000
1999 tuloarvio	5 500 000 000
1998 tilinpäätös	5 259 320 757

04. Moottoriajoneuvovero

Momentille arvioidaan kertyvän 1 090 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu moottoriajoneuvoverolakiin (722/1966, muut. 1546/1992).

2000 tuloarvio	1 090 000 000
1999 tuloarvio	1 000 000 000
1998 tilinpäätös	1 041 811 247

05. Varainsiirtovero

Momentille arvioidaan kertyvän 2 050 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu varainsiirtoverolakiin (931/1996). Vero on 4 % kiinteistöjen ja 1,6 % arvopapereiden luovutushinnasta.

2000 tuloarvio	2 050 000 000
1999 tuloarvio	2 000 000 000
1998 tilinpäätös	2 535 147 094

06. Arpajaisvero

Momentille arvioidaan kertyvän 440 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu arpajaisverolakiin (552/1992). Veron määrä on yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista 5 % arpajaisten tuotosta. Peliautomaattien, pelien ja pelilaitteiden pitämisestä muualla kuin arpajaislainsäädännössä tarkoitetussa pelikasinossa veron määrä on 3 % tuotosta. Tavara-arpajaisissa vero on 1,5 % tuotosta ja 30 % muissa arpajaisissa jaettujen voittojen yhteismäärästä.

2000 tuloarvio	440 000 000
1999 tuloarvio	410 000 000
1998 tilinpäätös	429 127 154

07. Ajoneuvovero

Momentille arvioidaan kertyvän 1 270 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu ajoneuvoverosta annettuun lakiin (1111/1996, muut. 921/1998). Veron määrä on 500 markkaa autosta, joka on ensi kertaa merkitty rekisteriin viimeistään 31 päivänä joulukuuta 1993 ja 700 markkaa ajoneuvosta, joka on merkitty rekisteriin edellä mainitun päivän jälkeen.

2000 tuloarvio	1 270 000 000
1999 tuloarvio	1 220 000 000
1998 tilinpäätös	1 198 348 533

08. Jätevero

Momentille arvioidaan kertyvän 190 000 000 mk.

Selvitysosa: Vero perustuu jäteverolakiin (495/1996). Veron määrä on 90 mk yleiselle kaatopaikalle toimitetulta jätetonnilta. Verosta on vapautettu maa- ja kiviainekset, voimalaitosten rikinpoistojäte ja lentotuhka, siistausjäte, kaatopaikalla enintään vuoden ajan välivarastoitavat jätteet sekä kaatopaikalla kompostoitava biojäte ja puhdistamoliete.

2000 tuloarvio	190 000 000
1999 tuloarvio	170 000 000
1998 tilinpäätös	182 449 071

19. Muut veronluonteiset tulot

02. Lästimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Lästimaksu perustuu lakiin (189/1936) ja asetukseen (468/1954) lästimaksusta. Vastaavat menot on merkitty momentille 31.32.50.

2000 tuloarvio	5 000 000
1999 tuloarvio	4 000 000
1998 tilinpäätös	3 974 115

08. Öljyjätemaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 20 000 000 mk.

Selvitysosa: Öljyjätemaksu perustuu öljyjätemaksusta annettuun lakiin (846/1996). Maksu on 25 penniä kilolta. Öljyjätemaksulla rahoitettavat vastaavat menot on merkitty momenteille 35.10.60 ja 65.

2000 tuloarvio	20 000 000
1999 tuloarvio	20 000 000
1998 tilinpäätös	20 310 347

09. Muut verotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan kaikki sellaiset verot ja veronluonteiset tulot, joiden osalta ei ole katsottu kertymän vähäisyyden vuoksi tarpeelliseksi pitää omaa tulomomenttia. Momentille kertyy lähinnä ennen vuotta 2000 voimassa olleiden veroperusteiden mukaisia veroja ja maksuja.

2000 tuloarvio	10 000 000
1999 tuloarvio	10 000 000
1998 tilinpäätös	-18 197 445

Osasto 12
SEKALAISET TULOT

Selvitysosa:

Osaston tulot luvuittain vuosina 1998-2000

		v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk		Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala	11 375	9 500	9 500		—	—
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	507 817	489 500	480 300	-	9 200	- 2
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala	890 889	857 220	722 279	-	134 941	- 16
27.	Puolustusministeriön hallinnonala	114 071	8 050	8 650	+	600	+ 7
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	16 322 198	13 715 292	10 847 773	-	2 867 519	- 21
29.	Opetusministeriön hallinnonala	2 307 855	2 339 625	2 393 670	+	54 045	+ 2
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	3 245 385	3 670 769	5 096 585	+	1 425 816	+ 39
31.	Liikenneministeriön hallinnonala	147 259	93 179	23 133	-	70 046	- 75
32.	Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	164 176	810 415	107 120	-	703 295	- 87
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	2 215 851	2 041 833	2 019 550	-	22 283	- 1
34.	Työministeriön hallinnonala	279 960	1 174 677	771 100	-	403 577	- 34
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala	19 616	38 350	24 000	-	14 350	- 37
39.	Muut sekalaiset tulot	13 023 934	4 080 100	4 227 100	+	147 000	+ 4
	Yhteensä	**39 250 386**	**29 328 510**	**26 730 760**	**-**	**2 597 750**	**- 9**

24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 9 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät markka- ja valuuttamääräisten pankkitilien korkotuloista, kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien sekä kehitysavun palautuksista sekä muista tuloista, joita ei ole nettoutettu hallinnonalan menomomenteille.

2000 tuloarvio	9 500 000
1999 tuloarvio	9 500 000
1998 tilinpäätös	11 375 137

25. Oikeusministeriön hallinnonala

01. Tuomioistuintulot

Momentille arvioidaan kertyvän 175 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annettuun lakiin (701/1993) ja vastaavaan asetukseen (774/1993) sekä kaupanvahvistajaasetukseen (958/1996).

2000 tuloarvio	175 000 000
1999 tuloarvio	170 000 000
1998 tilinpäätös	177 918 894

47. Ulosottomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 230 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat lakiin ulosottomaksuista (34/1995) ja vastaavaan asetukseen (35/1995).

2000 tuloarvio	230 000 000
1999 tuloarvio	245 000 000
1998 tilinpäätös	254 358 055

50. Vankeinhoitolaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 74 300 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 52 500 000 mk arvioidaan kertyvän työtoiminnasta ja 21 800 000 mk muista tuloista. Työtoiminnan tulot perustuvat oikeusministeriön päätökseen (1369/1993, muut. 122/1996).

Vankeinhoitolaitoksen työtoiminnan vuoden 2000 kustannusvastaavuuslaskelma:

	TP 1998 mk	TA 1999 mk	TAE 2000 mk
TUOTOT	52 465 597	52 500 000	52 500 000
Myyntitulot	48 389 968	48 400 000	48 400 000
Muut tulot	4 075 629	4 100 000	4 100 000
ERILLISKUSTANNUKSET YHTEENSÄ	89 649 406	89 700 000	89 700 000
Aineet ja tarvikkeet raaka-aineena	22 408 646	23 000 000	23 000 000
Henkilöstön palkat	15 094 267	16 000 000	16 000 000
Vankipalkat	12 197 269	15 000 000	15 000 000
Muut kulut	16 857 518	17 000 000	17 000 000
Poistot	13 097 615	13 100 000	13 100 000
Korot	17 197 956	12 600 000	12 600 000
Vhl:n sisäinen käyttö	-7 203 865	-7 000 000	-7 000 000
KÄYTTÖJÄÄMÄ	-37 183 809	-37 200 000	-37 200 000
OSUUS YHTEISKUSTANNUKSISTA	2 503 880	2 500 000	2 500 000

KUSTANNUKSET YHTEENSÄ	92 153 286	92 200 000	92 200 000
ALIJÄÄMÄ	-39 687 689	-39 700 000	-39 700 000

2000 tuloarvio 74 300 000
1999 tuloarvio 74 000 000
1998 tilinpäätös 74 263 269

99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat oikeusministeriön päätökseen oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalalla toimivien virastojen suoritteista perittävistä maksuista (933/1997).

2000 tuloarvio 1 000 000
1999 tuloarvio 500 000
1998 tilinpäätös 1 277 052

26. Sisäasiainministeriön hallinnonala

(05.) Lääninhallitusten julkisoikeudellisista suoritteista kertyvät tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen tuloista 24 050 000 mk on siirretty momentille 26.05.21 nettobudjetoitavina tuloina ja 5 500 000 mk lainanhoitomaksuja on siirretty momentille 12.26.99.

1999 tuloarvio 32 400 000
1998 tilinpäätös 29 568 510

75. Tulot poliisin lupapalveluista

Momentille arvioidaan kertyvän 192 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen määrä perustuu arvioituun keskeisten lupien määrään. Poliisin muun maksullisen palvelutoiminnan tulot on nettobudjetoitu momentille 26.75.21.

Maksullisen palvelutoiminnan ennakoidut kustannusvastaavuuslaskelmat vuosille 1999 ja 2000 sekä vertailulaskelma vuodelta 1998 (1 000 mk):

	1998	1999	2000
Tulot:			
Julkisoikeudelliset suoritteet	175 850	190 000	192 000
Kustannukset:			
Erilliskustannukset	156 549	158 000	160 000
Osuus yhteiskustannuksista	29 527	32 000	32 000
Kustannukset yhteensä	186 076	190 000	192 000
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	-10 226	-	-

2000 tuloarvio 192 000 000
1999 tuloarvio 200 000 000
1998 tilinpäätös 177 938 450

90. Rajavartiolaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 16 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

Vuokrat	11 500 000
Muonitus	500 000
Muut tulot	4 000 000
Yhteensä	16 000 000

2000 tuloarvio	16 000 000
1999 tuloarvio	13 000 000
1998 tilinpäätös	16 374 681

98. Euroopan aluekehitysrahastosta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 506 779 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Kauden 1995-1999 ohjelma:	
Tavoite 6-ohjelma	49 676 000
Tavoite 2-ohjelma	158 264 000
Tavoite 5b-ohjelma	28 142 000
Yhteensä	236 082 000
Kauden 2000-2006 ohjelma:	
Tavoite 1	127 037 000
Tavoite 2	109 613 000
Interreg III ja Urban	34 047 000
Yhteensä	270 697 000

Ahvenanmaalle kuuluvat uuden ohjelmakauden rakennerahasto-osuudet eivät sisälly momentin määrärahaan.

2000 tuloarvio	506 779 000
1999 tuloarvio	609 820 000
1999 lisätuloarvio	229 100 000
1998 tilinpäätös	661 306 646

99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 7 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Lääninhallitusten lainanhoitomaksut	5 500 000
Muut tulot	2 000 000
Yhteensä	7 500 000

2000 tuloarvio	7 500 000
1999 tuloarvio	2 000 000
1998 tilinpäätös	5 701 000

27. Puolustusministeriön hallinnonala

20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja vuokrauksesta sekä rojaltimaksuista

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 100 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

Tulojen ja menojen erittely:	mk
Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä, vuokrauksesta ja rojaltimaksuista	32 100 000
Irtaimen omaisuuden hankintamenot ja vuokraamisesta aiheutuvat menot	32 000 000
Nettotulot	100 000

2000 tuloarvio	100 000
1999 tuloarvio	100 000
1998 tilinpäätös	100 000

21. Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalouden tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 7 500 000 mk.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää myös puolustusvoimille tuotettuihin aluepalveluihin sekä luonnonvarojen hoitoon ja käyttöön liittyviin ympäristönsuojelumenoihin.

Selvitysosa: Metsätalouden tavoitteet ja erittely ovat luvussa 27.91.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Toiminnan menot	21 000 000
Puutavaran myyntitulot	28 200 000
Muut metsätalouden tulot	300 000
Nettotulot	7 500 000

2000 tuloarvio	7 500 000
1999 tuloarvio	7 000 000
1998 tilinpäätös	12 777 845

22. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 50 000 mk.

Selvitysosa: Rakennuslaitoksen tulot kertyvät valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla puolustusministeriön hallinnonalan maksullisista suoritteista annetun puolustusministeriön päätöksen (932/1997) mukaan hinnoiteltavista suoritteista, joita puolustusvoimille tuotetaan omakustannushintaan ja ulkopuolisille liiketaloudellisin perustein.

Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulostavoitteet on esitetty luvussa 27.92.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	886 600 000
Tulot rakentamispalveluista	282 000 000
Tulot toimitilojen hoitovastikkeista	306 400 000
Tulot energiapalveluista	213 800 000
Vuokratulot ja käyttökorvaukset asunnoista	43 600 000
Asuntotoimen hintatuki puolustusvoimilta	10 000 000
Muut tulot palvelusten myynnistä	30 850 000
Nettotulot	50 000

2000 tuloarvio	50 000
1999 tuloarvio	50 000
1998 tilinpäätös	148 016

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

2000 tuloarvio	1 000 000
1999 tuloarvio	900 000
1998 tilinpäätös	101 045 484

28. Valtiovarainministeriön hallinnonala

07. Siirto valtion eläkerahastosta

Momentille siirretään 4 900 000 000 mk.

Selvitysosa: Siirto perustuu valtion eläkerahastosta annettuun lakiin (1372/1989, muut. 942/1993). Tarkoituksena on, että valtion eläkerahaston rahastointiaste saavuttaa TEL-järjestelmälle asetetun tavoitteen v. 2010.

2000 tuloarvio	4 900 000 000
1999 tuloarvio	7 750 000 000
1998 tilinpäätös	6 500 000 000

23. Valtiokonttorin tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 29 973 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat lakiin valtiokonttorista (305/1991, muut. 15/1993 ja

1268/1995) ja valtiovarainministeriön päätökseen (1250/1993, muut. 954/1994, 1283/1995 ja 1213/1998) valtiokonttorin maksullisista suoritteista.

Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Julkisoikeudelliset suoritteet	6 697 000
Liiketaloudelliset suoritteet	14 195 000
Muiden lakien nojalla maksulliset suoritteet	9 081 000
Yhteensä	29 973 000

2000 tuloarvio	29 973 000
1999 tuloarvio	26 892 000
1998 tilinpäätös	26 022 191

25. Vakuutusmaksut vahingon- ym. korvauksista

Momentille arvioidaan kertyvän 103 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion virastoilta ja laitoksilta sekä valtion liikelaitoksilta perittävistä Valtiokonttorin suorittamia tapaturmakorvauksia, taloudellisen tuen, liikennevahinko- sekä muita korvauksia vastaavista maksuista.

2000 tuloarvio	103 000 000
1999 tuloarvio	89 000 000
1998 tilinpäätös	81 892 497

28. Kuntien osuudet verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 544 000 000 mk.

2000 tuloarvio	544 000 000
1999 tuloarvio	543 000 000
1998 tilinpäätös	449 066 860

29. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 148 000 000 mk.

2000 tuloarvio	148 000 000
1999 tuloarvio	148 000 000
1998 tilinpäätös	122 493 856

30. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 83 000 000 mk.

2000 tuloarvio	83 000 000
1999 tuloarvio	83 000 000
1998 tilinpäätös	68 476 836

49. Tullilaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 52 300 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat tullilakiin (1466/1994) ja valtiovarainministeriön päätökseen tullilaitoksen suoritteiden maksullisuudesta (1019/1998).

Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Julkisoikeudelliset suoritteet	37 000 000
Liiketaloudelliset suoritteet	8 300 000
Muu maksullinen palvelutoiminta	700 000
Muut tulot	6 300 000
Yhteensä	52 300 000

2000 tuloarvio	52 300 000
1999 tuloarvio	47 900 000
1998 tilinpäätös	43 090 703

51. Metallirahatulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 23 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille merkitään metallirahojen ja niiden lyöntioikeuksien luovuttamisesta samoin kuin käytöstä poistettujen metallirahojen myynnistä saatavien tulojen sekä metallirahojen hankkimisesta ja varastoinnista sekä palautettavien metallirahojen takaisinlunastamisesta aiheutuvien menojen erotus. Momentille merkitään myös juhlarahoista

saatavien tulojen ja niistä aiheutuvien menojen erotus.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Toiminnan erillismenot	30 000 000
Toiminnan tulot	55 000 000
Varastointimenot	2 000 000
Nettotulot	23 000 000

2000 tuloarvio	23 000 000
1999 tuloarvio	22 500 000
1998 tilinpäätös	28 564 136

87. Tulot rahoitusmarkkinoiden vakauttamisesta

Momentille arvioidaan kertyvän 45 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Osuuskunta EKA-yhtymän ja Osuusliike Elannon yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) mukaisten saneerausohjelmien mukaisesti valtiolle tulevista, tallettajien saamisten turvaamisesta säästökassatoimintaa harjoittavassa osuuskunnassa annettuun lakiin (1361/1993) perustuvista suorituksista.

2000 tuloarvio	45 000 000
1999 tuloarvio	30 000 000
1999 lisätuloarvio	2 052 700 000
1998 tilinpäätös	2 726 392 657

90. Euroopan unionin traditionaalisten varojen kantopalkkiot

Momentille arvioidaan kertyvän 94 000 000 mk.

Selvitysosa: Euroopan unionin neuvoston tekemän päätöksen (88/376/EEC, EURATOM) mukaan jäsenvaltiot saavat vähentää tilittäessään unionin puolesta kerättävät tullitulot ja maatalousmaksut EU:lle kertyneistä tuloista 10 % jäsenvaltioille aiheutuvien keruukustannusten kattamiseen.

2000 tuloarvio	94 000 000
1999 tuloarvio	75 000 000
1998 tilinpäätös	92 918 354

98. Takaisinperittävät arvonlisäveropalautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 4 800 000 000 mk.

Selvitysosa: Lain kuntien arvonlisäveropalautusten takaisinperinnästä (79/1994) mukaan kunnilta peritään takaisin täysimääräisesti edellisenä vuonna palautetut arvonlisäverot.

2000 tuloarvio	4 800 000 000
1999 tuloarvio	4 650 000 000
1998 tilinpäätös	4 406 105 521

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 25 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Liikelaitosten puolesta maksettujen lakkautuspalkkojen takaisinmaksut	2 000 000
Vakuutuskorvausten regressit	11 000 000
Valtionperinnöt	8 000 000
EU:n osuus EMU-tiedotuksesta	2 000 000
Muut tulot	2 500 000
Yhteensä	25 500 000

2000 tuloarvio	25 500 000
1999 tuloarvio	250 000 000
1998 tilinpäätös	364 763 867

29. Opetusministeriön hallinnonala

01. Opetusministeriön tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät opetusministeriön ja sen maksupisteiden vuokratuloina, valtionapujen palautuksina, valtionavulla rahoitetun kaluston myyntituloina ja muina tuloina.

2000 tuloarvio	10 000 000
1999 tuloarvio	10 000 000
1998 tilinpäätös	16 566 799

43. Ylioppilastutkintolautakunnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 50 000 mk.

Selvitysosa: Nettobudjetoitavina tuloina on otettu huomioon ylioppilastutkintolautakunnan suoritteista perittävät maksut (opetusministeriön päätös 966/1997).

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Toiminnan menot	29 170 000
Toiminnan tulot	29 220 000
Nettotulot	50 000

2000 tuloarvio	50 000
1999 tuloarvio	50 000
1998 tilinpäätös	1 668 942

70. Opintotukitoiminnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 113 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Vuonna 2000 maksettujen takausvastuiden lyhennykset	3 000 000
Takausvastuusaatavien lisäys	95 000 000
Korkotulot	15 000 000
Yhteensä	113 000 000

2000 tuloarvio	113 000 000
1999 tuloarvio	135 000 000
1998 tilinpäätös	187 671 945

88. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista

Momentille arvioidaan kertyvän 2 270 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 18 500 000 mk arvioidaan kertyvän voittovaroista rakentamiseen myönnettyjen lainojen kuoletuksista ja koroista.

2000 tuloarvio	2 270 000 000
1999 tuloarvio	2 194 000 000
1998 tilinpäätös	2 101 267 721

91. Valtion elokuvatarkastamon tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 620 000 mk.

Selvitysosa: Tuloista 600 000 mk perustuu elokuvien tarkastuksen toimittamisesta annetun lain (300/1965, muut. 267/1987) 10 §:ään, video- ja muiden kuvaohjelmien tarkastamisesta annetun lain (697/1987) 15 §:ään ja asetukseen elokuvien sekä video- ja muiden kuvaohjelmien tarkastusmaksujen tarkistamisesta (249/1997). Muut tulot perustuvat annettavaan opetusministeriön päätökseen valtion elokuvatarkastamon maksullisista suoritteista.

2000 tuloarvio	620 000
1999 tuloarvio	575 000
1998 tilinpäätös	679 706

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

01. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 093 900 000 mk.

Selvitysosa: EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kalastuspolitiikan toteuttamiseksi Suomen osuudeksi EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta arvioidaan 4 898 900 000 mk, josta siirroksi Maatalouden interventiorahastoon arvioidaan 805 000 000 mk ja momentille arvioidaan kertyvän 4 093 900 000 mk. EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistus lisää Suomeen tuloutuvia tuloja. Tulokertymää kasvattaa myös Agenda 2000 ratkaisuun sisältyvä luonnonhaittakorvauksen EMOTR-rahoituksen siirtyminen rahoitettavaksi tukiosaston puolelle sekä maaseudun kehittämisen laajeneminen EU-osarahoitteisena koko maahan maaseutusuunnitelman nojalla. Tulokertymässä on otettu huomioon tuloutuvien tulojen lisäksi ne tulot, joista EU:n toimielin tekee maksupäätöksen vuonna 2000. Tulokertymästä arvioidaan 276 000 000 mk tuloutuvan ennen vuotta 2000 tehtyjen sopimusten ja sitoumusten perusteella.

Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta arvioidaan tuloutuvan EU:n osuutena seuraavat säädösten mukaiset tulot:

	Yhteensä vuonna 2000		Vastaavia menoja
	mmk	(milj. euroa)	momentilla
Maaseudun kehittämisasetuksen järjestelmät	1 916,0	(322,2)	
Ympäristötuki	774,0	(130,2)	30.12.45
Luonnonhaittakorvaus	952,0	(160,1)	30.12.46
Luopumistuki	129,0	(21,7)	30.13.47
Pellonmetsistystuki	25,0	(4,2)	30.13.47
Alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma	36,0	(6,1)	30.14.61
EU-tulotuki	2 172,0	(365,3)	30.12.43
Emolehmäpalkkion kansallinen lisäosa	1,0	(0,2)	30.12.41
Puutarhatalouden erityistoimenpiteet	2,8	(0,5)	30.13.48
Hunajan tuotannon ja markkinoinnin kehittäminen	0,4	(0,1)	30.13.47
Kalatalouden interventiotoiminta	1,0	(0,2)	30.41.62
Tukijärjestelmien valvonta ETY 723/97	0,35	(0,06)	30.01.21
Maatalouden kaukokartoitusvalvonta ETY 165/94	0,35	(0,06)	
Yhteensä	4 093,9	(688,5)	
Interventiotoiminta	805,0	(135,4)	Maatalouden interventiorahasto
Kaikki yhteensä	4 898,9	(823,9)	

EU:lta saatavien tulojen mitoituksessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus.

2000 tuloarvio	4 093 900 000
1999 tuloarvio	2 620 400 000
1999 lisätuloarvio	60 000 000
1998 tilinpäätös	2 589 665 539

02. EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosastosta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 674 000 000 mk.

Selvitysosa: EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosasto osallistuu uudella rakennerahastokaudella vuosina 2000-

2006 vain tavoite 1-ohjelman ja maaseudun kehittämistä tarkoittavan yhteisöaloitteen rahoitukseen. Muilta osin EU:n rahoitusosuus maaseudun kehittämiseen ja luonnonhaittakorvaukseen on otettu huomioon momentilla 12.30.01. Ohjausosastosta arvioidaan tuloutuvan uuden kauden päätösten perusteella 68 000 000 mk (11,4 milj. euroa). Uuden ohjelmakauden EU-tuloja ei enää tulouteta suoraan Maatilatalouden kehittämisrahastoon.

Vuosien 1995-1999 ohjelmakauden päätösten perusteella Suomeen arvioidaan tuloutuvan vuonna 2000 yhteensä 616 000 000 mk (103,6 milj. euroa). Tästä tuloutetaan Maatilatalouden kehittämisrahastoon maatilatalouden rakennepoliittisiin toimenpiteisiin tarkoitettu EU:n rahoitusosuus, jonka määräksi arvioidaan 10 000 000 mk, jolloin momentille arvioidaan kertyvän 606 000 000 mk.

Tuloja vastaavia menoja on talousarvion momentilla 30.14.61.

Maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosaston osuuden 684 000 000 mk arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	Tuloutuu talousarvioon mmk	Tuloutuu MAKERAan mmk	Tuloutuu yhteensä mmk
Tavoite 1	47,0		47,0
Yhteisöaloite	21,0		21,0
Yhteensä uuden kauden perusteella	68,0		68,0
Tavoite 6	228,0	5,0	233,0
Tavoite 5b	92,3		92,3
Tavoite 5a maatalous	239,0	5,0	244,0
Tavoite 5a elintarv. teollisuus	29,4		29,4
Yhteisöaloitteet	17,3		17,3
Yhteensä kauden 1995-1999 päätösten perusteella	606,0	10,0	616,0
Kaikki yhteensä	674,0	10,0	684,0

Ahvenanmaan maakunnalle kauden 1995-1999 perusteella tuloutuvat rakennerahastoosuudet sisältyvät momentin määrärahaan.

2000 tuloarvio	674 000 000
1999 tuloarvio	672 100 000
1999 lisätuloarvio	44 300 000
1998 tilinpäätös	206 888 107

03. EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineeltä saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 58 000 000 mk.

Selvitysosa: Suomen tuloiksi EU:n kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineeltä (KOR) arvioidaan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaisen rakennepolitiikan toteuttamiseksi uuden ohjelmakauden ohjelmien (5a- ja 1-ohjelma) vuoden 2000 KOR-osuutena 37 000 000 mk ja aiemman ohjelmakauden (5a- ja 6-ohjelma sekä PESCA-yhteisöaloite) loppusuorituksina 20 000 000 mk. Lisäksi arvioidaan tuloutuvan kalatalouden tuottajajärjestöjen perustamisavustuksiin 1 000 000 mk. Tuloja vastaavia menoja on momentilla 30.41.62.

EU:lta saatavien tulojen mitoituksessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus.

2000 tuloarvio	58 000 000
1999 tuloarvio	10 900 000
1998 tilinpäätös	4 907 708

04. EU:lta saatavat muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 6 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tuloina on otettu huomioon EU:lta maa- ja metsätalousministeriön tehtäväalueelle saatavat muut kuin momenteille 12.30.01, 12.30.02 ja 12.30.03

sekä tutkimuslaitosten tutkimushankkeisiin EU:sta tuloutuvat tulot. Tulot kertyvät EU-säädösten mukaisesti.

Tulot ja vastaavat menot ovat seuraavat:

	Tulot mk (euroa)		Menot mk	
Kirjanpitotiedot ETY 1915/83	900 000	(151 400)	1 250 000	30.22.21
Kalastuksen valvonta, Neuvoston päätös 95/527/EY	2 500 000	(420 500)	2 770 000	30.01.21
Eläinlääkintä ETY 424/90	2 600 000	(437 300)	5 200 000	30.04.25
				30.71.21
Yhteensä	6 000 000	(1 009 200)	9 220 000	

EU:n osuus kirjanpitotietojen toimittamisesta kattaa osan siitä aiheutuvista kustannuksista. Vuonna 2000 tuloutuu vuoden 1999 loppueriä ja vuoden 2000 ennakoita.

EU:n osuus eläinlääkintätoimenpiteiden menoista on 50 %. EU:n osuus on kalastuksen valvonnasta noin 35 % ja satelliittivalvonnasta noin 80 %. Vuonna 2000 tuloutuu vuoden 1999 menoihin kohdistuva EU:n osuus.

2000 tuloarvio	6 000 000
1999 tuloarvio	6 610 000
1998 tilinpäätös	4 488 883

21. Maatalouden tutkimuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 2 680 000 mk.

Maksullisen toiminnan tuloja saa käyttää myös sijoitusmenoiksi luettavien koneiden ja laitteiden hankinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä maksujen palauttamiseen. Maksullisen toiminnan tuloja saa käyttää keskimäärin enintään 69 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen. Tuloista saa käyttää maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen hevossairaalan osalta enintään 30 000 mk, valiotaimituotannon osalta enintään 60 000 mk ja maatalouden sääpalvelun osalta enintään 480 000 mk.

Selvitysosa: Nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina on otettu huomioon julkisoikeudellisten suoritteiden ja liiketaloudellisten suoritteiden tulot yhteensä 12 950 000 mk. Tulojen mitoituksessa on otettu vähentävänä tekijänä huomioon meijerituotteiden myynnistä kertyvien tulojen siirto 2 500 000 mk nettobudjetoidulle toimintamenomomentille 30.21.21. Myös vastaavat menot on siirretty momentille 30.21.21. Hevossairaala täydentää yksityistä palveluvalikoimaa tarjoamalla erityisosaamiseen ja tutkimukseen perustuvia sairaalapalveluita. Valiotaimituotannolla tehostetaan taimituotantoa, estetään vaarallisten kasvintuhoojien leviämistä ja turvataan ilmasto-olosuhteisiimme sopeutetun emotaimiston saatavuus viherrakentamisen tarpeisiin. Maatalouden sääpalvelu tuottaa ajantasaista säätietoa ja toimenpidesuosituksia tuottajille. Toiminnan avulla voidaan ennustaa kasvitautien ja tuhoeläinten leviämistä sekä parantaa näin satotasoa ja laatua. Ajantasaisen tiedon ansiosta lannoituksen aiheuttama ympäristön kuormitus alenee. Ilmatieteen laitoksen nettobudjetoidulle momentille 31.80.21 kertyvistä sääpalvelumaksujen tuotoista tuloutetaan maatalouden palvelujen osuus tälle momentille.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Maksullisen toiminnan erillismenot	10 270 000
Maksullisen toiminnan tulot	12 950 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	200 000
— muut suoritteet	12 750 000
Nettotulot	2 680 000

2000 tuloarvio	2 680 000
1999 tuloarvio	2 235 000
1998 tilinpäätös	3 302 162

23. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 36 910 000 mk.

Selvitysosa: Kertymästä 26 890 000 mk on maksullisten julkisoikeudellisten suoritteiden tuloja, 2 420 000 mk liiketaloudellisen palvelutoiminnan tuloja ja 7 600 000 mk torjunta-aineiden rekisteröintituloja. Maksullisen toiminnan tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annettuun maa- ja metsätalousministeriön päätökseen (950/1998) ja lannoitelain (232/1993) 18 §:ään sekä torjunta-ainelain (1031/1987, muut. 1031/1997) 7 §:ään. Vastaavia menoja on momenteilla 30.21.22, 30.23.21, 32.10.22 ja 33.09.21.

2000 tuloarvio	36 910 000
1999 tuloarvio	36 774 000
1998 tilinpäätös	31 739 489

(25.) Siemenperunakeskuksen tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja Siemenperunakeskuksen tulot on otettu huomioon nettobudjetoidulla momentilla 30.25.21.

1999 tuloarvio	610 000
1999 lisätuloarvio	-610 000
1998 tilinpäätös	-435 551

30. Valtion osuus vedonlyönnistä hevoskilpailuissa saadusta tulosta

Momentille arvioidaan kertyvän 30 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat arpajaislakiin (491/1965) ja totopeliasetukseen (236/1995). Tuloja vastaavasti myönnetään määrärahoja 25 000 000 mk momentilla 30.15.44 hevostalouden edistämiseen sekä 1 000 000 mk luvussa 30.21 Maatalouden tutkimuskeskukselle hevostalouden tutkimukseen. Tulokertymästä 4 000 000 mk vastaavasti ei myönnetä määrärahaa, koska se kattaa osittain vuoden 1994 kolmannessa lisätalousarviossa hevostaloudelle myönnettyä 17 000 000 markan lisätukea, jolloin lisätuki tulee kokonaan katetuksi.

2000 tuloarvio	30 000 000
1999 tuloarvio	28 000 000
1998 tilinpäätös	25 862 571

32. Metsäntutkimuslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 17 900 000 mk.

Selvitysosa: Bruttobudjetoidun tutkimusmetsien tulosalueen maksullisesta toiminnasta kertyy puunmyyntituloja 11 500 000 mk, taimimyyntituloja 1 700 000 mk, maanvuokratuloja 3 000 000 mk, rakennusten vuokratuloja 1 200 000 mk ja muita tuloja 500 000 mk. Nettobudjetoidun asiakasrahoitteisen toiminnan tulosalueelta kertyvät tulot 8 500 000 mk, tutkimushankkeisiin arvioitu EU:n rahoitusosuus 6 100 000 mk, yhteisrahoitteisen tutkimuksen tulot 4 300 000 mk ja muut sekalaiset tulot 1 300 000 mk on otettu huomioon menoja vähentävänä tekijänä momentin 30.32.21 nettomäärärahassa.

2000 tuloarvio	17 900 000
1999 tuloarvio	17 100 000
1998 tilinpäätös	19 550 681

33. Kasvinjalostusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 3 900 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/1977, muut. 1305/1988) muuttamiseksi. Jalostettujen lajikkeiden siementavarasta suoritettavia maksuja arvioidaan kertyvän 3 500 000 mk, mitä vastaavasti menoja on momentilla 30.15.47. Lisäksi momentille arvioidaan kertyvän 400 000 mk puutarhakasvien jalostusmaksutuloja, joita vastaavat menot on merkitty momentille 30.21.21.

2000 tuloarvio	3 900 000
1999 tuloarvio	4 000 000
1998 tilinpäätös	4 311 966

35. Hirvieläinten metsästysmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 17 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion lukuun myytävistä hirvieläimistä sekä riistanhoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista annetun lain (616/1993) 4 §:n mukaisista pyyntilupamaksuista saatavina tuloina. Lisäys aiheutuu metsästettävien hirvieläinten määrän kasvusta. Vastaava meno on momentilla 30.41.41.

2000 tuloarvio	17 000 000
1999 tuloarvio	14 000 000
1998 tilinpäätös	11 522 874

36. Viehekalastusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 10 800 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/1982, muut. 1045/1996 ja 1017/1998) 88 §:ään. Läänikohtainen viehekalastusmaksu on kalenterivuodelta 150 mk ja seitsemän vuorokauden kalastusjaksolta 35 mk. Vuonna 1998 maksettiin 58 304 kpl läänikohtaisia viehekalastusmaksuja kalenterivuodeksi ja 24 252 kpl seitsemän vuorokauden pituiselle jaksolle. Kun kalenterivuotta koskevia viehekalastusmaksuja arvioidaan kertyvän vähintään 65 000 ja seitsemän vuorokauden kalastusjaksokohtaisia vähintään 30 000 suoritusta, kokonaiskertymäksi tulee yhteensä 10 800 000 mk. Vuoden 1999 arvioitua tulokertymää vastaavat menot vähennettyinä valtiolle maksun kannosta vuonna 1999 koituvaksi arvioiduilla menoilla jaetaan vuonna 2000 kalavesien omistajille. Tämä meno on merkitty momentille 30.41.44.

2000 tuloarvio	10 800 000
1999 tuloarvio	12 875 000
1998 tilinpäätös	9 585 119

37. Kalastuksenhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 33 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastuslain (286/1982, muut. 1355/1993, 1045/1996, 968/1996 ja 1017/1998) 88 ja 91 c §:iin.

Kalastuksenhoitomaksu on 90 mk kalenterivuodelta ja 25 mk seitsemän vuorokauden jaksolta. Vuonna 1998 maksettiin 342 815 kpl kalastuksenhoitomaksuja kalenterivuodeksi ja 15 473 kpl seitsemän vuorokauden pituiselle jaksolle. Kun kalenterivuotta koskevia kalastuksenhoitomaksuja arvioidaan kertyvän vähintään 360 000 kpl ja seitsemän vuorokauden maksuja 20 000 kpl, momentille arvioidaan kertyvän yhteensä 32 900 000 mk. Lisäksi momentille arvioidaan kertyvän 100 000 mk kalastuksenhoitomaksurekisterin osoite- ja nimitietojen myynnistä saatavina tuloina. Kalastuksenhoitomaksun markkinointia on tarkoitus tehostaa. Kalatalouden edistämiseen käytettävä meno on merkitty momentille 30.41.45.

2000 tuloarvio	33 000 000
1999 tuloarvio	34 800 000
1998 tilinpäätös	27 735 728

39. Riistanhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 37 895 000 mk.

Selvitysosa: Riistanhoitomaksun suorittavien henkilöiden määräksi arvioidaan 291 500. Riistanhoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista annetun lain (616/1993) 1 §:ssä tarkoitettu riistanhoitomaksu on tarkoitus korottaa 10 markalla 130 markan suuruiseksi. Metsästyksen ja riistanhoidon edistämiseen varattu määräraha on merkitty momentille 30.41.40.

2000 tuloarvio	37 895 000
1999 tuloarvio	35 040 000
1998 tilinpäätös	34 881 180

40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 9 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät vesilain (264/1961, muut. 427/1970, 467/1987 ja 553/1994) mukaisesti määrätyistä kalatalousmak-

suista sekä muista vastaavista maksuista. Vastaava meno on merkitty momentille 30.41.25.

2000 tuloarvio	9 000 000
1999 tuloarvio	9 000 000
1998 tilinpäätös	7 436 910

41. Tenojoen kalastuslupamaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 1 200 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä tehdyn sopimuksen (Sops 94/1989) 5 artiklan ja kalastussäännön 2 §:n mukaisista kalastuslupamaksuista. Vuoden 1999 tulokertymää vastaavista menoista valtiolle kuuluva osuus on merkitty momentille 30.01.21 sekä kalastuskunnille ja muille vesialueen omistajille kuuluva osuus momentille 30.41.44.

2000 tuloarvio	1 200 000
1999 tuloarvio	1 000 000
1998 tilinpäätös	1 067 927

(62.) Geodeettisen laitoksen tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta.

1999 tuloarvio	400 000
1998 tilinpäätös	407 096

71. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 45 900 000 mk.

Selvitysosa: Kertymästä 44 600 000 mk on maksullisen palvelutoiminnan tuloja, 1 250 000 mk EU-tutkimussopimuksien tuloja ja 50 000 mk muita tuloja. Tulot perustuvat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annettuihin maa- ja metsätalousministeriön päätöksiin Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen suoritteista perittävistä maksuista (626/1993, muut. 1331/1993 ja 907/1994) ja vieras-ainevalvonnasta perittävistä maksuista (596/1997) sekä Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen päätökseen maksuista (919/24/1998).

Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

Maksullinen palvelutoiminta	mk
Julkisoikeudelliset suoritteet:	
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tarkastus- ja valvontamaksut	25 000 000
Muut suoritteet:	
Tutkimuspalvelut	4 000 000
Rokotteiden ja seerumien välitys	15 500 000
Muut tulot	100 000
Yhteensä	44 600 000
Tulot EU-tutkimussopimuksista:	
Uudet hankkeet	1 250 000
Muut tulot	50 000
Yhteensä	45 900 000

Maksullisesta palvelutoiminnasta aiheutuvat menot on merkitty momentille 30.71.21, lukuunottamatta lihantarkastuksesta aiheutuvia menoja, jotka ovat momentilla 30.71.22 ja rokotteiden ja seerumien välityksestä aiheutuvat menot, jotka ovat momentilla 30.71.28.

2000 tuloarvio	45 900 000
1999 tuloarvio	46 425 000
1998 tilinpäätös	44 009 258

99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 18 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulokertymästä 2 500 000 mk on eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta perittäviä maksutuloja ja 16 000 000 mk muita hallinnonalan tuloja, joita varten ei ole erillistä tulomomenttia tai joita ei ole otettu huomioon nettoutettavina tuloina.

2000 tuloarvio	18 500 000
1999 tuloarvio	118 500 000
1998 tilinpäätös	218 456 900

31. Liikenneministeriön hallinnonala

20. Ajoneuvohallintokeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 6 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat valtion maksuperustelain nojalla annettuun liikenneministeriön päätökseen (1605/1995) Ajoneuvohallintokeskuksen maksuista. Tuloihin sisältyy arvio muualla kuin ETA-valtioissa rekisteröityjen ajoneuvojen massa- ja mittapoikkeuslupien tuotoista 5,5 milj. mk.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	230 675 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	221 711 000
Muut toimintamenot	8 964 000
Bruttotulot	236 675 000
Maksullisen toiminnan tulot	236 525 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	169 555 000
— muut suoritteet	66 970 000
Muut tulot	150 000
Nettotulot	6 000 000

2000 tuloarvio	6 000 000
1999 tuloarvio	10 600 000
1998 tilinpäätös	7 697 948

24. Tielaitoksen sekalaiset tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat takaisin perittäviä maanlunastuskorvauksia ja muita sekalaisia tuloja.

2000 tuloarvio	3 000 000
1999 tuloarvio	3 000 000
1998 tilinpäätös	7 730 639

(25.) Ulkopuolisilta perittävät osuudet tietöiden kustannuksista

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen tulot on nettobudjetoitu momentille 31.24.21.

1999 tuloarvio	67 000 000
1998 tilinpäätös	96 519 828

30. Merenkulkulaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 10 400 000 mk.

Selvitysosa: Tulokertymä on muulla kuin toimintamenomomentin määrärahalla hankittua irtaimen omaisuuden myyntituottoa.

2000 tuloarvio	10 400 000
1999 tuloarvio	10 400 000
1998 tilinpäätös	15 891 403

40. Radanpidon tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat radanpidon kiinteistöjen myyntituloja.

2000 tuloarvio	1 000 000
1999 tuloarvio	1 000 000
1998 tilinpäätös	9 881 870

70. Telehallintokeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 2 433 000 mk.

Selvitysosa: Tulot perustuvat valtion maksuperustelain nojalla annettuun liikenneministeriön päätökseen Telehallintokeskuksen maksuista (1155/1998) sekä asetukseen valtion televisio- ja radiorahastosta (745/1998). Telehallintokeskuksen tulostavoitteet on esitetty luvussa 31.70.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Maksullisen toiminnan erillismenot	130 439 000
Bruttotulot	132 872 000
Maksullisen toiminnan tulot	132 872 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	78 382 000
— muut suoritteet	54 490 000
Nettotulot	2 433 000

2000 tuloarvio	2 433 000
1999 tuloarvio	779 000
1998 tilinpäätös	1 464 459

99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 300 000 mk.

2000 tuloarvio	300 000
1999 tuloarvio	400 000
1998 tilinpäätös	4 112 714

32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala

10. Tulot työvoima- ja elinkeinokeskusten yritysosastojen maksullisesta palvelutoiminnasta

Momentille arvioidaan kertyvän 11 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot pk-yrityksille järjestettävistä kehittämispalveluista perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen kauppa- ja teollisuusministeriön sekä TE-keskusten maksullisten kehittämispalvelujen hinnoittelusta (KTMp 6/023/98). Tulot kertyvät työvoima- ja elinkeinokeskusten yritysosastojen yrittäjäkoulutustilaisuuksista, alueellisista elinkeinojen kehittämishankkeista, tuotetuista neuvontapalveluista sekä muista momentilta 32.10.22 rahoitettavista kehittämispalveluista ja momentilta 32.30.62 rahoitettavista Euroopan sosiaalirahaston hankkeista.

2000 tuloarvio	11 000 000
1999 tuloarvio	6 000 000
1999 lisätuloarvio	5 000 000
1998 tilinpäätös	11 060 641

20. Turvatekniikan keskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 8 700 000 mk.

Tulot ovat valtion maksuperustelain nojalla (150/1992) annetun kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen (1032/1996) mukaisia lupa- ja tarkastusmaksuja, sähköturvallisuuslain (410/1996) mukaisia korvauksia testauksista ja tutkimuksista aiheutuneista kustannuksista sekä korvaus mittatekniikan keskukselle tuotetuista hallintopalveluista.

2000 tuloarvio	8 700 000
1999 tuloarvio	8 600 000
1998 tilinpäätös	7 654 734

(60.) Siirto valtiontakuurahastosta

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta.

1999 tuloarvio	720 000 000

99. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 87 420 000 mk.

Selvitysosa: Tulojen arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Elintarvikeviraston tulot	400 000
Matkailun edistämiskeskuksen tulot	100 000
Teknologian kehittämiskeskuksen tulot	1 600 000
Kilpailuviraston tulot	320 000
Valtausmaksut	3 000 000
Alusrahoituslainojen korkoerohyvitykset	22 000 000
Muut tulot	60 000 000
Yhteensä	87 420 000

Elintarvikeviraston tulot perustuvat valtion maksuperustelakiin (150/1992) ja sen nojalla

annettuun kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (394/1997) Elintarvikeviraston maksullisista suoritteista.

Kauppa- ja teollisuusministeriön tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (214/1996, muut. 658/1996) ministeriön ja piiritoimistojen maksullisista suoritteista, kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1494/1993) ydinenergiankäytön valvontaan kuuluvista ministeriön maksullisista suoritteista, kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1418/1997) ydinlaitosten ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn kuuluvista ministeriön maksullisista suoritteista sekä asetukseen (195/1988) ydinenergian käytön valvonnasta suoritettavista maksuista.

Matkailun edistämiskeskuksen tulot kertyvät hotelli- ja vuokratuloista.

Teknologian kehittämiskeskuksen tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (1254/1997) viraston maksuista. Kilpailuviraston tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (712/1998) kilpailuviraston maksullisista suoritteista.

Valtausmaksuista saatavat tulot perustuvat kaivoslakiin (503/1965).

Alusrahoituslainojen korkohyvitykset perustuvat alustoimitusten rahoitukseen myönnettävistä korkotukilainoista annettuun lakiin (1093/1985, muut. 1258/1987, 1069/1988 ja 1363/1989) ja alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annettuun lakiin (1173/1990, muut. 1102/1993). Muu antolainoituksen korkoerohyvitys perustuu Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annettuun lakiin (1364/1989, muut. 242/1992, 1408/1995 ja 1371/1996).

2000 tuloarvio	87 420 000
1999 tuloarvio	75 815 000
1998 tilinpäätös	145 460 588

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

05. Vakuutusvalvontaviraston tulot

Momentille ei arvioida kertyvän nettotuloa.

Selvitysosa: Tulot ovat vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain (479/1944) mukaisia vakuutustarkastusmaksuja sekä valtion maksuperustelain (150/1992) ja vakuutuksenvälittäjistä annetun lain (251/1993) nojalla annettujen sosiaali- ja terveysministeriön päätösten (429/1999 ja 1652/1993) mukaisia maksuja. Vakuutusvalvontaviraston tulostavoitteet on esitetty luvussa 33.05.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain (479/1944) muuttamisesta siten, että valvontamaksun perusteita ja määrittelyjä tarkistetaan ja siten, että valvontamaksua maksavien vakuutusyhtiöiden piiriä laajennetaan.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot, maksullisen toiminnan erillismenot	21 700 000
Bruttotulot, maksullisen toiminnan tulot	21 700 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	21 650 000
— muut suoritteet	50 000
Nettotulot	-
2000 tuloarvio	—

06. Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 250 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksesta annetun lain (1074/1992) ja asetuksen (1121/1992) mukaisia maksuja. Valtiolle suoritettava korvaus määräytyy valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisesti.

2000 tuloarvio	2 250 000
1999 tuloarvio	2 250 000
1998 tilinpäätös	2 689 704

08. Kansanterveyslaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 800 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat Kansanterveyslaitoksesta annetun lain (828/1981) 5 §:n mukaisia maksuja ja sekalaisia tuloja.

Tulot kertyvät rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta sekä sekalaisista tuloista. Tulojen aleneminen johtuu rokotteiden myynnin laskusta. Vastaavat menot on merkitty momenteille 33.08.21 ja 33.08.26.

2000 tuloarvio	2 800 000
1999 tuloarvio	3 200 000
1998 tilinpäätös	3 172 932

09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 13 500 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisia kemikaalilain (744/1989) ja alkoholilain (1143/1994) tarkoittamia lupa- ja valvontamaksuja.

2000 tuloarvio	13 500 000
1999 tuloarvio	12 703 000
1998 tilinpäätös	14 910 498

(10.) Säteilyturvakeskuksen tulot

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen tulot on nettobudjetoitu momentille 33.10.21.

1999 tuloarvio	40 180 000
1999 lisätuloarvio	2 000 000
1998 tilinpäätös	34 365 396

92. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto

Momentille arvioidaan kertyvän 1 930 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat arpajaislain (491/1965) 3 §:n 4 momentin ja raha-automaattiasetuksen (676/1967) 29 §:n mukaisia tuottoja.

2000 tuloarvio	1 930 000 000
1999 tuloarvio	1 912 500 000
1998 tilinpäätös	1 735 000 000

98. Valtionapujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 70 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja sosiaalivakuutuksen erityislakien nojalla maksettujen valtionapujen ja valtion osuuksien palautuksia.

2000 tuloarvio	70 000 000
1999 tuloarvio	70 000 000
1998 tilinpäätös	244 797 527

99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 1 000 000 mk.

2000 tuloarvio	1 000 000
1999 tuloarvio	1 000 000
1998 tilinpäätös	180 914 784

34. Työministeriön hallinnonala

40. Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 649 100 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät ohjelmakauden 1995-1999 rakennerahasto-ohjelmia 6, 2, 3, 4 ja 5b yhteisöaloitteita ja pilottiprojekteja toteuttaviin hankkeisiin myönnetyn EU-tuen maksatuksista, jotka on hyväksytty EU:n komission kanssa vuosille 1995-1999 Euroopan sosiaalirahaston työvoima- ja sosiaalipolitiikan toteuttamiseksi. Tulot kertyvät myös ohjelmakaudelle 2000-2006 hyväksyttävien uuden rakennerahastokauden ohjelmien 1, 2 ja 3 sekä yhteisöaloitteiden ja pilottiprojektien toteuttamiseen myönnettävän EU-tuen maksatuksista vuoden 2000 osuutena. Sosiaalirahasto-ohjelmien menot ESR-osuuden osalta on budjetoitu momentille 34.05.61.

Vuoteen 2000 kohdistuvat	mk
— Tavoite 3	132 300 000
— Tavoite 4	37 200 000
— Tavoite 6	89 800 000
— Tavoite 2	13 240 000
— Tavoite 5b	21 900 000
— Yhteisöaloitteet	130 200 000
Yhteensä	424 640 000

Arvio uuden ohjelmakauden 2000-2006 saatavista tuloista	mk
— Tavoite-ohjelma 1	73 560 000
— Tavoite-ohjelma 2	28 620 000
— Tavoite-ohjelma 3	104 730 000
— Yhteisöaloitteet	17 550 000
Yhteensä	224 460 000

Ahvenanmaalle kuuluvat uuden ohjelmakauden rakennerahasto-osuudet eivät sisälly momentin määrärahaan.

2000 tuloarvio	649 100 000
1999 tuloarvio	1 026 677 000
1999 lisätuloarvio	35 400 000
1998 tilinpäätös	141 686 681

70. Palkkaturvamaksujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 106 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot ovat palkkaturvalain (866/1998) 31 §:n ja merimiesten palkkaturvalain (927/1979) 16 §:n mukaisia palautuksia sekä työnantajilta ja konkurssipesiltä kyseisen vuoden aikana takaisin perittyjä saatavia. Palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain mukaiset menot 110 000 000 mk on budjetoitu momentille 34.99.50.

2000 tuloarvio	106 000 000
1999 tuloarvio	116 000 000
1998 tilinpäätös	103 458 134

99. Työministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 16 000 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän seuraavasti:

	mk
Palkkaturvapalautusten korot	14 000 000
Muut tulot	2 000 000
Yhteensä	16 000 000

2000 tuloarvio	16 000 000
1999 tuloarvio	32 000 000
1998 tilinpäätös	34 815 168

35. Ympäristöministeriön hallinnonala

26. Alueellisten ympäristökeskusten tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 800 000 mk.

Selvitysosa: Tuloja arvioidaan kertyvän vesiensuojelumaksuina 2 700 000 mk. Vesiensuojelumaksut peritään vesilain (264/1961) 10 luvun 27 §:n perusteella.

2000 tuloarvio	2 800 000
1999 tuloarvio	2 850 000
1998 tilinpäätös	3 163 398

27. Suomen ympäristökeskuksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 mk.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat Suomen ympäristökeskuksen sekalaisia tuloja.

2000 tuloarvio	100 000
1999 tuloarvio	300 000
1998 tilinpäätös	48 925

40. Asuntotoimen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 300 000 mk.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat valtion asuntorahaston sekalaisia tuloja.

2000 tuloarvio	300 000
1999 tuloarvio	300 000
1998 tilinpäätös	1 223 159

60. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista

Momentille arvioidaan kertyvän 9 000 000 mk.

Selvitysosa: Öljysuojarahastosta annetun lain (379/1974) 5 ja 10 §:n mukaisina korvauksina arvioidaan saatavan lähinnä öljyvahinkojen torjuntakaluston hankinnasta ja hylkyjen öljynpoistotöistä aiheutuneista menoista 8 000 000 mk.

Ympäristövahinkojen torjuntakustannuksista arvioidaan vahingonkorvausvelvollisilta saatavan korvauksina 1 000 000 mk.

2000 tuloarvio	9 000 000
1999 tuloarvio	9 500 000
1998 tilinpäätös	6 299 343

99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 11 800 000 mk.

Selvitysosa: Momentille arvioidaan kertyvän 10 000 000 mk EU:n ympäristörahastosta (LIFE), jota vastaavat menot on budjetoitu momentille 35.99.62. Muut tulot perustuvat ympäristöministeriön suoritteista annettuun maksupäätökseen (1803/1995) sekä sekalaisiin tuloihin.

2000 tuloarvio	11 800 000
1999 tuloarvio	25 400 000
1998 tilinpäätös	8 880 985

39. Muut sekalaiset tulot

01. Sakkorahat

Momentille arvioidaan kertyvän 280 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sakkorangaistuksista sekä pysäköintivirhemaksulain (248/1970) perusteella kertyvät varat.

2000 tuloarvio	280 000 000
1999 tuloarvio	300 000 000
1998 tilinpäätös	244 462 017

02. Valtiolle tilitettävät veronlisäykset ja viivekorot

Momentille arvioidaan kertyvän 350 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain (1556/1995) perusteella perityistä viivekoroista valtiolle veronsaajana tuleva osuus sekä eri verolakien perusteella maksuunpannut veronlisäykset.

2000 tuloarvio	350 000 000
1999 tuloarvio	300 000 000
1998 tilinpäätös	331 133 994

03. Oikaisurahat

Momentille arvioidaan kertyvän 100 000 mk.

2000 tuloarvio	100 000
1999 tuloarvio	100 000
1998 tilinpäätös	—

04. Menorästien ja siirrettyjen määrärahojen peruutukset

Momentille arvioidaan kertyvän 800 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan käyttämättä jääneet menorästit sekä siirretyt siirtomäärärahat, joita tilinpäätöksessä ei enää voida siirtää.

2000 tuloarvio	800 000 000
1999 tuloarvio	780 000 000
1999 lisätuloarvio	14 030 000
1998 tilinpäätös	877 569 060

05. Valtion maaomaisuuden ja tuloa tuottavien oikeuksien myynti

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan oikeudesta luovuttaa valtion maaomaisuutta ja tuloa tuottavia oikeuksia säädettyyn lakiin (687/1978) ja sen nojalla annettuun asetukseen (693/1978) perustuvien kauppojen myyntihinnat.

2000 tuloarvio	200 000 000
1999 tuloarvio	100 000 000
1998 tilinpäätös	336 895 043

07. Valtiolle valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat korvaukset

Momentille arvioidaan kertyvän 79 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuoden 1994 alusta lukien kaikkien valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien työnantajien eläkemaksut maksetaan valtion eläkerahastoon. Momentin tulot kertyvät Kuntien eläkevakuutuksen valtiolle maksamista kaupunkien oikeuslaitosten eläkemenojen korvauksista.

2000 tuloarvio	79 000 000
1999 tuloarvio	75 000 000
1998 tilinpäätös	75 288 911

09. Valtiolle maksettavat päivä- ja äitiysrahat sekä sosiaaliturvamaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 3 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan valtiolle sairausvakuutuslain (346/1963) mukaan maksetut päivärahat sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat sekä työnantajien sosiaaliturvamaksusta annetun lain (366/1963) 13 §:n tarkoittamat sosiaaliturvamaksut.

2000 tuloarvio	3 000 000
1999 tuloarvio	5 000 000
1998 tilinpäätös	3 411 219

10. Muut sekalaiset tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 15 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sellaiset sekalaiset tulot, joita ei voida tulouttaa muille momenteille.

2000 tuloarvio	15 000 000
1999 tuloarvio	15 000 000
1998 tilinpäätös	9 242 888

50. Nettotulot osakemyynnistä

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 2 500 000 000 mk.

2000 tuloarvio	2 500 000 000
1999 tuloarvio	2 505 000 000
1998 tilinpäätös	11 145 930 833

Osasto 13
KORKOTULOT JA VOITON TULOUTUKSET

Selvitysosa:

Osaston tulot luvuittain vuosina 1998-2000

	v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk	Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
01. Korkotulot	2 074 498	1 248 984	1 500 199	+ 251 215	+ 20
03. Osinkotulot	3 028 687	1 920 000	2 400 000	+ 480 000	+ 25
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	211 982	250 000	335 000	+ 85 000	+ 34
Yhteensä	**5 315 166**	**3 418 984**	**4 235 199**	**+ 816 215**	**+ 24**

01. Korkotulot

04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille

Momentille arvioidaan kertyvän 225 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) mukaisten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnetyiksi merkittyjen lainojen koroista.

2000 tuloarvio	225 000 000
1999 tuloarvio	198 000 000
1998 tilinpäätös	6 741 039

05. Korot muista lainoista

Momentille arvioidaan kertyvän 75 199 000 mk.

Selvitysosa: Tuloarviossa on otettu huomioon valtiokonttorin hoidossa olevien valtion talousarvion määrärahoista myönnettyjen lainojen korot. Tuloarvioon sisältyy myös peruskuivatus- ja metsänparannuslainojen korot.

2000 tuloarvio	75 199 000
1999 tuloarvio	50 984 000
1998 tilinpäätös	120 746 435

07. Korot talletuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 1 200 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin tuloiksi merkitään yli päivittäisen tarpeen olevien valtion kassareservien sijoitustoiminnasta kertyvät korkotulot.

2000 tuloarvio	1 200 000 000
1999 tuloarvio	1 000 000 000
1998 tilinpäätös	1 947 010 241

03. Osinkotulot

01. Osinkotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 400 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät osinkotuloina valtion osakeomistuksen perusteella. Osinkopolitiikan yleisenä lähtökohtana on, että valtionyhtiöt ja valtion osakkuusyhtiöt maksavat osinkoa, joka osinkosuhteella mitattuna vastaa pörssiyhtiöiden normaalia tasoa.

2000 tuloarvio	2 400 000 000
1999 tuloarvio	1 920 000 000
1998 tilinpäätös	3 028 687 025

05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

Momentille arvioidaan kertyvän 335 000 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) mukaisten liikelaitosten voiton tuloutuksista vuodelta 1999.

2000 tuloarvio	335 000 000
1999 tuloarvio	250 000 000
1998 tilinpäätös	211 981 688

Osasto 15
LAINAT

Selvitysosa:

Osaston tulot luvuittain vuosina 1998-2000

	v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk	Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	776 321	492 266	606 376	+ 114 110	+ 23
02. Ylijäämän käyttö	—	1 700 000	1 500 000	- 200 000	- 12
(03.) Valtion nettolainanotto	6 333 642	—	—	—	—
Yhteensä	**7 109 962**	**2 192 266**	**2 106 376**	**- 85 890**	**- 4**

01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat

02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille

Momentille arvioidaan kertyvän 49 403 000 mk.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) mukaisten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnetyiksi merkittyjen lainojen takaisinmaksusta.

2000 tuloarvio	49 403 000
1999 tuloarvio	24 847 000
1998 tilinpäätös	44 415 495

04. Muiden lainojen lyhennykset

Momentille arvioidaan kertyvän 556 973 000 mk.

Selvitysosa: Tuloarvio koostuu Valtiokonttorin hoidettavina olevien valtion talousarvion määrärahoista maksettujen lainojen lyhennyksistä. Tuloarvioon sisältyy mm. valtion liikelaitoksista valtion yhtiöiksi muutetuille yhtiöille myönnettyjen lainojen lyhennyksiä sekä valtion liikelaitosten eläkemaksulainojen lyhennyksiä.

2000 tuloarvio	556 973 000
1999 tuloarvio	467 419 000
1998 tilinpäätös	731 905 013

02. Ylijäämän käyttö

01. Ylijäämän käyttö

Momentille merkitään 1 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtion talousarviosta annetun lain (430/1998) 3 b §:n mukaan talousarvion katteeksi voidaan valtion tilinpäätöksen valmistuttua ottaa määrä, joka vastaa enintään kolmannesta tilinpäätöksen osoittamasta varainhoitovuoden lopun kumulatiivisesta ylijäämästä.

2000 tuloarvio	1 500 000 000
1999 tuloarvio	1 700 000 000

MENOT

Pääluokka 21
TASAVALLAN PRESIDENTTI

Selvitysosa: Tasavallan Presidentin kanslian kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan vuonna 2000 olevan 83 henkilötyövuotta.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1998-2000

		v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk	Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
01.	Tasavallan Presidentti	1 591	1 658	1 740	+ 82	+ 5
02.	Tasavallan Presidentin kanslia	47 273	44 140	37 800	- 6 340	- 14
	Yhteensä	**48 864**	**45 798**	**39 540**	**- 6 258**	**- 14**

01. Tasavallan Presidentti

01. Presidentin palkkio ja edustusrahat

Momentille myönnetään 1 540 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin palkkiosta annetun lain mukaisten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi tasavallan presidentin palkkiosta annetun lain muuttamisesta.

2000 määräraha	1 540 000
1999 määräraha	1 458 000
1998 tilinpäätös	1 436 764

21. Presidentin käyttövarat
Momentille myönnetään 200 000 mk.
Momentin määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin käyttömenojen maksamiseen.

2000 määräraha	200 000
1999 määräraha	200 000
1998 tilinpäätös	153 856

02. Tasavallan Presidentin kanslia

Selvitysosa: Tasavallan presidentin kanslian tehtävänä on avustaa tasavallan presidenttiä, hoitaa hallintoasiat, järjestää tasavallan presidentin ja hänen perheensä henkilökohtaiset palvelut sekä huolehtia tasavallan presidentin henkilökohtaisesta ja hänen käytössään olevien tilojen turvallisuudesta.

21. Toimintamenot (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 30 100 000 mk.

2000 määräraha	30 100 000
1999 määräraha	28 250 000
1998 tilinpäätös	24 163 186

27. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 1 100 000 mk.
Momentin määrärahaa saa käyttää tasavallan eläkkeellä olevien presidenttien käytettäväksi osoitetuista palveluista aiheutuvien menojen maksamiseen.

2000 määräraha	1 100 000
1999 määräraha	590 000
1998 tilinpäätös	310 218

75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 6 600 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää vierastalon rakentamiseksi tasavallan presidentin kanslian hallinnassa olevalle Kultarannan huvilatilalle Naantalin kaupungissa sekä paloturvallisuusjärjestelmän rakentamiseen Presidentinlinnaan.

2000 määräraha	6 600 000
1999 määräraha	15 300 000
1998 tilinpäätös	22 800 000

Pääluokka 22
EDUSKUNTA

Selvitysosa:

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1998-2000

		v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk	Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
01.	Kansanedustajat	97 771	106 560	88 060	- 18 500	- 17
02.	Eduskunnan kanslia	152 339	163 420	207 345	+ 43 925	+ 27
09.	Valtiontilintarkastajat	7 145	8 490	8 380	- 110	- 1
14.	Eduskunnan oikeusasiamies	12 328	14 780	15 150	+ 370	+ 3
30.	Eduskunnan kirjasto	16 744	18 057	18 307	+ 250	+ 1
99.	Eduskunnan muut menot	17 688	18 196	18 051	- 145	- 1
	Yhteensä	**304 015**	**329 503**	**355 293**	**+ 25 790**	**+ 8**

01. Kansanedustajat

21. Toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 88 060 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon kansanedustajien avustajien määrärahojen siirto momentille 22.02.21.

Momentin määräraha on tarkoitus jakaa seuraavasti:

	mk
Kansanedustajien palkkiot	48 500 000
Kansanedustajien kulukorvaukset	21 600 000
Kansanedustajien tietoliikennekorvaus	960 000
Kansanedustajien kotimaan matkat	17 000 000
Yhteensä	88 060 000

2000 määräraha	88 060 000
1999 määräraha	106 560 000
1998 tilinpäätös	97 771 079

02. Eduskunnan kanslia

21. Toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 202 345 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä kansanedustajien avustajien määrärahan siirto momentilta 22.01.21. Kansanedustajien avustajien määrärahan kokonaismitoitus perustuu siihen, että avustaja on koko vuoden päätoiminen ja kokoaikainen, jonka palkkaus määräytyy kulloinkin voimassa olevan valtion A 15 palkkausluokan kaikilla ikälisillä olevan summan mukaan, minkä lisäksi tulevat normaalit henkilösivukulut. Kansanedustajaa kohti varattu määräraha tai sen osa voidaan hänen suostumuksellaan maksaa myös eduskuntaryhmälle. Sitä voidaan käyttää myös laskujen maksamiseen ennakkoperintärekisteriin merkitylle yritykselle tai yhteisölle, jolta eduskunnan kanslia ostaa kansanedustajalle sihteeripalveluja.

2000 määräraha	202 345 000
1999 määräraha	158 420 000
1998 tilinpäätös	149 338 908

74. Eduskunnan lisätilat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eduskunnan tarvitseman lisärakennuksen suunnittelukustannuksiin.

2000 määräraha	5 000 000
1999 määräraha	5 000 000
1998 tilinpäätös	3 000 000

09. Valtiontilintarkastajat

21. Toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 380 000 mk.

2000 määräraha	8 380 000
1999 määräraha	8 490 000
1998 tilinpäätös	7 144 795

14. Eduskunnan oikeusasiamies

21. Toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 150 000 mk.

2000 määräraha	15 150 000
1999 määräraha	14 780 000
1998 tilinpäätös	12 327 571

30. Eduskunnan kirjasto

21. Toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 307 000 mk.

2000 määräraha	18 307 000
1999 määräraha	18 057 000
1998 tilinpäätös	16 744 245

99. Eduskunnan muut menot

21. Käyttövarat eduskuntaryhmille ryhmäkanslioita varten (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 051 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ryhmien toiminnalle välttämättömien sihteerien ja muun toimistohenkilökunnan palkkaamiseen sekä ryhmien toiminnasta aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha jaetaan ryhmien kesken siten, että kutakin edustajaa kohden suoritetaan 6 900 mk kuukaudessa, minkä lisäksi kullekin vuoden 1999 kansanedustajainvaalien tuloksen perusteella muodostetulle eduskuntaryhmälle suoritetaan perussummana kahden edustajan kuukausisummaa vastaava määrä kuukaudessa.

2000 määräraha	18 051 000
1999 määräraha	18 196 000
1998 tilinpäätös	17 688 000

Pääluokka 23
VALTIONEUVOSTO

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan vuonna 2000 olevan 245 henkilötyövuotta lukuun ottamatta valtioneuvoston jäseniä.

Valtioneuvoston kanslian toiminta-ajatuksena on varmistaa tasavallan presidentin ja valtioneuvoston päätöksenteon sujuvuus sekä pääministerin toimintaedellytykset antamalla poliittisia, toiminnallisia ja hallinnollisia palveluja.

Valtioneuvoston kanslia avustaa pääministeriä valtioneuvoston toiminnan yleisessä johtamisessa ja ministeriöiden toiminnan yhteensovittamisessa.

Valtioneuvoston kanslia seuraa yhteistyössä ministeriöiden kanssa hallitusohjelman toteutumista ja merkittävien hallituskysymysten käsittelyä.

Vuonna 2000 maaliskuun alusta tulee voimaan uusi perustuslaki. Perustuslakiuudistuksesta johtuvat valtioneuvostoa ja valtioneuvoston kansliaa koskevat valmistelutoimet jatkuvat ja kanslian toiminta-ajatuksen uudistaminen aloitetaan.

Hallitusohjelman mukaisesti EU-sihteeristö siirretään ulkoasiainministeriön hallinnonalalta valtioneuvoston kansliaan. Siirto on tarkoitus toteuttaa 1.7.2000 lukien.

Kanslia varautuu toimialallaan hoitamaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain ja siihen liittyvän muun lainsäädännön toimeenpanon.

Kanslia on omalta osaltaan valmistautunut toteuttamaan Valmiusharjoitus 2000-hankkeen ja siihen liittyvät selvitystyöt.

Kanslia on varautunut oman tietohallintostrategiansa ja tietoturvallisuushankkeen täytäntöönpanoon huomioon ottaen yleisistä tietohallintolinjauksista aiheutuvat tarpeet. Valtioneuvoston päätöksentekojärjestelmän kehittämistä jatketaan.

Oikeuskanslerinviraston tavoitteena on osaltaan ylläpitää laillisuutta yhteiskunnassa suorittamalla valtioneuvoston sekä muun viranomais- ja julkistoiminnan laillisuusvalvontaa ja valvomalla asianajajalaitosta.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1998-2000

		v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk	Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
01.	Valtioneuvosto	20 724	22 313	21 913	- 400	- 2
02.	Valtioneuvoston kanslia	92 938	99 700	116 260	+ 16 560	+ 17
03.	Oikeuskanslerinvirasto	11 558	12 100	12 400	+ 300	+ 2
27.	Poliittisen toiminnan avustaminen	66 200	72 700	64 200	- 8 500	- 12
99.	Valtioneuvoston muut menot	4 670	4 600	5 550	+ 950	+ 21
	Yhteensä	**196 090**	**211 413**	**220 323**	**+ 8 910**	**+ 4**

01. Valtioneuvosto

01. Palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 513 000 mk.

Henkilöstön määrä on enintään 45, joista 18 valtioneuvoston jäsentä ja 27 erityisavustajaa.

2000 määräraha	19 513 000
1999 määräraha	19 513 000
1998 tilinpäätös	18 693 897

20. Matkat (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pääministerin ja hänen välittömästi avustavien henkilöiden matkustusmenojen korvaamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää muiden ministerien ja heidän erityisavustajiensa muiden kuin EU:n toimintaan osallistumisesta aiheutuvien matkustusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ministerien turvamiesten matkustusmenojen korvaamiseen vastaavalla tavalla.

2000 määräraha	2 400 000
1999 määräraha	2 800 000
1998 tilinpäätös	2 030 029

02. Valtioneuvoston kanslia

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 102 960 000 mk.

Lakkautetaan EU-asioiden valtiosihteerin virka (A 32) ja EU-asioiden alivaltiosihteerin virka (A 31) viimeistään 1.7.2000 lukien.

Selvitysosa: Pääluokan selvitysosassa todetun EU-sihteeristön siirron johdosta määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 37 henkilön palkkaus- ja muiden menojen 4 290 000 markan siirto momentilta 24.01.21 ja 250 000 markan siirto momentilta 24.99.21 sekä EU-sihteeristön siirron aiheuttamina kertaluonteisina kustannuksina 4 200 000 mk. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 900 000 mk Suomen Euroopan unionin puheenjohtajuuskauden johdosta valtioneuvoston kansliaan palkattujen kymmenen henkilön palvelussuhteiden päättymisen perusteella ja 800 000 mk muita henkilöstökuluja puheenjohtajuuskauden päättymisen perusteella.

2000 määräraha	102 960 000
1999 määräraha	98 000 000
1998 tilinpäätös	89 938 000

26. Kalastajatorpan vierastalo (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vierastalon lainoista, hoidosta ja ylläpidosta sekä kaluston ja muun irtaimiston hankkimisesta ja kunnostamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtioneuvoston kanslia teki vuonna 1998 sopimukset Arctia Oy:n ja Scandic Hotels Oy:n kanssa valtion vierastalosta. Sopimukset vastaavat aiemmin voimassa ollutta sopimusta.

2000 määräraha	1 400 000
1999 määräraha	1 700 000
1998 tilinpäätös	2 000 000

74. Valtioneuvoston väestönsuoja (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston väestönsuojaan liittyvän teknisen tunnelin jatkamisen suunnitteluun ja rakentamiseen. Aiemmin hankkeen suunnittelua varten myönnettyä määrärahaa saa käyttää myös rakentamiseen. Hankkeen kokonaiskustannusarvio on 26 500 000 mk.

Selvitysosa: Kustannusarvio on vuoden 1998 syyskuun kustannustasossa. Hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty suunnittelurahaa 2 000 000 mk.

2000 määräraha	11 900 000
1998 tilinpäätös	1 000 000

03. Oikeuskanslerinvirasto

Selvitysosa: Valtioneuvoston toiminnan laillisuusvalvonta suoritetaan ensisijaisesti tarkastamalla yleisistuntojen ja tasavallan presidentin istuntojen esittelylistat ennakolta siten, että havaitut virheet voidaan korjata. Vuonna 1998 tarkastettiin noin 3 300 lista-asiaa.

Vuonna 1998 oikeuskanslerinvirastossa ratkaistiin 1 180 yksityisiltä tullutta kanteluasiaa. Käsittelyajan mediaani oli noin 2,5 kuukautta ja keskiarvo noin 5,5 kuukautta. Viime vuosina ns. toimenpideratkaisujen osuus on ollut noin 15 % tutkituista kanteluasioista. Tavoitteena on antaa oikeita, asianmukaisesti perusteltuja ratkaisuja ja pitää ratkaisuajat saavutetulla tasolla. Omasta aloitteesta tutkittaviksi otettuja asioita vuonna 1998 oli 112.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 12 400 000 mk.

2000 määräraha	12 400 000
1999 määräraha	12 100 000
1998 tilinpäätös	11 558 000

27. Poliittisen toiminnan avustaminen

50. Puoluetoiminnan tukeminen

Momentille myönnetään 64 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puoluelain (10/1969) 9 §:n sekä puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen (27/1973) 1 §:n mukaisesti avustuksiin eduskunnassa edustettuina oleville puolueille niiden säännöissä ja yleisohjelmissa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Määrärahasta on tarkoitettu käytettäväksi puolueiden kansainvälistä toimintaa varten 3 800 000 mk ja puolueiden muuhun toimintaan 60 098 000 mk, mistä kahdeksan prosenttia on tarkoitettu puolueille naisten poliittiseen toimintaan sekä samoin kahdeksan prosenttia puolueille niiden piirijärjestöjen toimintaan samojen perusteiden mukaisesti kuin edellä mainitut avustuk-

set. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 302 000 mk avustuksen suorittamiseen Ahvenanmaan maakuntahallitukselle poliittisen toiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa.

2000 määräraha	64 200 000
1999 määräraha	64 200 000
1998 tilinpäätös	64 200 000

(52.) Kansalaisaktiivisuuden lisääminen Euroopan parlamentin Suomen edustajien vaaleissa sekä Euroopan unioniin liittyvän kansalaiskeskustelun kannustaminen

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1999 määräraha	8 500 000
1998 tilinpäätös	2 000 000

99. Valtioneuvoston muut menot

24. Kunniamerkit (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion virkamiehille ja muille lunastuksetta annettavien kunniamerkkien kustannusten korvaamiseen.

2000 määräraha	2 800 000
1999 määräraha	2 800 000
1998 tilinpäätös	2 280 780

26. Suomen sotasurmia vuosina 1914-1922 koskeva tutkimus (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Tutkimushankkeessa selvitetään Suomessa tapahtuneita ja Suomea koskettaneita sotilaallisia kriisejä vuosien 1914 ja 1922 välillä ns. sotatutkimuksen kautta. Hankkeen rahoitus jakautuu yksityisten rahastojen ja valtiovallan kesken siten, että edellisten osuus on 1 000 000 mk ja jälkimmäisen osuus 7 500 000 mk. Vuotta kohden laskettu valtion osuus on 1 500 000 mk. Työ saatetaan loppuun 1.5.2003 mennessä.

2000 määräraha	1 500 000
1999 määräraha	1 500 000

27. Presidentti Urho Kaleva Kekkosen muistomerkki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 250 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää muistomerkin valmistamisesta, pystyttämisestä ja paljastustilaisuudesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Muistomerkin hankkimisesta saa aiheutua menoja enintään 2 750 000 mk.

Selvitysosa: Tähän hankkeeseen on aiemmin myönnetty yhteensä 1 500 000 mk.

2000 määräraha	1 250 000
1999 määräraha	300 000
1998 tilinpäätös	450 000

Pääluokka 24
ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan henkilöstömäärän arvioidaan vuonna 2000 olevan 1 540 henkilötyövuotta. Hallinnonalalla arvioidaan olevan lisäksi kriisinhallinta- ja rauhanturvaoperaatioihin palkattua henkilöstöä 1 600 henkilötyövuotta ja ulkomaanedustuksen toimipisteisiin asemamaasta palkattua henkilöstöä 720 henkilötyövuotta.

Ulkoasiainhallinnosta annetun asetuksen mukaisesti ulkoasiainhallinto valmistelee ja toteuttaa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä asioita, jotka koskevat muita Suomen suhteita ulkovaltoihin, avustaa eri ministeriöissä käsiteltävien asioiden yhteensovittamisessa, avustaa toimivaltaisia ministeriöitä Suomen kannanottojen yhteensovittamisessa Euroopan unionissa päätettävissä asioissa, edistää Suomen kansallisia etuja ulkomailla, valvoo Suomen kansalaisten oikeuksia ja etuja ulkomailla sekä auttaa ulkomailla hädänalaiseen asemaan joutuneita, edistää kansainvälisen yhteistyön keinoin köyhyyden vähentämistä, kansanvaltaa ja ihmisoikeuksien kunnioitusta sekä tukee ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestävää kehitystä.

Kylmän sodan päättymistä seurannut muutostila jatkuu edelleen Euroopassa. Muutos on ollut pääosin rauhanomaista ja hallittua. Jugoslavian liittotasavallan hajoaminen ja sen synnyttämät konfliktit ovat räikein poikkeus tästä lisääntyvään yhteistyöhön tähtäävästä yleisestä kehityksestä. Viimeksi Kosovon kriisi on osoittanut, minkälaisen haasteen yksi kansainvälisesti hyväksyttyjä periaatteita uhmaava valtio voi aiheuttaa. Vaikka avoimen konfliktin vaihe saataisiin Kosovossa päättymään nopeasti, kriisin jälkiseurausten hoito tulee vaatimaan pitkän ajan sekä sitomaan huomattavan määrän kansainvälisiä resursseja. Täten vaikutukset tulevat ulottumaan laajalti välittömän kriisialueen ulkopuolelle, koskemaan sekä Euroopan valtioita että Yhdysvaltoja, samoin kansainvälisiä järjestöjä ja niiden toimintakykyä itse kriisissä ja sen jälkihoidossa. Myös Suomen ulkoasiainhallinnolle Kosovon kriisi merkitsee haastetta laajemmalti kuin EU:n puitteissa. Muiden muassa YK:n, ETYJ:n, Euroopan neuvoston ja Haagin kansainvälisen tuomioistuimen toimintakykyä tullaan punnitsemaan kriisin selvittämissä.

Venäjän murros jatkuu edelleen korostaen Suomen asemaa EU:ssa, Venäjän välittömänä rajanaapurina. Venäjän pitäminen mukana yleisessä eurooppalaisessa kehityksessä niin taloudellisesti kuin poliittisesti säilyy keskeisenä tehtävänä. Ensi vuoden duuman ja presidentinvaalit Venäjällä voivat muuttaa politiikkaa. Venäjän ohella Ukrainan ja Etelä-Kaukasian kehitys ovat edelleen epävarmuutta aiheuttavia tekijöitä.

Yhdysvalloissa valmistaudutaan tulevana vuonna presidentinvaaleihin. Vaikka vaalit todennäköisesti käydään sisäpolitiikkaan painottuen, ne saattavat nostaa esiin myös Yhdysvaltain kansainvälisen roolin, suhteet Eurooppaan yleensä ja erityisesti aseman eurooppalaisessa turvallisuuspolitiikassa. Suomelle Yhdysvaltain sitoutuminen Eurooppaan on jatkossakin tärkeätä.

Aasian ja latinalaisen Amerikan tuleva talouskehitys, talouden vakiintuminen tai kriisin jatkuminen ja syveneminen tuntuvat osaltaan Suomenkin taloudessa. Niillä on laaja kerrannaisvaikutus maailmanlaajuiseen kehitykseen.

Afrikan ja EU:n välinen huippukokous vuonna 2000 tulee määrittelemään yhteistyölinjat pitkälle tulevaisuuteen. Afrikan maissa on edelleenkin kyteviä kriisipesäkkeitä, kuten Kongo, Etiopia ja Eritrea, jotka voivat uudelleen puhjeta laajamittaisiksi konflikteiksi ja vaikuttaa merkittävästi ulkoasiainhallinnon toimintoihin alueella.

EU-puheenjohtajuuden jälkeen on tarpeen selvittää ulkoasianhallinnon nykyisen edustustorakenteen tarkoituksenmukaisuus ja voimanvarat suhteessa toimintaympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin sekä tiedossa oleviin tuleviin toiminnallisiin haasteisiin.

Ulkoasiainhallinnon tehtäväalueille asetetaan vuodelle 2000 alustaviksi tärkeimmiksi tulostavoitteiksi seuraavat:

Toiminta Euroopan unionissa

— Vaikuttaminen Suomen etujen mukaisesti EU:ssa meneillä oleviin, keskeisiin prosesseihin; laajentuminen, EU:n instituutioiden sekä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittäminen

— Suomen kauppapoliittisten etujen ajaminen EU:ssa erityisenä tavoitteena suomalaisten yritysten kilpailukyvyn turvaaminen, kaupan ja investointien esteiden poistaminen ja kansainvälisen kaupan sääntöjen kehittäminen

— Suomen etujen huomioonottaminen yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisuissa sekä komission Suomea vastaan aloittamissa rikkomusmenettelyissä

— Yhteisön ja jäsenvaltioiden kehitysyhteistyön koordinaation ja täydentävyyden vahvistaminen. Uuden Lomén sopimuksen toimeenpanon valmistelu, alueellisia EU-AKT-kauppajärjestelyjä koskevien neuvottelujen aloittaminen

— EU:n pohjoisen ulottuvuuden konkretisoiminen sekä yhteistyön tiivistäminen tulevien puheenjohtamaiden kanssa

Ihmisoikeudet ja humanitaariset tehtävät

— Vaikuttaminen ihmisoikeuskysymysten käsittelyyn kansainvälisissä järjestöissä ja EU:ssa Suomen etujen mukaisesti

Turvallisuuspolitiikka

— Euroopan vakauden ja turvallisuuden lisääminen kansainvälisen yhteistyön kautta. Konfliktien ennaltaehkäisy, kriisinhallinta ja konfliktien jälkeisen palautumisvaiheen hoito useiden kv. toimijoiden myötä

— Yhteistyön edelleen kehittäminen NATO:n rauhankumppanuusohjelman (PfP) ja Euro-Atlanttisen kumppanuusneuvoston (EAPC) puitteissa. NATO:n laajentumisprosessin seuraaminen erityisesti Pohjois-Euroopan turvallisuustilanteen kehityksen valossa

— Suomen turvallisuuden edistäminen osallistumalla kansainväliseen aseriisunta- ja asevalvontayhteistyöhön

Viennin edistäminen sekä kansainvälinen talous ja kauppa

— Suomen kaupallistaloudellisten etujen ajaminen, viennin ja investointien esteiden poistaminen, viennin edistäminen, investointien houkuttelu, matkailun edistäminen Suomeen, kansainvälisen kaupan multilateraalisten sääntöjen kehittäminen alkavalla WTO-neuvottelukierroksella

— Suomen kansallisten etujen edistäminen muuhun taloudelliseen yhteistyöhön liittyvissä kysymyksissä kansainvälisissä taloudellisissa järjestöissä

Toiminta Yhdistyneissä Kansakunnissa (YK) ja kansainvälisissä kehitysrahoituslaitoksissa

— Voimavarojen kohdentaminen Suomen tärkeinä pitämiin kysymyksiin ja YK-järjestelmän toimivuuden tehostaminen

Toiminta alueittain

— Vakauden ja turvallisuuden edistäminen erityisesti lähialueilla sekä toimiminen osana kansainvälistä yhteisöä alueellisten kriisien ennaltaehkäisemiseksi ja hallitsemiseksi

— Pohjoismaisen yhteistyön edelleen kehittäminen sekä kahdenvälisten suhteiden kehittäminen EU-maiden ja assosiaatiomaiden kanssa

— Aktiivinen vaikuttaminen EU:n ja Venäjän välisen kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen toteuttamiseen ja EU:n yhteisen Venäjä-strategian toimeenpanoon sekä EU:n Ukraina-strategian laadintaan ja toimeenpanoon

— Lähialueyhteistyön toteuttaminen hallituksen hyväksymän lähialuestrategian pohjalta

— Ulkoasiainministeriön aluestrategioissa esitettyjen toimintalinjojen tehokas toteuttaminen Euroopan ulkopuolisilla alueilla liittyen mm. poliittiseen dialogiin, kauppapolitiikkaan ja vienninedistämiseen sekä kehitysyhteistyöhön

Konsuli- sekä passi- ja viisumitehtävät

— 1.12.1999 voimaan tulevan konsulipalvelulain täytäntöönpano ja tarvittaessa lain soveltamisohjeiden tarkentaminen

— Kansalaisille konsulipalvelulaista annettavan tiedotuksen kehittäminen, erityisesti internetin sisältämiä mahdollisuuksia hyödyntämällä

— Viisumi-atk-järjestelmän asentaminen kaikkiin viisuminantopisteisiin. Passi-atk-järjestelmän käyttöönotto vuoden 2000 alkupuolella

Muu toiminta

— Suomen ulko- ja kauppapolitiikan tavoitteiden saavuttamisen tukeminen julkisuusdiplomatian keinoin

— Palkkausuudistuksen valmisteleminen ja ensivaiheiden käyttöönotto, johtamisen kehittämisprojektin käynnistäminen sekä työyhteisön kehittämiseen liittyvien projektien laajentaminen

— Kiinteistö- ja materiaalihallinnon kehittäminen valtion kiinteistöhallinnolle asetettujen periaatteiden mukaisesti. Tavoitteena on ottaa pääomakustannukset entistä tarkemmin huomioon mm. tilakustannusten tarkalla seurannalla ja varmistamalla laskennallisesti pääoman riittävä tuotto.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1998-2000

	v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk	Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
01. Ulkoasiainhallinto	895 800	864 191	864 486	+ 295	+ 0
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö	1 636 186	1 704 300	1 820 700	+ 116 400	+ 7
50. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa	181 000	176 000	181 000	+ 5 000	+ 3
99. Ulkoasiainministeriön hallinonalan muut menot	634 196	791 473	768 433	- 23 040	- 3
Yhteensä	**3 347 182**	**3 535 964**	**3 634 619**	**+ 98 655**	**+ 3**

01. Ulkoasiainhallinto

Selvitysosa: Hallinnonalan toiminta tukee hallituksen asettamien ulko- ja turvallisuuspoliittisten, Euroopan unionia, oikeuspolitiikkaa ja tasa-arvoa sekä ympäristöä ja asumista koskevien tavoitteiden toteutumista.

Ulkoasiainhallinnon toiminnallisena tavoitteena on, että ulkoasiainhallinto tuottaa sille annetut tehtävät korkeintaan samansuuruisin henkilöstövoimavaroin ja kustannuksin kuin Suomen kaltaisissa teollisuusmaissa keskimäärin. Henkilöstöpolitiikan kehittämistarpeet kartoitetaan ja uudistushankkeiden aikataulut määritellään vuoden 2000 kuluessa.

Ulkoasiainministeriön kiinteistöihin liittyvää investointisuunnitelmaa kehitetään osana hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitteluprosessia. Taloudellista ohjausta ja johtamista kehitetään ministeriön ja edustustojen tulosohjaushankkeiden toteuttamisella sekä ministeriön ja edustustojen kirjanpitojärjestelmien integroinnilla. Tietohallinnossa keskeisenä tavoitteena on luoda ulkoasiainhallinnon ja sen sidosryhmien informaation hallintaa varten infrastruktuuri, järjestelmät ja tietovarastot.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 823 486 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kunniakonsulien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 32 950 000 mk ulkoasiainministeriön kansainväliseen toimintaan osallistumisesta aiheutuvina menoina siirtona momentilta 24.99.21, 4 000 000 mk kuuden henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentilta 27.10.21, 900 000 mk yhden henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentilta 27.01.21 ja 1 035 000 mk henkilöstöravintoloiden tilakustannuksina sekä vähennyksenä 4 290 000 mk 37 henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 23.02.21. Määrärahassa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina myös kuriirilähetystulot sekä ulkoasiainministeriön maksupäätöksen (1024/1998) mukaiset tulot.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	922 386 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	62 400 000
Muut toimintamenot	859 986 000
Bruttotulot	98 900 000
Maksullisen toiminnan tulot	96 500 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	84 000 000
— muut suoritteet	12 500 000
Muut tulot	2 400 000
Nettomenot	823 486 000
2000 määräraha	823 486 000
1999 määräraha	819 291 000
1998 tilinpäätös	808 320 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle vuokrattujen tilojen peruskorjausluonteisten korjaus- ja muutostöiden maksamiseen.

Vuonna 2000 saa tehdä käynnissä oleviin peruskorjaushankkeisiin liittyviä sopimuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja vuonna 2001 enintään 15 000 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

Hanke	Hyöty-ala	Kustannusarvio		Myönnetty	Myönnetään
	m^2	1 000 mk	mk/m^2	mk	mk
1. Uudisrakennushankkeet					
Tukholma		57 700		44 150 000	13 550 000
— kanslia- ja asuinrakennus	2 900	48 000	16 552		
— pysäköintilaitos, Suomen osuus	3 500	9 700	2 771		
2. Peruskorjaushankkeet					13 000 000
3. Nimetyille hankkeille jakamaton					3 450 000
Yhteensä					30 000 000

Selvitysosa: Tukholman kanslia- ja asuinrakennuksen kustannustiedot on muutettu tarkistuneiden toteutussuunnitelmien ja kustannusarvioiden mukaisesti.

2000 määräraha	30 000 000
1999 määräraha	34 900 000
1999 lisämääräraha	14 030 000
1998 tilinpäätös	73 480 000

87. Kiinteistöjen ja huoneistojen hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennusten, huoneistojen ja tonttien ostohinnan sekä kiinteistölainojen korkojen ja kuoletusten maksamiseen.

Vuonna 2000 saadaan tehdä kiinteistöjen ja huoneistojen hankkimista koskevia sopimuksia enintään 10 000 000 markan arvosta siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja aikaisintaan vuonna 2001.

2000 määräraha	11 000 000
1999 määräraha	10 000 000
1998 tilinpäätös	14 000 000

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

Selvitysosa: Kehitysyhteistyö ja kehitysmaasuhteet ovat olennainen osa Suomen ulkopolitiikkaa. Suomen kehitysmaapolitiikan ensisijaisena tavoitteena on syvenevän keskinäisen riippuvuuden maailmassa edistää rauhaa, yhteistyötä ja hyvinvointia sekä ehkäistä niihin kohdistuvia uhkia. Globalisoituneessa maailmassa taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen on entistäkin riippuvaisempaa kaupalle ja investoinneille suotuisten edellytysten luomisesta. Kehitysyhteistyön keinoin voidaan tukea hyvän hallinnon ja demokratian vahvistumista, sosiaalisen turvaverkon luomista ja valtioiden instituutioiden toimivuuden parantamista. Suomi, yhdessä teollisuusmaiden kanssa, tekee voitavansa ulko- ja talouspolitiikan keinoin teollisuusmaiden ja kehitysmaiden välisten vaurauden ja hyvinvoinnin erojen kaventamiseksi ja poistamiseksi. Suomi tukee kansainvälistä yhteistyötä kehitysmaiden ongelmien ratkaisemiseksi ja sitä kautta yleismaailmallisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin lisäämiseksi. Koordinoimalla kehitysyhteistyötä poliittisten ja taloudellisten tavoitteiden kanssa voidaan vaikuttaa maailmanlaajuisten kehitysongelmien sekä konfliktien ja hätätilanteiden perussyihin.

Suomen kehitysyhteistyön lähtökohtana ja tuen edellytyksenä on, että kehitysmaa vastaa itse kehityksestään. Kestävän ja elinkelpoisen kehityksen edellytyksenä on kehitysmaan, sen kansalaisten ja siellä toimivien yhteisöjen, järjestöjen ja instituutioiden oma kehitystahto. Avunantajan osuus on aina vain kehitysmaan omia pyrkimyksiä tukevaa.

Hallituksen kehitysyhteistyöpolitiikan päämäärät ovat:

— kehitysmaissa vallitsevan laajamittaisen köyhyyden vähentäminen

— yleismaailmallisten ympäristöuhkien torjuminen auttamalla kehitysmaita ratkaisemaan ympäristöongelmia ja

— yhteiskunnallisen tasa-arvon, kansanvallan ja ihmisoikeuksien edistäminen kehitysmaissa.

Kansainvälisesti kehitysyhteistyön tavoitteenasettelua ovat ennen muuta ohjanneet 1990-luvun suuret YK:n kansainväliset konferenssit, joissa on vuoden 1992 Rion ympäristö- ja kehityskonferenssista alkaen käsitelty ihmisoikeuksia, väestökysymyksiä, sosiaalista kehitystä, naisten asemaa ja asuinyhdyskuntakysymyksiä. Suomi on sitoutunut kaikkien näiden kokousten päätösasiakirjoihin, ja siten ne ohjaavat myös Suomen kehitysyhteistyötä. Samalla Suomi pyrkii vaikuttamaan näiden päätösten kansainväliseen toimeenpanoon, tukemaan kehitysmaita sitoumustensa täyttämisessä.

Suomen kehitysmaasuhteiden kokonaisuus muodostuu poliittisesta ja taloudellisesta kanssakäymisestä sekä kehitysyhteistyöstä. Valtioneuvosto teki 15.10.1998 kehitysmaapoliittisen linjauksen. Suomen tavoitteena on, että ulko- ja turvallisuuspolitiikan, kauppapolitiikan ja kehitysyhteistyön tavoitteet ovat sopusoinnussa keskenään. Näiden ulkopolitiikan lohkojen yhteiset tavoitteet kehitysmaapolitiikassa ovat:

— maailmanlaajuisen turvallisuuden lisääminen

— laajamittaisen köyhyyden vähentäminen

— ihmisoikeuksien kunnioituksen ja kansanvallan edistäminen

— globaalien ympäristöongelmien ehkäiseminen

— taloudellisen vuorovaikutuksen lisääminen.

Suomen kehitysmaapolitiikan linjauksessa esitetään keinoja, joilla edistetään sekä Suomen omia kansallisia etuja että yhteisiä maailmanlaajuisia tai alueellisia tavoitteita. Globaalissa maailmassa Suomen ja kehitysmaiden edut ovat pitkällä tähtäimellä yhteneväisiä.

Kehitysyhteistyön arvioidaan olevan tässä talousarvioesityksessä 0,34 % BKTL:sta. Hallitus nostaa kehitysyhteistyövaroja lisärahoituksella ja tavoittelee Yhdistyneiden Kansakuntien asettaman suosituksen mukaista tasoa taloudellisen tilanteen niin salliessa. Talousarvion puitteissa valtioneuvosto tekee erillisen päätöksen kunakin vuonna seuraavien vuosien toimintaa ohjaavien myöntö- ja sopimusvaltuuksien kohdentamisesta.

Julkisen kehitysavun määrärahat 1992-1999 ja maksatukset 1992-1998 (milj. mk) sekä maksatusten %-osuus BKTL:sta:

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Määrärahat yhteensä	3 011,9	2 123,4	1 860,3	2 004,9	1 982,5	2 043,1	2 223,1	2 363,1
Maksatukset	2 887,7	2 031,5	1 515,1	1 692,0	1 872,1	1 965,3	2 118,4	
%-osuus BKTL:sta	0,64	0,45	0,31	0,32	0,34	0,33	0,32	0,34

Kehitysyhteistyömenot v. 2000 pääluokittain:

	mmk
Luvussa 24.30	1 820,7
Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muissa luvuissa	178,2
Sisäasiainministeriön hallinnonalalla	2,0
Valtiovarainministeriön hallinnonalla	320,0
Opetusministeriön hallinnonalalla	27,4
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla	6,2
Liikenneministeriön hallinnonalalla	1,9
Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalla	5,6
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla	15,5
Työministeriön hallinnonalalla	112,6
Ympäristöministeriön hallinnonalalla	14,0
Puolustusministeriön hallinnonalalla	0,2
Yhteensä	2 504,3

50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle (FINNFUND) korkotuen maksamiseen rahaston ottamille luotoille.

Korkotukea saa maksaa yhtiön vuosina 1991-1998 ottamien, vuotuiselta määrältään enintään 150 000 000 markan suuruisten lainojen osalta. Korkotuen määrä saa vastata enintään näistä lainoista perittävien korkokustannusten ja kahden prosentin koron erotusta.

Valtioneuvosto voi Teollisen yhteistyön rahasto Oy:stä annetun lain (291/1979) 3 §:n 4 momentin nojalla antaa määräämillään ehdoilla yhtiölle sitoumuksia siitä, että valtio korvaa yhtiölle sen luotonanto- ja takaustoiminnassa mahdollisesti syntyneitä tappioita sekä osake- ja osuussijoitusten menetyksiä ja arvonalennuksia ja että valtio maksaa yhtiön ottamasta ulkomaisesta luotosta mahdollisesti aiheutuvan kurssitappion. Sitoumuksia saa antaa siten, että niiden piiriin kuuluvien maksettujen luottojen, osake- ja osuussijoitusten ja takausten yhteinen pääomamäärä saa olla vasta-arvoltaan enintään 1 000 000 000 mk ja nostettujen ulkomaisten luottojen yhteinen pääoma enintään 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle esityksen Teollisen yhteistyön rahasto Oy-nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (291/1979) muuttamisesta.

2000 määräraha	7 000 000
1999 määräraha	8 000 000
1998 tilinpäätös	7 035 479

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 801 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää aikaisemmin myönnettyjen valtuuksien nojalla tapahtuviin maksatuksiin ja vuoden 2000 kuluessa solmittavien maksujärjestelyjen aiheuttamiin menoihin.

Määrärahaa saa käyttää myös kehitysyhteistyöhallinnon menojen maksamiseen, kun ne aiheutuvat henkilökunnan koulutuksesta sekä kohdemaihin ja kohdemaissa tehtävistä kehitysyhteistyöhallinnon virkamatkoista sekä toimistoautomatiikan hankinnasta. Humanitaariseen apuun tarkoitettuja määrärahoja saa käyt-

tää myös muiden kuin kehitysmaiden avustamiseen.

	Käyttösuunnitelma:	mk
1.	Monenkeskinen kehitysyhteistyö	550 000 000
2.	Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	547 700 000
3.	Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	185 000 000
4.	Humanitaarinen apu	200 000 000
5.	Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehitysyhteistyöosaston tiedotus	30 000 000
6.	Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	4 000 000
7.	Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle	185 000 000
8.	Korkotuki	100 000 000
	Yhteensä	1 801 700 000

Vuoden 2000 aikana saa tehdä uusia kehitysyhteistyösopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2000 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 1 520 000 000 markan arvosta.

Näitä myöntö- ja sopimusvaltuuksia saa käyttää seuraavasti:

	Valtuus:	mmk
1.	Monenkeskinen kehitysyhteistyö	500,0
2.	Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	520,0
3.	Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	168,0
4.	Humanitaarinen apu	0,0
5.	Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehitysyhteistyöosaston tiedotus	20,0
6.	Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	2,0
7.	Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle	140,0
8.	Korkotuki	170,0
	Yhteensä	1 520,0

Selvitysosa: Valtuuksien perusteella tehdyistä ja tehtävistä myöntöpäätöksistä arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti:

	2001	2002	2002 jälk. vuosille
	mmk	mmk	mmk
Ennen vuotta 1999 myönnetyt valtuudet	616	528	893
Vuonna 1999 myönnetyt valtuudet	397	315	374
Vuonna 2000 myönnetyt valtuudet	420	420	680
Yhteensä	1 433	1 263	1 947

1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 550 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2000 jälkeisille vuosille yhteensä 500 000 000 mk.

Kehitysyhteistyön periaatepäätöksen mukaisesti Suomi painottaa YK-järjestelmän roolia kansainvälisessä kehitysyhteistyössä ja turvaa sen aseman kehitysyhteistyön tasavertaisena kanavana kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten rinnalla. Suomen tukemia YK:n operatiivisia kehitysjärjestöjä ovat YK:n kehitysohjelma (UNDP), YK:n lastenrahasto (UNICEF), YK:n väestörahasto (UNFPA) ja Maailman elintarvikeohjelma (WFP) sekä UNDP:n alaiset YK:n naisten kehitysrahasto (UNIFEM) ja YK:n kuivuus- ja aavikoitumistoimiston ohjelma (UNSO). Järjestöjen toiminta perustuu jäsenmaiden vapaaehtoisiin avustuksiin. Kunkin järjestön avustustasoa määriteltäessä huomioidaan mm. se, missä määrin järjestö toteuttaa Suomen kehitysyhteistyön tavoitteiden mukaista toimintaa sekä kuinka toimintakykyinen ja tehokas järjestö on. Lisäksi otetaan huomioon myös Suomen vaikutusmahdollisuuksien lisääminen järjestöissä. Järjestöjen johtokuntaelimissä Suomi toimii aktiivisesti sekä jäsenenä että tarkkailijajäsenenä.

Operatiivisten järjestöjen sekä eräiden erityisjärjestöjen kehitysyhteistyön tukemiseen varataan yhteensä 273,5 mmk. Järjestöille va-

ratut rahat ohjataan pääsääntöisesti järjestöjen toiminnan perusrahoitukseen, johon varataan 258 mmk. Yleisavustusten lisäksi määrärahoja voidaan antaa järjestöille myös temaattisesti Suomen kehitysyhteistyön tavoitteiden kannalta tärkeisiin toimintoihin sekä suomalaisten asiantuntijoiden käyttämiseen, tähän varataan 15,5 mmk.

Lisäksi tuetaan kansainvälisiä tutkimuslaitoksia ja ohjelmia, jotka vastaavat Suomen kehitysyhteistyön painotuksia ja joiden tutkimustuloksia sovelletaan laajasti kansainvälisessä kehitysyhteistyössä. Tukea saavat mm. kansainvälisten maataloustutkimuslaitosten konsultatiiviryhmään (CGIAR) kuuluvat eräät tutkimuslaitokset, Maailman terveysjärjestön (WHO) tutkimusohjelmat, YK-järjestöjen Aids-ohjelma (UNAIDS) sekä YK:n sosiaalisen kehityksen tutkimusohjelma (UNRISD). Tutkimusohjelmia varten varataan yhteensä 14,0 mmk. Suomalaisten tutkijoiden mahdollisuuksia osallistua kansainvälisten tutkimuslaitosten työhön ja ohjelmiin pyritään edistämään.

Suomen hallituksen ja YK-yliopiston 4.2.1984 allekirjoittaman WIDER-instituutin isäntämaasopimuksen mukaan Suomen pysyviin velvoitteisiin kuuluu antaa instituutin käyttöön toimitilat ja johtajan asunto. Näistä aiheutuviin menoihin varataan 2,0 mmk.

Suomen tukemia kansainvälisiä rahoituslaitoksia ovat Maailmanpankkiryhmä (IDA), alueelliset kehitysrahoituslaitokset (AsDB, AfDB ja IDB) kehitysrahastoineen. Muita tuettavia rahoituslaitoksia ovat YK:n alainen Kansainvälinen maatalouden kehittämisrahasto IFAD sekä pohjoismaiset kehitysrahastot NDF ja NORSAD, jolla tuetaan yksityisten pohjoismaiden ja SADC-maiden yhteisyritysten investointeja. Suomi on hakenut IDB:n alaisen Latinalaisen Amerikan Investointiyhtiön (IIC) jäsenyyttä.

Kehitysrahoituslaitosten maksusitoumukset perustuvat epävirallisen kansainväliseen taakanjakoon, jonka perustana on kunkin jäsenmaan taloudellinen vahvuus sekä kehitysyhteistyömyönteisyys. Pääoma- ja rahastomaksujen lisäksi Suomi tukee myös sellaisia kehitysrahoituslaitosten erityisohjelmia, jotka tukevat hallituksen periaatepäätöksen keskeisiä linjauksia. Näistä tärkeimpiä ovat ympäristön hoito, sosiaalisektoreiden erityisohjelmat, eteläisen Afrikan inhimillisten voimavarojen ja yksityissektorin kapasiteettiohjelmat sekä suomalaisten resurssien käytön edistäminen laitosten toiminnoissa. Suomi tukee myös kansainvälistä Maailmanpankin koordinoimaa velkahelpotusohjelmaa, joka on tarkoitettu kaikkein raskaimmin velkaantuneille köyhimmille kehitysmaille. Vuoden 2000 maksatusten määräksi arvioidaan 228,5 mmk.

Suomi osallistuu Euroopan Unionin jäsenenä myös Lomén sopimuksen rahoittamiseen maksamalla osuutensa 8. Euroopan Kehitysrahastoon EKR. Vuoden 2000 maksatukset on arvioitu 32 milj. markaksi. Suomi toimii Lomén sopimukseen liittyvän EU:n jäsenvaltioiden sisäisen rahoitussopimuksen mukaisesti takaajana Euroopan investointipankin (EIP) AKT-maille myöntämissä lainoissa. Lainojen takausvastuu jakaantuu EU:n jäsenvaltioiden kesken niiden EIP:iin tekemien pääomasijoitusten suhteessa. Suomen osuus takausvastuusta voi olla enimmillään noin 105 mmk. Määrärahaa voidaan käyttää myös tähän tarkoitukseen. Yksikään jäsenmaa ei kuitenkaan ole tähän mennessä joutunut maksamaan takuita.

2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 547 700 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2000 jälkeisille vuosille yhteensä 520 000 000 mk.

Maa- ja aluekohtaisessa kehitysyhteistyössä avun edellytyksenä hallitustenvälisessä yhteistyössä on se, että kohdemaa on sitoutunut tavoitteisiin, joihin Suomen kehitysyhteistyöpolitiikka perustuu. Se on välttämätöntä pysyvien kehitysvaikutusten aikaansaamiseksi. Tuen kanavina voivat viranomaisten lisäksi olla myös kansalaisyhteiskunnan muut tahot, esimerkiksi kansanvallan ja ihmisoikeuksien edistämiseen tähtäävässä toiminnassa. Tuen kohteina voivat olla myös Suomen asettamia kehitystavoitteita edistävät alueelliset yhteistyöjärjestelyt ja hankkeet.

Määrärahoja voidaan käyttää myös kehitysluottojen maksatuksiin. Ne tarjoavat lahja-avulle vaihtoehtoisen rahoituskeinon tilanteessa, missä kehitysluotto sekä ehtojensa että hallinnon osalta on lahja-apua parempi vaihtoehto. Apua tullaan suuntaamaan entistä joustavammin eri maihin ja kohteisiin sen mukaisesti, mitkä ovat edellytykset tukea kehitystä pysyvien tulosten aikaansaamiseksi. Suhteissa erityyppisiin maihin käytetään sopivia yhdistelmiä kehitysyhteistyön ja muun ulkopolitiikan välineistä. Kriisialueille suunnataan lähinnä humanitaarista apua. Sodasta toipuvissa maissa apu kohdistuu rauhantilan ja turvallisuuden vakiinnuttamiseen ja uusien kriisien ennaltaehkäisyyn sekä jälleenrakentamiseen. Poliittisen ja taloudellisen siirtymävaiheen maissa apu kohdennetaan ensi sijassa keskeisten ongelmien ratkaisuun tähtääviin ohjelmiin, kuten demokratian vakiinnuttamiseen ja talouden toimintaedellytysten vahvistamiseen.

Pääosa avusta suunnataan edelleen pitkäjänteiseen kehitysyhteistyöhön köyhimpien kehitysmaiden kanssa, erityisesti Saharan eteläpuolisessa Afrikassa. Kahdenvälisessä kehitysyhteistyössä kilpailukykyinen suomalainen osaaminen ja tietotaito suunnataan tukemaan vastaanottajamaan omia voimavaroja. Yksittäisistä hankkeista siirrytään kohti muiden avunantajien kanssa yhdessä tuettavia laajempia sektoriohjelmia. Saharan eteläpuolisessa Afrikassa pitkäjänteistä kehitysyhteistyötä harjoitetaan edelleen Etiopian, Kenian, Mosambikin, Namibian, Sambian ja Tansanian kanssa. Hankekohtaista yhteistyötä lisätään sellaisten maiden kanssa, joissa viimeaikainen kehitys on luonut sekä tarvetta että edellytyksiä ulkomaiselle tuelle. Välimeren alueella Lähi-Idän rauhanprosessin tukeminen on keskeinen tavoite osana EU:n Välimeri-politiikkaa. Aasian alueella pitkäjänteinen kehitysyhteistyö kohdennetaan pääasiassa Vietnamiin ja Nepaliin. Lisäksi aktiivisuutta lisätään Keski-Aasian ja Mekongin alueilla. Latinalaisessa Amerikassa pitkäjänteistä kehitysyhteistyötä harjoitetaan mm. Nicaraguan, muiden Keski-Amerikan valtioiden ja Perun kanssa.

3. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 185 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2000 jälkeisille vuosille yhteensä 168 000 000 mk.

Määrärahaa käytetään vuonna 1999 ja aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien käytöstä aiheutuviin maksatuksiin. Merkittävä osa määrärahasta ja valtuuksista käytetään Länsi-Balkanin maiden tukemiseen sekä kriisin jälkeisessä jälleenrakennustyössä että hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan instituutioiden kehittämisessä. Tarkemmasta käytöstä päätetään varainhoitovuoden kuluessa Länsi-Balkanin kriisin aiheuttamien tarpeiden lähemmin selvittyä. Lisäksi osa määrärahasta varataan käytettäväksi varainhoitovuoden aikana ilmeneviin ennakoimattomiin tarpeisiin. Määrärahoja käytetään myös rahoittamaan suomalaisten asiantuntijoiden työskentelyä kansainvälisissä järjestöissä. Tuen kohteina ovat koulutusohjelmat ja kurssit, asiantuntijat ja muu henkilöapu, erilaiset alueelliset kehitysrahastot, globaalit ympäristösopimukset ja -ohjelmat ja toimialaprojektit. Tukea annetaan myös ohjelmille ja järjestöille, jotka antavat teknistä apua kehitysmaille niiden kaupan integroimiseksi kansainväliseen talouteen. Määrärahaa käytetään myös joustavasti kohteisiin, jotka tukevat Suomen ulkopolitiikan eri osa-alueiden päämääriä.

4. Humanitaarinen apu

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 200 000 000 mk.

Humanitaarisen avun lähtökohtana ja tarkoituksena on avustaa ihmisiä, jotka luonnonkatastrofien, kriisien ja aseellisten konfliktien johdosta ovat hädänalaisessa asemassa ja avun tarpeessa. Humanitaariseen apuun varatulla määrärahalla pyritään myös ehkäisemään hätätilanteiden syntyä ja tukemaan kriisialueiden väestöä ja hallintoa kriisien jälkeisissä kunnostustöissä sekä katastrofivalmiuksien parantamisessa. Apua annetaan puolueettomuuden, tasapuolisuuden ja humaanisuuden periaatteita noudattaen apua vastaanottavien viranomaisten suostumuksella maan ja alueen kulttuuriperinteitä ja tapoja kunnioittaen.

Suomi antaa humanitaarista apua kansainvälisten sekä kotimaisten humanitaaristen avustusjärjestöjen kautta. Apua voidaan tarvittaessa kanavoida myös suomalaisten viranomaisten kautta. Suurin osa avusta annetaan ns. kohdennettuina avustuksina tietyille kriisialueille ja kohderyhmille. Lisäksi humanitaarisen avun määrärahoista maksetaan kohdentamattomat yleisavustukset YK:n pakolaisjärjestölle (UNHCR ja UNRWA) sekä Punaisen Ristin Kansainväliselle Komitealle (ICRC).

Jalkaväkimiinatyöryhmän suositusten mukaisesti Suomi lisää apuaan ja osallistumistaan humanitaariseen miinanraivaukseen.

5. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehitysyhteistyöosaston tiedotus

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 30 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2000 jälkeisille vuosille yhteensä 20 000 000 mk.

Määrärahalla teetetään tutkimuksia kehitysyhteistyön yleissuunnittelun tueksi sekä rahoitetaan kehitysmaatutkimusta yhteistyössä Suomen Akatemian sekä kansainvälisten tutkimuslaitosten kanssa. Muita rahoitettavia toimintoja ovat kehitysyhteistyön valmennus ja henkilökuntakoulutus, kehitysyhteistyötä tukeva tietohallinto sekä toimialakohtainen kehittämistyö. Määrärahaa käytetään myös kehitysyhteistyöosaston tiedotukseen.

6. Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus

Käyttökohteeseen ehdotetaan 4 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2000 jälkeisille vuosille yhteensä 2 000 000 mk.

Evaluoinnin tarkoituksena on kehitysyhteistyön laadun parantaminen ja toimintamenetelmien kehittäminen. Evaluaation tuottama tieto palvelee päätöksentekijöitä strategisten ja operatiivisten parannusten aikaansaamiseksi.

Evaluaation perustehtäviä ovat toiminnan perusteltavuuden, vaikuttavuuden, tuloksellisuuden, kestävyyden sekä taloudellisen tehokkuuden arviointi. Lisäksi evaluaatioissa on kehitysyhteistyön yleisstrategian mukaisesti arvioitava harjoitettavaa toimintaa sen ympäristöystävällisyyden, sukupuolten välisen tasa-arvon sekä köyhyyden vähentämisen kannalta.

Sisäinen tarkastus liittyy läheisesti kehitysavun varojenkäytön oikeellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden valvontaan. Vuonna 2000 jatketaan systemaattista hankkeiden ja ohjelmien tarkastamista sekä pyritään tukemaan kehitysmaiden omaa toimintaa kehitysavun tarkastettavuuden kehittämisessä.

7. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön Palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 185 000 000 mk sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2000 jälkeisille vuosille yhteensä 140 000 000 mk.

Määrärahalla tuetaan pääasiassa suomalaisten kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhankkeita, joiden avulla pyritään edistämään yhteisöjen omaehtoisuuteen ja oma-aloitteisuuteen perustuvaa kansalaistoimintaa kestävien kehitysvaikutusten aikaansaamiseksi sekä luomaan ja vahvistamaan kansanvallan perusrakenteita. Samalla tarjotaan mahdollisuus omakohtaisen, kehitysmaita ja kehitysyhteistyötä koskevan tiedon ja kokemuksen saamiseen. Toiminta edistää myös kansalaiskeskustelua kehitysyhteistyöstä.

Määrärahaa käytetään myös Kehitysyhteistyön Palvelukeskuksen (KePa) toimintaan sen omien kehityshankkeiden ja tiedotustoiminnan ohella, joka keskittyy suomalaisten ja kehitysmaiden omien kansalaisjärjestöjen yhteistyön kehittämiseen sekä yleensä kansalaisjärjestöjen neuvonta- ja palvelutoimintaan. Lisäksi määrärahaa voidaan käyttää muiden kansalaisjärjestöjen yhteenliittymien, kuten säätiöiden toimintaan, jonka tarkoituksena on kehitysmaiden kansalaistoiminnan tukeminen.

Määrärahaa voidaan käyttää myös kansainvälisten kansalaisjärjestöjen tukemiseen kehitysyhteistyön strategian painopistealueilla.

Määrärahaa voidaan käyttää myös Suomen suurlähetystöjen hallinnoimiin ja tavallisesti kehitysmaajärjestöjen toteuttamiin pienimuotoisiin hankkeisiin. Näistä, ns. pienprojektimäärärahoista 25 % tulee käyttää vammaishankkeisiin. Avustuksia myönnetään vuosit-

tain myös kansalaisjärjestöjen kotimaassa harjoittamaan tiedotustoimintaan sekä hanke- ja toimintatukena kansainvälisille ja kehitysmaiden järjestöille.

8. Korkotuki

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 100 000 000 mk. Lisäksi ehdotetaan, että uusia korkotukiluottoja saa vuonna 2000 myöntää niin, että korkotuki on enintään 170 000 000 mk.

Valtioneuvoston syyskuussa 1996 tekemän periaatepäätöksen mukaan Suomen päämääränä on korkotuen lopettaminen OECD:n piirissä tehtävällä sopimuksella, jota edistetään OECD-maiden välisin neuvotteluin, sekä pyrkiä rajaamaan hankkeet pääosin ympäristöteknologian siirtoon ja sosiaalisektorille.

Periaatepäätöksen lisäksi korkotukihankkeiden valinnassa ja hallinnossa otetaan huomioon OECD:n vientiluottoja ja korkotukiluottoja koskeva sopimus, jonka tavoitteena on rajoittaa rahoitusehdoilla tapahtuvaa epätervettä kaupallista kilpailua ja kehitysyhteistyövarojen käyttöä tähän tarkoitukseen.

Määrärahaa käytetään myös jo myönnettyjen luottojen käytön seurantaan ja valvontaan sekä uusien hanke-ehdotusten suunnitteluun, valmisteluun ja arviointiin.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen kehitysmaiden taloudellista kehitystä varten myönnettävien luottojen korkotuesta annetun lain (1058/1986) kumoamisesta.

2000 määräraha	1 801 700 000
1999 määräraha	1 684 300 000
1999 lisämääräraha	25 000 000
1998 tilinpäätös	1 619 400 000

67. Taloudellinen, teollinen ja teknologinen yhteistyö kehitysmaiden kanssa (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen soveltuvuustutkimuksia, koulutusta ja asiantuntijapalveluiden hankkimista varten. Vuonna 2000 saa tehdä TTT-yhteistyötä koskevia sopimuksia enintään 12 000 000 markan arvosta.

2000 määräraha	12 000 000
1999 määräraha	12 000 000
1998 tilinpäätös	9 750 773

50. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa

Selvitysosa: Suomen lähialueyhteistyötä toteutetaan hallituksen hyväksymän lähialuestrategian pohjalta. Strategian tavoitteet ja toiminnan painopisteet tarkistettiin maaliskuussa 1999 huomioimalla Suomen lähialueiden poliittinen ja taloudellinen kehitys sekä EU:n pohjoisen ulottuvuuden tavoitteet. Suomen lähialueyhteistyön perustavoitteet ovat Suomeen haitallisesti kohdistuvien ilmiöiden lievittäminen, kuten ympäristöriskien vähentäminen ja ydinvoimaloiden turvallisuuden parantaminen sekä taloudellisen yhteistyön edellytysten edistäminen ja demokratian vakiinnuttaminen.

Lähialueyhteistyö kohdistuu EU:n pohjoisen ulottuvuuden näkökulmasta tärkeille Venäjän luoteisille alueille (ml. Murmanskin alue, Karjalan tasavalta, Leningradin alue ja Pietarin kaupunki) ja Baltian maihin (Viro, Latvia ja Liettua). Rahoituksen kohdentamisessa tullaan ottamaan huomioon erityisesti EU:n pohjoisen ulottuvuuden tavoitteet ja Venäjän muuttunut taloudellinen tilanne. Baltian maissa pyritään rahoituksen tasapuoliseen jakoon kolmen Baltian maan kesken. Tärkeistä poliittisista ja kauppapoliittisista syistä voidaan hankkeita yksittäistapauksissa toteuttaa muissakin KIE- ja IVY-maissa sekä muillakin Venäjän alueilla.

Lähialueyhteistyö jakaantuu kahdenväliseen ja monenkeskiseen toimintaan. Suomen kahdenvälisen yhteistyön painopisteet Baltian maissa ovat EU-integraation edistäminen, ympäristö- ja

ydinturvayhteistyö ja demokratian vakiinnuttaminen. Venäjän lähialueilla painopisteet ovat Venäjän federaation ja sen alueiden ympäristö- ja ydinturvariskien vähentäminen, demokratian vakiinnuttaminen, turvallisuuden edistäminen ja talousuudistuksen tukeminen. Osana kahdenvälistä yhteistyötä tuetaan kansalaisjärjestöjen omaehtoista toimintaa Suomen lähialueilla. Kansalaisjärjestötoiminnan tukemiseen demokratiaa ja tasa-arvoa vakiinnuttavana instrumenttina tullaan kiinnittämään huomiota.

Monenkeskisessä yhteistyössä pääpaino on vuonna 2000 osallistumisessa yhteisrahoitushankkeisiin kansainvälisten rahoituslaitosten toteuttamissa infrastruktuurihankkeissa erityisesti ympäristö-, energia-, ydinturva- ja liikennesektoreilla. Yhteisrahoitushankkeiden lisäksi lähialueyhteistyön rahoitusta suunnataan teknisen avun rahastoihin ja asiantuntijatoimintaan kansainvälisissä rahoituslaitoksissa. Suomen tavoitteena on lisätä yhteistyötä kansainvälisten rahoituslaitosten ja järjestöjen kanssa ja ohjata tähän yhteistyöhön noin puolet lähialuevaroista. Tavoitteena ovat laajemmat, monivuotiset ja tarvittaessa monisektoriset ohjelmat.

Suomi osallistuu EU-jäsenmaksuosuudestaan EU:n sääntömääräisestä budjetista rahoitettavien Phare- ja Tacis-ohjelmien rahoitukseen. Raja-alueyhteistyöhön sekä Tacis- ja Interreg-ohjelmien yhteensovittamiseen ja yhteisrahoitukseen kiinnitetään entistä enemmän huomiota. Suomen etujen mukaista on edistää ja rohkaista suomalaisia toteuttajia osallistumaan Phare- ja Tacis-hankkeisiin kaikissa näiden ohjelmien kohdemaissa.

Lähialueyhteistyötä pidetään siirtymäajan toimintana, joka lakkaa aikanaan; Baltian maissa viimeistään silloin, kun niistä mahdollisesti tulee EU:n jäseniä. Venäjän osalta heikentynyt taloudellinen tilanne edellyttää avun jatkamista toistaiseksi.

Lähialueyhteistyön laadun kehittämiseksi strategista suunnittelua ja riippumattomia evaluointeja tullaan jatkamaan. Toiminnan yleistä ohjausta pyritään parantamaan. Keskitettyyn budjetointijärjestelmään liittyviä menettelytapoja tullaan tarkistamaan ja kehittämään jatkuvasti.

Suomi on vuoden 1999 loppuun mennessä sitoutunut toimintaohjelmansa puitteissa Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden taloudellisen ja poliittisen muutosprosessin edistämiseen yhteensä noin 5,5 mrd markalla, josta budjetin kautta kanavoidun lahja-avun osuus on noin 2,8 mrd mk.

Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden avustamiseen tarkoitetut voimavarat vuosina 1990-99 (milj. mk):

	1990-1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	Yht.
Lahja-apu								
Pääluokat yhteensä	738	263	218	207	210	202	199	2 037
Suomen osuus EBRD:n osakepääomasta	129	47	42			21	21	260
Baltian investointi-ohjelma	42	21		9	10	9		91
FINNFUNDin osake-pääoman korottaminen	10		10	10				30
Puolan velan anteeksianto		405						405
Lahja-apu yhteensä	919	736	270	226	220	232	220	2 823
Luotot								
Rakennesopeutusluotot	638		50					688
G-24 maksutaseluotot	238	33						271
FINNFUND-luotot	62	53	11	17	15	18		176
Luotot yhteensä	938	86	61	17	15	18		1 135

Takuut								
Takuut humanitaarisen avun toimituksiin	246							246
EBRD:n takuupääoma	569					576		1 145
Baltian investointi-ohjelman takuuosuus	30			37				67
Takuut Baltian energiasektorille	100							100
Takuut yhteensä	945			37		576		1 558
Yhteensä	2 802	822	331	280	235	826	220	5 516

Pääluokittain lahja-apu jakautuu seuraavasti (milj. mk):

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Pääluokka 24	136,5	176,6	118,3	80,1	159,0	186,8	176,0	181,0
Pääluokka 25	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4			
Pääluokka 26	0,2	0,4	3,5	2,0	2,0			
Pääluokka 28	14,9	15,4	8,3	17,0	7,0	6,5	6,7	6,7
Pääluokka 29	9,0	9,0	9,5	9,5	6,5	3,5	3,5	3,5
Pääluokka 30	33,4	30,0	20,0	20,0	10,0	3,0	3,0	3,0
Pääluokka 31	9,6	8,5	13,5	15,0	10,0	9,0	7,0	10,0
Pääluokka 32	22,0	20,5	18,0	9,7				
Pääluokka 33	5,3	9,4	7,9	8,4				
Pääluokka 34	3,0	3,5	3,8	4,1	4,0	2,6	2,6	2,6
Pääluokka 35	55,5	57,5	60,5	60,1	23,6	21,0	21,0	21,0
Yhteensä	289,7	331,1	263,6	226,3	222,5	232,4	219,8	227,8

Vuodesta 1997 lähialueyhteistyömäärärahat on pääosin keskitetty ulkoasiainministeriön pääluokkaan. Sektoriministeriöiden vastuulla ovat normaalit kansainväliseen yhteistyöhön käytettävät hallintomenot, virkamiesvaihto, korkeakoulujen välinen yhteistyö sekä pienimuotoiset seminaari- ja koulutushankkeet.

Vuonna 2000 ehdotetaan momentille 24.50.66 Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa 180 milj. markan sopimuksentekovaltuuksia.

66. Yhteistyö Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 181 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kotimaisten ja kansainvälisten rahoituslaitosten ja järjestöjen yhteydessä toimivien Keski- ja Itä-Euroopan maiden kehitystä tukevien investointi-, teknisen avun ja muiden rahastojen tukemiseen ja näiden rahastojen toteuttamien hankkeiden rahoittamiseen sekä kahdenvälisten hankkeiden suunnitteluun ja toteutuksen rahoittamiseen Venäjän federaatiossa ja Baltian maissa. Määrärahaa saa käyttää lähialuestrategian mukaisiin ja EU:n pohjoisen ulottuvuuden kannalta tärkeisiin hankkeisiin sekä Suomelle ulko- ja kauppapoliittisesti tärkeisiin monenkeskisiin ja kahdenvälisiin hankkeisiin myös niissä KIE- ja IVY-maissa, jotka eivät kuulu Suomen kahdenvälisen avun varsinaisiin painopistealueisiin.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisissä järjestöissä ja rahoituslaitoksissa sekä kohdemaissa toimivien asiantuntijoiden rahoittamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös edellä mainittuun toimintaan liittyvien valtion kulu-

tusmenojen maksamiseen sekä enintään kuutta henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen lähialueyhteistyön koordinointiin, hankevalmisteluun, yhteisrahoitukseen, arviointiin ja hallintoon sekä sen kehittämiseen liittyviin asiantuntijatehtäviin.

Vuoden 2000 aikana saa tehdä Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden avustamista koskevia sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2000 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 180 000 000 markan arvosta. Tätä sopimuksentekovaltuutta saa käyttää Suomen lähialueilla toteutettavien YK:n ilmastosopimuksien yhteistoteutushankkeiden (Joint Implementation) kokeiluvaiheen toteuttamiseen siten, että valtuuksista saa aiheutua menoja enintään 15 milj. mk vuonna 2001 ja enintään 15 milj. mk vuonna 2002.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 5 milj. mk Suomen lähialueilla toteuttavien YK:n ilmastosopimuksen yhteistoteutushankkeiden (Joint Implementation) kokeiluvaiheen toteuttamiseen.

Valtuuksien perusteella tehdyistä ja tehtävistä myöntöpäätöksistä arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti:

	2000 mmk	2001 mmk	2002 mmk	2003- mmk
Vuonna 1996 myönnetyt valtuudet	21	21	21	57
Vuonna 1997 myönnetyt valtuudet	22			
Vuonna 1998 myönnetyt valtuudet	39	31	4	
Vuonna 1999 myönnetyt valtuudet	50	50	50	
Vuonna 2000 myönnetyt valtuudet		65	65	50
Yhteensä	132	167	140	107

Suomen rajoitettujen resurssien takia on tarkoituksenmukaista pyrkiä yhteisrahoitushankkeisiin kansainvälisten rahoituslaitosten ja järjestöjen kanssa, jotka suunnittelevat maissa useampivuotisia luotto- ja kehityshankkeita. Tämä voi toteutua teknisen avun ja investointien yhteisrahoituksena (cofinancing) ja rinnakkaisrahoituksena (parallel financing). Pääosa määrärahasta arvioidaan käytettävän osallistumiseen kansainvälisten rahoituslaitosten hankkeisiin ja muuhun monenkeskiseen yhteistyöhön. Sopimuksentekovaltuudesta on tarkoitus käyttää pääosa suomalaisen teknologian käytön edistämiseen pohjoisen ulottuvuuden alueen ympäristöinvestoinneissa, ydinturva-, liikenne-, energia- sekä muissa infrastruktuurihankkeissa.

Venäjä

Venäjälle suuntautuvassa apumuotoisessa yhteistyössä pääpaino on yhteistyössä kansainvälisten rahoituslaitosten kanssa. Kahdenvälisessä toiminnassa prioriteettisektoreina tulee edelleen olemaan ympäristö, ydinturva, energia, metsätalous sekä sosiaali- ja terveystoimen, maaseudun ja hallinnon kehittäminen.

Baltia

Suomen kahdenvälinen apu koordinoidaan EU:n Phare-ohjelman liittymiskumppanuuksien kanssa ja suunnataan tukemaan Baltian maiden integraatiota. Ympäristöinvestointeja yhteistyössä kansainvälisten rahoituslaitosten hankkeiden kanssa jatketaan. Sisäisen turvallisuuden parantamiseen ja demokratian vahvistamiseen tähtääviin hankkeisiin kiinnitetään erityistä huomiota.

2000 määräraha	181 000 000
1999 määräraha	176 000 000
1998 tilinpäätös	181 000 000

99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

01. Euroopan parlamentin jäsenten palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan parlamenttiin valittujen Suomen edustajien palkkausmenojen maksamiseen.

2000 määräraha	5 000 000
1999 määräraha	5 000 000
1998 tilinpäätös	4 069 279

(02.) Palkkaukset (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on siirretty momentiksi 24.99.23.

21. Tilapäinen edustus kansainvälisissä neuvotteluissa (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Tasavallan Presidentin ja pääministerin vierailuista sekä vastaavantasoisista vierailuista Suomeen aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös näihin liittyvän tilapäisen työvoiman palkkioiden ja työnantajamaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 32 950 000 markan siirto momentille 24.01.21 sekä 250 000 markan siirto momentille 23.02.21.

2000 määräraha	6 800 000
1999 määräraha	43 533 000
1999 lisämääräraha	—
1998 tilinpäätös	29 905 814

22. Suomalaisten rauhanturvajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 364 306 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja Yhteistyöjärjestön rauhanturvaamistoimintaan annetussa laissa (1465/1995) tarkoitetun rauhanturvaamishenkilöstön palkkaus-, päiväraha-, muonanparannusraha- ja koulutusmenojen ja valtion eläkemaksun sekä tilapäistyövoiman palkkausten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää rauhanturvaamishenkilöstölle palvelusajaksi otetun henkilövakuutuksen kustannusten korvaamiseen.

Mikäli Suomen hallitukselle esitetään pyyntö uuden rauhanturvajoukon lähettämisestä YK:n tai ETYJ:n päätöksiin perustuviin rauhanturvaamistehtäviin ja Suomen hallitus päättää rauhanturvajoukon asettamisesta, uuden rauhanturvajoukon aiheuttamiin menoihin saa käyttää tälle momentille myönnettyjä määrärahoja.

Selvitysosa: Määräraha on mitoitettu Suomen vuoden 2000 rauhanturvaoperaatioihin osallistumisen edellyttämien rauhanturvajoukkojen vahvuuksien ja tehtävävaatimusten mukaisesti. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina YK:n suoritukset palkkausmenoista.

Suomen hallitus jatkaa toimenpiteitä rauhanturvaamistoiminnasta Suomelle aiheutuvien kulujen perimiseksi siinä laajuudessa kuin YK on korvausten yleisperusteluissa päättänyt.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	396 519 000
Bruttotulot	32 213 000
— YK:n maksamat palkkausmenokorvaukset	32 213 000
Nettomenot	364 306 000

2000 määräraha	364 306 000
1999 määräraha	164 438 000
1999 lisämääräraha	6 952 000
1998 tilinpäätös	259 821 642

23. (24.99.02) Erityisasiantuntijoista aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 29 513 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaille lähetettyjen määräaikaisten työsopimus- ja virkasuhteisten eri ministeriöiden toimialoille kuuluvia asioita hoitavien erityisasiantuntijoiden ja heidän käyttöönsä asetettujen apulaisten sekä EU-komissioon lähetettyjen asiantuntijoiden palkkaus- ja eläkemenojen sekä muiden heidän näissä tehtävissä toimimisestaan aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 49 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Lukumäärään ei sisälly EU-komissioon palkattava henkilöstö.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

2000 määräraha	29 513 000
1999 määräraha	31 446 000
1998 tilinpäätös	26 862 165

24. EU-puheenjohtajuus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU-puheenjohtajuuskauden jälkeen aiheutuvien menojen, mukaan lukien määräaikaisen henkilöstön palkkausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on nettobudjetoitavina tuloina otettu huomioon EU-komission kokousten järjestelyistä suorittamat korvaukset sekä puheenjohtajuuskautta varten hankittujen kalusteiden myynti- ja vuokratulot.

2000 määräraha	1 000 000
1999 määräraha	165 000 000
1998 tilinpäätös	11 678 538

25. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 36 983 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kriisinhallintatoimintaan ulkomailla osallistuvasta suomalaisesta siviilihenkilöstöstä aiheutuvien erityismenojen maksamiseen sekä Suomen johdolla toimivien rauhanturva- ja kriisinhallintaoperaatioiden menojen maksamiseen, joihin rahoitus saadaan kansainvälisiltä järjestöiltä tai yhteenliittymiltä. Mikäli Suomen hallitukselle esitetään pyyntö lähettää siviilihenkilöstöä uusiin operaatioihin ja Suomen hallitus päättää osallistua operaatioon, siitä aiheutuvat menot maksetaan tästä määrärahasta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon European Community Monitoring Mission (ECMM) -operaation EU-puheenjohtajuuskauden edellyttämästä Suomen valtuuskunnan vahvistamisesta aiheutuvat menot. Järjestöiltä saatavat tulot on budjetoitu momentille 12.24.99.

2000 määräraha	36 983 000
1999 määräraha	48 300 000
1998 tilinpäätös	29 702 377

26. Tutkimus- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 13 525 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kemiallisen aseen kieltosopimuksen valvontalaitokselta ostettavien palvelujen maksamiseen, valvontaseismologian projektin kulutusmenojen ja sellaisen tutkimustoiminnan menojen, mukaan lukien tutkimusapurahojen, maksamiseen, joka päämääriltään palvelee Suomen harjoittamaa aseidenriisuntapolitiikkaa ja ihmisoikeuskysymyksiä ja suoritetaan ulkoasiainministeriön välittömässä valvonnassa.

2000 määräraha	13 525 000
1999 määräraha	12 500 000
1998 tilinpäätös	12 690 000

50. Eräät valtionavut

Momentille myönnetään 3 655 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhteisöille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Suomen YK-liitto ry	1 000 000
Suomen Pakolaisapu ry	900 000
Suomen toimikunta Euroopan turvallisuuden edistämiseksi	600 000
Suomen YK:n lastenapu UNICEF ry	300 000
YK:n Naisten Kehitysrahasto, Suomen Yhdistys ry	150 000
Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin toimintaa tukevat järjestöt	160 000
SPR:n kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja Geneven sopimusten tunnetuksi tekeminen Suomessa	245 000
Muut kansainvälistä toimintaa harjoittavat yhteisöt	300 000
Yhteensä	3 655 000

2000 määräraha	3 655 000
1999 määräraha	3 605 000
1998 tilinpäätös	4 716 010

51. Hädänalaisten Suomen kansalaisten avustaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 230 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen kansalaisten kotiinlähettämisestä ja avustamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen, tileistä poistoihin sekä avustuksien maksamiseen ulkomailla asuville Suomen kansalaisille.

2000 määräraha	230 000
1999 määräraha	230 000
1998 tilinpäätös	136 947

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 302 321 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusavustusten maksamiseen.

Suomi saa osallistua Maailmanpankin Prototyyppi Hiilirahaston rahoitukseen vuosina 1999-2001 enintään 55 milj. markan osuudella, josta vuoden 2000 maksatusarvio on 20 000 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Maksuosuus Pohjoismaiden ministerineuvoston talousarvioon	116 266 000
Maksuosuus YK:n talousarvioon	38 824 000
Maksuosuus YK:n ympäristörahastolle (UNEP)	17 000 000
Maksuosuus maailmanlaajuiselle ympäristörahastolle (GEF)	11 100 000
Maksuosuus otsonirahastolle	8 000 000
Maksuosuus YK:n rauhanturvajoukoille	25 982 000
Maksuosuus YK:n asuinyhdyskuntarahastolle (UNCHS)	2 700 000
Kemiallisen aseen kieltosopimuksen jäsenmaksu (OPCW)	2 500 000
Maksuosuudet muille YK:n alaisille järjestöille ja rahastoille	2 313 000
Euroopan Neuvoston jäsenmaksut	17 400 000
OECD:n jäsenmaksu	5 400 000
WTO:n jäsenmaksu	3 500 000
Maksuosuudet ETYJ:n talousarvioihin	22 573 000
Maksuosuudet EU:n rauhanturvaoperaatioille	2 000 000
Ydinkoekieltosopimus; Suomen maksuosuus valmistelukomitean kustannuksista	2 500 000
Muut jäsenmaksut	4 263 000
Maksuosuus hiilirahastolle	20 000 000
Yhteensä	302 321 000

2000 määräraha	302 321 000
1999 määräraha	317 321 000
1998 tilinpäätös	252 160 291

67. Kansainvälisen ilmastosopimuksen alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisen ilmastosopimuksen alaiseen yhteistyöhön kehitysmaiden kanssa.

Vuoden 2000 aikana saa tehdä yhteistyötä koskevia sopimuksia ja antaa sitoumuksia,

joista aiheutuu menoja vuoden 2000 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 10 000 000 markan arvosta.

2000 määräraha	5 000 000

93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeriön vahvistamien tilikurssien ja pankkien virallisten päivänkurssien välisten laskennallisten kurssierojen kattamiseen.

2000 määräraha	100 000
1999 määräraha	100 000
1998 tilinpäätös	2 452 794

Pääluokka 25
OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan vuonna 2000 olevan 8 980 henkilötyövuotta.

Oikeusministeriö osana valtioneuvostoa luo oikeuspolitiikan linjoja, kehittää säädöspolitiikkaa ja ohjaa hallinnonalaansa. Oikeusministeriö vastaa toimivan demokratian edellytyksistä, oikeusjärjestyksen laadusta ja oikeussuhteiden selkeydestä, ihmisten ja yhteisöjen tehokkaista keinoista saada oikeutensa toteutetuiksi, oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin edellytyksistä, tehokkaasta rikosten torjunnasta yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa, oikeudenmukaisesta ja tehokkaasta rikosoikeudellisesta järjestelmästä ja rangaistusten täytäntöönpanosta sekä alansa kansainvälisestä yhteistyöstä.

Oikeusministeriön toimialaan vaikuttavia yleisiä muutostekijöitä ovat globaalinen kehitys ja EU-integraatio. Tietotekniikan merkitys yhteiskunnan toiminnoissa kasvaa. Kansalaiset ja yhteiskunta odottavat laadukasta lainsäädäntöä. Myös oikeusviranomaisten toimintaan ja palveluihin kohdistuu entistä suurempia odotuksia. Oikeusjärjestyksen kansainvälistyminen ilmenee kaikilla oikeusministeriön hallinnonalan tehtäväalueilla: lainsäädännön kehittämistä koskevat impulssit ja lainsäädännön sisältökin ovat usein EU:sta tai kansainvälisistä sopimuksista lähtöisin ja tuomioistuimet ja viranomaiset soveltavat yhä useammin välittömästi EY-oikeutta ja kansainvälisiä sopimuksia. Oikeuslaitoksen käsittelemissä asioissa on yleensäkin yhä useammin mukana kansainvälinen ulottuvuus. Myös taloudellinen rikollisuus ja huumerikollisuus toimivat kansallisvaltioiden rajoista riippumatta.

Tasapainoinen oikeusjärjestys ja hyvin toimiva hallinto ovat globalisoituvassa taloudessa tärkeä kilpailutekijä. Yritystoiminnan ja kansantalouden toimintaedellytyksiin vaikuttavan lainsäädännön valmistelussa tulee kyetä reagoimaan nopeasti muuttuviin tilanteisiin, mutta samalla on pystyttävä huolehtimaan oikeusjärjestyksen pitkäjänteisestä ja johdonmukaisesta kehittämisestä. Tietoverkkojen ja informaatioteknologian kehitys ja laajamittainen käyttöönotto synnyttävät eri elämänalueilla uudentyyppisiä oikeudellisia ongelmia. Yhteiskunta myös odottaa julkiselta hallinnolta ja oikeuslaitokselta palveluja muodoissa, jotka ovat hyödynnettävissä kehittyneen informaatioteknologian avulla. Tietotekniikka on lisäksi keskeinen väline kehitettäessä eri oikeusviranomaisten työmenetelmiä.

Se, että julkinen hallinto ja oikeuslaitos toimivat avoimesti ja luotettavasti, on demokratian toimivuuden ja kansalaisten kokeman turvallisuuden kannalta keskeistä. Avoimuuden periaatteiden toteuttaminen ja kansalaisissa luottamusta herättävien toimintatapojen noudattaminen asettavat yhä suurempia vaatimuksia kaikkien hallinnonalan viranomaisten toiminnalle.

Oikeusministeriön lähivuosien tärkeä tehtävä on luoda edellytykset hallinnonalan kaikkien henkilöstöryhmien, niin lainvalmistelijoiden, tuomareiden, syyttäjien, oikeusavustajien, ulosottohenkilöstön, vankeinhoitohenkilöstön kuin kriminaalihuollonkin henkilöstön osaamisen ja am-

mattitaidon ylläpitämiselle ja kehittämiselle. Hallinnonalan rakenteita ja eri oikeusviranomaisten keskinäistä työnjakoa on kehitettävä niin, että käytössä olevat voimavarat voidaan tehokkaasti kohdentaa kansalaisten ja yhteiskunnan tarpeiden kannalta olennaisiin asioihin.

Valtiollinen järjestelmä, julkinen hallinto ja lainsäädäntö

Uusi Suomen perustuslaki tulee voimaan 1.3.2000. Oikeusministeriön tehtävänä on varmistaa perustuslain toimivuus ja toteuttaa uudesta perustuslaista johtuvat lainsäädäntömuutokset. Vuonna 1995 säädetyn perusoikeusuudistuksen toteuttamista jatketaan uudistamalla eri alojen lainsäädäntöä.

Yhteiskunnan ja julkishallinnon kehitys luo tarpeita uudistaa hallinnossa noudatettavia menettelysääntöjä. Tarkoitus on mahdollistaa sähköinen asioiminen hallinnossa. Lisäksi tavoitteena on koota julkisessa hallinnossa noudatettavat yleiset menettelysäännökset uuteen, yhtenäiseen hallintolakiin. Myös sähköistä asiointia tuomioistuimissa ja muussa oikeuslaitoksessa pyritään edistämään. Vanhentuneen kielilainsäädännön uudistaminen on tarkoitus käynnistää komiteatyönä, jossa lähtökohtana on kielivähemmistön etujen turvaaminen. Saamelaisten kulttuuri-itsehallinnossa vahvistetaan vaalijärjestelmän toimivuuden edellytyksiä. Selvitettäviksi tulevat myös saamelaisten kotiseutualueiden maankäyttöoikeuksiin liittyvät kysymykset.

Lainsäädännön määrän kasvuun, hajanaisuuteen ja vaikeaselkoisuuteen on kiinnitetty myös kansainvälisesti huomiota. Suomessa toimenpiteet pohjautuvat valtioneuvoston vuonna 1996 hyväksymään lainvalmistelun kehittämisohjelmaan. Jotta säädöksiä käytettäisiin johdonmukaisesti ja hallitusti, on valtioneuvoston säädösvalmistelua jatkuvasti kehitettävä. Erityistä huomiota kiinnitetään yritystoiminnan puitteita sääntelevään lainsäädäntöön.

Oikeusturva ja oikeudenhoito

Tuomioistuimien, syyttäjäntoimen, ulosoton ja muun oikeuslaitoksen kehittämisessä on 1990-luvulla keskitytty organisaation yhtenäistämiseen ja menettelyuudistuksiin. Uudistuksilla on pyritty lisäämään kansalaisten oikeusturvaa luomalla viranomaisorganisaatio, jossa on voitu ottaa käyttöön entistä uudenaikaisempi sekä Suomea sitovien ihmisoikeussopimusten velvoitteet paremmin täyttävä oikeudenkäyntimenettely. Asioiden käsittelyä tuomioistuimissa ja muissa viranomaisissa on nopeutettu purkamalla vanhat jutturuuhkat. Palvelutasoa on parannettu koulutusta tehostamalla sekä ottamalla laajasti käyttöön tietotekniikkaa.

Tuomitsemistoiminnan tavoitteena on oikeaan ja oikeudenmukaiseen lopputulokseen pääseminen sekä perustelujen avoimuus ja ymmärrettävyys. Myös ratkaisutoiminnan yhdenmukaisuuden seurantaa on tarkoitus kehittää.

Oikeudenkäynnin kustannusten nousun on todettu vaarantavan oikeusturvaa. Oikeudenkäyntimenettelyä erityisesti riita-asioissa pyritään nopeuttamaan, jotta oikeudenkäyntikustannukset voitaisiin säilyttää kohtuullisina. Tarvittaessa ryhdytään myös toimiin oikeudenkäyntikustannusten alentamiseksi. Tavoitteena on, että oikeudellinen ongelma voidaan tyydyttävästi ratkaista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, mieluummin jo ennen tuomioistuinkäsittelyä. Tuomioistuimeen edenneissä asioissa pyrkimyksenä on, että ratkaisu tehdään ensimmäisessä oikeusasteessa. Oikeusministeriössä laaditaan ehdotukset oikeusapujärjestelmien yhtenäistämisestä ja kehittämisestä niin, että rahoitusmahdollisuuksien rajoissa parannetaan myös keskituloisten mahdollisuuksia saada valtion tarjoamaa oikeusapua.

Vuonna 1997 toteutettua rikosasiain oikeudenkäyntimenettelyn uudistusta ja vuonna 1998 toteutettua hovioikeusuudistusta seurataan ja käynnistetään tarvittavat lainsäädäntö- ja muut kehittämistoimet. Nämä uudistukset vaikuttavat myös syyttäjäntoimeen ja sen resursseihin. Syyttäjäntoimessa seurataan oikeudenkäynti- ja hovioikeusuudistuksen vaikutuksia sekä arvioidaan valtakunnansyyttäjän johdolla toimivan uudistetun syyttäjäorganisaation toiminnasta saatavia kokemuksia.

Oikeuslaitoksen organisaation kehittäminen on vielä osittain kesken. Tavoitteena pidetään koko oikeuslaitoksessa sellaisia yksikkökokoja, joissa voidaan huolehtia monipuolisesta osaamisesta ja voimavarojen tehokkaasta käytöstä. Myös oikeusturvan alueellinen saatavuus otetaan huomioon. Vuonna 2000 vesioikeuksien tehtävät siirretään perustettaville ympäristölupavirastoille. Maaoikeudet ja asunto-oikeudet lakkautetaan. Myös markkinatuomioistuimen ja kilpailuneuvoston asema on selvitettävänä. Syyttäjä- ja ulosottotoimen kehittämistarpeet arvioidaan eduskunnalle vuonna 1999 paikallishallintouudistuksesta annetun selonteon pohjalta.

Tuomareiden nimitysjärjestelmä uudistetaan uuden perustuslain voimaantullessa. Tuomareiden esteellisyyttä koskevat säännökset uudistetaan. Tuomareiden rekrytointia ja tuomarikoulutusta kehitetään asiaa valmistelevan toimikunnan ehdotusten pohjalta. Lähivuosina on tarkoitus keskittyä myös henkilöstön ammattitaidon, motivaation ja työmenetelmien kehittämiseen. Tämä edellyttää koulutus- ja palkkausjärjestelmien kehittämistä sekä tietotekniikan hyväksikäytön jatkuvaa lisäämistä. Tuomioistuimissa kiinnitetään huomiota sekä suomen- että ruotsinkielisen väestön kielellisten oikeuksien toteuttamiseen.

Rikollisuus ja rangaistusten täytäntöönpano

Rikollisuuden vastustamisessa on kysymys toimista, joihin ryhdytään yksilöiden ja yhteiskunnan suojelemiseksi rikollisuudelta, rikollisuuden ehkäisemiseksi sekä rikollisuudesta aiheutuvien haittojen vähentämiseksi. Suomen rikollisuustilanne on pysynyt 1990-luvulla melko vakaana lukuun ottamatta huumerikollisuutta, jonka määrä on nelinkertaistunut. Huumausainekauppaan ja huumeiden käytön rahoittamiseen liittyy myös muuta rikollisuutta, joka osittain toimii kansainvälisesti ja järjestäytyneesti. Kansainvälistyminen, rajojen avautuminen, väestön edelleen jatkuva keskittyminen suurimpiin taajamiin ja pitkään jatkunut korkea työttömyys ovat tuoneet mukanaan huumerikollisuuden lisäksi uusia mahdollisuuksia taloudelliselle rikollisuudelle ja eräille muille rikoslajeille.

Rikoslain kokonaisuudistus saatetaan loppuun ja käynnistetään vaiheittain suoritetun rikoslain kokonaisuudistuksen kodifiointi yhdeksi, johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi. Samalla arvioidaan uudistusten tavoitteiden toteutuminen. Osana rikoslain kokonaisuudistusta arvioidaan erityisesti, onko tarvetta nostaa eräiden väkivaltarikosten minimirangaistustasoa sekä onko tarvetta ottaa käyttöön ns. käännetty todistustaakka rikoshyödyn takaisinsaamiseksi törkeissä taloudellista hyötyä tuottavissa rikoksissa.

Oikeusministeriö pyrkii lähivuosina erityisesti parantamaan rikollisuuden vastaiseen työhön osallistuvien viranomaisten, kansalaisjärjestöjen ja yhteisöjen välistä yhteistyötä. Oikeusministeriö seuraa ja omalta osaltaan toteuttaa hallituksen hyväksymää kansallista rikoksentorjuntaohjelmaa. Ohjelman toteuttamisesta raportoidaan vuonna 2002. Nuorten henkilöiden rikosvastuun toteutumista pyritään tehostamaan nopeuttamalla rikosten sovittelua, tutkintaa ja tuomioistuinkäsittelyä sekä nuorille tuomittavien vaihtoehtoisten seuraamusten täytäntöönpanoa. Nuorisorangaistuskokeilua jatketaan. Lisäksi selvitetään ns. sopimushoitorangaistuksen käyttöönottamista. Uhrien oikeusturvan parantamiseksi seurataan toteutettujen kehittämistoimien riittävyyttä ja vaikutuksia. Perheväkivallan torjumiseksi selvitetään mahdollisuuksia täydentää lähestymiskieltolain säännöksiä.

Keskimääräinen vankiluku on pienentynyt viimeisten 20 vuoden aikana vajaasta 6 000 vangista vajaaseen 3 000 vankiin. Samanaikaisesti vankirakenne on olennaisesti muuttunut. Väkivaltarikoksista pitkiin rangaistuksiin tuomittujen osuus on kasvanut. Erityisen nopeasti on viime vuosina lisääntynyt huumausainerikoksista tuomittujen määrä. Suuri osa vangeista on vaikeasti päihdeongelmaisia. Rikollisuudessa tapahtuneet muutokset ja vankien rikostaustan muuttuminen ilmenevät vankiloissa järjestys- ja turvallisuusongelmien sekä sairauksien lisääntymisenä. Vankipaikkojen alueellinen jakauma ei ole vankimäärien muutokset huomioon ottaen enää kaikilta osin tarkoituksenmukainen. Osa vanhojen laitosten toimitiloista on puutteellisia. Vankiloi-

sa on myös terveydellisesti ja inhimillisesti katsoen tarkoitukseensa soveltumattomia vankien majoitustiloja.

Vankeinhoidon laitoskannan kehittäminen edellyttää laajan perusparannusohjelman toteuttamista vuosituhannen ensimmäisen vuosikymmenen aikana. Laitoskannan, vankitilojen ja laitostoimintojen kehittämisen perustaksi on laadittu kehittämisohjelma. Rangaistusten täytäntöönpanolainsäädäntöä uudistetaan vuonna 1999 asetettavan toimikunnan työn pohjalta. Rangaistusajan toiminnassa tavoitteena pidetään, että vangeille luotaisiin mahdollisimman hyvät valmiudet rikoksettomaan elämään, työllistymiseen ja omasta itsestään huolehtimiseen. Uusintarikollisuuden ja huumerikollisuuden ehkäisemiseksi kehitetään vankeusrangaistuksen ja ehdonalaisen valvonnan sisältöä. Erityistä huomiota kiinnitetään toimenpiteisiin, joiden avulla voidaan tukea vankien päihteetöntä ja rikoksetonta elämäntapaa vankilasta vapautumisen jälkeen. Tämä edellyttää yhteistyötä kuntien kanssa. Henkilöstön valmiuksia entistä tuloksellisempaan työskentelyyn lisätään koulutusta uudistamalla, mihin kuuluu keskeisenä osana ammattikorkeakoulutasoisen koulutuksen kehittäminen.

Oikeussuhteiden toimivuus

Yksilöiden ja yritysten asemaa ja käytännön toiminnan edellytyksiä koskevia säännöstöjä pyritään kokoamaan entistä helpommin hahmotettaviksi kokonaisuuksiksi. Yhtiöoikeutta selkeytetään vastaamaan nykyistä paremmin erilaisten yritystyyppien tarpeita. Säännöstöä kehitetään myös eräänä elinkeinopolitiikan välineenä. Kansallisen kuluttajapoliittisen ohjelman valmisteluun osallistutaan kuluttajansuojaa koskevien säännösten osalta. Koska ihmiset liikkuvat entistä enemmän ja kansainväliset yhteydet lisääntyvät, kiinnitetään entistä suurempaa huomiota kansainvälisen perheoikeuden sääntelyyn.

Yksityishenkilöiden ja yritysten maksukyvyttömyysongelmat muodostuivat 1990-luvun lamavuosien seurauksena vaikeaksi yhteiskunnalliseksi ongelmaksi. Vaikka ongelmat ovat osittain helpottuneet, niiden jälkihoito kestää pitkään. Velkajärjestely- ja yrityssaneerauslainsäädännön toimivuutta ja vaikutuksia on edelleen seurattava. Velkaneuvontajärjestelmä vakinaistetaan ja huolehditaan velkaneuvonnan alueellisesta saatavuudesta.

Ulosoton pitkäkestoisuuden haittoja vähennetään kaventamalla ulosoton ja yksityishenkilöiden velkajärjestelyn eroja. Selvitetään myös vaihtoehdot riidattomien saatavien perimisen yksinkertaistamiseksi. Konkurssi- ja ulosottolainsäädännön kokonaisuudistukset saatetaan loppuun.

EU ja kansainvälinen yhteistyö

Oikeudellinen yhteistyö on saanut EU:ssa yhä tärkeämmän merkityksen. Toimintasuunnitelma, jonka tavoitteena on luoda EU:sta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue, merkitsee sekä rikos- että yksityisoikeuden alalla laajoja valmistelutehtäviä. Suunnitelma liittyy toukokuussa 1999 voimaan tulleeseen Amsterdamin sopimukseen. Kansainvälisen rikollisuuden vastustamiseen tähtäävien hankkeiden valmistelusta ja toimeenpanosta huolehditaan yhteistyössä sisäasiainministeriön kanssa. Yksityisoikeuden alan yhteistyön merkitys kasvaa, kun nämä asiat siirtyivät Amsterdamin sopimuksen voimaan tultua yhteisön toimivaltaan.

Amsterdamin sopimuksesta seuraava tärkeä tehtäväkokonaisuus on osallistuminen EU:n avoimuussäännöstön kehittämiseen. Niinikään on varauduttava uuden hallitusten välisen konferenssin aloittamiseen, missä oikeusministeriö osallistuu EU:n institutionaalisten kysymysten valmisteluun. EU:n laajentumisneuvotteluissa oikeus- ja sisäasiat ovat keskeisessä asemassa. Erityisesti korostuu yhteistyö Baltian maiden ja muiden KIE-maiden kanssa. Voimakkaasti kasvava ala on EU:n ja Venäjän väliseen kumppanuus- ja yhteistyösopimukseen perustuva oikeudellinen yhteistyö. EU:n kehittäminen ja kansainvälinen oikeusyhteistyö edellyttävät oikeusministeriöltä lähivuosina edelleen kasvavaa asiantuntija- ja muuta panostusta.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1998-2000

		v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk	Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
01.	Ministeriö ja sen yhteydessä toimivat viranomaiset	222 116	232 900	244 700	+ 11 800	+ 5
10.	Tuomioistuinlaitos	1 046 468	1 056 300	1 048 120	- 8 180	- 1
30.	Oikeusapu	241 211	311 500	311 500	—	—
40.	Syyttäjä- ja ulosottolaitos	552 700	568 350	563 000	- 5 350	- 1
50.	Vankeinhoitolaitos	827 650	820 400	873 400	+ 53 000	+ 6
70.	Vaalimenot	3 989	139 600	96 500	- 43 100	- 31
	Yhteensä	**2 894 134**	**3 129 050**	**3 137 220**	**+ 8 170**	**+ 0**

01. Ministeriö ja sen yhteydessä toimivat viranomaiset

Selvitysosa: Ministeriön keskeiset tulostavoitteet vuodelle 2000 ovat:

Huolehditaan perustuslakiuudistuksen ja siihen liittyvän lainsäädännön toimeenpanosta ja uudistuksen seurannasta. Huomiota kiinnitetään myös uudistettujen julkisuus- ja henkilötietolain toimivuuteen.

Toteutetaan riita- ja rikosasiain oikeudenkäyntiuudistusten toimivuutta koskevien arvioiden pohjalta tarvittavat lainvalmistelu- ja muut toimet.

Jatketaan rikoslain kokonaisuudistuksen valmistelua tavoitteena saada uudistukseen liittyvät viimeiset hallituksen esitykset annettaviksi vuoden 2001 loppuun mennessä.

Huolehditaan kansallisen rikoksentorjuntaohjelman toimeenpanosta, nuorten henkilöiden rikollisuuteen liittyvistä erityistoimista sekä vankeinhoidon ja kriminaalihuollon sisällön kehittämisestä.

Valmistellaan ehdotukset tuomareiden ja hallinnonalan henkilöstön koulutusjärjestelmien kehittämiseksi sekä otetaan käyttöön uusi palkkausjärjestelmä erikseen sovituissa kokeiluvirastoissa.

Osallistutaan valmisteluun vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskevan EU:n toimintasuunnitelman toteuttamiseksi samoin kuin EU:n avoimuutta, institutionaalisia kysymyksiä ja laajentumista koskevaan valmisteluun.

Jatketaan rikosoikeudellista järjestelmää, oikeusturvaa sekä kansalaisten oikeusongelmia koskevan tietopohjan parantamista.

21. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 143 500 000 mk.

2000 määräraha	143 500 000
1999 määräraha	141 500 000
1998 tilinpäätös	130 800 000

22. Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 40 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös konkurssien raukeamisen estämiseksi tai muuten konkurssivalvonnan toteuttamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä aiheutuviin menoihin sekä apurahojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	44 500 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	3 500 000
Muut toimintamenot	41 000 000
Bruttotulot	4 500 000
Maksullisen toiminnan tulot	4 400 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	400 000
— muut suoritteet	4 000 000
Muut tulot	100 000
Nettomenot	40 000 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon tietosuojavaltuutetun toiminnan laajenemisesta uuden henkilötietolain myötä aiheutuvat menot sekä alimitoituksen oikaisu.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos harjoittaa puolueetonta oikeuspoliittista tutkimusta ottaen huomioon oikeusministeriön lainvalmistelutyön vaatimukset sekä muut tutkimustiedon tarpeet. Laitosta kehitetään hallinnonalan itsenäisenä tutkimuslaitoksena vuonna 1997 tehdyn tieteellisen arvioinnin suuntaviivojen mukaisesti.

Tutkimuslaitos pyrkii muodostamaan entistä tarkemman ja oikeasuhtaisemman kokonaiskuvan rikollisuustilanteesta ja kriminaalipoliittisen järjestelmän toiminnasta muun muassa rikollisuuden osoittimia kehittämällä ja kriminaalipoliittisia uudistuksia seuraamalla sekä tutkimalla kontrolliviranomaisten toimintaa. Laitos myös seuraa Suomen lähialueiden rikollisuuskehitystä. Tuomioistuinuudistusten seurantaa ja arviointia jatketaan sekä kehitetään toistuvaksi tarkoitettua oikeusoloja koskevaa katsausta.

Kriminaalipolitiikan instituutti tuottaa kansainvälisiä asiantuntijapalveluja kriminaalipolitiikan alalla. Laitoksen toimintaa ohjaa keskeisesti YK:n kriminaalipoliittinen ohjelma ja siihen vuosittain liittyvät linjapäätökset.

Tietosuojavaltuutetun toimisto ohjaa ja valvoo henkilörekisterilainsäädännön täytäntöönpanoa. Toimintaa pyritään uuden henkilötietolain myötä entistä enemmän painottamaan tietosuojaloukkausten ennalta ehkäisemiseen, jota pyritään toteuttamaan yleisellä ohjauksella, neuvonnalla, koulutuksella ja tiedottamisella. Toiminnassa korostuvat myös EU:n tietosuojaviranomaisten yhteistyöhön liittyvät tehtävät. Tavoitteena on edelleen lyhentää asioiden vireilläoloaikoja sekä ratkaista selviä tietosuojaloukkauksia koskevat asiat välittömästi.

Tietosuojalautakunta käyttää henkilörekisterilainsäädännön mukaisissa lupa- ja muissa asioissa päätösvaltaa ja käsittelee lainsäädännön soveltamiseen liittyviä periaatteellisia kysymyksiä. Asioiden käsittelyajat pyritään edelleen pitämään kohtuullisina.

Konkurssiasiamiehen tehtävänä on seurata konkurssipesien toimintaa sekä edistää ja valvoa hyvän pesänhoitotavan noudattamista. Konkurssiasiamiehen apuna toimii konkurssiasiain neuvottelukunta.

Konkurssiasiamies kiinnittää tarkastustoiminnassa edelleen erityistä huomiota raukeaviin konkurssipesiin ja raukeamisten estämiseen myös talousrikosten selvittämistä silmälläpitäen. Erityistilintarkastuksia ja yhteistoimintaa konkurssiasianajajien kanssa jatketaan.

Onnettomuustutkintakeskus huolehtii onnettomuuksien tutkinnan yleisestä järjestämisestä, suunnittelusta ja koulutuksesta.

Onnettomuustutkintakeskus pyrkii luomaan edellytyksiä nopealle ja tehokkaalle onnettomuustutkinnalle sekä kehittämään eri viranomaisten välistä yhteistoimintaa.

Oikeusrekisterikeskus vastaa sakko- ja muuntorangaistusten täytäntöönpanosta, valtiolle tuomittujen korvausten ja ylikuormamaksujen perinnästä sekä valtion varoista maksettujen rikosvahinkokorvausten takaisinperinnästä. Lisäksi virasto ylläpitää oikeushallinnon rekistereitä. Näitä ovat rikosrekisteri, velkajärjestelyrekisteri, avioehtoasiainrekisteri sekä eräät muut oikeudelliset rekisterit.

Tavoitteena on, että perintä- ja rekisteröintitehtävät sekä tietojen luovutus hoidetaan nopeasti ja oikeusturvanäkökohdat huomioon ottaen.

2000 määräraha	40 000 000
1999 määräraha	36 000 000
1998 tilinpäätös	32 700 000

29. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää taloushallinnon järjestelmistä aiheutuvien menojen ja rikosvahinkokorvauksia sekä syyttömästi tuomituille ja vangituille maksettavia korvauksia koskevien hakemusten käsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä oikeusministeriön päättämässä laajuudessa erityisen painavasta syystä Suomen kansalaisen tai ulkomaalaisen oikeusturvan toteuttamisesta vieraassa valtiossa aiheutuviin välttämättömiin kustannuksiin. Määrärahaa saa käyttää myös onnettomuuksien tutkinnasta annetun lain (373/1985) mukaan onnettomuustutkintaa varten asetetuista tutkintalautakunnista sekä valtioneuvoston päättämässä laajuudessa kansainvälisenä yhteistyönä toimitettavasta tutkinnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää konkurssiasiamiehen vähävaraisessa konkurssipesässä ottamaan kuluvastuuseen liittyen ulkomaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa antamasta sitoumuksesta mahdollisesti johtuvan korvausvastuun toteuttamiseen.

2000 määräraha	13 700 000
1999 määräraha	13 100 000
1998 tilinpäätös	13 875 481

51. Eräät valtion maksamat korvaukset ja avustukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 47 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista annetun lain (935/1973) nojalla maksettaviin rikosvahinkokorvauksiin sekä syyttömästi vangituille tai tuomituille valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavista korvauksista annetun lain (422/1974) nojalla maksettaviin korvauksiin, avustuksiin rikollisuutta ehkäisevää työtä tekeville ja rikosten uhreista huolehtiville yhteisöille, avustuksiin saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen, avustuksiin Julkisen Sanan Neuvostolle ja säädösaineistoa julkaiseville yhteisöille, avustuksiin maakuntien liitoille, jotka alueellaan huolehtivat lainopillisen asiantuntija-avun hankkimisesta kalatalousyhteisöille eräisiin laajoihin vesiasioihin liittyvissä kysymyksissä, sekä oikeusjärjestyksen kehittämistä ja tunnetuksi tekemistä tukevan toiminnan avustamiseen.

Määrärahaa saa lisäksi käyttää painavasta syystä avustuksiin ympäristövahingoista johtuvien oikeudenkäyntien korvaamiseen sekä ympäristönsuojelua koskevissa hallintoasioissa aiheutuneisiin tarpeellisiin edunvalvontakustannuksiin. Avustusta voidaan suorittaa, jos asialla voidaan katsoa olevan tärkeää merkitystä yleisen ympäristönsuojelun edun kannalta tai huomattavaa vaikutusta lukuisten henkilöiden oloihin ja asianosaiselle tai kantajalle aiheutuvia kuluja ei voida pitää kohtuullisina ottaen huomioon hänen maksukykynsä. Avustus voi koskea vain osaa kustannuksista.

Käyttösuunnitelma:	mk
Rikosvahinkokorvaukset sekä syyttömästi vangituille ja tuomituille maksettavat korvaukset	39 300 000
Avustukset saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen	5 200 000
Avustukset ympäristöoikeudenkäyntikuluihin ryhmäkannetyyppisissä asioissa	200 000
Muut avustukset	2 800 000
Yhteensä	47 500 000

2000 määräraha	47 500 000
1999 määräraha	42 300 000
1998 tilinpäätös	44 740 618

10. Tuomioistuinlaitos

Selvitysosa: Tuomioistuinten tehtävänä on ratkaista riita-, rikos- ja hakemusasioita sekä hallintoasioita. Jokaisen perusoikeuksiin kuuluvan oikeusturvan toteutuminen edellyttää, että oikeudenkäynti on varmaa, nopeaa, luotettavaa ja kustannuksiltaan kohtuullista.

Tuomioistuinten kehittämisen painopisteenä olleet laaja-alaiset oikeudenkäyntimenettelyä koskevat lainsäädäntömuutokset ovat tulleet voimaan. Toteutettuja menettelyuudistuksia seurataan ja ryhdytään tarvittaviin lainsäädäntötoimiin. Oikeudenkäyntimenettelyn valmistelun ja pääkäsittelyjen vaiheistukseen kiinnitetään erityistä huomiota käsittelyjen luotettavuuden ja joutuisuuden lisäämiseksi. Tuomioistuinten työtapoja uudistetaan ja kehitetään edelleen. Yhtenäisten menettelyjen aikaansaamiseksi lisätään tuomioistuinten välistä keskustelua uusista työnkuluista ja työnhallinnasta. Tuomitsemistoiminnan laatutavoitteiden saavuttamista tuetaan koulutuksella ja kehittämällä henkilökunnan rekrytointia. Pääkäsittelyjen pitämistä hovioikeuksien sijaintipaikkakuntien ulkopuolella lisätään.

Tuomioistuinlaitoksen organisaation kehittämistä jatketaan. Tavoitteena on muodostaa yksiköistä kooltaan ja kokoonpanoltaan sellaisia, että henkilöstömäärä on riittävä takaamaan monipuolisen ja jatkuvasti kehittyvän osaamisen ja että tehtävät voidaan hoitaa ruuhka- ja vastaavissa tilanteissa joustavasti.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen kiinteistönmuodostamislain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta, jolla maaoikeudet lakkautetaan ja liitetään käräjäoikeuksiin. Myös asunto-oikeudet lakkautetaan ja vesioikeuksista muodostetaan ympäristölupavirastoja ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudistamiseen liittyen.

Tuomareiden nimitysjärjestelmä uudistetaan.

21. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 34 500 000 mk.

Muutetaan 1.3.2000 lukien 11 vanhemman oikeussihteerin (5 A 27 ja 6 A 26) ja 13 nuoremman oikeussihteerin (A 25) viran nimike 24 oikeussihteerin (5 A 27, 6 A 26 ja 13 A 25) viraksi.

Selvitysosa: Korkeimman oikeuden päätehtävä on antaa oikeusturvaa ja kehittää oikeusjärjestystä tuottamalla vakuuttavasti ja täydellisesti perusteltuja, oikeudenmukaiseen lopputulokseen päätyviä ennakkoratkaisuja. Lainkäyttötoiminnan tavoitteena on laadun ylläpitäminen ja kehittäminen. Huomiota kiinnitetään ratkaisujen oikeellisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen, ennustettavuuteen ja yhdenmukaisuuteen samoin kuin perustelujen avoimuuteen ja ymmärrettävyyteen.

Vuonna 1998 korkeimpaan oikeuteen saapui 3 841 ja ratkaistiin 3 994 asiaa, myönnettiin 213 valituslupaa ja julkaistiin 164 ratkaisua. Keskimääräinen käsittelyaika valituslupa-asioissa oli 4 kk ja asiaratkaisuissa 17 kk. Vuosina 1999 ja 2000 asiamäärien arvioidaan jonkin verran vähenevän. Asioiden monimutkaistuminen merkitsee työmäärän lisääntymistä siitä huolimatta että juttujen määrä vähenee.

Korkeimman oikeuden päätöksistä lain (701/1993) mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 1 300 000 mk momentille 12.25.01.

2000 määräraha	34 500 000
1999 määräraha	34 500 000
1998 tilinpäätös	33 900 000

22. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 38 300 000 mk.

Selvitysosa: Korkein hallinto-oikeus käyttää riippumattomana tuomioistuimena ylintä tuomiovaltaa hallinto-oikeudellisissa valitusasioissa. Hallintolainkäytössä ei ole yleistä valituslupajärjestelmää ja KHO antaa asiaratkaisun valtaosassa asioista. KHO val-

voo myös alemmanasteista lainkäyttöä hallinto-oikeuden alalla.

KHO:n ratkaistavana on suuri määrä asioita kaikilta hallinnonaloilta. Vuonna 1998 saapui 4 904 asiaa, joista 1 241 oli Natura-valituksia. Asioita ratkaistiin 3 565. Keskimääräinen käsittelyaika oli vajaa 10 kuukautta. Vuonna 2000 arvioidaan saapuvan noin 4 000 asiaa. Aineistoltaan laajojen ja oikeudellisesti vaativien asioiden, kuten EY-oikeuden soveltamisratkaisujen määrän arvioidaan edelleen lisääntyvän. Myös suullisia käsittelyjä ja katselmuksia on entistä enemmän. Asioiden keskimääräinen käsittelyaikatavoite on 8 kuukautta.

KHO:n suoritteista lain (701/1993) mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän 2 000 000 mk momentille 12.25.01.

2000 määräraha	38 300 000
1999 määräraha	38 300 000
1998 tilinpäätös	41 800 000

23. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 954 320 000 mk.

Voidaan lakkauttaa yksi hallinto-oikeustuomarin virka (A 29).

Ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudistamiseen liittyen vesioikeuksista voidaan 1.3.2000 lukien lakkauttaa 9 vesioikeustuomarin virkaa (3 A 29 ja 6 A 28), 18 vesioikeusinsinöörin virkaa (A 28) ja 4 vesioikeuslimnologin virkaa (A 28) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien ympäristölupavirastoihin momentilla 35.50.21 perustetaan kolme johtajan virkaa (A 29) ja 28 ympäristöneuvoksen virkaa (A 28).

Maaoikeuksien lakkauttamiseen liittyen käräjäoikeuksiin voidaan 1.10.2000 lukien perustaa 8 käräjätuomarin virkaa (A 28) ja samasta ajankohdasta lukien voidaan lakkauttaa 8 maaoikeustuomarin virkaa (A 28).

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	989 320 000
Maksullisen tietopalvelun erillismenot	16 000 000
Muut toimintamenot	973 320 000
Bruttotulot	35 000 000
Maksullisen tietopalvelun tulot	31 000 000
Muut tulot	4 000 000
Nettomenot	954 320 000

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 21 300 000 mk 75 henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 35.50.21, 178 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 26.05.21, 680 000 mk kolmen henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 26.06.21, 155 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 26.75.21, 410 000 mk määrärahan siirtona momentille 29.10.21 ja 245 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 35.40.21 sekä lisäyksenä 277 000 mk kahden henkilön palkkausmenojen siirtona momentilta 31.24.21.

Hovioikeuksiin saapui vuonna 1998 12 601 asiaa, mikä on 8 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Asioita ratkaistiin 12 466. Vuosina 1999 ja 2000 asiamäärien arvioidaan pysyvän samalla tasolla. Hovioikeudet järjestivät vuonna 1998 yli 900 suullista pääkäsittelyä. Näiden määrän arvioidaan lisääntyvän voimakkaasti.

Lääninoikeuksiin saapuneiden asioiden määrä on verotuksen oikaisu- ja muutoksenhakujärjestelmän kehittämisen johdosta vähentynyt. Vuonna 1998 lääninoikeuksiin saapui 19 027 ja ratkaistiin 19 365 asiaa. Vuosina 1999 ja 2000 asiamäärien arvioidaan ympäristöasiain muutoksenhakujärjestelmän uudistamisen ja uusien asiaryhmien johdosta hieman lisääntyvän. Toimintaan vaikuttaa vuonna 1999 toteutettava organisaatiouudistus.

Käräjäoikeuksiin saapui vuonna 1998 noin 950 000 ja ratkaistiin noin 940 000 asiaa. Asiamäärien kasvu johtui ennen muuta kiinteistöasioista, jotka lisääntyivät 35 %. Myös rikos-

asioiden määrä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna. Sen sijaan riita-asiat ja velkajärjestelyasiat vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna. Saapuvien asioiden määrän arvioidaan edelleen vuosina 1999 ja 2000 kasvavan. Kiinteistöasioiden osuus käräjäoikeuksiin saapuneista asioista oli 69 %. Painopisteenä vuonna 2000 on rikosasioiden uuden oikeudenkäyntimenettelyn vakiinnuttaminen sekä menettelyllisen yhteistyön kehittäminen syyttäjien kanssa.

Rovaniemen hovioikeuspiirissä on vireillä kokeilu, jossa hovioikeus osallistuu piirinsä käräjäoikeuksien tulosohjaukseen. Keskeistä hankkeessa on lainkäyttötoiminnan laatutavoitteiden määrittely ja asettaminen.

Maaoikeuksissa ratkaistiin vuonna 1998 noin 600 asiaa. Asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli 6,6 kk.

Vesioikeuksissa ratkaistiin vuonna 1998 775 asiaa. Keskimääräinen käsittelyaika katselmustoimituksessa olleissa asioissa oli 76 kk ja muissa asioissa 7,6 kk.

Vesiylioikeudessa, joka 1.11.1999 liitetään Vaasan hallinto-oikeuteen, ratkaistiin vuonna 1998 184 asiaa. Keskimääräinen käsittelyaika oli 5 kk.

Vakuutusoikeudesta annettua lakia muutettiin 1.4.1999 hallintolainkäyttölain voimaantulon johdosta. Muutos merkitsee muun muassa suullisten käsittelyjen käyttöönottamista sekä vakuutusoikeuden työskentelyn uudelleenorganisointia.

Vakuutusoikeuteen saapuneiden asioiden määrä on vähentynyt. Vuonna 1998 saapui noin 11 600 ja ratkaistiin noin 12 400 asiaa. Vuosina 1999 ja 2000 asiamäärien arvioidaan pysyvän samalla tasolla.

Työtuomioistuimessa käsiteltävät asiat ovat 1990-luvulla vähentyneet ja vuonna 1998 saapui noin 100 asiaa.

Markkinatuomioistuimessa ratkaistaan vuosittain noin 30 asiaa.

Talousarvion valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on alustavasti asettanut tuomioistuimille vuodeksi 2000 seuraavat tulostavoitteet.

Tunnusluvut:	1998 toteutuma	1999 tavoite	2000 tavoite
Keskimääräinen käsittelyaika, kk			
Hovioikeudet	6	7	7
Hallinto-oikeudet			
— veroasiat	8	7	7
— muut asiat	5	5	5
Käräjäoikeudet			
— rikosasiat	2	2	2
— laajat riita-asiat	7	6	6
— velkajärjestelyasiat	7	6	6
— summaariset asiat	2	2	2
Vakuutusoikeus	9	8	8
Työtuomioistuin	5	5	5
Markkinatuomioistuin	8	7	7
Taloudellisuus (mk/ratkaistut asiat)			
Hovioikeudet	12 292	13 160	13 200
Hallinto-oikeudet	5 457	5 648	5 700
Käräjäoikeudet (mk/painotettu suorite)	2 984	3 090	3 200
Vakuutusoikeus	1 800	2 095	2 100
Työtuomioistuin	47 135	40 000	40 000
Markkinatuomioistuin	44 857	41 429	42 000

Tuomioistuinten suoritteista lain (701/1993) mukaisesti perittävinä maksuina arvioidaan kertyvän noin 170 milj. mk momentille 12.25.01.

2000 määräraha	954 320 000
1999 määräraha	963 500 000
1998 tilinpäätös	949 853 970

29. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 21 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen sekä valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain nojalla määrättyjen korvausten maksamiseen.

2000 määräraha	21 000 000
1999 määräraha	20 000 000
1998 tilinpäätös	20 913 914

30. Oikeusapu

Selvitysosa: Kunnalliset yleiset oikeusaputoimistot siirrettiin valtion ylläpidettäviksi oikeusapu-uudistuksessa 1.6.1998. Valtion oikeusaputoimistot ovat edelleen siirtymävaiheessa, joskin 68 toimiston muutot uusiin tiloihin on suurimmalta osin toteutettu. Toiminnan kehittämisessä tavoitteena on oikeudellisten ongelmien ratkaiseminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa neuvoen, neuvotellen ja sopimuksia laatien. Tavoitteita toteutetaan muun muassa viiteryhmille tiedottamisen ja henkilökunnan koulutuksen avulla. Myös oikeusaputoimistojen hallintoa ja tulosohjausta kehitetään.

Velkaneuvonnan alueellisen saatavuuden turvaamiseksi selvitetään vaihtoehtoja ja valmistellaan tarvittavat esitykset.

21. Oikeusaputoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomääräraha 128 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kunnan tai järjestön ylläpitämän velkaneuvonnan järjestämiseen.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	140 300 000
Bruttotulot	12 300 000
Maksullisen toiminnan tulot	12 000 000
— Asiakaslaskutus	8 000 000
— Oikeusapumaksutulot	4 000 000
Muut tulot	300 000
Nettomenot	128 000 000

Vuonna 1998 valtion oikeusaputoimistoihin saapui noin 56 000 asiaa, mikä oli edellisvuotta vähemmän mm. siirtymäkauden ja säädetyn oikeusapumaksun vuoksi. Saapuvien asioiden määrän arvioidaan vuosina 1999 ja 2000 lisääntyvän, kun toiminta on saatu vakiinnutetuksi. Uutena tehtävänä oikeusaputoimistoille tuli maksuttomien oikeudenkäyntien taloudellisten myöntämisedellytysten selvittäminen. Näiden määrä oli puolessa vuodessa noin 11 000 kappaletta.

2000 määräraha	128 000 000
1999 määräraha	128 000 000
1998 tilinpäätös	95 400 000

50. Maksuton oikeudenkäynti ja eräät muut oikeudenhoitomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 183 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain (87/1973, muut. 105/1998), yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993, muut. 63/1997), ylei-

sestä oikeusavusta annetun lain (104/1998) sekä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/ 1997, muut. 107/1998) soveltamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Maksuton oikeudenkäynti	155 000 000
Asianomistajan avustaminen	1 000 000
Yksityishenkilön velkajärjestely	12 000 000
Syyttömästi syytetyn oikeudenkäyntikulujen korvaus	15 500 000
Yhteensä	183 500 000
2000 määräraha	183 500 000
1999 määräraha	183 500 000
1998 tilinpäätös	145 810 822

40. Syyttäjä- ja ulosottolaitos

Selvitysosa: Paikallistason syyttäjä- ja ulosottotoimi yhtenäistettiin ja siirrettiin oikeusministeriön hallinnonalalle vuonna 1996 toteutetussa kihlakuntauudistuksessa. Vuonna 1997 aloitti toimintansa valtakunnansyyttäjänvirasto.

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi syyttäjä- ja ulosottolaitoksen resursseja suunnataan edelleen vuonna 2000 talousrikostutkintaan, erityisperintään ja rikoshyödyn jäljittämiseen. Ulosottolainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelua jatketaan ja ulosottotointa kehitetään Ulosotto 2000 –toimikunnan ehdotusten pohjalta. Tärkeä osa ulosottotoimen kehittämistä on tietojärjestelmän uudistaminen.

21. Syyttäjä- ja ulosottolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 563 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtakunnansyyttäjänviraston, kihlakuntien syyttäjän- ja ulosottovirastojen, Ahvenanmaan maakunnansyyttäjän- ja maakunnanvoudinviraston toimintamenojen, kihlakunnanvirastojen syyttäjä- ja ulosotto-osastojen palkkaus-, matka-, ammattikirjallisuus- ja koulutusmenojen sekä ulosoton posti-, pankkipalvelu- ja lomakemenojen maksamiseen. Syyttäjä- ja ulosottolaitoksen keskitettyjen atk-järjestelmien käytöstä, ylläpidosta ja kehittämisestä aiheutuvat menot maksetaan samoin momentin määrärahasta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon edelliseltä vuodelta siirtyvänä määrärahana 6 000 000 mk ja lisäyksenä 800 000 mk ulosotto- ja syyttäjätointa koskevien tietoliikennemenojen siirtona momentilta 26.07.21.

Valtakunnansyyttäjänvirasto toimii kaksiportaiseksi muuttuneen syyttäjäorganisaation keskushallintoviranomaisena. Sen toiminnan keskeisenä tavoitteena vuonna 2000 on jänteVöittää syyttäjälaitoksen sisäisiä johtamis- ja ohjausjärjestelmiä ja lisätä toimenpiteitä rikosvastuun ja uuden rikosprosessin yhdenmukaisuuden toteuttamiseksi sekä asianomistajien korvausvaatimusten esittämiseksi.

Paikallissyyttäjälle saapui vuonna 1998 yhteensä noin 73 000 asiaa ja asioita ratkaistiin yhteensä noin 71 000. Syyttäjän ratkaisun varaan jäi näistä noin 18 000 asiaa. Vuosina 1999 ja 2000 asiamäärien arvioidaan rikostilanteen kehityksen myötä ja rikosprosessiuudistuksen johdosta kasvavan yli 80 000 asiaan. Syyttäjätoimen sisällöllisenä laatutavoitteena on perustelujen parantaminen syyttäjän ratkaisun varaan jäävissä asioissa. Joutuisuustavoitteena on syyteharkinnan suorittaminen kaikissa rikosasioissa niin, ettei se syyttäjästä riippuvasta syystä kestä yli kuutta kuukautta. Taloudelli-

suustavoitteeksi on alustavasti asetettu 1 706 mk/ratkaistu asia (toteutuma v. 1998 1 681 ja arvio v. 1999 1 655 mk/ratkaistu asia).

Ulosottoon saapui perittäväksi vuonna 1998 noin 2,2 milj. asiaa ja 18,4 mrd. markkaa. Ulosoton ulkopuolisen perinnän lisääntymisen ja uuden perintälain voimaantulon vuoksi asiamäärien ja perittävien markkamäärien arvioidaan laskevan hiukan vuosina 1999 ja 2000.

Ulosoton toimintaedellytyksiä parannetaan tehostamalla henkilöstön koulutusta. Harmaan talouden vähentämiseen tähtäävää erikoisperintää pyritään hyödyntämään kaikessa ulosottoperinnässä. Ulosoton tehokkuuden ja korkean laadun edellytyksenä on velalliskohtainen perimisasioiden käsittely ja tietotekniikan hyödyntäminen. Tavoitteena on ottaa uusi ulosoton tietojärjestelmä käyttöön vuonna 2002.

Oikeusministeriö on asettanut talousarvion valmistelun yhteydessä ulosottolaitokselle vuodelle 2000 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Tunnuslukutaulukko	1998 toteutuma	1999 tavoite	2000 tavoite
Täytäntöönpanon onnistuminen			
— osuus käsitellyistä asioista, %	41	42	40
— osuus käsitellyistä markkamääristä, %	19	21	18
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	7,2	6,7	6,5
Taloudellisuus (toimintamenot/käsitellyt asiat)			
— Ulosottovirastot, mk	156	167	180
— Ulosotto-osastot, mk	137	149	160

Ulosottomaksuina arvioidaan momentille 12.25.47 kertyvän 230 milj. mk. Tuloilla voidaan kattaa noin 55 % ulosottolaitoksen menoista.

2000 määräraha	563 000 000
1999 määräraha	568 350 000
1998 tilinpäätös	552 700 000

50. Vankeinhoitolaitos

Selvitysosa: Keskivankiluvun arvioidaan vuonna 2000 olevan noin 2 800 vankia. Oikeusministeriössä valmistellun laitoskannan kehittämissuunnitelman mukaisesti käynnistetään pitkäjänteinen perusparannusohjelma heikkokuntoisten ja hygieenisesti ala-arvoisten tilojen kunnostamiseksi.

Oikeusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti vankeinhoitolaitokselle vuodeksi 2000 seuraavat toiminta- ja taloudellisuustavoitteet:

Työsiirtoloiden ja avovankiloiden paikkaluku pyritään säilyttämään vähintään nykyisenä pitäen tavoitteena, että vankeusvangeista keskimäärin kolmasosa suorittaisi rangaistustaan avolaitoksessa.

Turvallisuuden ja järjestyksen ylläpidossa laitoksissa on erityisenä tavoitteena estää mahdollisimman tehokkaasti huumausaineiden salakuljettamista, kauppaa ja käyttöä. Toiminnan sisältöä koskevia tärkeimpiä kehittämiskohteita ovat vuonna 2000 vankien toimintakyvyn systemaattisen arviointimenettelyn käyttöönotto, tuotannollisen ja valmentavan työtoiminnan eriyttäminen sekä rikoksetonta ja päihteetöntä elämäntapaa edistävien toimintaohjelmien entistä laajempi käyttöönotto. Lisäksi kehitetään toiminnan vaikuttavuuden seurantamenettelyä.

Vankeinhoitolaitoksen toimintamenot yhtä vankia kohti vuodessa ovat keskimäärin 246 900 mk (229 400 mk vuonna 1999 ja 245 000 mk vuonna 1998).

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 691 200 000 mk.

Kestilän varavankilan johtajan virka (A 26) lakkautetaan 1.1.2000 lukien.

Määrärahasta saa käyttää vankeinhoitolaitoksen työtoiminnan liiketaloudellisten suoritteiden hintojen alentamiseen enintään 16 500 000 mk. Määrärahaa saa käyttää myös palvelussuhdeasuntojen liiketaloudellisin perustein määräytyvien vuokrien alentamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 283 000 mk kahden viran palkkausmenojen siirtona momentilta 27.10.21 ja vähennyksenä 400 000 mk mielentilatutkimuksista aiheutuvien menojen siirtona mometille 33.06.26. Vankeinhoitolaitoksen alaisten sairaaloiden tekemät mielentilatutkimukset muutetaan maksulliseksi toiminnaksi. Nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina on otettu huomioon laitosmyymälöiden myyntitulot ja tulot mielentilatutkimuksista. EU:n osarahoittamana hankkeena toteutetaan vankien työllistämisprojekti. Kansallisen rahoitusosuuden arvioidaan vuonna 2000 olevan 500 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	708 400 000
Bruttotulot	17 200 000
Laitosmyymälöiden tulot	16 800 000
Tulot mielentilatutkimuksista	400 000
Nettomenot	691 200 000
2000 määräraha	691 200 000
1999 määräraha	688 200 000
1998 tilinpäätös	678 650 000

50. Kriminaalihuollon korvaukset ja avustukset (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 68 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kriminaalihuollon järjestämisestä ja rahoituksesta annetun lain nojalla korvausten ja avustusten maksamiseen Kriminaalihuoltoyhdistykselle ja eräille muille yhteisöille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Korvaus yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanosta	62 200 000
Avustus kriminaalihuoltoon (enintään)	3 200 000
Avustus kriminaalihuollon perustamishankkeisiin (enintään)	3 400 000
Yhteensä	68 800 000

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

Kriminaalihuollon keskeiset kehittämiskohteet ovat ehdonalaisen vapauden sisällön kehittäminen ja vaikuttavuusarvioinnit mahdollistavan asiakastietojärjestelmän suunnittelu ja toteuttaminen.

Yhdyskuntapalvelutuomioita arvellaan tulevan toimeenpantaviksi vuoden aikana 3 800 (vuonna 1998 3 762). Vuoden aikana arvioidaan pantavan toimeen 290 000 (275 780) yhdyskuntapalvelutuntia. Yhden tunnin hinnan arvioidaan olevan 133 mk (137 mk). Arvioitu korvauksen suuruus vuodelta 2000 on 38 700 000 mk.

Ehdonalaisesti vapautuneita arvioidaan olevan kerrallaan valvonnassa keskimäärin 1 300 (1 201). Valvontapäiviä on 460 000 (438 448) ja yhden päivän hinta on 24 mk (20 mk). Arvioitu korvauksen suuruus vuodelta 2000 on 11 000 000 mk.

Ehdollisesti rangaistuja nuoria arvioidaan olevan kerrallaan valvonnassa keskimäärin 1 800 (1 709). Valvontapäiviä on 650 000 (623 785) ja yhden päivän hinta on 16 mk (16 mk). Arvioitu korvauksen suuruus vuodelta 2000 on 10 000 000 mk.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen laiksi nuorisorangaistuskokeilun jatkamisesta. Uusia nuorisorangaistustuomioita arvioidaan olevan 100 (42). Arvioitu korvauksen suuruus vuodelta 2000 on 2 500 000 mk.

Kriminaalihuoltoon myönnettävästä avustuksesta on tarkoitus käyttää enintään 150 000 mk Kriminaalihuoltoyhdistyksen lainojen ly-

hennyksiin ja muihin luotosta aiheutuviin menoihin. Henkilöstön määrän yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanotehtävissä arvioidaan olevan 272 (259) henkilötyövuotta.

2000 määräraha	68 800 000
1999 määräraha	64 300 000
1998 tilinpäätös	62 500 000

74. Uudisrakennukset ja perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 113 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös maarakennushankkeisiin, rakennustuotannon tehostamiseen tarvittaviin selvityksiin ja suunnitelmiin sekä hankemäärärahalla palkatun henkilökunnan koulutukseen. Määrärahaa saa käyttää myös vankien työllistämiseen puolustusministeriön, opetusministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja liikenneministeriön hallinnonalojen työkohteissa. Määrärahasta saadaan lisäksi käyttää enintään 3 000 000 mk kunnan omistuksessa olevissa kulttuurihistoriallisesti arvokkaissa kohteissa työsiirtolatyönä tehtävistä kunnostustöistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Kunnan kanssa on tällöin sovittava kohteen kunnostamista ja käyttöä koskevista ehdoista.

Käyttösuunnitelma:

	Hanke	Hyöty-ala m^2	Kustannusarvio 1 000 mk	mk/m^2	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Talonrakennusten suunnittelu					2 969 000
2.	Pienehköt hankkeet					6 000 000
3.	Helsingin keskusvankilan perusparannus	11 260	84 500	7 504	12 500 000	8 000 000
4.	Vaasan lääninvankilan peruskorjaus ja lisärakentaminen	3 452	39 535	11 453	32 000 000	7 535 000
5.	Sukevan keskusvankilan peruskorjaus	1 622	21 496	13 253	21 000 000	496 000
6.	Vantaan lääninvankila	8 409	136 700	16 256	10 550 000	54 000 000
7.	Riihimäen keskusvankilan perusparannus	8 418	88 348	10 495		2 000 000
8.	Työsiirtolat					32 400 000
Yhteensä						113 400 000

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Edellä lueteltujen hankkeiden lisäperusteluina esitetään seuraavaa:

3. Helsingin keskusvankilan perusparannuksen kustannusarvio on tarkistettu siten, että se kattaa koko laitoksen perusparannuksen turvajärjestelmineen.

6. Vantaan lääninvankilan kustannusarvio on tarkistettu kustannustason nousun ja suunnitelmiin tehtyjen muutosten mukaisesti.

7. Kustannusarvio perustuu alustavaan hankesuunnitelmaan. Myönnettävällä määrärahalla käynnistetään selliosastojen perusparannuksen jatkosuunnittelu.

8. Määrärahalla työllistetään 190 vankia Suomenlinnan, Ojoisten, Haminan ja Helsingin työsiirtoloissa sekä Turun lääninvankilan ja Uudenmaan lääninvankilan avo-osastolla.

Edellä olevien kohtien 3-7 hankkeista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 72 milj. mk vuonna 2001, 30 milj. mk vuonna 2002 ja 27 milj. mk vuonna 2003.

2000 määräraha	113 400 000
1999 määräraha	67 900 000
1998 tilinpäätös	86 500 000

70. Vaalimenot

21. Vaalimenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 96 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vaalilain (714/1998), saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) ja menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetun lain (571/1987) mukaisesti eduskuntavaaleista, presidentinvaalista, kunnallisvaaleista, europarlamenttivaaleista, saamelaiskäräjävaaleista ja neuvoa-antavista kansanäänestyksistä sekä niiden tulosten kokoamisesta ja tietojenkäsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 2000 toimitettavat presidentinvaalit ja kunnallisvaalit.

2000 määräraha	96 500 000
1999 määräraha	139 600 000
1998 tilinpäätös	3 989 350

Pääluokka 26
SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan vuonna 2000 olevan 16 670 henkilötyövuotta.

Hallinnonalan keskeiset toimintalinjat ovat:

Hallinnon hajauttamista jatketaan. Vahvistetaan paikallis- ja aluehallinnon edellytyksiä ottaa vastaan uutta päätösvaltaa turvaten myös päätöksenteon kansanvaltainen ohjaus. Aluehallinnon kokoamista jatketaan.

Hallinnon rakenteita kevennetään ja yksinkertaistetaan erityisesti palvelujen tuotannossa ja jakelussa tietotekniikan lisääntyvään hyväksikäyttöön tukeutuen. Samalla hallinnon toimintoja sijoitetaan tasapainoisesti maan eri osiin, varsinkin maakuntakeskuksiin.

Hallinnon asiakkaille luodaan varmennettu sähköinen identiteetti. Soveltuvat palvelut viedään mahdollisimman pitkälle sähköisiin tietoverkkoihin.

Toimintakykyisten ja taloudellisesti toimivien kuntien ja kuntaverkostojen luomista edistetään. Kannusteita kuntien yhdistymiseen ylläpidetään ja menettelyjä kuntien vapaaehtoiseksi yhdistymiseksi tuetaan sekä kehitetään kuntien välistä seudullista yhteistyötä.

Kuntien talouden ja toiminnan analyysimenetelmiä kehitetään ja kuntien suoriutumista hyvinvointitehtävästä arvioidaan.

Kunnan omavastuisuutta ja sisäisen demokratian toimivuutta edistetään. Asukkaiden suorien osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien merkitystä korostetaan sekä lisätään kunnan käytännön toiminnassa.

EU:n tavoiteohjelmatyössä painottuu rakennerahasto-ohjelmien nykyisen ohjelmakauden loppuunsaattamisen varmistaminen, vaikuttavuuden arviointi ja seuranta.

Samanaikaisesti nykyisen ohjelmakauden loppuunsaattamisen kanssa valmistaudutaan EU:n rakennerahastojen uuteen ohjelmakauteen. Uudistamisessa keskitytään erityisesti hallinnoinnin ja päätöksenteon tehostamiseen. Uusien ohjelmien toteutus alkaa vuonna 2000.

Kansallisen aluepolitiikan uudistamista jatketaan vahvistamalla kaupunki- ja maaseutupolitiikkaa, edistämällä kaupunkien ja maaseudun vuorovaikutusta sekä uudistamalla osaamiskeskusohjelmaa.

Ulkomaalaislain kokonaisuudistuksen valmistelu aloitetaan. Kansalaisuuslain uudistusta valmistellaan samassa tahdissa muiden pohjoismaiden kanssa.

Turvapaikka- ja maahanmuuttoasioiden käsittelyä parannetaan siirtämällä turvapaikkatutkinta poliisilta asteittain ulkomaalaisvirastolle.

Yhteistyötä maahanmuutto- ja turvapaikka-asioissa Venäjän ja Baltian maiden kanssa jatketaan ja kehitetään.

Kansalaisten saamien poliisin peruspalvelujen määrä ja laatu pyritään turvaamaan maan kaikissa osissa. Poliisin toiminta painottuu hälytystehtävien hoitamiseen, lähipoliisitoiminnan laajenta-

miseen osaksi poliisin perustoimintaa, vakavien yksilöön kohdistuvien rikosten, huumerikollisuuden sekä talousrikollisuuden torjuntaan.

Poliisin henkilöresurssien riittävyyden turvaamiseksi peruskoulutusta lisätään vastaamaan lähivuosina kasvavaa luontaista poistumaa. Koulutuksen sisältöä kehitetään ottaen huomioon mm. uusien rikollisuusmuotojen vaatima asiantuntemus ja tekninen osaaminen.

Hätäkeskusjärjestelmä uudistetaan asteittain perustamalla vuoden 2005 loppuun mennessä viranomaisia yhteisesti palvelevat hätäkeskukset.

Pelastustoimen palvelut järjestetään uuden pelastustoimen lainsäädännön mukaisesti. Pelastustoimen laitteita koskevat käytännön valvontatehtävät siirretään turvatekniikan keskukselle.

Laaditaan selvitys pelastustoimen tulevaisuuden järjestämisvaihtoehdoista tavoitteena mahdollisimman tehokas ja taloudellinen kokonaisjärjestelmä.

Rajanvalvonta painottuu Euroopan unionin ulkorajoina oleville Suomen rajoille. Ulkorajojen rajanylityspaikoilla tarkastetaan kaikki maahan tulevat ja maasta lähtevät henkilöt Schengenin sopimusten periaatteiden mukaisesti.

Laiton maahantulo on sisäisen turvallisuuden kasvava ongelma Euroopan unionin alueella. Rajavalvontaa ja rajatarkastuksia kehitetään siten, että ne ovat entistä paremmin osana laittoman maahantulon torjuntaa.

Rajavartiolaitos ylläpitää jatkuvaa meripelastuspalvelun johtamis- ja suoritusvalmiutta. Yhteistoiminnassa puolustusvoimien kanssa rajavartiolaitos ylläpitää puolustusvalmiutta sekä antaa sotilaskoulutusta rajavartiolaitoksen palvelukseen määrätyille asevelvollisille.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1998-2000

		v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk	Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
01.	Sisäasiainministeriö	108 953	110 656	113 383	+ 2 727	+ 2
02.	Ulkomaalaisvirasto	27 937	26 578	33 000	+ 6 422	+ 24
05.	Lääninhallitukset	279 431	282 879	256 766	- 26 113	- 9
06.	Rekisterihallinto	114 379	135 760	157 838	+ 22 078	+ 16
07.	Kihlakunnat	209 328	223 150	233 382	+ 10 232	+ 5
75.	Poliisitoimi	2 703 533	2 796 585	3 135 050	+ 338 465	+ 12
80.	Pelastustoimi	110 048	127 760	126 227	- 1 533	- 1
90.	Rajavartiolaitos	938 964	958 000	992 600	+ 34 600	+ 4
97.	Avustukset kunnille	1 290 408	1 256 900	1 338 800	+ 81 900	+ 7
98.	Alueiden kehittäminen	735 047	324 547	655 430	+ 330 883	+ 102
	Yhteensä	**6 518 027**	**6 242 815**	**7 042 476**	**+ 799 661**	**+ 13**

01. Sisäasiainministeriö

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 113 383 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	113 883 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	300 000
Muut toimintamenot	113 583 000
Bruttotulot	500 000
Maksullisen toiminnan tulot	300 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	200 000
— muut suoritteet	100 000
Muut tulot	200 000
Nettomenot	113 383 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 145 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 26.06.21, 420 000 mk kahden henkilötyövuoden siirtona momentilta 26.75.21, 1 044 000 mk vuokramenojen kasvuna, 4 000 000 mk hallinnon sähköiseen asiointiin liittyvinä menoina ja 300 000 mk työpaikkaruokailun tukemiseen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 182 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 26.06.21 ja 4 000 000 mk 15 henkilötyövuoden siirtona momentille 26.75.21.

2000 määräraha	113 383 000
1999 määräraha	110 656 000
1998 tilinpäätös	108 953 000

02. Ulkomaalaisvirasto

Selvitysosa: Ulkomaalaisvirasto käsittelee ja ratkaisee ulkomaalaisten maahantuloon, maassa oleskeluun, pakolaisuuteen sekä kansalaisuuteen liittyviä asioita. Ulkomaalaisvirasto pitää ulkomaalaisrekisteriä ja tuottaa viranomaisille ja kansainvälisille järjestöille näiden tarvitsemaa tietoa.

Ulkomaalaisvirasto toteuttaa Suomen virallista maahanmuutto- ja pakolaispolitiikkaa, jonka keskeisenä periaatteena on hallitun maahanmuuton edistäminen. Tämä tarkoittaa toisaalta avoimuuden, kansainvälisyyden, ihmis- ja perusoikeuksien, hyvän hallinnon ja oikeusturvan periaatteiden korostamista sekä toisaalta maahanmuuttoon liittyvien väärinkäytösten estämistä. Hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti ulkomaalaisviraston asiakaspalvelun tavoitteena on sujuva päätöksenteko, aktiivinen tiedottaminen ja selkeä neuvonta.

Sisäasiainministeriö on asettanut ulkomaalaisvirastolle seuraavat tulostavoitteet:

— Päätöksenteko on oikeusvarmaa ja nopeaa. Resursseja kohdennetaan joustavasti niin, että maahanmuuttoon, pakolaisuuteen, turvapaikkaan ja kansalaisuuteen liittyvien asioiden läpivientiajat eivät muodostu minkään asiaryhmän osalta hakijan kannalta kohtuuttomiksi.

— Turvapaikkatutkinnan siirto poliisilta ulkomaalaisvirastoon aloitetaan.

— Ulkomaalaisviraston pitämä ulkomaalaisrekisteri palvelee ulkomaalaisten maahantulon, maassa oleskelun ja työnteon sallimiseksi tietoja tarvitsevia viranomaisia. Tietojärjestelmä on saatettu Schengen-tietojärjestelmän käytön ja tietojenvaihdon edellyttämään kuntoon.

Panostietoja	1995	1996	1997	1998	1999 TA	2000 TAE
Nettomenot (1 000 mk)	24 086	23 997	25 871	27 765	26 578	33 000
Tulot (1 000 mk)	2 100	2 246	2 861	8 269	10 000	6 000
Bruttomenot (1 000 mk)	26 186	26 243	28 732	36 034	36 578	39 000
Henkilötyövuodet	89	91	104	120	122	122
Hakemusasiat						
Palvelujen tarve						
Maahanmuutto — oleskelu- ja työluvat, lausunnot lupa-asioissa, maastapoistaminen	12 304	13 410	15 259	16 592	17 700	20 300
Pakolaisuus — turvapaikka- ja pakolaisasiat, perheenyhdistäminen, matkustusasiakirjat	3 800	3 438	4 481	4 993	5 400	6 000
Kansalaisuus — hakemukset, ilmoitukset, selvitykset ja tiedustelut	3 951	4 070	5 006	5 216	4 900	4 900
Palvelujen tarve yhteensä	20 055	20 918	24 746	26 801	28 000	31 200
Ratkaisut						
Maahanmuutto — oleskelu- ja työluvat, lausunnot lupa-asioissa, maastapoistaminen	11 920	12 442	14 157	15 220	15 900	24 600
Pakolaisuus — turvapaikka- ja pakolaisasiat, perheenyhdistäminen, matkustusasiakirjat	3 475	3 826	3 615	4 487	5 000	6 500
Kansalaisuus — hakemukset, ilmoitukset, selvitykset ja tiedustelut	2 314	2 418	2 829	6 580	8 000	4 900
Ratkaisut yhteensä	17 709	18 686	20 601	26 287	28 900	36 000
Ratkaisut / htv	199	205	198	219	237	277
Ratkaisut mk / nettomenot	1 360	1 284	1 256	1 056	920	917
Henkilöresurssien käyttö %						
Maahanmuutto	22	22	20	18	18	23
Pakolaisuus	22	22	20	18	18	26
Kansalaisuus	14	14	17	28	26	16
Tieto- ja tukipalvelut	42	42	43	36	38	35

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 33 000 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	39 000 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	9 900 000
Muut toimintamenot	29 100 000
Bruttotulot	6 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— julkisoikeudelliset tulot	5 800 000
Muut tulot	200 000
Nettomenot	33 000 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon turvapaikka- ja kansalaisuusasioiden käsittelyn tehostamiseksi 3 000 000 mk, muutoksenhaun laajenemisen vuoksi 2 000 000 mk, tietojärjestelmän kehittämiseksi 1 000 000 mk sekä DNA-testauksen käyttöönottamiseksi 400 000 mk.

2000 määräraha	33 000 000
1999 määräraha	26 578 000
1999 lisämääräraha	2 500 000
1998 tilinpäätös	27 937 000

05. Lääninhallitukset

Selvitysosa: Lääninhallitus on monitoimialainen alueellinen valtion viranomainen. Lääninhallitus toimii läänissä yleisenä hallintoviranomaisena ja seitsemän eri ministeriön aluehallintoviranomaisena turvallisuus-, valvonta- ja asiantuntijatehtävissä, alaisensa valtionhallinnon ohjaajana sekä toimialansa peruspalvelujen saatavuuden ja laadun arvioinnissa.

Vuonna 1997 toteutuneeseen lääniuudistukseen liittyy vuoteen 2001 ulottuva säästötavoite, johon liittyvät säästötoimet painottuvat erityisesti johto- ja hallinto-organisaation keventämiseen.

Lääninhallitusten voimavarat jakaantuvat seuraavasti:

	%
Sosiaali- ja terveystoimi	23
Sivistystoimi	21
Kilpailu- ja kuluttaja-asiat	6
Liikennehallinto	7
Pelastushallinto	5
Oikeushallinto	4
Palvelut alaiselle hallinnolle ja muille viranomaisille	14
Muu asiakaspalvelu	8
Muu hallinto	12

Lääninhallituksia ohjaavat ministeriöt ja keskushallinnon virastot ovat asettaneet lääninhallituksille seuraavat yhteiset tulostavoitteet vuodelle 2000:

Eri toimialoille yhteiset tavoitteet

Väestön tarvitsemien palvelujen yhdenvertaista saavutettavuutta läänin eri osissa arvioidaan ja valvotaan erityislainsäädännön antamin valtuuksin sekä vaikutetaan epäkohtien korjaamiseen.

Lääninhallitukset tehostavat alueellista ja paikallista terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä parantamalla eri toimijoiden yhteistyötä ja verkostoitumista. Kuusivuotiaiden esiopetusta kehitetään sosiaali- ja opetustoimen yhteistyönä. Huumausaineiden saatavuutta ja käyttöä ehkäistään, niistä aiheutuvia riskejä vähennetään ja hoitoa edistetään sosiaali- ja terveysviranomaisten, ope-

tusviranomaisten, poliisin ja liikennehallinnon toimin yhteistyössä syyttäjä- ja oikeusviranomaisten kanssa. Koko väestöön kohdistuvien toimenpiteiden lisäksi toimenpiteitä suunnataan riskiryhmille. Eri toimijoiden välistä yhteistyötä lisätään mielenterveysongelmien ehkäisemiseksi.

Lääninhallitukset edistävät toimenpiteitä ja eri viranomaisten yhteishankkeita rikolliselle uralle ajautumisen ehkäisemiseksi.

Kilpailu- ja kuluttaja-asiat

Selvitetään kilpailunrajoituksia keskittyen Kilpailuviraston määrittelemiin painopistealueisiin, erityisesti julkisen vallan toimintaan markkinoilla, vähittäiskauppaan ja liikenteeseen.

Kuntien tuoteturvallisuusvalvonnan tason arvioinnin ensimmäinen vaihe saatetaan loppuun. Kulutustavaroiden markkinavalvonnassa lääninhallitukset toimivat yhteisesti sovitun työnjaon mukaisesti. Kuluttajien turvallisuuden kannalta keskeisten palvelujen valvontaa jatketaan.

Yhdessä Kuluttajaviraston kanssa tehdään valtakunnallisia ja alueellisia hintavertailuja sekä eurohintaseurantaa. Vertailujen tuloksia julkaistaan myös euromääräisinä. Lisäksi annetaan kuluttajille tietoa hyödykkeiden laadusta ja tarjonnasta. Vertailujen tulokset saatetaan mahdollisimman hyvin läänin asukkaiden tietoon.

Eurohintamerkintöjen käytön laajuutta ja oikeellisuutta seurataan.

Liikennehallinto

Lääninhallitusten toimintaa kehitetään niin, että ne voivat toimia alueellisena liikennejärjestelmätason asiantuntijana yhteistyössä muiden asianomaisten viranomaisten kanssa.

Lääninhallitukset turvaavat joukkoliikennepalvelujen alueellisen laajuuden ja kattavuuden. Erityistä huomiota kiinnitetään liityntäyhteyksien toimivuuteen. Lääninhallitukset tehostavat joukkoliikenteen kehittämiseksi, täysimääräiseksi hyödyntämiseksi ja erilliskuljetusten vähentämiseksi yhteistyötä kuntien kanssa ja edistävät henkilöliikenteen logistista osaamista liikenteenhoidon tehostamiseksi.

Läänissä toteutetaan valtioneuvoston 28.8.1997 tekemää periaatepäätöstä tieliikenteen turvallisuuden parantamisesta, vuosille 1997-2000 suunnattua valtakunnallista liikennesuunnitelmaa ja läänin omia liikenneturvallisuussuunnitelmia. Läänin alueen kuntien liikenneturvallisuustyötä tuetaan ja aktivoidaan.

Sivistystoimi

Oppilaitosverkon ja ylläpitojärjestelmän kehittymistä, koulutuksen alueellista saavutettavuutta, tuloksellisuutta ja oppilaan oikeusturvan toteumista seurataan ja arvioidaan. Erityistä huomiota kiinnitetään ammattitaitoisen työvoiman tuottamiseen ja koulutuksen jälkeiseen työllistymiseen.

Ammatillisen koulutustarpeen alueellista ennakointia kehitetään yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa huomioon ottaen työelämän tarpeet sekä ikääntyvän väestön ja nuorten ikäluokkien koulutuskysyntä. Ammatillisen lisäkoulutuksen hankinnalla edistetään ammattitutkintojärjestelmän laajentamista, elinikäistä oppimista sekä koulutuksen ja työelämän yhteistyötä. Valtakunnallista yhteishakujärjestelmää toteutettaessa kiinnitetään erityistä huomiota neuvontapalveluihin.

Opetustoimen henkilöstökoulutusta toteutetaan ottaen huomioon koululainsäädännön uudistuksen toteutumiseen liittyvät tarpeet.

Kuntien kirjasto- ja tietopalvelujen saatavuutta, laatua ja taloudellisuutta seurataan ja arvioidaan sekä edistetään kuntien välistä yhteistyötä kirjasto- ja tietopalvelujen järjestämisessä.

Liikuntalain uudistuksen toteutumiseen liittyvät tarpeet otetaan huomioon alueellisessa ohjauksessa. Liikunta- ja nuorisotoimen sekä taiteen valtakunnalliset tavoitteet toteutetaan ja toimenpiteitä yhteensovitetaan ja arvioidaan yhteistyössä alueellisten asiantuntijaverkostojen kanssa sekä kehitetään tietohuoltoa ja kansainvälistä yhteistyötä osana alueellisten ja kansainvälisten sivistys- ja kulttuuripalvelujen verkkoa.

Lääninhallituksen ja alueellisten taidetoimikuntien sekä niiden henkilöstön yhteistoimintaa kehitetään tavoitteena alueellisen kulttuuritoiminnan ja sen arvioinnin kehittäminen.

Lääninhallitus osallistuu opetusministeriön hallinnonalan rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoon.

Sosiaali- ja terveystoimi

Lääninhallitukset tukevat kuntia hyvinvointipoliittisten ohjelmien laatimisessa ja toteuttamisessa. Keskeisiä kehittämisalueita ovat lasten ja nuorten terve kasvu ja kehitys, ikääntyvän väestön työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen, laaja-alainen mielenterveystyö, sosiaali- ja terveydenhuollon kuntoutuspalvelujen kehittäminen ja saatavuuden edistäminen, väestöryhmien välisten terveyserojen ja sosiaalisen eriarvoisuuden vähentäminen sekä syrjäytymiskehityksen katkaisu.

Alkoholijuomien vähittäismyynnin ja anniskelun valvontaa ja lupahallintoa kehitetään osana yleistä sosiaali- ja terveyspolitiikkaa sekä toteutetaan kansallisia alkoholi- ja huumeohjelmia läänin alueella. Tupakkalain uudistamisen tehokkaasta toimeenpanosta huolehditaan.

Seurannan, arvioinnin ja erityislakien mukaisen valvonnan avulla varmistetaan toimeentuloturva sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen lainmukaisuus, saatavuus, laatu ja alueellisesti tasapainoinen kehitys. Sosiaali- ja terveyspalvelujen riittävyyttä ja asianmukaisuutta seurataan ja edistetään ottaen erityisesti huomioon vammais-, päivähoito-, mielenterveys- ja vanhustenhuollon palvelut sekä yksityiset sosiaali- ja terveyspalvelut. Palvelujärjestelmän toimivuutta ja avopalveluja edistetään palvelujen tehokasta yhteensovitusta ja palvelurakenteita kehittämällä.

Ympäristöterveydenhuollossa jatketaan edelleen yhteistyötä alueellisten ympäristökeskusten kanssa erityisesti asumisterveyteen ja ympäristölupamenettelyyn liittyvissä asioissa. Erityisesti kiinnitetään huomiota siihen, että kunnat suorittavat vastuullaan olevaa valvontaa riittävästi ja tasapuolisesti.

Eläinlääkintä

Eläinten terveydenhuoltojärjestelmän ja -suunnitelmien toteutusta edistetään. Valmiuskoulutuksen ja -suunnitelmien toimivuutta selvitetään läänikohtaisilla harjoituksilla helposti leviävien ja vaarallisten eläintautien torjunnassa. Koe-eläintoiminnan valvontaa tehostetaan. Eläinten lääkityksen valvontaa kohdennetaan.

Elintarvikevalvonta

Kuntien elintarvikevalvonnan arvioinnin tulokset käytetään hyväksi valvonnan kehittämisessä. Kuntien välistä yhteistyötä ympäristöterveydenhuollon järjestämisessä edistetään. Kuntien valvontaan kuuluvien tuotantolaitosten omavalvonnan toimivuus varmistetaan. Kasvisten laadunvalvonta kattaa vähimmäismyynnin toimipaikat.

Oikeushallinto

Lääninhallitukset vastaavat kihlakunnan ulosottovirastojen ja kihlakunnanvirastojen ulosotto-osastojen toiminnan ohjauksesta muun muassa huolehtimalla osaltaan ulosottopiirien tarkastamisesta ja kouluttamisesta sekä tulosohjauksesta. Vuonna 2000 painopistealue on ulosottopiirien henkilöstön kehittäminen. Tämä tapahtuu luomalla ns. lääninkouluttajajärjestelmä ja uudistamalla ulosoton koulutusta yhdessä oikeusministeriön kanssa.

Pelastustoimi

Lääninhallitukset ohjaavat ja opastavat kuntia pelastustoimen uuden lainsäädännön edellyttämien uudistusten toteuttamisessa. Erityisesti lääninhallitukset keskittyvät palvelutason määrittelyn ohjaamiseen ja valvontaan.

Lääninhallitukset tehostavat palotarkastusten valvontaa tarkastusten saattamiseksi lain edellyttämälle tasolle.

Poliisitoimi

Poliisitoiminnan painopistealueena olevan lähipoliisitoiminnan tukemiseksi lääninhallitukset huolehtivat siitä, että poliisin ja erityisesti sosiaali- ja terveysviranomaisten, kouluviranomaisten sekä muiden viranomaisten ja sidosryhmien yhteistyö painottuu rikosten ja häiriöiden taustalla olevien syiden selvittämiseen ja tapahtumien ennalta ehkäisemiseen.

Hallinto

Lääninhallitukset parantavat palvelujaan ottamalla käyttöön asiakaspalautejärjestelmiä, palvelusitoumuksia, lisäämällä tarjoamiaan sähköisiä palveluja ja edistämällä sähköisen asioinnin toteuttamista ja yhteispalvelua alaisessaan hallinnossa.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 256 766 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	286 716 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	25 220 000
Muut toimintamenot	261 496 000
Bruttotulot	29 950 000
Maksullisen toiminnan tulot	29 250 000
— rekisterihallinnon tulot	150 000
— muut suoritteet	29 100 000
Muut tulot	700 000
Nettomenot	256 766 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 178 000 mk yhden viran palkkauksina siirtona momentilta 25.10.23, 1 008 000 mk Lapin lääninhallituksen johtokeskuksen kiinteistömenoina, sekä 800 000 mk henkilöstöravintoloiden vuokramenoina ja käyttökorvauksina.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 529 000 mk kahden viran siirtona momentille 26.06.21, 162 000 mk yhden viran siirtona momentille 26.07.21, 311 000 mk yhden viran siirtona momentille 29.01.21 ja 1 110 000 mk neljän viran siirtona momentille 32.10.22. Lisäksi on lääninhallitusten maksupäätöksen mukaisten julkisoikeudellisten tulojen nettouttamisen vuoksi vähennetty 24 050 000 mk, jotka on aiemmin tuloutettu momentille 12.26.(05).

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lääniuudistuksen vuodelle 2000 kohdistuvat vähennykset.

2000 määräraha	256 766 000
1999 määräraha	282 879 000
1999 lisämääräraha	1 008 000
1998 tilinpäätös	279 430 996

06. Rekisterihallinto

Selvitysosa: Rekisterihallinnon paikallisviranomaisina toimii 37 maistraattia, joiden toimialueena on yksi tai useampia kihlakuntia. Maistraateista 24 toimii kihlakunnan viraston osastona ja 13 erillisenä virastona. Ahvenanmaalla rekisterihallinnon paikallisviranomaisen tehtävät hoitaa lääninhallitus. Maistraatit hoitavat väestökirjanpidon, kaupparekisterin ja yhdistysrekisterin paikallisviranomaisen tehtäviä ja eräitä yleishallintotehtäviä sekä holhousviranomaisen tehtäviä. Väestökirjanpidon keskusviranomaisena toimii Väestörekisterikeskus.

Sisäasiainministeriö on asettanut rekisterihallinnolle yleisesti ja Väestörekisterikeskukselle erikseen seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

	1998 toteutuma	1999 arvio	2000 tavoite
Yhteinen tulostavoite			
Osoitteista vastaa tosiasiallisen kotikunnan ja asuinpaikan osoitetta (%)	97	97	98
Väestörekisterikeskus			
Muuttoilmoituksista saadaan puhelimitse tai internetin välityksellä (%)	45	45	50
Väestötietoja luovutetaan ja käytetään hyväksi yhteiskunnan tietohuollossa (milj. tietoyksikköä)	245	210	230
Syntymä- ja kuolintiedoista saadaan sairaaloista konekielisesti (%)	-	4	10

Rekisterihallinnon yhteinen tulostavoite on, että väestötietojärjestelmän uusi tietotekninen ratkaisu vastaa järjestelmän käyttäjien toiminnallisia ja teknisiä tarpeita.

Maistraatteja ohjaavat ministeriöt ovat asettaneet maistraateille seuraavat tulostavoitteet:

— Maistraatit lisäävät tietopalveluaan kunnille, yksityiselle sektorille ja taloyhtiöille vuoden 1999 tasosta.

— Väestökirjanpitoon liittyvät, tietokoneella annettavat todistukset ja tavanomaiset julkisen notaarin todistukset annetaan asiakkaalle odottaessa tai ne lähetetään postitse päivän kuluessa. Rekisterihallinnon kaikkia palveluita on saatavilla myös maistraattien palveluyksiköissä. Jokaisessa kihlakunnassa on saatavilla rekisterihallinnon peruspalveluita.

— Asunto-osakeyhtiöitä koskevien kaupparekisteri-ilmoitusten käsittelyaika on keskimäärin alle 0,5 kuukautta.

— Holhoustoimeen liittyvät tehtävät on organisoitu ja käynnistetty niin, että edellytykset uudistukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiselle on olemassa.

Väestötietojärjestelmän suoritteita ovat ylläpidon osalta henkilötietojen, rakennus- ja huoneistotietojen ja kiinteistötietojen rekisteröinnit. Väestötietojärjestelmän tietopalvelut jakautuvat julkisoikeudelliseen ja liiketaloudelliseen tietopalveluun. Kaupparekisterin suoritteita ovat asunto-osakeyhtiöiden perus- ja muutosilmoitukset sekä tietopalvelu. Lisäksi maistraatit antavat neuvontaa kaupparekisteriasioissa ja välittävät asiakkaiden kaupparekisteri-ilmoituksia Patentti- ja rekisterihallitukselle. Yhdistysrekisterin suoritteita ovat ilmoitusten ja rekisteröintipäätösten välitys sekä tietopalvelu. Yleishallintotehtäviä ovat julkisen notaarin palvelut, kaupanvahvistajan palvelut, avioliiton esteiden tutkinta, vihkiminen, perukirjojen osakasluettelon vahvistaminen, venerekisterin ylläpito- ja tietopalvelutehtävät sekä nimenmuutosasiat.

Holhousviranomaisina maistraattien tehtäviin kuuluvat edunvalvojien toiminnan valvonta, lupien myöntäminen edunvalvojalle päämiehen puolesta tehtäviin oikeustoimiin ja holhousasioiden rekisterin ylläpito. Lisäksi holhousviranomainen voi eräissä tapauksissa määrätä henkilölle edunvalvojan. Edunvalvontapalvelun tuottajalle maksetaan korvaus sisäasiainministeriön vahvistamien perusteiden mukaan. Asiaa on selvitetty tarkemmin momentin 26.97.35 perusteluissa.

Henkilön sähköisen tunnistamisen menetelmien käyttöönotto laajenee vuoden 2000 aikana ennen kaikkea valtionhallinnossa, mutta myös kunnallis- ja yrityssektorilla. Väestörekisterikeskus tuottaa henkilön sähköisen tunnistamisen varmennepalvelut ainakin valtionhallinnon osalta.

Rekisterihallinnon eräitä volyymitietoja (suoritteiden lukumäärä) voidaan kuvata seuraavilla tunnusluvuilla:

	1998 toteutuma	1999 arvio	2000 arvio/TAE
Väestötietojärjestelmä			
Ylläpito			
— VRK	372 000	195 000	25 000
— Maistraatit	1 486 000	1 726 000	1 753 000
— Konekielisesti	488 000	522 000	587 000
Tietopalvelu			
— VRK (tietoyksiköiden lkm)	245 000 000	210 000 000	230 000 000
— Maistraatit	1 323 000	1 427 000	1 568 000
Kaupparekisteri			
— asunto-osakeyhtiöiden ilmoitukset	16 000	16 000	16 000
— muut ilmoitukset	24 000	23 000	22 000
— tietopalvelu (otteiden lkm)	78 000	70 000	66 000
Yhdistysrekisteri			
— ilmoitukset	7 000	7 000	7 000
— tietopalvelu (otteiden lkm)	6 000	6 000	6 000
Yleishallinto (todistajapalvelut)	167 000	177 000	178 000

Rekisterihallinnon maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko (1 000 mk):

	1998 toteutuma	1999 ennakoitu	2000 TAE
Maksullisen toiminnan tulot	84 305	88 270	95 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	60 630	61 780	66 000
Käyttöjäämä	23 675	26 490	29 000
— % tuloista	28,1	30,0	30,5
Osuus yhteiskustannuksista	18 885	19 238	20 500
Ylijäämä	4 790	7 252	8 500
— % tuloista	5,7	8,2	8,9
Hintojen muutos (%)	-2,0	-1,0	-0,5
Volyymin muutos (%)	-12,5	-7,5	9,5
Tuottavuuden muutos (%)	1,5	1,0	0,5

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 157 838 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	253 638 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	66 000 000
Muut toimintamenot	187 638 000

Bruttotulot	95 800 000
Maksullisen toiminnan tulot	95 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	58 840 000
— muut suoritteet	36 160 000
Muut tulot	800 000
Nettomenot	157 838 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 680 000 mk kolmen henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 25.10.23, 182 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 26.01.21, 529 000 mk kahden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 26.05.21, holhoustoimen uudistuksen johdosta henkilöstö- ja muina menoina 15 443 000 mk siirtona momentilta 26.97.31, 933 600 mk kuuden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentilta 31.24.21 ja 12 000 000 mk henkilön sähköisestä tunnistamisesta aiheutuvina menoina sekä 415 000 mk työpaikkaruokaloiden vuokramenoista ja käyttökorvauksista johtuen. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 145 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausmenojen siirtona momentille 26.01.21.

2000 määräraha	157 838 000
1999 määräraha	135 760 000
1998 tilinpäätös	114 379 000

07. Kihlakunnat

Selvitysosa: Poliisi-, syyttäjä-, ulosotto- ja rekisteritoimen sekä paikallistason yleishallintotehtävät on organisoitu kihlakunnittain. Yhtenäisjärjestelmän mukaiset kihlakunnanvirastot toimivat 77 kihlakunnassa ja erillisvirastot 13 kihlakunnassa. Kihlakunnanvirasto toimii valtion paikallisena yleis- ja erityishallintoviranomaisena kihlakunnan alueella. Tehtäviä hoitaessaan kihlakunnanvirasto toteuttaa valtakunnallisia, alueellisia ja paikallisia tavoitteita.

Sisäasiainministeriö on asettanut talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä kihlakunnanvirastoille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Palveluiden saatavuutta ja laatua on parannettu yhteispalvelun avulla. Yhteispalvelussa on alettu hyödyntää sähköisen henkilökortin mahdollisuuksia hoidettaessa toisen viranomaisen tehtäviä tai annettaessa tehtäviä toisen viranomaisen hoidettavaksi.

— Valmiuksia sähköisten palveluiden käyttöönotolle on kehitetty ja palveluja on otettu käyttöön.

— Johtoryhmän työskentely on vakiintunut toimivaksi tavaksi käsitellä viraston yhteisiä asioita ja henkilöstön osallistumisjärjestelmät toimivat.

— Kihlakunnanvirastojen toimitilat on kartoitettu ja sen pohjalta on laadittu läänikohtainen priorisoitu suunnitelma muutostarpeiden toteuttamiseksi.

Sisäasiainministeriö on asettanut kihlakunnanvirastoille lisäksi seuraavan tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteen vuodelle 2000:

— Kihlakunnanvirastojen yhteisiä toimintoja kehittämällä vaikutetaan osaltaan siihen, että virastojen eri toimintayksiköt saavuttavat vuodelle 2000 asetetut tuottavuus- ja taloudellisuustavoitteensa.

21. Kihlakunnanvirastojen yhteiset toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 233 382 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kihlakunnanviraston yhteisen henkilökunnan palkkauksiin sekä yhteisiin toimitila-, tietoliikenne- ja kehittämissekä erinäisiin muihin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 162 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentilta

26.05.21, 6 400 000 mk henkilöstöravintoloiden tilakustannusten korvauksiin, 4 000 000 mk lähinnä toimitilamenoihin sekä 470 000 mk holhoustoimeen liittyvänä siirtona momentilta 26.97.31 ja vähennyksenä 800 000 mk ulosotto- ja syyttäjätointa koskevien tietoliikennemenojen siirtona momentille 25.40.21.

2000 määräraha	233 382 000
1999 määräraha	223 150 000
1998 tilinpäätös	209 328 000

75. Poliisitoimi

Selvitysosa:

Tehtävät ja keskeiset toimintaympäristön muutokset

Poliisin tehtävänä on vastata yleisestä järjestyksestä ja turvallisuudesta ja rikosten torjunnasta. Työmäärä lisääntyy tehtävien muuttuessa vaativammiksi yhteiskunnan moninaistuessa ja väestön keskittyessä yhä enemmän. Palveluiden järjestäminen harvaan asutuilla alueilla vaikeutuu. Vaikka poliisin tietoon tulevan kokonaisrikollisuuden määrä ei merkittävästi lisäänny mm. huumerikosten ja uuden tyyppisten rikosten määrä kasvaa. Yksityisten turvallisuuspalvelujen volyymi kasvaa. Liikenteessä ikääntyneiden ja ulkomaalaisten määrä lisääntyy.

Palvelusten kysyntä ja toiminnan laajuus (1 000 kpl):

	1998 toteutunut	1999 arvio	2000 arvio
Hälytystehtävät	799	800	805
— josta kiireelliset	68	70	71
Poliisin tietoon tulleet rikoslakirikokset	383	400	410
Poliisin selvittämät rikokset	175	174	172
Keskeiset lupapalvelut (passit, ajokortit, henkilökortit, aseluvat)	817	815	815

Toimintalinjat ja tavoitteet

Kansalaisten saamien poliisin peruspalvelujen määrä ja laatu pyritään turvaamaan maan kaikissa osissa. Poliisin toiminta painottuu hälytystehtävien hoitamiseen, lähipoliisitoiminnan laajentamiseen osaksi poliisin perustoimintaa, vakavien yksilöön kohdistuvien rikosten, huumerikollisuuden sekä talousrikollisuuden torjuntaan. Poliisin liikenteen valvonta kohdistetaan eniten liikenneturvallisuutta vaarantavaan liikennekäyttäytymiseen.

Kansalaiset ja paikalliset toimijat otetaan entistä enemmän mukaan ennaltaehkäisevään paikalliseen turvallisuustyöhön ja kaikkiin kuntiin pyritään laatimaan alueelliset turvallisuussuunnitelmat. Vakavan rikollisuuden torjunnassa painotetaan toimia rikoksen uusijoihin sekä lisätään kansainvälistä ja kansallista viranomaisyhteistyötä ja niiden koordinointia. Poliisi toteuttaa osaltaan talous- ja huumerikollisuuden sekä Suomea sitovia kansainvälisiä rikollisuuden torjuntaohjelmia.

Poliisin keskeisenä sisäisenä kehittämisvälineenä on laatutoiminnan laajentaminen ja syventäminen kaikissa poliisin toiminnoissa. Tällöin on oleellista toiminnan monipuolinen ulkoinen ja sisäinen arviointi ja analysointi.

Sisäasiainministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä poliisille vuodeksi 2000 mm. seuraavat tulostavoitteet:

	1998 toteutunut	1999 tavoite	2000 tavoite
Vaikuttavuus			
— Kansalaisten luottamus poliisiin, tyytyväisten osuus %	72	80	80
— Kansalaisten turvattomuuden tunne, % vastanneista	30	30	31
	toteuma v. 1996		
— Toimintavalmiusaika kiireellisissä hälytystehtävissä, keskimäärin min.	14,5	13	13
— Rikoslakirikosten selvitysaste, %	45,8	44	43
— Takaisin saatu rikoshyöty talousrikoksissa, % ilmoitetuista rikosvahingoista	10	10	10
— Vakavat tieliikenneonnettomuudet, lkm	6 871	6 800	6 800

	1998 toteutunut	1999 arvio	2000 arvio
Kustannukset, milj. mk			
— yleinen järjestys ja turvallisuus, hälytystehtävät	1 191	1 250	1 275
— liikenneturvallisuus	271	300	310
— rikostorjunta	1 146	1 240	1 275
— lupapalvelut	235	240	240
Yhteensä (sis. myös muiden mom. kuin 26.75.21 menoja)	2 843	3 030	3 100
Taloudellisuus			
— kustannukset mk/asukas 1998 tasossa	551	576	573
— menojen hintaindeksi (1995=100)	107,8	110,2	112,4
Nettorahoitus toimintamenomomentilta 26.75.21, milj. mk			
— Edelliseltä vuodelta siirtyvä rahoitus	124	116	55
— Talousarviovuoden rahoitus	2 616	2 771	2 815
— Yhteensä	2 740	2 887	2 870
— ./. Nettomenot	2 624	2 832	2 820
— Siirtyy seuraavaan vuoteen	116	55	50

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 815 050 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	2 836 050 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	6 000 000
Muut toimintamenot	2 830 050 000
Bruttotulot	21 000 000
Maksullisen toiminnan tulot ulkopuolisilta	6 000 000
Muut tulot	15 000 000
Nettomenot	2 815 050 000

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä henkilöstömenoihin otettu huomioon 80 000 000 mk poliisimiesten määrän turvaa-

miseksi ja lisäämiseksi. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on toiminnan tason turvaamiseksi säilytetty EU-puheenjohtajakauden turvatehtäviin kertaluonteisesti lisätty 17 500 000 mk.

Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 155 000 mk yhden viran siirtona momentilta 25.10.23, 4 000 000 mk poliisin tietohallinnon uudelleenjärjestelyjen johdosta 15 henkilötyövuoden siirtona momentilta 26.01.21 ja 830 000 mk viiden henkilötyövuoden siirtona momentilta 31.24.21.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 420 000 mk kahden viran siirtona momentille 26.01.21 ja 100 000 mk siirtona momentille 26.90.21 tarkastuskorttien painatusmenoina.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 7 650 000 mk talousrikollisuuden torjuntaohjelman 1999-2001 toteuttamista varten.

Momentin käyttötarkoitukset sisältävät huumerikostorjuntaohjelman kokeilun laajentamisen, jota varten vuoden 1999 talousarvioon otettiin 5 000 000 markan ehdollinen määräraha.

2000 määräraha	2 815 050 000
1999 määräraha	2 730 585 000
1999 lisämääräraha	40 600 000
1998 tilinpäätös	2 616 532 944

70. Viranomaisradioverkon rakentaminen ja käyttö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 320 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää viranomaisradioverkon rakentamiseen ja rakentamisen aikaisten käyttömenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viiden henkilötyövuoden palkkaamiseen projektitehtäviä varten.

Sisäasiainministeriö oikeutetaan tekemään viranomaisradioverkon toteuttamiseen liittyviä sopimuksia vuonna 2000 siten, että valtuuden käytöstä aiheutuvat menot saavat olla vuonna 2001 enintään 191 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Viranomaisradioverkko on turvallisuusviranomaisten sisäiseen käyttöön tarkoitettu radioverkko, jota voidaan joustavasti käyttää myös viranomaisten keskinäisenä yhteistoimintaverkkona. Verkko korvaa viranomaisten erillisverkot, jotka jouduttaisiin kiireellisesti uusimaan niiden teknisen ja toiminnallisen ikääntymisen takia. Määrärahasta 310 000 000 mk on varattu verkon rakentamiseen Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Keski-Suomen maakuntiin sekä 10 000 000 mk vuoden 2000 rakentamisen aikaisiin verkon käyttömenoihin.

Kiinteän perusverkon veroton kustannusarvio on 800 milj. mk.

2000 määräraha	320 000 000
1999 määräraha	66 000 000
1998 tilinpäätös	87 000 000

80. Pelastustoimi

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu.

Pelastustoimi lisää kansalaisten ja yhteiskunnan turvallisuutta ehkäisemällä onnettomuuksia, suojaamalla vaaroilta ja pelastamalla. Se muodostaa yhtenäisen järjestelmän, joka antaa turvallisuuspalveluja sekä normaali- että poikkeusoloissa.

Valtiolle kuuluu pelastustoimen yleinen johto, ohjaus ja valvonta. Valtio vastaa pelastusalan ammattikoulutuksesta sekä väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutuksesta. Valtio

huolehtii väestönsuojelutoimenpiteistä, joilla on yleisempi kuin paikallinen merkitys. Valtio ylläpitää valtakunnallista säteilyvalvontaverkkoa ja huolehtii valtakunnallisista ja alueellisista hälytys- ja viestijärjestelmistä.

Kunnan on pidettävä huolta pelastustoimesta alueellaan. Kunta huolehtii paikallisista väestönsuojelutoimenpiteistä sekä niihin kuuluvasta koulutuksesta ja tiedottamisesta.

Sisäasiainministeriö on asettanut Pelastusopistolle ja muulle koulutustoiminnalle seuraavat tulostavoitteet:

Pelastusopiston määrälliset tavoitteet:

	1996 toteutunut	1997 toteutunut	1998 toteutunut	1999 tavoite	2000 tavoite
Tutkinnot	160	182	202	160	210
Koulutettavapäivät, joista	68 491	72 012	66 583	71 345	71 250
— ammattikursseja	47 307	52 132	48 186	52 345	52 250
— lyhytkursseja	21 184	19 880	18 397	19 000	19 000
Koulutettavapäivän hinta (mk)	691	693	695	717	716

— Pelastustoimen ammattikoulutusta järjestetään koulutustarvetta vastaavasti niin, että alalle saadaan hyvän peruskoulutuksen omaavia henkilöitä ja heille voidaan antaa ammattitaidon ylläpitämiseksi tarvittava täydennyskoulutus. Koulutuksen laatuun ja laadun kehittämiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Sisäasiainministeriö on asettanut kokeiluhätäkeskuksille seuraavat tulostavoitteet:

— Kokeiluhätäkeskusten kaikki hälytyspäivystäjät hoitavat sekä pelastustoimen, poliisin että terveydenhuollon hälytystehtäviä.

— Kokeiluhätäkeskusten palvelutaso on vähintään sama kuin muissa hälytyskeskuksissa.

Hätäpuheluun vastaamista ja hälyttämistä koskevat tavoitteet:

	1997 toteutunut	1998 toteutunut	1999 tavoite	2000 tavoite
Hätäpuheluun vastausaika, keskim. alle (sek.)	7	6	10	10
Aika hätäilmoituksesta tehtäväksiantoon, keskim. alle (sek.)	60	60	60	60
Hälytystoiminnasta aiheutuvat kustannukset, mk/asukas/vuosi	49	46	43	43

Muulle pelastustoimelle sisäasiainministeriö on asettanut seuraavat tulostavoitteet:

— Pelastustoimilaissa säädetyt uudistukset saatetaan voimaan.

— Palovaroittimien määrä asunnoissa lisääntyy.

— Johtamisvalmiudet ja -suunnitelmat mahdollistavat toiminnan johtamisen ja tilannekuvan muodostamisen nopeasti kaikissa oloissa.

— Säteilyturvakeskus ylläpitää automaattiasemien verkkoa siten, että 250 aseman tiedot ovat päivittäin saatavilla tietokannassa. Uusi säteilyvalvontaohjelmisto (USVA) otetaan käyttöön.

— Kehitetään Suomen kansainvälisen pelastusmuodostelman etsintä- ja pelastusyksikön toimintavalmiutta. Luodaan edellytykset osallistua kriisinhallintaan ja humanitaariseen avustustoimintaan.

— Turvatekniikan keskuksen osalta vakiinnutetaan uuden lain mukainen pelastustoimen laitteita koskeva tuotevalvonta.

— Suunnitellaan valtion hätäkeskusjärjestelmä, joka toteutetaan vuoden 2005 loppuun mennessä.

21. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 92 927 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää maksullisen koulutustoiminnan liiketaloudellisten suoritteiden hintojen alentamiseen enintään 2 076 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	97 262 000
Pelastusopiston hintatuetun koulutuksen menot	4 076 000
Muut toimintamenot	93 186 000
— Pelastusopiston koulutuksen menot	45 940 000
— Hätäkeskusten toimintamenot	30 843 000
— Muut pelastustoimen toimintamenot	16 403 000
Bruttotulot	4 335 000
Hintatuetun koulutustoiminnan tulot	
— muut suoritteet	2 000 000
Pelastusopiston koulutuksen tulot	2 035 000
Hätäkeskusten tulot	300 000
Nettomenot	92 927 000

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi pelastusopistosta annetun lain (1165/1994) muuttamisesta, joka koskee pelastustoimen päällystön ammattikorkeakouluopetuksen järjestämistä sekä esityksen hätäkeskuslaiksi, joka mahdollistaa hätäkeskusjärjestelmän uudistamisen valtion vastattavaksi toiminnaksi 1.4.2001 alkaen. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon Pelastusopiston opiskelija- ja henkilöstöravintolasta aiheutuvia kustannuksia 402 000 mk ja hätäkeskusjärjestelmän kehittämiseen 3 000 000 mk siirtona momentilta 26.80.31.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 975 000 mk siirtona momentille 29.20.30 pelastusalan päällystön ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen järjestämisestä yhteistyössä Pohjois-Savon ammattikorkeakoulun kanssa sekä turvatekniikan keskukselle siirtyvien tehtävien osalta 1 000 000 mk momentille 32.20.23.

2000 määräraha	92 927 000
1999 määräraha	91 460 000
1998 tilinpäätös	73 226 000

22. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pelastustoimesta annetun lain (561/1999) 75 §:n nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen, sekä kulutusmenoihin, jotka aiheutuvat ilma-alusten käytöstä pelastuspalveluun ja siihen liittyvän hälytys- ja johtamisjärjestelmän välittömien kustannusten korvaamisesta ilmailulaitokselle, metsäpalojen tähystystoiminnasta sekä kansainvälisen hätäavun antamisesta ja vastaanottamisesta sekä siihen varautumisesta sekä kriisienhallinnan siviilitoimintaan osallistumisesta.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisen avun antamiseen YK:n alaisena toimivan katastrofien arviointi- ja koordinointiryhmän (UNDAC), YK:n ympäristöohjelman (UNEP) asiantuntijoiden, NATO:n Euro-Atlanttisen kumppanuusneuvoston (EAPC) asiantuntijoiden, Suomen pelastuspalvelun kansainvälisen komennuskunnan (FRF) kahden- tai monenvälisistä komennuksista johtuviin palkkaus- ja toimintakustannuksiin sekä kuntien pelastus-

tehtävistä lähialueilla aiheutuviin toimintakustannuksiin.

2000 määräraha	7 200 000
1999 määräraha	7 200 000
1998 tilinpäätös	8 721 815

31. Valtionosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 26 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (560/1975) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen, sekä pelastustoimilain (561/1999) 74 §:n mukaisten avustusten maksamiseen kunnille.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Valtionosuus aluehälytyskeskusten perustamiskustannuksiin	2 000 000
Valtionosuus palo- ja pelastustoimen kalustohankintoihin	22 000 000
Pelastustoimilain 74 §:n mukaiset avustukset	2 100 000
Yhteensä	26 100 000

Aluehälytyskeskusten perustamiskustannuksiin suoritettavan määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 3 000 000 mk, joka on siirretty momentille 26.80.21 hätäkeskusjärjestelmän uudistamiseen.

Kalustohankintoihin tarkoitetun määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kunnille viranomaisradioverkon vaatimien päätelaitteiden hankintaan myönnettävä valtionosuus 4 000 000 mk. Kalustomäärärahalla tuetaan yhteensä noin 40 paloauton hankintaa.

2000 määräraha	26 100 000
1999 määräraha	29 100 000
1998 tilinpäätös	28 100 000

90. Rajavartiolaitos

Selvitysosa: Rajavartiolaitos kuuluu Suomen sisäiseen turvallisuusjärjestelmään ja on samalla myös ulkoisen turvallisuusjärjestelmän osa.

Rajavartiolaitos huolehtii Suomen rajojen rajavalvonnasta ja henkilöiden rajatarkastuksista sekä suorittaa tullilaitoksen ohella tullivalvontaa sekä siihen kuuluvia alustavia tullitoimenpiteitä. Rajavartiolaitos johtaa meripelastuspalvelua ja osallistuu pelastustoimintaan. Rajavartiolaitos osallistuu valtakunnan puolustamiseen ja antaa sotilaskoulutusta. Rajavartiolaitos voi poliisin pyynnöstä suorittaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi kiireellisiä poliisin tehtäviä.

Rajavartiolaitoksen voimavarojen käytön painopiste on itärajalla erityisesti Kaakkois-Suomessa ja merialueella Suomenlahdella. Rajavalvontaa keskitetään edelleen niille Suomen rajoille, jotka ovat samalla Euroopan unionin ulkorajoja. Voimavarojen sisäistä kohdentamista rajatarkastuksiin jatketaan, koska rajanylitysliikenteen arvioidaan vilkastuvan ja laittoman maahantulon pyrkimysten lisääntyvän. Rajavalvonnan ja rajatarkastusten järjestelyissä otetaan huomioon Schengenin sopimusten soveltaminen ja sen aloittamisesta aiheutuvat velvoitteet. Rajavartiolai-

tos valmistautuu vastaanottamaan merenkulun hätäviestiliikenteen hoidon merenkulkulaitokselta. Rajavartiolaitosta koskevan uuden lainsäädännön täytäntöönpanoa ja toimivuutta seurataan.

RAJAVARTIOLAITOKSEN PANOS- JA TUOTOSTIEDOT

RVL yhteensä

Panostietoja [1]	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Toimintamenot (milj. mk)	839	875	857	873	891	891
Henkilötyövuodet (htv)	3 243	3 231	3 190	3 130	3 200	3 200

[1] Vuosien 1995-1998 tiedot ovat toteutumia ja vuosien 1999 - 2000 tiedot ennusteita. Toimintamenot ovat kyseisen vuoden kassamenoja indeksoituna vuoden 1995 hintatasoon JMHI:llä (poliisi ja rajavartiolaitos, 1995 = 100)

Sisäasiainministeriö on alustavasti hyväksynyt rajavartiolaitokselle seuraavat tulostavoitteet:
Rajavalvonta
Rajatilanteen muutokset havaitaan ja rajatapahtumiin kyetään vaikuttamaan tärkeimmillä alueilla välittömästi. Rajatapahtumat tutkitaan ja selvitetään nopeasti. Vaikuttavuus ylläpidetään vähintään vuoden 1998 tasolla. Tuottavuuden ja taloudellisuuden paranemista ylläpidetään.

Tunnuslukutavoitteet:

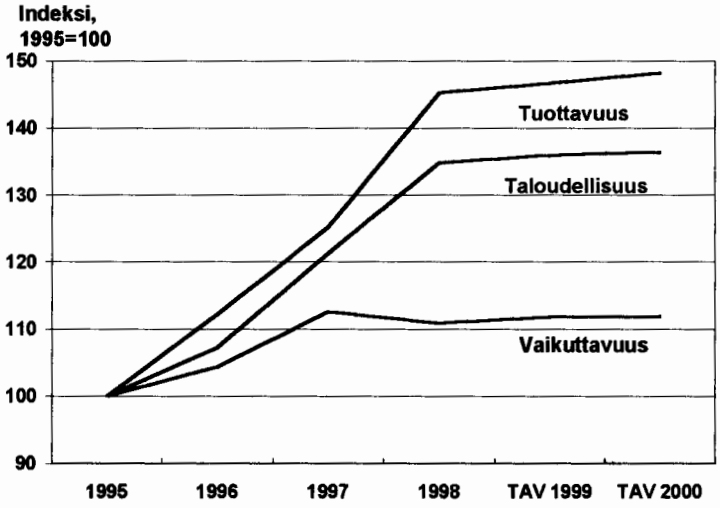

— Vaikuttavuustunnusluku on valvonnan kattavuus, rajatilanteiden hallinta, tarkastukset sekä rajan ja rajamerkkien hoito -tunnuslukujen painotettu summa.
— Tuottavuustunnusluku on henkilötyövuodet/valvonnan kattavuus.
— Taloudellisuustunnusluku on toimintamenot/valvonnan kattavuus.
Vuoden 1995 indeksi = 100.

Rajavalvonta

Panos- ja tuotostietoja[1)]	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Valvonnan kattavuus (%)	62	65	69	74	75	75
Partiointi (tuntia)	764 000	630 000	553 000	523 000	510 000	500 000
Kiinteä valvonta (tuntia)	491 000	529 000	575 000	617 000	630 000	640 000
Toimintamenot (milj. mk)	627	609	576	555	556	554
Henkilötyövuodet (htv)	2 424	2 250	2 143	1 989	1 990	1 980

[1)] Vuosien 1995 - 1998 tiedot ovat toteutumia ja vuosien 1999 - 2000 tiedot ennusteita. Toimintamenot ovat kyseisen vuoden kassamenoja indeksoituna vuoden 1995 hintatasoon JMHI:llä (poliisi ja rajavartiolaitos , 1995 = 100)

Rajatarkastukset

Rajavartiolaitoksen valvomilla Euroopan unionin ulkorajan rajanylityspaikoilla suoritetaan rajatarkastukset kaikille matkustajille. Unionin sisärajalla sekä Suomen ja Norjan välisen rajan rajanylityspaikoilla ylläpidetään jatkuva valvonta ja tarkastukset toteutetaan pistokokein ottaen huomioon Suomea koskevat kansainväliset sopimukset. Matkustajien keskimääräiset odotusajat rajanylityspaikoilla ovat poikkeustilanteita lukuun ottamatta maarajoilla ja lentoasemilla enintään 15 minuuttia ja merirajoilla enintään 1 tunti. Vaikuttavuus pidetään vähintään vuoden 1998 tasolla. Tuottavuuden ja taloudellisuuden paranemista ylläpidetään.

Tunnuslukutavoitteet:

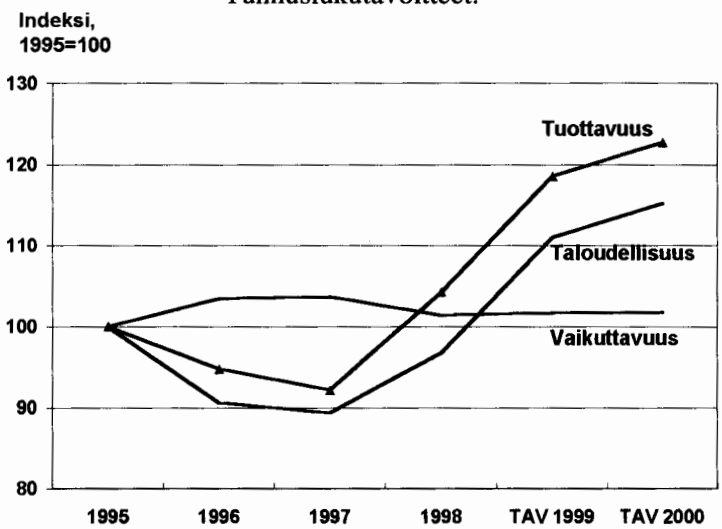

— Vaikuttavuustunnusluku on valvonnan kattavuus, tarkastusten kattavuus, valvonnan laatu ja palvelun laatu -tunnuslukujen painotettu summa.

— Tuottavuustunnusluku on painotetut suoritteet/henkilötyövuodet.
— Taloudellisuustunnusluku on toimintamenot/painotetut suoritteet.
Vuoden 1995 indeksi = 100.

Rajatarkastukset

Panos- ja tuotostietoja[1)]	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Painotetut suoritteet (1 000 kpl)	33 800	39 600	42 600	54 300	66 000	69 000
Toimintamenot (milj. mk)	160	209	227	266	282	284
Henkilötyövuodet (htv)	618	773	845	955	1 020	1 030

[1)] Vuosien 1995-1998 tiedot ovat toteutumia ja vuosien 1999-2000 tiedot ennusteita. Toimintamenot ovat kyseisen vuoden kassamenoja indeksoituna vuoden 1995 hintatasoon JMHI:llä (poliisi ja rajavartiolaitos, 1995 = 100)

Meri- ja muu pelastustoiminta

Merivartiostoissa ylläpidetään jatkuvaa meripelastuspalvelun johtamis- ja viestitysvalmiutta sekä osallistutaan meripelastustehtäviin. Muussa pelastustoiminnassa pidetään yllä valmiutta osoittaa tarvittavaa apua rajavartiolaitoksen valvonta-alueella. Vaikuttavuus ylläpidetään vähintään vuoden 1998 tasolla.

Tunnuslukutavoitteet:

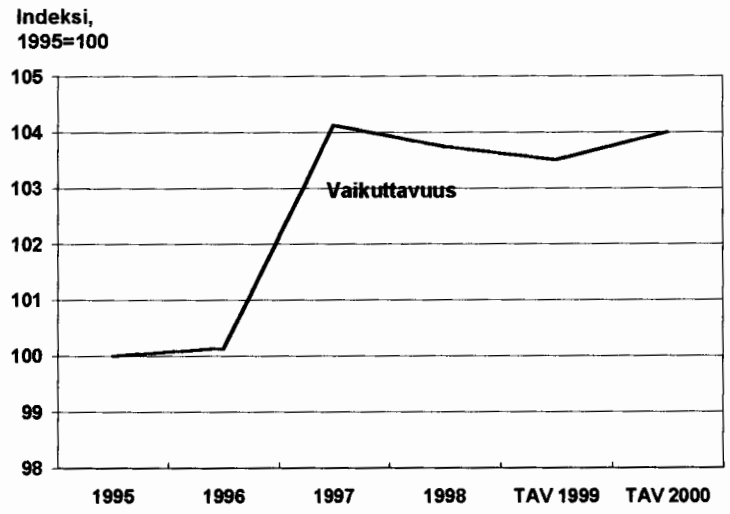

— Vaikuttavuustunnusluku on valmius-, suoritteiden riittävyys, toiminnan laatu ja vaikuttaminen sidosryhmiin -tunnuslukujen painotettu summa.
Vuoden 1995 indeksi = 100.

Meri- ja muu pelastustoiminta

Panos- ja tuotostietoja[1)]	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Pelastussuoritteet (kpl)	1 460	1 530	1 690	1 670	1 680	1 600
Harjoitus- ym. suoritteet (kpl)	180	390	350	490	370	370
Toimintamenot (milj. mk)	6	9	14	13	13	13
Henkilötyövuodet (htv)	23	34	53	46	46	46

1) Vuosien 1995-1998 tiedot ovat toteutumia ja vuosien 1999-2000 tiedot ennusteita. Toimintamenot ovat kyseisen vuoden kassamenoja indeksoituna vuoden 1995 hintatasoon JMHI:llä (poliisi ja rajavartiolaitos, 1995 = 100)

Sotilaallinen maanpuolustus
Asevelvolliset ja vapaaehtoiset koulutetaan niin, että he kykenevät toimimaan sotilaallisen maanpuolustuksen tehtävissä ja tarvittaessa rajavartiolaitoksen toiminnan tukena. Vaikuttavuus ylläpidetään vähintään vuoden 1998 tasolla. Tuottavuuden ja taloudellisuuden paranemista ylläpidetään.

Tunnuslukutavoitteet:

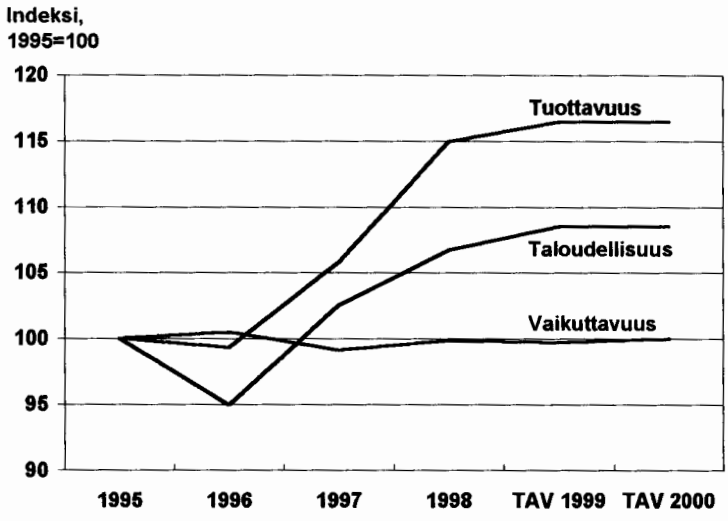

— Vaikuttavuustunnusluku on koulutettavuus ja sijoitettavuus -tunnuslukujen painotettu summa.
— Tuottavuustunnusluku on koulutusvuorokaudet/henkilötyövuodet.
— Taloudellisuustunnusluku on toimintamenot/koulutusvuorokaudet.
Vuoden 1995 indeksi = 100.

Sotilaallinen maanpuolustus

Panos- ja tuotostietoja[1)]	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Koulutusvuorokaudet (vrk)	144 200	139 800	127 800	130 600	136 300	136 300
Toimintamenot (milj. mk)	46	47	40	39	40	40
Henkilötyövuodet (htv)	177	173	149	140	144	144

[1)] Vuosien 1995-1998 tiedot ovat toteutumia ja vuosien 1999-2000 tiedot ennusteita. Toimintamenot ovat kyseisen vuoden kassamenoja indeksoituna vuoden 1995 hintatasoon JMHI:llä (poliisi ja rajavartiolaitos, 1995 = 100)

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 941 100 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää myös koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen sekä rakennusten, rakenteiden ja kiinteistöjen perusparannuksesta ja uudisrakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen silloin, kun hankkeen hankintameno tai kustannusarvio on alle 5 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää enintään 6 500 000 mk palvelussuhdeasuntojen liiketaloudellisin perustein määräytyvien vuokrien alentamiseen.
Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 100 000 mk siirtona momentilta 26.75.21 tarkastuskorttien painatusmenoina, 500 000 mk henkilöstöravintoloiden tilakustannusten korvauksina ja 1 000 000 mk liikennevahinko- ja tapaturmamaksujen korotuksena.

2000 määräraha	941 100 000
1999 määräraha	949 500 000
1999 lisämääräraha	500 000
1998 tilinpäätös	916 964 000

70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 44 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää enintään 42 000 000 mk vuoden 1998 talousarviossa myönnetyn tilausvaltuuden nojalla helikoptereiden loppurahoitukseen.
Rajavartiolaitos oikeutetaan tilaamaan vuonna 2000 kaksi vartiolaivaa varusteineen, joiden hankintahinta rajavartiolaitoksen osalta on enintään 94 000 000 mk. Valtuuden käytöstä saa valtiolle aiheutua menoja vuonna 2000 enintään 2 000 000 mk, vuonna 2001 enintään 25 500 000 mk, vuonna 2002 enintään 28 000 000 mk, vuonna 2003 enintään 23 500 000 mk ja vuonna 2004 enintään 15 000 000 mk sekä lisäksi tarvittaessa indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuvat hankintasopimuksen mukaiset menot.
Selvitysosa: Vartiolaivat, joille tilausvaltuutta esitetään, korvaavat käytöstä poistettavaa kalustoa. Ne varustetaan rajavalvonnan vaatiman välineistön lisäksi muun muassa meripelastuksessa tarvittavin varustein.

2000 määräraha	44 000 000
1999 määräraha	8 500 000
1998 tilinpäätös	22 000 000

74. Rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 7 500 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää Onttolan kasarmin perusparannukseen. Hankkeen hyötyala on

3 564 m^2, kustannusarvio 13 500 000 mk eli 3 788 mk/m^2.

Selvitysosa: Määrärahalla on tarkoitus aloittaa Pohjois-Karjalan rajavartioston Onttolan varusmieskasarmin perusparannus ja kasarmialueen vesi-, viemäri- ja kaukolämpösekä sähkö- ja atk-verkon uusiminen.

2000 määräraha 7 500 000

97. Avustukset kunnille

Selvitysosa: Valtionosuuksien ja avustusten tarkoituksena on turvata kuntien mahdollisuudet pitää yllä riittävän tasoiset kunnalliset palvelut eri osissa maata kohtuullisella veroasteella siten, että kuntien tulopohja on kokonaisuudessaan riittävä suhteessa kuntien tehtäviin ja velvoitteisiin. Tämä tavoite koskee valtionosuusjärjestelmän kokonaisuutta, josta sisäasiainministeriön myöntämä yleinen valtionosuus muodostaa osan. Valtionosuusjärjestelmä sisältää kuntien palveluiden tarpeeseen ja olosuhdetekijöihin perustuvat käyttötalouden valtionosuudet sekä kuntien verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasausmenettelyn. Valtionosuusjärjestelmää täydentävät harkinnanvaraiset rahoitusavustukset kunnille, jotka ovat tilapäisten ja poikkeuksellisten vaikeuksien vuoksi taloudellisen tuen tarpeessa. Rahoitusavustuksilla varaudutaan tilanteisiin, joissa yksittäisen kunnan taloudelliset vaikeudet vaarantavat riittävien kunnallisten palvelusten tuottamisen ja järjestämisen.

Valtionosuusjärjestelmässä kuntien taloudellisia edellytyksiä selviytyä tehtävistään tasataan kuntien verotulojen perusteella. Tasauksella lisätään valtionosuuksia, mikäli kunnan laskennallinen verotulo asukasta kohti alittaa tasausrajan, joka on 90 % koko maan vastaavasta verotulosta. Valtionosuuksia vähennetään kunnan verotulon ylittäessä tasausrajan. Tasaukset muuttuvat vuosittain laskelmien perusteena olevien verotustietojen muuttuessa. Kuntien valtionosuuslain (1147/1996) mukainen verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus kohdennetaan hallinnonaloille niiden valtionosuuksien suhteessa siten, että yleisen valtionosuuden tasaukset ovat 6 % tasausten kokonaismäärästä, sosiaali- ja terveydenhuollon osuus on 57 % ja opetus- ja kulttuuritoimen osuus on 37 %. Verotuloihin perustuvat tasauslisät ovat vuonna 2000 yhteensä 3 178 milj. mk ja vähennykset 3 634 milj. mk. Tasaus vähentää valtionosuuksia nettomääräisesti 456 milj. mk. Tasauksen nettovaikutus muuttuu siten, että valtion valtionosuusmenot lisääntyvät 194 milj. mk vuoteen 1999 verrattuna. Sosiaali- ja terveydenhuollon tasauslisät ovat yhteensä 1 811 milj. mk ja vähennykset 2 071 milj. mk. Opetus- ja kulttuuritoimessa tasauslisät ovat 1 176 milj. mk ja vähennykset 1 345 milj. mk. Lisäyksistä 191 milj. mk myönnetään yleisen valtionosuuden lisäyksenä ja vähennysten määrä yleisestä valtionosuudesta on 218 milj. mk.

Valtionosuusuudistuksesta aiheutuvien muutosten lieventämiseksi kuntakohtaisia muutoksia tasataan vuoteen 2001 saakka. Tasaamisen lähtökohtana ovat uudistuksen yhteydessä tehdyt siirtymätasauslaskelmat, joissa on laskettu uudistuksen aiheuttama kunkin kunnan valtionosuusmuutos uudistuksen tullessa voimaan vuonna 1997. Valtionosuusjärjestelmän aiheuttamia laskennallisia valtionosuusmuutoksia tasataan vuonna 2000 siten, että muutokset saavat olla enintään +/- 350 mk asukasta kohden vuosien 1997, 1998 ja 1999 toteutuneiden muutoksien lisäksi. Siirtymätasauksia myönnetään kunnalle vuonna 2000 tai sen valtionosuuksia vähennetään siirtymävähennyksellä, mikäli uudistuksesta aiheutuva valtionosuuksien laskennallinen kokonaismuutos uudistuksen tullessa voimaan ylitti siirtymätasauslaskelman mukaan 1 050 mk asukasta kohden. Siirtymätasausten piirissä vuonna 2000 on yhteensä 48 kuntaa. Kuntien vuosien 1997-2001 siirtymätasauksia koskevien laskelmien ja sen perusteella tehdyn sisäasiainministeriön päätöksen mukaan siirtymälisät ovat vuonna 2000 90,1 milj. mk ja vähennykset 1,7 milj. mk. Siirtymätasa-

usmenettely lisää valtionosuuksia nettomääräisesti 88,5 milj. mk. Siirtymätasaukset jaetaan hallinnonaloittain yllä mainitussa suhteessa. Sosiaali- ja terveydenhuollon osuus lisäyksistä on 51,4 milj. mk ja vähennyksistä 1,0 milj. mk, opetus- ja kulttuuritoimen vastaavasti 33,3 milj. mk ja 0,6 milj. mk. Yleisen valtionosuuden myöntämisen yhteydessä myönnettävät lisäykset ovat 5,4 milj. mk ja vähennykset 0,1 milj. mk.Valtionosuuksiin on tehty täysimääräinen 3,1 prosentin kustannustason tarkistus.

Kuntien harkinnanvaraisen rahoitusavustuksen määräksi on esitetty 300 milj. mk.

31. Kuntien yleinen valtionosuus, verotuloihin perustuvat tasaukset ja siirtymätasaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 012 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuntien valtionosuuslain (1147/1996) mukaisen kuntien yleisen valtionosuuden, kuntien verotuloihin perustuvien tasauksien ja siirtymätasauksien maksamiseen kunnille.

Selvitysosa: Kunnan yleinen valtionosuus määräytyy etukäteen vahvistettavan keskimääräisen asukasta kohden myönnettävän markkamäärän ja kuntakohtaisten määräytymisperusteiden mukaisena. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yleisen valtionosuuden perusteena oleva vuodenvaihteen 1998/1999 asukasluku sekä sen ja keskimääräisen markkamäärän perusteella määräytyvä yleisen valtionosuuden perusosa sekä kuntien valtionosuuslain mukainen saaristolisä, syrjäisyyslisä, liikenteen taajamalisä ja kielilisä.

Keskimääräinen markkamäärä oli vuonna 1999 186,6 markkaa.

Kunnallisen holhoustoimen siirryttyä valtiolle 1.12.1999 on kuntien valtionosuuslain muutoksella säädetty yleistä valtionosuutta vähennettäväksi valtion lisäkustannusten perusteella vuonna 1999 ja lisäksi vuonna 2000. Vuoden 2000 lisävähennys 30 600 000 mk toteutetaan alentamalla yleisen valtionosuuden perusteena olevaa asukaskohtaista markkamäärää 4,5 markkaa. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 15 443 000 mk siirtona momentille 26.06.21, 470 000 mk momentille 26.07.21 ja 14 700 000 mk momentille 26.97.35.

Valtionosuusleikkauksilla ja holhoustoimen tehtäväsiirron perusteella vähennettyä yleisen valtionosuuden määrää vastaa 148,1 markan keskimääräinen asukaskohtainen markkamäärä. Tällöin 3,1 %:n kustannustason nousu edellyttää 4,6 markan korotusta asukaskohtaiseen markkamäärään, mikä on otettu huomioon 31 000 000 markan lisäyksenä määrärahan mitoituksessa.

Kuntien vuoden 2000 yleisen valtionosuuden perusteena oleva asukaskohtainen markkamäärä on 186,7 markkaa. Asukaskohtaisen markkamäärän mukaan määräytyvä yleinen valtionosuus on 1 263 800 000 mk.

Luvun perusteluihin viitaten lisäyksenä on otettu huomioon verotuloihin perustuvat tasauslisät 190 700 000 mk ja vähennyksenä tasausvähennykset 218 000 000 mk sekä lisäyksenä siirtymätasauslisät 5 400 000 mk ja vähennyksenä siirtymätasausvähennykset 100 000 mk. Lisäksi vähennyksenä on otettu huomioon vuosina 1997 ja 1998 tehdyt valtionosuusleikkaukset 44,8 markkaa asukasta kohden, mikä on 230 000 000 mk.

Luvun perusteluihin viitaten verotuloihin perustuvat tasauslisät ja -vähennykset ja siirtymätasaukseen perustuvat lisäykset ja vähennykset tehdään tämän momentin lisäksi talousarvion momenteille 29.40.30, 29.90.30 ja 33.32.30.

2000 määräraha	1 012 000 000
1999 määräraha	1 001 000 000
1998 tilinpäätös	1 058 623 582

32. Kuntien yhdistymisavustukset ja kuntajako (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuntajaosta annetun lain (1196/1997) mukaisten yhdistymisavustusten ja kuntajakoselvitysten kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on varauduttu kuntajakoselvityksiin ja muihin kuntajakolaista aiheutuviin erityisiin menoihin. Uusia kuntien yhdistymisiä ei ole tapahtunut vuoden 1997 jälkeen, joista aiheutuisi menoja vuonna 2000.

2000 määräraha	500 000
1999 määräraha	11 500 000
1998 tilinpäätös	21 943 500

34. Kuntien harkinnanvarainen rahoitusavustus

Momentille myönnetään 300 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuntien valtionosuuslain 13 §:n mukaisten harkinnanvaraisten rahoitusavustusten maksamiseen kunnille. Harkinnanvaraista valtion rahoitusavustusta voidaan myöntää kunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisen tai tilapäisten taloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Taloudellisen tuen tarpeeseen vaikuttavina tekijöinä otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet. Sisäasiainministeriö voi asettaa avustuksen myöntämiselle ja käytölle kunnan talouden tervehdyttämistä koskevia ehtoja.

2000 määräraha	300 000 000
1999 määräraha	230 000 000
1998 tilinpäätös	200 000 000

35. Valtion korvaus edunvalvontapalvelujen tuottamisesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 16 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yleisen edunvalvonnan järjestämisestä annetun lain (443/1999) 6 §:ssä tarkoitettuihin edunvalvontapalvelun tuottajille maksettaviin korvauksiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 14 700 000 mk siirtona momentilta 26.97.31.

Edunvalvontapalveluiden tuottajalle maksetaan korvaus sisäasiainministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti. Korvaus maksetaan lähtökohtaisesti asukaslukupohjaista perustetta käyttäen, jolloin korvaus on noin 3 mk/asukas. Tilanteissa, joissa em. korvausperuste on kunnalle kohtuuton, korvaus maksetaan edunvalvontapohjaisesti, jolloin korvaus on noin 500 mk/edunvalvonta.

2000 määräraha	16 300 000
1999 määräraha	1 600 000

80. Korkotuet ja velkojen vakautuslainat kunnille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain (658/1994) mukaisten korkotukien maksamiseen.

Selvitysosa: Lailla kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain muuttamisesta (1064/1998) on säädetty korkotuen myöntämisestä siten, että se koskee kuntaa, jolle on myönnetty korkotukea ennen 1 päivää tammikuuta 1999 tehtyjen päätösten mukaan. Näin ollen uusia kuntia ei voi tulla korkotuen piiriin vuonna 2000 eikä vakautuslainoja voida myöntää uusille kunnille. Määrärahalla on varauduttu jo tehtyjen korkotukipäätösten mukaisiin menoihin.

2000 määräraha	10 000 000
1999 määräraha	12 800 000
1998 tilinpäätös	9 840 531

98. Alueiden kehittäminen

Selvitysosa: Alueellisella kehittämispolitiikalla huolehditaan, että maan kaikki alueet, kaupungit ja maaseutu kehittyvät tasapuolisesti. Aluekehittämistyössä painotetaan uudella ohjelmakaudella yhä enemmän osaamista ja kaupunkien roolia alueiden kehittämisen edistäjänä. Sisäasiainministeriö luo edellytykset aluekehittämistyölle ja EU:n alueellisten rakennerahasto- ohjelmien sekä INTERREG III ja URBAN-yhteisöaloitteiden hyödyntämiselle.

Uudella ohjelmakaudella tavoitteena on edelleen parantaa yhteistyötä sekä kansallisessa että EU-ohjelmatyössä. Alueellista yhteistyötä maakunnan liittojen ja työvoima- ja elinkeinokeskusten kanssa tiivistetään. Euroopan aluekehitysrahaston varojen käytön painopiste on uusien yritysten luomisessa, osaamisen kehittämisessä ja verkostoyhteistyön vahvistamisessa.

Aluekehitysrahaston määrärahat on budjetoitu kokonaisuudessaan sisäasiainministeriön pääluokkaan momentille 26.98.61. EU:lta tulevat tulot on budjetoitu momentille 12.26.98. Hankkeisiin käytettävä valtion rahoitusosuus on budjetoitu kunkin aluekehitysrahaston toimeenpanoon osallistuvan ministeriön pääluokkaan yhdelle momentille. Aluekehitysrahastomomentin ja valtion rahoitusosuuden momenttien määrärahalaji on muutettu arviomäärärahaksi. Kyseisten momenttien myöntämisvaltuus on mitoitettu siten, että se vastaa rakennerahasto-ohjelmien arvioituja vuosittaisia rahoituskehyksiä. Liikenneministeriön osalta valtion rahoitusosuus on poikkeuksellisesti budjetoitu kolmelle momentille siirtomäärärahana.

Rakennerahastoissa tapahtuvien uudelleenjärjestelyjen vuoksi Euroopan aluekehitysrahaston suhteellinen rahoitusosuus kasvaa uudella ohjelmakaudella 2000-2006. Aluekehitysrahasto osallistuu uudella ohjelmakaudella alueellisten tavoiteohjelmien 1 ja 2 rahoittamiseen. URBAN- ja INTERREG III-yhteisöaloitteet aluekehitysrahasto rahoittaa kokonaisuudessaan.

Budjetoitavat määrärahat ovat arvioita. EU-osuuksien ja valtion rahoitusosuuksien taso ohjelmittain, rahastoittain ja hallinnonaloittain täsmentyvät komission hyväksyttyä Suomea koskevat ohjelma-asiakirjat, arviolta vuoden 2000 alussa. Talousarvioesityksen yleisperusteluissa on esitetty rakennerahasto-ohjelmien kokonaisresurssit kaudella 2000-2006 sekä täsmennykset käytetyistä oletuksista.

43. Maakunnan kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 32 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lähinnä alueiden elinkeinotoiminnan omaehtoiseen kehittämiseen, mukaanlukien osaamiskeskus- ja kaupunkipoliittiset toimenpiteet sekä muiden kyseisen pykälän mukaisten menojen maksamiseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Kaupunkipolitiikkaan arvioidaan käytettävän 5 000 000 mk, osaamiskeskusohjelmaan 15 000 000 mk ja muuhun kansalliseen kehittämistoimintaan 12 500 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 80 000 000 mk, joka on siirretty momentille 26.98.62.

2000 määräraha	32 500 000
1999 määräraha	112 500 000
1999 lisämääräraha	—
1998 tilinpäätös	114 000 000

61. EU:n osallistuminen rakenne- ja aluekehitysohjelmiin sekä yhteisöaloitteisiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 590 930 000 mk.

Vuonna 2000 saa uusia myöntämispäätöksiä tehdä yhteensä 902 325 000 markalla.

Määrärahaa saa käyttää EU:n ohjelmakauden 2000-2006 tavoiteohjelmia 1 ja 2 sekä INTERREG III ja Urban -ohjelmia toteuttavien valtion omien tai muiden hankkeiden sekä oh-

jelmien toteuttamiseen liittyvään tekniseen apuun Euroopan aluekehitysrahastosta maksettavana rahoitusosuutena.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n komission kanssa vuosille 1995-1999 hyväksyttyjä tavoitteiden 6, 2 ja 5b koskevia ohjelmia ja yhteisöaloitteita toteuttavien valtion omien tai muiden hankkeiden sekä ohjelmien toteuttamiseen liittyvään tekniseen apuun Euroopan aluekehitysrahastosta maksettavana rahoitusosuutena.

Määrärahaa saa yhdessä muiden hallinnonalojen momenttien määrärahojen kanssa käyttää myös Euroopan aluekehitysrahaston osarahoittamien ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan enintään 75 henkilön palkkaamiseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu arviomäärärahaksi.

Uuden ohjelmakauden 2000-2006 hankkeisiin arvioidaan käytettävän vuonna 2000 määrärahaa tavoiteohjelmissa 1 ja 2 yhteensä 315 534 000 mk sekä INTERREG III ja Urban -ohjelmiin 45 396 000 mk. Ohjelmakauden 1995-1999 maksatuksiin arvioidaan käytettävän tavoiteohjelmissa 6, 2 ja 5b yhteensä 230 000 000 mk.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	Menot			
Myöntämisvaltuusvuosi	2000	2001	2002	Yhteensä
1999	230,000	165,000	0,000	395,000
2000	360,930	360,930	180,465	902,325
Yhteensä	590,930	525,930	180,465	1 297,325

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan hallinnonaloittainen jakauma tavoite- ja yhteisöaloiteohjelmittain täsmentyy komission hyväksyttyä kyseiset ohjelmat.

Valtion rahoitusosuuksien myöntämisvaltuudet, jotka myös täsmentyvät komission hyväksyttyä ohjelmat, arvioidaan vuonna 2000 hallinnonaloittain seuraaviksi:

	milj. mk
Sisäasiainministeriö	65,0
Opetusministeriö	42,6
Maa- ja metsätalousministeriö	22,0
Kauppa-ja teollisuusministeriö	346,0
Sosiaali- ja terveysministeriö	6,5
Työministeriö	36,0
Ympäristöministeriö	30,0
Yhteensä	548,1

Lisäksi liikenneministeriön momenteilla 31.24.21, 31.30.21 ja 31.40.21 on 28 000 000 mk siirtomäärärahoja.

Ahvenanmaalle kuuluvat uuden ohjelmakauden rakennerahasto-osuudet eivät sisälly momentin määrärahaan.

Tulot on kirjattu momentille 12.26.98 sekä ohjelmien vaatimat valtion osuudet eri hallinnonalojen momenteille 26.98.62, 29.01.62, 30.14.62, 31.24.21, 31.30.21, 31.40.21, 32.30.62, 33.01.62, 34.05.62 ja 35.99.62.

2000 määräraha	590 930 000
1999 määräraha	212 047 000
1999 lisämääräraha	271 000 000
1998 tilinpäätös	621 046 999

62. EU:n rakennerarahastojen valtion rahoitusosuus sisäasiainministeriön osalta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 32 000 000 mk.

Vuonna 2000 saa uusia myöntämispäätöksiä tehdä yhteensä 80 000 000 markalla.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan sosiaalirahastosta ja aluekehitysrahastosta rahoitettaviin ohjelmiin sisältyvien hankkeiden valtion rahoitusosuuden maksamiseen ja lähinnä aluei-

den elinkeinotoiminnan omaehtoiseen kehittämiseen, mukaanlukien osaamiskeskus- ja kaupunkipoliittiset toimenpiteet sekä muiden kyseisen pykälän mukaisten menojen maksamiseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen kehittämisraha.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän 23 000 000 mk Euroopan aluekehitysrahaston ja 9 000 000 mk Euroopan sosiaalirahaston hankkeiden valtion rahoitusosuutena. Myöntämisvaltuudesta 65 000 000 mk arvioidaan kohdentuvan aluekehitysrahaston hankkeisiin ja 15 000 000 mk sosiaalirahaston hankkeisiin.

Vuonna 2000 tehtävien hankepäätösten osalta arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 32 000 000 mk vuonna 2000, 32 000 000 mk vuonna 2001 ja 16 000 000 mk vuonna 2002.

Momentin mitoituksessa on otettu huomioon siirtona momentilta 26.98.43 80 000 000 mk (siirtomääräraha), josta 32 000 000 mk arviomäärärahana ja 48 000 000 mk myöntämisvaltuutena.

2000 määräraha	32 000 000

Pääluokka 27
PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan vuonna 2000 olevan 18 750 henkilötyövuotta. Hallinnonalalla arvioidaan olevan lisäksi 30 henkilötyövuotta YK:n käyttöön asetettuja sotilastarkkailijoita, joiden palkan Suomi maksaa.

Suomi ylläpitää asianmukaista, turvallisuusympäristöön nähden uskottavaa puolustuskykyä. Puolustusministeriön hallinnonalan toiminnassa otetaan huomioon sotilaallisen maanpuolustuksen kehittämistarpeet, valtiontalouden rahoitusmahdollisuudet, Euroopan turvallisuuspoliittisessa rakenteessa ja sotilaspoliittisessa kehityksessä tapahtuvat muutokset, kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytykset ja lainsäädännön kehitystyö sekä lisääntyvät velvoitteet osallistua YK:n ja ETYJin valtuutuksella kriisinhallintatoimintaan sekä muuhun kansainväliseen yhteistoimintaan.

Puolustusvoimia kehitetään eduskunnan hyväksymän turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaisesti. Puolustusvoimat ylläpitää sellaista sotilaallista puolustuskykyä, joka kyetään sopeuttamaan muuttuviin uhkatilanteisiin ja jolla hallitaan eriasteiset kriisitilanteet sekä pystytään torjumaan Suomen alueelle suunnatut eritasoiset sotilaalliset toimenpiteet.

Uudistetun varusmieskoulutusjärjestelmän vaikutukset näkyvät täysimääräisesti vuoden 2000 aikana. Kertausharjoitusten määrää lisätään asteittaisesti. Puolustusvoimien palkatun henkilöstön määrää, rakennetta ja koulutusjärjestelmää kehitetään henkilöstöstrategia 2008 -suunnitelman mukaisesti.

Tulosohjauksen ja tulosjohtamisen edellytyksiä parannetaan sisäistä laskentaa kehittämällä. Keskushallintouudistukseen liittyen otetaan käyttöön Pääesikunnan ja sen alaisten laitosten uusittu organisaatio. Hallinnonalan toiminnan jatkuvaa järkevöittämistä tuetaan vahvistamalla tukitoimintojen ulkoistamista koskevat periaatteet.

Puolustusministeriön hallinnonalan keskeiset tulostavoitteet vuodelle 2000 ovat:

— Puolustuspolitiikan suunnittelua ja valmistelua sekä puolustusjärjestelmän ohjausta toteutetaan valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa hyväksyttyjen linjausten mukaisesti. Selonteon tarkistamisen toimenpiteet aloitetaan

— Ikäluokista varusmiespalveluksen suorittaa vähintään 80% miehistä ja 1-2% naisista

— Asevelvollisten koulutusta tehostetaan lisäämällä varusmiesten maastovuorokausia ja reserviläisten kertausharjoituksia

— Vapaaehtoinen maanpuolustuskoulutusjärjestelmä vakiinnutetaan tukemaan puolustusvoimien toimintavalmiutta

— Kansainvälistä puolustuspoliittista yhteistyötä syvennetään YK:ssa, ETYJissä ja NATOn rauhankumppanuusohjelman puitteissa. Suomen edellytyksiä osallistua kansainväliseen kriisinhallintaan kehitetään. Yhteistyössä painotetaan käytännön toimia Ruotsin ja muiden pohjoismaiden kanssa

— Kotimaisen puolustustarviketeollisuuden toimintaedellytykset pyritään turvaamaan riittävillä kotimaisilla tilauksilla ja tuotekehityshankkeilla. Kotimaiselta teollisuudelta tehtävien hankintojen osuutta pyritään lisäämään siten, että vuoden 2003 loppuun mennessä vähintään puolet puolustusmateriaalihankintamäärärahoista kohdistuisi kotimaahan

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1998-2000

		v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk	Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
01.	Puolustusministeriö	263 000	272 435	314 150	+ 41 715	+ 15
10.	Puolustusvoimat	10 088 400	8 640 118	9 315 573	+ 675 455	+ 8
30.	Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta	115 663	69 600	168 000	+ 98 400	+ 141
99.	Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot	5 846	5 930	9 950	+ 4 020	+ 68
	Yhteensä	**10 472 909**	**8 988 083**	**9 807 673**	**+ 819 590**	**+ 9**

01. Puolustusministeriö

Selvitysosa: Ministeriön keskeiset tulostavoitteet vuodelle 2000 ovat:

— Puolustusministeriön organisaation uudistamista koskevat periaatepäätökset tehdään

— Pääesikuntaa ja sen alaisten laitosten uudelleen järjestelyä koskevat päätökset tehdään Pääesikunnan esitysten pohjalta

— Osallistutaan EU:n puitteissa käytävään puolustusmateriaalia koskevaan työryhmätyöskentelyyn (POLARM) sekä rauhankumppanuusohjelman (PfP) materiaalialaa koskeviin kokouksiin

— Ulkomaisiin puolustusmateriaalihankintoihin liitetään mahdollisuuksien mukaan vastakauppavelvoite ja vastakauppasopimukset solmitaan niitä koskevien määräysten mukaisesti

— Uuden perustuslain voimaantulosta puolustushallinnon alalla aiheutuvien tarpeellisten lainsäädäntömuutosten toimeenpanoa jatketaan ja aluevalvontaa koskeva lainsäädäntöuudistus saatetaan voimaan

— Suomen osallistumista kansainväliseen humanitaariseen miinanraivaukseen tuetaan ulkoasiainministeriön kanssa laadittujen toimeksiantojen mukaisesti

— Puolustushallinnon ympäristöpolitiikan ja -ohjelmien toteutus on käynnissä

— Toiminnan arvioinnin kokeiluprojekti käynnistetään

— Ministeriön toiminnalliseen ja rakenteelliseen kehittämiseen liittyen seuraajasuunnitelma laaditaan sekä virka- ja tehtävärakenne uudistetaan

— Puolustushallinnon tukitoimintojen ulkoistamista koskeva periaatepäätös laaditaan

— Puolustusministeriön tietotekniikkapalvelujen ulkoistamismahdollisuudet selvitetään

— "Johtaja 2000 - luvulla" -valmennusohjelma käynnistetään

— Maanpuolustuksen tieteellisen neuvottelukunnan vuonna 1999 tai sitä ennen alkaneista projekteista on toteutunut 95 %

— Puolustusvoimien rakennemuutoksen yhteydessä muodostettavien valmiusyhtymien toiminnan edellyttämä rakentaminen on painopisteenä

— Uudisrakentamis- ja perusparannusmäärärahojen käyttöä tehostetaan siten, että siirtyvien erien määrä on enintään 20 % varainhoitovuonna käytettävissä olevista määrärahoista

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 53 150 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 900 000 mk yhden henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 24.01.21.

2000 määräraha	53 150 000
1999 määräraha	51 235 000
1998 tilinpäätös	50 300 000

22. Kiinteistövarallisuuden omistajuudesta ja hallinnoinnista aiheutuvat menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puolustusministeriön hallinnonalan kiinteistövarallisuuden hankinnasta, vuokraamisesta, hoidosta ja luovuttamisesta aiheutuvien hallinnollisten menojen maksamiseen henkilöstömenoja lukuun ottamatta.

Selvitysosa: Valtioneuvosto on määrännyt puolustusministeriön toimimaan yhtenä valtion viidestätoista kiinteistöyksiköstä. Puolustusministeriöllä on hallinnassaan rakennuksia yhteensä huoneistoalaltaan noin 3,7 milj. htm^2. Kiinteistöomaisuuteen kuuluvat lisäksi aluerakenteet sekä tekniset järjestelmät ja verkostot. Kiinteistöomaisuuden tasearvo oli vuoden 1998 lopussa noin 9,7 mrd. mk. Momentin määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon, että kiinteistöjen, rakennusten, verkostojen ja luonnonvarojen tiedonhallintajärjestelmään (KIRAVE) liittyvät menot sisältyvät vuonna 2000 Puolustushallinnon rakennuslaitoksen perimiin toimitilojen hoitovastikkeisiin.

2000 määräraha	6 000 000
1999 määräraha	16 200 000
1998 tilinpäätös	16 200 000

74. Uudisrakennukset ja perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 243 500 000 mk.

Käyttösuunnitelma:

	Rakennustyö	Hyöty-ala m^2	Kustannusarvio 1000 mk	mk/m^2	Myönnetty mk	Myönnetään mk
1.	Koulutusrakennus, Säkylä	2 256	18 000	7 979		18 000 000
2.	Huoltotilat, Kemiö	3 000	25 600	8 533		10 000 000
3.	Kasarmi nro 2 pp II-vaihe, Kajaani	6 100	12 000	1 967	6 000 000	6 000 000
4.	Koulutusrakennus, Kajaani	2 175	16 000	7 356	15 000 000	1 000 000
5.	Keskusvarasto, Kajaani	7 085	37 500	5 293		18 300 000
6.	Muonituskeskus, Kankaanpää	3 295	28 000	8 498		14 500 000
7.	Ilmasotakoulun korkeakouluosaston pp, Kauhava	1 956	12 400	6 340		12 400 000
8.	Aluekeskuksen pp, Tampere	3 796	49 700	13 092	26 600 000	19 000 000
9.	Kiinteistö- ja turvavalvonta, Turku		34 500		26 300 000	4 000 000
10.	Sääsuojat, kenttä- ja aluetyöt, Vantaa		10 000		7 200 000	2 800 000
11.	Koulutusrakennus ja elektroniikkakorjaamo, Valkeala	3 236	26 500	8 189		14 500 000
12.	Keskusvarasto, Valkeala	2 000	11 500	5 750		4 300 000
13.	Helsingin sotilaslääninn esikunta, Espoo		90 000		1 000 000	3 400 000

14. Pienehköt työt	91 600 000
15. Sotilasalueiden ja -laitteiden rakentaminen	15 700 000
16. Suunnittelu, tutkimus ja varalla	8 000 000
Yhteensä	243 500 000

Selvitysosa: Edellä lueteltujen hankkeiden lisäperusteluina esitetään seuraavaa:

1. Yksi maavoimien valmiusyhtymistä perustetaan Säkylän varuskuntaan. Varuskunnassa ei ole sinne siirtyville joukoille riittäviä, eikä aselajeille ja erilaista elektroniikkaa sisältäville järjestelmille sopivia koulutustiloja.

2. Puolustusministeriön räjähdepäätöksen mukaan Kemiön varikon toimintaan liittyvät korjaamo-, varasto- ja toimistotilat tulee rakentaa riittävän turvaetäisyyden päähän varsinaisesta huoltotoiminnasta.

5. Joukkojen vahvuuksien kasvaessa niiden tarvitsemat materiaalimäärät lisääntyvät, eikä Kainuun Prikaatissa ole riittäviä varastotiloja. Nykyiset luolatiloissa olevat varastot eivät mahdollista materiaalin tarkoituksenmukaista käsittelyä. Keskitetty varastointijärjestelmä luo mahdollisuuden henkilöstön nykyistä tehokkaampaan työskentelyyn.

6. Tykistöprikaatin muonituskeskus Niinisalossa ei täytä voimassa olevia työsuojelun ja elintarvikehygienian vaatimuksia. Nykyisestä muonituskeskusrakennuksesta ei saada tämän hetken toimintaperiaatteita ja vaatimuksia täyttävää perusparantamalla, vaan hanke on toteutettava uudisrakentamalla. Nykyisiin tiloihin on suunniteltu varasto-, opetus- ja soittokunnan tiloja.

7. Ilmasotakoulun korkeakouluosaston opetus- ja majoitustoiminnot on jouduttu sijoittamaan väliaikaisesti epätarkoituksenmukaisiin tiloihin, koska nykyinen rakennus on käyttökiellossa siinä todettujen kosteus- ja homevaurioiden takia.

11. Yksi maavoimien valmiusyhtymistä on perustettu Valkealaan, Vekaranjärven varuskuntaan. Varuskunnassa ei ole sinne siirtyville joukoille riittäviä ja aselajeille ja erilaista elektroniikkaa sisältäville järjestelmille sopivia koulutustiloja. Karjalan Prikaatiin kuuluva Kouvolan Viestikorjaamo tulee siirtää Vekaranjärvelle. Nykyisin kasarmi nro 4:ssä sijaitsevan viestivälinevaraston tiloihin tullaan tekemään tilat kouluttajille, tällöin viestivälineille on saatava uudet tilat. Viestivälinevarasto liittyy toiminnalliseksi kokonaisuudeksi elektroniikkakorjaamon ja koulutusrakennuksen yhteyteen.

12. Nykyisessä Valkealan Utissa olevassa varusvarastossa on runsaasti kosteusvaurioita, rakenteet ovat paloherkät ja erittäin huonokuntoiset, joten sen kunnostaminen ei ole kannattavaa. Varuskunnan alueella hajallaan olevat pienet varastotilat ovat epäkäytännölliset ja vaativat henkilöstön siirtymistä paikasta toiseen. Keskusvaraston yhteyteen sijoitetaan myös varuskunnan päävartio, joka tällä hetkellä toimii väliaikaistiloissa. Nykyinen päävartiorakennus on erittäin huonossa kunnossa.

13. Helsingin sotilasläänin esikunta vastaa pääkaupunkiseudun puolustamisesta. Tällä hetkellä esikunnan käytössä ei ole lainkaan suojatilaa. Uusi suojatila tulee toimimaan myös rauhanajan käytössä. Helsingin sotilasläänin esikunnan nykyisistä toimitiloista voidaan luopua uuden tilan valmistuttua.

Edellä olevien kohtien 1-13 hankkeista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuonna 2001 noin 116,6 milj. mk.

2000 määräraha	243 500 000
1999 määräraha	193 500 000
1999 lisämääräraha	20 000 000
1998 tilinpäätös	185 000 000

87. Kiinteistöjen osto ja pakkolunastus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää hankintavaltuuksista, kiinteistöjen ja rakennusten hankkimisesta sekä osakkeiden hankkimisesta asunto- ja kiin-

teistöosakeyhtiöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.	2000 määräraha	11 500 000
	1999 määräraha	11 500 000
	1998 tilinpäätös	11 500 000

10. Puolustusvoimat

Selvitysosa: Puolustusvoimat ylläpitää sellaista sotilaallista puolustuskykyä, joka kyetään sopeuttamaan muuttuviin uhkatilanteisiin ja jolla hallitaan eriasteiset kriisitilanteet sekä pystytään torjumaan Suomen alueelle suunnatut eritasoiset sotilaalliset toimenpiteet.

Puolustusvoimien menot jakautuvat avain- ja tukituloksille seuraavasti:

	1998 toteutuma milj. mk	1999 ennakoitu milj. mk	2000 TAE milj. mk
Avaintulokset:			
1. Reaaliaikainen tilannekuva ja alueellisen koskemattomuuden turvaamiskyky	251	259	278
2. Ajanmukainen puolustussuunnitelma ja johtamiskyky	496	535	589
3. Suorituskykyiset joukot	5 550	5 346	5 773
4. Kansainvälinen yhteistyö ja valmius tukea rauhanturvatoimintaa	24	31	34
5. Maanpuolustustahdon ylläpito	72	76	78
Tukitulokset:			
6. Laadukas hallinnollinen tuki ja ohjaus	481	505	546
7. Laadukas materiaalituki	1 229	1 322	1 421
8. Tarkoituksenmukainen toimintaympäristö	473	566	597
Avain- ja tukituloksiin kohdistamaton osuus	1 512		
Yhteensä	10 088	8 640	9 316

Puolustusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Puolustusvoimille vuodelle 2000 seuraavat tärkeimmät tulostavoitteet:

— Aluevalvonnan ajallinen ja alueellinen kattavuus ja tunnistusvalmius säilytetään vuoden 1998 tasolla

— Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon edellyttämien toimenpiteiden toteuttamista jatketaan suunnitelmien mukaisesti

— Varusmieskoulutuksessa olevien joukkotuotantoon kuuluvien joukkojen maastovuorokausien keskimääräinen taso nostetaan 60 vuorokauteen varusmiestä kohden

— Kertausharjoitusten määrää palautetaan lähemmäs valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon mukaista tavoitetasoa

— Ilmavoimien ohjaajien koulutusjärjestelmän kehittäminen käynnistetään

— Tilausvaltuuksien talousarviovuodelle kuuluvat osuudet toteutetaan suunnitelmien mukaisesti. Hankintasuunnitelmat tehdään mahdollisimman tarkoituksenmukaiseksi ja toiminnalliseksi kokonaisuudeksi. Luodaan tarvittavat edellytykset huoltaa kalustoa kotimaassa

— Kansainvälistä sotilaallista yhteistoimintaa jatketaan ja kehitetään suunnitelman mukaisesti siten, että edellytykset osallistua kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin parantuvat

— Kansainvälistä yhteistoimintakykyä parannetaan osallistumalla ainakin Nordic Peace, Barents Peace ja Baltops harjoituksiin

— Puolustusvoimien tietohallintoa ja tietoteknisiä järjestelmiä kehitetään laaditun tietohallintostrategian mukaisesti ottaen huomioon koko puolustusministeriön hallinnonalan yhteiskäyttötarpeet

— Kansainvälistä materiaaliyhteistyötä kehitetään pohjoismaiden ja kahdenvälisten järjestelyjen puitteissa sekä NATOn ja Länsi-Euroopan puolustusmateriaaliryhmän (WEAG) kanssa siten, että parannetaan kansallisen tutkimuksen ja tuotekehityksen edellytyksiä, puolustustarviketuotannon mahdollisuuksia ja huoltovarmuutta sekä tuetaan yhteensopivuutta NATOn, Euroopan unionin ja erityisesti pohjoismaiden kesken

— Kiinteistökantaa pienennetään selonteon, aiemmin tehtyjen rationalisointipäätösten ja puolustusvoimien toiminnallisten vaatimusten mukaisesti

Puolustusvoimien maksullisen palvelutoiminnan kehitystä vuosina 1998-2000 kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1998 toteutuma	1999 ennakoitu	2000 TAE
Maksullisen toiminnan tulot, tmk	127 547	28 135	36 428
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset, tmk	124 927	24 960	31 931
Käyttöjäämä, tmk	2 620	3 175	4 497
— % tuloista	2	11	12
Osuus yhteiskustannuksista, tmk	3 826	1 139	1 122
Ylijäämä, tmk	-1 206	2 036	3 375
— % tuloista	-1	7	9

16. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 700 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puolustusmateriaalin sekä puolustusvoimien muun kaluston, välineistön ja laitesuojien hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen ja hankintaan välittömästi liittyviin tutkimus- ja kehittämistoimintaan, järjestelmien testaukseen, käyttökoulutukseen ja hallintomenoihin. Määrärahasta saa käyttää 3 547 000 000 mk aikaisemmin myönnetyistä tilausvaltuuksista ja niihin liittyvistä indeksi- ja valuuttakurssimuutoksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä 98 000 000 mk puolustushaarojen ja aselajien uusinta- ja täydennyshankintoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan projektihenkilöstön palkkaamiseen.

Sen johdosta, että aikaisemmissa talousarvioissa hyväksyttyjen tilausvaltuuksien perusteella ei kaikilta osin ole ollut mahdollista tehdä sopimuksia, saa vuoden 2000 aikana tehdä sopimuksia sanottujen tilausvaltuuksien sitomatta olevaa määrää vastaavasti edellyttäen, että näistä sopimuksista aiheutuvat vuotuiset maksut eivät ylitä kyseisten tilausvaltuuksien rahoitussuunnitelmissa esitettyjä markkamääriä.

Vuonna 2000 saa tehdä tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmien (tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmien hankkimisen tilausvaltuus, TVJ 2000) hankkimiseksi sopimuksia siten, että niistä aiheutuu talousarvion voimaantulopäivän valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuosina 2000-2005 enintään 2 665 000 000 mk. Valtuuden käytöstä saa aiheutua mainitulla valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuoden 2000 loppuun mennessä enintään 20 000 000 mk, vuoden 2001 loppuun mennessä enintään 370 000 000 mk, vuoden 2002 loppuun mennessä enintään 950 000 000 mk, vuoden 2003 loppuun mennessä enintään 1 555 000 000 mk, vuoden 2004 loppuun mennessä enintään 2 195 000 000 mk ja vuoden 2005 loppuun mennessä enintään 2 665 000 000 mk.

Vuonna 2000 saa tehdä ilmapuolustuksen tukeutumisen ja toimintamahdollisuuksien turvaamiseksi (ilmapuolustuksen tukeutumisen ja

toimintamahdollisuuksien turvaamisen tilausvaltuus, ITTT) sopimuksia siten, että niistä aiheutuu talousarvion voimaantulopäivän valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuosina 2000-2005 enintään 1 150 000 000 mk. Valtuuden käytöstä saa aiheutua mainitulla valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuoden 2000 loppuun mennessä enintään 35 000 000 mk, vuoden 2001 loppuun mennessä enintään 185 000 000 mk, vuoden 2002 loppuun mennessä enintään 409 000 000 mk, vuoden 2003 loppuun mennessä enintään 609 000 000 mk, vuoden 2004 loppuun mennessä enintään 879 000 000 mk ja vuoden 2005 loppuun mennessä enintään 1 150 000 000 mk.

Uusien tilausvaltuuksien enimmäismäärien mukaiset suoritukset voidaan sitoa alaa kuvaavaan hintakehitykseen vuoden 2000 ensimmäisestä vuosineljänneksestä.

	Tilausvaltuus		Myönnetty	Myönnetään
		milj. mk	milj. mk	milj. mk
01.	Tiedustelun, valvonnan ja johtamisen järjestelmien ylläpitäminen	500	400	100
02.	Torjuntahävittäjien uusiminen	9 500	8 817	683
03.	Torjuntahävittäjien ase- ja huoltojärjestelmien uusiminen	4 420	4 120	280
06.	Tutkimustoiminnan ja hankintaedellytysten luominen	2 700	545	1 233
07.	Valmiusyhtymien varustaminen	6 148	22	801
08.	Tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmien hankkiminen	2 665		20
09.	Ilmapuolustuksen tukeutumisen ja toimintamahdollisuuksien turvaaminen	1 150		35
	Yhteensä			3 152

Selvitysosa: Tilausvaltuuksien sopimusten mukaisten maksatusten lisäksi tilausvaltuuksiin liittyvien indeksien ja valuuttakurssien noususta aiheutuvien lisätarpeiden ja indeksien ja valuuttakurssien alenemisesta syntyvien vähennysten erotuksesta arvioidaan aiheutuvan 450 milj. markan menot vuonna 2000.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 493 000 000 mk maksatusten siirtona vuodelta 1999.

Aikaisemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuu menoja 2 242 milj. mk vuonna 2001, 1 450 milj. mk vuonna 2002, 1 050 milj. mk vuonna 2003 sekä yhteensä 1 525 milj. mk vuoden 2003 jälkeen.

2000 määräraha	3 700 000 000
1999 määräraha	3 450 000 000
1998 tilinpäätös	4 920 000 000

21. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 615 573 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puolustusvoimien tehtävien edellyttämään toimintaan, ulkomaalaisille oppilaille annettavasta sotilaskoulutuksesta ja puolustusvoimien joukkojen kansainvälisestä harjoitustoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä kevytrakenteisten suojien ja varastojen rakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen silloin, kun hankkeen kustannusarvio on alle 1 000 000 mk. Määrärahaa saa käyttää enintään 18 000 000 mk palvelussuhdeasuntojen liiketaloudellisin perustein määräytyvien vuokrien alentamiseen ja Puolustushallinnon rakennuslaitokselle maksettavaan asuntotoimen hintatukeen sekä enintään 2 000 000 mk sotainvalideille ja sotaveteraaneille, maanpuolustustyölle sekä merkittäville urheilukilpailuille suoritettavan liike-

taloudellisin perustein hinnoitellun maksullisen palvelutoiminnan maksujen alentamiseen. Vuonna 2000 saa tehdä varustuksen käyttöä ja kunnossapitoa koskevia pitkäaikaisia sopimuksia määrärahan puitteissa siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 2001 loppuun mennessä enintään 298 000 000 mk ja vuoden 2002 loppuun mennessä enintään 378 000 000 mk.

Sen johdosta, että vuoden 1999 talousarviossa hyväksyttyjen tilausvaltuuksien perusteella ei kaikilta osin ole ollut mahdollista tehdä sopimuksia, saa vuoden 2000 aikana tehdä sopimuksia sanottujen tilausvaltuuksien sitomatta olevaa määrää vastaavasti edellyttäen, että näistä sopimuksista aiheutuvat vuotuiset maksut eivät ylitä kyseisten tilausvaltuuksien rahoitussuunnitelmissa esitettyjä markkamääriä.

Selvitysosa: Momentin bruttomenojen arvioidaan jakaantuvan seuraavasti: palkkamenot 3 462 milj. mk, varusmiesten päivärahat sekä reserviläispalkat ja -päivärahat 220 milj. mk, palvelujen ostot 550 milj. mk, muut kulut 443 milj. mk, vuokrat 458 milj. mk, aineet, tarvikkeet ja tavarat 429 milj. mk ja investoinnit 96 milj. mk. Lisäksi momentille arvioidaan kertyvän tuloja 42 milj. mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 4 000 000 mk kuuden henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentille 24.01.21, 283 000 mk kahden henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 25.50.21 ja 144 000 mk yhden henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 35.40.21.

Aiemmin myönnettyjen tilausvaltuuksien käytöstä aiheutuu maksuja vuonna 2000 enintään 305 569 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	5 657 349 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	31 930 000
Muut toimintamenot	5 625 419 000
Bruttotulot	41 776 000
Maksullisen toiminnan tulot	36 428 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	5 000
— muut suoritteet	36 423 000
Muut tulot	5 348 000
Nettomenot	5 615 573 000
2000 määräraha	5 615 573 000
1999 määräraha	5 190 118 000
1998 tilinpäätös	5 168 400 000

30. Kansainvälinen rauhanturvaamistoiminta

Selvitysosa: Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien ja Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin päätökseen perustuvaan rauhanturvaamistoimintaan annetun lain (514/1984) mukaan rauhanturvaamistoiminnan määrärahat budjetoidaan ulkoasiainministeriön ja puolustusministeriön pääluokissa. Ulkoasiainministeriön pääluokassa momentilla 24.99.22 budjetoidaan määrärahat suomalaisten rauhanturvajoukkojen palkkaus- ja koulutusmenoihin ja puolustusministeriön pääluokassa tämän luvun momentilla 22 suomalaisten rauhanturvajoukkojen hallinto- ja varustamismenoihin sekä tarkkailijatoiminnan menoihin.

Kansainvälisen rauhanturvaamistoiminnan keskeiset tulostavoitteet vuodelle 2000 ovat:

— Kansainväliseen rauhanturvaamistoimintaan osallistumiselle luodaan ja ylläpidetään toimintaedellytykset valmistelemalla osallistumispolitiikka yhteistoiminnassa ulkoasiainministeriön kanssa, hankkimalla osallistumiseen tarvittavat voimavarat sekä uusimalla osallistumiseen tarvittavat säädökset poliittisten päätösten mukaisesti

— Suomen osallistuminen rauhanturvaamistoimintaan turvataan toimittamalla rauhanturvajoukkojen käyttöön tasokas ja riittävä henkilöstö sekä materiaali

— Suomen osallistuminen rauhanturvaamistoimintaan toteutetaan laadullisesti vähintään nykytasolla huolehtimalla kansallisesta hallinnosta ja johtamisesta

— Rauhanturvaamisen johtamisen ja toimeenpanovastuun muutosten edellyttämät toimenpiteet aloitetaan

— Suomen kansainvälisen aseman ja tehtyjen sitoumusten edellyttämää valmiusjärjestelmää ylläpidetään

22. YK:n ja ETYJin rauhanturvaamistoiminnan kalusto- ja hallintomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 159 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilastarkkailijoiden palkkojen ja kansallisen päivärahan maksamiseen, valmiusjoukon palkkaus-, koulutus-, ylläpito-, varustamis-, hallinto- ja muiden kulutusmenojen ja pohjoismaisten rauhanturvakurssien menojen maksamiseen sekä Libanonissa, Bosnia-Herzegovinassa ja Kosovossa olevien suomalaisten rauhanturvajoukkojen sekä Kyproksella olevan Suomen osaston matkakustannusten, terveydenhoito-, kuljetus-, varustamis-, huolto-, edustus- ja hallintomenojen maksamiseen.

Määrärahalla pysyväisluonteisiin tehtäviin palkatun henkilöstön määrä saa olla enintään 23 henkilötyövuotta. Lukuun ei sisälly YK:n ja ETYJin rauhanturvaamisoperaatioihin palkattava henkilöstö.

Siinä tapauksessa, että Suomen hallitukselle esitetään pyyntö uuden rauhanturvajoukon lähettämisestä YK:n tai ETYJin rauhanturvaamistehtäviin ja Suomi päättää rauhanturvajoukon asettamisesta tai että Suomi päättää jatkaa osallistumistaan jo käynnissä olevan operaation seuraavaan vaiheeseen, saa näihin menoihin käyttää tälle momentille myönnettyjä määrärahoja.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina YK:n suoritukset kalustokorvausten osalta ja eräät muut rauhanturvaamistoimintaan liittyvät tulot. Valmiusjoukko on Suomessa toimintavalmiussitoumuksen tehneistä henkilöistä YK:n tai ETYJin rauhanturvaamistehtäviä varten koottava ja varustettava joukko. Suomi on asettanut YK:n käyttöön aseettomia sotilastarkkailijoita Lähi-itään, Kashmiriin, Irakin ja Kuwaitin väliselle raja-alueelle sekä entisen Jugoslavian alueelle yhteensä 30 sotilastarkkailijaa. Suomalainen rauhanturvajoukko toimii Etelä-Libanonissa UNIFIL-operaatiossa, Bosnia-Herzegovinassa SFOR-operaatiossa ja Kosovossa KFOR-operaatiossa sekä yksi henkilö Kyproksessa UNFICYP-operaatiossa.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	164 800 000
Bruttotulot	5 800 000
— YK:n maksamat kalustokorvaukset	5 500 000
— muut rauhanturvaamistoimintaan liittyvät tulot	300 000
Nettomenot	159 000 000

2000 määräraha	159 000 000
1999 määräraha	60 600 000
1999 lisämääräraha	10 000 000
1998 tilinpäätös	106 663 444

24. Kansainvälisen puolustuspoliittisen yhteistyön menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainväliseen puolustuspoliittiseen yhteistyöhön liittyvistä kokouksista, neuvotteluista, seminaareista, koulutustilaisuuksista ja harjoituksista sekä ETYjärjestön luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien täytäntöönpanosta sekä näistä johtuvista hallinnollisista toimista aiheutuvien menojen maksamiseen Suomessa ja ulkomailla. Määrärahaa saa käyttää myös aserajoitus- ja asevalvontaneuvottelujen seurantaan ja kokousosallistumiseen, puolustusmateriaaliyhteistyöhön, ympäristönsuojeluyhteistyöhön sekä kaikkien edellä lueteltujen tehtävien tutkimustoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen Suomessa ja ulkomailla.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan alustavasti aiheutuvan menoja NATO:n rau-

hankumppanuusohjelman mukaisten kokousten, koulutustilaisuuksien, opintomatkojen, vierailuvaihdon ja harjoitustoiminnan toteuttamiseen noin 4,5 milj. mk, materiaalialan kansainväliseen yhteistyöhön noin 1,0 milj. mk, ETYJin neuvotteluprosessiin liittyvien kokousten, seminaarien, asiantuntijamatkojen sekä Wienin asiakirjan mukaisten arviointi- ja tiedonvaihtokokousten toteuttamiseen noin 0,5 milj. mk, ETYJissä sovittujen Wienin asiakirjan mukaisten luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien toteuttamiseen noin 0,6 milj. mk, Open Skies -sopimuksen täytäntöönpanon valmisteluihin ja tarvittaessa osallistumiseen valvonta- tai kokeilulentoihin noin 0,3 milj. mk sekä muuhun kansainväliseen puolustuspoliittiseen yhteistyöhön noin 2,1 milj. mk.

2000 määräraha	9 000 000
1999 määräraha	9 000 000
1998 tilinpäätös	8 999 855

91. Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalous

Selvitysosa: Puolustusministeriön hallinnonalan metsätalous tukee maanpuolustusta kehittäen alueita ja niiden metsäluontoa mahdollisimman hyvin puolustusvoimien toimintaan soveltuvaksi. Luonnonvarojen hoidossa sovitetaan yhteen puolustusvoimien, taloudellisuuden, luonnon monimuotoisuuden ja virkistyskäytön näkökohdat.

Metsätaloustoiminnan tulostavoitteeksi asetetaan 7 500 000 markan käyttöjäämä. Tulostavoite edellyttää n. 110 000 m^3 myytävää puutavaraa.

Puolustusministeriön hallinnassa on n. 70 000 ha maata. Metsätaloustoimintaa voidaan harjoittaa n. 45 000 ha:lla. Puolustusministeriön metsätaloudellisessa hoidossa olevien metsämaiden tasearvo oli 227 milj. mk 31.12.1998. Pääoman tuottoa pienentävät n. 4,0 milj. markalla metsätalouteen kuulumattomat puolustusvoimille tuotetut palvelut ja ympäristönsuojeluun liittyvät tehtävät. Alueiden pääkäyttötarkoituksen rajoitteiden aiheuttamaa metsätalouden tuottoa alentavaa vaikutusta ei ole arvioitu.

Puolustusministeriön metsätaloustoiminnan kehitys vuosina 1998-2000 tunnuslukuina:

	1998 toteutuma	1999 ennakoitu	2000 TAE
Tulot milj. mk	30,4	26,0	28,5
Erilliskustannukset milj. mk	17,6	19,0	21,0
Käyttöjäämä milj. mk	12,8	7,0	7,5
— % tuloista	42,0	26,9	26,3
Osuus yhteiskustannuksista	0,9	0,9	0,9
Ylijäämä	11,9	6,1	6,6
— % tuloista	39,2	23,5	23,2
Tulot % erilliskustannuksista	173	137	135,7
Investoinnit milj. mk (lyhytvaikutteinen)	0,5	0,3	0,3
Investoinnit % tuloista	1,7	1,2	1,1
Myyntihintojen muutos %	2	0	-3
Volyymi, hakattua puutavaraa 1000 m^3	109	102	110
Tuottavuuden muutos %	2	2	2
Koneellistamisaste %	58	60	62
Vaikuttavuus, hakattu puumäärä/kasvu %	66	64	66
Henkilöstön määrä	64	62	60

Lukuun liittyvät metsätalouden menot on otettu huomioon momentilla 12.27.21.

92. Puolustushallinnon rakennuslaitos

Selvitysosa: Rakennuslaitoksen toiminta-ajatuksena on tuottaa rauhan ja poikkeusolojen aikana puolustusvoimien tarvitsemat tilat ja ylläpitopalvelut. Rakennuslaitos vastaa lisäksi puolustushallinnon kiinteistötoimen omistajaorganisaation osana kiinteistövarallisuuden kunnosta ja arvon säilymisestä.

Puolustusvoimien tarvitsemia talonrakennus- ja erikoisrakennuskohteita valmistuu vuonna 2000 arviolta 52 000 htm^2. Lisäksi rakennuslaitos huolehtii perusparannus- ja alueteknisten töiden toteuttamisesta.

Asuntokannan uudelleenjärjestelyihin liittyen jatketaan syksyllä 1998 aloitettua asuntojenhallinnan siirtämistä Valtion kiinteistölaitokselle edelleen luovutettavaksi Kruunuasunnot Oy:lle.

Rakennuslaitoksen ylläpidettävä rakennuskanta on vuonna 2000 yhteensä noin 3,7 milj. htm^2. Lisäksi ylläpidon kohteena ovat energiaverkostot sekä puolustusvoimien käytössä olevat erilaiset aluerakenteet ja laitteet.

Puolustusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Puolustushallinnon rakennuslaitokselle vuodelle 2000 seuraavat tärkeimmät tulostavoitteet:

— Valmistellaan sisäinen vuokrajärjestelmä käyttöönotettavaksi vuodesta 2001 lukien. Sisäinen vuokra sisältää ylläpitovuokran ja pääomavuokran. Jokaisen joukko-osaston ja vastaavan yksikön kanssa tehdään kirjalliset vuokrasopimukset

— Ympäristö- ja turvallisuusasiat saatetaan osaksi rakennuslaitoksen toimintamallia

— Asiakastyytyväisyyden tasoa nostetaan

— Työtyytyväisyyden tasoa nostetaan panostamalla valittuihin henkilöstöpolitiikan painopistealueisiin

— Rakennushankkeet toteutetaan hankesuunnitelmissa vahvistettujen laajuuksien ja aikataulujen mukaisesti siten, että talousarvion käyttösuunnitelman mukaisia kustannusarvioita ei ylitetä

— Puolustusministeriön tilaamat omistajapalvelut toteutetaan sopimukseen sisältyvässä laajuudessa, aikataulussa ja kustannuksissa

— Rakennuttamisprojektit toteutetaan markkinaehtoisesti urakoitsijoita kilpailuttamalla

— Sähkön oston kilpailuttamista sekä lämmön ja veden hankinnan taloudellisuutta tehostetaan. Tavoitteena on, että sähköstä on 80 % kilpailutettu vuoden 2000 loppuun mennessä ja että merkittävimmät lämmön ja veden hankintasopimukset on tarkistettu

— Ulkopuolisille tuotettujen palvelujen liiketaloudellinen kannattavuus varmistetaan sisällyttämällä riittävä kate palvelujen hintaan.

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tuotto-/kululaskelma (milj. mk):

	1998	1999	2000
	toteutuma	ennakoitu	TAE
Myyntituotot	924,7	849,0	876,6
Myynnin oikaisuerät	-15,3	-15,3	-14,0
Liikevaihto	909,4	833,7	862,6
Muuttuvat kulut	-820,5	-782,1	-813,3
Omien toimitilojen ylläpito	7,6	6,4	6,4
Myyntikate	96,5	58,0	55,7
Kiinteät kulut	-54,5	-54,5	-52,5
Käyttökate	42,0	3,5	3,2

Poistot	-8,1	-13,4	-13,2
Ylijäämä ennen siirtoja pv:lle/pv:lta	33,9	-9,9	-10,0
Palautus pv:lle/asuntotoimen hintatuki pv:lta	-37,0	9,9	10,0
Ylijäämä	-3,1	0,0	0,0

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut menot

40. Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 350 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Lapuan patruunatehtaalla vuonna 1976 sattuneesta onnettomuudesta aiheutuneiden tapaturmavakuutuslain mukaisten korvausten maksamiseen.

2000 määräraha	350 000
1999 määräraha	330 000
1998 tilinpäätös	332 424

50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen

Momentille myönnetään 9 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään puolustushallinnon ulkopuoliseen vapaaehtoiseen maanpuolustuskoulutukseen sekä vapaaehtoiseen maanpuolustusjärjestelmän alue- ja paikallistason toimintaan.

2000 määräraha	9 500 000
1999 määräraha	5 500 000
1998 tilinpäätös	5 499 669

93. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää suomalaisista rauhanturvajoukoista aiheutuvien menojen laskutuksessa ja sotilasasiamiestoiminnan tilinpidossa syntyviin kurssieroihin.

2000 määräraha	100 000
1999 määräraha	100 000
1998 tilinpäätös	13 550

Pääluokka 28
VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan vuonna 2000 olevan 10 770 henkilötyövuotta.

Toimintaympäristö

Euroopan unionin talouspoliittisen yhteistyön ja työllisyyden vahvistaminen sekä euroalueen talouspolitiikan yhteensovittaminen ja unionin laajentumisvalmistelut vaikuttavat lähivuosina sekä valtiovarainhallinnon että muidenkin hallinnonalojen toimintaan. Työmarkkina- ja tulopolitiikkaan liittyen palkanmuodostus tulee vaikuttamaan keskeisesti työllisyyden kehitykseen. Suomen osallistuminen euroalueeseen korostaa koko julkisen talouden hoidon merkitystä kansantalouden vakauden turvaamisessa. Euroalueen vakausvalvonnassa käytettävien kriteerien mukaisesti valtiontalouden ohella myös kuntien ja sosiaaliturvarahastojen talous kuuluu julkiseen talouteen, jonka alijäämästä jäsenvaltio on vastuussa, mikä edellyttää valtion, kuntien ja sosiaaliturvarahastojen talouden hoidon ja päätöksenteon saumatonta yhteensovittamista.

Kansallisesti verotuksen suurimmat haasteet liittyvät ansiotulojen verotuksen keventämislinjan jatkamiseen ja veropohjien tiiviyden varmistamiseen.

Euroalueen syntymisen myötä rahoitusmarkkinoilla toimivien rahoituslaitosten välinen kilpailu kiristyy, kun valuuttaepävarmuus poistuu eri jäsenmaiden rahoitusmarkkinoiden väliltä. Tämä kehitys nopeuttaa rahoitusmarkkinoiden rakennemuutoksia. Viimeisten parin vuoden aikana tapahtuneet kansainväliset rahoitushäiriöt ovat osoittaneet, että lisäresursseja on käytettävä kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden vakauden seurantaan, ennakointiin, valvontaan ja ylläpitämiseen. Keskustelu ja selvitystyö tähän tarvittavista vaihtoehtoisista toimista kansainvälinen finanssiarkkitehtuuri -teeman alla on eri puolilla käynnissä.

Tieto- ja viestintätekniikan kehittyminen tuo uusia mahdollisuuksia julkisen sektorin toimintaprosessien, sähköisen asioinnin ja päätöksenteon avoimuuden kehittämiseen. Kansalaisten ja alueiden syrjäytymistä voidaan ehkäistä tuomalla tietoyhteiskunnan palvelut tasapuolisesti kaikkien ulottuville.

Henkilöstön ikääntyminen ja työssä jaksaminen on myös valtion henkilöstöpolitiikan lähivuosien ja vuosikymmenien merkittävä haaste. Henkilöstön jaksamista, osaamisen kehittymistä ja rakennetta tulee seurata aktiivisesti. Tätä tukee mm. henkilöstötilinpäätösten kehittäminen ja käyttöönotto.

Tulostavoitteet

Valtiovarainministeriön ja sen hallinnonalan toiminta tukee niitä päämääriä ja tavoitteita, jotka on esitetty talousarvion yleisperusteluissa. Valtiovarainhallinnon alustavat tehtäväkohtaiset tulostavoitteet vuodelle 2000 ovat seuraavat:

Tasapainoinen ja kestävä kasvu

Talouspolitiikan päätavoite on työllisyyden parantaminen, mikä edellyttää vakaan talouskasvun turvaamista. Tavoitteena on, että uudet työpaikat lisääntyvät ripeästi ja työssä olevien osuus työikäisestä väestöstä lähestyy Suomessa EU:n työllisyyssuuntaviivoissa tavoitteeksi asetettua 70 prosenttia.

Vahvistetaan kestävän sekä työllisyyttä tehokkaasti kohentavan talouskasvun edellytyksiä toteuttamalla hyödyke-, pääoma- ja työmarkkinoiden toimivuutta parantavia rakenteellisia uudistuksia sekä uudistetaan verotusta ja sosiaalietuuksia työllisyyttä parantavaan ja omatoimisuutta kannustavaan suuntaan. Tämä tukee vakaan kasvun ja alhaisen inflaation sekä palkansaajien ostovoiman tasaisen kasvun tavoitteita.

Valmistellaan talouspolitiikkaa, jolla parannetaan kansantalouden voimavarojen käyttöä ja lisätään talouden sopeutumiskykyä vakaus- ja kasvusopimuksen edellyttämällä tavalla niin, että pitkän aikavälin tasapainoinen kasvu on mahdollinen.

Tiukan budjettipolitiikan avulla pyritään siihen, että vaalikauden kuluessa valtiontalouteen syntyy rakenteellinen, kansantalouden tilinpidon mukainen rahoitusjäämä ja valtion velka supistuu siten, että se olisi vaalikauden päättyessä alle 50 % bruttokansantuotteesta. Tällä luodaan liikkumatilaa suhdannevaihteluiden ja väestön ikääntymisen aiheuttamiin tulevien vuosien rahoitus- ja menopaineisiin.

Suomi tukee EU:ssa yhteistyötä haitallisen verokilpailun vähentämiseksi. Erityisen tärkeää on vähimmäisverotasojen määritteleminen energian ja jäsenmaasta toiseen maksettujen korkotulojen verotukseen.

Tavoitteena on linjata ja toteuttaa rahoitusmarkkinapolitiikkaa, jolla turvataan rahoitusmarkkinoiden vakaus, tehokkuus ja toimivuus sekä rahoituspalvelujen monipuolisuus, turvallisuus ja saatavuus. Markkinoiden luotettavuutta ja läpinäkyvyyttä pyritään puolestaan parantamaan neutraalilla rahoitusvalvonnalla ja verotuksella sekä kehittämällä eri sijoitustuotteita ja rahoitusinstituutioita koskevan informaation vertailukelpoisuutta.

Yhteiskunnan tietohuollossa vaikuttavat edelleen keskeisinä Euroopan unionista aiheutuvat tilastojen kehittämistarpeet ja euroon siirtymisestä aiheutuvat muutokset.

Julkisen sektorin rooli kansantalouden kilpailuedellytysten luojana on eräs keskeinen tutkimustoiminnan kohde.

Valtiontalouden ohjaus ja tarkastus

Valtion kassareserveistä ja valtionvelasta muodostuvan kokonaisportfolion hallintaa kehitetään mahdollisimman kustannustehokkaan varainhankinnan saavuttamiseksi. Korkotuottojen osalta tavoitteena on euriporin keskikoron mukainen tuotto.

Tavoitteena on kehittää valtionhallinnossa uudistetun tilinpäätös- ja tuloksellisuusinformaation hyödyntämistä kehys- ja budjettiprosessissa.

Tarkastustoimen tavoitteena on tukea valtionhallinnon taloudellista ohjausta sekä edistää hallinnon tuloksellisuutta.

Verotuksen toimeenpano

Verotuksen toimeenpanossa on tavoitteena parantaa verotuksen oikeellisuutta ja yhdenmukaisuutta Verotuksen oikeusturvaryhmän ja verohallinnon sisäisten selvitysten ehdottamien periaatteiden mukaisesti. Tavoitteen toteutumista tuetaan panostamalla koulutukseen ja ohjauskäytäntöjen selvittämiseen verotuksen asiantuntemuksen nostamiseksi.

Harmaan talouden torjunnan lähtökohtana on valtioneuvoston 22.10.1998 tekemä periaatepäätös hallituksen toimintaohjelmaksi talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi sekä tähän liittyvät jatkoselvitykset.

Tullitoimi ja sisämarkkinoiden toimivuus

Sisämarkkinoiden toimivuuden ja elinkeinoelämän tasapuolisen kilpailukyvyn edistäminen on tullitoimen keskeinen lähtökohta. Erityisenä tavoitteena on valmisteveropetosten ja yhteisöön kohdistuvien petosten sekä laittoman tuonnin ja viennin torjuminen.

Tuloksellinen julkinen hallinto

Julkisen hallinnon toiminnan kilpailukykyä ja laatua parannetaan hallintopolitiikan suuntaviivojen mukaisesti.

Parannetaan julkisen hallinnon palvelutuotantoa tukemalla hallinnonalojen laatustrategioiden laatimista sekä jatkamalla arviointi- ja vertailutiedon hyödyntämistä.

Palvelujen saatavuutta ja laatua parannetaan kehittämällä sähköisiä palveluja ja viranomaisten yhteispalvelua. Tavoitteena on arvioida sähköisten palveluiden vaikutuksia valtionhallinnon henkilöstörakenteeseen.

Tuetaan virastojen tietohallinnon ja tietopalvelujen kehittämistä tavoitteena hallinnon tietojärjestelmien yhteentoimivuus ja julkisen sektorin tietojen parempi hyödyntäminen.

Osaamista ja työssä jaksamista sekä eettistä käyttäytymistä edistäviä toimia jatketaan ja tehostetaan.

Valtion eläkerahaston rahastointijärjestelmää kehitetään ja turvataan rahastointitavoitteen mukainen rahaston kasvu.

Valtiovarainhallinnon toimialaan kuuluva liiketoiminta

Ministeriön ohjausvastuulla olevat yhtiöt harjoittavat pankkitoimintaa, teollisuutta, sijoitustoimintaa ja palvelutuotantoa. Valtion omaisuuden tuoton osalta tavoitteena on vähintään ao. toimialan keskimääräinen tuotto valtion yhtiöihin ja liikelaitoksiin sijoittamalle pääomalle. Valtion omaisuuden myynnistä päätetään tapauskohtaisesti eduskunnan myöntämin valtuuksin.

Valtion kiinteistöomistusstrategian toteuttamista jatketaan.

Hallinnonalan ohjaus ja yhteistyö

Valtiovarainministeriön hallinnonalan tulosohjausta kehitetään yhteistyössä ministeriön, virastojen ja liikelaitosten kesken.

Tavoitteena on luoda hallinnonalan virastojen ja laitosten toiminnan erityisluonteen huomioivia johdon laskentatoimen raportointimalleja, joita voidaan hyödyntää sekä viraston johtamisessa että niiden ohjauksessa. Valtiovarainministeriön hallinnonala on yksi johdon laskentatoimen kehittämisprojektin piloteista.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1998-2000

		v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk	Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
01.	Valtiovarainministeriö	218 800	131 000	134 000	+ 3 000	+ 2
03.	Valtion taloudellinen tutkimuskeskus	17 589	17 900	18 400	+ 500	+ 3
05.	Valtiokonttori	194 431	197 850	221 950	+ 24 100	+ 12
07.	Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset	13 527 679	14 229 800	14 671 650	+ 441 850	+ 3
10.	Valtiontalouden tarkastusvirasto	41 057	42 350	42 500	+ 150	+ 0
18.	Verohallinto	1 422 426	1 650 000	1 680 000	+ 30 000	+ 2
39.	Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle	887 127	842 000	932 000	+ 90 000	+ 11
40.	Tullilaitos	502 981	543 000	556 185	+ 13 185	+ 2
52.	Tilastokeskus	193 271	204 300	202 000	- 2 300	- 1
(64.)	Valtion kiinteistölaitos	518 000	—	—	—	—
80.	Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimenpiteet	117 901	161 650	55 900	- 105 750	- 65
81.	Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot	3 708 866	3 659 500	3 752 988	+ 93 488	+ 3
82.	Korvaukset rahastoille ja rahoituslaitoksille	1 085 857	48 850	445 345	+ 396 495	+ 812
84.	Kansainväliset rahoitusosuudet	8 288	18 800	19 640	+ 840	+ 4
90.	Suomen maksuosuudet Euroopan unionille	5 985 868	6 290 000	6 915 000	+ 625 000	+ 10
99.	Muut valtiovarainministeriön hallinnonalan menot	37 633	25 700	25 300	- 400	- 2
	Yhteensä	**28 467 775**	**28 062 700**	**29 672 858**	**+ 1 610 158**	**+ 6**

01. Valtiovarainministeriö

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö vastaa toiminta-ajatuksensa mukaisesti valtioneuvoston osana, taloudellisena yhteensovittajana ja hallinnonalansa ohjaajana tasapainoisen ja kestävän kasvun talouspolitiikasta, valtiontalouden hyvästä hoidosta ja tuloksellisesta julkisesta hallinnosta sekä näiden edellyttämästä kansallisesta ja kansainvälisestä yhteistyöstä.

Ministeriö korostaa toiminnassaan tulevien sukupolvien talouden perustan ja valinnanmahdollisuuksien turvaamista.

Valtiovarainministeriö on määrittänyt toiminnan kannalta vuoteen 2002 ulottuvat kriittiset menestystekijät, joihin perustuen asetetaan vuosittaiset tulostavoitteet. Ministeriön toimintastrategiassa korostuu yhteiskunnallisen vaikuttavuuden osalta kriittisinä menestystekijöinä toiminta, joka edistää kasvua ja vakautta, taloudellista liikkumavaraa, verotuksen keventämistä ja julkisen toiminnan kilpailu- ja palvelukykyä.

Ministeriön alustavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Kasvu ja vakaus

— Tavoitteena on, että Suomen bruttokansantuotteen kasvu ylittää Euro-alueen keskiarvon.

— Tavoitteena on, että kustannusten nousu on alle euro-alueen keskiarvon.

— Arvioidaan Suomen rakennepolitiikan tila ja muutostarpeet käyttäen hyväksi erityisesti EU:n ja OECD:n tuottamaa vertailuaineistoa. Erityisongelmina tarkastellaan mm. verotuksen, tulonsiirtojen, julkisten maksujen ja julkisen kulutuksen muodostamaa kokonaisuutta ja Kioton sopimuksen velvoitteiden asettamia vaatimuksia.

— Tavoitteena on syventää euroalueen talouskehityksen seurantaa.

— Tavoitteena on vahvistaa kehysmenettelyn yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Tavoitteena on, että kuntatalous ja sosiaaliturva-asiat ovat mukana kehyskeskustelussa ja keskeiset päätökset saadaan tehtyä. Kehysriihen laadun osalta tavoitteena on, että yhteiskuntapoliittisen keskustelun osuus on keskeinen, mikä näkyy siten, että kehyksiin sisältyvät sekä markat että sisältötekstit.

— Vahvistetaan ministeriön osaamista kuntatalouden analysoinnissa. Kuntasektorin analyysiä syvennetään kunta- ja aluekohtaiseksi.

— Rahoitusmarkkinoiden vakauden ja kilpailuedellytysten turvaamiseksi huolehditaan riittävästä koordinaatiosta pankki-, arvopaperi- ja vakuutuslainsäädännössä sekä -valvonnassa.

— Sijoittajien luottamuksen lisäämiseksi arvopaperimarkkinoiden pelisääntöjä kehitetään edelleen.

Taloudellinen liikkumavara

— Tavoitteena on, että valtiontalous on tasapainossa vuonna 2001, ml. veronkevennykset. Euroalueen vakausvalvonnassa käytettävän kriteerin mukainen ylijäämä v. 2001 on 3,5 % ja valtiontalouden ylijäämä ½ %.

— Menopäätökset ovat vuoden 2001 talousarvioesityksessä hallitusohjelman menolinjauksen mukaisesti. Euroalueen vakausvalvonnassa käytettävän kriteerin mukainen velka v. 2001 on 42 ½ % ja valtiontalouden velka 54 %.

Verotuksen keventäminen

— Pyritään aloittamaan tavoitteeksi asetettu työn verotuksen keventäminen.

— Kiinteistöveroprosenttien alarajoja nostetaan kuntien rahoitusmahdollisuuksien tukemiseksi.

— Yritysverotuksen osalta tavoitteena on säilyttää Suomen kilpailuasema. Euroopan unionin tasolla Suomi edistää haitallisen verokilpailun rajoittamiseen tähtääviä toimenpiteitä.

Julkisen toiminnan kilpailu- ja palvelukyky

— Jatketaan valtion keskushallinnon uudistamista.

— Edistetään julkisten palvelujen laatua tukemalla hallinnonalakohtaisia strategioita ja laatuhankkeita sekä osallistumalla kansalliseen ja eurooppalaiseen laatupolitiikkayhteistyöhön.

— Edistetään valtionhallinnon organisaatioiden vertailukehittämistä (benchmarking) ja arviointitoimintaa.

— Edistetään henkilön sähköisen tunnistamisen menetelmien käyttöä valtion tietojen käsittelyssä ja turvallisuusratkaisuissa.

— Uudistetaan valmisteltavan tietohallintostrategian pohjalta valtion tietohallinnon ohjausta.

— Tietoyhteiskunnan ja julkisten palveluiden sähköistämisen henkilöstövaikutukset määritetään.

— Valtion henkilöstöä koskevassa sopimusratkaisussa tuetaan hallitusohjelman tavoitteiden saavuttamista ja valtiotyönantajan kilpailukykyä sekä otetaan huomioon valtion työnantaja-aseman erityispiirteet.

— Valtion henkilöstön oikean mitoituksen parantamiseksi tehdään selvitys ja ehdotukset.

— Valtion ja yleisten työmarkkinoiden palkanmuodostuksesta tehdyn selvityksen pohjalta käynnistetään ja toteutetaan tarvittavia toimenpiteitä oikeiden palkkasuhteiden toteuttamiseksi.

— Henkilöstön osaamisen kehittämiseksi ja työssä jaksamisen parantamiseksi jatketaan ja kehitetään toimenpiteitä. Annetaan suositus virkamiesten eettisen käyttäytymisen perusteista.

— Henkilöstötilinpäätösten käyttöä edistetään siten, että henkilöstötilinpäätös on vähintään 55 prosentilla tilivirastoista.

— Valtion henkilöstöjohtamisen ja työnantaja- ja työmarkkinatoiminnan informaatiojärjestelmien kokonaisuuden uudistus käynnistetään henkilöstöpoliittisten tavoitteiden toteuttamiseksi.

Edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiselle luovat edellytyksiä ministeriön ydinprosessit ja rakenteet, resurssien hallinta ja henkilöstön uudistuminen ja työkyky. Prosessien ja rakenteiden osalta keskeisiä ovat kehys- ja budjettiprosessi, ECOFIN- ja budjettineuvostoprosessi, talouspolitiikan valmisteluprosessi ja hallinnonalan tulosohjauksen ja yhteistyön aktiivinen kehittäminen. Resurssien hallinnan osalta keskeistä on resurssien ja tavoitteiden keskinäinen yhteensovittaminen. Henkilöstön uudistumisen ja työkyvyn tukemiseksi ja vahvistamiseksi ministeriö toteuttaa valtiovarainministeriö työyhteisönä -kehittämisohjelman.

Edellä esitetyt valtiovarainministeriön tulostavoitteet ovat alustavia ja ne tukevat talousarvioesityksen yleisperusteluissa ja pääluokkaperustelujen selvitysosassa esitettyjen hallinnonalakohtaisten tavoitteiden saavuttamista. Alustavat tulostavoitteet täsmennetään vuoden 2000 hallinnonalan tulostavoiteasiakirjassa, kun eduskunta on hyväksynyt vuoden 2000 talousarvion.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 134 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 4 000 000 mk EMU-tiedotuksesta aiheutuvina menoina, joista EU:n maksuosuus 2 000 000 mk on merkitty tulona momentille 12.28.99.

2000 määräraha	134 000 000
1999 määräraha	131 000 000
1998 tilinpäätös	133 800 000

03. Valtion taloudellinen tutkimuskeskus

Selvitysosa: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) on soveltavan taloudellisen tutkimuksen yksikkö (L 27/1990), joka tuottaa päätöksenteon tueksi tutkimustietoa julkisen sektorin voimavarojen tehokkaasta käytöstä ja sopeutumisesta muuttuviin vaatimuksiin sekä julkisen sektorin toimenpiteiden vaikutuksista kansantalouden muiden osien toimintaan.

Valtiovarainministeriö on asettanut tutkimuskeskukselle alustavasti vuotta 2000 koskien seuraavat tulostavoitteet:

Tutkimustoiminnan suuntaamiseen vaikuttavat useat strategiset muutostekijät, joista keskeisimpiä on sopeutuminen uuteen talouden toimintaympäristöön EMU:n myötä. Julkisen sektorin rooli on muuttumassa entistä enemmän kansantalouden kilpailuedellytyksiä luovaksi. Pitemmällä aikavälillä julkisen talouden tasapainoista kehitystä uhkaavat väestön ikääntymisen ja aikaisen eläkkeelle siirtymisen aiheuttamat menopaineet. Työllisyysasteen kohottaminen on tärkeä talouspolitiikan tavoite. Uusina aiheina ovat korostuneet alueellisen tasapainon heikkeneminen ja Kioton ilmastosopimukseen liittyvät taloudelliset ongelmat. Sekä EU:ssa toimiminen ja EU:n laajeneminen edellyttävät kansainvälisen tutkimusyhteistyön lisäämistä ja tehostamista.

Työllisyysasteen kohottamisen esteiden selvittämiseksi tutkimustoimintaa suunnataan työvoimavirtoihin ja aiempaa enemmän työvoiman tarjonnasta ja kannustimista työvoiman kysyntään.

Tätä varten kehitetään mm. erityistä yritystietokantaa. Aikaisen eläkeelle siirtymisen syiden selvittelyä tehostetaan. Julkisen talouden sopeutumiseksi jatkuvasti muuttuvaan ulkoiseen ympäristöön panostetaan kansainvälisen verokilpailun vaikutusten selvittämiseen. Hyvinvointivaltion uudistaminen ja rakenteellisen työttömyyden syiden analysointi edellyttää, että tulonsiirtojärjestelmän kannustinvaikutusten selvittelyä jatketaan.

Kansantalouden kasvuedellytysten selvittämiseksi tutkitaan osaamisen, koulutuksen ja työmarkkinoiden muutoksen merkitystä. Tästä näkökulmasta on tarvetta arvioida myös elinkeino- ja teknologiatukia sekä infrastruktuuri-investointeja. Suomen suhteellisia kilpailuetuja arvioidaan vuonna 2000 ensi kertaa julkistettavassa rakenneraportissa. Vuonna 1999 aloitettua julkisen talouden kestävyyden analysointia syvennetään ottamalla huomioon väestörakenteessa ja talouden toimintaympäristössä odotettavissa olevat muutokset.

Julkisen sektorin tehokkuuden parantamiseksi julkisten palvelujen tehokkuustutkimuksia suunnataan ikääntyvän väestön palvelujen selvittämiseen. Julkisten palvelujen tehokkuustutkimuksiin panostaminen on tärkeätä myös julkisen talouden kestävän tasapainottamisen kannalta.

Alueellisen kehityksen muutokset edellyttävät alue- ja kaupunkikehityksen sekä valtion ja kuntien välisten taloussuhteiden seurannan ja vaikutusten analysoinnin kehittämistä. Alueellisen kehityksen kansantaloudellisen merkityksen entistä parempi selvittäminen edellyttää, että siihen liitetään aikaisempaa tiiviimmin myös kaupunkipolitiikan taloudellisten vaikutusten tutkiminen.

Kioton ilmastosopimuksen kansantaloudellisia vaikutuksia selvitetään seuraten tiiviisti sopimuksen jatkokäsittelyä, joka koskee mm. päästökauppaa. Julkisen sektorin muuttuva rooli edellyttää infrastruktuuripalvelujen hinnoittelua, rahoitusta ja tehokkuutta koskevan tutkimuksen jatkamista.

EU:n laajenemisen etuja ja haittoja tutkitaan selvittämällä erityisesti tuotannontekijöiden liikkuvuutta ja kaupan uudelleen suuntautumista.

Tutkimustehtävissä menestyminen edellyttää panostusta henkilöstön edelleen kehittämiseen ja koulutukseen.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomääräraha 18 400 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	21 900 000
Maksullisen toiminnan kustannukset	2 000 000
Yhteistoiminnan erilliskustannukset	1 500 000
Muut toimintamenot	18 400 000

Bruttotulot	
Toiminnan tulot	3 500 000
— maksullisen toiminnan tulot	2 000 000
— yhteistoiminnan tulot	1 500 000
Nettomenot	18 400 000

2000 määräraha	18 400 000
1999 määräraha	17 900 000
1998 tilinpäätös	17 589 000

05. Valtiokonttori

Selvitysosa: Valtiokonttori on tulosjohdettu monialainen palveluvirasto, joka hoitaa valtion sisäistä talous- ja finanssihallintoa, eläke- ja vahinkoturvaa sekä sotilasvamma- ja veteraaniasioita. Tähän tehtäväkokonaisuuteen liittyen Valtiokonttorin tarkoituksena on

Rahoitustoimialalla

— tarjota finanssivarallisuuden hallintaan kilpailukykyisesti sellaisia palveluita, joita valtioyhteisö ja sen yksiköt tarvitsevat

— huolehtia valtion rahoitustarpeen tyydyttämisestä kustannustehokkaasti hyväksytyillä lainanoton ja sijoitustoiminnan riskitasoilla siten, että riittävän likviditeetin hallinta hoidetaan valtiolle edullisimmalla tavalla

— jatkaa Suomen rahoitusmarkkinoiden infrastruktuurin kehittämistä yhteistyössä muiden markkinaosapuolten kanssa niin, että toiminta eurooppalaisilla rahoitusmarkkinoilla voi tapahtua joustavasti

Vakuutustoimialalla

— huolehtia siitä, että valtiontalouden piiriin kuuluvat omaisuuteen ja henkilöstöön kohdistuvat vastuut ja riskit tulevat hoidetuksi korkealla laatutasolla valtiolle edullisella tavalla ja niin, että siitä aiheutuvat kustannukset kohdistuvat johdonmukaisesti aiheuttamisperiaatetta noudattaen asianomaisten yksiköiden kustannuksiksi

— jatkaa yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa sellaisen toimintamallin valmistelua, jossa viimeistään vuonna 2005 valtion eläkevastuiden rahastointi sekä etuuksien ja vakuutusmaksujen määräytyminen tapahtuu vakuutusmatemaattisin perustein ja jossa etuudet maksetaan rahastosta, mistä ne myös kustannetaan siltä osin kuin rahastolle on niistä syntynyt vastuuta, sekä selvittää vastaavan toimintamallin käyttöönoton mahdollisuuksia tapaturma- ja vahinkovastuiden osalta

— huolehtia sotainvalidien, heidän omaistensa, rintamaveteraanien sekä muiden sotaan osallistuneiden korvauksia, hoitoa ja kuntoutusta koskevista asioista asiakkaiden muuttuvien tarpeiden mukaisesti ja edistää veteraaniväestön itsenäistä selviytymistä tukevien palvelujen järjestämistä yhteistyössä kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sekä tarjota näissä tehtävissä kertyvän asiantuntemuksensa tulevaisuuden vanhustenhuollon kehittämiseen

Hallinnon järjestelmät -toimialalla

— huolehtia siitä, että valtioyhteisöllä on käytettävissään menetelmät, jotka ovat edellytyksenä hallinnon eri tasoilla tapahtuvan tulosohjauksen kehittämiseksi sellaiseksi, että hallinnon raportointi, valvonta, tarkastus ja arviointi muodostavat kullakin tasolla toimivan johdon vastuuta korostavan aukottoman ketjun virastoista ja laitoksista ministeriöiden ja valtioneuvoston kautta eduskuntaan. Valtiokonttori huolehtii koko valtiota koskevan yhdistelmätiedon tuottamisesta.

Valtiokonttorin kokonaiskustannukset (tmk)

	Tilinpäätös	Tulostavoite	TAE	Muutos
				2000/1999
	1998	1999	2000	%
Rahoitustoimiala	54 905	65 611	70 979	8
Vakuutustoimiala	82 507	86 498	92 931	7
Sotilasvamma- ja veteraaniasiat	36 261	36 861	35 391	-4
Hallinnon järjestelmät -toimiala	15 815	17 168	18 121	6
Muut ulkopuolelle tuotetut loppusuoritteet	861	527	1 356	157
Yhteensä	190 349	206 665	218 778	6

Valtion eläkelautakunta käsittelee Valtiokonttorin eläkeasioissa antamista päätöksistä tehdyt valitukset. Valtion eläkelautakunnassa on puheenjohtaja ja seitsemän jäsentä. He toimivat tuomarin vastuulla. Vuonna 1998 käsiteltiin 602 valitusta, joista suurin osa koski työkyvyn arviointia. Valitusten käsittelyaika pyritään vuonna 2000 pitämään alle kuutena kuukautena, vaikka henkilötyövuosien määrää on supistettu. Vireillä on muutos, jonka mukaan myös evankelis-luterilaisen

kirkon eläkeasioissa tehdyt valitukset käsiteltäisiin valtion eläkelautakunnassa. Muutos toteutunee aikaisintaan vuoden 2000 alusta.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 220 450 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 11 840 000 mk euron käyttöönotosta sekä 8 400 000 mk ulkomaanvaluutan määräisen velanoton hoitamisesta aiheutuvina menoina, 1 050 000 mk työkykyä tukevan toiminnan vahvistamisesta aiheutuvina menoina sekä 450 000 mk henkilöstöravintolan toimitilamenona. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 7 638 000 mk edelliseltä vuodelta siirtyvänä määrärahana.

Valtiovarainministeriö on asettanut talousarvion valmistelun yhteydessä Valtiokonttorille vuodelle 2000 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Palvelutavoitteet		1998 toteuma	1999 tavoite	2000 TAE
Rahoitus				
— Eurolainakannan keskim. takaisinmaksuaika (ennen v. 1999 markkamääräinen lainakanta)	v, kk	5 v	min. 4 v	4 v
— Sijoitussalkun arvon muutosherkkyys	%	0,1	max 0,7	0,4
— Henkilölainojen sisäänmaksujen käsittelyaika	vk	0,8	1,2	1
— Yhteisölainojen sisäänmaksujen käsittelyaika	vk	1,2	1,2	1,2
— Lainojen ulosmaksujen käsittely	pv	1	1	1
Sotilasvamma- ja veteraaniasiat				
— Uudet peruskorvaukset	kk	3,9	3,5	3,3
— Elinkoron oikaisut	kk	3,7	3	2,5
— Sairausapulisät	kk	2,7	2	1,8
— Muiden korvausten käsittelyaika	kk	1	1	0,9
Vahingonkorvaukset				
— Tapaturmakorvausten käsittelyaika	pv	28	27	24
— Rikosvahinkokorvausten käsittelyaika	kk	6,7	4,5	3,5
— Muiden korvausten käsittelyaika	pv	17,8	15,9	15,7
Eläkkeet				
— Eläkepäätöksen käsittelyaika	kk	1,81	2	2
— Palveluksesta eläkkeelle jäätäessä eläkkeen maksu alkaa palvelussuhteen päättymistä seuraavan kuukauden aikana.				

	1997/1998 toteuma	1998/1999 tulossopimuksen tavoite	1999/2000 TAE
Sotilasvamma- ja veteraaniasiat			
— tuottavuuden muutos %	+3	0	+1
laskennassa % kokonaistyöajasta	77	79	79
Vahingonkorvaukset			
— tuottavuuden muutos %	-3	0	+1
laskennassa % kokonaistyöajasta	70	70	70

Eläkkeet			
— tuottavuuden muutos %	+5	-4	+3
laskennassa % kokonaistyöajasta	75	79	79
Valtiokonttori			
tuottavuuslaskennassa % kokonaistyöajasta	42	43	41

Plus -merkkinen luku osoittaa suotuisaa kehitystä

Momentille sisältyy maksullisen palvelutoiminnan kustannuksia yhteensä 26 393 000 mk, joita vastaavat tulot 29 973 000 mk on budjetoitu momentille 12.28.23 Valtiokonttorin tulot.

2000 määräraha	220 450 000
1999 määräraha	196 000 000
1998 tilinpäätös	193 407 000

22. Valtion eläkelautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 500 000 mk.

Selvitysosa: Valitusten käsittelyaika pyritään vuoden 2000 aikana pitämään alle kuutena kuukautena, jota on pidettävä tyydyttävänä tasona. Valitusten määrä pysynee vuosien 1998 ja 1999 tasolla.

2000 määräraha	1 500 000
1999 määräraha	1 850 000
1998 tilinpäätös	1 024 000

07. Valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset

05. Vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet sekä kuntoutustuet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 105 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (280/1966) ja siihen liittyvän lainsäädännön mukaisten eläkkeiden, perhe-eläkkeiden, kuntoutustukien ja niiden lisien sekä viivästyskorotusten ja mahdollisten oikeudenkäyntikulujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon arvioitu eläkekannan volyymikasvu. Määräraha on laskettu vuodelle 2000 arvioidussa TEL-indeksitasossa (1837/1903).

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Valtion palveluksen perusteella myönnetyt eläkkeet, kuntoutustuet ja perhe-eläkkeet	10 108 000 000
Kunnan, seurakunnan ja yksityisen palveluksen perusteella myönnetyt eläkkeet, kuntoutustuet, perhe-eläkkeet sekä valtionapulaitosten vastaavat eläkkeet	3 687 700 000
Kansanedustajain eläkkeet ja perhe-eläkkeet	42 800 000
Toisen korvauslain 7 § 2 momentissa tarkoitetut eläkkeet	100 000
Liikelaitosten ja liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten eläkkeet, kuntoutustuet ja perhe-eläkkeet	266 400 000
Yhteensä	14 105 000 000

2000 määräraha	14 105 000 000
1999 määräraha	13 749 000 000
1998 tilinpäätös	13 083 407 922

06. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 117 550 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden myöntämiseen voimassa olevien valtioneuvoston päätösten mukaisesti sekä aiemmin myönnettyjen ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Lisäksi määrärahasta saadaan myöntää ylimääräisiä eläkkeitä ja perhe-eläkkeitä Sotainvalidien Veljesliiton päätoimisille huoltotehtävissä toimiville toimihenkilöille sekä Kriminaalihuoltoyhdistyksen palveluksessa oleville niille toimihenkilöille, joiden palkkaukseen myönnetään valtionapua noudattaen soveltuvin osin valtion eläkelain, valtion perhe-eläkelain ja rintamaveteraanien varhaiseläkelain säännöksiä. Eläkkeestä vähennetään samasta palveluksesta työntekijäin eläkelain nojalla myönnettävä eläke.

Edelleen määrärahaa saa käyttää valtion palveluksesta aiemmin ylimääräisen eläkkeen saaneiden toimihenkilöiden määräraikaisten eläkkeiden jatkamiseen sekä heidän jälkeensä myönnettävien perhe-eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 4 000 000 mk ylimääräisistä taiteilijaeläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (75/1974) mukaisten taitelijaeläkkeiden ja ylimääräisistä sanomalehtimieseläkkeistä annetun valtioneuvoston päätöksen (37/1977) mukaisten sanomalehtimieseläkkeiden myöntämiseen kuitenkin siten, että enintään saadaan myöntää täyttä eläkettä vastaavina 35 ylimääräistä taitelijaeläkettä ja 10 ylimääräistä sanomalehtimieseläkettä. Lisäksi määrärahasta saadaan käyttää enintään 50 000 mk eduskunnan kansliatoimikunnan myöntämien ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden ja perhe-eläkkeiden myöntämiseen Maatalousseurojen Keskusliiton, sittemmin Maatalouskeskusten liiton, ja niiden jäsenjärjestöinä toimineiden maanviljelys- ja talousseurojen päätoimisesta palveluksesta asutuslainsäädännössä annetun toimivallan käyttämistä varten muodostetuissa toimielimissä. Edellytyksenä on lisäksi, että henkilöllä on tai olisi ollut oikeus eläkkeeseen valtion varoista tai kunnallisesta eläkejärjestelmästä ns. lisäeläketurvan mukaisesti ja että eläketurva muutoin jäisi olennaisesti pienemmäksi siitä, mitä se olisi ollut, jos asutustehtävissä palveltu aika olisi luettu eläkeajaksi mainittuja eläkkeitä varten.

Eläke myönnetään sen määräisenä, että se yhdessä Valtiokonttorin tai Kuntien eläkevakuutuksen ja Eläkekassa Maan myöntämän eläkkeen kanssa on yhtä suuri kuin Valtiokonttorin tai Kuntien eläkevakuutuksen myöntämä eläke olisi ollut, jos asutustehtävissä palveltu aika olisi kokonaan luettu eläkeajaksi näitä eläkkeitä varten.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuodelle 2000 arvioidussa TEL-indeksitasossa (1837/1903). Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon se, että vuonna 2000 myönnetään uusia taiteilijaeläkkeitä 35 ja sanomalehtimieseläkkeitä 10 kpl. Uusien ylimääräisten eläkkeiden määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ns. paikalta palkattujen ulkomaan kansalaisten Suomen valtion palveluksesta kertyneen eläketurvan maksaminen kertasuorituksena valtioneuvoston päätöksen (VNp 195/1989) nojalla.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Ennen myönnetyt ylimääräiset eläkkeet	112 000 000
Vuoden kuluessa myönnettävät taiteilija- ja sanomalehtimies-eläkkeet (enintään)	4 000 000
Vuoden kuluessa myönnettävät muut ylimääräiset eläkkeet	1 500 000
Eduskunnan kansliatoimikunnan ylimääräiset eläkkeet (enintään)	50 000
Yhteensä	117 550 000

2000 määräraha	117 550 000
1999 määräraha	120 600 000
1998 tilinpäätös	110 379 429

07. Muut eläkemenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 263 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Kuntien eläkevakuutukselle eri lakien nojalla valtion toimintojen kunnallistamisen yhteydessä suoritetuista eläkejärjestelyistä ja Eläkekassa Maalle siitä eläkemenojen lisäyksestä, mikä aiheutuu asutustehtävissä palvellun ajan huomioon ottamisesta eläkekassan myöntämässä eläkkeessä. Edelleen määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen Nokia Telecommunications Oy:lle, Vapo Oy:lle, Vammas Oy:lle ja Lapua Oy:lle siitä valtion eläkelain tasoisen eläketurvan säilyttämisestä syntyvästä lisärasituksesta, joka näille yhtiöille aiheutuu 31.8.1976 Televan, 31.12.1983 Valtion polttoainekeskuksen, 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan ja Lapuan patruunatehtaan palveluksessa olleen henkilöstön siirrosta näiden yhtiöiden palvelukseen. Korvausta maksetaan myös yrityskauppojen tai vastaavien yritysten omistuspohjan uudelleenjärjestelyjen yhteydessä tai konsernin sisällä yhtiöstä toiseen vanhana työntekijänä ennen 1.1.1994 siirretyn henkilön työnantajalle sekä perustettaville pohjoismaisille puolustusvälineiden tuotantoyhteisöille, tai muulle Patruunatehdas Lapuan toimintaa jatkavalle yhtiölle, joiden palvelukseen em. Lapuan patruunatehtaan palveluksessa olleet henkilöt on vuonna 1999 siirretty. Valtiokonttori saa sopia vakuutusmatemaattisin perustein lasketusta eläkevastuiden kertasuorituksesta. Lisäksi määrärahaa saa käyttää eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä suoritettuihin eläkeoikeuksien pääoma-arvojen siirtoihin valtion eläkejärjestelmästä asiaa koskevan lain mukaisesti.

Selvitysosa: Korvaukset maksetaan pääasiassa vakuutusmatemaattisesti laskettuina kertasuorituksina. Määrärahaa ei tulla käyttämään eläkekorvausten maksamiseen vuoden 1992 jälkeen perustettaville yhtiöille. Määräraha on laskettu vuodelle 2000 arvioidussa TEL-indeksitasossa (1903). Määrärahan nousu johtuu laista eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä (165/12.2.1999; HE 258/1998).

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Korvaus Kuntien eläkevakuutukselle	168 500 000
Korvaus Nokia Telecommunications Oy:lle	3 890 000
Korvaus Vapo Oy:lle	5 530 000
Korvaus Vammas Oy:lle	1 680 000
Korvaus Lapua Oy:lle	2 420 000
Muut korvaukset	480 000
Eläkeoikeuksien pääoma-arvojen siirrot Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmään	80 500 000
Yhteensä	263 000 000

2000 määräraha	263 000 000
1999 määräraha	177 600 000
1998 tilinpäätös	166 715 956

50. Tapaturmakorvaukset ja muut vahingonkorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 186 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tapaturmavakuutuslain ja liikennevakuutuslain sekä mainittuihin korvausjärjestelmiin liittyvän muun lainsäädännön mukaisten korvausten maksamiseen, valtion palveluksessa olleiden henkilöiden ja eräiden heihin verrattavien henkilöiden kuoltua suoritettavan taloudellisen tuen maksamiseen, valtion virkamieslain ja eroraha-asetuksen mukaisten erorahojen, toistuvien korvausten ja koulutusrahojen maksamiseen sekä valtion palveluksessa oleville virantoimituksesta tai työtehtävien suorittamisesta aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaamiseen, valtion liikelaitosten vahinkoturvajärjestelmästä suoritettavien korvausten sekä rautatien käytöstä johtuvan vahingon vastuusta annetun lain mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Tapaturmavakuutuslain (608/1948), ammattitautilain (1343/1988), valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annetun lain (449/1990), työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993), työllisyyslain (275/1987) 17 ja 25 §:n (906/1998), sotilastapaturmalain (1211/1990), valtion eläkelain (280/1966) 18 b §:n sekä tapaturmakorvausjärjestelmään liittyvän muun lainsäädännön nojalla maksettavat tapaturmakorvaukset	136 000 000
Liikennevakuutuslain (279/1959) ja liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain (626/1991) nojalla maksettavat liikennevakuutuskorvaukset	13 000 000
Eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta annetun lain (269/1974) ja valtion virantoimituksesta tai työtehtävästä aiheutuneiden eräiden vahinkojen korvaamisesta annetun lain (794/1980) nojalla maksettavat valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset	500 000
Valtion virkamieslain (750/1994) ja eroraha-asetuksen (1350/1994) nojalla maksettavat virkamiesten erorahat, aikuiskoulutuslisät, toistuvat korvaukset ja ammattikoulutusrahat	17 000 000
Ryhmähenkivakuutusta vastaavan edun järjestämisestä aiheutuvat menot virka- ja työehtosopimusten nojalla sekä kansanedustajana toimineen henkilön, eduskunnan virkamiesten ja rauhanturvaamishenkilöstön vastaavaa etua koskevan lainsäädännön nojalla, sekä asevelvollisen kuoltua suoritettava taloudellinen tuki	17 000 000
Valtion liikelaitoksille valtion liikelaitosten vahinkoturvajäjestelmästä annetun valtioneuvoston päätöksen (1422/1991) nojalla maksettavat korvaukset	2 000 000
Rautatien käytöstä johtuvan vahingon vastuusta annetun lain (8/1898) nojalla maksettavat korvaukset	600 000
Yhteensä	186 100 000

2000 määräraha	186 100 000
1999 määräraha	182 600 000
1998 tilinpäätös	167 175 678

10. Valtiontalouden tarkastusvirasto

Selvitysosa: Valtiontalouden tarkastusviraston toiminta jakaantuu tilintarkastusyksikköön, kahteen toiminnantarkastusyksikköön, erillisyksikköön ja sisäisten palvelujen toimintayksikköön.

Valtiontalouden tarkastusvirasto on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä vuodelle 2000 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Tilintarkastus tarkastaa valtion tilinpäätöksen ja kaikki tilivirastot vuosittain. Tilintarkastuksen laatua kehitetään ja raportoinnin aikatauluun kiinnitetään edelleen huomiota. Vuonna 2000 arvioidaan saatettavan loppuun noin 100 tarkastusta kuten myös vuonna 1999. Lisäksi viraston henkilöstö suorittaa liikelaitosten, kansainvälisten järjestöjen ja muita vastaavia tilintarkastuksia vuosittain noin 60 kappaletta.

Tavoitteena on, että toiminnantarkastuksia saatetaan päätökseen vuosittain noin 30 kappaletta. Toiminnantarkastus tarkastaa toimintaa, jonka välitöntä tai välillistä seurausta valtion tulot ja menot ovat. Toiminnantarkastus selvittää toiminnan tavoitteiden sekä valtiontalouden kokonaisedun toteutumiseen liittyviä ongelmia ja tuottaa tietoa valtiontalouden ohjauksella. Valtiontalouden tarkastusvirasto valmistautuu viraston siirtoon eduskunnan yhteyteen 1.1.2001.

Tarkastusviraston kokonaiskustannukset kohdennettuina toimintayksiköille ovat seuraavat (milj. mk):

	1999	2000
Tilintarkastus	19,1	19,1
Toiminnantarkastus	23,3	23,4
Kustannukset yhteensä	42,4	42,5

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2000 määräraha	42 500 000
Momentille myönnetään 42 500 000 mk.	1999 määräraha	42 350 000
	1998 tilinpäätös	41 057 000

18. Verohallinto

Selvitysosa: Verohallinto toimii verotuksen keskeisenä organisaationa. Sen asiakkaita ovat veronsaajat, veronmaksajat sekä tieto- ja asiantuntijapalvelujen käyttäjät.

Verohallinto kerää ja välittää tehtäviinsä kuuluvat verot ja veronluonteiset maksut veronsaajille oikeamääräisinä ja oikeaan aikaan. Lisäksi se huolehtii veronsaajien oikeudenvalvonnasta. Veronmaksajia palvellaan siten, että he suoriutuvat mahdollisimman vaivattomasti lakimääräisistä velvoitteistaan. Verohallinto luovuttaa verotustietoja niiden saantiin oikeutetuille asiakkaille ja antaa mm. verotusta koskevia ennakkotietopäätöksiä maksullisina erityispalveluina.

Valtiovarainministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä verohallinnolle vuodelle 2000 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Valtiovarainministeriön asettaman Verotuksen oikeusturvatyöryhmän ja verohallinnon sisäisten selvitysten perusteella erityistä huomiota kiinnitetään verotuksen oikeellisuuden ja yhdenmukaisuuden edistämiseen. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi uudistetaan muun muassa aineellista ja menettelyllistä ohjausta sekä lisätään koulutusta verotuksen asiantuntemuksen nostamiseksi. Suomen laatupalkinnon arviointiperusteiden soveltamista toiminnan laadun ja asiakkaiden palvelun parantamiseksi jatketaan niin, että vuonna 2000 verohallinnossa ovat käytössä kaikki Suomen laatupalkinnon arviointiperusteet. Veroehdotusmenettelyn laajentaminen tavoiteltuun tasoon selvitetään. Mikäli esteitä laajentamiselle ei ilmene, niin verovuodelta 1999 toimitettavassa verotuksessa veroehdotusmenettelyn piirissä on keskimäärin noin 80 % palkansaaja- ja eläkkeensaaja-asiakkaista.

Verovalvonnassa toiminnan painopistealueena on veroja kerryttävä verovalvonta. Harmaan talouden torjunnassa otetaan huomioon valtioneuvoston 22.10.1998 tekemä periaatepäätös hallituksen toimintaohjelmaksi talousrikollisuuden ja harmaan talouden vähentämiseksi sekä tähän liittyvät jatkoselvitykset. Jäämäperinnän kertymä vuoden alussa jäämänä olevien vuonna 1999 maksuunpantujen verojäämien ja vuoden 2000 aikana perintään otettujen verojen yhteismäärästä on vähintään 35 %.

Eurorahan käyttöönoton valmistelua jatketaan siirtymäsuunnitelman mukaisesti siten, että mm. tietojärjestelmät on ylläpidetty eurokelpoisiksi kevääseen 2002. Valtakunnallisesti yhteisen ja yleisen yritystunnusjärjestelmän käyttöönoton valmistelua jatketaan yhteistyössä Patentti- ja rekisterihallituksen kanssa tavoitteena, että uusi tunnusjärjestelmä voidaan ottaa käyttöön vuoden 2000 alkupuolella. Sähköistä tiedonsiirtoa verohallinnon asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa laajennetaan ja monipuolistetaan mm. niin, että verovuodelta 2000 yritysten on mahdollista antaa tilinpäätöstiedot viranomaisten käyttöön kootusti myös sähköisessä muodossa.

Konserniverokeskuksen asiakaskuntaa laajennetaan vuoden 2000 alusta. Muissa verovirastoissa jatketaan asiakaskeskeisen toimintamallin edellyttämien ratkaisujen suunnittelua. Verohallituksen yhteyteen vuonna 1999 perustetun Vero-opiston koulutustarjontaa lisätään aloittamalla vuonna 2000 asiakaskohtaisen henkilöverotuksen koulutusohjelma sekä laajentamalla kansainvälisen verotuksen opintokokonaisuutta. Verotarkastustehtäviin siirtyvien koulutusohjelman oppilasmääriä lisätään.

Verohallinnon tietojenkäsittelytoimessa toiminnan painopistealueina ovat keskitetyn atk-infrastruktuurin rakentaminen, tietokantojen keskittäminen sekä euron käyttöönottoon liittyvät sovellusten muutostyöt.

Pakollisten, mittavien tietojenkäsittelyhankkeiden toteuttaminen yhdessä säännönmukaisen toiminnan turvaamisen kanssa lisäävät verohallinnon kustannuksia.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 680 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös ajoneuvohallintokeskukselle maksettavien eräiden tieliikenteen veroasioiden hoitoon liittyvien korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen palvelutoiminnan tuloina verohallinnon maksuperustepäätöksen mukaiset tulot ja edelliseltä vuodelta siirtyneet määrärahat.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	1 758 300 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	13 100 000
Muut toimintamenot	1 745 200 000
Bruttotulot	24 700 000
Maksullisen toiminnan tulot	15 400 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	10 200 000
— muut suoritteet	5 200 000
Muut tulot	9 300 000
Nettomenot	1 733 600 000
Edelliseltä vuodelta siirtyvä määräraha	-53 600 000
Määrärahan tarve	1 680 000 000

2000 määräraha	1 680 000 000
1999 määräraha	1 650 000 000
1998 tilinpäätös	1 422 426 000

39. Eräät siirrot Ahvenanmaan maakunnalle

Selvitysosa: Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan Ahvenanmaan maakunnalle suoritetaan itsehallinnosta aiheutuvien menojen kattamiseksi vuosittain valtion varoista määrä, joka vahvistetaan itsehallintolain tarkoittamassa tasoituksessa. Ahvenanmaan valtuuskunta toimittaa tasoituksen vuosittain jälkikäteen kultakin kalenterivuodelta. Tasoitusmäärä laske-

taan siten, että valtion tilinpäätöksen mukaiset asianomaisen vuoden tulot lukuunottamatta uusia valtion lainoja, kerrotaan itsehallintolain mukaisella tasoitusperusteella, joka on 0,45 prosenttia.

Tasoitusmäärästä maksetaan vuosittain ennakkoa, joka on otettava valtion talousarvioesitykseen. Ahvenanmaan valtuuskunta vahvistaa ennakon suuruuden. Myös vuotuisen ennakon arvioitu määrä lasketaan edellä tarkoitetulla tavalla.

Ahvenanmaan maakunnalle voidaan itsehallintolain mukaan myöntää myös ylimääräistä määrärahaa, verohyvitystä ja erityistä avustusta itsehallintolaissa tarkemmin säädetyin perustein. Myös näistä määrärahoista päättää Ahvenanmaan valtuuskunta. Itsehallintolain mukaan tasavallan presidentti vahvistaa tasoitusta koskevan valtuuskunnan päätöksen sekä edellä tarkoitettuja muita määrärahoja koskevat valtuuskunnan päätökset. Ahvenanmaan valtuuskunnan päätökset on vahvistettava niitä muuttamatta tai jätettävä vahvistamatta.

30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 888 000 000 mk.

Määrärahaa saa Ahvenanmaan valtuuskunnan päätöksen mukaisesti käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaista tasoitusta ja tasoitusmäärää koskevien ennakkomaksujen suorittamiseen. Kun tasoitus lain mukaan suoritetaan jälkikäteen, saattavat tällöin vielä vahvistamattomien tasoitusten määrät nousta ennakkomaksuja suuremmiksi. Tämän johdosta määrärahaa saa käyttää ennen lopullisen tasoituksen vahvistamista myös lisäennakon myöntämiseen varainhoitovuotta edeltäneiden vuosien menoihin.

2000 määräraha	888 000 000
1999 määräraha	839 000 000
1999 lisämääräraha	68 000 000
1998 tilinpäätös	831 525 773

31. Verohyvitys (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain 49 §:n mukaisen verohyvityksen maksamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

Selvitysosa: Ahvenanmaan itsehallintolain 49 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalle on maksettava ylimenevä osa, jos maakunnassa verovuodelta maksuunpantu tulo- ja varallisuusvero ylittää 0,5 prosenttia vastaavasta verosta koko maassa (verohyvitys).

2000 määräraha	40 000 000
1999 lisämääräraha	56 070 300
1998 tilinpäätös	51 758 707

40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää arpajaisveron tuoton palauttamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

2000 määräraha	4 000 000
1999 määräraha	3 000 000
1998 tilinpäätös	3 842 221

40. Tullilaitos

Selvitysosa: Tehtäväalueellaan tullilaitos määrää ja kantaa tullit, verot ja muut maksut, edistää ulkomaankauppaa ja yleistä turvallisuutta ehkäisemällä luvatonta tuontia ja vientiä sekä muuta rikollisuutta ja huolehtii kansallisesta ja unionin edusta sekä elinkeinoelämän tietotarpeesta samoin kuin kauppa-, kilpailu- ja maatalouspoliittisten velvoitteiden ja kuluttajasuojavelvoitteiden toimeenpanosta.

Valtiovarainministeriö on talousarvioesityksen yhteydessä asettanut alustavasti tullihallinnolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Tavoitteena on sisämarkkinoiden toimivuuden edistäminen ja erityisesti yhteisön maksamien tukien väärinkäytön, valmisteveropetosten sekä laittoman tuonnin ja viennin torjuminen. Asiakaspalvelua sekä tietojen oikeellisuutta ja tullivarmuutta on pyrittävä edelleen parantamaan. Ulko- ja sisäkaupan tilastojen ja muiden tietojen luotettavaan ja nopeaan tuottamiseen pyritään muun muassa siten, että kuukausittaiset kaupan ennakkotilastot julkaistaan enintään 6 viikon viipeellä ja yksityiskohtaiset kuukausitilastot enintään 9 viikon viipeellä.

Tavoitteiden saavuttamiseksi muun muassa kehitetään tietojärjestelmiä sekä asiakkaiden ja tullilaitoksen välisiä ilmoitusmenettelyjä. Toimintaa tehostetaan ja voimavaroja kohdennetaan riskianalyysiä hyödyntämällä. Korkeasti verotettujen tuotteiden valvonnassa käyttöön otettu ennakkovaroitusjärjestelmä tehostaa veropetosten torjuntaa lisäämällä yhteisömaiden viranomaisten välistä tiedonvaihtoa ja fyysisiä tarkastuksia. Tullivalvonnan painopiste on edelleen maamme etelä- ja itärajan ylittävässä liikenteessä.

Työn tuottavuuden kasvutavoite on 1,5 prosenttia ja toiminnan taloudellisuuden 1 prosentti. Liiketaloudellisten suoritteiden kannattavuustavoite on 7 prosenttia.

Maksullisen palvelutoiminnan tulot on budjetoitu tullilaitoksen tuloihin ja maksullisen palvelutoiminnan menot sisältyvät toimintamenomomenttiin.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 556 185 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös koulutusyhteistyöhön ja siitä aiheutuviin menoihin Venäjän ja Baltian maiden kanssa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon ammatilliseen peruskoulutukseen 4 500 000 mk, idänvientiin / gateway-toimintaan liittyvän valvonnan ja rikostutkinnan tehostamiseen 1 800 000 mk, Schengen-sopimuksen toteuttamiseen 4 556 000 mk, toimitilamenoihin 4 000 000 mk, henkilöstöravintoloiden menojen siirtämiseen viraston vastattavaksi 800 000 mk ja atk-ostopalveluihin 1 500 000 mk. Vähennyksenä on otettu huomioon virkapuku-uudistuksen läpiviennistä aiheutuvana muiden kulutusmenojen laskuna 2 000 000 mk. Nettoutettavina tuloina määrärahassa on otettu huomioon arvioidut EU:lta saatavat tullilaitoksen toimintaan kohdistuvat tuet 3 500 000 mk. Käyttämättä jäänyt määrä voidaan joutua palauttamaan EU:lle.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot, muut toimintamenot	559 685 000
Bruttotulot, EU-tuet	3 500 000
Nettomenot	556 185 000

2000 määräraha	556 185 000
1999 määräraha	528 500 000
1998 tilinpäätös	484 981 000

(70.) Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1999 määräraha	14 500 000
1998 tilinpäätös	18 000 000

52. Tilastokeskus

Selvitysosa: Tilastokeskuksen toiminnan tavoitteena on, että sen tuottamat tilastot - taustatietoineen ja tulkintoineen - ovat luotettavia ja mahdollisimman ajantasaisia. Ne ovat koti- ja

ulkomaisten käyttäjien saatavilla helposti ja nopeasti omaksuttavassa muodossa nykyaikaisia tiedonsiirto- ja esitystapoja hyödyntäen.

Valtiovarainministeriö on asettanut alustavasti talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä tilastokeskukselle vuodelle 2000 seuraavat tulostavoitteet:

1. Vaikuttavuus

Tilastokeskus sopeuttaa tilastotuotantoa Euroopan unionin ja erityisesti talous- ja rahaliiton tietotarpeisiin ja velvoitteisiin. Keskeisiä uudistamisen kohteita ovat eurorahan käyttöönotosta aiheutuvat muutokset, hinta- ja kustannusindeksien kehittäminen, matkustustaseen ja muiden palvelujen ulkomaankauppaa kuvaavien tilastojen kehittäminen sekä tietotekniikan, erityisesti sähköisen tiedonsiirron, tietoverkkopalveluiden ja tietotekniikkainfrastruktuurin kehittäminen.

Säännöllisesti ilmestyvien tilastojulkaisujen keskimääräinen valmistumisnopeus viikkoina on seuraava:

	1998	1999	2000
Vuosijulkaisut	43	47	46
¼ -vuosijulkaisut	11	11	11
Kuukausijulkaisut	6	6	6

Tilastokeskus jatkaa tuotteiden ja palvelujen laadun parantamisohjelmaa sekä säilyttää palvelukykynsä vähintään nykyisellä tasolla. Tavoitteiden saavuttamiseksi Tilastokeskus jatkaa palkkausjärjestelmän kehittämistä sekä panostamista henkilöstön osaamisen monipuolistamiseen ja kehittämiseen.

2. Kustannukset ja taloudellisuus

Tilastotietojen yksikkökustannukset pidetään vuoden 1998 tasolla ja kiinteiden kustannusten osuus säilytetään nykyisellä tasolla.

Tilastokeskuksen kokonaiskustannukset ovat (1 000 mk):

	1998	1999	2000	Muutos %
Tilastotoimen kehittäminen	6 557	10 484	7 000	-33,2
Tuotteet ja palvelut	105 700	121 648	127 606	+ 4,9
Tietovarannot	130 694	122 399	128 570	+ 5,0
Kokonaiskustannukset	242 951	254 531	263 176	+ 3,4

3. Maksullinen toiminta

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1998	1999	2000
	toteuma	ennakoitu	TAE
Maksullisen toiminnan tuotot, tmk	49 195	46 500	49 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset, tmk	41 148	39 987	41 539
Käyttöjäämä, tmk	8 047	6 513	7 461
— % tuotoista	16,4	14,0	15,2
Osuus yhteiskustannuksista, tmk	6 490	6 482	6 500
Ylijäämä/Alijäämä, tmk	+1 557	+30	+960
— % tuotoista	+3,2	+0,1	+2,0
Investoinnit % tuotoista	0,9	1,1	1,0

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 202 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n jäsenyyteen liittyvien tilastohankkeiden rahoitukseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina suoritteiden myynnistä saatavat tulot sekä EU:lta saatavat tulot tilastotuotannon erilaisiin kehittämishankkeisiin.

Käyttämättä jäänyt EU:lta saatu projektikohtainen rahoitus voidaan joutua palauttamaan EU:lle.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	258 230 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	42 950 000
Muut toimintamenot	209 280 000
EU-tehtävistä aiheutuvat menot	6 000 000
Bruttotulot	56 230 000
Maksullisen toiminnan tulot	49 000 000
EU-tulot	6 000 000
Muut tulot	1 230 000
Nettomenot	202 000 000
2000 määräraha	202 000 000
1999 määräraha	204 300 000
1998 tilinpäätös	193 271 000

60. Valtion kiinteistölaitos

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Valtion kiinteistölaitoksen operatiivisena tehtävänä on huolehtia vastuulleen annetuista kiinteistöistä ja kohtuullisin markkinaperusteisin ehdoin tarjota toimitiloja ensisijaisesti valtion virastoille ja laitoksille. Päämääränä on hallita kiinteistöjä pitkäjänteisesti pyrkien pääoman tehokkaaseen käyttöön ja tuottavuuteen sekä kiinteistöjen arvon säilymiseen ja vuokralaisuskollisuuteen. Toimitilatarjonnassa otetaan huomioon sekä liiketaloudelliset tavoitteet että asiakkaiden tarpeet siten, että rakennuskanta ylläpidetään kysyntää vastaavana.

Valtion kiinteistöhallinnon uudelleenjärjestelyjä jatketaan vuonna 2000 siten, että eräiden opetusministeriön alaisten kulttuurirakennusten hallinta siirretään Valtion kiinteistölaitokselle. Siirrettävän omaisuuden arvo on noin 1 400 milj. mk. Omaisuudesta merkitään noin 950 milj. mk kiinteistölaitoksen muuhun omaan pääomaan ja noin 450 milj. mk lainaehdoin annetuksi velkapääomaksi. Muuhun omaan pääomaan merkitystä omaisuudesta noin 175 milj. mk on Valtion kiinteistölaitosta koskevan lain (1052/1998) 5 §:n mukaista erityisomaisuutta, joka ei ole voiton tuloutuksen perusteena. Valtioneuvosto valtuutetaan päättämään tarkemmin siirrettävästä valtion omaisuudesta.

Valtion kiinteistölaitos alkaa periä vuoden 2000 alusta lukien vuokraa ja käyttökorvauksia hallitsemissaan tiloissa sijaitsevista henkilöstö- ja opiskelijaravintoloista. Ravintolat pyritään vuokraamaan ensisijaisesti rakennuksen päävuokralaisena toimivalle virastolle ja toissijaisesti ravintolanpitäjälle.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Valtion kiinteistölaitoksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2000 enintään 1 350 milj. mk. Lisäksi Valtion kiinteistölaitos saa tehdä sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 850 milj. mk. Tämän lisäksi Valtion kiinteistölaitos saa suorittaa investointeja, jotka työministeriö rahoittaa.

Suurin osa investoinneista on rakennuskannan arvoa säilyttäviä ja sen toimintakelpoisuutta parantavia korjausinvestointeja, joista noin puolet kohdistuu yliopisto- ja korkeakoulurakennuksiin.

Uudisinvestoinnit toteutetaan kysyntää vastaavasti painottaen korkeakoulu- ja tutkimusrakennuksia.

Lisäksi valtion kiinteistölaitos saa antaa vastavakuutta vaatimatta omavelkaisia takauksia tytäryhtiöinä toimivien kiinteistöosakeyhtiöiden lainoista yhteensä enintään 200 milj. markan arvosta.

3. Lainanotto

Valtion kiinteistölaitos oikeutetaan ottamaan vuoden 2000 aikana tehtäviä investointisitoumuksia ja kiinteistölaitokselle siirtyneiden ostohankkeisiin liittyvien velkaosuuksien maksamista varten valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 300 milj. mk.

Selvitysosa: Kiinteistölaitokselle siirtyy 1.1.2000 lukien opetusministeriön hallinnassa ollutta kiinteistöomaisuutta alustavien selvitysten mukaan seuraavasti:

	milj. mk
Maa- ja vesialueet	85
Opiskelija-asuntoloiden tontit	175
Rakennukset ja rakennelmat	1 140
Yhteensä	1 400

Omaisuudesta merkitään kiinteistölaitoksen muuhun omaan pääomaan noin 950 milj. mk ja valtion lainaehdoin antamaksi vieraaksi pääomaksi merkitään noin 450 milj. mk. Lainaehdoin annetun vieraan pääoman korko on 5 % ja takaisinmaksuaika 14 vuotta siten, että kaksi ensimmäistä vuotta ovat lyhennyksistä vapaita, koska aikaisemmin tehtyjen kiinteistökauppojen maksut ajoittuvat näille vuosille.

Muuhun omaan pääomaan merkittyjen omaisuuteen sisältyy noin 175 milj. markan arvosta opiskelija-asuntoloiden tontteja, jotka ovat kiinteistölaitoksesta annetun lain 5 §:n mukaista erityisomaisuutta, joka ei ole voiton tuloutuksen perusteena. Pääosa näiden tonttien vuokrista katetaan valtion maksamalla opintorahan asumislisällä tai asumistuella. Opiskelijoille annettavan tuen yhdenmukaistamiseksi ja järkiperäistämiseksi opiskelija-asuntotarkoituksiin luovutettujen valtion maa-alueiden vuokra voidaan jättää perimättä silloin, kun kiinteistöä käytetään lähinnä opintotuen asumislisään tai asumistukeen oikeutettujen opiskelijoiden asumiseen edellyttäen, että asianomainen kunta noudattaa samaa käytäntöä tai tukee opiskelija-asumista muutoin vastaavalla määrällä.

Valtiovarainministeriö on huomioon ottaen palvelu- ja muut toimintatavoitteet asettanut alustavasti Valtion kiinteistölaitoksen tulostavoitteeksi 439 milj. mk vuodelle 2000. Tulosvaatimukseen ja voittoon ei ole sisällytetty kiinteistöjen luovutuksista johtuvia eriä, koska Valtion kiinteistölaitoksen omaisuus on tarkoitettu pitkäjänteisesti omistettavaksi.

Valtion kiinteistölaitos on vastannut hallinnassaan olevien henkilöstö- ja opiskelijaravintoloiden vuokra-, energia-, vesi- ja jätevesikuluista sekä kalustosta.

Vuoden 2000 alusta Valtion kiinteistölaitos ryhtyy perimään vuokraa ja käyttökorvauksia em. ravintoloista. Tehtyjen selvitysten perusteella vuokratulojen nettolisäykseksi on arvioitu noin 60 milj. mk, joka kasvattaa talousarvion menojen määrää. Koska tällä vuokrajärjestelyllä ei ole tarkoitus heikentää budjettitalouden tasapainoa, vastaava summa on otettu huomioon tuloutuksena momentilla 13.05.01.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva alustava investointisuunnitelma vuodeksi 2000 on seuraava:

	milj. mk
Rakennuskannan arvoa ja käyttökelpoisuutta parantavat korjausinvestoinnit	580
Uudisrakennusinvestoinnit	440
Helsingin YO:n Viikin alueen investoinnit	70
Vanhojen velkaostojen maksamattomia kauppahintoja	210
Yhteensä	1 300

Merkittävimmät perusparannuskohteet vuonna 2000 ovat Työterveyslaitoksen rakennus, Haartmaninkatu 1, Helsinki, Turun yliopiston luonnontieteentalo, Turun Kauppakorkeakoulun lisärakennus ja peruskorjaus. Suurimmat uudisrakennushankkeet ovat Tampereen TKK:n 5. vaihe, Vaasan yliopiston tiedekirjasto, Helsingin yliopiston Kumpulan 3. vaihe ja Helsingin yliopiston Biokeskus 3. Helsingin yliopiston Viikin alueen investointeja toteutetaan opetusministeriöltä saatavalla erillisrahoituksella.

Tunnuslukutaulukko:

	1999 ennakoitu	2000 TAE
Liikevaihto, mmk	1 843	2 060
— muutos, %		11,8
Käyttökate, mmk	1 206	1 381
— % liikevaihdosta	65,4	67,0
Voitto, mmk	363	439
— % liikevaihdosta	19,7	21,3
Sijoitetun pääoman tuotto, %	2,96	3,22
Omavaraisuusaste, %	77,5	77,3
Investoinnit liikevaihdosta, %	58,3	63,1
Henkilöstömäärä	210	210

70. Hallinnon kehittämiskeskus

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Hallinnon kehittämiskeskus tuottaa julkisen hallinnon erityisasiantuntemukseen perustuvaa koulutusta, konsultointi- ja muita kehittämispalveluja. Kehittämiskeskus tukee toiminnallaan julkisen hallinnon keskeisten uudistus- ja kehittämistavoitteiden toteuttamista.

Palvelutoiminnan painopistealueita ovat erityisesti valtioneuvoston 16.4.1998 tekemän hallintopolitiikan suuntaviivoja koskevan periaatepäätöksen mukaisten kehittämishankkeiden tukeminen sekä johdon ja johtamisen kehittäminen ja julkisten hallinto- sekä palvelutehtävien laadun varmistaminen. Painopisteenä on myös tuottaa palveluja, joiden avulla voidaan tukea Suomen vaikuttamista ja toimintakykyä EU:ssa sekä EU:n hallinnon uudistamisessa ja kehittämisessä. Tällaisia palveluja voisivat olla osallistuminen komission virkamiesten koulutuksen järjestämiseen. EU:n laajenemiskehitys otetaan huomioon. Hallinnon kehittämiskeskuksen kehittämispalvelujen vienti tukee hallituksen lähialue- ja Baltian politiikkaa.

Hallinnon kehittämiskeskuksen osallistumisesta EU:n piirissä tapahtuvaan komission virkamiesten koulutuksen järjestämiseen osallistumisesta mahdollisesti syntyvän alijäämän kattamiseksi suoritetaan korvaus momentin 28.80.20 määrärahasta.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Hallinnon kehittämiskeskuksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2000 enintään 2 500 000 mk. Lisäksi Hallinnon kehittämiskeskus saa tehdä vuonna 2000 investointeja koskevia sitoumuksia, joista aiheutuu menoja seuraavina vuosina enintään 2 500 000 mk.

3. Lainanotto

Hallinnon kehittämiskeskus oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtioneuvosto on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut tavoitteet, talousarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Hallinnon kehittämiskeskuksen tulostavoitteeksi 500 000 mk vuonna 2000 ja tuloutustavoitteeksi 0 mk vuonna 2000.

Tunnuslukutaulukko:

	1998	1999	2000
	TP	ennakoitu	TAE
Liikevaihto, mmk	40,4	37	39
— muutos, %	+18,1	-8,4	5,4
Käyttökate, mmk*	1,1		
— % liikevaihdosta	2,6		
Tappio (-)/voitto, mmk	0,3	0,5	0,5
Poistot	0,8	0,9	0,9
Sijoitetun pääoman tuotto, %	5,5	5,5	5,5
Investoinnit liikevaihdosta, %	3,5	3,0	3,5
Omavaraisuusaste, %	31,3	42	43
Henkilöstömäärä (keskimäärin)	60	60	62

*Uudessa vuoden 1999 alusta voimaan tulleessa valtioneuvoston liikelaitoksia koskevassa kirjanpitosäännöksessä ei enää tulosta tarkastella käyttökateella.

80. Hallinnon uudistaminen ja eräät henkilöstöhallinnon tukitoimenpiteet

20. Kehittämis- ja koulutustoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää julkisen hallinnon kehittämisen edellyttämien tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen tuottamis- ja hankintamenojen sekä kehittämis- ja koulutustoiminnasta aiheutuvien ulkomaanmatkamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansallisten, OECD:n ja EU:n rahoittamien lähialueiden ja tulokasmaiden kehittämishankkeiden organisointiin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU-yhteistyöhön hallinnon kehittämisessä.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää enintään 500 000 mk korvauksen myöntämiseen Hallinnon kehittämiskeskukselle kehittämiskeskuksen EU:n piirissä tapahtuvaan komission virkamiesten koulutuksen järjestämiseen osallistumisesta mahdollisesti aiheutuneeseen alijäämään.

Määrärahaa saa käyttää noin 10 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Valtiovarainministeriö suorittaa valtion liikelaitoksista annetun lain 9 §:n mukaisesti korvauksen EU:n piirissä tapahtuvaan komission virkamiesten koulutuksen järjestämiseen osallistumisesta aiheutuneen alijäämän kattamiseksi.

2000 määräraha	13 000 000
1999 määräraha	13 000 000
1998 tilinpäätös	13 000 000

21. Henkilöstön sopeuttamisen tukeminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää hallinnon rationalisoinnin yhteydessä tarvittavista henkilöstön uudelleen sijoittamisen tukitoimista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

2000 määräraha	1 000 000
1999 määräraha	1 000 000
1998 tilinpäätös	1 000 000

(22.) Integraatiovalmennus (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1999 määräraha	9 000 000
1998 tilinpäätös	25 000 000

23. Työsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työsuojelurahastoa vastaavan järjestelyn (laki työsuojelurahastosta 407/1979) toteuttamiseksi valtionhallinnossa työsuojelututkimukseen, työsuojelukoulutukseen, työsuojelutietojen keräämiseen ja työsuojelua koskevaan tiedottamiseen sekä valtiotyönantajan ja sen palveluksessa olevan henkilöstön välisten työelämän suhteiden edistämistä tarkoittavaan tutkimukseen, koulutukseen ja tiedotukseen. Määrärahalla saa palkata enintään viittä henkilötyövuotta vastaava määrä henkilöstöä määräaikaisiin työsopimussuhteisiin tällä määrärahalla rahoitettavia tutkimusprojekteja varten.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

2000 määräraha	5 000 000
1999 määräraha	4 950 000
1998 tilinpäätös	4 775 000

24. VEL-perusteinen ja varhaiskuntoutustoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (280/1966) mukaisten kuntoutuksesta aiheutuvien muiden etuuksien kuin kuntoutustukien maksamiseen, Valtiokonttorin varhaiskuntoutuksesta antamien ohjeiden mukaiseen toimintaan sekä kuntoutustoiminnan tutkimuksesta, kehittämisestä ja koulutuksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon kuntoutusrahan vuodelle 2000 tuleva indeksikorotus. Volyymikasvua oletetaan tapahtuvan edelleen VEL-perusteisen kuntoutuksen osalta. Rahoitus tutkimustoiminnan osalta on päättynyt 1999. Vuoden 1998 määrärahan mitoituksessa otettiin huomioon edelliseltä vuodelta siirtynyt määräraha.

2000 määräraha	15 000 000
1999 määräraha	20 000 000
1998 tilinpäätös	13 029 559

25. Valtion henkilöstöjärjestelyt (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 16 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lakkautuspalkkalain (182/1931, muut. 904/1948) mukaisten lakkautuspalkkojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös ennen vuotta 1992 päätetyn viraston toiselle paikkakunnalle siirron johdosta työpaikan järjestämiseen hen-

kilölle, joka ei ole voinut siirtyä viraston uudelle sijaintipaikkakunnalle.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä lakkautuspalkkaa saavien henkilöiden eläkkeelle siirtyminen. Vuosittain siirtyy vanhuuseläkkeelle keskimäärin 50 henkilöä.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Lakkautuspalkat	15 760 000
Henkilöstöjärjestelyt	240 000
Yhteensä	16 000 000

2000 määräraha	16 000 000
1999 määräraha	24 000 000
1998 tilinpäätös	28 240 000

26. EU-puheenjohtajuus

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomelle vuonna 1999 tulleen Euroopan unionin puheenjohtajuuden aiheuttaman välttämättömän lisähenkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin palvelussuhteisiin ja tehtäviin. Määrärahaa saa käyttää myös EU-puheenjohtajuudesta tai siihen valmistautumisesta johtuviin ylityökorvausten maksamiseen, lisähenkilökunnan tarvitsemista toimitiloista aiheutuviin menoihin, matka- ja edustuskustannusten maksamiseen, tiedotus-, käännös- ja postituskustannusten maksamiseen, julkaisu- ja tiedotusmateriaalin tuottamiseen sekä muihin EU-puheenjohtajuudesta tai siihen valmistautumisesta aiheutuviin menoihin, ei kuitenkaan kokousten, seminaarien ja muiden niitä vastaavien EU-puheenjohtajuuteen liittyvien tilaisuuksien järjestämisestä välittömästi aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kiinteäksi.

EU-puheenjohtajuudesta aiheutuva lisäresurssitarve kohdistuu vuosille 1998-2000, josta suurin osa vuosille 1998 ja 1999. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon henkilöstön palkkausmenojen lisäksi eräitä muita puheenjohtajuudesta aiheutuvia menoja. Määrärahasta maksetaan keskitetysti kaikki puheenjohtajuudesta aiheutuvat henkilöstö- ja muut menot, ei kuitenkaan kokousten järjestämisestä välittömästi aiheutuvia menoja, jotka maksetaan momentin 24.99.24 (EU-puheenjohtajuus) määrärahasta.

2000 määräraha	4 000 000
1999 määräraha	86 000 000
1999 lisämääräraha	30 000 000
1998 tilinpäätös	30 000 000

60. Valtionosuus koulutus- ja erorahastosta johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/1990) 4 §:n 2 momentin mukaisen valtion maksun maksamiseen koulutus- ja erorahastolle.

Selvitysosa: Valtio suorittaa työsopimussuhteessa olevan henkilöstönsä osalta sosiaali- ja terveysministeriön vahvistaman prosenttimäärän suuruisen maksun koulutus- ja erorahastolle. Maksun suuruus vuonna 1999 on 0,04 %.

Koulutus- ja erorahastolle vuonna 2000 suoritettavan maksun arvioidaan olevan 1 880 000 mk.

Vuonna 2000 mahdollisesti liikaa tai liian vähän suoritettu määrä on tarkoitus ottaa huomioon vuodelta 2001 suoritettavassa maksussa valtion työsopimussuhteisen henkilöstön palkkasumman tultua lopullisesti selvitetyksi.

2000 määräraha	1 900 000
1999 määräraha	3 700 000
1998 tilinpäätös	2 856 841

81. Eräät hallinnonaloittain jakamattomat menot

01. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionin toimielimissä toimivien suomalaisten kansallisten asiantuntijoiden palkkaus- ja sosiaaliturvakustannusten maksamiseen. Määrärahalla saa palkata enintään 25 henkilötyövuotta vastaava määrä henkilöstöä määräaikaisiin kansallisten asiantuntijoiden tehtäviin.

Selvitysosa: Euroopan unionissa palvelevien suomalaisten kansallisten asiantuntijoiden palkkauksen ja sosiaaliturvan maksaa kotimainen työnantaja, mutta Euroopan unioni maksaa heille tiettyjä korvauksia. Kansallisten asiantuntijoiden palvelussuhteen ehdot unionin toimielimissä perustuvat komission 24.7.1988 antamaan päätökseen siihen 1991 tehtyine muutoksineen. Kansalliset asiantuntijat työskentelevät Euroopan unionin toimielimissä määräajan, vähintään kolme kuukautta ja enintään kolme vuotta. Henkilö voi toimia kansallisena asiantuntijana vain yhden kerran.

2000 määräraha	7 000 000
1999 määräraha	7 000 000
1998 tilinpäätös	5 106 179

02. Eräät muut palkat ja virkasuhteen ehtoja koskevat päätökset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää välttämättömän lisähenkilökunnan palkkausten maksamiseen sellaisissa tapauksissa, joissa henkilöstön lisätarve ei ole ollut tiedossa varsinaista talousarvioesitystä laadittaessa, sekä valtiovarainministeriön tekemistä virkasuhteen ehtoja koskevista päätöksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

2000 määräraha	1 000 000
1999 määräraha	1 000 000
1998 tilinpäätös	—

22. Nettobudjetoitujen virastojen toiminnan kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 888 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vuoden 1998 talousarvion tulomomenteille nettobudjetoitujen virastojen maksullisen toiminnan kehittämiseen sekä kone- ja laitehankintoihin.

2000 määräraha	3 888 000
1999 määräraha	10 400 000
1998 tilinpäätös	4 000 000

23. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 700 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää muiden kuin erikseen arvonlisäverovelvollisten valtion virastojen ja laitosten tavaroiden ja palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion kulutus- ja investointimenot on budjetoitu ilman arvonlisäveroa. Muille kuin erikseen verovelvollisille valtion virastoille ja laitoksille myönnetään määrärahat verottomin hinnoin.

2000 määräraha	3 700 000 000
1999 määräraha	3 600 000 000
1998 tilinpäätös	3 664 744 683

24. Kehitysyhteistyöstä ja lähialueyhteistyöstä aiheutuvat arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kehitysyhteistyöhön ja Keski- ja Itä-Euroopan maiden avustamiseen käytettyjen ja kotimaasta hankittujen palvelujen ostoihin sisältyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Arvonlisäverolain mukaan ministeriöiden kehitysyhteistyötä varten kotimaasta ostamat palvelut ovat arvonlisäverollisia. Jotta arvonlisäverolla ei rasiteta Suomen kehitysyhteistyötä ja Keski- ja Itä-Euroo-

pan maiden avustamista, arvonlisäveromenot budjetoidaan erikseen.

2000 määräraha	40 000 000
1999 määräraha	40 000 000
1998 tilinpäätös	35 015 176

95. Lakiin tai asetukseen perustuvat menot, joita varten talousarvioon ei ole erikseen merkitty määrärahaa (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten lakiin tai asetukseen perustuvien menojen maksamiseen, joita varten talousarvioon ei ole erikseen myönnetty määrärahaa.

2000 määräraha	100 000
1999 määräraha	100 000
1998 tilinpäätös	—

96. Edeltä arvaamattomat tarpeet

Momentille myönnetään 1 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten edeltä arvaamattomista tarpeista aiheutuvien välttämättömien menojen maksamiseen, joita varten talousarviossa ei ole määrärahaa.

2000 määräraha	1 000 000
1999 määräraha	1 000 000
1998 tilinpäätös	—

82. Korvaukset rahastoille ja rahoituslaitoksille

Valtioneuvosto oikeutetaan määräämillään ehdoilla antamaan vuonna 2000 vastavakuuksia vaatimatta valtion omavelkaisia takauksia ja takuita valtion vakuusrahastosta annetun lain (379/1992) 1 §:n 4 momentissa tarkoitettujen yhtiöiden koti- ja ulkomaisten lainojen, muiden sitoumusten ja sovittujen ehtojen täyttämisen vakuudeksi.

Takauksia, takuita ja muita sitoumuksia saa antaa siten, että niiden yhteenlaskettu pääomamäärä yhdessä vuosina 1993-1997 momentilla 28.87.89 myönnettyjen valtuuksien nojalla annettujen sitoumusten kanssa on enintään 35 000 000 000 mk tai yhdessä vuosien 1993-1996 momentilta 28.87.89 ja vuoden 1993 ensimmäisen lisätalousarvion momentilta 28.87.51 myönnetyn muun tuen kanssa pääomamäärältään enintään 60 000 000 000 mk.

41. Takauskorvaukset eläkekassa Tuelle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Eläkekassa Tuen Osuuskunta Eka-yhtymälle antaman lainan valtion takauksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Eka-yhtymän saneerausmenettelyn osana ja Eläkekassa Tuen eläkkeiden turvaamiseksi Eka-yhtymästä johtuva vastuuvajaus Eläkekassa Tuessa on muutettu vakautetuksi lainaksi, jonka Eka-yhtymän päävelkojat ovat taanneet. Valtio on 16.2.1995 antanut takauksen Eläkekassa Tuen Osuuskunta Eka-yhtymälle antaman lainan enintään 140 255 000 markan lyhennyksille ja koronmaksuille vuosina 1994-2003. Takaajat joutuvat maksamaan takaamansa määrän Eläkekassa Tuelle. Vuosina 1994-1998 valtion maksusuoritukset olivat 52,1 milj. mk. Vuoden 1999 osalta menot ovat noin 19,9 milj. mk ja vuoden 2000 osalta noin 18,8 milj. mk. Vuosina 2001-2003 maksettavaksi tulee 49,6 milj. mk.

2000 määräraha	19 000 000
1999 määräraha	20 000 000
1998 tilinpäätös	20 799 009

44. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille

Momentille myönnetään 21 345 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sen taloudellisen hyödyn korvaamiseksi, minkä Suomen Pohjoismaiden Investointipankin isäntämaana katsotaan saavan.

Selvitysosa: Pohjoismaat katsovat Suomen hyötyvän Pohjoismaiden Investointipankin sijainnista Helsingissä vuosittain noin 21 345 000 mk, mikä vastaa pankin vuonna 1998 henkilökuntansa palkoista pidättämien verojen määrää. Määrärahan tarkoituksena on vahvistaa pankin asemaa erityisesti kansainvälisillä markkinoilla. Sitä ei ole tarkoitettu käytettäväksi lisäetujen antamiseksi pankin henkilökunnalle. Järjestelystä on sovittu 10.11.1997 Helsingissä pidetyssä Pohjoismaiden valtiovarainministereiden kokouksessa. Koska Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiön ja Pohjoismaiden kehitysrahaston työntekijät ovat muodollisesti Pohjoismaiden Investointipankin palkkaamia, sisältyy isäntämaakorvaukseen myös edellä mainittujen instituutioiden työntekijöiden maksamat palkkaverot. Vuonna 2000 suoritettavaa isäntämaakorvausta varten momentille ehdotetaan 21 345 000 mk.

2000 määräraha	21 345 000
1999 määräraha	18 850 000
1998 tilinpäätös	9 800 000

60. Suomen itsenäisyyden juhlarahaston toiminnan rahoittaminen

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen itsenäisyyden juhlarahaston tutkimus- ja koulutustoiminnan rahoittamiseen.

Selvitysosa: Suomen itsenäisyyden juhlarahaston tavoitteena on rahastosta annetun lain mukaan edistää Suomen vakaata ja tasapainoista kehitystä, talouden määrällistä ja laadullista kasvua sekä kansainvälistä kilpailukykyä ja yhteistyötä. Laissa määriteltyjen toimintamuotojen toteutus tapahtuu seuraavilla toimintalohkoilla: yritysrahoitus, teknologian kaupallistaminen, rahastosijoitukset, innovatiiviset hankkeet, tutkimus ja koulutus.

Sitran vuotta 1999 koskevan vahvistetun talous- ja toimintasuunnitelman mukaan rahoituspäätösten kokonaismäärä on 197 milj. mk. Niistä kohdistuu tutkimushankkeisiin 25 milj. mk ja koulutushankkeisiin 5 milj. mk.

2000 määräraha	5 000 000
1999 määräraha	10 000 000
1998 tilinpäätös	10 000 000

63. Korvaus valtion vakuusrahastolle lainojen ja takausten hoitomenoihin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 400 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion vakuusrahastosta annetun lain 15 §:n 2 momentin mukaisesti valtion vakuusrahaston ottamien lainojen ja niiden korkojen ja lainoista maksettavien muiden menojen suorittamiseen sekä rahaston takausvelvoitteiden täyttämiseen.

Selvitysosa: Valtion vakuusrahaston tukitoiminta perustuu lainanottoon koti- ja ulkomaisilta pääomamarkkinoilta. Jos rahaston varat eivät riitä sen ottamien lainojen ja niiden korkojen ja lainoista aiheutuvien muiden menojen suorittamiseen tai rahaston takausvelvoitteiden täyttämiseen, suoritetaan puuttuva määrä valtion vakuusrahastosta annetun lain 15 §:n 2 momentin mukaan valtion talousarvioon otettavasta määrärahasta.

Valtion vakuusrahaston lainakanta vuoden 1998 päättyessä oli 14 368 milj. mk. Vakuusrahaston lainakannan hoidosta aiheutuvat korkomenot ja muut menot, joita ei ole mahdollista maksaa rahaston varoista, ovat vuonna 2000 noin 400 000 000 mk.

2000 määräraha	400 000 000
1998 tilinpäätös	1 045 000 000

84. Kansainväliset rahoitusosuudet

66. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisille rahoituslaitoksille jäsenyyden perusteella vuosina 1982-1986 annettujen sitoumusten lunastamiseen sekä lunastamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen. Määrärahaa saa myös käyttää vuoden 1986 jälkeen annettujen sitoumusten lunastamisen yhteydessä aiheutuvien valuuttakurssitappioiden ja lunastamiskustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Vuosina 1982-1986 annettuja sitoumuksia oli 31.3.1999 lunastamatta 5,8 milj. mk.

2000 määräraha	1 500 000
1999 määräraha	3 000 000
1998 tilinpäätös	1 590 467

68. Suomen maksuosuus Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön pääomasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 650 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön peruspääoman korotuksen vuonna 2000 suoritettavan viidennen maksuosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Pohjoismaiden Ympäristörahoitusyhtiön peruspääomaa on tarkoitus korottaa vuosien 1996-2001 aikana 40 milj. ecusta 80 milj. ecuksi. Suomen osuus korotuksesta on noin 6,7 milj. ecua. Vuonna 2000 suoritettavaa viidettä maksuerää varten momentille ehdotetaan 6 650 000 mk.

2000 määräraha	6 650 000
1999 määräraha	6 700 000
1998 tilinpäätös	6 697 295

88. Osuus Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 990 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korotuksen Suomen vuonna 2000 suoritettavan toisen osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Pohjoismaiden ministerineuvosto on hyväksynyt Pohjoismaiden Investointipankin peruspääoman korottamisen 4 000 milj. ecuun. Korotuksen myötä Suomen osuus nousee 556 093 862 ecusta 765 788 207 ecuun. Korotus tuli voimaan vuoden 1999 alusta. Korotuksesta tulee maksettavaksi 100 milj. ecua, kun taas 1 091 milj. ecua jää yksinomaan pankin takuupääoman laajentamiseen ja on rahoitettava vain, jos pankin omien velvoitteiden suorittaminen sitä vaatii. Korotuksen maksettavaksi tuleva osa suoritetaan siten, että pankin vararahastosta siirretään 70 milj. ecua peruspääomaan, ja jäsenmaat suorittavat 30 milj. ecua vuosina 1999-2001. Suomen osuus jäsenmaiden suoritettavaksi tulevasta osuudesta on 4 531 539 ecua eli noin 26 943 307 mk, joka maksetaan vuosina 1999-2001 kolmessa yhtä suuressa erässä. Vuonna 2000 suoritettavaa toista maksuerää varten momentille ehdotetaan 8 990 000 mk.

2000 määräraha	8 990 000
1999 määräraha	9 100 000

89. Suomen osuus Kansainvälisen investointitakuulaitoksen peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kansainvälisen investointitakuulaitoksen (MIGA) pääoman korotuksen Suomen vuonna 2000 suoritettavan ensimmäisen osuuden maksamiseen. Kansainvälisen investointitakuulaitoksen pääoman korottamiseen saadaan sitoutua siten, että Suomen osuus takuulaitoksen pääomasta nousee

4 944 740 Yhdysvaltain dollarilla 6 492 000 Yhdysvaltain dollarista yhteensä 11 436 740 Yhdysvaltain dollariin ja, että korotuksen sisäänmaksettavasta osuudesta suoritetaan vuosina 2000-2001 yhtä suurina vuotuiserinä yhteensä enintään 872 747 Yhdysvaltain dollaria.

Selvitysosa: Maailmanpankkiryhmään kuuluvan Kansainvälisen investointitakuulaitoksen hallintoneuvosto on hyväksynyt takuulaitoksen johtokunnan esityksen takuulaitoksen pääoman korottamisesta 850 miljoonalla Yhdysvaltain dollarilla takuulaitoksen toimintaedellytysten turvaamiseksi. Korotus on osa yhteensä 1 000 miljoonan Yhdysvaltain dollarin rahoituspaketista, jonka myötä takuulaitoksen pääoma nousee 2,1 miljardiin Yhdysvaltain dollariin. Kyseinen rahoitusjärjestely koostuu yhteensä 850 miljoonan Yhdysvaltain dollarin suuruisesta pääomankorotuksesta, josta sisäänmaksettavan pääoman osuus on 150 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria, sekä Maailmanpankin suorittamasta 150 miljoonan Yhdysvaltain dollarin suuruisesta osuudesta. Pääomankorotuksen loppuosa eli 700 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria jää yksinomaan takuulaitoksen takuupääoman laajentamiseen ja on rahoitettava vain, jos takuulaitoksen omien velvoitteiden täyttäminen sitä vaatii. Suomen osuus sisäänmaksettavasta pääomasta on yhteensä 872 747 Yhdysvaltain dollaria, joka suoritetaan kahdessa erässä vuosina 2000 ja 2001. Vuonna 2000 suoritettavaa ensimmäistä maksuerää varten momentille ehdotetaan 2 500 000 mk.

2000 määräraha	2 500 000

90. Suomen maksuosuudet Euroopan unionille

66. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 915 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionille suoritettavien arvonlisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuvien Suomen maksuosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: EU:n talousarvion rahoittamiseen annettavista varoista ja jäsenvaltioiden maksuosuuksista niihin säädetään EU:n omia varoja koskevassa neuvoston päätöksessä 94/728/EY, Euratom.

EU:n omat varat käsittävät sekalaisten tulojen ja traditionaalisten omien varojen eli tullien ja sokerimaksujen lisäksi jäsenvaltioiden suoritettavat arvonlisäveropohjaan perustuvan maksun (ALV-maksu) ja bruttokansantuloon perustuvan maksun (BKTL-maksu). Suomen EU:n puolesta keräämät traditionaaliset omat varat eivät sisälly Suomen valtion talousarvioon.

ALV-maksun ja BKTL-maksun tarkemmat laskentaperusteet sisältyvät neuvoston asetuksiin (ETY, Euratom) N:o 1552/89 EU:n omista varoista tehdyn päätöksen soveltamisesta ja (ETY, Euratom) N:o 1553/89 arvonlisäverosta kertyvien omien varojen kannon lopullisesta menettelystä sekä neuvoston direktiiviin 89/130/ETY/Euratom markkinahintaisen bruttokansantuotteen muodostamisen yhdenmukaistamisesta.

Määräraha perustuu EU:n komission vuoden 2000 alustavaan talousarvioesitykseen.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Arvonlisäveropohjaan perustuvat maksut	3 032 000 000
Bruttokansantuloon perustuvat maksut	3 883 000 000
Yhteensä	6 915 000 000

2000 määräraha	6 915 000 000
1999 määräraha	6 290 000 000
1998 tilinpäätös	5 985 868 211

99. Muut valtiovarainministeriön hallinnonalan menot

63. (28.99.62) Verosta vapautuksen johdosta takaisin maksetut verot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää veron takaisin maksamiseen tapauksissa, jossa maksuvelvollinen on sosiaalisista tai muista veronhuojennussäännöksissä taikka verosopimuksissa tarkoitetuista syistä valtiovarainministeriön, verohallituksen tai tullihallituksen päätöksen nojalla oikeutettu saamaan takaisin jo maksetun veron. Lisäksi määrärahaa saa käyttää tuomioistuimen päätöksellä palautettavaksi määrättyjen verojen, korkojen ja oikeudenkäyntikulujen maksamiseen tapauksissa, joissa vastaavaa tulo- tai muuta momenttia ei ole käytettävissä.

2000 määräraha	22 000 000
1999 määräraha	22 000 000
1999 lisämääräraha	55 000 000
1998 tilinpäätös	4 454 555

95. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion laina- ja takaussaatavien sekä perintöomaisuuden turvaamisesta ja hoidosta sekä aiheettomasti maksettujen etuuksien takaisin perimisestä ja valtion takautumisoikeuden käyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssi- tai pakkohuutokaupassa, milloin se on valtion laina-, takaus-, tms. saatavien turvaamiseksi tarpeen, sekä valtiolle näin tulleen omaisuuden hoidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

2000 määräraha	300 000
1999 määräraha	300 000
1998 tilinpäätös	281 406

96. Hallinnon kehittämiskeskuksen kiinteistömenojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Hallinnon kehittämiskeskuksen käytössä olevan Munkkiniemen kiinteistön kiinteistömenojen korvaamiseen.

2000 määräraha	3 000 000
1999 määräraha	3 400 000
1998 tilinpäätös	3 400 000

Pääluokka 29
OPETUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan henkilöstömäärän arvioidaan olevan vuonna 2000 noin 27 370 henkilötyövuotta.

Opetusministeriö vastaa toimialaansa kuuluvien koulutus-, tiede- ja kulttuuripolitiikan tehtävien hoitamisesta kokonaisuutena. Ministeriö edistää koulutusta, tiedettä, kulttuuria, liikuntaa ja nuorisotyötä sekä tuo esille niiden merkityksen kansalaisten elämässä ja yhteiskunnassa. Kansakunnan henkinen pääoma on myös taloudellisen menestymisen keskeinen tekijä.

Vuoden 2000 erityisiä painopisteitä, joihin suunnataan aineellisia ja henkisiä voimavaroja, ovat:

— Aloitetaan kuusivuotiaiden koko ikäluokalle tarkoitettu esiopetus.

— Vahvistetaan kansallista innovaatiojärjestelmää kulttuurin, koulutuksen ja tutkimuksen laatua kehittämällä. Lisätään ammatilliseen koulutukseen yhdessä työelämäosapuolten kanssa työssäoppimis- ja oppisopimuspaikkoja.

— Suomalaisen tietoyhteiskunnan kehittämistä jatketaan. Käynnistetään laaja poikkihallinnollinen tietoyhteiskunnan sisältöjä kehittävä hanke. Tavoitteena on sekä kansalaisilta että ammattilaisilta vaadittavien taitojen kehittäminen, palvelujen saatavuuden parantaminen, sisältötuotannon lisääminen, tekijänoikeuslainsäädännön uudistaminen sekä tietoyhteiskuntaa koskevan tutkimuksen lisääminen.

— Kansalaistoimintaa kehitetään. Tässä tarkoituksessa seurataan meneillään olevaa kolmannen sektorin työllistämishanketta ja arvioidaan sen tuloksia. Selkiinnytetään kansalaistoiminnan saaman julkisen tuen myöntämisperusteet suhteessa liiketoimintaan.

— Arvioidaan EU-puheenjohtajuuden tuloksellisuus sekä varmistetaan koulutus-, tutkimus- ja kulttuuriohjelmien laadukas toimeenpano. Kahdenvälisen kulttuurivaihdon sisältöjä ja muotoja kehitetään ja arvioidaan.

Valtionosuuden perusteena oleviin rahoituslain mukaisiin yksikköhintoihin on tehty 3,1 %:n suuruinen kustannustason tarkistus.

Hallinnonalan määrärahojen lisäyksestä 206 milj. mk aiheutuu esiopetusuudistuksesta, 365 milj. mk valtionosuuksien kustannustason muutoksesta, 145 milj. mk opettajien eläkemaksujärjestelmän muutoksesta ja 145 milj. mk valtion kiinteistöhallinnon muutoksista.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1998-2000

		v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk	Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
01.	Opetusministeriö	319 241	231 103	204 207	- 26 896	- 12
05.	Kirkollisasiat	11 653	11 752	10 504	- 1 248	- 11
07.	Opetushallitus	77 236	101 877	101 995	+ 118	+ 0
08.	Kansainvälinen yhteistyö	88 255	91 410	91 643	+ 233	+ 0
10.	Yliopisto-opetus ja -tutkimus	6 241 608	6 062 132	6 123 741	+ 61 609	+ 1
20.	Ammattikorkeakouluopetus	1 540 712	1 116 213	1 459 873	+ 343 660	+ 31
40.	Yleissivistävä koulutus	6 301 027	7 466 055	8 104 820	+ 638 765	+ 9
60.	Ammatillinen koulutus	2 944 590	2 823 380	2 808 786	- 14 594	- 1
69.	Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö	2 188 698	1 766 176	1 625 765	- 140 411	- 8
70.	Opintotuki	3 689 970	3 805 600	3 932 371	+ 126 771	+ 3
88.	Tiede	916 362	999 470	1 016 535	+ 17 065	+ 2
90.	Taide ja kulttuuri	1 634 541	1 577 407	1 724 352	+ 146 945	+ 9
(96.)	Kulttuurin muut menot	1 999	—	—	—	—
98.	Liikuntatoimi	496 508	457 839	461 188	+ 3 349	+ 1
99.	Nuorisotyö	128 934	129 301	121 601	- 7 700	- 6
	Yhteensä	**26 581 334**	**26 639 715**	**27 787 381**	**+ 1 147 666**	**+ 4**

01. Opetusministeriö

10. Eräiden valtion kiinteistöjen käyttö ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 326 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetusministeriön hallinnassa olevien kiinteistöjen käytöstä, kunnossapidosta, korjauksista ja niihin liittyvistä lisärakennushankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen. Momentin käyttötarkoitukseen liittyviä sitoumuksia saa vuonna 2000 tehdä siten, että niistä vuoden 2000 jälkeen aiheutuvat menot ovat yhteensä enintään 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 10 834 000 mk valtion kiinteistöhallinnon muutosten johdosta.

2000 määräraha	9 326 000
1999 määräraha	20 500 000
1998 tilinpäätös	19 500 000

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 104 914 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	105 814 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	600 000
Muut toimintamenot	105 214 000
Bruttotulot	900 000
Maksullisen toiminnan tulot	700 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	600 000
— muut suoritteet	100 000
Muut tulot	200 000
Nettomenot	104 914 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 311 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentilta 26.05.21, 552 000 mk kahden henkilötyövuoden siirtona momen-

tilta 29.07.21 sekä 500 000 mk valtion kiinteistöhallinnon muutosten johdosta ja 340 000 mk vuokrankorotuksen johdosta.

2000 määräraha	104 914 000
1999 määräraha	103 211 000
1998 tilinpäätös	95 945 000

22. Kehittämistoiminta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetusministeriön hallinnonalan kehittämis-, kokeilu-, suunnittelu-, tutkimus- ja tiedotustoiminnasta, niihin liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä sekä eri hallinnonalojen yhteishankkeista aiheutuvien toimintamenojen ja avustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus-, koulutus- ja kulttuurihankkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 64 800 000 mk EU:n rakennerahastoista rahoitettavien hankkeiden kansallisen rahoitusosuuden siirtämisestä momentille 29.01.62.

2000 määräraha	17 300 000
1999 määräraha	82 100 000
1999 lisämääräraha	1 000 000
1998 tilinpäätös	180 290 000

26. Eräät kopiointi- ja tallennuskorvaukset

Momentille myönnetään 23 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tekijänoikeuslain (404/1961) mukaisten kopiointi- ja tallennuskorvausten kopiointitutkimusmenojen ja kopiointia ja tallennusta koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

2000 määräraha	23 100 000
1999 määräraha	22 300 000
1998 tilinpäätös	20 542 000

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 2 967 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Svenska Finlands folkting -toiminnan valtionavusta annetun lain (902/1985) mukaisten avustusten ja käyttösuunnitelmassa yksilöityjen muiden avustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Svenska Finlands folkting -toiminnan valtionapu, mistä 470 000 mk utbildningsdelegationin sekä muihin toiminta- ja toimistomenoihin	1 952 000
Paasikivi-Seura	125 000
Eräiden siirtoväen sankarihautojen hoito	90 000
Kaatuneiden muiston vaaliminen sekä luovutetun alueen hautausmaiden kunnostaminen	800 000
Yhteensä	2 967 000

2000 määräraha	2 967 000
1999 määräraha	2 992 000
1998 tilinpäätös	2 963 999

62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus opetusministeriön osalta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 46 600 000 mk.

Vuonna 2000 saa tehdä uusia myöntämispäätöksiä yhteensä 211 500 000 markalla.

Määrärahaa saa käyttää EU:n rakennerahastoista osarahoitettavien EU:n tavoiteohjelmien, yhteisöaloiteohjelmien ja pilottihankkeiden sekä teknisen avun valtion rahoitusosuuden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös edellä mainittujen ohjelmien toteuttamiseen liittyvien kulutusmenojen sekä tarvittavan enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaus-, matkustus- yms. menojen maksamiseen yhdessä momenttien 26.98.61 ja 34.05.61 määrärahojen kanssa.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Edellä mainitusta myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle

aiheutuvan menoja 46,6 milj. mk vuonna 2000, 74,0 milj. mk vuonna 2001 ja 90,9 milj. mk vuonna 2002.

Valtuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan maksatuksia Euroopan aluekehitysrahaston hankkeille 30 % vuonna 2000, 35 % vuonna 2001 ja 35 % vuonna 2002 sekä Euroopan sosiaalirahaston hankkeille 20 % vuonna 2000, 35 % vuonna 2001 ja 45 % vuonna 2002.

Opetusministeriön hallinnonalalla EU:n tavoiteohjelmien, yhteisöaloitteiden ja pilottihankkeiden valtion rahoitusosuuteen varatun myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan ohjelmittain seuraavasti (milj. mk):

	Tavoite 1	Tavoite 2	Tavoite 3	Yhteisöaloitteet	Pilottihankkeet	Yhteensä
EAKR	19,1	23,3	-	0,2	-	42,6
ESR	24,6	24,3	105,0	15,0	-	168,9
Yhteensä	43,7	47,6	105,0	15,2	-	211,5

Opetusministeriö päättää valtion vastinrahoituksen käytöstä hallinnonalansa sisällä EU-ohjelmien rahoituskehysten mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa ja valtuuksien määrässä on otettu huomioon 64 800 000 mk siirtona momentilta 29.01.22, 61 700 000 mk siirtona momentilta 29.10.22, 76 784 000 mk momentilta 29.60.31 ja 8 200 000 mk momentilta 29.99.51.

2000 määräraha 46 600 000

05. Kirkollisasiat

Selvitysosa: Luvun määrärahoilla rahoitetaan muun muassa ortodoksisen kirkkokunnan kirkollishallituksen ja kolmen hiippakunnan aluehallinnon palkoista, vuokrista ja matkoista aiheutuvat menot sekä avustukset eräille ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnille ja laitoksille sekä Suomen Merimieskirkolle.

21. Ortodoksisen kirkollishallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 204 000 mk.

Valtion virkamieslain (750/1994) 68 §:n nojalla ortodoksisen kirkkokunnan kahden kanslia-apulaisen (A13) viran nimi muutetaan laskentasihteeriksi (A13), kahden toimistovirkailijan (A10) viran nimi muutetaan toimistosihteeriksi (A10) ja yhden kirjaajan (A12) viran nimi muutetaan toimistovirkailijaksi (A12).

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 1 448 000 mk valtion kiinteistöhallinnon muutosten johdosta.

2000 määräraha 8 204 000
1999 määräraha 9 652 000
1998 tilinpäätös 9 553 000

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 2 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöityjen avustusten maksamiseen. Suomen Merimieskirkolle myönnettävästä avustuksesta saa käyttää enintään 900 000 mk Antwerpenin ja Hampurin merimieskirkkojen rakennusavustuksiin edellyttäen, että evanke-

lis-luterilaisen kirkon keskusrahasto suorittaa vastaavat osuudet.

Käyttösuunnitelma:	mk
Eräät avustukset ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnille ja laitoksille	900 000
Avustus Suomen Merimieskirkolle	1 400 000
Yhteensä	2 300 000

Selvitysosa: Ortodoksisen kirkkokunnan seurakunnille ja laitoksille myönnettävät avustukset on tarkoitus käyttää muun ohella Suomen ortodoksisen kirkkomuseon, Lapin ortodoksisen seurakunnan ja Valamon konservointilaitoksen toiminnan tukemiseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 200 000 mk valtion kiinteistöhallinnon muutosten johdosta.

2000 määräraha	2 300 000
1999 määräraha	2 100 000
1998 tilinpäätös	2 100 000

07. Opetushallitus

Selvitysosa: Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Opetushallitukselle vuodelle 2000 seuraavat tulostavoitteet:

Kehittämisen painopiste on seuraavissa ohjelmissa:

— oppilaan terveen itsetunnon ja taitojen monipuolinen kehittäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen ja erityisopetuksen kehittäminen,

— matematiikan ja luonnontieteiden opetuksen kehittäminen,

— tieto- ja viestintätekniikan hyödyntäminen opetuksessa ja verkostomaisten koulutuspalvelujen kehittäminen,

— oppilaiden vieraiden kielten valintojen monipuolistaminen sekä kansainvälisyyden ja vieraiden kulttuurien opetuksen lisääminen,

— kestävän kehityksen ja ympäristökasvatuksen kehittäminen,

— koulun ja kulttuurin yhteistyöohjelma,

— koulutuksen työelämäyhteyksien vahvistaminen ja työssäoppimisen kehittäminen,

— opinto-ohjauksen ja koulutustiedotuksen tehostaminen,

— oppisopimuskoulutuksen kehittäminen ja

— koulutustarpeiden seuranta ja ennakointi yhteistyössä elinkeinoelämän ja muun työelämän kanssa.

Ammatillisten perustutkintojen opetussuunnitelmien ja näyttötutkintojen perusteet uusitaan asteittain vuoteen 2001 mennessä. Uudistetut tutkinnot sisältävät vähintään 20 opintoviikon työssäoppimisjakson. Uudistetuissa opetussuunnitelmissa otetaan huomioon näyttöjen sisällyttäminen ammatillisena peruskoulutuksena suoritettaviin tutkintoihin.

Aikuisten ammattitutkintojen perusteita tarkistetaan ja uusitaan tavoitteena laajentaa tutkintojen käyttöä työelämän kaikilla toimialoilla. Kielitutkintojärjestelmää kehitetään siten, että kielitutkinnolla voi korvata opetussuunnitelman perusteiden vaatimusten mukaisen koulutuksen.

Oppimistulosten kansallisessa arvioinnissa kohteena on peruskoulun matematiikan ja toisen kotimaisen kielen osaamisen arviointi sekä lukion kommunikaatiotaitojen arviointi. Ammatillisessa koulutuksessa arvioidaan hotelli-, ravintola- ja suurtalousalan, koti-, laitostalous- ja puhdistuspalvelualan koulutus sekä kaupan ja hallinnon koulutus. Aikuiskoulutuksessa arvioidaan kansanopistotoiminta.

Oppimistulosten kansainvälisessä arvioinnissa kohteena ovat EU-yhteistyönä toteutettavat peruskoulussa oppimaan oppimisen ja ammatillisessa koulutuksessa koulutuksen joustavuuden ja mukautuvuuden arviointi.

Oppilaitosten itsearvioinnin välineeksi kehitetään tehtäväpankkia sekä ammatillisen koulutuksen perustutkintojen päättökokeet. Kuntien ja koulujen itsearviointimalleja kehitetään.

Tuotetaan koulutuksen ennakointi-, tarjonta- ja kysyntätietoja sekä koulutusindikaattoritietoja.

Tuotetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän tieto- ja laskentapalvelut. Tuetaan oppilaitosten pääsyä ja osallistumista toimialan kansainvälisiin opetus- ja oppiaineverkkoihin. Hoidetaan EU:n koulutus- ja yhteistoimintaohjelmiin sekä tietoverkkoihin liittyvät tehtävät. Osallistutaan Venäjä/Lähialueyhteistyö -ohjelman toimeenpanoon. Tuetaan opetustoimen henkilöstön osaamista antamalla usean opintoviikon pitkäkestoista täydennyskoulusta.

Opetushallituksen tulostavoitteiden toteuttamiseen käytetään myös momenttien 29.20.25, 40.25, 60.25 ja 69.25 määrärahoja.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1998	1999	2000
Tulot tmk	21 708	18 000	20 000
Maksullisen palvelutoiminnan erilliskustannukset tmk	13 021	14 500	13 000
Käyttöjäämä tmk	8 687	3 500	7 000
— % tuloista	40,0	19,4	35,0
Osuus yhteiskustannuksista tmk	2 042	2 009	2 009
Ylijäämä tmk	6 645	1 491	4 991
— % tuloista	30,6	8,3	25,0

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 101 995 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös oppimateriaalin kehittämiseen sekä ruotsinkielisen ja muun vähälevikkisen oppimateriaalin tuottamiseen. Määrärahasta käytetään 1 300 000 mk avustuksena saamelaiskäräjille jaettavaksi saamenkielisen oppimateriaalin tuottamista varten.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	122 795 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	13 000 000
Muut toimintamenot	109 795 000
Bruttotulot	20 800 000
Maksullisen toiminnan tulot	20 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	500 000
— muut suoritteet	19 500 000
Muut tulot	800 000
Nettomenot	101 995 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 547 000 mk valtion kiinteistöhallinnon muutosten johdosta ja vähennyksenä 552 000 mk kahden henkilötyövuoden siirtona momentille 29.01.21.

2000 määräraha	101 995 000
1999 määräraha	101 877 000
1998 tilinpäätös	77 236 000

08. Kansainvälinen yhteistyö

22. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 178 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	4 274 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	96 000
Muut toimintamenot	4 178 000
Bruttotulot	96 000
Maksullisen toiminnan tulot — muut suoritteet	96 000
Nettomenot	4 178 000

Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä alustavasti asettanut Venäjän ja Itä-Euroopan instituutille vuodelle 2000 seuraavat tulos- ja palvelutavoitteet:

Instituutin tehtävänä on avustaa viranomaisia, eri laitoksia, tutkijoita ja muita sidosryhmiä toimialansa kysymyksissä ja tuottaa tietoa päätöksenteon ja tutkimuksen tueksi. Instituutti osallistuu Suomen ja Venäjän välisten kulttuuri-, opetus-, tutkimus- ja arkistoalan yhteistyösopimusten ja -ohjelmien käytännön toteuttamiseen. Instituutin tutkimustoiminnan ensisijaisena maantieteellisenä kohteena ovat itäslaavilaiset alueet (Venäjä, Valko-Venäjä ja Ukraina) ja Baltia. Myös muut entisen Neuvostoliiton osat samoin kuin venäläinen kulttuuriperinne Suomessa kuuluvat instituutin toimialaan. Instituutti on Keski- ja Itä-Euroopan tutkijoiden VI maailmankongressin (IC-CEES-Tampere-2000) pääjärjestäjä. Kongressin sihteeristö toimii instituutissa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 48 000 mk vuokrankorotuksen johdosta.

2000 määräraha	4 178 000
1999 määräraha	4 130 000
1998 tilinpäätös	3 947 000

25. Kansainvälinen kulttuuriyhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 43 065 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää menoihin, jotka aiheutuvat osallistumisesta kansainvälisten järjestöjen toimintaan ja pohjoismaiseen kulttuuriyhteistyöhön sekä kulttuurisopimusten ja vaihto-ohjelmien toimeenpanosta. Määrärahasta saadaan myöntää ulkomaille suuntautuvan kulttuuri- ja sivistystoiminnan edellyttämiin palkkaus- ja ohjelmamenoihin tarkoitettuja avustuksia ja apurahoja henkilöille ja yhteisöille, jotka edistävät opetus-, tiede- ja kulttuurivaihtoa sekä Suomen kulttuurin tunnetuksi tekemistä ulkomailla. Määrärahaa saa lisäksi käyttää määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavasti.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Monenkeskinen yhteistyö	5 100 000
Kahdenkeskinen yhteistyö	19 000 000
Euroopan integraatiosta aiheutuvat menot	3 415 000
Ulkosuomalaisten sivistysolojen edistäminen	8 400 000
Pohjoismainen yhteistyö	4 950 000
Sukukansaohjelma	2 200 000
Yhteensä	43 065 000

2000 määräraha	43 065 000
1999 määräraha	43 065 000
1998 tilinpäätös	43 065 000

50. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 29 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä käyttötarkoituksista aiheutuvien avustusten maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
Kulttuuri-instituutit	17 600 000
Kansainväliseen levitykseen tarkoitettujen julkaisujen tukeminen	1 500 000
Eräiden ulkomaanyhdistysten toiminta	10 400 000
Yhteensä	29 500 000

2000 määräraha	29 500 000
1999 määräraha	29 500 000
1998 tilinpäätös	28 500 000

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Unescon ja muiden hallitustenvälisten monenkeskisen sivistyksellisen yhteistyön järjestöjen ja ohjelmien jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Unescon jäsenmaksu	11 700 000
Suomen maksuosuus Euroopan nuorisosäätiöön	200 000
Suomen maksuosuus WIPOlle/Bernin unionille	510 000
Suomen maksuosuus ICCROMille	100 000
Maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelua koskevasta sopimuksesta aiheutuva meno	120 000
Suomen maksuosuus OECD/ED koulurakennusohjelmaan	60 000
OECD/CERI jäsenmaksu	110 000
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston EURIMAGES-rahastoon	1 500 000
Suomen maksuosuus Audiovisuaalisen Eurekan kustannuksista	110 000
Suomen maksuosuus Euroopan audiovisuaaliselle observatoriolle	140 000
Suomen maksuosuus Euroopan nykykielten keskukselle	350 000
Yhteensä	14 900 000

2000 määräraha	14 900 000
1999 määräraha	14 715 000
1998 tilinpäätös	12 743 460

10. Yliopisto-opetus ja -tutkimus

Selvitysosa: Yliopistojen, teknillisten korkeakoulujen, kauppakorkeakoulujen ja taidekorkeakoulujen (jäljempänä yliopistot) kehittäminen perustuu korkeakoululaitoksen kehittämisestä annettuun lakiin (1052/1986) ja valtioneuvoston vahvistamaan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosille 1995-2000 (VNp 21.12.1995). Korkeakoululaitoksen kehittämislain 3 §:n voimassaoloa on jatkettu siten, että yliopistojen tehokkaan ja tuloksellisen toiminnan varmistamiseksi korotetaan valtion talousarviossa vuosina 1997-2000 yliopistojen toimintamenomomentille osoitettua määrärahaa vuosittain vähintään määrällä, mikä vastaa valtion keskustason palkkauksia koskevista sopimusratkaisuista aiheutuvaa palkkausmenojen kasvua.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämistoimet suunnataan vahvistamaan hyvinvointimme perustaa, kansallista innovaatiojärjestelmäämme sekä kilpailukykymme teollista ja kulttuurista pohjaa edistäviin hankkeisiin erityisesti tieto- ja ohjelmistotekniikan, tietoliikennetekniikan, elektroniikan, biotekniikan ja teollisen muotoilun aloilla. Koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategian mukaisesti voimavaroja kohdennetaan opetushenkilöstön tieto- ja viestintätekniikan pedagogiseen täydennyskoulutukseen, verkko-opiskeluympäristöjen kehittämiseen, digitaalisen tieto-

pääoman kartuttamiseen sekä tietoyhteiskunnan rakenteiden vahvistamiseen koulutuksen ja tutkimuksen alueella. Tietoteollisuuden tarvitseman koulutuksen ja tutkimuksen lisätoimenpideohjelmaa toteutetaan. Matematiikan ja luonnontieteiden opetusta tehostetaan opetusministeriön 23.4.1996 julkistaman kehittämisohjelman mukaisesti. Kielten opetusta kehitetään kielten opetuksen ja koulutuksen kansainvälistymisen strategiaohjelman mukaisesti. EU:n tutkimus- ja koulutusohjelmat hyödynnetään sekä Venäjä- ja Aasia-ohjelmat toteutetaan. Koulutuksen kehittämisen painopisteitä ovat työelämän muutoksen huomioon ottaminen, elinikäisen oppimisen periaatteen edistäminen sekä uuden opetusteknologian käyttöönotto ja kestävän kehityksen huomioon ottaminen.

Hammaslääketieteen perus- ja erikoistumiskoulutuksen kliininen osuus integroidaan terveyspalvelujärjestelmään 1.1.2000 lukien. Integraation yhteydessä kliinisen koulutuksen voimavaroja siirretään yliopistoista terveyspalvelujärjestelmään, joka vastaa yliopistojen hammaslääketieteen koulutuksen kliinisestä osasta siten kuin paikallisesti osapuolten kesken sovitaan.

Yliopistojen rahoitus järjestetään niin, että yliopistot kykenevät tulokselliseen ja pitkäjänteiseen toimintaan. Perusvoimavarojen kohdentamisessa yliopistojen välillä siirrytään asteittain laskennalliseen menettelyyn, jossa kunkin yliopiston perusvoimavarat määräytyvät sovittujen tavoitteiden, lähinnä tutkintojen määrien perusteella. Laskennallista budjettia täydennetään tulosten perusteella osoitettavilla määrärahoilla, joiden kohdentamisessa erityisesti toiminnan laatu ja vaikuttavuus otetaan huomioon. Lisäksi osoitetaan määrärahoja tulosneuvotteluissa sovittuihin hankkeisiin. Vuonna 2000 osoitetaan 40 % perusvoimavaroista laskennallisella perusteella. Laskennallisen budjetin määräytymisperusteita kehitetään edelleen.

Opetusministeriö on asettanut yliopistoille vuodelle 2000 seuraavat tavoitteet:

Yliopistojen toiminnan tavoite on kansainvälisesti korkea taso tutkimuksessa, opetuksessa ja taiteellisessa toiminnassa. Toiminnan laatua parannetaan erityisesti jatkamalla ja tehostamalla yliopistojen profiloitumista, huippuyksikköpolitiikkaa ja tutkijankoulutusta sekä vakiinnuttamalla tutkijakoulujärjestelmä ja luomalla tutkijatohtorijärjestelmä. Yliopistojen toimintaa ja laatua arvioidaan.

Yliopistojen rakenteellista kehittämistä jatketaan toiminnan laadun, taloudellisuuden ja tehokkuuden parantamiseksi.

Yliopistoissa suoritetaan vuosina 1998-2000 vuosittain keskimäärin 10 800 maisteritason tutkintoa ja 930 tohtorintutkintoa.

Tavoitteena on tarjota 60-65 %:lle ikäluokasta koulutuspaikka yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Yliopistoissa tutkinto-opiskelun aloittavien määräksi arvioidaan 15 200 nuorisoiän ja 4 900 aikuisiän aloittajaa vuonna 2000.

Tavoitteena on, että uuden tutkintojärjestelmän mukaisesti aloittaneista 75 % suorittaa maisterin tutkinnon viidessä vuodessa. Tutkinto suoritetaan pääsääntöisesti kolmivuotisen kandidaatin tutkinnon kautta. Kaikilla aloilla toteutetaan joustava sivuaineopinto-oikeus.

Yliopistot toteuttavat opiskelijavalinnassaan menettelyä, jossa opiskelijaksi hyväksytty voi vastaanottaa vain yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan samana lukuvuonna ja järjestävät osana opiskelijavalintojaan mahdollisuudet siirtyä avoimen yliopisto-opetuksen perusteella tutkinto-opiskeluun. Valintayhteistyötä ja hakumenettelyjä kehitetään hyödyntämällä yliopistojen yhteistä hakija- ja opinto-oikeusjärjestelmää.

Yliopistot lisäävät vieraskielistä opetustaan ja vahvistavat kansainvälisiä yhteyksiään. Jokainen jatko-opiskelija ja 5 000 perusopiskelijaa opiskelee osan tutkinnostaan ulkomailla.

Avointa yliopisto-opetusta tarjotaan vähintään 88 000 opiskelijalle. Lisäksi yliopistot tarjoavat täydennyskoulutusta vähintään 105 000 opiskelijalle.

Yliopistot tehostavat tutkimuksensa, koulutuksensa ja taiteellisen toimintansa vaikuttavuutta ja edistävät opiskelijoiden työllistymistä ja yrittäjävalmiuksia mm. harjoittelua kehittämällä. Yliopistot tehostavat yhteistyötään yhteiskunnan ja muiden koulutusyksiköiden kanssa.

Yliopistojen liiketaloudellinen maksullinen palvelutoiminta on kokonaisuudessaan kannattavaa.

Yliopistokohtaiset tutkintotavoitteet keskimäärin vuosiksi 1998-2000:

	Ylemmät korkeakoulututkinnot		Tohtorintutkinnot	
	1998	1998-2000	1998	1998-2000
Helsingin yliopisto	2 232	2 108	309	277
Jyväskylän yliopisto	1 049	948	85	77
Oulun yliopisto	1 118	1 085	117	97
Joensuun yliopisto	584	576	52	38
Kuopion yliopisto	386	322	54	48
Turun yliopisto	1 030	948	89	94
Tampereen yliopisto	971	889	73	72
Åbo Akademi	451	459	39	37
Vaasan yliopisto	297	307	5	9
Lapin yliopisto	273	275	8	9
Teknillinen korkeakoulu	893	905	85	90
Tampereen teknillinen korkeakoulu	655	555	27	40
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	306	357	8	15
Helsingin kauppakorkeakoulu	364	360	12	12
Svenska handelshögskolan	175	210	8	5
Turun kauppakorkeakoulu	221	200	10	6
Sibelius-Akatemia	120	120	4	4
Teatterikorkeakoulu	43	35		1
Taideteollinen korkeakoulu	146	140	3	2
Kuvataideakatemia	29	25		
Yhteensä	11 343	10 824	988	933

Yliopistoilla säilytetään oikeus luovuttaa tiloja opiskelijaruokaloille sekä opinala- ja harrastejärjestöille vastikkeetta siitä huolimatta, että Valtion kiinteistölaitos perii yliopistoilta vuokraa näistä tiloista.

Vuokrattaessa valtion maa-alueita opiskelija-asuntojen rakentamista varten niistä peritään yleensä paikkakunnan käyvän vuokratason mukainen vuokra. Pääosa vuokrista katetaan valtion maksamalla opintorahan asumislisällä tai asumistuella. Opiskelijoille annettavan tuen yhdenmukaistamiseksi ja järkiperäistämiseksi opiskelija-asuntotarkoituksiin luovutettujen valtion maa-alueiden vuokra voidaan jättää perimättä silloin, kun kiinteistöä käytetään lähinnä opintotuen asumislisään tai asumistukeen oikeutettujen opiskelijoiden asumiseen edellyttäen, että asianomainen kunta noudattaa samaa käytäntöä tai tukee opiskelija-asumista muutoin vastaavalla määrällä.

21. Yliopistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 570 815 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää maksullisen toiminnan tukirahana 15 300 000 mk pitkäkestoiseen, vähintään 20 opintoviikon laajuiseen täydennyskoulutukseen erityisesti aloilla, joilla työnantajan ostaman koulutuksen osuus on vähäistä sekä 5 000 000 mk Helsingin kauppakorkeakoulun BBA- ja MBA-täydennyskoulutusohjelmien tukemiseen ja 800 000 mk Sibe-

lius-Akatemian täydennyskoulutustoiminnan tukemiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös Kuopion yliopistolle siirtyvän Helsingin yliopiston apteekin sivuapteekin kauppahinnan maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös yliopistojen opettajille, tutkijoille ja opiskelijoille myönnettävien tutkimusta ja koulutusta edistävien apurahojen maksamiseen, opiskelijoille opintohin liittyvän harjoittelun järjestämiseen sekä harjoittelukoulujen tukipalveluista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Vuoden 2000 aikana saa tehdä sellaisia yliopistojen tiloja lisääviä vuokrasopimuksia, joista aiheutuu menoja vasta vuoden 2000 jälkeen siten, että tilojen lisäys on enintään 5 000 m^2.

Selvitysosa: Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetusministeriön päätöksiin korkeakoulujen eräistä suoritteista perittävistä maksuista (81/1993), kirjasto- ja tietopalveluista perittävistä maksuista (82/1993) sekä avoimesta korkeakouluopetuksesta korkeakouluissa perittävistä maksuista (83/1993).

Määräraha on tarkoitus jakaa seuraavasti:

	mk
Helsingin yliopisto, mistä 12 100 000 mk Svenska social- och kommunalhögskolanille	1 311 662 000
Jyväskylän yliopisto	424 670 000
Oulun yliopisto	610 159 000
Joensuun yliopisto	242 941 000
Kuopion yliopisto	240 205 000
Turun yliopisto	507 554 000
Tampereen yliopisto	369 290 000
Åbo Akademi	222 580 000
Vaasan yliopisto	90 348 000
Lapin yliopisto	111 049 000
Teknillinen korkeakoulu	527 771 000
Tampereen teknillinen korkeakoulu	257 223 000
Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu	136 474 000
Helsingin kauppakorkeakoulu	111 016 000
Svenska handelshögskolan	55 027 000
Turun kauppakorkeakoulu	50 779 000
Sibelius-Akatemia	112 086 000
Teatterikorkeakoulu	54 721 000
Taideteollinen korkeakoulu	118 506 000
Kuvataideakatemia	16 754 000
Yhteensä	5 570 815 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 63 000 000 mk tietoteollisuusohjelman johdosta, 32 518 000 mk tila- ja muiden perusedellytysten vahvistamiseen ja 47 011 000 mk opiskelijaruokaloiden vuokrien ja eräiden hallinnansiirtojen, pinta-alatarkistusten sekä vuokrien tasokorotuksen johdosta, 410 000 mk siirtona momentilta 25.10.23 ja 545 000 mk yhden henkilötyövuoden palkkausten siirtona momentilta 32.20.26. Vähennyksenä on otettu huomioon 26 800 000 mk hammaslääketieteen kliinisen koulutuksen menojen siirtona momentille 33.32.33 ja 321 000 mk siirtona momentille 29.10.24.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	7 347 815 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	896 000 000
Yhteisrahoitteiset hankkeet	760 000 000
Muut toimintamenot	5 691 815 000
Bruttotulot	1 777 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	1 091 000 000
— liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet	1 050 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	41 000 000
Yhteisrahoitteiset hankkeet	685 000 000
Muut tulot	1 000 000
Nettomenot	5 570 815 000

Liiketaloudellisen maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1999 ennakoitu	2000 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	933 000	1 050 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	798 000	855 000
Käyttöjäämä tmk	135 000	195 000
— % tuloista	14,5	18,6
Osuus yhteiskustannuksista tmk	106 200	141 500
Ylijäämä tmk	28 800	53 500
— % tuloista	3,1	5,1
Tulot % kustannuksista	103,2	105,4
Volyymin muutos %	+5,4	+12,5

2000 määräraha	5 570 815 000
1999 määräraha	5 454 482 000
1998 tilinpäätös	5 333 938 000

22. Yliopistolaitoksen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 156 587 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yliopistoja koskevan tutkimus-, arviointi-, selvitys-, kokeilu- ja kehittämistoiminnan sekä näihin liittyvän kansainvälisen yhteistyön menojen maksamiseen.

Käyttösuunnitelma:	mk
1. Tutkimus-, kehittämis- ja julkaisutoiminta	38 687 000
2. Yliopistojen yhteinen atk-toiminta ja tietoliikenneyhteydet	37 900 000
3. Työllistymispalvelu ja -selvitystoiminta	20 000 000
4. Korvaus Helsingin yliopistolle	5 000 000
5. Tutkimusedellytysten vahvistaminen	55 000 000
Yhteensä	156 587 000

Määrärahaa saa käyttää yliopistojen käyttöön tarkoitetun oppimateriaalin kustannustoiminnan sekä opetuksen ja tutkimuksen toimintaedellytysten turvaamiseksi tarvittavien menojen ja avustusten maksamiseen.

Määrärahasta voidaan suorittaa Helsingin yliopiston rahastoille 5 000 000 mk korvauksena suomen- ja ruotsinkielisten almanakkojen ja kalenterien julkaisemisen yksinoikeuden poistamiseksi lain (1195/1994) johdosta.

Määrärahaa saa käyttää 127 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Käyttösuunnitelman kohdan 5. määräraha on tarkoitus käyttää tiedonsiirron, tietopalveluiden ja teollisuusyhteistyön kehittämiseen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 61 700 000 mk EU:n rakennerahastoista rahoitettavien hankkeiden kansallisen rahoitusosuuden siirtämisestä momentille 29.01.62 ja 250 000 mk siirtona momentille 29.10.23.

2000 määräraha	156 587 000
1999 määräraha	218 537 000
1998 tilinpäätös	222 242 000

23. Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 42 740 000 mk.

Määrärahasta käytetään 16 655 000 mk opiskelija-, harjoittelija-, nuoriso- ja asiantuntijavaihtoon myönnettäviin stipendeihin, apurahoihin ja avustuksiin, 6 610 000 mk ulkomaisissa yliopistoissa palvelevien suomalaisten

ulkomaanlehtoreiden ja vierailevien professorien sekä muiden ulkomailla toimivien opetushallintoviranomaisten, yhteensä enintään 47 henkilöä, palkkoja varten soveltuvin osin ulkomaanlehtoriohjesäännön mukaisesti ja 2 630 000 mk ulkomailla tapahtuvan suomen kielen ja kulttuurin opetuksen järjestämiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 855 000 mk maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	45 005 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	3 120 000
Muut toimintamenot	15 990 000
Apurahat ja avustukset	16 655 000
Ulkomaanlehtoritoiminta	6 610 000
Suomen kielen ja kulttuurin opetus ulkomailla	2 630 000
Bruttotulot	2 265 000
Maksullisen toiminnan tulot — muut suoritteet	2 265 000
Nettomenot	42 740 000

Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti kansainvälisen henkilövaihdon keskukselle vuodelle 2000 seuraavat tulos- ja palvelutavoitteet:

Kansainvälisen henkilövaihdon keskuksen (CIMO) tavoitteena on edistää kansainvälistä vuorovaikutusta koulutuksessa, työelämässä ja nuorison keskuudessa. CIMO koordinoi ja toteuttaa stipendi- ja henkilövaihto-ohjelmia ja vastaa useiden Euroopan Unionin koulutus- ja nuoriso-ohjelmien kansallisesta toimeenpanosta. CIMO järjestää ja kehittää toimialansa neuvonta- ja tietopalvelua sekä koulutusta ja markkinoi suomalaista koulutusta ulkomaalaisille. Ulkomaanlehtori- ja kielikurssiasiain neuvottelukunta tukee suomen kielen ja kulttuurin opetusta ulkomaisissa yliopistoissa sekä järjestää ulkomaisille yliopisto-opiskelijoille suomen kielen kursseja Suomessa.

CIMO osallistuu EU:n koulutus- ja nuoriso-ohjelmien uudistamiseen laatimalla aineistoa Unionin ja suomalaisten viranomaisten jatko-ohjelmien valmistelutarpeisiin. CIMO tukee suomalaisia oppilaitoksia uusien mahdollisuuksien hyödyntämisessä EU:n koulutus- ja nuoriso-ohjelmien avautuessa eräille Keski- ja Itä-Euroopan maille.

Yhteyksiä yritystoimintaan kehitetään henkilövaihdon keinoin sekä syvennetään erityisesti kansainvälisen harjoittelun suhteita oppilaitoksiin. Ammattikorkeakoulujen kansainvälisen toiminnan kehittämistä tuetaan. CIMO osallistuu opetusministeriön Aasia- ja Venäjä-ohjelmien toteuttamiseen. Uuden tietotekniikan hyväksikäyttöä lisätään edelleen tiedotuksessa, neuvonnassa ja koulutuksessa. Eurooppalaiset nuoret vapaaehtoiset -ohjelman toteuttamiseen osallistutaan täysipainoisesti.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 730 000 mk lisääntyneiden tilakustannusten johdosta ja 250 000 mk siirtona momentilta 29.10.22 suomen kielen ja kulttuurin opetukseen Pomorin yliopistossa.

2000 määräraha	42 740 000
1999 määräraha	41 760 000
1998 tilinpäätös	41 410 000

24. Harjoittelukoulujen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 353 599 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös oppilasavustuksista aiheutuvien menojen sekä maksullisen kouluruokailun tarjoamisesta henkilökunnalle ja opetusharjoittelijoille aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Opetusministeriö on asettanut harjoittelukouluille osana yliopistolaitosta seuraavat tulostavoitteet:

Yliopiston opettajankoulutuslaitoksen yhteydessä harjoittelukoulu huolehtii opetustyön laadusta sekä kokeilee ja kehittää opetusta, opetussuunnitelmia, opetusharjoittelua ja opetusteknologian käyttöä sekä tuottaa täydennyskoulutuspalveluja. Harjoittelukoulut toteuttavat omalta osaltaan Suomalaisten matematiikan ja luonnontieteiden osaaminen vuonna 2002 -ohjelmaa. Harjoittelukoulut sisällyttävät

opetussuunnitelmiinsa kansainvälistymisen ja siihen kasvattamisen.

Harjoittelukouluissa on vuonna 2000 keskimäärin 8 250 oppilasta, joista peruskouluasteella 6 000 ja lukiossa 2 250 oppilasta. Harjoittelukouluissa järjestetään noin 3 400 opettajaksi opiskelevan opetusharjoittelu.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi opettajankoulutuslain kumoamisesta, jolla vuodesta 1994 saakka keskeytettynä ollut opettajankoulutusyksikön ja harjoittelukoulun lehtorin virkaan kuuluva oikeus ja velvollisuus yhden lukukauden virkavapauteen opiskelua varten lakkautetaan.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 3 900 000 mk lisääntyneiden tilakustannusten johdosta, 2 025 000 mk valtion kiinteistöhallinnon muutosten johdosta ja 321 000 mk harjoittelukoulujen kiinteistömenojen siirtona momentilta 29.10.21.

Kuntien osuus harjoittelukouluissa annettavan opetuksen kustannuksiin, 74 279 000 mk, on otettu huomioon momentin 29.40.30 mitoituksessa.

2000 määräraha	353 599 000
1999 määräraha	347 353 000
1998 tilinpäätös	272 833 248

20. Ammattikorkeakouluopetus

Selvitysosa: Ammattikorkeakoulu-uudistuksen toimeenpano käynnistettiin 1.8.1996 lukien ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain (255/1995) ja siihen liittyvän muun lainsäädännön nojalla. Vuonna 1996 aloitti toimintansa yhdeksän, vuonna 1997 seitsemän sekä vuosina 1998 ja 1999 kumpanakin neljä vakinaista ammattikorkeakoulua. Valtioneuvosto myönsi 5.2.1999 toimiluvan viidelle uudelle 1.8.2000 aloittavalle ammattikorkeakoululle. Samalla saatiin ammattikorkeakoulujen vakinaistamisprosessi päätökseen. Vakinaisia ammattikorkeakouluja on vuoden 2000 lopussa 29. Vakinaisten ammattikorkeakoulujen keskimääräisen vuosiopiskelijamäärän arvioidaan vuonna 2000 olevan noin 90 600, josta 73 800 nuorten ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa, 13 300 aikuisten tutkintoon johtavassa koulutuksessa ja 3 500 ammatillisia erikoistumisopintoja suorittavaa opiskelijaa.

Ammattikorkeakoulut asettavat kehittämistoiminnan lähtökohdaksi valtioneuvoston 21.12.1995 hyväksymässä koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 1995-2000 määritellyt suuntaviivat ja tavoitteet. Ammattikorkeakoulut vahvistavat yhteyksiään työelämään ja kehittävät aktiivista rooliansa osana alueellista ja tarvittaessa valtakunnallista kehittämisstrategiaa siten, että tavoitteena on kehittää elinkeinoelämää ja muuta työelämää sekä parantaa väestön hyvinvointia ja työllisyyttä. Koulutusta suunnataan kasvualoille, jotka vahvistavat kansallista innovaatiojärjestelmää ja kansainvälisen kilpailukykymme taloudellista, teollista ja kulttuurista pohjaa.

Opetusministeriö ja ammattikorkeakoulut panostavat ammattikorkeakoulu-uudistuksen toimeenpanon onnistumisen turvaamiseksi erityisesti opettajien jatkokoulutukseen ja muuhun henkilöstön kehittämiseen, kansainvälistämiseen, kirjasto- ja tietopalvelujen kehittämiseen, tietotekniikan ja tietoverkkojen kehittämiseen sekä ura- ja rekrytointipalvelujen kehittämiseen. Hankerahoitus kohdistetaan pääosin näihin tukitoimenpiteisiin. Tietotekniikan ja tietoverkkojen kehittämisessä painopistettä siirretään teknisen infrastruktuurin rakentamisesta sisältötuotantoon, verkko-opiskelujärjestelmien kehittämiseen ja opetushenkilöstön täydennyskoulutukseen. Tietoteollisuuden koulutuksen ja tutkimuksen vuosina 1998-2002 toteutettavan lisätoimenpideohjelman toteuttamista jatketaan.

Henkilöstön kehittämisessä yhtenä tavoitteena on, että vuonna 2000 noin 2 000 ammattikorkeakoulun opettajaa osallistuu maisteri-, lisensiaatti- tai tohtorikoulutukseen.

Kansainvälistämisessä yhtenä pitkän aikavälin tavoitteena on, että kolmannes ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneista on opiskellut tai harjoitellut ulkomailla vähintään kolmen kuukauden jakson. Vuoden 2000 tavoite on 6 000 opiskelijaa. Vaihdon tavoitteena on pitkällä aikavälillä vastavuoroisuus. Vuonna 2000 tavoitteena on, että ammattikorkeakouluissa opiskelee 3 500 ulkomaalaista opiskelijaa. Opettajavaihdossa pitkän aikavälin yhtenä tavoitteena on, että 20 % opettajista työskentelee ulkomailla vähintään kuukauden jakson. Vuonna 2000 tavoitteena on vastavuoroisesti 800 opettajan vaihto.

Kirjasto- ja tietopalvelujen kehittämisessä yhtenä pitkän aikavälin tavoitteena on, että ammattikorkeakoulut käyttävät vähintään 5 % käyttökustannuksistaan näihin palveluihin.

Ammattikorkeakoulujen nuorten koulutuksessa pyritään parantamaan ammatillista koulutietä etenevien pääsymahdollisuuksia ammattikorkeakouluopintoihin siten, että heidän osuutensa nousisi asteittain noin 35 %:iin uusista opiskelijoista.

Ammattikorkeakoulut toteuttavat opiskelijavalinnassaan menettelyä, jossa opiskelijaksi hyväksytty voi vastaanottaa vain yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan samana lukuvuonna.

Ammattikorkeakoulut vahvistavat aikuiskoulutustehtäväänsä käyttäen hyväksi laatimiaan strategiasuunnitelmia. Ammatillisia jatkotutkintoja kehitetään pilottivaiheen kokemusten pohjalta. Avoin ammattikorkeakouluopetus vakiinnutetaan.

Väliaikaiset ammattikorkeakoulut, jotka ovat ammatillisten oppilaitosten yhteenliittymiä, rahoitetaan ammatillisen koulutuksen määrärahoista luvusta 29.60. Ammattikorkeakoulujen kehittämismomentti 29.20.25 koskee myös ammattikorkeakouluopetusta, jota annetaan väliaikaisissa ammattikorkeakouluissa niiden vakinaistamiseen eli 31.7.2000 asti.

Opiskelijoiden määrät vuosina 1998-2000 vakinaisissa ammattikorkeakouluissa

	Koulujen lkm	Opiskelijoiden lukumäärä			Opisk. määrän muutos
	2000	1998	1999	2000	1999/2000
Kunnalliset ammattikorkeakoulut	18	35 300	52 400	68 800	
Yksityiset ammattikorkeakoulut	11	11 200	16 600	21 800	
Kaikki ammattikorkeakoulut yhteensä[1)]	29	46 500	69 000	90 600	+21 600
— joista nuorten amk-tutkintoon johtava koulutus		36 700	55 100	73 800	+18 700
— ja aikuisten amk-tutkintoon johtava koulutus ja erikoistumisopinnot		9 800	13 900	16 800	+2 900

[1)] Opiskelijamäärät on ilmoitettu keskimääräisinä vuosiopiskelijoina ja ammattikorkeakoulujen lukumäärä 1.8.2000 mukaisena.

25. Ammattikorkeakoulujen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 20 399 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vakinaisten ja väliaikaisten ammattikorkeakoulujen arvioinnista, ammattikorkeakoulututkimuksesta, ammattikorkeakoulujen kansainvälistämisestä ja muista uusista kehittämishankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämis- ja toimintamenojen ja avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

2000 määräraha	20 399 000
1999 määräraha	20 399 000
1998 tilinpäätös	20 399 000

30. Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 439 474 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain (255/1995) ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisen valtionosuuden ja -avustuksen sekä ammattikorkeakoulujen opettajankoulutuksen valtionavustuksen maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain 23 §:n mukaiseen ylimääräiseen valtionavustukseen ammattikorkeakoulu-uudistuksen tukiohjelmaan ja muihin kehittämishankkeisiin sekä tulokselliisuusrahoitukseen enintään 108 570 000 mk, mistä enintään 11 700 000 mk verkko-opiskeluympäristöjen kehittämiseen ja tietoverkkojen rakentamiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan hyväksikäyttöön opetuksessa.

Määrärahasta saa käyttää enintään 8 000 000 mk avoimen ammattikorkeakouluopetuksen tukemiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 46 500 000 mk ammattikorkeakouluopiskelijoiden palkkaamiseen harjoittelijoiksi.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Laskennalliset kustannukset	2 871 897 000
— kunnalliset	2 211 361 000
— yksityiset	660 536 000
Kuntien rahoitusosuus	-1 302 347 000
Valtionosuusleikkaukset	-345 813 000
Opettajankoulutuksen valtionavustuksiin	52 667 000
Opiskelijoiden palkkaamiseen harjoittelijoiksi (enintään)	46 500 000
Avoimen ammattikorkeakouluopetuksen tukemiseen (enintään)	8 000 000
Valtionavustuksiin (enintään)	108 570 000
Yhteensä	1 439 474 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 975 000 mk pelastusalan ammattikorkeakoulututkinnon rahoituksen siirtona momentilta 26.80.21 sekä 7 000 000 mk siirtona momentilta 29.60.24, 250 445 000 mk momentilta 29.60.30 ja 14 725 000 mk momentilta 29.69.33. Määräraha on mitoitettu keskimääräisen yksikköhinnan 30 362 mk/opiskelija mukaisesti.

2000 määräraha	1 439 474 000
1999 määräraha	1 095 814 000
1998 tilinpäätös	1 520 313 245

40. Yleissivistävä koulutus

Selvitysosa: Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen perustuu valtioneuvoston vahvistamaan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan vuosiksi 1995-2000 (VNp 21.12.1995).

Yleissivistävän koulutuksen (perusopetus, lukio-opetus ja taiteen perusopetus) kehittämisen lähtökohtana on koulutuksen perusturvan takaaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta. Peruskoulutuksen laadusta ja koulutuksen perusturvasta huolehditaan oppilaitosverkon ja oppimisympäristöjen kehittämisellä sekä lisäämällä toiminnan arviointia. Koulutuksen vaikuttavuuden, taloudellisuuden ja tehokkuuden arvioinnilla pyritään parantamaan opetuksen laatua ja vahvistamaan opetuksen perusedellytyksiä. Tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämistä opetuksessa edistetään.

Matemaattis-luonnontieteellisen opetuksen tehostamisessa ja kieliohjelman monipuolistamisessa edetään laadittujen kehittämisohjelmien mukaisesti. Samoin koulutuksen ja tutkimuksen tietostrategian toteutus, erityisopetuksen laaja-alainen kehittämishanke sekä koulun ja kulttuurin yhteistyöohjelma jatkuvat. Kehittämistyön painopistettä siirretään keskeisten kärkihankkeiden tuloksien arviointiin ja hyödyntämiseen opetussuunnitelmatyössä.

Koulutuksen kehittämisessä kiinnitetään erityistä huomiota syrjäytymisriskien ehkäisyyn sekä syrjäytyneiden koulutuspalvelujen ja ohjaustoiminnan kehittämiseen.

Kestävän kehityksen periaatteet otetaan huomioon eri koulumuotojen opetuksessa ja oppilaitosten toiminnassa.

Perusopetuksen oppimäärän suorittaneista jatko-opintoihin siirtyvien osuutta nostetaan edelleen.

Talousarvioesitykseen liittyen annetaan hallituksen esitys perusopetuslain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain muuttamiseksi, jolla toteutetaan esiopetusuudistus. Uudistus toteutetaan pysyvänä ratkaisuna 1.8.2001 alkaen. Uudistus käynnistyy väliaikaisin järjestelyin 1.8.2000.

Kunnille säädetään 1.8.2001 alkaen velvollisuus järjestää ja kuusivuotiaille lapsille oikeus osallistua vähintään 700 tunnin laajuiseen maksuttomaan esiopetukseen. Kuljetusetuutta ei sisällytetä uudistukseen. Kunta päättää toiminnan järjestämisestä ja hallinnollisesta organisoinnista. Tarkoitus on, että opetusta antavat pääosin perusopetuksen luokanopettajat sekä lastentarhanopettajat. Valtionrahoitus järjestetään samojen periaatteiden mukaan kuin perusopetuksessa. Esiopetuksen valtionosuuteen oikeuttava oppilaskohtainen yksikköhinta on vuositasolla 85 % kunkin kunnan perusopetuksen yksikköhinnasta ja valtionosuusprosentti on 57 %.

Esiopetusuudistus käynnistetään 1.8.2000 alkaen siten, että kunta, joka tarjoaa laissa määritellyn ilmaisen esiopetuksen jo lukuvuonna 2000-2001, saa tähän toimintaan osallistuvia oppilaita kohden valtionosuutta, jonka suuruus vuositasolla on 57 % yllämainitusta esiopetuksen yksikköhinnasta. Käynnistysvaiheessa 1.8.2000-1.8.2001 esiopetuksen valtionrahoitus myönnetään suoraan edellä mainitun valtionosuusprosentin mukaisesti eikä se näin ollen vaikuta kunnan asukaskohtaiseen rahoitusosuuteen.

Perusopetuksen oppilasmäärän esiopetus ja lisäopetus mukaanluettuna arvioidaan lukuvuonna 1999-2000 olevan noin 633 000. Perusopetuksen yhteydessä annettavaan lisäopetukseen (10. luokka) arvioidaan osallistuvan syksyllä 2000 noin 3 000 oppilasta ja valtionosuuteen oikeuttavaan esiopetukseen noin 52 000 oppilasta.

Lukioiden oppilasmäärän arvioidaan lukuvuonna 1999-2000 olevan päivälukioissa noin 113 000 ja aikuislukioissa vastaavasti noin 26 000.

Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun ja Suomalais-venäläisen koulun tulosalueet ovat esiopetus, perusopetus ja lukiokoulutus, joissa painottuvat asianomaisen kielialueen kieli ja kulttuuri. Vuoden 2000 aikana kyseiset koulut kehittävät asianomaisen kielialueen kielen opetusta, venäjän- ja ranskankieliseen opetukseen tarvittavaa oppimateriaalia ja opettajien koulutusta. Oppilaita Helsingin ranskalais-suomalaisessa koulussa on arvioitu vuonna 2000 olevan 830 ja Suomalais-venäläisessä koulussa 770. Lukuihin sisältyy sekä esiopetus että perusopetus ja lukiokoulutus. Opetusministeriön alustavasti asettaman tulostavoitteen mukaan oppilaitoksissa on tarkoitus suorittaa vuoden 2000 aikana yhteensä 103 perusopetuksen päättötodistusta ja 88 ylioppilastutkintoa.

Valtion kuulo-, näkö- ja liikuntavammaisten koulujen tulosalueet ovat perusopetuksen antaminen vaikeasti vammaisille ja monivammaisille oppilaille sekä tukipalvelut. Opetusministeriön alustavasti asettaman tulostavoitteen mukaan oppilaitosten toimintaa tehostetaan edelleen erityisesti tukipalvelujen alueella. Vuoden 2000 aikana on tarkoitus antaa opetusta noin 560 oppilaalle.

Ylioppilastutkintoon osallistuu vuonna 2000 noin 73 600 kokelasta ja heidän arvioidaan suorittavan yhteensä noin 222 000 koetta.

21. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 217 414 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n Eurooppa-koulujen opettajien ja hallintohenkilökunnan palkkausmenojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää valtion yleissivistävien oppilaitosten kansainvälistämiseen, maahanmuuttajien täydentävään opetukseen, vammaisten lasten koulujen palvelu- ja kehittämiskeskustoimintaan, avustuksina verkko-opiskeluympäristöjen kehittämiseen ja tietoverkkojen rakentamiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan hyväksikäyttöön opetuksessa. Vuoden 2000 aikana saa tehdä sellaisia vammaisten lasten koulujen tiloja lisääviä vuokrasopimuksia, joista aiheutuu menoja vasta vuoden 2000 jälkeen siten, että tilojen lisäys on enintään 1 600 m^2.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään pääasiassa Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun, Suomalais-venäläisen koulun ja vammaisten lasten koulujen toimintaan sekä perusopetuksen järjestämiseen valtion koulukodeissa.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Valtion yleissivistävät oppilaitokset:	
Helsingin ranskalais-suomalainen koulu	25 402 000
Suomalais-venäläinen koulu	24 141 000
Vammaisten lasten koulut	153 010 000
Yhteensä	202 553 000
Muu opetus:	
Koulukotien perusopetus	9 961 000
EU:n Eurooppa-koulut	4 900 000
Yhteensä	14 861 000
Kaikki yhteensä	217 414 000

Valtion yleissivistävien oppilaitosten menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	215 553 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	15 000 000
Muut toimintamenot	200 553 000
Bruttotulot	13 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	8 000 000
Muut tulot	5 000 000
Nettomenot	202 553 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 6 000 000 mk vammaisten lasten koulujen palvelu- ja kehittämiskeskustoiminnan edistämiseen, 684 000 mk Suomalais-venäläisen koulun vuokrankorotuksen, 900 000 mk EU:n Eurooppa-koulujen palkkausmenojen lisäyksen johdosta ja 2 944 000 mk valtion kiinteistöhallinnon muutosten johdosta.

Kuntien osuus valtion yleissivistävän koulutuksen kustannuksiin 25 381 000 mk on otettu huomioon momentin 29.40.30 mitoituksessa.

2000 määräraha	217 414 000
1999 määräraha	199 790 000
1999 lisämääräraha	—
1998 tilinpäätös	171 381 000

25. Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 128 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yleissivistävän koulutuksen kokeilu-, tutkimus- ja kehittämishankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämis- ja toimintamenojen ja avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

2000 määräraha	10 128 000
1999 määräraha	10 128 000
1998 tilinpäätös	9 828 000

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 7 337 228 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää kuntien valtionosuuslain mukaisten verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen ja siirtymätasauksen maksamiseen kunnille.

Määrärahasta saa käyttää enintään 25 300 000 mk avustuksina verkko-opiskeluympäristöjen kehittämiseen ja tietoverkkojen rakentamiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan hyväksikäyttöön opetuksessa sekä opetusministeriön määräämin perustein opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 42 §:n mukaisina avustuksina enintään 46 000 000 mk avustusten maksamiseen oppilaitosten kokeilu- ja kehittämistoimintaan ja oppilaitosten kansainvälistämiseen, kunnalle tai rekisteröidylle yhdistykselle Ruotsissa rajakuntien yhteistoimintaan perustuvasta suomalaisoppilaiden koulunkäynnistä aiheutuviin kustannuksiin, ulkomailta muuttaneiden oppilaiden tukiopetuksen järjestämiseen sekä avustuksen maksamiseen saamenkielisten, romanikielisten ja vieraskielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen ja ulkomailta palaavien suomalaisten oppilaiden ulkomailla hankkiman kielitaidon ylläpitämiseen peruskoulussa ja lukiossa.

Määrärahaa saa käyttää Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä yhteistyöstä ulkomaanopetuksen alalla tehdyn sopimuksen mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 810 000 mk musiikkioppilaitosten harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin.

Taiteen perusopetuksen asukaskohtaisen valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 8 mk asukasta kohti. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä tuntimäärä on musiikin perusopetuksessa enintään 1 490 000.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Laskennalliset kustannukset	
— kunnallinen perusopetus	13 026 268 000
— yksityinen perusopetus	265 836 000
— kunnallinen lukio-opetus	2 477 737 000
— yksityinen lukio-opetus	186 496 000
— taiteen perusopetus (asukaskohtainen)	41 072 000
Kuntien rahoitusosuus	-6 986 943 000
Valtionosuusleikkaukset	-2 085 782 000
Tasauserät	-125 506 000
Esiopetus	242 100 000
Valtionosuus taiteen perusopetukseen (opetustuntikohtainen)	215 722 000
Valtionosuus ulkomailla toimivien koulujen käyttökustannuksiin	6 918 000
Rahoituslain mukaiset avustukset	46 000 000
Tietoyhteiskuntahanke	25 300 000
Eräät ulkomaanopetuksen menot	1 200 000
Musiikkioppilaitosten harkinnanvaraiset valtionavustukset	810 000
Yhteensä	7 337 228 000

Valtionosuuden mitoituksessa huomioon otettu kuntien omarahoitusosuus sisältää kuntien osuutena harjoittelukouluista ja valtion yleissivistävästä koulutuksesta 99 660 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 206 400 000 mk esiopetusuudistuksen johdosta, mistä 76 000 000 mk siirtona momentilta 33.32.30, 26 000 000 mk muun oppilasmäärän kasvun ja 145 000 000 mk opettajien eläkemaksujärjestelmän muutoksen johdosta.

Määräraha on mitoitettu seuraavien keskimääräisten yksikköhintojen mukaisesti:

Lukio-opetus	20 631 mk/opp.
Perusopetus	23 060 mk/opp.
Esiopetus	19 601 mk/opp.
Taiteen perusopetus	
— asukaskohtainen valtionosuus	8 mk/as
— musiikin perusopetus	254 mk/opetustunti

2000 määräraha	7 337 228 000
1999 määräraha	6 767 737 000
1998 tilinpäätös	5 544 358 303

34. Valtionosuus yleissivistävien ja ammatillisten oppilaitosten sekä ammattikorkeakoulujen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 430 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää perusopetuksen, lukiokoulutuksen, taiteen perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) sekä peruskoulujen, lukioiden, musiikkioppilaitosten, ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/1992) mukaisten perustamishankkeiden sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/1978) mukaisten perustamiskustannusten, eräiden ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksista ja -avustuksista sekä korkotukilainoista annetun lain (1075/1975) mukaisten perustamiskustannusten sekä ammatillisten oppilaitosten rahoituksesta annetun lain (494/1983) mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen.

Vuonna 2000 saa myöntää valtionosuutta perustamishankkeille siten, että hankkeista aiheutuvat valtionosuudet ovat tammikuun 2000 kustannustasossa yhteensä enintään 270 000 000 mk. Valtionosuuksista yhteensä enintään 80 000 000 mk saa myöntää toteutusaikaisena. Vuonna 2000 saa edellisen lisäksi vahvistaa laajuuksia sellaisille perustamishankkeille, joille valtionosuus tullaan myöntämään vuonna 2001 tai sen jälkeen siten, että arvio hankkeista aiheutuvista valtionosuuksista vuoden 2000 tammikuun kustannustasossa on yhteensä enintään 250 000 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Vuonna 2000 myönnettävät valtionosuudet	
— yleissivistävä koulutus	38 000 000
— kunnallinen ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut	13 000 000
— yksityinen ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut	2 000 000
Vuosina 1993-99 myönnetyt valtionosuudet	
— yleissivistävä koulutus	169 000 000
— kunnallinen ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut	108 000 000
— yksityinen ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut	5 000 000
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen rakentamislupien edellyttämät valtionosuudet ja muut lakisääteiset menot	
— yleissivistävät oppilaitokset	65 000 000
— kunnalliset ammatilliset oppilaitokset	22 000 000
— yksityiset ammatilliset oppilaitokset	8 000 000
Yhteensä	430 000 000

Rakentamisluvista ja myönnetyistä valtionosuuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	2004-
Ennen vuotta 2000 hyväksytyt hankkeet				
— yleissivistävät oppilaitokset	219	166	127	252
— ammatilliset oppilaitokset ja ammattikorkeakoulut	138	115	77	139
Vuonna 2000 myönnettävät valtionosuudet ja -avustukset				
— yleissivistävät oppilaitokset	26	20	23	101
— ammatilliset oppilaitokset ja ammattikorkeakoulut	9	10	12	50
Yhteensä	392	311	239	542

Perustamiskustannusten erillisen valtionosuusjärjestelmän lopettaminen selvitetään helmikuun 2000 loppuun mennessä.

2000 määräraha	430 000 000
1999 määräraha	485 300 000
1998 tilinpäätös	551 000 000

35. Yleissivistävän koulutuksen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 106 950 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/1992) 49 §:n mukaisten peruskoulujen, lukioiden ja musiikkioppilaitosten valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Peruskoulut	71 300 000
Lukiot	27 800 000
Musiikkioppilaitokset	7 850 000
Yhteensä	106 950 000

2000 määräraha	106 950 000

51. Valtionavustus järjestöille

Momentille myönnetään 3 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kodin ja koulun yhteistyöstä huolehtiville järjestöille, Kerhokeskus-koulutyön tuki ry:lle, koulun vapaan harrastustoiminnan tukemiseen, Kesälukioseura ry:lle ja eräiden vaihto-oppilasjärjestöjen toiminnan tukemiseen.

2000 määräraha	3 100 000
1999 määräraha	3 100 000
1998 tilinpäätös	3 100 000

60. Ammatillinen koulutus

Selvitysosa: Ammatillisen koulutuksen keskeinen haaste on koulutuksen ja työelämän lähentäminen tavoitteena tutkinnon suorittaneiden välitön sijoittuminen työelämään tai jatko-opintoihin. Koulutuksen työelämävastaavuutta pyritään lisäämään toisaalta sisällyttämällä uudistettaviin oppilaitosmuotoisesti järjestettäviin ammatillisiin perustutkintoihin vähintään 20 opintoviikon laajuinen työssäoppiminen ja toisaalta laajentamalla oppisopimuskoulutusta ammatilliseen perustutkintoon johtavana väylänä. Oppisopimuskoulutuksessa aloittavien määrä pyritään nostamaan vuoden 2000 aikana noin 10 %:iin kaikista toisen asteen ammatillisen peruskoulutuksen aloittajista.

Tutkintojen uudistamista jatketaan tavoitteena laajuudeltaan kolmivuotiset toisen asteen ammatilliset perustutkinnot. Lähtökohtana on, että uudistetun tutkinnon suorittaneella on toisaalta laaja-alaiset valmiudet alan eri tehtäviin ja toisaalta välitöntä työllistymistä edistävä erikoistuneempi osaaminen yhdellä tutkinnon osa-alueella.

Koulutuksen järjestäjien vastuu ja aktiivinen rooli koulutustarpeiden määrällisessä ennakoinnissa ja työelämän osaamistarpeiden huomioon ottamisessa korostuu entisestään uudistetun lainsäädännön myötä. Tämä edellyttää koulutuksen järjestäjiltä nykyistä suurempaa valmiutta seurata ja edistää valmistuneiden työhönsijoittumista.

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjiä arvioidaan olevan vuoden 2000 alussa yhteensä 220, joista 55 kuntia, 70 kuntayhtymiä ja 95 yksityisiä koulutuksen järjestäjiä. Lisäksi valtion omistuksessa on viisi erityisopetusta antavaa oppilaitosta, Saamelaisalueen koulutuskeskus ja Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus.

Vuoden 1999 alussa voimaan tulleen lainsäädännön toimeenpanon myötä pienten, erityisesti yksityisten ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien osuus on kasvanut, koska lain soveltamisalaan liitettiin musiikin ammatillinen peruskoulutus, kansanopistoissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa annettava ammatillinen peruskoulutus sekä aikaisemmin aikuiskoulutuskeskuksissa ja valtakunnallisissa erikoisoppilaitoksissa annettava ammatillinen peruskoulutus. Opistoasteen ja ammatillisen korkea-asteen koulutuksen päättyminen ja ammattikorkeakoulujärjestelmän vakiintuminen edellyttävät eräissä tapauksissa toisen asteen oppilaitosten toimintaedellytysten arviointia. Ylläpitojärjestelmää ja oppilaitosverkkoa kehittämällä pyritään edelleen vaikuttamaan siihen, että toisen asteen ammatillista koulutusta järjestetään enenevässä määrin riittävän suurissa toimintakykyisissä yksiköissä.

Toisen asteen ammatillisen peruskoulutuksen tarjonta mitoitetaan siten, että koko peruskoulun päättävälle ikäluokalle voidaan tarjota mahdollisuus lukio- tai ammatillisiin opintoihin. Tämän lisäksi tarjonnan mitoittamisessa otetaan huomioon lukiosta toisen asteen ammatilliseen koulutukseen siirtyvät, ilman ammatillista koulutusta jääneet nuoret sekä työelämästä tai muutoin koulutusjärjestelmän ulkopuolelta tulevat. Tavoitteeksi vuodelle 2000 asetetaan yhteensä noin 53 000-54 000 toisen asteen ammatillisen peruskoulutuksen aloituspaikkaa, joista oppisopimuskoulutuksena ammatillisen perustutkinnon aloittavien osuudeksi arvioidaan noin 5 000-6 000.

Oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräiseksi opiskelijamääräksi vuonna 2000 arvioidaan yhteensä noin 128 000 opiskelijaa, josta 122 000 opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa ja 6 000 näyttötutkintoon valmistavassa peruskoulutuksessa. Oppisopimuskoulutuksessa tavoitteena on yhteensä 28 000 vuotuista opiskelijaa, joista 14 000 opiskelijaa peruskoulutuksessa ja 14 000 opiskelijaa ammatillisessa lisäkoulutuksessa. Tämän lisäksi EU:n sosiaalirahasto rahoittaa oppisopimuskoulutusta, jonka kansallinen rahoitusosuus myönnetään momentilta 29.01.62.

Toisen asteen ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamääräarvioissa on otettu huomioon vuoden 1999 alusta uudistettujen järjestämislupien vaikutus siten, että koulutuspaikkojen täyttöasteeksi on arvioitu keskimäärin 90 %. Ammatillisen koulutuksen opiskelijamääräarvioissa on lisäksi otettu huomioon Suomen työllisyysohjelman perusteella ja 20-24 -vuotiaiden työmarkkinatuen rajaamisen takia vuosina 1996-1998 tilapäisesti lisätyn koulutusvolyymin väheneminen sekä väliaikaisten ammattikorkeakoulujen vakinaistuminen.

Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärät oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa vuosina 1998-2000

	1998	1999	2000	muutos 1999/2000
Valtio koulutuksen järjestäjänä	800	850	900	+50
Kunnat ja kuntayhtymät koulutuksen järjestäjinä	136 200	120 000	106 500	-13 500
Yksityiset yhteisöt ja säätiöt koulutuksen järjestäjinä	26 200	24 550	20 600	-3 950
Ammatillinen peruskoulutus yhteensä[1)]	163 200	145 400	128 000	-17 400

[1)] Opiskelijamäärät on ilmoitettu keskimääräisinä vuosiopiskelijoina. Opiskelijamäärissä ovat mukana väliaikaisten ammattikorkeakoulujen opiskelijat. Opiskelijamäärien väheneminen aiheutuu ammattikorkeakoulujen vakinaistumisesta ja tilapäisen koulutustarjonnan loppumisesta.

21. Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 130 131 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös ammatillista koulutusta järjestävien valtion oppilaitosten kansainvälistämiseen, verkko-opiskeluympäristöjen kehittämiseen ja tietoverkkojen rakentamiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan hy-

väksikäyttöön opetuksessa, maahanmuuttajien tukiopetukseen, valtion erityisopetusta antavien oppilaitosten palvelu- ja kehittämiskeskustoimintaan sekä työnantajille maksettaviin koulutuskorvauksiin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahaa käytetään valtion oppilaitoksissa järjestetyn ammatillisen erityisopetuksen, Saamelaisalueen koulutuskeskuksen ja Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen toimintaan.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	146 131 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	12 000 000
Muut toimintamenot	134 131 000
Bruttotulot	16 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	12 000 000
Muut tulot	4 000 000
Nettomenot	130 131 000

Maksullisen toiminnan tulot perustuvat opetusministeriön päätökseen (1097/1998) eräiden valtion oppilaitosten maksullisista suoritteista.

Maksullisen palvelutoiminnan toteutuneet tunnusluvut vuodelta 1998 ja ennakoidut tunnusluvut vuosille 1999 ja 2000:

	1998 mk	1999 mk	2000 mk
TULOT			
Muut suoritteet	11 896 000	10 000 000	12 000 000
Maksullisen toiminnan tulot yhteensä	11 896 000	10 000 000	12 000 000
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	10 001 000	9 800 000	10 500 000
Käyttöjäämä	1 895 000	200 000	1 500 000
— % tuloista	15,9	2,0	12,5
Osuus yhteiskustannuksista	1 729 000	200 000	1 500 000
Kustannukset yhteensä	11 730 000	10 000 000	12 000 000
Ylijäämä (+)/Alijäämä (-)	+166 000	+0	+0
— % tuloista	1,4	0	0

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 12 600 000 mk opiskelijamäärän kasvun ja kustannusten nousun johdosta sekä 1 500 000 mk Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen laivasimulaattorikeskuksen toimintaan ja 1 231 000 mk valtion kiinteistöhallinnon muutosten johdosta.

Kuntien osuus valtion ammatillisissa oppilaitoksissa annettavan opetuksen kustannuksiin 16 334 000 mk on otettu huomioon momentin 29.60.30 mitoituksessa.

2000 määräraha	130 131 000
1999 määräraha	114 795 000
1998 tilinpäätös	83 713 000

24. Työssäoppiminen ja harjoittelutoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 18 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää toisen asteen ammatillisen koulutuksen työssäoppimisen rahoittamiseen, työssäoppimiskäytäntöjen kehittämiseen ja opiskelijoiden palkkaamiseen harjoittelijoiksi.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 7 000 000 mk siirtona momentille 29.20.30.

2000 määräraha	18 000 000
1999 määräraha	25 000 000
1998 tilinpäätös	35 000 000

25. Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 546 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatillisen koulutuksen kokeilu-, tutkimus- ja kehittämishankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämis- ja toimintamenojen ja avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

2000 määräraha	11 546 000
1999 määräraha	11 546 000
1998 tilinpäätös	11 546 000

30. Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 893 521 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 22 030 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 42 §:n 1 momentin ja opetusministeriön määräämin perustein 42 §:n 2 momentin mukaisten avustusten maksamiseen sekä Örebron kuulovammaisten oppilaitoksen suomalaisten opiskelijoiden kustannusten kattamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 7 500 000 mk avustuksina verkko-opiskeluympäristöjen kehittämiseen ja tietoverkkojen rakentamiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan hyväksikäyttöön opetuksessa sekä enintään 12 500 000 mk ylimääräisiin avustuksiin tasoittamaan aikuiskoulutusta pääasiassa järjestävien oppilaitosten rahoitusjärjestelmäuudistuksesta aiheutuvia muutoksia.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Laskennalliset kustannukset	
— kunnallinen ammatillinen koulutus	3 881 684 000
— yksityinen ammatillinen koulutus	1 031 840 000
Kuntien rahoitusosuus	-2 426 304 000
Valtionosuusleikkaukset	-635 729 000
Rahoituslain mukaiset avustukset	22 030 000
Tietoyhteiskuntahanke	7 500 000
Muut avustukset	12 500 000
Yhteensä	1 893 521 000

Valtionosuuden mitoituksessa huomioon otettu kuntien omarahoitusosuus sisältää kuntien osuutena valtion ammatillisista oppilaitoksista 16 334 000 mk sekä eräiltä aikuiskoulutusta järjestäviltä oppilaitoksilta ostettavasta koulutuksesta ja koulumatkatuesta 184 465 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 250 445 000 mk siirtona momentille 29.20.30.

Määräraha on mitoitettu keskimääräisen yksikköhinnan 36 178 mk/opiskelija mukaisesti.

2000 määräraha	1 893 521 000
1999 määräraha	2 112 635 000
1998 tilinpäätös	2 141 104 560

31. Valtionosuus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 637 338 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) ja sen muuttamisesta annettun lain (1186/1998) mukaisten valtionosuuksien maksami-

seen. Oppisopimusopiskelijoiden enimmäismäärä ammatillisessa lisäkoulutuksessa vuonna 2000 on 14 000.

Selvitysosa: Oppisopimuskoulutuksena järjestetään ammatillista perus- ja lisäkoulutusta. Vuonna 2000 on tavoitteena 28 000 vuotuista oppisopimuspaikkaa. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 76 784 000 mk EU:n rakennerahastoista rahoitettavien hankkeiden kansallisen rahoitusosuuden siirtämisestä momentille 29.01.62, mistä myös EU:n sosiaalirahasto rahoittaa oppisopimuskoulutusta.

2000 määräraha	637 338 000
1999 määräraha	534 004 000
1998 tilinpäätös	632 526 445

35. Ammatillisen koulutuksen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 105 550 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/1992) 49 §:n mukaisten kunnallisten ja yksityisten ammatillisten oppilaitosten valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kunnalliset ammatilliset oppilaitokset	97 550 000
Yksityiset ammatilliset oppilaitokset	8 000 000
Yhteensä	105 550 000

2000 määräraha	105 550 000

37. Valtionavustus kiinteistöjen hankintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen Hyvinkään kaupungille ja Helsingin kaupungille aiemmin myönnettyjen valtuuksien nojalla oppilaitosten kiinteistöistä aiheutuviin pääomakustannuksiin.

Selvitysosa: Vuonna 1995 myönnetystä valtionavustuksesta aiheutuu valtiolle menoja 3,6 milj. mk vuonna 2001 ja 3,5 milj. mk vuonna 2002.

2000 määräraha	3 700 000
1999 määräraha	3 900 000
1998 tilinpäätös	4 000 000

87. Kiinteistöjen hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion tekemän kauppasopimuksen perusteella kunnallistetun Vaasan teknillisen oppilaitoksen sekä Vaasan yliopiston yhteisten laboratoriotilojen kauppahinnan ja koron maksamiseen.

Selvitysosa: Kauppahinta on 83 130 000 mk. Hankkeeseen on aikaisemmin myönnetty 31 milj. mk. Tehdystä sopimuksesta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 10 milj. mk vuonna 2001, 10 milj. mk vuonna 2002, 10 milj. mk vuonna 2003 ja 30 milj. mk tämän jälkeen.

2000 määräraha	9 000 000
1999 määräraha	21 500 000
1998 tilinpäätös	36 700 000

69. Ammatillinen lisäkoulutus ja vapaa sivistystyö

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. Erimuotoista aikuiskoulutusta järjestetään lähes tuhannessa julkisen valvonnan alaisessa oppilaitoksessa ja korkeakoulussa. Tästä luvusta rahoitetaan pääosin vapaan sivistystyön piiriin kuuluvien ja ammatillista lisäkoulutusta järjestävien oppilaitosten (kansalaisopistot, kansanopistot, kesäyliopistot, opintokeskukset, ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset, valtakunnalliset erikoisoppilaitokset, ammatilliset erikoisoppilaitokset) sekä sivistys- ja neuvontajärjestöjen toimintaa. Tämän lisäksi aikuiskoulutuksen resursseja sisäl-

tyy perusopetuksen ja lukioiden (luku 29.40), ammatillisten oppilaitosten ja väliaikaisten ammattikorkeakoulujen (luku 29.60), ammattikorkeakoulujen (luku 29.20), yliopistojen (luku 29.10) ja liikunnan koulutuskeskusten (luku 29.98) määrärahoihin.

Vuonna 2000 tavoitteena on aikuiskoulutuksen kehittäminen vastaamaan työelämän ja yhteiskunnan muutoksiin elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti. Toiminnan painopisteitä ovat:

— elinikäisen oppimisen toimintaohjelman toimeenpano,
— aikuiskoulutuspolitiikan vaikuttavuus ja aikuiskoulutuksen laatu,
— työelämän muutoksista syntyvät koulutustarpeet,
— ennakointivalmiudet ja työelämäosaaminen,
— omaehtoisen koulutuksen asema, tehtävät ja tarjontamuodot,
— tietostrategiaohjelman jatkotoimenpiteet,
— ammatillisen lisäkoulutuksen hankintajärjestelmä,
— vapaan sivistystyön toimintaedellytysten vahvistaminen,
— kansallinen ikäohjelma ja syrjäytymisen estäminen ja
— aikuiskoulutuksen opetus- ja muun henkilöstön osaaminen ja pätevyys.

Toteutetun koulutusta koskevan lainsäädäntöuudistuksen osana erityisesti aikuiskoulutusta koskevat laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (631/1998), laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998) sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslaki (635/1998). Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta säätelee ammatillisia näyttötutkintoja ja niihin johtavaa koulutusta. Laki vapaasta sivistystyöstä on kansanopistojen, kansalaisopistojen, opintokeskusten ja kesäyliopistojen sekä liikunnan koulutuskeskusten vapaatavoitteisen koulutuksen toiminta- ja rahoituslaki.

Tarkoituksena on vuoden 2001 alusta lukien siirtyä ammatillisessa lisäkoulutuksessa laskennalliseen valtionosuusjärjestelmään.

21. Opetusalan koulutuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Opetusalan koulutuskeskuksen palvelutoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Opetusalan koulutuskeskuksesta annetun lain (1259/1997) mukaisesti koulutuskeskus keskittyy erityisesti opetusalan kehittämisen ja uudistusten edellyttämään opettajien ja muun henkilöstön koulutukseen.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot, maksullisen toiminnan erillismenot	25 100 000
Bruttotulot, maksullisen toiminnan tulot	23 100 000
Nettomenot	2 000 000

Maksullisen palvelutoiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1998	1999	2000
Maksullisen toiminnan tulot mk	22 787 000	22 320 000	23 100 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset mk	25 020 000	24 320 000	25 100 000
Käyttöjäämä mk	-2 233 000	-2 000 000	-2 000 000
— % tuloista	-10	-9	-9
Osuus yhteiskustannuksista mk	0	0	0
Alijäämä mk	-2 233 000	-2 000 000	-2 000 000
— % tuloista	-10	-9	-9

2000 määräraha	2 000 000
1999 määräraha	2 000 000
1998 tilinpäätös	2 000 000

22. Opetustoimen henkilöstökoulutus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 45 550 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetushallinnon henkilöstön lisäkoulutuksesta aiheutuviin menoihin ja avustuksiin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään opetustoimen henkilöstön ammattitaitoa ylläpitäviin ja laajentaviin koulutusohjelmiin opetusministeriön määräämillä koulutuspoliittisesti merkittävillä alueilla. Erityisesti painotetaan opettajien koulutusta tieto- ja viestintätekniikan taitoihin.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön edistäminen	13 500 000
Matemaattis-luonnontieteellisen opetuksen kehittäminen	8 000 000
Opetuksen ja oppimisen perusteet sekä ainekohtaisten taitojen kehittäminen	2 000 000
Työssäoppiminen ja ammattitutkinnot	9 000 000
Koulutuksen sosiaaliset kysymykset	4 000 000
Kulttuuri ja kestävä kehitys koulutuksessa	2 000 000
Työyhteisöjen ja niiden johtamisen kehittäminen	1 500 000
Ohjausjärjestelmien kehittäminen, ennakointi ja arviointi	2 000 000
Opetusministeriön käytettäväksi	3 550 000
Yhteensä	45 550 000

2000 määräraha	45 550 000
1999 määräraha	45 550 000
1998 tilinpäätös	45 550 000

25. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 21 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää aikuiskoulutuksen kokeilu-, tutkimus- ja muista kehittämishankkeista aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös enintään yhdeksää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää mm. elinikäisen oppimisen toimintaohjelmaa edistäviin hankkeisiin, erityisesti koulutuksen työelämäyhteyksiä ja oppilaitosten ennakointivalmiuksia kehittäviin, verkkoperusteisia ja muita avoimia oppimisympäristöjä ja palvelujärjestelmiä, avointa ammattikorkeakouluopetusta kehittäviin, kansallisen ikäohjelman toimeenpanoon liittyviin, koulutusvakuutuksen laajentamisen edellyttämiin, aikuiskoulutuksen arviointiin ja vapaan sivistystyön toimintaedellytysten vahvistamiseen liittyviin sekä kansainvälistä yhteistyötä edistäviin hankkeisiin.

2000 määräraha	21 600 000
1999 määräraha	20 200 000
1998 tilinpäätös	21 000 000

30. Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 372 660 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää lain 14 §:n mukaisiin kehittämisavustuksiin, avustuksina tietoyhteiskunnan koulutushankkeisiin sekä ylimääräisiin avustuksiin yhteensä enintään 9 000 000 mk. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia tunteja on 2 000 000. Tuntikiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	363 660 000
Valtionavustukset (enintään)	9 000 000
Yhteensä	372 660 000

Valtionosuuden perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on 319 mk opetustuntia kohti. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 4 500 000 mk tietoyhteiskunnan koulutushankkeita varten erityisesti eläkeikäisten koulutuksessa.

2000 määräraha	372 660 000
1999 määräraha	356 760 000
1998 tilinpäätös	356 555 995

32. Valtionavustus maksullisena palvelutoimintana järjestettävään ammatilliseen koulutukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 160 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) ja sen nojalla annettavan valtioneuvoston päätöksen mukaisen valtionavustuksen maksamiseen ammatilliseen koulutukseen, joka järjestetään maksullisena palvelutoimintana. Määrärahaa saa käyttää toimitiloista aiheutuvien vuokrien korvaamiseen sekä vuokratiloja korvaavien omien tilojen hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää myös työllisyyskoulutuksesta annetun lain (31/1976) mukaisten edellisiin vuosiin kohdistuvien loppusuoritusten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 3 000 000 mk avustuksina tietoyhteiskunnan kehittämishankkeisiin.

Selvitysosa: Valtionavustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionavustukset	107 800 000
Toimitiloista aiheutuvien vuokrien korvaaminen ja vuokratiloja korvaavien omien tilojen hankinnan valtionavustus	48 200 000
Avustukset kehittämishankkeisiin (enintään)	3 000 000
Edellisiin vuosiin kohdistuvat loppusuoritukset ja oikaisut	1 000 000
Yhteensä	160 000 000

Valtionavustus on 7 % käyttökustannuksista.

2000 määräraha	160 000 000
1999 määräraha	210 000 000
1998 tilinpäätös	215 238 275

33. Ammatillinen lisäkoulutus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 500 775 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta annetun lain (1138/1996) mukaisesti hankittavan ammatillisen lisäkoulutuksen maksamiseen mukaan lukien yliopistojen ja vakinaisten ammattikorkeakoulujen lyhytkestoinen täydennyskoulutus. Määrärahaa saa käyttää myös väliaikaisen koulutuksen aikaisempiin vuosiin kohdistuvien loppusuoritusten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää ammattitutkintojen ja kielitutkintojen kehittämiseen, ammatillisen aikuiskoulutuksen henkilöstön lisäkoulutusohjelman toteuttamiseen sekä lisäkoulutuksen seuranta- ja arviointijärjestelmien kehittämiseen. Määrärahasta saa käyttää 5 500 000 mk ulkomaalaisten opiskelijoiden koulutukseen, mistä 3 500 000 mk lähialueyhteistyönä toteutettavaan yleissivistävään ja ammatilliseen koulutukseen ja siihen liittyvään valmistelutyöhön ja 2 000 000 mk Suomessa asuvien ulkomaalaisten opetukseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää yksityisopiskelijoiden tukiopetuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen sekä romanien aikuiskoulutukseen.

Selvitysosa: Lääninhallitukset ostavat määrärahalla aikuisten lisäkoulutusta opetusministeriön suuntaviivapäätöksen ja lääninhallitusten ja opetusministeriön tulossopimusten mukaisesti. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 14 725 000 mk siirtona momentille 29.20.30.

2000 määräraha	500 775 000
1999 määräraha	666 600 000
1998 tilinpäätös	939 600 000

35. Aikuiskoulutuksen loppuerät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 48 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 28 §:n mukaisesti opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/1992) 49 §:n, valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain (1218/1993) 28 §:n ja opintokeskuslain (1215/1993) 23 §:n mukaisten maksamatta olevien valtionosuuksien ja -avustusten loppuerien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kansanopistot	7 650 000
Kansalaisopistot	20 650 000
Opintokeskukset	3 200 000
Ammatilliset erikoisoppilaitokset	16 900 000
Yhteensä	48 400 000

2000 määräraha	48 400 000

50. Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 264 888 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää yhteensä enintään 7 500 000 mk lain 14 §:n mukaisiin kehittämisavustuksiin ja avustuksina tietoyhteiskunnan kehittämishankkeisiin sekä ylimääräisinä avustuksina tasoittamaan tutkintotavoitteisen koulutuksen valtionosuusjärjestelmässä tapahtuneiden muutosten vaikutuksia. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opiskelijaviikkoja on 254 220. Opiskelijaviikkokiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	247 788 000
Valtionavustukset (enintään)	7 500 000
Valtionavut vuokra-arvoihin ja oikaisuerät	9 600 000
Yhteensä	264 888 000

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta opiskelijaviikkoa kohti on noin 1 710 mk.

2000 määräraha	264 888 000
1999 määräraha	260 042 000
1998 tilinpäätös	391 807 736

51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 70 752 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia tunteja on 264 000.

Selvitysosa: Keskimääräinen valtionosuus on 268 mk opetustuntia kohti.

2000 määräraha	70 752 000
1999 määräraha	68 644 000
1998 tilinpäätös	66 291 700

52. Valtionosuus ja -avustus aikuiskoulutuksen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön perustamishankkeiden valtionavustusten maksamiseen, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/1992) mukaisten perustamishankkeiden valtionavustusten maksamiseen, ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain

(760/1990) 10 §:n mukaisen perustamiskustannusten valtionavustusten maksamiseen ja valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain (1218/1993) mukaisten perustamiskustannusten valtionavustusten maksamiseen.

Vuonna 2000 saa myöntää perustamishankkeisiin valtionavustusta yhteensä enintään 16 000 000 mk. Vuonna 2000 saadaan edellisen lisäksi vahvistaa laajuuksia sellaisille perustamishankkeille, joille valtionavustus tullaan myöntämään vuonna 2001 tai sen jälkeen siten, että arvio hankkeista aiheutuvista valtionosuuksista ja valtionavustuksista on vuoden 2000 tammikuun kustannustasossa yhteensä enintään 20 000 000 mk.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Vuonna 2000 myönnettävät valtionavustukset	10 000 000
Ennen vuotta 2000 hyväksytyt perustamishankkeet, valtionavustus	5 000 000
Yhteensä	15 000 000

Myönnettävistä valtionavustuksista arvioidaan aiheutuvan menoja 6 000 000 mk vuonna 2001.

2000 määräraha	15 000 000
1999 määräraha	18 000 000
1998 tilinpäätös	39 000 000

53. Valtionavustus järjestöille

Momentille myönnetään 42 340 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:lle, Marttaliitto ry:lle ja Käsi- ja taideteollisuusliitto ry:lle ja niiden edelleen jaettavaksi piiri- tai jäsenjärjestöilleen, Finlands svenska Marthaförbund rf:lle, Sapmelas Duodjarat r.y:lle, Karjalan Liitto ry:lle, järjestöille vapaaseen sivistystyöhön, Naisjärjestöjen Keskusliitto ry:lle, Naisjärjestöt Yhteistyössä -yhteenliittymälle, Snellman korkeakoululle ja Kriittiselle korkeakoululle.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kotitalousneuvontajärjestöille	13 128 000
Käsi- ja taideteollisuusjärjestöille	14 993 000
Opintokeskusta ylläpitävien järjestöjen sivistystyöhön	7 449 000
Laitosmuotoisen sivistystyön keskusjärjestöille ja muille järjestöille	4 705 000
Suomen kieltä ja kulttuuria koskevaan yhteistyöhön	250 000
Naisjärjestöjen Keskusliitto ry:lle	400 000
Snellman korkeakoululle ja Kriittiselle korkeakoululle	1 265 000
Naisjärjestöt Yhteistyössä -yhteenliittymälle projekteihin	150 000
Yhteensä	42 340 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 265 000 mk avustuksina Snellman korkeakoululle ja Kriittiselle korkeakoululle siirtona momentilta 29.88.54.

2000 määräraha	42 340 000
1999 määräraha	41 075 000
1998 tilinpäätös	40 625 000

55. Valtionosuus opintokeskusten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 66 034 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää lain 14 §:n mukaisiin avustuksiin ja tietoyhteiskunnan kehittämishankkeisiin yhteensä enintään 3 500 000 mk. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opetustunteja on 138 600. Tuntikiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus opintokerhotoimintaan	8 840 000
Valtionosuus muuhun opintotoimintaan	53 694 000
Valtionavustukset (enintään)	3 500 000
Yhteensä	66 034 000

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta muuhun kuin opintokerhotoimintaan opetustuntia kohden on noin 596 mk. Opintokerhotunnin laskennallinen yksikköhinta on noin 26 mk.

2000 määräraha	66 034 000
1999 määräraha	63 933 000
1998 tilinpäätös	62 029 007

56. Valtionosuus kesäyliopistojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 766 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisen valtionosuuden maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää lain 14 §:n mukaisiin avustuksiin ja tietoyhteiskuntaohjelman kehittämishankkeisiin yhteensä enintään 2 000 000 mk. Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opetustunteja on 70 000. Tuntikiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionosuuden ja -avustuksen arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuus käyttökustannuksiin	13 766 000
Valtionavustukset (enintään)	2 000 000
Yhteensä	15 766 000

Valtionosuuden perusteena oleva yksikköhinta on sama kuin kesäyliopiston sijaintipaikkakunnan kansalaisopiston yksikköhinta eli keskimäärin 345 mk opetustuntia kohti.

2000 määräraha	15 766 000
1999 määräraha	13 372 000
1998 tilinpäätös	9 000 000

70. Opintotuki

Selvitysosa: Opintotukilain (65/1994) mukainen opintotuki koostuu opintorahasta tai aikuisopintorahasta, opintotuen asumislisästä sekä opintolainan valtiontakauksesta. Opintoraha ja aikuisopintoraha ovat veronalaisia etuuksia. Korkeakouluopiskelijoiden ennen 1.7.1992 ja muiden opiskelijoiden ennen 1.7.1994 nostamille opintolainoille suoritetaan lisäksi opintotukilain (28/1972) nojalla määräytyvää korkotukea.

Opintotuen toimeenpanotehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos. Korkeakoulujen opintotukilautakunnat voivat myöntää opintotuen oman korkeakoulunsa opiskelijoille Kansaneläkelaitoksen kanssa solmitun sopimuksen perusteella. Kansaneläkelaitos korvaa korkeakouluille osan opintotukitehtävistä. Myös muilla oppilaitoksilla on opintotukiasioiden hoitamiseen liittyviä tehtäviä. Opetusministeriö vastaa opintotukitoiminnan yleisestä johtamisesta, ohjauksesta ja kehittämisestä.

Opintotukea myönnettiin lukuvuonna 1997-98 seuraavasti:

	Opintorahat				Opintolainat			
	saajien lukum.	% opisk. määrästä	määrä yht. milj. mk	keskim. saajaa kohden mk/kk	saajien lukum.	% opisk. määrästä	määrä yht. milj. mk	keskim. saajaa kohden mk/kk
Lukiot	40 295	31	122	342	3 154	2,4	30	1 246
Ammatilliset oppilaitokset ja kansanopistot	153 841	80	1 004	967	66 606	35	570	1 316
Ammattikorkeakoulut	32 155	82	825	1 453	14 798	37	309	1 347
Yliopistot	75 363	51	1 193	1 498	32 303	22	385	1 365
Ulkomaiset oppilaitokset	5 396		112	1 519	2 304		59	2 118
Yhteensä	307 050	60	3 256	1 095	119 165		1 353	1 353
(1996-97 yht.	289 357	60	2 423	1 100	120 583	26	1 360	1 385)

Opintotukilain mukaisen opintorahan kuukausittaiset enimmäismäärät ja keskimääräiset saajamäärät vuonna 2000 ovat seuraavat:

	mk/kk	saajamäärä
Korkeakouluopiskelijat [1]		
— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat	230	1 400
— vanhempiensa luona asuvat, 20 vuotta täyttäneet	630	9 700
— muualla asuvat, alle 18-vuotiaat	750	-
— muualla asuvat, 18 vuotta täyttäneet	1 540	127 000
Muissa oppilaitoksissa opiskelevat		
— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat	130	42 000
— vanhempiensa luona asuvat, 20 vuotta täyttäneet	380	2 800
— muualla asuvat, alle 18-vuotiaat	500	5 000
— muualla asuvat, 18 vuotta täyttäneet	1 270	64 000

[1] yliopistoissa ja vakinaisissa ammattikorkeakouluissa opiskelevat

Opintorahan enimmäismäärät eivät muutu. Opintotuen asumislisän määrä korotetaan 70 prosenttiin vuokrasta. Asumislisää ei makseta 1 275 mk ylittävästä vuokran osasta.

Opintotukitoiminnan tavoitteena on opiskeluaikaisen toimeentulon turvaaminen ja opintotuen mitoittaminen siten, että tuetaan omaehtoiseen koulutukseen hakeutumista.

Koulumatkatuen tarkoituksena on korvata lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden kohtuulliset päivittäiset koulumatkakustannukset.

Hallitusohjelman mukaan opintotukea kehitetään valmistumista paremmin tukevaksi ja tukiaikaa joustavoitetaan opintojen loppuunsaattamisen mahdollistamiseksi nykyistä paremmin. Opiskelijoiden asumisen tukijärjestelmä yhtenäistetään perusteiltaan. Asumisen tukijärjestelmän uudistus on tarkoitus toteuttaa opintotuki- ja asumistukijärjestelmien välisin määrärahasiirroin. Asumistuen piirissä olevat muut opiskelijat kuin lapsiperheet ja omistusasunnossa asuvat siirretään opintotuen asumislisän piiriin liukuvasti yleisen asumistuen vuositarkistusten yhteydessä 1.5.2000 alkaen. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen opintotukilain ja asumistukilain muuttamisesta.

22. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 971 000 mk.

Selvitysosa: Opintotuen muutoksenhakulautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena opintotukiasioissa. Muutoksenhakulautakuntaan saapuvien valitusten määrän oletetaan edelleen lisääntyvän. Valitusten määrän on vuonna 2000 arvioitu olevan 4 500. Valitusten käsittelyajan osalta tavoitteena on, että keskimääräinen käsittelyaika asian saapumisesta muutoksenhakulautakunnalle olisi enintään viisi kuukautta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon valitusten määrän kasvusta aiheutuvat palkkaus-, matka-, kokouspalkkiosekä laitehankinnoista aiheutuvat menot. Lisäyksestä 400 000 mk on lautakunnan atk-järjestelmän uusimisesta aiheutuvaa kertamenoa.

2000 määräraha	3 971 000
1999 määräraha	2 200 000
1999 lisämääräraha	455 000
1998 tilinpäätös	1 658 000

52. Opintolainojen valtiontakaus ja korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 130 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (28/1972) mukaisiin opintolainojen valtiontakausvastuusuorituksiin ja korkotukeen sekä opintotukilain (65/1994) mukaisista valtiontakauksista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Opintolainojen korkotuki	12 000 000
Takausvastuusuoritukset	98 000 000
Korkoavustukset	20 000 000
Yhteensä	130 000 000

Määrärahan vähennys aiheutuu korkotuen piirissä olevan opintolainakannan vähenemisestä ja työllisyyden paranemisesta.

2000 määräraha	130 000 000
1999 määräraha	152 000 000
1998 tilinpäätös	178 321 342

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 482 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/1994) mukaisten opintorahojen ja opintotuen asumislisien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Korkeakouluopiskelijoiden opintorahat	1 800 000 000
Muiden oppilaitosten opiskelijoiden opintorahat	920 000 000
Asumislisä	762 000 000
Yhteensä	3 482 000 000

Määrärahaa on lisätty 62 000 000 markalla sillä perusteella, että muut opiskelijat kuin lapsiperheet ja omistusasunnossa asuvat siirtyvät yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisän piiriin 1.5.2000 ja sen jälkeen tehtävien vuositarkistuksen yhteydessä.

Määrärahan mitoituksessa on myös otettu lisäyksenä huomioon 77 000 000 mk ammattikorkeakouluopiskelijoiden siirtymisestä korkeakouluopiskelijoiden opintotuen piiriin.

2000 määräraha	3 482 000 000
1999 määräraha	3 343 000 000
1998 tilinpäätös	3 228 489 879

56. Aikuisopintoraha (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/1994) mukaisen aikuisopintorahan maksamiseen.

Selvitysosa: Aikuisopintorahan saajia arvioidaan olevan vuonna 2000 noin 4 000.

2000 määräraha	80 000 000
1999 määräraha	90 000 000
1998 tilinpäätös	87 828 867

57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen opiskelijaruokaloille opiskelija-aterioiden hinnan alentamiseksi. Avustuksen edellytyksenä on, että opiskelija-aterian hintaa alennetaan seitsemällä markalla ateriaa kohti perustutkintoa suorittaville korkeakouluopiskelijoille, ammattikorkeakouluopiskelijoille ja opintotukeen oikeuttaviin ammatillisiin tai erikoistumiskoulutusohjelmiin taikka poikkeuskoulutukseen osallistuville opiskelijoille. Määrärahasta saa maksaa ylimääräistä ateriakohtaista avustusta enintään 8 300 000 mk muissa kuin korkeakoulujen tiloissa toimivien opiskelijaruokaloiden vuokra-, energia-, siivous- ja muina ylläpitokorvauksina sekä perustamiskorvauksina. Avustukset voidaan maksaa avustusjärjestelmän piirissä oleville ruokalanpitäjille ilman erillistä hakemusta.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 15 000 000 mk ammattikorkeakoulujen vakinaistumisen seurauksena tapahtuvan ateriatukeen oikeutettujen määrän kasvun johdosta sekä 5 000 000 mk muissa kuin yliopistojen tiloissa toimiville opiskelijaravintoloille maksettavan ylimääräisen ateriatuen enimmäismäärän tarkistamiseksi siten, että myös tilavuokrat voidaan ottaa huomioon avustuksen mitoituksessa.

2000 määräraha	100 000 000
1999 määräraha	80 000 000
1998 tilinpäätös	63 314 200

58. Avustus tilakustannusten korvaamiseen

Momentille myönnetään 6 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuoltoa varten tarvittavien tilojen vuokrakustannusten korvaamiseen.

2000 määräraha	6 400 000
1999 määräraha	6 400 000
1998 tilinpäätös	6 400 000

59. Lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 130 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) mukaisen tuen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon ammattikorkeakoulujen vakinaistumisesta aiheutuva saajamäärän väheneminen.

2000 määräraha	130 000 000
1999 määräraha	132 000 000
1998 tilinpäätös	123 957 264

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat

(Luvut 29.88, 90, 98 ja 99)

Selvitysosa: Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja arvioidaan vuonna 2000 kertyvän 2 251,5 milj. mk. Lisäksi voittovaroista aikaisemmin myönnettyjen lainojen kuoletuksia ja korkoja arvioidaan kertyvän 18,5 milj. mk. Voittovaroista ehdotetaan myönnettäväksi momentilta 29.98.50 liikunnan tukemiseen 456,0 milj. mk, momentilta 29.99.50 nuorisonkasvatustyön tukemiseen 116,8 milj. mk, momentilta 29.88.53 tieteen tukemiseen 443,7 milj. mk ja momentilta 29.90.52 taiteen tukemiseen 1 253,5 milj. mk.

Arpajaislain (644/1982) mukaisesti veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja käytetään urheilun ja liikuntakasvatustyön sekä tieteen, taiteen ja nuorisonkasvatustyön tukemiseen. Raha-ar-

pa- ja veikkauspelien ylijäämän käyttämisestä annetun asetuksen (725/1982) mukaan pelien ylijäämän yhteismäärää vastaavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain tulo- ja menoarvioon.

Mainitun asetuksen mukaisista jakosuhteista luovutaan väliaikaisesti myös vuonna 2000.

88. Tiede

Suomen Akatemian momentilta 29.88.50 ja 53 rahoitettaviin tutkimushankkeisiin saa vuonna 2000 hyväksyä sitoumuksia 670 000 000 markan arvosta.

Tieteellisten seurain valtuuskunnalle voidaan edelleen luovuttaa tilat vastikkeetta.

Selvitysosa: Tavoitteena on jatkaa suomalaisen tieteen tason, laajuuden, näkyvyyden ja vaikuttavuuden myönteistä kehitystä. Tutkimuksen laadun nostamiseen tähtääviä toimia jatketaan.

Parannetaan tutkimusjärjestelmän ja tutkimustulosten käyttäjien välistä yhteistyötä tavoitteena tutkimustulosten entistä parempi hyödyntäminen ja tutkimuksen vaikuttavuus yhteiskunnan kaikilla lohkoilla.

Turvataan korkeakoulujen ja tutkimuksen tietoverkon sekä suurteholaskennan kehittyminen siten, että saavutettu kansainvälinen kärkiasema säilytetään. Edistetään digitaalisen tietopääoman kartuttamista. Kansallista elektronista kirjastoa kehitetään opetuksen ja tutkimuksen tueksi. Tietoyhteiskunnan yhteiskunnallisiin ja taloudellisiin vaikutuksiin kohdistuvaa tutkimusta tuetaan.

Keskeiset perusteet rahoituksen suuntaamiselle ovat tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus.

Opetusministeriö on asettanut Suomen Akatemialle talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä vuodelle 2000 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Suomen Akatemian tavoitteena on, että suomalainen tutkimus on korkeatasoista, monimuotoista ja uusiutumiskykyistä. Akatemia kohdentaa pääosan voimavaroistaan korkeatasoisten tutkimushankkeiden ja -ohjelmien sekä tutkimuksen huippuyksiköiden rahoitukseen ja huolehtii rahoituksensa kattavuudesta ja pitkäjänteisyydestä niin, että hankkeiden tutkimusedellytykset ovat riittävästi turvattu.

Suomen Akatemian tavoitteena on, että tutkijakoulutus- ja tutkijanurajärjestelyt ovat korkeatasoisia ja toimivat tehokkaasti osana suomalaista tutkimusjärjestelmää. Akatemia tukee tutkijakoulujen toimintaa ja edistää tohtorin tutkinnoille asetettujen määrällisten ja laadullisten tavoitteiden saavuttamista. Akatemia kohdentaa voimavarojaan edelleen tutkijatohtorijärjestelmän vahvistamiseen sekä edistää etenkin nuorten ja naisten tutkijanuran kehittämistä.

Suomen Akatemian tavoitteena on, että tieteellisen tutkimuksen tuloksia hyödynnetään laajasti koko yhteiskunnan hyväksi. Akatemia suuntaa yhdessä muiden rahoittajien kanssa voimavaroja strategisesti tärkeille tutkimusaloille ja edistää tutkimustulosten tehokasta hyödyntämistä yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tarpeisiin.

Suomen Akatemian tavoitteena on kehittää organisaatiotaan tehostaakseen keskeisten tavoitteidensa saavuttamista. Akatemia seuraa ja arvioi oman toimintansa laatua ja tehokkuutta. Päätöksenteon luotettavuutta sekä tutkimushankkeiden arviointi- ja asiantuntijamenettelyjä kehitetään edelleen.

Myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	Myöntämisvaltuus	Menot, milj. mk				
Vuosi	Milj. mk	1999	2000	2001	2002	2003
Valtuus 1996	725,8	88,4	3,5			
Valtuus 1997 (TA + LTA)	570,0	192,7	99,5	4,4		
Valtuus 1998	590,0	275,0	172,3	84,0	4,6	
Valtuus 1999	670,0	59,1	253,8	201,4	153,2	2,5
Valtuus 2000	670,0		63,8	183,4	163,5	137,8
Yhteensä		615,2	592,9	473,2	321,3	140,3

21. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 139 800 000 mk.

Selvitysosa: Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetusministeriön päätökseen Suomen Akatemian eräistä suoritteista perittävistä maksuista (1109/1993).

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	140 690 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	539 000
Muut toimintamenot	140 151 000
Bruttotulot	890 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	540 000
Muut tulot	350 000
Nettomenot	139 800 000

2000 määräraha	139 800 000
1999 määräraha	139 800 000
1998 tilinpäätös	136 442 000

22. Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 69 840 000 mk.

Selvitysosa: Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä arkistolaitokselle vuodelle 2000 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Arkistolaitoksen päätulosalueet ovat arkistoaineksen säilyttäminen ja käytettävyyden kehittäminen, tietopalvelu sekä arkistotoimen yleinen kehittäminen ja ohjaus. Arkistoainesten hallintaa ja tietopalvelua palveleva arkistotietokanta on pääosin käytössä. Verkkopalvelujen kehittämisessä ollaan yhteistyössä kirjasto- ja museolaitoksen kanssa. Arkistotoimen ohjauksessa painopisteinä ovat viranomaisten tuottamien elektronisten asiakirjojen arkistoinnin ohjeistaminen sekä arkistoaineistojen arvonmäärityksen ja seulonnan kriteereiden kehittäminen sekä arkistokoulutus.

Maksullisen palvelutoiminnan liiketaloudellisissa suoritteissa säilytetään täysi kustannusvastaavuus. Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuustavoite on 65 %.

Arkistolaitoksen arvioidaan tuottavan mm. seuraavat palvelut ja suoritteet:

	1998	1999	2000
Tutkijakäynnit	83 511	81 000	84 000
Annetut todistukset ja selvitykset	22 098	23 000	21 000
Järjestetyt arkistot (hyllymetriä)	1 702	1 500	1 500
Annettu koulutus (luentotunteja)	622	800	750

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	73 340 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	3 490 000
Muut toimintamenot	69 850 000
Bruttotulot	3 500 000
Maksullisen toiminnan tulot	3 350 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	850 000
— muut suoritteet	2 500 000
Muut tulot	150 000
Nettomenot	69 840 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 5 900 000 mk Kansallisarkiston lisätilojen ja Jyväskylän maakunta-arkiston vuokra- ja kalustamismenojen johdosta ja 200 000 mk valtion kiinteistöhallinnon muutosten johdosta.

2000 määräraha	69 840 000
1999 määräraha	63 740 000
1998 tilinpäätös	61 373 000

23. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 13 300 000 mk.

Selvitysosa: Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä tutkimuskeskukselle vuodelle 2000 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen keskeisimpiä tehtäviä ovat tutkimus, suuret sanakirjatyöt ja kielenhuolto. Sähköistä suomen kielen tekstipankkia laajennetaan ja aloitetaan suomenruotsin tekstipankin laatiminen. Nykysuomen kieliopin käsikirjoitus yhteistyössä Helsingin yliopiston kanssa valmistuu vuoden 2000 loppuun mennessä. Suomen kielen nauhoitearkiston digitalisointia jatketaan.

Maksullisen palvelutoiminnan liiketaloudellisissa suoritteissa säilytetään täysi kustannusvastaavuus, julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuustavoite on 65 %.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	15 130 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	1 814 000
Muut toimintamenot	13 316 000
Bruttotulot	1 830 000
Maksullisen toiminnan tulot	1 630 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	300 000
— muut suoritteet	1 330 000
Muut tulot	200 000
Nettomenot	13 300 000

2000 määräraha	13 300 000
1999 määräraha	13 000 000
1998 tilinpäätös	12 648 000

24. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 080 000 mk.

Selvitysosa: Opetusministeriö on talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Varastokirjastolle vuodelle 2000 seuraavat tulostavoitteet:

Varastokirjaston keskeisenä tavoitteena on tilan vapauttaminen muissa kirjastoissa. Kirjasto ottaa vastaan kirjastojen siirtotarpeiden edellyttämän määrän aineistoa ja varautuu muun kuin painetun aineiston varastointiin. Vastaanotettu aineisto käsitellään välittömästi. Palvelutoiminta pidetään ajantasaisena. Kirjasto kehittää elektronisia aineistonvälityspalveluita ja osallistuu kaukopalvelun kehittämishankkeisiin. Palveluiden maksullisuudessa säilytetään nykyinen käytäntö.

2000 määräraha	7 080 000
1999 määräraha	7 080 000
1998 tilinpäätös	6 908 000

25. Eräiden teosten laatiminen ja hankkiminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 370 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää historiateossarjojen ja elämäkertojen laadinta- ja hankintamenojen sekä laadintamenoihin myönnettävien avustus-

ten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
J.K. Paasikiven elämäkerran laatiminen	250 000
Kansallinen biografia	290 000
Urho Kekkosen kirjallisen tuotannon tallentaminen ja hankkiminen	680 000
J. V. Snellman 200 vuotta -hanke	1 150 000
Yhteensä	2 370 000

2000 määräraha	2 370 000
1999 määräraha	2 070 000
1998 tilinpäätös	1 490 000

50. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 282 170 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimusohjelmista, tutkimuksen huippuyksiköistä, tutkijankoulutuksesta, kansainvälisestä yhteistyöstä, muista tutkimushankkeista, tutkimuksen erityisrahoituksesta, tieteellisestä julkaisutoiminnasta ja tieteen tunnetuksi tekemisestä sekä kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin sekä Akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin liittyvien laitehankintojen menoihin.

2000 määräraha	282 170 000
1999 määräraha	314 680 000
1998 tilinpäätös	240 562 481

53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat tieteen tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 443 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimusohjelmista, tutkimuksen huippuyksiköistä, tutkijankoulutuksesta, kansainvälisestä yhteistyöstä, muista tutkimushankkeista, tutkimuksen erityisrahoituksesta, tieteellisestä julkaisutoiminnasta ja tieteen tunnetuksi tekemisestä sekä kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin sekä Akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin liittyvien laitehankintojen menoihin.

Määrärahaa saa käyttää myös tieteen tukemiseksi myönnettävien valtionavustusten, -palkintojen ja apurahojen, tieteellisen kirjallisuuden kääntämis- ja painattamismenojen, yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta annetun lain (998/1974) mukaisten menojen, kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvien menojen sekä tieteen tukemiseen liittyvistä tutkimuksista, selvityksistä ja julkaisuista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää 50 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen Kotimaisten kielten tutkimuskeskukseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Suomen Akatemian käytettäväksi tutkimushankkeiden rahoittamiseen ja tieteellisen tutkimuksen edistämiseen	358 930 000
Yksityisluontoisten arkistojen valtionavusta annetun lain (998/1974, 953/1981) mukaisiin menoihin	19 700 000
Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintaan	11 000 000
Tutkimusinstituuttien ja -laitosten sekä eräiden tieteellisten seurojen ja yhdistysten toiminta-avustuksiin	33 800 000
Turvallisuuspoliittiseen tutkimusohjelmaan	2 200 000

Eräisiin kansainvälisen tieteellisen yhteistyön menoihin, jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin	10 000 000
Muihin tieteen tukemisesta aiheutuviin menoihin	8 070 000
Yhteensä	443 700 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 45 000 000 mk veikkausvoittovarojen kertymän kasvun johdosta.

2000 määräraha	443 700 000
1999 määräraha	398 700 000
1998 tilinpäätös	399 824 369

54. Eräät avustukset

Momentille myönnetään 5 775 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Tiedekeskus Heurekan sekä eräiden instituuttien ja säätiöiden toiminnan tukemiseen myönnettävien avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 2 140 000 mk valtion kiinteistöhallinnon muutosten johdosta ja vähennyksenä 1 265 000 mk siirtona momentille 29.69.53.

2000 määräraha	5 775 000
1999 määräraha	4 900 000
1998 tilinpäätös	4 869 000

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 52 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Suomen maksuosuuksien maksamiseen Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskukselle (CERN), Euroopan molekyylibiologian laboratoriolle (EMBL), Euroopan molekyylibiologian konferenssille (EMBC) ja Yliopistolliselle Eurooppa-instituutille (EUI) sekä vastaaville kansainvälisille tieteellisille järjestöille.

Selvitysosa: Jäsenmaksuosuudet määräytyvät pääsääntöisesti jäsenmaiden kansantuoteosuuksien perusteella järjestöjen hallintoelinten tekemien päätösten mukaisesti. Vuosien 1996-1998 kansantuotteen keskiarvon perusteella Suomen osuus olisi CERNin osalta noin 1,3 % tutkimuskeskuksen jäsenmaksutuloista.

2000 määräraha	52 500 000
1999 määräraha	51 000 000
1998 tilinpäätös	47 244 994

(74.) Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1999 määräraha	4 500 000
1998 tilinpäätös	4 500 000

Kulttuuripolitiikka

(Luvut 29.90, 98 ja 99)

Selvitysosa: Taiteen, kulttuuri-, museo- ja kirjastotoimen, liikunnan ja nuorisotyön valtionrahoituksen määräksi luvuissa 29.90, 98 ja 99 vuodelle 2000 ehdotetaan 2 307,1 milj. mk, mistä 1 826,3 milj. mk eli 79 % myönnetään veikkausvoittovaroista.

EU:n kulttuuriohjelmia toteuttavien hankkeiden ja EU:n rakennerahastoista rahoitettavia ohjelmia toteuttavien hankkeiden, pilottihankkeiden ja yhteisöaloitteita toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen on varattu määräraha momentilla 29.01.62.

Luvussa 29.90 osoitettujen määrärahojen lisäksi kulttuuri- ja museotoimen tietoverkkopalvelujen ylläpitämiseen ja kehittämiseen osoitetaan 3,7 milj. mk, kirjastotoimen kehittämiseen ja tutkimiseen 0,3 milj. mk, EU:n kulttuuriohjelmia toteuttaviin hankkeisiin 0,5 milj. mk ja muihin kulttuuripolitiikan kehittämishankkeisiin 1,5 milj. mk momentilta 29.01.22. Kansallisen tietoyh-

teiskuntastrategian osana jatketaan kulttuuriperinnön digitointihanketta, kulttuuriteollisuushanketta yhdessä kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa sekä käynnistetään tietovarantojen hallintaa ja metatiedon kehittämistä edistävä hanke.

Eräisiin käyttötarkoituksiin on varattu määrärahoja veikkausvoittovaroista ja muilta talousarvion momenteilta seuraavasti:

	Veikkaus-voittovarat mk	Yleiset budjettivarat mk	Yhteensä mk
Valtionosuus ja -avustus teattereille ja orkestereille	215 550 000	21 786 000	237 336 000
Valtionosuus ja -avustus museoille	94 372 000	9 133 000	103 505 000
Valtionosuus ja -avustus kirjastoille	453 763 000	22 752 000	476 515 000
Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan	35 635 000	3 886 000	39 521 000
Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille sekä kuvataiteen tekijöille	53 280 000	9 450 000	62 730 000
Entistämis- ja korjausavustukset	5 500 000	6 600 000	12 100 000
Taidetoimikuntien toimintamenoihin sekä taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus-, koulutus- ja tiedotustoimintaan	7 500 000	6 200 000	13 700 000
Valtionosuus kuntien liikuntatoimeen	91 630 000		91 630 000
Valtionosuus kuntien nuorisotyöhön	36 660 000		36 660 000
Liikunnan koulutuskeskukset	74 256 000	5 189 000	79 445 000
Nuorten työpajatoiminta	2 000 000	4 800 000	6 800 000

Nuorten syrjäytymisen ehkäisy ja nuorten elinolojen parantaminen ovat ministeriön keskeisiä tavoitteita nuorisotoimen alueella. Opetusministeriöllä on vastuu nuorisopoliittisten toimenpiteiden yhteensovittamisesta valtionhallinnossa. Syrjäytymisen ehkäisyssä on nuorisotoimen keskeisenä keinona nuorten työpajatoiminnan kehittäminen. Koululaisten iltapäivätoiminnan tukemista laajennetaan. Nuorten kansalaistoimintaa tuetaan osana kansalaisyhteiskunnan rakentumista ja demokraattisten rakenteiden uudistumista. Nuorisotyön ja toiminnan keskeisiä kehittämiselementtejä ovat sähköisen viestinnän ja nuorisokulttuurien kehitys sekä eurooppalaisen nuorisoyhteistyön voimakas ohjelmaperusteinen kehittäminen.

90. (29.90 ja 91) Taide ja kulttuuri

Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiölle saadaan myöntää valtiontakaus Kansallisteatterin peruskorjauksen rahoittamiseen tarvittaville enintään 220 milj. markan suuruisille pankkilainoille.

Selvitysosa: Kansallisteatterin peruskorjaus on tarkoitus tehdä vaiheittain vuosina 1999-2005. Vanhan osan peruskorjauksen ja teatteritekniikan uusimisen kustannusarvio arvonlisäveroineen on noin 223 milj. mk. Opetusministeriö on myöntänyt tarkoitusta varten 20,5 milj. mk. Urakkasopimusten edellyttämää rahoitusta varten Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiö ottaa pankkilainan, joka on tarkoitus kuolettaa opetusministeriön tulevina vuosina veikkausvoittovaroista myöntämillä valtionavustuksilla.

21. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös taiteilijaprofessoreiden viroista aiheutuviin palkkausmenoihin, taiteen edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden rahoittamiseen ja avustamiseen sekä taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus- ja tiedotustoiminnan menojen maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää näyttelytoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen enintään 50 000 mk.

Selvitysosa: Taiteen keskustoimikunnan, valtion taidetoimikuntien ja alueellisten taidetoimikuntien tulosalueet ovat yleinen taide- ja kulttuuripolitiikka, taiteellisen työskentelyn edistäminen, kulttuuriin osallistumisen edistäminen, taide- ja kulttuuripolitiikan selvitys- ja informaatiotoiminta sekä kansainvälinen vuorovaikutus.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä taiteen keskustoimikunnalle ja taidetoimikunnille vuodelle 2000 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

— välittömän taiteilijatuen ja taiteellisen tuotannon edellytysten kehittäminen

— monitaiteellisen toiminnan ja uusien taidemuotojen edistäminen

— laaja-alaisen taiteilijapolitiikan edistäminen

— lastenkulttuurin edistämisohjelman jatkaminen

— kulttuuriin osallistumisen edistäminen ottaen erityisesti huomioon "Terveyttä kulttuurista"-ohjelma sekä arkkitehtuuripoliittinen ohjelma

— neuvonnan, tietopalvelun ja julkaisutoiminnan kehittäminen sekä osallistuminen alan kansainväliseen tutkimus-, tilasto- ja tiedonvaihtoyhteistyöhön

— taiteen alan kansainvälisen yhteistyön ja vuorovaikutuksen edistäminen

— taidepolitiikan arviointiohjelman jatkaminen.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	6 300 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	150 000
Muut toimintamenot	6 150 000
Bruttotulot	100 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet	100 000
Nettomenot	6 200 000

Maksullisen toiminnan tulot perustuvat annettavaan opetusministeriön päätökseen taiteen keskustoimikunnan maksullisista suoritteista.

2000 määräraha	6 200 000
1999 määräraha	6 200 000
1998 tilinpäätös	5 932 000

22. Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 84 765 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös siviilipalvelusmiehistä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä taidemuseolaitoksen piiriin kuuluvan museoammatillisen henkilöstön kehittämishankkeeseen.

Määrärahasta saa käyttää näyttelytoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen enintään 21 800 000 mk.

Selvitysosa: Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella katetaan noin 58 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

Valtion taidemuseon päätulosalueet ovat taidekokoelmien ja tietovarantojen ylläpito sekä kartuttaminen, tiedon välittäminen ja elämysten tuottaminen ja taidemuseolaitoksen sekä tutkimus- ja muun yhteistyön kehittäminen. Opetusministeriö on asettanut talousarvion valmistelun yhteydessä Valtion taidemuseolle vuodelle 2000 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Taidekokoelmien ja tietovarantojen kartuttamista jatketaan kokoelmapoliittisen ohjelman

mukaisesti. Kartuttamisen tavoitteet ovat lähes yksinomaan laadullisia. Kuvataiteen dokumenttien kartuttamisessa pyritään tietovarantojen määrälliseen kasvuun ja tämän lisäksi jatketaan toimintaa koskevaa sisällöllistä arviointia ja priorisointia. Taidekokoelmien hoidossa määrälliset tavoitteet 535 konservointitoimenpiteen suorittaminen (15 laajempaa ja 520 suppeampaa kunnostustyötä). Lisäksi Sinebrychoffin huonekalukokoelman konservointityöstä valmistuu 30 %. Esinekokoelman kunnostus ja tekstiilien konservointityö jatkuu.

Tavoitteena on perinteisten ja uusien kävijäryhmien palveleminen ja niiden mielenkiintonsa herättäminen ja ylläpitäminen. Tähän tähtäävän toiminnan (näyttelyt, oheisohjelmat, julkaisut) volyymi pyritään pitämään ennallaan samalla kun kävijätutkimusten perusteella suoritetaan myös toimintamuotojen evaluointia. Valtion taidemuseon arvioidaan tuottavan mm. seuraavat tuotteet ja palvelut:

	1998	1999	2000
Perus- ja erikoisnäyttelyt	25	27	41
Julkaisut	31	17	26

Näyttelytoiminnan asiakasmäärätavoitteeksi asetetaan vähintään 415 000 kävijää. Näyttelytoiminnan asiakastyytyväisyystavoitteena on, että kävijöistä vähintään 80 % on tyytyväisiä palveluihin.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	100 565 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	37 600 000
Muut toimintamenot	62 965 000
Bruttotulot	15 800 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet	15 800 000
Nettomenot	84 765 000

Maksullisen toiminnan tulot perustuvat annettavaan opetusministeriön päätökseen valtion taidemuseon maksullisista suoritteista.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 34 565 000 mk valtion kiinteistöhallinnon muutosten johdosta.

2000 määräraha	84 765 000
1999 määräraha	50 200 000
1998 tilinpäätös	47 820 000

23. (29.90.24) Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 11 997 000 mk.

Selvitysosa: Suomenlinnan hoitokunnan kaksi tulosaluetta ovat rakennukset ja monumentti.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Suomenlinnan hoitokunnalle vuodelle 2000 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Rakennusten tulosalueen tavoitteena on kunnossapidon nykyisen tason säilyttäminen entisin kustannuksin. Energian säästämisen ja käytön aikaisempaa tarkemman seurannan avulla kunnossapidon kustannukset neliömetriä kohti laskevat.

Asukastyytyväisyys paranee merkittävästi vuodesta 1996 tehdystä ensimmäisestä tutkimuksesta.

Monumentin tulosalueella investointien tavoitteena on keskeisten maisema-alueiden kunnostus yhdessä Helsingin kaupungin kanssa erikseen sovitussa aikataulussa.

Matkailun, erityisesti talvimatkailun edellytyksiä parannetaan siten, että lisääntyvälle ohjelmatarjonnalle on toteuttamismahdollisuudet Suomenlinnan rakennuksissa.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	25 797 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	1 200 000
Muut toimintamenot	24 597 000
Bruttotulot	13 800 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet	1 300 000
Muut tulot	12 500 000
Nettomenot	11 997 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 93 000 mk siirtona momentille 29.90.53 valtion kiinteistöhallinnon muutosten johdosta. Maksullisen toiminnan

tulot perustuvat opetusministeriön päätökseen (1179/1997) Suomenlinnan hoitokunnan suoritteiden maksullisuudesta. Muut tulot ovat pääasiassa asuin- ja muiden rakennusten vuokratuloja.

2000 määräraha	11 997 000
1999 määräraha	12 090 000
1998 tilinpäätös	14 687 000

24. (29.91.21) Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 76 481 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää enintään 19 205 000 mk maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella katetaan noin 75 % maksullisen toiminnan erillismenoista. Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Museovirastolle vuodelle 2000 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Tiloiltaan, näyttelyiltään ja toimintamuodoiltaan uusittu Suomen kansallismuseo avataan.

Kulttuurien museon näyttelytoiminta Tennispalatsissa vakiinnutetaan.

Rakennusten restauroinnin ohjausmenetelmiä tehostetaan tietopalveluja kehittämällä.

Esine- ja kuvakokoelmien digitointia jatketaan tehostetusti.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	83 561 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	25 705 000
Muut toimintamenot	57 856 000
Bruttotulot	7 080 000
Maksullisen toiminnan tulot	6 500 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	20 000
— muut suoritteet	6 480 000
Muut tulot	580 000
Nettomenot	76 481 000

Maksullisen toiminnan tulot perustuvat annettavaan opetusministeriön päätökseen Museoviraston maksullisista suoritteista.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 481 000 mk valtion kiinteistöhallinnon muutosten johdosta.

2000 määräraha	76 481 000
1999 määräraha	76 000 000
1998 tilinpäätös	70 019 000

25. (29.91.22) Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 25 747 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen enintään 1 438 000 mk. Vuoden 2000 aikana saa tehdä sellaisia Näkövammaisten kirjaston toimitiloja lisääviä vuokrasopimuksia, joista aiheutuu menoja vasta vuoden 2000 jälkeen siten, että tilojen lisäys on enintään 1 200 m^2.

Selvitysosa: Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella katetaan noin 87 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

Näkövammaisten kirjastossa on neljä tulosaluetta: kirjastopalvelut, tuotanto- ja hankintapalvelut, asiantuntijatoiminta sekä hallinto- ja atk-palvelut. Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Näkövammaisten kirjastolle vuodelle 2000 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Kirjaston antamien lainausten kasvuennuste on 4 %.

Kirjasto tuottaa 1 500 nimikettä ääni-, piste- tai elektronisia tuotteita.

Kirjasto lisää elektronisessa muodossa olevan aineiston tuotantoa ja jakelua sekä verkkokäyttöön liittyvää neuvontaa.

Vuonna 1999 käynnistetty kirjamyynti ja maksullinen oppikirjapalvelu vakiinnutetaan.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	25 967 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	1 658 000
Muut toimintamenot	24 309 000

Bruttotulot	220 000
Maksullisen toiminnan tulot — muut suoritteet	220 000
Nettomenot	25 747 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina maksullisen toiminnan tulot. Tulot maksullisesta toiminnasta perustuvat annettavaan opetusministeriön päätökseen Näkövammaisten kirjaston maksullisista suoritteista.

2000 määräraha	25 747 000
1999 määräraha	25 747 000
1998 tilinpäätös	24 590 000

26. (29.91.23) Suomen elokuva-arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 717 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää esitystoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen enintään 500 000 mk.

Selvitysosa: Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella katetaan noin 23 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

Suomen elokuva-arkistolla on kolme tulosaluetta: kokoelma- ja arkistotyö, elokuvakulttuurin edistäminen ja arkistopalvelut.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Suomen elokuva-arkistolle vuodelle 2000 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Kokoelma- ja arkistotyön tulosalue:

Nitraattifilmiä pelastekopioidaan noin 35 000 metriä (noin 120 lyhytelokuvaa), mustavalkoista asetaattifilmiä 15 000 metriä (noin 40 lyhytelokuvaa) ja kotimaista värifilmiä 15 000 metriä (noin 5 pitkää elokuvaa).

Lakisääteisen talletusvelvoitteen alainen filmi- ja videotuotanto hankitaan kokoelmiin (noin 400 pitkää ja lyhyttä elokuvaa).

Ulkomainen elokuvakokoelma kasvaa noin 500 kopiolla.

Videokokoelma lisääntyy vapaakappalelain perusteella noin 1 600 nimikkeellä.

Siirretään videolle kotimaisia lyhytelokuvia. Jatketaan digitaalisen videoyksikön rakentamista. Elävän kuvan näyttelytoimintaa jatketaan yhteistyössä muiden museoiden kanssa.

Elokuvakulttuurin edistämisen tulosalue:

Suomen kansallisfilmografian toimitustyötä jatketaan.

Arkiston julkaisusarjassa ilmestyy kaksi muuta teosta.

Järjestetään noin 1 000 elokuvaesitystä.

Arkistopalvelujen tulosalue:

Kokoelmia koskevien palvelutapahtumien määrä on 3 800.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	16 417 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	2 200 000
Muut toimintamenot	14 217 000
Bruttotulot	1 700 000
Maksullisen toiminnan tulot — muut suoritteet	1 700 000
Nettomenot	14 717 000

Maksullisen toiminnan tulot perustuvat annettavaan opetusministeriön päätökseen Suomen elokuva-arkiston maksullisista suoritteista.

2000 määräraha	14 717 000
1999 määräraha	14 717 000
1998 tilinpäätös	13 733 000

27. (29.91.24) Valtion elokuvatarkastamon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 800 000 mk.

Selvitysosa: Valtion elokuvatarkastamolla on neljä tulosaluetta: elokuvien ja videoohjelmien ennakkotarkastus, lausuntojen antaminen viranomaisille, rekisteröinti ja ilmoitusten käsittely sekä asiakaspalvelu.

Opetusministeriö on asettanut talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä Valtion elokuvatarkastamolle vuodelle 2000 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Tarkastettujen pitkien elokuvien lukumäärä on 600.

Tarkastettujen lyhytelokuvien lukumäärä on 500.

Viranomaisille annettavien lausuntojen lukumäärä on noin 5 000.

Tarkastusviranomaiselle ilmoitettavia ohjelmia on noin 1 000, rekisteröitäviä elokuvia ja video-ohjelmia noin 6 800.

Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.29.91.

2000 määräraha	2 800 000
1999 määräraha	2 800 000
1998 tilinpäätös	2 760 000

30. (29.91.30) Valtionosuudet ja -avustukset yleisten kirjastojen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 752 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten kirjastojen valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää kuntien valtionosuuslain mukaisten verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen ja siirtymätasauksen maksamiseen kunnille.

Selvitysosa: Kirjastojen valtionosuuden perusteena käytettävä keskimääräinen yksikköhinta on 229 mk asukasta kohden.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kirjastolain (904/1998) muuttamisesta siten, että kirjastojen valtionosuuksiin ja -avustuksiin voidaan vuonna 2000 käyttää myös veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja. Valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 453 763 000 mk momentilla 29.90.52.

Määrärahan mitoitukseen sisältyy 505 547 000 mk kuntien asukaskohtaisesti määräytyvänä osuutena toiminnan kustannuksista, 202 073 000 mk valtionosuusleikkausten osuutena sekä 10 618 000 mk verotuloihin perustuvina tasauserinä ja siirtymätasauserinä.

2000 määräraha	22 752 000
1999 määräraha	3 163 000
1998 tilinpäätös	110 289 472

31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 21 786 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä vuonna 2000 on teattereilla enintään 2 399 sekä orkestereilla enintään 1 007. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on teattereilla 173 927 mk henkilötyövuotta kohden.

Selvitysosa: Valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 215 550 000 mk momentilla 29.90.52. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on orkestereilla 172 180 mk henkilötyövuotta kohden.

2000 määräraha	21 786 000
1999 määräraha	30 890 000
1998 tilinpäätös	25 490 000

32. (29.91.32) Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 133 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten museoiden valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä on enintään 1 026.

Määrärahasta saa käyttää enintään 1 500 000 mk avustusten maksamiseen museoiden kokoelmatietojen siirtämiseksi elektroniseen muotoon.

Selvitysosa: Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 194 634 mk henkilötyövuotta kohden. Museoiden lakisääteisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 94 372 000 mk momentilla 29.90.52.

2000 määräraha	9 133 000
1999 määräraha	6 470 000
1998 tilinpäätös	21 329 800

33. (29.91.33) Valtionosuus ja -avustus kuntien kulttuuritoimintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 886 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain (728/1992) mukaista toimintaa varten. Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 25 mk asukasta kohden.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain muuttamisesta siten, että sanotusta laista aiheutuvien menojen rahoittamiseen voidaan vuonna 2000 käyttää myös veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja.

Valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 35 635 000 mk momentilla 29.90.52.

Määrärahan mitoitukseen sisältyy 80 861 000 mk kuntien asukaskohtaisesti määräytyvänä osuutena toiminnan kustannuksista ja 8 720 000 mk valtionosuusleikkausten osuutena.

2000 määräraha	3 886 000
1999 määräraha	3 930 000
1998 tilinpäätös	2 130 000

34. (29.91.31) Valtionosuus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 36 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten perustamishankkeiden sekä peruskoulun, lukion ja yleisen kirjaston valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (1112/1978) mukaisten perustamiskustannusten valtionosuuksien maksamiseen.

Vuonna 2000 saa myöntää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaista valtionosuutta kirjastojen perustamishankkeille tammikuun 2000 hintatasossa yhteensä enintään 35 000 000 mk.

Vuonna 2000 saa edellisen lisäksi vahvistaa laajuuksia sellaisille perustamishankkeille, joille valtionosuus tullaan myöntämään vuonna 2001 tai sen jälkeen siten, että arvio hankkeista aiheutuvista valtionosuuksista vuoden 2000 tammikuun hintatasossa on yhteensä enintään 30 000 000 mk.

Selvitysosa: Valtionosuuden käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Vuoden 2000 rahoituspäätösten edellyttämät rakennusaikaiset valtionosuudet	7 000 000
Vuosien 1993-1999 rahoituspäätösten edellyttämät valtionosuudet	27 200 000
Ennen vuotta 1993 myönnettyjen rakentamislupien edellyttämät valtionosuudet	1 800 000
Yhteensä	36 000 000

Valtionosuuden myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti, milj. mk:

	2001	2002	2003
Ennen vuotta 2000 myönnetyt luvat ja tehdyt rahoituspäätökset	30	28	26
Vuonna 2000 tehtävät rahoituspäätökset	4	6	7
Yhteensä	34	34	33

2000 määräraha	36 000 000
1999 määräraha	36 000 000
1998 tilinpäätös	41 999 999

35. Kulttuuritoimen valtionosuuksien loppuerät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain (705/1992) 49 §:n mukaisesti kirjastojen, museoiden ja kuntien kulttuuritoiminnan valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

2000 määräraha	12 500 000

36. (29.90.30) Avustus Kulttuurikaupunki 2000 -hankkeelle (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen Helsingin vuoden 2000 kulttuurikaupunkihankkeelle.

Selvitysosa: Hankkeeseen myönnetään lisäksi 15 000 000 mk momentilta 29.90.52. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti valtion suoran tuen kokonaismäärä hankkeelle on 50 000 000 mk, josta opetusministeriön pääluokassa omalla momentilla osoitetusta määrärahasta myönnetään vähintään 25 000 000 mk vuosina 1998-2000. Tarkoitukseen on aiemmin myönnetty yhteensä 20 000 000 mk, mistä tältä momentilta 10 000 000 mk.

2000 määräraha	15 000 000
1999 määräraha	5 000 000
1998 tilinpäätös	5 000 000

40. Korvaus Suomenlinnan Liikenne Oy:lle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korvauksen maksamiseen Suomenlinnan Liikenne Oy:lle tavaraliikenteen käyttötappioon ja lainanhoitomenoihin.

Selvitysosa: Valtion ja Helsingin kaupungin kesken solmitun Suomenlinnan liikenteen hoitoa koskevan sopimuksen mukaisesti valtio korvaa puolet Suomenlinnan tavaraliikenteen käyttötappiosta. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 600 000 mk korvauksena tavaralautan perusparannusta varten otettujen lainojen hoitomenoihin.

2000 määräraha	1 500 000
1999 määräraha	900 000
1999 lisämääräraha	—
1998 tilinpäätös	750 000

50. (29.91.50) Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 18 350 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennussuojelulain (60/1985) 19 §:n nojalla sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kunnossapitoa tai parantamista ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alusten entistämistä ja korjausta varten myönnettävien avustusten maksamiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää perinteen tallentamistyöhön, avustusten maksamiseen yhdistysten ja järjestöjen seurantalojen korjaustöihin, korjaustoimintaan liittyvään selvitys- ja tarkastustyöhön, valistus- ja neuvontatoimintaan sekä kulttuurin tukemiseen liittyvien avustusten, apurahojen ja palkintojen sekä projekteista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kunnossapitoa tai parantamista varten	3 100 000
Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alusten entistämis- ja korjausavustuksiin	1 500 000
Avustukset seurantalojen korjaustöihin, korjaustoimintaan liittyvään selvitys- ja tarkastustyöhön sekä valistus- ja neuvontatoimintaan	2 000 000
Kulttuuriperinteen tallentamiseen ja tutkimiseen	590 000
UKK-perinneyhdistykselle	60 000
Mannerheim-museolle	100 000
Lehtimiespalkintoihin	200 000
Rauhantyön edistämiseen	2 500 000
Saamelaiskäräjille saamenkielisen kulttuurin edistämiseen ja saamelaisjärjestöjen toimintaan	1 000 000
Vähemmistökulttuurien tukemiseen ja rasismin vastaiseen työhön	1 500 000
Eräiden kansalaisjärjestöjen toimintaan	395 000
Kuurojen liiton toimintaan	495 000
Näkövammaisten kulttuuripalvelu ry:lle kulttuuritoimintaan	110 000
Kulttuurilehtien tukemiseen	4 500 000
Sibeliuksen kootut teokset -projektin julkaisemistyöhön	300 000
Yhteensä	18 350 000

Entistämis- ja korjausavustuksiin on lisäksi myönnetty 5 500 000 mk momentilla 29.90.52, mikä on tarkoitus käyttää seurantalojen korjaustöihin myönnettäviin avustuksiin.

2000 määräraha	18 350 000
1999 määräraha	18 350 000
1998 tilinpäätös	18 348 000

51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 450 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää taitelijaprofessoreiden viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/1969) mukaisten 112 yksivuotisen sekä vuosittain jaettavien 41 kolmivuotisen ja 32 viisivuotisen taiteilija-apurahan sekä kohdeapurahojen maksamiseen. Vuonna 2000 saadaan myöntää kohdeavustuksia 50 taiteilija-apurahaa vastaava määrä.

Määrärahaa saa käyttää myös eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/1983) mukaisiin apurahoihin ja avustuksiin sekä 1 000 000 mk eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annetun lain (115/1997) mukaisiin apurahoihin, mistä enintään 60 000 mk niiden myöntämisestä aiheutuviin hallintomenoihin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Valtion taiteilija-apurahat ja kohdeapurahat	4 150 000
Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahat ja avustukset	4 300 000
Kuvataiteen tekijöiden apurahat	1 000 000
Yhteensä	9 450 000

Taiteilija-apurahoihin, kirjailijoiden ja kääntäjien apurahoihin ja avustuksiin sekä kuvataiteen tekijöiden apurahoihin on lisäksi myönnetty 53 280 000 mk momentilla 29.90.52.

Taiteilija-apurahat maksetaan palkkaluokan A 9 mukaisen vuosipalkkion suuruisina. Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahojen kokonaismäärä on 10 % edellisenä kalenterivuonna kuntien ylläpitämiin yleisiin kirjastoihin hankittuun kirjallisuuteen käytetystä rahamäärästä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvät esitykset taiteilijaprofessoreiden viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/1969) sekä eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/1983) väliaikaisesta muuttamisesta siten, että sanotuista laeista aiheutuvien menojen rahoittamiseen voidaan vuonna 2000 käyttää taiteen tukemiseen osoitettujen veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroja.

2000 määräraha	9 450 000
1999 määräraha	9 450 000
1998 tilinpäätös	10 281 678

52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat taiteen tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 253 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen kuntien kulttuuritoimintaan, museoille, teattereille ja orkestereille sekä kirjastoille. Määrärahaa saa käyttää taiteen edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden rahoittamiseen, taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus-, selvitys- ja tiedotustoiminnan menojen maksamiseen sekä taideteosten hankkimiseen valtion julkisiin rakennuksiin. Määrärahalla saadaan palkata neljä määräaikaista projektitutkijaa. Alueelliset taidetoimikunnat saavat palkata 49 määräaikaista ohjaavaa taiteilijaa.

Määrärahasta saa käyttää 40 000 000 mk valtionavustuksen maksamiseen Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiölle.

Määrärahasta saa käyttää 4 000 000 mk eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annetun lain (115/1997) mukaisiin apurahoihin.

Kuntien kulttuuritoimintaan myönnettävästä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta anne-

tun lain mukaisesta määrärahasta saa käyttää enintään 630 000 mk rahoituslain 42 §:n mukaisen valtionavustuksen maksamiseen. Museoille myönnettävästä rahoituslain mukaisesta määrärahasta saa käyttää enintään 13 500 000 mk erikoismuseoiden erityistehtäviin. Teattereille ja orkestereille myönnettävästä rahoituslain mukaisesta määrärahasta saa käyttää enintään 8 000 000 mk teatteri- ja orkesterilain muuttamisesta annetun lain (1277/1994) 6 a §:n mukaisen valtionavustuksen maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 9 000 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen avustuksen maksamiseen kirjastoille, enintään 500 000 mk avustuksen maksamiseen yhteispohjoismaiseen kirjastoautotoimintaan, enintään 800 000 mk avustuksen maksamiseen kirjastoalan järjestöille ja enintään 8 763 000 mk yleisten kirjastojen valtakunnallisten tietoverkkopalvelujen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Määrärahaa saa käyttää myös museo- ja perinnealan tukemiseen.

Elokuvasäätiö saa jakaa edelleen elokuvataiteen edistämiseen tarkoitettua määrärahaa kotimaisen elokuva-, televisio- ja videotuotannon tukemiseen, jakelun edistämiseen sekä elokuvakulttuurin, muun muassa alan festivaalien tukemiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Elokuvataiteen edistämiseen	65 000 000
Kirjallisuuden edistämiseen	7 700 000
Kuvataiteen edistämiseen	9 000 000
Näyttämötaiteen edistämiseen	7 350 000
Rakennustaiteen edistämiseen	2 100 000
Säveltaiteen edistämiseen	11 660 000
Taideteollisuuden edistämiseen	3 800 000
Tanssitaiteen edistämiseen	2 060 000
Valokuvataiteen edistämiseen	2 150 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin museoille	94 372 000
Kulttuurihistoriallisten museoiden valtionavustuksiin	1 650 000
Museo- ja perinnealan järjestöille	2 800 000
Entistämis- ja korjausavustuksiin	5 500 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin teattereille ja orkestereille	215 550 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin kuntien kulttuuritoimintaan	35 635 000
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisiin valtionosuuksiin kirjastoille	434 700 000
Valtionavustus kirjastoille	19 063 000
Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiölle	40 000 000
Suomen Kansallisoopperan Säätiölle	135 000 000
Taidetoimikuntien hallintomenoihin sekä taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus-, koulutus- ja tiedotustoimintaan	7 500 000
Alueellisille taidetoimikunnille käytettäväksi taiteen edistämiseen	23 500 000
Taiteilijoiden valtionpalkintoihin	2 000 000
Taiteilija-apurahoihin sekä kirjailijoiden ja kääntäjien apurahoihin ja avustuksiin	49 280 000
Kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annetun lain mukaisiin apurahoihin	4 000 000
Äänitteiden ja nuottien kirjastokorvaukset	500 000
Avustukset tilojen hankkimiseen, perustamiskustannuksiin ja peruskorjauksiin	13 700 000
Avustus Kulttuurikaupunki 2000 -hankkeelle	15 000 000
Alvar Aalto-akatemialle	800 000
Valtakunnallisiin kulttuuritapahtumiin	16 000 000
Taiteen alan tiedotuskeskuksille	5 830 000
Muuhun taiteen edistämiseen	20 300 000
Yhteensä	1 253 500 000

Kirjastojen valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty 22 752 000 mk momentilla 29.90.30, teattereiden ja orkestereiden valtion-

osuuksiin ja -avustuksiin 21 786 000 mk momentilla 29.90.31, museoiden valtionosuuksiin ja -avustuksiin 9 133 000 mk momentilla 29.90.32 sekä kuntien kulttuuritoiminnan valtionosuuksiin 3 886 000 mk momentilla 29.90.33. Entistämis- ja korjausavustuksiin on lisäksi myönnetty 6 600 000 mk momentilla 29.90.50 sekä taiteilija-apurahoihin, kirjailijoiden ja kääntäjien apurahoihin ja kuvataiteen tekijöiden apurahoihin 9 450 000 mk momentilla 29.90.51. Kulttuurikaupunki 2000 -hankkeelle on lisäksi myönnetty 15 000 000 mk momentilla 29.90.36.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 17 000 000 mk veikkausvoittovarojen kertymän kasvun johdosta.

2000 määräraha	1 253 500 000
1999 määräraha	1 236 500 000
1998 tilinpäätös	1 154 081 210

53. Valtionavustus tilakustannuksiin

Momentille myönnetään 67 688 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen myöntämiseen eräiden kulttuurilaitosten tilakustannuksiin.

Selvitysosa: Valtion kiinteistöhallinnon uudistuksen mukaisesti eräät kulttuurilaitokset maksavat vuokraa Valtion kiinteistölaitokselle sekä muille valtion kiinteistöyksiköille. Määräraha on tarkoitus käyttää avustuksen maksamiseen Suomen Kansallisoopperan säätiölle, Suomen rakennustaiteen museon säätiölle, Suomen taideteollisuusmuseon säätiölle, Saamelaismuseosäätiölle, Ehrensvärd-seuralle ja Savonlinnan oopperajuhlille. Tarkoitukseen on lisäksi myönnetty 5 815 000 mk momentilla 29.90.52. Määrärahasta 93 000 mk on siirtoa momentilta 29.90.23.

2000 määräraha	67 688 000

70. (29.90.70 ja 91.70) Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 500 000 mk.

Käyttösuunnitelma:	mk
1. Valtion taidemuseo	400 000
2. Museovirasto	11 100 000
Yhteensä	11 500 000

Selvitysosa: Käyttösuunnitelman kohtaan 2. sisältyy 9 600 000 mk Kansallismuseon kalustohankintoihin. Vuoden 1999 talousarvion myöntämisvaltuudesta aiheutuu menoja vuoden 2000 jälkeen enintään 5 600 000 mk.

2000 määräraha	11 500 000
1999 määräraha	2 000 000
1998 tilinpäätös	5 500 000

72. Valtion taidemuseon kokoelmien kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Valtion taidemuseon taidehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

2000 määräraha	3 500 000
1999 määräraha	3 500 000
1998 tilinpäätös	3 500 000

(74.) Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha on otettu huomioon momentin 29.90.75 laskelmissa.

75. (29.90.74 ja 91.75) Perusparannukset ja talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Käyttösuunnitelma:	mk
1. Museoviraston perusparannukset ja pienet rakennushankkeet	1 500 000
2. Kansallismuseon peruskorjaus	7 000 000
3. Suomenlinnan perusparannukset	6 500 000
Yhteensä	15 000 000

Käyttösuunnitelman kohtaan 1 sisältyviin hankkeisiin liittyviä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 10 §:n tarkoittamia sitoumuksia saa vuonna 2000 tehdä siten, että vuoden 2000 jälkeen aiheutuvat menot ovat enintään 2 000 000 mk.

Kansallismuseon peruskorjauksen kustannusarvio on yhteensä 69 700 000 mk, mistä rakennuksen korjaustyön laajuus on 7 566 m^2 ja kustannusarvio 65 800 000 mk eli 8 697 mk/m^2, lisärakentamisen osuus 604 m^2 ja kustannusarvio 3 900 000 mk eli 6 457 mk/m^2.

Käyttösuunnitelman kohdan 3 hankkeisiin liittyviä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 10 §:n tarkoittamia sitoumuksia saa tehdä siten, että vuoden 2000 jälkeen niistä aiheutuvat menot ovat enintään 5 000 000 mk.

Selvitysosa: Kansallismuseon peruskorjaushankkeelle on aikaisemmin myönnetty 59 200 000 mk.

2000 määräraha	15 000 000
1999 määräraha	33 400 000
1999 lisämääräraha	13 000 000
1998 tilinpäätös	56 300 000

95. (29.91.95) Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää muinaismuistolain (295/1963) toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja lain nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen.

2000 määräraha	100 000
1999 määräraha	100 000
1998 tilinpäätös	

(91.) Kulttuuri-, museo- ja kirjastotoimi

Selvitysosa: Luku poistetaan talousarviosta ja sen momentit 21, 22, 23, 24, 30, 31, 32, 33, 50, 70, 75 sekä 95 on otettu huomioon luvussa 29.90.

98. Liikuntatoimi

Selvitysosa: Opetusministeriö tukee lasten, nuorten ja aikuisten liikuntaa, kilpa- ja huippu-urheilua sekä niihin liittyvää kansalaistoimintaa, liikuntatieteellistä toimintaa, liikunnan koulutusta, liikuntapaikkarakentamista sekä kansainvälistä liikuntayhteistyötä. Tavoitteena on liikunnan avulla edistää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä tukea lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä. Liikuntaedellytysten parantamiseksi kehitetään hallinnonalojen välistä yhteistyötä valtakunnallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla.

Rakentamisavustuksilla tuetaan erityisesti uimahallien peruskorjausta ja lähiliikuntaedellytysten luomista huomioon ottaen erityisesti lasten liikuntamahdollisuuksien kehittäminen.

Liikuntatieteellisen tutkimuksen kehittämiseksi jatketaan vuonna 1998 käynnistynyttä kansainvälistä arviointia liikunnan biolääketieteen osalta. Jatketaan lasten ja nuorten liikuntaohjelmaa, liikunnan terveysohjelmaa sekä toimenpiteitä urheilun eettisten arvojen, esimerkiksi tasa-arvon

ja suvaitsevaisuuden edistämiseksi liikunnassa ja liikunnan keinoin. Arvioidaan valtionhallinnon toimenpiteiden vaikutusta liikunnan alueella.

50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 455 999 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin (635/1998), liikuntalakiin (1054/1998) sekä vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin (632/1998) perustuvien valtionosuuksien ja -avustusten sekä muiden urheilun ja liikuntakasvatustyön tukemiseen tarkoitettujen avustusten ja apurahojen maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta kuntien liikuntatoiminnan osalta on 64 mk asukasta kohti. Määrärahaa saa käyttää myös liikuntapaikkarakentamisen tukemiseen, liikunta- ja vapaa-aikarakentamisen tutkimukseen, urheilijoiden ja valmentajien apurahoihin, valtion liikuntaneuvoston sekä sen jaostojen, läänien liikuntatoimen, kansainvälisen liikuntaalan yhteistyön, kokeilu- ja kehittämistoiminnan sekä liikuntatieteellisen toiminnan menoihin.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden perusteena olevien opiskelijavuorokausien määrä on 250 000 ja alueellisten koulutuskeskusten opiskelijapäivien määrä 47 000. Opiskelijavuorokausien ja opiskelijapäivien enimmäismäärän estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 3 700 000 mk vapaasta sivistystyöstä annetun lain 14 §:n mukaisiin avustuksiin. Lisäksi määrärahasta saa käyttää enintään 1 350 000 mk opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain 42 §:n mukaisen avustuksen maksamiseen Suomen Urheilumuseosäätiölle.

Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuudet kuntien liikuntatoimeen	91 630 000
Liikunnan valtionosuuden loppuerät	1 765 000
Liikunnan kansalaistoiminta	
Suomen Liikunta ja Urheilu ry	6 200 000
Suomen Olympiayhdistys	16 000 000
Liikuntajärjestöt	121 300 000
Arvokilpailumatkat, Euro-cup-kilpailumatkat ja tappiontakuut	3 300 000
Rasismin vastainen ohjelma	1 000 000
Liikuntajärjestöjen kehittämisavustukset	6 300 000
Lasten ja nuorten liikuntaohjelma	6 600 000
Urheilijoiden apurahat ja valmentajien tuki	3 700 000
Liikuntapaikkarakentaminen	77 500 000
Kansainvälinen yhteistyö	4 200 000
Liikunnan koulutuskeskukset	74 256 000
Liikunnan koulutus, tutkimus ja tiedonvälitys	
Avustukset liikuntatieteellisiin tutkimusprojekteihin ja liikuntatieteellisille yhteisöille	20 400 000
Liikunnan anti-doping-toiminta, koulutus ja Suomen Urheilumuseosäätiö	6 740 000
Liikunnan terveysohjelma	4 800 000
Valtion liikuntaneuvosto	1 500 000
Läänien liikuntatoimi	2 000 000
Opetusministeriön käytettäväksi	6 808 000
Yhteensä	455 999 000

Määrärahan mitoitukseen sisältyy 30 366 000 mk kuntien valtionosuusleikkausten osuutena.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 11 500 000 mk veikkausvoittovarojen kertymän kasvun johdosta.

2000 määräraha	455 999 000
1999 määräraha	444 499 000
1998 tilinpäätös	453 767 830

52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille

Momentille myönnetään 5 189 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Liikunnan koulutuskeskusten valtionapuihin on lisäksi myönnetty 74 256 000 mk momentilla 29.98.50.

2000 määräraha	5 189 000
1999 määräraha	13 340 000
1998 tilinpäätös	42 740 000

99. Nuorisotyö

Selvitysosa: Nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja nuorten elinolojen parantamiseksi kehitetään hallinnonalojen välistä yhteistyötä ja sovitetaan yhteen nuorisopoliittisia toimenpiteitä valtakunnallisella ja alueellisella tasolla sekä tuetaan vastaavaa kehitystä kunnissa. Samoista lähtökohdista tuetaan kansalaisyhteiskunnan rakentumista.

Nuorten työpajatoimintaa sekä muita toimenpiteitä kehitetään nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja nuorisotyöttömyyden seurausvaikutusten lieventämiseksi. Nuorten kansalaistoimintaa tuetaan tasa-arvon, monikulttuurisuuden, suvaitsevaisuuden ja kestävän kehityksen lähtökohdista painottaen nuorisotoiminnan uusia toteuttamistapoja.

Tietohuoltoa ja nuorisotutkimusverkostoa kehitetään nuorten elinolojen näkökulmasta. Koululaisten iltapäivätoiminnan kehittämishankkeita jatketaan.

Nuorisotoimen kansainväliset mahdollisuudet ja nuorisopolitiikan maatutkimuksen tulokset hyödynnetään yhteistyössä Euroopan neuvoston nuorisokomitean kanssa. Nuorisopolitiikkaa kehitetään osana Euroopan unionin pohjoista ulottuvuutta. Huolehditaan nuorisopoliittisten ohjelmien kehittämisestä.

50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarat nuorisonkasvatustyön tukemiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 116 801 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin (635/1998) ja nuorisotyölakiin (235/1995) perustuvien valtionosuuksien ja -avustusten sekä muiden nuorisotyön ja -toiminnan tukemiseen tarkoitettujen avustusten ja apurahojen maksamiseen. Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta on kuntien nuorisotyön osalta 73 mk alle 29-vuotiasta asukasta kohti. Määrärahaa saa käyttää myös valtakunnallisten nuorisokeskusten tukemiseen, nuorisoasiain neuvottelukunnan ja sen jaostojen, valtakunnallisten nuorisojärjestöjen avustustoimikunnan, läänien nuorisotoimen, kansainvälisen nuorisoalan yhteistyön, koululaisten iltapäivätoiminnan, nuorisotutkimuksen ja kehittämistoiminnan menoihin sekä nuorison kulttuuritapahtumien järjestämiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtionosuudet kuntien nuorisotyöhön	36 660 000
Nuorisotyön valtionosuuden loppuerät	935 000
Nuorison kansalaistoiminta	42 000 000
Nuorisotyötä tekevät järjestöt	1 000 000

Valtakunnalliset nuorisokeskukset	12 000 000
Kansainvälinen yhteistyö	3 800 000
Nuorisotutkimus	3 200 000
Nuorisotyön koulutus, kokeilu, tietohuolto, nuorisokulttuuri ja nuorisomatkailu	6 000 000
Koululaisten iltapäivätoiminta	2 500 000
Nuorisoasiain neuvottelukunta ja avustustoimikunta	1 500 000
Läänien nuorisotoimi	2 200 000
Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen	2 000 000
Opetusministeriön käytettäväksi	3 006 000
Yhteensä	116 801 000

Määrärahan mitoitukseen sisältyy 13 229 000 mk valtionosuusleikkausten osuutena.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 2 500 000 mk veikkausvoittovarojen kertymän kasvun johdosta.

2000 määräraha	116 801 000
1999 määräraha	114 301 000
1998 tilinpäätös	107 933 669

51. Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää nuorten työpajatoiminnan tukemiseen ja kehittämiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 8 200 000 mk EU:n rakennerahastosta rahoitettavien hankkeiden kansallisen rahoitusosuuden siirtämisestä momentille 29.01.62. Nuorten työpajatoiminnan kehittämiseen on lisäksi myönnetty 2 000 000 mk momentilla 29.99.50.

2000 määräraha	4 800 000
1999 määräraha	15 000 000
1998 tilinpäätös	21 000 000

Pääluokka 30
MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä vuodelle 2000 arvioidaan 5 150 henkilötyövuodeksi, missä on otettu huomioon vähennyksenä työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastojen 536 henkilötyövuoden siirto kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan henkilötyövuosiksi.

Uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö

Ministeriön keskeisenä tavoitteena on uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö. Toimintalinjat tämän tavoitteen saavuttamiseksi on esitetty vuoden 1997 alussa hyväksytyssä ministeriön luonnonvarastrategiassa, jota sovelletaan käytäntöön ministeriön eri toimialojen toiminnan suunnittelun ja ohjauksen kautta. Ministeriön toimilla pyritään turvaamaan uusiutuvien luonnonvarojen tuottokyky, luonnon monimuotoisuus ja tuotteiden korkea laatu sekä edistämään maatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen elinvoimaisuutta, uusiutuvien luonnonvarojen monipuolista hyödyntämistä ja kotimaisen puun käytön lisäämistä. Pyrkimyksenä on myös vesistöihin ja pohjaveteen kohdistuvan ravinnekuormituksen vähentäminen. Tutkimuksen oikeaan kohdentamiseen ja seurantajärjestelmien toimivuuteen kiinnitetään lisäksi huomiota.

Maa- ja puutarhatalous sekä maaseutu

Maa- ja puutarhatalouden kehittämisen tavoitteena on luoda toimintaedellytykset kotimaiselle elintarviketuotannolle ottaen huomioon uusiutuvien luonnonvarojen kestävän, taloudellisen ja monipuolisen käytön vaatimukset. Tavoitteiden toteuttamiseksi käytetään muiden muassa EU:n kokonaan tai osaksi rahoittamia yhteisen maatalouspolitiikan järjestelmiä sekä niitä täydentäviä kansallisia toimenpiteitä. Epäedullisista luonnonoloista johtuvan kilpailuhaitan kompensoijana yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten tukien ja liittymissopimuksen mahdollistamien kansallisten tukijärjestelmien merkitys on keskeinen. Yhteistä maatalouspolitiikkaa uudistettaessa Agenda 2000 prosessin yhteydessä Suomi on aktiivisesti vaikuttanut EU:n maatalouspolitiikan sisältöön, jotta se ottaisi huomioon maamme erityispiirteet. Tämä tulee edelleen olemaan keskeisiä tavoitteita myös jatkossa maatalouspolitiikan uudistuksen loppuunsaattamisessa, valmistauduttaessa unionin laajenemiseen, WTO:n uuteen neuvottelukierrokseen sekä alkavaan uuteen rahastokauteen. Tukipolitiikassa otetaan huomioon maan eri osien olosuhteet ja lähtökohdat. Toimenpiteet pyritään kohdentamaan siten, että ne edesauttavat suomalaisen elintarviketalouden kilpailukykyä yhteismarkkinoilla ja elintarviketalouden integroitumista EU:n yhteiseen maatalouspoliittiseen järjestelmään. Elintarvikeketjun kokonaisvaltaiseksi kehittämiseksi jatketaan koko ketjun yhteisen laatujärjestelmän aikaansaamista.

Liittymissopimuksen artiklan 141 mukaisissa neuvotteluissa varmistetaan tukien jatkuminen vuoden 1999 jälkeen.

Keskeisenä tavoitteena on Agenda 2000:een sisältyvien maaseudun kehittämissuunnitelmien toimeenpano vuonna 2000 alkavalla uudella kaudella. Horisontaaliseen maaseudun kehittämissuunnitelmaan kuuluvat laajat EU:n osaksi rahoittamat maatalouden ympäristötuki- ja luonnon-

haittakorvausjärjestelmät. Alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelmaan kuuluvat EU:n tavoitealueen 1 ulkopuolisella alueella maaseudun kehittämistoimenpiteet. Horisontaaliseen maaseudun kehittämissuunnitelmaan ei sisälly uutta varhaiseläke- ja pellonmetsistysjärjestelmää. Rahoituksen piiriin tulevat järjestelmät toimeenpannaan tehokkaan hallintokäytännön periaatteiden mukaisesti, minkä johdosta käynnistetään toimenpiteitä yhteisen maatalouspolitiikan byrokratian karsimiseksi. Tuki- ja valvontajärjestelmien hoidon edellyttämät resurssit turvataan.

Maatalouden rakenteen kehittämiseksi investointitukijärjestelmiä jatketaan ja siirretään painopistettä lainoitusmuotoiseen tukeen. Kilpailukykyisen maatalouden ohella kiinnitetään erityistä huomiota maaseudulla harjoitetun muun yritystoiminnan monipuolistamiseen. Maatiloilla harjoitetun muun yritystoiminnan rahoitus tapahtuu pääosin Maatilatalouden kehittämisrahaston varoin ja tilojen ulkopuolinen toiminta pääosin talousarvion varoin osana EU-osarahoitteisen tavoite 1 ohjelman ja alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman mukaista ohjelmaperusteista kehittämistoimintaa. Maatilatalouden kehittämisrahaston rahoitusvarmuus säilytetään.

Maaseudun elinvoimaa ja taloudellista toimeliaisuutta kehitetään mm. maaseutupoliittisen selvitystyön tuloksia hyödyntäen. Keinoina ovat mm. maatalousväestön toimeentuloperustan laajentaminen sekä maaseudun palvelujen ja vetovoimatekijöiden parantaminen. Keskeisiä kehittämiskohtia ovat verkostoitumisen edistäminen, ympäristöosaamisen hyödyntäminen ja koko elintarvikeketjun kehittämistä koskevat hankkeet. Yritysten rahoitusta koskevia rajoituksia poistetaan. Toimenpiteitä tuetaan useiden hallinnonalojen toimenpitein osana EU:n rakenne- ja aluepolitiikkaa ja kokonaan kansallisin varoin. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala osallistuu vuonna 2000 alkavalla uudella kaudella EU:n osaksi rahoittaman tavoiteohjelman 1 toteuttamiseen sekä vastaa itse sen ulkopuolisen alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman kehittämishankkeiden toteuttamisesta. Maa- ja metsätalousministeriö huolehtii myös maaseudun kehittämistä koskevan yhteisöaloitteen täytäntöönpanosta. Tavoitteena on ohjelmien ripeä käyntiinlähtö ja täysimääräinen toteutus. Yhdessä muiden hallinnonalojen kanssa varmistetaan myös nykyisen kauden ohjelmien mahdollisimman hyvä toteutuminen. Valtakunnallisella maaseudun tutkimus- ja kehitystyöllä tuetaan tarkoituksenmukaisella tavalla alueellista kehitystä. Kehitystyön kokonaispanostus pyritään turvaamaan. Yritystukien myöntämiskäytäntöjä työvoima- ja elinkeinokeskuksissa yhtenäistetään.

Unionin kokonaan rahoittaman maatalouden interventiotoiminnan osalta tavoitteena on erityisesti vientitukien, reseptijärjestelmien ja tukitodistusten sujuva käsittely, jotta EU:lta tuleva rahoitus voidaan tehokkaasti hyödyntää.

Laadunvalvonta ja kasvinterveys: Tavoitteena on edistää maatalous- ja elintarviketuotannon kilpailukykyä ja laatua maatalouden tuotantopanoksia, kasvinterveyttä ja luonnonmukaista tuotantoa koskevan yhteisölainsäädännön valmisteluun vaikuttamalla ja kansallisin toimenpitein. Hyvä kasvinterveystilanne ja rehujen hygienian korkea taso pyritään säilyttämään. Lisäksi pyritään edistämään antibioottisten lisäaineiden käytön rajoittamista rehuissa sekä lannoitteisiin sisältyvien raskasmetallipitoisuuksien säilyttämistä alhaisina. Suomen olosuhteisiin sopivan korkealaatuisen lisäysaineiston saatavuus pyritään varmistamaan ja edistämään tällaisen aineiston käyttöä. Samoin pyritään turvaamaan tehokkaiden ja turvallisten torjunta-aineiden saatavuus. Tavoitteena on lisäksi kehittää luonnonmukaisen tuotannon markkinointia ja valvontaa erityisesti kuluttajien luottamuksen edellyttämällä tavalla. Myös kasvisten osalta turvataan selkeät ja luotettavat alkuperä- ja kotimaisuusmerkinnät. Kasvinjalostuksen perusedellytysten turvaamiseksi Kasvinjalostuslaitoksen toimintaa jatkamaan perustetaan osakeyhtiö. Perunanviljelyn ja siemenperunatuotannon kehittämiseksi ylläpidetään Siemenperunakeskusta.

Tutkimus ja neuvonta: Maa- ja puutarhatalouden, niihin liittyvän elintarviketuotannon ja maaseudun muiden elinkeinojen kehitystä tuetaan aktiivisesti myös tutkimuksen ja neuvonnan avulla. Maataloudellista tutkimusta suunnataan tutkimusohjelmilla ministeriön toiminnan, EU:n säädös-

ten valmistelutarpeiden ja maaseudun elinkeinojen kehityksen kannalta strategisesti tärkeille kehittämisalueille. Tutkimuksella tuetaan erityisesti EU:n uudistettuun maatalouspolitiikkaan valmistautumista, maatila- ja puutarhayritysten kilpailukyvyn parantumista ja uuden tuotannon, tuotantomenetelmien ja teknologioiden kehittymistä. Myös elintarviketuotannon laatujärjestelmiä, uusiutuvien luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä sekä tuotannon ympäristövaikutuksia painotetaan tutkimuksessa. Neuvontaa ohjataan hyödyntämään edellä kuvatuilla painoaloilla syntyviä tutkimustuloksia maaseutuelinkeinojen kehittymiseksi. Neuvonnan voimavaroja kohdistetaan erityisesti maaseutuyritysten tuotteiden, palvelujen ja tuotantotoiminnan laadun parantamistoimenpiteisiin.

Hallinnonalan uudistaminen: Maa- ja metsätalousministeriö tekee vuonna 2000 ehdotuksen Euroopan unionin yhteisen maatalouspolitiikan tarkoituksenmukaiseksi toimeenpanohallinnoksi Suomessa. Tavoitteena on, että uudistukset toteutetaan vuonna 2001.

Metsätalous

Valtioneuvosto teki 4.3.1999 periaatepäätöksen Kansallinen metsäohjelma 2010:n hyväksymisestä. Ohjelman yksityiskohtainen ympäristövaikutusten arviointi on käynnistetty ja sen perusteella valtioneuvosto tarvittaessa tarkistaa ohjelmaa.

Kansallisen metsäohjelman tarkoituksena on vastata Suomen kansallisiin ja kansainvälisiin tarpeisiin kehittämällä metsien hoitoa, käyttöä ja suojelua siten, että metsät antavat suomalaisille mahdollisimman paljon työtä ja toimeentuloa, kehittyvät elinvoimaisina ja monimuotoisina sekä antavat henkistä ja fyysistä virkistystä kaikille suomalaisille. Ohjelma ottaa huomioon metsien käytön taloudellisen, ekologisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävyyden.

Kansallisen metsäohjelman tavoitteena on:

1. Säilyttää metsäteollisuuden toimintaedellytykset Suomessa kilpailukykyisinä niin, että metsäteollisuus lisää vuoteen 2010 mennessä kotimaisen ainespuun vuotuista käyttöä 5-10 miljoonalla kuutiometrillä.
2. Kaksinkertaistaa vuoteen 2010 mennessä puuteollisuuden viennin arvo 25 miljardiin markkaan vuodessa ja lisätä vuotuista energiapuun käyttöä 5 miljoonalla kuutiometrillä.
3. Huolehtia metsänhoidosta ja metsänparannustöistä siten, että kohoava vuotuinen ainespuun hakkuukertymä on kestävällä pohjalla.
4. Metsien eliölajien ja elinympäristöjen suotuisan suojelutason saavuttaminen ja ylläpitäminen riittävällä suojelualueiden ja monimuotoisesti käsiteltävien talousmetsien yhdistelmällä.
5. Huolehtia siitä, että metsien käytössä ja suojelussa otetaan huomioon metsien perinteiset käyttömuodot ja edistetään metsistä saatavaa monipuolista aineellista ja henkistä hyvinvointia.
6. Parantaa metsäosaamista vahvistamalla edelleen tutkimukseen, koulutukseen ja kansainvälistymiseen perustuvaa metsäalan innovaatiotoimintaa.
7. Edistää kestävää metsätaloutta aktiivisella kansainvälisellä metsäpolitiikalla, tutkimus- ja koulutusyhteistyöllä sekä metsä- ja ympäristöviestinnällä.

Ohjelman toimenpiteet parantavat julkisen talouden rahoitustasapainoa sekä tukevat työllisyyttä ja maaseudun kehitystä.

Hallinnonalalla toteutetaan kansallista metsäohjelmaa, johon tarkoitetut määrärahalisäykset on otettu huomioon luvussa 30.31 (Metsätalouden edistäminen ja valvonta).

Kala-, riista- ja porotalous

Keskeisenä lähtökohtana on luonnonvarojen hyödyntäminen kestävän käytön sallimissa rajoissa. Tämä merkitsee ennen muuta sitä, että kalastus ja metsästys on mitoitettava kala- ja riistakantojen mukaan ja porokanta laidunten mukaan. Toiminnan kannalta avainasemassa ovat oikeat tiedot kala- ja riistakannoista sekä porolaitumista.

Kalatalloutta hoidetaan elinkeinokalatalouden osalta EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaisesti. Kalavarojen suojelun lisäksi on tällöin otettava huomioon kalankuluttajien ja kalatalouteen

liittyvien elinkeinojen harjoittajien tarpeet. EU:n yhteinen kalastuspolitiikka koskee kalalajista ja vesialueesta riippuen kalataloutta eri tavoin. Elinkeinokalatalous kokonaisuudessaan kuuluu rakennepolitiikan piiriin, mutta resurssipolitiikka, markkinapolitiikka ja valvontajärjestelmät koskevat käytännössä vain merialueen kiintiöityjä kalalajeja. Elinkeinokalatalouden ohella myös vapaa-ajankalataloudella on suuri merkitys kalavarojen hyödyntämisessä. Vapaa-ajankalataloutta kehitetään kansallisin toimenpitein. Kestävän käytön sallimissa rajoissa lisätään niin vapaa-ajankalastajien kuin kalastusmatkailijoidenkin kalastusmahdollisuuksia.

Kalavesien ylläpidon osalta panostetaan kalakantojen hoitotoiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseen sekä kalanviljelymenetelmien kehittämiseen.

Riistataloudessa kiinnitetään huomiota erityisesti riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen estämistoimenpiteiden kehittämiseen sekä vahinkoa aiheuttavien riistaeläinten kantojen kasvun rajoittamiseen. Tarve näiden kantojen säätelyyn kasvaa jatkuvasti. Metsäkanalintukantoja pyritään elvyttämään.

Porotaloudessa tärkeimpänä tehtävänä on poromäärien suhteuttaminen laidunten kestokykyyn. Laidunselvitysten valmistuttua poromäärät tarkistetaan vuoden 2000 aikana. Porotalouden tukijärjestelmän kehittämisessä selvitetään voidaanko maksettavien tukien edellytykseksi ottaa poronomistajakohtainen ammatinharjoittajan kirjanpito.

Eläinlääkintä

Tavoitteena on edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä samalla luoda edellytykset taloudelliselle eläintuotannolle. Tavoitteena on myös suojata ihmisten terveyttä vastustamalla tartuntojen leviämistä eläimistä ihmisiin sekä varmistamalla eläimistä saatavien elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu.

Ennaltaehkäisevän eläinterveydenhuollon kehittäminen tulee olemaan keskeisessä asemassa kehitettäessä eläinlääkinnän toimialaa. Siirtyminen kertaluontoisista hoitotoimenpiteistä pitkäjänteiseen, eläinsuojelulliset ja tuotantoeettiset kysymykset sekä eläinten lääkitsemisen ongelmat huomioon ottavaan eläinterveydenhuoltoon tulee olemaan koko toimialalla suuri haaste ja vaatii kaikkien osapuolien panostusta ja sitoutumista tehtävään.

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden turvallisuuden ja laadun varmistamiseksi kehitetään valvontaa kuntien elintarvikevalvonnan arviointien pohjalta ja jatketaan riskinarviointityötä.

Ryhdytään toimenpiteisiin elintarvikkeiden valvontaa ja tarkastusta koskevan valtionhallinnon selkeyttämiseksi.

Tehostetaan koe-eläintoiminnan valvontaa uudistetun lainsäädännön pohjalta.

Eläinlääkinnällistä tutkimustoimintaa suunnataan tutkimusohjelmilla ministeriön toiminnan, EU:n säädösten ja muun kansainvälisen toiminnan valmistelun sekä kansallisen neuvonnan kehityksen kannalta keskeisille kehittämisalueille.

Vesivaratehtävät

Tavoitteena on turvata terveydellisesti moitteettoman käyttöveden saanti sekä asianmukainen viemäröinti, huolehtia vesistöjen kestävästä käytöstä, maatalouden ja asutuksen tulvahaittojen ehkäisemisestä ja peruskuivatuksesta sekä valtion vesistörakenteiden ylläpidosta. Vesivarojen käytön ja hoidon toimenpitein toteutetaan myös EY:n rakennerahasto-ohjelmien ja maaseutusuunnitelmien tavoitteita.

Maanmittaustehtävät

Tavoitteena on osana valtion peruspalvelutehtävää ylläpitää toimivaa kiinteistöjärjestelmää, huolehtia yleisistä kartastotöistä, edistää paikkatietojen yhteiskäyttöä sekä tyydyttää kartastoalan tutkimustarpeet.

Yhteenveto EU:n rahoittamasta toiminnasta maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla

Vuonna 2000 hallinnonalalle budjetoiduista menoista EU:n tuloja vastaavia menoja on 4 279 milj. mk ja vastaavia kansallisia menoja 2 533 milj. mk. Kun otetaan lisäksi huomioon EU:n jäsenyyteen liittyvä maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki 3 500 milj. mk, hallinnonalan menoista 10 312 milj. mk eli 78 % aiheutuu suoraan EU:n jäsenyydestä. Talousarvioesityksessä on Agenda 2000:n maatalouteen ja maaseudun kehittämiseen liittyvien toimenpiteiden johdosta otettu huomioon menonlisäyksenä 1 089,3 milj. mk (mom. 30.12.43, 45 ja 46 sekä 30.13.47, 13.14.61 ja 62) ja tulolisäyksenä 1 496,4 milj. mk (mom. 12.30.01 ja 02).

Noin 82 % eli noin 5 646 milj. mk EU:lta Suomeen vuonna 2000 saatavista tuloista on maa- ja metsätalousministeriön toimialaan perustuvia tuloja. Tästä valtion budjettitalouteen tuloutuu noin 4 831 milj. mk. Uudella rahastokaudella 2000-2006 maa- ja metsätalousministeriö on edelleen EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ja kalatalouden rahoitusvälineen vastuuviranomainen Suomessa. EU-rahastojen varoilla hoidetaan EU:n yhteisen maatalous- ja kalastuspolitiikan toimeenpano, EU:n interventiotoiminta sekä maaseudun kehittämissuunnitelmaan kuuluvien erilaisten ohjelmaperusteisten järjestelmien ja EU:n tavoite 1 ohjelman ja maaseudun yhteisöaloitteen toimeenpano. Maaseudun kehittämissuunnitelmaan kuuluvia ohjelmaperusteisia järjestelmiä ovat maatalouden ympäristötuki-, luonnonhaittakorvaus-, luopumistuki- ja pellonmetsitysohjelmat sekä tavoite 1 ohjelman ulkopuolisten alueiden 5b-tyyppiset kehittämishankkeet. EU:n alue- ja rakennepoliittisista ohjelmista osallistutaan tavoiteohjelman 1 toteuttamiseen sekä maaseudun yhteisöaloitteen (LEADER III) toteuttamiseen. Viimemainitun rahoitus on kokonaan keskitetty maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle.

Merkittävä osa tavoiteohjelmien ja yhteisöaloitteiden määrärahoista vuonna 2000 kohdistuu rakennerahastokauden 1995-1999 ohjelmien toteuttamiseen. Uuden kauden ohjelmien osalta ao. arviomäärärahamomenteille sisältyy vuotuinen myöntämisvaltuus.

EU-osarahoitteinen toiminta edellyttää maa- ja metsätalousministeriön toimialalla valtion kansallisia varoja vuonna 2000 yhteensä noin 2 550 milj. mk, josta maaseudun kehittämisasetukseen sisältyvien toimenpiteiden toteuttamiseen noin 2 406 milj. mk. Koska EU-osarahoitteiset menot on budjetoitu vuoden 1999 talousarviossa kurssilla 1 euro = 5,8 mk, lisää euron käyttöönotto useissa tapauksissa EU-osarahoitteisten menojen määrää. Tavoiteohjelmien ja yhteisöaloitteiden kehittämishankkeiden osalta allaolevaan taulukkoon on merkitty momentille myönnetty määräraha. Momenteilla on myös yleensä myöntämisvaltuus.

EU:n kokonaan tai osaksi rahoittama toiminta maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla v. 2000, milj. mk:

	EU-tulot	EU-menot	Valtion osuus	EU-meno-momentti	Kansall. momentti	EU-rahasto
Yhteinen maatalouspolitiikka	2 979,8	2 979,8				
EU-tulotuki	2 172,0	2 172,0		30.12.43		EMOTR-T
Interventiotoiminta	805,0	805,0	0,0	Interv. rahasto		EMOTR-T
Puutarhatalouden erityistoimenpiteet	2,8	2,8	0,0	30.13.48		EMOTR-T
Maaseudun kehittämisasetuksen järjestelmät	1 916,4	1 851,4	2 405,4			EMOTR-T
Maatalouden ympäristötuki	774,0	719,0[1)]	568,0[1)]	30.12.45	30.12.45	EMOTR-T
Luonnonhaittakorvaus	952,0	952,0	1 591,0	30.12.46	30.12.46	EMOTR-T
Luopumistuki	129,0	129,0	195,0	30.13.47	30.13.47	EMOTR-T
Pellonmetsitystuki	25,0	15,0[2)]	15,0[2)]	30.13.47	30.13.47	EMOTR-T

Hunajantuotannon ja markkinoinnin kehittäminen	0,4	0,4	0,4	30.13.47	30.13.47	EMOTR-T
Alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma	36,0	36,0	36,0	30.14.61	30.14.62[3]	EMOTR-T
Uudet rakennerahasto-ohjelmat	105,0	94,0	80,0			
Tavoite 1	52,0	46,0	21,0	30.14.61, 30.41.62	30.14.62, 30.41.62[3]	EMOTR-O KOR[4]
Tavoite 2	0	0	16,0	26.98.61	30.14.62	EAKR
Yhteisöaloitteet	21,0	16,0	7,0	30.14.61	30.14.62	EMOTR-O[4]
Horisontaalinen kalatalouden tavoiteohjelma	32,0	32,0	36,0	30.41.62	30.41.62	KOR
Muu toiminta	8,7	8,7	4,9			
Kalatalouden tuottajajärjestöt	1,0	1,0	1,0	30.41.62	30.41.62	KOR
Kalatalouden interventiotoiminta	1,0	1,0	0,0	30.41.62	30.41.62	EMOTR-T
Tilasto- ja tieto- ym. järjestelmät	6,7	6,7	3,9	12.30.01, 12.30.04	useilla eri mom.	mm. EMOTR-T
YHTEENSÄ	5 009,9	4 933,9	2 490,4			
KAUDEN 1995-1999 TAVOITEOHJELMAT JA YHTEISÖALOITTEET						
Tavoite 6						
— maatalous	233,0	56,0	40,0	30.14.61[5]	30.14.62[5]	EMOTR-O
— elintarviketeollisuus	0,0	3,0	0,0	30.14.61	32.30.62	EMOTR-O
— kalatalous	3,0	0,0	0,0	30.41.62	30.41.62	KOR
Tavoite 5b	92,3	62,0	15,0	30.14.61	30.14.62	EMOTR-O
Tavoite 5a, 6-alueen ulkopuolella						
— maatalous	244,0	2,0	0,0	30.14.61[5]	30.14.62[5]	EMOTR-O
— elintarviketeollisuus	29,4	27,0	0,0	30.14.61	32.30.62	EMOTR-O
— kalatalous	15,0	0,0	0,0	30.41.62	30.41.62	KOR
LEADER II	12,0	0,0	0,0	30.14.61	30.14.62	EMOTR-O
INTERREG II	5,3	0,0	5,0	30.14.61	30.14.62	EMOTR-O
PESCA	2,0	0,0	0,0	30.41.62	30.41.62	KOR
YHTEENSÄ	636,0	150,0	60,0			
KAIKKI YHTEENSÄ	5 645,9	5 083,9	2 550,4			
— josta EMOTR-T yhteensä	4 897,9	4 832,9	2 406,2			
— josta EMOTR-O yhteensä	684,0	207,0	77,0			
— josta KOR yhteensä	58,0	38,0	42,0			
— josta muut	6,0	6,0	25,2			
Talousarvio yhteensä	4 830,9	4 278,9	2 532,7			
Interventiorahasto	805,0	805,0	0,0			
MAKERA	10,0	0,0	17,7			

[1] Lisäksi edelliseltä vuodelta siirtyvää määrärahaa 55 milj. mk.

[2] Lisäksi edelliseltä vuodelta siirtyvää määrärahaa 10 milj. mk.

[3] Sekä mom. 32.30.62 ja Ahvenanmaa.

[4] Sekä EAKR valtion rahoitusosuuden osalta, EAKR:n EU-osuus momentilla 26.98.61.

[5] Sekä MAKERA.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1998-2000

	v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk	Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
01. Maa- ja metsätalousministeriö ja työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastot	272 680	258 850	164 000	- 94 850	- 37
02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus	35 888	49 700	58 000	+ 8 300	+ 17
03. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta	3 000	3 000	3 000	—	—
04. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot	71 400	65 200	73 600	+ 8 400	+ 13
12. Maa- ja puutarhatalouden tulotuki	8 529 610	8 090 000	9 522 000	+ 1 432 000	+ 18
13. Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen	594 850	714 000	804 300	+ 90 300	+ 13
14. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen	1 161 793	913 600	564 000	- 349 600	- 38
15. Muut maatalouden menot	133 968	132 850	133 768	+ 918	+ 1
21. Maatalouden tutkimuskeskus	147 474	148 735	149 785	+ 1 050	+ 1
22. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos	13 920	14 372	14 372	—	—
23. Kasvintuotannon tarkastuskeskus	52 577	53 190	60 500	+ 7 310	+ 14
24. Kasvinjalostuslaitos	9 257	8 500	—	- 8 500	- 100
25. Siemenperunakeskus	350	700	976	+ 276	+ 39
31. Metsätalouden edistäminen ja valvonta	600 247	560 573	613 800	+ 53 227	+ 9
32. Metsäntutkimuslaitos	175 650	187 150	201 523	+ 14 373	+ 8
41. Kala-, riista- ja porotalous	217 368	218 842	231 379	+ 12 537	+ 6
42. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos	86 714	89 837	89 037	- 800	- 1
51. Vesivarojen käyttö ja hoito	152 473	129 823	147 500	+ 17 677	+ 14
61. Maanmittauslaitos	275 150	261 210	258 950	- 2 260	- 1
62. Geodeettinen laitos	15 208	15 358	15 400	+ 42	+ 0
71. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos	102 767	106 139	107 419	+ 1 280	+ 1
(99.) Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot	4 500	—	—	—	—
Yhteensä	**12 656 846**	**12 021 629**	**13 213 309**	**+ 1 191 680**	**+ 10**

01. Maa- ja metsätalousministeriö ja työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastot

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö luo edellytykset uusiutuvien luonnonvarojen kestävälle, monipuoliselle käytölle, maaseudun elinkeinojen ja vapaa-ajan toimintojen kehittymiselle, turvaa elintarvikkeiden laadun sekä eläinten ja kasvien terveyden. Ministeriö vastaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kalastuspolitiikan toimeenpanosta Suomessa sekä eläinlääkintätoimien sopeutettamisesta EU:n säännösten puitteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenojen ja henkilöstön arvioidaan jakautuvan vuonna 2000 tehtävittäin seuraavasti:

	milj. mk	htv
Maa- ja puutarhatalous sekä maaseutu	59,9	229
Metsätalous	13,1	34
Kala-, riista- ja porotalous	19,4	41
Eläinlääkintä- ja elintarvikkeet	17,0	44
Vesivarat ja maanmittaus	9,1	24
Keskitetyt tukitehtävät	31,5	92
Yhteensä	150,0	464

Lisäksi ministeriöllä arvioidaan olevan käytettävissä 4 milj. mk vuodelta 1999 siirtyviä määrärahoja.

Maa- ja metsätalousministeriön vastuulla olevien ohjelmaperusteisten maaseudun kehittämishankkeiden sekä elinkeinokalatalouden kehittämishankkeiden valvonta keskitetään maa- ja metsätalousministeriöön.

Maa- ja metsätalousministeriön tehtäviä valtion aluehallinnossa hoitavat työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastot. Keskusten maaseutuosastojen tulostavoitteita on tämän pääluokan selvitysosan perustelujen lisäksi esitetty myös kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan luvussa 32.10 siltä osin kuin tavoitteet ovat yhteisiä keskusten muiden osastojen kanssa. Euroopan unionin jäsenyyden johdosta vuonna 2000 tarvitaan maaseutuosastoissa edelleen lisää voimavaroja etenkin EU:n osaksi tai kokonaan rahoittamien tukien valvonnan saattamiseksi määrällisesti kaikilta osin komission edellyttämälle tasolle. Työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastot suorittavat EMOTR-T:n rahoittamien maatalous- ja maaseutuyrittäjille maksettavien tukien valvonnat, lukuunottamatta ohjelmaperusteisia maaseudun kehittämishankkeita. Maaseutuosastot suorittavat myös eräiden interventiotoimenpiteiden sekä EMOTR-O:n rahoittamien tavoite 1 alueella myönnettävien investointitukien ja nuorten viljelijöiden käynnistämistuen valvonnat. Lisäksi maaseutuosastot suorittavat eräisiin maatalouden kansallisiin tukiin liittyviä valvontoja. Valvontakäyntien määrä lisääntyy noin 17 400 käynnillä, ja tiloilla on tarpeen tehdä noin 47 000 käyntiä. Myös EU-säännösten edellyttämää kalastuksen sekä kalansaaliiden purkauksen ja kaupan valvontaa on tarkoitus tehostaa. Työvoima- ja elinkeinokeskukset vastaavat siitä, että tuki- ja valvontajärjestelmien hoidon edellyttämät voimavarat turvataan rahoituskorjausten välttämiseksi.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastojen toimintamenojen ja välttämättömän henkilöstön arvioidaan jakautuvan vuonna 2000 tehtävittäin seuraavasti (vertailuna vuosien 1994 ja 1999 henkilöjakauma):

	Henkilöstö, htv			Menot, milj. mk
	1994	1999	2000	2000
Maaseudun kehittäminen	15	65	65	15,2
Maatilojen kehittäminen	158	84	84	19,7
Tuki- ja valvontatehtävät	12	137	189	41,7
Tuotannonohjaus	38	26	26	6,1
Ympäristöasiat	12	37	37	8,7
Kasvintuotannon valvonta ja tarkastus	15	25	25	5,6
Maksuliikenne ja muu hallinto	123	105	105	24,5
Maatalous yhteensä	373	479	531	121,5
Kalatalous	51	57	59	15,5
Yhteensä	424	536	590	137,0

Vuonna 1999 työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastojen voimavaroista palkkausmenot on osoitettu momentilla 30.01.23 ja muut kulutusmenot momentilla 32.10.22. Vuonna 2000 kaikki työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastojen tarvitsemat toimintamenot budjetoidaan kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokkaan momentille 32.10.22. Tämän johdosta momentille 32.10.22 siirretään momentilta 30.01.(23) palkkausmenoja 100 000 000 mk ja momentilta 30.02.21 tietoliikennemenoja 1 100 000 mk. Momentin 32.10.22 määrärahassa arvioidaan vuonna 2000 olevan maaseutuosastojen toimintamenoihin käytettävissä 137,0 milj. mk.

21. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 150 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös eräiden Suomen tekemien kalastusta koskevien sopimusten valvonnasta aiheutuvien menojen sekä kalastuslain (286/1982) 14 §:n mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 267 000 mk yhden henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtona momentilta 30.61.21, 4 700 000 mk EU:n yhteisen maatalouspolitiikan, kalastuspolitiikan ja EU:n rakennetukien valvonta-asetuksen mukaisten toimeenpanotehtävien menoina ja 120 000 mk valtion henkilöstöravintoloiden tilakustannuksina.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon Tenojoen kalastuslupamaksutuloista vuonna 1999 valtiolle kuuluvaksi arvioitu osuus 250 000 mk. Tenojoen kalastuslupatuloista vuonna 2000 kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41. Kalastuksen valvontamenoina on otettu huomioon 2 770 000 mk, jota vastaavat EU:n osuuksien tuloutukset on otettu huomioon momentilla 12.30.04.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 700 000 mk maatalouden valvontatehtäviä varten, mistä 350 000 mk tuloutuu EU:lta momentille 12.30.01.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus hoitaa maksutta ministeriön eräitä taloushallinto-, tietohallinto- ja muita hallinnon palvelutehtäviä sekä huolehtii ulkopuolisten tietojärjestelmäpalveluiden kustannuksista. Näistä tehtävistä aiheutuvat menot, noin 49 000 000 mk, on budjetoitu momentille 30.02.21. Ministeriön tehtävien hoitamiseen liittyvät ulkomaanmatkat ja muut kansainvälisen toiminnan erillismenot on budjetoitu momentille 30.04.26.

2000 määräraha	150 000 000
1999 määräraha	144 850 000
1999 lisämääräraha	1 500 000
1998 tilinpäätös	149 000 000

22. Tietojärjestelmien kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmien kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Momentin määrärahaa saa käyttää myös sellaisten laitteiden tai ohjelmistojen hankintaan, joiden arvo on yli 50 000 mk tai joiden taloudellinen pitoaika on yli kolme vuotta.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän uudistaminen	7 500 000
Eläinlääkinnän järjestelmien toteuttaminen	1 500 000
Järjestelmien EURO-muutokset	1 000 000
Markkinajärjestelmien edelleen kehittäminen	1 500 000
TE-keskusten käsittelyjärjestelmien toteuttaminen	2 500 000
Yhteensä	14 000 000

Määrärahaa käytetään lähinnä Euroopan unionin jäsenyyteen liittyvien maataloushallinnon tietojärjestelmien kehittämiseen. EU-osuuden loppuerä vuonna 1999 toteutetuista kehittämistoimenpiteistä on otettu huomioon momentin 12.30.01 tulona.

2000 määräraha	14 000 000
1999 määräraha	14 000 000
1998 tilinpäätös	9 000 000

(23.) Työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Luvun perusteluihin viitaten momentti on poistettu talousarviosta ja sille vuoden 1999 talousarviossa työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastojen palkkausmenojen maksamiseen osoitettu 100 000 000 markan määräraha on siirretty momentille 32.10.22.

1999 määräraha	100 000 000
1999 lisämääräraha	2 000 000
1998 tilinpäätös	114 680 000

02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus on palveluyksikkö, joka huolehtii sille laissa määrätyistä tilasto-, rekisteri- ja tietohallintotehtävistä ja tietohallinnon asiantuntijapalveluista sekä hoitaa maa- ja metsätalousministeriön ja sen hallinnonalan talous-, henkilöstö- ja muita hallintotehtäviä sen mukaan kuin maa- ja metsätalousministeriö on määrännyt tai asianomainen virasto ja tietopalvelukeskus ovat sopineet. Tietopalvelukeskuksen toiminnasta pääosa on maa- ja metsätalousministeriön ja sen hallinnonalan muiden virastojen ja laitosten vastuulle kuuluvissa tehtävissä tarvittavien palveluiden tuottamista. Tietopalvelukeskus toteuttaa tehtäviä hoitaessaan maa- ja metsätalousministeriön asettamia tavoitteita.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2000 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut tietopalvelukeskukselle alustavasti seuraavat *tulostavoitteet*:

— Laskenta- ja seurantajärjestelmät tuottavat oikeat ja riittävät tiedot sekä palvelutoiminnasta että viraston muusta toiminnasta.

— Tietopalvelukeskus toimeenpanee FAO:n suositusten ja EU:n maatalouden rakennetilastoasetuksen (Neuvoston asetus 571/88) mukaisen maatalouslaskennan, jonka ensimmäiset tulokset valmistuvat huhtikuun 2001 loppuun mennessä.
— Tilastojen ja tilastojulkaisujen valmistumista nopeutetaan.

	Viikkoa viiteajankohdasta 1998	2000
Maidon- ja lihantuotantoa koskevat kuukausitilastot	5	4-5
Maatilatilastollinen vuosikirja ja maatilarekisterijulkaisu	54	52
Puutarhayritysrekisteri	22	20

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2000 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut tietopalvelukeskukselle alustavasti seuraavat *palvelutavoitteet*:
— Maa- ja metsätalousministeriö ja tietopalvelukeskus sopivat tulossopimuksessa tietopalvelukeskuksen tehtävistä ja palveluiden mitoituksesta ja laadusta. Tietopalvelukeskus ja asianomainen virasto tai laitos sopivat tulossopimuksen perusteella tehtävissä palvelusopimuksissa tehtävien yksityiskohdat.

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen (TIKE) palvelujen ja tehtävien bruttomenot vuonna 2000 käyttäjittäin (arvio), milj. mk:

Palvelu	MMM[1)]	TIKE	MUUT[2)]	Yhteensä	Jakautuma (%)
Tilasto	4,5	13,0	0,4	17,9	25
Talous	16,9	1,3	3,5	21,7	30
Tietohallinto	20,1	2,1	0,7	22,9	32
Hallinto- ja virastopalvelut	3,5	2,7	0,3	6,5	9
Johto	0,8	1,9	0,1	2,8	4
Yhteensä	45,8	21,0	5,0	71,8	100
Jakautuma (%)	64	29	7	100	

1) MMM = Maa- ja metsätalousministeriö (sis. myös aluehallinnon)
2) MUUT = Mm. Kasvintuotannon tarkastuskeskus, Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos, Geodeettinen laitos, MAKERA sekä eräitä hallinnon ulkopuolisia käyttäjiä

Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen palvelujen ja tehtävien bruttomenot ja tulot vuosina 1998-2000, milj. mk:

	Toimintamenot (bruttomenot)			Vastaavat tulot		
	1998	1999	2000	1998	1999	2000
Palvelu/tehtävä	TP	TA	TAE	TP	TA	TAE
Tilasto	11,6	10,5	17,9	1,3	0,7	0,7
Talous	21,9	21,3	21,7	13,5	11,9	12,3
Tietohallinto	19,2	22,7	22,9	9,4	-	0,3
Hallinto- ja virastopalvelut	5,7	5,9	6,5	0,1	-	0,3
Johto	1,9	2,0	2,8	0,1	-	0,1
Yhteensä	60,3	62,4	71,8	24,4	12,7	13,8

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1998 toteutuma		1999 ennakoitu		2000 TAE	
	Julkisoik.	Muut	Julkisoik.	Muut	Julkisoik.	Muut
Maksullisen toiminnan tulot tmk	13 457	9 328	11 300	1 100	11 730	1 800
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	13 418	9 180	10 962	841	11 600	1 745
Käyttöjäämä tmk	39	148	338	259	130	55
— % tuloista	0,3	1,5	3,0	23,5	1,1	3,0
Osuus yhteiskustannuksista tmk	126	106	297	230	126	44
Ylijäämä/Alijäämä tmk	-87	42	41	29	4	11
— % tuloista	-0,6	0,5	0,4	2,6	0,0	0,6

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 58 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös eräiden EU-hankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen palvelutoiminnan tuloina 13 530 000 mk, missä lisäystä on 1 130 000 mk sekä EU:lta saatavina ja muina tuloina 250 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon bruttomenojen lisäyksenä 3 830 000 mk tietojärjestelmien ylläpito- ja muina laitoksen käyttömenoina sekä 6 700 000 mk maatalouslaskennan suorittamisesta aiheutuvina menoina. Kun vähennyksenä otetaan huomioon 1 100 000 mk TE-keskusten maaseutuosastojen tietoliikennemenojen siirto momentille 32.10.22, bruttomenojen lisäykseksi jää 9 430 000 mk.

Vuonna 2000 toteutetaan kaikissa FAO:n jäsenmaissa maatalouslaskenta. Suomen maatalouslaskennan kokonaiskustannuksiksi on arvioitu 11 000 000 mk, mistä on budjetoitu 1 300 000 mk vuonna 1999. EU:n rahoitusosuus maatalouslaskennasta, noin 6 000 000 mk tuloutunee vuosina 2001 ja 2002.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	71 780 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	12 327 000
Muut toimintamenot	59 453 000
Bruttotulot	13 780 000
Maksullisen toiminnan tulot	13 530 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	11 730 000
— muut suoritteet	1 800 000
Muut tulot	250 000
Nettomenot	58 000 000
2000 määräraha	58 000 000
1999 määräraha	49 700 000
1999 lisämääräraha	-1 000 000
1998 tilinpäätös	35 888 000

03. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta

Selvitysosa: Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta käsittelee muutoksenhakuviranomaisena maaseutuelinkeinohallinnon, lähinnä työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastojen sekä riistanhoitopiirien ja kalastusalueiden päätöksistä tehtyjä valituksia ja ns. prosessuaalisia kanteluja. Säännösten moniportaisuus ja tulkinnanvaraisuus sekä varsinkin alemmanasteisten säännösten ja määräysten osalta usein tapahtunut muuttaminen on vaikeuttanut ja hidastanut huomattavasti asioiden valmistelua ja ratkaisemista.

Maaseutuelinkeinojen valituslautakunnan työtä kuvaavia tunnuslukuja:

	1994	1995	1996	1997	1998	1999 arvio	2000 arvio
Saapuneet uudet valitusasiat, kpl	707	643	503	419	442	400	400
Annetut päätökset, kpl	763	735	464	390	432	425	425

Vuodesta 1996 alkaen valitusasian käsittelyaikatavoitteena on ollut keskimääräinen noin 5 kuukauden käsittelyaika. Asetettu tavoite on pystytty vuosittain alittamaan, mutta vuodesta 1996 vuoteen 1998 keskimääräinen käsittelyaika on noussut noin yhdellä kuukaudella 3,8 kuukaudesta 4,8 kuukauteen. Käsittelyajan pidentymiseen on vaikuttanut mm. se, että valituslautakunta ryhtyi vuonna 1997 pääsääntöisesti varaamaan valittajalle tilaisuuden vastaselityksen antamiseen. Samoin käsittelyajan pidentämiseen on vaikuttanut valitusasioiden erilaisuus. Myös tukien valvontoihin liittyneet valitukset ovat olleet aikaa vieviä. Kuitenkin tavoitteena on edelleen säilyttää valittajien oikeusturvan kannalta kohtuullinen viiden kuukauden keskimääräinen käsittelyaika.

Valituslautakunnan päätöksistä joitakin poikkeuksia lukuunottamatta voi valittaa suoraan korkeimmalle hallinto-oikeudelle tai hakea korkeimmalta hallinto-oikeudelta valituslupaa. Vuonna 1997 kaikista valituslautakunnan antamista päätöksistä 14,6 % johti jatkovalituksen tekemiseen tai valitusluvan hakemiseen. Vastaava määrä vuonna 1998 oli 12,7 %. Tavoitteeksi näille vuosille oli asetettu korkeintaan 15 prosentin jatkovalitusten määrä. Tavoitteena on pitää ratkaisujen laatu sellaisella tasolla, että korkeimmalle hallinto-oikeudelle valituslautakunnan päätöksistä tehtävien jatkovalitusten määrä jäisi alle 15 prosentin.

Valituslautakunnan päätöksistä peritään pääsääntöisesti 500 markan käsittelymaksu. Annetuista päätöksistä noin 82 % on ollut vuosina 1997 ja 1998 maksullisia. Eräiden neuvoston asetusten säännöksistä johtuen tulee maksullisten päätösten lukumäärä hieman laskemaan. Valituslautakunta arvioi antavansa maksullisia päätöksiä vuonna 2000 noin 75-80 %.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2000 määräraha	3 000 000
Momentille myönnetään 3 000 000 mk.	1999 määräraha	3 000 000
	1998 tilinpäätös	3 000 000

04. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut menot

25. Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eläintautien vastustamisesta ja ennaltaehkäisemisestä, eläinsuojelusta ja muusta eläinlääkintähuollosta, koulutuksesta, eläinlääkäreiden erikoistumisesta ja toimituspalkkioista sekä tutkimusapurahojen myöntämisestä ja tilapäisen työvoiman palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään kymmentä henkilötyövuotta, josta enintään seitsemän eläinlääkäreiden erikoistumiseen, vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 500 000 mk EHEC-bakteerin vastustamista ja ennaltaehkäisemistä selvittävän tutkimuksen menoina, mistä EU:n rahoitusosuus 250 000 mk on otettu huomioon momentin 12.30.04 tulokertymässä.

Tutkimusapurahoja on tarkoitus myöntää eläinkokeille vaihtoehtoisia menetelmiä selvittävään ja kotieläinten terveydenhuoltoon ja

niiden elintarviketuotantoon liittyviin tutkimuksiin.

2000 määräraha	6 500 000
1999 määräraha	6 000 000
1998 tilinpäätös	5 103 614

26. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhteistyöstä kansainvälisten järjestöjen puitteissa, solmituista kansainvälisistä ja valtioiden välisistä sopimuksista ja muusta alan kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön toimialan lähialueyhteistyöhankkeiden valmistelusta ja hallinnoinnista aiheutuviin menoihin sekä kansainvälisen taloudellis-teknologisen yhteistyön edistämiseen tähtäävien selvitysten hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan tilapäisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

2000 määräraha	13 000 000
1999 määräraha	8 000 000
1998 tilinpäätös	17 000 000

27. Yhteistutkimukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 39 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lähinnä eri virastojen, laitosten tai muiden yksiköiden yhteistyönä suoritettavasta hallinnonalan strategista valmistelua sekä hallinnonalan vastuulla olevien elinkeinojen kehittämistä tukevasta tutkimustoiminnasta ja tämän tutkimustoiminnan ohjauksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää palkkaus- ja muista kulutusmenoista, tutkimushankkeiden asiantuntija-arvioinneista ja valtion virastoihin tai laitoksiin tapahtuvista sijoitusmenoiksi luettavista laitehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen maa- ja metsätalousministeriön tarkemmin määräämällä tavalla. Määrärahaa saa käyttää myös eurooppalaisten tutkimushankkeiden rahoittamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään 95 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Luonnonvarojen kestävä käyttö	1 700 000
Geoinformaatiotutkimus	1 700 000
Luonnon monimuotoisuustutkimus	3 000 000
Maatalous ja elintarvike	6 500 000
Metsätalous	7 000 000
Kala- ja riistatalous	1 800 000
Vesivarat ja talousvesi	2 200 000
Eurooppalainen tutkimusyhteistyö	3 800 000
Klusteritutkimus	10 900 000
Hallinnonalan johtamisen ja suunnittelun kehittäminen	400 000
Yhteensä	39 000 000

Luonnonvarojen kestävä käyttö

Määrärahalla rahoitetaan tutkimusalueen tietopohjan laajentamiseen tarvittavaa ajankohtaista tutkimusta sekä luonnonvarojen käytöstä aiheutuvien haitallisten ympäristövaikutusten vähentämistä ja siihen liittyvää kehittämistä palvelevia tutkimushankkeita. Hankkeiden rahoituspäätöksiä tehtäessä otetaan huomioon erityisesti ministeriön luonnonvarastrategian linjaukset sekä vesiensuojelun tavoiteohjelman pohjalta nousevat tietotarpeet.

Geoinformaatiotutkimus

Määrärahalla tuotetaan tutkimustietoa, jolla edistetään kiinteistöjärjestelmän ylläpitoa sekä paikkatietojen yhteiskäyttöä ja kehitetään yleistä karttatuotantoa. Tutkimustietoa käytetään erityisesti kehitettäessä kiinteistönmuodostamislainsäädäntöä, kiinteistönarviointimenetelmiä, kaukokartoitusaineistojen laskenta- ja analysointimenetelmiä sekä numeerista karttatuotantoa ja paikkatietojen yhteiskäyttöä.

Luonnon monimuotoisuustutkimus

Määrärahalla osallistutaan Suomen Akatemian käynnistämään ja koordinoimaan biodiversiteettitutkimuksen FIBRE-ohjelmaan.

Maatalous- ja elintarviketutkimukset

Määrärahalla rahoitetaan maataloudellisen tutkimuksen neuvottelukunnan aloitteesta

käynnistettyjä laajoja tutkimusohjelmia (Kotieläinten tuotantoympäristö-, Peruna-, Kauraohjelma) ja Maitotutkimusohjelman sekä muutamien laajahkojen yksittäisten tutkimushankkeiden loppuun saattamista. Varoja käytetään myös erityisesti elintarvikkeiden laatuun ja turvallisuuteen kohdistuvaan ja säädösvalmistelua sekä tarkastustoimintaa tukevaan tutkimukseen ja menetelmien kehittämiseen. Eläinlääkinnän osalta painopistealoina ovat eläintautien tutkimus ja elintarvikkeiden turvallisuus. Uusia tutkimusohjelmia valmistellaan maa- ja metsätalousministeriön vuosiksi 1997-2000 hyväksymän tutkimuspoliittisen linjauksen painotusten ja tutkimuslaitosten kansainvälisten arviointien suositusten pohjalta. Uusissa tutkimusohjelmissa painotetaan maatalouspoliittisen ohjelmatyöryhmän ehdottamien tuotealakohtaisten strategioiden kehittämiseen liittyviä tutkimustarpeita.

Metsätaloustutkimukset

Määrärahalla rahoitetaan ajankohtaisia metsäpolitiikan valmistelua ja käytännön metsätaloutta palvelevia yhteistutkimushankkeita. Metsätalouden suunnittelun kehittäminen muodostaa erään kasvavan tutkimuksen painoalan. Määrärahalla on tarkoitus kattaa tutkimustoiminnan ohjauksesta aiheutuvia menoja ja tutkimustoiminnan kehittämistä palvelevia tehtäviä.

Kala- ja riistataloudelliset tutkimukset

Määrärahalla rahoitetaan ensisijaisesti kalanviljelyä ja kalan teollista elintarvikekäyttöä palvelevaa tutkimusta sekä Saimaan-tutkimuksen puitteissa toteutettavaa suurjärvitutkimusta ja uhanalaisten kalalajien hoitotoiminnan järjestämiseen liittyvää tutkimusta. Puheena olevaa määrärahaa käytetään riistatalouspuolella ensisijaisesti hirvieläinten ja suurten petoeläinten kantojen arviointia koskevien selvitysten laatimiseen.

Vesivaroihin ja talousveteen liittyvät tutkimukset

Määrärahalla toteutetaan ministeriön hallinnonalan vesivarastrategian sekä vesivarojen käytön ja hoidon tutkimus- ja kehittämistoiminnalle laadittujen suuntaviivojen mukaisia tutkimus- ja kehittämishankkeita. Määrärahaa käytetään myös Teknologian kehittämiskeskuksen vesihuollon teknologiaohjelman ja Suomen Akatemian ympäristöterveyden tutkimusohjelman talousveden laatua käsittelevien tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Eurooppalainen tutkimusyhteistyö

Määrärahalla on tarkoitus rahoittaa EU:n 5. tutkimuksen ja teknologisen kehittämisen puiteohjelmaan liittyviä yhteistutkimuksia ministeriön toimialalla. Määrärahalla on tarkoitus myös tukea kansainväliseen tutkimusyhteistyöhön valmistautuvia tutkijaryhmiä ja tähän yhteistyöhön liittyviä muita hankkeita.

Klusteritutkimus

Määrärahaa käytetään elintarvike- ja metsäklustereita koskevien ja edelleen käynnissä olevien hankkeiden vaatimaan jatkorahoitukseen. Metsäklusterin osalta Suomen Akatemian ja Tekesin ja maa- ja metsätalousministeriön yhteisrahoitteisten hankkeiden jatko vaatii ministeriön osalta 2-3 vuoden jatkorahoitusmahdollisuutta. Elintarvikeklusterin hankkeiden jatkorahoitustarpeiden lisäksi elintarvikeklusterin rahoitusta suunnataan erityisesti elintarviketurvallisuuden parantamiseen kohdistamalla tutkimusta mm. elintarviketeollisuuden valmistus- ja pakkausprosessien turvallisuusriskeihin. Elintarvikeklusterin rahoituksen piiriin nostetaan myös puutarhatuotantoketjun kysymykset erityisesti keskeisten puutarhamarjojen osalta. Uutena lisärahoitusta edellyttävänä alueena käynnistetään luonnonvarojen kestävän käytön klusteriin kuuluvan tutkimuksen koordinaatio ja kehittäminen. Klusterin kehittämisen perusta on monissa tutkimustarpeissa, jotka liittyvät erityisesti valtioneuvoston periaatepäätökseen vesiensuojelun tavoitteiksi vuoteen 2005 (19.3.1998). Keskeiset klusterin tutkimusaiheet liittyvät maatalouden vesistökuormituksen vähentämiseen vähintään 50 %:lla, maatalousympäristön monimuotoisuuteen, maatalouden ympäristöpolitiikan suunnitteluun ja päätöksenteon kasvaviin tietotarpeisiin sekä vaikutusten seurantaan. Klusteritutkimukseen voidaan ohjata myös muita tämän momentin eri käyttötarkoituksiin varattuja yhteistutkimusvaroja. Eri käyttötarkoitusten määrärahoja voidaan käyttää myös

ministeriön sektoritutkimuksen tavoitteita palveleviin hankkeisiin horisontaalisissa tutkimusohjelmissa kuten esim. Suomen Akatemian globaalimuutoksen tutkimusohjelmassa.

Hallinnonalan johtamisen ja suunnittelun kehittäminen

Määrärahaa käytetään hallinnonalan virastojen vireillä oleviin arviointeihin ja jo tehtyjen arviointien suositusten toteuttamisesta aiheutuviin menoihin.

2000 määräraha	39 000 000
1999 määräraha	38 100 000
1998 tilinpäätös	36 200 000

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön toimialaan liittyvien jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusosuuksien maksamiseen kansainvälisille organisaatioille sekä muihin kansainvälisten sitoumusten aiheuttamiin ulkomaille meneviin maksuihin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

2000 määräraha	15 100 000
1999 määräraha	13 100 000
1998 tilinpäätös	13 096 376

(11.) EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin (EU)

Selvitysosa: Luku on poistettu talousarviosta ja sen momentti 61 on siirretty luvun 30.14 vastaavaksi momentiksi.

12. Maa- ja puutarhatalouden tulotuki

Selvitysosa: Epäedullisista luonnonoloista, pientilavaltaisesta tuotantorakenteesta ja muista Suomen maatalouden erityispiirteistä johtuen tuotantokustannukset muodostuvat meillä korkeiksi. Markkinoilta saatavat myyntitulot eivät kata tuotannosta aiheutuvia kustannuksia. Maatalouden toimintaedellytysten ja tuotannon kannattavuuden turvaamiseksi sekä viljelijäväestön kohtuullisen tulotason varmistamiseksi maataloutta tuetaan budjettivaroin. Maatalouden tulotuki muodostuu EU:n kokonaan tai osittain rahoittamista tukimuodoista ja kansallisesta tuesta.

Maatalouden taloudellisen toimintaympäristön muutos

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistus, alue- ja rakennepolitiikassa ja siirtymäkauden päättymisen vuoksi kansallisissa tukijärjestelmissä tapahtuvat muutokset muuttavat maatalouden taloudellista toimintaympäristöä merkittävästi vuodesta 2000 lähtien.

Yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksella (Agenda 2000) pyritään varautumaan EU:n itälaajenemiseen ja vuonna 1999 käynnistyvään WTO-neuvottelukierrokseen. Markkinajärjestelmien uudistuksen keskeisenä tavoitteena on parantaa eurooppalaisen maatalouden kilpailukykyä sisä- ja ulkomarkkinoilla. Tavoite toteutetaan laskemalla tuottajahintoja lähemmäs maailmanmarkkinahintatasoa ja korvaamalla viljelijöille tästä aiheutuvia tulonmenetyksiä suoralla EU:n tulotuella. Uudistus toteutetaan asteittain siten, että se on kokonaisuudessaan voimassa markkinointivuonna 2007/2008.

Tukiehdoissa kiinnitetään aikaisempaa enemmän huomiota tuotantomenetelmien ympäristöystävällisyyteen sekä tuotteiden turvallisuuteen ja laatuun. Suomelle keskeisistä maataloustuotteista tuotekohtaisten uudistusten piirissä ovat suoranaisesti viljat, öljy- ja valkuaiskasvit, tärkkelysperuna, naudanliha ja maito. Uudistuksen taloudelliset vaikutukset kohdistuvat välillisesti myös muihin tuotteisiin.

Uudistuksen myötä yhteinen maatalouspolitiikka ja maaseudun kehittäminen pyritään integroimaan tiiviimmäksi kokonaisuudeksi. Tähän tähtää myös se, että aiemmin erilliset CAPin liitännäistoimenpiteitä ja maatalouden rakennetoimenpiteitä koskevat asetukset kootaan nyt yhdeksi maaseudun kehittämisasetukseksi. Suomen kannalta keskeisistä tukimuodoista se sisältää muiden muassa luonnonhaittakorvauksen, maatalouden ympäristötuen sekä maatalouden rakenteen ja maaseudun toimintaedellytysten kehittämiseen tähtäävät tukimuodot.

EU:n tukijärjestelmää täydentävän kansallisen tuen rakenne muuttuu. Liittymissopimuksessa siirtymäkaudeksi sovitut tukimuodot päättyvät vuonna 1999. Etelä-Suomen maatalouden kansallisten tukien jatkosta neuvotellaan komission kanssa vuoden 1999 aikana. Osa tukimuodoista, kuten pohjoinen tuki ja kasvinviljelyn kansallinen tuki, ovat voimassa toistaiseksi.

Tuottajahintojen kehitys

Yhteismarkkinoilla toimittaessa maataloustuotteiden tuottajahinnat määräytyvät suurelta osin elintarviketeollisuuden kilpailukyvyn perusteella. Yritysten välinen kiristynyt kilpailutilanne niin yhteismarkkinoilla kuin kotimaassakin heijastuu myös tuottajahintoihin. Kotimaisen raaka-aineen hintataso ei voi merkittävästi poiketa keskeisten kilpailijamaiden hintatasosta. Maatalouden tuettoman tuottajahintaindeksin mukaan vuonna 1998 tuottajahinnat olivat keskimäärin prosentin edellisvuotta korkeammalla tasolla. Kasvinviljelytuotteiden hinnat nousivat 2,7 % ja kotieläintuotteiden hinnat 0,3 % edellisvuodesta. Yksittäisten tuotteiden ja tuoteryhmien väliset hintakehityserot ovat kuitenkin suuria.

Maatalouden tuet

Suomen maatalouden tukijärjestelmä muodostuu yhteisen maatalouspolitiikan mukaisista tukimuodoista, joita kansalliset tuet täydentävät. Tukien merkitys viljelijöiden tulonmuodostuksessa ja maataloustuotannon kannattavuuden turvaamisessa on keskeinen. Maatalouden ennakollisen kokonaislaskelman mukaan vuonna 1998 tukien osuus maa- ja puutarhatalouden kokonaistuotosta oli keskimäärin 41 %. Perusmaataloudessa se oli 44 % ja puutarhataloudessa ml. kasvihuonetuotanto 15 %.

Viljelijöiden työpalkaksi ja tuotantoon sitoutuneen oman pääoman koroksi jäävästä maataloustulosta tukien osuus oli puutarhataloudessa 63 %, kun se perusmaataloudessa oli 171 % (maa- ja puutarhataloudessa keskimäärin 161 %). Käytännössä tämä merkitsee sitä, että tuottajahintoina saaduilla tuotoilla pystyttiin perusmaataloudessa kattamaan muuttuvat kustannukset kokonaisuudessaan, mutta kiinteät kustannukset vain osittain.

Vuosien 1998-2000 tuotannoille maksettavat maa- ja puutarhatalouden tuet, milj. mk:

	Vuodelle 1998 maksettu tuki (arvio)	Arvio vuodelle 1999	Arvio vuodelle 2000
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (mom. 30.12.41)	3 665	3 567	3 500
EU-tulotuki yhteensä (mom. 30.12.43)	1 629	1 600	2 172
Ympäristötuki yhteensä (mom. 30.12.45)	1 637	1 690	1 287[1)]
— valtion osuus	821	849	568
— EU:n osuus	816	841	719
Luonnonhaittakorvaus yhteensä (mom. 30.12.46)[2)]	1 643	1 734	2 543
— valtion osuus	1 197	1 213	1 591
— EU:n osuus	446	521	952
Yhteensä	8 574	8 591	9 502
— valtion osuus	5 683	5 629	5 659
— EU:n osuus	2 891	2 962	3 843
— EU:n osuus (%)	34	34	40

1) Lisäksi edelliseltä vuodelta siirtyvää määrärahaa 110 milj. mk, josta puolet on EU:n osuutta.

2) Vuonna 2000 momentilta maksetaan sekä valtion että EU:n osuus. Aikaisemmin EU:n osuus mom. 30.(11.61). Vuoden 1999 lukuun sisältyy myös aiempien vuosien määrärahoista maksettavia EU-osuuksia.

Tukien maksatusaikataulusta johtuen eräiden tukien maksatus ajoittuu kahdelle budjettivuodelle.

Vuonna 1998 yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän (IACS) kautta tukea maksettiin noin 85 100 tilalle, mikä on 3 300 tilaa vähemmän kuin vuonna 1997. Vuodesta 1995 tilojen määrä on alentunut 10 500 tilalla. Tuotantotoimintaa harjoittavia tiloja, jotka eivät ole hakeneet tai saaneet tukea, arvioidaan olevan 2 000-3 000.

Kustannukset

Maatalouden kokonaislaskelman, joka ottaa huomioon hintakehityksen ohella myös panoskäytön muutokset, mukainen maa- ja puutarhatalouden kokonaiskustannus säilyi vuonna 1998 edellisvuoden tasolla.

Vuosien 1996 ja 1997 vähäinen tuotantopanosten hintojen nousu taittui vuonna 1998. Tuotantopanosten hinnat laskivat tuotantopanosten hintaindeksillä mitattuna vajaat 2 %. Suhteellisesti eniten vuoteen 1997 verrattuna aleni energian hinta (-8,4 %). Rehujen hinnat laskivat 4 % ja lannoitteiden hinnat 2,9 %. Sen sijaan investointikustannukset nousivat prosentin. Maatalouden kokonaislaskelman mukainen maa- ja puutarhatalouden korkokustannus vuonna 1998 oli 776 milj. mk, mikä on 38 milj. mk (4,6 %) edellisvuotta alempi. Korkokustannusten lasku johtuu pääosin luottokannan pienenemisestä runsaalla 260 milj. markalla. Vuonna 1998 luottojen keskikorko oli 6,4 %, mikä on 0,1 prosenttiyksikköä alempi kuin vuonna 1997.

Maataloustulon kehitys

Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen (MTTL) laatiman kokonaislaskelman perusteella vuonna 1998 maa- ja puutarhataloudessa viljelijöiden työpalkaksi ja tuotantoon sijoitetun oman pääoman koroksi jäi maataloustuloa 5,3 mrd. mk, mikä on 0,9 mrd. mk (14,2 %) edellisvuotta vähemmän. Maataloustulon laskua vuodesta 1997 selittävät kasvukauden huonot sääolosuhteet, sianlihan tuottajahintojen lasku ja maatalouden tukien aleneminen. Vuonna 1998 kasvinviljelytuotto jäi 0,4 mrd. mk (17 %) edellisvuotta pienemmäksi johtuen sekä myyntimäärien että hintojen laskusta. Satovahinkojen taloudelliset vaikutukset vaikuttavat vielä vuoden 1999 taloudelli-

seen tulokseen mm. lisääntyvän ostorehujen käyttötarpeen kautta. Laskelmassa vuoden 1998 sadolle maksettavat satovahinkokorvaukset kohdentuvat vuodelle 1999. Kotieläintuoton lasku 0,2 mrd markalla johtui pääosin sianlihan tuottajahintojen laskusta. Maksettujen tukien määrä jäi 0,3 mrd. mk edellisvuotta pienemmäksi. Vuosien 1992-1994 keskimääräisestä tasosta maataloustulo on alentunut 2,3 mrd. mk eli 30,5 %. Vuonna 1997 maataloustulo jäi 1,4 mrd. mk (-19,2 %) vuosien 1992-1994 keskiarvoa alemmalle tasolle.

Maa-ja puutarhatalouden nimellishintainen kokonaislaskelma vuosina 1992-1998, mrd. mk

	1992-1994 keskimäärin	1995	1996	1997	1998 ennakoitu
Kokonaistuotto yhteensä, josta	25,3	22,3	21,7	21,4	20,6
— markkinahintaiset myyntitulot	20,4	11,4	12,0	12,2	11,7
— tuet	4,4	10,6	9,3	8,8	8,5
— muut tuotot (mm. vuokrat)	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4
Maatalouden kustannukset yhteensä, josta	17,7	15,0	15,3	15,3	15,3
— poistot, korot ja vuokrat	6,5	5,7	5,6	5,4	5,3
— muut kustannukset	11,2	9,3	9,7	9,9	10,0
Maataloustulo	7,6	7,3	6,4	6,2	5,3
Muutos edellisestä vuodesta					
— mrd. mk		-0,3	-0,9	-0,3	-0,9
— %		-3,8	-12,4	-4,1	-14,2

Maataloustuotannon määrän ja omavaraisuusasteen kehittyminen

Vuonna 1998 maidontuotanto säilyi likimain edellisvuoden tasolla. Sen sijaan naudanlihan, lampaanlihan ja kananmunien tuotanto jäi selvästi edellisvuotta pienemmäksi. Siipikarjanlihan tuotannon voimakas kasvu jatkui myös vuonna 1998, jolloin tuotanto oli 15,8 % edellisvuotta suurempaa. Vuonna 1998 lihaa tuotettiin yhteensä 340 milj. kg, mikä oli 7,6 milj. kg (2,3 %) enemmän kuin vuonna 1997.

Maataloustuotteiden tuotantomäärien kehitys 1997/1998 ja omavaraisuusaste vuonna 1998:

	Tuotantomäärät		Muutos		Omavaraisuusaste
	1997	1998	1997/1998		v. 1998
	milj. kg	milj. kg	milj. kg	%	%
Maito	2 370	2 363	-7,4	-0,3	neste 108 rasva 126
Lihat	332,0	339,6	+7,6	+2,3	109
Naudanliha	98,9	93,1	-5,8	-5,8	94
Sianliha	178,9	183,9	+5,0	+2,8	105
Lampaanliha	1,2	1,0	-0,2	-12,1	52
Siipikarjanliha	52,7	61,0	+8,3	+15,8	99
Muut	0,4	0,5	+0,1	+25,0	..
Kananmunat	66,7	62,7	-4,0	-6,0	120
Vehnä	464	397	-67	-14,5	63
Ruis	47	49	+2	+4,2	45
Rehuvilja	3 295	2 327	-968	-29,4	..

Vuonna 1998 viljelyksessä olevaa peltoa (sis. kesannon) oli 2,17 milj. hehtaaria, mikä on 41 000 hehtaaria eli 1,9 % enemmän kuin edellisvuonna. Viljakasvien viljelyala, 1,16 milj. ha, oli 39 300 hehtaaria edellisvuotta enemmän. Leipäviljojen viljelyala oli 173 000 hehtaaria, mikä on 25 700 hehtaaria vähemmän kuin vuonna 1997. Rehuviljojen viljelyala oli 983 700 hehtaaria. Vuonna 1998 CAP-tukikelpoista kesantoa oli 155 900 hehtaaria, mistä vapaaehtoista kesantoa oli 108 300 ha (69 %). Öljykasveja viljeltiin lähes 65 000 hehtaarin alalla.

Kasvukauden heikoista säistä johtuen sekä sadon määrä että laatu jäivät edellisvuotta heikoimmiksi. Viljan kokonaissato jäi 2 780 milj. kiloon (keskim. 2 500 kg/ha), kun se edellisvuonna oli 3 810 milj. kg (keskim. 3 410 kg/ha). Laadultaan moitteettoman sadon osuus jäi keskimäärin 70 prosenttiin. Leipäviljoilla se oli 52 %.

Heikot sääolosuhteet näkyivät myös syysviljojen kylvöaloissa, jotka jäivät 43 500 hehtaaria eli runsaat 65 % vuoden 1997 syksyä pienemmiksi. Rukiin kylvöala jäi 10 300 hehtaariin eli noin kolmannekseen edellisvuodesta.

Vuonna 1998 luonnonmukaisen tuotannon ja siihen siirtymässä olevan pellon ala oli noin 127 000 hehtaaria, mikä on lähes 6 % viljelyksessä olevasta peltoalasta. Tiloja oli yhteensä lähes 5 100. Luomutuotannossa oleva ala oli noin 85 000 ha. Maatalouden ympäristöohjelmassa ohjelmakaudelle 1995-1999 asetettu 120 000 hehtaarin tavoite saavutettiin siten jo vuonna 1998.

41. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1059/1994, muut. 1343/1996) mukaiseen tukeen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää maa- ja metsätalousministeriön määräämällä tavalla Euroopan yhteisöjen neuvoston asetuksen (EY 1254/99) mukaisen emolehmien kansallisen lisäpalkkion kansallisen ja EU-osarahoitusosuuden ja komission päätökseen (97/428/EY) perustuvan kasvinviljelyn kansallisen tuen maksamiseen sekä maa- ja puutarhataloustuotteiden tunnetuksi tekemisestä ja menekin edistämisestä, maatilojen laatujärjestelmän luomisesta, viljelijöiden opintorahasta, hunajantuotannon sekä perunan ja siementuotannon kansallisista tuista aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös tulotukijärjestelmien toimeenpanosta aiheutuviin erillismenoihin, EU-jäsenyyden vaikutuksia maa- ja puutarhatalouteen koskevasta tutkimuksesta aiheutuviin menoihin sekä tuotantosuunnan vaihtamisesta aiheutuvien tulonmenetysten korvaamiseksi tehtävistä sopimuksista (väliaikainen tulotuki) aiheutuviin menoihin.

Vuonna 2000 ja sitä aikaisemmin tehdyistä päätöksistä saa aiheutua ao. vuosiin kohdistuvia vuoden 2001 määrärahasta maksettavia menoja enintään 500 000 000 mk. Lisäksi vuonna 2000 ja sitä aiemmin tehdyistä maa- ja puutarhataloustuottajille maksettavaa väliaikaista tulotukea koskevista sopimuksista saa aiheutua menoja vuosina 2001-2005 yhteensä enintään 35 000 000 mk.

Selvitysosa: Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen tavoitteena on täydentää EU:n tukijärjestelmiä (EU-tulotuet, luonnonhaittakorvaus ja ympäristötuki), turvata maatalouden toimintaedellytykset ja maataloustuotannon kannattavuus sekä edesauttaa maaseudun elinvoimaisuuden säilymistä.

Vuonna 2000 ja sitä aikaisemmin tehdyistä kansallista tukea koskevista päätöksistä saa aiheutua vuoden 2001 määrärahasta maksettavia menoja enintään 500 000 000 mk. Valtuudessa on otettu huomioon tuotantomäärien mahdollisesta kasvusta aiheutuva määrärahojen lisätarve.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen momentin määrärahan käyttökohteet voidaan jakaa viiteen pääosaan, jotka ovat pohjoinen tuki, kasvinviljelyn kansallinen tuki, muu kansallinen tuki, eräät tulotukien erillismenot sekä vuodesta 2000 lähtien myös maatalouden kansalliset erityistuet, joista neuvotellaan komission kanssa vuoden 1999 aikana. Nämä tuet ovat

jatkoa liittymissopimuksen artiklan 141 perusteella vuonna 1996 neuvotellulle tukijärjestelylle, joka koski vuosia 1997-1999. Tulotukien osalta erityistuet koskevat ainakin kotieläintalouden ja puutarhatalouden tukia Etelä-Suomessa. Kasvintuotannon tukijärjestely Etelä-Suomessa perustuu hehtaariperusteiseen kasvinviljelyn kansalliseen tukeen. C-tukialueilla maksetaan pohjoisen tuen ohella myös kasvinviljelyn kansallista tukea. Muuhun kansalliseen tukeen kuuluvat muut kuin edellä lueteltuihin tukimuotoihin kuuluvat tukikohteet. Näitä ovat mm. perunantuotannon kansallinen tuki, emolehmien kansallinen lisäpalkkio, maatalous- ja luomutuotteiden menekinedistämisestä sekä puutarhatuotteiden tunnetuksi tekemisestä aiheutuvat menot sekä viljelijöiden opintoraha. Tavoite 1 alueella EU maksaa osan emolehmäpalkkion kustannuksista. EU-osuutta vastaava tulo, 1 000 000 mk on otettu huomioon momentilla 12.30.01. Lisäksi määrärahasta maksetaan eräitä tulotukiin liittyviä erillismenoja.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen arvioitu jakautuminen eri kohteisiin vuosina 1998-2000 sekä arvio menojen siirtovaltuuden käytöstä, milj. mk:

	1998	1999	2000
Arvioitu tuki ao. vuoden tuotannosta yhteensä	3 665	3 567	3 500[1)]
Siirtymäkauden tuki	1 816	1 355	
Pohjoinen tuki	1 328	1 676	
Kasvinviljelyn kansallinen tuki	395	397	
Muu kansallinen tuki	106	120	
Tulotukien erillismenot	20	19	
Edellisten vuosien tukimenoja maksetaan ao. vuoden määrärahasta	483	424	424
Valtuus budjetissa	500	500	500

1) Erittelyä ei ole vielä mahdollista tehdä.

Maa- ja puutarhataloustuottajille maksettavan väliaikaisen tulotuen tavoitteena on turvata tuotantosuuntaa vaihtavien viljelijöiden taloudellinen tilanne silloin, kun uudesta tuotannosta saatavat tuotot jäävät alkuvaiheessa alhaisemmiksi kuin tuotannon vakiinnuttua. Väliaikainen tulotuki on osa vuonna 1996 artiklan 141 perusteella neuvoteltua A- ja B-alueita koskevaa tukiratkaisua. Tukea voidaan maksaa tilaa kohden enintään 25 000 mk vuodessa enintään viiden vuoden ajan. Järjestelmä otettiin käyttöön vuonna 1998, mutta tuolloin ei vielä tehty sopimuksia.

Vuosina 1999-2000 tehtävistä sopimuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti:

	2000 milj. mk	2001 milj. mk	2002 milj. mk	2003 milj. mk	2004- milj. mk
Vuoden 1999 sopimuksista	5	5	5	5	-
Vuoden 2000 sopimuksista	5	5	5	5	5
Yhteensä	10	10	10	10	5

2000 määräraha	3 500 000 000
1999 määräraha	3 567 000 000
1998 tilinpäätös	3 725 000 000

43. EU-tulotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 172 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionin rahoittamien maa- ja puutarhatalouden tulotu-

kien ja niihin verrattavien muiden Euroopan unionin kokonaan rahoittamien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n euroon siirtymisen vuoksi suoritettavan tasaustuen maksamiseen.

Selvitysosa: EU-tulotukien avulla pyritään korvaamaan yhteisen maatalouspolitiikan uudistusten yhteydessä toteutettujen tuottajahintojen laskusta aiheutuvia tulonmenetyksiä. Momentin määrärahan kasvu johtuu Agenda 2000:n myötä tapahtuvasta nykymuotoisten yksikkötukien korotuksesta ja uusien tukimuotojen käyttöönotosta. Uusina tukimuotoina vuonna 2000 tulevat käyttöön nautojen ja vasikoiden teuraspalkkiot, peltokasvien tuki nurmisäilörehulle, viljan ja öljykasvien lisätuki (kuivaustuki), lypsylehmien laajaperäisyyslisä sekä naudanlihan lisäkorvaus. Momentilta maksetaan EU:n suorittamaa tasaustukea, jonka tarkoituksena on korvata euron käyttöönotosta johtunutta suorien tukien alenemista. Euron muuntokurssi on 1,386 % alempi kuin aiemmin voimassa ollut maatalouden muuntokurssi.

Tukea maksetaan peltokasvien osalta neuvoston asetuksen 1251/99 perusteella. Sonnija emolehmäpalkkiot sekä laajaperäisyyslisät myönnetään asetuksen 1254/99 mukaisesti. Perunatärkkelyksen tuotantotuki maksetaan neuvoston asetuksen 1868/94 perusteella ja perunatärkkelyksen tasausmaksu asetuksen 1766/99 perusteella. Nykyisen tukitason mukaisesti maksetaan kuitupellavan ja kuituhampun tuki asetuksen 1164/89 perusteella ja kuivattujen rehujen tuki asetuksen 603/95 perusteella sekä heinänsiementen tuotantotuki asetuksen 2358/71 perusteella. Uuhipalkkiot maksetaan neuvoston asetuksen 3013/89 perusteella. Tasaustuki perustuu asetukseen 2799/98.

Momentin määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 2000 maksettavat tuet. EU-tulotukia ja niihin verrattavia unionin säännösten perusteella toimeenpantavia muita EU:n kokonaan rahoittamia toimenpiteitä sekä EU:n suorittamaa tasaustukea varten arvioidaan tarvittavan 2 172 000 000 mk. Momentille 12.30.01 on arvioitu kertyvän vastaavasti 2 172 000 000 mk EMOTR:n tukiosastosta.

Peltokasvien tukijärjestelmä kattaa lähes kaikki maataloustuotantoa harjoittavat tilat. Enimmäisala, jolle tukea voidaan maksaa on 1,59 milj. hehtaaria. Vuonna 1998 peltokasvien tukea maksettiin noin 1,38 milj. hehtaarille. Vuonna 2000 peltokasvien koko perusalan arvioidaan olevan käytössä nurmisäilörehun tukikelpoisuudesta johtuen. Sonnipalkkiota voidaan vuonna 2000 maksaa enintään 250 000 eläimestä, emolehmäpalkkiota enintään 55 000 eläimestä ja uuhipalkkiota enintään 80 000 eläimestä. Suomelle myönnetyt sonni-, emolehmä- ja uuhipalkkiokiintiöt ylittävät nykyisen tuotannon määrät. Vuonna 2000 arvioidaan haettavan sonninpalkkiota 188 000 sonnista, emolehmäpalkkiota 29 000 emolehmästä ja uuhipalkkiota 53 000 uuhesta.

EU:n tulotukea maksettiin vuonna 1998 sekä arvioidaan maksettavan vuosina 1999-2000 seuraavasti, milj. mk:

	1998	1999	2000
Peltokasvien tuki	1 347	1 325	1 871
Muut peltoviljelytuet	47	55	55
Eläintuet	235	220	238
Tasaustuki	-	-	8
Yhteensä	1 629	1 600	2 172
Muutos edelliseen vuoteen, milj. mk		-29	+572

2000 määräraha	2 172 000 000
1999 määräraha	1 600 000 000
1999 lisämääräraha	60 000 000
1998 tilinpäätös	1 629 011 143

44. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää satovahinkojen korvaamisesta annetun lain (530/1975, muut. 1309/1990, 41/1997 ja 1285/1997) mukaisten korvausten maksamiseen. Määrärahasta saa maksaa myös edellisiin vuosiin kohdistuvia korvauksia.

2000 määräraha	20 000 000
1999 määräraha	20 000 000
1998 tilinpäätös	290 000 000

45. Maatalouden ympäristötuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 287 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission vuosille 1995-1999 hyväksymän toimenpideohjelman ja uuden, vuosille 2000-2006 hyväksyttävän toimenpideohjelman mukaisten maatalouden ympäristötukien maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtion kokonaan rahoittamiin useiden tilojen yhteisten vesitaloudellisten toimenpiteiden hankekohtaiseen suunnitteluun enintään 500 000 mk, suojavyöhykkeiden yleissuunnitteluun enintään 3 000 000 mk ja ympäristötuen toimeenpanosta, seurannasta ja kehittämisestä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen enintään 2 500 000 mk. Määrärahasta saa maksaa myös edelliseen vuoteen kohdistuvia menoja. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n euroon siirtymisen vuoksi suoritettavan tasaustuen maksamiseen.

Vuonna 2000 saa tehdä EU:n komission hyväksymän uuden maatalouden ympäristötukijärjestelmän mukaisia sopimuksia ja sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu vuosina 2001-2009 menoja yhteensä enintään 5 500 000 000 mk.

Selvitysosa: Euroopan yhteisöjen neuvoston maaseudun kehittämisasetuksen (EY 1257/99) perusteella Suomi on valmistellut maatalouden ympäristötukijärjestelmän vuosille 2000-2006. Hallitusohjelman mukaan maatalouden ympäristötukijärjestelmä uudistetaan vuoden 2000 alusta pyrkimyksenä, että se koskee mahdollisimman monta maatilaa. Maatalouden ympäristötukeen arvioidaan komission vuosille 1995-1999 hyväksymän toimenpideohjelman ja uuden, vuosille 2000-2006 hyväksyttävän järjestelmän mukaisesti tarvittavan 1 397 000 000 mk vuonna 2000. Ympäristötukijärjestelmän rahoittamiseen on käytettävissä momentin määrärahojen lisäksi 110 000 000 mk edelliseltä vuodelta siirtyviä varoja, josta puolet on EU:n osuutta. Uudella ohjelmakaudella EU:n rahoitusosuus tavoite 1 alueella on 75 % ja muualla maassa 50 % eli keskimääräiseksi osarahoitusosuudeksi arvioidaan 55 %. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon sekä EU:n rahoitusosuus 719 000 000 mk (n. 121 milj. euroa) että valtion rahoitusosuus 568 000 000 mk. Momentille 12.30.01 on arvioitu kertyväksi EU-osuuteen käytettävää kokonaismäärää vastaavasti 774 000 000 mk EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston varoista maatalouden ympäristötukea ja tasaustukea varten.

Vuosia 1995-1999 koskevan maatalouden ympäristöohjelman perusteella tehdyistä sitoumuksista ja sopimuksista arvioidaan aiheutuvan menoja 141 000 000 mk ja uuden toimenpideohjelman mukaiseen ympäristötukeen arvioidaan käytettävän 1 256 000 000 mk. Perustukea maksetaan pinta-alaperusteisena koko maassa viljelijöille, jotka sitoutuvat noudattamaan maataloustuotannossaan ohjelmassa määriteltäviä ympäristöehtoja. Määrärahaa käytetään myös ympäristötuen erityistukisopimuksiin, ohjelman mukaiseen koulutukseen, neuvontaan ja esittelyhankkeisiin. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon myös ympäristötuen toimeenpanosta, seurannasta ja kehittämisestä aiheutuvat menot ja useiden tilojen yhteisten vesitaloudellisten toimenpiteiden

hankekohtaisen suunnittelun menot sekä suojavyöhykkeiden yleissuunnittelun menot.

Suomen maatalouden ympäristötukijärjestelmien toteuttamisesta arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti, milj. mk:

	2000	2001	2002	2003	2004-
Vuonna 2000 tehtävät päätökset ja toimenpiteet	1 256	1 329	1 364	1 406	4 373[1)]
Aiempina vuosina tehdyt päätökset ja toimenpiteet	31	80	58	33	36
Yhteensä	1 287[2)]	1 409	1 422	1 439	4 409

[1)] Vuosina 2004-2006 maksettava määrä. Niiden menojen taso, jotka ajoittuvat ohjelmakauden jälkeiseen aikaan, selviää ohjelman tultua hyväksytyksi.

[2)] Lisäksi 110 milj. mk edelliseltä vuodelta siirtyvää määrärahaa.

2000 määräraha	1 287 000 000
1999 määräraha	1 690 000 000
1999 lisämääräraha	—
1998 tilinpäätös	1 690 000 000

46. Luonnonhaittakorvaus (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 2 543 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission vuosille 1995-1999 hyväksymän toimenpideohjelman ja uuden, vuosille 2000-2006 hyväksyttävän toimenpideohjelman mukaisten luonnonhaittakorvausten EU:n osuuden ja valtion osuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n euroon siirtymisen vuoksi suorittaman tasaustuen maksamiseen.

Selvitysosa: Euroopan yhteisöjen neuvoston 17.5.1999 hyväksymän maaseudun kehittämisasetuksen (EY 1257/99) perusteella Suomi on valmistellut vuosille 2000-2006 horisontaalisen maaseudun kehittämissuunnitelman, johon luonnonhaittakorvaukset kuuluvat. Suunnitelman mukaan luonnonhaittakorvaus muuttuu hehtaariperusteiseksi, kasvilajirajoitukset poistuvat ja tukitaso nousee keskimäärin 194 euroon (1 154 mk) hehtaarilta. Horisontaalinen maaseudun kehittämissuunnitelma laaditaan siten, että luonnonhaittakorvaukset koskevat koko maata.

Luonnonhaittakorvaukseen varataan vuonna 2000 yhteensä 2 543 000 000 mk, mikä sisältää sekä EU:n osuuden että valtion osuuden. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU:n osuutena 952 000 000 mk, mistä 463 900 000 mk on siirtoa momentilta 30.14.61 sekä kansallisena osuutena 1 591 000 000 mk. Luonnonhaittakorvauksen EU-osuus siirtyy maksettavaksi Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta, joten EU:n osuutta vastaavat tulot 952 000 000 mk on budjetoitu momentille 12.30.01.

2000 määräraha	2 543 000 000
1999 määräraha	1 213 000 000
1999 lisämääräraha	-53 600 000
1998 tilinpäätös	1 195 599 092

13. Maataloustuotteiden markkinointi ja tuotannon tasapainottaminen

Valtioneuvosto saa hyväksyä omistusjärjestelyjä, joiden seurauksena luovutaan valtion määräysvallasta Avena Oy:ssä kuitenkin yhden kolmasosan määrävähemmistöasema säilyttäen.

Selvitysosa: Avena Oy aloitti toimintansa 1.1.1995, kun Suomen EU-jäsenyyden johdosta Valtion Viljavarasto lakkautettiin. Valtio omistaa yhtiön koko osakekannan. Jo perustamisvaiheessa oli esillä myös muiden tahojen kuin valtion omistus uudessa yhtiössä. Viljakaupan ja vil-

jankäsittelyn alalla toimivan yhtiön kohdalla on ollut perusteltua säilyttää valtion täydellinen omistajuus siirtymävaiheen järjestelynä. Nyt kun viisi vuotta on kulunut ja Agenda 2000 ratkaisut on Euroopan unionissa hyväksytty myös maatalousreformin osalta voidaan EU-jäsenyyden ensivaiheen siirtymäjakson katsoa päättyneen. Tästä syystä ja maataloussektorin uudelleenjärjestelytarpeeseen liittyen on pidettävä asianmukaisena, että valtion suoraa omistusosuutta Avena Oy:ssä voitaisiin alentaa siten, että valtion omistukseen jää kuitenkin yksi kolmasosa (1/3) yhtiön koko osakekannasta. Valtio säilyttäisi siis määrävähemmistöaseman yhtiössä.

Maataloustuotteiden vientituesta, interventiovarastoinnista, yksityisestä varastoinnista ja eräistä muista maataloustuotteiden markkinoihin vaikuttavista toimenpiteistä aiheutuvat varsinaiset menot rahoitetaan kokonaisuudessaan EMOTR:n tukiosaston varoista. EU:sta saatavan rahoituksen maksatusviiveen takia tarvittava väliaikainen kansallinen rahoitus on järjestetty Maatalouden interventiorahaston kautta. Rahastolla ei ole toimintansa rahoittamiseksi peruspääomaa, vaan 1 500 milj. markan lainanottovaltuus. Valtion talousarviosta siirretään Maatalouden interventiorahastoon määrä, jonka arvioidaan kattavan ne menot, joita EU:n säädösten mukaan ei kateta EMOTR:n tukiosastosta. Budjettisiirto on 8,5 milj. mk vuonna 2000.

Interventiotoiminnasta rahastolle aiheutuvaksi bruttomääräiseksi maksatusvastuuksi arvioidaan noin 805 milj. mk vuodessa. Rahoituksen kannalta merkittävimpiä toimintoja ovat kotieläintuotteiden, elintarvikejalosteiden, viljatuotteiden ja sokerin vientituki sekä maidon tukiohjelmat, sokerin yksityinen varastointi, tärkkelystuki ja viljan interventiovarastointi.

Interventiotoiminnasta aiheutuvat menot vuosina 1998-2000, milj. mk:

	1998 TP	1999 arvio	2000 arvio
Vientituet, yhteensä	648,6	650	650
— maito ja maitovalmisteet	381,5		
— kasvituotteet	173,6		
— jalostetut elintarvikkeet	81,5		
— liha ja lihavalmisteet	10,9		
— kananmunat	1,1		
Interventiovarastointi, yhteensä	12,2	10	10
Yksityinen varastointi, yhteensä	23,9	30	30
— sokerin varastointituki	20,5		
— muut	3,4		
Ohjelmaperusteiset tuet, yhteensä	82,1	85	85
— koulumaito	25,0		
— teollisuusvoi	42,0		
— muut	15,1		
Ruoka-apu[1)]	11,3	10	10
Muut tuet, yhteensä	22,7	20	20
— tärkkelystuki	14,0		
— sokerin tuotantotuki	8,7		
Markkinointi yhteensä (EU)	800,5	805	805
Korko yms. menot (30.13.60)	9,7	9,5	8,5
Yhteensä	810,2	814,5	813,5

[1)] Sisältää tuotteiden kirjanpidollisen arvon.

Vuosille 1995-1999 laaditun maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmän kokonaislaajuus oli noin 7,6 mrd. mk. EU:n rahoitusosuus on ollut 39 %. Järjestelmä on toteutunut ohjelmassa arvioitua hitaammin. Sen piiriin on tullut noin 6 320 tilaa. Horisontaaliseen maaseudun kehittämissuunnitelmaan ei sisälly uuden varhaiseläkejärjestelmän toteuttaminen.

Maataloustuotannon lopettamistuki on artiklaan 141 liittyvä luopumistuki, jonka mahdollisesta jatkamisesta neuvotellaan vuoden 1999 aikana. Maataloustuotannon lopettamistuen piiriin arvioidaan tulevan vuonna 2000 noin 20 maatilaa.

Vuoden 1999 loppuun voimassa olevassa maatalouden metsätoimenpideohjelmassa metsitettävä pinta-ala ohjelmakautena 1995-1999 on 44 650 ha. Tämä on noin puolet ohjelman alkuperäisestä laajuudesta. Metsitettävän alan arvioidaan jäävän noin puoleen supistetun ohjelman tasosta. Horisontaaliseen maaseudun kehittämissuunnitelmaan ei sisälly uuden pellonmetsistysjärjestelmän toteuttaminen. Metsänparannustoimenpiteitä voidaan toteuttaa osana kansallista metsäohjelmaa, kansallisella rahoituksella.

Vuonna 1998 käyttöön otettu, neuvoston asetukseen (EY) N:o 1221/97 perustuva hunajan tuotannon ja markkinoinnin edistämistä koskeva yhteisön osarahoittama tukijärjestelmä perustuu komission vuosittain hyväksymään kansalliseen ohjelmaan, josta EU maksaa puolet.

41. Maataloustuotannon tasapainottamismenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ennen vuotta 1995 päätetyistä maataloustuotannon tasapainottamisesta annetun lain (1261/1989, muut. 975/1990 ja 22/1992) mukaisista sopimuksista, pellon metsityspalkkioista ja muista toimenpiteistä sekä maataloustuotannon ohjaamisesta annetun lain (446/1977) mukaisista sopimuksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää maksuteknisistä syistä myös edellisiltä vuosilta siirtyneiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tuotannon tasapainottamismenojen maksamiseen käytettiin vuonna 1998 yhteensä 12 100 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuodelta 1999 siirtyväksi arvioitu osuus, noin 7 000 000 mk. Ennen vuotta 1995 tehdyistä tasapainottamistoimenpiteistä arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 3 000 000 mk vuonna 2001, 1 000 000 mk vuonna 2002, 1 000 000 mk vuonna 2003 ja sen jälkeen yhteensä enintään 1 000 000 mk.

2000 määräraha	2 000 000
1999 määräraha	9 000 000
1998 tilinpäätös	10 000 000

42. Luopumiskorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 430 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luopumiseläkelain (16/1974, muut. 1087/1985, 1316/1987, 998/1988, 1304/1990 ja 1337/1992) ja luopumiskorvauslain (1330/1992) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Luopumiskorvauslain voimassaolo päättyi vuoden 1995 lopussa. Luopumiskorvauslaista ja sitä edeltäneestä luopumiseläkelaista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 412 000 000 mk vuonna 2001, 400 000 000 mk vuonna 2002 ja 380 000 000 mk vuonna 2003. Sen jälkeen vuotuiset menot alenevat edelleen asteittain ja loppuvat vuonna 2010.

2000 määräraha	430 000 000
1999 määräraha	450 000 000
1998 tilinpäätös	457 755 434

47. Maataloustuotannon lopettamistuet, pellonmetsitystuki sekä hunajantuotannon ja markkinoinnin kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 361 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994), kasvihuonetuotannon ja omenanviljelyn lopettamistuesta annetun lain (1297/1994) sekä maataloustuotannon lopettamistuesta annetun lain (1340/1996) perusteella myönnettävien lopettamistukien ja hoitokustannusten sekä EU:n komission vuosille 1995-1999 hyväksymän pellonmetsitystuen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös neuvoston asetuksen (EY 1221/1997) mukaisesta hunajan tuotannon ja markkinoinnin kehittämiseksi laaditusta ohjelmasta aiheutuviin menoihin valtioneuvoston tarkemmin määräämällä tavalla sekä ennen vuotta 1995 tehdyistä metsityssitoumuksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös EU:n euroon siirtymisen vuoksi suoritettavan tasaustuen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon myös EU:n osuus. Vuonna 2000 arvioidaan tarvittavan tukia yhteensä 381 000 000 mk. Tukien rahoittamiseen on käytettävissä momentin määrärahojen lisäksi 20 000 000 mk edelliseltä vuodelta siirtynyttä määrärahaa.

Momentin määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti, milj. mk:

	Määräraha	Vastaava EU:n osuus
Maatalousyrittäjien luopumistuki	324	129
Maataloustuotannon lopettamistuki	1,1	
Kasvihuonetuotannon ja omenanvilj. lopettamistuki	4	
Maatalouden metsätoimenpiteet	30[1)]	15
— metsityskustannukset	18	9
— metsityksen hoitopalkkio	2	1
— tulonmenetyskorvaus	10	5
Metsityssitoumukset ennen vuotta 1995	1	-
Hunajantuotannon tuki	0,9	0,4
Yhteensä	361[1)]	144

[1)] Lisäksi käytettävissä on 20 milj. mk edelliseltä vuodelta siirtynyttä määrärahaa.

Maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmää on toteutettu vuosille 1995-1999 hyväksytyn ohjelman perusteella. Vuoden 1999 loppuun mennessä hyväksytyistä sitoumuksista arvioidaan aiheutuvan maksatuksia vuonna 2000 yhteensä 324 000 000 mk. Momentille 12.30.01 on arvioitu kertyväksi 129 000 000 mk EMOTR:n tukiosaston varoista.

Maataloustuotannon lopettamistuki on osa Suomen liittymissopimuksen artiklan 141 mukaista ns. vakavien vaikeuksien tukipakettia. Järjestelmän toteuttaminen käynnistyi vuonna 1997. Ennen vuotta 2000 solmituista sitoumuksista aiheutuu vuonna 2000 maksatuksia noin 1 100 000 mk. Lopettamistuki on kokonaan kansallisesti rahoitettavaa tukea, joka maksetaan kertakorvauksena A- ja B-tukialueilla. Lopettamistuki voidaan maksaa enintään kolmessa erässä viiden vuoden aikana.

Momentilta maksetaan myös ennen vuotta 2000 solmittujen kasvihuonetuotannon ja omenantuotannon lopettamistuen sopimusten menot, 4 000 000 mk. Tuki on kokonaan kansallisesti rahoitettavaa tukea.

Vuosille 1995-1999 hyväksytyn ja vuonna 1997 muutetun maatalouden metsätoimenpideohjelman mukaisia ennen vuotta 2000 solmittujen sitoumusten menoja arvioidaan vuon-

na 2000 maksettavan 50 000 000 mk. Metsityskustannukset maksetaan maanomistajille kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain nojalla. Tulonmenetyskorvausta maksetaan kymmenen vuoden ajan sen jälkeen, kun metsitys on todettu suoritetuksi hyväksyttävällä tavalla. Metsityksen hoitopalkkiota maksetaan 2 ja 4 vuoden kuluttua metsityksen valmistumisen jälkeen. EU:n rahoitusosuus on 50 %. Momentille 12.30.01 on arvioitu kertyväksi 25 000 000 mk EMOTR:n tukiosaston varoista maatalouden metsätoimenpiteitä varten.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäksi 1 000 000 mk ennen vuotta 1995 tehdyistä metsityssitoumuksista aiheutuvina menoina, mikä jää kokonaan valtion vastattavaksi.

Neuvoston asetuksen (EY) N:o 1221/97 perusteella yhteisön jäsenmaat voivat laatia yhteisön osarahoittamia ohjelmia hunajan tuotannon ja markkinoinnin edistämiseksi. Tuen maksaminen perustuu komission vuosittain hyväksymään kansalliseen ohjelmaan. Suomen ohjelma sisältää tekniseen apuun, varroapunkin ja siihen liittyvien tautien torjuntaan sekä hunajan laadun määrityksiin liittyviä toimenpiteitä. Suomen ohjelman kokonaislaajuus on 878 000 mk vuonna 2000. Tästä EMOTR:n tukiosaston rahoitusosuus on 50 % eli 439 000 mk, mikä on merkitty momentille 12.30.01.

Vuonna 2000 ja sitä aikaisempina vuosina tehdyistä metsätoimenpiteistä, maataloustuotannon lopettamistukia koskevista sitoumuksista ja hunajantuotannon edistämisestä arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti, milj. mk:

	2000	2001	2002	2003	2004-
Maatalousyrittäjien luopumistuki, vuosina 1995-1999 tehdyt sopimukset	324	310	300	280	840
Maataloustuotannon lopettamistuki	1	0	0	0	0
Kasvihuonetuotannon ja omenanvilj. lopettamistuki	4	0	0	0	0
Maatalouden metsätoimenpiteet, vuosina 1995-1999 tehdyt sopimukset	30[1)]	40	35	35	124
Hunajantuotannon tuki	1	0	0	0	0
Metsityssitoumukset ennen vuotta 1995	1	1	0	0	0
Yhteensä	361[1)]	351	335	315	964

[1)] Lisäksi käytettävissä on 20 milj. mk edelliseltä vuodelta siirtynyttä määrärahaa.

2000 määräraha	361 000 000
1999 määräraha	236 000 000
1998 tilinpäätös	122 000 000

48. Puutarhatalouden erityistoimenpiteet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n rahoitusosuuksien maksamiseen hedelmän- ja vihannestuottaja-organisaatioiden sellaisiin menoihin, jotka aiheutuvat hedelmä- ja vihannesmarkkinoiden tasapainottamistoimenpiteistä. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahoitusosuuksien maksamiseen elävien kasvien ja kukkaviljelyn tuotteiden erityistoimenpiteistä aiheutuviin menoihin ja EU:n euroon siirtymisen vuoksi suoritettavan tasaustuen maksamiseen.

Selvitysosa: Hedelmien ja vihannesten yhteisestä markkinajärjestelystä annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2200/96 säädetyn hedelmän- ja vihannestuottajaorganisaatioiden rahastotuen käyttöönotto on jäsenvaltiolle pakollinen. Toiminnasta aiheutuvista kustannuksista 50 % katetaan organisaation jäseniltä perittävillä maksuilla ja 50 % valtion talousarviosta myönnettävällä tuella. Talousarviosta maksettava tuki rahoitetaan kokonaan EMOTR:n tukiosastosta. Tuottajaorganisaatiot perustavat toiminnan rahoittamista varten toimintarahastot. Vuonna 1999 Suomessa oli kahdeksan hedelmän- ja vihannestuottajaorga-

nisaatiota, joille arvioidaan vuonna 1999 maksettavan rahastotukea yhteensä noin 1 100 000 mk. Vuonna 2000 tukea arvioidaan maksettavan vastaava määrä.

Elävien kasvien ja kukkaviljelytuotteiden kulutuksen lisäämiseksi yhteisössä ja sen ulkopuolella jäsenvaltiot myöntävät tukea alueellaan toimiville, alaa edustaville ryhmittymille kuten tuottajajärjestöille tai niiden liitoille, kauppiaille tai niiden yhteenliittymille näiden menekinedistämisprojekteihin. Toiminnasta aiheutuvista kustannuksista vähintään 40 % katetaan tuensaajan omista varoista ja enintään 60 % valtion talousarviosta myönnettävällä tuella. EMOTR:n tukiosastosta rahoitetaan kokonaan valtion talousarviosta myönnettävä tuki, jonka suuruudeksi arvioidaan 1 700 000 mk.

Momentin menoja vastaavasti on momentille 12.30.01 arvioitu kertyväksi tuloja 2 800 000 mk EMOTR:n tukiosastosta.

2000 määräraha	2 800 000
1999 määräraha	9 500 000
1998 tilinpäätös	94 640

60. Siirto interventiorahastoon

Momentille myönnetään 8 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Maatalouden interventiorahaston ottamien lainojen korkojen sekä muiden Maatalouden interventiorahastosta annetussa laissa (1206/1994, muut. 989/1995) ja asetuksessa (1587/1994) tarkoitettujen menojen maksamiseen, joita ei rahoiteta EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta.

Selvitysosa: Budjettisiirrolla katetaan niitä Maatalouden interventiorahaston menoja, joita vastaavia tuloja EU:n säädösten mukaan ei interventiorahastolle tulouteta. Rahaston taloudellisen tuloksen ja oman pääoman arvioidaan kehittyvän siten, että määrärahaa voidaan supistaa vuodesta 1999.

2000 määräraha	8 500 000
1999 määräraha	9 500 000
1998 tilinpäätös	5 000 000

14. Maatilatalouden rakenteen ja maaseudun kehittäminen

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoista saa käyttää enintään 3 600 000 mk rahaston maksuliikenteen, kirjanpidon ja perimistehtävien sekä rahaston toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja seurantaan liittyvien tehtävien hoitamisesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Maatilatalouden rakennetta ja rahoitusta ohjataan Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön nojalla. Maatilatalouden rakenteen kehittämisen keskeisenä tavoitteena on luoda edellytykset kilpailukykyisen ja kannattavan toiminnan harjoittamiseen yrityskokoa kasvattamalla, yritystoimintaa monipuolistamalla sekä maatilojen pääomarakennetta parantamalla samoin kuin kustannuksia alentamalla. Valtion toimenpiteillä edistetään maatilojen yhteistoimintaa ja tuotannontekijöiden järkiperäistä käyttöä sekä tuetaan maatalouden ympäristönsuojeluinvestointeja. Rahoitustukea suunnataan erityisesti nuorille viljelijöille.

Maatalouden harjoittamisedellytyksiltä heikkojen ja kooltaan pienten maatilojen kehittymistä edistetään laajentamalla yritystoiminnan pohjaa muuhun kuin maatalouden perustuotantoon. Uusien työtilaisuuksien luomisen ohella kehitetään jo toimivia maaseutuyrityksiä. Viljelijöiden velanhoitokyvyn palauttamiseksi jatketaan vapaaehtoisia velkajärjestelyjä.

Valtion rahoitustuki maksetaan pääosin Maatilatalouden kehittämisrahaston varoista. Sen pääoman arvioidaan olevan vuonna 2000 noin 7 000 milj. mk. Rahaston käytettävissä arvioidaan vuonna 2000 olevan edelliseltä vuodelta siirtyvät varat huomioon ottaen noin 2 200 milj. mk. Käytössä olevien varojen määrään vaikuttaa edelleen poikkeuksellisen suuri siirtyvien erien mää-

rä. Velkajärjestely- ja vakuustoiminnan arvioidaan supistavan vuonna 2000 rahaston tulokertymää noin 20 milj. markalla. Rahastoon tuloutetaan vuodesta 2000 alkaen vain rakennerahastokauden 1995-1999 ohjelmien perusteella tuloutuvia varoja, joiden määräksi arvioidaan noin 10 milj. mk vuodessa. Uuden rahastokauden tavoite 1 ohjelman EU-osarahoitteisten investointihankkeiden ja nuoren viljelijän aloittamistuen EU-osuus on budjetoitu valtion talousarvioon momentille 30.14.61. Hankkeiden kansallinen osuus maksetaan pääosin Maatilatalouden kehittämisrahaston varoista. Alueelliseen maaseudun kehittämissuunnitelmaan ei sisällytetä EU-osarahoitteisia maatalouden investointeja eikä nuorten viljelijöiden tukea.

Maatilatalouden kehittämisrahaston sijoitusmenot koostuvat pääasiassa nuorten viljelijöiden aloittamistuen lainamuotoisesta osasta, maatilatalouden investointeihin myönnetyistä lainoista sekä valtion maanostotoiminnasta. Kulutusmenoja ovat muun muassa nuorten viljelijöiden aloittamistuen avustusmuotoinen osa, artiklan 141 mukaiseen ratkaisuun liittyvä avustusmuotoinen tuki, nuorten viljelijöiden navettainvestointien lisätuki, investointiavustukset, kirjanpidon tuki, markkinointia varten perustettavien tuottajajärjestöjen tuki sekä avustukset ympäristönsuojeluinvestointeihin. Varoja käytetään myös tutkimustoimintaan.

Agenda 2000 uudistus tuo merkittäviä muutoksia maatalouden rakenteen ja maaseudun kehittämiseen. EU:n uuteen maaseudun kehittämisasetukseen, 1257/1999, sisältyvät maatalouden, metsätalouden ja maaseudun kehittämisen rahoitustoimenpiteet, jotka kattavat kaikki unionin maaseutualueet. Samalla maaseudun kehittämistoiminta muuttuu kokonaan ohjelma- tai suunnitelmaperusteiseksi.

Tavoite 1-alueilla maaseudun kehittämistoimenpiteet sisältyvät tavoiteohjelmiin. Tavoite 1-alueen ulkopuolelle laaditaan erillinen maaseudun kehittämistä koskeva suunnitelma (alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma). Koko maata koskeva horisontaalinen maaseudun kehittämissuunnitelma sisältää luonnonhaittakorvaus- ja ympäristötukijärjestelmät.

Ohjelmien kokonaislaajuuden ja kansallisen osarahoituksen tarpeen kannalta Suomen EU:lta saaman rahoituskehyksen merkitys on keskeinen. EU:n komissio on huhtikuussa 1999 määritellyt jäsenmaiden rahoituskehyksen rakennerahastoista rahoitettaville tavoiteohjelmille ja yhteisöaloitteille. Suomen tavoite 1:n kehys on 913 milj. euroa ja tavoite 2:n kehys 459 milj. euroa. Viimemainittu ei sisällä EMOTR-T:n osuutta. Suomen EMOTR-T:n EU-rahoituksen määrä on keskimäärin 290 milj. euroa vuodessa, josta keskimäärin 14 milj. euroa (83 milj. mk) ohjataan EU:n asetuksen, 1257/1999, artiklan 33 mukaisiin maaseudun kehittämishankkeisiin (ns. ex 5b-hankkeet). Ohjelmaperusteisten tukien mitoituksessa on hallitusohjelman mukaisesti lähdetty siitä, että näihin toimenpiteisiin varataan ohjelmakaudella 2000-2006 sama vuosittainen kansallinen määrärahataso kuin kuluneella rakennerahastokaudella. EMOTR-O:n osuuden määrittelyssä tavoite 1-alueella on otettu huomioon tarve korjata kaudella 1995-1999 luonnonhaittakorvauksen suuresta osuudesta johtunut maatalousrahaston maaseututoimenpiteiden määrärahakehyksen vääristymä. Tavoite 1-alueella rahoitus on mitoitettu 35 euroa/asukas, tavoite 2-alueella 26 euroa/asukas ja maaseutusuunnitelmassa 12,3 euroa/asukas tuki-intensiteetin mukaan.

Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston ohjausosasto osallistuu vuodesta 2000 alkaen vain tavoite 1 ohjelman ja maaseudun yhteisöaloiteohjelman rahoitukseen. Muilta osin rahoitus tapahtuu rahaston tukiosaston kautta. Maatalousrahaston rahoitettavaksi tulee myös toimenpiteitä, joita nykyisellä kaudella on rahoitettu vain Euroopan aluekehitysrahaston ja sosiaalirahaston toimesta.

Kauden 2000-2006 ohjelmien laajuus, milj. mk/vuosi:

	EU:n osuus	Kansallinen osuus mom. 30.14.62	MAKERA	Kansallinen yhteensä	Kaikki yhteensä	EU:n rahasto
Tavoite 1	170	75	95	170	340	EMOTR-O, EAKR
Tavoite 2		16		16	16	EAKR
Alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma	90	200		200	290	EMOTR-T
Yhteisöaloitteet	53	53		53	105	EMOTR-O, EAKR
Yhteensä	313	344[1)]	95	439[1)]	751[1)]	
— josta EMOTR-O	223	122	95	217	440	
— josta EMOTR-T	90	200		200	290	
— josta EAKR		22		22	22	

[1)] Lisäksi 10 milj. mk kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla, mom. 32.30.62.

Tilanpidon aloittamista tuetaan tavoite 1 alueella EU-osarahoitteisella aloittamistuella. Investointien rahoitustuki on alueesta ja kohteesta riippuen joko EU:n osarahoittamaa tai kokonaan kansallisesti rahoitettavaa. EU-osarahoitteista tukea myönnetään tavoite 1-alueella lähinnä tuotannollisten investointien tukemiseen, kuten navettojen uudisrakentamiseen, laajentamiseen ja peruskorjaamiseen sekä porotalouden hankkeisiin. EU-osarahoitteista tukea käytetään myös markkinointijärjestelmien kehittämiseen ja pienyritystoiminnan tukeen. Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja käytetään EU-osarahoitettaviin toimenpiteisiin arviolta noin 95 milj. mk. Niihin liittyy sama määrä talousarvion EU-rahoitusta. EU-osarahoitteisia lainoja arvioidaan myönnettävän 150 milj. markan edestä.

A- ja B-tukialueilla voidaan vuoden 2001 loppuun asti myöntää liittymissopimuksen 141 artiklan nojalla korotettua investointitukea. Investointituen kohteina ovat maatalouden tuotannolliset investoinnit; rakentaminen, puutarhatalous, hevostalous, koneet ja laitteet sekä maanhankinta. Tuki myönnetään avustuksena, valtionlainan korkoetuutena ja korkotukilainan korkotukena. Lisäksi A- ja B-tukialueilla voidaan myöntää lisätukea nuorille tilanpitoaan aloittaville viljelijöille.

Maatilatalouden kehittämisrahaston varoista arvioidaan vuonna 2000 myönnettävän tukea seuraavasti:

— nuorten viljelijöiden tilanpidon aloittamiseen tarkoitettua EU:n osarahoittamaa käynnistystukea noin 800 viljelijälle,

— EU-osarahoitteista investointitukea noin 700-800 navetan uudisrakentamis-, laajentamis- tai peruskorjaushankkeeseen,

— investointitukea ympäristönsuojeluinvestointeihin eli pääasiassa lantaloiden rakentamiseen.

Pääosa vuoden 2000 korkotukilainojen myöntövaltuudesta, 900 milj. mk, käytetään kansallisesti rahoitettaviin maatilojen investointeihin, lisämaanostolainoitukseen, maatilojen asuinrakentamisen rahoittamiseen sekä asuntotilojen hankintaan.

Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta annetun lain perusteella Maatilatalouden kehittämisrahaston varoja voidaan käyttää tuottajille vahvistettujen meijerimaidon viitemäärien välittämiseen kansallisesta varannosta siten, että viitemääriä myytäessä ostajalta peritään ennakkomaksu ja rahastoon tuloutetut ennakkomaksut käytetään vastaavan suuruisten viitemäärien ostamiseen valtiolle. Lisäksi maidon viitemääriä voidaan ostaa kansalliseen varantoon Maatilatalouden kehittämisrahaston varoilla.

Maaseudun kehittämisen tavoitteena on maaseudun kokonaisväestömäärän säilyttäminen. Tämän tukemiseksi tavoitteena on maatalousväestön toimeentuloperustan laajentaminen sekä maaseudun palvelujen ja vetovoimatekijöiden kehittäminen erityisesti laajentamalla luontopohjaisten voimavarojen käyttöä ja vahvistamalla osaamista.

Maaseudun kehittämisessä keskeisiä tehtäviä ovat ohjelmakauden 1995-1999 aluekehitysohjelmien ja LEADER II ja INTERREG II-yhteisöaloiteohjelmien maksatusten loppuun saattaminen vuosien 2000 ja 2001 aikana sekä EU:n uuden rakennerahastokauden ohjelmien toimeenpano. Maa- ja metsätalousministeriö huolehtii rahastovastuuministeriönä EMOTR:n varojen käytöstä maatalouden rakenteen ja maaseudun kehittämistoimenpiteisiin, elintarviketeollisuuden jalostuksen ja markkinoinnin tukeen sekä tavoiteohjelmien ja maaseudun yhteisöaloitteen kehittämishankkeisiin.

Maaseudun kehittämistoimenpiteisiin oli tavoitteen 6 osalta sidottu vuoden 1998 loppuun mennessä keskimäärin 75 % koko kaudella käytettävissä olevasta rahoituskehyksestä ja tavoite 5b:n osalta 70 %. LEADER-yhteisöohjelman koko kauden kehyksestä oli vuoden 1998 lopulla sidottu keskimäärin puolet. INTERREG-yhteisöaloitteen kauden kehyksestä oli sidottu vastaavasti noin 40 %. Rahoitus on kohdistunut pääosin maaseudun elinkeinojen monipuolistamiseen, maaseutumatkailun kehittämiseen ja metsän ja puun käytön kehittämiseen ja jalostusasteen kohottamiseen sekä mekaanisella puolella että energiankäytön hankkein.

Tähän lukuun on budjetoitu EU-osarahoitteisen maaseudun kehittämistoiminnan lisäksi kokonaan kansallista maaseudun kehittämistoiminnan rahoitusta talousarviossa 20 milj. mk.

Yhteenveto eräiden ohjelmien toteutumisesta:

	Hankkeita[1] 1998, kpl	Arvioitu työpaikkavaikutus, kpl
Tavoite 6, maaseutupaketti	1 084	661
Tavoite 5b, Manner-Suomi	4 041	2 454
LEADER	1 600	1 300
INTERREG	34	10
Tavoite 2	34	10
EU-osarahoitteiset yhteensä	6 793	4 435
POMO	1 176	..
Kaikki yhteensä	7 969	4 435

[1] Sis. kehittämishankkeet ja yrityshankkeet.

Kansallisen ja EU:n rahoitustuen kehittyminen tärkeimmissä maatilatalouden rakenteeseen ja maaseudun kehitykseen vaikuttavissa tukimuodoissa on vuosina 1997-2000 seuraava, milj. mk:

	1997 TP	1998 TP	1999 Arvio	2000 Arvio	mistä EU:n osuutta (arvio)
LAINAT:					
Kehittämisrahastosta	328	368	498	700	7
EU-osarahoitteiset					
— investoinnit	1	1	2	100	5
— nuorten viljelijöiden aloittamistuki	78	96	120	50	2

Kansalliset					
— artiklan 141 lainat	56	109	150	120	-
— muut lainat	193	162	226	430	-
Korkotukilainat (30.14.49)	925	870	900	900	-
Lainat yhteensä	1 253	1 238	1 398	1 600	7
KORKOTUKI JA -ETUUDET:					
Vakauttamislainoille (30.14.47)	18,5	15,1	-	-	-
Puutarhayrityslainoille (30.14.48)	14,7	12,1	10,0	6,0	-
Korkotukilainojen korkotuki (30.14.49)	131,6	141,3	140,0	160,0	-
Korkotuet yhteensä	164,8	168,5	150,0	166,0	-
AVUSTUKSET (myöntövaltuudet):					
Kansalliset avustukset					
— investoinnit	-	110	65	-	-
— ympäristönsuojeluinv.	47	37	20	-	-
— maaseudun pienyritystoiminta	37	38	40	-	-
— puutarhatalousinv. lisätuki	24	17	15	-	-
— poro-, koltta- ja luontaiselinkeinot	10	7	11	10	-
— art. 141, investoinnit	230	269	200	120	-
— art. 141, nuoret viljelijät/lisätuki	16	6	10	-	-
EU-osarahoitteiset					
— investoinnit	98	126	145	5	-
— nuoren viljelijän aloittamistuki + lisätuki	45	47	50	110	38
— muut avustukset	-	-	10	200	50
— tuottajajärjestötuki	1	1	2	2	-
— kirjanpitotuki	-	13	5	-	-
Maaseudun kehittäminen (30.14.43, 61 ja 62, MAKERA)	450	528	526	561	218
Avustusvaltuudet yhteensä	958	1 199	1 099	1 008	306
Maatalouden tutkimushankkeet	20,4	22,5	25,5	25,5	
Siirto valtiovarastoon	-	200	100	-	-
KEHITTÄMISRAHASTO: käytettävissä olevat varat yhteensä	2 922	3 025	2 711	2 175	-
— omat tulot	1 213	1 063	900	710	-
— EU:lta	51	-	87	10	-
— edelliseltä vuodelta siirtyvä määrä	1 658	1 962	1 724	1 455	-

43. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtakunnallisista maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeista aiheutuvien menojen ja maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tutkimus- ja kehittämismäärärahan tarkoituksena on toteuttaa valtakunnallisia hankkeita, jotka tukevat ja täydentävät alueilla tapahtuvaa kehittämistyötä, edistävät kehittämis- ja tutkimustyön verkostoitumista ja joiden rahoittaminen ei ole mahdollista alueellisista kehittämisvaroista.

2000 määräraha	20 000 000
1999 määräraha	30 000 000
1998 tilinpäätös	56 000 000

48. Puutarhayritysten korkoavustus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää puutarhayrityksille vuosina 1995-1997 myönnettyjen korkotukilainojen ja korkotuetuiksi muutettujen lainojen korkoavustusten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää korkoavustuksiin Kera Oy:n ja Arsenal Oy:n vastaaviin tarkoituksiin myöntämille lainoille.

Selvitysosa: Uusia lainoja ei ole myönnetty vuoden 1997 jälkeen. Vuoden 1998 lopussa lainakanta oli 232 072 079 mk. Korkohyvitystä maksetaan lainan muuttamisesta tai nostamisesta lukien 5 ensimmäisen lainavuoden ajan. Lainan kokonaiskorosta korkotuki on enintään 4 %. Vuonna 2000 korkoavustuksiin arvioidaan tarvittavan yhteensä 8 000 000 mk. Vuodelta 1999 arvioidaan siirtyvän 2 000 000 mk käytettäväksi vuonna 2000. Lainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 4 000 000 mk vuonna 2001.

2000 määräraha	6 000 000
1999 määräraha	10 000 000
1998 tilinpäätös	9 000 000

49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 160 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999), maa- ja metsätalouden rakennepoliittisista toimenpiteistä annetun lain (1303/1994, muut. 905/1998), maaseutuelinkeinolain (1295/1990, muut. 1174/1998) ja maatilalain (188/1977) mukaisista korkotukilainoista, aikaisemman lainsäädännön mukaisista perusluotoista sekä eräiden maatilatalouden luottojen vakauttamisesta annetun lain (511/1985) mukaisista lainoista sekä maaseudun pienimuotoisen elinkeinotoiminnan edistämisestä annetun lain (1031/1986, muut. 1041/1989) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Vuonna 2000 korkotukea saa hyväksyä enintään 900 000 000 markan lainapääomalle.

Selvitysosa: Vuonna 1996 ja sen jälkeen myönnetyistä korkotukilainoista arvioidaan maksettavan luottolaitoksille korkotukea keskimäärin 4,3 prosenttiyksikköä markkinakorosta, kuitenkin niin, että viljelijän maksama korko on vähintään 2 prosenttiyksikköä. Ennen vuotta 1996 myönnetyistä maaseutuelinkeinolain mukaisista lainoista maksetaan luottolaitokselle korkotukea 50 % luottolaitoksen perimästä kokonaiskorosta, jonka arvioidaan olevan keskimäärin 6,4 %. Maatilalain mukaisille lainoille maksetaan korkohyvitystä lainansaajilta perittävän koron muutosten johdosta myöntövuodesta ja lainalajista riippuen keskimäärin 2,5 % lainojen maksamatta olevasta pääomasta. Koko lainakanta huomioon ottaen korkohyvitystä arvioidaan maksettavan keskimäärin 3,6 % lainapääomasta. Myönnettyjen lainojen pääoma oli vuoden 1998 lopussa yhteensä 4 069 034 420 mk. Korkotukilainoja on tarkoitus myöntää mm. maatilojen asuinrakennusten rakentamiseen, asuntotilojen hankintaan, lisämaanostoon sekä konehallien, kuivureiden ja varastojen rakentamiseen.

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja vuosittain seuraavasti, milj. mk:

	2000	2001	2002	2003	2004-
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	144	127	116	102	416
Vuoden 2000 korkotukilainoista	16	30	27	24	102
Yhteensä	160	157	143	126	518

2000 määräraha	160 000 000
1999 määräraha	140 000 000
1998 tilinpäätös	141 293 477

61. (30.11.61) EU:n osallistuminen elintarviketalouden ja maaseudun rakennetoimenpiteisiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 243 000 000 mk.

Vuonna 2000 saa tehdä uusia myöntämispäätöksiä yhteensä 313 000 000 markalla.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahaston (EMOTR) rahoitusosuutena EU:n hyväksymien tavoiteohjelmien, yhteisöaloitteiden ja pilottihankkeiden sekä maaseutusuunnitelmien kehittämis- ja investointihankkeiden tukeen. Määrärahaa saa käyttää myös teknisen avun ja EU:n euroon siirtymisen johdosta suoritettavan tasaustuen maksamiseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määräraha on muutettu arviomäärärahaksi. Määrärahasta arvioidaan maksettavan 150 000 000 mk vuoden 1999 loppuun mennessä hyväksyttyjen ohjelmakauden 1995-1999 tavoiteohjelmien 5b ja 6, tavoitteen 5a elintarviketeollisuuden jalostuksen ja markkinoinnin tukiohjelman ja yhteisöaloiteohjelmien mukaisia EU:n rahoitusosuuksia siltä osin kuin EMOTR-O osallistuu niiden rahoitukseen. Lisäksi määrärahasta arvioidaan maksettavan 93 000 000 mk vuosia 2000-2006 koskevien ohjelmien menoja.

Momentin myöntämisvaltuus käytetään vuosille 2000-2006 laadittavan tavoite 1-ohjelman ja maaseutusuunnitelman investointi- ja kehittämishankkeiden sekä maaseudun yhteisöaloitteen rahoittamiseen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 463 900 000 mk luonnonhaittakorvauksen EU-rahoitusosuuden siirtona momentille 30.12.46.

Myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti, milj. mk:

Kauden 2000-2006 ohjelmat	Myöntämisvaltuus	EU-rahasto
Tavoite 1	170	EMOTR-O
Alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma	90	EMOTR-T
Yhteisöaloite	53	EMOTR-O
Yhteensä	313	josta
	223	EMOTR-O
	90	EMOTR-T

Tältä momentilta maksettavia menoja vastaavia tuloja arvioidaan tuloutuvan momentille 12.30.01 vuonna 2000 yhteensä 36 000 000 mk ja momentille 12.30.02 yhteensä 674 000 000 mk. Tälle momentille merkittyjen ohjelmien toteuttamisen edellyttämä kansallinen valtion rahoitusosuus on budjetoitu momentille 30.14.62, 32.30.62 ja Maatilatalouden kehittämisrahastoon.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti, milj. mk:

	2000	2001	2002	2003	2004-
Ennen vuotta 2000 tehdyt sitoumukset	150	104			
Vuonna 2000 tehtävät sitoumukset	93	200	21	-	-
Yhteensä	243	304	21	-	-

Määrärahasta maksetaan myös Ahvenanmaalla toteutettavien maatalouden rakenteen kehittämistoimien ja maaseudun kehittämishankkeiden EU:n osuus. Ahvenanmaa osoittaa

tarvittavan kansallisen rahoitusosuuden näihin omassa talousarviossaan.

2000 määräraha	243 000 000
1999 määräraha	475 700 000
1999 lisämääräraha	92 500 000
1998 tilinpäätös	716 200 000

62. (30.14.44) Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 135 000 000 mk.

Vuonna 2000 saa tehdä uusia myöntämispäätöksiä yhteensä 344 000 000 markalla.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahastosta (EMOTR) ja Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) osaksi rahoitettavien kehittämishankkeiden, yhteisöaloiteohjelmien ja pilottihankkeiden sekä ohjelmien teknisen avun valtion rahoitusosuuksien maksamiseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu ja määräraha on muutettu arviomäärärahaksi. Määrärahasta arvioidaan maksettavan vuoden 1999 loppuun mennessä sidottujen, ohjelmakauden 1995-1999 tavoitteiden 5b, 6 ja yhteisöaloiteohjelmien mukaisia, EMOTR-O:sta osaksi rahoitettujen maaseudun kehittämishankkeiden ja ohjelmien teknisen avun valtion rahoitusosuuksia 60 000 000 mk. Lisäksi määrärahasta arvioidaan maksettavan 75 000 000 mk vuosia 2000-2006 koskevien ohjelmien valtion osuuksia.

Momentin myöntämisvaltuus on tarkoitettu vuosille 2000-2006 laadittavien tavoiteohjelmien 1 ja 2, yhteisöaloitteiden sekä maaseutusuunnitelman kehittämishankkeiden v. 2000 tehtäviä sitoumuksia varten.

Myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

Kauden 2000-2006 ohjelmat	milj. mk	Rahasto
Tavoite 1	75	EMOTR-O, EAKR
Tavoite 2	16	EAKR
Alueellinen maaseudun kehittämissuunnitelma	200	EMOTR-T
Yhteisöaloite	53	EMOTR-O, EAKR
Yhteensä	344	josta
	122	EMOTR-O
	200	EMOTR-T
	22	EAKR

Myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti, milj. mk:

	2000	2001	2002	2003	2004-
Ennen vuotta 2000 tehdyt sitoumukset	60	45			
Vuonna 2000 tehtävät sitoumukset	75	173	80	10	6
Yhteensä	135	218	80	10	6

2000 määräraha	135 000 000
1999 määräraha	257 900 000
1999 lisämääräraha	21 700 000
1998 tilinpäätös	239 300 000

15. Muut maatalouden menot

Selvitysosa: Valtionapua myönnetään maaseudun neuvontajärjestöille maatilatalouden ja maaseudun muun yritystoiminnan kehittämiseen ja elinvoimaisen maaseudun säilyttämiseen yhteiskunnan kannalta tarpeellisena pidettävällä tavalla. Valtionapua kohdennetaan niin, että neuvonnan vaikutusmahdollisuus alueelliseen kehittämiseen yhteistyössä muiden alueen toimijoiden kanssa turvataan. Luvun määrärahoilla edistetään myös 4H-toimintaa, hevostaloutta ja kasvinjalostustoimintaa sekä maksetaan eräitä kasvintuotantosäädöksien edellyttämiä korvauksia.

40. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 65 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavusta annetun valtioneuvoston päätöksen (VNp 1472/1992) mukaisesti lähinnä neuvontaan ja tutkimukseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Selvitysosa: Valtionapua arvioidaan myönnettävän seuraavasti:

	mk
Maatilatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen kehittäminen	50 350 000
Kotieläinjalostuksen ja -neuvonnan kehittäminen	6 500 000
Maaseutuelinkeinojen rationalisoinnin kehittäminen	1 150 000
Puutarhatalouden kehittäminen	4 100 000
Luonnonmukaisen tuotannon kehittäminen	3 800 000
Yhteensä	65 900 000

Maaseutuneuvonnalle on asetettu seuraavat tulostavoitteet:

Maaseutuyritysten kilpailukyvyn ja sopeutumisen parantamiseksi alennetaan neuvonnassa olevien tilojen lopputuotteiden tuotantokustannuksia. Neuvontajärjestöjen tulee erityisesti varautua neuvonnassa tuleviin haasteisiin, joita Euroopan maatalouspolitiikan sekä alue- ja rakennepolitiikan muutokset tulevat aiheuttamaan maatilojen talouteen. Tilakoon kasvaminen tai tuotannon monipuolistuminen asettavat lisäksi uusia vaatimuksia tilan johtamisen suhteen.

Maaseutuyritysten tuotteiden, palvelujen sekä tuotantotoiminnan laadun parantamiseksi neuvontajärjestöt osaltaan vaikuttavat siihen, että koko elintarvikeketjun kattava, vapaaehtoinen ja yhteensovitettu laadunvarmistusmalli otetaan käyttöön myös alkutuotannon osalta. Neuvonnallisista toimenpiteistä tilakohtaisten laatujärjestelmien rooli on erittäin tärkeä.

Maaseutuympäristön hoidon edistämisen osalta neuvonnalliset keinot ovat keskeisiä edistettäessä uusiutuvien luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä ja erityisesti maatalouden ympäristönsuojelua. Luonnonmukaisen tuotannon neuvontaa tehostetaan edelleen erityisesti kotieläintuotannon neuvonnan osalta. Luomutuotteiden markkinoinnin kehittämiseen ja menekinedistämiseen käytetään momentin 30.12.41 varoja.

Maaseutuelinkeinojen monipuolistamista ja verkostotaloutta edistetään liiketoimintasuunnitelmia laatimalla sekä neuvontaresursseja kohdentamalla.

Neuvonnan tavoitteista sovitaan tarkemmin neuvonnan ja maa- ja metsätalousministeriön välisissä tulossopimuksissa. Neuvonnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden varmistaminen edellyttävät asiakasyrityksissä tapahtuvien muutosten seurantaa sekä säännöllisesti toistuvaa neuvontatyötä maatilalla. Valtionapua on tarkoitus kohdentaa myös maataloustukien hallintaan liittyvään neuvontaan. Järjestöjen toiminnan rationalisointia tuetaan mm. maaseutukeskusten osalta ja niiden aluerajojen tarkistamista jatketaan. Tavoitteena on, että maaseutukeskusten rajat vastaavat maakuntien rajoja.

2000 määräraha	65 900 000
1999 määräraha	66 700 000
1998 tilinpäätös	68 900 000

41. Eräät korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 168 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kasvinsuojelulain (1203/1994) 9 §:ssä tarkoitettujen korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös enintään 200 000 mk hukkakauran torjunnasta annetun lain (178/1976, muut. 1660/1991 ja 1170/1993) sekä asetuksen (541/1976) mukaisiin tarkoituksiin ja edellisiin vuosiin kohdistuvien hukkakauran torjuntakorvauksien maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Siemenperunakeskuksen tuotantoalueella noudatettavista perunanviljelyn vaatimuksista annetun lain (356/1995) 2 ja 3 §:stä johtuvien perunanviljelyn lisäkustannusten korvaamiseen ja perunan vaalean rengasmädän tehostetun hävittämisen aiheuttamien menojen maksamiseen. Määrärahasta saa maksaa myös maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetussa laissa (1336/1992) tarkoitettuja korvauksia Ahvenanmaalle.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan noin 9 000 000 mk käytettävän pääosin perunan vaalean rengasmädän torjunnasta aiheutuvien korvausten maksamiseen. Saastunut tila on torjunnan kohteena viiden vuoden ajan, jolloin se voi hakea korvauksia kustannuksista ja vahingoista.

Määrärahasta 68 000 mk arvioidaan tarvittavan Ahvenanmaan kunnille maksettaviin korvauksiin niistä tehtävistä, joita ne hoitavat maa- ja metsätalousministeriön ja muiden maaseutuelinkeinoviranomaisten valtion ja Euroopan unionin varoista myöntämiin ja maksamiin avustuksiin, korvauksiin, palkkioihin ja muihin tukiin liittyen. Ahvenanmaan kunnille korvaukset suoritetaan valtioneuvoston määräämien perusteiden mukaisesti. Manner-Suomessa korvaukset maksetaan kuntien valtionosuuslaissa säädetyn mukaisesti.

2000 määräraha	9 168 000
1999 määräraha	9 450 000
1999 lisämääräraha	200 000
1998 tilinpäätös	8 702 315

44. Hevostalouden edistäminen vedonlyönnistä hevoskilpailuissa kertyvillä varoilla (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää totopeliasetuksen (236/1995) 6 §:ssä tarkoitetusta valtion osuudesta suoritettavien avustusten maksamiseen, valtionavusta hevoskasvatuksen edistämiseen ja hevosurheilun tukemiseen annetun asetuksen (244/1992) mukaisesti sekä luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) mukaisten lainojen korkohyvitysten ja hevostalousneuvottelukunnan sekä hevostalouslain (796/1993) mukaisten menojen maksamiseen. Vuonna 2000 ei hyväksytä luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain mukaisia uusia korkotukilainoja. Aiemmin myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvitysten määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia ja lainavuosien 5-8 aikana 2 prosenttia. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Vedonlyönnistä hevoskilpailuissa arvioidaan valtionosuutena kertyvän 30 000 000 mk, jota vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.30. Kun valtion osuudesta käytetään luvussa 30.21 myönnettäviä määrärahoja vastaavasti Maatalouden tutkimuskeskukselle hevostalouden tutkimukseen 1 000 000 mk sekä kun valtion osuudesta lisäksi vähennetään vuoden 1994 kolmannen lisätalousarvion momentin 30.34.44 selvitysosan perusteluihin viitaten 4 000 000 mk, valtion osuudesta jää tälle momentille 25 000 000 mk käytettäväksi hevostalouden edistämistä ja hevostalouden tukemista varten.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Avustus hevostalousjärjestöjen toiminnan tukemiseen	2 000 000
Korkotuki	100 000
Avustus vedonlyöntilaitteiden linja- ja huoltomaksuihin	3 500 000
Avustus hevoskasvatukseen	10 395 000
Palkintotuki ja muut avustukset	8 000 000
Hevostalousneuvottelukunnan menot	5 000
Avustus korjaus- ja korvausinvestointeihin	1 000 000
Yhteensä	25 000 000

2000 määräraha	25 000 000
1999 määräraha	23 000 000
1998 tilinpäätös	22 840 544

45. Valtionapu 4H-toimintaan

Momentille myönnetään 24 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää 4H-toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon järjestön perusrakenteen saattaminen nykyisiä vaatimuksia vastaavaksi ja osallistuminen kansallisen metsäohjelman toteuttamiseen.

2000 määräraha	24 200 000
1999 määräraha	24 200 000
1998 tilinpäätös	25 500 000

47. Kasvinjalostustoiminnan edistäminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/1977, muut. 1305/1988) mukaisesti kasvinjalostajille jalostukseen, kotimaisen kasvinjalostustoiminnan edistämiseen sekä siihen ja kasvigeenivarojen säilyttämiseen ja käyttöön liittyviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.

Selvitysosa: Lain 6 §:n mukainen määrärahan vähimmäismäärä on 3 500 000 mk, mitä vastaavat tulot on merkitty momentille 12.30.33.

2000 määräraha	4 500 000
1999 määräraha	4 500 000
1998 tilinpäätös	3 025 627

48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain (284/1983, muut. 1310/1990 ja 92/1995) 2 §:n mukaisten vahinkojen ja kustannusten korvaamiseen sekä metsäkeskusten asiantuntija-avusta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös edellisiin vuosiin kohdistuvien menojen maksamiseen.

2000 määräraha	5 000 000
1999 määräraha	5 000 000
1998 tilinpäätös	5 000 000

21. Maatalouden tutkimuskeskus

Selvitysosa: Maatalouden tutkimuskeskus (MTT) toteuttaa osaltaan ministeriön asettamia maaseudun sekä maa- ja elintarviketalouden kehittämistavoitteita. Se edistää elintarviketalouden kilpailukykyä, maaseudun elinvoimaisuutta ja viihtyisän elinympäristön säilyttämistä. MTT tuottaa ja välittää tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa tietoa maa- ja elintarviketalouden kehittämiseksi sekä osallistuu teknologian siirtoon alan yrityksille. Suunnitteluvuonna MTT kehittää erityisesti bioteknisten tutkimusmenetelmien käyttöä kasvintuotannon, kotieläintuotannon ja elintarvikkeiden tutkimuksessa vuonna 1999 valmistuvan bioteknisen tutkimuksen puiteohjel-

man pohjalta. Luonnonmukaista tuotantoa kehitetään syksyllä 1997 valmistuneen tutkimusohjelman mukaisesti eri osaamisalueilla.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2000 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut MTT:lle alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Maidontuotanto- ja jalostustutkimus

Tavoitteena on alentaa rehukustannuksia ja vähentää rehuntuotannon ympäristöhaittoja, tehostaa rehujen hyväksikäyttöä, kehittää ruokintajärjestelmiä, kotieläinten hyvinvointia, niiden jalostusmenetelmiä, maitoteknologiaa ja maitotuotteita sekä tuotteiden terveydellistä ja ravitsemuksellista laatua. Tutkimusta ohjataan mm. nurmitutkimusohjelmalla sekä lehmien hoidon ja tuotantoympäristön tutkimusohjelmalla. Osaamisalue tuottaa 12 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (15 kpl vuonna 1998, vuoden 1999 tavoite 11 kpl).

Lihan- ja munantuotantotutkimus

Tavoitteena on alentaa rehuviljan tuotantokustannuksia ja karjasuojien rakentamiskustannuksia, parantaa rehujen hyväksikäyttöä sekä kehittää eläinjalostusmenetelmiä, tuotantoympäristöä ja lopputuotteen laatua. Kananmunalle ja sen ainesosille kehitetään uusia käyttömuotoja. Tutkimusta ohjataan mm. kaura- ja ohratutkimusohjelmilla. Osaamisalue tuottaa 8 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (8 kpl vuonna 1998, vuoden 1999 tavoite 8 kpl).

Elintarvikeviljojen ja öljykasvien tutkimus

Tavoitteena on tuotantokustannusten alentamisen ja satotason kohottamisen ohella kehittää sadon käyttötarkoituksenmukaista laatua, teollisuutta ja tuottajia palvelevia tuotannon laadunohjausjärjestelmiä, tuotannon alueellista erikoistumista sekä monipuolistaa viljelykasvien ja peltoalan käyttöä. Tutkimusta ohjaavat mm. kansalliseen viljastrategiaohjelmaan kuuluvat kaura-, ohra-, ruis- ja vehnätutkimusohjelmat, ja siinä hyödynnetään enenevästi bioteknisiä ja molekyyligeneettisiä tutkimusmenetelmiä. Osaamisalue tuottaa 9 elinkeinon kehittämistä tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (11 kpl vuonna 1998, vuoden 1999 tavoite 6 kpl).

Kasvisten, marjojen ja perunan tutkimus

Tavoitteena on kehittää tuotannon laatujärjestelmiä, mallintaa puutarhakasvien kasvua, edistää laadukkaan perunan tuotantoa ja sen vientiedellytyksiä, identifioida tuotteiden terveydellisiä ja ravitsemuksellisia laatuominaisuuksia sekä kehittää uusien kasvien tuotantomenetelmiä ja käyttöönottoa. Tutkimusta ohjataan mm. perunantutkimusohjelmalla, kasviperäisten biomolekyylien tutkimusohjelmalla sekä marjatutkimusohjelmalla. Osaamisalue tuottaa 7 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (9 kpl vuonna 1998, vuoden 1999 tavoite 6 kpl).

Kasvihuonetuotannon tutkimus

Tavoitteena on kehittää biologisen ja integroidun torjunnan menetelmiä sekä kasvihuoneiden viljelyolojen hallintaa ja säätöä. Tutkimusta ohjataan mm. turvetutkimusohjelmalla. Osaamisalue tuottaa 4 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (3 kpl vuonna 1998, vuoden 1999 tavoite 4 kpl).

Non food-kasvintuotannon tutkimus

Tavoitteena on kehittää kuitu- ja energiakasvien tuotantoa ja selvittää sen ympäristövaikutuksia, tehostaa maatilojen energian käyttöä erityisesti kotimaisen polttoaineen avulla sekä löytää uusia non food-kasveja ja kehittää niiden tuotantotekniikkaa. Tutkimusta ohjataan mm. kasviperäisten biomolekyylien tutkimusohjelmalla. Osaamisalue tuottaa 4 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (5 kpl vuonna 1998, vuoden 1999 tavoite 3 kpl).

Hevos-, turkiseläin- ja muu kotieläintutkimus

Hevostutkimuksen painoaloja ovat ravitsemus-, valmennus- ja hyvinvointia edistävä tutkimus. Hevostutkimus osallistuu merkittävällä panoksella kauratutkimusohjelmaan, jossa se selvittää kauran käyttömahdollisuuksia hevosten ja koirien rehuna ja rehuseoksissa. Turkiseläintutkimuksessa parannetaan eläinten hyvinvointia ja tarhojen ympäristönsuojelua. Osaamisalue tuottaa 5 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (7 kpl vuonna 1998, vuoden 1999 tavoite 4 kpl).

Informaatiojärjestelmät

Kehitetään elektronisen tiedonjakelun menetelmiä, MTT:n tutkimustietojärjestelmää, paikkatietojärjestelmää, seuranta- ja ennustemenetelmiä, luonnonmukaisen tuotannon tietopalvelua sekä erilaisia laatujärjestelmiä. Keskeisiä tutkimushankkeita ovat elektronisen tietomateriaalin tuotanto, hankinta, jakelu ja varastointi sekä kasvintuotannon ajankohtaispalvelut. Osaamisalue tuottaa 4 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tulosta (2 kpl vuonna 1998, vuoden 1999 tavoite 5 kpl).

Maatalouden ympäristönsuojelututkimus

Painoaloja ovat maatalouden ympäristötukiohjelman vaikutukset, vesistökuormituksen ja kaasumaisten päästöjen vähentäminen, viljelymaan ja -tuotteiden puhtauden varmistaminen, ravinteiden kierrätys, luonnonmukaisen tuotannon kehittäminen sekä ilmastonmuutoksen vaikutukset kasvintuotantoon. MTT osallistuu Suomen Akatemian globaalimuutoksen tutkimusohjelmaan. Osaamisalue tuottaa 7 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (7 kpl vuonna 1998, vuoden 1999 tavoite 6 kpl).

Ympäristön- ja maisemanhoitotutkimus

Painoaloja ovat maatalouden kestävän kehityksen indikaattorien määrittely, kotieläinten laidunnuksen ja maisemoinnin yhteensovittaminen, kasvien ja kotieläinten geneettinen monimuotoisuus, maataloustuotannon ekologiset vaikutukset, ruokajärjestelmien kestävyys sekä viherrakentaminen. MTT osallistuu Suomen Akatemian biodiversiteettitutkimusohjelmaan. Osaamisalue tuottaa 5 elinkeinoa tukevaa tuotetta, menetelmää tai muuten tärkeää tutkimustulosta (4 kpl vuonna 1998, vuoden 1999 tavoite 6 kpl).

MTT osallistuu maaseudun yritystoiminnan kehittämishankkeisiin yhdessä alan muiden toimijoiden kanssa (mm. Agropolis Oy). Kehittämishankkeiden lukumäärä säilyy nykyisellä, noin 25 kappaleen tasolla. MTT osallistuu myös aktiivisesti EU:n 5. puiteohjelman hakuihin tavoitteena kohottaa hankkeiden lukumäärä nykyisestä 45:stä 50:een.

MTT:n julkaisutoiminnan kokonaismäärä pysyy nykytasolla, noin 1 600 suoritteessa vuodessa. Asiantuntijatarkastettujen tieteellisten artikkelien tavoite on 150 kpl (108 kpl vuonna 1998, vuoden 1999 tavoite 150 kpl).

Maatalouden tutkimuskeskuksen tutkimusten, tulojen, menojen ja henkilötyövuosien arvioidaan jakautuvan vuonna 2000 seuraavasti:

	Tutkimusten lukumäärä	Tulot milj. mk	Menot milj. mk	Henkilötyövuodet
Maidontuotanto ja -jalostus	35	5,8	33,2	115
Lihan- ja munantuotanto	13	1,9	14,2	45
Elintarvikeviljojen ja öljykasvien tuotanto	22	3,7	12,8	51
Kasvisten, marjojen ja perunan tuotanto	22	2,7	25,1	104
Kasvihuonetuotanto	4	1,0	2,9	18
Non food-kasvintuotanto	5	1,0	2,8	16
Hevoset, turkiseläimet ja muu kotieläintalous	9	1,2	8,6	23

Informaatiojärjestelmät	5	0,6	4,3	16
Maatalouden ympäristönsuojelu	22	1,4	13,9	57
Ympäristön- ja maisemanhoito	10	1,0	12,6	52
Muu tutkimuksellinen toiminta	3	0,2	10,1	43
Maksullinen toiminta	-	13,0	10,3	69
Yleisjohto ja palveluyksiköt	-	2,0	31,8	109
Yhteensä	150	35,5	182,6	718

Maatalouden tutkimuskeskuksen budjetin ulkopuolista rahoitusta arvioidaan olevan käytössä lisäksi noin 41 000 000 mk, johon sisältyy EU:n maataloustuotannon tukia noin 3 000 000 mk. Rahoituksella arvioidaan voitavan palkata noin 170 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö.

Maatalouden tutkimuskeskuksen maksullisen toiminnan nettotuloina arvioidaan kertyvän 2 680 000 mk momentille 12.30.21. Maksullisen toiminnan erillismenoiksi arvioidaan 10 270 000 mk ja vastaavasti tuloiksi 12 950 000 mk.

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1998 toteutuma		1999 ennakoitu		2000 TAE	
	Julkis-oikeudelliset	Liike-taloudelliset	Julkis-oikeudelliset	Liike-taloudelliset	Julkis-oikeudelliset	Liike-taloudelliset
Maksullisen toiminnan tulot (12.30.21) tmk	245	16 269	190	15 005	200	12 750
— tulojen muutos (%)	(-38)	(-17)	(-22)	(-8)	(5)	(-15)
Maksullisen toiminnan erillismenot (12.30.21) tmk	169	13 043	135	12 825	150	10 120
— erillismenojen muutos (%)	(-42)	(-19)	(-20)	(-2)	(+11)	(-21)
Käyttöjäämä I (12.30.21 nettotulo) tmk	76	3 226	55	2 180	50	2 630
Käyttöjäämä I-%	31	20	29	15	25	21
— käyttöjäämä I:n muutos (%)	(-24)	(-6)	(-28)	(-32)	(-9)	(+21)
Maksullisen toiminnan investoinnit tmk	0	116	0	109	0	106
— investoinnit tuloista %	0	1	0	1	0	1
— investointien muutos (%)	(0)	(-78)	(0)	(-6)	(0)	(-3)
Käyttöjäämä II tmk	76	3 342	55	2 289	50	2 736
Käyttöjäämä II-%	31	21	29	15	25	21
— käyttöjäämä II muutos (%)	(-24)	(-16)	(-28)	(-32)	(-9)	(+20)
Osuus yhteiskustannuksista tmk	219	16 549	136	14 760	136	13 575
— osuuden yhteiskustannuksista muutos (%)	(+409)	(+318)	(-38)	(-11)	(0)	(-8)
Ylijäämä/Alijäämä tmk	-143	-13 207	-81	-12 471	-86	-10 839
Ylijäämä-/Alijäämä-%	-58	-81	-43	-83	-43	-85
Kustannusvastaavuus-% (tulot/kust.)	63	55	70	55	70	54

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 146 860 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 300 000 mk valtion henkilöstöravintoloiden tilakustannuksina sekä 110 000 mk vuosina 1997-1998 kertyneitä ja 540 000 mk vuosina 1999-2000 kertyviä puutarhakasvien jalostusmaksutuloja vastaavien menojen kattamiseksi. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina muut kuin momenteille 12.30.21, 12.30.33 ja 12.30.99 kertyvät tutkimuskeskuksen toiminnasta aiheutuvat tulot. Nettobudjetoitavina tuloina arvioidaan kertyvän EU:n rahoitusosuutena tutkimushankkeisiin 2 000 000 mk, tutkimuskeskuksen vastuulla toteutettavista tutkimus- ja yhteistyöhankkeista tuloina saatavat muiden hankeosapuolten maksuosuudet 10 000 000 mk ja muina tuloina 10 570 000 mk, joka sisältää maatilataloustuotteiden myyntituloja 3 400 000 mk, meijerituotteiden myyntituloja 2 500 000 mk, asunto- ja toimitilavuokria 1 900 000 mk, työnantajapalautuksia 920 000 mk ja muita tuloja 1 850 000 mk. Puutarhakasvien jalostusmaksuina vuonna 2000 kertyvät tulot 400 000 mk on merkitty momentille 12.30.33 ja pääomaluonteiset tulot momentille 12.30.99.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot, muut toimintamenot	169 430 000
Bruttotulot, muut tulot	22 570 000
Nettomenot	146 860 000

2000 määräraha	146 860 000
1999 määräraha	145 910 000
1998 tilinpäätös	144 479 000

22. Torjunta-ainetarkastukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 225 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää torjunta-aineasetuksen (515/1998) 18 §:ssä tarkoitetusta toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää keskimäärin enintään 12 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tarkastustoiminnasta aineiden myynnin perusteella kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.23.

2000 määräraha	2 225 000
1999 määräraha	2 125 000
1998 tilinpäätös	2 095 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 600 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään Maatalouden tutkimuskeskuksen toiminnasta aiheutuviin muutostöihin sekä kylmien kevytrakenteisten tutkimuskeskuksen hallinnassa olevien maatalousrakennusten pienehköihin korjaustöihin, joiden menot laitos itse suorittaa. Maatalouden tutkimuskeskuksen varsinaiset talonrakennusmäärärahat sisältyvät Valtion kiinteistölaitoksen menoihin.

2000 määräraha	600 000
1999 määräraha	600 000
1998 tilinpäätös	600 000

77. Maa- ja vesirakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Maatalouden tutkimuskeskuksen maa- ja vesirakennustöistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

2000 määräraha	100 000
1999 määräraha	100 000
1998 tilinpäätös	100 000

22. Maatalouden taloudellinen tutkimuslaitos

Selvitysosa: Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen (MTTL) tehtävänä on tehdä maaseutuelinkeinoja ja elintarviketaloutta koskevaa taloustieteellistä tutkimusta maaseudun yrittäjien, hallinnon ja muiden sidosryhmien tarpeisiin. Laitoksen toimintaa kehitetään vuonna 1999 toteutetun kansainvälisen arvioinnin tulokset huomioon ottaen.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2000 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Maatalouden taloudelliselle tutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Selvitetään monipuolisesti Suomen maatalouden toimintaedellytyksiä EU:n yhteismarkkinoilla. Tutkimus on linkitetty usean tutkimuslaitoksen yhteistyönä toteutettavaan AMALIA-puiteohjelmaan.

Tutkitaan kansallisen elintarvikestrategian vaihtoehtoja liittyen maatalouspolitiikan uudistuksiin, WTO-neuvotteluihin sekä EU:n laajentumiseen. Tutkitaan laatustrategioiden ja sopimustuotannon merkitystä elintarvikkeiden tarjontaketjun tehostamisessa. Tutkitaan monitoiminnallista maataloutta ympäristö- ja maaseutuhyödykkeiden tuottajana. Arvioidaan kansallisen elintarvikevalvonnan synnyttämiä kustannuksia ja hyötyjä sekä elintarviketurvallisuuden yhteiskuntataloudellista merkitystä.

EU-järjestelmän mukainen FADN-kirjanpito kattaa tavoitteena olevat 1 300 maa- ja puutarhatilaa. Kansallisia tarpeita varten aineistoon liitetään 150 monitoimitilaa. Tietojen käsittelyä ja raportointia kehitetään uuden tietojärjestelmän avulla. Ravinnetaseen laadinta ulotetaan merkittävälle osalle FADN-kirjanpitotiloista.

Seurataan maatalouden tuottojen ja tuotantokustannusten kehittymistä erityyppisillä tiloilla. Yhdessä Maatalouden tutkimuskeskuksen kanssa tutkitaan maatalouden optimaalisia tuotantostrategioita. Ennakoidaan tuotannon, viljelijöiden tulojen sekä maatalouden rakenteen kehitystä.

Maaseudun pienyrittämiseen ja tuotteiden markkinointiin liittyvää tutkimusta suunnataan yritystoiminnan kannattavuuteen eniten vaikuttaviin kysymyksiin. Selvitetään maaseudun pienyritysten määrä-, työllistävyys- ja rakennetietoja. Pienyritystutkimuksessa tehdään yhteistyötä sidosryhmien kanssa.

Maatalouden ympäristöohjelmiin liittyvässä tutkimuksessa painopiste on vapaaehtoisuuteen perustuvien sopimusjärjestelmien käyttökelpoisuuden selvittämisessä. Tutkitaan luonnonmukaisen tuotannon kehittämisedellytyksiä. Suomen ympäristökeskuksen ja Maatalouden tutkimuskeskuksen kanssa selvitetään maataloudelle asetettujen vesiensuojelutavoitteiden toteutettavuutta.

MTTL:n tulostavoitteet ja tulokset ilmaistaan tulossopimuksessa osatehtävistä koostuvina tutkimuskokonaisuuksina. Niiden toteutuminen todetaan maa- ja metsätalousministeriön kanssa käytävissä tuloskeskusteluissa. Arvioinnissa kiinnitetään toteutumisen lisäksi huomiota erityisesti tulosten vaikuttavuuteen ja tieteelliseen tasoon. Tulostavoitteet asetetaan koko laitoksen tasolle, koska suuri osa tehtäväkokonaisuuksista kohdistuu laitoksen kaikille neljälle tutkimusalueelle.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 14 372 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon tutkimushankkeisiin EU:lta saatavat tulot 100 000 mk sekä nettobudjetoitavat maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot 70 000 mk. Määrärahasta on tarkoitus käyttää kirjanpitoaineiston hankintaan noin 3 750 000 mk, mistä noin 1 250 000 mk aiheutuu lisäkustannuksina kirjanpitotietojen toimittamisesta EU:lle. EU korvaa näistä

kustannuksista noin 900 000 mk. Vastaavat tulot on merkitty momentille 12.30.04.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot, muut toimintamenot	14 542 000
Bruttotulot, muut tulot	170 000
Nettomenot	14 372 000

2000 määräraha	14 372 000
1999 määräraha	14 372 000
1998 tilinpäätös	13 920 000

23. Kasvintuotannon tarkastuskeskus

Selvitysosa: Kasvintuotannon tarkastuskeskus (KTTK) toimii kansainvälisen kasvinsuojelun yleissopimuksen edellyttämänä ja kasvinsuojelulaissa tarkoitettuna kasvinsuojeluviranomaisena, taimiaineistolaissa tarkoitettuna kasvintarkastusviranomaisena, siemenkauppalaissa tarkoitettuna sertifiointi- ja valvontaviranomaisena, suorittaa rehulaissa ja lannoitelaissa edellytettyä tuotannon, markkinoinnin ja maahantuonnin valvontaa sekä torjunta-ainelaissa säädettyjä tehtäviä. Luonnonmukaisen maataloustuotannon valvontajärjestelmän ohjaus ja rekisterinpito on keskitetty Kasvintuotannon tarkastuskeskukseen ja lisäksi keskus on määrätty toimimaan kasvisten laatuluokituksen valvonnasta vastaavien viranomaisten keskustoimistona. Tarkastuskeskukselle on lisäksi annettu tehtäväksi EU-tukien hallinnointiin ja valvontaan liittyviä tehtäviä.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2000 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Kasvintuotannon tarkastuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet:

— Tavoitteena on valvonnan toimenpitein ylläpitää valtakunnan hyvää kasvinterveystilaa ja hävittää esiintyvät vaaralliset kasvintuhoojat välittömästi. Rehujen ja rehuvalmistuksen hyvä hygieeninen tila varmennetaan valvonnalla siten, että niistä ei ole vaaraa ihmisten ja eläinten terveydelle. Osallistutaan lannoitelakia koskevan uudistuksen valmisteluun. Aloitetaan luonnonmukaisen kotieläintuotannon ja luonnonmukaisesti tuotettujen elintarvikkeiden valmistuksen ja maahantuonnin valvonnan hoitaminen ja maatiaiskasvien rekisteröinnin ja ylläpidon valvonta, sekä laajennetaan eräiden eläinperäisten rehuvalmisteiden tuottajien valvontaa. Maksuperusteita tarkistetaan näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

— Tarkastuksella ja valvonnalla vahvistetaan maatalous- ja elintarviketuotannon tuotannon laadun ja turvallisuuden perustaa sekä luodaan ja vahvistetaan samalla tuotannon kilpailukykyä. Valvonnassa kehitetään elinkeinonharjoittajien käyttöön soveltuvia laadunvarmennuksen menetelmiä.

— Torjunta-aineiden hyväksymis- ja rekisteröintimenettelyä pyritään tehostamaan selvittämällä mahdollisuudet toiminnan edellyttämien tarkastusten ja tutkimusten kehittämiseen ja uudelleenjärjestämiseen.

— Kasvintuotannon tarkastuskeskus ohjaa työvoima- ja elinkeinokeskusten maaseutuosastoja kasvintuotannon valvonta- ja tarkastustehtävissä. Näiden tehtävien hoitamiseen varataan tarvittavat resurssit.

— Tarkastuskeskus osallistuu ministeriön kanssa sovittavalla tavalla toimialaansa kuuluvien säännösten valmisteluun EU:n toimielimissä ja hyväksyttyjen muutosten toteutukseen tehtäväalueellaan.

Laitoksen toimintamenojen, tulojen ja henkilötyövuosien arvioidaan jakautuvan vuonna 2000 tehtävittäin seuraavasti:

[1]	Menot milj. mk	Tulot milj. mk	Htv
Kasvinsuojelu ja taimituotannon kehittäminen	8,7	2,5	29
Kasvisten laadunvalvonta	0,8	0,3	3
Torjunta-aineiden rekisteröinti	4,1	7,6	13
Rehuvalvonta	8,7	2,6	29
Lannoitevalvonta	1,5	1,1	5
MKO:n liiketal. palvelut	3,0	1,6	13
Muut MKO:n tehtävät	2,5	-	10
Siementuotannon ja kaupan valvonta	14,0	11,2	39
Luonnonmukaisen tuotannon valvonta	8,9	9,2	7
STO:n liiketal. palvelut	0,5	0,5	2
Muut STO:n tehtävät	1,2	-	2
Viljan laadun tarkastus	2,0	0,3	7
Muut tehtävät	4,6	-	14
Yhteensä	60,5[2]	36,9	173

[1] MKO = Maatalouskemian osasto, STO = Siementarkastusosasto.

[2] Lisäksi kasvintarkastuskeskuksella arvioidaan olevan käytettävissä 2,2 milj. mk vuodelta 1999 siirtyviä määrärahoja.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1998 toteutuma	1999 ennakoitu	2000 TAE
Maksullinen julkisoikeudellinen toiminta (ilman torjunta-aineiden rekisteröintiä):			
Maksullisen toiminnan tulot tmk	20 345	22 360	26 890
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	20 945	19 760	22 790
Käyttöjäämä tmk	-600	2 600	4 100
— % tuloista	-3	12	15
Osuus yhteiskustannuksista tmk	5 031	4 500	5 200
Kustannukset yhteensä tmk	25 976	24 260	27 990
Ylijäämä/Alijäämä tmk	-5 631	-1 900	-1 100
— % tuloista	-28	-8	-4
Kustannusvastaavuus % (tulot % kustannuksista)	78	92	96
Torjunta-aineiden rekisteröinti:			
Maksullisen toiminnan tulot tmk	8 981	7 600	7 600
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	2 260	2 600	2 600
Käyttöjäämä tmk	6 721	5 000	5 000
— % tuloista	75	66	66
Osuus yhteiskustannuksista tmk	684	650	650
KTTK:n kustannukset yhteensä tmk	2 944	3 250	3 250
MTT:n kustannukset tmk	2 050	2 050	2 050
Muiden TA-viranomaisten kustannukset tmk	2 180	2 300	2 300
Kustannukset yhteensä tmk	7 174	7 600	7 600

Ylijäämä/Alijäämä tmk	1 807	0	0
— % tuloista	20	0	0
Kustannusvastaavuus % (tulot % kustannuksista)	125	100	100
Liiketaloudellinen toiminta:			
Maksullisen toiminnan tulot tmk	2 408	2 420	2 420
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	2 581	2 550	2 550
Käyttöjäämä tmk	-173	-130	-130
— % tuloista	-7	-5	-5
Osuus yhteiskustannuksista tmk	1 285	1 270	1 270
Kustannukset yhteensä tmk	3 866	3 820	3 820
Ylijäämä/Alijäämä tmk	-1 458	-1 400	-1 400
— % tuloista	-61	-58	-58
Kustannusvastaavuus % (tulot % kustannuksista)	62	63	63

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 60 500 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää myös rehu- ja lannoitevalmisteiden ja torjunta-aineiden analyysitoiminnan suoritteiden hintojen alentamiseen enintään 1 400 000 mk.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi eläintautilain (55/1980) 15 §:n muuttamisesta, jolla on tarkoitus mahdollistaa se, että eläinjätteen käsittelylaitosten viranomaisvalvonnasta voitaisiin periä laitoksilta valtiolle maksu. Valvonta on tarkoitus antaa Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen tehtäväksi, jolloin se olisi valtion maksullista palvelutoimintaa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 000 000 mk säädöksiin perustuvan luonnonmukaisen tuotannon valvonnan laajenemisen johdosta. Vastaava tulolisäys on 2 700 000 mk. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 2 870 000 mk säädösten mukaisten muiden tehtävien lisääntymisen, 800 000 mk eräiden talous- ja tietohallintotehtävien maksulliseksi muuttamisen, 350 000 mk eräiden laskutustehtävien Kasvintuotannon tarkastuskeskukseen keskittämisen ja 290 000 mk henkilöstöravintoloiden tilakustannusten johdosta.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän tarkastuskeskuksen maksullisen palvelutoiminnan menoihin 33 250 000 mk. Rehuvalvonnan kustannuksista jätetään valtion vastuulle 30 %. Rehujen, lannoitteiden ja torjunta-aineiden palveluanalyysien hintatuki on välttämätöntä alan kilpailevien laboratorioiden voimakkaan subventoinnin johdosta. Liikeperiaatteiden mukaan hinnoiteltavan rehu-, lannoite- ja torjunta-ainevalvonnan analyysivalikoima on pidettävä laajana virallista valvontaa varten, vaikka analyysien määrä laskee ja yksikkökustannukset nousevat. Torjunta-aineiden rekisteröinnin ja valvonnan maksullisen toiminnan menot ovat vastaavasti 3 250 000 mk. Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.23.

2000 määräraha	60 500 000
1999 määräraha	53 190 000
1998 tilinpäätös	52 577 000

24. Kasvinjalostuslaitos

Valtioneuvosto saa hyväksyä Kasvinjalostuslaitoksen toimintaa jatkamaan perustettavan osakeyhtiön osakepääoman korottamisen, jonka seurauksena voi olla luopuminen valtion määräysvallasta tai määräenemmistövallasta ko. yhtiössä.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi Kasvinjalostuslaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi. Valtioneuvosto saisi oikeuden luovuttaa Kasvinjalostuslaitoksen hallinnassa olevaa omaisuutta ja liiketoiminnan Kasvinjalostuslaitoksen toimintaa 1.1.2000 lukien jatkamaan perustettavalle yhtiölle. Valtio merkitsisi osakeyhtiötä perustettaessa kaikki osakkeet. Selvitetään yhtiön omistuspohjan laajentamista suunnatulla osakeannilla. Omistusjärjestelyjä ensi vaiheessa toteutettaessa on lähtökohtaisesti tavoitteena, että valtion määräysvalta tai määräenemmistövalta yhtiössä säilytetään.

(21.) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1999 määräraha	8 500 000
Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.	1998 tilinpäätös	9 257 000

25. Siemenperunakeskus

Selvitysosa: Siemenperunakeskus (SPK) on maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa toimiva, liiketoimintaa harjoittava valtion laitos. SPK:n tehtävänä on Suomessa viljeltävien perunalajikkeiden terveen siemenaineiston ylläpito sekä perus- ja sertifioidun siemenen tuotanto ja markkinointi näistä lajikkeista Suomessa ja muissa maissa. Lisäksi SPK:n tehtävänä on tutkia ja kehittää korkealaatuisen siemenperunan tuotantotekniikkaa erityisesti Suomen oloihin sopivaksi sekä omalta osaltaan edistää suomalaisen siemenperunan markkinointia muihin maihin.

SPK:n toiminnan perustana ovat EU-direktiiveihin pohjautuvien siemenperunan tuotantomääräysten mukaiset ylläpito- ja perussiemenen tuotantosopimukset lajikkeiden suomalaisten omistajien tai edustajien kanssa. Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen luvalla SPK ylläpitää ja tuottaa siemenperunaa lisäksi myös ns. vapaista lajikkeista.

Vuoden 2000 aikana SPK:n ylläpidossa on 35 lajiketta tai jalostuslinjaa. Asiakkaille toimitettavan siemenmäärän (kesän 1999 sato) arvioidaan nousevan yli 6 000 tonniin. Pääosin toimeksiantoihin perustuen siementä tuotetaan kaikkiaan noin 265 hehtaarin alalla, jolloin toimitettavan siemenen määrä vuonna 2001 nousee noin 6 200 tonniin. Siemenperunan myyntihintojen odotetaan pysyvän jokseenkin nykyisellä tasolla.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut alustavasti vuoden 2000 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen Siemenperunakeskukselle talouden tulostavoitteeksi positiivisen tuotto- ja kulujäämän. Tämän ohella alustavaksi tuotannon tavoitteeksi asetetaan 6 500 tonnia asiakkaille toimitettavaa siementä, joka tarkistetaan asiakkaiden toimeksiantojen perusteella.

SPK:n liiketoiminnan bruttotulojen arvioidaan vuonna 2000 nousevan 18 542 000 markkaan, missä on otettu huomioon 170 000 mk SPK:n maatilan tuotannon perusteella määräytyvinä EU:n tukina. Kun kulutusmenoihin arvioidaan tarvittavan 18 268 000 mk ja investointeihin 850 000 mk, nettomenoksi muodostuu 576 000 mk.

Asetuksen (1407/1995) mukaisiin siemenperunatuotannon tutkimus- ja kehitystyöhön sekä suomalaisen siemenperunan vienninedistämistyöhön osoitetaan momentilla 30.25.22 valtion varoja 400 000 mk, mikä määräraha ei kuulu siemenperunan myynnillä katettaviin kuluihin.

Siemenperunakeskuksen liiketoiminnan liikekirjanpidon mukainen ennakoitu tuotto- ja kulujäämä vuodelle 1999:

	mk	mk
Toiminnan tuotot:		
Maksullisen toiminnan tuotot	17 617 000	
Vuokrat ja käyttökorvaukset	155 000	
Muut toiminnan tuotot	170 000	17 942 000
Toiminnan kulut:		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat:		
Ostot tilikauden aikana	9 138 000	
Varastojen lisäys (-)/vähennys (+)	-204 000	
Henkilöstökulut	4 646 000	
Vuokrat	1 826 000	
Palvelujen ostot	1 240 000	
Muut kulut	865 000	
Kaluston poistot	350 000	
Salaojituksen poisto	15 000	17 876 000
Tilikauden tuotto- ja kulujäämä		66 000

Siemenperunakeskuksen kehitys vuosina 1998-2000:

	1998 toteutuma	1999 ennakoitu	2000 TAE
Toiminnan tuotot milj. mk	17,74	17,94	17,94
Muutos ed. vuoteen %	1,4	1,1	0,0
Tuotto- ja kulujäämä			
— milj. mk	0,019	0,067	0,066
— toiminnan tuotoista %	0,1	0,4	0,4
Investoinnit toiminnan tuotoista %	2,7	3,9	4,7
Henkilöstön määrä	33	33	33

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 576 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	19 118 000
Bruttotulot	18 542 000
Maksullisen toiminnan tulot	18 217 000
Muut tulot	325 000
— vuokrat ja käyttökorvaukset	155 000
— muut toiminnan tulot	170 000
Nettomenot	576 000

2000 määräraha	576 000

22. Tutkimus- ja vienninedistämismenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää asetuksen (1407/1995) mukaisiin siemenperunatuotannon tutkimus- ja kehitystyöstä sekä suomalaisen siemenperunan vienninedistämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Tutkimus- ja vienninedistämismenot eivät kuulu liiketoiminnasta aiheutuviin, vaan ne katetaan valtion talousarvioon osoitetuilla varoilla.

2000 määräraha	400 000
1999 määräraha	350 000
1998 tilinpäätös	350 000

(87.) Maan hankinta (siirtomääräraha 2 v) 1999 määräraha 350 000

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

31. Metsätalouden edistäminen ja valvonta

Selvitysosa: Luvun määrärahoilla rahoitettavan toiminnan keskeisenä yhteiskunnallisena tavoitteena on toteuttaa Kansallinen metsäohjelma 2010:tä. Ohjelman tavoitteet on kuvattu pääluokan selvitysosassa. Kansallisessa metsäohjelmassa esitetään valtion rahoitusta lisättäväksi vuonna 2000 metsäsuunnitteluun, metsänomistajien neuvontaan, metsäkeskusten tietohallintomenoihin, metsänhoito- ja metsänparannustöihin ja metsäluonnon hoitoon yhteensä 128 milj. mk. Ottaen huomioon momenttien 30.31.44 ja 83 osalta aikaisemmilta vuosilta vuodelle 2000 siirtyvät määrärahat, on lisämäärärahan tarve metsänhoito- ja metsänparannustöihin vuonna 2000 33 milj. mk ohjelmassa esitettyä pienempi. Metsäkeskusten toiminnan (mom. 30.31.42) osalta pyrkimyksenä on käynnistää ohjelma täydessä laajuudessaan asteittain, mikä merkitsee, että ohjelman ensimmäisenä vuotena lisämäärärahan tarve metsäsuunnitteluun ja metsänomistajien neuvontaan on 18 milj. mk ohjelmassa esitettyä pienempi. Metsäluonnon hoitoon (mom. 30.31.45) ei vielä ohjelman ensimmäisenä vuotena osoiteta ohjelman mukaista 10 milj. mk lisärahoitusta. Näistä syistä johtuen kansallisen metsäohjelman toteutukseen on tarkoitus osoittaa vuonna 2000 lisämäärärahoja yhteensä 67 milj. mk. Määrärahalisäykset ovat momenteilla 30.31.42 ja 44.

Vuonna 2000 on tarkoitus käyttää 292 milj. mk valtion tukea ja lainaa yksityismetsien puuntuotannon kestävyyden turvaamiseksi rahoitettaviin kansallisiin töihin ja metsäviestintään. Lisäksi esitetään EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston osarahoittamiin puuntuotannon kestävyyden turvaamistöihin osoitettavaksi vuonna 2000 valtion rahoitusosuutta 30 milj. mk. EU:n rahoitusosuuteen käytetään aikaisemmilta vuosilta siirtyvää 30 milj. mk. Lainavaroja on lisäksi käytettävissä aikaisemmilta vuosilta siirtyvinä 17 milj. mk.

Puuntuotannon turvaamistöiden painopiste on nuoren metsän hoidossa sekä eräillä alueilla myös kunnostusojituksessa. Nuoren metsän hoitokampanjalla pyritään syntyneiden työrästien purkuun ja nostamaan nuoren metsän hoitotöiden suoritetaso pysyvästi aikaisempaa korkeammaksi. Puuntuotannon turvaamistöiden työvoima on keskimäärin 3 421 henkilötyövuotta. Maa- ja metsätalousministeriö päättää määrärahojen jaosta eri työlajien kesken varojen käyttösuunnitelmassa.

Seuraavassa esitetään arvio varojen käytöstä:

Työlajiryhmät	Valtion rahoitus puuntuotannon kestävyyden turvaamistöihin, milj mk			
	1999	2000		
	Arvio	Käytettävissä olevat varat	mistä EU:n osuus	Työvoima htv 2000
Nuoren metsän hoito ja energiapuun korjuu	106	135		1 620
Metsänuudistaminen ja muut metsänhoidolliset työt	63	60	11	440
Metsäteiden tekeminen ja kunnostusojitus	42	84	11	921
Suunnittelu, työnjohto, toteutusselvitykset, kehittäminen, metsäviestintä yms.	96	90	8	440
Yhteensä	307	369	30	3 421

24. Eräät metsätalouden yhteiskunnalliset palvelut ja yleinen uittoväylätuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 23 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää virkistyskäyttöön liittyvien maksuttomien palveluiden tuottamisesta, erävalvonnasta ja viranomaistehtävien sekä yleisiin uittoväylätöihin ja yleisiin vesialueisiin liittyvien tehtävien suorittamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös riista- ja kalatalouden hoitoon liittyvistä tehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää edellä mainittuihin toimintoihin liittyvistä investoinneista ja yhteiskunnallisia palveluja koskevista selvityksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu Metsähallituksen yhteiskunnallisia tehtäviä varten. Virkistyspalveluiden kysyntätutkimusprojektin on määrä valmistua vuoden 1999 aikana. Tutkimuksen tuloksia hyväksikäyttämällä palveluja tuotetaan enenevässä määrin kysyntää vastaavasti. Metsähallituksen yhteiskunnallisten tehtävien rahoitukseen arvioidaan käytettävän lisäksi liiketoiminnan tuloja yhteensä 9 000 000 mk.

2000 määräraha	23 000 000
1999 määräraha	23 000 000
1998 tilinpäätös	35 000 000

25. Metsäpuiden siemenhuolto

Momentille myönnetään 4 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsäpuiden siemenviljelysten perustamisesta ja nuoruusvaiheen hoidosta sekä metsäpuiden siementen varmuusvarastoinnista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös muovihuonesiemenviljelysten investointimenoihin ja valtionapujen maksamiseen edellä mainittuihin tarkoituksiin.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Metsänjalostus on tarkoitus vuoden 2000 alusta lukien keskittää Metsäntutkimuslaitokseen, minkä jälkeen momentilta rahoitettaisiin vain metsäpuiden siemenhuoltoa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 15 373 000 mk siirtona momentille 30.32.21 ja lisäyksenä 1 000 000 mk kahden muovihuonesiemenviljelyksen perustamisesta aiheutuvana menona.

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan siten, että Metsähallituksen osuus olisi 3 400 000 mk ja muiden toimijoiden osuus 1 500 000 mk. Metsähallituksen arvioidaan lisäksi saavan noin 3 500 000 mk sellaisia yhteiskunnalliseen omaisuuteen kuuluvien siementen myyntituloja, joilla se voi rahoittaa siemenhuoltotöitä maa- ja metsätalousministeriön kanssa tehtävään yhteiskunnallisten tehtävien hoitoa koskevaan sopimukseen perustuen.

2000 määräraha	4 900 000
1999 määräraha	19 273 000
1998 tilinpäätös	40 146 968

42. Valtionapu metsätalouden edistämis- ja valvontaorganisaatioille

Momentille myönnetään 235 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsäkeskuksille ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiolle säädösten perusteella aiheutuviin muihin menoihin kuin metsänparannuslain (140/1987) ja kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) mukaisten töiden hankekohtaisen suunnittelun ja työnjohdon ja jo suunniteltujen metsäteiden ja ojitusten työnjohdon menoihin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää toimitilahankintojen rahoittamiseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion varsinaisen toiminnan liiketaloudellisin perustein hinnoitelluista suoritteista perittävien maksujen alentamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 100 000 mk puutavaranmittauslain (364/1991) 44 §:ssä mainittuihin menoihin myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 37 000 000 mk kansallisen metsäohjelman toteuttamiseksi, josta 12 000 000 mk aiheutuu metsäsuunnittelun lisäämisestä, 15 000 000 mk metsänomistajien neuvonnan lisäämisestä ja 10 000 000 mk poikkeuksellisista tietohallintomenoista.

Metsäkeskukset ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio hoitavat metsien kestävää hoitoa ja käyttöä, niiden monimuotoisuuden säilyttämistä sekä metsätalouden muuta edistämistä koskevia tehtäviä. Metsäkeskukset valvovat metsätaloutta koskevien lakien noudattamista ja hoitavat muut niille säädetyt viranomaistehtävät.

Metsäkeskusten viranomaistehtäviä ovat muun muassa kestävän metsätalouden rahoituksesta annetussa laissa säädetyt rahoituspäätökset (noin 40 000 vuodessa), metsälain valvontaan liittyvät metsänkäyttöilmoitusten tarkastukset (vuonna 1998 106 000, joista osa tarkastetaan myös maastossa) sekä maatilatalouden tuloverolain (543/1967) mukaisten todistusten ja lausuntojen antaminen.

Metsäkeskusten toiminnan tärkein kohderyhmä ovat yksityismetsänomistajat (noin 800 000), joiden omistamien metsälöiden lukumäärä on noin 430 000 ja metsälöiden metsätalousmaan pinta-ala on noin 14 200 000 hehtaaria.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2000 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti metsäkeskusten valtionavulla rahoitettavalle toiminnalle (valtionaputoiminta) seuraavat tulostavoitteet:

Valvonta- ja tarkastustoiminta

Tavoitteena on varmistua metsälainsäädännön noudattamisesta sekä tuottaa tietoa metsien käsittelyn ja metsänhoitotöiden laadullisesta tasosta mahdollisia korjaavia toimenpiteitä varten. Erityistä huomiota kiinnitetään metsänuudistusalojen valvontaan ja kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain tarkoittamien toimenpiteiden lainmukaisuuteen ja laatuun. Metsälain valvontaan liittyen metsäkeskukset tarkastavat maastossa vähintään 3 % metsänkäyttöilmoituksista (vuoden 1998 toteutuma 3,6 %, vuoden 1999 tavoite 3 %). Lisäksi metsäkeskukset tarkastavat maastossa vähintään 5 % kestävän metsätalouden rahoituksesta annetussa laissa tarkoitetuista hankkeista (vuoden 1998 toteutuma 5,5 %, vuoden 1999 tavoite 6 %).

Alueellinen metsäsuunnittelu

Kansallisen metsäohjelman mukainen alueellisen metsäsuunnittelun pinta-alatavoite on 1 000 000 hehtaaria. Vuonna 2000 tavoitteena on nostaa metsäsuunnitteluala 870 000 hehtaariin (vuoden 1998 toteutuma 612 000 ha, vuoden 1999 tavoite 695 000 ha).

Neuvonta, koulutus ja tiedotus

Kansallisen metsäohjelman mukainen neuvonnan ja koulutuksen tavoite on antaa muuttuvalle metsänomistajakunnalle riittävät tiedot heidän metsiensä merkityksestä ja mahdollisuuksista.

Tavoitteena on lisäksi, että metsäkeskukset voimakkaasti kehittävät toimintaansa tukevia metsäsuunnittelu-, taloushallinto- ja tietohallintojärjestelmiään. Metsätalouden alueelliset tavoiteohjelmat tarkistetaan vuoden 2000 loppuun mennessä kansallisen metsäohjelman linjausten mukaisiksi.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion valtionaputoiminnan tavoitteena on tuottaa ennenkaikkea maa- ja metsätalousministeriölle ja metsäkeskuksille sellaisia metsätaloudellisia kehittämis- ja asiantuntijapalveluja ja hallinnollisia palveluja, jotka tukevat metsälainsäädännön ja kansallisen metsäohjelman tavoitteiden saavuttamista.

Metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion valtionaputoiminnan kustannusten, tulojen, valtionavun ja henkilötyö-

vuosien arvioidaan jakautuvan tulosalueille seuraavasti:

	1999 milj. mk				2000 milj. mk			
	kust.	tulot	valtionapu momentilta 30.31.42	htv	kust.	tulot	valtionapu momentilta 30.31.42	htv
Valvonta- ja tarkastustoiminta	74,0	4,0	68,2	254	77,0	4,0	71,2	254
Alueellinen metsäsuunnittelu	75,9	1,8	71,0	260	90,9	2,2	86,0	310
Neuvonta, koulutus ja tiedotus	29,4	3,2	24,8	89	47,6	5,4	41,8	140
Muu toiminta	69,8	40,7	34,0	192	71,8	40,7	36,0	192
Yhteensä	249,1	49,7	198,0	795	287,3	52,3	235,0	896

2000 määräraha	235 000 000	2000 määräraha	1 900 000
1999 määräraha	198 000 000	1999 määräraha	1 900 000
1998 tilinpäätös	198 000 000	1998 tilinpäätös	1 500 000

43. Eräät korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain perusteella aiheutuvien korvausten ja muiden menojen sekä Iijoen ja Hossanjoen vesistön uittoväylätöistä aiheutuneiden vahinkojen korvausten sekä vahinkojen arvioimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää metsälaissa tarkoitetuista uhkasakkolain (1113/1990) mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista.

Selvitysosa: Metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain perusteella maksettaviin korvauksiin ja muihin menoihin sekä metsälaissa tarkoitetuista uhkasakkolain mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista, arvioidaan tarvittavan 400 000 mk. Metsähallituksen yhteiskunnallisia tehtäviä ovat Iijoen vesistön ja Hossanjoen vanhoista uittoväylätöistä aiheutuneiden vahinkojen arvioiminen ja korvaaminen. Määrärahasta arvioidaan myönnettävän Metsähallitukselle näihin tarkoituksiin 1 500 000 mk. Iijoen ja Hossanjoen korvauksiin on aikaisemmin myönnetty 41 453 000 mk.

44. Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 320 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain mukaisen valtiontuen ja vahingonkorvauslain (412/1974) mukaisten työnantajan maksettavien vahingonkorvausten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää metsäviestinnästä eli metsäalan viestinnän edistämishankkeista ja erillisistä tiedotusprojekteista sekä metsäviestintää tukevan aineiston tuottamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Valtiontuesta saa käyttää enintään 30 000 000 mk EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston rahoittamaan maatalouden metsätoimenpideohjelmaan sisältyvien töiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. EU:n rahoitusosuuteen, joksi arvioidaan 30 000 000 mk, käytetään aikaisemmilta vuosilta siirtyviä määrärahoja. Valtiontuesta saa käyttää enintään 4 000 000 mk metsäviestinnästä aiheutuviin menoihin.

Vuonna 2000 saa hyväksyä edellä mainittujen lakien mukaisten tukien piiriin kansallisesti kokonaan rahoitettavat työt, joiden valtiontuki on enintään 320 000 000 mk.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 30 000 000 mk kansallisen metsäohjelman toteuttamiseksi. Lisäys kohdistetaan lähinnä nuoren metsän hoitoon, kunnostusojitukseen ja metsäteiden perusparannukseen.

Myönnettävän määrärahan lisäksi tarkoitukseen arvioidaan olevan käytettävissä noin 30 000 000 mk vuodelle 2000 siirtyviä EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosaston varoja.

Myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan menoja seuraavasti:

	2000	2001	2002	2003	2004-
	milj. mk	milj. mk	milj. mk	milj. mk	milj. mk
Vuoden 2000 valtuuksista	200	90	20	5	5
Aiemmista valtuuksista	116	30	10	6	-
Yhteensä	316[1)]	120	30	11	5

[1)] Lisäksi 30 milj. mk edelliseltä vuodelta siirtyvää määrärahaa.

2000 määräraha	320 000 000
1999 määräraha	290 000 000
1998 tilinpäätös	281 000 000

45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain 19 §:ssä tarkoitetun ympäristötuen ja mainitun lain 20 §:ssä tarkoitetuista metsäluonnon hoitohankkeista sekä maa- ja metsätalousministeriön määräämällä tavalla metsien ympäristönhoitoa ja biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä tukevista valtakunnallisista hankkeista ja toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

2000 määräraha	15 000 000
1999 määräraha	15 000 000
1998 tilinpäätös	15 000 000

50. Eräät metsätalouden valtionavut

Momentille myönnetään 12 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhdistyksille ja säätiöille.

Käyttösuunnitelma:	mk
Föreningen för Skogskultur rf	300 000
Työtehoseura ry	2 800 000
Metsämuseosäätiö	2 200 000
Mustilan Kotikunnas-säätiö	200 000
Suomen Metsäyhdistys ry	500 000
Euroopan Metsäinstituutti ry	6 000 000
Yhteensä	12 000 000

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 600 000 mk Euroopan Metsäinstituutti ry:n toiminnan turvaamiseen. Instituutin merkitys eurooppalaisen metsäpolitiikan päätöksenteon tukena on jatkuvasti kasvanut.

2000 määräraha	12 000 000
1999 määräraha	11 400 000
1998 tilinpäätös	14 600 000

83. Lainat puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain mukaisten lainojen maksamiseen.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Myönnettävän määrärahan lisäksi tarkoitukseen arvioidaan olevan käytettävissä noin 17 000 000 mk vuodelle 2000 siirtyvää määrärahaa.

2000 määräraha	2 000 000
1999 määräraha	2 000 000
1998 tilinpäätös	15 000 000

32. Metsäntutkimuslaitos

Selvitysosa: Metsäntutkimuslaitoksen tehtävänä on edistää tutkimuksen keinoin metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä. Metsäntutkimuslaitos tuottaa tieteellistä tietoa metsäluonnosta, metsien eri käyttömuodoista, metsävaroista ja niiden hyödyntämisestä, toimii asiantuntijana metsäalaan liittyvissä kysymyksissä sekä hoitaa hallinnassaan olevia tutkimusmetsiä ja luonnonsuojelualueita. Metsäntutkimuslaitoksen toiminta on asiakaslähtöistä ja ongelmakeskeistä sekä perustuu kotimaiseen ja kansainväliseen yhteistyöhön.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2000 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Metsäntutkimuslaitokselle seuraavat tulos- ja toimintatavoitteet:

Jatketaan vuonna 1998 valmistuneen kansainvälisen arvioinnin toimenpide-ehdotusten pohjalta laitoksen rakenteellista kehitystyötä.

Metsänjalostustoiminta keskitetään Metsäntutkimuslaitokseen ja siihen tarvittavat määrärahat siirretään momentilta 30.31.25 (Metsäpuiden siemenhuolto) Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenomomentille 30.32.21. Toiminta järjestetään Metsäntutkimuslaitoksen hankeorganisaatioon sopivaksi.

Hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi Metsäntutkimuslaitoksesta. Toteutetaan uudesta laista ja laitoksen toimintastrategian täsmentämisestä aiheutuvat toiminta- ja organisaatiomuutokset.

Tutkimuksen tulosalue

Tutkimusohjelmiksi koottuja tutkimuksen painoaloja ovat

— metsätalouden ympäristökuormitus
— metsänuudistaminen Etelä-Suomessa
— valtakunnan metsien inventointi
— julkinen tuki ja kilpailu
— suometsien kestävä käyttö ja
— metsälaskelma-tutkimusohjelma.

Kehitetään Kansallinen metsäohjelma 2010:ssä esitetyllä tavalla metsäalan innovaatiotoimintaa yhdessä muiden tahojen kanssa niin, että pystytään tunnistamaan tulevaisuuden tutkimusta vaativia ongelmia ja ohjaamaan Metsäntutkimuslaitoksen tutkimustoimintaa näiden ongelmien ratkaisemiseksi.

Metsälaskelma-tutkimusohjelmaa laajennetaan ja siitä muodostetaan laajapohjainen metsätalouden suunnittelun tutkimusohjelma. Metsäsuunnittelun tietohuollon kehittämistä jatketaan. Valtakunnan metsien 9. inventoinnissa saadaan maastotyöt päätökseen Etelä-Savon ja Pohjois-Karjalan metsäkeskusten alueella ja ne aloitetaan Kainuussa. Lisäksi valmistellaan inventoinnin satelliittikuva-avusteista ajantasaistusmenetelmää.

Tutkimustiedon välittämiseksi tehokkaammin ja laajemmalle asiakaskunnalle lisätään yhteistyötä alan muiden organisaatioiden kanssa.

Ulkopuolisen tutkimusrahoituksen osuutta nostetaan vuoden 1999 tasosta.

Metsäympäristön tilan seurantaa jatketaan kansainvälisten sopimusten ja kestävän metsätalouden seurantatarpeen edellyttämällä tavalla.

Lyhyen aikavälin tutkimustoiminnassa ylläpidetään valmiuksia antaa päätöksentekijöille relevanttia metsä- ja puutaloutta koskevaa, tutkimustoimintaan perustuvaa tietoutta.

Tutkimuskeskusten ja -asemien lukumäärästä ja tehtävistä tehdään avoin ja perusteellinen analyysi.

Tutkimusmetsien tulosalue

Tutkimusmetsien käyttöä Metsäntutkimuslaitoksen omaan ja muiden tutkimusorganisaatioiden tutkimustoimintaan lisätään. Tulotavoite nostetaan 17,1 milj. markasta 17,9 milj. markkaan menoja lisäämättä.

Asiakasrahoitteisen toiminnan tulosalue

Tulosalueeseen kuuluu nettobudjetoitu maksullinen palvelutoiminta. Tulotavoite nostetaan 8,5 milj. markkaan. Toiminnasta saatavat tulot kattavat siitä aiheutuvat kustannukset.

Liikeperiaattein rahoitettavan toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma:

	1998 toteutuma	1999 ennuste	2000 TAE
Tulot tmk	5 130	7 500	8 500
Erilliskustannukset tmk	4 525	5 451	5 355
Käyttöjäämä tmk	605	2 049	3 145
Käyttöjäämä, % tuloista	12	27	37
Osuus yhteiskustannuksista tmk	1 313	2 048	2 145
Kustannukset yhteensä tmk	5 838	7 500	7 500
Ylijäämä/Alijäämä tmk	-708	0	1 000
Ylijäämä/Alijäämä, % tuloista	-14	0	12

Tukipalveluiden tulosalue

Tulosalueen tehtävänä on tuottaa laitoksen ja tulosyksiköiden tarvitsemat yleis-, talous-, henkilöstö- ja tietohallintopalvelut.

Alueellisilla tutkimusasemilla sekä tutkimus- ja luonnonsuojelualueilla toteutettavan toiminnan kustannusten arvioidaan olevan 50 % kokonaiskustannuksista, tulojen 75 % kokonaistuloista sekä henkilötyövuosien 55 % työpanoksen kokonaismäärästä.

Metsäntutkimuslaitoksen vuoden 2000 bruttotoimintamenojen, tulojen ja henkilötyövuosien arvioidaan jakautuvan tulosalueille seuraavasti:

Tulosalue	Bruttomenot milj. mk	Tulot milj. mk	Htv
Tutkimus	134,3	10,4	576
Tutkimusmetsät	22,0	17,9	120
Asiakasrahoitteinen toiminta	5,4	8,5	15
Tukipalvelut	56,9	1,3	150
Yhteensä	218,6	38,1	861

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 198 373 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on metsänjalostustoiminnan keskittämisen johdosta otettu huomioon lisäyksenä 15 373 000 mk siirtona momentilta 30.31.25 sekä 100 000 mk valtion henkilöstöravintoloiden tilakustannuksina. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon asiakasrahoitteisen toiminnan tuloina 8 500 000 mk, EU:n tutkimushankkeiden rahoituksena 6 100 000 mk, yhteisrahoitteisen tutkimuksen tuloina 4 300 000 mk ja muina sekalaisina tuloina 1 300 000 mk. Metsänjalostussäätiöltä siirtyvien toimintojen osuus asiakasrahoitteisen toiminnan tuloista on 2 000 000 mk, EU:n tutkimushankkeiden rahoituksesta 100 000 mk, yhteisrahoitteisen tutkimuksen tuloista 1 800 000

mk ja muista sekalaisista tuloista 300 000 mk. Muut tulot on merkitty momentille 12.30.32.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	218 573 000
Asiakasrahoitteisen toiminnan erillismenot	5 400 000
Muut toimintamenot	213 173 000
Bruttotulot	20 200 000
Asiakasrahoitteisen toiminnan tulot, muut suoritteet	8 500 000
Muut tulot	11 700 000
— EU:n osarahoittama tutkimus	6 100 000
— yhteisrahoitteiset sopimustutkimukset	4 300 000
— muut sekalaiset tulot	1 300 000
Nettomenot	198 373 000

2000 määräraha	198 373 000
1999 määräraha	184 000 000
1998 tilinpäätös	172 500 000

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Metsäntutkimuslaitoksen korjaushuollossa olevien rakennusten korjaus- ja pienet uudisrakennustyöt.

2000 määräraha	2 500 000
1999 määräraha	2 500 000
1998 tilinpäätös	2 500 000

77. Metsien perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 650 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää metsäteiden rakentamisesta ja kunnossapidosta, soiden kuivatuksesta, perusmetsityksestä ja -lannoituksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

2000 määräraha	650 000
1999 määräraha	650 000
1998 tilinpäätös	650 000

33. Metsähallitus

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Metsähallitus hoitaa tehtäväänsä valtion maa- ja vesiomaisuutta ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävän metsätalouden periaatteiden mukaisesti ja siten kuin maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön kanssa tulosohjauksessa tarkemmin sovitaan.

Metsähallituksen toimintaa kehitetään Kansallinen metsäohjelma 2010:n linjausten mukaisesti tavoitteena hyvinvointivaikutusten lisääminen.

Metsähallitus tuottaa yhteiskunnallisia virkistyspalveluita ja suorittaa uittotehtäviä ja siemenhuoltotöitä. Lisäksi Metsähallitus toteuttaa erävalvontaa ja riista- ja kalataloutta koskevia hankkeita sekä huolehtii eri säädöksissä mainituista viranomaistehtävistä.

Metsähallitus tukee Itä- ja Pohjois-Suomen työllisyyttä pitämällä näillä alueilla metsätöissä henkilötyön osuuden mahdollisimman suurena.

Metsähallitus tekee luonnonsuojelualuehankintoja ympäristöministeriön ohjauksessa siten, että alueiden hankkimiseen, Metsähallitukselle myynnistä ja hankinnoista syntyviin kuluihin ja maanvaihdon välirahaan käytetään yhteensä 110 milj. mk.

Metsähallitus voi avustaa Suomen Metsäsäätiötä vuonna 2000 enintään 1,0 milj. markalla.

Metsähallituksen hallinnassa olevien luonnonsuojelualueiden palvelu- ja muut toimintatavoitteet asetetaan luvussa 35.20.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Metsähallituksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2000 enintään 300 milj. mk. Tämän lisäksi Metsähallitus saa suorittaa investointeja, jotka työministeriö, ympäristöministeriö tai maa- ja metsätalousministeriö rahoittaa sekä käyttää hallinnassaan olevaa maa- ja vesiomaisuutta vaihtomaina luonnonsuojelualueiden hankintaan. Lisäksi Metsähallitus saa tehdä vuonna 2000 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 200 milj. mk.

Tärkeimmät investointikohteet ovat kiinteistörakenteen parantamiseen ja luonnonsuojelualueiden hankintaan liittyvät maa- ja vesialuehankinnat sekä rakennukset.

3. Lainanotto

Metsähallitus oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 200 milj. mk.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö on, ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä asettanut alustavasti Metsähallituksen tulostavoitteeksi 354 milj. mk vuonna 2000. Tulostavoitteen aleneminen vuosiin 1998 ja 1999 verrattuna johtuu lähinnä kuitupuusta saatavan hinnan alenemisesta ja samanaikaisesti hakkuukertymässä tapahtuvasta rakenteellisesta muutoksesta tukkipuusta kuitupuuhun, mikä on osittain aiheutunut päätehakkuuikäisten ikäluokkien siirtymisestä metsätalouskäytöstä luonnonsuojelupuolelle. Näistä tekijöistä aiheutuvaa liikevaihdon alenemista pystytään vain osittain kompensoimaan kuluja alentamalla.

Alustavana tavoitteena on, että Metsähallitus tulouttaa valtiolle vuoden 2000 voitosta 260 milj. mk, mikä vastaa 5,4 prosentin tuottoa peruspääomalle. Tuloutustavoitetta määriteltäessä voittoon ei ole sisällytetty kiinteistöjen myyntivoittoja, koska myynneistä saadut varat käytetään pääosin luonnonsuojelualueiden hankintaan. Metsähallituksen asettama liikevaihtotavoite on 1 230 milj. mk.

Metsätyön sisältöä kehitetään edelleen monipuolisemmaksi siten, että se tukee puuntuotannon tehostamista, puun korjuun kokonaistuottavuuden paranemista ja luonnonhoitotöiden asiantuntevaa suorittamista. Tavoitteena on, että vuoden 2000 aikana pääosa metsätöistä tehdään aikapalkalla.

Luonnonsuojelualueita hankitaan tulorahoituksella, käyttöpääomalla, käyttöomaisuuden myynnillä ja käyttämällä maa- ja vesiomaisuutta hankintoihin vaihtomaina. Hankintatavoitteen lisäksi varaudutaan Kuusamon yhteismetsän vanhojen metsien suojeluhankkeeseen liittyvien lunastuskustannusten maksamiseen.

Metsähallituksen yhteiskunnallisten tehtävien hoitamista vastaaviin menoihin on lisäksi varattu talousarvioesityksessä yhteensä 95,4 milj. mk, mistä 67,5 milj. mk on ympäristöministeriön pääluokassa momenteilla 35.20.22 ja 35.20.74 ja 27,9 milj. mk on maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa momenteilla 30.31.24, 30.31.25 ja 30.31.43. Edellisten lisäksi arvioidaan käytettävän siemenhuoltotöihin yhteiskunnallisen siemenen myynnistä saatavia tuloja 3,5 milj. mk sekä liiketoiminnan tuloja muihin yhteiskunnallisiin tehtäviin yhteensä 9 milj. mk.

Maa- ja metsätalousministeriön ja Metsähallituksen sekä ympäristöministeriön ja Metsähallituksen kesken tehdään erilliset sopimukset edellä mainituilla rahoilla tuotettavista yhteiskunnallisista palveluista. Lisäksi työministeriön pääluokasta rahoitetaan Metsähallituksen yhteiskunnallisiin palvelutehtäviin liittyviä investointi- ja työllisyystöitä, mikäli työministeriöllä on tähän käyttöön myönnettäviä varoja. Vuonna 1998 työministeriö rahoitti Metsähallituksen investointeja 20 milj. markalla ja muita työllisyystöitä 18 milj. markalla.

Investointeihin on tarkoitus käyttää investointiohjelman mukaisesti 159 milj. mk. Investoinnit rahoitetaan tulorahoituksella, käyttöpääomalla ja käyttöomaisuuden myynnillä.

Maa- ja vesialueiden käyttö suunnitellaan siten, että se tukee matkailuelinkeinoa. Metsähallitus tuottaa yhdessä yrittäjien kanssa luonto- ja elämysmatkailuun liittyviä palveluita.

Metsähallitus tarvitsee oman tulorahoituksen lisäksi valtuudet enintään 200 milj. markan pitkäaikaisen lainan ottamiseen kiireellisiä investointeja ja ennalta arvaamattomia tarpeita varten.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva alustava investointisuunnitelma, johon ei sisälly kuluina käsiteltäviä tienrakennuskustannuksia, on vuodeksi 2000 seuraava:

	mk
Maa- ja vesialueiden ostot	143 000 000
Rakennukset ja rakennelmat	9 000 000
Muut	7 000 000
Yhteensä	159 000 000

Metsähallituksen kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1998 toteutuma	1999 ennakoitu	2000 TAE
Liikevaihto, milj. mk	1 243	1 273	1 230
— muutos, %	2,7	2,5	-3,4
Käyttökate, %	37,4	36,7	35,4
Voitto, milj. mk	385	386	354
— liikevaihdosta, %	31,0	30,3	28,8
— peruspääoma, milj. mk	4 774	4 774	4 774
— peruspääomasta, %	8,1	8,1	7,4
Sijoitetun pääoman tuotto, %	9	9	8,4
Nettoinvestoinnit liikevaihdosta, %	21	15	13
Omavaraisuusaste, %	97	97	97
Henkilöstö keskimäärin, htv	2 266	2 216	2 166

41. Kala-, riista- ja porotalous

Selvitysosa: Luvussa budjetoitujen määrärahojen määrä on noin 231 milj. mk, mitä vastaavasti valtiolle arvioidaan kertyvän tuloja noin 170 milj. mk. Suurimmat tuloerät, joita vastaavat menot on budjetoitu tässä luvussa, ovat EU-tulot sekä riistanhoitomaksu- ja kalastuksenhoitomaksukertymät. Lisäksi luvussa on budjetoitu ne valtion rahoitettavaksi jäävät määrärahat, jotka tarvitaan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan toimeenpanon edellyttämien ohjelmien ja muiden toimenpiteiden toteuttamiseen Suomessa.

Luvun määrärahojen työllistävyys: Momentin 30.41.62 rakennetukivaroilla synnytettiin 1995-1998 noin 100 uutta työpaikkaa ja säilytettiin useita satoja työpaikkoja. Vuonna 1999 arvioidaan aikaansaatavan noin 30 työpaikkaa. Momentin 30.41.77 välitön työllistämisvaikutus arvioidaan 15 työpaikaksi. Lisäksi momenttien 30.41.25 ja 30.41.45 kalanpoikasistutuksiin käytettävillä määrärahoilla on merkittävä työllistämisvaikutus kalanviljelylaitoksilla.

25. Kalakannan hoitovelvoitteet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesioikeudellisten velvoitepäätösten lupaehtojen edellyttämistä kalakannan hoitotoimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.40. Määrärahan käyttöön kohdistuva arvonlisävero maksetaan momentilta 28.81.23.

2000 määräraha	9 000 000
1999 määräraha	9 000 000
1998 tilinpäätös	7 055 134

40. Metsästyksen ja riistanhoidon edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 37 941 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993, muut. 1398/1995) 3 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon riistanhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä, joka oli 291 850 vuosina 1996-1998 ja riistanhoitomaksun korottaminen kymmenellä markalla 130 markan suuruiseksi. Vuonna 2000 kertyväksi arvioidut riistanhoitomaksut on merkitty momentille 12.30.39.

2000 määräraha	37 941 000
1999 määräraha	35 046 000
1998 tilinpäätös	35 170 000

41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 6 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.35. Määrärahaa käytetään hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja korvaamisesta sekä hirvieläinkantojen seurannasta ja hirvieläinten tutkimuksesta aiheutuviin menoihin. Lisäys aiheutuu metsästettävien hirvieläinten määrän kasvusta.

2000 määräraha	17 000 000
1999 määräraha	14 000 000
1998 tilinpäätös	13 363 176

42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 11 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää petoeläinten tappamien porojen ja petoeläinten aiheuttamien muiden vahinkojen korvaamisesta, vahinkojen estämisestä ja petoeläinkantojen suojelemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettäväksi 9 000 000 mk petoeläinten aiheuttamista vahingoista aiheutuviin korvauksiin ja 2 000 000 mk muiden määrärahan perusteluissa mainittujen menojen maksamiseen.

2000 määräraha	11 000 000
1999 määräraha	10 000 000
1998 tilinpäätös	10 936 884

43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää porotalouden edistämiseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän välisten poroaitasopimusten edellyttämät rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteet.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Porotalouden koetoiminta	300 000
Paliskuntain yhdistyksen tukeminen	4 300 000
Poroaitasopimusten edellyttämien valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito	4 200 000
Yhteensä	8 800 000

2000 määräraha	8 800 000
1999 määräraha	8 500 000
1998 tilinpäätös	9 500 000

44. Tenojoen kalastuslupamaksut ja viehekalastusmaksut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 625 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Tenojoen kalastuslupatuloista kalastuskunnille ja muille vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen sekä kalastuslain (286/1982, muut. 1045/1996) 89 a §:n mukaisesti palautuksina vesialueiden omistajille ja vuonna 2000 kerättävien viehekalastusmaksujen kannosta valtiolle aiheutuvien kulujen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 1999 kertyväksi arvioidusta Tenojoen kalastuslupatulosta kalastuskunnille ja muille vesialueen omistajille palautettavana osuutena noin 750 000 mk. Tenojoen kalastusluvista vuonna 2000 kertyvä tulo on merkitty momentille 12.30.41. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon vesialueiden omistajille vuonna 2000 jaettavana määränä 12 075 000 mk, mikä saadaan, kun vuonna 1999 kertyväksi arvioidusta viehekalastusmaksutuotosta 12 875 000 mk vähennetään näiden maksujen kannosta valtiolle vuonna 1999 aiheutuvaksi arvioidut kulut, joiden määräksi on arvioitu vuoden 1999 talousarviossa 800 000 mk. Valtiolle arvioidaan vuonna 2000 aiheutuvan kuluja viehekalastusmaksujen kannosta 800 000 mk. Vuonna 2000 kertyväksi arvioidut viehekalastusmaksut on merkitty momentille 12.30.36.

2000 määräraha	13 625 000
1999 määräraha	13 975 000
1998 tilinpäätös	13 025 731

45. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 37 513 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kalastuslain (286/1982, muut. 1355/1993 ja 968/1996) 91 ja 91 a §:n perusteella vesialueiden omistajille kalavesien käytöstä maksettaviin korvauksiin, kalastusaluetoiminnasta, kalastusalan järjestöjen toiminnasta, kalatalouden edistämisestä sekä valtiolle maksun kannosta ja kalastuksenhoitomaksurekisterin pidosta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Kalastuslain 90 §:n mukaan valtion talousarvioon on vuosittain otettava kalatalouden edistämiseen määräraha, joka vastaa ainakin sitä määrää, mikä kolmen edellisen vuoden aikana kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräisen lukumäärän perusteella kalastuksenhoitomaksuina kertyisi. Kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä vuosina 1996-1998 oli pohjoisten kuntien osalta 13 373 kpl ja muun Suomen osalta 398 685 kpl. Lisäksi seitsemää vuorokautta koskevia maksuja suorittaneita oli vuonna 1997-1998 keskimäärin 13 085 kpl. Kalastuslain 88 §:n mukainen kalastuksenhoitomaksu on 90 mk kalenterivuodelta ja 25 mk seitsemän vuorokauden jaksolta. Tämän perusteella lain mukainen määrärahan vähimmäismäärä on 37 413 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 100 000 mk kalastuksenhoitomaksurekisterin osoite- ja nimitietojen myynnistä aiheutuvina menoina. Vuonna 2000 kertyviksi arvioidut kalastuksenhoitomaksut on merkitty momentille 12.30.37.

2000 määräraha	37 513 000
1999 määräraha	42 501 000
1998 tilinpäätös	41 717 000

62. (30.41.46) Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 92 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää elinkeinokalatalouden kansallisesti rahoitettavista edistämistoimenpiteistä aiheutuvien menojen sekä kalatalouden ohjaamisen rahoitusvälineen varoista ja EU:n maatalouden ohjaus- ja tukirahaston tukiosastosta rahoitettavien kalataloutta koskevien toimenpiteiden EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen. Määrärahasta on varattu 42 000 000 mk EU:n osara-

hoittamien hankkeiden valtion rahoitusosuutta varten.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaisina menoina 81 000 000 mk. Tästä EU:n rahoitusosuutta arvioidaan olevan 39 000 000 mk ja kansallista rahoitusosuutta 42 000 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuosille 2000-2006 KOR:sta osaksi rahoitettavien ohjelmien rahoitusosuus, jonka on EU-rahoituksen osalta arvioitu pysyvän edellisen rakenneohjelmakauden keskimääräisellä vuositasolla. Määrärahan mitoituksessa on edelleen otettu huomioon se, että uuden kalatalouden rakenneasetusluonnoksen mukaan kansallisen julkisen rahoitusosuuden on oltava vähintään KOR-osuuden suuruinen. Määrärahan mitoituksessa ei ole otettu huomioon indeksitarkistusvaroista aiheutuvaa lisäystä. Määrärahan EU-osuudessa on horisontaalisen kalatalouden tavoiteohjelman osalta otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus. Ahvenanmaa osoittaa tarvittavan kansallisen julkisen rahoitusosuuden tähän omassa talousarviossaan. Momentille 12.30.03 on arvioitu kertyvän 38 000 000 mk kalatalouden tukemiseen uudella rakennetukikaudella ja 20 000 000 mk päättyneen tukikauden tuloutuksena sekä momentille 12.30.01 1 000 000 mk kalatalouden interventiotoimintaan. Määrärahaa käytetään myös kalatalouden korkotukilainoista annetun lain (1/1976, muut. 565/1989) ja kalastusvakuutuslain (331/1958, muut. 240/1992 ja 488/1993) mukaisten sekä maa- ja metsätalousministeriön määräämin perustein avustuksina kalan kuljetuksesta, kalatalouden tiedottamisesta, kalankäytön edistämisestä sekä muusta elinkeinokalatalouden edellytysten parantamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 2000 näihin tarkoituksiin varataan 11 000 000 mk, joka jää kokonaan kansallisista varoista maksettavaksi.

Määrärahan arvioitu käyttö, milj. mk:

	Kansallinen osuus	EU:n osuus		Yhteensä
Horisontaalinen kalatalouden tavoiteohjelma	36,0	32,0	KOR	68,0
Tuottajajärjestöjen tukeminen	1,0	1,0	KOR	2,0
1-ohjelma	5,0	5,0	KOR	10,0
Interventiotoiminta	-	1,0	EMOTR-T	1,0
EU-tehtävät yhteensä	42,0	39,0		81,0
Kansalliset toimenpiteet	11,0	-		11,0
Yhteensä	53,0	39,0		92,0

Vuoden 1998 lopussa arvioitu kalastajalainojen pääomakanta oli 6 128 000 mk ja kalan markkinointilainojen pääomakanta 4 666 000 mk. Aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 14 000 mk vuonna 2000, 12 000 mk vuonna 2001, 10 000 mk vuonna 2002 sekä vuonna 2003 ja sen jälkeen 5 000 mk.

2000 määräraha	92 000 000
1999 määräraha	82 320 000
1998 tilinpäätös	82 100 000

77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luonnonravintolammikoiden suunnittelu- ja rakentamishankkeiden sekä lähinnä vaelluskalakantojen turvaamiseen ja elvyttämiseen tähtäävien kalataloudellisten kunnostushankkeiden sekä muiden kalataloutta edistävien rakennushankkeiden suunnittelu- ja toteuttamismenojen maksamiseen.

2000 määräraha	4 500 000
1999 määräraha	3 500 000
1999 lisämääräraha	2 000 000
1998 tilinpäätös	4 500 000

42. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Selvitysosa: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos tutkii kalataloutta, riistataloutta ja porotaloutta ja harjoittaa valtion kalanviljelytoimintaa.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2000 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Kalantutkimus

Tuotetaan tietoa kantojen tilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä kala- ja rapukantojen hoitomenetelmistä. Tärkeimmistä kalavaroista tehdään kantojen tila-arviot ja saalisennusteet. Vaelluskalakantoja ja silakkakantoja koskeva tutkimus on lähivuosina tärkeällä sijalla. Tutkimuksella tuetaan myös rakennettujen ja rehevöityneiden vesistöjen kalataloudellista kunnostamista ja hoitoa sekä parannetaan kalaistutusten tuloksellisuutta.

Vesiviljelyelinkeinon monipuolistumiselle ja toimintaedellytysten säilymiselle luodaan tiedolliset edellytykset myös tiukentuvien ympäristövaatimusten vallitessa. Vapaa-ajankalastuksen tutkimus tuottaa tietoa vapaa-ajan kalastuksen taloudellisten ja aineettomien arvojen määrittämiseen, tietoa eri harrastajaryhmistä, vesialueen omistajista sekä päätöksenteon ja vapaa-ajankalastuksen vuorovaikutuksesta. Kalatalouden tilasta ja siihen kohdistuvista odotuksista tuotetaan tietoa barometrimittareilla.

Riistantutkimus

Tuotetaan arviot riistakantojen runsaudesta metsästyksen suunnittelun ja muun kantojen hoidon pohjaksi. Riistan kestävälle käytölle ja monimuotoisuudelle kehitetään mittarit ja käynnistetään niiden seuranta. Hirvieläin- ja maasuurpetoseurantaa kehitetään. Suurpetotutkimusta voimistetaan muutoinkin. Elinympäristötutkimuksessa selvitetään erityisesti metsän ja viljelysympäristön rakenteen ja käytön vaikutuksia riistan hyvinvointiin. Huomiota kiinnitetään myös metsäkanalintukantojen elvytysmahdollisuuksiin. Maasuurpetojen ja merihylkeiden aiheuttamien vahinkojen seurantaa lisätään ja estämismahdollisuudet tutkitaan.

Porotutkimus

Tutkitaan porolaidunten kantokyvyn ja laidunnuspaineen suhdetta, porojen kunnon ja porokannan rakenteen vaikutuksia vasatuottoon sekä vasahävikin syitä.

Vesiviljely

Alkuperäisiä kalakantoja ja niiden monimuotoisuutta ylläpidetään viljelyn avulla (geenipankit) ja elvyttämällä istutuksin heikentyneitä lohi-, taimen- ja siikakantoja sekä nieriä-, harjus- ja toutainkantoja. Tuetaan lohen kotiutusohjelmaa (Salmon Action Plan) poikasistutuksin. Tuotantokapasiteetin ja kustannusrakenteen sopeuttamista muuttuneisiin tarpeisiin jatketaan. Aloitetaan jalostetun kirjolohen markkinointi tuotantokäyttöön. Kehitetään uusia viljelytuotteita ja kannattavuutta parannetaan välttäen kilpailua yksityisen sektorin kanssa. Toimintaa ohjaa käyttöön otettu ISO 9001-standardin mukainen laatujärjestelmä.

Vesiviljelyn tuotantomäärät ja yksikkökustannukset vuosina 1998-2000:

	Tuotantomäärä (litraa, py)			Yksikkökustannukset (mk/mätilitra tai mk/poikasyksikkö)		
	1998	1999	2000	1998	1999	2000
Mäti (litraa)	6 678	6 375	6 400	1 415	1 300	1 250
Laitospoikaset, py 50 g, kpl	1 914 323	2 100 000	2 000 000	6,62	6,60	6,60
Luonnonravintopoikaset, py 5 g, kpl	1 965 732	1 995 000	1 990 000	0,97	0,80	0,75

Tilastot

Tuotetaan viralliset kala- ja riistatilastot, jotka vastaavat sekä EU:n että kotimaisen seurannan ja päätöksenteon tarpeita.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kustannusten, tulojen ja EU-rahoituksen arvioidaan jakautuvan tulosalueille seuraavasti:

Tulosalue	1998 milj. mk		1999 milj. mk		2000 milj. mk	
	kust.	tulot	kust.	tulot	kust.	tulot
Kalakantojen ja kalavesien tutkimus	38,7	4,6	44,2	2,7	39,0	3,0
Elinkeinokalatalouden tutkimus	15,4	1,8	15,1	1,1	15,4	1,1
Riistantutkimus	13,3	0,0	12,4	0,1	13,5	0,1
Porotutkimus	3,6	0,0	3,6		3,7	
Tilastotoimi	2,6	0,0	3,4	0,1	3,4	0,1
Vesiviljely	35,0	7,8	33,4	7,0	34,0	7,0
— Uhanalaisten kalakantojen ja luonnon monimuotoisuuden ylläpito	13,0		12,4		12,6	
— Inarin alueen hoito	5,9		5,6		5,7	
— Tornionjoen hoito	5,1		4,9		5,0	
— Tuotanto tutk. ja jalostusta varten	4,0		3,8		3,9	
— Muu tuotanto	7,0		6,7		6,8	
Muu palvelutuotanto	2,1	3,5	2,0	2,1	2,0	2,1
Yhteensä	110,7	17,7	114,1	13,1	111,0	13,4

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko

	1998 toteutuma	1999 ennakoitu	2000 TAE
Tutkimus-, tilasto- ja palvelusuoritteet			
Maksullisen toiminnan tulot tmk	5 681	4 600	4 800
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	3 052	2 645	2 740
Käyttöjäämä tmk	2 629	1 955	2 060
— % tuloista	46	43	43
Osuus yhteiskustannuksista tmk	1 636	1 600	1 500
Ylijäämä/Alijäämä tmk	993	355	560
— % tuloista	17	8	12
Tulot % kustannuksista	121	108	113

Vesiviljelytuotteet			
Maksullisen toiminnan tulot tmk	7 151	6 400	6 700
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	5 588	4 890	4 958
Käyttöjäämä tmk	1 563	1 510	1 742
— % tuloista	22	24	26
Osuus yhteiskustannuksista tmk	3 258	2 710	2 890
Ylijäämä/Alijäämä tmk	-1 695	-1 200	-1 148
— % tuloista	-24	-19	-17
Tulot % kustannuksista	81	84	85

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 79 237 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää elvytettävien kalakantojen mädin myynnin hintojen alentamiseen enintään 300 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen palvelutoiminnan tuloina 4 800 000 mk, vesiviljelytuotteiden myyntituloina 6 700 000 mk ja muina tuloina 400 000 mk sekä EU-tutkimushankkeiden rahoitusosuutena 1 500 000 mk. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 100 000 mk henkilöstöravintoloiden tilakustannuksina. Emokalaviljelyllä tuotettujen elvytettävien kalakantojen mädin hintatuki on välttämätöntä, jotta mäti on kalan jatkokasvattajalle hinnaltaan kilpailukykyinen markkinoilla olevan muun mädin kanssa.

Menojen ja tulojen erittely:

	mk
Bruttomenot	92 637 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	7 698 000
Muut toimintamenot	84 939 000
Bruttotulot	13 400 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	11 500 000
Muut tulot	400 000
EU-rahoitusosuus	1 500 000
Nettomenot	79 237 000

2000 määräraha	79 237 000
1999 määräraha	79 537 000
1998 tilinpäätös	77 414 000

24. Arvokalojen sopimuskasvatustoiminta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää istutuspoikasten lunastamisesta aiheutuvien menojen ja arvokalakantoja koskevista uusista sopimuksista aiheutuvien palkkaus- ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

2000 määräraha	7 200 000
1999 määräraha	7 200 000
1998 tilinpäätös	7 200 000

74. Kalanviljelylaitosten ja tutkimusasemien perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 600 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon maa-, vesi- ja talonrakennustyöt, jotka aiheutuvat laitoksen itsensä suorittamista tutkimus- ja vesiviljelytoiminnassa tarpeellisista muutostöistä ja pienehköistä peruskorjauksista.

2000 määräraha	2 600 000
1999 määräraha	3 100 000
1998 tilinpäätös	2 100 000

51. Vesivarojen käyttö ja hoito

Selvitysosa: Tähän lukuun on budjetoitu vesivarojen käytön ja hoidon määrärahat vedenhankinnan ja viemäröinnin edistäminen mukaan luettuna. Vesivarojen käyttöä ja hoitoa palveleviin tehtäviin käytetään tämän luvun toimintamäärärahoista 19 henkilötyövuotta vastaava määräaikaisen henkilöstön työpanos. Ympäristöhallinnossa näissä tehtävissä työskentelevän pysyväisluonteisen henkilöstön palkkausmenot ja muut yleishallintomenot on otettu huomioon ympäristöministeriön pääluokan luvuissa 35.40 ja 35.60. Näiden tehtävien osuuden arvioidaan vastaavan 200 henkilötyövuotta eli noin 45 000 000 mk alueellisten ympäristökeskusten toimintamenoista ja 35 henkilötyövuotta eli noin 13 000 000 mk Suomen ympäristökeskuksen toimintamenoista. Nämä henkilöstövoimavarat on otettu huomioon ympäristöministeriön hallinnonalan henkilötyövuosien määrässä. Maa- ja metsätalousministeriö asettaa ympäristöhallinnolle vesivarojen käytön ja hoidon tulostavoitteet sekä niiden toteuttamiseksi tarvittavan erillisrahoituksen. Ministeriöt ja asianomaiset ympäristöhallinnon yksiköt sovittavat yhteen tehtäviensä edellyttämät, ympäristöministeriön pääluokkaan budjetoidut voimavarat yksityiskohtaisesti siten, että tehtävien hoidossa tarvittavien henkilöstövoimavarojen ja erityisosaamisen riittävyys ja kehittyminen varmistetaan.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Alueelliset ympäristökeskukset

— Lisätään pohjaveden osuutta yhdyskuntien talousveden käytössä keskimäärin yhdellä prosenttiyksiköllä.

— Edistetään yhteistyötä vesihuollon toimivuuden sekä talousveden riittävyyden ja laadun varmistamiseksi kaikissa olosuhteissa.

— Tuetaan haja-asutusalueilla hyvän talousveden sekä asianmukaisen viemäröinnin ja jätevesien käsittelyn järjestämistä 8 000 taloudelle ottaen huomioon myös vapaa-ajantoimintojen tarpeet.

— Parannetaan maaseudun ja yhdyskuntien palvelujen ja elinkeinotoimintojen edellytyksiä sekä edistetään työllisyyttä erityisesti EY:n rakennerahasto-ohjelmia ja maaseutusuunnitelmia toteuttavilla vesihuolto- ja vesistöhankkeilla.

— Valmistaudutaan ehdotetun EY:n vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpanoon.

— Huolehditaan kattavasti yleisestä edusta vesitaloudellisissa asioissa sekä hoidetaan laadukkaasti valtion vesioikeudellisten lupien haltijan tehtävät.

— Huolehditaan kestävästi patoturvallisuudesta, vesistöjen säännöstelyistä ja tulvavahinkojen ehkäisemisestä sekä suunnitellaan suurtulvaselvityksen perusteella tarvittavat toimenpiteet.

— Parannetaan rakentamistöiden laatua sekä rakentamisen taloudellisuutta vähintään 2 % vuodessa.

— Kehitetään säännösteltyjen ja rakennettujen vesistöjen käyttöä ja hoitoa yhteistyössä eri osapuolten kanssa.

— Otetaan käyttöön Kyrönjoen yläosan tulvasuojelurakenteet ja jatketaan Kemi-Tornion syöttövesijohdon rakentamista siten, että pohjaveden toimittaminen Tornioon alkaa.

— Ratkaistaan Kokemäenjoen keskiosan ja Loimijoen vesistötöiden toteutettava vaihtoehto ja ryhdytään sen mukaisiin toimenpiteisiin.

Suomen ympäristökeskus

— Tuetaan vesivarastrategiaa tutkimus- ja kehittämistoiminnan suuntaviivojen mukaisesti osallistuen aktiivisesti myös EY:n tutkimusohjelmiin sekä muuhun kansainväliseen vesitutkimusyhteistyöhön.

— Tutkitaan erityisesti yhdyskuntien talousveden laadun parantamisen, erityisesti pohja- ja tekopohjaveden käytön sekä haja-asutuksen vesihuollon kehittämisen menetelmiä ja ratkaisumalleja.

— Huolehditaan vesivarojen käyttöä ja hoitoa palvelevasta hydrologisesta tutkimuksesta, vesistömallijärjestelmistä, valtakunnallisesta seurannasta ja tietopalvelusta.

— Suunnataan tutkimus- ja kehittämistoimintaa tukemaan säännösteltyjen ja rakennettujen vesistöjen kestävää käyttöä, tulvavahinkojen ehkäisyä sekä patojen turvallisuutta ottaen huomioon myös mahdolliset ilmastonmuutoksen vaikutukset.

— Ylläpidetään ja kehitetään vesihuoltoa sekä vesistöjen käyttöä ja hoitoa palvelevia tietojärjestelmiä sekä tietopalvelua ottaen huomioon myös tulosseurannan ja EY:n säädösten mukaisen raportoinnin tarpeet.

— Tuotetaan alueellisten ympäristökeskusten ja maa- ja metsätalousministeriön tarvitsemat vesialan erityisosaamista vaativat asiantuntija-, viestintä- ja koulutuspalvelut ottaen huomioon myös valmisteilla olevasta EY:n vesipolitiikan puitedirektiivistä, kansainvälisistä sopimuksista sekä lähialueyhteistyöstä aiheutuvat tarpeet.

Momenttien 30.51.30, 31 ja 77 määrärahoilla tuettavien tai toteutettavien investointien investointivaiheen työllisyysvaikutus on yhteistyöosapuolten osuus mukaan luettuna noin 1 040 henkilötyövuotta.

22. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 29 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesivarojen käyttöön ja hoitoon liittyviin erillismenoihin sekä pohjavesiselvitysten kenttähenkilöstön lisäksi enintään 19 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan eri käyttötarkoituksiin seuraavasti:

	mk
Patoturvallisuus, tulvantorjunta ja vesistöjen käyttötoiminta	3 400 000
Vesistöjen käytön ja hoidon kehittäminen	1 400 000
Vesihuollon kehittäminen	2 900 000
Pohjavesiselvitykset	10 000 000
Valtion säännöstely- ja muiden hankkeiden käyttö	900 000
Valtion kompensaatio-, tarkkailu-, kunnossapito- ym. velvoitteet	6 900 000
Inarijärven säännöstelystä aiheutuvat hoitotoimenpiteet	3 500 000
Yhteensä	29 000 000

Määrärahan lisäys aiheutuu tulvantorjunnasta, patoturvallisuudesta ja valtion vesioikeudellisista velvoitteista aiheutuvien pakollisten menojen sekä pohjavesiselvitysten lisääntymisestä.

2000 määräraha	29 000 000
1999 määräraha	23 323 000
1998 tilinpäätös	28 190 000

30. Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) mukaisten sekä Postipankin varoista myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (761/1968) mukaisten vesihuoltolaitteiden rakentamiseen myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Uusia korkotukilainoja saa vuonna 2000 hyväksyä enintään 120 000 000 mk.

Korkohyvityksen määrä on kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja 9-16 lainavuosien aikana kaksi prosenttiyksikköä. Korkohyvitys on kuitenkin enintään luottolaitoksen perimän koron suuruinen. Kiinnitysluottolaitosten obligaatiovaroista vuonna 1987 tai sitä ennen myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä on

sama kuin vuonna 1987. Kuudennentoista lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta.

Selvitysosa: Vuoden 1998 lopussa korkotukilainakanta oli 423 000 000 mk.

Korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja seuraavasti (milj.mk):

	2001	2002	2003	2004-
Vuoden 2000 korkotukilainoista	2,7	3,9	3,6	12,0
Aikaisempien vuosien korkotukilainoista	17,7	14,1	10,7	20,9
Yhteensä	20,4	18,0	14,3	32,9

Korkotukilainoilla toteutettavien hankkeiden investointivaiheen työllisyysvaikutus on noin 420 henkilötyövuotta eli saman suuruinen kuin vuonna 1999.

2000 määräraha	22 000 000
1999 määräraha	21 000 000
1998 tilinpäätös	18 288 943

31. Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain (56/1980, muut. 1376/1989 ja 96/1995) mukaisten avustusten maksamiseen yhdyskuntien vedenhankintaa ja viemäröintiä edistäviin investointeihin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään vesihuollon edistämiseen erityisesti haja-asutusalueilla ottaen huomioon myös vapaa-ajantoimintojen tarpeet. Määrärahalla edistetään myös pohjaveden käytön lisäämistä ja poikkeusolojen vedenhankinnan turvaamista yhdyskunnissa. Tuettavien hankkeiden investointivaiheen työllisyysvaikutus yhteistyöosapuolten osuus mukaan luettuna on noin 240 henkilötyövuotta, mikä on samansuuruinen kuin vuonna 1999. Määrärahaa käytetään myös valtioneuvoston 19.3.1998 vesien suojelun tavoiteohjelmasta tekemän periaatepäätöksen ja EY:n juomavesidirektiivin (98/83/EY) toimeenpanon tukemiseen.

2000 määräraha	15 000 000
1999 määräraha	15 000 000
1998 tilinpäätös	15 000 000

43. Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tuomioistuinten vesiasioista antamien päätösten ja lain tai valtiosopimusten perusteella valtion maksettavaksi määrättyjen korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio voi joutua vesioikeudellisten lupien sekä valtiosopimusten perusteella maksamaan korvauksia hankkeiden varsinaisen lupakäsittelyn jälkeen. Myös mahdolliset vesistöjen poikkeusjuoksutukset saattavat vesilain (264/1961) nojalla aiheuttaa valtiolle korvausvelvollisuuden.

2000 määräraha	2 500 000
1999 määräraha	2 500 000
1998 tilinpäätös	2 994 016

77. Vesistö- ja vesihuoltotyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 79 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää vesistötöiden suunnittelusta ja toteutuksesta, vesistörakenteiden peruskorjauksista, velvoitetöistä sekä valtion vesihuoltotöistä annetun valtioneuvoston päätöksen (976/1985, muut. 889/1995) mukaisten töiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Samalla on sovittava niistä eh-

doista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti (1 000 mk):

	Hanke tai käyttötarkoitus	Kokonais-kustannusarvio	Valtion osuus	Myönnetty aikaisemmin	Myönnetään
1.	Uudet ja keskeneräiset hankkeet				
—	Uudet hankkeet				
	Loviisan seudun syöttövesijohdot, Loviisa ym.	42 000	19 000		500
	Kangasniemi-Haukivuori-Montola syöttövesijohdot, Kangasniemi, Haukivuori	22 000	8 000		500
	Anttola-Mikkeli yhdysvesijohto ja siirtoviemäri, Anttola, Mikkeli	17 000	8 000		500
	Perhonjoen keskiosan järviryhmän säännöstelyn täydentäminen, Kruunupyy	4 500	4 500		500
	Rantasen- ja Saarelanjärven kunnostus, Vihanti	6 100	4 600		500
	Rovaniemi-Mellavaara syöttövesijohto, Rovaniemi	5 800	3 200		500
	Uudet hankkeet yhteensä	97 400	47 300		3 000
—	Keskeneräiset hankkeet	582 600	407 900	312 300	39 000
	Yhteensä	680 000	455 200	312 300	42 000
2.	Perusparannukset				8 000
3.	Velvoitetyöt ja uppopuiden poisto				14 000
4.	Hankekohtainen suunnittelu				3 500
5.	Pienehköt vesistö- ja vesihuoltotyöt				11 500
	Yhteensä	680 000	455 200	312 300	79 000

Keskeneräisten hankkeiden määrärahoista vesistötöiden arvioitu osuus on 16 500 000 mk ja vesihuoltotöiden 22 500 000 mk.

Töiden valtion osuutta rahoitetaan työmäärärahojen lisäksi keskimäärin noin 5 % valtion osuuden kustannusarviosta ympäristöministeriön pääluokan lukuun 35.40 budjetoiduista alueellisten ympäristökeskusten toimintamenomäärärahoista lähinnä työmaiden työnjohdon palkkausmenoina. Momentin määrärahalla toteutettavien hankkeiden investointivaiheen työllisyysvaikutus on yhteistyöosapuolten osuus mukaan luettuna noin 380 henkilötyövuotta eli noin 9 % enemmän kuin vuonna 1999. Määrärahan lisäys aiheutuu kasvavista velvoite- ja perusparannusmenoista sekä keskeneräisten hankkeiden toteutuksesta siten, että töitä ei jouduta pitkittämään.

2000 määräraha	79 000 000
1999 määräraha	68 000 000
1998 tilinpäätös	88 000 000

61. Maanmittauslaitos

Selvitysosa: Maanmittauslaitos vastaa Suomen kiinteistöjärjestelmästä ja yleisistä kartastotöistä. Maanmittauslaitoksen toiminta keskittyy maanmittaustoimituksiin, kiinteistöjä koskevien rekistereiden pitoon, maastotietojen keruuseen ja ajantasalla pitämiseen, ilmakuvapalveluihin sekä paikkatietojen yhteiskäytön edistämiseen. Lisäksi Maanmittauslaitos tuottaa em. tehtäviin liittyviä muita palveluja.

Arvioiden mukaan tulevaisuudessa noin 85 % maastoa ja luonnonvaroja kuvaavista tiedoista sisältää koordinaattitiedon tai muun sijaintitiedon. Maanmittauslaitos vastaa näihin tietoyhteiskunnan odotuksiin ja vaateisiin huolehtimalla tietojen sijainnin pohjatiedoista. Tämä vaatii Maanmittauslaitoksen numeerisilta aineistoilta ajantasaisuutta, laadullista eheyttä ja yhteensopivuutta.

Maanmittaustoimitusten kysynnän arvioidaan pysyvän vuonna 2000 nykyisellä tasolla. Verkkoitsepalvelujen kysyntä kasvaa. Muun maksullisen toiminnan määrä on vähenemässä kiristyvästä kilpailusta johtuen.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2000 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Maanmittauslaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Maanmittauslaitoksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteina ovat laitoksen tuottamien ja ylläpitämien aineistojen ja rekisterien kattavuus, ajantasaisuus ja laatu. Aineistot tuotetaan yhteensopivasti.

— Numeerinen maastotietoaineisto kattaa Maanmittauslaitoksen vastuulla olevan alueen vuoden 2000 loppuun mennessä. Koko maan kattavuudesta puuttuva Ylä-Lappi saadaan maastotietokantaan sen ajantasaistuksen yhteydessä.

— Kiinteistörekisteriin kuuluva numeerinen kiinteistörajakartta saadaan valmiiksi Maanmittauslaitoksen omien aineistojen osalta vuoden 1999 loppuun mennessä. Numeerinen kiinteistörajakartta saadaan koko maan kattavaksi vuoden 2000 loppuun mennessä, jos kunnilta saadaan puuttuvat aineistot.

— Kiinteistörekisteri ja numeerinen kiinteistörajakartta ovat jatkuvasti ajantasalla. Maastotiedoista ajantasaistetaan vuosittain tietiedot. Vanhimpien aineistojen osalta ajantasaistetaan kaikki muuttuneet kohteet.

Yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa kiinteistötietojen päällekkäisen rekisteröintityön poistamiseksi jatketaan. Kiinteistörekisterin laadun parantamista jatketaan puuttuvien alueiden, osakasluetteloiden ja kokonaispinta-alojen selvityksillä. Käyttöoikeuksien ja alueellisten yksityistiejärjestelyjen selvitykset aloitetaan.

Valtakunnallisessa kiinteistötietopalvelussa kehitetään Maanmittauslaitoksen, oikeusministeriön ja kuntien yhteistyönä uutta kiinteistötietojärjestelmää, joka otetaan vaiheittain käyttöön vuodesta 2000 alkaen. Tavoitteena on uudistaa teknisesti vanhentunut järjestelmä ja samalla mahdollistaa karttakäyttöliittymä, tietojen sijaintipohjainen käsittely ja kartalliset tulosteet.

Paikkatietojen yhteiskäyttöä edistetään tavoitteena lisätä paikkatietojen käytön edellytyksiä ja vähentää tiedonkeruun ja ylläpidon päällekkäisyyttä.

Palvelutavoitteet

Maanmittaustoimitusten alueellisia palvelutasoeroja tasoitetaan edelleen ja toimitusten kestoaikaa lyhennetään. Lohkomisten keskimääräinen kestoaika lyhenee 8 kuukauteen, kun se vuonna 1998 oli 9,6 kk.

Valmistuvan maastotiedon ajantasaisuutta parannetaan lyhentämällä tuotantoprosessin kestoaikaa. Kestoaikatavoite ilmakuvauksesta maastotietokannan valmistumiseen on 2,5 vuotta, kun se vuonna 1998 oli 2,7 vuotta.

Verkkopalveluja lisätään ja monipuolistetaan tietoyhteiskunnan tarpeiden mukaisesti.

Taloudellisuustavoitteet

	1998 toteutuma	1999 tavoite	2000 tavoite
Maanmittaustoimitukset, mk/toimitus	10 640	7 750	7 500
Maastotiedot, mk/km^2	1 260	1 280	1 300

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus

Julkisoikeudellisten suoritteiden tavoitteena on kattaa tuloilla kustannukset lukuunottamatta kaupanvahvistusta, josta syntyy alijäämää. Muiden suoritteiden ylijäämätavoite on 5 % tuotosta.

	1998 toteutuma	1999 tavoite	2000 tavoite
Julkisoikeudelliset suoritteet:			
Maanmittaustoimitukset			
Tulot tmk	131 128	173 770	177 550
Kustannukset tmk	167 517	173 820	177 550
Ylijäämä/Alijäämä tmk	-36 389	-50	0
— % tuloista	-28	-0	0
Muut julkisoikeudelliset suoritteet			
Tulot tmk	5 114	3 930	5 100
Kustannukset tmk	6 827	3 930	6 750
Ylijäämä/Alijäämä tmk	-1 713	0	-1 650
— % tuloista	-33	0	-32
Muut suoritteet			
Tulot tmk	39 644	43 700	37 870
Kustannukset tmk	38 191	41 511	35 980
Ylijäämä/Alijäämä tmk	1 453	2 189	1 890
— % tuloista	4	5	5

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 244 950 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan kaikki tulot mukaan lukien osamaksut ja muina tuloina aineisto- ja tietomaksut ja yhteishankkeisiin saatavat muiden hankeosapuolten maksuosuudet. Bruttomenoissa on otettu huomioon lisäyksenä 155 000 mk yhden henkilötyövuoden siirto momentilta 31.24.21 ja vähennyksenä 267 000 mk yhden henkilötyövuoden siirto momentille 30.01.21 sekä 3 248 000 mk henkilöstön määrän vähenemisen johdosta. Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 800 000 mk valtion henkilöstöravintoloiden tilakustannuksina. Bruttotulojen arvioidaan vä-

henevän 1 700 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	484 050 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	144 100 000
Muut toimintamenot	339 950 000
Bruttotulot	239 100 000
Maksullisen toiminnan tulot	220 520 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	182 650 000
— muut suoritteet	37 870 000
Muut tulot	18 580 000
Nettomenot	244 950 000

2000 määräraha	244 950 000
1999 määräraha	245 810 000
1998 tilinpäätös	260 210 000

80. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää uusjakotoiminnan tukemisesta annetun lain (24/1981, muut. 450/1990, 1239/1994, 291/1995, 564/1995 ja 1285/1996) ja vuokra-alueiden järjestelystä kaupungeissa ja kauppaloissa annetun lain (218/1962) mukaisten menojen, kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 102 §:n mukaisten lainojen ja korkotuen rahoituksesta ja eräistä vesitilusjärjestelyistä annetun lain (31/1980, muut. 931/1993 ja 568/1995) 19 §:n mukaisista lunastuksista aiheutuvien menojen maksamiseen, vesistöhankkeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988, muut. 567/1995) 21 ja 22 §:ien mukaisten menojen maksamiseen sekä kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 207 §:n 2 momentissa tarkoitettujen toimitusmenojen maksamiseen uusjakojen ja vesitilusjärjestelyjen osalta.

Selvitysosa: Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan siten, että asianosaisilta takaisin perittävä osuus on noin 8 000 000 mk ja valtion lopulliseksi menoksi jää noin 6 000 000 mk.

2000 määräraha	14 000 000
1999 määräraha	15 000 000
1998 tilinpäätös	14 940 397

(88.) Osakkeiden hankkiminen

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1999 määräraha	400 000

62. Geodeettinen laitos

Selvitysosa: Geodeettisen laitoksen tehtävänä on tyydyttää kartastoalan tutkimustarpeet maassamme, suorittaa geodesian, vaaituksen ja painovoiman valtakunnalliset perusmittaukset, sitoa ne naapurimaiden vastaaviin järjestelmiin sekä kehittää tieteellisiä mittaus-, laskenta- ja analysointimenetelmiä paikkatiedon tuottamiseksi, käsittelemiseksi ja hyödyntämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2000 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti laitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Muutokset

Valtakunnallisten kartta-aineistojen tarkkuuteen, niiden tietokantojen rakenteisiin sekä tietoverkkojen käyttöön tähtäävän tutkimuksen tärkeys on korostunut sekä Euroopan unioniin liittymisen että yleisen kartastoalan kehittymisen ja kansainvälistymisen myötä.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Painovoiman perusverkon tihentäminen 25-kertaiseksi on tärkeätä mm. malminetsinnän kannalta. Työn laajuuden vuoksi mittaukset on suunnattava malmikriittisille alueille.

Jatkamalla ja saattamalla kolmas tarkkavaaitus suunnitelman mukaisesti päätökseen voidaan luoda uusi valtakunnallinen korkeusjärjestelmä, jossa maannousun aiheuttamat virheet on otettu huomioon.

Saattamalla päätökseen eurooppalaisen koordinaattijärjestelmän (EUREF) mukaiset kiintopisteiden mittaus- ja laskentatyöt luodaan edellytykset EUREF-järjestelmän käyttöönotolle maassamme.

Kehittämällä kartoitus- ja paikkatietotekniikkaa voidaan maassamme säilyttää kustannuksiltaan tehokas kartantuotanto ja samalla turvata yhteiskunnan laajasti tarvitsemien paikkatietojen laatu.

Palvelutavoitteet

Tutkimuksen pysyvänä tavoitteena on toimia tehokkaasti kartastoalan valtakunnallisena tutkimuskeskuksena ja tehdä ajankohtaista, kansainvälisesti korkeatasoista tutkimusta geodesian, fotogrammetrian ja kaukokartoituksen, kartografian ja geoinformatiikan sekä painovoimamittauksen tutkimusaloilla. Näin laitoksen tutkimustietoa voidaan hyödyntää kartastoalalla ja erityisen laaja-alaisesti maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla.

Metsähovin tutkimusaseman toimintaa satelliittien seuranta-asemana jatketaan tehokkaasti, jolloin käytettävissä on mittaustuloksia sekä kansalliseen tutkimustoimintaan että kansainväliseen GPS-paikannussatelliittitoimintaan.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 15 400 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon tutkimushankkeisiin EU:lta saatavat sekä muut laitoksen toiminnasta kertyvät tulot.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot, muut toimintamenot	16 100 000
Bruttotulot, muut tulot	700 000
Nettomenot	15 400 000
2000 määräraha	15 400 000
1999 määräraha	15 358 000
1998 tilinpäätös	15 208 000

71. Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitos

Selvitysosa: Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tehtävänä on suorittaa eläintautitilanteen selvittämiseen sekä eläinten terveydentilan edistämiseen ja sairauksien ehkäisemiseen, määrittämiseen ja hoitamiseen tarvittavia laboratorio- ja kenttätutkimuksia sekä neuvontatyötä; valvoa ja ohjata eläimistä saatavien elintarvikkeiden elintarvikehygienian toteuttamista ja suorittaa siihen liittyviä tutkimuksia ja tarkastuksia sekä tehdä ja seurata laitoksen toimialaan kuuluvaa tieteellistä tutkimusta. Laitokselle on lisäksi annettu tehtäväksi EU-tukien hallinnointiin ja valvontaan liittyviä tehtäviä.

Maa- ja metsätalousministeriö on vuoden 2000 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alustavasti Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen (EELA) kansainvälisen arvioinnin pohjalta vuoden 1999 aikana sovitut ja päätetyt organisaation tehostamis-, kehittämis- ja selkeyttämishankkeet pannaan täytäntöön. Erityistä huomiota kiinnitetään riskinarviointiin koko elintarvikkeiden tuotantoketjussa. Riskiarviointi tapahtuu kansainvälisenä yhteistyönä vaatien kuitenkin myös erityistä panostusta kansallisten erityisongelmien selvittämiseksi. Tehostetulla riskinarvioinnilla helpotetaan päätöksentekoa ja saavutetaan taloudellisia säästöjä pitkällä aikavälillä.

Eläintautien vastustaminen

Eläintautien vastustamisen sekä eläinten hyvinvoinnin perusedellytyksenä on tiloilla tapahtuva ennaltaehkäisevä terveydenhuoltotyö. Kehittämällä ja koordinoimalla tilakohtaista terveydenhuoltoa yhdessä elintarvikeketjun muiden toimijoiden kanssa tehostetaan tuotantoa ja varmistetaan elintarvikkeiden korkeatasoinen laatu ja turvallisuus. Terveydenhuolto on osa koko elintarvikeketjun kattavaa kansallista laatujärjestelmää. Raivotaudin osalta tehostetaan ennaltaehkäisyä ja pienpetojen syöttirokotusta. Yhteistyössä Venäjän kanssa muodostetaan syöttirokotusten avulla puskurivyöhyke lähinnä Karjalan kannaksen suunnalta tulevaa raivotaudin uhkaa vastaan. Laajentamalla syöttirokotukset Karjalan kannakselle ja Laatokan Karjalaan estetään varmimmin raivotaudin tulo Suomeen. Samalla lisätään tiedonvaihtoa. Lisäksi arvioidaan ja kehitetään kansallisesti tärkeiden eläintautien tutkimusmenetelmiä.

Elintarvikevalvonta

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonnan tavoitteena on tuotannon laadun ja turvallisuuden takaaminen sekä elintarvikehygieniasta annetun lain toteutuminen yhdenmukaisena koko maassa. Elintarvikkeiden vapaa liikkuvuus yhteisön alueella on lisännyt hygieenisiä riskejä ja siten myös valvonnan ja siihen liittyvän tutkimuksen merkitystä. Valvonta ei ole suoritettujen selvitysten mukaan aina ollut tasapuolista ja riittävää. Kuntien elintarvikevalvonnan tasoa on myös arvioitu ja arvioinnin tuloksia tullaan käyttämään valvonnan kehittämisessä. Kuntien välisen yhteistyön lisäämisellä voidaan tehokkuutta parantaa ja varmentaa elintarvikevalvonnan tasapuolisuus. Tähän suunnataan erityistä panostusta.

Tutkimus

Tuotantoeläinten terveyden sekä tuotannon laadun ja turvallisuuden kehittämisen edellytyksenä on koko tuotantoketjun kattava korkeatasoinen tieteellinen tutkimus. Laitoksen tutkimustyötä kehitetään tutkimussuunnitelman pohjalta, jossa otetaan huomioon myös laitoksen kansainvälisen arvioinnin tulokset.

Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen arvioidut menot, tulot ja henkilöstö tulosalueittain vuonna 2000 (1 000 mk):

	Menot	Tulot	Htv
Eläintautien seuranta ja tutkimus	33 457	3 500	113
Elintarvikevalvonta ja tutkimus	47 252	26 800	194
Hallinto (sisältää rokotevälityksen)	26 710	15 600	43
Yhteensä	107 419	45 900	350

Maksullisen palvelutoiminnan hinnoittelussa on otettu huomioon sen vaikutus eläintautitilanteen seurantaan ja tutkimukseen sekä elintarvikevalvontaan ja sitä kautta ihmisten ja eläinten terveyteen.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1998	1999	2000
	toteutuma	ennakoitu	TAE
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tulot tmk	24 181	26 000	25 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	23 040	24 600	23 690
Käyttöjäämä tmk	1 142	1 400	1 310

— % tuloista	5	5	5
Osuus yhteiskustannuksista tmk	1 032	1 400	1 310
Ylijäämä/Alijäämä tmk	110	0	0
— % tuloista	0	0	0
Tulot % kustannuksista	100	100	100
Investoinnit tmk	12	200	200
— % tuloista	0	1	1
Muut suoritteet			
Maksullisen toiminnan tulot tmk	19 828	20 050	19 600
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	18 895	19 450	19 000
Käyttöjäämä tmk	933	600	600
— % tuloista	5	3	3
Osuus yhteiskustannuksista tmk	1 732	1 400	1 400
Ylijäämä/Alijäämä tmk	-799	-800	-800
— % tuloista	-4	-4	-4
Tulot % kustannuksista	96	96	96
Investoinnit tmk	800	950	1 000
— % tuloista	4	5	5

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 72 750 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää hyötyeläinten sairauksien ja kuolinsyyn tutkimuksen ja seurannan sekä maksullisten terveystarkkailuohjelmien maksullista toimintaa koskevien hintojen alentamiseen enintään 800 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 300 000 mk valtion henkilöstöravintoloiden tilakustannuksina ja 975 000 mk EU-tutkimussopimuksista vuodelle 2000 aiheutuvina lisämenoina. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 400 000 mk kuntien välisen yhteistyön edistämiseen ympäristöterveydenhuollossa ja 105 000 mk raivotautisyöttirokotusalueen laajentamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Liiketaloudellisin perustein määräytyvien hintojen alentaminen on tarpeen Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen perustoiminnan tukemiseksi erityisesti hyötyeläinten sairauksien ja kuolinsyyn tutkimuksen ja seurannan sekä maksullisten terveystarkkailuohjelmien osalta, jotta laitokselle voidaan turvata yleisen edun vaatiman eläintautiseurannan kannalta riittävä näytemateriaalin saanti sekä mahdollisimman laaja terveystarkkailuohjelmiin liittyminen. Kyseiset tutkimukset ja terveystarkkailuohjelmat ovat erittäin tärkeitä koko maan eläintautitilanteen seurannan ja eläintautien vastustamisen kannalta.

Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.71.

2000 määräraha	72 750 000
1999 määräraha	70 970 000
1998 tilinpäätös	69 537 000

22. Lihantarkastustoiminnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 20 669 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Eläinlääkintä- ja elintarvikelaitoksen tehtävänä olevasta lihantarkastuksesta aiheutuvien toimintamenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Toiminnasta aiheutuvat menot katetaan momentille 12.30.71 kertyvillä lihantarkastustoiminnan tarkastusmaksuilla.

2000 määräraha	20 669 000
1999 määräraha	20 669 000
1998 tilinpäätös	20 395 000

28. Rokotteet ja seerumit (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 14 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rokotteiden ja seerumeiden hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Toiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.30.71.

2000 määräraha	14 000 000
1999 määräraha	14 500 000
1998 tilinpäätös	12 835 289

Pääluokka 31
LIIKENNEMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan henkilöstön kokonaismäärän arvioidaan olevan vuonna 2000 noin 9 420 henkilötyövuotta.

Henkilöliikenteen arvioidaan kasvavan noin 2 % ja tavaraliikenteen 3 % vuonna 2000. Sen jälkeen sekä henkilö- että tavaraliikenteen kasvuksi arvioidaan 2-3 %/v kansantuotteen kasvusta riippuen. Tietoliikenteen kasvu on huomattavasti nopeampaa, teleliikenteen kasvuksi lähivuosina arvioidaan yli 10 %/v.

Hallitusohjelman mukaisesti kehittämällä tieto- ja fyysisen liikenteen sujuvuutta ja tehokkuutta vaikutetaan positiivisesti työllisyyden ja talouden kasvuun, alueellisesti tasapainoiseen kehitykseen sekä ympäristön tilaan. Liikennepolitiikan lähtökohtana on kestävän kehityksen periaate. Liikennepolitiikalla tuetaan kansantalouden kasvua, parannetaan ympäristön tilaa ja luodaan edellytyksiä logistisen kilpailukyvyn parantamiselle.

Ministeriön tavoitteena on varmistaa tietoverkkojen teknillinen ja toiminnallinen avoimuus, kansainvälinen yhteentoimivuus ja korkea palvelutaso. Televerkkoja ja niihin liittyviä palveluita monipuolistetaan ja kehitetään edelleen kansainvälisesti korkeatasoisiksi samalla säilyttäen kuluttajan kannalta edellinen hintataso. Samoin postitoiminnassa varmistetaan hyvänlaatuiset ja kohtuuhintaiset palvelut. Tämä edellyttää mm. toiminnan liberalisoinnin jatkamista. Tavoitteena on, että rajoittamatonta postitoimintaa harjoittava yritys säilyttää postitoimipaikkojen lukumäärän nykyisellä tasolla ja jokaisessa kunnassa on postitoimipaikka.

Suomalaisen tuotannon kilpailukyvyn varmistamiseksi tarvittavat kuljetukset tulee hoitaa mahdollisimman vähäisellä liikenteellä ja mahdollisimman pienin yhteiskuntataloudellisin kustannuksin. Tätä toteutetaan tehokkaalla logistiikalla ja edistämällä tavoitteen mukaisen alue- ja yhdyskuntarakenteen kehitystä. Liikenteen telematiikkaa kehitetään ja kuljetusmuotojen yhteistyötä lisätään.

Venäjän liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta pyritään edelleen parantamaan yhteistyössä Venäjän viranomaisten kanssa. Suomen kautta kulkevien kuljetusten kilpailukyky pyritään turvaamaan erityisesti vaativien kuljetusten osalta. Kotimaisen kuljetuselinkeinon kilpailukykyä varmistavia toimia jatketaan. Suomen ohuita kuljetusvirtoja vahvistetaan transitoliikenteen edellytyksiä parantamalla.

Liikenneverkkoa ylläpidetään ja kehitetään koko maassa liikenteen tarpeiden mukaisesti ja sen kunto säilytetään nykytasolla. Liikenneverkon arvo, joka on noin 110 mrd. mk, pidetään sellaisena, että yhteiskunnan ja käyttäjän kustannukset ovat optimissa. Erityisesti päätieverkolla edistetään elinkeinoelämän kuljetusten toimintavarmuutta. Myös vähäliikenteisten liikenneverkkojen päivittäinen liikennöitävyys turvataan sekä niiden kunto pyritään säilyttämään. Valtion talousarvioesityksen mukaisella rahoitustasolla ei voida eräiltä osin taata nykyisten liikenneverkkojen kunnon ja arvon säilymistä. Uusia hankkeita ei aloiteta.

Joukkoliikenteen houkuttelevuutta ja soveltuvuutta eri käyttäjäryhmille edistetään kehittämällä matkakeskuksia, informaatiota ja uusia palveluita sekä vaikuttamalla lippujen hintatasoon.

Turvallisuustavoitteena tieliikenteessä on supistaa liikenteessä kuolleiden määrä nykyisestä noin 400 henkilöstä alle 250 henkilön vuoteen 2005 mennessä. Rautatieliikenteessä on tavoitteena nostaa turvallisuus Euroopan maiden huipputasolle vuoteen 2002 mennessä. Radanpidossa tämä edellyttää mm. kulunvalvontalaitteiston rakentamista meneillään olevan ohjelman mukaisesti sekä tasoristeysten vähentämistä. Merenkulun turvallisuutta parannetaan mm. meriturvallisuutta koskevan lainsäädännön kehittämistä jatkamalla ottaen huomioon mm. valtioneuvoston asiaa koskeva periaatepäätös ja kansainvälinen kehittämistyö sekä kehittämällä liikenteen ohjaus- ja valvontajärjestelmiä. Lentoliikenteessä on tavoitteena, ettei ammattimaisessa liikenteessä tapahdu lainkaan onnettomuuksia. Viranomaisena turvallisuudesta vastaa Ilmailulaitoksen lentoturvallisuushallinto.

Liikenteen ympäristöohjelman toimenpiteitä toteuttamalla luodaan edellytyksiä ympäristöystävällisemmälle, mahdollisimman vähän luonnonvaroja käyttävälle liikenteelle. Liikennejärjestelmien suunnittelun ja liikenteen hoidon lähtökohtana on kestävän kehityksen periaate. Ajoneuvojen pakokaasupäästöjä koskevien direktiivien valmistelussa tuodaan esille pohjoisten olojen vaatimukset. Liikenteen hiilidioksidipäästöjen vähentämistä tuetaan EU:n toimin ja Kioton sopimuksen mukaisesti. Tavoitteena on, että hiilidioksidipäästöt vuonna 2010 ovat enintään samat kuin vuonna 1990.

Hallintoa ja hallinnonalan organisaatiorakenteita sekä tehtäviä kehitetään muuttuvien olosuhteiden ja tehtävien painopisteiden muutosten edellyttämällä tavalla. Tielaitoksen organisaatiota kehitetään käynnissä olevien pilottikokeilujen pohjalta hyvää henkilöstöpolitiikkaa noudattaen. Samoin selvitetään Merenkulkulaitoksen muuttaminen valtion liikelaitokseksi.

Liikenneministeriö vastaa osaltaan yhtiöittensä ja liikelaitostensa kautta edullisten ja laadultaan korkeatasoisten liikenne- ja viestintäpalveluiden tuottamisesta elinkeinoelämälle, yhteiskunnalle ja kansalaisille sekä yhtiöitten ja liikelaitosten kannattavasta toiminnasta.

Osinkopolitiikan lähtökohtana on, että hallinnonalan yhtiöt maksavat osinkoa, joka osinkosuhteella mitattuna vastaa pörssiyhtiöiden normaalia tasoa. Pitkävaikutteisilta yhteiskunnallisilta infrastruktuuriliikelaitoksilta edellytetään vähintään 4 prosentin tuottovaatimusta. Tuloutusta ja osinkoa määritettäessä otetaan huomioon yhtiön tulos, kehitysvaihe, investointitarve, kilpailutilanne sekä muut yhtiö- ja toimialakohtaiset erityispiirteet.

Kansainvälisessä yhteistyössä pyritään aktiivisin toimenpitein varmistamaan kansallisten etujen huomioonottaminen ja Suomen maantieteellisen aseman hyödyntäminen liikenteessä ja viestinnässä. Ministeriö panostaa edelleen lähialueyhteistyöhön ja liikenteen turvallisuutta ja sujuvuutta parantaviin toimenpiteisiin. Tutkimus- ja kehittämistoiminta painottuu hallinnonalan tutkimus- ja kehittämisstrategian mukaisesti pitkäjänteisiin ohjelmiin, tutkimustoiminnan laadun parantamiseen ja tulosten käyttöönoton varmistamiseen.

Hallinnonala osallistuu EU:n osittain rahoittamiin tutkimus-, kehittämis- ja liikennehankkeisiin. Trans European Network eli TEN-hankkeisiin arvioidaan saatavan EU:n varoja noin 130 milj. mk. Aluekehitysrahaston tavoiteohjelmiin sekä yhteisöaloitteisiin arvioidaan saatavan EU:n varoja momentilta 26.98.61 14 milj. mk, mitä vastaavaa kansallista rahoitusosuutta varten on osoitettu momenteille 31.24.21, 30.21 ja 40.21 28 milj. mk.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1998-2000

	v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk	Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
01. Liikenneministeriö	107 652	110 560	116 400	+ 5 840	+ 5
24. Tielaitos	4 249 114	4 052 500	4 121 000	+ 68 500	+ 2
25. Tienpidon valtionavut	30 000	45 000	36 000	- 9 000	- 20
30. Merenkulkulaitos	487 019	221 000	207 000	- 14 000	- 6
32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen	168 507	178 370	165 320	- 13 050	- 7
40. Ratahallintokeskus	1 797 329	1 857 000	1 841 000	- 16 000	- 1
52. Ilmaliikenteen korvaukset ja valtionavut	35 200	34 200	32 200	- 2 000	- 6
60. Joukkoliikenteen palvelujen ostot, korvaukset ja tuet	544 000	519 506	475 000	- 44 506	- 9
72. Viestinnän korvaukset ja avustukset	80 000	80 000	75 000	- 5 000	- 6
80. Ilmatieteen laitos	136 330	142 500	143 900	+ 1 400	+ 1
81. Merentutkimuslaitos	42 948	39 924	40 500	+ 576	+ 1
99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot	44 650	6 650	7 650	+ 1 000	+ 15
Yhteensä	**7 722 749**	**7 287 210**	**7 260 970**	**- 26 240**	**- 0**

01. Liikenneministeriö

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 72 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös valmiustoiminnasta ja lähialueyhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Muutetaan yhden apulaisosastopäällikön (A 29) viran nimi talousjohtajaksi.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 000 000 mk valmiustoiminnan menojen siirtona momentilta 31.72.(63), 1 300 000 mk lähialueyhteistyön menojen siirtona momentilta 31.99.(45) sekä 154 000 mk henkilöstöruokalan vuokramenoina.

2000 määräraha	72 700 000
1999 määräraha	67 560 000
1998 tilinpäätös	62 902 000

22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 43 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tutkimus- ja kehittämismenoihin sekä palkkioihin. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja kehittämishankkeiden maksamiseen ja niihin liittyvien tarjousten tekemiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon lähialueyhteistyön tutkimusmenoja 700 000 mk siirtona momentilta 31.99.(45). Tutkimus- ja kehittämistoiminta kohdistuu liikenteen kysyntään, infrastruktuuriin, tavara- ja henkilöliikenteeseen, liikenneturvallisuuteen, ympäristöhaittojen vähentämiseen, ajoneuvotekniikkaan, vaarallisten aineiden kuljetuksiin, viestintään ja tietoverkkoihin, liikenteen telematiikkaan, lä-

hialueyhteistyöhön, omistajastrategiaan sekä hallinnon kehittämiseen.	2000 määräraha	43 700 000
	1999 määräraha	43 000 000
	1998 tilinpäätös	44 750 000

20. Ajoneuvohallintokeskus

Selvitysosa: Ajoneuvohallintokeskus on liikenneministeriön hallinnonalaan kuuluva hallinto-, palvelu- ja informaatiokeskus. Keskeiset tehtävät ovat ajoneuvojen rekisteröinti, ajoneuvojen vuotuinen verotus, katsastustoiminnan valvonta, kuljettajantutkintojen järjestäminen, ajokorttien rekisteröinti sekä tieliikenteen tietopalvelu.

Ajoneuvohallintokeskuksen toimintojen volyymissa ei ole odotettavissa olennaisia muutoksia. Rekisteröintisuoritteiden volyymin ennustetaan nousevan noin 3 %, mutta muiden merkittävimpien toimintojen, kuten kuljettajatutkintojen ja ajokorttien volyymien ennustetaan pysyvän vuoden 1999 tasolla.

Ajoneuvohallintokeskuksen toiminnan perustana on tieliikenteen rekistereistä koostuva tieliikenteen tietojärjestelmä. Vuoden 2000 aikana aloitetaan sekä tietojärjestelmän että sen perusteena olevien toimintaprosessien uudistaminen. Kokonaisuudistus toteutetaan vuoden 2003 loppuun mennessä.

Liikenneministeriö on alustavasti asettanut seuraavat Ajoneuvohallintokeskuksen tulostavoitteet vuodelle 2000:

Vaikuttavuustavoitteet

Uusien kuljettajien riskikerroin alittaa arvon 4,7.

Uusien kuljettajien liikennerikkomuksista johtuvien muistutuskirjeiden määrä alenee 5 %.

Teknisten vikojen osuus riskitekijänä tai avaintapahtumana kuolemaan johtaneissa liikenneonnettomuuksissa on alle 20 %.

Katsastustoimipaikkojen toiminnan laatua ja laadun tasaisuutta toimipaikkojen sisällä ja toimipaikkojen kesken parannetaan.

Katsastustoimipaikkojen hylkäysprosentit poikkeavat enintään kolme prosenttiyksikköä alle tai seitsemän prosenttiyksikköä yli koko maan keskiarvosta.

Ajoneuvorekisterin ajantasaisuutta parannetaan 3 %.

Palvelutavoitteet

Katsastustoimipaikoille suoritetaan vähintään 100 tarkastuskäyntiä ja 100 valvontakäyntiä ja niistä annetaan toimipaikoille palaute.

Katsastustoimipaikkojen kirjallisiin tiedusteluihin vastataan keskimäärin alle 12 päivässä.

Hakemusasiat ratkaistaan keskimäärin alle 14 päivässä.

Puhelinpalvelun tavoitettavuus on vähintään 80 prosenttia.

Asiakastyytyväisyys mitattuna asteikolla 1-5 on vähintään 3,5.

Taloudellisuustavoitteet

Maksullisen julkisoikeudellisen toiminnan ylijäämä on 5,0 milj. mk ilman itäliikenteen poikkeuslupia.

Liiketaloudellisesti hinnoiteltavan tietopalvelutoiminnan ylijäämä on 5,0 milj. mk.

Verotustehtävien kustannukset/verotettu ajoneuvo eivät kasva edellisvuoteen verrattuna.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 mk):

	1998 toteutunut	1999 ennuste	2000 TAE
TUOTOT			
Julkisoikeudelliset suoritteet			
— rekisteröinti	86 033	90 135	97 215
— tekniikka	10 755	11 720	12 695
— kuljettajatoiminnot [1)]	19 826	60 238	59 645
Liiketaloudelliset suoritteet	62 236	66 150	66 970
Tuotot yhteensä	178 850	228 243	236 525
KUSTANNUKSET			
Julkisoikeudelliset suoritteet			
— rekisteröinti	76 291	84 501	91 181
— tekniikka	9 195	11 928	12 822
— kuljettajatoiminnot	20 727	56 745	55 039
Liiketaloudelliset suoritteet	60 538	59 433	61 967
Kustannukset yhteensä	166 751	212 607	221 010
YLIJÄÄMÄ			
Julkisoikeudelliset suoritteet			
— rekisteröinti	9 742	5 634	6 034
— tekniikka	1 560	-208	-127
— kuljettajatoiminnot	-901	3 493	4 606
Liiketaloudelliset suoritteet	1 698	6 717	5 003
Ylijäämä yhteensä	12 099	15 636	15 515
KUSTANNUSVASTAAVUUS %			
Julkisoikeudelliset suoritteet			
— rekisteröinti	113	107	107
— tekniikka	117	98	99
— kuljettajatoiminnot	96	106	108
Liiketaloudelliset suoritteet	103	111	108
Kustannusvastaavuus % yhteensä	107	107	107

[1)] Kuljettajatoimintojen lukuihin 1999 ja 2000 sisältyvät muualla kuin ETA-valtioissa rekisteröityjen ajoneuvojen massa- ja mittapoikkeuslupien tuotot ja kustannukset.

24. Tielaitos

Selvitysosa: Tielaitos vastaa yleisistä teistä ja pitää tieverkkoa liikenteen edellyttämässä kunnossa. Tielaitos luo tienkäyttäjille edellytyksiä sujuvaan ja turvalliseen liikkumiseen sekä parantaa elinkeinoelämän kilpailukykyä varmistamalla niiden kuljetusten sujuvuuden. Tielaitos kehittää tieverkkoa osana eri liikennemuotojen yhteistä liikennejärjestelmää.

Yleisiä teitä on 77 800 km. Henkilöliikenne kasvoi pääteillä vuonna 1998 noin 3,2 % ja raskas ajoneuvoliikenne 3,3 %. Tieliikenteen arvioidaan edelleen kasvavan noin 2-3 % vuonna 2000.

Tielaitos toimii sisäisesti jakautuneena tiehallintoon ja tuotantoon. Tiehallinto määrittää tienpidon palvelutason, vastaa viranomaistehtävistä ja ostaa tienpidon pääosin laitoksen omalta tuotannolta, mutta myös muilta alalla toimivilta tuottajilta. Tuotanto vastaa tienpidonpalvelujen tuottamisesta omana työnä tai alihankintoina.

Tiehallinnon tehtäviä ovat tienpidon suunnittelu, tienpidon teettäminen sekä liikenteen ohjaus ja palvelut. Tiehallinto muodostuu keskushallinnosta ja yhdeksästä tiepiiristä. Tuotanto muodostuu pääkonttorista, vientiyksiköstä ja kolmesta liiketoiminnasta: urakointi, konsultointi ja lauttatoiminta. Rakennus- ja kunnossapitotoiminnasta vastaavat urakoinnin neljä tuotantoaluetta ja valtakunnallinen projekti- ja päällystysyksikkö. Suunnittelu-, mittaus- ja maatutkimuspalveluista vastaa konsultointi. Lautta- ja lossiliikenteen hoidosta vastaa lauttayksikkö. Vientitoiminnasta vastaa vientiyksikkö.

Tienpidon päämäärinä ovat liikenteen ja kuljetusten sujuvuudesta huolehtiminen, liikenteen turvallisuuden parantaminen, ympäristöhaittojen torjuminen sekä tieverkon kunnon säilyttäminen. Valtioneuvoston periaatepäätös liikenneturvallisuuden parantamiseksi edellyttää noin 35-40 kuolemaan johtaneen onnettomuuden vähentämistä tienpitotoimenpiteillä vuoteen 2005 mennessä. Liikenteen ympäristöhaittoja vähennetään vuoteen 2004 ulottuvan tarkistetun toimenpideohjelman mukaisesti ja ympäristöasiat sisäistetään osaksi tienpitoa.

Tienpito koostuu tieverkon hoidosta, ylläpidosta, tieinvestoinneista ja suunnittelusta sekä liikenteen ohjauksesta ja palveluista. Hoitotoimenpiteiden tavoitteena on tarjota teiden päivittäinen liikennekelpoisuus kaikissa sääolosuhteissa ympäri vuoden. Tierakenteiden kunto pyritään säilyttämään ylläpitotoimin ja korvausinvestoinnein. Liikenneturvallisuutta ja liikenneympäristöä parannetaan laajennusinvestoinnein. Olennaiset parannukset tieverkon palvelutasoon saavutetaan välityskykyä lisäävillä uusinvestoinneilla. Merkittävät laajennus- ja uusinvestoinnit rahoitetaan nimettyinä tieverkon kehittämismomentin (31.24.77), tai jälki- tai kokonaisrahoituksella toteutettaessa momentin (31.24.79) määrärahoista. Liikenteen ohjauksella ja palveluilla parannetaan liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta ruuhkautuvilla tieosuuksilla sekä liikenteelle tiedottamalla koko tieverkolla.

Liikennemäärien kasvu heikentää pääteiden palvelutasoa etenkin kasvavien kaupunkiseutujen tuntumassa, mutta tieverkon kunto säilyy lähes nykytasolla päätieverkolla ja muilla vilkkaasti liikennöidyillä teillä. Vähäliikenteisellä tieverkolla teiden ylläpidosta ja korvausinvestoinneista joudutaan tinkimään. Huonokuntoisten päällystettyjen teiden määrä kasvaa ja liikennerajoitusten määrä säilyy nykyisellään. Turvallisuustavoitteiden saavuttamiseksi nopeusrajoituksia joudutaan alentamaan taajamissa 400 kilometrin ja muilla päätiejaksoilla noin 200 kilometrin matkalla.

Käynnissä olevien hankkeiden jatkorahoitustarpeen vuoksi ei vuonna 2000 voida aloittaa yhtään uutta kehittämishanketta ja eräiden hankkeiden liikenteelle avaaminen siirtyy vuodella.

Liikenneministeriö on asettanut Tielaitokselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Liikenneturvallisuus

Tielaitos tarkistaa taajamien ja pääteiden nopeusrajoituksia uusien periaatteiden mukaisesti ja tekee turvallisuutta tukevia investointeja yhteistyössä kuntien kanssa. Tielaitoksen toimenpitein vähennetään tienkäyttäjien riskiä joutua vakaviin liikenneonnettomuuksiin. Laskennallisten henkilövahinko-onnettomuuksien vähenemä on 44 ja tavoitejaksolla vuosina 2000 – 2003 yhteensä 150.

Liikenteen toimivuus

Keskeisten tienkäyttäjäryhmien tyytyväisyys liikenteen toimivuuteen säilyy nykytasolla. Kevyen liikenteen olosuhteita parannetaan rakentamalla kevyen liikenteen väyliä enemmän kuin kolmena edellisenä vuotena keskimäärin. Joukkoliikennettä edistetään parantamalla linja-autoliikenteen toimintaedellytyksiä yleisellä verkolla.

Ympäristö

Tielaitoksen toimenpiteillä suojataan pohjavesiä keskimäärin 20 kilometrin matkalla ja vähennetään keskimäärin 5 000 asukkaan kokemia meluhaittoja vuodessa vuosina 2000-2003. Liukkauden torjunnassa käytettävän tiesuolan määrää vähennetään.

Tieverkon kunto

Huonokuntoisten päällystettyjen teiden määrä lisääntyy enintään 200 km vuodessa vuoteen 2003 mennessä. Runkokelirikon liikenteelle aiheuttamaa haittaa vähennetään 20 %.

Tienpidon taloudellisuus

Hoidon kustannustaso laskee. Tiehallinnon varsinaiset toimintamenot vähenevät vähintään 10 milj. mk vuodessa.

Tuotannon kilpailukyky

Tuotanto parantaa valmiuksiaan avoimeen kilpailuun.

Tienpidon avaaminen kilpailulle

Tielaitos avaa hallitusti kilpailua siten, että myös Tielaitoksen tuotanto voi siihen osallistua ottaen huomioon kilpailusta saadut kokemukset sekä Tielaitoksen kehittämistä koskevat päätökset.

Organisaatio

Laitoksen organisaatiota kehitetään käynnissä olevien pilottikokeilujen pohjalta hyvää henkilöstöpolitiikkaa noudattaen.

Tienpidon menojen ja tulojen erittely:	1998 toteutunut milj. mk	1999 arvio milj. mk	2000 TAE milj. mk
Perustienpito (21)	3 158	3 051	3 030
Tulot	190	190	267
— maksullisen toiminnan tulot	141	140	217
— muut tulot	49	50	50
Menot	3 348	3 241	3 297
— Hallinto[1)]	581	497	476
— Liikenteen ohjaus ja palvelut			40
— Hoito	1 176	1 174	1 145
— Ylläpito ja korvausinvestoinnit	699	799	810
— Laajennus- ja uusinvestoinnit	652	536	515
— Suunnittelu	106	105	104
— Maksullisen toiminnan menot	134	130	207
Tieverkon kehittäminen (77)	965	738	691
— Laajennus ja uusinvestoinnit	925	698	650
— Suunnittelu	40	40	40
Ulkopuolisille tehtävät tietyöt (78)	93	67	-
Tieverkon jälkirahoitushankkeet ja kokonaisrahoitushankkeet (79)	5	37	240
Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (87)	160	160	160
LUVUN 31.24 NETTOMENOT	4 381	4 053	4 121

[1)] Hallinnon menot (476 milj. mk) sisältävät tienpidon suunnittelun (100 milj. mk), teettämisen (95 milj. mk), liikenteen palvelujen (40 milj. mk) ja hallinnon (166 milj. mk) varsinaiset toimintamenot sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan (60 milj. mk) ja tiehallinnon investointien menot (15 milj. mk).

21. Perustienpito (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 030 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yleisten teiden perustienpidosta ja yleisiksi teiksi otettavien yksityisteiden kuntoonpanosta, maa-ainesalueiden hankinnoista sekä Tielaitoksen kiinteistönpidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa lisäksi käyttää tileistä poistoihin ja alan museotoiminnan menojen maksamiseen. Momentin määrärahaa saa myös käyttää ns. lähialueyhteistyöhankemenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös palvelusuhdeasuntojen liiketaloudellisin perustein määräytyvien vuokrien alentamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia tavoiteohjelmia toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusohjelmien maksamiseen valtion osalta sekä pilottihankkeita ja yhteisöaloitteita toteuttavien hankkeiden kansallisten osuuksien maksamiseen valtion osalta. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n TEN-hankkeiden menojen maksamiseen. Määrärahasta on varattu 25 000 000 mk EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavien tiehankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Lähialueyhteistyöhankkeisiin käytetään enintään 5 milj. mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 67 000 000 mk ulkopuolisille tehtävistä tietöistä aiheutuvina menoina siirtona momentilta 31.24.(78) sekä vähennyksenä vastaavan suuruiset tulot siirtona momentilta 12.31.(25). Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 500 000 mk Valtion kiinteistölaitokselle maksettavia vuokra- ja käyttökorvauksia.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 277 000 mk kahden henkilötyövuoden siirtona momentille 25.10.23, 933 600 mk kuuden henkilötyövuoden siirtona momentille 26.06.21, 830 000 mk viiden henkilötyövuoden siirtona momentille 26.75.21, 155 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 30.61.21, 1 780 000 mk kymmenen henkilötyövuoden siirtona momentille 32.10.22, 171 000 mk yhden henkilötyövuoden siirtona momentille 33.01.21 ja 497 000 mk kolmen henkilötyövuoden siirtona momentille 35.40.21.

Perustienpidon menojen ja tulojen erittely:	Tiehallinto	Tuotanto	Tielaitos
	mk	mk	mk
Bruttomenot	500 000 000	2 797 000 000	3 297 000 000
Maksullisen toiminnan menot	5 000 000	202 000 000	207 000 000
Muut toimintamenot	495 000 000	2 595 000 000	3 090 000 000
Bruttotulot	25 000 000	242 000 000	267 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	5 000 000	212 000 000	217 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	5 000 000	0	5 000 000
— muut suoritteet	0	212 000 000	212 000 000
Muut tulot	20 000 000	30 000 000	50 000 000
Nettomenot	475 000 000	2 555 000 000	3 030 000 000

2000 määräraha	3 030 000 000
1999 määräraha	3 051 000 000
1999 lisämääräraha	—
1998 tilinpäätös	3 075 150 000

77. Tieverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 691 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kustannusarvioltaan merkittävien tieverkon laajennus- ja uusinvestointien toteuttamisesta sekä niitä vastaavien, myöhemmin toteutettavien hankkeiden suun-

nittelusta ja muista valmistelevista töistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Tielaitos saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle vuoden 2000 jälkeen menoja vuoden 1999 kustannustasossa enintään 875 000 000 mk.

Selvitysosa:

Kehittämishankkeiden alustava rahoitussuunnitelma:

		Valmis liikenteelle	Kustannusarvio milj. mk	Käytetty vuoden 1999 loppuun milj. mk	Arvioidut vuoden 2000 kustannukset mk
KESKENERÄISET TIEHANKKEET					
1. UUSINVESTOINNIT					
Vt 1	Paimio-Muurla (E 18)	2003	903	239	100 000 000
Vt 3	Hämeenlinna-Kulju	2000	1 203	960	185 000 000
Vt 5	Vehmasmäki-Hiltulanlahti	2000	135	62	59 000 000
Vt 6	Imatra-Kaukopää	1997	298	296	2 000 000
Vt 14	Kyrönsalmen silta, Savonlinna	2001	90	67	23 000 000
Vt 21	Kemi-Tornio	2002	407	193	80 000 000
Vt 25	Hanko-Skogby	2000	102	24	50 000 000
Kt 51	Matinkylä-Helsinki	1996	392	379	13 000 000
Mt 102	Kehä II Länsiväylä-Turuntie	2000	310	245	53 000 000
Helsinki-Vantaan lentoaseman tiejärjestely		2000	145	67	60 000 000
2. LAAJENNUSINVESTOINNIT					
Vt 5	Seppälänjoki-Vihantasalmi	2000	120	81	25 000 000
Tasoristeysten poisto pääradoilta		2002	100	46	21 000 000
Keskeneräiset hankkeet yhteensä			4 205	2 659	671 000 000

Hanke vt 3 Hämeenlinna-Kulju on yhdistetty hankkeesta vt 3 Hämeenlinna-Iittala ja vt 3 Iittala-Kulju. Hankkeeseen vt 21 Kemi-Tornio liittyviä tiejärjestelyjä on tarkoitus täydentää 30 milj. markalla jatkamalla rinnakkaistietä Tornion Torpin alueelle sekä rakentamalla kevyen liikenteen yhteys Kemijoen yli ja Tornion Raumoon sekä jatkamalla moottoritietä 0,9 km Kemijoen Vähähaaran yli. Hankkeiden vt 1 Paimio-Muurla ja vt 21 Kemi-Tornio valmistuminen liikenteelle siirtyy vuodella.

Euroopan Investointipankki (EIP) on myöntänyt valtiolle vuosina 1994-1998 yhteensä 2 738 milj. markan lainat, jotka käytetään hankkeiden vt 1 Turku-Paimio, Paimio-Muurla, Bemböle-Vanhakartano, Koskenkylä-Loviisa, vt 3 Hämeenlinna-Iittala, Helsinki-Kehä II, Vantaa lentoasema-Kehä I ja vt 21 Kemi-Tornio rakentamiseen. Lainat sisältyvät lainaerien nostovuosien tuloarvion momentin 15.03.(01) tuloihin.

Seuraavassa laskelmassa on esitetty yhteenveto talousarvioesitykseen sisältyvien tieverkon kehittämisen hankkeiden ja suunnittelun rahoitustarpeesta vuosina 2000-2003:

	2000 milj. mk	2001 milj. mk	2002 milj. mk	2003 milj. mk
Keskeneräiset hankkeet	671	623	291	51
Tieverkon kehittämisen suunnittelu	40	40	40	40
Muu rahoitus	-20	-20	-20	0
Rahoitustarve	691	643	311	91

2000 määräraha	691 000 000
1999 määräraha	737 500 000
1998 tilinpäätös	823 452 000

(78.) Ulkopuolisille tehtävät tietyöt (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määräraha 67 000 000 mk on siirretty momentille 31.24.21.

1999 määräraha	67 000 000
1998 tilinpäätös	92 841 847

79. Tieverkon jälkirahoitus- ja kokonaisrahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 240 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Järvenpää-Lahti -moottoritien rakentamista ja kunnossapitoa koskevasta yksityisrahoitussopimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä sopimuksen valvonnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Porvoo-Koskenkylä moottoritien rakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vt 4 Järvenpää-Lahti -osuus rakennetaan moottoritieksi yksityisellä rahoituksella jälkirahoitusmenettelyä hyväksi käyttäen. Tie avataan liikenteelle kokonaisuudessaan vuoden etuajassa vuoden 1999 loppuun mennessä. Valtion maksut on sidottu liikennesuoritteeseen ja tienkäyttäjille tarjottavaan palvelu- ja hoitotasoon. Sopimuksesta on arvioitu aiheutuvan valtiolle runsaat 1,2 mrd. markan menot sopimuskaudella 1.5.1997-30.3.2012. Vuoden 2000 menot ovat noin 60 milj. mk.

Vt 7 Porvoo - Koskenkylä -osuus rakennetaan moottoritieksi ns. kokonaisrahoitushankkeena. Tielaitos oikeutettiin vuoden 1999 talousarviossa solmimaan hanketta koskeva kokonaisrahoitussopimus, josta saa aiheutua menoja yhteensä enintään 270 milj. mk. Hankkeen toteuttamisesta järjestetään kansainvälinen urakkakilpailu. Hankkeelle myönnettiin vuoden 1998 toisessa lisätalousarviossa 90 milj. mk ja jatkorahoitustarve on 180 milj. mk. Hanke avataan liikenteelle syksyllä 2001.

2000 määräraha	240 000 000
1999 määräraha	37 000 000
1998 tilinpäätös	98 000 000

87. Tielain mukaiset maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 160 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yleisistä teistä annetun lain (243/1954) ja asetuksen (487/1957) mukaisten maa-alueiden ja korvausten sekä kiinteistötoimitusmaksusta annetun lain (558/1995) mukaisten kiinteistötoimitusmaksujen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös tietä varten tarvittavien alueiden hankkimiseen ja korvaamiseen ennen tiesuunnitelman vahvistamista. Määrärahaa saa käyttää myös tielain (243/1954) mukaisten korkohyvitysten maksamiseen luottolaitoksille. Korkohyvityksen piiriin ei hyväksytä uusia lainoja.

2000 määräraha	160 000 000
1999 määräraha	160 000 000
1998 tilinpäätös	159 670 066

25. Tienpidon valtionavut

50. Valtionapu yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 36 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yksityisistä teistä annetun lain ja asetuksen mukaisten valtionapujen maksamiseen, yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelupäätöksen

kompensaatio-ohjelman viimeisen osan toteuttamiseen käytetty 9 milj. mk.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää yksityisten teiden parantamistöiden, kuten siltojen ja rumpujen korjausten sekä ojitusten, avustamiseen. Kunnossapitoa on tarkoitus avustaa teillä, joilla on paikkakunnan liikenteessä huomattava merkitys tai teillä, joilla kunnossapidon taloudellinen rasitus on asukkaiden vähyyden vuoksi kohtuuton sekä teillä, joilla tieverkostollisen asemansa vuoksi tai muusta syystä on merkittävästi ulkopuolisten läpikulkuliikennettä.

2000 määräraha	36 000 000
1999 määräraha	45 000 000
1998 tilinpäätös	30 000 000

30. Merenkulkulaitos

Selvitysosa: Merenkulkulaitos vastaa valtion vastuulla olevien vesiväylien hoidosta ja kehittämisestä, merikartoituksesta sekä jäänmurto- ja luotsaustoiminnasta. Lisäksi merenkulkulaitos vastaa saariston yhteysalusliikenteestä sekä alusturvallisuuteen kuuluvista viranomaistehtävistä.

Meriliikenteen määrä vuonna 1998 oli 83,8 milj. tonnia, josta ulkomaanliikennettä 76,6 milj. tonnia, ja arvio vuodelle 2000 on 87,8 milj. tonnia, josta ulkomaanliikennettä 80,8 milj. tonnia. Ylläpidettävien kauppamerenkulun väylien pituus on 5 780 km ja muiden väylien 10 777 km. Talvikauden liikenne pyritään varmistamaan 23 talvisatamaan. Saimaan syväväylät pidetään auki myös talvikaudella.

Liikenneministeriö on asettanut merenkulkulaitokselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Odotusajat

Keskimääräinen jäänmurtajapalveluiden odotusaika on enintään neljä tuntia. Luotsaustoiminnassa ei ole lainkaan odotusaikaa.

Merenkulun turvallisuus

Kauppamerenkulun onnettomuuksien määrä neljän vuoden liukuvalla keskiarvolla laskee. Vuoden 2000 tavoite on, ettei ylitetä 21 onnettomuutta.

Kustannusvastaavuus

Väylämaksun kustannusvastaavuus on 100 % (1998 95 %, arvio 1999 100%) ja luotsausmaksun 79 % (1998 75 %, arvio 1999 81%). Liiketaloudellisten perustein hinnoiteltujen suoritteiden kannattavuustavoite on kustannusten kattaminen tuloilla.

Taloudellisuus

Kauppamerenkulun väylistä saa aiheutua rannikolla kustannuksia 7,2 mk kuljetettua tonnia kohden. Rannikon kauppamerenkulun väylien ylläpidon kustannukset ovat keskimäärin 14 750 mk väyläkilometriä kohden.

Merenkulkulaitoksen menojen ja tulojen erittely:

	1998	1999	2000
	tot.	TA	TAE
	milj. mk	milj. mk	milj. mk
Toimintamenot, netto (21)	81,3	53,6	58,1
Tulot toiminnasta	668,5	701,4	675,3
Toimintamenot	749,8	755,0	733,4

Alusten hankinta (70)	251,7	141,0	131,0
Väyläverkon kehittäminen (77)	89,9	26,0	17,5
Maa- ja vesialueiden hankinta (87)	0,2	0,4	0,4
LUVUN 31.30 NETTOMENOT	423,1	221,0	207,0

Merenkulkulaitoksen tuotot ja kustannukset tehtävittäin 2000:

	Tuotot	Toiminta-kustannukset	Poistot[1)]	Laskennalliset korot[1)]	Kustannukset yhteensä	Ylijäämä/ Alijäämä	Kustannus-vastaavuus
	1 000 mk	1 000 mk	1 000 mk	1 000 mk	1 000 mk	1 000 mk	%
Väylämaksulla katettavat tehtävät yhteensä	415 504	222 420	98 672	91 008	412 100	3 404	101
— väylänpito		105 983	39 384	38 560	183 927		
— jäänmurto		116 437	59 288	52 448	228 173		
Muun vesiliikenteen väylänpito rannikolla	336	38 676	7 136	5 510	51 322	-50 986	1
Sisävesien väylänpito	3 231	92 439	25 453	25 013	142 905	-139 674	2
Luotsaus	166 083	188 665	10 998	10 793	210 456	-44 373	79
Yhteysalusliikenne	2 950	31 226	6 096	4 468	41 790	-38 840	7
Alusturvallisuus	5 920	30 113	699	170	30 982	-25 062	19
Liiketoiminta	80 315	68 998	4 048	4 246	77 292	3 023	104
Muut viranomaistehtävien kaltaiset tehtävät	3 814	36 052	2 432	2 248	40 732	-36 918	9
YHTEENSÄ	678 153	708 589	155 534	143 455	1 007 579	-329 426	67

[1)] Poistot laskettu hankintahintaisista arvoista, jolloin käytetty korko on 4,9 %.

Laskelman luvut eroavat menomomenttien loppusummista, koska investoinnit näkyvät siinä poistoajan puitteissa poistoina ja laskennallisina korkoina. Toimintakustannukset sisältävät palkkakustannuksia, aine- ja tarvikehankintoja, palvelujen ostoja ja muita lyhytvaikutteisia juoksevia kustannuksia.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 58 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös prototyyppien ja ns. nollasarjan tuote-erien hankintaa koskevien sopimusten mukaisiin tuotekehitysmenoihin valtioneuvoston vahvistamien yleisten perusteiden mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia tavoiteohjelmia toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen valtion osalta. Määrärahasta on varattu 1 000 000 mk näiden hankkeiden kansallista rahoitusosuutta varten. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n TEN-hankkeiden tutkimus- ja selvitysmenoihin. Määrärahaa saa käyttää myös palvelussuhdeasuntojen liiketaloudellisin perustein määräytyvien vuokrien alentamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 4 500 000 mk pienehköjen väylä- ja turvalaitetöiden siirtona momentilta 31.30.77. Momentilta maksetaan myös Saimaan kanavan hoitokunnan menot. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina väylämaksutulot, yhteysalusliikenteen tulot, luotsaustulot, maksullisen palvelutoiminnan tulot, monitoimimurtajien tulot, karttatuotannon tulot, merenkulun tarkastustoiminnan tulot, vuokratulot sekä Saimaan kanavan lupamaksut. Rannikon jäänmurtotoiminnan menot on mitoitettu 650 toimintapäivän mukaisesti eli

nk. leudon talven mukaan, jolloin jääpeitettä on Perämerellä sekä rannikkoseuduilla.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	733 399 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	537 100 000
Muut toimintamenot	196 299 000
Bruttotulot	675 299 000
Maksullisen toiminnan tulot	668 955 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	587 000 000
— muut suoritteet	81 955 000
Muut tulot	6 344 000
Nettomenot	58 100 000

2000 määräraha	58 100 000
1999 määräraha	53 600 000
1999 lisämääräraha	500 000
1998 tilinpäätös	93 477 299

70. Alusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 131 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuosina 1993 ja 1994 hankittujen jäänmurtajien hankinta- ja rahoitusmenot ovat 1 232 000 000 mk ja niihin on aikaisemmin myönnetty 898 616 000 mk. Kassamenoja jo suoritetuista hankinnoista aiheutuu vuonna 2000 121 milj. mk, vuonna 2001 111 milj.mk, vuonna 2002 53 milj. mk ja vuonna 2003 48 milj. mk. Jäänmurtajien peruskorjauksiin käytetään vuonna 2000 10 milj. mk.

2000 määräraha	131 000 000
1999 määräraha	141 000 000
1998 tilinpäätös	253 000 000

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kustannusarvioltaan merkittävien väylä- ja kanavaverkon laajennus- ja uusinvestointien ja laitehankintojen sekä niitä vastaavien myöhemmin toteutettavien hankkeiden suunnittelusta ja muista valmistelevista töistä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 4 500 000 mk pienehköjen väylä- ja turvalaitetöiden siirtona momentille 31.30.21. Vuoden 2000 määräraha on tarkoitus käyttää VTS-navigointilaitehankintoihin.

2000 määräraha	17 500 000
1999 määräraha	26 000 000
1998 tilinpäätös	140 142 000

87. Maa- ja vesialueiden hankinta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää väylien ja muiden maa- ja vesirakennuskohteiden rakentamista varten tarpeellisten maa- ja vesialueiden hankintamenojen sekä vesilain (246/1961) mukaisten korvausten maksamiseen.

2000 määräraha	400 000
1999 määräraha	400 000
1998 tilinpäätös	400 000

32. Merenkulun ja muun vesiliikenteen edistäminen

31. Kauppa- ja teollisuussatamien rakentamisen korkotuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Merenkulkulaitoksen päätöksen mukaisesti luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) 2 §:n nojalla kauppa- ja teollisuussatamien rakentamiseen myönnetyistä korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Aikaisemmin hyväksyttyjen korkotukilainojen korkohyvitys on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttiyksikköä ja lainavuosien 5-8 aikana 2 prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi. Määräraha käytetään viimeisten korkotukierien maksamiseen. Uusia korkotukilainoja ei myönnetä.

2000 määräraha	200 000
1999 määräraha	250 000
1998 tilinpäätös	536 434

40. Lastialusten hankintojen tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 27 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ennen vuotta 1996 myönnettyjen korkotukilainavaltuuksien perusteella suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saadaan käyttää vuonna 1999 myönnettyjen korkotukilainavaltuuksien perusteella suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Selvitysosa: Uusia korkotukilainoja ei myönnetä. Ennen vuotta 1996 myönnetyistä sekä vuonna 1999 myönnettävistä korkotukilainoista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle vuonna 2000 27,0 milj. mk, vuonna 2001 18,7 milj. mk, vuonna 2002 15,1 milj. mk, vuonna 2003 13,1 milj. mk, vuonna 2004 8,4 milj. mk ja vuonna 2005 loppuerät 4,1 milj. mk.

2000 määräraha	27 000 000
1999 määräraha	19 000 000
1998 tilinpäätös	26 042 567

41. Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten kilpailuedellytysten turvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 132 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta annetun lain (1707/1991) mukaisen tuen maksamiseen alusluetteloon merkityille lastialuksille.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kauppa-alusluetteloon merkittyjen alusten määrä. Määräraha vastaa miehistön palkoista maksettujen verojen ja sosiaaliturvamaksujen määrää.

Ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon vuoden 1998 lopussa merkittyjen 103 aluksen bruttovetoisuus oli 1 051 136 tonnia eli noin 63 % koko tonnistosta. Määrärahan mitoitus perustuu 101 aluksen saamaan tukeen.

2000 määräraha	132 000 000
1999 määräraha	154 000 000
1998 tilinpäätös	136 511 183

44. Saaristoliikenteen avustaminen

Momentille myönnetään 1 120 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen saariston kulkuyhteyksiä hoitaville liikennöitsijöille valtioneuvoston päätöksen mukaisin perustein. Määrärahaa saa lisäksi käyttää korkohyvityksen maksamiseen luottolaitoksille eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) 2 §:n 4 momentin mukaisesti saaristoliikenteen alusten peruskorjauksiin ja uudishankintoihin annettaville lainoille.

Aikaisemmin myönnettyjen korkotukilainojen korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 % ja 5-8 lainavuosien aikana 2 %.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Uusia korkotukilainoja ei myönnetä. Avustusten jakoperusteita koskeva valtioneuvoston päätös on tarkoitus uusia.

2000 määräraha	1 120 000
1999 määräraha	1 120 000
1998 tilinpäätös	694 633

50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lästimaksuista annetun lain (189/1936) mukaisten avustusten maksamiseen ammatissaan toimivien merimiesten hyväksi tapahtuvaan huoltotoimintaan ja meripelastustoiminnan edistämiseen. Avustukset

myönnetään Merenkulkulaitoksen määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.	2000 määräraha	5 000 000
	1999 määräraha	4 000 000
Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 11.19.02.	1998 tilinpäätös	4 722 000

40. Ratahallintokeskus

Selvitysosa: Radanpidon tavoitteena on edistää rautatieliikenteen toimintaedellytyksiä tehokkaana, turvallisena ja ympäristöystävällisenä liikennemuotona niin kotimaassa, kuin osana kansainvälistä kuljetusjärjestelmää sekä tarjota kilpailukykyinen liikenneväylä rautatieyritysten käyttöön. Rataverkon parantamisessa ja ylläpidossa otetaan huomioon taloudellisuus- ja liikennepoliittiset tavoitteet.

Suomessa radat ovat pääosin ns. sekaliikenneratoja eli henkilö- ja tavaraliikenne kulkevat samoilla raiteilla. Rautatieliikenne on kehittynyt viime vuosina hyvin. Tavaraliikenteessä rautatieliikenteen osuus on 25 % koko maan kuljetussuoritteesta. Vuonna 1998 tavaraa kulki rautateitse yli 40 miljoonaa tonnia. Kuljetetun tonnimäärän arvioidaan vuonna 1999 hieman vähentyvän vuoden 1998 tasosta. Vuonna 2000 tonnimäärän arvioidaan nousevan noin 3 %. Henkilöliikenteessä tehtiin vuonna 1998 yli 51 miljoonaa matkaa. Kaukomatkojen määrä oli 12 miljoonaa ja lähimatkojen määrä yli 39 miljoonaa. Matkojen määrässä odotetaan lievää kasvua vuosina 1999 ja 2000.

Rataverkon kunnon palauttaminen on edistynyt viime vuosina. Radanpitoon on ollut käytettävissä vuodesta 1995 lähtien lisätalousarviot mukaan lukien bruttomääräisesti 2,2-2,5 miljardia markkaa vuosittain. Rataverkon yli-ikäisyys ja rautatieliikenteen määrät edellyttävät lähivuosina kunnostustyön jatkamista samalla panostuksella. Perusradanpidon painopiste on edelleen 1950- ja 1960-luvuilla perusparannettujen ja loppuun käytettyjen rataosien päällysrakenteen uusimisessa. Kehittämisen painopiste on kapasiteetin lisäämisessä, kuten Helsinki-Leppävaara kaupunkiradan rakentaminen, sähköistyksen laajentamisessa ja turvallisuuden lisäämisessä. Junaturvallisuutta parannetaan poistamalla tasoristeyksiä ja nopeuttamalla automaattisen kulunvalvontajärjestelmän rakentamista. Työ valmistuu tärkeimpien pääratojen osalta vuonna 2001.

Liikenneministeriö asettaa Ratahallintokeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Rataverkon laajuus ja palvelutaso

Laajuudessa ei tapahdu muutoksia.

Vuoden 2000 lopussa rataverkko jakautuu palvelutasoluokkiin seuraavasti:

	Henkilöliikenne	Tavaraliikenne		Ratakilometrit	
Palvelu-luokka	Nopeustaso km/h		Akselipaino tonnia	v. 1999	v. 2000
1	yli 140	100-120	25,0	-	120
2	120-140	60-100	22,5-25,0	1 739	1 749
3	60-120	60-100	22,5	3 033	2 903
4	-	40-80	16,0-20,0	898	898
			Yhteensä	5 670	5 670

Liikenteen sujuvuus

Radanpidosta aiheutuneiden yli 5 minuutin myöhästymisten määrä henkilöliikenteen junista on korkeintaan 8 % (v. 1999 tavoite 7 %).

Liikennerajoitukset

Tavoitteena on, että akselipainorajoituksia ei aseteta. Nopeusrajoitusten määrä lisääntyy ja on vuoden lopussa enintään 800 raidekilometriä (13 % raidekilometreistä).

Turvallisuuden parantaminen

Junaliikenneonnettomuuksissa ei kuole matkustajia. Tasoristeysvahinkojen määrä on enintään 40. Radasta aiheutuneiden vahinkojen määrä on enintään viisi.

Taloudellisuus

Kunnossapidon yksikkökustannukset alenevat 3 %.

Ratahallintokeskuksen tulojen ja menojen erittely:	1998 toteutunut milj. mk	1999 TA milj. mk	2000 TAE milj. mk
Perusradanpito (21)	1 659	1 390	1 353
Tulot	441	439	417
— Ratamaksu	319	350	330
— Kiinteistönpidon tulot	66	64	63
— Muut tulot	56	25	24
Menot	2 100	1 829	1 770
— Hallinto	33	35	36
— Liikenteenohjaus	210	197	204
— Kiinteistöjen ylläpito ja perusparannus	49	64	64
— Radan kunnossapito ja käyttö	652	655	645
— Suunnittelu, tutkimukset	18	27	20
— Korvausinvestoinnit	1 138	851	801
Rataverkon kehittäminen (77)	304	257	284
Helsinki-Leppävaara rata (78)	83	200	200
Rataverkon maa-alueet (87)	3	10	4
LUVUN 31.40 NETTOMENOT	2 049	1 857	1 841

21. Perusradanpito (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 353 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää radanpidon lisäksi kiinteistönpidosta aiheutuviin menoihin, joukkoliikenteen tarkastusmaksutoiminnan kuluihin sekä EU:n TEN-hankkeiden menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n aluekehitysrahastosta rahoitettavia tavoiteohjelmia toteuttavien hankkeiden sekä pilottihankkeita ja yhteisöaloitteita toteuttavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen. Määrärahasta on varattu 2 000 000 mk kansallista rahoitusta varten.

Radanpidon hankkeiden toteutuksesta saa Ratahallintokeskus tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhempinä vuosina enintään 600 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina maksullisen palvelutoiminnan tuottojen lisäksi Ratahallintokeskukselle suoritettava ratamaksu, omaisuuden myyntituotot lukuun ottamatta kiinteän omaisuuden myyntituottoja ja EU:n maksama TEN-rahoitus. Lisäksi rahoituksessa on otettu huomioon kansainvälisten rautatiekuljetusten hallitusten välisen järjestön (OTIF) jäsenmaksu 300 000 mk.

Ratahallintokeskus perii liikennöitsijältä ratamaksua, joka määrätään rataverkkolain mukaan rataverkon käytön, rataverkon tason ja markkinatilanteen sekä radanpidon kustannus-

ten perusteella. Ratamaksun perusmaksu lasketaan kuljetettujen tavaraliikenteen tonnimäärien mukaan ja muuttuva maksu henkilö- ja tavaraliikenteen toteutuneiden bruttotonnikilometrien mukaan siten, kuin liikenneministeriö tarkemmin määrää.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	1 770 000 000
— Maksullisen toiminnan erillismenot	64 000 000
— Muut toimintamenot	1 706 000 000
Bruttotulot	417 000 000
— Maksullisen toiminnan tulot	63 000 000
— Ratamaksu	330 000 000
— Muut tulot	24 000 000
Nettomenot	1 353 000 000

Perusradanpidon alustava toimenpiteittäinen suunnitelma on seuraava:

	Käytetään milj. mk
Korvausinvestoinnit	801
— Helsinki-Tampere, perusparannus	140
— Tampere-Orivesi-Jyväskylä, perusparannus	96
— Kouvola-Kotka, päällysrakenne	34
— Kouvola-Pieksämäki, perusparannus	135
— Oulu-Tornio, päällysrakenne	25
— Kuopio-Murtomäki, päällysrakenne	34
— Lappeenranta-Parikkala, perusparannus	32
— Tampereen henkilöratapiha	40
— Muut korvausinvestoinnit	265
Muu perusradanpito	969
Perusradanpito yhteensä	1 770

Rakentamisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 2001 noin 200 milj. mk, vuonna 2002 noin 150 milj. mk, vuonna 2003 150 milj. mk ja vuonna 2004 noin 100 milj. mk.

2000 määräraha	1 353 000 000
1999 määräraha	1 390 000 000
1999 lisämääräraha	100 000 000
1998 tilinpäätös	1 513 000 000

77. Rataverkon kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 284 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää radanpidon kehittämishankkeisiin sekä Ratahallintokeskuksen hallintaan kuuluvien talojen uudisrakentamisen menoihin.

Ratahallintokeskus saa tehdä sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja myöhempinä vuosina enintään 470 000 000 mk.

Selvitysosa: Kehittämishankkeiden alustava rahoitussuunnitelma:

	Valmis	Kustannusarvio milj. mk	Käytetty vuoden 1999 loppuun milj. mk	Arvioidut vuoden 2000 kustannukset mk
Helsinki-Tampere, tason nosto	2002	770	508	130 000 000
Tampere-Pori/Rauma, sähköistys	1999	246	241	1 000 000
Toijala-Turku, sähköistys	2000	150	100	11 000 000
Tuomioja-Raahe, sähköistys	2001	34	4	27 000 000
Oulu-Rovaniemi, sähköistys	2004	251	4	7 000 000
Kulunvalvonnan ratalaitteet	2001	359	199	88 000 000
Tasoristeykset pääradoilla				15 000 000
Talonrakennukset				5 000 000
Kehittäminen yhteensä		1 810	1 056	284 000 000

Hankkeen Helsinki-Tampere rahoitukseen käytetään myös perusradanpidon rahoitusta 140 milj. mk.

Seuraavassa taulukossa on esitetty yhteenveto talousarvioesitykseen sisältyvien mainittujen rataosuuksien kehittämishankkeiden vuosittaisesta rahoitustarpeesta.

	2000	2001	2002	2003	Myöhemmin
	milj. mk	milj. mk	milj. mk	milj. mk	milj. mk
Keskeneräiset kehittämishankkeet	284	219	145	115	67

Euroopan Investointipankki (EIP) on myöntänyt valtiolle vuosina 1995-1998 yhteensä 3 500 milj. markan lainat, jotka käytetään seuraavien rataosien rakentamiseen, perusparantamiseen ja kehittämiseen: Turku-Helsinki, Riihimäki-Lahti, Helsinki-Tikkurila, Helsinki-Seinäjoki, Karjaa-Hanko, Tampere-Pori/Rauma, Laurila-Rovaniemi, Pyhäsalmi-Iisalmi, Kokemäki-Pori ja Toijala-Turku. Lainat sisältyvät lainaerien nostovuoden tuloarvion momentin 15.03.(01) tuloihin.

Rakentamisvaltuuden käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 2001 noin 100 milj. mk, vuonna 2002 noin 80 milj. mk ja vuonna 2003 noin 130 milj. mk ja sen jälkeen noin 160 milj. mk.

2000 määräraha	284 000 000
1999 määräraha	257 000 000
1998 tilinpäätös	281 500 000

78. Helsinki-Leppävaara kaupunkiradan rakentaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 200 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Helsinki-Leppävaara kaupunkiradan rakentamisesta valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hanke tehdään yhteistyössä Helsingin ja Espoon kaupunkien kanssa. Valtion osuus hankkeen kustannuksista on 554 milj. mk. Valtion osuus on noussut 36 milj. markalla, joka on hyväksytty vuoden 1999 lisätalousarviossa ja samalla on momentille lisätty vastaava markkamäärä. Hanke valmistuu vuonna 2001, jolloin menoja aiheutuu valtiolle 33 milj. mk.

2000 määräraha	200 000 000
1999 määräraha	200 000 000
1999 lisämääräraha	36 000 000

87. Rataverkon maa-alueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rataverkosta, radanpidosta ja rataverkon käyttämisestä annetun lain mukaista toimintaa varten hankittavien maa-alueiden ja korvausten sekä kiinteistötoimitusmaksusta annetun lain (588/1995) mukaisten kiinteistötoimitusmaksujen maksamiseen.

2000 määräraha	4 000 000
1999 määräraha	10 000 000
1998 tilinpäätös	2 828 581

50. Ilmailulaitos

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Ilmailulaitoksen tavoitteena on toimialansa ja tehtäviensä mukaisesti huolehtia siitä, että ilmailutoiminta tapahtuu mahdollisimman turvallisesti, tehokkaasti, tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Ilmailulaitoksen tulee huolehtia palvelujensa tarjonnasta ja kehittämisestä kannattavan liiketoiminnan edellytysten mukaisesti. Palveluiden tarjonnassa ja kehittämisessä on huomioitava asiakkaitten, mukaan lukien sotilasilmailu, sekä yhteiskunnan tarpeet. Suomen lentoasemia ja lennonvarmistus-järjestelmää ylläpidetään ja kehitetään yhtenä kokonaisuutena ja niitä kehitetään niiden palvelujen kysyntää vastaavasti. Ensisijaisesti pyritään turvaamaan säännöllisen reittiliikenteen edellyttämät palvelut.

Ilmailulaitoksen tavoitteena on hyödyntää liiketoiminnassaan lentoasemien läheisyydessä olevia laitoksen maa-alueita lentoliikenteen ja yhteiskunnan kannalta mahdollisimman tehokkaasti ja pitäen lentoasemien hyvää toimintaa ensisijaisena lähtökohtana.

2. Investointien enimmäismäärä ja tärkeimmät kohteet

Ilmailulaitoksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2000 enintään 550 milj. mk. Lisäksi Ilmailulaitos saa tehdä vuonna 2000 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 600 milj. mk. Tärkeimmät investointikohteet liittyvät Helsinki-Vantaan lentoaseman edelleen kehittämiseen sekä lennonvarmistusjärjestelmän uusinnan loppuunsaattamiseen.

Lisäksi valtioneuvosto saa oikeuttaa Ilmailulaitoksen antamaan vastavakuutta vaatimatta omavelkaisia takauksia lentokenttä- ja lennonvarmistuspalveluja tuottavien tytäryhtiöidensä tai Ilmailulaitoksen toimialaan liittyvien kiinteistöyhtiöidensä ottamien yhteensä enintään 150 milj. mk lainojen vakuudeksi.

3. Lainanotto

Ilmailulaitos oikeutetaan ottamaan valtion liikelaitoksista annetun lain (627/1987) 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 250 milj. mk.

Selvitysosa: Verovapaa myynti poistui EU-alueelta 1.7. 1999, josta aiheutuu Ilmailulaitokselle vielä vuonna 2000 noin 21 milj. mk heikennys tulokseen. Ottaen huomioon tämän ja eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt palvelu- ja muut toimintatavoitteet, valtioneuvosto on talousarvioesityksen antamisen yhteydessä asettanut alustavasti Ilmailulaitoksen tulostavoitteeksi 45 milj. mk vuonna 2000.

Tulostavoitetta arvioitaessa on otettava huomioon Ilmailulaitoksen tulokseen sisältyvinä erinä sellainen liiketaloudellisesti arvioiden kannattamaton toiminta, jonka rahoittaminen osana Ilmailulaitosta on yhteiskunnallisesti tarkoituksenmukaista. Tämä toiminta sisältää Ilmailulaitoksen vähäliikenteisten lentoasemien ylläpidon, viranomaistehtävien hoidon, Ilmailulaitoksen hoitaman ammatillisen koulutuksen sekä valtiolle kuuluvan kansainvälisen toiminnan. Näiden toimintojen kustannusvaikutus Ilmailulaitokselle on yhteensä noin 100 milj. mk vuosittain. Jotta siviiliilmailua ei rasiteta siihen kuulumattomilla erillä, maksaa valtio Ilmailulaitokselle sotilasilmailulle annettavista palveluista erikseen tehtävän palvelusopimuksen mukaan määräytyvät maksut.

Ilmailulaitoksen viranomaisyksikön lentoturvallisuushallinnon palveluiden hinnoittelussa otetaan huomioon liikenneturvallisuuden vaatimukset ja ilmailun edistäminen. Vuonna 2000 viranomaisyksikön arvioidut tuotot ulkopuolisilta asiakkailta on 4,6 milj.mk ja viranomaisyksikön arvioidut käyttötoiminnan kulut 24 milj. mk. Talouden alijäämä, 19,4 milj. mk katetaan Ilmailulaitoksen muulla toiminnalla. Tästä summasta noin 3,4 milj. mk on Ilmailulaitoksen oman toiminnan viranomaisvalvonnasta aiheutuneita kuluja. Loppuosa, 16 milj. mk, on yleisiä viran-

omaistoiminnasta aiheutuneita kuluja, kuten kansainvälinen yhteistyö, normien valmistelu, vaaratilanteiden ja rikkomusten tutkinta sekä hallinnolliset tehtävät ja tukipalvelut. Liikenneministeriö asettaa viranomaisyksikölle toiminnalliset tavoitteet.

Investointeihin on arvioidun tuloksen toteutuessa tarkoitus käyttää investointiohjelman mukaan noin 500 milj. mk, joka rahoitetaan tulorahoituksella 313 milj. mk (63 %) ja 187 milj. mk (37 %) rahoitetaan erikseen eduskunnalle esitettävin lainavaltuuksin rahalaitoksilta otettavilla luotoilla.

Ilmailulaitos on vuonna 1998 sopinut pitkäaikaisen rahoituksen järjestämisestä siten, että terminaalien välisen keskusosan II vaihe ja Helsinki-Vantaan lentoaseman III kiitotie toteutetaan suunnitelmien mukaisesti.

Lennonvarmistusjärjestelmän uusinnan ja sen liitännäisinvestointien kokonaiskustannusarvio on noin 350 milj. mk. Koko järjestelmän uusinta on valmis vuoden 2001 loppuun mennessä. Helsinki-Vantaan lentoaseman III-kiitotien rakentaminen on aloitettu vuonna 1997 ja se on mahdollista saada valmiiksi aikaisintaan vuoden 2002 aikana. Rakentamisaikataulu määräytyy lentoliikenteen kysynnän edellyttämällä tavalla.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva alustava investointisuunnitelma vuodeksi 2000 on seuraava:

	milj. mk
Kaluston hankinta ja muu käyttöomaisuus	126
Lentokenttien talonrakennustyöt	170
Lentokenttien maa-alueet ja rakentaminen	204
Yhteensä	500

Tunnuslukutaulukko	1998	1999	2000
	toteuma	ennakoitu	TAE
Liikevaihto, milj. mk	1 086	1 061	1 073
— muutos %	11,2	-2,3	1,1
Käyttökate, milj. mk	341	318	307
— käyttökate % liikevaihdosta	31,4	30	28,6
Voitto milj. mk	96	66	45
— voitto % liikevaihdosta	8,8	6,2	4,2
Sijoitetun pääoman tuotto%	3,9	2,4	2,0
Omavaraisuusaste %	81,6	77	74
Investoinnit % liikevaihdosta	43	54	47
Henkilöstömäärä	1 720	1 735	1 751

52. Ilmaliikenteen korvaukset ja valtionavut

41. Valtionapu eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää enintään 50 prosentin suuruisten valtionapujen maksamiseen Seinäjoen (Rengonharjun) ja Mikkelin reittiliikenteen piirissä olevien lentopaikkojen rakenteiden ja laitteiden parantamiseen sekä kenttien ylläpidon avustamiseen ja näiden lentopaikkojen rakentamiseen otettujen lainojen kustannuksiin. Ylläpidon avustamisen edellytyksenä on säännöllisen reitti- ja kevytreittiliikenteen harjoittaminen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukainen aluekehitysraha.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon säännöllisen reitti- ja kevytreittiliikenteen kenttien valtionapuprosentin alentaminen sekä ilman säännöllistä reitti- ja kevytreittiliikennettä olevien kenttien tuen loppuminen.

2000 määräraha	5 000 000
1999 määräraha	7 000 000
1998 tilinpäätös	8 000 000

43. Korvaus Ilmailulaitokselle valmiustehtävistä

Momentille myönnetään 27 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maksuna Ilmailulaitokselle siviili- ja sotilasliikennettä palveleville lentoasemille sotilasilmailusta aiheutuvien kiinteiden kustannusten kattamiseksi.

Selvitysosa: Liikenneministeriö korvaa yhteistoimintalentoasemien pääomakustannuksista sotilasilmailulle kohdistetun osuuden sekä yhteistoimintalentoasemien valmiuspalvelun.

2000 määräraha	27 200 000
1999 määräraha	27 200 000
1998 tilinpäätös	27 200 000

60. Joukkoliikenteen palvelujen ostot, korvaukset ja tuet

(34.) Valtionapu pääkaupunkiseudun metrojärjestelmän suunnitteluun ja rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1999 määräraha	25 806 000
1998 tilinpäätös	29 000 000

42. Valtionavustus koulutuksesta

Momentille myönnetään 13 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää enintään 50 prosentin suuruisten valtionavustusten maksamiseen VR-yhtymän ja Ilmailulaitoksen ammattikoulutukseen.

2000 määräraha	13 000 000
1999 määräraha	13 000 000
1998 tilinpäätös	23 000 000

63. (31.60.61) Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 462 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luvanvaraista henkilöliikennettä koskevan lain (343/1991) mukaisesti kannattamattomien junaliikennepalvelujen ja muiden joukkoliikennepalvelujen ostoon sekä avustuksina seutu- ja kaupunkilippurahoitukseen ja julkisen liikenteen kehittämiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja kehittämishankkeiden maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää valtion osuutena Merenkurkun ympärivuotisen laivaliikenteen tukemiseen.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahojen käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Kaukoliikenteen ja junien lähiliikenteen palvelut	220 000 000
Alueellisen ja paikallisen liikenteen palvelut	220 000 000
Merenkurkun liikenne	8 000 000
Kehittämishankkeet	14 000 000
Yhteensä	462 000 000

Liikenneministeriö ostaa tarpeellisia junaliikennepalveluja, joita ei voida ylläpitää vain

asiakastuloin. Junaliikenteen rahoituksella turvataan junaliikenteen alueellinen kattavuus rataverkolla ja mahdollistetaan YTV-alueen ulkopuolisessa Helsingin lähiliikenteessä korkeampi palvelutaso kuin mihin suorat lipputulot antavat mahdollisuuden.

Lääninhallitukset ostavat maaseudun peruspalveluluonteista runkoliikennettä, jota ei voida ylläpitää asiakastuloin ja jota kunnat omilla palveluostoillaan täydentävät. Kaupungeille ja kunnille, joissa on kaupunkimaista paikallisliikennettä, lääninhallitukset voivat myöntää valtionapua enintään 50 % palveluostoista sekä kaupunki- ja seutulippusopimuksista aiheutuvista kustannuksista. Ostoliikenne järjestetään kilpailuttamalla, ellei ole erityisiä syitä suorahankintaan. Kilpailun lisääntymisen vaikutus on otettu huomioon ostomäärärahan tasossa.

Liikenneministeriö avustaa laaja-alaisia valtakunnallisesti merkittäviä joukkoliikenteen kehittämishankkeita ja lääninhallitukset avustavat alueellisten ja paikallisten joukkoliikennepalvelujen kehittämistä. Kunnat hyödyntävät runkoliikenneverkkoa muun muassa koulukuljetuksissa ja osin myös sosiaali- ja terveydenhuollon kuljetuksissa. Kehittämishankkeissa painotetaan uudenlaisia säästöjä tuovia liikenteenhoitotapoja ja erityisesti kaupunkiseuduilla joukkoliikenteen osuuden lisäämiseen tähtääviä kehityshankkeita. Lisäksi painopisteinä ovat matkakeskusten suunnittelu ja telematiikka sekä joukkoliikenteen laadun ja helppokäyttöisyyden parantaminen. Tavoitteena on parantaa joukkoliikenteen houkuttelevuutta ja lisätä matkustajamääriä siten, että joukkoliikenteellä on paremmat edellytykset toimia kannattavasti.

Momentin käyttötarkoitukseen sisältyy Merenkurkun ympärivuotisesta liikenteestä aiheutuvien menojen avustaminen, jota varten vuoden 1999 talousarviossa otettiin 4 000 000 markan ehdollinen määräraha.

Suomen ja Ruotsin valtioiden tekemän sopimuksen mukaisesti valtiot osallistuvat Merenkurkun ympärivuotisen liikenteen ylläpitämiseen elokuuhun v. 2001 saakka. Liikenteen kokonaiskustannukset kunnille ja valtioille tältä ajalta ovat yhteensä 40 milj. mk jakaantuen puoleksi kummankin maan kesken. Suomen osuudesta Vaasan kaupunki maksaa 4 milj. mk ja valtio yhteensä 16 milj. mk. Valtion osuudesta vuoden 1999 menot ovat 4 milj. mk, vuoden 2000 menot 8 milj. mk ja vuoden 2001 menot 4 milj. mk.

2000 määräraha	462 000 000
1999 määräraha	480 700 000
1998 tilinpäätös	492 000 000

70. Telehallintokeskus

Selvitysosa: Viestinnän ja tietoverkkojen tekninen kehitys jatkuu nopeana. Televiestintä, tietotekniikka ja joukkoviestintä lähentyvät toisiaan. Elinkeinoelämän ja yhteiskunnan toimintojen riippuvuus televiestinnästä kasvaa. Kilpailu teletoiminnassa ja uusien telepalvelujen valikoima lisääntyy. Radiolaitteiden määrän nopeasta kasvusta johtuen radiotaajuuksien kysyntä jatkuu voimakkaana. Radiolaitteiden määrän kasvua edistävät uusien radioverkkojen tarjoamat entistä monipuolisemmat palvelut ja radiolaitteiden ja –palvelujen hintojen lasku. Telehallintokeskuksen tavoitteena on Suomen radio- ja televiestinnän sekä postitoiminnan kehittämismahdollisuuksien turvaaminen pitkällä aikavälillä. Telehallintokeskus seuraa palvelujensa laatua asiakaskyselyjen avulla.

Talousarvioesitykseen liittyen liikenneministeriö on alustavasti asettanut Telehallintokeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000.

Radiotaajuuksien käytön yleissuunnittelu ja taajuuksien osoittaminen asiakkaille

— Vaikutetaan ITUn vuoden 2000 radioviestintäkonferenssin (WCR-2000) valmisteluihin ja itse konferenssin kulkuun siten, että konferenssin päätökset ovat keskeisiltä osiltaan Suomen kansallisen kannan mukaisia.

— Järjestetään radiotaajuuksien käyttöjä uudelleen siten, että elinkeinoelämän yksityisten radiojärjestelmien (PMR) käyttöön saadaan taajuuksia kysyntää vastaavasti. Edistetään PMR-taajuuksien käytön harmonisointia Euroopassa.

— Huolehditaan kolmannen sukupolven matkaviestinverkkojen (UMTS) taajuus-, lupa- ja hyväksyntäasioista siten, ettei verkkojen suunnittelu, rakentaminen tai käyttöönotto viivästy Telehallintokeskuksesta johtuvasta syystä.

— Hoidetaan RTTE-direktiivin kansallinen toimeenpano siten, että varmistetaan radioviestinnän häiriöttömyys ja radiotaajuuksien saatavuus tulevaisuudessa.

Teletoiminnan ohjaus ja valvonta

— Varmistetaan, että teletoiminnassa ja televiestinnässä noudatetaan telemarkkinalakia, lakia yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoiminnan tietoturvasta ja näiden lakien nojalla annettuja säädöksiä, määräyksiä sekä standardeja.

— Varmistetaan rajallisten tunnusresurssien tehokas käyttö ja huomioidaan tulevaisuuden tarpeet sekä varmistetaan numerointi- ja osoitejärjestelmien käyttäjäystävällisyys.

— Varmistetaan teknisillä säädöksillä ja valvonnalla telepalvelujen käyttäjien yksityisyyden suoja ja mahdollisuudet saada keskenään kilpailevia, laadukkaita, edullisia ja turvallisia telepalveluja.

Standardointi

— Varmistetaan, että Suomen kansalliset edut saadaan koordinoidusti mukaan kansainväliseen tele- ja postistandardointiin.

Postitoimen ohjaus ja valvonta

— Valvotaan postitoimintalain noudattamista, postipalvelujen toimitusvarmuutta ja nopeutta sekä saatavuutta sekä tuotetaan objektiivista kehitys-, seuranta- ja tilastotietoa.

Televisiotoiminnan ohjaus ja valvonta

— Valvotaan televisio- ja radiotoimintalainsäädännön ohjelmisto- ja toimilupasäännösten ja määräysten noudattamista sekä peritään toimiluvanhaltijoilta yleisradiotoiminnan edistämiseen tarkoitetut toimilupamaksut.

Internetin verkkotunnusten hallinnointi

— Kehitetään Internetin FI-maatunnukseen perustuvien suomalaisten verkkotunnusten hallinnointia nimenhaltijoiden oikeudet huomioiden. Varaudutaan sopeutumaan Internetin kehityksen edellyttämiin lainsäädäntö- ja toimintamallimuutoksiin.

Televisiomaksujen hallinto

— Televisiomaksuhallinnon kustannukset suhteessa kerättyihin televisiomaksutuloihin ovat korkeintaan 3 %.

— Vuoden 2000 lopulla on vähintään 2 010 000 kpl televisioluvan maksajaa ja erilaisilla kampanjoilla ja televisiomaksutarkastuksella hankitaan vähintään 61 000 kpl uutta televisioilmoitusta.

Taloudellisuustavoitteet

— Teletoiminnan teknisen ohjauksen ja valvonnan sekä telealan standardoinnin kustannukset ilman kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja vuonna 2000 ovat korkeintaan 2,30 markkaa/yleisen televerkon liittymä. Liittymien määrä sisältää kiinteän puhelinverkon ja matkaviestinverkon liittymät vuoden lopussa.

— Telehallintokeskuksen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuustavoite vuonna 2000 on 99 %. Radiohallinnon vuoden 2000 tuotoilla ei kateta kaikkia kustannuksia, sillä aikaisemmilta

vuosilta kertyneillä ylijäämän palautuksilla rahoitetaan osa toiminnan kehittämiseksi suoritetuista investoinneista.

— Maksullisesta toiminnasta kertyvien tulojen määräksi arvioidaan 132 872 000 mk. Telehallintokeskuksen menot on otettu huomioon nettobudjetoidulla momentilla 12.31.70.

Kustannusvastaavuuslaskelmat:

	1998 toteutunut	1999 ennakoitu	2000 TAE
TUOTOT			
— Radiohallinto	49 823 000	48 813 000	51 340 000
— Telehallinto ja standardointi	16 051 000	17 900 000	18 100 000
— Televisiomaksuhallinto	47 382 000	49 221 000	53 504 000
— Posti- ja mediahallinto	6 637 000	9 103 000	9 928 000
Tuotot yhteensä	119 893 000	125 037 000	132 872 000
KUSTANNUKSET			
— Radiohallinto	47 015 000	49 297 000	53 940 000
— Telehallinto ja standardointi	15 649 000	17 706 000	18 072 000
— Televisiomaksuhallinto	47 382 000	49 221 000	53 504 000
— Posti- ja mediahallinto	6 572 000	9 100 000	9 920 000
Kustannukset yhteensä	116 618 000	125 324 000	135 436 000
YLIJÄÄMÄ(+) / ALIJÄÄMÄ(-)			
— Radiohallinto	2 808 000	-484 000	-2 600 000
— Telehallinto ja standardointi	402 000	194 000	28 000
— Televisiomaksuhallinto	0	0	0
— Posti- ja mediahallinto	65 000	3 000	8 000
Ylijäämä/alijäämä yhteensä	3 275 000	-287 000	-2 564 000
KUSTANNUSVASTAAVUUS %			
— Radiohallinto	106	99	95
— Telehallinto ja standardointi	103	101	100
— Televisiomaksuhallinto	100	100	100
— Posti- ja mediahallinto	101	100	100
Kustannusvastaavuus % yhteensä	103	99	98

72. Viestinnän korvaukset ja avustukset

42. Sanomalehdistön tuki

Momentille myönnetään 75 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää 45 000 000 mk valtioneuvoston erikseen määräämin ehdoin puolueille lehdistön ja sitä vastaavan sähköisen julkaisutoiminnan tukemiseen sekä Ahvenanmaan maakunnalle tiedotustoiminnan tukemiseen samojen jakoperusteiden mukaan kuin puoluelain 9 §:ssä tarkoitettu avustus.

Määrärahasta saa käyttää 30 000 000 mk valtioneuvoston erikseen määräämin ehdoin avustusten maksamiseen sanomalehtien kuljetus-, jakelu- ja muiden kustannusten alentamiseksi. Tukea voidaan käyttää myös sanomalehdistön kehittämishankkeisiin.

2000 määräraha	75 000 000
1999 määräraha	75 000 000
1998 tilinpäätös	75 000 000

(63.) (31.72.61) Poikkeusolojen viestintäjärjestelyistä aiheutuvat menot (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määrärahasta on 3 000 000 mk siirretty momentille 31.01.21. Momentin määrärahasta maksetut poikkeusolojen varaverkon sekä tieto- ja viestintäjärjestelmien ylläpitoon, suojaamiseen ja kehittämiseen liittyvät menot ja korvaukset on siirretty maksettavaksi Huoltovarmuusrahastosta.

1999 määräraha	5 000 000
1999 lisämääräraha	4 700 000
1998 tilinpäätös	5 000 000

80. Ilmatieteen laitos

Selvitysosa: Ilmatieteen laitos tuottaa korkealaatuista tietoa ilmakehästä, sen ominaisuuksista ja ilmiöistä yleisen turvallisuuden edistämiseksi sekä kansalaisten, elinkeinoelämän ja eri tieteen alojen tarpeita varten. Laitos mittaa ilmakehän fysikaalista tilaa, kemiallista koostumusta, sähkömagneettisia ilmiöitä ja magneettikentän voimakkuutta sekä tuottaa perus- ja kaupallisina palveluina tietoa ilmakehän entisestä, nykyisestä ja tulevasta tilasta. Laitos tekee tutkimusta meteorologian, ilmanlaadun, avaruusfysiikan, kaukokartoituksen ja geomagnetismin alueilla sekä osallistuu aktiivisesti kansainväliseen yhteistyöhön.

Liikenneministeriö on alustavasti asettanut Ilmatieteen laitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— liiketaloudellisesti hinnoitellun maksullisen palvelutoiminnan tulot kasvavat kuudella prosentilla vuoden 1999 ennakoidusta tasosta ja toiminta tuottaa 1,8 prosentin ylijäämän. Julkisoikeudellisten suoritteiden tuotot vastaavat aiheutuneita kustannuksia,

— tuotteiden laatutaso sääennusteiden osalta pidetään seuraavilla tasoilla:

— lämpötilaennusteiden tulee olla oikein 80 % :sesti yhden vuorokauden ennusteiden ja 72 %:sesti kahden vuorokauden ennusteiden osalta

— sateen todennäköisyyden ennusteiden osuvuuden tulee olla yhden vuorokauden ennusteissa 83 % ja kahden vuorokauden ennusteissa 78 %

— kovan tuulen (yli 14 m/s) varoitusten tulee Suomen merialueiden osalta olla yhden vuorokauden ennusteissa oikeita 78 % tapauksista ja väärien varoitusten osuus ei saa ylittää 22 %. Vastaavasti kahden vuorokauden ennusteissa varoitusten tulee olla oikeita 70 % tapauksista ja väärien varoitusten osuus ei saa ylittää 30 %,

— laitos ylläpitää asemaansa sekä kansallisissa että kansainvälisissä tutkimusohjelmissa laitoksen tutkimuksen painopistealueilla yhteiskunnan tarpeet huomioon ottaen,

— tutkimusohjelmat tuottavat 5 yliopistollista jatkotutkintoa ja vähintään 100 kansainvälisesti ennakkotarkastettua artikkelia,

— havaintoautomaatio toteutetaan vähintään 10 havaintoasemalla. Tutka- ja satelliittijärjestelmien käytettävyys pidetään vähintään 96 prosentin ja muiden havaintojärjestelmien käytettävyys vähintään 98 prosentin tasolla. Tietojärjestelmien käytettävyys pidetään yli 99 prosentin tasolla,

— laitoksessa kehitetään toimintaprosesseja palvelujen laadun ja kilpailukyvyn parantamiseksi,

— kaikkien laitoksen toimintojen arviointimenetelmiä kehitetään ja otetaan käyttöön uusi ohjaus- ja seurantajärjestelmä tuloksellisuuden ja palvelutason parantamiseksi.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma:

	1998 toteutunut	1999 ennakoitu	2000 TAE
TUOTOT			
— Erityispalvelut maapuolustukselle, pelastustoimelle ja ympäristönsuojeluviranomaisille	2 388 871	2 600 000	2 600 000
— Sää- ja muut kaupalliset palvelut	48 048 542	48 000 000	51 000 000
Tuotot yhteensä	50 437 413	50 600 000	53 600 000
KUSTANNUKSET			
— Erityispalvelut maanpuolustukselle, pelastustoimelle ja ympäristönsuojeluviranomaisille	2 244 718	2 600 000	2 600 000
— Sää- ja muut kaupalliset palvelut	46 544 679	47 184 000	50 100 000
Kustannukset yhteensä	48 789 397	49 784 000	52 700 000
YLIJÄÄMÄ(+) / ALIJÄÄMÄ(-)			
— Erityispalvelut maanpuolustukselle, pelastustoimelle ja ympäristönsuojeluviranomaisille	144 153	0	0
— Sää- ja muut kaupalliset palvelut	1 503 864	816 000	900 000
Ylijäämä/Alijäämä yhteensä	1 648 017	816 000	900 000
KUSTANNUSVASTAAVUUS %			
— Erityispalvelut maanpuolustukselle, pelastustoimelle ja ympäristönsuojeluviranomaisille	106	100	100
— Sää- ja muut kaupalliset palvelut	103	102	102
Kustannusvastaavuus % yhteensä	103	102	102

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 143 900 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös palvelusuhdeasuntojen liiketaloudellisin perustein määräytyvien vuokrien alentamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina maksullisen palvelun tulot, EU:lta ja muilta yhteistyöosapuolilta saatavat yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten tulot ja muut tulot, kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen lisääntyminen sekä säätutkaverkon täydentämistä koskevan tilausvaltuuden käytöstä 2 500 000 mk. Lisäyksenä on myös otettu huomioon Valtion kiinteistölaitokselle henkilöstöruokalasta maksettavia vuokria ja käyttökorvauksia yhteensä 397 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	207 100 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	39 300 000
Yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten tuloilla katettavat menot	9 200 000
Muut toimintamenot	158 600 000
Bruttotulot	63 200 000
Maksullisen toiminnan tulot	53 600 000
— Julkisoikeudelliset suoritteet	2 600 000
— Liiketaloudelliset suoritteet	51 000 000
Yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten tulot	9 200 000
Muut tulot	400 000
Nettomenot	143 900 000

2000 määräraha	143 900 000
1999 määräraha	142 500 000
1998 tilinpäätös	136 330 000

81. Merentutkimuslaitos

Selvitysosa: Merentutkimuslaitos on kansallinen merentutkimuksen keskus, joka tekee luonnontieteellistä perus- ja soveltavaa tutkimusta merenkulun ja sen turvallisuuden, ympäristön tilan selvitysten ja muun käytännön elämän tarpeita varten. Laitoksen toiminta kohdistuu ensisijaisesti Itämeren, mutta myös muiden kylmien merien tutkimukseen. Merentutkimuslaitos tutkii meren liikkeitä, jääpeitettä, lämpötaloutta, globaalisen muutoksen vaikutuksia, ainetaseita ja ekosysteemien prosesseja. Laitos vastaa Itämeren tilan muutosten seurannasta.

Merentutkimuslaitos jatkaa kansainvälisen arvioinnin suositusten mukaisesti organisaationsa kehittämistä. Tähän liittyen johtokunnan kokoonpanoa uudistetaan, jolloin sidosryhmien edustus johtokunnassa laajenee. Tämän vuoksi Merentutkimuslaitoksen hallintoasetusta muutetaan 1.1.2000 lukien.

Liikenneministeriö on alustavasti asettanut Merentutkimuslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Palvelutoiminta

Palvelutoimintaa ylläpidetään ja kehitetään meriliikenteen ja ympäristön seurannan tarpeiden mukaisesti. Erityisesti parannetaan kaukokartoituksen ja mallien sovellutuksia ja tiedonkulkujärjestelmien käyttöä.

— Ylläpidetään valmiutta antaa viranomaisapua onnettomuustilanteissa ja ympäristövahinkojen yhteydessä.

— Pohjoisen Itämeren sekä Selkämeren aallokon ja kaikkien rannikkoalueiden vedenkorkeuden tiedotuspalvelu toteutetaan yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen kanssa. Aallokkopalvelussa on tavoitteena 90 % toimintavarmuus ja vedenkorkeuspalvelussa 95 % toimintavarmuus. Aallokkoennusteiden osuvuustarkkuus on 85 %. Jääpalvelun keskipitkien ennusteiden osuvuustavoitteena on 75 %.

— Jääpalvelun jäänmurtajille välittämien satelliittikuvien määrä pysyy ennallaan (noin 150 kuvaa). Kauppalaivoille digitaalisessa muodossa välitettävien jäätietotuotteiden määrää kasvatetaan.

— Itämeren tilan seurantatutkimuksen ja informaatiojärjestelmän kehitystä jatketaan. Yhteistyössä laivayhtiöiden kanssa jatketaan havaintotoiminnan automaation kehittämistä.

Tutkimustoiminta

Tutkimustoiminta keskittyy Itämeren ja kylmien merien tutkimukseen. Painoalueena ovat jääja kaukokartoitustutkimus, meri-ilmakehä-mallien sekä ekosysteemimallien kehittäminen ja globaalimuutoksen meriympäristöön aiheuttamien muutosten tutkimus. Tutkimustoimintaa kehitetään myös yhteistyössä muiden tutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa ja useiden kansainvälisten hankkeiden yhteydessä.

— Tutkimusjulkaisujen tavoitetaso pidetään ennallaan, jolloin kansainvälisissä esitarkastetuissa julkaisusarjoissa tuotetaan vähintään kolmannes julkaisuista (tavoite 30 kpl). Opinnäytetöiden määrä pidetään nykytasolla tavoitteena kolme väitöskirjaa.

— Jää- ja kaukokartoitustutkimuksessa painotus on EU- ja ESA- (European Space Agency) rahoitteisissa hankkeissa. Tavoitteena on osallistuminen vähintään kahteen laajaan hankkeeseen.

— Globaalimuutostutkimuksen painoalueena on Itämeren, polaarimerien ja Pohjois-Atlantin kansainväliset yhteistutkimukset, erityisesti pitkäaikaismuutosten ja niiden syiden selvittäminen. Itämeren osalta painoalueena ovat jääolot, vedenkorkeusvaihtelut ja aallokko.

— Itämeren sinileväkukintojen tutkimuksen erityiskohteena on lajikohtaisten geneettisten koettimien kehittely levien myrkyllisyyden määrittämiseksi. Vedenlaatua, leväkukintoja, aineiden kulkeutumista ja kumpuamista kuvaavat lyhytaikaisten ja pitkän aikavälin muutosten ekosysteemimallit saatetaan käyttökuntoon.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 35 500 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon maksullisen toiminnan ja muiden tulojen nettobudjetointi.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	46 500 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	1 400 000
Muut toimintamenot	45 100 000
Bruttotulot	11 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	1 900 000
— liiketaloudelliset suoritteet	1 900 000
Muut tulot	10 000
Yhteistoiminnalliset sopimukset	9 090 000
Nettomenot	35 500 000

2000 määräraha	35 500 000
1999 määräraha	34 924 000
1998 tilinpäätös	37 948 280

22. Etelämanner-toiminta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Etelä-Manner-toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

2000 määräraha	5 000 000
1999 määräraha	5 000 000
1998 tilinpäätös	5 000 000

99. Liikenneministeriön hallinnonalan muut menot

40. Eräät valtionavut

Momentille myönnetään 4 650 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen liikennealan yhteisöjen toiminnan tukemiseen ja liikennealan museotoiminnan rakennushankkeisiin ja muihin kehittämisinvestointeihin.

Selvitysosa: Momentin määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Liikennealan museoiden rakentamisen tukemiseen	3 000 000
Viestintäyhteisöjen toimintatuki	300 000
Suomen Ilmailuliitto ry:n toimintatuki	1 150 000
Muiden liikenneyhteisöjen ja toiminnan tuki	200 000
Yhteensä	4 650 000

2000 määräraha	4 650 000
1999 määräraha	4 650 000
1998 tilinpäätös	4 650 000

(45.) Itä- ja Keski-Euroopan liikennealan avustaminen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen määrärahasta on 1 300 000 mk siirretty momentille 31.01.21 ja 700 000 mk momentille 31.01.22.

1999 määräraha	2 000 000
1998 tilinpäätös	4 000 000

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionenemmistöisten osakeyhtiöiden ja valtion liikelaitosten omistusjärjestelyistä sekä osakkeiden hankinnasta ja myynnistä aiheutuvien menojen maksamiseen.	2000 määräraha	3 000 000
	1998 tilinpäätös	36 000 000

Pääluokka 32
KAUPPA- JA TEOLLISUUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) 4 §:n mukainen turvavarastointilainojen korkohyvityksen enimmäismäärä on 5 %. Uusia turvavarastointilainoja saa hyväksyä vuonna 2000 enintään 50 000 000 mk.

Turvavarastolain (970/1982) 7 §:n mukaisia varastointiavustuksia saa vuonna 2000 myöntää enintään 200 000 mk.

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan vuonna 2000 olevan 6 600 henkilötyövuotta.

Hallituksen elinkeinopolitiikan tavoitteena on talouskasvun turvaaminen, työllisyyden parantaminen ja tuotantorakenteen monipuolistaminen, ja että Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö koti- ja ulkomaisille investoinneille. Elinkeinopoliittiset toimenpiteet kohdistuvat markkinoiden toimivuuden parantamiseen, mikä lisää elinkeinojen tuottavuutta ja antaa niille valmiuksia menestyä kansainvälisessä kilpailussa. Keskeisiä painopisteitä ovat kilpailuympäristöä ja markkinoille pääsyä tehostavat toimenpiteet sekä säädösympäristön keventäminen. Julkisia palveluja kilpailulle avattaessa huolehditaan siitä, ettei heikennetä palvelujen laatua ja saatavuutta.

Energiapolitiikan päämääränä on luoda taloudellisia ohjauskeinoja ja markkinatalouden mekanismeja käyttäen talous- ja työllisyyspolitiikan tueksi olosuhteet, joissa energian saatavuus on turvattu, sen hinta on kilpailukykyistä ja syntyvät ympäristöpäästöt Suomen kansainväliset sitoumukset täyttäviä. Päämääränä on myös jouduttaa energiaa säästävän sekä uusiutuvaa energiaa käyttävän tekniikan kehitystä ja kaupallistumista.

Valtion omistajapolitiikkaa kehitetään osana elinkeinojen kehittämistä. Valtionyhtiöiden omistusjärjestelyistä luodaan yhtenäiset periaatteet. EU-tasolla edistetään henkilöstön osallistumisoikeutta koskevien säännösten hyväksymistä.

Teknologiapolitiikka on ministeriön keskeisimpiä painopisteitä vuonna 2000. Valtion ja yksityisen sektorin yhteisin toimenpitein pyritään turvaamaan tutkimus- ja kehitystyön kokonaispanostus vähintään nykytasolla. Tutkimus- ja kehityspanostuksen lisäksi panostetaan tuotteistamiseen, tuotteiden kaupallistamiseen ja yritysten kansainvälistymiseen. Ministeriön toimenpitein edistetään osaamiseen perustuvaa kilpailukykyä tukemalla aineettomia investointeja ja innovatiivisen yritystoiminnan kehittymistä. Tutkimus- ja kehityspanosten laadullista arviointia tehostetaan sekä seurataan toiminnan tuloksellisuutta. Koulutusjärjestelmän ja elinkeinoelämän yhteyksiä tehostetaan. Osaamiskeskusverkostoa vahvistetaan osana alueiden kehittämistä.

Tutkimus- ja kehityspanostusta suunnataan myös palvelusektorille. Osaamisintensiivisille palvelualoille laaditaan toimenpideohjelmat niiden vientikilpailukyvyn parantamiseksi.

Julkista erityisrahoitusta kehitetään tehokkaammaksi ensisijassa markkinoiden puutteita paikkaamalla. Erityisesti pk-yritysten kansainvälistymistä edistäviä rahoituspalveluja kehitetään. Vientiyrityksille turvataan kansainvälisesti kilpailukykyiset rahoituspalvelut.

Yritystukia suunnataan yritysten toimintaedellytysten kehittämiseen ottaen huomioon tasapainoisen aluekehityksen vaatimukset. Tukien vastikkeellisuutta lisätään ja poistetaan tukiohjelmia koskevia toimialarajoituksia.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten tehtävänä on tukea maakuntien kehittymistä niiden omien vahvuuksien ja osaamisen pohjalta.

Ministeriön alustavasti asettamien tulostavoitteiden esittämistapaa on pyritty entisestään selkeyttämään. Pääluokkaperusteluissa esitetään koko hallinnonalan tulostavoitteet, lukuperusteluissa kunkin politiikkalohkon tulostavoitteet ja momenttiperusteluissa virastojen ja laitosten sekä kunkin tehtävän tulostavoitteet. Rakennerahastoihin liittyvät kansalliset rahoitusosuudet on koottu momentille 32.30.62.

Hallinnonalan keskeiset tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Elinkeinoelämän reaalisen kilpailukyvyn parantaminen.

— Myötävaikuttaminen suotuisaan talous- ja työllisyyskehitykseen.

— Teollisuuden ja palvelusektorin toimeliaisuuden lisääminen.

— Yritysten yleisten toimintaedellytysten parantaminen ja erityisesti pk-yritysten kansainvälistymisen helpottaminen.

— Teknologisen tutkimus- ja kehitystyön sekä laatutoiminnan ja teknisen turvallisuuden edistäminen.

— Markkinoiden toimivuuden edistäminen kuluttajanäkökohdat huomioon ottaen.

— Energian säästön ja uusiutuvan energian käytön sekä energiajärjestelmän kilpailu-, ympäristö- ja turvallisuusnäkökohtien edistäminen.

— Työvoima- ja elinkeinokeskusten joustava ja tehokas toiminta.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1998-2000

		v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk	Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
10.	Hallinto	463 657	532 049	669 036	+ 136 987	+ 26
20.	Teknologiapolitiikka	2 283 071	2 572 169	2 723 083	+ 150 914	+ 6
30.	Yrittäjyys ja pk-politiikka	347 538	288 300	418 700	+ 130 400	+ 45
40.	Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka	82 762	82 473	83 820	+ 1 347	+ 2
50.	Kansainvälistyminen ja markkinointi	428 505	422 311	364 300	- 58 011	- 14
60.	Energiapolitiikka	68 078	87 911	129 000	+ 41 089	+ 47
70.	Erityisrahoitus	350 719	353 700	320 100	- 33 600	- 9
80.	Rakennepolitiikka	1 012 045	197 005	75 000	- 122 005	- 62
	Yhteensä	**5 036 375**	**4 535 918**	**4 783 039**	**+ 247 121**	**+ 5**

10. Hallinto

Selvitysosa: Kauppa- ja teollisuusministeriö osallistuu ja vaikuttaa elinkeinopolitiikan asiantuntijana talouspoliittiseen päätöksentekoon. Tämän mukaisesti ministeriön päätehtävänä on elinkeinoelämän ja yritysten kilpailukyvyn ja toimintaedellytysten parantaminen jatkuvana prosessina muuttuvassa toimintaympäristössä. Tavoitteita toteutetaan edistämällä markkinoiden toimintaa, yritystoimintaa koskevan teknologian kehittämistä ja hyödyntämistä, yritysten kansainvälistymistä, pk-yritysten toimintaa, energiatalouden varmuutta ja tehokkuutta, kehittämällä kuluttaja- ja kilpailupolitiikkaa sekä edistämällä Suomen elinkeinopoliittisia etuja Euroopan unionissa. Ministeriö toteuttaa näitä toimenpiteitä muun muassa kehittämällä ministeriön roolia asiantuntijaorganisaationa sekä tehostamalla hallinnonalansa tulosohjausta ja arviointityötä. Ministeriön tutkimus-, selvitys- ja kehittämistoiminta on hallinnonalan tavoitteisiin tähtäävää ja niiden toteutusta tukevaa sekä täyttää yleiset tietotarpeet kauppa- ja teollisuusministeriön toimialueella elinkeinotoiminnan kehittämiseksi.

Hallinto -luvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1 000 mk):

		v. 1998 tilinpäätös	v. 1999 talousarvio	v. 2000 esitys
21.	Kauppa- ja teollisuusministeriön toiminta-menot (siirtomääräraha 2 v)	114 170	123 442	125 050
22.	Työvoima- ja elinkeinokeskusten toiminta-menot (siirtomääräraha 2 v)	151 290	194 024	360 690
23.	Patentti- ja rekisterihallituksen toiminta-menot (siirtomääräraha 2 v)	2 094	6 739	7 000
24.	Elinkeinopolitiikkaan liittyvä tutkimus-, selvitys- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 3 v)	96 958	96 839	92 400
66.	Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)	33 740	46 525	46 116
92.	Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle (arviomääräraha)	64 345	64 400	37 700
95.	Maanomistajien osuus vanhoista kaivospiirimaksuista (arviomääräraha)	60	80	80
	Yhteensä	462 657	532 049	669 036

Työvoima- ja elinkeinokeskukset

Työvoima- ja elinkeinokeskusten tehtävänä on vahvistaa elinkeino-, työ-, koulutus- ja maaseutupolitiikan tuloksellisuutta aluetasolla yhdensuuntaistamalla eri hallinnonalojen toimintaa. Keskusten toiminta painottuu yrittäjyyden edistämiseen, erityisesti pk- ja palvelualojen yritysten toimintaedellytysten parantamiseen, yritysten teknologisen uudistumisen tukemiseen, kansainvälistymisen edistämiseen, elinkeinorakenteen monipuolistamiseen sekä työmarkkinoiden toimivuuden, työllisyyden ja työvoiman osaamistason parantamiseen työmarkkinoiden tarpeita vastaavasti. Lisäksi keskusten tehtävänä on edistää maaseudun kehittämistä ja toimeenpanna Euroopan unionin yhteistä maatalous- ja kalastuspolitiikkaa. Työvoima- ja elinkeinokeskusten toiminnan yksinkertaistamiseksi ja johtamisedellytysten kehittämiseksi TE-keskusten maaseutu- ja työvoimaosastojen palkkausmenot on yhdistetty momentille 32.10.22. Näiden osastojen tulostavoitteita on esitetty maa- ja metsätalousministeriön ja työministeriön hallinnonalojen pääluokissa.

Kauppa- ja teollisuusministeriö vastaa keskusten yleishallinnollisesta ohjauksesta ja valvonnasta. Keskukset toimivat eri hallinnonalojen tehtäviä hoitaessaan asianomaisen ministeriön tai viraston ohjauksessa ja valvonnassa. Asianomaiset ministeriöt valmistelevat keskusten tulosohjausta ja toiminnan kehittämistä koskevia asioita sekä käsittelevät yhteisesti keskusten tulossuunnitelmaa.

TE-keskukset laativat oman alueensa erityispiirteet huomioon ottavat yhteensovitetut elinkeino-, työ-, koulutus- ja maaseutupoliittiset toimintastrategiansa ja tulossuunnitelmansa, jotka sisältävät konkreettiset tulostavoite- ja resurssiehdotukset.

TE-keskusten tulosalueet ovat:

— Kilpailukykyisen toimintaympäristön kehittäminen
— Työpaikkoja yrittäjyydellä ja yritysten kehittämisellä
— Työmarkkinoiden toimivuuden ja työvoiman kehittäminen
— Maatalouden elinvoimaisuuden kehittäminen
— Kansallisen ja EU:n yhteisen maatalous- ja kalastuspolitiikan täytäntöönpano
— TE-keskuksen toimivuuden edistäminen

TE-keskusten toiminnassa painottuu vuonna 2000 erityisesti asiakaspalvelun kehittäminen sekä lisäksi eri osastojen toimenpiteiden yhteensovittaminen, ts. organisaatiorakenteen, sisäisen toimivuuden, talous-, henkilöstö- ja tietohallinnon kehittäminen sekä johtamisjärjestelmiin liittyvien ohjaus- ja seurantajärjestelmien käyttöönotto ja kehittäminen. TE-keskuksissa kehitetään edelleen myös neuvontapalvelua työnantajavelvoitteista sekä patentti- ja rekisterihallinnon toiminnoista. TE-keskusten tulosohjausprosessissa neuvotellaan tulostavoitteet sekä niihin liittyvät resurssit. TE-keskuksista muodostetaan itsenäiset tilivirastot vuoden 2000 alusta.

Patentti- ja rekisterihallitus

Patentti- ja rekisterihallituksen osalta huolehditaan erityisesti viraston valmiuksista vastata eurooppalaiseen ja kansainväliseen kilpailuun teollisoikeuksien alalla sekä kehitetään yritys- ja yhteisörekisterin toimintoja asiakaslähtöisesti. Yksityiskohtaisemmat tulostavoitteet on esitetty viraston toimintamenojen selvitysosassa.

21. Kauppa- ja teollisuusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 125 050 000 mk.

Määrärahasta saa käyttää enintään 100 000 mk kuluttajatiedon julkistamispalkintoa varten.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen toiminnalle on alustavasti asetettu seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Ministeriö on nopeasti reagoiva asiantuntijaorganisaatio.
— Ministeriön ja hallinnonalan tulosohjauksen vaikuttavuus paranee.
— Työvoima- ja elinkeinokeskusten johtamisedellytykset ja hallinto vahvistuvat.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 750 000 mk kolmen henkilötyövuoden siirtona momentilta 32.10.24 sekä 300 000 mk valtion henkilöstöravintoloiden tilakustannusten johdosta.

2000 määräraha	125 050 000
1999 määräraha	123 442 000
1998 tilinpäätös	114 170 000

22. Työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 360 690 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös euroneuvontakeskuksista ja Tekesin projektiluontoisista tehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös porotilalain, luontaiselinkeinolain, kolttalain ja maatilalakia edeltävän lainsäädännön valtion hallinnassa olevien kiinteistöjen hoitomenojen maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää työvoima- ja elinkeinokeskusten yritysosastojen järjestämistä pk-yritysten kehittämispalveluista, pk-yrityksille suunnatusta neuvonta- ja informaatiopalveluista sekä näiden palvelujen kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös yritysneuvonnan asiantuntijapalvelujen ostamiseen ja yritysneuvontaa suorittaville henkilöille tarkoitettujen koulutuspalvelujen ostamiseen.

Määrärahasta on varattu 10 000 000 mk pk-yritysten kehittämispalveluihin. Määrärahaa saa käyttää neuvonta-, koulutus-, konsultointi- ja muiden kehittämispalvelujen maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen enintään 39 000 000 mk.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Toimintamääräraha jaetaan eri kohteisiin ja alueittain kauppa- ja teollisuusministeriön, työministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hyväksymän suunnitelman perusteella.

TE-keskusten tulosalueet ja keskeiset tavoitteet ovat:

Kilpailukykyisen toimintaympäristön kehittäminen

Tulosalue sisältää alueellisiin lähtökohtiin perustuvat elinkeino-, työ-, maaseutu-, teknologia- ja koulutuspoliittiset kehittämishankkeet, joiden tavoitteena on vaikuttaa elinkeinorakenteen monipuolistumiseen, yritysten toimintaympäristön kehittymiseen ja uusien työpaikkojen syntymiseen. Tulosalue kattaa myös toimenpiteet, joilla pyritään hankkimaan täsmällisempää tietoa toimialueen elinkeinorakenteen tms. kehityksestä. Alueelliseen kehitykseen vaikuttavassa avainasemassa on tiivis yhteistyö muiden toimijoiden, kuten maakuntien liittojen, kuntien ja kuntayhtymien, valtion aluehallinnon yksikköjen, tutkimus- ja oppilaitosten, neuvontaorganisaatioiden ja rahoituslaitosten kanssa.

Työpaikkoja yrittäjyydellä ja yritysten kehittämisellä

Tulosalueen toimenpiteiden tavoitteena on edistää yritysten uusperustantaa, uusien työpaikkojen syntymistä, pk-yritysten kasvua ja kilpailukykyä sekä tuotekehitystä ja uuden teknologian käyttöönottoa. Tulosalue sisältää myös työvoiman kysynnän vahvistamiseen tähtäävät toimenpiteet sekä maatilojen ja maaseudun yritystoiminnan monipuolistamishankkeet ja ammattimaisen kalastuksen kehittämistoimet. Asiakkaita ovat yrityksen perustamiseen aktivoitavat, perustamista suunnittelevat, yritysten perustajat, yrittäjät, maatalouden sivuelinkeinonharjoittajat ja muut maaseudun yrittäjät, yritykset ja pk-yritysten henkilöstö. Toimenpiteinä tulosalue sisältää rahoitustuet, neuvontapalvelut eri muodoissaan sekä pk-yritysten koulutus- ja kehittämistoimenpiteet.

Työmarkkinoiden toimivuuden ja työvoiman kehittäminen

Tulosalue sisältää TE-keskuksen toimenpiteet työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannon ohjaamiseksi. Siihen kuuluvat keskuksen aikuisten ammatillisen koulutuksen hankinta- ja ohjaustoimenpiteet, toimenpiteet ammatillisen kuntoutuksen toimeenpanon ohjaamiseksi ja kehittämiseksi sekä työttömyysturvan ja palkkaturvan toimeenpanon ohjaus- ja kehittämistoimet.

Maatalouden elinvoimaisuuden kehittäminen

Tulosalue käsittää maatalouspoliittiset toimenpiteet, joilla tähdätään maatalouden kestävän kilpailukyvyn parantamiseen yhteismarkkinoilla sekä tuotannon jatkumiseen Euroopan pohjoisilla alueilla. Tulosalueelle kuuluvat nuorten viljelijöiden tuki ja maatilainvestointien rahoitusta koskevat toimenpiteet. MMM:n tulosalueista kohdistuu tähän erityisesti tilojen tuotannon ja rakenteen kehittäminen sekä ympäristöasioiden hoito. Tulosalueen asiakkaita ovat maatalouden harjoittajat. Toiminnan luonne on merkittävästi tulonmuodostusta ja elinympäristöä turvaavaa.

Kansallisen ja EU:n yhteisen maatalous- ja kalastuspolitiikan täytäntöönpano

Tulosalue käsittää EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja sen liitännäistoimenpiteiden sekä kalastuspolitiikan täytäntöönpanoon liittyvät valvonta-, tarkastus- ja rekisteröintitehtävät ja vastaavat kansalliset tehtävät sekä maa- ja puutarhatalouden tuotantopanosten ja kasviterveyden valvontaan ja tarkastukseen liittyvät tehtävät.

TE-keskuksen toimivuuden edistäminen

Tulosalue sisältää TE-keskusten taloudellisuutta, tuottavuutta, laatua ja asiakaspalvelun kehittämistä koskevat asiat.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten toiminnan vaikuttavuuden parantamiseksi kehitetään keskusten alueellisista lähtökohdista toimivaa itsenäistä virastokokonaisuutta. Keskusten kehittämis- ja palvelutarjontaa yhtenäistetään ja käyttöä tehostetaan. Toimenpiteet painottuvat johtamisjärjestelmien käyttöönottoon ja kehittämiseen sekä tietojärjestelmien kehittämiseen. Rakennerahastojen yritystukien käsittelyä varten luodaan tietojärjestelmä. Lisäksi rakennerahastouudistuksen myötä TE-keskuksille luodaan tietojärjestelmä tukien myöntö-, maksatus- ja vaikuttavuustietoja varten. EU:n yhteisen maatalous- ja kalastuspolitiikan tuki- ja valvontajärjestelmien hoidon vaatimat resurssit otetaan huomioon.

Lisäksi maaseutuosastojen ja työvoimaosastojen tulostavoitteita on esitetty myös maa- ja metsätalousministeriön ja työministeriön hallinnonalojen pääluokissa.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 16 200 000 mk Euroopan sosiaalirahaston hankkeiden kansallisen rahoitusosuuden siirtona momentille 32.30.62 ja 1 500 000 mk Euroopan aluekehitysrahaston hankkeiden kansallisen rahoitusosuuden siirtona momentille 32.30.62.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 100 000 000 mk palkkausmenojen ja 536 henkilötyövuoden siirtona momentilta 30.01.(23), 500 000 mk pankkipalvelu- ja taloushallinnon järjestelmien käyttömaksujen siirtona momentilta 34.01.21 ja 76 000 000 mk palkkausmenojen ja 413 henkilötyövuoden siirtona momentilta 34.06.21 ja 1 780 000 mk kymmenen henkilön siirtona momentilta 31.24.21 ja 1 110 000 mk neljän henkilön siirtona momentilta 26.05.21 sekä 1 100 000 mk TE-keskusten tietohallinto- ja tietoliikennekulujen siirtona momentilta 30.02.21 sekä 400 000 mk tietohallinto- ja tietoliikennekulujen siirtona momentilta 32.20.26. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 12 350 000 mk ja noin 50 henkilötyövuotta maaseutuosastojen valvontatehtäviin, 1 500 000 mk valtion henkilöstöravintoloiden tilakustannusten johdosta ja 350 000 mk vähennyksenä kasvinsuojelun laskutustehtävien poistumisen johdosta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavana maksullisen toiminnan tuloina KTM Toimiala-Infomedian tulot (KTMp 6/023/98).

Pk-yritysten kehittämispalvelujen painopistealueet vuonna 2000 ovat:

— yrittäjyyden ja uusperustannan edistäminen,

— yritysten johto- ja avainhenkilöiden liikkeenjohtotaitojen kehittäminen,

— markkinoinnin ja kansainvälistymisen edistäminen,

— yritysyhteistyön ja verkostoitumisen edistäminen,

— uuden tekniikan käyttöönotto,

— tuotekehityksen ja tuottavuuden edistäminen sekä

— palveluyritysten kehittäminen.

Edellä lueteltujen painopisteiden lisäksi koulutus- ja kehittämisprojekteja suunniteltaessa otetaan läpäisyperiaatteella huomioon naisyrittäjyyden ja tietoyhteiskunnan edistämiseen liittyvät teemat.

Lisäksi toteutetaan valtakunnallisiin elinkeinopoliittisiin strategioihin liittyviä hankkeita, kuten sisältötuotantoalan ja hoiva-alan yrittäjyyden kehittämisen sekä tietoyhteiskunnan ja palvelusektorin edistämiseen liittyvät hankkeet.

Kehittämistoimenpiteisiin osallistuvilta perittävinä maksuina arvioidaan momentille 12.32.10 kertyvän 11 000 000 mk. Maksullisista suoritteista määrättävät maksut muodos-

tavat yhteensä vähintään kuudesosan siitä määrästä, mikä niiden tuottamisesta ja kehittämisestä syntyviin menoihin on kokonaisuudessaan valtion kunkin vuoden talousarviossa osoitettu (KTMp 6/023/98).

Nettomenojen arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
TE-keskusten johto ja yhteiset menot	29 167 000
Yritysosastot	82 167 000
Maaseutuosastot	136 980 000
Työvoimaosastot	102 376 000
Pk-yritysten kehittämispalvelut	10 000 000
Yhteensä	360 690 000

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	362 960 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	1 175 000
Muut toimintamenot	361 785 000
Bruttotulot	2 270 000
Maksullisen toiminnan tulot — muut suoritteet	1 270 000
Muut tulot	1 000 000
Nettomenot	360 690 000
2000 määräraha	360 690 000
1999 määräraha	194 024 000
1999 lisämääräraha	17 849 000
1998 tilinpäätös	151 290 000

23. Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 7 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja teknisen ja taloudellisen kehityksen edistämiseen tarkoitettuihin ja kansainväliseen toimintaan liittyviin projekteihin sekä yhdistysrekisterin toimintamenoihin.

Selvitysosa: Patentti- ja rekisterihallituksen tehtävänä on teknisen ja taloudellisen kehityksen sekä yhteisötoiminnan edistäminen. Patentti- ja rekisterihallitus toteuttaa toiminta-ajatustaan käsittelemällä patentteja, hyödyllisyysmalleja, integroitujen piirien piirimalleja, tavaramerkkejä, mallioikeuksia, toiminimiä, kaupparekisteri-ilmoituksia, tilinpäätösasiakirjoja, yrityskiinnityksiä, yhdistysasioita ja säätiöasioita. Patentti- ja rekisterihallitus välittää hallinnassaan olevaa kotimaista ja ulkomaista tietoa yhteiskunnan eri sektoreilla tapahtuvan tutkimuksen ja päätöksenteon tueksi ja osallistuu aktiivisesti yhä merkittävämmäksi kasvavaan kansainväliseen yhteistyöhön ja päätöksentekoon. Virasto toteuttaa laajaa sähköisen palvelun kehittämisohjelmaa.

Patentti- ja rekisterihallitukselle jätettyjen hakemusten ja ilmoitusten kokonaismäärän arvioidaan kasvavan 15 %. Tilinpäätösilmoitusten kasvu on 50 % ja kaupparekisteri-ilmoitusten 6 %. Yhdistysrekisteri-ilmoitusten ja yrityskiinnityshakemusten määrien arvioidaan pysyvän ennallaan. Patenttihakemusten ja hyödyllisyysmallihakemusten määrät kasvavat 2 %. Kansallisten samoin kuin kansainvälisten tavaramerkkihakemusten, joissa kohdemaana on Suomi, määrän arvioidaan laskevan 8 %. EU-tavaramerkkitoimiston tutkimuspyyntöjen määrän sen sijaan arvioidaan kasvavan 6 %.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut patentti- ja rekisterihallitukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000 patentti-, hyödyllisyysmalli-, tavaramerkki-, mallioikeus-, kaupparekisteri-, yhdistysrekisteri-, säätiörekisteri- ja yrityskiinnitysasioissa.

Asiakaspalvelun joutuisuus:

	1998	1999	2000
	toteutuma	TA tavoite (tulossopimus)	TAE tavoite
Kotimaiset patenttihakemukset	2,5 v	2,3 v	2,3 v
Ulkomaiset patenttihakemukset	6,7 v	6,5 v	6,5 v
Hyödyllisyysmallihakemukset	3,0 kk	3,0 kk	3,0 kk
Kansalliset tavaramerkkihakemukset	12,5 kk	15,0 kk	13,0 kk
Kansainväliset tavaramerkkihakemukset (kohdemaa Suomi)	1 v 5 kk	1 v 3 kk	-
EU-lausuntopyynnöt	-	2,5 kk	2,5 kk
Mallioikeushakemukset	9,5 kk	9,5 kk	9,5 kk
Kaupparekisteri-ilmoitukset	0,8 kk	0,6 kk	0,5 kk
Yrityskiinnityshakemukset	0,8 kk	0,7 kk	0,5 kk
Yhdistysrekisteri-ilmoitukset[1)]	3,0 kk	3,0 kk	2,8 kk
Säätiörekisteri-ilmoitukset	-	0,5 kk	0,5 kk

[1)] Keskiarvoon eivät sisälly nimenkirjoittajien muutokset, joiden keskimääräinen käsittelyaika on 0,1 kk.

Työn tuottavuus:

	1998	1999	2000
	toteutuma	TA tavoite	TAE tavoite
Tuottavuuden muutos keskimäärin	+8,2%	+0,6%	+0,6%

Taloudellisuus:

	1998	1999	2000
	toteutuma	TA tavoite enintään	TAE tavoite enintään
Yksikkökustannusten muutos keskimäärin	-1,8%	+4,0%	+2,3%

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1998	1999	2000
	TP [1)]	arvio[2)]	TAE[2)]
Maksullisen toiminnan tulot tmk	159 553	153 891	157 743
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	127 175	137 943	144 347
Käyttöjäämä tmk	32 378	15 948	13 396
— % tuloista	20,3	10,4	8,5
Osuus yhteiskustannuksista tmk	27 896	32 223	29 085
Ylijäämä/alijäämä tmk	4 482	-16 275	-15 689
— % tuloista	2,8	-10,6	-9,9
Tulot % kustannuksista	102,9	90,4	90,9

Hintojen muutos %	-	-	-
Volyymin muutos %	13,0	2,7	-1,0
Tuottavuuden muutos %	+8,2	+0,6	+0,6

1) Luvut sisältävät momentit 32.32.21 (PRH), 32.32.22 (yhdistysrekisteri), 34.06.02.1 (palkkaperusteinen työllistämistuki valtionhallinnossa) ja 4.97.28.81.22 (nettobudjetoitujen virastojen toiminnan kehittäminen).

2) Luvut sisältävät momentit 32.10.23 (PRH) ja 28.81.22 (nettobudjetoitujen virastojen toiminnan kehittäminen).

Kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 mk):

	1998 1)	1999 2)	2000 2)
TOIMINNAN TUOTOT			
Julkisoikeudelliset suoritteet	154 439	148 050	152 654
Liiketaloudelliset suoritteet	4 832	5 791	5 089
Maksullisen toiminnan myyntituotot yht	159 271	153 841	157 743
Maksullisen toiminnan muut tuotot	282	50	
Tuotot yhteensä	159 553	153 891	157 743
KUSTANNUKSET			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	2 626	2 921	3 352
Henkilöstökustannukset	74 303	79 526	82 515
Vuokrat	12 989	13 742	14 191
Palvelujen ostot	19 670	21 673	23 269
Pääomakustannukset	16 215	17 626	18 775
Muut erilliskustannukset	1 372	2 455	2 245
Erilliskustannukset yhteensä	127 175	137 943	144 347
Käyttöjäämä	32 378	15 948	13 396
Osuus yhteiskustannuksista	27 896	32 223	29 085
Kokonaiskustannukset	155 071	170 166	173 432
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	4 482	-16 275	-15 689

1) Luvut sisältävät momentit 32.32.21 (PRH), 32.32.22 (yhdistysrekisteri), 34.06.02.1 (palkkaperusteinen työllistämistuki valtionhallinnossa) ja 4.97.28.81.22 (nettobudjetoitujen virastojen toiminnan kehittäminen).

2) Luvut sisältävät momentit 32.10.23 (PRH) ja 28.81.22 (nettobudjetoitujen virastojen toiminnan kehittäminen).

Tulojen perintä perustuu lakiin Patentti- ja rekisterihallituksen suoritteista perittävistä maksuista (1032/1992, muut. 1175/1994 ja 1381/1995) ja kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksiin Patentti- ja rekisterihallituksen maksullisista suoritteista (1782/1995, muut. 123/1996, 247/1997, 597/1997 ja 928/1998).

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina patentti-, tavaramerkki-, mallioikeus-, hyödyllisyysmallioikeus-, kaupparekisteri-, säätiörekisteri-, yrityskiinnitys-, yhdistysrekisteri- ja tilinpäätösasiakirjatulot sekä liiketaloudellisesta toiminnasta aiheutuvat tulot.

Nettomäärärahaa on tarkoitus käyttää Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenojen kattamiseen. Määrärahan tarve johtuu ensisijaisesti yhdistysrekisterin toiminnasta, jossa maksuille ei ole asetettu yhteiskuntapoliittisista syistä omakustannustavoitetta ja patenttiyksikön toiminnasta, jossa tulo/kustannusvastaavuus ei toteudu Euroopan patenttiorganisaatioon liittymisen ylimenokauden vuosina.

Mikäli kysynnässä tapahtuu huomattavia poikkeamia arvioidusta, saatetaan maksuja joutua tilanteesta riippuen korottamaan tai alentamaan.

Yhdistysrekisterin toiminnasta perittävien maksujen taso on pidettävä yhteiskuntapoliittista syistä tuettuna.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	
Maksullisen toiminnan menot	165 203 000
Bruttotulot	158 203 000
Maksullisen toiminnan tulot	157 743 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	152 654 000
— muut suoritteet	5 089 000
— muut tulot	460 000
Nettomenot	7 000 000
2000 määräraha	7 000 000
1999 määräraha	6 739 000
1998 tilinpäätös	2 094 258

24. Elinkeinopolitiikkaan liittyvä tutkimus-, selvitys- ja kehittämistoiminta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 92 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön strategista suunnittelua ja päätöksentekoa palveleviin tutkimus-, selvitys- ja kehittämishankkeisiin, ministeriön toimialaan liittyvien perusrakenteiden ja innovaatiotoiminnan ja niiden palvelujen tuottamiseen sekä turvaamis-, edistämis- ja kehittämistoimiin. Määrärahaa saa myös käyttää ydinenergia-alan valvontaa tukevien selvitysten ja tutkimusten toteuttamiseen, kansainväliseen teknistaloudelliseen yhteistyöhön, elinkeinotoiminnan kansainvälistymisen tutkimiseen ja edistämiseen sekä kansainvälisten järjestöjen, rahoituslaitosten ja muiden yhteistyöorganisaatioiden kanssa valmisteltaviin ja toteutettaviin hankkeisiin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja kehittämishankkeiden maksamiseen ja niihin liittyvien tarjousten tekemiseen. Määrärahaa saa myös käyttää ulkomaisten investointien edistämistoiminnan toteuttamiseen.

Määrärahaa saa käyttää edellä mainitusta tehtävistä aiheutuviin palkkaus- ja palkkiomenoihin, laite- ja ohjelmistohankintamenoihin sekä muihin mainituista toiminnoista aiheutuviin vastaaviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää enintään 40 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 750 000 mk kolmen henkilötyövuoden siirtona momentille 32.10.21. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 9 500 000 mk Ulkomaisten investointien edistämissäätiön määrärahojen siirtona momentilta 32.50.41 ja vähennyksenä 4 800 000 mk Hankeneuvontayksikön toimintaan varattujen määrärahojen siirtona momentille 32.50.41.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut elinkeinopolitiikkaan liittyvälle tutkimus-, selvitys- ja kehittämistoiminnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Vahvistaa elinkeino- ja kuluttajapoliittisen suunnittelun ja strategisen päätöksenteon tietopohjaa, tukea ministeriön toimialaan liittyvää kehittämistä ja parantaa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä.

— Tukea ministeriön eri tulosalueilla asetettujen tavoitteiden toteuttamista. Tässä tarkoituksessa määrärahaa käytetään mm.

— kansainvälistymiseen, kansainväliseen yhteistyöhön ja yhdentymiseen liittyvien tutkimusten, selvitysten ja hankkeiden toteuttamiseen;

— elinkeino- ja pk-yritystoiminnan toimintaedellytysten kehittämiseen palveluissa ja teollisuudessa sekä yrittäjyyden ja alueellisen elinkeinotoiminnan edistämiseen;

— kuluttaja- ja kilpailuasioihin sekä muihin elinkeinopoliittisiin toimiin;

— teollisen rakenteen kehittämistoimiin, mm. innovaatio- ja keksintötoiminnan sekä ulkomaisten investointien edistämiseen;

— teknologiapolitiikan tutkimus- ja kehittämistoimintaan, mm. klusterihankkeiden ja

t&k-rahoituksen vaikuttavuuden arviointiin sekä teknologian tutkimuksen ohjelmaan;

— standardoinnin, laadun ja muun infrastruktuurin kehittämiseen;

— energiastrategiaan ja Kioton velvoitteiden saavuttamiseen liittyviin selvityksiin sekä ydinturvallisuusalan viranomaistyötä tukevaan tutkimus- ja selvitystyöhön;

— uusien koko ministeriön laajuisten hankkeiden käynnistämiseen sekä tehtäväalueiden ja yritystukiohjelmien arviointeihin ja kehittämiseen.

2000 määräraha	92 400 000
1999 määräraha	96 839 000
1998 tilinpäätös	96 958 000

66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 46 116 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Pohjoismainen ydinturvallisuusalan tutkimusyhteistyö	1 800 000
YK:n teollisen kehityksen järjestön (UNIDO) jäsenmaksut	4 000 000
Kansainvälisen Atomienergia-järjestön (IAEA) jäsenmaksu	6 800 000
OECD:n energia-alan järjestöjen toimintaan liittyvät maksut ja rahoitusosuudet	3 900 000
Suomen osuus Kansainvälisen Atomienergiajärjestön (IAEA) teknisen avun ja yhteistyön rahastoon	2 200 000
Euroopan energiaperuskirjan sihteeristökulut	225 000
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) jäsenmaksu	18 000 000
Muut kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja OECD:n maksuosuudet	3 191 000
Yhteistyön maksuosuudet kansainvälisille rahoituslaitoksille, järjestöille ja yhteistyöorganisaatioille	6 000 000
Yhteensä	46 116 000

2000 määräraha	46 116 000
1999 määräraha	46 525 000
1998 tilinpäätös	33 739 645

92. Korvaus valtion ydinjätehuoltorahastolle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ydinenergialain (990/1987) 52 §:n mukaisen korvauksen maksamiseen valtion ydinjätehuoltorahastolle.

Selvitysosa: Ydinenergialain nojalla on valtion ydinjätehuoltorahastossa olleita varoja siirretty vuosina 1989-1996 valtiovarastoon siltä osin kuin niitä ei lainattu jätehuoltovelvollisille. Vuodesta 1997 alkaen siirtojen sijasta valtio lainaa varat rahastolta. Valtiovarastoon siirretyistä varoista on vuosittain suoritettava rahastolle korvausta, joka määrältään vastaa jätehuoltovelvollisille rahastosta annettavien lainojen korkoa.

Korko on 1.1. - 30.3.1999 väliseltä ajalta peruskorko lisättynä kahdella prosenttiyksiköllä ja 31.3.1999 alkaen 12 kk:n Euribor - 0,15 %. Korvausta maksetaan 1.1. - 31.12.1999 väliseltä ajalta.

2000 määräraha	37 700 000
1999 määräraha	64 400 000
1998 tilinpäätös	64 345 226

95. Maanomistajien osuus vanhoista kaivospiirimaksuista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 80 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kaivoslain (503/1965) perusteella maan omistajille suoritettavien puolustusmaksujen osuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: muutettu.	Momentin nimike on	2000 määräraha	80 000
		1999 määräraha	80 000
		1998 tilinpäätös	60 000

20. Teknologiapolitiikka

Selvitysosa: Teknologiapolitiikan tavoitteena on vaikuttaa Suomen elinkeinoelämän myönteiseen kehitykseen ja kansainväliseen kilpailukykyyn hallituksen päätösten, elinkeinopoliittisen selonteon ja muiden linjausten mukaisesti. Tavoitteisiin pyritään teknologiapolitiikan, teknisen turvallisuuden ja laadun perusrakenteiden kehittämisen keinoin sekä edistämällä kansainvälistä yhteistyötä. Tässä tehtävässä hallinnonalan laitokset yhdessä ministeriön kanssa ovat avainasemassa.

Talouden ja työllisyyden myönteinen kehitys perustuvat ihmisten taitoihin ja osaamiseen, kykyyn tuottaa ja soveltaa uutta tietoa ja kehittää siihen perustuvaa tieto- ja osaamisintensiivistä tuotantoa. Siten voidaan luoda työpaikkoja paitsi teolliseen tuotantoon myös kotimaiselle palvelusektorille sekä kansainväliseen liiketoimintaan.

Toimintaympäristön jatkuva muutos, erityisesti teknologian ja osaamisen merkitys taloudellisen kasvun lähteenä sekä kansainvälistyminen, vaikuttavat teknologiapolitiikan painopisteisiin.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut teknologiapolitiikan tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Kansallinen teknologiapolitiikka ja koko innovaatiojärjestelmä tukevat parhaalla mahdollisella tavalla pitkällä aikavälillä kykyä tuottaa ja soveltaa uutta tietoa, kehittää siihen perustuvaa tieto- ja osaamisintensiivistä tuotantoa sekä elinkeinoelämän kilpailukykyä.

— Kansainvälinen kahden- ja monenkeskinen yhteistyö hyödyttää kansallisen teknologiapolitiikan ja EU:n teknologiapolitiikan toteuttamista ja eri tahoilla suunniteltavat ja toteutettavat toimet tukevat parhaalla mahdollisella tavalla kansallisesti asetettuja prioriteetteja.

— Tekninen infrastruktuuri (metrologia-, akkreditointi-, testaus-, tarkastus- ja standardisointijärjestelmät), kansallinen laatupolitiikka sekä tekninen turvallisuusjärjestelmä vastaavat kansainvälisiä vaatimuksia elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaamiseksi.

Tavoitteiden toteuttamiseen osallistuvat ministeriön ohella hallinnonalan laitoksista Valtion teknillinen tutkimuskeskus, Teknologian kehittämiskeskus ja Geologian tutkimuskeskus sekä Mittatekniikan keskus ja Turvatekniikan keskus. Toimia suunnataan ja parannetaan kansallisten tarpeiden mukaisesti hyödyntämällä laitosten ja tehtäväalueiden (esim. keksintötoiminta, standardisointitoiminta) tulosohjausta, kansainvälisiä arviointeja sekä muita selvityksiä.

Teknologiapolitiikka -luvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1 000 mk):

		v. 1998 tilinpäätös	v. 1999 talousarvio	v. 2000 esitys
21.	Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	206 244	210 877	212 450
22.	Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	333 435	358 570	357 943
23.	Turvatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	37 102	43 045	47 090
25.	Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 457	19 417	21 600
26.	Teknologian kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	90 331	125 260	124 000
27.	Tutkimus- ja kehitystoiminta (arviomääräraha)	682 750	765 000	755 000
28.	Hanke- ja ohjelmatoiminnan selvitys- ja kehittämismenot (siirtomääräraha 2 v)	-	-	70 000
40.	Avustukset teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)	668 205	734 000	770 000
83.	Lainat teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)	207 607	228 000	230 000
85.	Pääomaehtoiset lainat tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)	46 941	88 000	135 000
	Yhteensä	2 283 071	2 572 169	2 723 083

21. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 212 450 000 mk.

Selvitysosa: Geologian tutkimuskeskuksen tehtävänä on tuottaa ja levittää geologista tietoa, jolla edistetään maankamaran hallittua ja kestävää käyttöä. Tutkimuskeskuksen toimintaa ohjaavana arvona on hyödyn tuottaminen yhteiskunnalle, sidosryhmille ja ennen kaikkea elinkeinoelämälle.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut geologian tutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Tutkimuskeskus osallistuu lähialueyhteistyönä Pohjoinen ulottuvuus -aloitteen mukaiseen toimintaan Venäjän federaation luoteisosien ympäristö- ja raaka-ainehuollon kysymyksissä.

— Malminetsinnän painoalana on perusmetallien, kullan, kromin ja teollisuusmineraalien etsintä. Strategiansa mukaisesti tutkimuskeskus keskittyy ensi vaiheen malminetsintään, jolla on tutkimukseen ja mallintamiseen perustuva tavoitteenasettelu.

— Tutkimuskeskus panostaa maaperätutkimuksissa taajama-alueiden kartoitukseen ja tutkimukseen, joka hyödyttää laajoja kansalaispiirejä ja yhdyskuntia.

— Ympäristötutkimusten osuutta lisätään, tutkimuskeskus etsii ratkaisuja yhteiskunnan ja asiakkaiden ympäristöongelmiin kestävän kehityksen periaatteiden pohjalta.

— Tutkimuskeskuksen tietovarastojen hyväksikäyttöä aktivoidaan ja laajennetaan geotietoa käyttävien asiakkaiden ja sidosryhmien määrää, tietoverkkojen hyväksikäyttöä lisätään.

— Maksullista toimintaa ja yhteistyöhankkeiden kautta saatavan muun toiminnan tulorahoituksen osuutta lisätään edelleen.

— Maksullisen toiminnan ylijäämätavoite vuodelle 2000 on 2 500 000 mk, 7 % tuloista.

Maksullisen toiminnan tunnusluvut vuosille 1998-2000 (1 000 mk):

	1998 toteutuma	1999 ennakoitu	2000 TAE
Maksullisen toiminnan tuotot			
— myyntituotot	30 117	34 600	36 500
— muut tuotot	28	400	500
Tuotot yhteensä	30 145	35 000	37 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	20 990	26 400	28 500
Käyttöjäämä	9 155	8 600	8 500
Osuus yhteiskustannuksista yhteensä	5 723	6 351	6 000
Kokonaiskustannukset yhteensä	26 713	32 751	34 500
Ylijäämä	3 432	2 249	2 500
— muutos-% edelliseen vuoteen	37	-34	11
Käyttöjäämä (% tuloista)	30	25	23
Ylijäämä (% tuloista)	11	6	7
Tulot % kustannuksista	113	107	107
Investoinnit	135	600	600
— muutos-% edelliseen vuoteen	-71	344	0

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 450 000 mk valtion henkilöstöravintoloiden tilakustannusten johdosta.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	254 450 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	27 500 000
Muut toimintamenot	226 950 000
Bruttotulot	42 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— muut suoritteet	37 000 000
Muut tulot	5 000 000
Nettomenot	212 450 000
2000 määräraha	212 450 000
1999 määräraha	210 877 000
1998 tilinpäätös	206 244 000

22. *Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 357 943 000 mk.

Selvitysosa: Valtion teknillinen tutkimuskeskus (VTT) tuottaa tutkimuspalveluja yritysten kilpailukyvyn parantamiseksi, teollisuuden rakenteen monipuolistamiseksi sekä yhteiskunnan perusrakenteen kehittämiseksi. VTT osallistuu yritysten uusien ja nykyistä kilpailukykyisempien tuotteiden kehittämiseen sekä tuotekehitystoiminnan edellytysten vahvistamiseen, teollisuuden nykyistä tehokkaampien, turvallisempien ja ympäristöystävällisempien laitteiden ja tuotantoprosessien kehittämiseen sekä tämän toiminnan edellytysten vahvistamiseen.

VTT toimii kauppa- ja teollisuusministeriön laatiman kansallisen strategian ja valtion tiede- ja teknologianeuvoston kehittämisstrategian mukaisesti. Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut VTT:lle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Budjettirahoitus suunnataan ensisijaisesti korkeatasoisiin, monivuotisiin kotimaisiin ja kansainvälisiin tutkimusohjelmiin sekä muihin strategisesti tärkeisiin hankkeisiin yhteistyössä yritysten ja muiden intressiryhmien kanssa. Budjettirahoitusta panostetaan suhteellisesti eniten tutkimusintensiivisille elektroniikan, tietotekniikan ja biotekniikan toimialoille.

— EU-tutkimushankkeista saatavan tiedon hyödyntämistä Suomessa lisätään. Tämän varmistamiseksi kotimaisen yrityksen tai muun

hyödyntäjän on oltava mukana vähintään puolessa hankkeista.

— Teknologian siirtoa USA:sta ja Japanista tehostetaan lisäämällä yhteistutkimusta. Yhteishankkeiden määrä on tarkoitus kaksinkertaistaa vuoteen 2004 mennessä.

— Palveluja lisätään edelleen erityisesti teollisuudelle ja palvelusektorille. Yksityisen sektorin tuloja lisätään vähintään 5 %.

— Palvelutason ja kilpailukyvyn nostamiseksi parannetaan henkilöstön osaamista ja toiminnan laatua.

— Toimintamenoista noin 70 % katetaan maksullisesta toiminnasta ja yhteisrahoitteisesta sopimustutkimuksesta saatavilla tuloilla.

— Maksullisen toiminnan kannattavuustavoite on, että tulot kattavat kustannukset.

Toiminnan tunnuslukutaulukko:

	1998 toteutuma [1]	1999 ennakoitu [1]	2000 TAE[1]
Kustannukset tmk	1 129 627	1 201 700	1 280 143
	(5,8)	(6,4)	(6,5)
Tuotot yhteensä tmk	800 629	851 900	915 000
	(10,7)	(6,4)	(7,4)
Maksullisen toiminnan tuotot tmk	442 781	477 200	515 000
	(3,5)	(7,8)	(7,9)
Yhteisrahoitteisen sopimustutkimuksen tuotot tmk	357 848	374 700	400 000
	(21,1)	(4,7)	(6,8)
Tuotot/kustannukset %	71	71	71
Tuotot/htv tmk	296	303	316
Maksullisen toiminnan ylijäämä tmk	25 661	0	0
Käyttöomaisuusinvestoinnit tmk	78 765	88 400	95 000
— % kustannuksista	7,0	7,4	7,4

[1] Suluissa muutos-% edelliseen vuoteen.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 2 200 000 mk siirtona momentille 32.20.25 ja lisäyksenä 1 143 000 mk valtion henkilöstöravintoloiden tilakustannusten johdosta.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	1 275 143 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	513 000 000
Muut toimintamenot	762 143 000
Bruttotulot	915 000 000
Maksullisen toiminnan tulot — muut suoritteet	515 000 000
Muut tulot	400 000 000
Edelliseltä vuodelta siirtyvä määräraha	-2 200 000
Määrärahatarve	357 943 000

2000 määräraha	357 943 000
1999 määräraha	358 570 000
1998 tilinpäätös	333 435 000

23. Turvatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 47 090 000 mk.

Selvitysosa: Turvatekniikan keskuksen tehtävänä on valvoa ja edistää sähkölaitteisiin ja laitteistoihin, paineastioihin, terveydelle ja ympäristölle vaarallisten kemikaalien teolliseen käsittelyyn ja varastointiin, pelastustoimen laitteisiin, räjähteisiin, kaivoksiin, rakennussementteihin ja vaarallisten aineiden kuljettamiseen liittyvää turvallisuutta, mittaamisvälineisiin ja jalometallituotteisiin liittyvää luotettavuutta sekä laitteiden energiatehokkuutta. Toiminta kohdistuu teollisuuteen, kauppaan, julkishallintoon ja yksityisiin kansalaisiin.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut turvatekniikan keskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Tuote- ja laitosturvallisuustaso säilyy korkeana. Vaatimusten vastaiset tuotteet on poistettu markkinoilta.

— Käytettävissä on analysoitua tietoa, osaamista ja menetelmiä valvonnan, kehittämisen ja tietopalvelun priorisoimiseen ja oikeaan kohdentamiseen.

— Valvonnan toimivuuden varmistamiseksi vakiinnutetaan, systematisoidaan ja laajennetaan kansallisia ja kansainvälisiä yhteistyömekanismeja.

— Kuluttajalla ja toiminnanharjoittajilla on oikeaa ja ajanmukaista tietoa säädöksistä sekä motivaatiota toimia hyvän turvallisuuskäytännön mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 000 000 mk siirtona momentilta 26.80.21 ja 90 000 mk valtion henkilöstöravintoloiden tilakustannusten johdosta. Maksullisesta palvelutoiminnasta kertyvät tulot on merkitty momentille 12.32.20.

2000 määräraha	47 090 000
1999 määräraha	43 045 000
1998 tilinpäätös	37 102 000

25. Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 21 600 000 mk.

Määrärahaa saa lisäksi käyttää mittayksiköistä ja mittanormaalijärjestelmästä annetun lain (1156/1993) mukaisesti kansallisen mittanormaalijärjestelmän yleisestä toteuttamisesta, kansallisten mittanormaalilaboratorioiden toiminnan ohjauksesta, kehittämisestä ja hallinnoinnista, kansallisen kalibrointipalvelun järjestämisestä sekä mittatekniikan ja akkreditoinnin edistämisestä aiheutuviin toimintamenoihin.

Selvitysosa: Mittatekniikan keskuksen tehtävänä on kehittää ja ylläpitää kansallista mittausjärjestelmää, tuottaa testaus-, tarkastus-, sertifiointi- ja kalibrointitoiminnan pätevyyttä ja luotettavuutta osoittavia akkreditointipalveluja sekä osallistua mittatekniikkaan liittyviin tutkimushankkeisiin ja niiden koordinointiin.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut mittatekniikan keskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Kansallisen mittanormaalijärjestelmän ja koko mittatekniikan keskuksen perusuudistukset on toteutettu kansainvälisen arviointiin perustuvien suunnitelmien mukaisesti. Käynnistetään vahvistetun metrologiastrategian mukainen mittanormaalien ylläpito- ja kehitysohjelma. Kansalliset mittanormaalilaboratoriot toimivat hallinnollisesti yhdistettyinä kansainvälisen arvioinnin jatkoselvitysten mukaisesti.

— Vahvistetaan Suomessa tehtyjen mittausten ja testausten hyväksyntää muissa maissa toteuttamalla kansallisen toimintapolitiikan mukaiset mittanormaalien kansainväliset vertailuhankkeet sekä laajentamalla yhteistyötä eurooppalaisten metrologialaitosten kanssa siten, että saadaan käytettäviksi kansainvälisesti tunnustettuja mittanormaaleja alueilla, joilla ei ole kansallisia resursseja.

— Keskuksen toiminta vastaa sekä vapaaehtoisen että säännellyn sektorin pätevyyden arvioinnissa kansallisia tarpeita ja täyttää myös kansainväliset vaatimukset. Pätevyyden arvioinnit tehdään uusittujen standardien mukaisesti noudattamalla muutosaikatauluja, joista on sovittu eurooppalaisten akkreditointielinten kesken tai säännellyllä sektorilla vastuuviranomaisten kanssa.

— Vahvistetaan tavaroiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden edellytyksiä vaikuttamalla kansainvälisten vastavuoroisten tunnustamissopimusten syntymiseen ja laajentamiseen sekä olemalla mukana Suomen kaupankäynnin kannalta keskeisissä sopimuksissa.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 2 200 000 mk siirtona momentilta 32.20.22.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	32 400 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	10 800 000
Muut toimintamenot	21 600 000
Bruttotulot	10 800 000
Maksullisen toiminnan tulot	
— julkisoikeudelliset suoritteet	7 100 000
— muut suoritteet	3 700 000
Nettomenot	21 600 000

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko (1 000 mk):

	1998 TP [1]	1999 TA [1]	2000 TAE [1]
Maksullisen toiminnan tulot	6 973	7 200	10 800
	(+19)	(+3)	(+50)
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	5 129	5 550	8 860
	(+12)	(+8)	(+60)
Käyttöjäämä	1 844	1 650	1 940
	(+47)	(-11)	(+18)
— % tuloista	26	23	18
Osuus yhteiskustannuksista	1 983	1 620	1 910
	(+36)	(-18)	(+18)
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	-139	30	30
	(-32)	(+122)	(0)
Tulot % kustannuksista	98	100	100

[1] suluissa muutos-% edelliseen vuoteen

2000 määräraha	21 600 000
1999 määräraha	19 417 000
1998 tilinpäätös	10 457 000

26. Teknologian kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 124 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ulkomaan rahaliikenteestä johtuviin laskennallisiin kurssivaihteluihin.

Selvitysosa: Teknologian kehittämiskeskuksen (Tekes) tehtävänä on edistää teollisuuden ja palveluelinkeinojen kilpailukykyä teknologian keinoin. Toiminnan tulee monipuolistaa tuotantorakenteita ja kasvattaa tuotantoa ja vientiä sekä luoda perustaa työllisyydelle ja yhteiskunnan hyvinvoinnille.

Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi Tekes:

— Kohdistaa teknologiarahoitusta valikoidusti yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kehittymisen kannalta kokonaisvaikutuksiltaan parhaimpiin hankkeisiin.

— Suunnittelee ja toteuttaa yhteistyössä eri tahojen kanssa laajoja kansallisia teknologiaohjelmia, jotka edistävät verkottumista, vahvistavat Suomen tulevaisuuden kannalta merkittävimpiä teknologioita ja tutkimusaloja sekä tehostavat teknologian siirtoa ja kansainvälistymistä.

— Suunnittelee ja toteuttaa monimuotoisia pienten ja keskisuurten yritysten aktivointitoimia, jotka edistävät uusien yritysten ja liiketoimintojen syntymistä ja kansainvälistymistä, yhteistyötä erityisesti pk-yritysten kesken, yritysten kykyä omaksua ja kehittää uutta tekno-

logiaa, yritysten tietoisuutta julkisista tutkimuspalveluista ja auttavat yrityksiä tunnistamaan hyödyllisiä yhteistyökumppaneita.

— Vaikuttaa kansainvälisen teknologiayhteistyön muotojen kehittymiseen ja uusien yhteistyömuotojen syntymiseen siten, että ne parhaalla mahdollisella tavalla palvelevat yrityksiä ja tutkimusta Suomessa ja lisäävät tietoisuutta yhteistyön eri muodoista ja vahvistavat yritysten ja tutkimusorganisaatioiden kykyä hyödyntää niitä.

Tekes toimii kattavasti koko maassa siten, että kaikki rahoitusta hakevat ovat sijainnistaan riippumatta tasa-arvoisessa asemassa.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut teknologian kehittämiskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Tekesin rahoitus- ja asiantuntijapalvelut kohdistetaan siten, että ne aktivoivat ja kannustavat yrityksiä ja tutkimusorganisaatioita toteuttamaan riskipitoisia tutkimus- ja tuotekehityshankkeita, joiden taloudellinen potentiaali on korkea ja jotka

— synnyttävät uusia teknologisiin innovaatioihin perustuvia yrityksiä ja liiketoimintoja,

— lisäävät olemassa olevien klustereiden kilpailukykyä ja edistävät uusien kehittymistä,

— lisäävät poikkitieteellistä lähestymistapaa tutkimus- ja kehittämishankkeissa,

— edistävät palvelusektorin teknologisen kilpailukyvyn ja teknologialähtöisten palveluiden kehittymistä ja kansainvälistymistä,

— edistävät korkeatasoisten julkisten ja yksityisten innovaatiopalveluiden kehittymistä,

— edistävät yritysten kykyä luoda, omaksua ja hyödyntää uutta teknologiaa kilpailukykyisellä tavalla,

— edistävät yritysten kykyä verkottua kotimaisten ja kansainvälisten yritysten ja tutkimuslaitosten kanssa,

— edistävät teknologisen perusosaamisen syntymistä ja kehittymistä korkeakouluihin ja yliopistoihin alueilla, joilla on keskeinen vaikutus elinkeinoelämän kilpailu- ja uusiutumiskykyyn,

— myötävaikuttavat uusien työpaikkojen syntymiseen ja olemassa olevien työpaikkojen säilymiseen,

— edistävät kestävää kehitystä, ympäristönsuojelua, hyvinvointipalvelujen laadun, saatavuuden ja kustannustehokkuuden kehittymistä ja turvaavat energian taloudellista saantia,

— yhdessä innovaatiotoiminnan puitteita luovien muiden organisaatioiden kanssa kehittävät toimintaympäristöä siten, että edellytykset innovaatioiden syntymiselle paranevat ja että toimintaympäristö on kansainvälisesti kilpailukykyinen korkeaa teknologiaa ja osaamista vaativan yritystoiminnan sijoittumispaikkana,

— myötävaikuttavat siihen, että Tekesin vastuulla olevassa kansainvälisessä teknologiayhteistyössä toteutuu kansallisten etujen mukaisia päätöksiä.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 400 000 mk tietohallinto- ja tietoliikennekulujen siirtona momentille 32.10.22.

Toiminnasta kertyvät maksullisen palvelutoiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.99. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 545 000 mk yhden henkilön siirtona momentille 29.10.21.

2000 määräraha	124 000 000
1999 määräraha	125 260 000
1998 tilinpäätös	90 331 000

27. Tutkimus- ja kehitystoiminta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 755 000 000 mk.

Rahoituspäätöksiä saa vuonna 2000 tehdä enintään 780 000 000 markalla.

Valtuutta ja määrärahaa saa käyttää sellaiseen teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen, joka edistää teknologisen perusosaamisen syntymistä ja kehittymistä tutkimus-, kehittämis- ja koulutusorganisaatioissa elinkeinoelämän kehittymiseen vaikuttavilla alueilla. Valtuutta ja määrärahaa saa käyttää:

— Valtion budjettitalouden piiriin kuuluvien tutkimuslaitosten, yliopistojen ja korkeakoulu-

jen kansallisiin ja kansainvälisiin ohjelmiin ja hankkeisiin sekä kansainvälisten hankkeiden valmisteluun.

— Viranomaisten välisenä yhteistyönä toteutettaviin klusterihankkeisiin ja muuhun yhteistyöhön.

— Kunnallisten ammattikorkeakoulujen ja muiden kunnallisten organisaatioiden tutkimushankkeisiin.

— Kansainvälisen yhteistyön ja ohjelmien ja hankkeiden osallistumismaksuihin, laitetoimituksiin ja Tekesin puolesta tehtävistä matkoista muille kuin Tekesin henkilöstölle aiheutuviin matkakustannuksiin.

— Valtion ja kuntasektorin laitosten uutuustuotteiden hankinnan tukemiseen.

— EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtuuden mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 30 000 000 mk ja määrärahan mitoituksessa 20 000 000 mk EU:n rakennerahastosta rahoitettavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien siirtona momentille 32.30.62. Lisäksi valtuuden ja määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 70 000 000 mk siirtona momentille 32.20.28. Rahoituspäätökset tehdään kilpailuttamalla organisaatioiden hankkeita.

Valtuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2000	2001	2002	2003
Ennen vuotta 2000 tehtyjen sitoumusten kattaminen	610	257	39	1
TAE 2000	145	390	195	23
Yhteensä	755	647	234	24

Vuonna 2000 myönnettävien rahoitusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 722 milj. mk.

2000 määräraha	755 000 000
1999 määräraha	765 000 000
1998 tilinpäätös	682 750 238

28. Hanke- ja ohjelmatoiminnan selvitys- ja kehittämismenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 70 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää teknologian siirtoa, teknologian hyödyntämistä ja uusien liiketoimintojen syntymistä edistävien palvelujen ja sellaisten hanke- ja ohjelmatoimintaan välittömästi liittyviin tilaustutkimusten, selvitysten, asiantuntija-, arviointi- ja tiedotuspalvelujen hankintaan, joita tarvitaan hanke- ja ohjelmatoiminnan tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 70 000 000 mk siirtona momentilta 32.20.27.

Menojen välittömänä vastikkeena Tekes saa muun muassa palveluja oman toiminnan täydennykseksi. Tällaisia palveluita ovat:

— Tilaustutkimukset, joilla hankitaan Tekesin toiminnan kannalta tärkeää tietoa Tekesin omaan ja muiden käyttöön.

— Selvitykset, joita käytetään hankkeiden arvioimiseen valmisteluvaiheessa.

— Asiantuntijapalvelut, joita tarvitaan teknologiaohjelmien valmisteluun ja koordinointiin sekä teknologiaklinikoiden hallinnointiin.

— Arviointipalvelut, joita käytetään ohjelmien ja toiminnan arvioinnissa.

— Tiedotuspalvelut, jotka koskevat teknologiaohjelmia ja muuta teknologiatiedotusta palvelevia erityisprojekteja.

2000 määräraha	70 000 000

40. Avustukset teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 770 000 000 mk.

Uusia avustuspäätöksiä saa vuonna 2000 tehdä enintään 900 000 000 markalla.

Avustuksia saa myöntää valtioneuvoston päätöksen mukaisesti yrityksille ja yhteisöille tuotteita, tuotantomenetelmiä ja palveluiden kehittämistä koskevaan teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen. Avustuksilla tulee edistää elinkeinorakenteen ja yritysten tuotevalikoiman kehittämistä kansainvälisen kilpailun ja markkinoiden edellyttämällä tavalla sekä tukea tuotannollisten ja palveluyritysten uuden teknologian kehittämistä ja hyödyntämistä. Avustuksia saa myöntää myös energiatalouden, ympäristötekniikan ja terveydenhoidon teknologioiden kehittämisen ja liiketaloudellisen hyödyntämisen tukemiseen.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Myöntämisvaltuuden mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 70 000 000 mk ja määrärahan mitoituksessa 35 000 000 mk EU:n rakennerahastosta rahoitettavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien siirtona momentille 32.30.62.

Avustuksilla kannustetaan yrityksiä yhteisiin teknologiahankkeisiin ja -ohjelmiin, joiden avulla pyritään nopeuttamaan kehitystä ja tehostamaan resurssien käyttöä ja saamaan sekä suuret että pienet yritykset mukaan teknologian mahdollisuuksien hyödyntämiseen. Avustuksia myönnettäessä otetaan huomioon erityisesti hankkeiden vaativuus, uuden teknologian hyväksikäyttö hankkeiden alkuvaiheessa sekä pienen ja keskisuuren teollisuuden erityistarpeet. Avustuksia myönnetään ensisijassa pitkäjänteiseen tutkimukseen ja kehitykseen hankkeen alkuvaiheessa.

Rahoitusta myönnetään:

— Yritysten ja yhteisöjen tutkimus- ja tuotekehityshankkeisiin.

— Yritysten ja yhteisöjen teknologiaohjelmiin.

— Pienille ja keskisuurille yrityksille teknologiahankintoihin ja teollisoikeuksien hankkimiseen tutkimus- ja tuotekehityshankkeen osana.

— Yritysten ja yhteisöjen kehityshankkeiden esiselvityksiin, asiantuntijapalveluihin sekä hankkeiden valmisteluun.

— EU:n hyväksymiin tutkimushankkeisiin.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2000	2001	2002	2003-
Ennen vuotta 2000 tehtyjen sitoumusten kattaminen	680	443	169	42
TAE 2000	90	297	270	153
Yhteensä	770	740	439	195

Vuonna 2000 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 775 milj. mk.

2000 määräraha	770 000 000
1999 määräraha	734 000 000
1998 tilinpäätös	668 204 552

83. Lainat teknologiseen tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 230 000 000 mk.

Vuonna 2000 uusia lainoja saa myöntää enintään 270 000 000 mk.

Lainoja saa myöntää valtioneuvoston päätöksen mukaisesti yrityksille ja yhteisöille teknologiseen kehitystyöhön, jonka tavoitteena on edistää kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palveluiden kehittämistä ja parantamista. Lainoja saa myöntää myös korkeaan ja kilpailukykyiseen teknologiseen tasoon tähtääviin kehityshankkeisiin, joiden toteuttamiseen liittyy teknisiä riskejä, sekä uuden teknologian hyödyntämiseen ja energiatalouden, ympäristötekniikan ja terveydenhoidon teknologioiden kehittämiseen ja liiketaloudelliseen hyödyntämiseen. Lainoja saa myöntää ensisijaisesti konkreettiseen tuotekehitykseen ja tuotteistamiseen. Lainat voidaan myöntää vakuutta vaatimatta. Lainat voidaan myöntää ehdollisina siten, että mikäli kehitystyö epäonnistuu, teknologian

kehittämiskeskuksella on lainan saajan hakemuksesta oikeus jättää lainan maksamaton pääoma ja korot kokonaan tai osittain takaisin perimättä.

Selvitysosa: Rahoitus myönnetään:

— Yritysten ja yhteisöjen tutkimus- ja tuotekehityshankkeisiin.

— Yritysten ja yhteisöjen teknologiaohjelmiin.

— Pienille ja keskisuurille yrityksille teknologiahankintoihin ja teollisoikeuksien hankkimiseen tutkimus- ja tuotekehityshankkeen osana.

— Korkean teknologian tuotantotekniikoiden ja -prosessien kehittämiseen ja kokeilemiseen pilottikoossa tai laitosmittakaavassa.

— EU:n hyväksymiin tutkimushankkeisiin.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2000	2001	2002	2003-
Ennen vuotta 2000 tehtyjen sitoumusten kattaminen	175	94	34	7
TAE 2000	55	81	59	48
Yhteensä	230	175	93	55

Vuonna 2000 myönnettävien lainojen kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 111 milj. mk.

2000 määräraha	230 000 000
1999 määräraha	228 000 000
1998 tilinpäätös	207 606 682

85. Pääomaehtoiset lainat tutkimukseen ja kehitykseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 135 000 000 mk.

Vuonna 2000 uusia pääomaehtoisia lainoja saa myöntää enintään 200 000 000 mk.

Pääomaehtoisia lainoja saa myöntää valtioneuvoston päätöksen mukaisesti yrityksille teknologiseen kehitystyöhön, jonka tavoitteena on edistää kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palveluiden kehittämistä ja parantamista. Pääomaehtoisia lainoja saa myöntää korkeaan ja kilpailukykyiseen teknologiseen tasoon tähtääviin kehityshankkeisiin, joiden toteuttamiseen liittyy teknisiä riskejä, uuden teknologian hyödyntämiseen ja energiatalouden, ympäristötekniikan ja terveydenhoidon teknologioiden kehittämiseen ja liiketaloudelliseen hyödyntämiseen. Pääomaehtoisia lainoja saa myöntää ensisijaisesti konkreettiseen tuotekehitykseen ja tuotteistamiseen. Lainan saa myöntää ehdoin, että lainan pääoma ja pääomalle maksettava korko maksetaan takaisin vain edellyttäen, että sidotulle pääomalle jää täysi kate. Lainalla on myös huonompi etuoikeus velallisyrityksen mahdollisessa konkurssissa. Lainat myönnetään vakuutta vaatimatta. Mikäli kehitystyö epäonnistuu, teknologian kehittämiskeskuksella on lainan saajan hakemuksesta oikeus jättää lainan maksamaton pääoma ja korot kokonaan tai osittain takaisin perimättä.

Selvitysosa: Rahoitusta myönnetään:

— Yritysten tutkimus- ja tuotekehityshankkeisiin.

— Pienille ja keskisuurille yrityksille teknologiahankintoihin ja teollisoikeuksien hankkimiseen tutkimus- ja tuotekehityshankkeen osana.

— Korkean teknologian tuotantotekniikoiden ja -prosessien kehittämiseen ja kokeilemiseen pilottikoossa tai laitosmittakaavassa.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2000	2001	2002	2003-
Ennen vuotta 2000 tehtyjen sitoumusten kattaminen	95	61	24	5
TAE 2000	40	60	44	24
Yhteensä	135	121	68	29

Vuonna 2000 myönnettävien lainojen kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 90 milj. mk.

2000 määräraha	135 000 000
1999 määräraha	88 000 000
1998 tilinpäätös	46 940 718

30. Yrittäjyys ja pk-politiikka

Selvitysosa: Elinkeinopolitiikan keskeisenä tavoitteena on aidon, valtion tukitoimenpiteistä riippumattoman yrittäjyyden edistäminen. Yritysten kyky luoda työpaikkoja riippuu keskeisesti niiden kansainvälisestä kilpailukyvystä, jonka kehittymiselle julkisen vallan tulee luoda edellytykset. Pienten ja keskisuurten yritysten ongelmat liittyvät niiden rajallisiin voimavaroihin ja toimintaympäristön hallintaan. EU:n sisämarkkinat tarjoavat pk-yrityksille uusia mahdollisuuksia, joiden hyödyntäminen edellyttää niiltä aineettomia panostuksia ja yhteistoimintaverkostojen kehittämistä. Merkittävän osan yrittäjyys ja pk-politiikka -luvun toimenpiteistä toteuttavat TE-keskukset ja niiden yritysosastot.

Pk-politiikan keskeisiä toimenpidealueita ovat yritysten toimintaympäristön kehittäminen, työelämän parantaminen pk-yrityksissä, pk-yritysten kasvua ja kilpailukykyä vahvistavien hankkeiden edistäminen sekä yrityksiin kohdistuvien hallinnollisten menettelyjen keventäminen. Yrityksille myönnettävän rahoitustuen keskeisiä tavoitteita ovat alueiden työllisyyden parantaminen, alueiden elinkeinorakenteen monipuolistaminen, elinkeinojen kehittäminen, yrittäjyyden ja yritysten uusperustannan edistäminen sekä yritysten reaalisen kilpailukyvyn parantaminen.

Kansallisten aluetukien ja EU:n rakennerahastojen tukien kohdentamisessa panostetaan erityisesti aineettomiin investointeihin ja uuden infrastruktuurin kehittämiseen. Tukiohjelmien toimialarajoituksia poistetaan. Tukiohjelmien vaikuttavuuden selvittämistä lisätään ja tutkimusmenetelmiä kehitetään. EU:n rakennerahastot ovat merkittävässä asemassa alueellisessa elinkeinojen kehittämisessä. Kannattavilla pk-yrityksillä ja niiden työllistävällä vaikutuksella on keskeinen merkitys myös uusissa vuosia 2000-2006 koskevissa EU:n alueellisissa kehittämisohjelmissa.

Rakennerahastoihin liittyvät kansalliset rahoitusosuudet on koottu momentille 32.30.62.

Yrityksille tarjottavan kehittämispalvelutoiminnan painopisteitä ovat yrittäjyyden edistäminen, uusien ja toimivien yritysten johdon liikkeenjohto- ja markkinointitaitojen kehittäminen, yritysten kansainvälistymiseen ja sisämarkkinoiden toimintaan liittyvän osaamisen parantaminen sekä yritysten välisen yhteistyön ja tuottavuuden kehittäminen. Erityistä huomiota kiinnitetään palvelualoilla toimivien yritysten kehittämiseen. Lisäksi rahoitetaan eräiden pk-yritystoiminnan edistämisyhteisöjen harjoittamaa neuvonta-, koulutus- ja muuta kehittämispalvelutoimintaa sekä näiden palvelujen kehittämishankkeita.

Yrittäjyys ja pk-politiikka -luvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1 000 mk):

		v. 1998 tilinpäätös	v. 1999 talousarvio	v. 2000 esitys
44.	Alueellinen kuljetustuki (arviomääräraha)	16 163	16 300	9 000
45.	Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)	288 682	243 000	72 000
47.	Valtionavustus pk-yritysten kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille (siirtomääräraha 3 v)	12 250	10 000	8 000
50.	Korkotuki pk-yritysten investointeihin (arviomääräraha)	30 443	19 000	10 000
62.	EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus kauppa- ja teollisuusministeriön osalta (arviomääräraha)	-	-	319 700
	Yhteensä	347 538	288 300	418 700

Kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut yrittäjyyden ja pk-politiikan tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Yrittäjyyden ja pk-yritystoiminnan toimintaympäristö mahdollistaa pk-yritysten aloitus-, kasvu- ja toimintaedellytykset sekä tasavertaiset kilpailuedellytykset EU:n sisämarkkinoilla.

— TE-keskusten harjoittamaan yrittäjäkoulutukseen ja muuhun kehittämispalvelutoimintaan osallistuu noin 15 000 henkilöä noin 9 000 yrityksestä.

— Yritysten investointi- ja kehityshankkeisiin suunnatuilla yritystuilla osallistutaan arviolta noin 2 100 yrityksen investointi-, kehittämis-, kansainvälistymis- ja toimintaympäristöhankkeiden toteuttamiseen.

— Yritystukiohjelmien ja kehittämistoimenpiteiden vaikuttavuudesta saadaan lisää luotettavaa tietoa, jota hyödynnetään pk-politiikan valmistelussa.

44. Alueellinen kuljetustuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain (954/1981, muut. 901/1984, 1111/1989, 634/1993, 1137/1994, 1211/1994, 294/1995, 895/1995, 613/1996 ja 47/1997) sekä saaristokuljetusten tukemisesta annetun valtioneuvoston päätöksen (331/1982, muut. 621/1983, 1233/1989, 1688/1993, 955/1995 ja 1190/1997) mukaisen kuljetustuen maksamiseen pk-yrityksille. Määrärahasta saa käyttää enintään 40 000 mk saariston kuljetustuen maksamiseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Kuljetusten alueellisesta tukemisesta annettu laki on voimassa vuoden 1999 loppuun. Määräraha kattaa vuoden 1999 toisen puolivuotiskauden kuljetustukihakemuksista aiheutuvat maksatukset.

2000 määräraha	9 000 000
1999 määräraha	16 300 000
1998 tilinpäätös	16 162 665

45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 72 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yritystuesta annetun lain (1136/1993, muutoksineen) mukaisten tukien sekä kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen (2/022/98) mukaisten kansainvälistymistukien maksamiseen.

Yritystuesta annetun lain mukaista investointitukea, pk-yritysten kehittämistukea ja yritysten toimintaympäristötukea sekä kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksen mukaista

kansainvälistymistukea saa vuonna 2000 myöntää 80 000 000 mk.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Myöntämisvaltuuden mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 200 000 000 mk ja määrärahan mitoituksessa 193 000 000 mk EU:n rakennerahastosta rahoitettavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien siirtona momentille 32.30.62.

Myöntämisvaltuuden mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 30 000 000 mk ja määrärahan mitoituksessa 30 000 000 mk siirtona momentilta 32.50.40.

Momentin mukainen tuki kohdistuu pääsääntöisesti pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Yritystuesta annetun lain tavoitteena on erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten pitkän aikavälin kilpailukyvyn parantaminen ja toimintaympäristön parantaminen.

Tukea suunnataan hankkeisiin, joissa tuella arvioidaan olevan merkittävää vaikutusta hankkeen toteuttamisen kannalta. Investointitukea suunnataan hankkeisiin, joilla parannetaan yritysten kilpailukykyä, jotka vahvistavat alueen elinkeinorakennetta sekä parantavat työllisyystilanteeltaan vaikeiden alueiden työllisyyttä. Pk-yritysten kehittämistuella ja kansainvälistymistuella parannetaan yritysten pitkän aikavälin kilpailukykyä ja kansainvälistymistä. Yritysten toimintaympäristötukea suunnataan hankkeisiin, joilla kehitetään yritysten tarvitsemia palveluja, parannetaan yritysten ja oppilaitosten välistä sekä yritysten välistä yhteistyötä sekä edistetään teknologian siirtoa ja innovaatiotoimintaa.

Myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan vuonna 2000 eri käyttökohteisiin seuraavasti:

Arvio työpaikoista

	Mk	Arvio yrityksistä	Uusia työpaikkoja	Uusitut työpaikat	Hankkeiden toteuttamisesta henkilötyövuosia
Investointituki	20 000 000	90	250	500	30
Pk-yritysten kehittämistuki	50 000 000	500	650	2 700	350
Toimintaympäristötuki	10 000 000	20	40	120	100
Yhteensä	80 000 000	610	940	3 320	480

Myöntämisvaltuuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

Myöntämisvaltuus		2000	2001	2002	2003	2004
1996	100,0	3,0	-			
1997	65,0	6,0	2,0			
1998	90,0	22,0	9,0	2,7		
1999	50,0	18,0[1)]	27,5[1)]	14,0[1)]	6,5[1)]	
2000	80,0	23,0	28,0	14,0	3,0	1,5
Yhteensä		72,0	66,5	30,7	9,5	1,5

[1)] Maksatusluvuissa huomioitu kauppa- ja teollisuusministeriön päätöksellä 19.1.1999 momentilta 32.50.40 siirtyneestä myöntämisvaltuudesta 25 milj. mk aiheutuvat maksatukset.

Vuonna 2000 myönnettävien avustusten aiheuttamat kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 66 milj. mk.

2000 määräraha	72 000 000
1999 määräraha	243 000 000
1999 lisämääräraha	3 000 000
1998 tilinpäätös	288 682 377

47. Valtionavustus pk-yritysten kehittämispalvelutoimintaan ja alan yhteisöille (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen pienen ja keskisuuren yritystoiminnan edistämisyhteisöille. Yhteisöille myönnettävien avustusten edellytyksenä on, että tulokset ovat käytettyyn rahamäärään nähden merkittävät. Avustukset myönnetään kauppa- ja teollisuusministeriön määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin valtionavustuksen piiriin hyväksyttäviin menoihin. Määrärahaa saa myös käyttää valtioneuvoston päätöksen (143/1986) mukaisesti valtionavustuksen maksamiseen pk-yrityksille tarkoitettujen palvelujen kehittämiseen, yrittäjyyden edistämiseen sekä alueellisiin elinkeinojen kehittämishankkeisiin.

Määrärahaa saa käyttää myös julkisten yhteisöjen hankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 2 000 000 mk Euroopan sosiaalirahaston hankkeiden kansallisen rahoitusosuuden siirtona momentille 32.30.62.

Määrärahalla rahoitetaan pk-yrityksille tarkoitettujen asiantuntijapalvelujen käyttöä ja kehittämistä sekä yrittäjyyden edistämistä. Lisäksi rahoitetaan pk-yritysten koulutus- ja neuvontapalvelujen kehittämishankkeita ja kehittämispalvelujen tarjontaa sekä teollisen muotoilun hyväksikäyttöä pk-yrityksissä. Yhteisöille myönnettävät avustukset perustuvat tulossopimuksiin.

2000 määräraha	8 000 000
1999 määräraha	10 000 000
1998 tilinpäätös	12 250 000

50. Korkotuki pk-yritysten investointeihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pienten ja keskisuurten yritysten investointien korkotukilainoista annetun lain (538/1992, muut. 1120/1992 ja 1103/1993) nojalla hyväksyttävistä korkotukilainoista aiheutuvan korkotuen maksamiseen.

Selvitysosa: Korkotukihakemusten vastaanottaminen päättyi 31.12.1994. Korkotukipäätöksiä voitiin tehdä vielä vuonna 1995, koska pk-yritysten investointien korkotukilainoista annetun lain voimassaolo päättyi 31.12.1995. Vuosina 1992-1995 tehtyjen sitoumusten kattamisesta aiheutuu valtiolle menoja 10 000 000 mk vuonna 2000, 3 000 000 mk vuonna 2001 ja 500 000 mk vuonna 2002.

2000 määräraha	10 000 000
1999 määräraha	19 000 000
1998 tilinpäätös	30 442 885

62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus kauppa- ja teollisuusministeriön osalta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 319 700 000 mk.

Vuonna 2000 saa tehdä uusia myöntämispäätöksiä yhteensä 400 600 000 markalla.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan aluekehitysrahastosta, Euroopan sosiaalirahastosta ja Euroopan maatalouden ohjaus- ja tukirahastosta osarahoitettavien EU:n tavoiteohjelmien, yhteisöaloiteohjelmien ja pilottihankkeiden sekä teknisen avun valtion rahoitusosuuden maksamiseen. Määrähaa saa käyttää myös edellä mainittujen ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan enintään 40 henkilötyövuotta vastaavaan henkilöstön palkkaus-, matkustusyms. menojen maksamiseen yhdessä momenteilla 26.98.61, 34.05.61 ja 30.14.61 olevien EU:n osuuksien kanssa.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää neuvoston asetuksen (EY 1260/99) artiklan 39 (varainhoitoa koskevat oikaisut) ja neuvoston asetuksen (ETY 2082/93) artiklan 24 (tuen vähentäminen, pidättäminen ja peruuttaminen) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää neuvonta-, koulutus-, konsultointi- ja muiden kehittämispalvelujen maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen enintään 15 000 000 mk.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Näistä tuista säädetään muun muassa yritystuesta annetussa laissa (1136/1993, muutoksineen), kansainvälistymistuesta annetussa KTM:n päätöksessä (2/022/98), energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista annetuissa valtioneuvoston päätöksissä (45/1996 ja 29/1999), Tekesin tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja teknisen tutkimuksen hankerahoitusta koskevissa säädöksissä (VNp 71/021/94), maatalousperäisiä raaka-aineita jalostaville elinkeinon harjoittajille myönnettävästä investointituesta annetuissa säädöksissä (VNp 883/95).

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 17 700 000 mk siirtona momentilta 32.10.22, 20 000 000 mk siirtona momentilta 32.20.27, 35 000 000 mk siirtona momentilta 32.20.40, 193 000 000 mk siirtona momentilta 32.30.45, 2 000 000 mk siirtona momentilta 32.30.47, 35 000 000 mk siirtona momentilta 32.50.40, 14 000 000 mk siirtona momentilta 32.60.40 ja 3 000 000 mk siirtona momentilta 32.80.(43).

Myöntämisvaltuuden mitoituksessa on otettu huomioon 30 000 000 mk siirtona momentilta 32.20.27, 70 000 000 mk siirtona momentilta 32.20.40, 200 000 000 mk siirtona momentilta 32.30.45, 36 000 000 mk siirtona momentilta 32.50.40, 14 000 000 mk siirtona momentilta 32.60.40 ja 10 000 000 mk siirtona momentilta 32.80.(43).

Kauppa- ja teollisuusministeriö päättää valtion vastinrahoituksen käytöstä kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalan sisällä EU-ohjelmien rahoituskehysten mukaisesti.

Kehittämistoimenpiteisiin osallistuvilta perittävinä maksuina arvioidaan momentille 12.32.10 kertyvän 11 000 000 mk. Maksullisista suoritteista määrättävät maksut muodostavat yhteensä vähintään kuudesosan siitä määrästä, mikä niiden tuottamisesta ja kehittämisestä syntyviin menoihin on kokonaisuudessaan valtion kunkin vuoden talousarviossa osoitettu (KTMp 6/023/98).

Myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan rahastoittain seuraavasti:

	Aluekehitysrahasto	Sosiaalirahasto	Maatalouden ohjaus- ja tukirahasto	Yhteensä
(32.10.22)	2 000 000	35 600 000	-	37 600 000
(32.20.27)	30 000 000	-	-	30 000 000
(32.20.40)	70 000 000	-	-	70 000 000
(32.30.45)	200 000 000	-	-	200 000 000
(32.30.47)	-	3 000 000	-	3 000 000
(32.50.40)	30 000 000	6 000 000	-	36 000 000
(32.60.40)	14 000 000	-	-	14 000 000
(32.80.43)	-	-	10 000 000	10 000 000
Yhteensä	346 000 000	44 600 000	10 000 000	400 600 000

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	Aluekehitysrahasto	Sosiaalirahasto	Maatalouden ohjaus- ja tukirahasto	Yhteensä
(32.10.22)	1 500 000	16 200 000	-	17 700 000
(32.20.27)	20 000 000	-	-	20 000 000
(32.20.40)	35 000 000	-	-	35 000 000
(32.30.45)	193 000 000	-	-	193 000 000
(32.30.47)	-	2 000 000	-	2 000 000
(32.50.40)	30 000 000	5 000 000	-	35 000 000
(32.60.40)	14 000 000	-	-	14 000 000
(32.80.43)	-	-	3 000 000	3 000 000
Yhteensä	293 500 000	23 200 000	3 000 000	319 700 000

Vastaava EU:lta saatava rahoitus on budjetoitu sisäasiainministeriön, työministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön pääluokkiin.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2000	2001	2002	2003
Ennen vuotta 2000 tehtyjen sitoumusten kattaminen	209,7	115,0	30,0	16,0
TAE 2000	110,0	146,5	72,2	17,8
Yhteensä	319,7	261,5	102,2	33,8

Vuonna 2000 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 360 milj. mk.

2000 määräraha 319 700 000

40. Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka

Selvitysosa: Kuluttaja- ja kilpailupolitiikalla lisätään kuluttajien hyvinvointia ja edistetään terveiden, tehokkaasti toimivien palvelu- ja tuotemarkkinoiden muotoutumista. Markkinoiden toimivuus kannustaa yrityksiä etsimään tehokkaita ja joustavia toimintatapoja sekä uusia liiketoiminta-alueita ja panostamaan innovatiivisuuteen. Markkinoiden dynamiikka ilmenee myös tuotteiden elinkaaren lyhenemisenä. Uusi teknologia ja kansainvälistyminen johtavat paitsi kilpailun lisääntymiseen myös markkinointimenetelmien, kaupankäyntimuotojen ja rahoituspalvelujen monimutkaistumiseen.

Tehokas kilpailu sekä aktiivinen, tuotetietoinen ja vaativa kuluttajakunta ovat markkinoiden toimivuuden ja siten myös yritysten kilpailukyvyn suotuisan kehittymisen paras tae. Oleellinen ja riittävä tiedonsaanti edistää kuluttajien luottamusta markkinoihin. Suomen liittyminen Euroopan talous- ja rahaliittoon vaikuttaa yritysten ja kuluttajien toimintaympäristöön. Markkinoiden toimivuuteen vaikuttavat myös monet valtioiden toteuttamat toimenpiteet kuten erilaiset toimiluvat, elinkeinotuet, julkiset hankinnat samoin kuin julkisen vallan toimiminen markkinoilla. Talo-

udellisen toiminnan kansainvälistyminen nostaa myös entistä tärkeämmäksi sekä kansallisen että kansainvälisen yhteistyön.

Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka -luvun määrärahat jakaantuvat seuraavasti (1 000 mk):

		v. 1998 tilinpäätös	v. 1999 talousarvio	v. 2000 esitys
21.	Kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 920	30 345	30 300
22.	Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	11 590	9 713	9 720
24.	Kuluttajavalituslautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 074	6 415	6 800
25.	Elintarvikeviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 641	12 000	12 000
26.	Kilpailuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	17 537	20 000	21 000
50.	Valtionavustus kuluttajajärjestöille	4 000	4 000	4 000
	Yhteensä	82 762	82 473	83 820

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut kuluttaja- ja kilpailupolitiikan tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Kuluttajapolitiikan tavoitteena on vahvistaa kansalaisten asemaa yhteiskunnassa ja hyödykemarkkinoilla. Lisäksi tavoitteena on ehkäistä ja ratkaista mahdolliset kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien väliset ristiriidat.

— Kilpailupolitiikalla taataan markkinoiden toimivuus ja kilpailun lisääntymisestä syntyvän hyödyn siirtyminen myös asiakkaille ja kuluttajille.

— Elintarvikelainsäännöksiä valmisteltaessa tavoitteena on selkeä, helposti ymmärrettävä lainsäädäntö, joka ottaa huomioon nopean kehityksen ja korkean kuluttajansuojan tason.

21. Kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 30 300 000 mk.

Selvitysosa: Kuluttajaviraston ja kuluttaja-asiamiehen tehtävänä on kuluttajien taloudellisen, terveydellisen ja oikeudellisen aseman turvaaminen sekä kuluttajapolitiikan toteuttaminen. Kuluttajavirasto edistää ja toteuttaa kuluttajavalistusta ja -kasvatusta, ohjaa kunnallista kuluttajaneuvontaa, tekee kuluttajakysymyksiin liittyviä selvityksiä ja vertailuja sekä esityksiä ja aloitteita kuluttajansuojan ja kuluttajapolitiikan kehittämiseksi samoin kuin suorittaa muut sille säädetyt tehtävät. Kuluttajaviraston ylijohtaja toimii myös kuluttaja-asiamiehenä, jonka tehtävänä on erityisesti markkinoinnin ja sopimusehtojen lainmukaisuuden valvonta sekä kuluttajan avustaminen tuomioistuimessa.

Uusien kaupallisten vaikuttamisen muotojen tunnistaminen ja varautuminen kuluttajan oikeusturvan takaaviin vaatimuksiin edellyttää Kuluttajavirastolta ja kuluttaja-asiamieheltä yhä lisääntyvää kuluttajainformaatiota ja varmistumista sen vaikuttavuudesta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Kuluttajavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet:

— Toimintaa suunnataan alueille, joilla on kuluttajan kannalta huomattavaa merkitystä tai joilla voidaan olettaa yleisimmin esiintyvän ongelmia kuluttajien asemassa. Toiminnassa keskitytään erityisesti ikääntyvien kuluttajien ongelmien minimoimiseen, markkinoilla

esiintyviin taloudellisten riskien tunnistamiseen ja poistamiseen sekä elinkeinoelämän omaehtoisen vastuunoton pelisääntöjen aikaansaamiseen.

Palvelutavoitteet:

— Kuluttajavirastoon ja kuluttaja-asiamiehelle saapuvien ilmoitusten käsittelyaika määräytyy asian laadun ja merkityksen mukaan. Käsittelyaika voi kuitenkin olla korkeintaan 21 kuukautta. Kuluttajaviraston ja kuluttaja-asiamiehen tehtävät lisääntyvät takausta ja vierasvelkapanttausta, saatavien perintää ja tv- ja radiotoimintaa koskevan lainsäädännön seurauksena. Näiden osalta saapuvissa ilmoituksissa esille tuotuja ongelmia ja ilmoitusten lukumäärää seurataan tehostetusti.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina julkisoikeudellisista suoritteista, julkaisujen ja muiden suoritteiden myynnistä saatavat tulot sekä EU:lta saatavat tulot.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	33 550 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	3 197 000
Muut toimintamenot	30 353 000
Bruttotulot	3 250 000
Maksullisen toiminnan tulot	3 200 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	200 000
— muut suoritteet	3 000 000
Muut tulot	50 000
Nettomenot	30 300 000
2000 määräraha	30 300 000
1999 määräraha	30 345 000
1998 tilinpäätös	32 920 000

22. Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 9 720 000 mk.

Selvitysosa: Kuluttajatutkimuskeskus tuottaa ja välittää tutkimustietoa kulutuksesta ja kuluttajakäyttäytymisestä sekä niihin kiinteästi liittyvästä markkinoiden, talouden ja yhteiskunnan kehityksestä tavoitteena edistää kuluttajien hyvinvointia, kestävää kulutusta, markkinoiden toimivuutta ja kansallista kilpailukykyä.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Kuluttajatutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Kuluttajatutkimuskeskus tuottaa ajankohtaista tutkimustietoa kulutuksen muutoksista samoin kuin niistä kotitalouksien toiminnoista ja tarpeista, joita palvelutuotannossa, elintarvikemarkkinoilla, tietoyhteiskunnassa samoin kuin ympäristöllisesti kestävän talouden saavuttamisessa on välttämätöntä ottaa huomioon.

— Tutkimuskeskus suuntaa toimintaansa ensisijaisesti monivuotisiin tutkimusohjelmiin, alan tietopalveluun sekä kuluttajatutkimuksen kehittämiseen kansallisen osaamisen ja tietovarannon kasvattamiseksi.

— Tutkimuskeskus vahvistaa sektoritutkimuslaitoksena kuluttajien näkökulman huomioon ottamista eri hallinnonaloilla toteutettavissa klusteriohjelmissa sekä tietoyhteiskuntastrategiassa.

— Tutkimuskeskus osallistuu kansallisen kuluttajatutkimuksen ja tutkijaverkostotoiminnan sekä alan kansainvälisen tutkimuksen kehittämiseen yhteistyössä yliopistojen, korkeakoulujen ja muiden tutkimuslaitosten kanssa.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	12 470 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	2 550 000
Muut toimintamenot	9 920 000
Bruttotulot	2 750 000
Maksullisen toiminnan tulot (julkaisujen myynti)	200 000
Muut tulot (yhteishankkeet)	2 550 000
Nettomenot	9 720 000
2000 määräraha	9 720 000
1999 määräraha	9 713 000
1998 tilinpäätös	11 590 000

24. Kuluttajavalituslautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 800 000 mk.

Selvitysosa: Kuluttajavalituslautakunta antaa kirjallisia ratkaisusuosituksia kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien välisiin yksittäisiä kulutushyödykesopimuksia koskeviin tai muihin kulutushyödykkeen hankintaan liittyviin erimielisyyksiin, jotka pääasiassa kuluttajat ovat saattaneet lautakunnan käsiteltäväksi. Lautakunta antaa myös lausuntoja tuomioistuimille.

Kuluttajavalituslautakunnan suoritteet ovat vireille tulleet ja päätetyt valitusasiat. Lautakunta ei voi itse suoraan vaikuttaa saapuvien valitusten määrään. Tämän vuoksi suoritteiden määrää ei voida tarkasti ennakoida ja niiden kokonaismäärä riippuu paljolti ulkoisista tekijöistä. Tilastointiin satunnaisesti vaikuttavien tekijöiden vaikutusten vähentämiseksi suoritteet lasketaan kahden vuoden keskiarvona. Vuosina 1997-1998 suoritteita oli 5 393 kappaletta, joista jaosto- ja täysistuntoratkaisuja 1 682 kappaletta 1997 ja 1 684 kappaletta vuonna 1998. Jos muuta toimintaa ei oteta lukuun, yhden suoritteen keskimääräinen hinta vuonna 1998 oli 1 104 markkaa ja yhden päätetyn valituksen hinta 2 272 markkaa.

Valitusten määrä on pysynyt suhteellisen vakaana 1997 ja 1998. Valitusten määrän ennustetaan pysyvän suunnilleen ennallaan, valitusten keskimääräinen vaikeusaste tulee kuitenkin edelleen kasvamaan.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut kuluttajavalituslautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Jaostojen käsittelyaika on keskimäärin alle yhdeksän kuukautta ja täysistuntokäsittely täysistuntoon siirtämisen jälkeen keskimäärin kaksi ja puoli kuukautta.

— Yksinkertaisen käsittelyn osuus ratkaisuista on 10 %.

— Lautakunnan suositusten laatua ylläpidetään sisäisin keinoin (koulutus, palaute, tiedonkulku, päätösten tarkastus).

— Lautakunnan päätökset ovat suosituksia, joita ei voi panna täytäntöön pakkotoimin. Suositusten noudattamisaste on 70-80 %.

2000 määräraha	6 800 000
1999 määräraha	6 415 000
1998 tilinpäätös	6 074 000

25. Elintarvikeviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 000 000 mk.

Selvitysosa: Elintarvikeviraston tehtävänä on muiden viranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa varmistaa, että maassa on riittävä, yhdenmukainen ja toimiva elintarvikevalvonta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut elintarvikevirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Kasvisten laadunvalvonta kattaa koko kauppaketjun.

— Riskinarvioinnista tulee keskeinen perusta valvonnalle.

— Kuntien elintarvikevalvonnan tulokset käytetään hyväksi valvonnan kehittämisessä.

Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.99.

2000 määräraha	12 000 000
1999 määräraha	12 000 000
1998 tilinpäätös	10 641 000

26. Kilpailuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 21 000 000 mk.

Selvitysosa: Kilpailuviraston toiminta-ajatuksena on talouden tehokkuuden lisääminen kilpailua edistämällä. Yksittäisiä elinkeinonharjoittajia suojataan periaatteellisesti merkittäviltä kilpailunrajoituksilta. Virasto keskittää toimintansa valituille painopistealueille ja tehokkaaseen tapauskäsittelyyn.

Markkinoiden nopeiden muutosten seurauksena käsittelyyn tulevat asiat ovat entistä vaikeampia, laaja-alaisempia ja monimutkaisempia asiakokonaisuuksia. Keskeneräisten tapausten määrä on suuri. Uusia tehtäväalueita ovat olleet 1.10.1998 alkaen yrityskauppavalvonta ja puuttumattomuustodistuksia koskevien hakemusten käsittely.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Kilpailuvirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet:

— Julkisen tuotantotoiminnan osalta edistetään palvelutuotannon markkinaehtoistamista.

— Energia- ja viestintäaloilla puututaan erityisesti selkeisiin syrjintä- ja kohtuuttoman hinnoittelun tapauksiin sekä estetään kilpailijoiden ja uusien toimintamuotojen keinotekoinen poissuljenta.

— Rahoitusmarkkinoilla varmistetaan, etteivät rahoituslaitokset kilpailunrajoituksin estä euron käyttöönoton mahdollistamaa kilpailun lisääntymistä.

— Yrityskauppavalvonnalla ylläpidetään markkinoiden toimivuutta puuttumalla sellaisiin määräävään markkina-asemaan johtaviin tai tällaista asemaa vahvistaviin yrityskauppoihin, jotka merkittävästi estävät kilpailua Suomessa.

— EU-asioissa keskitytään kilpailusääntöjen täytäntöönpanon ja yhteisön kilpailupolitiikan kehittämisen kannalta olennaisiin asioihin.

— Viestinnällä lisätään tietämystä viraston toiminnan perusteista ja edesautetaan keskeisten tavoitteiden toteutumista.

Palvelutavoitteet:

— Kehitetään ratkaisujen laadullista tasoa vahvistamalla niiden taloudellista ja analyyttistä perustaa.

— Huolehditaan toimenpidepyyntöjen sekä puuttumattomuustodistus- ja poikkeuslupahakemusten nopeasta ja johdonmukaisesta käsittelystä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 900 000 mk viraston uusien tehtäväalueiden henkilöstön palkkaus- ja muina menoina.

Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.99.

2000 määräraha	21 000 000
1999 määräraha	20 000 000
1998 tilinpäätös	17 537 000

50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille

Momentille myönnetään 4 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään avustuksena kuluttajajärjestöjen ja Työtehoseura ry:n kotitalousosaston tukemiseen Kuluttajaviraston määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin kuluihin.

Määrärahan arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Suomen Kuluttajaliitto ry	2 845 000
Kuluttajat-Konsumenterna ry	150 000
Työtehoseura ry:n kotitalousosasto	1 005 000
Yhteensä	4 000 000

2000 määräraha	4 000 000
1999 määräraha	4 000 000
1998 tilinpäätös	4 000 000

50. Kansainvälistyminen ja markkinointi

Selvitysosa: Kansainvälistymisen ja markkinoinnin edistämistoimien tavoitteena on luoda matkailualan palvelujen, yritysten kansainvälistymispalvelujen ja ulkomaankaupan neuvontapalvelujen käyttäjille hyvät edellytykset toimialansa viennin edistämisen ja globalisaation haasteisiin vastaamiseen. Esteetön markkinoille pääsy lähialueilla, Euroopan unionin sisämarkkinoilla sekä erityisesti kaukaisilla ja vaikeilla markkina-alueilla on edellytyksenä hallitun kansainvälistymisen aloittamiselle.

Tukitoimet kohdistetaan erityisesti pienille ja keskisuurille yrityksille kansainvälistymisen alkuvaiheen tarpeisiin. Tuen tavoitteena on vientituotannon laajentaminen ja monipuolistaminen, mitä kautta pyritään vaikuttamaan myös vientiä harjoittavien yritysten lukumäärän kasvuun.

Tuen saajina voivat olla yritysryhmät, yritysten yhteishankkeita toteuttavat järjestöt ja muut vastaavat yhteisöt sekä ulkomaankauppaa edistävät järjestöt.

Yrityskohtaiset kansainvälistymistuet käsitellään alueellisissa työvoima- ja elinkeinokeskuksissa. Yhteishankkeet ja laajat, valtakunnalliset hankkeet, mukaan lukien matkailuhankkeet, sekä kaikki toimialakohtaiset hankkeet käsitellään ministeriössä. EU:n jäsenyyteen sopeutumisen siirtymäkautena (1995-1999) myönnettyjen elintarviketeollisuuden tukien maksatuksia käsitellään ministeriössä vielä vuosina 2000-2001.

Toimialakohtaisina painopisteinä ovat hyvinvointiklusteri, informaatioteknologia sekä muut korkean teknologian toimialat. Erityistä huomiota kiinnitetään edelleen ympäristöteknologian, elintarviketeollisuuden sekä palvelualojen yritysten kansainvälistymiseen. Matkailuhallinnon uudistamiseen liittyen korostetaan matkailuelinkeinon merkitystä alueilla, missä matkailuelinkeinolla perinteisesti on vankka ja keskeinen asema. Maailmantalouden globalisaatiokehityksessä on yritysten verkottumisella ja sitä edistävillä toimilla keskeinen asema. Tukea myönnettäessä kiinnitetään huomiota myös hankkeiden työllistäviin vaikutuksiin.

Ulkomaankauppaa edistävien järjestöjen toimintaa kehitetään vastaamaan uuden vuosituhannen haasteisiin.

Kansainvälistyminen ja markkinointi -luvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1 000 mk):

		v. 1998 tilinpäätös	v. 1999 talousarvio	v. 2000 esitys
21.	Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	95 191	92 311	94 000
40.	Yritysten kansainvälistyminen (arviomääräraha)	165 364	172 000	122 000
41.	Avustus ulkomaankauppaa edistäville järjestöille ja Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle	167 950	158 000	148 300
	Yhteensä	428 505	422 311	364 300

Talousarviovalmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut kansainvälistymisen ja markkinoinnin tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Madalletaan kansainvälisille markkinoille pääsyn kynnystä tukemalla, kehittämällä ja monipuolistamalla yritysten kansainväliseen kaupankäyntiin liittyvää osaamista.

— Kasvukykyisten vientiyritysten lukumäärä kasvaa, viennin toimialapohja laajenee ja viennin rakenne monipuolistuu.

— Toimivat EU:n sisämarkkinat ja kaupan esteiden madaltaminen.

21. Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 94 000 000 mk.

Selvitysosa: Matkailun edistämiskeskus (MEK) tekee Suomea tunnetuksi, kehittää ja markkinoi Suomen matkailupalveluja ulkomailla, vientivalmentaa matkailun pk-yrityksiä sekä edistää kotimaanmatkailua. MEK toimii yhdessä Suomen matkailuelinkeinon ja muiden sidosryhmien kanssa. Strategisia painopisteitä ovat asiakastyytyväisyys, verkostoituminen, toiminnan tuloksellisuus ja organisaation kehittäminen.

Matkailun edistämiskeskuksen kotimaan toiminnan painopiste on palvelujen kehittämisessä ja laadun varmistamisessa. Pohjoismaissa vähennetään rahallista osallistumista perinteiseen kuluttajamarkkinointiin ja keskitytään yhteisten hankkeiden koordinointiin sekä uusien segmenttien löytämiseen. Kaikilta markkina-alueilta kerätään ja välitetään ajantasaista

markkinatietoa Suomen matkailuelinkeinolle uusien kohderyhmien löytämiseksi.

Matkailuelinkeinon panostusosuuden Matkailun edistämiskeskuksen kampanjoissa arvioidaan vuonna 2000 olevan 55 000 000 mk, jolloin ulkopuolisen rahoituksen kokonaisarvo mukaan lukien maksulliset palvelut (15 500 000 mk) on 70 500 000 mk. Osa aiemmin Matkailun edistämiskeskukselle tulleista maksullisista palveluista kulkee osakkuus- ja tytäryhtiöiden kautta. Yhtiöiden liikevaihdoksi arvioidaan vuonna 2000 noin 31 700 000 mk.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut Matkailun edistämiskeskukselle seuraavat kokonaistulostavoitteet vuodelle 2000:

— Kotimaanmatkailun kasvutavoite on kotimaisten rekisteröityjen yöpymisten lisääntyminen 356 000:lla (3,0 %).

— Suomeen suuntautuvasta matkailusta saatavan valuuttatulon kasvutavoite on 4,0 % ja rekisteröityjen yöpymisten kasvutavoite 116 000 vrk (2,5 %).

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko (1 000 mk):

	1998 TP	1999 TA	2000 TAE
Maksullisen toiminnan tulot	15 089	15 000	15 500
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	13 164	12 880	13 280
Käyttöjäämä	1 925	2 120	2 220
Osuus yhteiskustannuksista	1 119	1 490	1 700
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	+806	+630	+520

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	109 630 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	14 980 000
Muut toimintamenot	94 650 000
Bruttotulot	15 630 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	15 500 000
Muut tulot	130 000
Nettomenot	94 000 000
2000 määräraha	94 000 000
1999 määräraha	92 311 000
1998 tilinpäätös	95 191 000

40. Yritysten kansainvälistyminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 122 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää pääsääntöisesti pienten ja keskisuurten yritysten kansainvälistymiseen liittyvien osaamis- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen. Etusija hankkeissa asetetaan suunnitelmallisille, pitkäjänteisille yritysten osaamista lisääville yhteishankkeille ja yritysten yhdessä toteuttamille valtakunnallisille verkostohankkeille, ml. matkailualan hankkeet. Määrärahaa saa lisäksi käyttää ulkomaankauppaa edistävien järjestöjen tai muiden yrityslähtöisten järjestöjen tai yhteisöjen toteuttamiin toimialakohtaisiin kansainvälistymistä edistäviin kehittämishankkeisiin. Määrärahaa saa käyttää myös Euroopan sosiaalirahaston tuella vuosina 1996-1999 toteutettujen kansainvälistymishankkeiden ja elintarviketeollisuuden EU:n jäsenyyteen sopeutumisen siirtymäkauteen (1995-1999) myönnettyjen tukien maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Hannoverin vuoden 2000 maailmannäyttelystä aiheutuviin menoihin.

Uusia avustuksia saa myöntää vuonna 2000 114 000 000 mk.

Selvitysosa: Myöntämisvaltuuden mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 30 000 000 mk siirtona momentille 32.30.45 ja 36 000 000 mk EU:n rakennerahastosta rahoitettavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien siirtona momentille 32.30.62. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 30 000 000 mk siirtona momentille

32.30.45 ja 35 000 000 mk EU:n rakennerahastosta rahoitettavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien siirtona momentille 32.30.62.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2000	2001	2002	2003
Ennen vuotta 2000 tehtyjen sitoumusten kattaminen	58	45	30	10
TAE 2000	64	30	15	4
Yhteensä	122	75	45	14

Vuonna 2000 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 99,7 milj. mk.

2000 määräraha	122 000 000
1999 määräraha	172 000 000
1999 lisämääräraha	30 000 000
1998 tilinpäätös	165 364 273

41. Avustus ulkomaankauppaa edistäville järjestöille ja Suomen Ulkomaankauppaliitto ry:lle

Momentille myönnetään 148 300 000 mk.

Momentin määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen ulkomaankauppaa edistävien järjestöjen teollisille vientiyrityksille sekä palvelu- ja matkailualan kansainvälistyville yrityksille tarjoamien kansainvälistymistä ja kehittämistä koskevien osaamispalveluiden tuottamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamiseen Suomen Ulkomaankauppaliiton (Finpro) valtionavun perusteista annetun valtioneuvoston päätöksen (VNp 45/1998) mukaisesti liiton toiminnan menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 9 500 000 mk Ulkomaisten investointien edistämissäätiön määrärahojen siirtona momentille 32.10.24 ja lisäyksenä 4 800 000 mk Hankeneuvontayksikön toimintaan varattujen määrärahojen siirtona momentilta 32.10.24. Kauppa- ja teollisuusministeriö hyväksyy erikseen kunkin järjestön toiminnalle asetettavat tavoitteet sekä seuraa toiminnalla saavutettujen tulosten kehittymistä.

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Kansainvälisen kaupan koulutussäätiö Fintra	7 200 000
Suomalais-ruotsalainen kauppakamari	2 450 000
Suomalais-venäläinen kauppakamari	2 200 000
Tietotekniikan kehittämiskeskus Tieke	950 000
Osuuskunta Viexpo	1 400 000
Helsinki - Finland Congress Bureau	1 300 000
Finpro	128 000 000
Hankeneuvontayksikkö	4 800 000
Yhteensä	148 300 000

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut tälle tehtäväalueelle seuraavat tulostavoitteet:

— Pienten ja keskisuurten yritysten osuus järjestöjen palveluiden käyttäjistä tulee olla kaksi kolmasosaa kaikista palveluiden käyttäjistä.

— Ulkomaankauppaa edistävien järjestöjen keskinäinen yhteistyö tiivistyy ja päällekkäisyyksiä karsitaan.

— Elinkeinoelämän järjestöjen ja yritysten osuus ulkomaankauppaa edistävien järjestöjen toiminnan menoista kasvaa.

2000 määräraha	148 300 000
1999 määräraha	158 000 000
1998 tilinpäätös	167 950 000

60. Energiapolitiikka

Selvitysosa: Energiapolitiikkaa ohjaa valtioneuvoston toukokuussa 1997 hyväksymä energiapoliittinen selonteko, Suomen energiastrategia. Päämääränä on taloudellisia ohjauskeinoja käyttäen ja markkinatalouden mekanismien toimivuutta edistäen luoda talouspolitiikan tueksi olosuhteet, joissa energian saatavuus on turvattu, sen hinta kilpailukykyistä ja syntyvät ympäristöpäästöt kansainväliset sitoumukset täyttäviä. Tavoitteena on myös jouduttaa energiaa säästävän sekä uusiutuvaa energiaa käyttävän tekniikan kehitystä ja kaupallistumista. Energian kokonaiskulutuksen kasvu on tarkoitus pysäyttää runsaassa 10 vuodessa.

Vuonna 1998 valmistuneen seurantaraportin mukaan energiastrategian toteuttaminen on käynnistynyt hyvin. Huomattavaa edistystä on tapahtunut energian säästön ja tehokkaan käytön alueella, bioenergian ja muun uusiutuvan energian käytössä, energiamarkkinoiden avaamisessa ja uuden teknologian kehittämisessä sekä kansainvälisessä yhteistyössä. Keskeistä lähitulevaisuutta ajatellen on luoda olosuhteet, joissa energia-alan toimijat voivat tehdä ratkaisuja energian saatavuuden sekä monipuolisen ja edullisen energian hankintakapasiteetin turvaamiseksi. Päätösten reunaehtojen tulisi olla kansainvälisten ilmastonmuutosta torjuvien sitoumusten mukaisia.

Energiapolitiikka -luvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1 000 mk):

		v. 1998 tilinpäätös	v. 1999 talousarvio	v. 2000 esitys
21.	Sähkö- ja maakaasumarkkinaviranomaisen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	-27	611	1 200
27.	Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen ja energiatiedotus (siirtomääräraha 2 v)	15 000	15 000	15 000
40.	Energiatuki (arviomääräraha)	49 782	70 000	111 000
45.	Energiainvestointien korkotuki (arviomääräraha)	3 123	1 800	1 300
50.	Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha 3 v)	200	500	500
	Yhteensä	68 078	87 911	129 000

Momentille 32.10.24 on budjetoitu 21 000 000 mk energiastrategiaan, energiatalouden kehittymiseen ja Kioton mekanismeihin liittyviin selvityksiin sekä ydinturvallisuusalan viranomaistoimintaa tukevaan tutkimus- ja selvitystyöhön.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut energiapolitiikan tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Energiamarkkinat toimivat hyvin ja toimintasäännöt ovat selkeitä.

— Energiapolitiikan valmistelua ja päätöksentekoa varten tuotettava tausta-aineisto ja tukitieto ovat laadukasta ja oikea-aikaista ja että energiaverotus kehittyy energiastrategian linjausten mukaisesti.

— Energian käyttö on entistä tehokkaampaa ja uusiutuvan energian käyttö laajempaa sekä uuden teknologian käyttöönotto on nykyistä korkeammalla tasolla.

— Ydinenergian käyttö ja ydinjätehuolto ovat turvallisia.

— Energiatuotannon ja -käytön päästöt ovat mahdollisimman alhaisella tasolla.

21. Sähkö- ja maakaasumarkkinaviranomaisen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sellaisista sähkö- ja maakaasumarkkinaviranomaiselle määrätyistä tehtävistä aiheutuviin menoihin, joita ei kateta valvonta- ja lupamaksuilla.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Sähkömarkkinakeskuksen valvontatyö laajenee vuoden 2000 jälkipuoliskolla kattamaan sähkömarkkinoiden lisäksi maakaasumarkkinat. Hallitus antaa eduskunnalle esityksen maakaasumarkkinalaiksi vuoden 1999 aikana. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi Energiamarkkinavirastosta. Sähkö- ja maakaasumarkkinaviranomaisen toiminta-ajatus markkinoita valvovana viranomaisena on turvata terve ja toimiva kilpailu sähkö- ja maakaasukaupassa sekä kohtuulliset ja tasapuoliset palveluperiaatteet luonnollisen monopolin muodostavien sähkö- ja maakaasuverkkojen toiminnassa. Sähkö- ja maakaasumarkkinaviranomainen valvoo sähkömarkkinalain (386/1995) ja vuoden 2000 aikana voimaan tulevan maakaasumarkkinalain sekä niiden nojalla annettujen säännösten noudattamista, suorittaa sähkö- ja maakaasumarkkinalaissa ja niiden nojalla annetuissa säännöksissä säädettyjä muita viranomaistehtäviä sekä edistää muilla tavoilla terveelle ja toimivalle taloudelliselle kilpailulle perustuvien sähkö- ja maakaasumarkkinoiden toimintaa ja kehittymistä.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut sähkö- ja maakaasumarkkinaviranomaiselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Sähkö- ja maakaasumarkkinaviranomainen käynnistää maakaasumarkkinoiden valvonnan annettavan maakaasumarkkinalain edellyttämällä tavalla.

— Sähkö- ja maakaasumarkkinaviranomainen valvoo, että sähkön siirtotariffit täyttävät sähkömarkkinalaissa säädetyn kohtuullisuus- ja tasapuolisuusvaatimuksen.

— Sähkö- ja maakaasuviranomainen valvoo, että yritykset eivät käytä sähköverkkotoimintaa sähkökaupan kilpailun rajoittamiseen tai subventoimaan kilpailun piiriin kuuluvia toimintoja.

— Sähkö- ja maakaasumarkkinaviranomainen tuottaa ja julkaisee verkkopalveluiden ja toimitusvelvollisuuden piirissä tapahtuvan sähkön vähittäismyynnin hinnoittelua koskevaa seuranta- ja vertailutietoa sekä verkkohaltijoiden toimintaa kuvaavia tunnuslukutietoja.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	5 700 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	4 500 000
Muut toimintamenot	1 200 000
Bruttotulot	4 500 000
Nettomenot	1 200 000
2000 määräraha	1 200 000
1999 määräraha	611 000
1998 tilinpäätös	- 26 615

27. Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen ja energiatiedotus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää energiansäästöön, energian tehokkaaseen käyttöön sekä uusiutuvan energian käyttöön ja tuotantoon liittyvästä informaatiotoiminnasta ja selvityksistä, uuden säästöteknologian markkinoiden edistämisestä sekä muusta energia-alan tiedottamisesta ja tietohuollon järjestämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien hankkeiden osarahoitukseen.

Selvitysosa: Energiatehokkuutta parantamalla ja uusiutuvien energiantuotantomuotojen käyttöä lisäämällä pyritään hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen. Keskittämällä voimavarat energian säästöä ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä edistävän palvelukes-

kus Motivan toimintaan arvioidaan saavutettavan parhaat tulokset. Motivan toiminta-ajatuksena on aktivoida energiansäästömarkkinoita ja uusiutuvien energialähteiden markkinoita siten, että energiankäyttäjillä on edellytyksiä toimia taloudellisesti ja ympäristö huomioon ottaen hallituksen energiansäästöohjelman ja uusiutuvien energialähteiden käytön edistämisohjelman mukaisesti. Motiva edistää erityisesti energiaa säästävien ja uusiutuvien energialähteiden tekniikoiden käyttöönottoa, hoitaa energiansäästösopimusten toimeenpanoa, seurantaa ja raportointia, kehittää energiakatselmustoimintaa sekä tuottaa, jalostaa ja jakaa tehokasta ja ympäristömyötäistä energian säästöä ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä edistävää tietoa.

2000 määräraha	15 000 000
1999 määräraha	15 000 000
1998 tilinpäätös	15 000 000

40. Energiatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 111 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen (29/1999) mukaisesti energiansäästöä, energian käytön tehostamista ja uusiutuvan energian käyttöä edistävien sekä energian tuotannon ja käytön ympäristöhaittoja vähentävien ja energiahuollon varmuutta ja monipuolisuutta muutoin edistävien investointi- ja selvityshankkeiden tukemiseen. Energiatukea voidaan myöntää yrityksille, yhteisöille ja kunnille. Määrärahaa saa käyttää myös Suomen lähialueilla toteutettavien hankkeiden tukemiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston päätöksen (45/1996) ja energia-avustuksista annetun lain (1607/1991, muut. 1051/1992, 1086/1993 ja 296/1995) nojalla aiemmin myönnettyjen avustusten maksamiseen.

Vuonna 2000 avustuksia saa myöntää enintään 116 000 000 mk.

Selvitysosa: Myöntämisvaltuuden mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 14 000 000 mk ja määrärahan mitoituksessa 14 000 000 mk EU:n rakennerahastosta rahoitettavien hankkeiden kansallisten rahoitusosuuksien siirtona momentille 32.30.62.

Energiatuen tavoitteena on energiatalouden kehittäminen. Tuettavilla hankkeilla vähennetään energian tuotannon ja käytön ympäristöhaittoja sekä lisätään yleisesti energiahuollon varmuutta ja monipuolisuutta. Tukea myönnetään ensisijaisesti hankkeisiin, jotka toteuttavat määräaikaan ja tavoitteisiin sidottuja energiapoliittisia ohjelmia kuten Suomen energiastrategia, energiansäästösopimusjärjestelmä, valtioneuvoston periaatepäätös energiansäästön toteuttamisesta ja valmisteilla oleva uusiutuvien energialähteiden edistämisohjelma. Tuella edistetään erityisesti uuden teknologian ja uusiutuvien energialähteiden käyttöä.

Myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2000	2001	2002	2003-
Ennen vuotta 2000 tehtyjen sitoumusten kattaminen	97,5	69,0	17	5
TAE 2000	13,5	43,5	34	25
Yhteensä	111,0	112,5	51	30

Vuonna 2000 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 107 milj. mk.

2000 määräraha	111 000 000
1999 määräraha	70 000 000
1998 tilinpäätös	49 781 689

45. Energiainvestointien korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) 2 §:n mukaisten ennen vuotta 1993 hyväksyttyjen korkotukilainojen korkotuen maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on neljän ensimmäisen lainavuoden aikana 4 prosenttia korkotukilainan määrästä ja lainavuosien 5-8 aikana 2 prosenttia korkotukilainan määrästä. Erityisistä syistä voi korkotukilainan korkohyvityksen määrä olla neljän ensimmäisen lainavuoden aikana enintään 6 prosenttia korkotukilainan määrästä ja lainavuosien 5-8 aikana enintään 4 prosenttia korkotukilainan määrästä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta. Korkohyvitys on aina enintään luottolaitoksen perimän koron suuruinen.

Selvitysosa: Määrärahasta maksetaan korkotukea ennen vuotta 1993 hyväksytyille korkotukilainoille. Energiainvestoinneille ei vuoden 1992 jälkeen ole myönnetty korkotukea.

2000 määräraha	1 300 000
1999 määräraha	1 800 000
1998 tilinpäätös	3 122 573

50. Eräät energiataloudelliset avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaisesti avustusten maksamiseen järjestöille ja yhteisöille energiapolitiikan tavoitteita tukevaan toimintaan.

Selvitysosa: Avustuksella tuetaan toisaalta sellaista järjestöjen ja yhteisöjen toimintaa, jonka tarkoituksena on edistää kotimaisten polttoaineiden ja muiden uusiutuvien energialähteiden hyödyntämistä sekä energian säästöä, ja toisaalta sellaista ydinjätteiden loppusijoitusta koskevaa järjestöjen ja yhteisöjen tiedotustoimintaa, jonka keskeisenä kohderyhmänä on loppusijoituslaitoksen sijoituskunnaksi ehdolla olevan kunnan tai kuntien väestö.

2000 määräraha	500 000
1999 määräraha	500 000
1998 tilinpäätös	200 000

70. Erityisrahoitus

Selvitysosa: Rahoituksen saatavuus on yksi yritysten toimintaedellytyksistä. Pienten ja keskisuurten yritysten sekä viennin rahoituksessa on kuitenkin puutteita, joita julkisen vallan on perusteltua paikata omalla rahoitustarjonnallaan.

Vuoden 1999 alusta täysimittaisesti toimintansa aloittanut Finnvera Oyj jatkaa Kera Oyj:n ja Valtiontakuukeskuksen vientitakuu- ja erityisrahoitustoimintaa sekä pienten ja keskisuurten yritysten luotto- ja takaustoimintaa. Valtion pääomasijoitustoiminta pyrkii erityisesti parantamaan alkavien innovatiivisten yritysten rahoitusmahdollisuuksia.

Erityisrahoitustoiminta pyrkii itsekannattavuuteen, mutta elinkeino- tai aluepoliittisten tavoitteiden takia siihen liittyy usein valtion tuen tarvetta. Tuki pyritään kohdistamaan mahdollisimman läpinäkyvästi. Pienten ja keskisuurten yritysten rahoitukseen kohdistetaan sekä korkotukea että riskinottoon sisältyvää, valtion luotto- ja takaustappioiden muodossa maksamaa tukea. Näiden lisäksi valtio tukee Finnveran kehittämis-, palvelu- ja neuvontatoimintaa. Vientitakuu- ja takaustappiot on tarkoitus kattaa valtiontakuurahastosta siten kuin valtiontakuurahastosta annetussa laissa (444/1998) säädetään.

Erityisrahoitus -luvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1 000 mk):

		v. 1998 tilinpäätös	v. 1999 talousarvio	v. 2000 esitys
41.	Toimintatuki Finnvera Oyj:lle	-	8 000	2 000
42.	Finnvera Oyj:n korkotuet (arviomääräraha)	245 983	221 600	203 000
43.	Finnvera Oyj:n tappiokorvaukset (arviomääräraha)	85 411	90 000	92 000
45.	Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)	5	9 000	3 000
47.	Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:n myöntämille luotoille (arviomääräraha)	16 320	25 000	20 000
60.	Siirrot valtiontakuurahastoon (arviomääräraha)	-	100	100
	Yhteensä	347 719	353 700	320 100

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut erityisrahoituksen tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Julkisen erityisrahoituksen organisointi toimii siten, että erityisrahoituksen vaikuttavuus, tehokkuus ja alueellinen saatavuus paranevat sekä erityisrahoitukseen sisältyvän tuen läpinäkyvyys lisääntyy. Erityisrahoituksessa pyritään mahdollisimman paljon itsekannattavuuteen.

— Pienen ja keskisuuren yritystoiminnan rahoituksen saatavuus lisääntyy julkisen erityisrahoituksen osuuden ja riskinjaon vaikutuksesta. Erityisesti julkisen vallan toiminta ja riskinotto vaikuttavat viennin rahoituksen edellytyksiin ja alkuvaiheessa olevan yritystoiminnan rahoituksen saatavuuteen.

— Vientiteollisuudelle tarjotut vientitakuupalvelut, julkisesti tuetun vienninrahoituksen korkoriskien tasaus ja muut julkisesti tuetun viennin rahoitusjärjestelmät ovat kansainvälisesti kilpailukykyisiä muiden maiden vastaavien järjestelmien kanssa ja niiden alueellinen saatavuus on hyvä.

41. Toimintatuki Finnvera Oyj:lle

Momentille myönnetään 2 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Finnvera Oyj:n toimintakuluihin valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain (445/1998) ja sen nojalla annetun valtioneuvoston sitoumuksen mukaisesti.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Toimintatuella korvataan valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain ja sen nojalla annetun valtioneuvoston sitoumuksen mukaisesti erityisrahoitusyhtiölle erikseen määritellyistä erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain 5 §:ssä tarkoitetuista palveluista aiheutuvia kuluja. Valtioneuvoston sitoumuksessa on määritelty miltä osin valtio korvaa yhtiön palveluja. Kauppa- ja teollisuusministeriö ja yhtiö solmivat vuosittain palvelujen tuottamista koskevan sopimuksen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon se, että valtion Finnvera Oyj:lle maksamaan Kera Oyj:n toiminnan aikaiseen luottokantaan kohdistuvaan, vuosittain alenevaan peruskorkotukeen sisältyy myös toimintatukea.

2000 määräraha	2 000 000
1999 määräraha	8 000 000

42. Finnvera Oyj:n korkotuet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 203 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yhtiön toiminnan rahoittamiseen myönnettävään korkotukeen Kera Oyj:stä ja valtion erityisrahoitusyhtiön

luotto- ja takaustoiminnasta annettujen lakien nojalla annettujen sitoumusten mukaisesti.

Määrärahaa saa myös käyttää Kera Oyj:n vuosina 1972-1981 kunnille ja teollisuuskylille myöntämiin lainoihin sisältyvän korkotuen korvaamiseen yhtiölle Kera Oyj:stä annetun lain (65/1971) mukaisesti.

Alueellisen korkotuen piiriin kuuluvia luottoja erityisrahoitusyhtiö saa myöntää vuonna 2000 enintään 630 000 000 mk ja elinkeinopoliittisin perustein tuettavien tukiohjelmien mukaisia erityiskorkotuen piirissä olevia lainoja yhteensä enintään 600 000 000 mk. Erityiskorkotuen piiriin sisältyviä uusia naisyrittäjälainoja yhtiö saa myöntää enintään 100 000 000 mk.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Valtion erityisrahoitusyhtiön luottoja takaustoiminnasta annetun lain ja sen nojalla annetun valtioneuvoston sitoumuksen mukaan valtio maksaa yhtiölle korkotukea. Korkotuki voi olla alueellista korkotukea tai erityiskorkotukea. Sen johdosta, että alueellisen ja erityiskorkotuen maksamisvuosi on lain mukaan myöntämisvuotta seuraava vuosi, määräraha yhtiön vuonna 2000 myöntämästä rahoituksesta aiheutuviin menoihin osoitetaan vuoden 2001 talousarviossa.

Vuonna 2000 korkotukea maksetaan Kera Oyj:stä annetun lain nojalla annettujen voimassa olevien valtioneuvoston sitoumusten mukaisena peruskorkotukena ja lisäkorkotukena. Peruskorkotuen perusteena on toisaalta yhtiön 31.12.1992 voimassa ollut luottokanta (ns. vanha luottokanta) sekä toisaalta yhtiön 1.1.1993 ja sen jälkeen myöntämistä luotoista syntynyt luottokanta (ns. uusi luottokanta). Vanhan luottokannan perusteella maksettavan peruskorkotuen laskennassa otetaan vähennyksenä huomioon ne yhtiön rahoituserät, joihin jo muutenkin sisältyy valtion korkotukea tai sitä vastaavaa muuta helpotusta. Korkotukea vanhan luottokannan osalta myönnetään vuosittain niin kauan kuin tätä luottokantaa on olemassa. Peruskorkotukea uuden luottokannan perusteella maksetaan vuosittain kunkin myöntämisvuoden lopussa olevan luottokannan perusteella. Peruskorkotuen maksamisvuosi on luottokannan määrittelyä seuraava kalenterivuosi. Peruskorkotuen ja lisäkorkotuen suuruus määräytyy valtioneuvoston Kera Oyj:lle antamassa korkotukisitoumuksessa.

Myöntämisvaltuuksien käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2000	2001	2002	2003	2004
Ennen vuotta 2000 tehtyjen sitoumusten kattaminen	203	156	93	47	22
TAE 2000	-	10	31	21	14
Yhteensä	203	166	124	68	36

Vuoden 2000 korkotuesta 203 000 000 markasta lisäkorkotuen laskennallinen osuus on 32 600 000 mk ja erityislainojen peruskorkotuen osuus 60 500 000 mk.

Vuoden 2000 myöntämisestä aiheutuvat kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 80 milj. mk.

2000 määräraha	203 000 000
1999 määräraha	221 600 000
1998 tilinpäätös	245 983 142

43. Finnvera Oyj:n tappiokorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 92 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Finnvera Oyj:n ja Kera Oyj:n luotonanto- ja takaustoiminnasta syntyneiden tappioiden korvaamiseen yhtiölle.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Valtioneuvosto on antanut valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain (445/1998) 8 §:n nojalla si-

toumuksen siitä, että valtio korvaa yhtiön luottotappioita sitoumuksessa tarkemmin määriteltyjen ehtojen mukaisesti niistä luotoista ja takauksista, jotka yhtiö myöntää 1.1.1999 alkaen. Tätä ajankohtaa ennen myönnetyistä luotoista ja takauksista, jotka Kera Oyj on myöntänyt, korvataan luotto- ja takaustappiot Kera Oyj:stä annetun lain nojalla annettujen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti.

Finnvera Oyj:n vuonna 2000 myöntämistä luotoista ja takauksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja ensimmäisen kerran vuonna 2001.

Kera Oyj:n ilman turvaavaa vakuutta myöntämistä lainoista ja takauksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 85 000 000 mk vuonna 2000, 74 000 000 mk vuonna 2001, 53 000 000 mk vuonna 2002, 31 000 000 mk vuonna 2003 ja 17 000 000 mk vuonna 2004. Vastaavasti Finnvera Oyj:n ilman turvaavaa vakuutta myöntämistä lainoista ja takauksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 7 000 000 mk vuonna 2000, 36 000 000 mk vuonna 2001, 55 000 000 mk vuonna 2002, 52 000 000 mk vuonna 2003 ja 39 000 000 mk vuonna 2004.

Vuoden 2000 myöntämisestä aiheutuvat kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 103 000 000 mk.

2000 määräraha	92 000 000
1999 määräraha	90 000 000
1998 tilinpäätös	85 410 763

45. Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain (1137/1996, muut. 1119/1997 ja 809/1998) mukaisen korkotuen maksamiseen. Määrärahaa voidaan lisäksi käyttää julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annetun lain (1136/1996, muut. 1120/1997 ja 808/1998) tarkoittamalle yhtiölle Fide Oy:lle maksettavan hallinnointipalkkion suorittamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyvän esityksen julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain muuttamisesta.

Vuonna 2000 uusia vientiluottoja koskevia korontasaussopimuksia arvioidaan tehtävän 1 500 milj. mk. Alusluottoja koskevia korontasaussopimuksia ei arvioida tehtävän vuonna 2000. Vuoden 2000 jälkeen julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasaussopimuksia arvioidaan tehtävän vuosittain yhteensä 4 000 milj. mk.

Vientiluottojen korontasaussopimuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 3 000 000 mk vuonna 2000, 13 000 000 mk vuonna 2001, 22 000 000 mk vuonna 2002, 31 000 000 mk vuonna 2003 ja 38 000 000 mk vuonna 2004. Alusluottojen korontasaussopimuksista ei arvioida aiheutuvan valtiolle korkotukimenoja vuonna 2000. Aluskorkotukimenojen arvioidaan olevan 6 000 000 mk vuonna 2001, 26 000 000 mk vuonna 2002, 44 000 000 mk vuonna 2003 ja 59 000 000 mk vuonna 2004.

2000 määräraha	3 000 000
1999 määräraha	9 000 000
1998 tilinpäätös	4 718

47. Korkotuki Suomen Vientiluotto Oy:n myöntämille luotoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää alustoimitusten rahoitukseen myönnettävistä korkotukilainoista annetun lain (1093/1985, muut. 1258/1987, 1069/1988 ja 1363/1989) ja alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annetun lain (1173/1990, muut. 1102/1993) sekä Suomen Vientiluotto Oy:n korkotuesta, valuuttakurssitappioiden korvaamisesta ja antolainauksen valtion takauksista annetun lain (1364/1989, muut. 242/1992, 1408/1995 ja 1371/1996) mukaisen korkotuen, valuuttakurssitappioiden ja takauksista syntyneiden

tappioiden korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määräraha on tarkoitus käyttää seuraavasti:

	mk
Alushankintojen korkotuki	15 000 000
Antolainauksen muu korkotuki	5 000 000
Yhteensä	20 000 000

Korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	2004
Alushankintojen korkotuki	13	11	10	6
Antolainauksen muu korkotuki	5	5	5	3
Yhteensä	18	16	15	9

Korkotukimenot aiheutuvat ennen vuotta 1998 hyväksytyistä korkotukiluotoista ja perustelujen päätösosassa mainittujen lakien myöntämisvaltuuksista.

2000 määräraha	20 000 000
1999 määräraha	25 000 000
1998 tilinpäätös	16 319 991

60. Siirrot valtiontakuurahastoon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtiontakuurahastosta annetun lain (444/1998) ja vientitakuulain (479/1962) perusteella myönnettyjen takuiden aiheuttamiin korvausmenoihin. Määrärahaa saa käyttää myös valtiontakaustoimintaa koskevien lakien (375/1963, 573/1972 ja 609/1973) nojalla valtiontakaustoiminnasta annettujen takaussitoumusten ja perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain (651/1985), valtion pääomatakuista annetun lain (594/1992) sekä valtion vakauttamistakauksista annetun lain (529/1993) perusteella myönnettyjen takuiden ja takausten aiheuttamien korvausmenojen maksamiseen.

2000 määräraha	100 000
1999 määräraha	100 000
1998 tilinpäätös	—

80. Rakennepolitiikka

Selvitysosa: Elinkeinopolitiikan päämäärä on talouden tehokkuuden ja yhteiskunnan hyvinvoinnin lisääminen. Elinkeinopolitiikalla pyritään pitämään yllä ja parantamaan yritystoiminnan edellytyksiä ja siten yritysten kilpailukykyä. Talouden rakenteiden ja kilpailukyvyn kehittyminen tapahtuu kestävimmin ja tehokkaimmin markkinoiden ohjatessa voimavarojen kohdentumista. Julkisen vallan toimenpiteiden tulee olla mahdollisimman paljon "horisontaalisia", yleisiä ja neutraaleja yritysten ja toimialojen kesken. Teollisuuden rinnalle julkisen vallan toimien kohteina ovat nousseet palveluyritykset. Vaikka markkinoiden toiminta on ensisijaista, julkisella vallalla on keskeinen tehtävä aineellisten ja yhä enemmän aineettomien perusrakenteiden luojana ja ylläpitäjänä sekä markkinoiden toimintaongelmien korjaajana.

Toimialakohtaiset tukiohjelmat voivat olla tarpeen poikkeustilanteissa. Tällaisia tilanteita ovat olleet elintarviketeollisuuden sopeutuminen EU-jäsenyyteen ja telakkateollisuuden vääristynyt kilpailutilanne, jossa eri maat ovat myöntäneet yrityksilleen merkittävää toimintatukea. Näissä tapauksissa on ollut tarpeen antaa määräaikaista sektorikohtaista tukea myös Suomessa. Elintarviketeollisuuden siirtymäaika EU-jäsenyyteen sopeutumiseen päättyy vuonna 1999. Vuodesta 2000 alkaen toimialalle myönnetään EU-osarahoitteista investointitukea yleisten yritystukikriteerien nojalla. Tuen kansallinen osuus budjetoidaan momentille 32.30.62. Myös telakkateollisuuden tukiohjelma on ajallisesti rajoitettu ja siitä pyritään pääsemään kokonaan eroon.

Rakennepolitiikka -luvun määrärahat jakautuvat seuraavasti (1 000 mk):

		v. 1998 tilinpäätös	v. 1999 talousarvio	v. 2000 esitys
42.	Avustus telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaamiseksi (siirtomääräraha 3 v)	265 000	162 000	75 000
(43.)	Tuki elintarviketeollisuuden investointeihin ja tuotantorakenteen sopeuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)	47 000	35 000	-
(44.)	Korkotuki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (arviomääräraha)	45	5	-
	Yhteensä	312 045	197 005	75 000

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen kauppa- ja teollisuusministeriö on alustavasti asettanut rakennepolitiikan tulosalueelle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Suotuisa yritystoiminnan rakennemuutos jatkuu ja suomalaisten yritysten kilpailukyky paranee.

— Palvelualojen yritysten kehittymisedellytykset ovat samalla tasolla kuin muidenkin yritysten.

— Telakkateollisuus on kansainvälisesti kilpailukykyinen ilman tukia.

42. Avustus telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaamiseksi (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 75 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kauppa- ja teollisuusministeriön vahvistamien perusteiden mukaan avustusten maksamiseen suomalaisille telakkayhtiöille uusien aluksien rakentamiseen ja alusten peruskorjauksiin liittyvien sopimusten johdosta. Määrärahaa käytetään vuosina 1997-1999 myönnettyjen tukien maksamiseen.

Selvitysosa: Vuosina 1996-1997 avustuksia sai myöntää alusten rakentamis- ja peruskorjauksiin siten, että sopimusten yhteenlaskettu arvo sai olla enintään 8 000 000 000 mk. Vuosien 1998 ja 1999 vastaava yhteenlaskettu summa oli 5 000 000 000 mk. Avustuksia voitiin myöntää vuonna 1999 enintään 2 400 000 000 markan arvoisiin alusten rakentamis- ja peruskorjauksiin. Avustusta on voitu myöntää enintään Euroopan unionin komission päättämän prosenttimäärän aluksen sopimushinnasta.

EU:n piirissä telakkateollisuudelle myönnettäviä tukia on säännellyt 7. laivanrakennusdirektiivi ja vuoden 1999 alusta neuvoston laivanrakennustukiasetus. Direktiivi on mahdollistanut vuosittain hyväksyttyyn enimmäismäärään rajoittuvan suoran tuotantotuen antamisen jäsenmaiden telakkateollisuudelle. Suomen telakkateollisuuden kilpailuedellytysten turvaamiseksi suhteessa EU-kilpailijoihin päätettiin EU-tukijärjestelmän käytön jatkamisesta Suomessa. EU:n laivanrakennusdirektiivin voimassaoloaika päättyy 31.12.2000.

Myöntämisvaltuuden käyttöön on arvioitu käytettävän vuosina 1996-2000 yhteensä 812 000 000 mk. Tuen maksaminen on jaksotettu aluksen valmistusvaiheen mukaan.

Vuosien 1998 ja 1999 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 2000 75 000 000 mk ja vuonna 2001 50 000 000 mk.

2000 määräraha	75 000 000
1999 määräraha	162 000 000
1998 tilinpäätös	265 000 000

(43.) Tuki elintarviketeollisuuden investointeihin ja tuotantorakenteen sopeuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta.

Siirtymäkauden tukea ensi asteen elintarviketeollisuuden EU-jäsenyyteen sopeutumisen edellyttämiin investointeihin myönnetään vuoden 1999 loppuun asti. Vuodesta 2000 alkaen toimialalle myönnetään EU-osarahoitteista investointitukea yleisten yritystukikriteereiden nojalla. Tuen kansallinen osuus on siirretty momentille 32.30.62.

1999 määräraha	35 000 000
1998 tilinpäätös	47 000 000

(44.) Korkotuki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan investointeihin (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1999 määräraha	5 000
1998 tilinpäätös	45 453

Pääluokka 33
SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärä arvioidaan vuonna 2000 olevan 3 400 henkilötyövuotta. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tehtävänä on turvata väestön terveellinen elinympäristö, hyvä terveys ja toimintakyky sekä riittävä toimeentulo ja sosiaalinen turvallisuus eri elämäntilanteissa.

Valtion talousarvion kautta rahoitetaan kaikista sosiaalimenoista noin kolmannes. Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan osuus on noin 23 %. Pääluokan suurimmat menoerät ovat siirtomenot kotitalouksille, kunnille ja kuntayhtymille.

Valtiontalouden rahoitusaseman vakiintuminen, kohentunut työllisyys, sosiaaliturvaa koskeneet säästöt sekä rakenteelliset uudistukset ovat keventäneet sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan menopaineita ja helpottaneet sosiaaliturvan rahoitusta. Sosiaalimenojen bruttokansantuoteosuus on painunut EU-maiden keskitasolle. Vuonna 2000 osuuden arvioidaan olevan alle 27 %. Toimintaympäristön haasteet liittyvät pitkäaikaistyöttömyyteen, talouskehitykseen, väestön ikääntymiseen sekä sosiaaliturvan kestävään rahoitukseen. Suuret ikäluokat lähestyvät eläkkeelle hakeutumisen kannalta ratkaisevia vuosia. Työssä jaksaminen, työuran jatkaminen sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpito korostuvat lähivuosina. Euroopan unioni on yhä vahvemmin sosiaaliturvan toimintaympäristönä.

Sosiaali- ja terveyspoliittisena lähtökohtana on pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan säilyttäminen. Sosiaaliturva tukee osaltaan ihmisten mahdollisuuksia oman elämänsä hallintaan sekä aktiivista osallistumista. Tavoitteena on edistää toimia, joilla ehkäistään ja vähennetään syrjäytymistä sekä huono-osaisuuden kasautumista. Sosiaali- ja terveyspalvelujen laatu ja saatavuus turvataan koko maassa.

Sosiaali- ja terveysministeriön toiminnan taustana ovat aikaisempien vuosien strategiset linjaukset sekä hallitusohjelman sosiaali- ja terveyspoliittiset painotukset. Työn ensisijaisuus on sosiaaliturvan kannalta keskeinen kysymys. Sosiaaliturvaetuuksien, verotuksen ja palvelumaksujen uudistamista jatketaan siten, että työn vastaanottaminen on aina taloudellisesti kannattavaa. Sosiaalivakuutusmaksujen ja -etuuksien yhteyttä parannetaan. Sosiaaliturvan rahoitusasema paranee, mikäli työllistymisaste kasvaa ja keskimääräinen työmarkkinoilta poistumisikä nousee selvästi. Väestön terveyden edistäminen otetaan yhdeksi julkista päätöksentekoa ja toimintaa ohjaavaksi tekijäksi. Kunnallisten sosiaali- ja terveyspalvelujen on oltava kaikkien saatavilla ja ne kustannetaan edelleen pääosin verovaroin. Tehokkaita ja toimivia palvelujen hoitoketjuja, tarkoituksenmukaista hoidon porrastusta sekä uuden teknologian hyväksikäyttöä korostetaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudella, vuosia 2000-2003 koskevalla, tavoite- ja toimintaohjelmalla määritellään sosiaali- ja terveydenhuollon lähivuosien painotukset.

Perustehtäviensä lisäksi sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala on asettanut vuoden 2000 toiminnalle seuraavat strategiset yleistavoitteet:

— Sosiaaliturvan kannustavuus ja rahoitus.
— Työssä jaksaminen ja työuran jatkaminen.

— Syrjäytymisen ehkäisy ja katkaisu.
— Terveelliset elintavat, toimintakyky ja hyvä elinympäristö.
— Sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaaminen ja hoitokäytäntöjen tehostaminen.
— Tasa-arvon vahvistaminen.
— Ohjauksen ja valvonnan tehostaminen.

Näiden tavoitteiden edellyttämät konkreettiset toimenpiteet sisältyvät pääluokan luku- ja momenttiperusteluihin. Hallinnonalan virastojen ja laitosten kanssa laadittavissa tulossopimuksissa sovitaan strategisten tavoitteiden toteuttamista koskevista laitosten vastuista.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1998-2000

	v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk	Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
01. Sosiaali- ja terveysministeriö	223 067	260 700	230 600	- 30 100	- 12
02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus	103 890	109 100	112 000	+ 2 900	+ 3
03. Työttömyysturvalautakunta	8 849	9 900	8 944	- 956	- 10
04. Tarkastuslautakunta	8 401	8 355	8 118	- 237	- 3
05. Vakuutusvalvontavirasto	—	100	—	- 100	- 100
06. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus	10 288	11 400	19 000	+ 7 600	+ 67
07. Työterveyslaitos	177 500	183 500	197 000	+ 13 500	+ 7
08. Kansanterveyslaitos	168 798	176 878	179 350	+ 2 472	+ 1
09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuote-valvontakeskus	19 079	21 290	23 000	+ 1 710	+ 8
10. Säteilyturvakeskus	83 198	87 400	53 000	- 34 400	- 39
11. Lääkelaitos	7 886	8 300	8 296	- 4	- 0
12. Valtion koulukodit	4 053	3 497	3 897	+ 400	+ 11
13. Työsuojelun piirihallinto	107 517	111 680	113 433	+ 1 753	+ 2
14. Valtion mielisairaalat	8 220	11 020	2 420	- 8 600	- 78
15. Perhekustannusten tasaus	8 361 141	8 327 000	8 269 400	- 57 600	- 1
16. Yleinen perhe-eläke	245 642	248 500	248 000	- 500	- 0
17. Työttömyysturva	4 074 162	3 768 000	3 465 000	- 303 000	- 8
18. Sairausvakuutus	1 086 493	2 455 000	2 000 000	- 455 000	- 19
19. Eläkevakuutus	8 825 315	8 411 000	8 353 500	- 57 500	- 1
20. Tapaturmavakuutus	75 003	79 000	75 000	- 4 000	- 5
21. Rintamaveteraanieläkkeet	826 197	778 100	720 000	- 58 100	- 7
22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot	1 771 841	1 727 900	1 667 300	- 60 600	- 4
23. Muu sodista kärsineiden turva	21 919	21 000	20 500	- 500	- 2
28. Muu toimeentuloturva	58 100	63 700	63 000	- 700	- 1
32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	14 029 700	13 787 700	14 226 000	+ 438 300	+ 3
53. Terveyskasvatus ja -valvonta	40 749	47 950	47 950	—	—
57. Lomatoiminta	915 933	882 100	947 000	+ 64 900	+ 7
92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö	1 735 000	1 912 500	1 930 000	+ 17 500	+ 1
Yhteensä	**42 997 942**	**43 512 570**	**42 991 708**	**- 520 862**	**- 1**

01. Sosiaali- ja terveysministeriö

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö keskittyy pääluokkaperustelujen selvitysosassa asetettujen hallinnonalan strategisten tavoitteiden konkretisointiin. Vuonna 2000 kiinnitetään huomiota seuraaviin kysymyksiin:

— Sosiaaliturvan aktivointia ja kannustavuutta selvittävien työryhmien esitysten toteuttaminen.

— Kansallisen Ikäohjelman toteutuksen jatkaminen.

— Työssä jaksamisen ja jatkamisen tutkimusohjelman käynnistäminen.

— Työsuojelustrategian sisältämien toimintalinjausten toteuttaminen, painottaen erityisesti ikääntyvän työvoiman työkyvyn ylläpitoa.

— Syrjäytymiskehityksen estämistä koskevan hallinnonalojen välisen yhteistyön vahvistaminen.

— Kansallisen huumausainestrategian toimenpiteiden toteutus.

— Terveys 2000-tutkimushankkeen käynnistäminen.

— Terveydenhuollon kehittämisprojektin toimenpiteet.

— Sosiaalihuollon alueellisten palvelujen ja osaamisen kehittäminen.

— Vanhusten palvelujen kehittäminen.

— Sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiikkaa ja maksukattojärjestelmää koskeva selvitystyö.

— Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelman toteuttaminen.

— Tietotekniikan ja telematiikan hyväksikäyttö kehitettäessä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintoja ja palveluja.

— Tasa-arvon läpäisyperiaatteen toteutuksen käynnistäminen eri sektoreilla.

— Tasa-arvolain vaikutusten arviointitutkimuksen loppuunsaattaminen.

— Sosiaali- ja terveysministeriön ohjausotteen vahvistaminen toteuttamalla sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelmaa vuosille 2000–2003.

— Hallinnonalan tulosohjauksen ja konserniyhteistyön kehittäminen siten, että koko hallinnonalan asiantuntemusta käytetään tehokkaasti hyväksi päätöksenteon valmistelussa.

— Hallinnonalan laatustrategian käynnistäminen.

Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvio perustuu maksullisen toiminnan osalta nettobudjetointiin. Toimintamenomomentille tuloutettavat tulot ovat vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain (479/1944) tarkoittamia tuloja työttömyyskassoilta, valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla annetun lääkkeiden hintalautakunnan maksullisista suoritteista annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaisia tuloja, työsuojeluhallinnon maksullisia suoritteita koskevan sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen (385/1998) mukaisia tuloja sekä raha-automaattiasetuksen (676/1967) 34 §:n mukaisia korvauksia.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 173 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös kansallisen veteraanipäivän pääjuhlan järjestämiseen sekä lääkinnällisen pelastustoimen ja poikkeusolojen valmiudesta sekä näihin liittyvien laitteiden ja kalusteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 1 500 000 mk työterveydenhuollon koulutuksesta ja työterveyshenkilöstön kehittämiseen liittyvien hankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 171 000 mk yhden henkilötyövuoden menojen siirtona momentilta 31.24.21 ja 375 000 mk henkilöstöruokaloiden tilakustannuksina.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 290 000 mk siirtona momentille 33.08.21, 943 000 mk siirtona momentille 33.13.21 ja 204 000 mk siirtona momentille 34.01.21 sekä vuoden 1999 talousarvioon kertaluontoisena menona sisältynyt 19 500 000 markan määräraha.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	180 762 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	7 257 000
Muut toimintamenot	173 505 000
Bruttotulot	7 162 000
Maksullisen toiminnan tulot	7 162 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	6 162 000
— muut suoritteet	1 000 000
Nettomenot	173 600 000

2000 määräraha	173 600 000
1999 määräraha	193 000 000
1998 tilinpäätös	197 467 003

62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus sosiaali- ja terveysministeriön osalta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Vuonna 2000 saa tehdä uusia myöntämispäätöksiä yhteensä 20 500 000 markalla.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan unionin aluekehitys- ja sosiaalirahastoista osarahoitettavien tavoiteohjelmien, yhteisöaloiteohjelmien ja pilottihankkeiden sekä teknisen avun kansallisen rahoitusosuuden maksamiseen valtion osalta.

Määrärahaa saa käyttää myös edellä mainittujen ohjelmien toteuttamiseen liittyvien kulutusmenojen sekä tarvittavan enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaus-, matka- yms. menojen maksamiseen.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Edellä mainitusta myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 5 milj. mk vuonna 2000, 11 milj. mk vuonna 2001 ja 4,5 milj. mk vuonna 2002.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla EU:n tavoiteohjelmien, yhteisöaloitteiden ja pilottihankkeiden valtion rahoitusosuuteen varatun myöntämisvaltuuden arvioidaan jakautuvan ohjelmittain seuraavasti:

	Tav. 1	Tav. 2	Tav. 3	Yht.aloite	Yhteensä
	Mmk	Mmk	Mmk	Mmk	Mmk
EAKR	5,0	1,5	-	-	6,5
ESR	-	-	10,0	4,0	14,0
Yhteensä	5,0	1,5	10,0	4,0	20,5

Sosiaali- ja terveysministeriö päättää vastinrahoituksen käytöstä ministeriön hallinnonalan sisällä EU-ohjelmien rahoituskehysten mukaisesti.

Määräraha on siirtoa momentilta 33.01.63.

2000 määräraha	5 000 000

63. (33.01.61) Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 26 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysministeriön strategista päätöksentekoa tukevien kehittämis- ja kokeiluhankkeiden rahoittamiseen, niihin liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä sekä eri hallinnonalojen yhteishankkeista aiheutuvien toimintamenojen ja rahoitusavustusten maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien puite- ja aihealueittaisten ohjelmien mukaisten hankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 20 500 000 mk, josta 5 000 000 mk on siirtoa momentille 33.01.62.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää muun muassa seuraavien hankkeiden toteuttamiseen:

Käynnissä olevien hankkeiden jatkaminen ja tehostaminen

— Kansallinen Ikäohjelma (IKOMI)

— Hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan sisältyvä naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisyhanke ja prostituution ehkäisyprojekti

— Terveydenhuolto 2000-luvulle hanke

— Sosiaalipoliittisten lähiöhankkeiden toimeenpano

— Sosiaalisen luototuksen kokeilu

— Hyvinvointiklusteritoiminta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tietoteknologian hyödyntämisstrategian toteuttaminen

EU:n aihealueittaiset ohjelmat

— DAPHNE-ohjelman kansallinen rahoitusosuus

— EU:n IV tasa-arvo-ohjelman hankkeet

Uusien hankkeiden käynnistäminen

— Sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelman toteuttaminen

— Verkostoituvat erityispalvelut -hanke

— Työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelmat.

2000 määräraha	26 500 000
1999 määräraha	42 700 000
1999 lisämääräraha	1 455 000

67. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

2000 määräraha	25 500 000
1999 määräraha	25 000 000
1998 tilinpäätös	25 599 998

02. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (Stakes) tuottaa tietoa ja osaamista hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi sekä laadukkaiden ja tuloksellisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi koko väestölle yhtäläisin perustein asiakas- ja käyttäjälähtöisyyttä korostaen.

Vuonna 2000 Stakesin toimintaan vaikuttavat hallituksen sosiaali- ja terveyspoliittiset linjaukset sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tavoite- ja toimintaohjelma, jota palvelemaan suunnataan Stakesin tutkimus- ja kehittämishankkeita sekä tietotuotantoa. Toimintaa kehitetään vuonna 1999 valmistuneen Stakesin kansainvälisen arvioinnin ehdotusten mukaisesti. Toimintaa kohdennetaan palvelemaan kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveysalan kehittämis- ja tietotarpeita. Stakesin Ulkomaanavun yksikkö antaa sosiaali-, terveys- ja väestöalan kehitysyhteistyöhön ja muuhun ulkomaanapuun liittyviä asiantuntijapalveluja sekä toteuttaa alan hankkeita. Kansainvälisen toiminnan volyymiin vaikuttaa erityisesti se, miten Stakes menestyy kilpailussa EU:n rahoittamista kehittämishankkeista Itä- ja Keski-Euroopassa. Hallinnollisesti itsenäinen Alkoholitutkimussäätiö edistää ja tukee alkoholi- ja muuta päihdetutkimusta jakamalla apurahoja ja tekemällä tai teettämällä tutkimusta sekä harjoittamalla tutkimukseen liittyvää julkaisutoimintaa.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Stakesille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

— Stakes arvioi hyvinvointipolitiikan muutoksia kiinnittäen erityistä huomiota eriarvoisuuden, syrjäytymisen ja köyhyyden kehitykseen.

— Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjelmassa kehitetään ehkäisevän sosiaali- ja terveyspolitiikan paikallisia ja alueellisia strategioita ja menetelmiä yhteistyössä kuntien, alueellisten toimijoiden sekä muiden hallinnonalojen kanssa.

— Aktiiviohjelma koordinoi hankkeita, jotka tähtäävät syrjäytymisen ehkäisyyn sekä pitkäaikaisasiakkaiden aktivointiin työ- ja toimintaedellytyksiä vahvistamalla. Ohjelma toteutetaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön sekä työministeriön kanssa.

— Sosiaali- ja terveyspalvelujen vaikuttavuutta ja hoidon jatkuvuutta edistetään tavoitteena saumattomat palveluketjut. Tähän liittyen kehitetään asumisratkaisuja sekä niitä tukevia monimuotoisia avopalveluja ja apuvälineitä, erityisesti vanhustenhuollossa ja mielenterveystyössä.

— Stakes osallistuu sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen toteutumisen seuraamiseksi tarvittavien kriteerien ja laatumittareiden kehittämiseen.

— Stakes toteuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeita yhdessä kuntien ja alueellisten toimijoiden kanssa.

— Stakes tuottaa tietoa alkoholioloista. Huumeiden ja muiden päihteiden käytön muutoksia seurataan tutkimuksen ja tilastojen avulla ja osallistutaan tarvittavien palvelujen kehittämiseen.

— Stakes toimii yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja opetusviranomaisten kanssa varhaiskasvatuksen kehittämiseksi sekä sosiaali- ja terveysalan koulutuksen ja työelämän yhteensovittamiseksi.

— Tilastoihin ja rekistereihin perustuvaa tiedonvälitystä ja tiedon hyödyntämismahdollisuuksia sosiaali- ja terveydenhuollossa kehitetään tuottamalla uusia indikaattoreita sekä uusimalla tiedonsiirtoteknologiaa yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

— Sosiaali- ja terveydenhuollon menetelmien arviointitutkimusta ja siihen liittyvää tiedottamista tehostetaan.

— Stakes, erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tietoteknologian osaamiskeskus, osallistuu hallinnonalan tietoteknologiastrategian toteuttamiseen.

— Stakes tekee sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta alan lainsäädännön kehittämiseen liittyviä selvityksiä.

Stakes avustaa sosiaali- ja terveysministeriötä muun muassa suun terveydenhuoltoon, apuvälineisiin ja kansainväliseen yhteistoimintaan liittyvissä asioissa. Stakes toimii sosiaali- ja terveysministeriön valtuuttamana sosiaali- ja terveyspalvelujen laadun kehittämisessä sekä huumausainetiedon välittämisessä.

Tutkimus- ja kehittämistyön sekä tietovarantojen pohjalta tuotetaan maksullisena palveluna koulutusta, konsultointia ja tietotuotteita.

Maksullisen toiminnan kehitystä kuvaa tunnuslukutaulukko. Vuoden 2000 laskelmaan sisältyy 2 700 000 mk Stakesin Ulkomaanavun yksikön lähialueyhteistyöprojektien kustannuksia, jotka katetaan ulkoasiainministeriön hallinnonalan jakamattomien momenttien käyttöoikeudella. Lisäksi laskelman tuottoihin ja kustannuksiin sisältyy 1 300 000 mk muuta Ulkomaanavun yksikön toimintaan liittyvää ulkopuolista rahoitusta. Laskelma sisältää julkisoikeudelliset ja liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet.

	1998 TP	1999 Arvio	2000 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	32 343	20 163	19 297
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	36 866	22 963	22 588
Käyttöjäämä tmk	-4 523	-2 800	-3 291
Käyttöjäämä % tuloista	-14	-14	-17
Osuus yhteiskustannuksista tmk	2 841	1 863	1 987
Kokonaiskustannukset tmk	39 707	24 826	24 575
Alijäämä tmk	-7 364	-4 663	-5 278
Alijäämä % tuloista	-23	-23	-27
Tulot % kokonaiskustannuksista	81	81	79

Maksullisen toiminnan tulot kattavat 85 % maksullisen palvelutoiminnan erilliskustannuksista.

Vuosien 1999 ja 2000 tulojen ja erilliskustannusten määrä laskee, koska Ulkomaanavun yksikössä on päättynyt vuonna 1998 useita suuria hankkeita.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 112 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös jäsenmaksujen maksamiseen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tilastotietokannan käytöstä ja Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen ulkopuolella toimeksiannosta tai yhteishankkeena toteutettavasta tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä Alkoholitutkimussäätiölle suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen ja Alkoholitutkimussäätiön toiminnasta Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukselle aiheutuvien menojen maksamiseen sekä täydennyskoulutuksen avustuksen ja ulkomailla toteutettavien projektien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta on varattu 3 225 000 mk Alkoholitutkimussäätiölle suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon toimitilojen vuokrasopimuksen tarkistamisen kustannukset.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	137 837 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	18 497 000
Yhteisrahoitteisen toiminnan erillismenot	7 040 000
Muut toimintamenot	112 300 000
Bruttotulot	25 837 000
Maksullisen toiminnan tulot	17 997 000
Yhteisrahoitteisen toiminnan tulot	7 040 000
Muut tulot	800 000
Nettomenot	112 000 000
2000 määräraha	112 000 000
1999 määräraha	109 100 000
1998 tilinpäätös	103 890 397

03. Työttömyysturvalautakunta

Selvitysosa: Työttömyysturvalautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea, työttömyyskassan jäsenyyttä, työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen opintososiaalisia etuuksia, vuorottelukorvausta ja työttömän omaehtoisen koulutuksen tukea koskevissa asioissa sekä eräissä palkkaturva-asioissa. Lisäksi se on ainoa muutoksenhakuaste koulutus- ja erorahalain mukaisissa asioissa.

Vuonna 1998 vireille tuli 9 969 asiaa. Vireille tulevien asioiden määrän arvioidaan vuonna 2000 olevan noin 9 500 asiaa. Hallintokäyttölain soveltaminen työttömyysturvalautakunnassa tulee lisäämään erilaisten välitoimenpiteiden määrää ennen valitusasian ratkaisua. Suurimmaksi osaksi nämä välitoimenpiteet tullevat olemaan kirjallisia eli erilaisia lisäselvityksiä ja kuulemisia.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut työttömyysturvalautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Työttömyysturvalautakunnassa ratkaistujen valitusten käsittelyaika vuonna 1998 oli keskimäärin noin kuusi kuukautta. Lautakunnan tavoitteena on saada käsittelyaika valittajien oikeusturvan kannalta kohtuulliselle tasolle eli noin viiteen kuukauteen vuonna 2000. Käytettävissä olevilla resursseilla pystytään ratkaisemaan vuonna 2000 noin 10 000 asiaa eli noin 500 asiaa enemmän kuin uusia asioita arvioidaan tulevan vireille.

Päätöstä kohden laskettu kustannus oli 811 mk vuonna 1998. Vuonna 1998 tuottavuus oli 325 asiaa / henkilötyövuosi ja vuonna 2000 tuottavuuden arvioidaan olevan 303 asiaa / henkilötyövuosi.

Tavoitteena on saada ratkaisujen laatu sellaiselle tasolle, että työttömyysturvalautakunnan tekemien valitusratkaisujen muutosaste vakuutusoikeudessa pysyy vuoden 1998 tasossa eli noin 14 prosentissa.

Työttömyysturvalautakunnan suoritteet eli valitusten johdosta annetut päätökset ovat maksuttomia.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2000 määräraha	8 944 000
Momentille myönnetään 8 944 000 mk.	1999 määräraha	9 900 000
	1998 tilinpäätös	8 849 000

04. Tarkastuslautakunta

Selvitysosa: Tarkastuslautakunta on sosiaalivakuutuksen erikoistuomioistuimeen rinnastettava lautakuntatyyppinen muutoksenhakuelin, joka toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena kansaneläkeasioissa ja Kansaneläkelaitoksen käsittelemissä kuntoutusasioissa ja yleistä asumistukea koskevissa asioissa sekä ylimpänä muutoksenhakuasteena sairausvakuutusasioissa ja eläkkeensaajien asumistukea, lapsilisiä lasten kotihoidon tukea ja yksityisen hoidon tukea, sotilasavustusta ja äitiysavustusta koskevissa asioissa.

Vuonna 1998 tarkastuslautakuntaan saapui 10 981 valitusta. Valituksista 7 063 koski Kansaneläkelaitoksen ratkaisemia eläkeasioita, kuntoutusasioita tuli 540, sairausvakuutusasioita 963 ja yleistä asumistukea koskevia asioita 2 138. Vuonna 2000 arvioidaan valitusten määrän pysyvän samalla tasolla. Valitusten määrä on viime vuosina jonkin verran laskenut. Normaalityömäärällä pystytään ratkaisemaan noin 12 000 valitusta. Vuonna 1998 käsiteltiin 12 754 valitusta, joten käsittelemättömien valitusten määrä on selvästi laskenut.

Valitusten keskimääräinen käsittelyaika on vuonna 1998 ollut kuusi kuukautta viisi päivää. Tavoitteena on, että keskimääräinen valitusaika alenee alle kuuden kuukauden. Erityistä huomiota kiinnitetään keskiarvoa pitempien käsittelyaikojen lyhentämiseen. Pitemmällä tähtäimellä tavoitteena on lyhentää käsittelyaika 4–5 kuukaudeksi.

Tavoitteena on myös säilyttää ratkaisujen tekninen laatu entisellä tasolla siten, että lautakunnan ratkaisujen muutosaste vakuutusoikeudessa säilyy ennallaan eli noin 18 prosentissa. Tavoitteena

on myös kehittää tarkastuslautakunnan päätösten perusteluja siten, että myös lääketieteellisiä seikkoja sisältävissä ratkaisuissa pyritään entistä enemmän yksilöllisiin perusteluihin.

Päätöstä kohti laskettu kustannus oli vuonna 1998 664 mk ja vuonna 1999 sen on laskettu olevan 696 mk ja arvion mukaan 710 mk vuonna 2000. Yksikkökustannukset ovat viime vuosina pysyneet melko samalla tasolla.

Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv) oli vuonna 1998 472. Tuottavuuden arvioidaan vuosina 1999 ja 2000 pysyvän samalla tasolla.

Tarkastuslautakunnan kaikki suoritteet ovat maksuttomia.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2000 määräraha	8 118 000
Momentille myönnetään 8 118 000 mk.	1999 määräraha	8 355 000
	1998 tilinpäätös	8 401 000

05. Vakuutusvalvontavirasto

Selvitysosa: Vakuutusvalvontaviraston tehtävänä on vakuutus- ja eläkelaitosten sekä vakuutuksenvälittäjien valvonta ja tarkastus.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Vakuutusvalvontavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Vakuutusvalvonta

Vakuutusyhtiöiden, vakuutusyhdistysten, vakuutuskassojen, eläkesäätiöiden ja muiden vakuutus- ja eläkelaitosten sekä vakuutuksenvälittäjien valvonnan ja tarkastuksen tavoitteena on vakuutettujen etujen turvaaminen ja vakuutustoiminnan terveen kehityksen varmistaminen. Vakuutus- ja eläkelaitosten valvonnan keskeisen osan muodostaa laitosten vakavaraisuuden valvonta. Valvontaa suoritetaan Suomen lainsäädännön ja Euroopan unionin vakuutusdirektiivien edellyttämällä tavalla.

Ensimmäisen täyden toimintavuoden keskeisenä tavoitteena on viraston toiminnan vakiinnuttaminen ja edellytysten luominen tehokkaalle ja toimivalle vakuutusvalvonnalle. Painopistealueina ovat yleisen vakavaraisuusvalvonnan lisäksi finanssikonglomeraattien valvonnan ja sijoitustoiminnan valvonnan kehittäminen sekä toimivan yhteistyön varmistaminen Rahoitustarkastuksen kanssa. Erityistä huomiota kiinnitetään seuranta-, raportointi- ja analysointimenetelmien kehittämiseen sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja Vakuutusvalvontaviraston välisten yhteistyömuotojen vakiinnuttamiseen.

Virasto osallistuu tiiviisti EU:n piirissä ja muutoinkin vakuutus- ja rahoitusvalvontaviranomaisten kansainväliseen yhteistoimintaan. Toimintavuoden tavoitteena on kehittää ja vakiinnuttaa toimivat kansainväliset yhteistyösuhteet ja osallistua aktiivisesti EU-valmisteluun.

Hallinto- ja tukipalvelut

Hallinto- ja tukipalveluja kehitetään edistämään viraston toiminnan tehokkuutta ja taloudellisuutta. Tietohallinnossa keskeistä on niiden tietojärjestelmien kehittäminen, jotka tukevat operatiivista vakuutusvalvontaa ja valvonnan tulosten analysointia.

Vakuutusvalvontaviraston talousarvio perustuu nettobudjetointiin.

Maksullista toimintaa kuvaava tunnuslukutaulukko:

	2000 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	21 700
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	21 200
Käyttöjäämä tmk	500
— % tuloista	2
Investointimenot tmk	500
Tulot % erilliskustannuksista	102
— Tulot % erilliskustannusten ja investointimenojen yhteissummasta	100

(21.) Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) budjetoitu momentille 12.33.05.

Selvitysosa: Momentti on poistettu talousarviosta ja sen bruttomenot ja -tulot on 1999 määräraha 100 000

06. Terveydenhuollon oikeusturvakeskus

Selvitysosa: Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tehtävänä on valvomalla terveydenhuollon ammattihenkilöitä osaltaan huolehtia kansalaisille annettavien terveyspalvelujen asianmukaisuudesta. Lisäksi Terveydenhuollon oikeusturvakeskus huolehtii kuolemansyynselvittämistä sekä oikeuspsykiatriaa, raskaudenkeskeyttämistä ja steriloimista koskevassa tai muussa lainsäädännössä sille säädetyistä tai määrätyistä tehtävistä sekä muista terveydenhuoltoon liittyvistä tehtävistä, jotka asianomainen ministeriö sille määrää.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen käsiteltäväksi saapui vuonna 1998 yhteensä 18 400 asiaa, joista 7 100 koski terveydenhuollon ammattihenkilöiden laillistamista ja 7 700 rekisteröintiä. Käsiteltävien asioiden määrä oli noin yhden prosentin pienempi kuin edellisenä vuonna. Vuonna 1999 Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen suoritteiden kysynnän määrässä ei arvioida tapahtuvan merkittäviä muutoksia. Toisaalta kuitenkin työvoiman liikkuvuudesta aiheutuva kansainvälistyminen ja toisaalta valvontatapausten ja kantelujen monimutkaistuminen vaativat suurempaa työmäärää ratkaistavaa asiaa kohden.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Terveysviranomaisten näkökulman esille tuomiseksi koulutuksen kehittämisessä Terveydenhuollon oikeusturvakeskus seuraa terveydenhuollon ammattihenkilöiden koulutusta sekä kehittää yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja opetusviranomaisten kanssa vuorovaikutusta lääketieteellisiin tiedekuntiin, terveysalan opetusta antaviin ammattikorkeakouluihin ja oppilaitoksiin.

Terveydenhuollon ammattihenkilöiden keskusrekisterin toiminta muutetaan ja sisältö uudistetaan vastaamaan nykyistä paremmin valvonnan tarpeita.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus osallistuu potilasasiakirjoja koskevien määräysten uudistamisen jatkovalmisteluun ja mahdolliseen määräysten toimivuuden seurantaan.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskus osallistuu osaltaan sosiaali- ja terveysministeriön asettaman työryhmän ehdotusten pohjalta transseksuaalien hoitoa ja oikeudellista asemaa koskevaan jatkovalmisteluun.

Terveydenhuollon oikeusturvakeskukselle saapuvien lupa- ja valvonta-asioiden käsittelyajat pidetään keskimäärin seuraavalla tasolla:

Luvat
— Suomessa tutkinnon suorittaneiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden laillistaminen 1–3 päivää
— raskauden keskeyttämistä koskevat hakemukset 1–5 päivää
— muut lupa-asiat 1–90 päivää
— mielentilaa koskevat lausuntoasiat 3–4 kuukautta.
Valvonta
— kanteluasiat 6–12 kuukautta
— muut valvonta-asiat ja kuolemansyyn selvittämisasiat 6–24 kuukautta.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 11 600 000 mk.
Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen toimialan laajentuminen lääketieteellistä hedelmöityshoitoa koskevissa lupa-asioissa.
Maksullisen toiminnan tulot on budjetoitu momentille 12.33.06.

2000 määräraha	11 600 000
1999 määräraha	11 400 000
1998 tilinpäätös	10 288 000

26. Mielentilatutkimustoiminnan menot (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 7 400 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää mielenterveyslain (1116/1990) 32 §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen valtion mielisairaaloille ja vankeinhoitolaitoksen alaisille sairaaloille. Määrärahaa saa käyttää myös Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tilaamista mielentilalausunnoista maksettavien korvausten maksamiseen.
Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden ja vankeinhoitolaitoksen alaisten sairaaloiden tekemät mielentilatutkimukset muutetaan maksulliseksi toiminnaksi. Momentin määrärahasta 7 000 000 mk on siirtoa momentilta 33.14.21 ja 400 000 mk momentilta 25.50.21.
Terveydenhuollon oikeusturvakeskuksen tilaamat mielentilalausunnot on aikaisemmin maksettu momentilta 33.32.34.

2000 määräraha	7 400 000

07. Työterveyslaitos

Selvitysosa: Työterveyslaitos on itsenäinen, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimiva julkisoikeudellinen yhteisö. Työterveyslaitos osallistuu maamme työikäisen väestön työterveyden, työturvallisuuden ja työolojen kehittämiseen ja pyrkii edistämään työkykyä ja työelämän laatua sekä ehkäisemään työkyvyttömyyttä. Tässä tarkoituksessa laitos tuottaa, kokoaa ja välittää tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa tietoa työn ja terveyden välisestä vuorovaikutuksesta sekä edistää tämän tiedon hyväksikäyttöä. Työterveyslaitos toteuttaa osaltaan sosiaali- ja terveysministeriön strategioita sekä hallinnonalan tutkimus- ja kehittämispoliittista ohjelmaa. Työterveyslaitos toteuttaa soveltuvin osin myös työministeriön ja opetusministeriön strategioita.
Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Työterveyslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:
Työntekijän terveys
Tulosalueella haasteena on turvata työssäkäyvän väestön, osin myös koko työikäisen väestön työ- ja toimintakyky työelämän muuttuessa. Erityinen huomio suunnataan ikääntyviin työntekijöihin ja nuoriin. Pyrkimys on pidentää aktiivista työelämänkaarta ja samalla luoda edellytyksiä

myös terveelle ja toimintakykyiselle vanhuudelle. Työkykyä ylläpitävän toiminnan menetelmiä kehitetään ja niiden vaikuttavuutta arvioidaan. Kansallisen Ikäohjelman toteuttamiseksi annetaan ministeriöille asiantuntija-apua. Työterveyden ja työolojen tilasta ja kehityksestä julkaistaan katsaus. Terveydenhoito- ja sosiaaliturva-alan henkilöstön työoloja ja työssä jaksamista selvitetään laajalla tutkimuksella. Työterveyshuollon vaikuttavuutta kehitetään: Erityisiä painopisteitä ovat pientyöpaikkojen työterveyshuollon turvaaminen, rakennusalan työterveyshuollon kehittäminen yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön sekä työmarkkinaosapuolten kanssa, terveyskeskuksissa toteutetun työterveyshuollon tukeminen sekä työterveyshuollon henkilöstön koulutuksen kehittäminen. Maatalousyrittäjien työterveyshuoltoa kehittää laitoksen yhteyteen perustettu Maatalousyrittäjien työterveyshuollon keskusyksikkö.

Työympäristö

Tulosalueella kehitetään menetelmiä työympäristön kemiallisten, fysikaalisten ja biologisten vaarojen sekä työtapaturmanvaarojen tunnistamiseksi, arvioimiseksi ja torjumiseksi. Työpaikkojen turvallisuuden arviointimenetelmiä laaditaan. Menetelmiä fyysisesti raskaiden töiden, toistotöiden ja staattisesti kuormittavien töiden terveyshaittojen ehkäisemiseksi kehitetään. Rakennusten home- ja muita sisäilmasto-ongelmia selvitetään sekä ehkäisy- ja korjausmenetelmiä kehitetään. Tietointensiivisen työn aiheuttamaa aistien ja aivon kuormittumista tutkitaan. Työympäristötalouden merkitystä ohjauskeinona tutkitaan. Euroopan unionin työympäristödirektiivien toimeenpanon edellyttämää tutkimus- ja palvelutoimintaa kehitetään edelleen. Erityisesti kehitetään kemikaalien riskinarviointia. Viranomaisia ja työpaikkoja tuetaan työympäristön kehittämisessä direktiivien vaatimustasoa vastaavaksi.

Työyhteisöjen kehittäminen

Työyhteisöjen tulosalueella keskeisiä toiminnan tavoitteita ovat työyhteisöjen kehittäminen, psyykkisen kuormituksen ja kiireen hallinta sekä yksilön työssä jaksamisen tukeminen. Työpaikoille kehitetään jatkuvan muutoksen hallintakeinoja ja työyhteisöjen innovatiivisuutta edistetään koulutus- ja kehittämishankkeilla. Menetelmiä nuorten työkyvyn ja työllistymisen tukemiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi tutkitaan ja sovelletaan kehittämishankkeissa. Työkulttuurin ja vuorovaikutustekijöiden vaikutusta hyvinvointiin ja työsuoritukseen tutkitaan. Tutkimustietoa tuotetaan sukupuolten välisen ja eri-ikäisten välisen tasa-arvon parantamiseksi. Monimuotoisuuden hyödyntämistä työyhteisön voimavarana edistetään.

Keskeisiin työterveys- ja työympäristöongelmiin vastataan monitieteisillä määräaikaisilla toimintaohjelmilla. Vuonna 2000 ovat käynnissä seuraavat toimintaohjelmat: Henkilöstön työkyky ja työyhteisöjen toimivuus sosiaali- ja terveydenhuollossa, Hyvä teollisuusilma -ohjelma, Ihmisen voimavarat työhön -ohjelma, Ionisoimattoman säteilyn terveysriskien ehkäisy -ohjelma, Pientyöpaikkaohjelma, Työ kylmässä -ohjelma ja Työpaikka 2000 -ohjelma.

Työterveyslaitoksella on vetovastuu kahdella hallinnonalan tutkimuspoliittisen tavoiteohjelman painoalalla: työ- ja toimintakyvyn edistäminen sekä terveydenhuolto- ja sosiaalialan henkilöstön ja työn organisoinnin kehittäminen.

Uusi laboratoriotalo valmistuu vuonna 2000. Sen varustelu ja käyttöönotto sekä keskuslaitoksen tilojen peruskorjaukset sitovat väliaikaisesti voimavaroja muusta toiminnasta ja lisäävät hankintatarpeita.

Vuodeksi 2000 Työterveyslaitos on asettanut tulosalueille seuraavia suoritetavoitteita:

Tulosalue	Tieteelliset julkaisut	Yleistajuiset julkaisut	Koulutettavapäivät	Asiantuntijapalvelutyö (päiviä)	Työympäristön mittaukset ja analyysit	Ammattitauti- ja työkyvyn arviointitutkimukset
Työntekijän terveys	300	180	9 000	27 000	4 000	2 500
Työympäristö	180	135	5 000	22 000	36 000	-
Työyhteisöt	60	45	2 000	6 000	-	-
Yhteensä	540	360	16 000	55 000	40 000	2 500

Laitoksen kokonaismenoihin, joiden arvioidaan olevan 319 000 000 mk, myönnetään valtionapua 197 000 000 mk. Valtionavun kasvu 7,3 % johtuu työehtosopimuksen aiheuttamista palkkojen korotuksista, muusta kustannustason noususta, uusien toimitilojen käyttöönottoon liittyvistä vuokrista ja hankinnoista sekä eläkerahastoinnin lisätarpeesta. Laitoksen toiminnan laajuus tulosalueittain arvioidaan vuonna 2000 seuraavaksi:

Tulosalue	Menot	Tulot	Valtionapu
	Mmk	Mmk	Mmk
Työntekijän terveys	155	60	95
Työympäristö	106	40	66
Työyhteisöt	58	22	36
Yhteensä	319	122	197
Rahoitusosuus	100 %	38 %	62 %

Arvioidaan, että noin 589 henkilötyövuoden palkkauksiin käytetään 4/5 valtionosuutta ja noin 192 henkilötyövuotta rahoitetaan kokonaan oman toiminnan tuloilla. Henkilötyövuosien kokonaismääräksi arvioidaan siten noin 781.

50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 197 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 §:n nojalla Työterveyslaitoksen toiminnasta aiheutuviin menoihin suoritettavan valtionavun maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Euroopan unionin hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimushankkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle suoritetaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamiin menoihin valtionapua 80 % kustannuksista kuitenkin siten, että valtion kiinteistölaitokselle maksettavan toimitilan vuokraa vastaava osuus myönnetään edellä mainitun lain 3 §:n 2 momentin nojalla lisättynä valtionapuna.

Valtionavusta arvioidaan kohdistuvan palkkausmenoihin 129 684 000 mk ja muihin menoihin 67 316 000 mk.

2000 määräraha	197 000 000
1999 määräraha	183 500 000
1998 tilinpäätös	177 500 000

08. Kansanterveyslaitos

Selvitysosa: Kansanterveyslaitos edistää, tutkii ja valvoo kansan terveyttä. Kansanterveyslaitos seuraa tautien yleisyyttä ja väestön terveyteen vaikuttavia seikkoja ja kehittää tutkimuksen avulla keinoja tautien ehkäisyyn. Laitos huolehtii myös väestön rokotehuollon edellyttämien

rokotteiden hankinnasta, laadunvalvonnasta ja jakelusta sekä ministeriön määräämistä seulontatehtävistä ja oikeuslääketieteellisistä laboratoriomäärityksistä.

Kansanterveyslaitoksen toiminnan laajuus pysyy edeltävän vuoden tasolla, mutta sisällöllisiin painotuksiin vaikuttavat muun muassa kasvavan kansainvälisen yhteistyön ja väestön ikääntymisestä aiheutuvat tehtävät.

Kansanterveyslaitos suorittaa tehtäväänsä tekemällä budjettirahoituksella tutkimustyötä ja asiantuntijatehtäviä, huolehtimalla yleisen rokotusohjelman toimeenpanosta ja nk. harvinaisten rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta, sekä

1) tekemällä tutkimustyötä yhteisrahoitteisina sopimustutkimuksina EU:n ja muiden tutkimusrahoittajien kanssa sovittavalla tavalla,

2) tekemällä maksulliset asiakkaiden tilaamat laboratoriomääritykset,

3) osallistumalla tartuntatautilaissa (583/1986) säädettyyn viranomaisvalvontaan,

4) toteuttamalla alan viranomaisille erillisten sopimusten mukaan maksuttomia ja yhteisrahoitteisia määritys- ja asiantuntijapalveluja,

5) toteuttamalla erilliseen sopimukseen perustuvat maksulliset tilaustutkimukset.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Kansanterveyslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Kansanterveyslaitoksen tärkeimpänä tavoitteena on tuottaa tarvittavaa tietoa terveellisistä elämäntavoista, hyvästä elinympäristöstä ja tautien ehkäisystä sekä kansalaisiin ja yhteiskuntaan omalla toiminnallaan vaikuttamalla edistää terveyttä ja toimintakykyä. Vuonna 2000 toiminnan painopisteitä ovat laitoksen eri tulosalueilla:

Infektiotaudit

Rokotehuollolla ja tartuntatautien seurannalla ja tutkimuksella vaikutetaan väestön terveyteen siten, että vähennetään kyseisten tautien ilmaantuvuutta ja estetään vaarallisten tartuntatautiepidemioiden synty. Tartuntatautien seurantajärjestelmän tehostaminen, rokotusohjelman ja uusien rokotteiden kehittäminen, mikrobien merkityksen selvittäminen kroonisten sairauksien syytekijänä sekä sairaalainfektioiden ja mikrobien lääkeresistenssin lisääntymisen ehkäisy ovat laitoksen keskeisiä tutkimuspoliittisia tavoitteita infektiotautien alueella.

Terveys ja kansantaudit

Kansanterveyslaitos tutkii ja seuraa kroonisten kansantautien ja niiden syiden yleisyyttä sekä ehkäisymahdollisuuksia pyrkien samalla edistämään riskitekijöitä vähentäviä ja terveyttä edistäviä väestön elintapamuutoksia. Tiedon hankkiminen suurten kansantautien syntytekijöistä, väestöryhmien välisten terveyserojen syiden selvittäminen, työ- ja toimintakyvyn ylläpitomahdollisuuksien tutkiminen sekä elämäntapojen ja ravitsemuksen muutosten ja niiden terveydellisten vaikutusten seuranta ovat laitoksen keskeisiä tavoitteita tällä tulosalueella.

Ympäristöterveys

Ympäristössä esiintyviä haitallisia tekijöitä tunnistamalla ja tutkimalla arvioidaan näiden kansanterveydellistä merkitystä ja siten tietoa tuottamalla ehkäistään niiden aiheuttamia terveyshaittoja. Sisäilman terveysvaikutusten selvittäminen, pienhiukkasaltistuksen sekä dioksiinien terveysriskien arviointi ovat keskeisiä ympäristöterveydellisiä tutkimuskohteita.

Laitoksen kustannuksista kohdistuu 42 % infektiotautien tulosalueelle, 44 % terveyden ja kroonisten kansantautien tulosalueelle ja 14 % ympäristöterveyden tulosalueelle.

Maksullisen palvelutoiminnan kannattavuustavoitteena on, että tulot kattavat kustannukset sekä syntyy ylijäämä, joka on tarkoitus käyttää seuraavana vuonna tuotekehitykseen ja investointeihin. Yhteisrahoitteisen ulkopuolisen rahoituksen maksuosuuksien osalta tavoitteena on saada hankittua budjetoitu määrä yleishyödyllistä tutkimusrahoitusta laitoksen keskeisille tutkimusalueille. Yhteisrahoitteisen (ml. EU-rahoitus) tutkimusrahoituksen osuuden arvioidaan olevan 30 % koko toimintamenorahoituksesta.

Kansanterveyslaitoksen talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjetointiin, jossa on nettoutettu edellä kohdissa 1), 2), 4) ja 5) oleva toiminta.

Nettobudjetoitua maksullisen palvelutoiminnan kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko:

	1998 TP	1999 TA	2000 TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	16 204	14 000	16 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	12 234	10 100	12 100
Käyttöjäämä tmk	3 970	3 900	3 900
— % tuloista	24,5	27,9	24,4
Osuus yhteiskustannuksista tmk	3 231	3 300	3 300
Ylijäämä tmk	740	600	600
— % tuloista	4,6	4,3	3,8
Tulot % kustannuksista	104,8	104,5	103,9
Hintojen muutos	+2	0	+1
Volyymin muutos	-9	0	0

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 151 600 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoituina tuloina yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten maksuosuudet, maksullisen palvelutoiminnan ja erillisiin sopimuksiin perustuvien tilaustutkimusten tulot.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon siirtona momentilta 33.01.21 geeniteknologian valvontaan tarvittavan erikoistutkijan viran perustamisesta johtuvat palkkausmenot 290 000 mk sekä henkilöstöravintolan vuokrakuluina 257 000 mk.

Määrärahaa arvioidaan käytettävän harvinaisten rokotteiden myynnin ja välitystoiminnan menoihin 330 000 mk. Tulot harvinaisten rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.08.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	208 400 000
Nettobudjetoitavan maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	10 000 000
Nettobudjetoitavan yhteisrahoitteisen tutkimustoiminnan erillismenot	40 000 000
Muut toimintamenot	158 400 000
Bruttotulot	56 800 000
Nettobudjetoitavan yhteisrahoitteisen tutkimustoiminnan tulot	40 000 000
Nettobudjetoitavan maksullisen palvelutoiminnan tulot	16 000 000
Muut tulot	800 000
Nettomenot	151 600 000

2000 määräraha	151 600 000
1999 määräraha	149 800 000
1998 tilinpäätös	145 495 000

26. Rokotteiden hankinta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 27 750 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tartuntatautilain (583/1986) 25 §:n perusteella maksutta toimitettavien rokotustilaisuuksissa tarvittavien rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta sekä muihin yleisen rokotusohjelman toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja korvausten maksamiseen sekä Suomen lääkevahinkokorvausosuuskunnan jäsenmaksuun. Määrärahaa saa käyttää myös rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta välitystoimintaan aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Rokotusohjelman toteuttamisesta arvioidaan aiheutuvan menoja yhteensä 26 150 000 mk ja rokotteiden välitystoiminnasta 1 600 000 mk. Rokotteiden välitystoiminnan aiheuttamat muut menot on merkitty momentille 33.08.21. Määrärahan li-

säystarve johtuu toiminnan laajenemisesta sekä yleiseen rokotusohjelmaan kuuluvien rokotteiden hintojen noususta. Tulot rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.08.

2000 määräraha	27 750 000
1999 määräraha	27 078 000
1998 tilinpäätös	23 302 823

09. Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tehtävänä on hallinnonalan ehkäisevän politiikan strategiaa tukien ehkäistä alkoholipitoisista aineista, tupakasta ja kemikaaleista aiheutuvia yhteiskunnallisia, sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja.

Viraston toiminta kytkeytyy sosiaali- ja terveysministeriön vuodelle 2000 asettamiin yleistavoitteisiin erityisesti vaikuttamalla elin- ja työympäristöön kemikaalien turvallisuutta arvioimalla ja valvomalla, varmistamalla alkoholia, tupakkaa ja kemikaaleja koskevien määräysten noudattaminen. Viraston lupahallinnolla pyritään myös vaikuttamaan alkoholipitoisten aineiden ja tupakan käyttöön liittyviin elämäntapoihin. Viraston toiminnassa on keskeisessä asemassa elinkeinotoimintaan kohdistuvan hallinnonalan ohjauksen ja valvonnan tehostaminen sekä harmaan talouden ja talousrikollisuuden estäminen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Alkoholin ja tupakan aiheuttamien haittojen ehkäisy

— Alkoholivalvonnan tehostaminen alkoholihallintoa ja viranomaisyhteistyötä kehittämällä.
— Lupahallinnon kehittäminen lupamenettelyä yksinkertaistamalla.
— Alkoholi- ja tupakkaelinkeinojen omavalvontajärjestelmän kehittäminen.
— Tupakkalainsäädännön muutosten toimeenpano ohjaamalla ja kehittämällä.

Kemikaalien aiheuttamien haittojen ehkäisy

— Kemikaalien tehokas tuotevalvonta.
— Tuoterekisterin kehittäminen.
— Biosidejä koskevan lainsäädännön toimeenpano.

Hallintopalveluiden ja tukitoimintojen kehittäminen

— Asiakaslähtöisen laatujärjestelmän kehittäminen.
— Alkoholin ja kemikaalien terveyshaittojen ehkäisytyötä edistävien tietojärjestelmien kehittäminen.
— Viraston tuloksellisuuden edistäminen kannustavaa palkkajärjestelmää kehittämällä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjetointiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen bruttotulot on budjetoitu momentille 12.33.09. Torjunta-ainelain (327/1969) edellyttämien lausuntojen antamisesta saatavat bruttotulot on budjetoitu momentille 12.30.23. Tampereella sijaitsevan nettobudjetoidun kemikaalien tuoterekisterin toiminta katetaan ilmoitusten käsittelystä saatavilla maksuilla.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 23 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon biosididirektiivin täytäntöönpanoon liittyvien tehtävien hoitoon pe-

rustettavien kahden viran palkkaus- ja toimintamenot, rekisterin suunnittelu- ja ylläpitomenot sekä asiantuntijalausuntojen tilaamiseen kuuluvat menot.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina kemikaalirekisterin rekisterimaksut.

Biosididirektiivin täytäntöönpanon johdosta hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kemikaalilain (744/1989) muuttamisesta.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	26 500 000
Maksullisen nettobudjetoidun toiminnan erillismenot	3 500 000
Maksullisen bruttobudjetoidun toiminnan erillismenot	9 110 000
Muut toimintamenot	13 890 000
Bruttotulot	3 500 000
Maksullisen toiminnan tulot — julkisoikeudelliset suoritteet	3 500 000
Nettomenot	23 000 000

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen bruttobudjetoidut tulot on budjetoitu momentille 12.33.09.

2000 määräraha	23 000 000
1999 määräraha	21 290 000
1998 tilinpäätös	19 079 000

10. Säteilyturvakeskus

Selvitysosa: Säteilyturvakeskuksen toiminta-ajatus on säteilyn vahingollisten vaikutusten estäminen ja rajoittaminen. Runsasaktiivisen ydinpolttoainejätteen loppusijoitussuunnittelu lisää tehtäviä ydinturvallisuusvalvonnassa ja EU:n säteilysuojelua koskevan direktiivin toimeenpano säteilytoiminnan valvonnassa. Kansainvälisen yhteistyön painopiste on turvallisuuden parantaminen itäisessä Euroopassa, erityisesti Suomen lähialueilla. Tehtävänä on myös ydinkoekieltosopimuksen velvoitteista huolehtiminen kansainvälisen valmistelutoimikunnan päätösten mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Säteilyturvakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Suomen ydinvoimalaitoksilla ei satu onnettomuuksia tai turvallisuutta vaarantavia tapahtumia. Säteilylähteiden käytössä ei satu vakavia säteilyonnettomuuksia ja henkilökohtaiset säteilyaltistukset pysyvät pieninä. Säteilytilannetta Suomen alueella koskevat tiedot ovat jatkuvasti ajan tasalla ja valmiustoiminta voidaan käynnistää 15 minuutin kuluessa ensitiedon saamisesta. Tiedotuspalvelujen saatavuus kotimaisilla kielillä varmistetaan. Tutkimustoiminta tuottaa uutta tietoa turvallisuusvalvonnan ja valmiustoiminnan tueksi.

Säteilyturvakeskuksen talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjetointiin.

Maksullisen toiminnan tavoitteena on kustannusvastaavuus. Nettobudjetoidusta maksullisesta toiminnasta ei synny ylijäämää.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukot:

Julkisoikeudelliset suoritteet:	1998	1999	2000
	TP[1)]	TA	TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	33 692	40 180	37 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	17 872	30 725	21 500
Käyttöjäämä tmk	15 820	9 455	15 500
— % tuloista	47	24	42
Osuus yhteiskustannuksista tmk	15 579	9 454	15 500
Ylijäämä/alijäämä tmk	241	1	0
— % tuloista	1	0	0
Tulot % kustannuksista	101	100	100
Investoinnit tmk	217	200	300
— % tuloista	1	0	1
Hintojen muutos %	-2	2	2
Volyymin muutos %	7	0	0

[1)] 1998 Valki-tilinpäätöksessä ja 2000 TAE:ssa pääomakustannukset ja osastojen tuki- ja kehityskust. siirretty osuuteen yhteiskustannuksia

Muut kuin julkisoikeudelliset suoritteet:	1998	1999	2000
	TP[1)]	TA	TAE
Maksullisen toiminnan tulot tmk	22 617	18 768	24 000
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	13 570	13 861	15 000
Käyttöjäämä tmk	9 047	4 907	9 000
— % tuloista	40	26	38
Osuus yhteiskustannuksista tmk	8 718	4 625	9 000
Ylijäämä/alijäämä tmk	329	282	0
— % tuloista	1	2	0
Tulot % kustannuksista	101	102	100
Investoinnit tmk	1 387	1 052	1 200
— % tuloista	6	6	5
Hintojen muutos %	1	0	0
Volyymin muutos %	5	0	28

[1)] 1998 Valki-tilinpäätöksessä ja 2000 TAE:ssa pääomakustannukset ja osastojen tuki- ja kehityskust. siirretty osuuteen yhteiskustannuksia

Muut kuin julkisoikeudelliset suoritteet:	1998	1999	2000
	TP[1)]	TA	TAE
Yhteisrahoitteisten hankkeiden tulot tmk	5 075	5 618	5 000
Yhteisrahoitteisten hankkeiden erilliskustannukset tmk	9 410	6 048	10 000
Osuus yhteiskustannuksista tmk	12 099	8 286	13 500
STUK:n kokonaiskustannus yhteishankkeisiin tmk	16 434	8 716	18 500

[1)] 1998 Valki-tilinpäätöksessä ja 2000 TAE:ssa pääomakustannukset ja osastojen tuki- ja kehityskust. siirretty osuuteen yhteiskustannuksia

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 53 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina julkisoikeudellisten suoritteiden ja muiden asiantuntijapalvelujen tulot sekä osittain ulkopuolisella rahoituksella toteutettavien tutkimus- ja kehittämishankkeiden tulot.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ydinkoekieltosopimuksen täytäntöönpanon valmistelusta, henkilöiden terveyden suojelemista ionisoivan säteilyn aiheuttamilta vaaroilta lääketieteellisen säteilyaltistuksen yhteydessä koskevan direktiivin 97/43/Euratom edellyttämistä tehtävistä sekä muun säteilyaltistuksen ja ionisoimattoman säteilyn terveysvaikutusten selvittämisestä ja altistuksen rajoittamisesta aiheutuvat menot.

Mitoituksessa on myös otettu huomioon henkilöstöruokailun järjestelyistä aiheutuvia menoja 160 000 mk.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	119 010 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	36 500 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	21 500 000
— liiketaloudelliset suoritteet	15 000 000
Yhteisrahoitteisen toiminnan erillismenot	10 000 000
Muut toimintamenot	72 510 000
Bruttotulot	66 010 000
Maksullisen toiminnan tulot	61 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	37 000 000
— liiketaloudellisen toiminnan suoritteet	24 000 000
Yhteisrahoitteisen toiminnan tulot	5 000 000
Muut tulot	10 000
Nettomenot	53 000 000
2000 määräraha	53 000 000
1999 määräraha	87 400 000
1999 lisämääräraha	2 000 000
1998 tilinpäätös	83 198 000

11. Lääkelaitos

Selvitysosa: Lääkelaitoksen tehtävänä on ylläpitää ja edistää lääkkeiden, terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden sekä verivalmisteiden käytön turvallisuutta.

Lääkelaitoksen suoritteiden kokonaiskysyntä riippuu olennaisesti Euroopan unionin lääkevalvontajärjestelmän kehittymisestä. Lääkevalvonta- ja myyntilupajärjestelmä perustuu kansallisten viranomaisten asiantuntemukseen ja työhön. In vitro diagnostiikkaan tarkoitettuja laitteita koskevaan direktiiviin perustuvat sekä ihmisperäisiä kudoksia sisältäviä lääkinnällisiä laitteita koskevat kansalliset säädökset tulevat voimaan.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Lääkelaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Lääkevalvonta

Lääkevalmisteiden ennakkovalvonta eli myyntilupajärjestelmä eri menettelyineen varmistaa väestön käyttöön tulevien lääkkeiden tehon, turvallisuuden ja laadun. Lääkelaitos on osa EU:n lääkevalvontajärjestelmää ja noudattaa sen edellyttämiä laatuvaatimuksia ja määräaikoja hakemusten käsittelyssä ja lääketurvatoiminnassa. Kaikkia kansallisen lääkevalvonnan keinoja käytetään estämään lääketieteellisesti kyseenalaisten valmisteiden, lääkeväärennösten ja heikkolaatuisten lääkkeiden pääsy markkinoille. EU:n lääkevalvonnan kehittämisessä Lääkelaitos edistää jäsenvaltioiden järkevää työnjakoa ja yhteistyötä. Mikrobilääkkeiden hallittua käyttöä sekä ihmisten että eläinten lääkinnässä edistetään valvonnan ja ohjauksen keinoin resistenssiongelman rajoittamiseksi. Lääkelaitoksen lääkemyyntirekisteriä ja lääkkeiden perustiedostoa hyödynnetään sosiaali- ja terveysministeriön lääkkeenmääräämiskäytännön kehittämisprojektissa. Kliinisiä lää-

ketutkimuksia koskevan direktiivin kansallisessa soveltamisessa parannetaan tutkimushenkilöiden suojaa ja turvallisuutta, lisätään kliinisten lääketutkimusten tietojenvaihtoa EU:ssa, vältetään tarpeettomia tutkimuksia ja lyhennetään käsittelyaikoja. Apteekkien toiminnan valvontaa suunnataan apteekkien asianmukaisen lääkeinformaation edistämiseksi sekä apteekkitoimintaan kuulumattomien toimintojen karsimiseksi.

Terveydenhuollon laitteet ja tarvikkeet

Terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden turvallisuuden valvontaa toteutetaan EU:n laitevalvontajärjestelmässä markkinavalvonnan keinoin tarkastusten, tutkimusten ja vaaratilannejärjestelmän avulla. Havaitut puutteet ja väärinkäytökset selvitetään ja vaaralliset tuotteet poistetaan markkinoilta. Lääkelaitos selvittää terveydenhuollon laitteisiin ja tarvikkeisiin liittyviä riskejä erityisesti ihmisen kehoon asetettavien materiaalien osalta. Laadunvarmistuksen käyttöönottoa edistetään terveydenhuollon laitteiden käytössä sekä terveydenhuollon yksiköissä tapahtuvassa valmistuksessa. Lääkelaitos varautuu in vitro diagnostiikkaan tarkoitettuja laitteita sekä ihmisperäisiä kudoksia sisältäviä lääkinnällisiä laitteita koskevien kansallisten säädösten voimaantuloon ja antaa ohjausta uusista vaatimuksista.

Hallinto ja sisäiset palvelut

Lääkelaitoksen tietoympäristön sisällöllistä hallintaa, tiedonhakua ja tiedonvälitystä parannetaan tietokarttaprojektin ehdotusten mukaisesti rakentamalla dokumenttienhallintajärjestelmä ja hyödyntämällä Intranetin tarjoamia uusia mahdollisuuksia. Lääkelaitoksen toiminnan laatua kehitetään laajentamalla edelleen laatujärjestelmää uusiin toimintaprosesseihin. Lääkelaitos käyttää EU:n valvontaviranomaisten tietoverkossa olevia seurantajärjestelmiä ja osallistuu aktiivisesti niiden edelleen kehittämiseen. Henkilöstön toimintaedellytyksiä parannetaan työkykyä edistävän ja ylläpitävän toimintaohjelman mukaisesti.

Lääkelaitoksen talousarvio perustuu nettobudjetointiin.

Lääkelaitoksen menot katetaan pääosin valvonta- ja palvelutoiminnasta saatavilla maksuilla. Terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden valvonta on pääasiassa ei-maksullista toimintaa. Lääkelaitoksen suoritteista perittävät maksut määräytyvät Lääkelaitoksesta annetun lain (35/1993) 4 §:ssä tarkoitettua maksua lukuunottamatta valtion maksuperustelain mukaisesti. Tuloarvio perustuu vuonna 1999 voimaan tulevaan maksupäätökseen, jossa on otettu huomioon muun muassa myyntilupien muutoshakemuksista aiheutunut lisääntynyt arviointityö.

Maksullisen toiminnan ennakoitu kustannusvastaavuuslaskelma vuodelle 2000:

	mk
TULOT	
— julkisoikeudelliset suoritteet	41 955 000
— muut MPL suoritteet	400 000
Tulot yhteensä	42 355 000
KUSTANNUKSET	
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	
— aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 424 200
— henkilöstökustannukset	22 616 050
— vuokrat	2 944 500
— palvelujen ostot	6 928 700
— muut erilliskustannukset	2 444 700
Erilliskustannukset yhteensä	36 358 150
KÄYTTÖJÄÄMÄ	5 996 850
— % tuloista	14

Maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista	
— tukitoimintojen kustannukset	4 104 775
— poistot	1 247 157
— korot	232 265
Yhteiskustannukset yhteensä	5 584 197
Kokonaiskustannukset yhteensä	41 942 347
Tulot % kustannuksista	101
YLIJÄÄMÄ (+) / ALIJÄÄMÄ (-)	+412 653
Ylijäämä % tuloista	+1

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 296 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon tietohallintostrategian mukaisten tietojärjestelmien hankintaan ja ylläpitoon sekä Lääkelaitoksen turvallisuuden parantamiseen liittyvät menot.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	50 651 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	38 805 000
Muut toimintamenot	11 846 000
Bruttotulot	42 355 000
Maksullisen toiminnan tulot	42 355 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	41 955 000
— muut suoritteet	400 000
Nettomenot	8 296 000

2000 määräraha	8 296 000
1999 määräraha	8 300 000
1998 tilinpäätös	7 886 000

12. Valtion koulukodit

Selvitysosa: Valtion koulukotien tehtävänä on lastensuojelulain mukainen avo-, sijais- ja jälkihuolto, johon kuuluu myös peruskouluopetus ja ammatillinen koulutus sekä niiden tukeminen. Koulukodit voivat lisäksi järjestää mielenterveyslaissa tarkoitettuja mielenterveyspalveluja lukuun ottamatta tahdosta riippumatonta hoitoa. Toiminnan tarkoituksena on sosiaalisin, terapeuttisin ja kasvatuksellisin keinoin edistää nuoren ja hänen perheensä omiin voimavaroihin perustuvaa selviytymiskykyä. Koulukodit monipuolistavat edelleen palvelujaan ja toimivat osana sekä valtakunnallista että alueellista lastensuojeluverkostoa. Lasten ja nuorten psykiatristen toimipisteiden kanssa kehitetään psykososiaalista hoitoa.

Valtion koulukodeille on alustavasti asetettu seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Huume-, lääke- ja alkoholiongelmista sekä mielenterveyshäiriöistä kärsivien lasten ja nuorten auttamiseen tulee koulukotitoiminnan kehittämisessä yhä enemmän kiinnittää huomiota. Voimavaroja tulee suunnata erityisesti koulukotityön sisältöä, laatua, asiakaslähtöisyyttä ja tuloksellisuutta koskevaan tutkimus- ja kehittämistyöhön. Kansainvälistä yhteistyötä lisätään muun muassa maahanmuuttajalapsien koulukotihoidon lisääntyvän tarpeen vuoksi.

Koulukotien arvioidaan tuottavan maksullisina palveluina muun muassa seuraavat palvelut asiakkailleen:

	1998	1999	2000
Hoitovuorokausi	41 437	44 210	47 424
Asumis- ja hoitopalvelut (vrk)	9 052	11 683	8 242
Koulupäivät (pv)		22 019	22 273
Kriisihoito (vrk)	4 136	3 225	3 595
Jälkihoito (pv)	143	100	100

Koulukotien maksullisen toiminnan ennakoitu tunnuslukutaulukko:

	1998	1999	2000
TULOT			
Maksullisen toiminnan tulot			
— hoitomaksutulot tmk	49 790	46 062	49 785
— muut myyntitulot tmk	1 953	1 218	1 184
— muut tulot tmk		7 450	7 882
Tulot yhteensä tmk	51 743	54 730	58 851
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset tmk	59 358	58 902	65 936
Käyttöjäämä tmk	-7 615	-4 172	-7 085
— % tuloista	-15	-8	-12
Ylijäämä (+)/alijäämä (-) tmk	-7 615	-4 172	-7 085
— % tuloista	-15	-8	-12
Tulot % kustannuksista	87	93	89

Koska koulukotien toiminta on kokonaan maksullista palvelutoimintaa, on kaikki kustannukset käsitelty maksullisen toiminnan erilliskustannuksina. Muihin tuloihin sisältyy vuosina 1999–2000 koulutoimintaan kohdistuva opetustoimen valtionosuus ja lisäksi vuonna 2000 arviolta 200 000 mk maatalousavustuksina saatavaa rahoitusta.

Alijäämä katetaan hintatuella. Hintatuen avulla varmistetaan koulukotipaikkojen saatavuuden ja kustannusten tasapuolisuus maan eri puolilla satunnaisista kysyntävaihteluista riippumatta. Lisäksi halutaan kehittää koulukotitoiminnan sisältöä vastaamaan muuttuvan lastensuojelun tarpeita.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 897 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös koulukotien sisällölliseen kehittämiseen ja toiminnan tutkimiseen sekä koulukotitoimintaan erikoistuvaan nuorisopsykiatriaan. Lisäksi määrärahaa saa käyttää perhetoiminnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden menojen maksamiseen, alan kansainväliseen yhteistyöhön sekä koulukotien maatila- ja metsätaloudesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös maatalousavustuksia vastaavien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää hintatukena hoitomaksujen tukemiseen 3 897 000 mk.

Selvitysosa: Koulukodeissa annettavan perusopetuksen ja muun opetustoimen piiriin kuuluvan toiminnan rahoitukseen sovelletaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

annetun lain (635/1998, muut. 1186/1998) säännöksiä. Rahoitusjärjestelmä perustuu laskennallisiin yksikköhintoihin, jotka opetusministeriö määrää ja valtioneuvosto vahvistaa ennalta seuraavaa vuotta varten.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 400 000 mk Mikkelin maalaiskunnassa sijaitsevien kahden koulukodin suunniteltavaan yhdistämiseen liittyvään henkilöstökoulutukseen ja teknisten laitteiden uusimiseen.

Määrärahaa arvioidaan käytettävän työyhteisön kehittämiseen 500 000 mk, nuorisopsykiatriahankkeisiin 500 000 mk ja muihin ajankohtaisiin kehittämishankkeisiin 700 000 mk.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina valtion maksuperustelain (150/1992, muut. 961/1998) nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaiset kuntien maksamat korvaukset ja muut toiminnan tulot sekä ulkopuolisena rahoituksena saatavat maatalousavustukset.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	55 066 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	55 066 000
Bruttotulot	51 169 000
Maksullisen toiminnan tulot	50 969 000
Muut tulot	200 000
Nettomenot	3 897 000
2000 määräraha	3 897 000
1999 määräraha	3 497 000
1998 tilinpäätös	4 053 000

13. Työsuojelun piirihallinto

Selvitysosa: Työsuojelun piirihallinto koostuu 11 työsuojelupiiristä, joiden tehtävänä on huolehtia työsuojelun alueellisesta ohjauksesta ja valvonnasta. Työsuojelupiiri valvoo säädösten noudattamista ja edistää turvallisuutta, terveyttä ja viihtyvyyttä työssä sekä työpaikan omaa työsuojelutoimintaa yhteistyössä työelämän osapuolten ja asiantuntijoiden kanssa. Hämeen työsuojelupiirin yhteydessä toimiva työsuojelunäyttely huolehtii valtakunnallisesti työsuojelun historian, toiminnan ja sisällön esittelystä. Yhteisiä talous- ja henkilöstöhallintoasioita hoidetaan työsuojelupiirien palvelukeskuksessa.

Työntekijöille sattuneiden työtapaturmien ja työperäisten sairauksien aiheuttamat kustannukset ovat vuositasolla arviolta 15–17 mrd. mk. Niistä noin 40 % aiheutuu tuki- ja liikuntaelinsairauksista, 15 % verenkiertoelinsairauksista ja 15 % työtapaturmista.

Ikääntyvien työntekijöiden työstä selviytymiseksi ja mahdollisimman täysipainoisen työpanoksen säilyttämiseksi ovat työelämään suunnatut toimenpiteet keskeisiä. Työaikaa ja työsuhteen ehtoja koskevan valvonnan ja neuvonnan tarve kasvaa epätyypillisten työsuhteiden lisääntyessä. Asiakaspalvelun kysyntä on viime vuosina lievästi kasvanut.

Työsuojelupiirit vaikuttavat toiminnallaan välillisesti työoloihin. Toiminnan päämääränä on työolojen aiheuttamien terveydellisten haittojen ehkäiseminen ja vähentäminen.

Eräiden työoloja kuvaavien tunnuslukujen kehitys:

TUNNUSLUVUT	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998 arvio
Vakuutusyhtiöille ilmoitetut työtapaturmat, 1000 kpl	135	120	124	134	130	134	140
Korvatut työtapaturmat milj. työtuntia kohden, kaikki toimialat, TVL[1)]	34	33	36	36	33	33	34
— rakentaminen (F)[1)]	80	76	85	85	80	84	
— teollisuus (D)[1)]	51	50	55	58	51	51	
— kuljetus, varastointi ja tietoliikenne (I)[1)]	41	43	42	44	39	41	
Kuolemaan johtaneet työpaikkatapaturmat, TVL	40	47	52	40	46	52	45
Ammattitaudit, TTL	8 034	7 006	6 672	5 847	5 744	5 024	

[1)] Mukaanlukien työmatkatapaturmat, valtion sektori ei ole mukana

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan työsuojelustrategian mukaisesti vaikutetaan työoloihin siten, että tavoitteena on työntekijöiden terveyden, turvallisuuden ja työkyvyn ylläpito sekä työtapaturmien, ammattitautien ja muiden työperäisten terveyden menetysten ehkäisy. Työsuojelun piirihallinnon tavoitteissa korostuu työpaikkojen omatoimisen työsuojeluasioiden hoitamisen vahvistaminen ottaen huomioon myös ikääntyvät työntekijät sekä toisaalta lainsäädännön vähimmäistason valvonta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut työsuojelun piirihallinnolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Työsuojelun valvonta

Työntekijöiden työ- ja toimintakyvyn ylläpito ja edistäminen

— Työpaikkoja aktivoidaan ja opastetaan työkykyä ylläpitävien järjestelmien aikaansaamisessa sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksien tunnistamisessa ja valvotaan niitä aiheuttavien tekijöiden poistamista.

— Valvotaan henkistä hyvinvointia ja työssä jaksamista niin, että varmistetaan ulkoisen väkivallan uhan hillitsemiseksi tarvittavien toimien aikaansaaminen ja olemassaolo niillä toimialoilla, joilla ongelmia erityisesti esiintyy. Valvotaan työaikasäännösten ylityömääräysten noudattamista ja työn aiheuttamaa liiallista henkistä kuormitusta työssä jaksamisen edistämiseksi.

— Valvotaan työterveyshuoltolainsäädännön noudattamista ja edistetään työterveyshuollon toimivuutta yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa sekä kehitetään työpaikkojen, työsuojeluviranomaisten ja työterveyshuollon yhteistyötä erityisesti tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisyssä sekä henkisen hyvinvoinnin sekä muun työkykyä ylläpitävän toiminnan edistämisessä.

— Kiinnitetään ikääntyvien työntekijöiden työssä jaksamiseen erityistä huomiota.

— Suunnataan työtapaturmien torjuntaa erityisesti tapaturmavaarallisille toimialoille päämääränä tapaturmataajuuden pieneneminen.

— Varmistetaan, että kemiallisen altistuksen kannalta merkittävillä työpaikoilla on kemialliset riskit arvioitu ja niillä on ryhdytty tarvittaviin toimenpiteisiin liika-altistuksen poistamiseksi.

Työpaikkojen oman työsuojelutoiminnan vahvistaminen

— Valvotaan ja opastetaan työpaikkoja siten, että niillä on toimiva työsuojelun toimintaohjelma, joka sisältää työnteon turvallisuuden ja terveellisyyden kehittämisen tavoitteiden lisäksi myös työpaikan omat tavoitteet työkyvyn ylläpitämiseksi. Valvotaan myös, että toimintaohjel-

maa vastaavat muut turvallisuuden hallintajärjestelmät kehittyvät työpaikoilla. Erityisesti kiinnitetään huomiota järjestelmien toimivuuteen usean työnantajan yhteisillä työpaikoilla.

Lainsäädännön vähimmäistason valvonta

— Varmistetaan erityisesti ongelmallisilla toimialoilla, että työolosuhde- ja työsuhdelainsäädäntöä noudatetaan ja turvataan terveellisyyden ja turvallisuuden vähimmäistaso sekä työpaikkojen tasavertaiset kilpailuedellytykset. Lainsäädännön muutoksista tiedotetaan ja valvonnassa otetaan erityisesti huomioon muuttunut lainsäädäntö.

— Varmistetaan, että työssä käytettävät koneet, laitteet ja henkilönsuojaimet ovat määräysten mukaisia ja että kemikaalien mukana toimitetaan asianmukaiset käyttöturvallisuustiedotteet.

Asiakasaloitteinen palvelutoiminta

Asiakasaloitteeseen palvelukysyntään vastataan laadukkaasti kohtuullisten toimitusaikojen puitteissa. Lisäksi seurataan palvelutoiminnan kokonaiskustannuksia sekä laatua.

Kehittäminen

Työsuojelupiirien työnjakoa ja yhteistyötä sekä työsuojeluvalvonnan tarvitsemia tietojärjestelmiä samoin kuin henkilökunnan ammattipätevyyttä ja asiantuntemusta kehitetään. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti kehitetään työsuojelupiirien asiantuntemusta ikääntymiseen liittyvän työkykyä ylläpitävän toiminnan edistämiseksi työpaikoilla.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 113 433 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää myös ulkomailla olevien suomalaisten alusten tarkastustoiminnan ja työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain (131/1973) 15 §:n mukaisista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon työsuojelunäyttelyn toimintamenojen 943 000 markan siirto momentilta 33.01.21 ja 310 000 mk henkilöstöruokaloiden tilakustannuksina.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	113 553 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	70 000
Muut toimintamenot	113 483 000
Bruttotulot	120 000
Maksullisen toiminnan tulot	70 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	70 000
Muut tulot	50 000
Nettomenot	113 433 000
2000 määräraha	113 433 000
1999 määräraha	111 680 000
1998 tilinpäätös	107 517 000

14. Valtion mielisairaalat

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden tehtävänä on tuottaa valtakunnallisia oikeuspsykiatrian erikoisalan hoito- ja tutkimuspalveluja koko maata varten. Valtion mielisairaaloissa suoritetaan mielentilatutkimuksia, hoidetaan mielentilan vuoksi rangaistukseen tuomitsematta jätettyjä henkilöitä ja muita mielenterveyshäiriöitä potevia, joiden hoitaminen on erityisen vaarallista tai vaikeaa. Niuvanniemen sairaala toimii Kuopion yliopiston oikeuspsykiatrian klinikkana, jonka tarkoituksena on huolehtia oikeuspsykiatrian perus-, jatko- ja täydennyskoulutuksesta sekä terveystieteellisestä tutkimuksesta.

Valtion mielisairaaloille on alustavasti asetettu seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Valtion mielisairaaloiden toiminnan vaikuttavuutta tehostetaan oikeuspsykiatrisen tietotaidon lisäämisen sekä henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksen avulla. Toimintaa kehitetään kokonaisvaltaisen hoidon, kuntoutuksen ja kasvatuksen suuntaan. Laadunvarmennusohjelmat saate-

taan osaksi valtion mielisairaaloiden normaalia toimintaa. Lisäksi parannetaan toiminnan mittausmenetelmiä ja seurantajärjestelmiä. Toiminnan tuottavuutta parannetaan kehittämällä muun muassa erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksiin entistä paremmin sopivaa hoitotyötä ja työnohjausjärjestelmää. Toiminnan taloudellisuutta toteutetaan siten, että vaativan erityistason sairaanhoidon kustannukset säilyvät kilpailukykyisellä tasolla. Valtion mielisairaaloiden kannattavuustavoitteena on, että tuotoilla katetaan kustannukset ilman voiton tavoittelua. Laskentatointa kehitetään nettobudjetoinnin ja hinnoittelun vaatimuksia vastaavaksi.

Eräitä valtion mielisairaaloiden toiminnan laajuutta kuvaavia suoritteita:

	1998 (toteutunut)	1999 (arvio)	2000 (arvio)
Hoitopäiviä	138 239	136 046	135 410
Mielentilatutkimuspäiviä	2 894	4 020	4 020
Mielentilatutkimuksia	75	90	90

Valtion mielisairaaloiden maksullisen toiminnan ennakoitu tunnuslukutaulukko:

	Toteutunut 1998 1 000 mk	Arvio 1999 1 000 mk	Arvio 2000 1 000 mk
TULOT			
Maksullisen toiminnan tulot			
— myyntitulot	136 590	142 627	154 113
— muut tulot	2 594	2 600	2 900
Tulot yhteensä	139 184	145 227	157 013
KUSTANNUKSET			
Maksullisen toiminnan erilliskustannukset	96 435	98 714	109 390
Käyttöjäämä	42 749	46 513	47 623
Käyttöjäämä % tuloista	31	32	30
Osuus yhteiskustannuksista	43 958	46 209	47 507
Kustannukset yhteensä	140 393	144 923	156 897
Ylijäämä (+)/alijäämä (-)	-1 209	+304	+116
Yli- tai alijäämä % tuloista	-0,9	0,2	0,1
Tulot % kustannuksista	99	100	100

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 420 000 mk.

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla, mielentilatutkimustoiminnan korvauksilla momentilta 33.06.26 sekä tutkimus- ja opetustoiminnan korvauksilla momentilta 33.32.32 ja 33.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina valtion maksuperustelain (150/1992, muut. 961/1998) nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön päätöksen mukaiset kuntien maksamat korvaukset ja muut maksullisen toiminnan tulot.

Momentin 33.32.32 lisäystä vastaavasti määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 600 000 mk. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu

huomioon 7 000 000 mk siirtona momentille 33.06.26.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	159 433 000
Maksullisen toiminnan menot	157 013 000
Maksuttoman toiminnan menot	2 420 000
Bruttotulot	157 013 000
Maksullisen toiminnan myyntitulot	154 113 000
Muut tulot	2 900 000
Nettomenot	2 420 000

2000 määräraha	2 420 000
1999 määräraha	11 020 000
1998 tilinpäätös	8 220 000

15. Perhekustannusten tasaus

Selvitysosa: Perhekustannusten tasaus koostuu äitiysavustuksesta ja lapsilisästä. Näiden perhepoliittisten tukimuotojen tarkoituksena on korvata lapsiperheille lasten syntymästä ja elatuksesta aiheutuvia kustannuksia. Kyseisiä etuuksia suoritetaan lapsiperheille perheen tuloista tai varallisuudesta riippumatta.

Äitiysavustus voidaan suorittaa joko rahana tai äitiyspakkauksena. Äitiysavustuksen suuruudesta päättää valtioneuvosto. Avustuksen määrä on säilynyt samana 1.3.1993 lukien. Lapsilisän suuruudesta säädetään lapsilisälaissa. Lapsilisät on porrastettu siten, että niiden määrä suurenee perheen lapsiluvun kasvaessa. Lapsilisien määrät ovat olleet ennallaan 1.7.1995 lukien.

Etuudet ovat saajalleen verovapaita. Luvun menot maksetaan kokonaisuudessaan valtion varoista.

51. Äitiysavustus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 53 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää äitiysavustuslain (477/1993) mukaisten äitiysavustusten maksamiseen. Määrärahasta maksetaan myös äitiyspakkauksista menevä arvonlisävero ja yleiskulut.

Selvitysosa: Avustuksen saajia arvioidaan vuonna 2000 olevan 57 200. Äitiysavustuksen ottaa äitiyspakkauksena vajaa 80 % siihen oikeutetuista synnyttäjistä muiden nostaessa avustuksen rahana.

2000 määräraha	53 400 000
1999 määräraha	55 000 000
1998 tilinpäätös	51 600 000

52. Lapsilisät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 216 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lapsilisälain (796/1992) mukaisten lapsilisien maksamiseen.

Selvitysosa: Lapsilisiä maksetaan alle 17–vuotiaista lapsista. Momentilta arvioidaan maksettavan lapsilisiä vuonna 2000 keskimäärin 1 067 600 lapsesta. Yksinhuoltajien lapsia näistä on noin 152 000. Yksinhuoltajalle lapsilisä maksetaan korotettuna 200 markalla jokaisesta lapsesta. Lapsilisää saavia perheitä arvioidaan vuonna 2000 olevan noin 593 000. Lapsilisien määrät ovat vuonna 2000 seuraavat:

	lasten arvioitu lkm	lapsilisä mk/kk
1. lapsi	593 200	535
2. lapsi	326 600	657
3. lapsi	104 100	779
4. lapsi	25 300	901
5. jne. lapsi	15 500	1 023

2000 määräraha	8 216 000 000
1999 määräraha	8 272 000 000
1998 tilinpäätös	8 309 541 351

16. Yleinen perhe-eläke

50. Yleinen perhe-eläke (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 248 000 000 mk.
Määrärahaa saa käyttää perhe-eläkelain (38/1969) mukaisten eläkkeiden maksamiseen.
Selvitysosa: Perhe-eläkkeitä arvioidaan vuoden 2000 lopussa olevan 38 200, joista leskeneläkkeitä on 11 300 ja lapseneläkkeitä 26 900.

2000 määräraha	248 000 000
1999 määräraha	248 500 000
1998 tilinpäätös	245 642 354

17. Työttömyysturva

Selvitysosa: Työttömäksi jääneen toimeentulon turvaavat työttömyysturvalain perusteella maksettava työttömyyspäiväraha sekä työmarkkinatukilain perusteella maksettava työmarkkinatuki (mom. 34.06.52). Työttömyyspäivärahaa maksetaan joko peruspäivärahana tai ansioon suhteutettuna ansiopäivärahana. Päivärahan edellytyksenä on työssäoloehdon täyttäminen. Myös Suomesta toiseen EU- tai ETA-maahan työnhakijaksi lähtevä työtön voi saada työttömyyspäivärahaa kolmen kuukauden ajan. Työmarkkinatuki turvaa niiden Suomessa asuvien työttömien toimeentulon, jotka eivät työssäoloehdon puuttumisen vuoksi ole oikeutettuja päivärahaan. Työttömyysturvan peruspäivärahan arvioidaan nousevan 123 markkaan vuonna 2000. Tällöin työttömyysturvan peruspäivärahaa arvioidaan maksettavan keskimäärin 122 mk päivältä yhteensä 4,7 miljoonalta päivältä ja ansioturvan mukaista päivärahaa keskimäärin 220 mk päivältä yhteensä 37 miljoonalta päivältä.

Pitkään työelämässä olleiden työttömien omaehtoisen ammatillisen opiskelun ajalta maksetaan koulutuspäivärahaa.

Työttömyysturvan tavoitteena on kohtuullisen taloudellisen toimeentulon takaaminen kaikille työttömille. Suomi on ratifioinut ILO:n sopimuksen nro 168, jossa asetetaan vaatimuksia työttömyysturvan tasolle ja on täten sitoutunut ILO:n sopimuksen mukaisen turvan tasoon. Kohtuullinen toimeentulo määritellään vähimmäistoimeentulona ja suhteessa aikaisempiin tuloihin.

Työttömyysturvaa on viime vuosina kehitetty tavoitteena eri etuuksien parempi keskinäinen yhteensopivuus ja vakuutusperiaatteen parempi toteutuminen siten, että se edistäisi nuorten ja pitkään työttömänä olleiden hakeutumista koulutukseen, kuntoutukseen, työkokeiluun ja työhön harjaantumiseen. Tehtyjen muutosten vaikutusta seurataan.

Liittyen Euroopan unionin rahaliiton toteutumiseen, työttömyysturvan rahoitusta koskeva lainsäädäntö on uudistettu vuoden 1999 alusta lukien. Uudistetussa järjestelmässä valtio vastaa peruspäivärahan tasoa vastaavasta turvasta ja ansio-osuus rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden pakollisilla vakuutusmaksuilla kuitenkin siten, että työttömyyskassat maksavat myöntämistään etuuksista 5,5 %. Rahoitusratkaisu mahdollistaa puskurirahaston keräämisen työttömyysturvaan. Vuoden 2000 loppuun mennessä työttömyysvakuutusrahaston suhdannepuskuri on laissa säädetyn enimmäismäärän suuruinen, mikä on otettava huomioon työttömyysvakuutusmaksuja määrättäessä.

Rahoitusratkaisuun liittyen työttömyysturvan hallinnon ja työttömyyskassojen valvonnan uudistamista jatketaan ja uudistuksen vaikutuksia seurataan.

Tavoitteena on hallinnon toimivuuden parantaminen muun muassa edelleen suurentamalla työttömyyskassojen kokoa ja kehittämällä niistä yhä ammattitaitoisemmin toimivia. Työttömyys-

kassajärjestelmää koskevia säännöksiä ja määräyksiä kehitetään siten, että oikeusturvanäkökohdat ja eri kassojen jäsenten yhdenvertainen kohtelu voidaan varmistaa.

Tavoitteena on lisätä työttömyysturvan valvontaa muun muassa jatkamalla työttömyyskassojen tehostettua tarkastustoimintaa ja tekemällä rekisterivertailuja harmaan talouden ja väärinkäytösten paljastamiseksi.

50. Valtionosuus työttömyyskassoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 370 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömyyskassalain (603/1984) mukaisen valtionosuuden maksamiseen työttömyyskassoille. Määrärahaa saa käyttää myös vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain (1663/1995) mukaisen valtionosuuden maksamiseen työttömyyskassoille.

Selvitysosa: Ansioon suhteutettu päiväraha rahoitetaan siten, että työttömyyskassojen osuus on 5,5 %, ja valtio vastaa peruspäivärahaa vastaavasta osuudesta. Valtio ei kuitenkaan osallistu lomautusajalta ja ns. lisäpäiviltä maksettavien päivärahojen eikä myöskään lapsikorotusten rahoitukseen.

Työttömyysetuuksien rahoitusta uudistettaessa sovittiin siirtymämaksusta, jolla kahden vuoden ajan korjataan jälkikäteen vuonna 1998 voimassa olevan lainsäädännön rahoituksen toteutuminen vielä vuosina 1999 ja 2000. Määrärahan mitoituksessa on tämän vuoksi lisäyksenä otettu huomioon 160 000 000 mk.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työntekijän eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta päivärahoissa ja eräissä muissa etuuksissa 1.1.2000 lukien siten, että eläkemaksun ja työttömyysvakuutusmaksun vaikutus otetaan huomioon työttömyyspäivärahaan vaikuttavien ansiotulojen määrittelyssä.

2000 määräraha	3 370 000 000
1999 määräraha	3 608 000 000
1999 lisämääräraha	-200 000 000
1998 tilinpäätös	3 144 161 514

51. Työttömyysturvalain mukainen perusturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 45 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömyysturvalain (602/1984) mukaisen perusturvan maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös vuorotteluvapaakokeilusta annetun lain mukaisen valtionosuuden maksamiseen Kansaneläkelaitokselle.

Selvitysosa: Työttömyysvakuutusmaksu, joka peritään työttömyyskassoihin kuulumattomilta henkilöiltä tilitetään Kansaneläkelaitokselle. Tämä alentaa määrärahan tarvetta 535 000 000 mk.

Vuonna 2000 peruspäivärahan markkamäärää tarkistetaan elinkustannusten muutosta vastaavasti. Arvion mukaan täysimääräinen peruspäiväraha nousee kahdella markalla vuonna 2000. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 10 000 000 mk.

Momentin määrärahan tarpeeseen vaikuttaa vähentävästi työmarkkinatuki momentilla 34.06.52.

2000 määräraha	45 000 000
1999 määräraha	135 000 000
1998 tilinpäätös	630 000 000

53. Valtionosuus työttömän omaehtoisen koulutuksen toimeentuloturvasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta annetun lain (1402/1997) mukaisen valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Työttömän koulutuspäiväraha rahoitetaan samoin kuten vastaavat työttömyysetuudet. Tällöin valtion osuus ansioturvasta vastaa perusturvan osuutta. Peruspäivärahaa vastaavan osuuden valtio kustantaa kokonaan. Perusturvana maksettavan koulutuspäivärahan kustannus on arviolta 20 000 000 mk ja ansioturvana maksettava

osuus 250 000 000 mk vuonna 2000. Valtion osuudeksi ansioturvana maksettavasta menosta olisi tällöin 130 000 000 mk ja valtion osuus yhteensä siten 150 000 000 mk. Järjestelmän hitaan käyntiinlähdön johdosta vuosina 1998 ja 1999 myönnetyistä määrärahoista jää arvion mukaan 100 000 000 mk käyttämättä.

Keskimäärin koulutuspäivärahan saajia arvioidaan vuonna 2000 olevan 4 380, joista ansioturvan piirissä 3 800 ja peruspäivärahan piirissä 580 henkilöä.

2000 määräraha	50 000 000
1999 määräraha	25 000 000
1998 tilinpäätös	300 000 000

18. Sairausvakuutus

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 000 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sairausvakuutuslain (364/1963), Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain (610/1991) ja kuntoutusrahalain (611/1991) mukaisten valtion osuuksien maksamiseen. Määrärahaa saa myös käyttää maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain (859/1984) mukaisten valtion osuuksien maksamiseen. Kansaneläkelaitoksen järjestämästä kuntoutuksesta annetun lain mukaisen harkinnanvaraisen kuntoutuksen kustannuksiin saa käyttää sairausvakuutusrahaston varoista enintään 481 000 000 mk.

Selvitysosa: Sairausvakuutus rahoitetaan vakuutetuilta ja työnantajilta perittävin maksuin. Valtio rahoittaa äitiys-, isyys- ja vanhempainrahojen sekä erityishoitorahojen vähimmäispäivärahakustannukset. Valtio korvaa lisäksi ETA- ja EU-sopimusten nojalla ulkomaille maksettavat sairaanhoitokustannukset sekä sopimuksista aiheutuvien kustannusten korvaukset. Valtion on suoritettava ns. takuusuorituksena sairausvakuutusrahastoon sellainen määrä, että rahaston rahoitusomaisuus on kalenterivuoden päättyessä vähintään 8 % sairausvakuutuksen vuotuisista maksetuista kokonaismenoista. Vähimmäismäärän saavuttamiseksi on vuosina 1998–2001 tarvittaessa mahdollista siirtää varoja kansaneläkerahastosta sairausvakuutusrahastoon ja päinvastoin. Lisäksi valtio turvaa sairausvakuutusrahaston maksuvalmiuden.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi vuodelta 2000 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista, työnantajan kansaneläkemaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta. Esityksen mukaan yksityisen sektorin työnantajien, kuntien ja kuntainliiton sekä kunnallisten liikelaitosten ja seurakuntien sairausvakuutusmaksu on 1,60 %. Valtion ja sen laitosten sekä Ahvenanmaan maakunnan sairausvakuutusmaksu on 2,85 % palkoista. Vakuutetun sairausvakuutusmaksu on 1,50 penniä äyriltä ja eläketuloa saavan ylimääräinen sairausvakuutusmaksu on 2,4 penniä äyriltä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta siten, että aikuisten järjestelmällisen hammashuollon korvaamisen laajentaminen lykätään 1.1.2001 saakka. Lisäksi vuonna 1955 ja sitä ennen syntyneiden sairausvakuutuskorvauksia hampaiden tutkimuksesta ja ehkäisevästä hoidosta jatketaan 1.1.2001 saakka. Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 210 000 000 mk järjestelmällisen hammashuollon korvaamisen lykkäämisen johdosta ja lisäyksenä 25 000 000 mk vuonna 1955 ja sitä ennen syntyneiden sairausvakuutuskorvauksina.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työntekijäin eläkemaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun huomioon ottamisesta päivärahoissa ja eräissä muissa etuuksissa 1.1.2000 lu-

kien siten, että maksujen vaikutus otetaan huomioon sairaus- ja vanhempainpäivärahaan vaikuttavien ansiotulojen määrittelyssä. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 170 000 000 mk lainmuutoksen johdosta.

Ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien palvelutarveselvitystä jatketaan vuonna 2000, mikä on otettu huomioon harkinnanvaraisen kuntoutuksen määrärahan mitoituksessa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi tapaturma- ja liikennevakuutuslaitoksilta vuodelta 2000 perittävästä maksusta, jolla täyskustannusvastuun huomioonottaminen liikenne- ja tapaturmavakuutuksessa toteutetaan vuoden 2000 osalta perimällä maksu, joka keskimäärin vastaa vahingoittuneille julkisessa terveydenhuollossa aiheutuneita kustannuksia. Maksun tuotoksi arvioidaan 307 000 000 mk, mikä on vähennyksenä otettu huomioon määrärahan mitoituksessa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi rintamaveteraanien hammashuollon järjestämisestä ja korvaamisesta annetun lain (678/1992) muuttamisesta siten, että henkilöille, joille on myönnetty todistus miinanraivaukseen osallistumisesta, on myös oikeus kansaneläkelaitoksen maksamiin rintamaveteraanien hammashuoltokorvauksiin. Lainmuutoksella ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon sairausvakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 2000 ovat seuraavat:

	Milj. mk
Etuusmenot	
Sairauspäivärahat	2 760
Vanhempainrahat yhteensä	2 940
Sairaanhoitokorvaukset	5 570
Kuntoutusmenot	1 325
Muut etuusmenot	820
Yhteensä	13 415
Tulot	
Vakuutettujen maksut	6 495
Työnantajamaksut	4 855
Muut tulot	675
Valtion takuusuoritus	1 720
Yhteensä	13 745
Valtion osuus	
Sopimusten nojalla maksettavat sairaanhoitokustannusten korvaukset	16
Vähimmäispäivärahat	255
Valtion osuus kokonaismenoista, ns. takuusuoritus	1 720
Maatalousyrittäjien työterveyshuolto	9
Yhteensä	2 000

2000 määräraha	2 000 000 000
1999 määräraha	2 455 000 000
1998 tilinpäätös	1 086 492 979

19. Eläkevakuutus

Selvitysosa: Eläketurva muodostuu työeläkkeestä sekä sitä täydentävästä kansaneläkkeestä. Työeläkkeet rahoitetaan työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla. Työeläkkeet ovat pääosin talousarvion ulkopuolella lukuunottamatta valtion eläkkeitä. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla valtio osallistuu merimieseläkkeiden, yrittäjäeläkkeiden ja maatalousyrittäjäeläkkeiden rahoitukseen.

Kansaneläkkeet, joiden osuus on noin viidennes kokonaiseläkemenoista rahoitetaan pääasiassa työnantajan vakuutusmaksuilla sekä valtion varoista.

Vuonna 1998 maksettiin eläkkeitä seuraavasti:

	Mrd. mk
— kansaneläkkeitä[1)]	17,2
— valtion eläkkeitä	13,0
— kuntien eläkkeitä	9,2
— yksityisen sektorin työeläkkeitä	35,1
— kirkon eläkkeitä	0,4
— muita eläkkeitä	4,1
Yhteensä	79,0

[1)] Ei sisällä eläkkeensaajien asumistukia

50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 163 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää merimieseläkelain (72/1956) 4 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus merimieseläkemenoista on 1/3. Eläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 2000 lopussa olevan noin 8 900.

2000 määräraha	163 500 000
1999 määräraha	152 000 000
1998 tilinpäätös	146 400 000

51. Valtion osuus maatalousyrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 160 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien eläkelain (467/1969) 13 §:n ja sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) 41 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksut ja sijoitusten tuotto eivät niihin riitä, ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion osuus on kuitenkin 1/3. Valtion osuuden etuusmenoista arvioidaan vuonna 2000 olevan 73 %.

Maksettavia eläkkeitä arvioidaan vuoden 2000 lopussa olevan noin 225 100 ja vakuutettuja noin 105 900.

2000 määräraha	2 160 000 000
1999 määräraha	2 114 000 000
1998 tilinpäätös	2 057 000 000

52. Valtion osuus yrittäjien eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 345 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää yrittäjien eläkelain (468/1969) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa yrittäjäeläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksurahasto ei niihin riitä.

Yrittäjien maksuprosentin on oletettu olevan 21,0 % vuonna 2000, jolloin vakuutusmaksutulo olisi 2 535 000 000 mk. Kokonaiseläkemenoksi arvioidaan 2 725 000 000 mk. Valtion osuuteen vaikuttavat lisäksi yrittäjien eläkelain 10 §:n 2 momentissa tarkoitetut avoimet maksut, joiden määräksi on arvioitu 660 000 000 mk.

Yrittäjien eläkelain mukaisia eläkkeitä arvioidaan vuoden 2000 lopussa olevan noin 125 000 ja vakuutettuja 185 900.

2000 määräraha	345 000 000
1999 määräraha	395 000 000
1998 tilinpäätös	327 800 000

60. Valtion osuus kansaneläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 685 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansaneläkelain (347/1956) 59 §:n ja 62 §:n mukaisen valtion

osuuden maksamiseen ja lapsen hoitotuesta annetun lain (444/1969), vammaistuesta annetun lain (124/1988) sekä eläkkeensaajien asumistuesta annetun lain (591/1978) mukaisten etuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1996 alusta toteutettiin kansaneläkkeen pohjaosan eläkevähenteisyys. Kansaneläkelaista poistettiin vuonna 1997 kansaneläkkeen pohjaosan ja lisäosan käsite. Tähän liittyen määriteltiin vuoden 1997 alusta Kansaneläkelaitoksen ja valtion rahoitusosuudet kansaneläkkeiden kokonaiskustannusten perusteella siten, että Kansaneläkelaitoksen osuus kansaneläkkeiden kustannuksista on 71 %. Valtio vastaa kustannuksista muilta osin. Lisäksi valtio rahoittaa eläkkeensaajien asumistuet, lapsen hoitotuet ja vammaistuet kokonaisuudessaan.

Valtion on myös suoritettava ns. takuusuorituksena kansaneläkerahastoon sellainen määrä, että kansaneläkerahaston rahoitusomaisuus kalenterivuoden päättyessä on vähintään 4 % kansaneläkevakuutuksen vuotuisista maksetuista kokonaismenoista. Vähimmäismäärän saavuttamiseksi on vuosina 1998–2001 tarvittaessa mahdollista siirtää varoja kansaneläkerahastosta sairausvakuutusrahastoon ja päinvastoin. Lisäksi valtio turvaa kansaneläkerahaston maksuvalmiuden.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi vuodelta 2000 suoritettavista sairausvakuutusmaksuista, työnantajan kansaneläkemaksusta ja työnantajan lapsilisämaksusta. Esityksen mukaan yksityisen työnantajan kansaneläkemaksu on 2,40, 4,00 tai 4,90 % palkoista riippuen poistojen määrästä ja suhteesta maksettaviin palkkoihin. Valtion ja sen laitoksen sekä Ahvenanmaan maakunnan kansaneläkemaksu on 3,95 % palkoista. Muiden julkisen sektorin työnantajien kansaneläkevakuutusmaksu on 3,15 % palkoista.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 2000, jonka mukaan Kansaneläkelaitos saa vuonna 2000 arvonlisäveron tuotosta 2 400 000 000 mk, joka on vähennyksenä otettu huomioon määrärahan mitoituksessa.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon, kansaneläkevakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 2000 ovat seuraavat:

	Milj. mk
Etuusmenot	
Kansaneläkemenot	15 290
Muut etuusmenot	620
Yhteensä	15 910
Valtion osuudet	
Valtion osuus kansaneläkkeestä (29 %)	3 715
Valtion osuus lapsen hoitotuista, vammaistuista ja eläkkeensaajien asumistuista (100 %)	1 970
Valtion osuus kokonaismenoista (KEL 59 §)	0
Yhteensä	5 685

Kansaneläkkeensaajia arvioidaan vuoden 2000 lopussa olevan 1 021 000, joista 774 000 on vanhuuseläkkeensaajia, 223 000 työkyvyttömyyseläkkeensaajia ja 24 000 työttömyyseläkkeensaajia.

2000 määräraha	5 685 000 000
1999 määräraha	5 750 000 000
1998 tilinpäätös	6 294 114 770

20. Tapaturmavakuutus

53. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 75 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 15 §:n ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun

lain (118/1991) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutus rahoitetaan perusturvaosuudella, maatalousyrittäjien vakuutusmaksuosuudella, valtion osuudella ja sijoitusten tuotolla. Valtion välitön osuus kokonaiskustannuksista on 32,95 %, josta kuitenkin vähennetään vapaaehtoisten perusvakuutusten työtuloja vastaava prosenttiosuus. Perusturvaosuus rahoitetaan Kansaneläkelaitoksen ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kautta. Vuonna 2000 Kansaneläkelaitoksen osuus on kokonaiskustannuksista 25,80 % ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen 14,53 %.

Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille aiheutuvat kustannukset maksetaan kokonaan valtion varoista.

Täyskustannusvastuusta johtuva kokonaiskustannus on maatalousyrittäjän tapaturmavakuutuksessa arviolta 22 000 000 mk, josta aiheutuva valtion osuus on otettu määrärahan mitoituksessa huomioon.

Vakuutustapahtumien lukumääräksi vuonna 2000 arvioidaan noin 7 700.

2000 määräraha	75 000 000
1999 määräraha	79 000 000
1998 tilinpäätös	75 002 601

21. Rintamaveteraanieläkkeet

Selvitysosa: Rintamaveteraanien ja heidän omaistensa toimeentuloturvaa ja terveydenhuoltoa käsitellään luvuissa 33.21 ja 22. Luvun 33.21 momenteilta maksetaan toimeentuloturvaetuudet ja luvun 33.22 momenteilta maksetaan muun muassa sotainvalideille ja heidän omaisilleen korvauksia sekä korvataan ja maksetaan rintamaveteraanien ja heidän puolisoidensa kuntoutuksesta aiheutuvia menoja ja rahoitetaan sotainvalidien sairaskotien ja kuntoutus- ja hoitolaitosten ylläpitoa.

52. Rintamasotilaseläkkeet ja asumistuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 720 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamasotilaseläkelain (119/1977) nojalla suoritettavien eläkkeiden, eläkkeensaajien asumistukilain (591/1978) nojalla rintamasotilaseläkkeisiin suoritettavien asumistukien, ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) mukaisen rintamalisän maksamiseen sekä rintamaveteraanien varhaiseläkelain (13/1982) nojalla suoritettavien varhaiseläkkeiden maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi rintamasotilaseläkelain muuttamisesta siten, että henkilöille, joille on myönnetty todistus miinanraivaukseen osallistumisesta, maksetaan rintamalisän suuruista etuutta. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 3 000 000 mk.

Rintamalisän saajia arvioidaan olevan vuoden 2000 lopussa 147 000 ja ylimääräisen rintamalisän saajia 81 000.

2000 määräraha	720 000 000
1999 määräraha	778 000 000
1998 tilinpäätös	826 195 240

(53.) Rintamaveteraanien varhaiseläke (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määrärahan on poistettu talousarviosta sen johdosta, että rintamaveteraanien varhaiseläkkeet suoritetaan momentilta 33.21.52.

1999 määräraha	100 000
1998 tilinpäätös	1 779

22. Sotilasvammakorvaukset ja eräät kuntoutustoiminnan menot

Selvitysosa: Luvun menot muodostuvat lähinnä sotainvalideille, sotilasinvalideille ja heidän puolisoilleen sekä rintamaveteraaneille maksettavista etuuksista ja kuntoutuksesta. Lisäksi sairaskodeissa toteutettavaan kuntoutukseen ja laitoshuoltoon käytetään Raha-automaattiyhdistyksen tuottovaroja (luku 33.92).

Eräitä sotainvalideja ja rintamaveteraaneja koskevia laajuustietoja	1999 Arvio	2000 Arvio
Sotainvalidien määrä	25 000	22 700
Sotilasinvalidien määrä	3 200	3 200
Rintamaveteraanien määrä	134 100	123 900
Sotainvalidien omaisten määrä (= huoltoeläkkeensaajat)	17 900	17 400
Rintama-avustusta saavien määrä	530	500
Eräissä sotiin liittyvissä tehtävissä palvelleiden määrä	7 000	10 000
Kuntoutukseen oikeutettujen puolisoiden ja leskien määrä	10 100	9 500
Sotainvalidien laitosten, hoitopaikkojen ja -päivien lukumäärä		
— hoitopaikkoja	1 600	1 600
— laitoshoitopäiviä	287 700	286 600
— laitoskuntoutuspäiviä	158 700	156 800

50. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 647 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilasvammalain (404/1948) ja muiden siihen liittyvien lakien nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 3 500 000 mk, mikä aiheutuu 1.1.1999 voimaantulleesta sotilasvammalain eräiden säännösten soveltamisesta annetun asetuksen muutoksesta. Muutoksella on mahdollistettu kuntoutuksen antaminen pysyvässä asuinmaassa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sotilasvammalain muuttamisesta siten, että asunnon muutostöiden korvaamisen edellytyksiä lievennetään alentamalla korvaukseen oikeuttavaa haitta-astetta nykyisestä 20 prosentista 10 prosenttiin. Määrärahan mitoituksessa on lainmuutoksen johdosta lisäyksenä otettu huomioon 10 000 000 mk.

Pääosa sotilasvammakorvauksista muodostuu elinkoroista ja täydennyskoroista, sotainvalidien leskille ja lapsille maksettavista huoltoeläkkeistä sekä sairaanhoito- ja kuntoutuskustannuksista.

Elinkoron ja huoltoeläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 2000 lopussa olevan 43 200, joista elinkoron saajia on 25 800.

2000 määräraha	1 647 000 000
1999 määräraha	1 708 000 000
1998 tilinpäätös	1 655 111 390

56. Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 14 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotainvalidien puolisoiden ja vaikeavammaista sotainvalidia hoitaneiden leskien sekä sotaleskien kuntoutustoimintamenojen maksamiseen sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

Selvitysosa: Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 2000 olevan 1 650, josta so-

taleskien osuus on 400. Kuntoutusjakson pituus on 2–3 viikkoa kuntoutettavaa kohti.

Tarjouskilpailulla pyritään hillitsemään kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähintojen kustannusten nousua sekä huolehtimaan kuntoutuspalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

2000 määräraha	14 000 000
1999 määräraha	13 500 000
1998 tilinpäätös	13 100 000

57. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysministeriön määräämin perustein rintamaavustuksen maksamiseen eräille vaikeissa olosuhteissa Virossa ja muualla entisen Neuvostoliiton alueella eläville, Suomen puolustusvoimissa vuosien 1939–1945 sotiin osallistuneille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille. Rintama-avustusta voidaan myöntää myös Suomessa pysyvästi asuville vapaaehtoisille rintamasotilaille. Määrärahaa saa käyttää myös avustusten maksamisesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Avustuksen määrä on 2 600 mk ja sen piirissä arvioidaan vuonna 2000 olevan 500 henkilöä.

2000 määräraha	1 300 000
1999 määräraha	1 400 000
1998 tilinpäätös	1 600 000

59. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 190 000 000 mk, joka rahoitetaan Raha-automaattiyhdistyksen tuottovaroista momentilta 33.92.59.

Tarjouskilpailulla pyritään hillitsemään kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähintojen kustannusten nousua sekä huolehtimaan kuntoutuspalvelujen laatuun liittyvistä kysymyksistä.

Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 2000 olevan 30 550.

2000 määräraha	5 000 000
1999 määräraha	5 000 000
1998 tilinpäätös	5 000 000

23. Muu sodista kärsineiden turva

30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotasiirtolaisten yhteiskunnallisesta huollosta annetun lain (423/1940) 6 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Maikkulan vanhainkodista eri laitoksiin hoidettavaksi siirrettyjen huollettavien huolto- ja hoitokustannusten korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksiin sijoitettujen sotasiirtolaisten määrä vähenee ja sen arvioidaan vuonna 2000 olevan 130.

Määräraha jakautuu sekä korvausennakoiden että loppuerien maksamiseen.

2000 määräraha	20 500 000
1999 määräraha	21 000 000
1998 tilinpäätös	21 919 208

28. Muu toimeentuloturva

Selvitysosa: Muu toimeentuloturva muodostuu sotilasavustuksesta. Sotilasavustusta maksetaan asevelvollisuuslain tai siviilipalveluslain nojalla palveluksessa olevan asevelvollisen omaiselle edellyttäen, että tämä on avustuksen tarpeessa. Asevelvollisen omaiselle suoritettava avustus koostuu perusavustuksesta, asumisavustuksesta sekä erityisavustuksesta.

Asevelvolliselle itselleen sotilasavustuksena maksetaan opintolainojen korot, jotka erääntyvät maksettaviksi palvelusaikana sekä erityisestä syystä asumisavustus hänen käytössään olevasta asunnosta aiheutuviin kohtuullisiin menoihin.

Sotilasavustus on saajalleen verovapaa etuus. Sotilasavustuksen menot maksetaan kokonaisuudessaan valtion varoista.

50. Sotilasavustus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 63 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotilasavustuslain (781/1993) mukaisten sotilasavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Sotilasavustuksen piirissä arvioidaan vuonna 2000 olevan noin 13 500 henkilöä.

2000 määräraha	63 000 000
1999 määräraha	63 700 000
1998 tilinpäätös	58 100 000

32. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Selvitysosa: Luvun momentit 30 ja 31 kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992, STVOL) piiriin. Lisäksi tämän luvun momentti 35 rahoitetaan STVOL:ssa säädetyllä tavalla. Momentin 30 osalta on oheisessa taulukossa esitetty eräitä toiminnan laajuutta koskevia tietoja.

Ehkäisevä toiminta

Tavoitteena on terveyttä, elämänhallintaa ja itsenäistä selviytymistä tukevien olosuhteiden ja ympäristöjen luominen, ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen sekä elämänlaadun parantaminen. Terveyteen vaikuttavista toiminnoista keskeisiä ovat mielenterveyden edistäminen, tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisy, tapaturmien torjunta sekä terveellisten elämäntapojen tukeminen.

Toiminnan painoalueita ovat muun muassa lasten ja nuorten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, terveyserojen vähentäminen, asumisen ja elinympäristön kehittäminen, nuorten päihdehaittojen ehkäisy, päihdepolitiikka ja syrjäytymisen ehkäisy.

Kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi laaditaan hyvinvointipoliittinen ohjelma yhteistyössä eri hallintokuntien, järjestöjen ja muiden tahojen kanssa.

Ympäristöterveydenhuollon toimintaedellytykset terveysvalvonnan toimeenpanemiseksi turvataan erityisesti asuntojen kosteus- ja homevaurioiden tutkimisessa.

Sosiaali- ja terveyspalvelut

Tavoitteena on palvelujen kattavuuden sekä perustoimeentulon ja peruspalvelujen turvaaminen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon toimivuutta ja taloudellisuutta tehostetaan lisäämällä avohuoltoa ja yhteensovittamalla toimintoja.

Erityistä huomiota kiinnitetään ikääntyvän väestön tarvitsemiin palveluihin, mielenterveystyöhön, lasten ja nuorten palvelujen kehittämiseen sekä sosiaalityöhön.

Lähipalveluja kehittämällä toteutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistä alueellista toimintaa. Samalla lisätään asukkaiden osallistumismahdollisuuksia.

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja	Arvio 1999	Arvio 2000
Kunnallinen toimeentuloturva		
—Toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana	290 000	280 000
— Toimeentulotuki, saajia vuoden aikana	497 000	485 000
— Ehkäisevä toimeentulotuki, saajia vuoden aikana	27 000	28 000
— Elatustuki, saajia 31.12.	109 000	109 000
Sosiaalipalvelut		
— Lasten päivähoito, paikkojen määrä 31.12.	218 000	215 000
— Lasten kotihoidon tuki, saajia keskimäärin kuukaudessa	71 000	71 000
— Lasten yksityisen hoidon tuki, saajia keskimäärin kuukaudessa	10 000	10 000
— Kodinhoitoapu, kotitalouksia vuoden aikana	135 000	137 000
—Tukipalvelut, saajia vuoden aikana	125 000	127 000
— Vanhainkodit, paikkojen määrä 31.12.	23 000	23 000
— Omaishoidontuki, saajia vuoden aikana	22 000	23 000
— Vanhusten palveluasuminen, asuntojen määrä 31.12.	19 000	20 000
— Kehitysvammaisten palveluasuminen, asiakkaita keskimäärin	6 300	6 500
— Kehitysvammaisten laitoshuolto, paikkojen määrä 31.12.	3 000	2 800
Kansanterveystyö		
— Sairaansijat 31.12.	23 700	23 700
— Avohoitokäynnit (milj.)		
— Lääkärin luona	10,9	11,0
— Muun ammattihenkilön luona	11,0	11,2
— Hammashuollon käynnit	5,3	5,4
— Kotisairaanhoidon käynnit	3,7	3,8
Erikoissairaanhoito		
— Sairaansijat 31.12.	22 000	22 000
— Hoitopäivät (milj.)	6,2	6,0
— Hoitojaksot (1 000)	980	980
— Keskimääräinen hoitojakso (päiviä)	6,3	6,1
— Avohoitokäynnit (milj.)	6,0	6,0

30. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 035 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) ja sen nojalla annetussa voimavarapäätöksessä hyväksyttyjen käyttökustannusten valtionosuuksien maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kuntien valtionosuuslain mukaisten tasausten maksamiseen.

Selvitysosa: Lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmän rahoitukseen liittyen määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 105 000 000 mk siirtona momentille 33.32.35 siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisiin kustannuksiin perustuvaa kunnan omarahoitusosuutta korotetaan 20 markalla kutakin kunnan asukasta kohden.

Maksuttoman esiopetuksen järjestämistä 6-vuotiaiden ikäluokalle koskevan uudistuksen käynnistämiseen 1.8.2000 liittyen määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 76 000 000 mk siirtona momentille 29.40.30.

Valtionosuuden perusteena oleviin laskennallisiin kustannuksiin on tehty 3,1 %:n suuruinen kustannustason tarkistus. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 418 000 000 mk kustannustason nousun johdosta.

Luvun 26.97 perusteluihin viitaten määrärahan mitoituksessa on sosiaali- ja terveysministeriön osuutena otettu huomioon 1 811 000 000 mk verotuloihin perustuvana valtionosuuksien tasauslisänä ja 51 000 000 mk kuntien valtionosuuslainsäädännön muuttamiseen liittyvänä siirtymätasauslisänä sekä 2 071 000 000 mk verotuloihin perustuvana valtionosuuksien tasausvähennyksenä ja 1 000 000 mk kuntien valtionosuuslainsäädännön muuttamiseen liittyvänä siirtymätasausvähennyksenä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus lasketaan sosiaalihuollon ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten ja kunnan omarahoitusosuuden perusteella. Valtionosuus suoritetaan yhtenä kokonaisuutena. Kunnalle maksettavassa valtionosuudessa otetaan huomioon sosiaali- ja terveysministeriön osuus kuntien valtionosuuslain mukaisista tasauksista.

Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset määritellään kunnan asukasluvun, ikärakenteen, palvelu- ja jalostusaloilla työskentelevien osuuden, työttömyysasteen ja työttömien lukumäärän mukaan. Kunnan valtionosuutta laskettaessa ovat sosiaalihuollon ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohti vuonna 2000 seuraavat:

0 - 6-vuotiaat	24 153
7 - 64-vuotiaat	1 578
65 - 74-vuotiaat	3 051
75 - 84-vuotiaat	16 951
85 vuotta täyttäneet	47 373

Työttömien lukumäärän mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan työtöntä kohden ovat 2 116 mk ja työttömyysasteen mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohden 193 mk vuonna 2000.

Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset määritellään kunnan asukasluvun, ikärakenteen ja asukkaiden sairastavuuden mukaan. Kunnan valtionosuutta laskettaessa ovat terveydenhuollon ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohti vuonna 2000 seuraavat:

0 - 6-vuotiaat	2 849
7 - 64-vuotiaat	3 181
65 - 74-vuotiaat	7 644
75 - 84-vuotiaat	14 411
85 vuotta täyttäneet	24 345

Sairastavuuden mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohden ovat 1 432 mk vuonna 2000.

Lisäksi kunnan laskennallisiin kustannuksiin voi vaikuttaa syrjäisyyskerroin.

Kunnan omarahoitusosuus on 8 633 mk kunnan asukasta kohden vuonna 2000. Kunnan omarahoitusosuutta on korotettu yhteensä 134 markalla kutakin kunnan asukasta kohden johtuen vuonna 1998 toteutetusta asumistuen ja muiden ensisijaisten etuuksien yhteensovittamisesta sekä vuonna 1999 toteutetusta lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmän rahoittamisesta.

2000 määräraha	13 035 000 000
1999 määräraha	12 690 000 000
1998 tilinpäätös	12 857 116 110

31. Valtionosuus kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 225 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain ja sen nojalla annetun voimavarapäätöksen mukaisiin sosiaali- ja terveyspalve-

lujen perustamishankkeisiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Vuonna 2000 saadaan vahvistaa kokonaiskustannuksiltaan vähintään 2 000 000 markan määräisiä perustamishankkeita sekä STVOL:n 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuja hankkeita siten, että niiden valtionosuuteen oikeuttavat enimmäiskustannukset ovat yhteensä enintään 710 000 000 mk.

Selvitysosa: Vuonna 2000 vahvistettavien perustamishankkeiden valtionosuuteen oikeuttavista enimmäiskustannuksista on kokonaiskustannuksiltaan 2 000 000–25 000 000 markan määräisten hankkeiden osuus 476 100 000 mk ja yli 25 000 000 markan määräisten hankkeiden osuus 233 900 000 mk.

Vuonna 2000 vahvistettavista perustamishankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 143 000 000 mk vuonna 2000, 80 000 000 mk vuonna 2001, 30 000 000 mk vuonna 2002 ja 5 000 000 mk vuonna 2003. Vuosina 1997–1999 vahvistetuista perustamishankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 82 000 000 mk vuonna 2000 ja 11 000 000 mk vuonna 2001.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen perustamishankejärjestelmä uudistetaan asteittain vuoden 2000 alusta lukien. Perustamishankkeisiin nykyisin käytettävissä olevia voimavaroja suunnataan valtioneuvoston vahvistamien menokehysten puitteissa kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan kehittämistä ja tehostamista sekä toimintatapojen uudistamista tukevien hankkeiden toteuttamiseen siten, että uudistettu järjestelmä on täysimääräisesti voimassa vuonna 2003. Uudistuksen ensimmäiseen vaiheeseen liittyen hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta siten, että perustamishankkeiden kustannuksiin suoritettava valtionosuus on vuonna 2000 ja sen jälkeen vahvistettavien hankkeiden osalta enintään 25 % vahvistetuista kustannuksista kuitenkin siten, että vuosina 2000 ja 2001 vahvistettavien pienten hankkeiden osalta valtionosuus on 25-50 %. Lisäksi hallitus antaa eduskunnalle vuoden 2000 kevään esityksen laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta, jolla uudistuksen toinen vaihe toteutetaan.

2000 määräraha	225 000 000
1999 määräraha	260 000 000
1998 tilinpäätös	399 335 540

32. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoitolain mukaiseen tutkimustoimintaan

Momentille myönnetään 293 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää erikoissairaanhoitolain (1062/1989) 47 §:n mukaisen tutkimustoiminnan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu ja määräraha on muutettu kiinteäksi.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi erikoissairaanhoitolain ja kansanterveyslain (66/1972) muuttamisesta siten, että terveydenhuollon toimintayksiköitä ylläpitäville kunnille ja kuntayhtymille sekä valtion mielisairaaloille suoritetaan valtion varoista laskennallisin perustein korvausta yliopistotasoisesta terveystieteellisestä tutkimustoiminnasta aiheutuviin kustannuksiin. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 600 000 mk, joka on vastaavasti vähennetty momentilta 33.14.21, ja vähennyksenä 8 400 000 mk siirtona momentille 33.32.33.

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 60 000 000 mk määrärahan tasotarkistuksen johdosta.

2000 määräraha	293 200 000
1999 määräraha	360 000 000
1998 tilinpäätös	360 000 000

33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 425 200 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää erikoissairaanhoitolain 47 §:n mukaisen valtion korvauksen mak-

samiseen lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen.

Määrärahasta saa käyttää enintään 321 400 000 mk lääkärin ja hammaslääkärin perus- ja erikoistumiskoulutuskorvausten maksamiseen yliopistollista sairaalaa ylläpitäville kuntayhtymille.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi erikoissairaanhoitolain (1062/1989) ja kansanterveyslain (66/1972) muuttamisesta siten, että terveydenhuollon toimintayksiköitä ylläpitäville kunnille ja kuntayhtymille sekä valtion mielisairaaloille, jotka antavat lääkärin ja hammaslääkärin peruskoulutusta ja erikoistumiskoulutusta, perusterveydenhuollon lisäkoulutusta tai laillistetun hammaslääkärin käytännön palvelua, suoritetaan valtion varoista laskennallinen korvaus koulutuksen aiheuttamiin kustannuksiin. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 8 400 000 mk siirtona momentilta 33.32.32 ja 26 800 000 mk siirtona momentilta 29.10.21.

2000 määräraha	425 200 000
1999 määräraha	390 000 000
1998 tilinpäätös	389 328 451

34. Valtion korvaus kunnille mielentilatutkimuspotilaista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää mielenterveyslain (1116/1990) 32 §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Suomen ja Ruotsin välillä solmitun sopimuksen mukaisista potilassiirroista kunnille ja kuntayhtymille sekä Ruotsin valtiolle aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen mukaisten potilassiirtojen tukemiseen kertaluonteisena korvauksena kunnille ja kuntayhtymille.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on mielentilatutkimuksista aiheutuviin kustannuksiin maksettavina korvauksina otettu huomioon 11 400 000 mk ja potilassiirroista aiheutuvien kustannusten korvauksina 1 600 000 mk, josta 400 000 mk on kertaluonteisia korvauksia potilassiirtojen tukemiseksi.

2000 määräraha	13 000 000
1999 määräraha	14 000 000
1998 tilinpäätös	10 620 716

35. Valtion korvaus lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmän menoihin

Momentille myönnetään 165 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää lastensuojelulain (683/1983) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain perusteella lastensuojelun suurten kustannusten tasaamiseksi suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Tasausjärjestelmän piirissä arvioidaan vuonna 2000 olevan noin 5 000 lastensuojeluperhettä.

Lastensuojelun suurten kustannusten tasausjärjestelmä on käynnistynyt 1.3.1999 lukien. Valtio suorittaa korvauksen kehitysvammahuollon erityishuoltopiirien kuntayhtymille, jotka huolehtivat järjestelmän toimeenpanosta. Valtion korvaus on 50 % tasattavien lastensuojelukustannusten arvioidusta kokonaismäärästä.

Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 105 000 000 mk siirtona momentilta 33.32.30.

2000 määräraha	165 000 000
1999 määräraha	60 000 000

36. Valtionavustus eräiden sosiaali- ja terveyspalveluhankkeiden kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 600 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeiden rahoittamisesta annetun lain (1113/1985) nojalla pääkaupunkiseudun kunnille hankkeiden kustannuksiin

suoritettavan valtionavustuksen ja koron maksamiseen.

Selvitysosa: Kunnille suoritetaan vuonna 1989 hyväksyttyjen hankkeiden kustannuksiin valtionavustusta 29–66 % kustannuksista ja aikaisempina vuosina hyväksyttyjen hankkeiden kustannuksiin 31–64 % kustannuksista. Keskimääräinen valtionavustus on 36 % kustannuksista.

Maksamattoman valtionavustuksen määrästä maksettava korko on Suomen Pankin peruskorko vähennettynä kahdella prosenttiyksiköllä.

Hyväksytyistä ennen vuotta 1990 aloitetuista hankkeista arvioidaan aiheutuvan menoja valtiolle 1 300 000 mk vuonna 2001.

2000 määräraha	3 600 000
1999 määräraha	7 700 000
1998 tilinpäätös	12 046 189

38. Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 66 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon lakien, kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/1986) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/1982, SVOL) ja sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) nojalla kunnille ennen vuotta 1993 aiheutuneisiin toimeentuloturvan kustannuksiin, lasten kotona tapahtuvan hoidon tukemiseen sekä osittaisen lasten kotihoidon tuen maksamiseen ja sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ympäristönsuojelun hallinnon käyttökustannuksiin vuotta 1990 aikaisemmilta vuosilta suoritettavien valtionosuuksien loppuerien maksamiseen.

2000 määräraha	66 000 000
1999 määräraha	1 000 000
1998 tilinpäätös	800 000

(39.) Valtionosuuden loppuerät kunnille sosiaali- ja terveyspalvelujen eräisiin perustamiskustannuksiin (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha on poistettu talousarviosta.

1999 määräraha	5 000 000
1998 tilinpäätös	453 448

53. Terveyskasvatus ja -valvonta

23. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää terveydensuojelulain (763/1994), elintarvikelain (361/1995), geenitekniikkalain (377/1995) ja kemikaalilain (744/1989) edellyttämästä terveysvalvonnasta, terveysvalvontatutkimuksesta ja henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää lyhytaikaisiin tehtäviin tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon terveydensuojelulain edellyttämät asuntojen terveysvalvonnasta, ruokamyrkytysten selvittämisestä ja torjunnasta, kemikaalivalvonnan piiriin kuuluvan biosididirektiivin toimeenpanosta aiheutuvat lisäkulut sekä EU:n alueella tapahtuneesta geenitekniikan valvonnan aktivoitumisesta aiheutuvat kulut. Osa menoista voidaan kattaa tuloilla, jotka on otettu huomioon momentilla 12.33.99.

2000 määräraha	5 000 000
1999 määräraha	5 000 000
1998 tilinpäätös	5 000 000

24. Tartuntatautien valvonta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää tartuntatautien ehkäisyn ja valistustoiminnan, yllättävien epidemioiden selvittämisen ja seurannan sekä näiden edellyttämän kansainvälisen yhteistyön aiheuttamien menojen maksamiseen.

2000 määräraha	6 000 000
1999 määräraha	6 000 000
1998 tilinpäätös	4 924 432

50. Terveyskasvatus sekä päihteiden käytön ja tupakoinnin vähentäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 36 950 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää terveyskasvatuksesta sekä toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain (693/1976) 27 §:ssä tarkoitetusta toiminnasta ja raittiustyölain (828/1982) 10 §:n 1 kohdan nojalla päihteiden käytöstä aiheutuvien haittojen ehkäisemistä tarkoittavasta toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää alkoholitiedotuksesta ja -valistuksesta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää lyhytaikaisiin tehtäviin tarvittavan henkilökunnan palkkaamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut terveyden edistämiselle ja tupakoinnin ja päihteiden käytön vähentämiselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Terveyden edistämisen rakenteiden vahvistaminen

Tavoitteena on voimavarojen käytön tehostaminen ja toimintojen kehittäminen. Tähän pyritään kokoamalla yhteen valtionhallinnon, kuntien ja järjestöjen toimintoja, kehittämällä informaatiojärjestelmiä ja laadunhallintaa, edistämällä osaamiskeskusten syntyä sekä käynnistämällä terveyden edistämisen ulkoisen evaluaation valmistelut.

Tupakoimattomuus

Tupakoimattomuuden edistäminen, erityisesti lasten ja nuorten tupakoinnin aloittamisen ehkäisy osana tervettä kasvua ja kehitystä, tupakansavulle altistumisen ehkäisy, tupakoinnin lopettamisen tukeminen yleisesti tupakoivissa väestöryhmissä sekä tupakkalain muutoksien toimeenpanon tukeminen.

Päihdehaittojen vähentäminen

Tavoitteena on nuorten huumausainekokeilujen ehkäisy ja nuorten alkoholin humalakäytön väheneminen sekä alkoholin kokonaiskulutuksen kasvun hidastaminen.

Terveellisen ravitsemuksen edistäminen

Tavoitteena on väestön ravitsemuksen kohentuminen siten, että liikapainoisten väestöosuuden lisääntyminen pysähtyy, suolan käyttö edelleen vähenee, ravintokuitujen käyttö lisääntyy ja rasvan laatu kehittyy terveyttä edistävään suuntaan. Yhtenä keskeisenä kehittämisalueena on joukkoruokailun laadun parantaminen ja joukkoruokailun seurannan ja arvioinnin tehostaminen.

Tapaturmien ja tuki- ja liikuntaelinsairauksien ehkäisy

Tavoitteena on kehittää tietojärjestelmiä ja toimivia organisatorisia rakenteita koti- ja vapaa-ajan tapaturmien sekä tuki- ja liikuntaelinsairauksien, kuten osteoporoosin torjuntaan. Tavoitteena on myös terveyttä edistävän liikunnan ja arkiliikunnan lisääntyminen eri väestö- ja ikäryhmissä.

Mielenterveyden edistäminen

Tavoitteena on kehittää mielenterveyspolitiikkaa osana kokonaisvaltaista terveyden edistämistyötä sekä etsiä, kehittää ja tutkia käytännöllisiä toimintamalleja käytännön ehkäisevään mielenterveystyöhön ja mielenterveyden edistämiseen. Toiminnalla pyritään tukemaan erityisesti lasten ja nuorten psykososiaalista kehitystä ja mielenterveyttä. Toiminnassa edistetään myös syrjäytymisvaarassa olevien omatoimista selviytymistä.

Seksuaaliterveyden edistäminen

Tavoitteena on nuorten ihmissuhde- ja sukupuolikasvatuksen tehostaminen sekä seksuaalineuvonnan että ehkäisy- ja perhesuunnittelupalvelujen kehittäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain 27 §:n 1 momentin mukaisesti

valtion talousarvioon on otettava määräraha, joka vastaa vähintään 0,45 prosenttia tupakkaveron arvioidusta tuotosta. Raittiustyölain mukainen määräraha on vähintään 40 penniä asukasta kohti.

Vuoden 2000 talousarvion määräraha vastaa 0,75 % tupakkaveron arvioidusta tuotosta. Raittiustyölain mukainen määräraha vastaa 50 penniä asukasta kohti laskettuna.

2000 määräraha	36 950 000
1999 määräraha	36 950 000
1998 tilinpäätös	30 825 000

57. Lomatoiminta

Selvitysosa: Lomatoiminta käsittää maatalousyrittäjien lomituspalvelut.

Maatalousyrittäjillä on oikeus vuosilomaan ja sijaisapuun. Vuosiloma kuuluu vain karjataloutta harjoittaville. Sijaisapua voi saada myös kasvinviljelyn harjoittaja. Sijaisapua annetaan maatalousyrittäjälle, joka on sairauden tai muun tilapäisen syyn vuoksi estynyt huolehtimasta maatalousyrityksen hoitoon kuuluvia välttämättömiä tehtäviä. Vuosiloma on maksuton, mutta sijaisavusta peritään maksu. Maatalousyrittäjä voi lisäksi tietyin edellytyksin ostaa lomittaja-apua subventoituun hintaan enintään 100 tuntia vuodessa.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriölle. Vuoden 2000 alusta Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle siirtyy vastuu lomituspalvelujen toimeenpanosta. Palvelujen paikallishallinnosta vastaavina paikallisyksikköinä toimivat joko kunnat eläkelaitoksen kanssa tekemiensä toimeksiantosopimusten perusteella tai eläkelaitoksen omat paikallisyksiköt. Nämä huolehtivat paikallishallinnosta ja lomituspalvelujen järjestämisestä. Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja paikallisyksiköille suoritetaan valtion varoista laskennallinen korvaus lomituspalvelujen hallintokustannuksiin.

Maatalousyrittäjällä on oikeus valita, käyttääkö hän kunnan järjestämiä palveluja vai järjestääkö itse lomituksensa, jolloin hänelle korvataan tästä aiheutuneita kustannuksia. Lomituspalvelujen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset korvataan kunnille kokonaan valtion varoista.

Pienyrittäjän vuosilomarahasta annettu laki (408/1977) on ollut soveltamatta vuodesta 1994. Pienyrittäjän vuosilomarahasta annettu laki on tarkoitus kumota vuoden 2000 alusta lukien.

40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 864 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 35 §:ssä tarkoitettujen lomituspalvelujen käyttökustannuksiin lain 37 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Maatalousyrittäjän vuosiloma on 22 päivää.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamisesta siten, että yhtä aikaa pidettävien lomapäivien määrää lisätään viidellä nykyisestä 11 päivästä. Muutosten kustannuksia alentava vaikutus on 15 milj. mk.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän vuosilomatoimintaan 563 000 000 mk, sijaisaputoimintaan 273 000 000 mk ja maksulliseen lomittaja-apuun 28 000 000 mk.

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 844 000 000 mk valtion korvausten ennakoi-

den ja 20 000 000 mk vuoden 1999 valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelutoimintojen laajuustietoja	Arvio 1999	Arvio 2000
Vuosilomaan oikeutettuja	54 300	52 600
Vuosilomapäivien lukumäärä	1 096 500	1 035 000
Sijaisavun saajia	16 300	16 300
Sijaisapupäivien lukumäärä	586 800	586 800
Maksullisen lomittaja-avun käyttäjiä	17 400	16 800
Maksullisten lomittaja-aputuntien lukumäärä	522 000	504 000

2000 määräraha	864 000 000
1999 määräraha	796 000 000
1998 tilinpäätös	828 944 720

(42.) Valtion korvaus pienyrittäjien vuosilomajärjestelmän kustannuksiin (arviomääräraha)

Selvitysosa: Pienyrittäjän vuosilomarahasta annettua lakia ei ole sovellettu vuosina 1994–1999. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi pienyrittäjän vuosilomarahasta annetun lain kumoamisesta. Momentti ja sen määräraha on tämän johdosta poistettu talousarviosta.

1999 määräraha	100 000
1998 tilinpäätös	—

50. Valtion korvaus Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille maatalousyrittäjien lomituspalvelujen hallintomenoihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 83 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 31 ja 32 §:n nojalla Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille lomituspalvelujen hallinnon järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 1 000 000 mk paikallisyksiköiden yhteistoiminta-alueiden lisääntymisen ja hallinnon tehostumisen aiheuttamana kustannussäästönä.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän 7 500 000 mk Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen ja 75 500 000 mk kuntien lomituspalvelujen hallinnon kustannuksiin.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen hallinnon ja henkilöstön laajuustietoja	Arvio 1999	Arvio 2000
Koko- ja osapäiväisiä toimihenkilöitä Maatalousyrittäjien eläkelaitoksessa	7	7
Paikallisyksiköitä lomituspalvelujen toteutuksessa	347	310
Kokopäiväisiä virkoja kunnissa	142	160
Osapäiväisiä virkoja kunnissa	205	150
Johtavia lomittajia	220	220
Vakinaisia lomittajia kunnissa	4 200	4 200

2000 määräraha	83 000 000
1999 määräraha	86 000 000
1998 tilinpäätös	86 988 238

92. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö

Selvitysosa: Arpajaislain (491/1965) nojalla annetun raha-automaattiasetuksen (676/1967) mukaan on julkisoikeudellisella Raha-automaattiyhdistyksellä yksinoikeus raha-automaatti- ja kasinopelitoimintaan varojen hankkimiseksi terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia edistävien sosiaali- ja terveysalan järjestöjen toimintaan ja hankkeisiin. Raha-automaattiyhdistys käsittelee avustushakemukset, laatii avustusten jakoehdotuksen ja hallinnoi avustusten maksatusta ja käytön valvontaa raha-automaattiasetuksen ja valtioneuvoston päätöksen (929/1998) mukaisesti.

Avustukset myöntää valtioneuvosto sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä pääsääntöisesti kerran vuodessa.

Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettiin vuonna 1999 avustuksia 1 377,5 milj. mk yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Kun lisäksi erityislakien nojalla osoitettiin Valtiokonttorin käytettäväksi 340 milj. mk sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, 190 milj. mk rintamaveteraanien kuntoutukseen ja 5 milj. mk eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutukseen, oli Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö yhteensä 1 912,5 milj. mk. Vuoden 1998 tuottoa jäi myöhemmin käytettäväksi 81 milj. mk.

Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa on tarkoitus käyttää vuonna 2000 yhteensä 1 930 milj. mk. Tästä määrästä jaettaisiin avustuksina 1 390 milj. mk momentilta 33.92.50. Lisäksi osoitetaan Valtiokonttorin käyttöön 340 milj. mk sotainvalidien sairaskotien käyttökustannuksiin, 190 milj. mk rintamaveteraanien kuntoutukseen ja 10 milj. mk eräiden sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutukseen. Vuoden 1999 tuottoa jäisi myöhemmin käytettäväksi 80 milj. mk.

50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 390 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää raha-automaattiasetuksen (676/1967) 29 §:n 1 momentissa mainittuihin tarkoituksiin. Määrärahaa saa käyttää myös avustuksen maksamiseen näkövammaisten kirjaston käyttöön tarkoitettujen toimitilojen perustamiskustannuksiin.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu arviomäärärahaksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti sopinut Raha-automaattiyhdistyksen kanssa seuraavista tulostavoitteista avustustoiminnalle yleisesti ja tulosalueittain vuodelle 2000:

Avustuksia suunnataan erityisesti heikoimmassa asemassa olevien väestöryhmien tukeen, palveluihin ja omaehtoisen aktiivisuuden edistämiseen. Keskeisiä kohderyhmiä ovat ne, joiden osalle sosiaaliset ja taloudelliset vaikeudet, pitkäaikainen työttömyys, päihde- tai mielenterveysongelmat, epävarmuus ja turvattomuus, köyhyys ja ylivelkaantuminen, vammaisuus tai vaikeat pitkäaikaissairaudet kasaantuvat. Kohderyhmiin kuuluvat myös paljon apua ja tukea tarvitsevat ikääntyvät kansalaiset. Lasten ja nuorten elinoloihin ja turvallisuuteen sekä perheiden selviämisen edistämiseen kiinnitetään lisääntyvää huomiota.

Avustuksilla edistetään tuen ja palvelujen saatavuuden turvaamista ja toimintamallien kehittämistä sellaisiksi, että ne entistä paremmin vastaavat moniongelmaisten kansalaisten ja perheiden tarpeisiin, auttavat estämään tai katkaisemaan syrjäytymiseen johtavien ongelmien vaikeutumiskehityksen ja luovat edellytyksiä perheiden itsenäiselle selviytymiselle ja elämänhallinnalle. Avustuksia suunnataan myös terveyttä edistävään toimintaan, työ- ja toimintakyvyn edistämiseen sekä toimintoihin, joilla luodaan edellytyksiä huono-osaisuuden havaitsemiselle, syrjäytymisen ehkäisyyn ja jo passivoituneiden kansalaisten ja perheiden saamiselle palvelujen ja tukijärjestelmien piiriin.

Yksityisen yrityspohjaisen palvelutuotannon lisääntymistä eri toimintasektoreissa seurataan ja kilpailutilanteen kehittyminen otetaan huomioon avustuksia myönnettäessä.

Järjestötoiminta

Avustuksilla turvataan järjestöjen keskeiset toimintaedellytykset ja edunvalvonnan, asiantuntijuuden ja muun vaikuttamistoiminnan kehittäminen. Avustuksia suunnataan erityisesti syrjäytymisen sekä suurten kansansairauksien, kuten sydän- ja verisuonitautien, syöpäsairauksien, tuki- ja liikuntaelinsairauksien, mielenterveysongelmien ja päihteiden väärinkäytön ehkäisyyn liittyviin toimintoihin ja projekteihin.

Palvelu- ja tukiasuminen

Vanhusten palveluasuntojen lisärakentamista tuetaan lähinnä alueellisten ja kuntakohtais-

ten puutteiden korjaamiseksi. Palveluasuntoja lisätään myös paljon apua tarvitseville vammaisille. Ympärivuorokautisen asumispalvelun tarve korostuu mielenterveyssektorissa, laitoksista kotiutetut potilaat ovat usein liian huonokuntoisia selviytyäkseen itsenäisesti. Mielenterveysongelmaisten palveluasuntoja lisätään. Tukiasumisessa keskeisimmät kohderyhmät ovat päihde- ja mielenterveysongelmaiset ja itsenäistymisvaiheessa olevat nuoret. Tukiasuntojen lisäksi avustetaan asumiseen liittyvää tukitoimintaa.

Kotona selviytymisen ja omaisten tukeminen

Palvelurakennemuutoksen myötä hoidon vastuuta on siirtynyt pitkäaikaissairaiden, vammaisten ja vanhusten omaisille ja lähiyhteisöille. Avustuksia kohdennetaan hoitavan omaisen tai perheen tukemiseen sekä runsaasti apua tarvitsevien perheiden ja vanhusten tukimuotojen kehittämiseen. Itsenäistä asumista tukevassa toiminnassa painotetaan järjestöjen erityisosaamista, jolloin toiminta luonteeltaan ja tavoitteiltaan lähenee tukihenkilö- ja vapaaehtoistoimintaa. Vapaaehtoistyön organisointi, koordinointi ja työnohjaus ovat kansalaisjärjestöjen perinteisiä tehtäviä, joiden merkitys korostuu. Vapaaehtoistoimintaa sen eri muodoissa lisätään.

Kriisipalvelut

Kriisipalveluilla reagoidaan nopeasti akuutteihin ongelmatilanteisiin, jotka voivat liittyä perhekriiseihin, päihteiden liikakäyttöön, mielenterveyshäiriöihin, äkillisiin sairastumisiin, onnettomuuksiin, rikoksen uhriksi joutumiseen jne. Kriisipalvelujen tukea lisätään. Toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi edistetään järjestöjen ja kuntien yhteistoiminnan lisäämistä ja monipuolisten palveluverkostojen kehittämistä.

Kuntoutus-, kurssi-, leiri- ja lomatoiminta

Kuntoutuksessa painotetaan väliinputoajaryhmien palvelujen lisäksi avokuntoutuksen kehittämistä. Avustuksia suunnataan lasten, lapsiperheiden sekä eläkeikäisten ja muiden lakisääteisissä kuntoutusjärjestelmissä väliin putoavien ryhmien sopeutumisvalmennukseen, mielenterveysongelmaisten kuntoutuskursseihin sekä moniongelmaisten perheiden kuntoutukseen. Ikääntyvien toimintakykyä edistävien toimintamuotojen kehittämiseen, perhekuntoutuksen toimintamallien kehittämiseen sekä pitkäaikaisen työttömyyden seurauksena toimintakykyään menettäneiden kuntoutuksen kokeilu- ja kehittämistoimintaan myönnetään lisäavustuksia. Kurssi-, leiri- ja lomatoimintaa kehitetään entistä tavoitteellisempaan ja perheiden elämänhallintaa lisäävään suuntaan.

Päiväkeskus- ja työtoiminnat

Toiminnat ovat merkittävä osa vajaakuntoisten avopalvelujen verkostoa ja suuren työttömyyden myötä on niiden merkitys korostunut. Avustuksia kohdennetaan mielenterveys- ja päihdeongelmaisten työtoimintoihin ja toimintakeskuksiin, nuorten työpajoihin ja toimintakeskuksiin sekä vanhusten päivätoimintapaikkoihin. Päivä- ja työtoimintojen niveltymistä asumiseen liittyviin tukipalveluihin sekä muihin paikkakunnan avopalveluihin tehostetaan riittävän kattavan ja yhtenäisen palvelu- ja tukiverkostokokonaisuuden aikaansaamiseksi.

Määrärahan käyttö vuosina 1998-2000 (milj. mk);

	1998	1999	2000
Kansalaisjärjestötoiminta	412	452	445
Palvelu- ja tuettu asuminen	357	321	325
Kotona selviytymisen ja omaisten tukeminen	99	106	110
Kriisipalvelut	96	104	110
Kuntoutus-, kurssi-, leiri- ja lomatoiminta	305	300	300
Päiväkeskus- ja työtoiminta	96	95	100
Yhteensä	1 365	1 378	1 390

2000 määräraha	1 390 000 000
1999 määräraha	1 377 500 000
1998 tilinpäätös	1 545 000 000

55. Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 340 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sotainvalidien laitosten perustamiskustannukset sekä niistä vuonna 2000 aiheutuvat lainojen lyhennykset ja korot rahoitetaan ylläpitäjäyhteisöjen pääsääntöisesti 10 prosentin omavastuuta lukuunottamatta Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta momentilta 33.92.50 myönnettävillä avustuksilla.

Sotainvalidien laitosten hoitopaikkoja arvioidaan olevan yhteensä 1 573 ja sotainvalidien ja heidän aviopuolisoiden kesken jaettuja hoitopäiviä yhteensä 463 600. Tarjouskilpailulla pyritään hillitsemään laitosten hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahintojen nousua sekä huolehtimaan kuntoutus- ja laitoshuoltopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista. Korvaus käyttökustannuksiin suoritetaan hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahinnoista tehtävän sopimuksen perusteella.

2000 määräraha	340 000 000
1999 määräraha	340 000 000

58. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain (1039/1997) nojalla kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain (1039/1997) muuttamisesta siten, että lain 1 §:n 3 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden osalta lain 2 §:ssä tarkoitettua todistuksen hakuaikaa jatketaan. Lainmuutoksella ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Kuntoutusta järjestetään laitos- ja avokuntoutuksena pääsääntöisesti samoissa kuntoutus- ja hoitolaitoksissa kuin veteraanikuntoutustakin. Kuntoutuksen laatu ja kustannukset ovat samaa tasoa veteraanikuntoutuksen kanssa. Kuntoutettavien määrän arvioidaan olevan vuonna 2000 1 400 henkilöä.

2000 määräraha	10 000 000
1999 määräraha	5 000 000
1998 tilinpäätös	5 000 000

59. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 190 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha vähentää vastaavasti määrärahan tarvetta momentilta 33.22.59.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) muuttamista siten, että kuntoutukseen voidaan käyttää Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa.

2000 määräraha	190 000 000
1999 määräraha	190 000 000
1998 tilinpäätös	185 000 000

Pääluokka 34
TYÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan vuonna 2000 olevan 3 810 henkilötyövuotta.

Työhallinnon toiminta-ajatuksena on edistää työmarkkinoiden toimivuutta ja työllisyyttä. Tämän perustehtävän toteuttamiseksi työhallinnon avaintulosalueiksi on määritelty työnvälitys, työvoimavarojen kehittäminen, työvoiman kysynnän vahvistaminen, syrjäytymisen ehkäisy sekä työorganisaatioiden ja niiden henkilöstön kehittäminen. Toiminnan tuloksellisuutta ja laatua avaintulosalueilla tuetaan tukitulosalueella "Työhallinnon toimivuuden kehittäminen".

Työhallinnon strategiset linjaukset on johdettu toimintaympäristön ongelmista ja muutossuunnista, joihin hallinto voi omalla toiminnallaan vaikuttaa. Nämä strategiset linjaukset ja tavoitteet ovat:

— huolehditaan ammattitaitoisen työvoiman saatavuudesta ja parannetaan työnhakijoiden työllistymistä yleisille työmarkkinoille

— alennetaan pitkäaikaistyöttömyyttä, torjutaan syrjäytymistä sekä edistetään maahanmuuttajien kotoutumista

— asetetaan tavoitteeksi työllisyysasteen kohoaminen jokaisen TE-keskuksen alueella

— vahvistetaan työyhteisöihin kohdistuvaa kehittämistoimintaa tavoitteena parantaa tuloksellisuutta, työelämän laatua ja työllisyyttä sekä ikääntyneiden asemaa työelämässä

— parannetaan työhallinnon organisaation toimivuutta, selkeyttämällä ministeriön ja aluehallinnon ohjaussuhteita sekä vahvistamalla laatutyötä kaikilla organisaatiotasoilla.

EU:n työllisyyssuuntaviivojen mukaisen Suomen työllisyyspolitiikan toimintasuunnitelman osana työhallinto toteuttaa neljää yleiseurooppalaista toimintakokonaisuutta:

— Parannetaan työllistyvyyttä

— Suositaan yrittäjyyttä

— Parannetaan yritysten ja työntekijöiden sopeutumiskykyä

— Edistetään yhtäläisiä mahdollisuuksia

Työhallinnon alalla suuntaviivojen mukaiset keskeiset tavoitteet ovat:

Kaikille työvoimatoimistoihin työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneille nuorille tarjotaan uusi mahdollisuus kiinnittyä työmarkkinoille ennen kuin he ovat olleet kuusi kuukautta työttöminä ja aikuisille ennen 12 kuukauden työttömyyttä laatimalla heille henkilökohtainen työnhakusuunnitelma. Suunnitelmassa sovitaan työnhaussa käytettävistä palveluista ja aktiivitoimista. Tämä järjestelmä on täysimääräisesti voimassa vuoden 2000 alussa.

Työttömien käyttämien työelämään pääsyä edistävien toimenpiteiden määrällinen taso pidetään edelleen vuonna 2000 vähintään 20 prosenttina työttömistä työnhakijoista.

Henkilöstömäärän jakautumista ja henkilöstöresurssien kohdentamista aluehallinnossa arvioidaan kuormittavuusmittareiden perusteella. Henkilöstö- ja esimiesbarometrien antamia tietoja

käytetään työyhteisön ja johtamisen kehittämisessä. Johtamisen kehittäminen on edelleen yksi henkilöstöpolitiikan painopistealueita. Henkilöstön työkunnosta ja työyhteisöjen toimintakyvystä huolehditaan koulutuksellisin ja muin henkilöstöhallinnollisin toimenpitein. Työn ja työprosessien toimivuuden kehittämisen painopistealueina ovat laatumenetelmien laaja käyttöönotto ja laatutyökoulutus.

Työttömien määrä ja työvoimapolitiikan resurssit ovat kehittyneet seuraavasti:

	1997	1998	1999	2000 arvio/ TAE
	toteuma	toteuma	arvio	
Työttömät työnhakijat (keskimäärin kk:ssa)	410 000	372 400	345 000	325 000
Työvoimapolitiikan resurssit (ml. ESR), milj. mk	13 151	12 643	10 924	10 710
Työvoimapol. resurssit (ml. ESR) suhteessa työttömien lkm, mk	32 075	33 950	31 660	32 953

Työhallinnon keskeisiin strategisiin tavoitteisiin liittyvät alustavat tulostavoitteet ovat seuraavat:

	1998	1999	2000
	toteuma	tavoite	alustava tavoite
Työpaikan täyttyminen sovittuun alkamispäivään mennessä (%)	93	94	94
Yhdenjaksoisia pitkäaikaistyöttömiä enintään (keskimäärin kk:ssa)	112 600	107 000	95 000
Työvoimapoliittisten toimenpiteiden vaikuttavuus:			
— työttömänä 3 kk työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen jälkeen enintään (%)	48	40	44
— työttömänä 3 kk tukityön jälkeen enintään (%)	48	47	45
— työttömänä 3 kk työmarkkinatuen työharjoittelun jälkeen enintään (%)	29	30	30

Työministeriön pääluokan valtuusyhteenveto

	2001	2002	2003	2004
	milj. mk	milj. mk	milj. mk	milj. mk
1. Aikaisemmin myönnetyistä valtuuksista aiheutuvat menot	208	0	0	0
2. Uusista valtuuksista aiheutuvat menot	836	367	1	0
Yhteensä	1 044	367	1	0

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1998-2000

	v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk	Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
01. Työhallinto	167 097	166 301	185 178	+ 18 877	+ 11
05. Euroopan rakennerahastojen ohjelmien toteutus	1 617 096	683 900	765 700	+ 81 800	+ 12
06. Työvoimapolitiikan toimeenpano	11 321 282	10 240 069	9 943 900	- 296 169	- 3
07. Pakolais- ja siirtolaisuusasiat	332 381	306 700	375 300	+ 68 600	+ 22
99. Työministeriön hallinnonalan muut menot	119 605	142 053	133 053	- 9 000	- 6
Yhteensä	**13 557 462**	**11 539 023**	**11 403 131**	**- 135 892**	**- 1**

01. Työhallinto

Selvitysosa: Työministeriön uudistetun toimintarakenteen pohjalta kehitetään alue- ja paikallishallinnon yhteistyötä. Keskeistä on vakiinnuttaa uusia yhteistyön muotoja, joilla kevennetään ja tehostetaan tulosohjausprosessia, tiivistetään yhteistyötä ja jatkuvaa vuorovaikutusta TE-keskusten ja työvoimatoimistojen kanssa.

Henkilöstöpolitiikan painopistealueina ovat henkilöstön jaksamiseen ja osaamistason nostamiseen kohdistuvat toimenpiteet. Palkkausjärjestelmän uudistamisen edellyttämiä toimenpiteitä toteutetaan.

Työlainsäädäntöä kehitetään edelleen kolmikantaisesti siten, että se tukee joustavasti paikallistason ratkaisuja. Työelämän perusturvaa, osallistumismahdollisuuksia ja yhdenvertaisuutta pyritään samalla ylläpitämään. Näitä tavoitteita on asetettu paitsi vireillä olevalle työsopimuslain kokonaisuudistukselle myös työelämän tietosuojalainsäädännölle sekä palkkaturvalainsäädännön kokonaisuudistukselle. Työaikalainsäädännön kokeiluhankkeiden ja valmistuvien selvitysten pohjalta luodaan valmiuksia uusille, entistä monipuolisemmille ja terveyttä edistäville työaikaratkaisuille erityisesti ikääntyvien työntekijöiden tarpeita silmällä pitäen. Ikääntyvien työntekijöiden työllistymisedellytyksiä vahvistetaan muutoinkin kansallisen ikäohjelman mukaisin toimenpitein.

Kansallista työelämän kehittämisohjelmaa ja tuottavuusohjelmaa jatketaan ja kehitetään sekä lisätään niiden resursseja. Lisäksi hallitusohjelmassa on päätetty käynnistää työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelma. Kansallisen työelämän kehittämisohjelman tarkoituksena on parantaa tuottavuutta ja työelämän laatua suomalaisilla työpaikoilla johdon ja henkilöstön yhteistoimintaan perustuvalla työorganisaatioiden, henkilöstöjohtamisen ja inhimillisten resurssien kehittämisellä. Kansallisen tuottavuusohjelman tarkoituksena on parantaa suomalaisten yritysten ja julkisyhteisöjen tuottavuutta ja toiminnan laatua kehittämällä, kokeilemalla, arvioimalla ja levittämällä tätä palvelevia kehittämis-, mittaus- ja analyysimenetelmiä sekä tilastoja. Valmisteltavana olevan työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelman tarkoituksena on tutkimus-, kehitys- ja tiedotustoiminnan avulla luoda, soveltaa käytäntöön ja levittää työkyvyn säilyttämistä ja edistämistä tukevia menetelmiä. Työvoima- ja elinkeinokeskusten osuutta vahvistetaan ohjelmien toimeenpanossa ja hyödyntämisessä.

Sisäisen tarkastuksen tavoitteena on informaation luotettavuuden lisääminen ja mahdollisten väärinkäytösten ehkäiseminen sekä toimenpiteiden välitön käynnistäminen akuuttien ongelmien selvittämiseksi. Tarkastustoiminnassa painottuvat erityisesti Euroopan sosiaalirahaston ohjelmat.

Työneuvosto toimii työministeriön alaisena erityisviranomaisena hoitaen tehtäviä, joista on säädetty työneuvostosta ja työsuojelun poikkeusluvista annetuissa laeissa (608/1946, 855/1996) ja asetuksessa työneuvostosta (163/1997). Poikkeuslupia koskevat valitus- ja alistusasiat käsitellään kiireellisinä ja ne pyritään ratkaisemaan kahden kuukauden kuluessa. Periaatteellisluonteisten lausuntojen ja ratkaisujen keskimääräinen käsittelyaika on alle kuusi kuukautta.

Työvoimaopiston tulosalueiksi on määritelty toiminta hallinnonalan keskitetyn koulutuksen kurssipaikkana sekä osallistuminen TE-keskusten työvoimaosastojen ja työvoimatoimistojen kehittämiseen. Työvoimaopisto tuottaa vuonna 2000 toimintamenoilla 7 500 oppilaspäivää ja maksullisella palvelutoiminnalla 700 päivää.

21. Työministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 121 800 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 500 000 mk pankkipalvelu- ja taloushallinnon järjestelmien käyttömaksujen siirtona momentille 32.10.22 ja 1 200 000 mk ulkomaalaislain mukaisesta muuttovalmennuksesta aiheutuvien menojen siirtona momentille 34.06.25. Momentin määrärahassa on lisäyksenä otettu huomioon 260 000 mk henkilöstöravintoloiden tila- ym. kustannuksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä 204 000 mk ulkomaalaisvaltuutetun toimiston siirron kahden kuukauden osuus siirtona momentilta 33.01.21.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	122 290 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	200 000
Muut toimintamenot	122 090 000
Bruttotulot	490 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	200 000
Muut tulot	290 000
Nettomenot	121 800 000

2000 määräraha	121 800 000
1999 määräraha	123 000 000
1998 tilinpäätös	124 251 000

22. Työvoimaopiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 282 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoitusperusteena on käytetty 8 200 oppilastyöpäivää. Kurssimuotoisella koulutuksella tuotetaan 6 500 päivää, maksullisella palvelutoiminnalla 700 päivää ja paikallishallinnon tukipalveluilla 1 000 päivää. Oppilaspäivän yksikköhinta on 552 mk. Momentin mitoituksessa on otettu huomioon 77 000 mk henkilöstöravintoloiden tila- ym. kustannuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	4 687 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	361 000
Muut toimintamenot	4 326 000
Bruttotulot	405 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	400 000
Muut tulot	5 000
Nettomenot	4 282 000

2000 määräraha	4 282 000
1999 määräraha	4 205 000
1998 tilinpäätös	3 715 000

23. Työelämäohjelmien toteuttaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 50 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää Kansallisen työelämän kehittämisohjelman, Kansallisen tuottavuusohjelman ja työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelman eri kokeilu-, kehittämis- ja tutkimushankkeiden käynnistämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää ohjelmien julkaisuista, erillisselvityksistä, asiantuntijapalkkioista, seminaarien järjestämisestä, koti- ja ulkomaisten yhteistyöverkostojen luomisesta sekä enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkauksesta ja ohjelmien hallinnointiin osallistuvan väliaikaisen henkilöstön palkkauksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Ohjelmien hankkeiden piirissä olevien henkilöiden määrän arvioidaan olevan uudella ohjelmakaudella 70 000 henkilöä. Työvoima- ja elinkeinokeskusten osuutta vahvistetaan ohjelmien toimeenpanossa ja hyödyntämisessä.

Työssäjaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelman varoja käytetään yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa.

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Työelämän kehittämisohjelma	36 000 000
Tuottavuusohjelma	4 000 000
Työssä jaksamisen tutkimus- ja toimenpideohjelma	10 000 000
Yhteensä	50 000 000

2000 määräraha	50 000 000
1999 määräraha	30 000 000
1998 tilinpäätös	30 000 000

67. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 096 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja velvoitteiden suorittamisesta sekä erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän ILO:n jäsenmaksuun noin 7 800 000 mk ja IOM:n jäsenmaksuun noin 1 066 000 mk.

2000 määräraha	9 096 000
1999 määräraha	9 096 000
1998 tilinpäätös	9 130 786

05. Euroopan rakennerahastojen ohjelmien toteutus

Selvitysosa: Luvun nimike on muutettu. EU:n uusien rakennerahastoasetusten mukaan sosiaalirahaston toimenpiteet kohdistuvat ohjelmakaudella 2000-2006 erityisesti pitkäaikais- ja nuorisotyöttömiin sekä yritysten työssä olevaan ja rakennemuutoksen vuoksi työttömyysuhan alla olevaan henkilöstöön.

Sosiaalirahaston määrärahat on budjetoitu kokonaisuudessaan työministeriön pääluokkaan momentille 34.05.61. EU:lta tulevat tulot on budjetoitu momentille 12.34.40. Hankkeisiin käytettävä valtion rahoitusosuus on budjetoitu kunkin sosiaalirahaston toimenpanoon osallistuvan ministeriön pääluokkaan yhdelle momentille. Sosiaalirahastomomentin ja valtion rahoitusosuuden momenttien määrärahalaji on muutettu arviomäärärahaksi. Kyseisten momenttien myöntämisvaltuus on mitoitettu siten, että se vastaa rakennerahasto-ohjelmien arvioituja vuosittaisia rahoituskehyksiä.

Sosiaalirahasto osallistuu ohjelmakaudella 2000-2006 alueellisten tavoiteohjelmien 1 ja 2 rahoittamiseen. Horisontaalitavoitteen 3 sekä Equal-yhteisöaloitteen sosiaalirahasto rahoittaa kokonaisuudessaan.

Budjetoitavat määrärahat ovat arvioita. EU-osuuksien ja valtion rahoitusosuuksien taso ohjelmittain, rahastoittain ja hallinnonaloittain täsmentyvät komission hyväksyttyä Suomea koskevat ohjelma-asiakirjat, arviolta vuoden 2000 alussa. Talousarvioesityksen yleisperusteluissa on esitetty rakennerahasto-ohjelmien kokonaisresurssit kaudella 2000-2006 sekä täsmennykset käytetyistä oletuksista.

61. EU:n osallistuminen työvoima- ja sosiaalipolitiikkaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 499 300 000 mk.

Vuonna 2000 saa tehdä uusia myöntämispäätöksiä yhteensä 748 200 000 markalla.

Määrärahaa saa käyttää vuoden 1999 myöntämisvaltuudesta tehtyjen sitoumusten vuonna 2000 aiheutuvien menojen maksamiseen EU:n komission kanssa vuosille 1995-1999 hyväksyttyjen tavoiteohjelmia 6, 2 (vuosille 1997-99), 3, 4 ja 5b sekä yhteisöaloitteita toteuttavien sosiaalirahaston sekä pilottiprojektien rahoitukseen Euroopan sosiaalirahastosta maksettavana vuoden 2000 rahoitusosuutena.

Määrärahaa saa käyttää lisäksi vuosille 2000-2006 hyväksyttävien uuden rakennerahastokauden ohjelmien 1, 2 ja 3 sekä yhteisöaloitteiden ja pilottiprojektien rahoitukseen Euroopan sosiaalirahastosta maksettavana vuoden 2000 rahoitusosuutena.

Määrärahaa saa käyttää myös teknisen avun ja Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan, enintään 125 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaus-, matkustus-, yms. menojen maksamiseen yhdessä momentin 34.05.62 ja muiden kansallisen osarahoituksen momenttien kanssa.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Momentin määräraha on muutettu arviomäärärahaksi. Vuonna 2000 tehtävien sitoumusten osalta arvioidaan aiheutuvan valtiolle vuonna 2000 menoja 261 300 000 mk, 299 900 000 mk vuonna 2001 ja 187 000 000 mk vuonna 2002. Vastaavien aiempien sitoumusten arvioidaan aiheuttavan valtiolle menoja vuonna 2001 yhteensä 188 700 000 mk.

Määrärahojen käyttö jakaantuu vanhan ohjelmakauden (1995-1999) ohjelmien ja uuden ohjelmakauden (2000-2006) ohjelmien kesken seuraavasti:

	mk
1995-1999 ohjelmat	238 000 000
2000-2006 ohjelmat	261 300 000
Yhteensä	499 300 000

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan hallinnonaloittainen jakauma tavoite- ja yhteisöaloiteohjelmittain täsmentyy komission hyväksyttyä kyseiset ohjelmat.

Valtion rahoitusosuuksien myöntämisvaltuudet, jotka myös täsmentyvät komission hyväksyttyä ohjelmat, arvioidaan vuonna 2000 hallinnonaloittain seuraaviksi:

	milj. mk
Työministeriö	629,9
Sisäasiainministeriö	15,0
Opetusministeriö	168,9
Kauppa- ja teollisuusministeriö	44,6
Sosiaali- ja terveysministeriö	14,0
Yhteensä	872,4

Ahvenanmaalle kuuluvat uuden ohjelmakauden rakennerahasto-osuudet eivät sisälly momentin määrärahaan.

Tulot on merkitty momentille 12.34.40 sekä toimenpideohjelmien vaatimat valtion rahoitusosuudet menomomenteille 34.05.62, 26.98.62, 29.01.62, 32.30.62 ja 33.01.62.

2000 määräraha	499 300 000
1999 määräraha	117 100 000
1999 lisämääräraha	165 000 000
1998 tilinpäätös	908 478 000

62. EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus työministeriön osalta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 266 400 000 mk.

Vuonna 2000 saa tehdä uusia myöntämispäätöksiä yhteensä 665 900 000 markalla.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan sosiaalirahastosta ja aluekehitysrahastosta rahoitettaviin ohjelmiin sisältyvien hankkeiden sekä yhteisöaloitteiden ja pilottiprojektien valtion rahoitusosuuden maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös teknisen avun ja Euroopan sosiaalirahaston ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan, enintään 110 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaus-, matkustus-, yms. menojen maksamiseen yhdessä momentin 34.05.61 kanssa.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu ja momentin määräraha on muutettu arviomäärärahaksi. Määrärahasta 252 000 000 mk käytetään sosiaalirahaston hankkeiden valtion rahoitusosuutena ja 14 400 000 mk aluekehitysrahaston hankkeiden valtion rahoitusosuutena. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 6 000 000 mk siirtona momentilta 34.06.63, 20 000 000 mk siirtona momentilta 34.06.64 ja 10 000 000 mk siirtona momentilta 34.06.77.

Myöntämisvaltuudesta 629 900 000 mk kohdentuu sosiaalirahaston ja 36 000 000 mk aluekehitysrahaston hankkeisiin. Vuonna 2000 tehtävien sitoumusten osalta arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 266 400 000 mk vuonna 2000, 239 600 000 mk vuonna 2001 ja 159 900 000 mk vuonna 2002.

2000 määräraha	266 400 000
1999 määräraha	566 800 000
1999 lisämääräraha	103 100 000
1998 tilinpäätös	708 618 000

06. Työvoimapolitiikan toimeenpano

Selvitysosa: Työvoimapolitiikan toimeenpanon keskeiset toimenpiteet ovat työvoimapalvelut sekä työllisyyden hoidon toimenpiteet. Työvoimapalveluja ovat työnvälitys, ammatinvalinnanohjaus, työvoimapoliittinen aikuiskoulutus, ammatillinen kuntoutus ja koulutus- sekä ammattitietopalvelu. Työllisyyden hoidon toimenpiteitä ovat palkkaperusteiset työllistämistuet, yhdistelmätuki, työllisyyspoliittinen projektirahoitus, työttömien aloitteellisuuden tukeminen ja investointien työllisyysperusteinen tukeminen.

Työllisyyslain mukaan työllisyysmäärärahoja kohdennetaan erityisesti nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen, pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisemiseen sekä alueellisesti tasapainoisen työllisyyden edistämiseen. Vuonna 2000 työvoimapolitiikan voimavaroja suunnataan merkittävästi sekä uusia työpaikkoja luoviin hankkeisiin tavoitteena työllisyysasteen kohottaminen että pitkään työttömänä olleiden palauttamiseen työhön.

Vuoden 1998 alusta käynnistetty työvoimapolitiikan toimeenpanon perusuudistus on täysimääräisesti voimassa vuoden 2000 alussa työvoimapalvelulain siirtymäsäädösten mukaisesti. Palveluprosessin toimeenpanossa korostetaan määräaikaisten työnhakuhaastattelujen, työnhakusuunnitelmien, työnhakukirjan, osaamiskartoituksen ja työnhakuryhmien tasalaatuista, prosessimaisesti etenevää ja työmarkkinavaikutuksiltaan mahdollisimman tehokasta toteutusta. Työnhakuaktiivisuutta lisäävää laajaa palvelu- ja koulutustoimintaa sekä työvoimapalvelujen laatutyötä jatketaan. Työnvälitystä tehostetaan siten, että keskeiset palvelutuotteet ja niiden laatukriteerit ovat käytössä koko maassa.

Työmarkkinatilanteen mukaisesti pyritään työnvälityksen ja välittömästi siihen liittyvien palvelujen käytöllä ohjaamaan mahdollisimman paljon työnhakijoita avointen markkinoiden työhön. Aktiivisten työvoimapoliittisten toimien määrän laskiessa pyritään työllisyysvaikutuksia ha-

kemaan aiempaa painotetummin työvoimapalveluilla lyhentämällä työttömyysjaksojen kestoa. Julkisen työnvälityksen ja yksityisten työnvälitystoimistojen yhteistyötä tiivistetään tarkoituksena löytää työmarkkinoiden toimivuuden kannalta paras työnjako. Työvoimatoimistojen yhteistyöverkostoja laajennetaan paikalliseen kumppanuuteen perustuvan toimintamallin sekä aiesopimusmenettelyn levittämisellä. Tavoitteena on, että kaikilla työvoimatoimistoilla on vuoden 2000 loppuun mennessä paikallisiin olosuhteisiin perustuva toimiva yhteistyöverkosto. Vaikeasti työllistyvien työnhakijoiden yksilöllisiä palveluja voidaan lisääntyvästi siirtää yhteistyökumppaneiden toteutettavaksi työnhakusuunnitelmassa sovitulla tavoin.

Henkilöasiakkaiden palvelussa painotetaan erityisesti työnhakijan omaa aktiivisuutta, palvelun tavoitteellisuutta sekä yhteistyötä asiakkaan kanssa. Korkealaatuisten palvelujen hyvällä saatavuudella tuetaan työttömien tehokasta työnhakua ja pyritään työttömyysjaksojen lyhentämiseen. Työnhakijoiden työmahdollisuuksien kartoitusta jatketaan työpaikkatietojen välittymisen kannalta riittävän usein ja säännöllisesti. Työttömien työnhakijoiden oikeuksien ja velvollisuuksien parempaa tunnetuksi tekemistä jatketaan osana palveluprosessin uudistusta.

Työnantaja-asiakkaiden palvelussa erityishuomio kiinnitetään hyvään ammattityövoiman saatavuuteen maan kaikilla työssäkäyntialueilla. Työvoimatoimistot varmistavat yhteistyöllä työnhakijoiden kanssa sen, että myös työvoimatoimistoon ilmoitettuihin määräaikaisiin ja tilapäisiin töihin on riittävästi hakijoita. Työmarkkinoiden ja töiden rakenteellisten muutosten vuoksi etenkin ammatillinen liikkuvuus on tärkeää työvoiman saatavuuden kannalta. Työvoimatoimistot tukevat ammatillista liikkuvuutta työvoimapalvelujen, etenkin työvoimakoulutuksen ja ammatinvalinnanohjauksen keinoin.

Alueellisessa liikkuvuudessa korostetaan palveluilla aikaansaatavaa lähiliikkuvuutta. Työnhakijoita informoidaan säännöllisesti myös oman työssäkäyntialueen ulkopuolella sijaitsevista työmahdollisuuksista. Toiminnan vaikuttavuuden tehostamiseksi vahvistetaan alueellista työmarkkinoiden muutosten ennakointia yhteistyössä elinkeinoelämän, työmarkkinajärjestöjen ja eri viranomaisten kesken osana työvoima- ja elinkeinokeskusten toimintaa. Työvoimapolitiikan toteutuksessa kehitetään yritysten kanssa yhteistyössä toteutettavia työelämäläheisiä koulutus- ja kehittämishankkeita, ikääntyvän työvoiman työssä pysymistä tukevia koulutusratkaisuja sekä rotaatiota edistävää koulutusta. Rekrytointeja tukevia koulutuksellisia palveluja suunnataan työvoiman saatavuuden kannalta tärkeimmille aloille. Osaamiskartoitusten avulla parannetaan avointen työpaikkojen täytön osuvuutta.

Työmarkkinoilla heikossa asemassa ovat etenkin pitkäaikaistyöttömät, ikääntyneet, vajaakuntoiset, lamavuosina koulutuksesta valmistuneet ja maahanmuuttajat. Näiden henkilöiden työelämään osallistumisen lisäämiseksi kehitetään eriytyneitä asiakaslähtöisiä palveluja ja toimenpidekokonaisuuksia. Erityisesti otetaan huomioon kansallisen ikäohjelman toimenpide-ehdotukset. Paikallisen tason yhteistyötä viranomaisten, järjestöjen ja asiakkaiden kanssa laajennetaan sekä otetaan koko maassa käyttöön muiden viranomaisten kanssa kehitettyjä yhteistyömalleja. Lisäksi maahanmuuttajien työllistymistä edistetään maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetussa laissa säädetyin toimenpitein.

Työmarkkinatuen käyttöä aktivoidaan hakemalla uusia työllistymismahdollisuuksia yhdistelmätuen avulla pitkään työttömänä olleille. Yhdistelmätukea voidaan maksaa henkilöiden työllistämiseen vapaaehtois- yms. järjestöihin, kotitalouksiin, kuntiin ja kuntayhtymiin sekä yrityksiin. Vuonna 2000 arvioidaan voitavan työllistää 12 000 erittäin vaikeasti muuten työmarkkinoille sijoittuvaa pitkäaikaistyötöntä.

Työmarkkinaosapuolet ovat sopineet eläkkeelle siirtymistä myöhentävistä ja työssä jatkamista edistävistä toimenpiteistä. Osana hallituksen toimia sopimuksen toimeenpanemiseksi työhallinnossa toteutetaan seuraavia toimenpiteitä:

Eläkeputken houkuttelevuuden vähentämisessä työvoimatoimistojen aktiivisuuden ja toimintatapojen merkitys on keskeinen. Vuonna 2000 työttömäksi jäävät 55-59-vuotiaat henkilöt pyritään aktiivisesti työllistämään normaaleille työmarkkinoille tarvittaessa koulutus- ja kuntoutustoimenpiteiden avulla. Jollei heidän työllisämisensä avoimille työmarkkinoille onnistu, heitä uhkaavan pitkäaikaistyöttömyyden torjumiseksi ja eläkeputken varhaiseläkeluonteen muuttamiseksi työhallinto suuntaa näihin työttömiin aktiiviseen työllistämiseen tähtääviä toimenpiteitä, viime kädessä tukityöllistämistä.

Pitkäaikaistyöttömyyden torjumiseksi ja työssäoppimisen edistämiseksi oppisopimuskoulutukseen myönnettävän työllistämistuen painotusta siirretään syrjäytymisuhan alaisten työttömien peruskoulutukseen. Lisäksi varataan vuonna 2000 työttömiksi jäävien 55-59-vuotiaiden tukityöllistämiseen 70 milj. markkaa. Kyseisellä summalla arvioidaan työllistettävän vuonna 2000 keskimäärin 1 300 henkilöä, joista 950 kuntiin ja 350 yksityiseen sektoriin.

Aktiivisten työvoimapoliittisten toimenpiteiden kokonaisvolyymi on keskimäärin 101 400 henkilön tasolla. Toimenpiteillä pyritään työmarkkinoilla kysytyn osaamisen ja ammattitaidon parantamiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn ja tehokkaiden työnhakutilanteiden aikaansaamiseen. Toimenpiteiden ja niihin osallistuvien henkilöiden valintaan kiinnitetään lisää huomiota.

Työvoimapolitiikan käytännön toimeenpano tapahtuu valtaosin työvoimatoimistoissa. Toimeenpanon volyymitietoja voidaan kuvata seuraavilla tunnusluvuilla:

	1997 toteuma	1998 toteuma	1999 arvio	2000 arvio
Työvoimatoimistoja	180	178	177	176
Erillisiä sivutoimistoja ja palvelupisteitä	112	107	104	104
Työvoimatoimistojen vakinainen henkilöstö	2 686	2 919	3 089	3 089
—näistä asiakaspalvelutehtävissä	2 068	2 381	2 531	2 531
Työnvälityksen työnhakija-asiakkaat	980 000	922 000	860 000	840 000
Työnvälitykseen ilmoitetut avoimet työpaikat	240 000	255 000	270 000	300 000
Ammatinvalinnanohjauksen asiakkaat	50 200	45 600	50 200	45 000
Koulutus- ja ammattitietopalvelun neuvontatapahtumiin osallistujat	627 500	550 000	625 000	650 000
Työnvälityksen vajaakuntoiset työnhakijat	70 500	74 700	70 000	78 000
Kansallisella rahoituksella järjestettyyn työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen hakeneet	200 000	174 800	170 000	150 000
Kansallisella rahoituksella järjestetyn työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen aloittaneet	95 000	76 600	76 000	70 000
Kansallisella palkkaperusteisella työllistämistuella aloittaneet	108 000	94 300	72 000	63 600
Yhdistelmätuella aloittaneet			10 000	12 000
Työmarkkinatuella työharjoittelun aloittaneet	35 000	38 100	38 000	38 000
Annetut työvoimapoliittiset lausunnot	1 614 000	1 791 000	1 600 000	1 700 000

Vuonna 1999 työvoima- ja elinkeinokeskusten työvoimaosastojen voimavaroista palkkausmenot on osoitettu momentilla 34.06.21 ja muut kulutusmenot momentilta 32.10.22. Vuonna 2000 kaikki työvoima- ja elikeinokeskusten työvoimaosastojen tarvitsemat toimintamenot budjetoidaan kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokkaan momentille 32.10.22. Tämän johdosta momentille 32.10.22 siirretään momentilta 34.06.21 palkkausmenoja 76 000 000 mk ja 413 henkilötyövuotta työvoima- ja elinkeinokeskusten työvoimaosastojen alueellisen työvoima- ja maahanmuuttopolitiikan suunnitteluun ja toimenpanoon. Yhteensä momentille 32.10.22

budjetoidaan 102 376 000 mk työvoima- ja elinkeinokeskusten työvoimaosastojen palkkausmenoihin ja muihin kulutusmenoihin.

Työvoima- ja elinkeinokeskusten ja niiden työvoimaosastojen alaisten työvoimatoimistojen toimintojen ja ohjausjärjestelmien kehittämistä jatketaan. Tavoitteena on TE-keskusten osastojen yhteistyön kehittäminen ja uusien yhteistyötapojen sekä eri hallinnonalojen yhteisen tulosohjausmallin vakiinnuttaminen.

Työvoimapoliittisten toimenpiteiden piirissä on vuoden aikana keskimäärin (arvio):

Toimenpiteet	Valtio	Kunnat	Yksityinen sektori	Yhteensä
Momentti	34.06.02	34.06.30	34.06.62	
Palkkaperusteiset yhteensä	2 400	13 850	15 550	31 800
— josta aluevelvoite	700	400	400	1 500
Yhdistelmätuki (34.06.30 ja 62)				12 000
Työvoimapoliittinen aikuiskoulutus (34.06.29)				27 400
Työharjoittelu työmarkkinatuella (34.06.52)				11 000
Työttömiin kohdistuvat ESR-hankkeet (34.05.61 ja 62) sis. siirtyvät				13 200
Vuorotteluvapaakokeilu				5 000
Työllisyysperusteiset investoinnit (arvio) (34.06.63 ja 34.06.77)				800
EAKR:n työllisyysperusteiset investoinnit (arvio)				200
Yhteensä				101 400
Pääasiassa muihin kuin työttömiin henkilöihin kohdistuvat toimenpiteet				
Työllisyyspoliittinen projektituki (arvio) (34.06.62)				500
Työllisyyspoliittiset ESR-hankkeet (arvio)				6 500
Kaikki yhteensä				108 400

Pääosin työttömille työnhakijoille suunnattujen työvoimapoliittisten toimenpiteiden piirissä on keskimäärin 101 400 henkilöä, noin 4,0 prosenttia työvoimasta. Mikäli työvoimapoliittisten toimenpiteiden lisäksi myös työllisyyspoliittiset investoinnit ja työllisyyspoliittisella projektirahoituksella rahoitettavat hankkeet sekä työssä oleviin kohdistuvat ESR-hankkeet voidaan täysimääräisesti hyödyntää, on työvoimapoliittisten toimenpiteiden piirissä vuoden 2000 aikana keskimäärin noin 108 400 henkilöä. Pääosaa toimenpiteiden vaikutuksista voidaan seurata tilastotietoihin perustuen, mutta osa seurannasta on arviovaraista. Palkkaperusteisilla määrärahoilla työllistettäessä keskimääräinen tukijakso on 6 kuukautta.

Työvoimapoliittisten määrärahojen tarkoituksenmukaisen ja joustavan käytön mahdollistamiseksi on tarkoitus menetellä siten, että valtiolle, kuntiin ja yksityiseen sektoriin kohdistuvien palkkaperusteisten työllisyystoimenpiteiden momenttien 34.06.02, 30 ja 63 sekä työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen momenttien 34.06.29 ja 50 ja työvoimapalvelujen erityismenojen momentin 34.06.25 määrärahoja voidaan ylittää edellyttäen, ettei mainittujen momenttien kokonaismarkkamäärä ylity.

Työvoimapoliittisesti tuettuihin investointihankkeisiin pyritään sijoittamaan pitkäaikaistyöttömiä 10 % hankkeen uudesta työvoimasta.

Työllisyyslain (275/1987) 19 §:n mukaisesti alueellisia työttömyyseroja tasataan siten, ettei minkään työssäkäyntialueen työttömyys ylitä vuositasolla 80 prosentilla maan keskimääräistä tasoa. Määrärahojen käyttö voidaan aloittaa tämän työttömyyden tason ylittymisen estämiseksi

työssäkäyntialueen työttömyyden ylittäessä vuositasolla vähintään 60 prosentilla maan keskimääräisen tason.

Rakenteellisia ja alueellisia työttömyysongelmia lievennetään muiden hallinnonalojen investoinneilla ja muilla työllisyyteen vaikuttavilla toimenpiteillä ajoittamalla ja kohdentamalla niitä työllisyyttä edistävällä tavalla. Rakenteellisten työttömyysongelmien lieventämisessä ja alueellisten työttömyyserojen tasaamisessa käytettävien elinkeino- ja koulutuspoliittisten toimenpiteiden yksikkökustannusten valtion osuuden työministeriö arvioi vuonna 2000 muodostuvan seuraavaksi:

	Välitön yksikkökustann.	Työllisyyden kerrann. vaikutus	Yksikkökust. kerroin huomioon otettuna
	mk		mk
Kysyntävaikutus			
Palkkaperust. tuet	48 700	1,4	34 800
— valtio	104 000	1,3	80 000
— kunnat	49 000	1,3	37 700
— yksityiset	36 000	1,6	22 500
Yhdistelmätuki,	61 200	1,3	47 000
josta työllistämistuki	31 200	1,3	24 000
Valtionapuinvestoinnit	125 000	2,3	54 300
Työllisyysohjelma	500 000	2,1	238 000
Tarjontavaikutus (aktiiviset)			
Työvoimapoliittinen aikuiskoulutus	55 000	1)	
josta opintososiaaliset edut	24 000	1)	
Tarjontavaikutus (passiiviset)			
Työttömyysturva			
Ansioturva,	56 500	1)	
josta valtionosuus	29 700	1)	
Perusturva	31 800	1)	
Työmarkkinatuki	32 200	1)	

1) Tietoa ei ole

02. Palkkaperusteinen työllistämistuki valtionhallinnolle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 250 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain (275/1987) mukaisten palkkausmenojen ja työllistämisestä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen valtion virastoissa ja laitoksissa. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös vakuutusten maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 15 000 000 mk työllisyyslain aluevelvoitteiden ja muun työllistämisen toteuttamisesta aiheutuvien muiden kuin palkkausmenojen maksamiseen. Määrärahasta maksettavat palkat saavat olla enintään A 17 palkkausluokan mukaisia.

Selvitysosa: Työllistettävien lukumäärä ja työllistämisen keskihinta on esitetty luvun 06 perusteluissa.

2000 määräraha	250 000 000
1999 määräraha	391 000 000
1998 tilinpäätös	807 281 760

21. Työvoima-asiain paikallishallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 648 000 000 mk.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu. Momentin määrärahassa on vähennyksenä otettu huomioon 76 000 000 mk työvoima- ja elinkeinokeskusten työvoimaosastojen 413 henkilön palkkausmenojen siirtona momentille 32.10.22. Momentin määrärahassa on lisäyksenä otettu huomioon 2 413 000 mk henkilöstöravintoloiden tila- ym. kustannuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	671 836 000
Maksullisen toiminnan erillismenot	16 964 000
Muut toimintamenot	654 872 000
Bruttotulot	23 836 000
Maksullisen toiminnan tulot, muut suoritteet	20 436 000
Muut tulot	3 400 000
Nettomenot	648 000 000

2000 määräraha	648 000 000
1999 määräraha	721 493 000
1998 tilinpäätös	695 779 000

25. Työvoimapalvelujen erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 74 800 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ammatinvalinnanohjaukseen liittyvien tukitoimenpiteiden korvaamiseen sekä vajaakuntoisten työhön sijoituksen tukemiseen ja muiden vaikeasti työllistettävien palveluun työvoimapalvelulain (1005/1993) ja -asetuksen (1251/1993), työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) sekä työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen (1253/1993) mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää myös työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetussa asetuksessa tarkoitettujen ryhmätapaturma- ja vastuuvakuutusten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää ryhmäpalveluna järjestettävään työnhakukoulutukseen osallistuvien työttömien työnhakijoiden matkakustannusten korvaamiseen työnhakukoulutukseen osallistuvien ylläpitokorvauksesta annetun asetuksen (980/1998) mukaisesti. Määrärahaa saa käyttää ulkomaalaislain (378/1991) 18 a §:n mukaisesta muuttovalmennuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lisäksi momentin määrärahaa saa käyttää enintään 2 600 000 mk työministeriön tarkemmin määräämällä tavalla Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman kouluttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Vuonna 2000 saa tehdä koulutuksen hankintasopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 2000 jälkeen enintään 700 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 200 000 mk siirtona momentilta 34.01.21 ulkomaalaislain mukaisesta muuttovalmennuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 2 600 000 mk Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman kouluttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen siirtona momentilta 34.06.29.

Määrärahalla arvioidaan järjestettävän 13 500 työhönsijoittamisen ja ammatinvalinnanohjauksen tukitoimenpidettä, joista arviolta 2 000 tukitoimenpidettä järjestetään ikääntyneiden pitkäaikaistyöttömien terveydentilan ja työkunnon tutkimuksina, kuntoutustutkimuksina ja työkokeiluina työpaikoilla. Toimenpiteiden yksikkökustannuksiksi on arvioitu 4 000 mk. Määrärahan mitoitus on arvioitu niin, että keskimäärin 7 päivää kestäville työnhakukursseille osallistuu 75 000 sellaista työtöntä työnhakijaa, joille korvataan matkakustannuksia ylläpitokorvauksena 30 mk/päivä.

Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman koulutusta koskevan vuoden 2000 myöntämisvaltuuden käytöstä arvioidaan aiheutuvan valtiolle vuonna 2001 menoja 700 000 mk.

Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Työhönsijoittumisen ja ammatinvalinnanohjauksen erityismenot	55 000 000
Ryhmäpalveluna järjestettävään työnhakukoulutukseen osallistuvien työttömien työnhakijoiden matkakustannusten korvaukset	16 000 000
Muuttovalmennus	1 200 000
Venäjän ja lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman koulutus (enintään)	2 600 000
Yhteensä	74 800 000
2000 määräraha	74 800 000
1999 määräraha	74 806 000
1998 tilinpäätös	52 147 177

29. Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen ostopalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 867 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaisen koulutuksen hankkimiseen. Määrärahaa saa käyttää myös koulutuksen ja majoituksen hankkimiseen Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä. Määrärahaa saa käyttää koulutuksesta tiedottamiseen, tarjouspyyntö- ja hankintailmoitteluun sekä työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen suunnittelua ja hankintatoimintaa tukevasta kehittämis-, kokeilu- ja selvitystyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen, koulutus- ja konsulttipalvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen. Vuonna 2000 saa tehdä työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 14 §:n mukaisia koulutuksen hankintasopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuoden 2000 jälkeen enintään 247 000 000 mk.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 2 600 000 mk siirtona momentille 34.06.25 Venäjän lähialueiden ja Baltian maiden työvoiman kouluttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen järjestämisen tarkoituksena on edistää ja ylläpitää työvoiman kysynnän ja tarjonnan tasapainoa sekä torjua työttömyyttä ja poistaa työvoimapulaa. Hankittava koulutus on pääasiassa ammatillista koulutusta. Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen pääasiallisena kohderyhmänä ovat työttömät. Maahanmuuttajille hankitaan työvoimapoliittista aikuiskoulutusta osana kotoutumissuunnitelmaa.

Määrärahalla arvioidaan hankittavan työvoimapoliittista aikuiskoulutusta vuonna 2000 noin 6 320 000 opiskelijatyöpäivää, josta yhteishankintaan työnantajien kanssa arvioidaan käytettävän noin 700 000 opiskelijatyöpäivää. Vuoden 2000 myöntämisvaltuuden johdosta arvioidaan aiheutuvan valtiolle vuonna 2001 menoja 241 000 000 mk, 5 000 000 mk vuonna 2002 ja 1 000 000 mk vuonna 2003. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 4 000 000 mk vuonna 2001. Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä arvioidaan hankittavan lisäksi noin 50 vuotuista koulutuspaikkaa.

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen hankinta	853 300 000
Tiedotus- ja ilmoitustoiminta sekä työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen kehittämistoiminta	8 500 000
Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä hankittava koulutus	5 600 000
Yhteensä	867 400 000
2000 määräraha	867 400 000
1999 määräraha	955 770 000
1998 tilinpäätös	927 598 770

30. Palkkaperusteinen työllistämistuki kunnille ja kuntayhtymille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 800 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain (275/1987) mukaisten valtionapujen, mukaan lukien

työllisyyslain edellyttämät lisätuet, maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää vähintään 500 päivää työttömänä olleiden työmarkkinatukea saavien pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen yhdessä työmarkkinatuen kanssa.

Selvitysosa: Työllistettävien lukumäärä ja työllistämisen keskihinta on esitetty luvun 06 perustelujen selvitysosassa. Momentin määrärahassa on luvun 06 perusteluihin viitaten otettu lisäyksenä huomioon 50 000 000 mk vuonna 2000 työttömiksi jäävien 55-59-vuotiaiden tukityöllistämiseen osana työmarkkinaosapuolten välistä eläkejärjestelyistä syntynyttä sopimusta. Työllistämistukea maksetaan päivää ja henkilöä kohti vähintään normaali työllistämistuki, jonka suuruus on 118 mk ja enintään normaali työllistämistuki 80 prosentilla korotettuna. Työllistämistuki voidaan maksaa täysimääräisenä, kun työaika on vähintään 85 prosenttia alan säännöllisestä työajasta.

Portaittain nousevaa lisätukea maksetaan työllisyyslain 21 §:n mukaisesti sen perusteella, kuinka suuren osuuden alueensa työvoimasta kunta on työllistänyt työllisyysmäärärahoilla.

Yhdistelmätukena on tarkoitus maksaa kunnille ja kuntayhtymille päivää ja henkilöä kohti työmarkkinatuki, mikä vastaa työttömyysturvalain 22 §:n 1 momentin mukaista peruspäivärahaa sekä enintään normaali työllistämistuki. Yhdistelmätukeen arvioidaan käytettävän työllistämistukea 115 000 000 mk.

2000 määräraha	800 000 000
1999 määräraha	917 000 000
1998 tilinpäätös	869 897 377

50. Työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset edut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 655 700 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/1990) mukaisten opintososiaalisten etuuksien maksamiseen sekä työttömyyskassojen hallintokulujen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää opiskelijavalinnasta aiheutuvien menojen maksamiseen, ei kuitenkaan ilmoitus- ja tiedotustoiminnan menoihin.

Selvitysosa: Momentin määräraha on mitoitettu siten, että sillä arvioidaan maksettavan 3 670 000 opiskelijatyöpäivää vastaavat opintososiaaliset etuudet. Valtionosuus koulutustuesta on työttömyysturvalain 22 §:n mukaisen peruspäivärahan suuruinen. Perusosan suuruus vuonna 2000 on 123 mk/pv. Ylläpitokorvausta, jonka suuruus on 30 mk/pv, arvioidaan maksettavan 6 130 000 päivältä. Työmarkkinatukena arvioidaan maksettavan 2 650 000 opiskelijatyöpäivää vastaavat etuudet.

Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Koulutustuki	451 400 000
Ylläpitokorvaus	183 900 000
Majoituskorvaus	13 400 000
Opiskelijavalintaan liittyvät menot ja matkakustannukset	3 000 000
Työttömyyskassojen hallintokulut	4 000 000
Yhteensä	655 700 000

2000 määräraha	655 700 000
1999 määräraha	748 000 000
1998 tilinpäätös	947 314 861

52. Työmarkkinatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 500 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) ja maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain (493/1999) mukaisen työmarkkinatuen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää ylläpitokorvauksen maksamiseen työharjoitteluun osallistuvalle vähintään 500 päivää työttömänä olleelle työttömälle. Määrärahaa saa käyttää myös työharjoittelusta tai kotoutumistoimenpiteestä aiheutuneiden tapatur-

makorvausten ja työharjoittelijoina tai kotoutumistoimenpiteissä olevien ryhmävastuuvakuutusten maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle esityksen laiksi työmarkkinatuesta annetun lain (1542/1993) muuttamisesta siten, että tarveharkintaa puolison tulojen osalta lievennetään. Uudistuksen vaikutuksesta momentin määrärahan tarve kasvaa 40 000 000 mk ja tuen saajien määrä nousee. Hallitus antaa eduskunnalle esityksen eläkelainsäädännön muuttamiseksi siten, että tulevan ajan oikeus poistetaan työttömyyseläkkeen saamisedellytyksistä. Uudistuksen vaikutuksesta momentin määrärahan tarve vähenee 80 000 000 mk, kun osa tuen saajista siirtyy työttömyyseläkkeelle. Momentilta voidaan maksaa työmarkkinatuen suuruista tukea työnantajalle vähintään 500 päivää työttömänä olleiden työmarkkinatukea saavien pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen työsuhteessa tehtävään työhön. Vuonna 2000 tähän tarkoitukseen arvioidaan käytettävän 389 000 000 mk.

Täysimääräinen työmarkkinatuki on työttömyysturvalain 22 §:n 1 momentissa tarkoitetun päivärahan suuruinen. Vuonna 2000 päivärahan markkamäärä tarkistetaan elinkustannusten muutosta vastaavasti. Täysimääräinen päiväraha nousee kahdella markalla. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 94 000 000 mk.

Työmarkkinatuen saajien määrän arvioidaan olevan vuonna 2000 keskimäärin 180 000 henkilöä. Näistä yli puolet on vähintään 500 päivää työttömyysturvaa tai työmarkkinatukea saaneita henkilöitä.

Ylläpitokorvausten maksamiseen arvioidaan käytettävän 26 000 000 mk, josta 3 000 000 mk arvioidaan käytettävän työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin rinnastettuihin kotoutumistoimenpiteisiin osallistuville maksettaviin ylläpitokorvauksiin.

2000 määräraha	5 500 000 000
1999 määräraha	5 267 000 000
1999 lisämääräraha	333 000 000
1998 tilinpäätös	5 406 025 730

63. (34.06.62) Valtionapu työttömyyden lieventämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 932 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työllistämistukien maksamiseen työllisyysasetuksen (1363/1997) nojalla työllisyyslaissa (275/1987) tarkoitettujen työllistämiseen. Määrärahasta saa käyttää 20 000 000 mk työttömien aloitteellisuuden tukemiseen ja tässä toiminnassa tarvittavan henkilöstön palkkaamiseen lyhytaikaisiin tehtäviin. Määrärahaa saa käyttää ennen työllisyyslain voimaantuloa palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös työharjoittelusta aiheutuneiden tapaturmakorvausten ja työharjoittelijoina olevien ryhmävastuuvakuutusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää vähintään 500 päivää työttöminä olleiden työmarkkinatukea saavien pitkäaikaistyöttömien työllistämiseen. Tässä tarkoitettua työllistämistukea voidaan maksaa yhdessä työmarkkinatuen kanssa.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Momentin määrärahassa on luvun 06 perusteluihin viitaten otettu lisäyksenä huomioon 20 000 000 mk vuonna 2000 työttömiksi jäävien 55-59-vuotiaiden tukityöllistämiseen osana työmarkkinaosapuolten välistä eläkejärjestelyistä syntynyttä sopimusta. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon luvun 05 perustelujen mukaisesti 6 000 000 mk siirtona momentille 34.05.62. Työllistettävien lukumäärä ja työllistämisen keskihinta on esitetty luvun 06 perustelujen selvitysosassa. Työllistämistukea maksetaan päivää ja henkilöä kohti vähintään normaali työllistämistuki, jonka suuruus on 118 mk ja enintään normaali työllistämistuki 80 prosentilla korotettuna. Työllistämistuki voidaan maksaa täysimääräisenä, kun työaika on vähintään 85 prosenttia alan säännöllisestä työajasta.

Työministeriöllä on tarkoitus laajentaa työvoimatoimistojen yhteistyöverkostoja paikalliseen kumppanuuteen perustuvan toimintamal-

lin sekä aiesopimusmenettelyn levittämisellä. Tavoitteena on, että kaikilla työvoimatoimistoilla on vuoden 2000 loppuun mennessä paikallisiin olosuhteisiin perustuva toimiva yhteistyöverkosto. Tämän johdosta työllisyyspoliittisen projektituen käytön arvioidaan vuonna 2000 olevan 94 000 000 mk. Projektitukea käytetään erityisesti ns. kolmannella sektorilla toteutettavien työllistämishankkeiden käynnistämiseen. Projektitukea maksetaan toiminnan hallinnointiin ja organisoimiseen mm. maksamalla projekteissa toimivien vetäjien ja muiden vastuuhenkilöiden palkkauskustannukset ja muita hallintomenoja.

Yhdistelmätukena on tarkoitus maksaa työnantajalle päivää ja henkilöä kohti työmarkkinatuki, mikä vastaa työttömyysturvalain 22 §:n 1 momentin mukaista peruspäivärahaa, sekä enintään normaali työllistämistuki.

Määrärahan käytön arvioidaan jakaantuvan seuraavasti:

	mk
Työllistämistuki yrittäjäksi ryhtyvälle	100 000 000
Työttömien aloitteellisuuden tukeminen	20 000 000
Työllisyyspoliittinen projektituki	94 000 000
V. 2000 työttömiksi jäävät 55-59-vuotiaat	20 000 000
Yhdistelmätuki (työllistämistuen osuus)	250 000 000
Muu työllistämistuki	448 000 000
Yhteensä	932 000 000

2000 määräraha	932 000 000
1999 määräraha	919 000 000
1998 tilinpäätös	889 021 234

64. (34.06.63) Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 85 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää osarahoituksena kuntien, kuntayhtymien ja muiden yhteisöjen työllisyysperusteisiin investointeihin, joilla edistetään uusien työpaikkojen syntymistä ottamalla samalla huomioon myös alueelliset työllisyysnäkökohdat. Määrärahaa saa käyttää aikaisempina vuosina myönnettyjen avustusten maksamiseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon luvun 05 perusteluihin viitaten 20 000 000 mk siirtona momentille 34.05.62. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 16 000 000 mk siirtona momentilta 34.06.77. Hankkeiden valinnassa käytetään perusteena kunkin hankkeen työllisyysvaikutusarviointia (TVA-malli). Tällöin huomiota kiinnitetään hankkeen investointivaiheen lisäksi erityisesti sen pysyväisluontoisiin toimintavaiheen ja kasvusysäysvaiheen työllisyysvaikutuksiin. Hankekohtaista tukitasoa harkittaessa otetaan huomioon myös investointipaikkakunnan työttömyysaste. Hankkeiden valinnassa painotetaan niitä hankkeita, jotka edistävät pysyvien työpaikkojen syntymistä ja luovat edellytyksiä elinkeinoelämän kehitykselle sekä otetaan huomioon alueelliset kehittämisohjelmat. Osa määrärahasta kohdennetaan avoimen haun periaatteella etsittyihin hankkeisiin niiden työllisyysvaikutuksen perusteella. Arvio investointien rakennusaikaisista (ja pysyväisluontoisista) työllisyysvaikutuksista ja työllistämisen keskihinta on esitetty luvun 06 perustelujen selvitysosassa.

2000 määräraha	85 000 000
1999 määräraha	89 000 000
1998 tilinpäätös	255 000 000

65. (34.06.64) Muuttoturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työvoimapalvelulain (1005/1993) 11 §:n mukaisesti työttömän tai työttömäksi jäävän työnhakijan taloudelliseen tukemiseen, jos hän hakee tai siirtyy työhön asuinpaikkakuntansa työssäkäyntialueen ulkopuolelle. Työvoimapalveluihin liittyvistä etuuksista annetun asetuksen (1253/1993) 4 §:n mukaan työttömälle tai työttömäksi jäävälle henkilölle voidaan myöntää liikkuvuus-

avustuksena matkakustannusten korvausta Suomen alueella tehtävästä matkasta, jonka hän tekee työpaikkaan tutustumista, palvelussuhteen solmimista tai uuteen työpaikkaan siirtymistä varten.

Selvitysosa: Vuonna 2000 arvioidaan maksettavan yhteensä 20 000 liikkuvuusavustusta. Vuonna 1998 maksettiin yhteensä 13 800 liikkuvuusavustusta. Keskimääräisen avustuksen suuruuden arvioidaan vuonna 2000 olevan 750 mk.

2000 määräraha	15 000 000
1999 määräraha	15 000 000
1998 tilinpäätös	10 216 481

77. Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 116 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työttömyyden torjumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen hankkeissa, joilla edistetään uusien työpaikkojen syntymistä ottamalla samalla huomioon myös alueelliset työllisyysnäkökohdat.

Määrärahaa saa käyttää työllisyyslain 13 §:n mukaisiin valtion investointikohteisiin sekä investoinneiksi katsottavien valtion hankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää siirtymäkauden 1998-2001 aikana myös sellaisten uusien aloitettavien hankkeiden rahoitukseen, joita ei ole tarkoitus merkitä valtion taseeseen sekä tällaisten aloitettujen hankkeiden loppuunsaattamiseen. Vuonna 2000 saa tehdä käynnissä oleviin töihin liittyviä valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) 10 §:ssä tarkoitettuja sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu menoja myöhempinä vuosina enintään 70 000 000 mk.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 16 000 000 mk siirtona momentille 34.06.64. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon luvun 05 perusteluihin viitaten 10 000 000 mk siirtona momentille 34.05.62.

Määrärahaa on tarkoitus osoittaa työllisyysasetuksen 4 §:n tarkoittamille valtion työvirastoille työllisyyslain 13 §:n ja työllisyysasetuksen 5 §:n mukaisiin kohteisiin. Määrärahaa pyritään käyttämään virastojen ja laitosten investointihankkeiden osarahoitukseen ja sillä pyritään aientamaan työllisyyden hoidon kannalta merkittäviä hankkeita.

Hankkeiden valinnassa kiinnitetään huomiota erityisesti sen valmistumisen jälkeisen toimintavaiheen työpaikkoihin sekä kohteen ympäristössä syntyviin sysäysvaikutuksiin ottaen huomioon alueelliset kehittämisohjelmat ja investointipaikkakunnan työllisyystilanteen.

Arvio investointien rakennusaikaisista työllisyysvaikutuksista ja työllistämisen keskihinta on esitetty luvun 06 perustelujen selvitysosassa.

Vuoden 2000 sitoumuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan vuonna 2001 menoja yhteensä 55 000 000 mk ja vuonna 2002 yhteensä 15 000 000 mk. Vastaavien aiemmin myönnettyjen valtuuksien käytön johdosta arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja vuonna 2001 yhteensä 15 000 000 mk.

Valtuuksien käytöstä aiheutuva määrärahan tarve:	2001	2002
1. Valtuudet v. 1998 ja aikaisemmin	15,0	
— talonrakennusvaltuudet	10,0	
— muut rakentamisvaltuudet	5,0	
2. Uudet valtuudet	55,0	15,0
— talonrakennusvaltuudet	30,0	10,0
— muut rakentamisvaltuudet	25,0	5,0
3. Yhteensä	70,0	15,0
— talonrakennusvaltuudet	40,0	10,0
— muut rakentamisvaltuudet	30,0	5,0

2000 määräraha	116 000 000
1999 määräraha	142 000 000
1998 tilinpäätös	261 000 000

07. Pakolais- ja siirtolaisuusasiat

Selvitysosa: Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanoton tehtävänä on huolehtia kiintiöpakolaisten valinnasta, pakolaisten kuntaan osoittamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanoton järjestämisestä sekä niihin liittyvästä tiedotus- ja julkaisutoiminnasta. Tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotouttamista yhteiskuntaan tukemalla heidän sosiaalista, taloudellista ja kulttuurista osallistumistaan sekä ehkäistä syrjäytymistä.

Valtio korvaa kunnalle entisen Neuvostoliiton alueelta Suomeen paluumuuttajina tulleille henkilöille annetusta toimeentulotuesta ja palveluista aiheutuneita menoja. Pakolaisten vastaanotosta kunnalle maksetaan korvausta valtion varoista toimeentulotuen, palvelujen järjestämisen ja vastaanoton yleishallinnon kustannuksiin. Turvapaikanhakijoiden vastaanoton järjestää ja rahoittaa valtio.

	1997	1998	1999	2000
Pakolaiskiintiö	500	600	650	700
Maahan saapuneet	toteuma	toteuma	arvio	arvio
Ent. Neuvostoliiton alueelta olevat paluumuuttajat	2 000	1 165	2 000	1 500
Pakolaiset	1 406	958	1 530	1 600
— Kiintiöpakolaiset	629	308	700	800
— Perheenyhdistämiset	464	307	500	400
— Oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat	313	343	330	400
Turvapaikanhakijat	973	1 272	1 000	1 200

Vuosittaiset poikkeamat päätetyn pakolaiskiintiön ja maahan saapuvien kiintiöpakolaisten määrässä johtuvat siitä, että pakolaisten maastalähtöä saattavat viivästyttää mm. lähtölupien ja kauttakulkuviisumien saannin vaikeus. Siten esimerkiksi vuonna 1998 Suomeen tuli 180 henkilöä, jotka olivat saaneet oleskeluluvan vuosien 1992-1997 pakolaiskiintiöstä.

Turvapaikanhakijoista noin 1/3 arvioidaan saavan turvapaikan tai oleskeluluvan suojelun tarpeen vuoksi tai humanitaarisista syistä.

21. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottotoiminta valtion osalta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 36 300 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää työministeriön päätöksellä valtion vastaanottokeskusten toimintamenojen maksamiseen, pakolaisten maahantulomatkojen järjestämisestä, lähtömaassa suoritettavista terveystarkastuksista ja koulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä vastaanottoa edistävän koulutuksen ja tiedotustoiminnan järjestämiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää vastaanoton toteuttamiseksi erityistilanteissa tarpeellisten palvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä turvapaikanhakijoiden vastaanoton neuvottelukunnan kustannuksiin. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 500 000 mk turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten oikeusapupalvelujen hankkimiseen. Määrärahaa saa lisäksi käyttää rasismin ja etnisen syrjinnän seurantaan ja syrjinnän vastaiseen koulutukseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 124 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 1 700 000 mk turvapaikanhakijoiden määrän lisääntymisestä aiheutuvana toimintamenojen kasvuna, 500 000 mk oikeusapupalvelujen hankkimiseksi turvapaikanhakijoille ja pakolaisille sekä 400 000 mk rasismin ja etnisen syrjinnän seurantaan ja syrjinnän vastaiseen koulutukseen sekä 300 000 mk henkilöstöravintoloiden tila-

ym. kustannuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

2000 määräraha	36 300 000
1999 määräraha	33 400 000

30. Valtion korvaus kunnille eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 60 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein eräiden Suomeen muuttavien henkilöiden toimeentulotuen kustannusten sekä heille annetun sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannusten korvaamiseen kunnille.

Selvitysosa: Suomeen muuttaneiden valtioneuvoston päätöksen (1054/1990) tarkoittamien henkilöiden toimeentulotuesta puolen vuoden ajalta maahan saapumisesta aiheutuneita kustannuksia korvataan arviolta 15 000 000 mk, toimeentulotukimenoja sen vuoksi, että henkilö ei maahanmuuttoon liittyvän asemansa vuoksi voi saada eläkettä tai muuta sosiaaliturvaetuutta korvataan arviolta 33 480 000 mk noin 1 600 henkilön osalta. Lisäksi maksetaan kunnille arviolta 11 520 000 mk noin 170 henkilön pitkäaikaisesta hoidosta ja huollosta aiheutuneita kustannuksia. Korvaukset maksetaan kunnille jälkikäteen.

2000 määräraha	60 000 000
1999 määräraha	65 300 000
1998 tilinpäätös	64 040 607

63. (34.07.61) Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 279 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston määräämin perustein kunnille maksettavien laskennallisten korvausten, toimeentulotuen, tulkkipalvelujen ja erityiskustannusten korvaamiseen, paluumuutosta aiheutuviin menoihin sekä kunnille, kuntayhtymille ja yhteisöille niiden ylläpitämien turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskusten, ryhmä- ja perheryhmäkotien, tulkkikeskusten sekä muihin tarvittaviin menoihin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää Kosovosta evakuoitujen pakolaisten Kosovoon asettautumisen avustamiseen. Vuoden 2000 pakolaiskiintiö on 700 henkilöä.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän pakolaisten vastaanotosta aiheutuvien kustannusten laskennallisina korvauksina 61 000 000 mk, korvauksena kunnille pakolaisille annetusta toimeentulotuesta, erityisistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista sekä tulkkipalveluista 95 280 000 mk sekä turvapaikanhakijoiden vastaanoton järjestämiseen 97 720 000 mk. Kosovosta evakuoitujen pakolaisten vastaanoton järjestämiseen arvioidaan käytettävän 18 000 000 mk sekä paluumuuttoavustuksiin ja Kosovoon uudelleen asettautumisen avustamiseen 7 000 000 mk.

Vuonna 2000 varaudutaan noin 800 uuden kiintiöpakolaisen ja 400 perheenyhdistämisohjelman puitteissa tulevan omaisen vastaanottoon. Korvausten piirissä on noin 4 100 aikaisempina vuosina saapunutta pakolaista. Uusia turvapaikanhakijoita arvioidaan tulevan 1 200, joista yhden kolmasosan arvioidaan saavan myönteisen päätöksen. Turvapaikanhakijoita arvioidaan olevan vastaanottojärjestelmän piirissä noin 2 000 henkilöä.

2000 määräraha	279 000 000
1999 määräraha	208 000 000
1999 lisämääräraha	36 000 000
1998 tilinpäätös	268 340 885

99. Työministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa: Konkurssien määrän väheneminen ja yritysten parantunut taloudellinen tilanne sekä hyvin toiminut yrityssaneerauslaki ovat tärkeimmät syyt palkkaturvamäärien huomat-

tavalle pienenemiselle viime vuosina. Vuonna 1998 palkkaturvaa maksettiin 99 milj. mk, mikä on noin 16,5 milj. mk vähemmän kuin edellisenä vuonna. Tämänhetkisten talousnäkymien valossa ei ole odotettavissa, että palkkaturvamäärät tulisivat merkittävästi nousemaan tai laskemaan.

	1996	1997	1998	1999	2000
	toteuma	toteuma	toteuma	arvio/TA	arvio/TAE
Palkkaturvaa maksettu (milj. mk)	165	116	99	120	110
Palkkaturvaa peritty takaisin (milj. mk)	47	40	53	30	20
Palkkaturvaa saaneiden työntekijöiden lukumäärä	11 083	7 751	6 753	7 000	7 000
Palkkaturvapäätöksen saaneiden työnantajien lukumäärä	3 266	2 766	2 600	2 600	2 600
Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika (pv)	36	38	51	40	40

23. Siviilipalvelus (arviomääräraha)

2000 määräraha	18 500 000
1999 määräraha	17 500 000
1998 tilinpäätös	15 922 730

Momentille myönnetään 18 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää siviilipalveluksen ja täydennyspalveluksen toimeenpanosta siviilipalveluslain (1723/1991) nojalla aiheutuviin kustannuksiin sekä työhallinnossa palvelevien siviilipalvelusmiesten ylläpito- ja päivärahakustannuksiin.

Selvitysosa: Siviilipalvelukseen hakeutuvien henkilöiden lukumäärä kasvoi 1990-luvulla tasaisesti vuoteen 1996 asti, jonka jälkeen kasvu on tasaantunut. Hakijoiden määrä on tällä hetkellä noin 2 500 henkilöä vuodessa. Vuonna 1998 koulutettiin 1 668 siviilipalvelusvelvollista. Vuonna 1999 on tarkoitus kouluttaa 1 780 siviilipalvelusvelvollista. Koulutukseen pääsyä odottavien siviilipalvelusmiesten suuri määrä edellyttää siviilipalveluskeskuksessa koulutettavien henkilöiden lukumäärän lisäämistä edelleen. Siviilipalvelusvelvollisten lomamatkoista aiheutuvien kustannusten korvausperusteissa tapahtuneet muutokset sekä ilmaisten lomamatkojen määrää koskevat lisäykset aiheuttavat vuoteen 1998 verrattuna lisäkustannuksia momentilta maksettavien matkakustannuskorvausten määrään.

Määrärahan mitoitusperusteena on käytetty 2 500 siviilipalvelukseen hakeutuvan hallinnointia sekä 1 850 siviilipalvelusvelvollisen kouluttamista vuosittain.

50. Palkkaturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 110 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (927/1979) mukaisten menojen maksamiseen. Määrärahasta saa käyttää enintään 4 000 000 mk palkkaturvamenettelyyn liittyviin viranomaismaksuihin ja oikeudenkäyntikuluihin sekä konkurssikustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Palkkaturvajärjestelmä turvaa työntekijäin työsuhteesta johtuvien saatavien maksamisen työnantajan konkurssin ja muiden maksukyvyttömyystilanteiden varalta. Palkkaturvana voidaan maksaa kaikki sellaiset saatavat, jotka perustuvat työsuhteeseen ja jotka työnantaja olisi ollut velvollinen työntekijälle maksamaan. Palkkaturvahakemus on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa saatavan erääntymisestä. Palkkaturvasta huolehtivat työministeriö ja työvoima- ja elinkeinokeskusten työvoimaosastot.

Palkkaturvamenoja vastaavat tulot 106 000 000 mk on merkitty momentille 12.34.70. Työttömyysvakuutusrahasto korvaa valtiolle vuosittain jälkikäteen palkkaturvana maksettujen ja työnantajilta tai näiden konkurssipesiltä takaisinperittyjen pääomamäärien erotuksen. Palkkaturvamaksut eivät näin ol-

len jää rasittamaan valtion budjettia. Palkkaturvapalautusten 14 000 000 markan korot, jotka on budjetoitu momentille 12.34.99, jäävät valtiolle palkkaturvajärjestelmästä aiheutuvien hallintomenojen kattamiseen.

2000 määräraha	110 000 000
1999 määräraha	120 000 000
1998 tilinpäätös	100 256 464

51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 553 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää merimiesten palvelu- ja opintotoiminnasta annetun lain (452/1972) nojalla merimiesten huoltotoimintaan suoritettavan valtion osuuden maksamiseen sekä merimieslaissa tarkoitetun työsopimuksen tekemisestä annetun asetuksen (783/1995) mukaisiin palveluihin, merimieslain (423/1978) ja merimiesten vuosilomalain (433/1984) nojalla merimiesten vuosiloma- ja vanhempainvapaamatkakustannuksiin sekä työsuhteen alkamiseen ja päättymiseen liittyviin matkakustannuksiin suoritettavan valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Merimiespalvelutoiminnan rahoittamiseksi merenkulkija maksaa yhden tuhannesosan ansioistaan ja saman määrän maksaa varustaja. Valtion osuus on yhtä suuri kuin edellä mainittujen yhteensä. Merimiespalvelutoimisto saa suuren osan tuloistaan ns. lästimaksuina, joita peritään Suomen satamissa käyviltä koti- ja ulkomaisilta aluksilta. Näin kerätyillä varoilla tarjotaan palveluja myös ulkomaalaisille merenkulkijoille.

Merimiespalvelutoiminnan rahoitus:	mk
Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista	3 000 000
Työnantajien osuus	1 500 000
Työntekijöiden osuus	1 500 000
Lästimaksut (31.32.50)	3 000 000
Merimiespalvelutoimiston menot kaikkiaan	9 000 000

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista	3 300 000
Valtion osuus työnantajille eräisiin merimiesten matkakustannuksiin	1 200 000
Merimiesten työsuhdesuojelun lomakehuolto	53 000
Yhteensä	4 553 000

2000 määräraha	4 553 000
1999 määräraha	4 553 000
1998 tilinpäätös	3 426 302

Pääluokka 35
YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Hallinnonalan kokonaishenkilöstömäärän arvioidaan olevan 2 550 henkilötyövuotta vuonna 2000.

Ympäristöministeriön hallinnonalan tehtävät koostuvat alueidenkäytön suunnittelusta, asumisesta ja rakentamisesta sekä luonnon ja ympäristön suojelusta. Hallinnonala edistää luonnon, yhdyskuntien, ihmisten elinolojen sekä talouden ja kulttuurin kestävää kehitystä.

Ympäristöhallinnon toimintaympäristö on kansainvälistynyt. Keskeiset ympäristöongelmat, kuten ilmastokysymykset, otsonikerroksen oheneminen, biologisen monimuotoisuuden köyhtyminen ja yhteisen ympäristön pilaantuminen vaativat ratkaisukseen kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä. Itämeren tilan huononeminen on vesien suojelun suurin ongelma, joka edellyttää myös kotimaisia toimia. Ympäristöpolitiikan tehostamiseksi edistetään ympäristöpolitiikan yhdentämistä muihin sektoripolitiikkoihin. Tämä korostaa jokaisen hallinnonalan vastuuta sektorinsa ympäristöllisten tavoitteiden asetannassa ja saavuttamisessa.

Pääkaupunkiseudun ja kasvukeskusten väestönkasvu heijastuu paineena kaavoitukseen, rakentamiseen ja asumiseen. Vastaavasti myös muuttotappioalueet vaativat erityisiä toimenpiteitä.

Kansainvälinen yhteistyö

Lähialueyhteistyötä tehostetaan tavoitteena parantaa Itämeren suojelua ja vähentää Suomeen tulevia saasteita sekä edistää luonnonsuojelua ja kestävää metsätaloutta Luoteis-Venäjällä.

EU:n pohjoisen ulottuvuuden politiikalle täsmennetään ympäristösisältö. Laadittavalla toimintaohjelmalla edistetään Venäjän, Baltian maiden ja Puolan ympäristöongelmien ratkaisua, luonnonvarojen kestävää käyttöä ja ympäristöhallinnon vahvistamista. Ympäristöasiat sisällytetään myös taloudelliseen, erityisesti energia- ja liikenneyhteistyöhön. EU:n ja Venäjän kumppanuus- ja yhteistyöohjelmaan sisällytettävä ympäristöohjelma etenee.

Jatketaan Euroopan aluesuunnitteluun liittyvää yhteistyötä ja aluesuunnittelun yhteishankkeita Suomen lähialueilla.

Vaikutetaan EU:n rahoitusjärjestelmien suuntaamiseen, erityisesti TACIS-ohjelmaan siten, että Itämeren suojelu ja Barentsin alueen ympäristökysymykset otetaan riittävästi huomioon.

Suomi tukee kokonaisvaltaisen kestävän kehityksen strategian valmistelua EU:ssa. Maatalous-, energia- ja liikennesektorit ryhtyvät toteuttamaan strategioitaan ympäristöasioiden yhdentämisestä toimintaansa.

Ympäristöasioita koskevien järjestelyjen, erityisesti rahoituksen suuntaaminen on keskeisellä sijalla EU:n laajentumisneuvotteluissa.

Toimitaan aktiivisesti ilmastosopimuksen joustomekanismien ja nielujen laskemista koskevan pelisääntöjä käsittelevien EU:n aloitteiden valmistelussa.

EU:n aluerakenteen ja alueiden käytön kehityskuvan toteuttaminen etenee. EU:n biodiversiteettistrategian toimialaosioita valmistellaan.

Tavoitteena on, että geenitekniikalla muunneltujen organismien siirtoa koskeva biodiversiteettisopimuksen bioturvallisuuspöytäkirja sekä pysyviä orgaanisia yhdisteitä koskeva YK:n sopimus hyväksytään vuonna 2000.

Suomi pyrkii asianomaisten ministeriöiden yhteistyönä siihen, että YK:n kestävän kehityksen toimikunnan kahdeksannessa istunnossa sovitaan kansainvälisten metsäsopimusneuvottelujen aloittamisesta tai muista korkean tason yhteistyöjärjestelyistä metsien kestävän hoidon ja käytön varmistamiseksi.

Itämeren ja vesien suojelu

Saatetaan valmiiksi ohjelma, joka tähtää Itämeren ekologisen tasapainon palauttamiseen sekä erityisesti Suomenlahden ja sisävesien rehevöitymisen ja ympäristömyrkkyjen keräytymisen vähentämiseen. Lisätään suojelutoimia mm. maataloudessa, kalankasvatuksessa ja muussa hajakuormituksessa, yhdyskuntien typen poistossa ja teollisuudessa Itämeren ja vesiensuojelun tavoiteohjelman mukaisesti. Maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyä rajoitetaan valtioneuvoston päätöksen mukaisesti. Vesiin joutuvaa ravinne- ja orgaanista kuormitusta vähennetään noin puoleen vuosikymmenen alun tasosta vuoteen 2005 mennessä. Vedenhankinnan kannalta merkityksellisten pohjavesien laatu säilytetään hyvänä. Vaarallisten aineiden päästöjen torjunnan valmiutta parannetaan. Toteutetaan Itämeren alueen kestävän kehityksen ohjelmaa (Baltic 21) ja vahvistetaan HELCOM:n roolia Itämeren suojelussa.

Ilmastopolitiikka

Suomen tavoitteena on vähentää kasvihuonekaasujen päästöjä kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti. Vähennysvaatimukset toteutetaan kustannustehokkaasti kansallisin ja kansainvälisin toimenpitein. Joustavuusmekanismien käyttöä osana Suomen ympäristöpoliittisia ulkosuhteita lähialueilla ja kehitysmaissa edistetään. Kansainvälisissä toimissa käytetään ratkaisuja, joilla voidaan tukea Suomen ympäristöteknologian vientiä.

Sektorikohtaiset valmistelut kotimaassa kootaan yhteen ja eri lohkojen mahdolliset velvoitteet sovitetaan yhteen toimenpideohjelmaksi ilmastopoliittisen ministerityöryhmän johdolla. Tämän tueksi ministeriö kokoaa osaltaan selvityksen eri ympäristöpoliittisten ohjauskeinojen mahdollisuuksista ja kustannuksista Suomen kasvihuonekaasujen päästövelvoitteen saavuttamiseksi.

Käynnistetään Suomen kilpailukykyä tukevia yhteistoimeenpanomenettelyn kriteerit täyttäviä koehankkeita joustavuusmekanismien käytöstä.

Parannetaan Suomen kasvihuonekaasujen päästöjen ja nielujen laskenta- ja arviointimenetelmiä vuorovaikutuksessa kansainväliseen menetelmäkehitykseen.

Kasvukeskusten asuntotarjonta ja asumisen tukipolitiikka

Edistetään asuntomarkkinoiden toimintaa ja hintavakautta.

Vuokra-asuntojen korkotukijärjestelmää kehitetään asuntopoliittisesti ja valtiontaloudellisesti tehokkaammaksi ja aravalainsäädäntöön otetaan vuoden 2000 aikana pysyvä vuokra-asuntokäyttövelvoite uusiin lainoihin. Käynnistetään valmistelu valtion ja kuntien yhteisen takausjärjestelmän luomiseksi vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotannon rahoitukseen.

Jatketaan voimakkaan muuttoliikkeen vaatimia toimenpiteitä yhteistyössä aluekehitys-, maankäyttö-, liikenne- ja työvoimaviranomaisten kanssa. Vuokra- ja asumisoikeusasuntojen uustuotantolainoitus kohdennetaan aiempaa enemmän väestöltään voimakkaasti kasvaville kaupunkiseuduille ottaen samalla huomioon väestönkasvun ohella myös muut asuntomarkkinatekijät. Pääkaupunkiseudun kuntien kanssa laaditaan yhteistoimintasopimus toimenpiteistä, joilla varmistetaan asuntotuotannon toteutumisedellytykset kaavoituksen ja maankäytön osalta.

Sosiaalisen eriytymisen ennaltaehkäisemiseksi tehostetaan asunnottomuuden poistamiseen tähtääviä toimenpiteitä sekä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa kiinnitetään erityistä huomiota palveluin tuetun asumisen laatuun ja määrälliseen riittävyyteen. Lähiöiden fyysisen rakenteen parantamisen ohella korostetaan lähiöiden toiminnallista ja sosiaalista kehittämistä yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa.

Kehitetään edelleen alueellisten asuntomarkkinoiden seurantaa ja yhteistyössä Valtion asuntorahaston kanssa tehostetaan asuntomarkkinatiedon hyväksikäyttöä arava- ja korkotukilainoituksen alueellisessa kohdentamisessa. Toteutetaan kuntien asunto-ohjelmien kehittämisprojekti, jossa otetaan erityisesti huomioon alueelliset asuntomarkkinaerot sekä paikallisagenda 21-työssä saadut kokemukset.

Kestävä yhdyskuntakehitys ja alueidenkäyttö

Vuonna 2000 voimaan tulevan maankäyttö- ja rakennuslain tavoitteiden mukaisesti alueidenkäytössä luodaan edellytyksiä hyvälle, kestävän kehityksen mukaiselle elinympäristölle. Lain toimeenpanossa suunnittelun laadun ja vuorovaikutteisuuden, asiantuntemuksen monipuolisuuden ja avoimen tiedottamisen varmistaminen on keskeisessä asemassa. Annetaan valtioneuvoston päätös alueidenkäytön valtakunnallisista tavoitteista ja ohjeistetaan maakuntakaavojen laatiminen. Edistetään kuntien alueidenkäytössä kestävää kehitystä ja voimistetaan aluearkkitehtitoimintaa. Kaupunkien ja kaupunkiseutujen maankäytön ohjauksessa otetaan käyttöön uuden lain mukaiset ohjausvälineet. Parannetaan seurantaa ja informaatio-ohjausta. Selvitetään mahdollisuudet kaavojen toteuttamisvastuiden ja rahoituksen uudelleen järjestämiseen.

Erityistä huomiota kiinnitetään muuttoliikkeestä aiheutuviin kaupunkiseutujen ongelmiin. Lähiöiden parantamista jatketaan. Tuetaan rakennusperinnön säilymistä ja kulttuuriympäristön vaalimista tiedollisella ohjauksella.

Ekologisesti kestävä ja virheetön rakentaminen

Toteutetaan ekologisesti kestävän rakentamisen ohjelmaa menetelmillä, joilla rakennuksen elinkaaren aikaisia ympäristövaikutuksia voidaan ennakoida. Edistetään koerakentamista ja selvitetään, miten uusien ekologisten ratkaisujen rakentamiseen ja käyttöön liittyviin mahdollisiin taloudellisiin riskeihin voidaan varautua.

Parannetaan uudistuotannon sekä nykyisen rakennuskannan energiataloutta uudistamalla ilmanvaihtoa ja sisäilmastoa koskevia määräyksiä ja ohjeita.

Selvitetään rakentamisen ohjauksen ja kiinteistönhoidon keinoja energian käytöstä aiheutuvien päästöjen pienentämiseksi ilmastosopimuksen tavoitteiden pohjalta. Kehitetään pitkäjänteisen kiinteistönpidon välineitä ja edistetään niiden käyttöönottoa tavoitteena elinkaarinäkökulma. Kosteus- ja homeasioiden informaatio-ohjausta jatketaan.

Virheetöntä rakentamista edistetään siirtämällä uuden maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämät tavoitteet ja menettelytavat rakentamismääräyksiin ja -ohjeisiin ja lisäämällä opastusta ja koulutusta uusista säännöksistä.

Toteutetaan rakennustuotedirektiivin edellyttämät muutokset rakentamisen ohjauksessa. Rakennustuotteiden hyväksynnästä annetaan säännökset.

Luonnonvarojen kestävä käyttö

Tavoitteena on talouden ekotehokkuuden jatkuva parantaminen ja päästöjen vähentäminen luonnon vastaanottokyvyn mukaiseksi vaikuttamalla yhteiskunnan aine- ja materiaalitalouden toimijoihin. Vaikutetaan tuotantoon ja kulutukseen luonnonvarojen käytön tehokkuuden parantamiseksi ja ympäristömyötäisyyden lisäämiseksi. Taloudellisen ohjauksen, ympäristöverojen ja -

maksujen käyttöä pyritään lisäämään kotimaisin toimin sekä kansainvälisellä yhteistyöllä, kansainvälinen kilpailukyky huomioon ottaen.

Jätteiden määrän kasvua hillitään ja jätteistä pyritään hyödyntämään taloudellisesti tarkoituksenmukaisesti noin kaksi kolmasosaa vuoteen 2005 mennessä. Raskasmetallien, kemikaalien, biotekniikan ja geeniteknologian ympäristöriskejä vähennetään.

Luonnon monimuotoisuus

Luonnonsuojelulain tavoitteiden mukaisesti huolehditaan lajien ja luontotyyppien suotuisasta suojelun tasosta. Käytännön toimet suunnataan luonnonsuojelualueverkoston edustavuuden kokonaisarvioinnista ja lajien uhanalaisuustarkastelusta saatavien tulosten perusteella.

Kansallisen metsäohjelman mukaisesti selvitetään suojelutarpeet ja toteutuskeinot metsien suojelussa Etelä-Suomen, Oulun läänin länsiosan ja Lounais-Lapin alueilla. Luonnonsuojelualueiden hoitoa suunnataan entistä enemmän ennallistamiseen ja luonnonhoitoon.

Luonnonsuojeluohjelmien ja Natura 2000 -verkoston toimeenpanoa jatketaan vuoteen 2007 ulottuvan kokonaisrahoitusohjelman mukaisesti. Natura 2000 -verkoston toimeenpanossa hyödynnetään tehokkaasti EU:n rahoitusta.

Arvokkaiden maisema-alueiden ja perinnemaisemien hoitoa edistetään maisemanhoitosuunnitelmien ja käytännön kunnostus- ja hoitotoimenpiteiden avulla. Jatketaan luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämisohjelman valmistelua saattamalla loppuun luonnon virkistyskäytön valtakunnallinen inventointi ja valmistelemalla vuonna 1999 asetetussa laajapohjaisessa työryhmässä periaate-ehdotukset ulkoilupolitiikan kehittämiseksi.

Lainsäädäntö ja hallinto

Vuoden 2000 alussa voimaan tulevan maankäyttö- ja rakennuslain toimeenpano hoidetaan asianmukaisesti. Samalla käsitellään siirtymäkauden kaava- ja valitusasioita.

Eduskunnalle annetaan hallituksen esitys ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudistamiseksi. Sillä toteutetaan yhtenäistä ympäristön pilaantumisen torjuntaa koskevan EY:n direktiivin tavoitteet uudistamalla ja yhtenäistämällä ympäristölupia koskeva päätöksentekojärjestelmä. Ympäristöministeriön hallinnonalalle perustettavat kolme ympäristölupavirastoa aloittavat toimintansa 1.3.2000.

Jatketaan valtakunnallista hyvän palvelun ympäristöhallintoprojektia julkisen hallinnon laatustrategian suosituksiin perustuen. Ympäristöhallinnon avoimuutta, asiakaslähtöisyyttä, toimivuutta ja tuottavuutta parannetaan.

Ympäristötietojärjestelmien käytettävyyttä lisätään rakentamalla uusiin järjestelmiin palveluosa, joka on myös hallinnonalan ulkoisten tahojen ja yksityisten kansalaisten käytössä. Järjestelmien tietosisältöjen laatua parannetaan. Ympäristöhallinnon asianhallintajärjestelmän ydinosa toteutetaan yleisenä asiankäsittelyjärjestelmänä. Systematisoidaan hallinnon sisäistä tietoaineistoa intranetiä ja sen sisältöä kehittämällä.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1998-2000

		v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk	Muutos 1999-2000 ±1000 mk	±%
01.	Ympäristöministeriö	103 775	101 251	102 000	+ 749	+ 1
10.	Ympäristön suojelu	164 181	140 350	121 250	- 19 100	- 14
20.	Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu	257 485	258 200	242 500	- 15 700	- 6
30.	Asumisen edistäminen	2 639 797	2 470 000	2 700 000	+ 230 000	+ 9
40.	Alueelliset ympäristökeskukset	296 782	304 457	306 886	+ 2 429	+ 1
50.	Ympäristölupavirastot	—	—	21 300	+ 21 300	+ 0
60.	Suomen ympäristökeskus	122 097	122 413	122 700	+ 287	+ 0
70.	Valtion asuntorahasto	17 385	22 930	23 930	+ 1 000	+ 4
99.	Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot	151 149	134 801	106 801	- 28 000	- 21
	Yhteensä	**3 752 651**	**3 554 402**	**3 747 367**	**+ 192 965**	**+ 5**

01. Ympäristöministeriö

Selvitysosa: Ympäristöministeriön alustavat tulostavoitteet vuodelle 2000 ovat:

Ympäristön suojelu

Vaikutetaan kansainvälisen ilmastosopimuksen teollisuusmaita koskevien velvoitteiden ja toimeenpanokeinojen täsmentämiseen edistäen Suomen näkökulmasta kustannustehokkaita toimintalinjoja ja keinoja, joilla kasvihuonekaasujen nettopäästöjä saadaan vähennetyksi. Osallistutaan kansallisen suunnitelman laatimiseen siitä, miten Suomi täyttää Kioton ilmastokokouksessa sovitut kasvihuonekaasujen vähentämisvelvoitteet.

Hapanta laskeumaa ja otsonin muodostusta vähennetään valmistelemalla kansallisia määräyksiä, panemalla toimeen rikki- ja typpipäästöjen vähentämissuunnitelmia sekä vaikuttamalla EU:n lainsäädäntöön ja kansainvälisiin sopimuksiin.

Täsmennetään hallituksen kestävän kehityksen toimintaohjelman tavoitteita yhteistyössä muiden hallinnonalojen kanssa ja kestävän kehityksen toimikunnassa.

Huolehditaan siitä, että vuoteen 2005 ulottuvan vesiensuojelun tavoiteohjelmaa toteutetaan toimenpideohjelman avulla. Erityisesti kiinnitetään huomiota Itämeren suojeluun ja hajakuormituksen vähentämiseen. Valmistellaan EY:n vesipuitedirektiivin täytäntöönpanoa. Osallistutaan maatalouden ympäristöohjelman täytäntöönpanoon. Viimeistellään hallitusohjelman mukainen Itämeren suojeluohjelma ja aloitetaan sen toteuttaminen.

Valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteiden edistämiseksi ja tuottajan vastuun lisäämiseksi valmistellaan jätealan säädöksiä kuten romuajoneuvoja sekä sähkö- ja elektroniikkatuotteita koskevia säädöksiä.

Arvioidaan Suomen talouden ja sen keskeisten toimialojen ekotehokkuutta, ympäristön kuormitusta ja tilaa sekä ympäristönsuojelun toimenpiteiden vaikuttavuutta. Kannustetaan kestävien tuotanto- ja kulutusmuotojen luomista edistämällä ympäristöjärjestelmien, ympäristömerkintöjen, elinkaariarvioiden ja uuden ympäristöteknologian käyttöönottoa. Edistetään ympäristönäkökohtien huomioonottamista kaupan alalla ja julkisissa hankinnoissa.

Viimeistellään ehdotukset biosidituotteita koskevan EY:n direktiivin täytäntöönpanon edellyttämistä määräyksistä. Tuetaan kansainvälisiä toimia ympäristössä hitaasti hajoavien kemiallisten

yhdisteiden rajoittamiseksi. Valmistellaan määräyksiä ympäristölle haitallisten kemikaalien rajoittamisesta.

Merellisen ympäristön suojelemiseksi ryhdytään toimiin, jotka tähtäävät öljypäästöjen tehokkaaseen vähentämiseen.

Alueidenkäyttö

Uusi maankäyttö- ja rakennuslaki tulee voimaan 1.1.2000. Saatetaan päätökseen lain toimeenpanon edellyttämät soveltamisohjeet ja päätökset.

Huolehditaan valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita koskevan valtioneuvoston päätöksen edellyttämistä toimista yhteistyössä eri osapuolten kanssa. Varmistetaan valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottaminen maakuntien ja kuntien suunnittelussa. Jatketaan maakuntakaavoituksen kehittämistä ja valmistellaan asiaa koskevat oppaat ja muu aineisto.

Ajanmukaistetaan yleis- ja asemakaavamerkintöjä, -määräyksiä, -esitystapaa ja -selostusta sekä vuorovaikutusta ja osallistumista koskevat oppaat kuntien käyttöön. Annetaan suositukset yhdyskuntien toimivuuden ja elinympäristön laadun seurantaindikaattoreiksi. Seurataan ja edistetään lain edellyttämän alueidenkäytön suunnittelun voimavarojen ja asiantuntemuksen parantamista kunnissa. Tuetaan pienten kuntien kaavoitusasiantuntemusta aluearkkitehtitoiminnalla. Yleiskaava-avustuksilla edistetään valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista kuntien kaavoituksessa.

Saatetaan valmiiksi rakennusperintöstrategia ja käynnistetään sen toteuttaminen. Edistetään rakennusperinnön hoitoa kannustamalla kuntia ja maakunnallisia liittoja kulttuuriympäristöohjelmien laadintaan, muulla informaatio-ohjauksella sekä kannustimilla.

Edistetään EU:n aluerakenteen ja alueidenkäytön kehityskuvan (ESDP) toimeenpanoa. Suomen lähialueilla toteutettavissa aluesuunnittelun yhteishankkeissa painotetaan kestävän kehityksen tavoitteita.

Ympäristövaikutusten arviointi

Ympäristövaikutusten arviointia koskevan lain muutosten toimeenpanemisessa huolehditaan hallintokäytäntöjen riittävästä alueellisesta yhdenmukaisuudesta.

Luonnonsuojelu

Edistetään erityisesti suojeltavien lajien ja luonnonsuojelulain mukaisten luontotyyppien suojelua. Luonnonsuojeluohjelmien ja Natura 2000 -verkoston toimeenpanoa jatketaan.

Selvitetään esimerkkihankkeiden avulla arvokkailla maisema-alueilla tarvittavien maisemanhoitosuunnitelmien pääpiirteet. Maa-aineslain toimeenpanoa edistetään ja jatketaan geologisten muodostumien inventointeja.

Luonnon monimuotoisuuden seurantaa varten luodaan tarvittavat menetelmät ja hallinnollisen yhteistyön muodot.

Rakentaminen

Selvitetään rakennustuotteiden markkinavalvonnan tarve ja toteuttamisvaihtoehdot vuoteen 2005 saakka.

Jatketaan maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämien tehtävien vaativuudesta johtuvaa rakentamisessa tarvittavan kelpoisuuden määrittämistä.

Huolehditaan maankäyttö- ja rakennuslain soveltamisen seurannasta rakentamisen laatukehityksen ja rakentamisen virheettömyyden näkökulmasta.

Otetaan koeluonteiseen käyttöön asuntorakentamisen ekologiset tavoitteet ja valintamenetelmät, jotka asettavat etusijalle investointi- ja käyttökustannuksiltaan ja elinkaaren aikaisilta ympäristövaikutuksiltaan edullisimmat rakennus- ja laiteratkaisut.

Asuminen

Lisätään aravalainoitetun asuntotuotannon osuutta suhteessa korkotukilainoitettuun asuntotuotantoon. Kehitetään korkotukijärjestelmää siten, että se sopeutuu nykyistä paremmin alentunee-

seen korkotasoon sekä korkotason muutoksiin. Järjestelmää parannetaan myös siten, että se toimii asuntopoliittisten tavoitteiden kannalta nykyistä tehokkaammin.

Erityistä huomiota kiinnitetään asuntomarkkinoiden voimakkaaseen alueelliseen eriytymiseen mm. edelleen kehittämällä alueellisten asuntomarkkinoiden seurantaa sekä lisäämällä tutkimus- ja selvitystoimintaa. Laaditaan väestöltään vähenevien seutujen asumisen kehittämis- ja toimenpideohjelma. Parannetaan maapolitiikan ja yhdyskuntarakenteen kehittämisen vaikuttavuutta asuntotuotannon toteutumisedellytysten turvaamiseksi.

Osallistutaan hallinnonväliseen yhteystyöhön syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi ja poistamiseksi mm. tehostamalla asunnottomuuden poistamiseen tähtääviä toimenpiteitä.

Asumistuessa selkeytetään tukijärjestelmien työnjakoa. Muut opiskelijat kuin lapsiperheet ja omistusasukkaat siirtyvät yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisän piiriin 1.5.2000 ja sen jälkeen tehtävien vuositarkistusten yhteydessä.

Ministeriön toiminnan kehittäminen

Ympäristöministeriön toimintaa kehitetään ottamalla huomioon muun muassa uudesta maankäyttö- ja rakennuslaista aiheutuvat muutokset ministeriön tehtävissä. Uuden lain voimaantultua ministeriön tehtävät painottuvat alueiden käytön ja rakentamisen osalta kehittämis-, ohjaus- ja seurantatehtäviin. Vuoteen 2002 jatkuvan siirtymäkauden aikana huolehditaan myös vireillä olevien kaava- ja valitusasioiden käsittelystä.

Ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudistus tulee voimaan 1.3.2000. Ministeriö toimeenpanee lainsäädännön uudistuksen ja siihen liittyvät hallinnolliset järjestelyt yhteistyössä oikeusministeriön kanssa.

Ministeriön toimivuutta parannetaan kiinnittämällä erityistä huomiota henkilöstön työkykyyn ja jaksamiseen sekä prosessien kehittämiseen.

Ohjataan ja tuetaan ympäristöhallinnon tietojärjestelmien ja tietoteknisen infrastruktuurin kehittämistä voimassa olevien strategioiden mukaisesti.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2000 määräraha	102 000 000
Momentille myönnetään 102 000 000 mk.	1999 määräraha	101 251 000
	1998 tilinpäätös	103 775 000

10. Ympäristön suojelu

Selvitysosa: Toteutetaan Itämeren ja sisävesien suojelua edistäviä siirtoviemärihankkeita sekä vesistöjen kunnostushankkeita. Kunnostetaan pohjavesialueita soranoton jäljiltä. Tehostetaan saastuneiden maa-alueiden ja käytöstä poistettujen kaatopaikkojen kunnostamista hyödyntämällä myös öljysuojarahaston varoja.

Toteutetaan toimia, joiden tavoitteena on päästöjen vähentäminen sekä ympäristötiedon ja -osaamisen lisääminen Suomen lähialueilla Venäjällä ja Baltian maissa sekä Puolassa. Edistetään Itämeren suojelukomission ja Euroopan ympäristönsuojelun toimintaohjelmien toimeenpanoa. Osallistutaan hankkeiden yhteisrahoitukseen kansainvälisten rahoituslaitosten ja muiden avustajamaiden kanssa. Vahvistetaan pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiön (NEFCO) toimintaa. Lähialueyhteistyön investointimäärärahat on budjetoitu lukuun 24.50.

27. Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää öljy- ja muiden ympäristövahinkojen torjunnan järjestämisestä, torjuntakaluston hankinnoista ja torjuntatoimenpiteistä sekä ympäristövahingon torjuntaan välittömästi liittyvistä tutkimuksista aiheutuvien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisestä yhteistyöstä ja koulutus- ja kehittämistoiminnasta sekä oikeudenkäynneistä aiheutuvien menojen ja sivutoimisten varastonhoitajien ja torjuntatöihin osallistuvien palkkioiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös niiden menojen maksamiseen, jotka aiheutuvat toimivaltaiselle viranomaiselle siitä, että laittomasti tehtyjä kansainvälisiä jätesiirtoja joudutaan palauttamaan, eikä kaikkia kustannuksia aina saada heti perityksi aiheuttajalta.

Selvitysosa: Määrärahasta noin 4 600 000 mk käytetään kaluston hankintaan. Näistä kustannuksista noin 3 500 000 mk aiheutuu sellaisesta öljyntorjuntakalustosta, jonka hankintamenot arvioidaan korvattavan lähes täysimääräisesti öljysuojarahaston varoista.

Menoja vastaavat korvaukset öljysuojarahastosta ja vahinkojen aiheuttajilta ovat olleet vuosina 1990-1998 keskimäärin 72 % budjetoiduista menoista. Vuonna 2000 korvausten määrän arvioidaan olevan 9 000 000 mk. Korvaukset tuloutetaan momentille 12.35.60.

Menot, jotka aiheutuvat laittomien kansainvälisten jätesiirtojen palauttamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle, peritään takaisin jätteen viejältä ja tuloutetaan momentille 12.35.27.

2000 määräraha	10 000 000
1999 määräraha	10 000 000
1998 tilinpäätös	14 449 994

60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää öljyjätemaksusta annetun lain (894/1986) muuttamisesta annetun lain (846/1996) 7 §:n nojalla öljysuojarahastoon tehtävän siirron maksamiseen.

Selvitysosa: Osa öljyjätemaksuina kertyvistä varoista voidaan valtion talousarviossa siirtää öljysuojarahastoon käytettäväksi öljyn saastuttamien maa-alueiden puhdistuskustannusten korvaamista varten.

Määräraha yhdessä momentin 35.10.65 määrärahan kanssa on yhtä suuri kuin öljyjätemaksujen kertymä momentille 11.19.08.

2000 määräraha	5 000 000
1999 määräraha	5 000 000
1998 tilinpäätös	5 000 000

63. (35.10.62) Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 31 750 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtioneuvoston päätöksen (894/1996) mukaisten avustusten maksamiseen ympäristönsuojelun edistämiseen sekä yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteiden avustamisesta annetun lain (56/1980) mukaisten avustusten maksamiseen yhdyskuntien vesiensuojelua edistäviin investointeihin.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain (1135/1993) 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Ympäristönsuojelua edistäviin kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin voidaan myöntää avustusta yleensä enintään 50 % ja investointihankkeisiin enintään 30 % niiden hyväksyttävistä kustannuksista. Saastuneiden maa-alueiden ja vanhojen kaatopaikkojen kunnostushankkeissa avustus voi kuitenkin olla enintään 50 % hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista, kun hakijana on muu kuin yritys.

Yhdyskuntien vesiensuojelua edistävillä investoinneilla toteutetaan Itämeren suojelua sekä vesiensuojelulle vuoteen 2005 määriteltyjä tavoitteita.

2000 määräraha	31 750 000
1999 määräraha	31 750 000
1998 tilinpäätös	33 750 000

64. (35.10.63) Ympäristönsuojeluinvestointien korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) mukaisiin teollisuuden ja energiahuollon ilmansuojeluinvestointeihin, teollisuuden vesiensuojeluinvestointeihin, jätteiden yleisten käsittelypaikkojen perustamis- ja kunnostamisinvestointeihin ja jätteiden hyödyntämistä edistäviin investointeihin ennen vuotta 1992 myönnettyjen lainojen sekä yhdyskuntien vesiensuojeluinvestointeihin ennen vuotta 1995 myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Korkohyvityksen määrä on muille kuin yhdyskuntien vesiensuojelulainoille neljän ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja lainavuosina 5-8 kaksi prosenttiyksikköä. Kahdeksannen lainavuoden jälkeen korkotukea ei makseta. Yhdyskuntien vesiensuojelulainoille maksettavan korkohyvityksen määrä on kuitenkin kahdeksan ensimmäisen lainavuoden aikana neljä prosenttiyksikköä ja lainavuosina 9-16 kaksi prosenttiyksikköä. Kuudennentoista lainavuoden jälkeen korkohyvitystä ei makseta. Korkohyvitys on kaikissa lainoissa aina enintään luottolaitoksen perimän koron suuruinen.

Selvitysosa: Aikaisempien vuosien korkotukilainoista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja 7 200 000 mk vuonna 2001, 4 900 000 mk vuonna 2002 ja sen jälkeen yhteensä 7 700 000 mk.

2000 määräraha	9 000 000
1999 määräraha	13 800 000
1998 tilinpäätös	13 981 128

65. (35.10.64) Öljyjätemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 15 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää öljyjätemaksusta annetun lain (894/1986, muut. 846/1996) 7 §:n nojalla öljyjätteistä ja niiden keräilystä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuvien menojen maksamiseen öljyjätemaksuina kertyvien varojen käytöstä öljyjätehuoltoon annetussa valtioneuvoston päätöksessä (1191/1997) tarkemmin säädetyin perustein.

Selvitysosa: Määräraha yhdessä momentin 35.10.60 määrärahan kanssa on yhtä suuri kuin öljyjätemaksujen kertymä momentille 11.19.08.

2000 määräraha	15 000 000
1999 määräraha	15 000 000
1998 tilinpäätös	15 000 000

67. Ympäristöyhteistyön edistäminen Suomen lähialueen maissa (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöinvestointien, kansainvälisten yhteisesti toimeenpantavien ympäristöohjelmien ja alueellisten strategioiden edistämiseen sekä niihin liittyvään valmisteluun ja yhteistyöhön Suomen lähialueilla.

Määrärahaa saa lisäksi käyttää avustusten maksamiseen yrityksille ja yhteisöille suunnittelu- ja toimeenpanokustannuksiin Suomen lähialueiden pienehköissä ympäristöhankkeissa. Suurempien hankekokonaisuuksien avustukset maksetaan ulkoasiainministeriön pääluokan momentilta 24.50.66.

Selvitysosa: Ympäristöinvestointien edistämiseksi määrärahaa käytetään lähialueen maiden ympäristöasiantuntijoiden kouluttamiseen ympäristöhallinnon ja lainsäädännön kehittämisessä. Määrärahaa käytetään erityisesti ympäristövaikutusten arviointia koskevan lainsäädännön kehittämiseen, teollisuuden ympäristönhallintamenetelmien kehittämiseen, kunnallisen vesihuolto-, energia- ja jätehuoltotoiminnan kehittämiseen, lähialueiden ympäristön tilan seurantaan ja Keski- ja Itä-Euroopassa sijaitsevien ympäristöhankkeita edistävien keskusten toiminnan tukemiseen.

Määrärahaa käytetään myös Itämeren kestävän kehityksen ohjelman toteuttamiseen, ilmastosopimuksen toimeenpanoon liittyvien yhteistoteutustoimien valmisteluun sekä pohjoisen ulottuvuuden strategiaan sisältyvien hankealoitteiden edistämiseen.

Määrärahalla maksettavat avustukset pienehköihin ympäristöhankkeisiin perustuvat kahdenvälisiin sopimuksiin. Niiden tulee myötävaikuttaa päästöjen vähenemiseen Suomen rajojen sisäpuolella ja niissä tulee soveltaa pääasiassa suomalaista ympäristönsuojeluteknologiaa. Määrärahaa saa käyttää lisäksi Suomen avustusosuuden maksamiseen sellaisissa yhteistyöhankkeissa, joita rahoittavat myös muut valtiot sekä kansainväliset järjestöt ja rahoituslaitokset. Avustukset myönnetään valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaisesti.

2000 määräraha	13 000 000
1999 määräraha	13 800 000
1998 tilinpäätös	16 000 000

77. Ympäristötyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 37 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ympäristötöiden suunnittelusta ja rakentamisesta, peruskorjauksista ja rakentamisvelvoitteista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä valtion vesihuoltotöistä annetun valtioneuvoston päätöksen (976/1985, muut. 889/1995) mukaisten töiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen. Valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnan tai muun yhteistyökumppanin omistukseen. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan tarve jakautuu seuraavasti:

	Työkohde	Työn kokonais-kustannusarvio 1 000 mk	Valtion osuus edellisestä 1 000 mk	Myönnetty 1 000 mk	Myönnetään mk
1.	Uudet hankkeet				
	Yläneen - Säkylän siirtoviemäri, Yläne	5 700	2 500	-	500 000
	Pollarinkankaan vanhan kaatopaikan kunnostus, Vilppula	4 000	2 000	-	500 000
	Uudet hankkeet yhteensä	9 700	4 500	-	1 000 000
2.	Keskeneräiset hankkeet	119 450	52 200	24 450	17 500 000
3.	Saatuneiden alueiden kunnostus				10 000 000
4.	Vesistöjen kunnostus ja muut ympäristö-työt				9 000 000
	Kaikki yhteensä	129 150	56 700	24 450	37 500 000

2000 määräraha	37 500 000
1999 määräraha	51 000 000
1999 lisämääräraha	—
1998 tilinpäätös	66 000 000

20. Yhdyskunnat, alueidenkäyttö ja luonnonsuojelu

Metsähallituksen luonnonsuojelutehtävien palvelu- ja muut toimintatavoitteet vuonna 2000 ovat:

Luonnonsuojelualueiden peruspalveluiden kehittäminen ja ylläpito turvataan erityisesti tärkeimmissä kansallispuistoissa ja muilla vilkkaassa käytössä olevilla suojelualueilla. Soiden, pe-

rinnemaisemien ja metsien ennallistaminen kohdennetaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta kiireisimpiin kohteisiin sekä järjestetään hankkeiden seuranta.

Metsähallitus vastaa useiden uhanalaisten lajien valtakunnallisesta suojelusta ja seurannasta. Metsähallitus osallistuu myös Natura 2000 -verkoston toteuttamiseen ja biologiseen seurantaan, Suomen suojelualueverkon edustavuuden arviointiin ja lähialueiden luonnonsuojeluyhteistyöhön.

Metsähallitus kehittää luonnonsuojelualueiden hoidon ja käytön rahoituskeinojaan.

Metsähallituksen luontopalvelut osallistuvat luonnonvarasuunnitteluun ja alue-ekologiseen suunnitteluun.

Selvitysosa:

Luonnonsuojelu

Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä keskeisellä sijalla olevaa luonnonsuojelualueiden verkostoa täydennetään perustamalla luonnonsuojeluohjelmiin kuuluville alueille luonnonsuojelualueita.

Siltä osin kuin luonnonsuojeluun varatut alueet ovat yksityisomistuksessa, valtio varautuu hankkimaan ne omistukseensa tai maksamaan korvauksia maanomistajille yksityisestä suojelusta. Vuonna 1996 hyväksytyn luonnonsuojeluohjelmien rahoitusohjelman tavoitteeksi asetettiin se, että luonnonsuojeluohjelmat olisi pääosin toteutettu yksityismaiden osalta vuoteen 2004 mennessä. Toteuttamisvarat ja -valtuudet on mitoitettu tavoitteen mukaisiksi.

Luonnonsuojelusta maksettavat korvaukset ja luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden kauppahinnat voidaan valtion ja maanomistajan sopimuksesta jaksottaa. Kyseisiin momentteihin sisältyy määrärahan sitomisvaltuudet vuoteen 2007 asti. Jaksotetuista kauppahinnoista ja korvauksista voidaan maksaa lunastuslain 95 §:n mukaista korkoa.

Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset sisältävät määrärahavarauksen korvausten maksamiseen rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista, vahinkojen estämisestä ja rauhoitettujen harvinaisten eläinkantojen suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Tämän lisäksi korvausmäärärahasta voidaan maksaa valtioneuvostossa tehdyn päätöksen mukaisen Suomen Natura 2000 -verkoston toteuttamisesta aiheutuvia korvauksia sekä maa-aineslain mukaisesta suojelusta aiheutuvia korvauksia.

Koskiensuojelulain (35/1987) sekä Ounasjoen ja Kyröjoen erityissuojelusta annettujen lakien (703/1983 ja 1139/1991) mukaiset korvaukset vesivoiman omistajille on pääosin maksettu.

Luonnonsuojelualueiden hoitoon ja kunnossapitoon sekä luonnonsuojelualueiden talonrakennustöihin varatut määrärahat ohjataan pääosin Metsähallituksen ja Metsäntutkimuslaitoksen käyttöön. Hoitoon ja kunnossapitoon tarkoitettua määrärahaa käytetään lisäksi yksityisten luonnonsuojelualueiden hoitoon ja merkintään, uhanalaisten eliölajien suojeluun, maisema-alueiden ja perinnemaisemien hoitoon sekä maa-ainesten ottamista koskevaan suunnitteluun ja tietyissä tapauksissa maa-ainesten ottopaikkojen kunnostamiseen. Lisäksi määrärahaa käytetään Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelun aiheuttamien taloudellisten menetysten kompensaatioihin.

Alueidenkäyttö

Kuntien yleiskaavoitusta tuetaan erityisesti yhdyskuntakehityksen kannalta merkittävillä alueilla sekä luonnonsuojelun, maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön hoidon ja virkistyskäytön kannalta valtakunnallisesti merkittävillä alueilla. Valtio tukee harkinnanvaraisesti myös kuntia seudullisesti merkittävien virkistysalueiden hankinnassa.

Aluearkkitehtijärjestelmää kehitetään ja laajennetaan. Se suunnataan tukemaan ja lisäämään pienten kuntien kaavoituksen asiantuntemusta uuden maankäyttö- ja rakennuslain tullessa voimaan vuoden 2000 alussa.

Rakennusperinnön hoitoa tuetaan monipuolisesti kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennusperinnön ja niihin liittyvän ympäristön säilyttämiseksi.

22. Luonnonsuojelualueiden hoito ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 74 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden sekä erämaa-alueiden hoitomenojen, opastustoiminnan menojen sekä rakennusten ja rakennelmien, teiden ja tieosuuksien korjaus- ja kunnossapitomenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden hankintahinta on yli 50 000 mk ja taloudellinen käyttöaika yli kolme vuotta.

Määrärahaa saa käyttää lisäksi yksityismaiden luonnonsuojelualueiden merkintään ja hoitomenoihin, uhanalaisten eliölajien ja maisema-alueiden hoitoon sekä luonnonsuojelusuunnitteluun ja maa-aineslain soveltamiseen liittyvän suunnittelun menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös ennen maa-aineslain voimaantuloa syntyneiden ainestenottopaikkojen kunnostamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös saimaannorpan suojeluun ja norppakannan hoitoon sekä norppien aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään yli 400 luonnonsuojelualueen sekä luonnonsuojelutarkoituksiin varattujen alueiden ja erämaa-alueiden hoitoon ja kunnossapitoon. Suojelualueiden yhteinen pinta-ala on noin 13 800 km^2.

Suomessa on yksityismaiden luonnonsuojelualueita lähes 1 700. Niiden merkintä vaatii jatkuvaa ylläpitoa. Uhanalaisten lajien hoitosuunnitelmia toimeenpannaan. Maa-ainesten kestävään käyttöön ja pohjavesien suojeluun liittyviä hankkeita jatketaan. Valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille ja arvokkaille perinnemaisemille laaditaan hoitosuunnitelmia ja tehdään maatalouden ympäristötukijärjestelmää tukevia hoitotoimenpiteitä.

2000 määräraha	74 000 000
1999 määräraha	73 700 000
1998 tilinpäätös	68 190 000

37. Avustukset kuntien kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 500 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen aluearkkitehtitoiminnan menoihin sekä avustuksiin luonnonsuojelun, rantojensuojelun, maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön hoidon ja virkistyskäytön kannalta valtakunnallisesti merkittävien alueiden sekä yhdyskuntakehityksen kannalta merkittävien kohteiden yleiskaavojen laatimista varten. Lisäksi määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille usean kunnan yhteisten virkistysalueiden hankintaan.

Määrärahasta osa on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon aluearkkitehtitoiminnan kehittäminen ja laajentaminen vuonna 2000 voimaan tulevan uuden maankäyttö- ja rakennuslain toimeenpanon edistämiseksi. Määrärahalla on tarkoitus edistää valtioneuvoston 20.12.1990 hyväksymän rantojensuojeluohjelman toteutumista sekä valtioneuvoston 5.1.1995 tekemän periaatepäätöksen ja uuden luonnonsuojelulain tarkoittamien maisema-alueiden maankäytön ohjausta.

2000 määräraha	7 500 000
1999 määräraha	5 500 000
1998 tilinpäätös	7 500 000

44. Koskiensuojelulain mukaiset korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää koskiensuojelulain (35/1987) sekä Ounasjoen ja Kyrönjoen erityissuojelusta annettujen lakien (703/1983 ja 1139/1991) mukaisten korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös korvaustoimitusten kustannuksiin ja valtion edun valvonnan kannalta välttämättömistä selvityksistä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Koskiensuojelulain mukaisista korvaustoimituksista valtaosa saatiin

päätökseen vuoden 1995 loppuun mennessä. Vuonna 1998 toimituksia saatettiin päätökseen ennakoitua vähemmän ja 45 000 000 markan määrärahasta käytettiin vain 10 295 097 mk. Vuosina 1988-1998 määrärahaa on käytetty yhteensä noin 330 milj. mk.

2000 määräraha	10 000 000
1999 määräraha	10 000 000
1998 tilinpäätös	10 295 097

63. (35.20.61) Eräät luonnonsuojeluun liittyvät korvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 69 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää korvausten maksamiseen maanomistajille tai erityisen oikeuden haltijoille luonnonsuojelulain 24 §:n, 25 §:n, 29 §:n ja 47 §:n mukaisten päätösten tai sopimusten aiheuttamista taloudellisista menetyksistä. Määrärahaa saa käyttää Natura 2000 -verkoston toteuttamisesta aiheutuviin luonnonsuojelulain 53 §:n, maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n sekä yksityistielain 7a §:n mukaan valtiolle määrättyjen korvausten maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää maa-aineslain 8 §:n ja 26 §:n mukaisesti suojelusta aiheutuvien korvausten maksamiseen. Tämän lisäksi määrärahaa saa käyttää luonnonsuojelulain 55 §:n 2 momentin mukaisiin haitankorvauksiin.

Määrärahaa saa käyttää myös alueellisten ympäristökeskusten suorittamiin korvausiin rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista sekä vahinkojen estämisestä ja rauhoitettujen harvinaisten eläinkantojen suojelemiseksi tarvittavista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää koron maksamiseen jaksotetuille, maksamatta oleville korvauksille. Koron suuruus vastaa lunastuslain 95 §:n 1 momentissa määriteltyä korkoa.

Määrärahaa saa käyttää myös vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten sekä EU:n CITES-asetuksen edellyttämän eläinten hoidon järjestämiseen.

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien toteuttamiseksi saa tehdä vuonna 2000 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2000 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 100 000 000 mk. Valtuudesta saa aiheutua menoja vuoden 2001 loppuun mennessä enintään 30 000 000 mk, vuoden 2002 loppuun mennessä enintään 60 000 000 mk ja vuoden 2007 loppuun mennessä yhteensä enintään 100 000 000 mk.

Selvitysosa: Korvausmenettelyllä perustetaan suojelualueita pääasiassa valtioneuvoston vahvistamiin luonnonsuojeluohjelmiin kuuluville yksityismaille.

Valtuuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	2004	2005 -
Vuoden 2000 valtuuksista	30	30	15	15	10
Aikaisempien vuosien valtuuksista	16	15	5	-	-
Yhteensä	46	45	20	15	10

2000 määräraha	69 000 000
1999 määräraha	69 000 000
1999 lisämääräraha	8 000 000
1998 tilinpäätös	46 500 000

64. (35.20.62) Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää rakennussuojelulain (60/1985) 11 §:n ja 13 §:n nojalla suoritettavien korvausten ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen sekä maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 57 §:n 3 momentin mukaisten avustusten maksamiseen kunnille.

Määrärahaa saa lisäksi käyttää avustusten maksamiseen yksityiselle omistajalle, rakennusperinnön hoitoa edistäville yhteisöille, kunnille ja kuntayhtymille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja niiden välittömän

ympäristön kunnossapitoon, suojeluun ja parantamiseen sekä säilyttämisen edellyttämiin selvityksiin. Määrärahaa saa käyttää myös avustuksen maksamiseen merkittäviin maisema-alueisiin kuuluvan rakennetun ympäristön hoitoon ja kunnostukseen.

Kunnille ja kuntayhtymille voidaan myöntää avustusta myös kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kohteen hankkimiseksi, jolloin avustus myönnetään niissä tapauksissa, jolloin siitä aiheutuvat kustannukset muodostuvat kunnan tai kuntayhtymän taloudelliseen asemaan nähden kohtuuttomaksi. Lisäksi määrärahasta saa käyttää enintään 200 000 mk avustusten maksamiseen rakennusperinnön hoitoon liittyviin valtakunnallisiin tiedotus- tai muihin projekteihin.

Avustusta rakennusperinnön hoitoon saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista. Erittäin arvokkaaseen, rakennustavaltaan tyypilliseen tai ainutlaatuiseen kohteeseen, johon uusi käyttötapa on vaikeasti sovitettavissa tai jolla on valtakunnallista merkitystä, voidaan avustusta myöntää tätä enemmän, kuitenkin enintään 80 % kustannuksista.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään pääasiassa yksityisten omistajien avustamiseen arvokkaan rakennusperinnön säilymisen turvaamiseksi suojeluarvojen mukaisella tavalla.

2000 määräraha	5 000 000
1999 määräraha	5 000 000
1998 tilinpäätös	5 000 000

74. Luonnonsuojelualueiden talonrakennustyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää luonnonsuojelualueiden talonrakennustöiden lisäksi luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen sekä luonnonsuojelualueiden teiden ja tieosuuksien rakentamis- ja perusparannusmenojen maksamiseen.

2000 määräraha	3 000 000
1999 määräraha	3 000 000
1998 tilinpäätös	3 000 000

87. Luonnonsuojelualueiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 74 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden arvioinnista, maanmittaustoimituksista ja hankintatehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä ympäristöministeriön hallinnassa olevien alueiden kiinteistönhoidon kustannuksiin. Lisäksi määrärahaa saa käyttää koron maksamiseen jaksotetuille, maksamatta olevilleille kauppahinnoille. Koron suuruus vastaa lunastuslain 95 §:n 1 momentissa määriteltyä korkoa.

Valtion omistukseen hankitaan luonnonsuojelualueita myös vaihtamalla niitä valtion maa-alueisiin.

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien toimeenpanoa varten saa tehdä vuonna 2000 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2000 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 115 000 000 mk. Valtuudesta saa aiheutua menoja vuoden 2001 loppuun mennessä enintään 40 000 000 mk, vuoden 2002 loppuun mennessä enintään 75 000 000 mk sekä vuoden 2007 loppuun mennessä yhteensä enintään 115 000 000 mk.

Selvitysosa: Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin pannaan täytäntöön valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluohjelmia, uhanalaisten eliölajien suojelusuunnitelmia ja vahvistettujen kaavojen suojelualuevarauksia. Vuoden 1998 loppuun mennessä valtiolle oli hankittu alueita yhteensä noin 193 000 ha.

Valtuuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. mk):

	2001	2002	2003	2004	2005 -
Vuoden 2000 valtuuksista	40	35	20	10	10
Aikaisempien vuosien valtuuksista	23	15	3	-	-
Yhteensä	63	50	23	10	10

2000 määräraha	74 000 000
1999 määräraha	92 000 000
1999 lisämääräraha	-8 000 000
1998 tilinpäätös	117 000 000

30. Asumisen edistäminen

Selvitysosa: Alueelliset erot asuntomarkkinoilla ovat kasvaneet. Kasvukeskuksissa ja erityisesti pääkaupunkiseudulla asuntojen hinnat ja vuokrat ovat nousseet ja asuntojen saanti on vaikeutunut. Muuttotappioalueilla kehitys on puolestaan päinvastaista: asuntojen hinnat laskevat ja asuntoja jää tyhjilleen.

Asuntomarkkinoiden tasapainon parantaminen edellyttää asuntorakentamisen lisäämistä kasvavilla alueilla rakennusmarkkinoiden hintavakaustavoitteen asettamissa puitteissa. Talous- ja rahaliiton myötä asuntorahoitusmarkkinat ovat kehittyneet kotitalouksien tarpeita paremmin palveleviksi. Alentunut korkotaso, pidentyneet laina-ajat ja asuntojen uudet rahoitusmallit ovat parantaneet kotitalouksien mahdollisuuksia asunnonhankintaan, minkä tuloksena asuntorakennusluvat ovat selvässä kasvussa. Kasvu voi jatkua kestävällä pohjalla vain, mikäli kunnat tehostavat ripeästi kaavoitusta ja maapolitiikkaansa tonttien saatavuuden turvaamiseksi.

Myös vapaarahoitteista vuokra-asuntotuotantoa on viime aikoina käynnistynyt jonkin verran. Se voi kuitenkin vastata vain osaan vuokra-asuntokysynnästä, koska sen vuokrataso on suhteellisen korkea. Valtion toimenpiteitä tarvitaan kohtuuvuokraisten asuntojen, asumisoikeusasuntojen sekä opiskelija-asuntojen määrän lisäämiseksi kasvukeskuksissa. Vähintään puolet arava- ja korkotukilainoilla rakennettavista uusista asunnoista osoitetaan pääkaupunkiseudulle ja sen kehyskuntiin. Vuokra-asuntolainojen korkotukijärjestelmää kehitetään valtiontaloudellisesti ja asuntopoliittisesti nykyistä tehokkaammaksi ja aravalainsäädäntöön otetaan vuoden 2000 aikana pysyvä vuokra-asuntokäyttövelvoite uusiin lainoihin.

Korjausrakentamisessa korostetaan edelleen omistajien vastuuta ja pyritään ohjaamaan korjaustoimia raskaista korjauksista vaiheittaisiin, kevyempiin ja oikea-aikaisiin korjauksiin. Kasvukeskusalueilla uustuotantoa painotetaan perusparannusta enemmän.

Asuntojen korjausavustuksia myönnetään erityisesti korjaushankkeille, jotka edistävät ikääntyvän väestön mahdollisuuksia asua kotonaan. Korjausavustukset suunnataan pääosin kasvukeskusten ulkopuolelle. Lähiöiden uudistamista jatketaan asukasrakenteeltaan ja asumismuodoltaan monipuolisten asuinalueiden turvaamiseksi. Asunto-osakeyhtiötalojen korjaamisen tukemista jatketaan lähiöprojektialueilla.

Yleistä asumistukea maksettiin vuoden 1998 lopussa 205 000 ruokakunnalle. Tukea maksettiin kaikkiaan 2 550 milj. mk, josta 51 % lapsiperheille. Vuokra-asunnossa asuvien asumistuensaajien asumismenojen osuus bruttotuloista oli vuonna 1998 ilman asumistukea keskimäärin 54,3 % ja se aleni asumistuen jälkeen 25,6 %:iin. Asumistukea saavista 54 % on työttömiä ruokakuntia.

Asumistuessa selkeytetään tukijärjestelmien työnjakoa siten, että muut opiskelijat kuin lapsiperheet ja omistusasunnoissa asuvat siirtyvät yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisän piiriin.

Toimenpiteitä asunnottomuuden poistamiseksi tehostetaan ja kiinnitetään erityistä huomiota sosiaalisen eriytymiskehityksen ennaltaehkäisyyn.

Valtion tukema asuntojen uustuotanto ja perusparantaminen sekä muu asuntotuotanto vuonna 1998 ja alustava arvio vuosista 1999-2000:

	1998	1999	2000
	asuntoa	arvio as.[1]	arvio as.[1]
Aloitetut uudet asunnot	n. 31 500	n. 35 000	n. 35 000
— arava- ja korkotukiasunnot	13 000	11 000	13 000[2]
— muut asunnot	18 500	24 000	22 000
Perusparannuslainoitettavat asunnot			
— arava ja korkotuki	12 849	5 900	4 000

[1] Kappalemääriin vaikuttaa myös oleellisesti se, minkälaisena asuntojen tyyppijakauma toteutuu sekä se, kuinka hyvin hintatason hillinnässä onnistutaan.

[2] Tästä arvioidaan 1 000 kpl olevan sellaisia v. 1999 hyväksyttäviä hankkeita, joissa aloitus tapahtuu vuoden 2000 puolella.

Asumisen tukitoimenpiteiden kehitys vuosina 1998-2000:

	1998	1999	2000
	TP	TA	TAE
	mmk	mmk	mmk
Yleinen asumistuki	2 550	2 470	2 700
Eläkeläisten asumistuki	1 231	1 305	1 385
Opiskelijoiden asumislisä	615	634	762
Asuntolainojen korkojen verovähennysoikeudesta saatava tuki	2 200	2 300	1 800
Aravalainojen myöntämisvaltuus	4 251[1]	3 900	4 400
Korkotukilainojen hyväksymisvaltuus	2 541[1]	3 000	2 600
Maksetut korkotuet:			
— asuntolainojen korkotuki	647	618	593
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmän korkotuki ja asuntosäästöpalkkio	75	70	69
— muut korkotuet	7	3	2
Avustusvaltuudet:			
— korjausavustukset	340	240	160
— avustukset vuokrataloille	23	23	23
— avustukset asunnottomille ja pakolaisille	8	15	15

[1] Valtuuden toteutunut käyttö.

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 700 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää asumistukilain (408/1975) mukaisten asumistukien maksamiseen.

Selvitysosa: Asumistuen määräytymisperusteet säilytetään vuonna 2000 samoina kuin vuonna 1999. Asumistuella edistetään kohtuullisen asumistason saavuttamista ja säi-

lyttämistä alentamalla tuen tarpeessa olevien lapsiperheiden ja muiden ruokakuntien asumismenoja.

Määräraha-arviossa on otettu huomioon, että muut opiskelijat kuin lapsiperheet ja omistusasunnossa asuvat siirtyvät yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisän piiriin 1.5.2000 ja sen jälkeen tehtävien vuositarkistusten yhteydessä. Vuoden 1999 lopussa asumistuen saajia arvioidaan olevan noin 205 000 ja vuoden 2000 lopussa noin 172 000 ruokakuntaa.

2000 määräraha	2 700 000 000
1999 määräraha	2 470 000 000
1998 tilinpäätös	2 550 000 000

60. Siirto valtion asuntorahastoon

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Aravalainat

Vuonna 2000 saadaan valtion asuntorahaston varoista myöntää aravalain (1189/1993) mukaisia lainoja yhteensä enintään 4 400 000 000 mk sekä sen lisäksi vuodelta 1999 peruuntuneita hankkeita tai muuten käyttämättä jäänyttä myöntämisvaltuutta vastaava määrä. Vuonna 2000 ei myönnetä rakennusaikaisia lainoja, lyhytaikaisia perusparannuslainoja eikä omistusaravalainoja omaksilunastamislainoja lukuun ottamatta.

Pääkaupunkiseudun vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotannon sekä lähiöiden projektiluonteisen perusparannuksen pitkäjänteisyyden ja suunnitelmallisuuden edistämiseksi voidaan tehdä ehdollisia ennakkopäätöksiä vuosina 2001-2003 myönnettävistä aravalainoista. Ehdollisten ennakkopäätösten mukaan myönnettävien lainojen määrä saa kutakin vuotta kohden olla pääkaupunkiseudun vuokra- ja asumisoikeusaravalainoissa enintään 500 000 000 mk ja lähiöohjelman vuokratalojen perusparannuslainoissa enintään 100 000 000 mk.

Henkilökohtaisen aravalainan saajasta itsestään riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi voidaan vuonna 2000 aravalain 46 §:n ja arava-asetuksen (1587/1993) 28 §:n nojalla myöntää enintään 10 000 000 mk lykkäystä lainan korkojen, lyhennysten tai molempien maksamisesta.

Korkotukilainat ja valtiontakaukset

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/1980), omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain (1204/1993), asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/1993), oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/1982) ja eräisiin lämmityslaitoshankkeisiin myönnettävistä lainoista ja korkotuesta annetun lain (83/1982) mukaiset korkotuet, korkohyvitykset ja luottovarauskorvaukset sekä katetaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:ssä, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 §:ssä sekä omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetussa laissa (204/1996) tarkoitetut valtionvastuut. Asuntorahaston varoista maksetaan lisäksi asuntosäästöpalkkiolain (862/1980) mukaiset asuntosäästöpalkkiot.

Vuonna 2000 saadaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain, omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain mukaisia lainoja hyväksyä korkotukilainoiksi yhteensä enintään 2 600 000 000 mk sekä sen lisäksi vuodelta 1999 peruuntuneita hankkeita tai muuten käyttämättä jäänyttä hyväksymisvaltuutta vastaava määrä. Vuonna 2000 ei myönnetä lyhytaikaisia korkotukilainoja.

Omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetun lain mukaisten valtionvastuiden kokonaismäärä saa vapaarahoitteisissa ja asp-lainoissa olla yhteensä enintään 5 000 000 000 mk vuoden 2000 lopussa. Lisäksi vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain ja omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain mukaisiin lainoihin tulee lain mukainen valtionvastuu.

Vanhojen korkotukilainojen korkotuen määrät

Vuonna 1993 uustuotantoa varten hyväksyttyjen korkotukilainojen korkohyvitys on vuokra-asuntojen korkotuesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 1-5 kohdassa tarkoitetuille lainan-

saajille 8 % lainavuosina 1-5 ja 6 % lainavuosina 6-10. Muille lainansaajille vuonna 1993 uustuotantoa varten hyväksyttyjen lainojen korkohyvitys on 7 % lainavuosina 1-4 ja 5 % lainavuosina 5-8. Muiden vuosina 1993 ja 1992 hyväksyttyjen korkotukilainojen korkohyvitys on 6 % lainavuosina 1-4 ja 4,5 % lainavuosina 5-8. Vuonna 1991 hyväksytyissä lainoissa lainan saajalta perittävä korko on neljänä ensimmäisenä vuonna lainanantajan perimän koron ja 7 prosentin korkohyvityksen erotus sekä 5-8 vuosina lainanantajan perimän koron ja 5 prosentin korkohyvityksen erotus. Ennen 1.1.1991 hyväksyttyjen lainojen lainan saajilta perittävä korko on 5 % ja korkohyvitys tämän ja lainanantajan perimän koron erotus. Korkohyvitys on kuitenkin enintään luottolaitoksen perimän koron suuruinen.

Korkohyvitystä maksetaan vuokra-asuntojen korkotuesta annetun lain 2 §:n 1 momentin 1-5 kohdassa tarkoitetuille lainansaajille uustuotantoa varten enintään kymmeneltä ja muissa tapauksissa enintään kahdeksalta vuodelta ennen vuotta 1994 korkotukilainoiksi hyväksyttyjen lainojen osalta.

Avustukset

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan asuntojen korjausavustuksista annetun lain (1031/1998) mukaiset avustukset asuntojen korjaustoimintaan. Lisäksi rahaston varoista maksetaan avustukset taloudellisissa vaikeuksissa oleville vuokrataloille sekä asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin.

Vuonna 2000 saadaan valtioneuvoston hyväksymin perustein myöntää uusia asuntorahaston varoista maksettavia avustuksia asuntojen korjaustoimintaan enintään 160 000 000 mk sekä sen lisäksi vuodelta 1999 peruuntuneita hankkeita tai muuten käyttämättä jäänyttä valtuutta vastaava määrä. Taloudellisissa vaikeuksissa oleville vuokrataloille saadaan valtioneuvoston hyväksymin perustein myöntää avustuksia enintään 23 000 000 mk sekä asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin enintään 15 000 000 mk. Vuokrataloavustuksia koskevasta valtuudesta valtiokonttori saa käyttää enintään 300 000 mk taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja kunnossapidon suunnittelua edistävistä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin.

Varainhankintavaltuudet

Vuonna 2000 valtion asuntorahasto saa arvopaperistaa asunto- ja aravalainoja tai ottaa pitkäaikaista lainaa yhteensä enintään 3 500 000 000 markan nettomäärään asti. Maksuvalmiudessa vuoden aikana esiintyvien vaihtelujen tasaamiseen tarvittavaa lyhytaikaista lainaa rahastolla saa kerralla olla enintään 3 000 000 000 mk, kuitenkin siten, että vuoden 2000 lopussa lyhytaikaisen lainan määrä saa olla enintään 500 000 000 mk. Asuntorahastolla on arvopaperistettujen lainojen maksamisen vakuudeksi enintään 380 000 000 markan suuruinen valtuus vuonna 2000 ostaa arvopapereita tai sitoutua lisävakuusjärjestelyyn.

Selvitysosa: Hallitus seuraa asunto- ja rakennusmarkkinatilanteen kehittymistä. Tarvittavien toimenpiteiden määrittämiseksi luodaan menettely, jossa ympäristöministeriö ja valtiovarainministeriö määrävälein neuvottelevat asunto- ja rakennusmarkkinatilanteen vaatimista toimenpiteistä ja niiden sekä aravaja korkotukilainavaltuuden käytön ajoituksesta. Arava- ja korkotukituotanto ajoitetaan siten, että tuotanto toteutuu suhdanne- ja hintakehityksen kannalta oikea-aikaisesti. Tähän liittyen ympäristöministeriön ja valtiovarainministeriön neuvotteluelin saattaa talouspoliittisen ministerivaliokunnan harkittavaksi 7 miljardin markan kokonaisvaltuudesta viimeisten 2 miljardin markan käytön. Arava- ja korkotukituotannossa hillitään tehokkaasti tontti- ja rakennuskustannusten nousua. Kustannusvalvonnassa otetaan huomioon kustannustason alueelliset erot sekä kestävän kehityksen vaatimukset.

Vuokra-asuntolainojen korkotukijärjestelmän saamiseksi nykyistä lähemmäksi aravajärjestelmää korkotukijärjestelmää kehitetään sekä valtiontaloudellisesti nykyistä tehokkaammaksi että asuntopoliittisesti toimivammaksi muun muassa vuokranmäärityksen osalta.

Vuokrataloavustuksista on tarkoitus käyttää enintään 10 milj. mk huomattavissa taloudellisissa vaikeuksissa olevien vuokratalojen talouden tervehdyttämiseen ja enintään 13 milj. mk opiskelija-asuntojen omapääoma-avustuksiin. Avustuksia asunnottomille ja pakolaisille osoitettaviin asuntoihin voidaan myöntää kunnille ja kuntien tosiasiallisesti omistamille yhteisöille sekä yleishyödyllisille yhteisöille uusien vuokratalojen oman pääoman kattamiseen silloin, kun ne sitoutuvat osoittamaan omistamiaan vuokra-asuntoja asunnottomille tai pakolaisille.

Asuntorahaston rahoitusrakenteen arvioidaan muodostuvan vuonna 2000 seuraavaksi:

	Milj. mk
Arvioitu saldo 1.1.2000	3 100
Tulot:	
Tulot asuntolainoista	4 440
Tulot takausmaksuista	20
Rahaston nettovarainhankinta	3 500
Menot:	
Luotonanto	4 850
Korkotuki- ja avustusmenot	1 000
Rahaston pitkäaikaisten velkojen menot	3 000
Rahaston muut menot	400
Arvioitu saldo 31.12.2000	1 810
2000 määräraha	—
1999 määräraha	—
1999 lisämääräraha	—
1998 tilinpäätös	89 796 629

40. Alueelliset ympäristökeskukset

Selvitysosa: Ympäristökeskuksille kuuluvat ympäristöministeriön hallinnonalan tehtävinä ympäristönsuojelua, alueidenkäyttöä, rakentamisen ohjausta, luonnonsuojelua, kulttuuriympäristön hoitoa, ympäristötutkimusta ja seurantaa sekä ympäristötietoisuutta koskevat asiat.

Ympäristökeskukset hoitavat myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvat vesivarojen käytön ja hoidon tehtävät, joiden erillismenot rahoitetaan luvusta 30.51. Näiden tehtävien hoitoa ohjaa maa- ja metsätalousministeriö. Välittömästi maa- ja metsätalousministeriön tehtäväalueelle arvioidaan alueellisissa ympäristökeskuksissa käytettävän vuositasolla 200 henkilötyövuotta.

Ympäristöministeriö on talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut alueellisille ympäristökeskuksille seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Ympäristön suojelu

Ympäristöluvat käsitellään laadukkaasti ja joutuisasti ja lupien käsittelyajalle asetetaan tavoitteet. Laaditaan ympäristölupien valvontaohjelma. Toteutetaan tarvittavat ympäristönsuojelulainsäädännön ja siihen perustuvan ympäristölupajärjestelmän uudistustoimet. Valmistellaan yhdessä YM:n ja SYKE:n kanssa parhaan käyttökelpoisen tekniikan soveltamista lupapäätöksissä. Tehostetaan alueellista yhteistyötä ja edistetään ympäristöhallintajärjestelmien käyttöönottoa erityisesti pk-yritysten ympäristöongelmien ratkaisemiseksi.

Vesiensuojelun toimenpideohjelmaa vuoteen 2005 toteutetaan painopisteenä hajakuormituksen vähentäminen. Toiminnan tavoitteena on erityisesti maataloudesta peräisin olevan ravinnekuormituksen vähentäminen mm. nitraattien vesiin pääsyn estämisestä annetun valtioneuvoston päätöksen mukaisesti ja ympäristötuen avulla; ravinteiden, varsinkin typen poistaminen yhdyskuntajätevesistä sekä haja-asutuksen jätevesihuollon parantaminen. Kalankasvatuksen ja turkistarhauksen ympäristöhaittoja vähennetään tehostamalla sijainninohjausta ja soveltamalla uusiin yksiköihin parasta käyttökelpoista ympäristönsuojelutekniikkaa.

Tärkeillä ja muilla vedenhankintaan soveltuvilla pohjavesialueilla edistetään pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien laadintaa. Välittömiä pohjavesiriskejä poistetaan myös ympäristönsuojeluja hoitotöinä.

Jätehuollossa ympäristökeskusten toiminnan tavoitteena on jätteiden määrän vähentäminen, niiden hyödyntämisen lisääminen ja käsittelyn laadun parantaminen jätelainsäädännön ja vuoteen 2005 ulottuvien alueellisten jätesuunnitelmien tavoitteiden mukaisesti. Kuntien jätehuollon yhteistyötä edistetään. Meluntorjunnan tietopohjaa ja toimintamahdollisuuksia parannetaan.

Ympäristökeskukset parantavat alueillaan ympäristötietoisuutta ja tuottavat valtakunnallisesti vertailukelpoista tietoa alueensa ympäristön kuormituksesta ja tilasta. Kehitetään vesistöaluekohtaista seurantaa, suunnittelua ja arviointia EY:n vesipuitedirektiivin edellyttämällä tavalla. Ympäristökeskukset tiedottavat alueensa ympäristön tilasta, sen muutoksista ja siihen vaikuttavista tekijöistä.

Alueidenkäyttö ja rakennustoimi

Alueelliset ympäristökeskukset hoitavat maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset uudet tehtävät. Työ painottuu kuntien informaatio-ohjaukseen, yhteistyöhön ja kaavoituksen valvonnan edellyttämään päätösten seurantaan. Siirtymäkauden kaava- ja valitusasiat käsitellään joutuisasti.

Tiivistetään yhteistyötä maakunnan liittojen kanssa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteuttamiseksi. Kuntien kanssa luodaan toimiva neuvottelukäytäntö avoimen ja yhteistoimintaan perustuvan kaavoituksen varmistamiseksi.

Ympäristökeskukset kehittävät rakentamisen ohjauksen yhteistyövalmiuksia kuntien rakennustoimen hoitoon kuuluvissa lupamenettelyä ja rakennustyön valvontaa koskevissa asioissa.

Tehostetaan rakennusperinnön ja kulttuuriympäristöjen vaalimista edistämällä alueellisten ja kuntien kulttuuriympäristöohjelmien toteuttamista ja laatimista, informaatio-ohjauksella, koulutuksella ja seurannalla.

Luonnonsuojelu

Luonnonsuojelulainsäädännön toimeenpanoa edistetään erityisesti luontotyyppisuojelun ja lajisuojelun osalta. Maisema-alueiden ja perinnemaisemien hoidon suunnittelua edistetään ja toteutetaan käytännön hoitohankkeita arvokkailla kohteilla.

Luonnonsuojeluohjelmia ja Natura 2000 -verkostoa toteutetaan vuoteen 2007 ulottuvan kokonaisrahoitusohjelman ja alueellisten toteuttamisstrategioiden mukaisesti hyödyntämällä tehokkaasti myös EU:n rahoitusmahdollisuuksia. Yksityismaiden suojelussa valitaan luonnonsuojelulain keinovalikoimasta parhaiten soveltuvat toteuttamiskeinot yhteistyössä maanomistajien kanssa. Hoito- ja käyttösuunnitelmien laatiminen joillekin Natura 2000 -verkostoon kuuluville alueille aloitetaan keskeisten yhteistyötahojen kanssa.

Ympäristökeskusten yhteistyötä metsäkeskusten kanssa tiivistetään luonnonsuojelulain ja metsälain soveltamiseen liittyvissä tehtävissä. Ympäristökeskukset osallistuvat metsiensuojelun alueelliseen edistämiseen tähtäävään ohjelmatyöhön.

Lisäksi ympäristökeskukset vastaavat luonnon virkistyskäytön kehittämisestä toimialueellaan ja kiinnittävät aikaisempaa enemmän huomiota vesiliikennelain ja maastoliikennelain mukaisiin tehtäviin.

Muu toiminta

Kehitetään toimintaa yhteysviranomaisina YVA-menettelyn laadun ja yhdenmukaisuuden parantamiseksi. Ympäristökeskukset edistävät ympäristövaikutusten arvioinnista annettujen ohjeiden käyttöä alueellaan mm. ohjauksella ja koulutuksella.

Ympäristökeskukset huolehtivat ympäristöasioiden kytkemisestä EU:n uusien rakennerahasto-ohjelmien valmisteluun ja toimeenpanoon ja edistävät aktiivisesti maakuntien ohjelmiin sopivien ja ympäristöhallinnon tavoitteita tukevien ympäristöhankkeiden rahoitusta rakennerahastoista.

Rahoitetaan ja toteutetaan työllisyyttä edistäviä ympäristöhankkeita. Saastuneiden maa-alueiden kunnostuksessa asetetaan tarvittavat velvoitteet kiireellistä kunnostamista vaativien alueiden kunnostusvelvollisille. Parannetaan ympäristönhoitotöiden toteutusmenetelmiä ja laatua sekä ympäristötöiden taloudellisuutta vähintään 2,0 % vuodessa.

Ympäristökeskukset jatkavat tutkimus- ja laboratorioyhteistyön kehittämistä ja järkeistämistä keskenään sekä toimialueensa kuntien ja eri tutkimusorganisaatioiden kanssa. Laboratoriotoiminnan toimivuutta ja taloudellisuutta parannetaan.

Ympäristölupavirastojen sijaintipaikkakunnilla olevat ympäristökeskukset tuottavat ympäristölupavirastoille maksuliike- ja tietotekniikkatukipalveluita.

Alueelliset ympäristökeskukset osallistuvat tietojärjestelmien toteuttamiseen sovitussa laajuudessa.

Maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko:

	Julkisoikeudelliset			Liiketaloudelliset		
	1998	1999	2000	1998	1999	2000
	toteutuma	ennakoitu	TAE	toteutuma	ennakoitu	TAE
Maksullisen toiminnan tulot, tmk	16 442	14 000	11 000	6 711	5 500	5 000
Maksullisen toiminnan erillis-kustannukset, tmk	14 222	12 000	9 400	4 513	3 700	3 300
Käyttöjäämä, tmk	2 220	2 000	1 600	2 198	1 800	1 700
— % tuloista	14	14	15	33	33	34
Osuus yhteiskustannuksista, tmk	11 359	9 600	7 500	2 112	1 730	1 540
Ylijäämä, tmk	-9 139	-7 600	-5 900	86	70	160
— % tuloista	-56	-54	-54	1	1	3
Tulot % kustannuksista	64	65	65	101	101	103

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 306 886 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	328 886 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	12 700 000
Muut toimintamenot	316 186 000
Bruttotulot	22 000 000
Maksullisen toiminnan tulot	16 000 000
— julkisoikeudelliset suoritteet	11 000 000
— muut suoritteet	5 000 000
Muut tulot	6 000 000
Nettomenot	306 886 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon kolmen henkilötyövuoden palkkaus- ja muiden toimintamenojen siirto 497 000 mk momentilta 31.24.21, yhden henkilötyövuoden toimintamenojen siirto 144 000 mk momentilta 27.10.21, yhden henkilötyövuoden siirto 245 000 mk momentilta 25.10.23 sekä 1 000 000 mk henkilöstöravintoloiden tilakustannusten johdosta.

Määrärahaan sisältyy 2 700 000 mk menoja, jotka vastaavat momentille 12.35.26 tuloutettuja vesiensuojelumaksuja.

2000 määräraha	306 886 000
1999 määräraha	304 457 000
1998 tilinpäätös	296 782 000

50. Ympäristölupavirastot

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioon liittyen esityksen ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudistamiseksi. Uudistus tulee voimaan 1.3.2000, jolloin samalla perustetaan ympäristölupavirastot ja lakkautetaan vesioikeudet. Ympäristölupavirastot perustetaan vesioikeuksien nykyisille toimintapaikkakunnille Helsinkiin, Kuopioon ja Ouluun. Vesioikeuksien henkilökunta siirtyy ympäristölupavirastojen henkilökunnaksi. Ympäristölupavirastojen tehtävänä on ratkaista sille kuuluvat ympäristönsuojelulaissa ja vesilaissa sekä eräissä muissa säädöksissä säädetyt asiat.

Ympäristöministeriö on talousarvioesityksen valmisteluun liittyen yhteistyössä oikeusministeriön kanssa asettanut ympäristölupavirastoille seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Ympäristölupavirastojen toiminta käynnistetään ja toiminta vakiinnutetaan vuoden loppuun mennessä.

Vesioikeuksista siirtyneiden ja ympäristölupavirastoissa vireille tulleiden asioiden käsittelyajat pidetään samalla tasolla kuin vesioikeuksien käsittelyajat vuonna 1999.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 21 300 000 mk.

Ympäristölupavirastoihin voidaan perustaa 1.3.2000 lukien kolme ympäristölupaviraston päällikkönä toimivan johtajan virkaa (A 29) sekä 28 ympäristöneuvoksen (A 28) virkaa.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	21 900 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	9 000 000
Muut toimintamenot	12 900 000
Bruttotulot	600 000
Maksullisen toiminnan tulot, julkisoikeudelliset suoritteet	500 000
Muut tulot	100 000
Nettomenot	21 300 000

Määräraha on 75 henkilön palkkaus- ja muiden menojen siirtoa momentilta 25.10.23.

2000 määräraha	21 300 000

60. Suomen ympäristökeskus

Selvitysosa: Suomen ympäristökeskus (SYKE) on ympäristöalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, joka tuottaa tietoa ympäristöstä, sen tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia ja keinoja, joilla kehitykseen pystytään vaikuttamaan. SYKE toimii myös ympäristöalan valtakunnallisena tietokeskuksena, joka kokoaa, muokkaa ja välittää ympäristötietoa eri intressiryhmien tarpeisiin. Se huolehtii myös monista EU-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten edellyttämistä ympäristöalan raportointitehtävistä. Lisäksi SYKE huolehtii sille erityislainsäädännöllä osoitetuista valtakunnallisista viranomaistehtävistä. SYKE hoitaa myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä. Tässä luvussa SYKElle suoraan budjetoiduilla toimintamäärärahoilla palkattua henkilöstöä arvioidaan käytettävän maa- ja metsätalousministeriön tehtäväalueella 35 henkilötyövuotta vastaavasti.

Suomen ympäristökeskuksen toiminnassa painottuvat ympäristöalan tutkimus- ja kehittämistyö sekä ympäristönsuojelutoimien vaikuttavuuden arviointi koskien erityisesti vesiensuojelua, ilmansuojelua, luonnon monimuotoisuutta, jätteitä ja saastuneita maa-alueita sekä teollisen toiminnan ympäristövaikutuksia. Yhteistyötä ja työnjakoa muiden tutkimus- ja kehittämistyötä tekevien ja rahoittavien tahojen kanssa tehostetaan suunnitelmallisesti.

Ympäristöministeriö on talousarvioesityksen valmisteluun liittyen asettanut Suomen ympäristökeskukselle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Itämeren ja sisävesien suojelun pohjaksi tuotetaan uutta tietoa rehevöitymiskehityksestä, kuormituksen ja vesiensuojelutoimenpiteiden vaikutuksista sekä menetelmistä ja toimintamalleista, joilla kuormitusta voidaan vähentää ja vesistöjä kunnostaa. Osallistutaan ympäristönsuojelun kansainväliseen yhteistyöhön erityisesti Itämeren osalta ja huolehditaan merensuojeluun liittyvistä valmistelu- ja raportointitehtävistä. Kuormituksen ja tilan raportoinnissa erityistä huomiota kiinnitetään tulosten käyttökelpoisuuden parantamiseen ja havainnollistamiseen. SYKE osallistuu vesiensuojelun tavoitteet 2005 -ohjelman ja sen toimenpideohjelman toteutumisen ja vaikuttavuuden seurantaan ja luo tiedollista pohjaa uuden ohjelman valmistelulle. SYKE luo myös valmiuksia ja osallistuu EU:n vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpanoon. Tutkimus- ja kehitystyötä pohjavesien laadun turvaamiseksi jatketaan.

Ilmansuojeluun liittyvässä kansainvälisessä yhteistyössä SYKEltä odotetaan päästöjen määrän ja kehitysarvioiden hyvää hallintaa ja lisäksi valmiuksia arvioida päästöjen rajoitusmahdollisuuksia ja -kustannuksia siltä osin kuin nämä arviot eivät ole muiden viranomaisten tehtävänä. Ilmapäästöjen arviointi- ja hallintajärjestelmää ja sen tietosisältöä kehitetään ja huolehditaan ilmapäästötietojen raportoinneista. Kasvihuonekaasujen taseiden arviointi sekä ilmastomuutosten skenaarioihin liittyvä vaikutusten ja riskien hallinta vaatii tutkimus- ja kehitystyön jatkamista. SYKE selvittää myös ilmastomuutoksen vaikutuksia hydrologiseen kiertoon ja erityisesti sen ääri-ilmiöihin, kuten virtaamiin ja tulviin.

Luonnonsuojelussa SYKE:n keskeisiä tutkimus- ja kehittämisalueita ovat suojelualueverkon edustavuuden arviointi, luontotyyppien ja lajien tutkimus sekä seurannan järjestäminen. Suojelualueverkon edustavuutta ja toimivuutta koskevasta arvioinnista tuotetaan loppuraportti. Eliölajien uhanalaisuutta koskevan kolmannen valtakunnallisen tarkastelun pohjalta tuotetaan lajiryhmäkohtaiset yhteenvetoraportit ja laaditaan lajikohtaisia suojeluohjelmia. Vastataan asiantuntijaohjauksesta suojeltavien luontotyyppien käytännön inventoinneissa ja niiden rajausten määrittelyssä.

Selvitetään luonnonsuojelun inventointimenetelmien standardointimahdollisuuksia ja inventointien suorittajien ammattitaitovaatimusten kehittämistä.

Jatketaan perinnebiotooppien luonnonhoidon ja ennallistamisen tutkimusta, geologisten muodostumien arviointitutkimusta, luonnon virkistyskäytön inventoinnin tarjontatutkimusta ja kehitetään luonnon virkistyskäytön ympäristövaikutusten seurantaa.

Huolehditaan EU:n luonnonsuojeludirektiivien edellyttämien seurantojen suunnittelusta ja seurantatarpeen määrittelystä sekä valtakunnallisten biodiversiteettiseurantojen yhteistyön suunnittelusta eri seurantatahojen kanssa. Vastataan maa-ainesten ottamisen valtakunnallisesta seurannasta ja tuotetaan vuosittainen yhteenvetoraportti.

Jätteiden määrän vähentämistä ja niiden hyödyntämistä koskevan, vuoteen 2005 ulottuvan valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteiden saavuttamista tuetaan SYKEn tutkimus-, kehittämis- ja asiantuntijatyöllä. Päätöksentekoa tukevaa tietoa jätehuoltojärjestelmistä ja ohjauskeinoista lisätään. Jätealan kansallisia ja EU-tarpeita palvelevaa seuranta-, tieto- ja raportointijärjestelmää täydennetään mm. pakkauksia ja pakkausjätteitä koskevilla tiedoilla. Lisäksi tuotetaan jätealan

säädöksiä koskevia tiedotus- ja valisteaineistoja sekä jatketaan vuoteen 2000 ulottuvan jäteneuvonnan toimintaohjelman toimeenpanoa.

Teolliseen toimintaan liittyvässä tutkimus- ja kehittämistyössä painottuvat yhdennetty päästöjen vähentäminen, paras käyttökelpoinen tekniikka, elinkaariajattelu, ekotehokkuuden lisääminen ja riskienhallinta. Toiminnalla pyritään erityisesti tukemaan materiaalien ja energian käytön tuottavuuden lisäämistä, jossa otetaan huomioon sekä ekologiset että taloudelliset ja muut yhteiskunnalliset vaikutukset. Keskeisiä tutkimusmenetelmiä ovat elinkaariarviointi ja materiaalivirta-analyysi. Uuden yhtenäisen ympäristönsuojelulain ja IPPC-direktiivin toimeenpano edellyttää siihen liittyvän tiedonhankinnan, lupakäsittelyn, arvottamisen, valvonnan ja tarkkailun menetelmien kehittämistä.

Ympäristön kunnostuksessa ja hoidossa painottuvat erityisesti saastuneisiin sedimentteihin liittyvien ongelmien ratkaiseminen sekä järvien kunnostuksen menetelmien kehittäminen ja omatoimisen kunnostuksen edistäminen. Saastuneiden maa-alueiden kunnostuksesta ja sen tulosten arvioinnista valmistellaan valtakunnallinen ohjelma.

Kemikaalien ja geenitekniikalla muunnettujen organismien riskinarviointia jatketaan mm. EU-säädösten toimeenpanemiseksi. Tavoitteena on mm. tuottaa tietoa torjunta-aineiden ja geenitekniikalla muunnettujen organismien käyttäytymisestä pohjoisissa oloissa.

SYKE tuottaa *ympäristön tilasta ja kuormituksesta* ajantasaisia kuvauksia sekä päätöksenteossa ja kansainvälisten sopimusten ja EU-direktiivien raportoinnissa tarvittavia selvityksiä ja raportteja. EU:n vesipuitedirektiivi edellyttää vesivarojen määrällisen ja laadullisen seurannan järjestelmien kehittämistä. Tietojärjestelmien kehittämistä jatketaan.

Suomen ympäristökeskus *kehittää tietojärjestelmiä* tehtyjen toteuttamissuunnitelmien mukaisesti.

Suomen ympäristökeskus vastaa *ympäristövaikutusten arviointia* koskevista asiantuntijatehtävistä YVA-asetuksen muutosten edellyttämällä tavalla ja kehittää eri hallinnonalojen ohjelmien ja suunnitelmien ympäristövaikutusten arviointia.

Ympäristöministeriön ja SYKEn yhteistyönä toteutetaan toimenpiteet, jotka *SYKEn kansainvälisen arvioinnin* ehdotusten ja muiden kehittämistarpeiden pohjalta todetaan tarpeellisiksi.

Suomen ympäristökeskuksen henkilötyövuosien, tulojen ja toiminnan kustannusten arvioidaan jakautuvan tehtäväalueittain vuonna 2000 seuraavasti:

Tehtäväalue	Henkilö-työvuodet	Tulot milj. mk	Kustannukset milj. mk
Ympäristömuutosten tutkimus ja seuranta	76	0,6	27
Ympäristökuormituksen ehkäiseminen ja vähentäminen	82	0,5	28
Kemikaalivalvonta ja riskien arviointi	34	0,8	9
Luonnonsuojelu ja maankäyttö	75	0,3	20
Vesivarat, niiden käyttö ja hoito	76	2,2	38
Ohjauskeinojen tutkimus ja kehittäminen	34	0,2	11
Laboratoriotoiminta	69	2,8	18
Vientitoiminta	12	12,0	12
Muut toiminnalliset tehtävät	23	0,6	10
Hallinnonalan tukipalvelutehtävät	25	-	10
SYKEn tukipalvelu	74	-	32
Yhteensä	580	20,0	215

Tehtäväalueille kohdistuvasta työpanoksesta noin 55 henkilötyövuotta arvioidaan kohdistuvan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tehtäviin.

Suomen ympäristökeskukselle suoraan budjetoidun toiminnallisen rahoituksen lisäksi muilta valtion virastoilta ja laitoksilta arvioidaan saatavan rahoitusta 40-45 milj. mk.

Budjetin ulkopuolista rahoitusta arvioidaan saatavan 15 milj.mk, josta EU:n osuus on noin 3 milj. mk. Lisäksi EU:n ympäristörahastosta (LIFE) arvioidaan saatavan 0,9 milj. mk.

SYKEn maksullisen toiminnan tuloja arvioidaan kertyvän 20 milj. mk, josta vientitoiminnan osuudeksi arvioidaan 12 milj. mk.

Nettobudjetoidun maksullisen toiminnan tunnuslukutaulukko (1 000 mk):

	1998 toteutuma	1999 ennakoitu	2000 TAE
Tuotot			
Julkisoikeudelliset suoritteet	1 718	1 900	2 200
Liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet	15 093	17 300	17 800
Tuotot yhteensä	16 811	19 200	20 000
Kustannukset			
Julkisoikeudelliset suoritteet	2 314	2 370	2 580
Liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet	14 086	15 700	16 120
Kustannukset yhteensä	16 400	18 070	18 700
Ylijäämä yhteensä	411	1 130	1 300
Kustannusvastaavuus -%			
Julkisoikeudelliset suoritteet	74	80	85
Liiketaloudellisesti hinnoitellut suoritteet	107	110	110
Kustannusvastaavuus yhteensä	103	106	107

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 122 700 000 mk.

Selvitysosa:

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	181 000 000
Maksullisen palvelutoiminnan erillismenot	15 000 000
Muut toimintamenot	166 000 000

Bruttotulot	58 300 000
Maksullisen toiminnan tulot	20 000 000
— julkisoikeudelliset tulot	2 200 000
— muut tulot	17 800 000
EU-rahoitus	3 000 000
Muu ulkopuolinen rahoitus	35 300 000
Nettomenot	122 700 000

2000 määräraha	122 700 000
1999 määräraha	122 413 000
1998 tilinpäätös	122 097 000

70. Valtion asuntorahasto

Selvitysosa: Valtion asuntorahasto hoitaa aravalainoitukseen, asuntojen korkotukilainoitukseen sekä valtion täytetakaukseen liittyviä tehtäviä. Lisäksi rahasto valvoo valtion tukeman asuntotuotannon laatua ja rakennus- ja ylläpitokustannusten kohtuullisuutta sekä kilpailun toteutumista. Rahasto valvoo myös omistusasuntolainojen valtiontakausten käyttöä ja ns. yleishyödyllisille lainansaajayhteisöille asetettujen edellytysten toteutumista.

Ympäristöministeriö on asettanut asuntorahastolle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2000:

Lainoituksen alueellinen kohdentaminen

Uustuotantoa suunnataan entistä enemmän kasvukeskuksiin, erityisesti pääkaupunkiseudulle, sekä niiden työssäkäyntialueille asuntomarkkinoita tasapainottavasti. Väestökehitykseltään taantuvilla alueilla tehostetaan olemassa olevan arava-asuntokannan käyttöä mm. myöntämällä joustavasti lupia asuntojen hallintamuodon tai käyttötarkoituksen muutoksiin.

Asuntojen laatu ja kustannukset

Asuntorahasto vaikuttaa siihen, että valtion tukema asuntotuotanto ja perusparantaminen on hyvin ja kustannustietoisesti suunniteltua ja toteutettua myös elinkaaritalouden näkökulmasta. Asuntorakentamisessa otetaan huomioon väestön ikääntymisen vaatimukset. Tavoitteena on myös edistää ekologisesti kestävää rakentamista. Rakennuskustannusten ja hyväksyttyjen tonttihintojen kehitys pidetään valtion tukemassa tuotannossa maltillisena. Kilpaillun tuotannon osuutta lisätään selvästi.

Asuntokannan ylläpito

Perusparannustoiminnassa edistetään oikea-aikaisia vaiheittaisia korjauksia sekä lisätään omistajan vastuuta korjausten rahoittamisessa. Lähiöiden uudistamisen suunnitelmallinen rahoitus turvataan.

Korjausavustuksilla tuetaan erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen muutosta avohoitopainotteiseksi sekä suunnitelmallisen kiinteistönpidon edistämistä. Asunto-osakeyhtiötalojen korjauksia tuetaan lähiöprojektialueilla.

Vuokra-asuntojen omistajapolitiikka ja valtion tuen valvonta

Asuntorahasto seuraa ja valvoo käytettävissään olevin keinoin arava- ja korkotukivuokra-asuntoja ylläpitävien yhteisöjen toimintaa ja niiden omistuksessa tapahtuvia muutoksia sekä kuntien omistajapolitiikkaa vuokra-asuntojensa suhteen.

Asuntorahaston maksuvalmius

Tavoitteena on valtion talousarvion ulkopuolisen rahaston varainhankinnan ajoittaminen maksuvalmiuden ja rahoitusmarkkinoiden kannalta optimaalisesti. Varaudutaan asuntorahaston lähivuosina erääntyvien obligaatiolainojen maksamiseen. Lainoitus- ja takausriskit pyritään minimoimaan. Asuntorahasto valvoo korkotukilainojen korko- ja lyhennysehtojen kohtuullisuutta ja edistää rahoituksen kilpailuttamista.

21. Toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2000 määräraha	23 930 000
Momentille myönnetään 23 930 000 mk.	1999 määräraha	22 930 000
	1998 tilinpäätös	17 385 000

99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa: Ympäristöhallinnon kehittämis-, suunnittelu- ja tutkimustoiminnalla vahvistetaan päätöksenteon tietopohjaa ja tuetaan hallinnonalan tulostavoitteiden toteuttamista ja käyttäjäystävällisten tietojärjestelmien kehittämistä. Vahvistetaan tutkimusyhteistyötä muiden hallinnonalojen, elinkeinoelämän ja muiden rahoittajien kanssa.

Tulosten saavuttaminen hallinnonalan painopistealueilla edellyttää kotimaisten toimien lisäksi tehokasta osallistumista kansainväliseen yhteistyöhön.

22. Kehittäminen ja suunnittelu (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 53 951 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöhallinnon tehtävien strategista valmistelua ja kehittämistä palvelevasta kehittämis-, suunnittelu-, tutkimus-, seuranta- ja arviointitoiminnasta ja kansainvälisestä asiantuntijayhteistyöstä sekä muun hallinnon ja elinkeinoelämän yhteistyöhankkeista aiheutuvien muita kulutusmenoja vastaavien menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja kehittämishankkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin projekteihin ympäristöministeriössä.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään tietopohjan vahvistamiseksi uuden ympäristönsuojelulain ja ympäristölupamenettelyn toimeenpanossa, ilmastonmuutosten ehkäisyssä ja happamoitumisen torjunnassa, ympäristöriskien vähentämisessä, vesiensuojelun tehostamisessa sekä jätealan, luonnonvarojen käytön ja ympäristöohjauskeinojen kehittämisessä. Määrärahaa käytetään myös luonnonsuojelujärjestelmän edustavuuden ja uhanlaisten lajien ja perinnebiotooppitilanteen selvittämiseen sekä uuden maankäyttö- ja rakennuslain käyttöönoton ohjeistojen ja koulutusaineistojen laadintaan, uudis- ja korjausrakentamisen, kiinteistönpidon laatu- ja terveysnäkökohtien sekä ekologisesti kestävän rakentamisen edistämiseen. Määrärahaa käytetään alueellisesti eriytyneisiin asuntomarkkinoihin sekä syrjäytymisen ja segregaation poistamiseen ja ennaltaehkäisemiseen liittyviin asuntopoliittista päätöksentekoa palveleviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Määrärahaa käytetään myös asianhallinnan kehittämisprojektin ja ympäristölupavirastojen tietohallinnon menoihin sekä maankäyttö- ja rakennuslain voimaantuloon liittyvän siirtymäkauden menoihin. Määrärahaa käytetään lisäksi muihin tarpeellisiin tietojärjestelmien kehittämis- sekä muihin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.

Ympäristöklusterin tutkimusohjelmaa jatketaan. Tuotannon ekotehokkuuteen suuntautunutta yhteistutkimusohjelmaa täydennetään osaohjelmilla, jotka edistävät ympäristömyötäistä infrastruktuuria, kestävää tietoyhteiskuntakehitystä ja ekologista rakentamista.

2000 määräraha	53 951 000
1999 määräraha	51 451 000
1998 tilinpäätös	52 675 000

24. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 26 400 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja maksuosuuksiin sekä menoihin, jotka aiheutuvat osallistumisesta kansainvälisten järjestöjen kokouksiin ja muista ulkomaanmatkoista, Suomessa järjestettävistä kansainvälisistä kokouksista, vieraskielisen aineiston julkaisemisesta sekä muusta kansainvälisestä kahden- ja monenkeskisestä yhteistyöstä. Määrärahaa saa lisäksi käyttää menoihin, joita aiheutuu lähialueilla tapahtuvasta asiantuntijayhteistyöstä, Euroopan unionin jäsenyyttä hakeneiden maiden lähentymistoimien edistämisestä sekä kestävän metsätalouden suunnittelusta Luoteis-Venäjällä.

Määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan työsopimussuhteessa olevan henkilöstön palkkaamiseen kansainvälisten tehtävien hoitamiseksi ympäristöministeriössä.

2000 määräraha	26 400 000
1999 määräraha	26 400 000
1999 lisämääräraha	2 000 000
1998 tilinpäätös	26 380 000

62. (35.99.61) EU:n rakennerahastojen valtion rahoitusosuus ympäristöministeriön osalta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Vuonna 2000 saa tehdä uusia myöntämispäätöksiä yhteensä 30 000 000 markalla.

Määrärahaa saa käyttää Euroopan aluekehitysrahastosta rahoitettavia tavoiteohjelmia ja yhteisöaloitteita toteuttavien hankkeiden valtion rahoitusosuuksien maksamiseen.

Määräraha on alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

Selvitysosa: Momentin nimike on muutettu ja määräraha on muutettu arviomäärärahaksi.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää valtion rahoitusosuutena luonnonsuojeluohjelmien toimeenpanon edistämiseen ja kuntien maankäytön ohjauksen tukemiseen samoin kuin ympäristönsuojelun ja -hoidon, ympäristöteknologian ja osaamisen sekä kulttuuriperinnön ja maiseman hoitoa edistäviin hankkeisiin ja toimenpiteisiin.

Myöntämisvaltuudesta arvioidaan aiheutuvan menoja 10 000 000 mk vuonna 2000, 10 000 000 mk vuonna 2001 ja 10 000 000 mk vuonna 2002.

2000 määräraha	10 000 000
1999 määräraha	25 500 000
1999 lisämääräraha	4 318 000
1998 tilinpäätös	25 500 000

63. (35.99.62) EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission hyväksymien EU:n ympäristörahastosta (LIFE) osarahoitettavista hankkeista ja pilottihankkeista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: EU-osarahoitus LIFE-hankkeisiin on tuloutettu momentille 12.35.99. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 1998 LIFE-osarahoitettaviksi hyväksyttyjen hankkeiden vähäinen määrä.

2000 määräraha	10 000 000
1999 määräraha	24 000 000
1998 tilinpäätös	38 984 000

65. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 450 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille, valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille valistus- ja neuvontatoimintaan, saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 12 §:n mukaisten avustusten maksamiseen saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin sekä avustusten maksamiseen Pidä Saaristo Siistinä ry:lle ja tunturialueiden jätehuoltoa edistävään toimintaan. Määrärahaa saa käyttää myös kestävää kehitystä sekä ympäristökasvatusta ja -valistusta edistävien projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen.

Määrärahasta on osa alueiden kehittämisestä annetun lain 6 §:n mukaista aluekehitysrahaa.

2000 määräraha	6 450 000
1999 määräraha	7 450 000
1998 tilinpäätös	7 300 000

Pääluokka 36
VALTIONVELKA

Selvitysosa: Budjettitalouden velan nimellisarvoinen kanta oli vuoden 1998 lopussa 404 mrd. mk. Velka lisääntyi 0,7 %, kun se edellisenä vuonna oli vielä lisääntynyt 6,1 %.

Vuoden 1999 aikana velan määrää supistetaan runsaalla miljardilla markalla. Kun valuuttamääräisen velan kurssimuutoksesta aiheutunut kasvu otetaan huomioon, velkakannan arvioidaan olevan vuoden 1999 lopussa 407 mrd. mk. Tähän talousarvioesitykseen sisältyvillä nettokuoletuksilla velan kanta supistuu 6 mrd. markalla ja sen arvioidaan olevan vuoden 2000 päättyessä 401 mrd. mk.

Budjettitalouden velan bruttokansantuoteosuus oli vuoden 1998 lopussa 58,9 % ja vuoden 1999 lopussa sen arvioidaan olevan 57,0 %. Vuoden 2000 lopussa sen arvioidaan olevan 53,3 %. Koko valtionvelka olisi 55,3 % bruttokansantuotteesta.

Budjettitalouden velan hoitomenojen määrä oli vuonna 1998 15,3 % valtion menoista. Vuoden 1999 talousarviossa vastaava osuus on 15,2 % ja tämän talousarvioesityksen loppusummasta valtionvelan hoitomenot ovat 14,4 %.

Hallinnonalan menot luvuittain vuosina 1998-2000

		v. 1998 tilinpäätös 1000 mk	v. 1999 talousarvio 1000 mk	v. 2000 esitys 1000 mk		Muutos 1999-2000 ±1000 mk		±%
01.	Markka- ja euromääräisen velan korko	17 561 424	19 125 000	18 324 000	-	801 000	-	4
02.	Muun EMU-määräisen velan korko	6 880 248	5 523 616	5 246 830	-	276 786	-	5
03.	Valuuttamääräisen velan korko	4 906 379	3 833 384	4 071 170	+	237 786	+	6
06.	Valtionvelan kuoletukset	—	250 000	6 010 000	+	5 760 000	+	2 304
09.	Muut menot valtionvelasta	389 623	130 200	148 000	+	17 800	+	14
	Yhteensä	**29 737 674**	**28 862 200**	**33 800 000**	+	**4 937 800**	+	**17**

01. Markka- ja euromääräisen velan korko

90. Markka- ja euromääräisen velan korko (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 18 324 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää markka- ja euromääräisen velan korkojen, vanhentuneiden korko-

jen ja myös lyhytaikaisesta tilapäisrahoituksesta aiheutuvien korkojen sekä emissioalennusten ja pääomatappioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1998 lopussa oli markkamääräisen velkakannan keskimääräinen efektiivinen korko 6,56 %. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon vuosien 1999 ja 2000 lainanotosta ja velanhoidollisista toimenpiteistä aiheutuvat korkokustannukset samoin kuin emissiovoitot sekä korkotulot.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	19 131 000 000
Yleisöobligaatiolainat	819 000 000
Sarjaobligaatiolainat	16 506 000 000
Velkasitoumuslainat	484 000 000
Lainat valtion eläkerahastolta	426 200 000
Velkakirjalainat eläkesäätiöiltä	101 500 000
ECU-lainat	199 300 000
Muut lainat	155 000 000
Emissioalennukset	50 000 000
Pääomatappiot	390 000 000
Bruttotulot	807 000 000
Emissiovoitot	354 000 000
Korkotulot	453 000 000
Nettomenot	18 324 000 000
2000 määräraha	18 324 000 000
1999 määräraha	19 125 000 000
1999 lisämääräraha	988 000 000
1998 tilinpäätös	17 561 424 067

02. Muun EMU-määräisen velan korko

90. (36.03.90, osa) Muun EMU-määräisen velan korko (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 246 830 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää EMU-määräisen velan korkojen ja näiden lainojen vanhentuneiden korkojen sekä emissioalennusten ja pääomatappioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1998 lopussa oli EMU-määräisen velan keskimääräinen efektiivinen korko 6,85 %. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden 2000 velanhoidollisista toimenpiteistä aiheutuvat korkokustannukset.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	5 246 830 000
Saksanmarkkalainat	2 356 690 000
Floriinilainat	304 520 000
Ranskanfrangilainat	2 025 140 000
Muut EMU-valuuttojen määräiset lainat	260 480 000
Pääomatappiot	300 000 000
Bruttotulot	0
Nettomenot	5 246 830 000
2000 määräraha	5 246 830 000
1999 määräraha	5 523 616 000
1998 tilinpäätös	6 880 248 270

03. Valuuttamääräisen velan korko

90. (36.03.90, osa) Valuuttamääräisen velan korko (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 071 170 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valuuttamääräisen velan korkojen ja valuuttamääräisen velan vanhentuneiden korkojen ja myös lyhytaikaisesta tilapäisrahoituksesta aiheutuvien korkojen sekä emissioalennusten ja pääomatappioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 1998 lopussa oli valuuttamääräisen velan keskimääräinen efektiivinen korko 6,56 %. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon vuoden 2000 velanhoidollisista toimenpiteistä aiheutuvat korkokustannukset.

Menojen ja tulojen erittely:	mk
Bruttomenot	4 071 170 000
Dollarilainat	1 153 640 000
Puntalainat	1 531 190 000
Sveitsinfrangilainat	266 290 000
Jenilainat	802 230 000
Muut EMU:n ulkopuolisten valuuttojen määräiset lainat	43 820 000
Pääomatappiot	274 000 000
Bruttotulot	0
Nettomenot	4 071 170 000
2000 määräraha	4 071 170 000
1999 määräraha	3 833 384 000
1999 lisämääräraha	-448 000 000
1998 tilinpäätös	4 906 378 513

06. Valtionvelan kuoletukset

94. Nettokuoletukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 010 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtionvelan kuoletusten maksamiseen siinä tapauksessa, että kuoletukset ylittävät valtion uusista lainoista saatavat tulot.

Selvitysosa: Valtion markka- ja euromääräisen yli 12 kuukauden pituisen velan kuoletusten on arvioitu vuonna 2000 olevan 15 160 000 000 mk ja valuuttamääräisen yli 12 kuukauden pituisen velan kuoletusten 22 040 000 000 mk eli yhteensä 37 200 000 000 mk. Kun uusia pitkäaikaisia lainoja on tarkoitus ottaa vähintään 31 190 000 000 mk, nettokuoletuksiksi jää 6 010 000 000 mk. Eduskunnalle annetaan talousarvioesitykseen liittyvä esitys valtioneuvoston vuoden 2000 lainanottovaltuuksista.

2000 määräraha	6 010 000 000
1999 määräraha	250 000 000
1999 lisämääräraha	1 001 000 000

09. Muut menot valtionvelasta

21. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 148 000 000 mk.

Määrärahaa saa käyttää valtion markka-, euro- ja valuuttamääräisen lainanoton valmistelusta, lainojen ottamisesta, liikkeeseenlaskusta, lainojen takaisinmaksusta, koron ja valuutan vaihtamisesta ja suojautumissopimuksista suoraan tai epäsuorasti aiheutuvien menojen, asiantuntija- ym. palkkioiden sekä muiden menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös lyhytaikaisen tilapäisrahoituksen hankkimisesta aiheutuvien kustannusten sekä Valtion asuntorahaston arvopaperistamalla suoritetusta varainhankinnasta valtiolle aiheutuvien kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Vuonna 1998 olivat liikkeeseenlaskukustannukset ilman emissioalennuksia 0,05 % nostetusta lainapääomasta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon olemassaolevasta velkakannasta sekä vuosien 1999-2000 lainanotosta ja velanhoidollisista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset.

Määrärahan arvioidaan jakautuvan seuraavasti:

	mk
Menot valuuttamääräisistä lainoista:	
liikkeeseenlaskukustannukset	3 000 000
arvopaperistamisesta aiheutuvat kustannukset	25 000 000
asiamiespalkkiot	15 000 000
muut menot	10 000 000
Menot markka- ja euromääräisistä lainoista:	
liikkeeseenlasku- ja myyntipalkkiot	35 000 000
lunastuspalkkiot	43 000 000
varauspalkkiot	2 000 000
muut menot	15 000 000
Yhteensä	148 000 000
2000 määräraha	148 000 000
1999 määräraha	130 200 000
1998 tilinpäätös	389 623 223

Liite n:o 1 Hallituksen esitykseen Eduskunnalle
valtion talousarvioksi vuodelle 2000[1)]

TALOUDELLINEN KATSAUS

1) Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Sisällys

	Sivu
1 Yleiskatsaus	3
2 Kansainvälinen talous	14
3 Ulkomaankauppa	22
Vienti	22
Tuonti	25
Vaihtotase	26
4 Tuotanto	29
Maa- ja metsätalous	29
Teollisuus	30
Rakentaminen	33
Yksityiset palvelut	35
Kokonaistuotanto	37
5 Työvoima	40
6 Kustannukset ja hinnat	44
7 Tulot	47
8 Kulutus	49
9 Investoinnit	52
Kiinteät investoinnit	52
Varastoinvestoinnit	55
10 Julkinen talous	56
Valtio	56
Paikallishallinto	59
Sosiaaliturvarahastot	62
Julkisyhteisöt	66
Talousarvioesitys vuodelle 2000	72
11 Rahoitustasapaino ja rahoitusmarkkinat	77
Taloudellisia tapahtumia 1.1.1998-1.9.1999	81
Liitetaulut	93

Taulukoissa käytetyt symbolit

-	Ei mitään ilmoitettavana
0	Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
..	Tietoa ei ole saatu
.	Loogisesti mahdoton esitettäväksi
*	Ennakkotieto
**	Ennuste

Kukin taulukoiden luvuista on pyöristetty erikseen, mistä aiheutuu, etteivät summat aina täsmää.

1 Yleiskatsaus

Suhdannekuva

Kansainvälisen talouden näkymiä uhanneiden kriisien todennäköisyys on kuluvan vuoden mittaan vähentynyt merkittävästi. Euroopan talouskehitys on elpymässä odotusten mukaisesti, kustannusten ja hintojen nousun arvioidaan pysyvän hallinnassa ja korkojen matalina.

Suomen talousnäkymät näyttävät kaikkiaan suotuisilta. Kustannuskehitys on säilynyt maltillisena, ja työllisyys on kasvanut nopeasti. Kokonaistuotannon määrän arvioidaan kasvavan tänä vuonna 3,8 % viime vuodesta. Työttömyysaste laskee tänä vuonna keskimäärin 10,3 prosenttiin viime vuoden 11,4 prosentista. Valtiontalous käytännössä tasapainottuu tänä vuonna, ja julkisen talouden ylijäämä kasvaa 3 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon.

Mikäli maailmankauppa ja etenkin EU-maiden taloudet elpyvät ennakoidulla tavalla, viennin kasvun voidaan odottaa nopeutuvan ensi vuonna selvästi olettaen, että palkankorotukset muodostuvat maltillisiksi. Kokonaistuotanto lisääntyisi tällöin suunnilleen saman verran kuin kuluvana vuonna, noin 4 %. Työllisyysasteen arvioidaan kohoavan 66½ prosenttiin ja työttömyysasteen laskevan 9,3 prosenttiin.

Kansainvälinen talous

Maailmantaloutta kaksi vuotta koetellut epävakaus on kevään ja kesän mittaan vähentynyt, sillä rahoituskriisin eteneminen on

Kuvio 1.

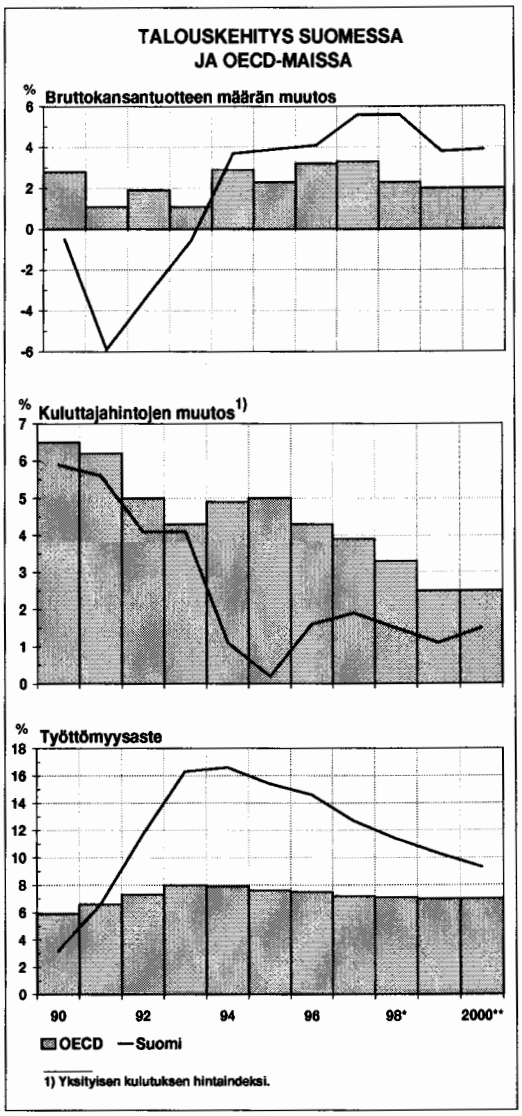

saatu pysähtymään mm. mittavien kansainvälisten tukipakettien ja velkajärjestelyjen avulla. Maailmankauppa kasvaa tänä vuonna nelisen prosenttia, hieman vähemmän kuin viime vuonna. Ensi vuonna kasvu nopeutunee selvästi, kun kehitysmaiden tuonti elpyy; myös maailmankaupan hinnat noussevat ensi vuonna hieman Aasian kysynnän normalisoituessa. Maailman kokonaistuotannon arvioidaan lisääntyvän tänä vuonna 2½ %.

Rahoitusmarkkinahäiriöt ovat lisänneet yleistä varovaisuutta kansainvälisten sijoittajien keskuudessa, ja sijoitukset riskialtteimmille markkinoille ovat vähentyneet. Merkittävä osa pääomaliikkeistä on hakeutunut Yhdysvaltoihin, mikä on pitänyt dollarin vahvana ja tukenut kotimaista kysyntää USA:ssa.

	1998*	1999**	2000**
	muutos, prosenttia		
Bruttokansantuotteen määrä			
EU	2,8	2	2 1/2
OECD	2,3	2	2
OECD, Suomen vienti-osuuksilla painotettuna	2,8	2	2 1/2
Ulkomaankaupan määrä			
OECD, tavaravienti	4,6	3 1/2	5 1/2
OECD, tavaratuonti	7,1	5 1/2	5 1/2
Raaka-aineiden maailman-markkinahinnat			
HWWA-indeksi[1]			
ilman energiaa	-13,7	-5	2
energiaraaka-aineet	-29,0	15	4
Kuluttajahinnat[2]			
EU	1,5	1 1/2	1 1/2
OECD	3,3	2 1/2	2 1/2

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.
1) Yhdysvaltain dollareina.
2) Yksityisen kulutuksen hintaindeksi.

Teollisuusmaiden suhdannekehitys on parin vuoden ajan ollut varsin eritahtista, mutta kasvuerot ovat nyt pienenemässä. Yhdysvalloissa kokonaistuotannon vahva kasvu on hidastumassa, Japanissa elvyttävä talouspolitiikka on pysäyttänyt tuotannon supistumisen, ja EU-maissa suhdanteet ovat uudelleen vahvistumassa. OECD-maiden kokonaistuotannon odotetaan kasvavan tänä vuonna keskimäärin 2 %.

Teollisuusmaiden keskimääräisen työttömyysasteen arvioidaan pysyvän ennallaan 7 prosentin tienoilla; EU-maissa sen odotetaan laskevan 10 prosentin tuntumaan.

Ulkomaankauppa

Vienti on hitaasti toipumassa viime syksyn ja alkuvuoden vaikeuksistaan. Läntiseen Eurooppaan suuntautuvan viennin odotetaan elpyvän EU-alueen talouskasvun vähitellen nopeutuessa. Venäjälle ja Itä-Aasian maihin suuntautuva vienti on edelleen vaikeuksissa, Venäjän-vienti ruplan romahduksen ja Aasian-vienti sikäläisten kriisimaiden kapasiteetin alhaisen käyttöasteen vuoksi. Viennin 3½ prosentiksi arvioitu kasvu tänä vuonna on paljolti tietoliikennelaitteiden viennin lisäyksen varassa, mutta vientitilaukset ovat kesän aikana lisääntyneet myös metallin perusteollisuudessa. Metsäteollisuudenkin vientinäkymät ovat kesän mittaan muuttuneet hieman valoisammiksi, mutta vientihinnat jäävät keskimäärin vielä selvästi alemmiksi kuin viime vuonna. Kulutustavaravientiä vaikeuttaa edelleen Venäjän taloustilanne, jonka vuoksi etenkin elintarvikeviennin määrä supistuu selvästi viime vuodesta.

Tuonnin kasvua ylläpitää paljolti teollisuustuotannon kasvun vaatima raaka-aineiden ja tuotantohyödykkeiden tuonti; investointitavaroiden tuonti lisääntyy vain hieman teollisuuden investointien laimeuden vuoksi, mutta kestokulutustavaroiden kysyntä ja siten myös tuonti on edelleen vilkasta. Tuonnin määrän arvioidaan lisääntyvän tänä vuon-

na 4 % ja tuontihintojen jäävän keskimäärin hieman alemmiksi kuin viime vuonna, vaikka öljytuotteiden hinnat ovat nousseet voimakkaasti. Vaihtosuhde heikkenee tuntuvasti viime vuodesta, minkä vuoksi kauppataseen ylijäämä jää hieman pienemmäksi kuin viime vuonna. Myös vaihtotaseen alijäämä supistuu, mutta on silti liki 5 % suhteessa kokonaistuotantoon.

Kulutus

Yksityinen kulutus kasvaa tuntuvasti myös tänä vuonna, joskin kasvuvauhti jää hitaammaksi kuin viime vuonna. Kotitalouksien luottamus talouden näkymiin on varsin vahva, työllisyys kohenee vakaasti ja kotitalouksien rahoitusasema on palautunut keskimäärin jo hyväksi. Kotitalouksien käytettävissä olevien reaalitulojen arvioidaan lisääntyvän 4 %; kun säästämisaste pysyy likimain viimevuotisella tasollaan, yksityinen kulutus lisääntyy samoin 4 %. Nopeimmin lisääntyvät edelleen kestokulutustavaroiden hankinnat. Kotitalouksien velkaantuneisuus kääntyy tänä vuonna nousuun asuntoinvestointien kasvun myötä.

Investoinnit

Investointien kasvuvauhti vaimenee hieman viime vuodesta, ja investointien painopisteessä tapahtuu siirtymistä viime vuosina vauhdilla lisääntyneistä rakennusinvestoinneista kone- ja laiteinvestointeihin, jotka lisääntyvät etenkin palveluelinkeinoissa. Teollisuuden investointiedellytykset ovat sinänsä suotuisat korkojen mataluuden ja rahoitusrakenteiden vahvuuden vuoksi. Tulevaisuuden näkymiä pidetään kuitenkin epävarmoina, eikä teollisuuden investointien odoteta juuri kasvavan. Kaupan investointien kasvu jatkuu nopeana, sillä kulutuskysynnän suhdannenäkymät ovat suotuisat ja alan kannattavuus on hyvä.

Kuvio 2.

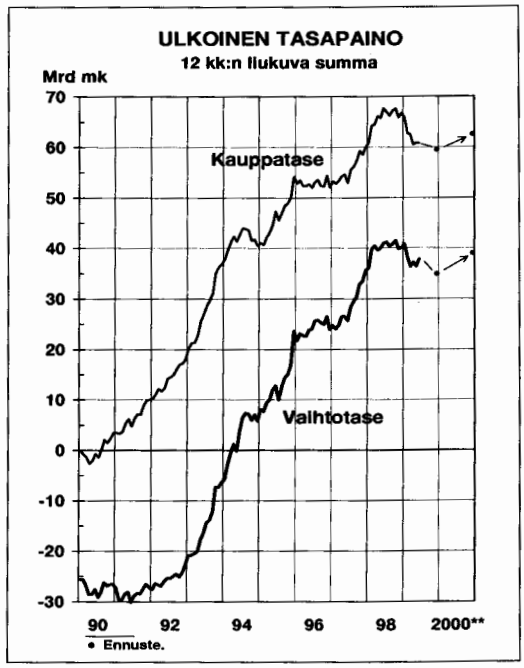

Kuvio 3.

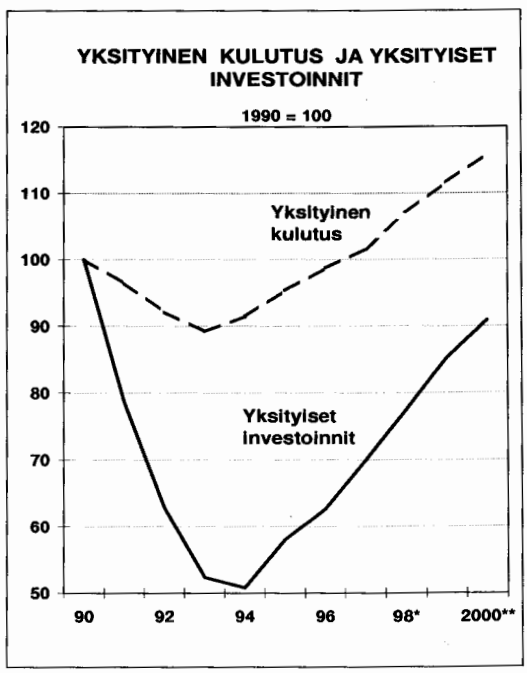

Kokonaistuotanto

Kokonaistuotannon kasvu on viime vuosina perustunut paljolti viennin vetoon. Tilanne kuitenkin muuttui olennaisesti viime syksynä, kun viennin kasvu pysähtyi Venäjän ja Itä-Aasian kriisien vuoksi ja kotimaisen kysynnän kasvu jatkui voimakkaana. Tämän vuoden alkupuoliskolla kokonaistuotannon kasvu näyttää hidastuneen. Kasvu on kuitenkin sikäli vakaalla pohjalla, että kaikki toimialat ovat päässeet kasvu-uralle; teollisuustuotannon lisäys on tosin perustunut suurelta osalta tietoliikennelaitteiden hyvään menestykseen. Vuoden loppua kohti tuotannon kasvun odotetaan jälleen hieman nopeutuvan, ja kokonaistuotannon määrä noussee 3,8 % suuremmaksi kuin viime vuonna. Teollisuuden kasvupohja laajenee mm. metsäteollisuustuotteiden kansainvälisen kysynnän elpyessä, ja rakentaminen sekä yksityisten palvelujen tuotanto jatkuvat vilkkaina.

Työvoima

Työvoiman kysyntä lisääntyy edelleen nopeasti vahvan, työllistäviin kotimaisiin sektoreihin painottuvan talouskasvun ansiosta. Työllisyysaste nousee tänä vuonna liki 66 prosenttiin. Uusia työpaikkoja syntyy etenkin rakennustoimintaan ja palveluelinkeinoihin, kun taas teollisuudessa työpaikat lisääntyvät vain vähän. Työmahdollisuuksien parantuessa myös työvoiman tarjonta lisääntyy, osin myös työvoimatoimien tehostamisen vuoksi. Työttömyysasteen arvioidaan laskevan tänä vuonna keskimäärin 10,3 prosenttiin, runsas prosenttiyksikkö pienemmäksi kuin viime vuonna. Työvoimapoliittisten erityistoimien piirissä olevien määrä pienenee hieman viime vuodesta, mutta on työvoiman tarjontaan suhteutettuna yhä runsas 4 %.

Kuvio 4.

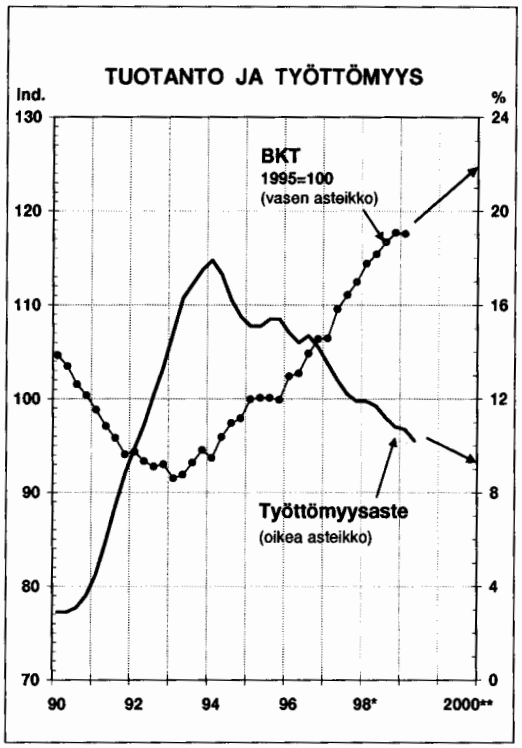

	1998*	1999**	2000**
	muutos, prosenttia		
Työllinen työvoima	2 1/2	3	1 1/2
alkutuotanto	-6	-1 1/2	-4
teollisuus ja rakennustoiminta	3 1/2	2	1 1/2
palveluelinkeinot	3	3 1/2	2 1/2
Työn tuottavuus	4	2	2 1/2
	prosenttia		
Työvoimaosuus	64 1/2	65 1/2	65 1/2
Työttömyysaste	11 1/2	10 1/2	9 1/2
	1 000 henkeä vuoden aikana		
Maahanmuutto (netto)	3 1/2	4	4

Kustannukset ja hinnat

Kuluttajahintojen nousuvauhti on kuluvan vuoden aikana hieman nopeutunut. Tuontihintojen viimevuotinen jyrkkä lasku pysähtyi vuodenvaihteen jälkeen, ja energiaraaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen nousu on nostanut tuntuvasti myös kotimaisia kuluttajahintoja. Toisaalta palkat nousevat vähemmän kuin viime vuonna, ja korot ovat edelleen laskeneet. Palkkaliukumien arvioidaan pysyvän edelleen suhteellisen vähäisinä, joskin joillain aloilla ja alueilla liukumakehitys saattaa nopeutua. Kustannusten ja hintojen nousu pysyy kaikkiaan maltillisena – kuluttajahintaindeksin arvioidaan nousevan keskimäärin prosentin verran viimevuotisesta. Kysynnän vahva kasvu on näkynyt lähinnä pääkaupunkiseudun asuntomarkkinoilla, joilla hinnat ovat halutuimmilla alueilla nousseet nopeasti vuosikymmenen takaisiin huippuihin.

Rahoitusmarkkinat

Korot ovat euroalueella pysyneet matalina, joskin pitkät markkinakorot ovat kääntyneet nousuun USA:n korkojen nousun ja Euroopan kasvunäkymien kohenemisen myötä. Suomen rahoitusmarkkinat ovat pysyneet varsin rauhallisina, ja myös näkymät ovat verraten myönteiset. Luottojen kasvu on kuluneen vuoden ajan tosin ollut varsin tuntuvaa, mihin ovat olleet vaikuttamassa investointitarpeet, matala antolainauskorko ja vakaat korkonäkymät sekä hyvät tulo-odotukset. Julkisen sektorin lainakannan kääntyminen laskuun antaa tilaa velkarahoituksen lisääntyvälle käytölle yksityisessä sektorissa.

	1998*	1999**	2000**
	muutos, prosenttia		
Ansiotasoindeksi	3,7	2 1/2	4
Ansiotasoindeksi, reaalinen	2,3	1 1/2	2
Kuluttajahintaindeksi	1,4	1	1 1/2
Työkustannukset tehdasteollisuudessa (tuoteyksikköä kohti)	-1,1	- 1/2	-1
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitulo	5,4	4	2 1/2

Kuvio 5.

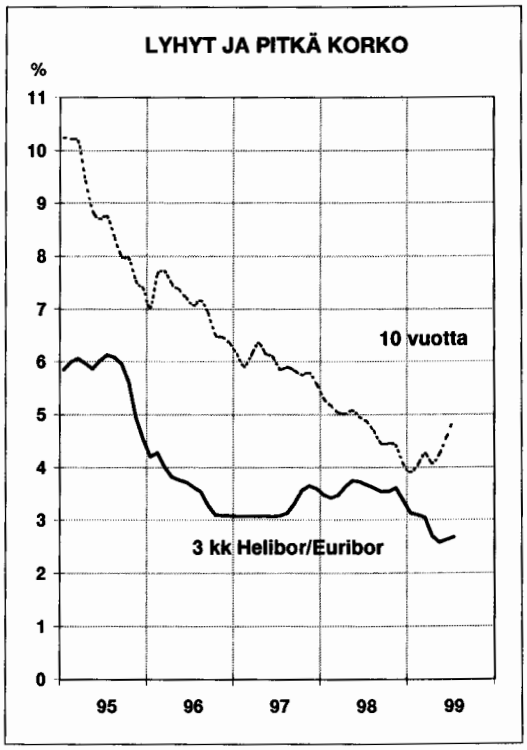

Julkinen talous

Valtiontalous vahvistuu kuluvana vuonna selvästi, sillä tulot lisääntyvät edelleen suotuisan talouskehityksen ansiosta ja kokonaismenot jäävät nimellisesti hieman pienemmiksi kuin viime vuonna. Työttömyyssidonnaiset tulonsiirrot vähenevät, ja korkomenot supistuvat. Rahoitusalijäämän arvioidaan olevan enää 0,3 % suhteessa kokonaistuotantoon. Valtio kuolettaa lainojaan nettomääräisesti runsaalla miljardilla markalla, mutta valuuttakurssimuutosten vuoksi velan markkamäärä saattaa kasvaa jonkin verran viime vuodesta. Velan suhde kansantuotteeseen painuu silti alle 60 prosentin, ensimmäisen kerran sitten vuoden 1994.

Myös kuntien ja kuntayhtymien talous vahvistuu edelleen v. 1999, vaikka verotulojen kasvu hidastuu ansiotulovähennyksen ja tulonhankkimisvähennyksen korotusten vuoksi. Kuntakohtaiset erot rahoitustilanteessa pysyvät edelleen suurina mm. väestön muuttoliikkeen ja yhteisövero-osuuksien muutoksen takia.

Julkisyhteisöjen talous on kohentunut tuntuvasti valtion talouden kohenemisen myötä, kunnallistalous on perinteisesti likimain tasapainossa ja sosiaaliturvarahastot ylijäämäisiä. Tänä vuonna koko julkisen talouden ylijäämä nousee jo noin 3 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon. Julkisyhteisöjen velkasuhde (EMU-velka/BKT) pienenee samalla nopeasti rahoitusaseman paranemisen ja kansantuotteen kasvun vuoksi; velkasuhteen arvioidaan painuvan tämän vuoden lopussa jo 46½ prosenttiin.

Kuvio 6.

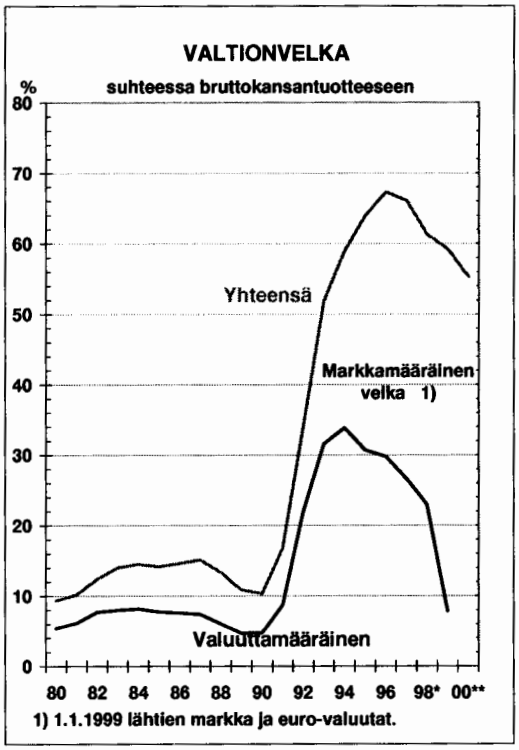

	1998	1999**	2000**
	mrd. mk		
Valtiontalous			
tulot	204,2	202,2	211,0
menot	204,6	202,9	204,3
nettorahoitus-tarve (-)	-0,3	-0,8	6,6
velka	420,3	423,2	416,0
	% BKT:sta		
Julkisyhteisöt			
veroaste	46,2	46,7	46,8
menot	52,1	50,4	48,9
rahoitusjäämä (EMU)	0,9	3,1	4,7
velka (EMU)	49,7	46,6	42,9

Vuosi 2000

Suomen talouden lähtökohdat näyttävät hyviltä myös vuodelle 2000; Euroopan talous on elpymässä ja viennin kilpailukyky on erinomainen, kotitalouksien ja yritysten rahoitustilanne on hyvä ja korkojen odotetaan pysyvän matalina. Epävarmuustekijöitä ovat lähinnä kansainvälinen talouskehitys ja tulevat palkankorotukset, jotka vaikuttavat olennaisesti työllisyyteen ja yritysten tulevaisuudenodotuksiin ts. investointiympäristöön.

Mikäli maailmankauppa ja etenkin EU-maiden taloudet elpyvät ennakoidulla tavalla, viennin kasvun voidaan odottaa nopeutuvan selvästi tämänvuotisesta. Sekä yksityisten investointien että yksityisen kulutuksen kasvuvauhdin arvioidaan pysyvän likimain samoina kuin tänä vuonna. Kokonaistuotanto lisääntyisi tällöin suunnilleen samalla vauhdilla kuin kuluvana vuonna, noin 4 %. Talouskasvun työllistävyys säilyy hyvänä, joten työllisyysasteen arvioidaan kohoavan 66½ prosenttiin ja työttömyysasteen laskevan 9,3 prosenttiin. Aloittaiset ja alueelliset työvoimakapeikot yleistyvät, ja muuttoliike pääkaupunkiseudulle pysyy vahvana.

Tuotantokapeikkojen yleistyminen saattaa vähitellen uhata yleisen kustannustason vakautta ja hyvää työllisyyskehitystä. Vahvan kysynnän ja matalien korkojen vuoksi erityisesti asuntomarkkinoilla on riski ylikuumenemiseen. Jos syksyn palkankorotukset noudattavat kahden viimekertaisen sopimuksen kaltaista maltillista linjaa, ylikuumenemisriskien realisoituminen ja leviäminen voidaan kuitenkin pääosin välttää. Kuluttajahintaindeksin nousu jäisi tällöin vajaaseen kahteen prosenttiin.

Valtiontalous muuttuu ensi vuonna ylijäämäiseksi, ensimmäisen kerran sitten vuoden 1990. Kansantalouden tilinpidon mukaisen rahoitusylijäämän arvioidaan olevan runsas ½ % suhteessa kokonaistuotantoon. Kun lisäksi kunnallistalous vahvistuu edelleen ja sosiaaliturvarahastojen ylijäämä kasvaa, koko julkisen sektorin rahoitusylijäämä nousee runsaaseen 4½ prosenttiin suhteessa kansantuotteeseen. Julkisyhteisöjen velkasuhde pienenee samalla nopeasti, ja sen arvioidaan olevan ensi vuoden lopussa 43 %, kun se korkeimmillaan v. 1994 oli miltei 60 %.

1. Kysynnän ja tarjonnan tase

	1998*	1996	1997	1998*	1999**	2000**
	mrd. mk	määrän muutos, prosenttia				
Bruttokansantuote markkinahintaan	686	4,1	5,6	5,6	3,8	3,9
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	209	6,3	11,4	9,4	4,0	5,3
Kokonaistarjonta	895	4,6	6,9	6,5	3,8	4,2
Tavaroiden ja palvelusten vienti	270	6,1	14,2	9,6	3,7	6,1
Kulutus	491	3,2	2,9	4,3	3,1	2,9
yksityinen	345	3,5	2,9	5,5	4,2	3,7
julkinen	147	2,5	2,9	1,4	0,6	0,7
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	127	8,4	11,7	9,0	7,8	5,7
yksityinen	107	8,0	11,5	11,0	9,9	6,7
julkinen	20	10,6	12,6	-0,2	-2,9	0,2
Varastojen muutos(1)						
(ml. tilastollinen ero)	7	-0,1	-0,4	-0,1	-0,1	-0,1
Kokonaiskysyntä	895	4,6	6,9	6,5	3,8	4,2
kotimainen kysyntä						
(ml. tilastollinen ero)	625	3,9	3,9	5,1	3,9	3,4

(1) Mrd. mk ja vaikutus kokonaiskysynnän muutokseen, prosenttiyksikköä.

	1998*	1996	1997	1998*	1999**	2000**
	osuus, %	hinnan muutos, prosenttia				
Bruttokansantuote markkinahintaan	76,7	0,6	2,0	2,7	0,5	1,5
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	23,3	0,4	0,6	-3,1	-0,6	2,6
Kokonaistarjonta	100,0	0,5	1,7	1,3	0,2	1,7
Tavaroiden ja palvelusten vienti	30,2	-0,6	-1,0	-1,3	-3,7	1,4
Kulutus	54,9	1,9	1,7	1,9	1,4	1,8
yksityinen	38,5	1,6	1,9	1,5	1,1	1,5
julkinen	16,4	2,7	1,2	2,9	2,2	2,7
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	14,1	-0,1	2,5	3,4	3,7	2,7
yksityinen	11,9	0,1	2,7	3,5	3,8	2,7
julkinen	2,2	-1,0	1,6	2,2	2,7	2,7
Varastojen muutos						
(ml. tilastollinen ero)	0,8	..	..	..	..	..
Kokonaiskysyntä	100,0	0,5	1,7	1,3	0,2	1,7
kotimainen kysyntä						
(ml. tilastollinen ero)	69,8	1,0	3,0	2,5	1,9	2,0

Keskipitkän aikavälin talousnäkymät

Talous on kasvanut viimeisen viiden vuoden ajan keskimäärin 4½ % vuodessa ja kehitys on pääpiirteissään ollut tasapainoista. Inflaatio on pysynyt matalana, reaalikorko on alentunut ja vaihtotase on pysynyt ylijäämäisenä. Myös muut kansantaloutta vaivaavat tasapainottomuudet ovat lieventyneet, sillä työttömyys on alentunut ja valtiontalous on saatu ylijäämäiseksi.

Lähivuosina kehityksen arvioidaan jatkuvan suotuisana. Poikkeuksellisen pitkään ja voimakkaana jatkuneen talouskasvun odotetaan kuitenkin hidastuvan seuraavan viiden vuoden aikana lähemmäksi aiemmin havaittuja kasvulukuja. Suomen kansantalouden kasvuksi arvioidaan keskimäärin yli 3 % vuodessa ajanjaksolla 1999-2003. Tämä on noin ½ prosenttiyksikköä enemmän kuin pitkän aikavälin keskiarvo.

Talouden elpyminen 1990-luvun alun laman jäljiltä perustui pitkälti viennin kasvuun, jonka ovat mahdollistaneet hyvänä säilynyt hintakilpailukyky, vientiä tukeva talouspoliittinen linja ja osaaminen maailmantaloudessa merkitystään lisänneillä korkean teknologian aloilla. Näiltä osin edellytykset suhteellisen suotuisan vientikehityksen jatkumiselle ovat edelleen hyvät.

Lyhyellä aikavälillä taloudellista kasvua ylläpitää suotuisan vientikehityksen lisäksi voimakkaana jatkuva kotimainen kysyntä. Kotitalouksien tulojen arvioidaan kasvavan tarkastelujaksolla nimellisesti keskimäärin 5 % ja reaalisesti 3 % vuodessa. Kansantalouden toteutunut myönteinen kehitys on vahvistanut kuluttajien luottamusta ja uskoa tulevaisuuteen. Myönteinen tulokehitys ja parantunut luottamus on luonut edellytykset kulutuskysynnän voimakkaalle kasvulle muu-

Kuvio 7.

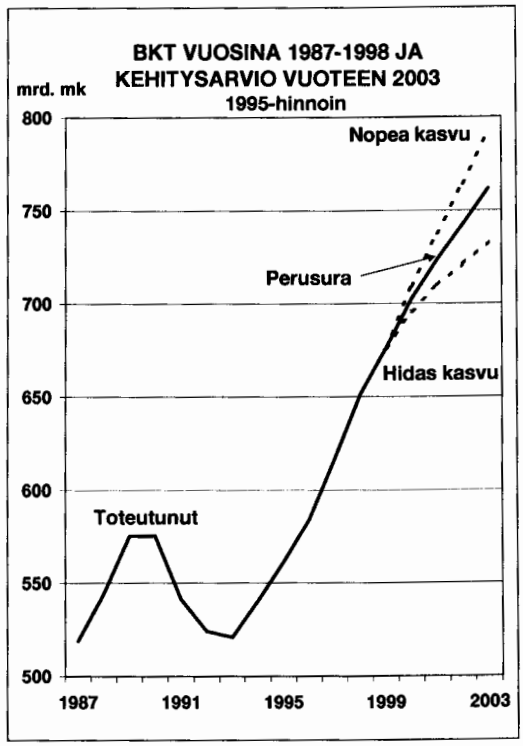

taman seuraavan vuoden ajan. Keskipitkällä aikavälillä kotitalouksien säästämisasteen laskun odotetaan kuitenkin pysähtyvän ja kulutuskysynnän kasvun hidastuvan.

Yritysten hyvänä säilynyt kilpailukyky ja kannattavuus ovat mahdollistaneet investointien kasvun jatkumisen nopeana. Kotimaisia investointeja ovat kuitenkin osaltaan rajoittaneet yritysten pyrkimys vahvistaa asemiaan kansainvälisillä markkinoilla investoimalla aiempaa enemmän ulkomaille. Keskipitkällä aikavälillä investointiasteen arvioidaan edelleen nousevan. Tämä kuitenkin edellyttää, että yritysten kilpailukyky säilyy hyvänä.

Kotimaisen kysynnän kasvun voimistuminen vahvistaa talouskasvun työllistävyyttä. Tuottavuuden kasvun arvioidaankin hidastuvan ja jäävän keskipitkällä aikavälillä hieman yli 2 prosenttiin. Työllisyyden ennustetaan kohenevan koko tarkastelujakson ajan, mutta paraneminen hidastuu selvästi jakson loppua kohden. Taloudellisen kasvun odotettu hidastuminen näkyy työvoiman kysynnän kasvun vaimenemisena.

Nopeana jatkuneen talouskasvun seurauksena myös työvoiman tarjonta on lisääntynyt voimakkaasti työllisyystilanteen kohennuttua. Työvoiman tarjonnan arvioidaan kasvavan edelleen työikäisen väestön määrää nopeammin keskipitkällä aikavälillä. Tämä rajoittaa osaltaan työttömyyden alenemista, mutta työttömyysasteen odotetaan silti alittavan 9 prosenttia v. 2003.

Keskipitkällä aikavälillä suotuisan talouskehityksen uhkana on kuitenkin kotimaiseen kustannuskehitykseen liittyvä epävarmuus. Nopean talouskasvun oloissa palkkainflaation vaara on lisääntynyt. Mikäli talouspolitiikassa onnistutaan kaavailulla tavalla hinta- ja kustannuskehityksellä on kuitenkin edellytykset säilyä talouskasvua tukevana myös lähivuosina. Työmarkkinoiden tapauksessa tämä edellyttää maltillisia työmarkkinaratkaisuja. Yhteisen rahan oloissa kotoperäisten kustannusten nousu kilpailijamaita nopeammin näkyisi nopeasti odotettua heikompana työllisyyskehityksenä.

Kustannuskehityksen lisäksi ongelmaksi keskipitkällä aikavälillä voi muodostua työttömyyden muuttuminen rakenteelliseksi. Työttömyys näyttää kohdistuvan yhä enemmän samoihin henkilöihin. Keskimääräinen työttömyysaika on jatkuvasti noussut ja on tällä hetkellä 53 viikkoa. Tämän kehityksen odotetaan edelleen jatkuvan.

Julkisen talouden näkymiä keskipitkällä aikavälillä[1)]

Valtiontalouden 1990-luvun alussa laman myötä voimakkaasti heikennyttä tilaa on viime vuosien aikana määrätietoisesti parannettu. Toteutetut säästöohjelmat yhdessä nopeana jatkuneen talouskasvun kanssa ovat mahdollistaneet valtiontalouden palauttamisen ylijäämäiseksi.

Hallitusohjelman mukaan valtion menot pidetään koko vaalikauden reaalisesti enintään vuoden 1999 varsinaisen talousarvion tasolla. Toukokuussa 1999 vahvistetun menokehyksen mukaan velanhoitomenojen supistuessa muut menot voivat kasvaa hallituskaudella reaalisesti noin ½ % vuodessa. Vakausohjelman päivityksessä tarkemmin esitetty julkisen talouden keskipitkän ajan kehitystä koskeva arvio perustuu valtion menokehityksen osalta päätettyyn menokehykseen.

Hallitus on varautunut keventämään tuloveroja ja sosiaalivakuutusmaksuja 10-11 mrd. markalla hallituskauden aikana. Kevennykset edellyttävät kuitenkin talouskasvun jatkumista vahvana, maltillisia tulopoliittisia ratkaisuja ja verotuksen rakenteen kehittämistä. Veroalennuksista ei ole vielä tehty päätöksiä, mutta keskipitkän aikavälin kehitystä koskevan arvion perustana on laskentatekninen oletus, jonka mukaan veroalennukset toteutuvat tasasuuruisina erinä vuosina 2001-2003.

Arvioiden mukaan valtion rahoitustasapainoa kuvaava nettoluotonanto nousisi v. 2003 lähes 1½ prosenttiin suhteessa koko-

1) Julkisen talouden näkymiä kuvataan tarkemmin Suomen vakausohjelman päivityksessä, joka julkistetaan talousarvioesityksen rinnalla syyskuussa 1999.

naistuotantoon. Valtion velkaantuneisuus laskee arviointiperiodilla, mutta on tarkastelukauden päättyessä väestön ikääntymisestä aiheutuviin julkisen talouden menopaineisiin ja suhdannekehitykseen liittyviin riskeihin nähden yhä huolestuttavan korkea. 1980-luvun lopussa vallinneen velkaantumisen tason (runsas 10 % suhteessa kokonaistuotantoon) saavuttaminen ei ole vielä näköpiirissä.

Valtion lisäksi julkiseen sektoriin kuuluvat paikallishallinto, joka Suomessa tarkoittaa lähinnä kuntia, ja sosiaaliturvarahastot. Kuntien rahoitusasema on kokonaisuutena ollut viime vuosina tyydyttävä, mutta kuntakohtaiset erot ovat suuria. Keskipitkällä aikavälillä paikallishallinnon rahoitusasema säilyy suurin piirtein tasapainossa.

Sosiaaliturvarahastojen rahoitusjäämä pysyy lähivuosina liki ennallaan, eikä korotuspaineita sosiaaliturvamaksuihin ole. Työttömyysvakuutusmaksuja voidaan jopa alentaa. Sosiaaliturvan rahoituksen näkökulmasta vuodet 1999-2003 ovat varautumisen aikaa, kun suuret ikäluokat ovat vielä työelämässä. Sosiaaliturvarahastojen ylijäämän arvioidaan säilyvän 3-3½ prosentissa suhteessa kokonaistuotantoon seuraavan viiden vuoden aikana.

Kokonaisuutena arvioiden julkinen talous voi kehittyä keskipitkällä aikavälillä tyydyttävästi, jos odotettu talouskasvu toteutuu, julkisten menojen kasvua rajoitetaan halli-

Kuvio 8.

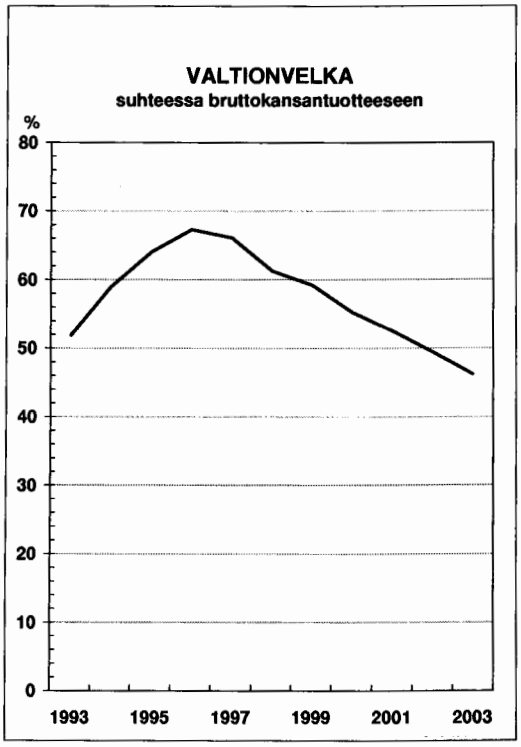

tusohjelman mukaisella tavalla ja verotus toteutuu oletusten mukaisesti. Julkisen talouden rahoitusylijäämä kasvaa lähinnä valtiontalouden parantuvan rahoitusaseman ansiosta. Mikäli valtion tulot kehittyvät tarkasteluperiodilla ennakoidulla, suhteellisen myönteisellä tavalla, koko julkisen talouden rahoitusylijäämä nousee lähelle 5 prosenttia suhteessa kansantuotteeseen.

2 Kansainvälinen talous

Maailmantaloutta kaksi vuotta koetellut epävakaus on viime kuukausina olennaisesti vähentynyt. Aasiasta Venäjälle ja Latinalaiseen Amerikkaan laajenneen rahoituskriisin eteneminen on saatu pysähtymään mm. mittavien kansainvälisten tukipakettien ja velkajärjestelyjen avulla.

Kriisin ensisijaisena vaikutuksena kriisimaiden kotimainen kysyntä väheni tuntuvasti ja valuutat devalvoituivat. Kokonaistuotanto supistui viime vuonna tuntuvasti Kaakkois-Aasiassa, Koreassa ja Venäjällä; Brasiliassa ja Argentiinassa bruttokansantuote vähentyy tänä vuonna. Vientimarkkinoiden ja kilpailukyvyn menetykset ovat vaimentaneet muiden maiden kokonaistuotannon kasvua erityisesti kriisimaiden lähialueella. Deflaatiovaikutukset ovat kohdistuneet voimakkaasti mm. Japaniin ja Kiinaan, joissa niiden lieventämiseksi harjoitetaan kotimaista kysyntää elvyttävää talouspolitiikkaa.

Maailman kokonaistuotannon kasvu hidastui v. 1998 edellisvuosien noin 4 prosentin vauhdista 2½ prosenttiin. Keskimääräinen kasvu jatkuu v. 1999 ennallaan 2½ prosentissa, mutta nopeutuu 3 prosenttiin v. 2000.

Kriisimaiden tuonnin väheneminen hidasti maailmankaupan määrän kasvun 4½ prosenttiin v. 1998, alle puoleen edellisvuotisesta. Tänä vuonna näiden maiden kaupan vakiintumisesta huolimatta kaupan kokonaiskasvun arvioidaan jäävän 4 prosenttiin teollisuusmaiden keskinäisen kaupan kasvun hidastuessa. Vuonna 2000 kasvu voi kiihtyä 5½ prosenttiin, kun kehitysmaiden tuonti elpyy.

Maailmankaupan keskimääräiset hinnat laskivat v. 1998, kun Aasian heikko kysyntä alensi erityisesti raaka-aineiden hintoja. Vuonna 1999 maailmankaupan hinnat pysynevät keskimäärin lähes ennallaan ja nousevat hieman v. 2000. Raaka-aineiden hintakehitys on kaksijakoista: vuoden 1998 hintojen alenemisen jälkeen raakaöljyn hinta on tämän vuoden alkupuoliskolla noussut tuotannonrajoitusten vuoksi jyrkästi, kun taas muiden raaka-aineiden dollarihinnat ovat pysyneet matalina. Niiden odotetaan vähitellen nousevan Aasian kysynnän normalisoituessa. Raakaöljyn hinta pysynee nykytasollaan.

Aasian kriisimaiden vaihtotaseet ovat kohentuneet noin 100 mrd. dollaria ja muiden vaihtotaseet vastaavasti heikentyneet. Korkeasuhdanteen vuoksi Yhdysvaltain osuus vaihtotasesopeutuksesta on ollut erityisen suuri. Sen alijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen nousee 3½ prosenttiin vuosina 1999 ja 2000. Japanin ja EU-maiden vaihtotaseet suhteessa bruttokansantuotteeseen pysyvät vakaina ja 3 % ja 1 % ylijäämäisinä vuosina 1999 ja 2000.

Rahoitusmarkkinahäiriöt ovat lisänneet yleistä varovaisuutta kansainvälisten sijoittajien keskuudessa. Sijoitukset riskialtteimmille markkinoille ovat vähentyneet. Merkittävä osa pääomaliikkeistä on etsinyt turvapaikkaa Yhdysvalloista, mikä on pitä-

Kuvio 9.

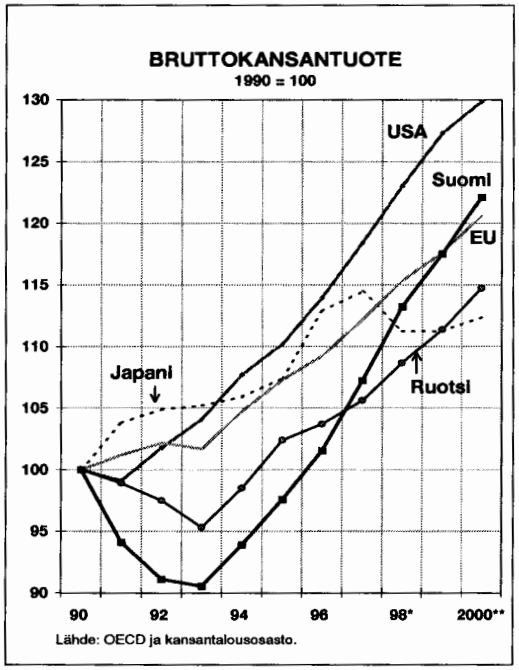

Kuvio 10.

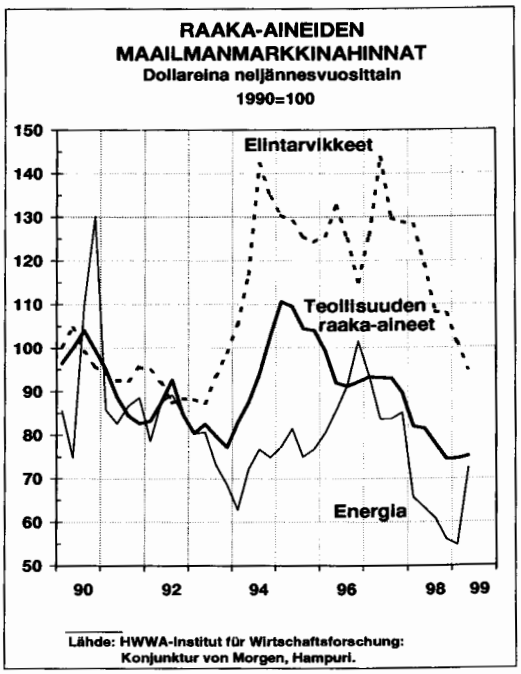

Kuvio 11.

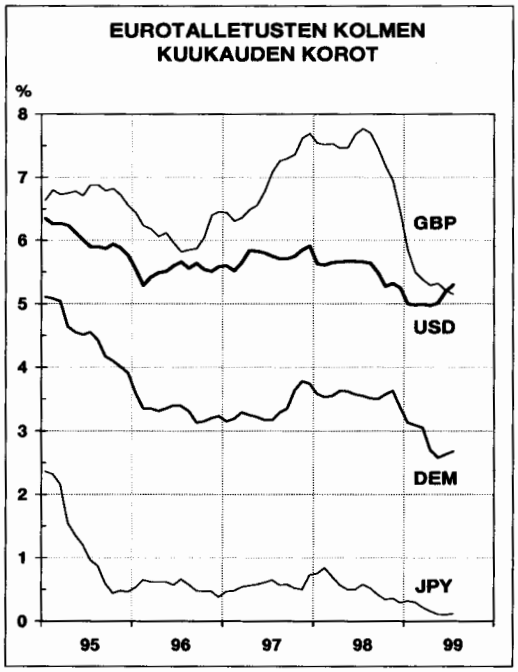

Kuvio 12.

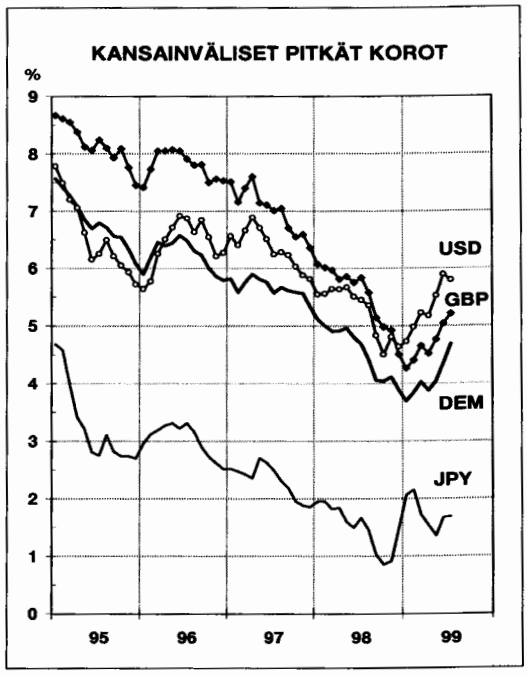

nyt dollarin vahvana ja tukenut kotimaista kysyntää. Pääomavirtojen palautuminen ennalleen edellyttää kriisimaissa kokonaistaloudellista vakautusta ja rakenneuudistuksia.

Näyttäisi siltä, että sopeutus on **Aasiassa** jo pitkällä ja että kriisimaat ovat Korean johdolla pääsemässä uudelleen kasvu-uralle. Sen kestävyyden edellytyksenä kuitenkin on, että uudistuksia jatketaan. Kokonaistuotanto kasvaa tuntuvammin v. 2000. Liikakapasiteetin ja velkaantuneisuuden vuoksi investointitoiminta elpyy kuitenkin vain vähitellen ja vaihtotaseet pysyvät vahvoina. Kiina on onnistunut elvyttävällä talouspolitiikalla estämään laman, mutta talouskasvu jatkaa hidastumistaan viime vuoden vajaasta 8 prosentista 7 prosenttiin v. 1999 ja edelleen 6½ prosenttiin v. 2000; kasvun hidastuminen uhkaa hidastaa markkinatalousuudistusta, kun työttömiksi jäävien uudelleentyöllistäminen vaikeutuu.

Kansainväliset tukipaketit ja velkajärjestelyt ovat auttaneet **Venäjän** akuutin maksukriisin yli, johon se ajautui elokuussa 1998. Ruplan devalvoituminen vähensi venäläisten kansainvälisen ostovoiman puoleen, mutta paransi kotimaisen teollisuuden kilpailukykyä. Teollisuustuotanto onkin elpynyt erityisesti tuontia korvaavilla aloilla. Myös raakaöljyn ja polttoaineiden viennin kasvu ja hintojen nousu parantavat vaihtotasetta tuntuvasti v. 1999. Venäjän kokonaistuotanto supistui v. 1998 vajaa 5 %; sen arvioidaan keskimäärin vakiintuvan tänä vuonna ja kasvavan pari prosenttia v. 2000. Investointien käynnistyminen laajemmin edellyttää uudistuksia.

Aasian rahoituskriisi ja Venäjän ongelmat ovat hidastaneet talouskasvua merkittävästi muissakin siirtymätalouksissa. Vientitulojen menetyksen ja vaihtotasevajeiden rahoituksen vaikeutumisen vuoksi kotimaisen kysynnän kasvua on jouduttu hillitsemään. Esimerkiksi **Virossa** kokonaistuotannon kasvu hidastui v. 1998 neljään prosenttiin edellisvuoden runsaasta 11 prosentista, ja vuodelle 1999 ennustetaan nollakasvua.

Teollisuusmaiden suhdannekehitys on tähän asti ollut hyvin eritahtista: Yhdysvalloissa korkeasuhdanne on pitkittynyt, Japanissa talous on ollut lamassa ja Euroopan Unionissa kasvu on ollut keskimääräistä, mutta vaihtelevaa. Kasvuerot näyttäisivät nyt olevan vähentymässä.

Teollisuusmaiden keskimääräinen talouskasvu hidastui prosenttiyksikön 2,3 prosenttiin v. 1998, kun tuotanto Japanissa ja Koreassa supistui. Yhdysvalloissa ja EU-maissa kokonaistuotanto kasvoi edelleenkin 4 prosentin ja vajaan 3 prosentin vauhtia.

Aasian kriisi alensi raaka-ainehintoja ja inflaatio-odotuksia ja siten myös markkinakorkoja, mikä on tukenut kotimaista kysyntää Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa. Toisaalta teollisuusmaiden vientikysynnän ja kilpailukyvyn heikkeneminen kriisin seurauksena hidastaa niiden taloudellista kasvua. Yhdysvalloissa kokonaistuotannon vahva kasvu on hidastumassa. Japanissa elvyttävä talouspolitiikka on pysäyttänyt tuotannon supistumisen, mutta yksityinen kysyntä on edelleen laimeaa. EU-maissa suhdanteet heikkenivät vuoden 1998 aikana, mutta ovat vahvistumassa uudelleen. Kaikkiaan teollisuusmaiden kokonaistuotanto kasvaa tänä vuonna keskimäärin 2 %. Kasvu jatkunee ennallaan myös v. 2000.

Teollisuusmaiden keskimääräisen työttömyysasteen arvioidaan pysyvän ennallaan 7 prosentin tuntumassa. Työttömyys nousee Japanissa 5½ prosenttiin työvoimasta v. 2000; Yhdysvalloissa se pysynee 4½ prosentissa ja EU-maissa se voi laskea alle 10 prosentin.

2. Bruttokansantuote

	1996	1997	1998*	1999**	2000**
	määrän muutos, prosenttia				
Yhdysvallat	3,4	3,9	3,9	3 1/2	2
Japani	5,1	1,4	- 2,8	0	1
EU	1,8	2,7	2,8	2	2 1/2
Saksa	1,3	2,2	2,8	1 1/2	2 1/2
Ranska	1,6	2,3	3,2	2 1/2	2 1/2
Italia	0,9	1,5	1,4	1 1/2	2
Iso-Britannia	2,6	3,5	2,1	1/2	1 1/2
Espanja	2,4	3,5	3,8	3 1/2	3 1/2
Ruotsi	1,3	1,8	2,9	2 1/2	3
Tanska	3,3	3,1	2,9	1 1/2	2
Suomi	**4,1**	**5,6**	**5,6**	**3,8**	**3,9**
OECD	3,2	3,3	2,3	2	2
OECD Suomen vuoden 1998 vientiosuuksilla painotettuna	2,3	2,9	2,8	2	2 1/2
Kehitysmaat	6,6	5,7	3,3	3	5
Siirtymätaloudet	-0,1	2,2	-0,2	- 1	2 1/2
Maailma	4,2	4,2	2,5	2 1/2	3

Lähde: IMF, OECD ja kansantalousosasto.

3. Työttömyysaste eräissä OECD-maissa

	1996	1997	1998*	1999**	2000**
	prosenttia				
Yhdysvallat	5,4	4,9	4,5	4	4 1/2
Japani	3,4	3,4	4,1	5	5 1/2
Iso-Britannia	8,0	6,9	6,2	6 1/2	7 1/2
Italia	12,1	12,3	12,2	12	12
Ranska	12,3	12,4	11,8	11 1/2	11
Saksa	10,3	11,4	11,2	10 1/2	10
Ruotsi	8,0	8,0	6,5	5 1/2	5 1/2
Suomi	**14,6**	**12,7**	**11,4**	**10,3**	**9,3**
Tanska	8,7	7,7	6,3	5 1/2	6
EU	11,3	11,2	10,5	10	10
OECD	7,5	7,2	7,1	7	7

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.

Hintakehitys jatkui yleisesti hidastuvana vuoden 1998 loppuun. Vuonna 1999 inflaatio on edelleen erittäin hidasta, mutta hintojen nousu on hieman nopeutumassa. Hintaodotusten muutos on näkynyt myös markkinakorkojen nousuna. Kesällä 1999 kuluttajahinnat olivat nousseet edellisvuotisesta Yhdysvalloissa noin 2 %, EU-maissa prosentin ja Japanissa hinnat olivat laskeneet vajaa ½ %. Pitkät viitekorot olivat Yhdysvalloissa 6 %, EU-maissa 4½-5 % ja Japanissa 2 %.

Vaikka raaka-aineiden hintojen arvioidaan alkavan yleisemmin nousta ja esimerkiksi Yhdysvalloissa voi palkkakustannusten nousu hieman nopeutua, teollisuusmaiden inflaation ei odoteta kuitenkaan olennaisesti kiihtyvän. Maailmantalous on vasta elpymässä taantumasta, ja ennustettu kasvu on tuotantomahdollisuuksiin nähden hidasta. Useimmissa teollisuusmaissa tuotannon kasvun arvioidaan olevan lähellä pitkän aikavälin potentiaalista kasvuvauhtia ja monissa alle sen.

4. Yksikkötyökustannukset

	1996	1997	1998*	1999**	2000**
	muutos, prosenttia				
Yhdysvallat	1,3	2,3	2,3	2 1/2	3 1/2
Japani	-2,9	1,0	2,2	- 1/2	-1
Saksa	-0,3	-1,9	-1,3	1	1/2
Ranska	1,8	0,4	0,6	1 1/2	1
Iso-Britannia	2,4	3,5	5,6	4	2 1/2
Italia	5,1	3,2	-0,6	1 1/2	1/2
Ruotsi	4,6	1,0	2,4	2 1/2	1 1/2
Suomi	**0,0**	**-0,7**	**1,9**	**2 1/2**	**2**

Lähde: OECD ja kansantalousosasto.

Yhdysvaltain pitkään jatkunut korkeasuhdanne on perustunut kotimaisen kysynnän, varsinkin yksityisen kulutuksen ja yritysinvestointien, vahvaan kasvuun. Matalat maailmanmarkkinahinnat ovat pitäneet kotimaisen inflaation kurissa, mikä on alentanut korkokantaa ja nostanut pörssikursseja. Korkeiden osakehintojen varallisuusvaikutus on tukenut kulutus- ja investointikysyntää. Viime vaiheessa myös pääomaliikkeet ovat vahvistaneet dollaria ja siten hillinneet inflaatiota ja tukeneet ostovoimaa. Hyvän tuottavuuskehityksen ja työvoiman joustavan tarjonnan ansiosta työllisyys on voinut nousta korkeaksi ilman ylikuumenemista. Olosuhteet ovat kaikkiaan tukeneet kotitalouksien luottamusta ja kulutusalttius on noussut. Kotitalouksien säästämisaste on vastaavasti alentunut ja yksityisen sektorin velkaantuneisuus kasvanut. Vaihtotasevaje on kasvanut suureksi.

Kokonaistuotannon kasvu jatkui nopeana vuoden 1999 ensimmäisellä neljänneksellä, mutta hidastui selvästi toisella neljänneksellä. Ulkomaankaupan alijäämäisyys on entisestään kasvanut. Monet kotimaista kysyntää tukeneet tekijät ovat muuttumassa. Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden rauhoittuminen, Aasian orastava elpyminen ja Kosovon konfliktin ratkaisu ovat poistaneet perusteita pääomapaolta Yhdysvaltoihin. Maailmanmarkkinahintojen vakautuminen ja inflaatio-odotusten kääntyminen nousuun on

nostanut markkinakorkoja alkuvuonna 1½ prosenttiyksikköä, ja pörssikurssien nousu on taittunut. Myös dollari heikkeni kesällä euron ja jenin suhteen vahvistuttuaan vielä koko alkuvuoden. Jatkuessaan inflaation kiihtyminen, pörssikurssien lasku ja dollarin heikkeneminen vauhdittavat Yhdysvaltain suhdanteiden kääntymistä laskuun. Kun yksityisen sektorin rahoitustasapaino on heikentynyt jo pitkään, kotimaisen kysynnän nopein kasvuvaihe olisi tosin muutenkin taittumassa. Vuoden alun vahvan talouskasvun vuoksi Yhdysvaltain bruttokansantuotteen määrä kasvaa silti vielä 3½ % v. 1999. Ensi vuonna kasvua on 2 %.

Reaktiona odotuksiin hinta- ja kustannuskehityksen kiihtymisestä liittovaltion pankki nosti kesällä 1999 korkoaan kahdesti 5 1/4 prosenttiin. Finanssipolitiikka jatkuu lievästi kokonaiskysyntää rajoittavana. Julkisen talouden rahoitusasema suhteessa bruttokansantuotteeseen oli 1½ % ylijäämäinen v. 1998; ylijäämän arvioidaan olevan liki 2 % vuosina 1999 ja 2000. Julkisyhteisöjen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen laskee lähelle 50 prosenttia v. 2000.

Japanin talouden tila on edelleen vakava, vaikka hallituksen toimenpiteet - valtion mittava pääomatuki liikepankeille, lisätakuut pk-yrityksille ja julkisten menojen tuntuva lisäys - näyttäisivät yhdessä keveän rahapolitiikan kanssa onnistuneen alkuvuonna 1999 olennaisesti hidastamaan deflaatiokierrettä ja pysäyttämään kokonaiskysynnän supistumisen. Kotitalouksien luottamus on mm. työttömyyden kasvun vuoksi silti edelleen haurasta. Japanilaisilla yrityksillä on liikakapasiteettia, ja ne toimivat toimialajärjestelyjen ja sääntelyuudistusten keskellä.

Japanin kokonaistuotanto supistui noin 3 % v. 1998. Tänä vuonna se pysynee ennallaan paljolti julkisen talouden elvytysvaikutuksen ansiosta. Vuonna 2000 yksityisen kulutuksen odotetaan alkavan elpyä, vaikka julkisen talouden elvytysvaikutus vähenee olennaisesti. Aasian kriisimaiden elpyminen alkaa helpottaa japanilaisten yritysten tilannetta. Kokonaistuotannon määrä voi kasvaa prosentin.

Japanin talouspolitiikan keskeinen kysymys on ollut aiempien toimenpiteiden riittämättömyys pysäyttämään sitkeä deflaatiokehitys. Vuoden 1998 loppupuolella ja tämän vuoden aikana päätetyt toimet ovat kuitenkin lisänneet elvytysvaikutusta tuntuvasti. Julkisen sektorin rahoitusvaje suhteessa bruttokansantuotteeseen nousee noin 9 prosenttiin v. 1999 ja 2000. Julkisen velan suhde kokonaistuotantoon kasvaa OECD-maiden suurimmaksi, lähes 120 prosenttiin v. 2000. Finanssipoliittinen elvytysvara on täysin käytetty hyväksi, ja tulevaisuudessa julkisen talouden vakauttaminen on välttämätöntä mm. eläkerahoituksen turvaamiseksi. Keskuspankkikorko, joka oli ollut ½ % vuodesta 1995, alennettiin ¼ prosenttiin syksyllä 1998 ja nollaan helmikuussa 1999, joten rahapoliittisessa elvytyksessäkin on edetty tavanomaisen politiikan äärirajalle. Esteenä epätavanomaisten keinojen käyttöönotolle Japanissa likviditeetin lisäämiseksi ovat olleet paitsi oikeudelliset ongelmat myös se, että ne olisivat heikentäneet jenin arvoa, mitä ei ole pidetty Aasian tilanteen kannalta toivottavana. Toisaalta, varsinkin dollarin kesällä heikennyttyä, Japanin keskuspankki on pyrkinyt hidastamaan myös jenin vahvistumista, koska se uhkaisi teollisuuden kilpailukykyä.

Euroalueen vuoden 1997 aikana jo hyvään vauhtiin päässyt talouskasvu hidastui viime vuoden syksyllä ja maittaiset kasvuerot laajenivat: kasvu hidastui alueen ydinmaissa, ennen muuta Saksassa ja Italiassa, kun taas reuna-alueilla se jatkui vahvana. Aasian ja Venäjän kriisien vaikutuksesta teollisuuden luottamus heikkeni kaikkialla; erityisen tuntuvaa tämä oli Saksassa, jonka viennin riippuvuus kriisialueista on keskimääräistä suurempi.

Teollisuuden luottamus ja tuotanto ovat pysyneet yleisesti matalalla myös tämän vuoden alkupuoliskolla, kun taas kotitalouksien luottamus on jatkunut vahvana ja niiden kulutus on ylläpitänyt talouden aktiviteettia. Teollisuuden osalta merkkejä paremmasta on jo alkanut ilmetä, lähinnä halventuneen euron kohentaman kilpailukyvyn ansiosta, mutta euroalueen kokonaistuotannon kasvu nopeutuu merkittävämmin vasta vuoden jälkipuoliskolla.

Euroalueen korkoja alennettiin huhtikuussa 1999 historiallisen matalalle 2½ prosentin tasolle, mikä lisää kulutusta ja korkoherkkiä investointeja vielä ensi vuoden aikana. Rahoitukselliset edellytykset euroalueen talouskasvun uudelleen nopeutumiselle ovatkin hyvät. Finanssipolitiikka kiristyi tuntuvasti valmistauduttaessa yhteiseen valuuttaan. Tänä ja ensi vuonna nettokorkomenojen pieneneminen kompensoi taseiden suhdanneluonteista heikkenemistä, ja finanssipolitiikan kiristävä vaikutus vähenee; julkisen sektorin alijäämät painuvat niukasti alle kahden prosentin. Vuoden 2000 aikana euroalueen kokonaistuotannon kasvu nopeutuukin 2½ prosenttiin eli puoli prosenttiyksikköä tästä vuodesta, ja maittaiset kasvuerot tasoittuvat.

Tuotannon kasvun hidastuessa myös työllisyyden koheneminen on hidastunut, joskin kotitalouksien kysynnän suuntautuminen palveluksiin on ylläpitänyt työllisyyttä suhteellisen korkealla. Tänä vuonna työpaikkojen määrän arvioidaan lisääntyvän vajaalla prosentilla. Euroalueen työttömyysaste oli vuoden 1999 kesäkuussa 10,3 %, mikä on 0,6 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuot-

5. Euroalueen talouskehitys

	1996	1997	1998*	1999**	2000**
	prosenttimuutos, määrä				
Yksityinen kulutus	1,7	1,5	2,9	2 1/2	2 1/2
Julkinen kulutus	2,0	0,1	1,2	1 1/2	1
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	0,6	2,0	4,0	3	4
Tavaroiden ja palvelujen vienti	7,6	11,1	4,4	3	5 1/2
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	4,7	8,7	7,7	4	5 1/2
Bruttokansantuote markkinahintaan	1,6	2,5	2,9	2	2 1/2
Yksityisen kulutuksen deflaattori	2,5	1,9	1,3	1	1 1/2
Teollisuustuotanto	-0,1	4,1	3,9	2	3 1/2
Työttömyysaste, %	12,3	12,4	11,7	11	10 1/2
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % bruttokansantuotteesta	-4,1	-2,5	- 2,1	- 2	- 1 1/2
Vaihtotase, % bruttokansantuotteesta	1,1	1,6	1,4	1	1 1/2

Lähde: OECD.

ta aiemmin. Ensi vuonna keskimääräinen työttömyysaste painuu 10 prosenttiin. Inflaatio on hidastunut yhtäjaksoisesti vuodesta 1991; tämän vuoden runsaasta prosentista kuluttajahintojen nousu nopeutuu ensi vuonna vain hieman, ja työkustannusten nousu henkeä kohti pysyy 2½ prosentissa. Vaihtotaseen ylijäämä pysyy ensi vuonna 1½ prosenttina suhteessa kokonaistuotantoon.

Ison-Britannian kokonaistuotannon kasvu hidastui v. 1998 jyrkästi. Vuoden 1999 ensimmäisellä neljänneksellä kokonaistuotanto oli enää 0,7 % korkeampi kuin edellisvuonna. Keskuspankki on alentanut korkoaan lokakuun 1998 jälkeen 2½ prosenttiyksikköä 5 prosenttiin. Kauppatase on heikentynyt vahvan punnan vuoksi. Budjettipolitiikka on keventynyt neutraaliksi. Kokonaistuotannon kasvun arvioidaan jäävän alle prosentin v. 1999 ja kiihtyvän 1½ prosenttiin v. 2000. Inflaatio pysynee vakaana 2½ prosentissa, työttömyysaste noussee 7½ prosenttiin v. 2000 ja julkisen talouden rahoitustasapaino muuttunee noin ½ prosenttia ylijäämäisestä suhteessa bruttokansantuotteeseen v. 1998 lievästi alijäämäiseksi v. 2000.

Ruotsin kokonaistaloudellinen tasapaino on viime vuosina parantunut merkittävästi; v. 1998 sen julkisessa taloudessa oli 2 prosentin rahoitusylijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen, samoin 2 prosentin vaihtotaseylijäämä, työttömyysaste oli alentunut 6½ prosenttiin ja inflaatio lähelle nollaa. Ulkomaisen kysynnän heikentyminen v. 1998 korvautui kotimaisen kysynnän kasvulla; kokonaistuotannon kasvu kiihtyi lähes 3 prosenttiin, vaikka nettovienti muuttui vahvasti positiivisesta negatiiviseksi. Yksityinen kulutus kasvaa tuntuvasti myös tänä ja ensi vuonna. Tuonnin ja viennin kasvu hidastuvat, mutta kasvavat samaa tahtia. Kokonaistuotannon kasvu hidastuu 2½ prosenttiin v. 1999, mutta kiihtyy takaisin vajaaseen 3 prosenttiin v. 2000. Työttömyysaste alentunee edelleen 5½ prosenttiin v. 2000.

3 Ulkomaankauppa

Vienti

Suomen taloudessa on viennin osalta koettu seitsemän lihavaa vuotta, joiden aikana vienti on kasvanut keskimäärin 11 % vuodessa. Viennin määrä nousi viime vuonna yli kaksinkertaiseksi lamavuoteen 1991 verrattuna. Aasian kriisistä peräisin olevat ongelmat alkoivat viime vuoden aikana kuitenkin heijastua maailmankauppaan, ja kysynnän heikkeneminen johti maailmanmarkkinahintojen laskuun. Vaikka viennin määrä lisääntyi viime vuonna vielä 9½ %, viennin kasvu heikkeni vuoden mittaan merkittävästi. Tänä vuonna viennin kasvu jää 3½ prosenttiin, mutta nopeutuu ensi vuonna 6 prosenttiin.

Kuluvan vuoden alussa vienti oli sekä määrältään että hinnoiltaan vuodentakaista heikompaa, ja tilanne koheni kevään ja kesän myötä vain hitaasti. Aasian kriisi on helpottumassa, mutta ensi vaiheessa kriisimaat pyrkivät ennen muuta täyttämään tyhjen-

Kuvio 13.

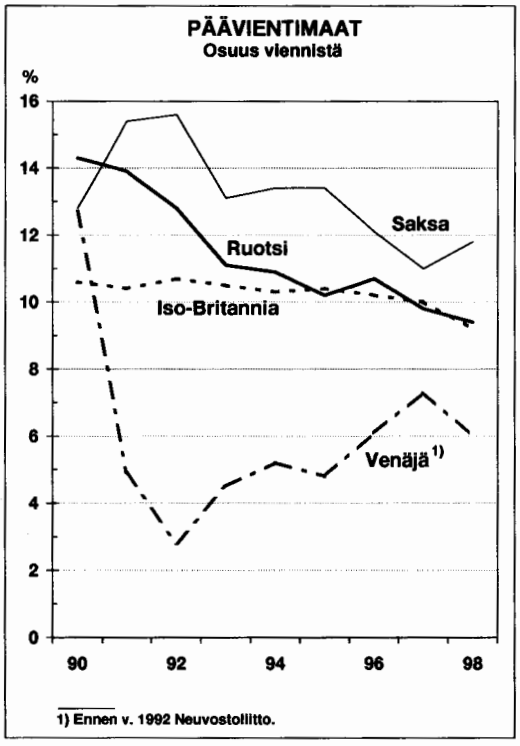

Kuvio 14.

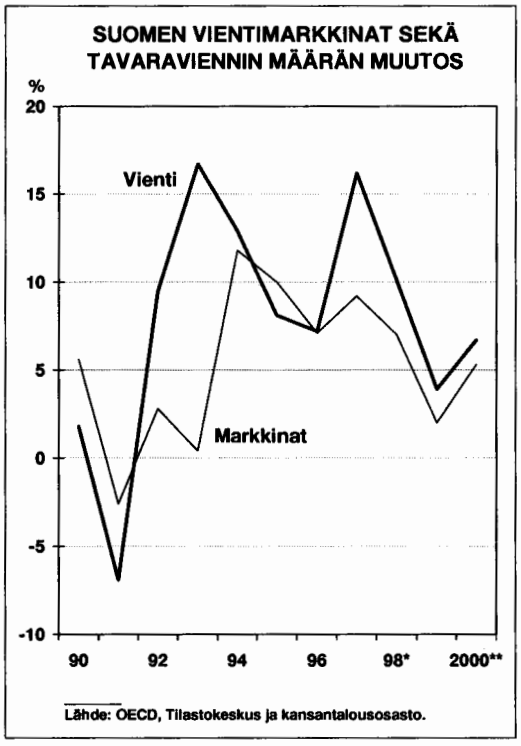

tyneitä raaka-ainevarastojaan. Raaka-aineiden kysynnän kasvu Aasian kriisimaissa nostaa maailmanmarkkinahintoja, mutta ei vielä suoranaisesti lisää Suomen vientiä. Vienti Venäjälle pysyy samoin heikkona. Ennen näiden maiden talouksien romahduksia viennin kasvu juuri näille alueille oli erityisen nopeaa.

Vienti Suomen päävientialueelle[1)] läntiseen Eurooppaan on vilkastumassa, sillä EU-maiden taloustilanteen koheneminen parantaa vientimahdollisuuksia. Vientinäkymät talouskehitykseltään vahvaan Yhdysvaltoihin ovat samoin hyvät, erityisesti mikäli dollari pysyy vahvana suhteessa euroon.

[1)] Vuonna 1998 Suomen tavaraviennistä meni euroalueelle 33 %, muihin EU-maihin 23 %, Efta-maihin 5 %, Venäjälle 6 % ja muihin Euroopan maihin 9 %. Itä-Aasian osuus tavaraviennistä oli 9 % ja USA:n 7 %.

Kuvio 15.

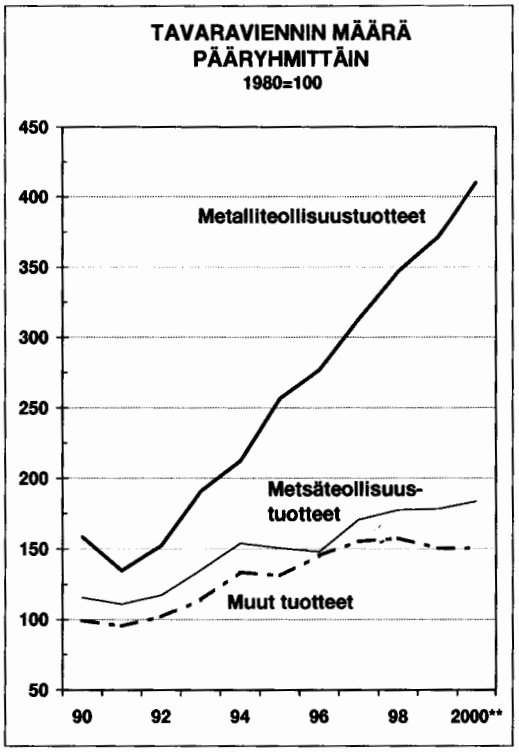

Perusmetallien, sellun ja paperien maailmanmarkkinahinnat olivat kuluvan vuoden alussa erittäin matalalla tasolla, ja vaikka niiden hintataso on vähitellen kohoamassa, Suomen vientihinnat laskevat tänä vuonna vuosikeskiarvona 3½ %. Vientihintoja painaa alas suhdanneluonteisten muutosten ohella myös elektroniikkateollisuuden vientihintojen trendinomainen lasku. Raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen nousu jatkuu ensi vuonna, ja sen johdosta vientihintataso nousee 1½ %.

Metalliteollisuuden tuotteiden viennin määrä lisääntyi viime vuonna 15 %, mutta vientihinnat alenivat 2 %. Elektroniikka- ja sähköteollisuustuotteiden vienti lisääntyi miltei kolmanneksen ja laivavientiä nostivat muutamat isot toimitukset. Muilla metallin toimialoilla sen sijaan kasvu jäi niukaksi, sillä Aasian kriisin seurauksena koneiden ja perusmetallien kysyntä laimeni vuoden mittaan. Tänä vuonna metalliteollisuuden tuotteiden viennin kasvu vaimenee 7 prosenttiin. Ensi vuonna vienti lisääntyy 10½ %.

Perusmetallien hinnat ovat kääntyneet nousuun osin maailmantalouden kohenemisen ja osin tuotantokapasiteetin maailmanlaajuisen supistamisen johdosta, mikä parantaa vientinäkymiä. Laivatoimituksien määrä jää tänä vuonna viimevuotista pienemmäksi, mutta lisääntyy ensi vuonna. Koneiden vienti pysyy laimeana siksi, että investointien painopiste on yleismaailmallisesti liikkunut kohti tietojenkäsittely- ja tietoliikenneinvestointeja, ja perinteisten koneinvestointien tarve on jäänyt niukemmaksi. Lisäksi Suomen koneviennin kannalta merkittävillä Aasian kriisimailla on runsaasti käyttämätöntä kapasiteettia, eikä siten vielä tarvetta konehankintoihin. Elektroniikka- ja sähköteollisuustuotteiden viennin kasvu jatkuu vahvana tietoliikennelaitteiden maailmanlaajuisen kysynnän ansiosta.

6. Tavaroiden ja palvelujen vienti

	1998	1998*	1999**	2000**	1998*	1999**	2000**
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia			hinnan muutos, prosenttia		
Metsäteollisuus	28,8	5	1/2	3	2	-2	4
Puutavarateollisuus	6,2	3	-1	3	-3	-2	4
Massa- ja paperiteollisuus	22,6	6	1	3	3	-2	4
Metalliteollisuus	52,7	15	7	10 1/2	-2	-6	-1
Perusmetallien valmistus	7,1	-4	2	2	1	-8	11
Koneet, metallituotteet, kulkuneuvot	19,7	5	-10	5	0	1	1/2
Elektroniikka- ja sähkötuotteet	25,8	31	22	16	-5	-9	-5
Muut	18,5	3	-4 1/2	0	-3	-4	4
Maa- ja metsätalous	1,0	3	-10	-8	-12	-25	2
Elintarviketeollisuus	2,2	-10	-15	2	2	-1	2
Tekstiili- ja vaateteollisuus	1,5	1	-6	-2	-1	-2	-1
Kemiallinen teollisuus	9,2	8	-1	2	-7	-5	7
Tavaravienti[1)]	100,0	10,1	3,9	6,7	-1,5	-4,9	1,1
Tavaroiden ja palvelujen vienti[1)]		9,6	3,7	6,1	-1,3	-3,7	1,4

1) Summarivien toteutuneet hinta- ja määrämuutokset vuodelta 1998 ovat kansantalouden tilinpidon mukaisia. Toimialaluokittain hinta- ja määrämuutokset on arvioitu Tilastokeskuksen vientihintaindeksin ja Tullihallituksen viennin arvotietojen perusteella. Luokitusten muutosten takia vertailukelpoisia tietoja ei ole saatavissa ennen vuotta 1998.

Metsäteollisuuden tuotteiden vienti lisääntyi viime vuonna 5 %. Vuoden loppua kohden kysyntä heikkeni ja hintataso laski. Kuluvan vuoden alussa vienti jäi vuodentakaista pienemmäksi. Syksyn myötä kysynnän odotetaan vilkastuvan, joten viennin määrä nousee jo tänä vuonna hieman ja ensi vuonna 3 %. Hintataso jää tänä vuonna keskimäärin viimevuotista matalammaksi, mutta nousee ensi vuonna.

Paperiteollisuuden tuotteiden kysyntä heikkeni ja hinnat laskivat jyrkästi viime vuoden jälkipuoliskolla. Pohja saavutettiin vuodenvaihteessa, mutta kysynnän kasvu on ollut laimeaa, ja keväällä jo nousussa ollut sellun hinta tasaantui kesällä. Tuottajien selluvarastot ovat kuitenkin pienentyneet, ja toisaalta paperien hinnankorotuksia on kesällä viety läpi. Myös tilauskanta on kääntynyt kasvuun.

Sahatavarasta on Euroopan markkinoilla ollut ylitarjontaa, kun vienti Japanin talousvaikeuksien takia on vetänyt huonosti. Sahatavaran maailmanmarkkinahinnat ovat kuitenkin vahvassa nousussa. Ensi vuonna hinnat nousevat ja viennin määrä kasvaa.

Kulutustavaroista elintarvikkeiden viennistä kolmannes suuntautui Venäjälle ennen Venäjän talouden romahdusta syksyllä 1998. Heikko taloustilanne ja ruplan devalvoituminen ovat heikentäneet venäläisten mahdollisuuksia ostaa tuontitavaroita, joten elintarvikevienti pysyy vähäisenä sekä tänä että ensi vuonna. Tekstiili- ja vaateteollisuudessa Venäjän-viennin osuus on vain kym-

meneksen luokkaa ja vienti on valtaosin alihankkijoille toimitettavia raaka-aineita ja puolivalmisteita. Puolet tekstiili- ja vaateviennistä suuntautuu EU-maihin, joissa puolestaan kilpailun kovuus vaikeuttaa suomalaisten viejien mahdollisuuksia.

Palvelujen vienti lisääntyi viime vuonna 7 %. Tänä ja ensi vuonna palvelujen viennin kasvu hidastuu; mm. matkailutuloja heikentää venäläisten turistien määrän väheneminen.

Tuonti

Laman ja etenkin devalvaation jälkeiselle ajalle on tyypillistä, että vienti käynnistyy ensin ja tuonti vasta myöhemmin. Suomessa vuoden 1991 devalvaation jälkeen tuonnin kasvu oli muutaman vuoden ajan lähes olematonta. Vaikka tuonti on vuodesta 1994 lähtien vilkastunut, sen kasvu on ajanjaksolla 1992-1998 jäänyt merkittävästi vientiä hitaammaksi, keskimäärin 7½ prosenttiin vuodessa. Kehityksen seurauksena tuonnin määrä on olennaisesti viennin määrää pienempi.

Viime vuonna tuonnin määrä lisääntyi 9½ %. Erityisen paljon lisääntyi kestokulutustavaroiden mm. henkilöautojen tuonti, mutta myös raaka-aineiden ja investointitavaroiden tuonti vilkastui merkittävästi. Aasian kriisin laukaisema maailmanmarkkinahintojen lasku alkoi vuoden mittaan heijastua tuontihintoihin. Suurin vaikutus oli öljyn hinnan romahduksella, mutta myös muiden raaka-aineiden hinnat laskivat vuoden mittaan. Keskimäärin tavaroiden tuontihinnat alenivat viime vuonna 4 %.

Kuluvan vuoden alussa tavaroiden tuontihinnat olivat lähes 7 % vuodentakaista alemmat, silti tuonti oli vaisua. Öljyn hinta lähti

7. Tavaroiden ja palvelujen tuonti

	1998	1998*	1999**	2000**	1998*	1999**	2000**
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia			hinnan muutos, prosenttia		
Raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	41,5	10	3	8	-4	-3	3
Energiatuotteet	7,7	4	4	4	-19	10	5
Investointitavarat	27,4	15	5	4	0	-2	1
Kestokulutustavarat	9,8	23	12	10	1	-1	2
Muut kulutustavarat	13,6	5	2	2	0	-1	2
Tavaratuonti[1)]	100,0	11,9	4,2	6,0	-4,1	-1,3	2,6
Tavaroiden ja palvelujen tuonti[1)]		9,4	4,0	5,3	-3,1	-0,6	2,6

1) Summarivien toteutuneet hinta- ja määrämuutokset vuodelta 1998 ovat kansantalouden tilinpidon mukaisia. Käyttötarkoitusluokittain hinta- ja määrämuutokset on arvioitu Tilastokeskuksen tuontihintaindeksin ja Tullihallituksen tuonnin arvotietojen perusteella. Luokitusten muutosten takia vertailukelpoisia tietoja ei ole saatavissa ennen vuotta 1998.

jyrkkään nousuun keväällä sen jälkeen kun öljyntuottajamaat tekivät päätöksen öljyntuotannon rajoittamisesta. Myös muut maailmanmarkkinahinnat ovat vähitellen alkaneet kohota kansainvälisen kysynnän elpyessä. Tänä vuonna tuontihinnat vielä vuosikeskiarvona alenevat, mutta ensi vuonna ne nousevat 2½ %. Tuonnin määrä kasvaa tänä vuonna 4 % ja ensi vuonna 5½ %.

Teollisuuden kapasiteetin käyttöaste oli vuoden alussa verraten matala, mikä vähensi *raaka-aineiden ja tuotantohyödykkeiden* tuontitarvetta. Teollisuustuotannon kasvun nopeutuminen ensi vuonna lisää raaka-aineiden tuontia.

Investointitavaroiden tuonti lisääntyi viime vuonna nopeasti, mutta on kuluvan vuoden alkupuolella kasvanut vain hieman. Teollisuuden investoinnit eivät juuri lisäänny, mutta palveluelinkeinojen kone- ja laiteinvestoinnit pitävät yllä kasvua investointitavaratuonnissa.

Kotitalouksien *kulutustavaroiden* hankinta oli viime vuonna vilkasta, ja kestokulutustavaroiden tuonnin määrä lisääntyi miltei neljänneksen. Erityisen paljon lisääntyi henkilöautojen tuonti. Kulutustavaroiden tuonnin kasvu pysyy tänä ja ensi vuonna vahvana, joskin kotitalouksien kulutuksen kasvun hidastuminen hillitsee myös tuonnin kasvua.

Palvelujen tuonti väheni viime vuonna ½ %. Myös tänä ja ensi vuonna palvelujen tuonnin kasvu pysyy niukkana.

Vaihtotase

Kansantalouden tilinpidon järjestelmän uudistus muutti vaihtotaseen rakennetta monien yksityiskohtien osalta. Vaihtotaseen suuruuteen uudistuksilla ei ole vaikutusta.

Merkittävin muutos on se, että aiemmin vienti kirjattiin fob-periaatteella ja tuonti cif-periaatteella[1)], mutta uudistuksen jälkeen molemmat kirjataan fob-periaatteella. Tuonnin cif-periaate merkitsi sitä, että tavaratuonnin kuljetus- ja vakuutuskustannukset laskettiin mukaan tavaratuonnin arvoon ja toisaalta, mikäli palvelujen tuottajana oli suomalainen yritys, ne lisättiin palvelujen vientinä palvelutaseeseen. Fob-periaatteen mukaan rahti- ja vakuutusmaksut eivät sisälly tavaratuontiin, mutta palvelutuontiin lasketaan mukaan ulkomaalaisten tuottamat kuljetus/vakuutuspalvelut. Muutoksen seurauksena kauppataseen ylijäämä suureni entisestään, ja vastaavasti palvelutaseen ylijäämä muuttui alijäämäksi.

Toinen vaihtotaseen rakenteellinen muutos liittyy aikaisempiin tuotannontekijätulojen ja tulonsiirtojen taseeseen (uudistettuna: tuotannontekijäkorvausten ja tulonsiirtojen tase). Tähän erään aiemmin sisällytetyt tekijänoikeusmaksut, lisenssit ja rojaltit on siirretty palvelutaseeseen.

Kauppataseen ylijäämä on 1990-luvulla trendinomaisesti suurentunut. Tänä vuonna ylijäämä notkahtaa lievästi, kun vaihtosuhde heikkenee 3 %. Ensi vuonna vaihtosuhde heikkenee edelleen prosentin, mutta viennin määrän kasvun nopeutuminen palauttaa kauppataseen ylijäämän jälleen kasvu-uralle.

1) Fob = free on board, cif = cost, insurance & freight.

Palvelujen tase oli uuden laskutavan mukaan viime vuonna 5,4 mrd. mk alijäämäinen. Kuluvan vuoden alkupuoliskolla palvelujen taseen alijäämä oli vuodentakaisella tasolla, ja palvelujen taseen alijäämän ennakoidaankin vakiintuvan vuoden 1998 tasolle.

Tuotannontekijäkorvausten ja tulonsiirtojen taseen keskeisin erä ovat ulkomaisten velkojen ja saamisten korot. Muita merkittäviä eriä ovat ulkomaille ja ulkomailta maksettavat osingot, ulkomaisten voittojen uudelleensijoitukset, EU:lle suoritettavat maksut ja EU:lta saadut tulonsiirrot sekä kehitysapumaksut. Taseen alijäämä on vuodesta 1993 alkaen trendinomaisesti pienentynyt ulkomaisten velkojen ja siten myös korkomaksujen vähentymisen johdosta, mutta viime vuonna kehitykseen ovat enenevästi alkaneet vaikuttaa kasvavat osinkomaksut ulkomaille sekä ulkomaisten sijoitusten tuottamien voittojen uudelleensijoitukset.

Vaihtotaseen ylijäämä nousi viime vuonna 40,3 mrd. markkaan eli 5,9 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Tänä vuonna ylijäämä supistuu 34,9 mrd. markkaan, mutta suurenee ensi vuonna jälleen. Vaihtotaseen ylijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen alenee viime vuoden huipputasolta, mutta pysyy 5 prosentin tuntumassa tänä ja ensi vuonna.

Suomen ulkomainen nettovelka oli viime vuoden lopussa 476,5 mrd. mk. Pörssikurssien nousun ja pörssin ulkomaalaisomistuksen lisääntymisen takia nettovelka kasvoi merkittävästi. Ulkomainen nettovelka ilman oman pääoman ehtoisia eriä eli korollinen nettovelka pieneni vuoden mittaan ja oli vuoden lopussa 142,3 mrd. mk.

Kuvio 16.

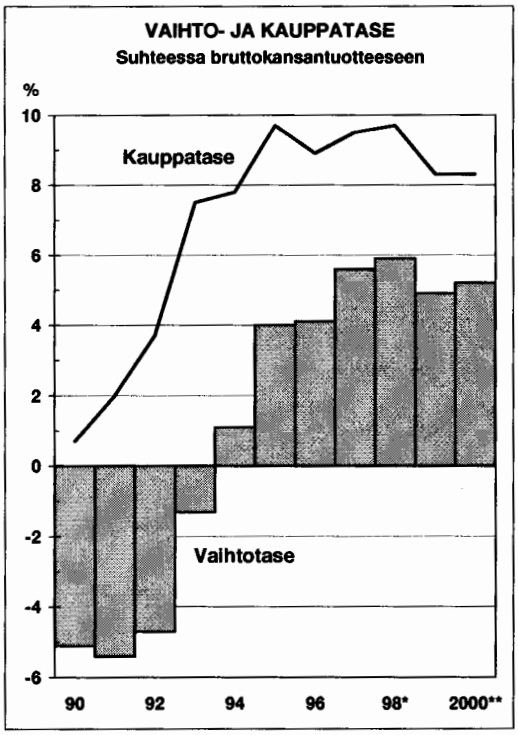

Kuvio 17.

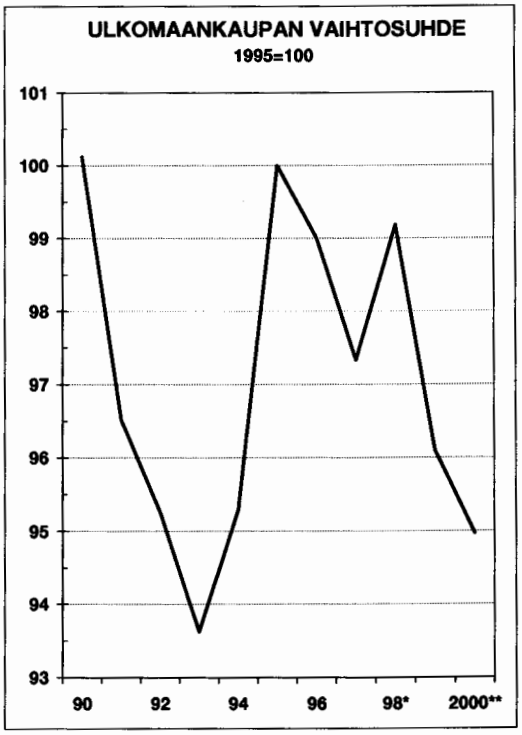

8. Vaihtotase

	1996	1997	1998*	1999**	2000**
	miljoonaa markkaa				
Tavaravienti[1] (+)	187 168	213 793	231 704	229 000	247 000
Tavaratuonti[1] (-)	135 099	153 726	164 956	169 500	184 500
Kauppatase	52 069	60 067	66 748	59 500	62 500
Palvelujen vienti (+)	33 753	35 884	38 578	41 000	43 500
Palvelujen tuonti (-)	40 620	43 322	43 974	46 400	48 600
Palvelujen tase	-6 867	-7 438	-5 396	-5 400	-5 100
Tavaroiden ja palvelujen tase	45 202	52 629	61 352	54 100	57 400
Tuotannontekijäkorvaukset ja tulonsiirrot, netto	-21 293	-17 019	-21 090	-19 200	-18 500
Vaihtotase	23 909	35 610	40 262	34 900	38 900
Vaihtotase, % bruttokansantuotteesta	4,1	5,6	5,9	4,9	5,2

1) Sisältää tavarakaupan korjauserät.

9. Ulkomainen nettovarallisuus[1]

	1996	1997*	1998*	1999**	2000**
Ulkomainen nettovarallisuus yhteensä					
mrd. mk	-245,5	-276,5	-476,5	-533	-494
% bruttokansantuotteesta	41,8	43,7	69,5	74 1/2	65 1/2
Ulkomainen nettovarallisuus ilman oman pääoman ehtoisia eriä					
mrd. mk	-172,8	-165,0	-142,3	-119	-80
% bruttokansantuotteesta	29,4	26,1	20,7	16 1/2	10 1/2

1) Ulkomainen nettovarallisuus on peilikuva "Ulkomainen nettovelka" -käsitteelle, ja miinusmerkkisenä kuvaa velkaenemmyyttä.

4 Tuotanto

Maa- ja metsätalous

Maatalous

Maataloustuotanto supistui v. 1998 kymmeneksen. Kokonaissato oli yli viidenneksen edellisvuotista pienempi, maidon tuotanto säilyi lähes ennallaan, mutta lihan tuotanto kasvoi 2 %. Kananmunien tuotannon aleneva suunta jatkui.

Vuonna 1999 kesän kuivuus on pienentänyt hehtaarisatoja, ja kokonaissato jäänee tänäkin vuonna keskimääräistä vähäisemmäksi. Leipäviljaa lukuun ottamatta se ylittänee kuitenkin selvästi viime vuoden tason. Kotieläintuotannon arvioidaan hivenen supistuvan; maidon ja naudanlihan tuotanto vähenee, mutta sianlihan kasvaa. Maataloustuotannon arvioidaan kasvavan tänä vuonna 10 % ja ensi vuonna 3 %.

Metsätalous

Metsätalouden tuotanto lisääntyi viime vuonna 3½ %. Kantohinnat nousivat syksyyn asti nopeasti, mutta notkahtivat vuoden lopulla. Markkinahakkuut nousivat uudelle ennätystasolle, 55 milj. kuutiometriin. Kuluvan vuoden alkupuoliskolla hakkuiden määrä lisääntyi metsäteollisuuden tuotannon supistumisesta huolimatta. Laajojen markkinahakkuiden johdosta metsätalouden tuotannon kasvu jatkuu vakaana sekä tänä että ensi vuonna.

10. Alkutuotanto

	1996	1997	1998*	1999**	2000**	Keskimäärin 1998/90
	määrän muutos, prosenttia					
Maatalous, metsästys ja kalastus	9,1	6,9	-9,6	9	3	-1,9
Työllisyys(1)	-4,0	-4,8	-5,2	-3	-2 1/2	-4,6
Metsätalous	-5,5	11,6	3,3	3	3	4,1
Työllisyys(1)	0,2	-7,6	2,8	5	-2	-5,8

(1) Työtunteina.

Kuvio 18.

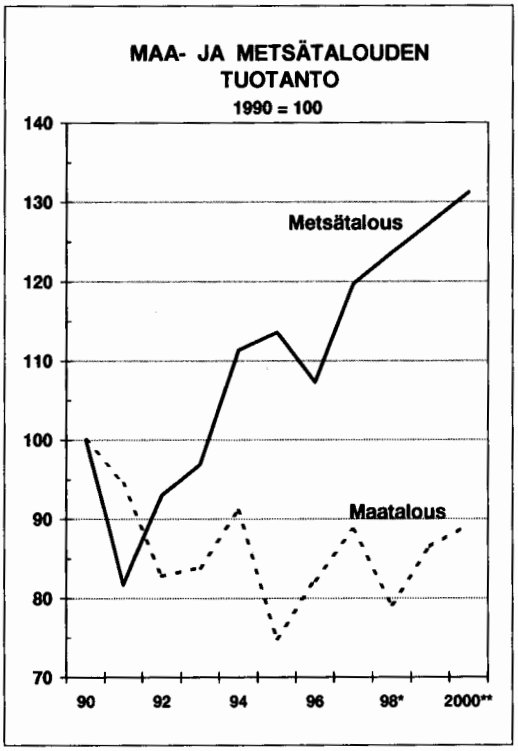

Kuvio 19.

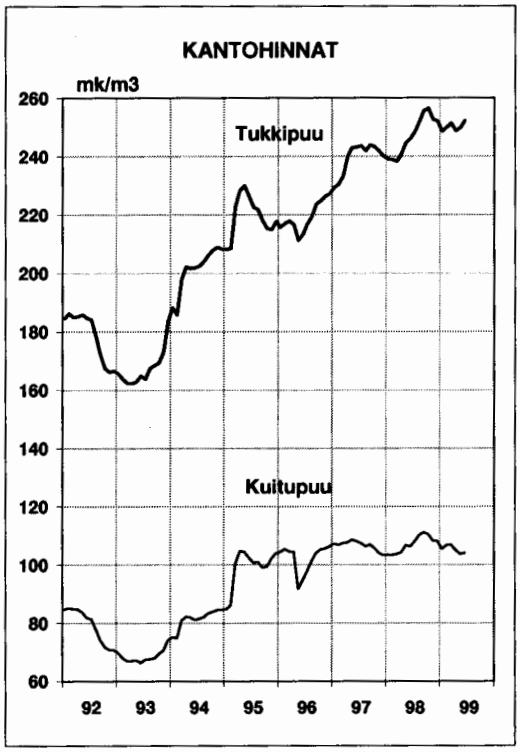

Teollisuus

Tehdasteollisuuden tuotanto lisääntyi viime vuonna 9 %. Alkuvuonna tuotannon kasvu oli nopeaa, mutta koska viennin osuus on 1990-luvulla kohonnut merkittäväksi miltei kaikilla toimialoilla, viennin supistuminen viime vuoden syksyllä merkitsi myös tuotannon laaja-alaista supistumista. Poikkeuksena oli kuitenkin elektroniikka- ja sähköteollisuus, joka on pystynyt löytämään maailmanlaajuisilta markkinoilta aina uusia vientikohteita.

Kuluvan vuoden alkupuoliskolla tuotanto jäi elektroniikka- ja sähköteollisuutta lukuun ottamatta yleisesti viimevuotista pienemmäksi, sillä viennin veto oli heikko ja kotimainen kulutuskin vaimeaa. Kevään myötä teollisuuden näkymät ovat kuitenkin laajalti alkaneet kohentua ja tilauskannat kasvaa. Ensi vuonna maailmantalouden kohoneminen lisää vientikysyntää ja siten tuotantoa. Tehdasteollisuuden tuotanto lisääntyy tänä vuonna 5½ %, ensi vuonna 6½ %.

Teollisuuden kannattavuus kohosi viime vuonna erittäin hyväksi. Tehdasteollisuuden suuryritysten keskimääräinen käyttökateprosentti nousi edellisen vuoden 13,5 prosentista 15 prosenttiin, mutta monilla aloilla kannattavuus heikkeni. Keskiarvoa nosti

Kuvio 20.

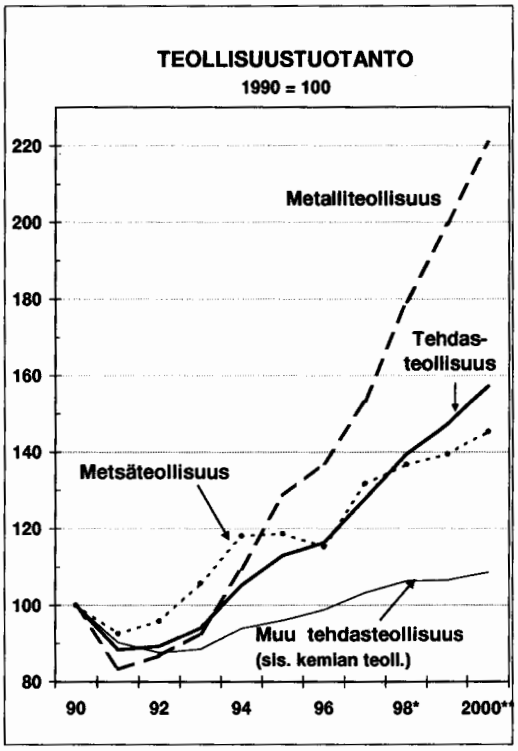

ennen muuta elektroniikka- ja sähköteollisuus, joka viime vuoden aikana pystyi parantamaan käyttökatettaan 19,6 prosentista 21,3 prosenttiin. Tänä vuonna maailmanmarkkinahinnat ovat kysynnän vähentyessä alentuneet. Myyntihintojen lasku suhdanteista riippuvilla toimialoilla heikentää niiden kannattavuutta, mutta ensi vuonna kannattavuus kohenee jälleen myyntihintojen nousun myötä.

Metalliteollisuus

Metalliteollisuuden tuotanto lisääntyi viime vuonna 17 %. Tänä vuonna metalliteollisuuden tuotanto lisääntyy 11 % ja ensi vuonna 10½ %.

Elektroniikka- ja sähköteollisuuden tuotanto lisääntyi viime vuonna 39 % ja alan tuottavuus parani 29 %. Huikea tuottavuuden kasvu mahdollistaa tuotannon lisäämisen jatkossakin, silti kasvun odotetaan vähitellen hidastuvan tuotantoresurssien asettamien rajojen takia. Elektroniikka- ja sähköteollisuuden asema teollisuuden kasvun veturina säilyy edelleen.

Perusmetallien tuotanto lisääntyi viime vuonna vielä 6½ %, vaikka vientikysyntä heikkeni. Kuluvan vuoden alkupuolella kysyntä on ollut vaisua, mutta on vähin erin kohenemassa. Perusmetalliteollisuudessa riittää kapasiteettia tuotannon lisäämiseen. *Koneiden, metallituotteiden ja kulkuneuvojen* tuotanto on kuluvan vuoden alkupuoliskolla jäänyt tuntuvasti vuodentakaista pienemmäksi. Koneiden ja metallituotteiden tuotantoa pitää vaisuna sekä kotimaisten teollisuusinvestointien vähäisyys että vientikysynnän laimeus. Laivojen tilauskanta on hyvä, ja tuotanto kasvaa ensi vuonna hieman.

Metsäteollisuus

Metsäteollisuuden tuotanto vaimeni viime vuoden lopulla kansainvälisen kysynnän heikentyessä, mutta lisääntyi vuosikeskiarvona vielä 4 %. Tuotanto lisääntyy tänä vuonna 2 % ja ensi vuonna 4 %.

Paperiteollisuuden tuotteiden kysyntä oli Aasian kriisin jälkimainingeissa vuoden alussa laimeaa, ja tilauskanta heikko. Kuluvan vuoden alkupuoliskolla tuotanto jäi seisokkien takia 1½ % vuodentakaista pienemmäksi. Kevään myötä tilauskanta on alkanut vahvistua ja syksystä odotetaan vilkasta, joten kasvuperintö ensi vuodelle on hyvä.

Puutavarateollisuuden kotimaista kysyntää on vauhdittanut runsas rakentaminen. Sen

11. Teollisuuden tuotanto[1] ja työllisyys

	1998*	1996	1997	1998*	1999**	2000**	Keskimäärin 1998/90
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Tehdasteollisuus	90,7	3,0	9,9	9,2	5 1/2	6 1/2	5,4
metsäteollisuus	19,1	-2,8	14,3	3,8	2	4	4,8
puutavara	4,5	3,2	12,7	5,7	3	5	4,8
massa ja paperi	14,6	-4,4	14,7	3,3	2	4	4,8
metalliteollisuus	41,8	6,6	11,8	17,0	11	10 1/2	9,4
metallien valmistus	4,0	3,7	6,3	6,7	2	3	6,3
koneet, metallituotteet, kulkuneuvot	19,4	2,7	8,0	2,9	-3	2 1/2	4,9
elektroniikka- ja sähkötuotteet	18,3	14,1	19,6	39,0	27	18	19,6
kemianteollisuus	9,9	2,9	5,0	4,6	1	3	3,9
muu tehdasteollisuus	19,9	2,9	4,3	2,3	0	1 1/2	0,8
elintarvikkeet	7,1	2,4	2,9	0,9	1	2	2,0
tekstiilit, vaatteet yms.	2,2	1,6	0,3	0,7	-2	-1	-2,9
graafiset tuotteet	5,7	2,3	5,3	3,4	-2	1	1,0
rakennusaineet	2,7	8,2	8,2	7,0	1	2	0,2
muut	2,1	1,8	6,5	0,7	0	2	0,9
Kaivostoiminta ja louhinta	0,9	3,4	13,8	-16,4	36	1	3,2
Sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	8,3	8,8	-0,1	1,0	-2	3	2,8
Koko teollisuustuotanto	100,0	3,5	9,0	8,1	5½	6½	5,1
Teollisuuden työllisyys(2)		0,2	3,6	3,0	1	1	-1,0

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.
(2) Työtunteina.

sijaan vientikysyntä on ollut vaikeuksissa ylitarjontaongelmien takia. Talousnäkymien parantuminen keskeisellä vientialueella Saksassa kirkastaa kuitenkin vientinäkymiä. Myös Japani on jälleen alkanut ostaa puutavarateollisuustuotteita.

Muut teollisuudenalat

Kemian teollisuuden vientikysyntää ovat heikentäneet sekä talouskasvun hitaus EU-maissa että Venäjän alentunut ostokyky. Kotimaassa metsäteollisuuden lama hiljensi kemian tuotteiden kysyntää. Kasvu on kuitenkin käynnistynyt myös kemian teollisuudessa, jonka tuotteiden kysyntää edesauttaa kotimaisen rakentamisen jatkuminen vilkkaana, panoskysynnän kasvu paperiteollisuudessa ja EU-maiden talouskasvun koheneminen.

Muun tehdasteollisuuden tuotanto oli kuluvan vuoden alkupuoliskolla 2 % viimevuotista pienempi, ja myös loppuvuosi näyttää vaisulta, joskin vuodentakaisen vertailutason heikkeneminen nostaa syksyn kasvulukuja. Venäjän viennin romahtaminen heikensi merkittävästi kysyntää elintarviketeollisuudessa, graafisessa tuotannossa ja rakennusaineteollisuudessa, mutta menetyksiä on osittain voitu korvata kasvattamalla kotimaista myyntiä. Muun tehdasteollisuuden tuotanto ei lisäänny tänä vuonna, ja ensi vuonnakin kasvu pysyy niukkana.

Mineraalien kaivuu on keskeisesti turpeen nostoa, joka puolestaan on riippuvainen sääolosuhteista. Viime vuoden sateinen sää ei suosinut turpeen nostoa, tänä vuonna taas poikkeuksellisen kuiva kesä on ollut turpeen nostolle suotuisa, joten mineraalien kaivuu lisääntyy tuntuvasti.

Rakentaminen

Talonrakentaminen

Talonrakennustoiminnan määrä lisääntyi viime vuonna melkein kymmeneksen. Tänä vuonna kasvu jatkuu ripeänä, vaikka kasvuvauhti puolittuukin reiluun viiteen prosenttiin. Vuonna 2000 talonrakentaminen lisääntyy vielä vajaat 5 %. Uudisrakentaminen lisääntyy korjaustoimintaa runsaammin, ja varsinkin asuinrakennusten sekä liike- ja toimistorakennusten aloitusten määrä kasvaa. Asunnoista omakotitalojen rakentamista aloitetaan runsaimmin. Myös vapaarahoitteisten kerrostaloasuntojen tuotantoa aloitetaan kasvavassa määrin, sillä valtion tukeman asuntotuotannon aloitukset vähenevät suhdannetilanteen takia tänä vuonna 11 000 asuntoon viime vuoden 13 000 asunnosta.

Kuvio 21.

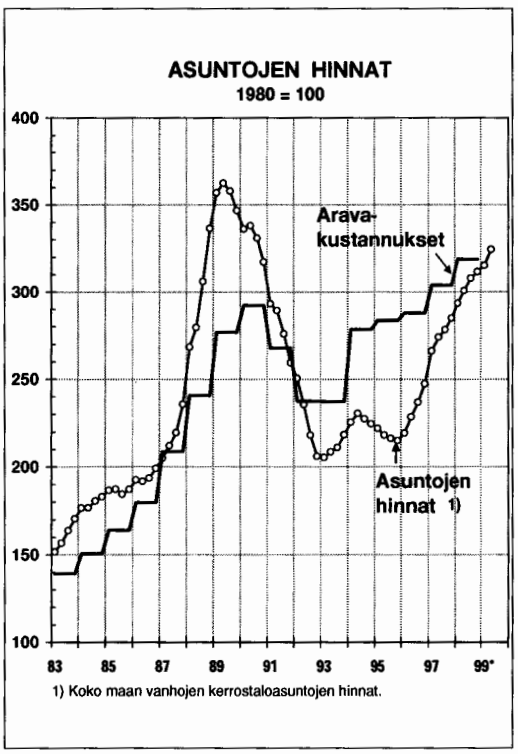

Kuvio 22.

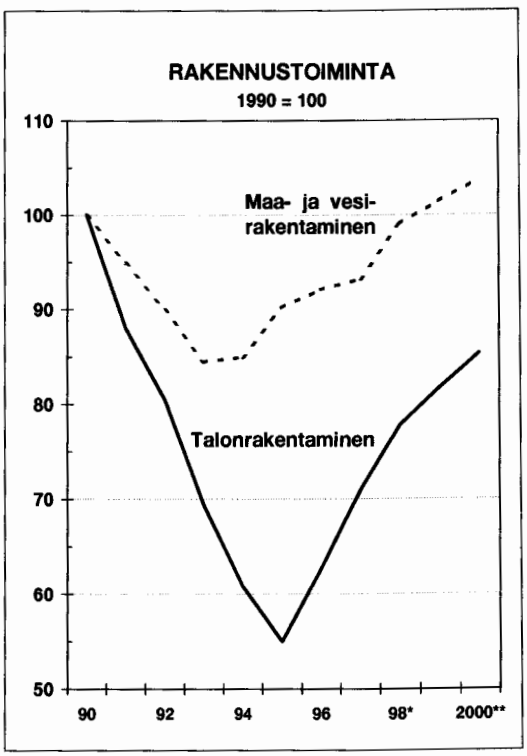

Ensi vuonna valtion tukeman asuntotuotannon arvioidaan erityisesti kasvukeskuksissa lisääntyvän hieman kuluvasta vuodesta. Toisaalta asuntoyhtiöiden korjausavustuksia vähennetään 240 milj. markasta 160 milj. markkaan. Kaikkiaan asuntoja aloitetaan tänä vuonna 35 000 ja ensi vuonna 37 000. Asuntotuotanto on voimakkainta pääkaupunkiseudulla ja muilla kasvukeskusalueilla, joille suuntautuu myös merkittävä osa valtion asuntotuotannon tuesta. Myös liike- ja varsinkin toimistorakentaminen kasvavat pääkaupunkiseudulla merkittävästi. Teollisuusrakentaminen tasaantuu kuluvana vuonna, sillä teollisuuden suhdanneodotukset ovat metalliteollisuutta lukuun ottamatta laimeat.

Ensi vuonna teollisuusrakennusten aloitukset lisääntyvät yleisen talouskasvun nopeutumisen johdosta. Hoito-, kokoontumis- ja opetusrakennusten tuotanto hiipuu, sillä vuosituhannen vaihteeseen ajoittuneiden uusien suurten tilarakennusten tarve pienenee. Samoin julkisen tuen avulla rakennettavan hoitorakentamisen määrää supistetaan. Sen sijaan väestön muutto kasvukeskuksiin lisää opetusrakentamisen aloituksia. Kasvukeskusten asunto- ja liikerakentamisessa alkaa esiintyä erityisosaamista omaavien työntekijöiden niukkuutta. Muuten työvoimakapeikkoja ei esiinny tämän eikä ensi vuoden aikana.

12. Talonrakentaminen ja rakennuspalvelutoiminta

	1996	1997	1998*	1999**	2000**	Keskimäärin 1998/90
	muutos, prosenttia					
Talonrakentamisen määrä	14,1	13,2	9,7	5 1/2	4 1/2	-3,9
Työllisyys (1)	2,3	15,6	11,2	5	3 1/2	-3,9
Aloitetut rakennukset (2)	12,0	17,8	14,4	6	4	-3,4
asuinrakennukset	23,5	29,4	8,1	12 1/2	10	-5,6
teollisuusrakennukset	-13,4	-6,3	12,6	0	6	-0,9
liike- ja toimistorakennukset (3)	-9,6	93,2	16,3	11 1/2	3 1/2	-5,0
julkiset palvelurakennukset (4)	72,1	-20,7	34,0	1 1/2	0	-5,4
Valmistuneet rakennukset (2)	6,8	25,1	0,3	7 1/2	2 1/2	-7,3

(1) Työtunteina.
(2) Kuutiometriä.
(3) Liikerakennukset, toimistorakennukset, liikenteen rakennukset.
(4) Hoitoalan, opetus- ja kokoontumisrakennukset.

Maa- ja vesirakentaminen

Viisi vuotta jatkuneen kasvun tuloksena maa- ja vesirakentamisen volyymi saavutti viime vuonna vuosikymmenen alun tason. Talonrakentamisen maa- ja pohjatyöt sekä liikenneväylien rakentaminen kartuttivat maa- ja vesirakentamisen määrän ennätyksellisen suureksi. Maa- ja vesirakentaminen lisääntyi reilut 6 % v. 1998. Talonrakennuksiin liittyvät työt ovat alueellisesti eriytyneet muutamiin kasvukeskuksiin. Kun tienpidon määrärahat supistuvat sekä kuluvana että ensi vuonna, maa- ja vesirakentaminen lisääntyy molempina vuosina enää 2-3 prosentin verran.

13. Maa- ja vesirakentaminen

	1996	1997	1998*	1999**	2000**	Keskimäärin 1998/90
	muutos, prosenttia					
Maa- ja vesirakentamisen määrä	2,1	1,2	6,2	2 1/2	2	0,0
Työllisyys (1)	-3,7	-1,5	3,2	2 1/2	2 1/2	-3,5

(1) Työtunteina.

Yksityiset palvelut

Yksityisten palvelujen tuotanto kasvoi v. 1998 peräti 7 %. Viidessä vuodessa tuotanto on suurentunut liki kolmanneksen. Yksityisten palveluelinkeinojen osuus kokonaistuotannosta on nykyisin 44 %, mikä on 3 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuosikymmenen alussa. Palvelujen ennustetaan kasvavan tänä ja ensi vuonnakin yhteensä liki kymmeneksen.

Kaupan tuotanto kasvoi viime vuonna 7 %. Autoja, huonekaluja, kodinkoneita, tietokoneita, matkapuhelimia sekä urheiluvälineitä hankittiin runsaasti. Tämän vuoden alkupuolella kaupan myyntiluvut ovat olleet vaisumpia, mutta edelleen selvässä kasvussa. Kaupan myynti kehittyy ennustejaksolla suotuisasti kotitalouksien ostovoiman kasvun ansiosta. Ravintola- ja majoituspalveluja käytettiin v. 1998 4½ % enemmän kuin vuotta aiemmin. Venäläisten matkailijoiden väheneminen on alentanut majoitusmyyntiä viime syksystä lähtien. EU-puheenjohtajuus toisaalta lisää sitä.

Liikenteen kasvuvauhti jatkui viime vuonna yhtä jyrkkänä kuin edellisvuonna, ja tuotanto kasvoi 9 %. Kasvun veturina toimi teleliikenne, ennen muuta matkapuhelinliikenne, jossa liittymien määrä jo ylitti kiinteään verkkoon kytkettyjen liittymien määrän. Tavarankuljetustoiminnassa oli alkuvuosi vilkasta, mutta loppuvuonna Venäjän vaikeudet

Kuvio 23.

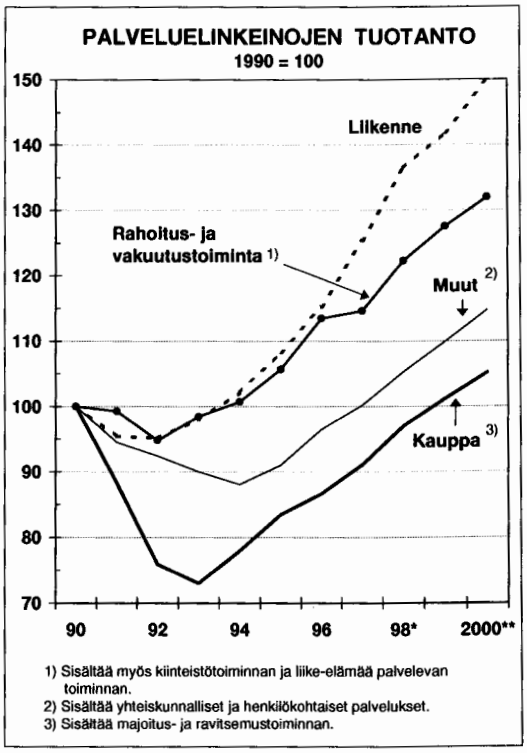

vähensivät itäliikenteen määrää tuntuvasti. Satamissa sekä tavara- että matkustajaliikenteessä vuosi oli ennätyksellinen.

Tänä ja ensi vuonna liikenteen kasvu jää vähäisemmäksi. Vuoden alkupuoliskolla rekka- ja linja-autoliikenne on pysynyt ennallaan. Lentoliikenteessä lakko vähensi alkuvuoden matkustajamääriä, mutta puheenjohtajuus vilkastuttaa loppuvuotta. Verovapaa myynti loppui EU:n jäsenvaltioiden välisessä liikenteessä 1. heinäkuuta alkaen. Ruotsi ja Suomi ovat päättäneet tukipaketista, joka suunnataan Merenkurkun liikenteeseen parin vuoden ajan.

Myös muiden yksityisten palvelujen kysyntä oli varsin vilkasta v. 1998 sekä yritys- että kotitalouspalveluissa. Rahoitus- ja vakuutustoiminnan kasvu johtui pitkälti henkivakuutuksen kirjauskäytännöstä ja on luonteeltaan laskennallista. Myös tänä ja ensi vuonna muu palvelutuotanto kehittyy suotuisasti, esim. vuosituhannen vaihteen tietotekniikkaongelmat ja euron käyttöön otto työllistävät atk-alaa, ripeä kotimainen kysyntä lisää mainostoimistojen aktiviteettia ja rakentamisen suuri määrä aikaansaa kiinteistöpalvelujen kysyntää.

14. Yrittäjätoiminnan palveluelinkeinojen tuotanto ja työllisyys

	1998*	1996	1997	1998*	1999**	2000**	Keskimäärin 1998/1990
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Kauppa	24,3	4,5	5,6	6,8	4 1/2	4	0,7
vähittäiskauppa	7,9	4,3	3,8	5,2	4	3 1/2	0,9
tukkukauppa	12,5	4,3	6,5	6,5	3 1/2	3 1/2	0,1
autokauppa ja huoltamot	3,9	5,8	6,6	11,7	8	7	2,7
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	3,3	-0,5	2,0	4,5	4	3	0,0
Liikenne	20,5	6,4	8,8	8,8	4	5 1/2	4,3
kuljetus ja varastointi	14,5	4,7	6,6	5,3	1/2	3 1/2	3,3
posti- ja teleliikenne	6,0	11,3	14,9	17,7	11	10	7,1
Rahoitus- ja vakuutustoiminta	8,6	17,0	-11,3	16,3	3 1/2	3 1/2	-0,1
Asuntojen omistus ja vuokraus	20,5	1,9	2,7	2,4	2 1/2	2 1/2	3,0
Muu kiinteistötoiminta	4,6	12,9	1,8	5,8	3	3	3,4
Liike-elämää palveleva toiminta	11,9	7,6	9,0	7,8	9	5	5,2
Yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	6,4	6,0	3,9	5,1	4 1/2	4 1/2	0,8
Yhteensä	100,0	6,1	3,9	7,0	4	4	2,3
Työllisyys(1)		4,4	3,4	2,4	3	2 1/2	-0,7

(1) Työtunteina.

Kokonaistuotanto

Kokonaistuotannon kasvu jatkui vahvana koko viime vuoden. Pitkään jatkunut vientivetoisuus vaihtui syksyllä kotimaisen kysynnän tukeen; erityisen voimakasta oli kotitalouksien kulutuksen lisäys, ja rakentaminen jatkui ripeänä. Koko vuonna BKT kasvoi edellisvuoden tapaan 5,6 %; vauhti hidastui ensimmäisen neljänneksen 7½:sta 5 prosenttiin vuoden lopulla ja edelleen vuoden 1999 alussa kohti trendikasvuaan. Kuitenkin vasta ensi vuoden aikana Suomen talous saa kurottua umpeen 1990-luvun alkupuoliskon tuotantomenetykset suhteessa muihin euromaihin.

Kokonaistuotannon kasvu hidastui merkittävästi vuoden 1999 alkupuoliskolla. Ensimmäisen neljänneksen matala luku, 2,8 %, selittyy kuitenkin suurelta osin luonnollisella hidastumisella kovan vedon jälkeen; näin etenkin kulutukseen perustuvassa tuotannossa. Toisaalta liikennettä vähensi eräiden poikkeustekijöiden ohella kuljetusten vähäisyys perinteisessä vientituotannossa. Vuoden loppua kohti kokonaistuotannon kasvu jälleen hieman nopeutuu ja koko vuoden kasvuksi tulee lähes 4 %. Teollisuuden kasvupohja laajenee. Rakentaminen jatkuu vilkkaana kuten myös yksityisten palveluiden tuotanto. Kaupan kasvuvauhti sitä vastoin hieman hiljenee viime vuodesta.

Vuonna 2000 BKT:n kasvun ennustetaan jatkuvan lähes 4 prosentin vauhtia. Kasvu perustuu edelleen valtaosaltaan kotimaiseen kysyntään, mutta viennin vahvistuessa nettovientikin tukee kasvua jo prosenttiyksikön verran. Vaikka talous ensi vuoden aikana kasvaa trendivauhtiaan nopeammin, resurssirajat eivät vielä yleisesti rajoita kasvumahdollisuuksia. Tietopohjaisen tuotannon suhteellisen osuuden tuntuva lisäys yh-

Kuvio 24.

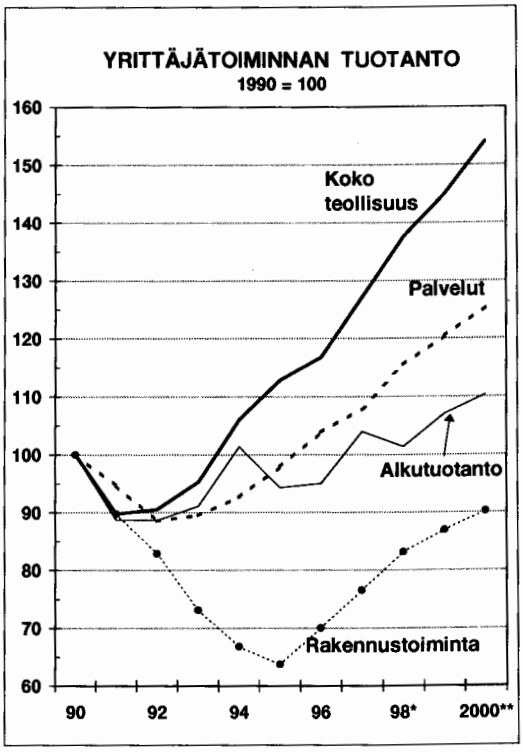

distyneenä tuottavuuden kohoamiseen ja joustavuuden kasvuun mahdollistavat tuotannon vahvan kasvun jatkumisen.

Työn tuottavuus nousi v. 1998 koko kansantaloudessa 4,0 %. Tehdasteollisuudessa tuottavuuden kasvu oli 5,6 %; elektroniikka- ja sähköteollisuuden tuotteiden valmistuksen 39 prosentin lisäyksestä peräti 29 prosenttiyksikköä tuli tuottavuuden kasvun kautta. Uuden teknologian ja työmarkkinoiden joustavuuden lisäys nostivat tuottavuutta tuntuvasti myös kuljetuksessa, varastoinnissa ja tietoliikenteessä, 7 prosentilla, kun taas useil-

la perinteisillä toimialoilla tuottavuuden kasvu jäi suhdannesyistä vähäiseksi. Tänä ja ensi vuonna tuottavuuden kasvu hidastuu, sillä kokonaistuotannon kasvu painottuu aiempaa enemmän työvaltaisille palvelualoille. Teollisuudessa tuottavuus kohoaa edelleen ripeästi, kun perinteisten toimialojen käyttöasteet kohoavat ja uuden teknologian vaikutukset leviävät laajemmalle.

15. Tuotanto toimialoittain

	1998*	1996	1997	1998*	1999**	2000**	Keskimäärin 1998/90
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Markkinatuotanto	79,3	5,1	6,4	7,0	4 1/2	4 1/2	2,9
maatalous, metsästys ja kalastus	1,3	9,1	6,9	-9,6	9 1/2	3	-1,9
metsätalous	2,5	-5,5	11,6	3,3	3	3	4,1
mineraalien kaivu	0,3	3,4	13,8	-16,4	30	1	3,2
teollisuus	25,6	3,0	9,9	9,2	5 1/2	6 1/2	5,4
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	2,3	8,8	-0,1	1,0	-1	3	2,8
rakentaminen	5,6	9,9	9,3	8,6	4 1/2	4	-2,8
kauppa, ravitsemis- ja majoitustoiminta	12,2	3,8	5,1	6,5	4 1/2	4	0,6
liikenne	9,1	6,4	8,8	8,8	4	5 1/2	4,3
rahoitus-, vakuutus- ja kiinteistö-toiminta sekä liike-elämää palveleva toiminta	20,2	7,4	1,0	6,7	4 1/2	3 1/2	2,8
yhteiskunnalliset ja henkilö-kohtaiset palvelukset	2,9	6,0	3,9	5,1	4 1/2	4 1/2	0,8
miinus välilliset rahoituspalvelut	-2,7	3,3	4,5	6,1	17 1/2	12	0,2
Julkinen toiminta	18,3	1,9	1,9	0,4	1	1	-0,1
Muu toiminta	2,3	1,5	6,2	3,0	2	2	2,1
Tuotanto yhteensä perushintaan	100,0	4,4	5,5	5,7	3,6	3,9	2,3
Bruttokansantuote markkinahintaan		4,1	5,6	5,6	3,8	3,9	2,0
Kansantalouden työllisyys(1)		1,8	2,6	1,7	1,8	1,5	-1,3

(1) Työtunteina.

16. Työn tuottavuus[1)]

	1996	1997	1998*	1999**	2000**	Keskimäärin 1998/90
	muutos, prosenttia					
Maatalous	13,6	12,4	-4,6	12 1/2	5 1/2	2,9
Metsätalous	-5,7	20,7	0,5	-1 1/2	5 1/2	10,6
Teollisuus	3,3	5,2	4,9	4 1/2	5 1/2	6,2
Rakennustoiminta	9,1	-1,5	-0,6	0	1/2	1,0
Muu markkinatuotanto	1,6	0,5	4,5	1	1 1/2	3,0
Markkinatuotanto	3,3	3,3	4,4	2	3	4,6
Koko kansantalous	2,6	2,8	4,0	2	2 1/2	3,6

(1) Kansantalouden tilinpidon tuotanto- ja työtuntitietojen mukaan.

5 Työvoima

Työllisyys koheni v. 1998 yhä selvästi. Työllisyysaste nousi 64 prosenttiin ja työpaikkoja oli keskimäärin 53 000 enemmän kuin vuotta aiemmin. Työpaikkoja syntyi lähinnä muussa kuin kulutustavaroita tuottavassa teollisuudessa, talonrakennustoiminnassa, kaupassa, yrityspalveluyrityksissä sekä julkisissa palveluissa. Alle vuoden kestäneistä työsuhteista 65 % oli epätyypillisiä (lähinnä osa-aika-, määräaikais- ja tilapäistöitä) ja kaikista työpaikoista epätyypillisten työsuhteiden osuus nousi runsaaseen viidennekseen. Työvoiman tarjonta lisääntyi 23 000 henkeä paljolti 15-24-vuotiaiden työmarkkinoilletulon vilkastuttua. Työttömien määrä väheni keskimäärin 285 000 henkeen eli 11,4 prosenttiin työvoimasta. Alueelliset työttömyysaste-erot lisääntyivät.

Vuosina 1999 ja 2000 työvoiman kysynnän kasvu on yhä nopeaa ja suuntautuu lähinnä rakennustoimintaan ja palveluelinkeinoihin. Teollisuudessa työpaikat lisääntyvät vain vähän. Työllisyysaste nousee v. 2000 jo 66½ prosenttiin. Työvoiman tarjonnan kasvu jatkuu paitsi noususuhdanteen myös entistä aktiivisempien ja velvoittavampien työvoimatoimien seurauksena.

Työttömyysaste alenee kuluvana vuonna keskimäärin 10,3 prosenttiin ja ensi vuonna 9,3 prosenttiin; vuoden 2000 lopussa kausivaihtelusta puhdistettu työttömyysaste on runsas 8 %. Teollisuudessa, kaupassa sekä liikenteessä työttömyysaste alenee ensi vuonna jo alle 5 prosenttiin ja julkisissa palveluissakin 7-8 prosenttiin. Sitä vastoin rakennustoiminnassa työttömyysaste painuu vasta noin 10 prosenttiin, vaikka alan erityisosaamista vaativissa töissä on kasvavilla alueilla selvää työvoimaniukkuutta. Työttömyys onkin yhä enemmän rakenteellista ja kasautuu samoille henkilöille; keskimääräinen työttömyyden kesto on jo yli 50 viikkoa.

Kuvio 25.

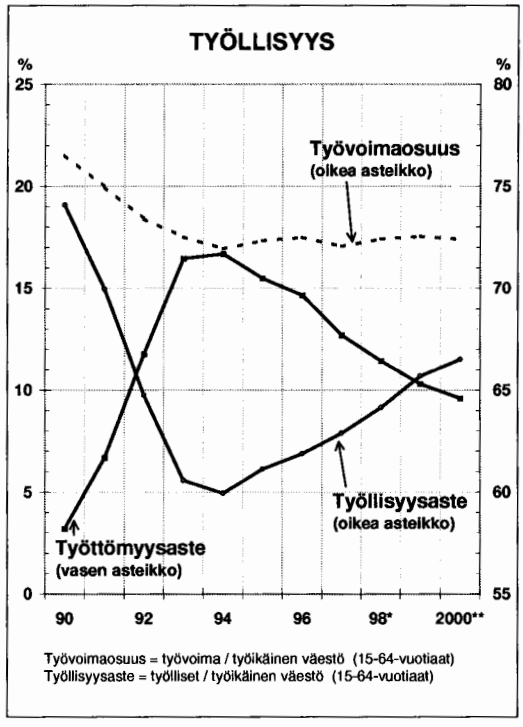

Työvoimapoliittisten erityistoimenpiteiden määrä vähenee tänä vuonna jossain määrin (runsas 4 % työvoiman tarjonnasta) ja sama suunta jatkuu myös ensi vuonna. Työvoimahallinnon palkkaperusteisin toimenpitein työllistyy kuluvana vuonna keskimäärin vajaa 55 000 henkeä, 3 000 henkeä vähemmän kuin v. 1998. Työministeriön tilastoimassa työvoimakoulutuksessa on keskimäärin 37 000 henkeä eli lähes 5 000 henkeä edellisvuotista vähemmän. Lisäksi työmarkkinatuen työharjoittelussa ja vuorottelupaikkaan työllistettyjä on noin 15 000 henkeä ja työllisyysperusteisilla investoinneilla, työllisyyspoliittisella rakennetuella sekä eräillä Euroopan sosiaalirahaston hankkeilla työllistettyjä 6 000 henkeä.

Kuvio 26.

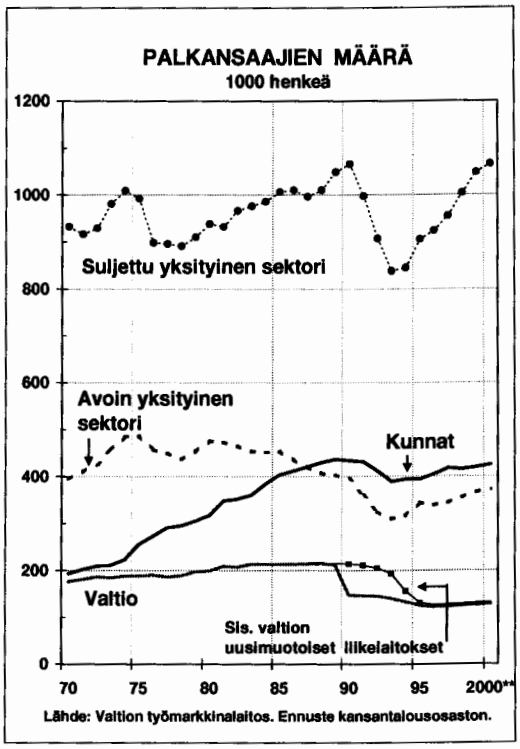

17. Työvoimatase

	1996	1997	1998*	1999**	2000**
	1 000 henkeä keskimäärin vuodessa				
Työikäinen väestö(1)	3 850	3 862	3 878	3 892	3 905
Työvoima	2 490	2 484	2 507	2 548	2 562
Työtön työvoima	363	314	285	263	239
Työllinen työvoima	2 127	2 169	2 222	2 285	2 323
maa- ja metsätalous	160	153	144	142	136
teollisuus	460	464	475	478	481
rakennustoiminta	118	130	139	147	153
palveluelinkeinot	1 383	1 417	1 457	1 511	1 546
kauppa, majoitus- ja ravitsemistoiminta	316	329	339	357	364
liikenne	160	164	170	171	173
rahoitus-, vakuutus- ja kiinteistötoiminta sekä liike-elämää palveleva toiminta	241	240	249	263	269
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	666	685	700	720	740
toimiala tuntematon	6	8	8	7	7
	prosenttia				
Työvoimaosuus	64,7	64,3	64,7	65,5	65,6
Työllisyysaste (15-64-vuotiaat)	61,9	62,9	64,1	65,7	66,5
Työttömyysaste	14,6	12,7	11,4	10,3	9,3
alle 25-vuotiaat	28,0	25,2	23,5	21,0	18,5
	1 000 henkeä vuoden aikana				
Maahanmuutto, netto	2,7	3,7	3,4	4	4

(1) 15-74-vuotiaat.

18. Työtön työvoima ja työttömyysaste[1)]

Vuosineljännes	1996	1997	1998	1999**	2000**	1996	1997	1998	1999**	2000**
	työttömiä, 1 000 henkeä					työttömyysaste, %				
I	371	332	294	271	252	15,3	13,8	12,1	10,9	10,1
II	398	369	340	309	286	15,6	14,3	13,1	11,7	10,7
III	345	278	258	242	215	13,7	11,1	10,2	9,3	8,3
IV	336	278	249	230	202	13,7	11,4	10,1	9,1	8,1
Koko vuosi	363	314	285	263	239	14,6	12,7	11,4	10,3	9,3

(1) Lukuja ei ole puhdistettu kausivaihteluista.

19. Valtion menot työllisyyden hoitoon[1)]

	1996	1997	1998	1999 TA	2000 TAE
	miljoonaa markkaa				
Palkkaperusteinen työllistämistuki valtionhallinnolle	1 193	1 067	807	391	250
Palkkaperusteinen työllistämistuki kunnille	1 592	1 142	870	917	800
Valtionapu työttömyyden lieventämiseen	586	796	889	919	932
Sijoitusmenot työllisyyden turvaamiseksi	350	310	261	142	116
Työllisyyskoulutus	2 298	2 223	1 875	1 704	1 523
Työmarkkinatuki	5 329	5 041	5 406	5 267	5 500
Muut menot (2)	1 772	1 641	2 123	863	941
Yhteensä	13 119	12 220	12 231	10 203	10 062

(1) Ilman hallintomenoja.
(2) Sisältää EU:n rakennerahastojen ohjelmien toteutuksen, joiden budjetoinnissa siirryttiin v. 1999 valtuusmenettelyyn.

22. Työllisyys[1)]

	1998*	1996	1997	1998*	1999**	2000**	Keskimäärin 1998/90
	osuus, %	työtuntien muutos, prosenttia					
Markkinatuotanto	74,8	1,7	3,0	2,4	2	1 1/2	-1,7
palkansaajat	57,1	0,9	3,8	3,7	2 1/2	2	-1,8
yrittäjät	17,8	4,0	0,5	-1,6	1/2	1/2	-1,6
Julkinen toiminta	21,6	1,3	1,1	-1,0	1	1	-0,3
Muu toiminta	3,6	7,6	5,3	2,3	2 1/2	3	2,3
Yhteensä	100,0	1,8	2,6	1,7	2	1 1/2	-1,3
palkansaajat	82,2	1,3	3,1	2,4	2	2	-1,2

(1) Työtunteina.

6 Kustannukset ja hinnat

Inflaatio hidastui v. 1998 raaka-aineiden maailmanmarkkinahintojen jyrkän laskun vuoksi selvästi. Vuoden aikana tuontihinnat alenivat keskimäärin yli 7 %; öljytuotteiden tuontihinnat laskivat lähes 40 %. Maltillisesta tuloratkaisusta huolimatta työkustannusten nousu nopeutui, koska edellisenä vuonna ei ollut sopimuksiin perustuvia palkankorotuksia. Myös asuntojen hinnat kohosivat edelleen tuntuvasti. Kuluttajahintaindeksi kohosi vuoden aikana vain 0,8 % eli runsaan prosenttiyksikön edellisvuotista vähemmän. Yhdenmukaistetun kuluttajahintaindeksin (1996=100) vuosinousu oli joulukuussa samoin 0,8 % eli sama kuin EMU-maissa keskimäärin; koko EU-alueella nousu oli 1,0 %.

Joulukuussa 1997 solmitun tulopoliittisen sopimuksen perusteella palkkoja korotettiin kuluvan vuoden alusta keskimäärin 1,7 prosentin suuruisella yleiskorotuksella. Kun palkkaliukuman arvioidaan pysyvän suunnilleen viime vuosien aikana vakiintuneella tasolla, palkansaajien ansiotasoindeksi kohoaa kuluvana vuonna keskimäärin 2½ % viime vuodesta. Keskiansiot kohonnevat mm. ylitöiden lisääntymisen vuoksi edelleen hieman säännöllisen työajan ansioita enemmän, ja myös yrityskohtaisten tulospalkkioiden osuus maksetuista palkoista saattaa edelleen kasvaa.

Tulopoliittinen sopimus on voimassa 15.1. 2000 asti. Ensi vuotta koskevat laskelmat perustuvat oletukseen, että ylikuumenemisriskit työmarkkinoilla pystytään välttämään ja että työvoimakustannusten kehitys osaltaan edelleen tukee matalan, enintään 2 pro-

21. Palkansaajien ansiotasoindeksi ja työkustannukset tuoteyksikköä kohti

	1996	1997	1998*	1999**	2000**	Keskimäärin 1998/90
	muutos, prosenttia					
Sopimuspalkkaindeksi	3,1	1,3	2,7	2	..	1,9
Palkkojen liukuminen yms. tekijät	1,1	1,1	1,0	1	..	1,0
Ansiotasoindeksi	4,2	2,4	3,7	2 1/2	4	2,9
Reaalinen ansiotaso(1)	3,6	1,2	2,3	1 1/2	2	1,3
Keskiansiot(2)	3,9	1,9	5,0	4	4	2,7
Työkustannukset tuoteyksikköä kohti(3)						
koko kansantaloudessa	0,0	-0,7	1,9	2 1/2	2	-0,7
tehdasteollisuudessa	0,1	-4,7	-1,1	- 1/2	-1	-1,8

(1) Ansiotasoindeksi jaettuna kuluttajahintaindeksillä.
(2) Laskettu jakamalla koko kansantalouden palkkasumma palkansaajien tehdyillä työtunneilla. Lukuihin vaikuttavat kansantalouden rakennemuutokset.
(3) Palkkojen ja työnantajan sosiaalivakuutusmaksujen indeksi jaettuna tuotannon volyymi-indeksillä.

sentin suuruisen inflaatiotavoitteen saavuttamista. Kun otetaan huomioon työnantajan sosiaalivakuutusmaksuissa tapahtuvat muutokset ja arvioitu tuottavuuden nousu, palkansaajien ansiotaso voisi v. 2000 keskimäärin kohota enintään 4 % tämänvuotista korkeammalle.

Kuluttajahintojen nousuvauhti on vuoden 1999 aikana hieman nopeutunut. Tuontihintojen jyrkkä lasku pysähtyi vuodenvaihteen jälkeen, ja hinnat kääntyivät maaliskuussa nousuun. Erityisesti energiaraaka-aineiden maailmanmarkkinahinnat ovat kohonneet jyrkästi, mikä on nostanut tuntuvasti myös kotimaisia kuluttajahintoja. Toisaalta vuoden alussa voimaan tulleet palkankorotukset olivat viimevuotista pienempiä ja korot ovat edelleen alentuneet. Myös asuntojen hintojen nousuvauhti on vuodenvaihteen jälkeen hieman hidastunut. Kuluttajahintaindeksin arvioidaan kohoavan kuluvan vuoden aikana - joulukuusta 1998 joulukuuhun 1999 - noin 1½ % ja v. 1999 keskimäärin prosentin verran viimevuotisesta. Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi kohoaa suunnilleen kansallisen kuluttajahintaindeksin nousua vastaavasti.

Vuoden 2000 aikana tuontihintojen nousun arvioidaan hidastuvan selvästi tämänvuotisesta. Kotimarkkinoilla alueelliset ja alakohtaiset tuotantokapeikot ovat yleistymässä ja saattavat muodostua uhkaksi yleisen kustannustason vakaudelle sekä hyvälle työllisyyskehitykselle. Vahvan kysynnän ja matalien korkojen seurauksena riskit ylikuumenemiseen ovat erityisesti asuntomarkkinoilla edelleen lisääntymässä. Jos palkkakehitys noudattelee edellä oletettuja suuntaviivoja, ylikuumenemisriskien realisoituminen ja leviäminen voidaan kuitenkin pääosin välttää. Kuluttajahintaindeksin nousu

Kuvio 27.

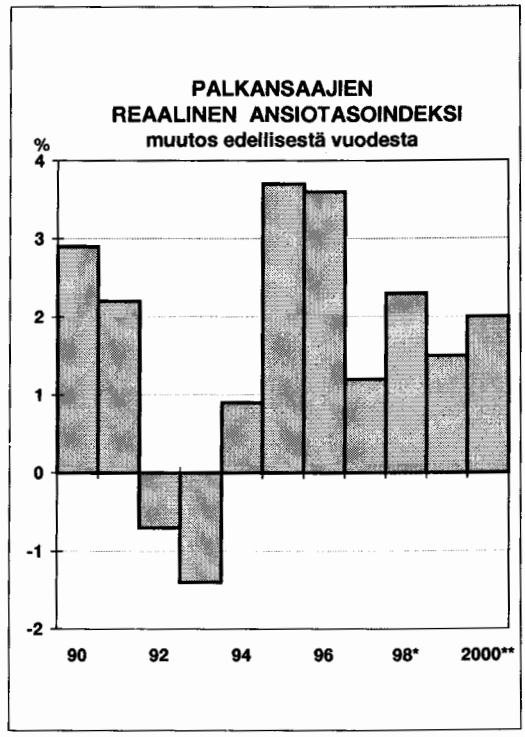

jäisi tällöin v. 2000 sekä vuoden aikana että keskimäärin edellisestä vuodesta alle 2 prosenttiin.

Tehdasteollisuuden hintakilpailukyky parani v. 1998 suhteellisilla yksikkötyökustannuksilla mitattuna 3 %, sillä työkustannukset tuoteyksikköä kohti alenivat ja markan kurssi oli ulkomaankauppapainoilla mitattuna hieman edellisvuotista heikompi. Kuluvana vuonna hintakilpailukyky paranee suunnilleen saman verran ja kohoaa tasoltaan yli kolmanneksen pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolelle. Tuloratkaisuja koskevien oletusten perusteella hintakilpailukyky voisi v. 2000 edelleen lievästi parantua.

22. Hintaindeksejä

	1996	1997	1998	1999**	2000**	Keskimäärin 1998/90
	muutos, prosenttia					
Vientihintaindeksi	0,6	-1,7	-1,1	-3 1/2	1 1/2	2,6
Tuontihintaindeksi	-0,2	0,9	-3,5	-1 1/2	2 1/2	2,4
Kuluttajahintaindeksi	0,6	1,2	1,4	1	1 1/2	1,6
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	-0,9	1,6	-1,4	-1	2 1/2	0,9
Rakennuskustannusindeksi	-1,1	2,4	2,3	1 1/2	2 1/2	0,8

Kuvio 28.

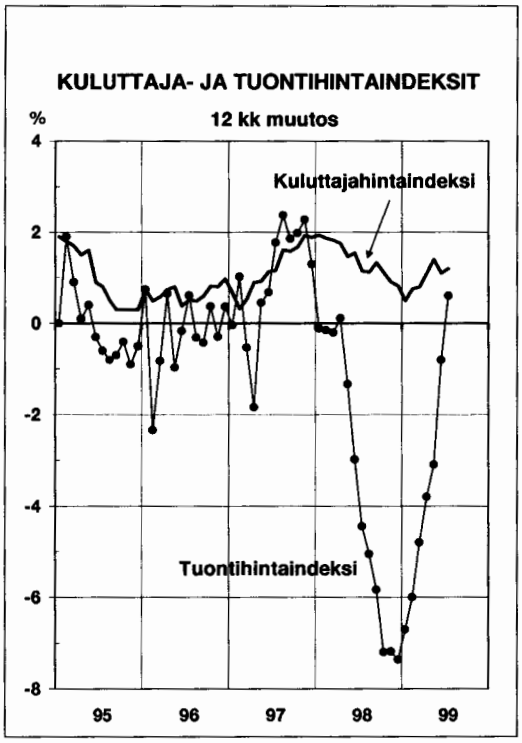

Kuvio 29.

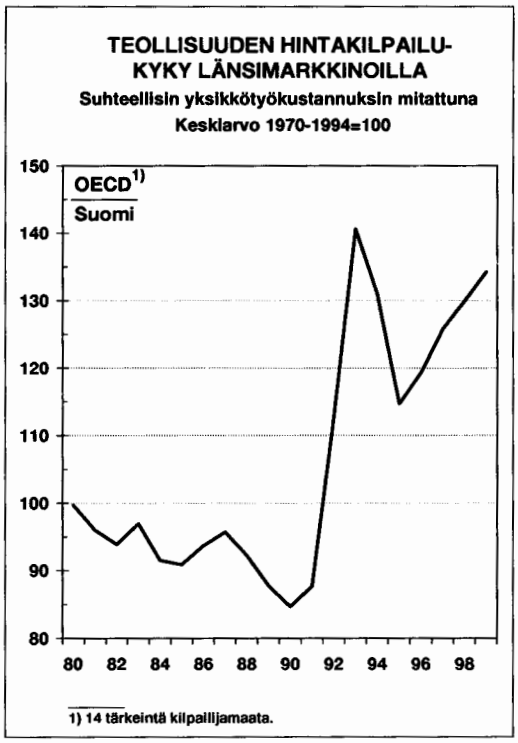

7 Tulot

Kansantulo kasvoi 9 % v. 1998. Palkansaajien ansiotasoindeksi kohosi nimellisesti 3,7 % ja reaalisesti 2,3 %. Keskiansiot kohosivat mm. ylitöiden lisääntymisen ja tulokseen perustuvien palkanosien kasvun vuoksi enemmän kuin säännöllisen työajan ansiot. Kun työtunnit edelleen lisääntyivät, palkkasumma kasvoi 7,5 %; TEL- ja KVTEL-maksujen korotusten vuoksi työnantajan sosiaaliturvamaksujen nousu oli hieman tätä nopeampaa. Yhteensä työtulojen osuus kansantulosta aleni edelleen hieman. Kotitalouksien yrittäjätulot maataloudesta supistuivat kymmeneksen siirtymäkauden tukitason pienenemisen ja sateisen kesän vuoksi. Metsätaloudesta saadut yrittäjätulot jatkoivat kasvuaan, joskin selvästi edellisvuotista hitaammin.

Vuonna 1999 palkkasumma kasvaa 6 %. Työtunnit lisääntyvät parisen prosenttia, ja keskiansioiden arvioidaan kohoavan edelleen säännöllisen työajan ansioita enemmän. Työnantajan sosiaaliturvamaksut lisääntyvät suunnilleen yhtä paljon kuin palkkasumma. Työtulojen osuuden kansantulosta arvioidaan hieman kohoavan. Maatalouden tuotanto kohoaa selvästi viime vuoden alhaiselta vertailutasolta, ja yrittäjätulot maataloudesta lisääntynevätkin siirtymäkauden tukitason alenemisesta huolimatta lähes kymmeneksen. Yrittäjätulot metsätaloudesta kasvavat puukauppojen lisääntymisen myötä lähes edellisvuotista vauhtia. Kansantulo kasvaa kaikkiaan 5 %.

Kuvio 30.

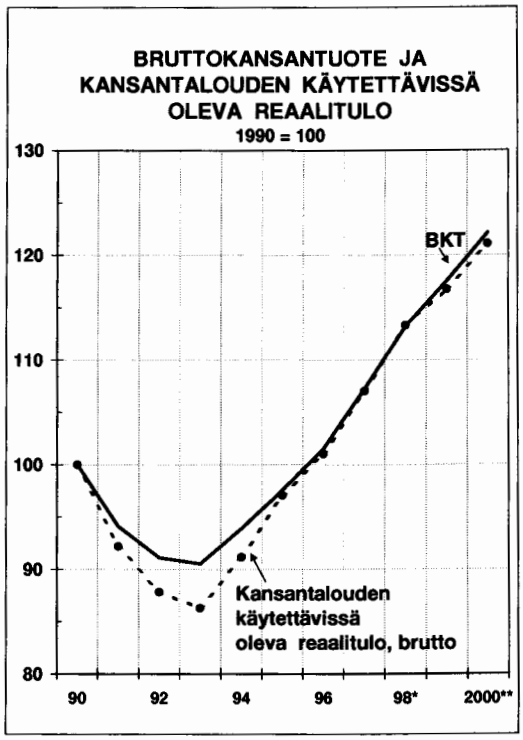

Vuonna 2000 palkkasumma kasvaa 6 %. Edellisessä luvussa esitetyn oletuksen mukaan palkansaajien ansiotasoindeksi kohoaa keskimäärin 4 % ja keskiansiot suunnilleen saman verran. Työtuntien arvioidaan lisääntyvän lähes tämänvuotista vauhtia. Työnantajan sosiaaliturvamaksut kasvavat edelleen yhtä paljon kuin palkkasumma. Mikäli sadosta saadaan normaali, kotitalo-

uksien yrittäjätulot maataloudesta pysyvät suunnilleen ennallaan tai voivat lievästi kasvaa. Kun vientinäkymien paraneminen ja rakennustoiminta lisäävät raakapuun kysyntää, kotitalouksien yrittäjätulot metsätaloudesta jatkavat kasvuaan. Kansantulon arvioidaan kasvavan 6 %.

23. Käytettävissä oleva tulo

	1998*	1996	1997	1998*	1999**	2000**	Keskimäärin 1998/90
	osuus, %	muutos, prosenttia					
Palkat ja palkkiot	46,9	5,4	5,2	7,5	6	6	1,5
Työnantajan sosiaaliturvamaksut	12,7	1,5	3,8	8,7	6	6	2,1
Kotitalouksien yrittäjätulot	9,4	3,6	20,4	5,3	5 1/2	4 1/2	13,8
yrittäjätulot maataloudesta	1,0	-24,6	1,2	-10,2	8	3	-2,5
yrittäjätulot metsätaloudesta	1,7	-12,7	42,8	7,3	6	4	12,5
muut yrittäjätulot	6,7	17,8	19,6	7,6	5	5	21,8
Omaisuustulot ja muut yrittäjätulot	16,6	7,5	23,1	13,9	-1	9	22,8
Tuotannon ja tuonnin verot miinus tukipalkkiot	14,4	16,8	11,8	11,1	7	4	2,8
Kansantulo	100,0	6,4	9,8	9,0	5	6	4,6
Käytettävissä oleva tulo		5,9	9,9	8,7	5	6	4,7
Bruttokansantulo, mrd. mk		566,9	616,2	666,8	698	738	

24. Käytettävissä oleva tulo sektoreittain

	1995	1996	1997	1998*	1999**	2000**
	miljardia markkaa					
Yksityinen sektori	333,2	343,2	378,4	397,1	408	424 1/2
kotitaloudet	297,1	300,8	321,1	343,7	361 1/2	376 1/2
yritykset ja asuntoyhteisöt	21,5	21,0	36,8	31,0	23 1/2	23 1/2
rahoituslaitokset	3,3	8,7	6,0	7,6	8	8 1/2
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	11,3	12,6	14,5	14,8	15	15 1/2
Julkisyhteisöt	107,4	123,6	134,4	160,2	176 1/2	196
valtionhallinto	-7,6	6,5	20,2	37,4	48	56
paikallishallinto	85,8	90,0	87,2	92,0	95 1/2	101 1/2
sosiaaliturvarahastot	29,2	27,1	27,0	30,8	33 1/2	38
Yhteensä	440,6	466,7	512,8	557,2	584 1/2	620

8 Kulutus

Vuonna 1998 *yksityinen kulutus* lisääntyi 5,5 % edellisestä vuodesta. Kasvun vauhti kiihtyi vuoden loppua kohti niin, että vuoden lopulla kulutuksen taso ylitti edellisvuotisen jo peräti 6,5 prosentilla; silti se ylitti vuoden 1990 tason vasta kymmeneksellä. Erityisen vahvana jatkuivat kestävien tavaroiden hankinta ja palvelusten käyttö. Kulutuksen kasvun kiihtyminen vuoden loppua kohti oli erityisen merkittävää siitä syystä, että samanaikaisesti julkisuudessa vallitsi suuri epävarmuus kansantalouden näkymistä.

Kulutuksen kokonaiskasvusta kolmannes tuli kestävien ja puolikestävien tavaroiden ostoista; niiden hankinnat lisääntyivät kymmeneksen. Sekä kulku- että tietoliikennevälineitä hankittiin viidennes edellisvuotista enemmän. Viimemainittujen tavaroiden kysyntää tuki niiden hintojen lasku. Vakuutuksiin käytetty rahamäärä kaksinkertaistui 5,2 mrd. markkaan, ilmeisesti vapaaehtoisen eläkesäästämisen suosion vuoksi; kotitalouksien kulutuksen kokonaiskasvusta lähes prosenttiyksikkö tulikin vakuutuksista.

Yksityisen kulutuksen kasvu hidastuu tänä vuonna runsaaseen 4 prosenttiin. Yleiset edellytykset kuluttamiseen pysyvät hyvinä. Vuoden ensimmäisellä neljänneksellä kulutuksen taso tosin jäi hieman viime vuoden loppua matalammalle, mikä oli lähinnä tasaantumista kovan vauhdin jälkeen. Myös toisella neljänneksellä kasvuvauhti oli rauhallista, autokauppaa lukuun ottamatta. Eläkevakuutusten suosio on vähentynyt niihin liittyvän veroetuuden pienenemisen johdosta, ja matkapuhelinten ostot perustuvat jo lähes kokonaan korvaushankintoihin. Kotitalouksien tulonkäytössä asuntohankinnat ovat kasvattaneet osuuttaan, ja luottojen lisääntyneeseen käyttöön on liittynyt myös säästämistä. Lisäksi, vaikka työllisyys lisääntyykin reippaasti, kotitalouksien käytettävissä olevien reaalitulojen kasvu hidastuu viimevuotisesta. Kotitalouksien luottamus on kuitenkin pysynyt vahvana ja kulutushalukkuus korkealla, joten kulutus jälleen vahvistuu loppuvuonna. Säästämisaste pysyy lähes viime vuoden tasolla.

Vuonna 2000 kulutuksen kasvu hidastuu runsaaseen 3½ prosenttiin. Käytettyjen palkka- ja vero-oletusten pohjalta kotitalouksien käytettävissä olevien reaalitulojen kasvu jää tätä vuotta vähäisemmäksi. Hyvät työllisyysnäkymät lisäävät kuitenkin kulutushalukkuutta; myös siirtyminen uudelle vuosituhannelle vaikuttanee saman suuntaisesti.

Vuonna 1998 kotitalouksien keskimääräinen rahoitusasema koheni jo varsin hyväksi, vaikkakin erot kotitalouksien välillä ovat merkittäviä. Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitulot lisääntyivät 5,4 % pääosin palkkatulojen hyvän kasvun, mutta myös osinkotulojen tuntuvan lisäyksen ansiosta; vuodesta 1995 vuoteen 1998 osinkotulot ovat lisääntyneet 2½ miljardista 8 mrd. markkaan - viime vuonna kasvua oli 45 %. Verojen osuus tuloista väheni. Kotitalouksien säästämisaste aleni hieman, ja velkojen osuus käytettävissä olevista tuloista pysyi ennallaan.

Vuonna 1999 kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitulot lisääntyvät 4 %. Eläkeläisten tulot lisääntyvät hieman tätä vähemmän, kun taas työllisyyden koheneminen, verotuksen keveneminen ja inflaation pysyminen alhaisena lisäävät palkansaajien ostovoimaa runsaan 4½ prosentin verran. Työttömyyskorvaukset vähenevät tuntuvasti, ja muut sosiaalietuudet pysyvät suunnilleen viime vuoden tasolla. Yrittäjien tulojen kasvu jatkuu hyvänä.

Kotitalouksien velkaantuneisuus kääntyy tänä vuonna kasvuun. Asuntoinvestoinnit lisääntyvät ja kotitaloudet ovat rohkaistuneet velanotossaan; velanhoitokulujen osuus tuloista on painunut jo runsaaseen viidennekseen ja lainaehdot ovat parantuneet. Säästämisasteen arvioidaan pysyvän tänä vuonna 4½ prosentissa.

Vuonna 2000 kotitalouksien reaalitulot lisääntyvät 2½ %. Saman verran lisääntyy - tehdyin oletuksin - palkansaajien ostovoima, sillä työllisyyden kohentuminen ei kompensoi verotuksen kovenemista. Kulutuksen ja asuntohankintojen kasvusta lisääntyvä osa rahoitetaan vähentämällä säästämistä ja lisäämällä velanottoa.

Julkinen kulutus lisääntyi viime vuonna määrällisesti 1,4 %. Sekä valtion että sosiaaliturvarahastojen kulutus lisääntyi 3,5 % ja kuntien 0,5 %. Uudessa kansantalouden tilinpidossa kulutus kohdennetaan sille sektorille, joka on lopullinen kuluttaja. Tällöin myös julkinen kulutus jaetaan yksilöllisiin ja kollektiivisiin kulutusmenoihin: kulutusmenoista kaksi kolmannesta on yksilöllisiä ja yksi kolmannes kollektiivisia kulutusmenoja. Esimerkkejä yksilöllisistä kulutus-

Kuvio 25.

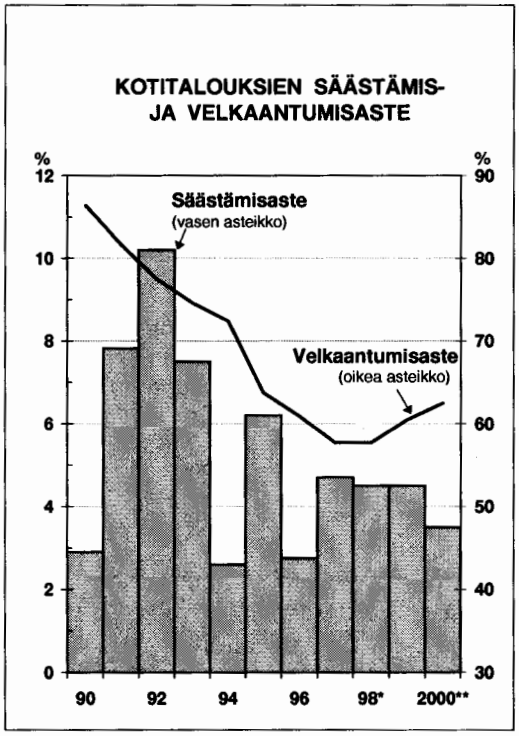

Kuvio 26.

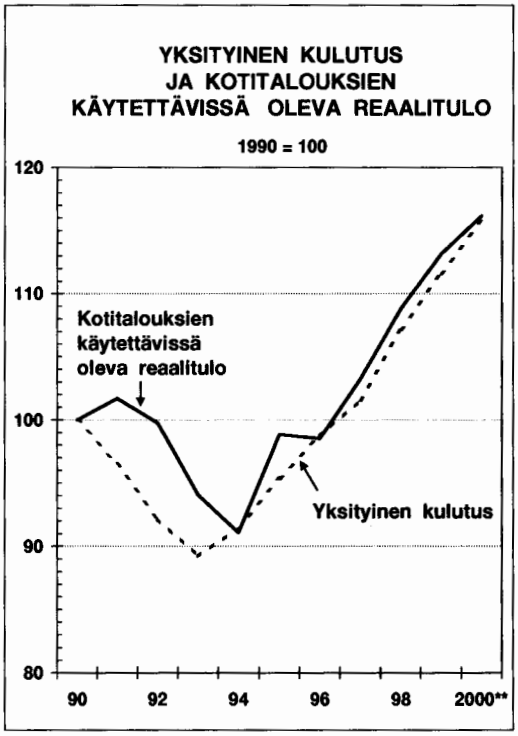

menoista ovat kuntien terveydenhoito-, koulutus- ja sosiaalipalvelut. Kollektiiviseen kulutukseen jäävät ne kulutusmenot, joita ei voida kohdentaa yksittäisille kotitalouksille tai henkilöille, esimerkiksi yleinen hallinto, lainsäädäntö ja maanpuolustus. Viime vuonna julkisyhteisöjen yksilölliset kulutusmenot lisääntyivät 1,0 % ja kollektiiviset kulutusmenot 2,2 %. Valtion kulutuksen nopea kasvu johtui pääosin siitä, että puolustusmenot lisääntyivät kymmeneksen.

Vuonna 1999 julkisen kulutuksen kasvu hidastuu puoleen prosenttiin. Tällä määrällä lisääntyy sekä valtion että kuntien kulutus. Julkinen kulutus lisääntyy puolen prosentin verran myös v. 2000. Julkisyhteisöjen yksilölliset kulutusmenot lisääntyvät sekä tänä että ensi vuonna vajaan prosentin verran. Yhteensä yksilölliset kulutusmenot, sekä yksityiset että julkiset, lisääntyvät tänä vuonna 3½ % ja ensi vuonna 3 %.

31. Kulutus

	1998*	1996	1997	1998*	1999**	2000**	Keskimäärin 1998/90
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Yksityinen kulutus	100,0	3,5	2,9	5,5	4	3 1/2	1,1
kotitaloudet	95,9	3,6	2,7	5,6	4	4	1,1
kestokulutustavarat	10,0	15,5	7,3	13,2	10	8	1,2
puolikestävät kulutustavarat	8,6	4,4	4,5	5,3	7	6	0,3
lyhytikäiset tavarat	31,4	0,1	1,7	1,9	2 1/2	2 1/2	0,1
palvelukset	46,5	4,5	2,8	6,1	3 1/2	3	2,7
kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	2,2	4,1	3,2	3,2	5	5	-4,2
miinus ulkomaalaisten kulutusmenot Suomessa	2,8	14,5	13,6	-3,9	5	5	8,6
voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	4,1	0,7	6,9	2,8	3	2 1/2	1,4
Julkinen kulutus	100,0	2,5	2,9	1,4	1/2	1/2	0,4
valtionhallinto	31,4	-0,2	3,4	3,1	1/2	1/2	0,8
paikallishallinto	62,0	3,5	2,7	0,5	1/2	1	0,1
sosiaaliturvarahastot	6,6	5,7	2,7	2,7	1	1	1,3
Yhteensä		3,2	2,9	4,3	3	3	0,9
Julkisyhteisöjen yksilölliset kulutusmenot		2,8	1,8	1,0	1	1	-0,1
Yksilölliset kulutusmenot yhteensä		3,4	2,7	4,5	3 1/2	3	0,8
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitulo		-0,3	4,8	5,4	4	2 1/2	0,7
		prosenttia					
Kulutuksen osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)		75,2	73,0	71,6	72	71 1/2	75,7
Kotitalouksien säästämisaste		2,8	4,7	4,5	4 1/2	3 1/2	5,5
Kotitalouksien velkaantumisaste(1)		60,9	57,7	57,7	60 1/2	62 1/2	70,3

(1) Kotitalouksien velat vuoden lopussa suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin.

9 Investoinnit

Kiinteät investoinnit

Kiinteät investoinnit lisääntyivät v. 1998 kolmantena peräkkäisenä vuonna nopeasti, lähes kymmeneksen, ja investointiaste kohosi 18½ prosenttiin oltuaan v. 1994 matalimmillaan 15 % . Kasvu jakautui melko tasaisesti talonrakennus- sekä kone- ja laiteinvestointien kesken. Erityisesti toimitilarakentamiseen liittyvät investoinnit vilkastuivat matalalta tasoltaan, kun suhdanneodotukset paranivat, vapaiden liiketilojen määrä pieneni selvästi ja vuokrien nousu nopeutui. Sitä vastoin teollisuusrakennusinvestoinnit lisääntyivät vain vähän. Vapaarahoitteisten asuinrakennusinvestointien kasvu vahvistui, kun kotitalouksien asuntoluottokysyntä nousi ennätyslukemiin, korot pysyivät matalina sekä vanhojen ja uusien asuntojen välinen hintaero kaventui edelleen. Lisäksi valtion tukemaa asuntorakentamista vähennettiin markkinaehtoisen rakentamisen vauhdittamiseksi. Maa- ja vesirakennusinvestointien määrä kasvoi 2½ %.

Kuvio 32.

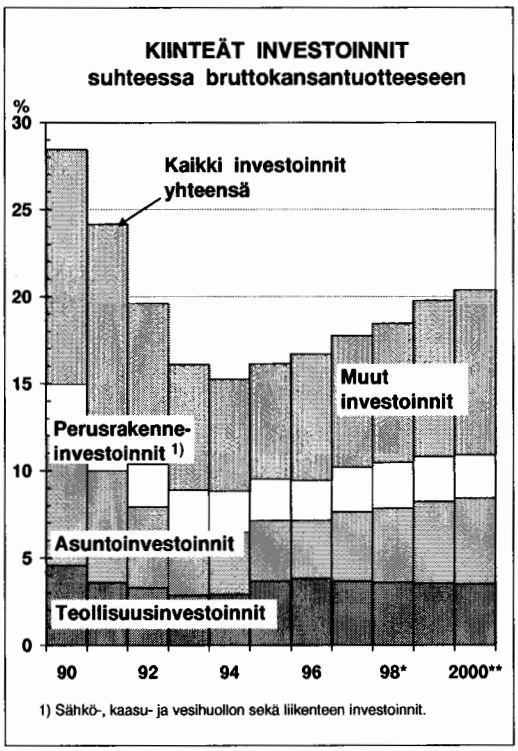

Tänä vuonna investoinnit lisääntyvät 8 % ja ensi vuonna 5½ %, sillä talouden näkymät ja tulo-odotukset ovat hyvät. Kasvun painopiste siirtyy kone- ja laiteinvestointeihin, jotka vilkastuvat nimenomaan palveluelinkeinoissa. Myös rakennusinvestointien vahva kasvu jatkuu. Asuinrakennusinvestoinnit ylittävät laajan korjausrakentamisen ansiosta jo 1980-luvun puolivälin tason, vaikka asuntojen aloitukset jäävät - kasvustaan huolimatta - selvästi alle tuonaikaisten määrien. Lisäksi liike-, toimisto- ja kokoontumisrakennusinvestointien kasvu on nopeaa. Sen sijaan teollisuusrakennusinvestointien määrä pysyy korkeintaan ennallaan. Maa- ja vesirakennusinvestoinnit lisääntyvät vuosina 1999-2000 viimevuotista vauhtia paljolti talonrakennusinvestointien laajenemisen ansiosta.

Tehdasteollisuudessa kiinteät investoinnit lisääntyivät 4 % v. 1998. Metsäteollisuudessa investoinnit olivat vajaan kymmeneksen ja sähkö- ja elektroniikkateollisuudessa jopa viidenneksen edellisvuotista suuremmat. Muussa metalliteollisuudessa investoinnit vähenivät selvästi. Muilla teollisuuden aloilla investoinnit pysyivät keskimäärin ennallaan. Tänä ja ensi vuonna teollisuuden kiinteiden investointien ei odoteta juuri lisääntyvän muussa kuin sähkö- ja elektroniikkateollisuudessa. Suorat sijoitukset ulkomaille lähelle markkinoita tai hyödyntämään halpoja tuotantomahdollisuuksia heikentävät edelleen alan investointien kasvua Suomessa. Teollisuuden tutkimus- ja kehittämistoiminta pysyy vilkkaana etenkin metalli- ja elektroniikkateollisuudessa. Tältäkin osin siirtymä ulkomaille on selkeä. Vuosien 1998-1999 aikana teollisuuden t&k-menot ulkomaille lisääntyvät yhteensä yli 200 % ja niiden osuus kaikista teollisuuden t&k-menoista nousee jo 30 prosenttiin.

Kaupan investoinnit lisääntyivät viime vuonna yli kymmeneksen lähinnä kone- ja laitekannan uusimisen mutta myös rakennusinvestointien ansiosta. Kasvu jatkuu nopeana myös tänä ja ensi vuonna, sillä kulutuskysynnän suotuisat suhdannenäkymät pitävät alan kannattavuuden hyvänä.

Julkisten investointien määrä supistui viime vuonna lievästi; valtion investoinnit lisääntyivät 2 %, kuntien investoinnit pysyivät ennallaan ja sosiaaliturvarahastojen investoinnit vähenivät yli kolmanneksen. Kuluvana vuonna julkiset investoinnit vähenevät edelleen, mutta lisääntyvät hieman ensi vuonna.

Kuvio 33.

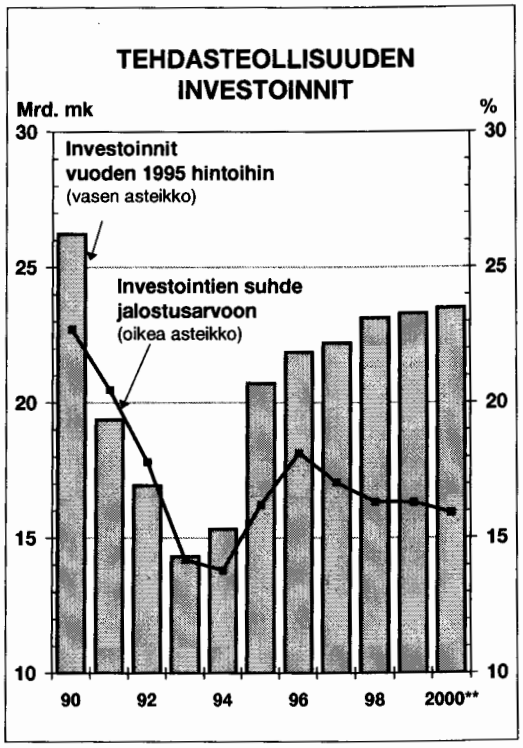

27. Kiinteät investoinnit toimialoittain

	1998*	1996	1997	1998*	1999**	2000**	Keskimäärin 1998/90
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Markkinatuotanto	83,1	7,8	11,6	11,2	10	6 1/2	-2,1
maa- ja metsätalous	5,3	9,1	13,8	8,8	1/2	0	-0,5
teollisuus(1)	20,0	5,6	0,9	4,6	1/2	1	1,4
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	3,8	-2,7	20,0	-13,4	5 1/2	4	-1,5
kauppa, majoitus- ja ravitsemistoiminta	6,8	23,0	26,2	13,3	16 1/2	4	-5,7
asuntojen omistus ja vuokraus	23,4	2,7	22,4	8,1	7 1/2	5 1/2	-4,1
muut	23,8	14,3	6,3	26,9	21	14	-2,0
Julkinen toiminta	15,6	10,6	12,6	-0,2	-3	0	-0,7
Muu toiminta	1,3	17,3	4,7	-0,3	4	3	-2,9
Yhteensä	100,0	8,4	11,7	9,0	8	5 1/2	-1,9

(1) Ml. mineraalien kaivu.

28. Kiinteät investoinnit pääomatavaratyypeittäin

	1998*	1996	1997	1998*	1999**	2000**	Keskimäärin 1998/90
	osuus, %	määrän muutos, prosenttia					
Talorakennukset	42,0	9,7	17,4	10,9	7	5	-4,3
asuinrakennukset	22,9	2,6	23,0	8,4	7 1/2	5 1/2	-4,0
muut talorakennukset	19,1	18,8	11,0	14,0	6 1/2	5	-4,7
Maa- ja vesirakennukset	10,2	7,2	-0,4	2,3	2 1/2	2 1/2	-0,9
Koneet ja laitteet	38,3	10,3	10,4	9,3	10	7	-0,1
Muut investoinnit	9,4	-2,4	10,1	7,2	10	8	1,6
Yhteensä	100,0	8,4	11,7	9,0	8	5 1/2	-1,9
yksityiset	84,4	8,0	11,5	11,0	10	6 1/2	-2,1
julkiset	15,6	10,6	12,6	-0,2	-3	0	-0,7
		prosenttia					
Investointien osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)							
Kiinteät investoinnit		16,7	17,7	18,4	20	20 1/2	17,3
yksityiset		13,8	14,7	15,6	17	17 1/2	14,4
julkiset		2,9	3,1	2,9	3	2 1/2	2,8
Varastojen muutos(1)		-0,2	0,4	1,1	1	1	0,0

(1) Varastojen arvon (ilman tilastollista eroa) muutoksen osuus markkinahintaisesta bruttokansantuotteesta.

Varastoinvestoinnit

Vuonna 1998 varastojen kasvu lisäsi kokonaistuotannon kasvua prosenttiyksikön verran. Poikkeuksellisista säistä johtuen sekä vilja- että turvevarastot hupenivat, mutta toisaalta teollisuuden valmisvarastot kasvoivat tuntuvasti vuoden jälkipuoliskolla, kun teollisuustuotteiden kysyntä heikkeni arvioitua enemmän. Myös raaka-ainevarastot olivat vuoden lopulla jonkin verran tavanomaista suuremmat.

Vuoden 1999 alkupuoliskolla teollisuuden sekä valmistuote- että raaka-ainevarastot alenivat, osin tuotannon rajoituksista ja osin kysynnän kohenemisesta johtuen. Kohentuvan kysynnän ansiosta teollisuuden varastot jäävät vuoden lopulla viime vuotta pienemmiksi; turvevarastot toki kasvavat. Tänä vuonna varastojen BKT-kontribuutio on lievästi negatiivinen ja ensi vuonna neutraali.

Kuvio 34.

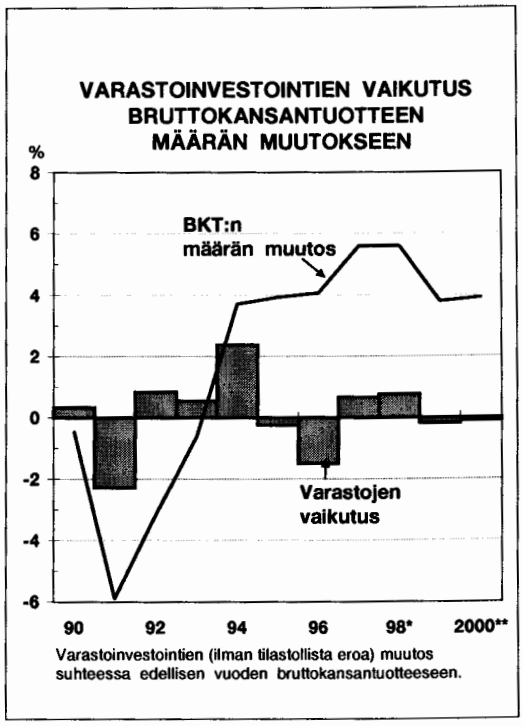

Varastoinvestointien (ilman tilastollista eroa) muutos suhteessa edellisen vuoden bruttokansantuotteeseen.

10 Julkinen talous

Valtio

Vuonna 1998 valtion kansantalouden tilinpidon mukaiset tulot yhteensä kasvoivat 10 %. Verojen ja sosiaaliturvamaksujen määrä lisääntyi yli 11 prosentilla. Verojen nopeaan kasvuun vaikuttivat muun muassa yritysten hyvä tuloskehitys sekä yksityisen kulutuksen ja rakennustuotannon kasvu. Välittömät verot lisääntyivät vuoden 1998 aikana peräti 14 % lähinnä yhteisöveron kasvun vuoksi. Valtion yhteisöverokertymään vaikutti yritysten kasvaneiden tulosten lisäksi valtion jako-osuuden korottaminen yli viidellä prosenttiyksiköllä 57 prosenttiin koko yhteisöverokertymästä. Edellisinä vuosina yhteisöverokertymää kasvattanut siirtymävarausten purkaminen ei enää vaikuttanut veron määrään. Myös tuotannosta perittävät verot lisääntyivät nopeasti, yli 9 %. Valtion omaisuustulot kasvoivat 7 % poikkeuksellisen suurten osinkotulojen vuoksi. Euroopan unionilta saatavat tulonsiirrot vähenivät lähes viidenneksen.

Valtion menot lisääntyivät v. 1998 vain puolella prosentilla. Valtion tulonsiirrot muille julkisyhteisöille vähenivät edelleen; säästötoimet pienensivät kuntien valtionapuja ja työttömyysmenojen rahoitus väheni työllisyyden parantumisen ansiosta. Valtion kulutusmenot kasvoivat reaalisesti osin henkilöstön määrän lisääntymisen vuoksi, kun taas investoinnit jäivät reaalisesti lähes ennalleen. Korkomenot kääntyivät laskuun. Valtion rahoitusalijäämä pieneni 2½ prosenttiyksikköä 1,7 prosenttiin kansantuotteeseen suhteutettuna.

Vuonna 1999 valtion tulojen kasvu hidastuu 5 prosenttiin. Myös verojen ja sosiaaliturvamaksujen kasvu tasaantuu samalle tasolle. Välittömien verojen arvioidaan lisääntyvän alkuvuonna tapahtuneista oikaisutilityksistä huolimatta noin 5 % palkkasumman ja yhteisöveron kasvun jatkuessa vahvana. Kuluvan vuoden alun keskeisimpiä veroperustemuutoksia olivat tuloveroasteikon prosenttien alentaminen puolella prosenttiyksiköllä (ei ylintä prosenttia) ja tulonhankkimisvähennyksen korotus. Valtion yhteisöveron jako-osuutta korotettiin 58 prosenttiin yhteisöveron tuotosta. Osaksi veroperustemuutosten ja osaksi talouskasvun hidastumisen vuoksi välittömien verojen kertyminen tulee hidastumaan selvästi edelliseen vuoteen verrattuna. Tuotannosta perittävien verojen kasvuvauhti lähenee kuluvana vuonna yksityisen kulutuksen kasvuennustetta. Valtion omaisuustulojen arvioidaan vähenevän noin viidenneksen muun muassa osinkotulojen supistuessa, mihin vaikuttaa osaltaan valtionyhtiöiden osakkeiden myynti viime vuosina. EU:lta saatavien tulonsiirtojen arvioidaan kasvavan ajoitustekijöiden vuoksi yli kolmanneksen.

29. Valtionhallinto[1)]

	1996	1997	1998*	1999**	2000**
	miljoonaa markkaa				
Toimintaylijäämä ja omaisuustulot	8 862	9 200	9 694	7 990	8 531
saadut korot	6 978	6 975	6 258	5 700	5 841
Välittömät verot	47 873	52 657	60 011	63 172	67 779
Tuotannon ja tuonnin verot	80 416	87 941	96 107	101 077	104 918
Sosiaaliturvamaksut	5 884	6 065	6 804	7 200	7 600
Saadut muut tulonsiirrot	5 675	6 093	5 667	6 568	7 565
muilta julkisyhteisöiltä	697	720	832	718	765
muilta kotimaisilta sektoreilta	398	416	735	350	350
ulkomailta	4 580	4 957	4 100	5 500	6 450
Tulot	148 710	161 956	178 283	186 007	196 393
Kulutusmenot	41 280	43 523	46 107	47 280	48 470
Tukipalkkiot	15 104	15 062	15 184	14 400	15 000
Sosiaalietuudet	12 586	12 950	13 388	13 900	14 400
Sosiaaliavustukset	2 285	2 233	2 094	2 150	2 230
Maksetut muut tulonsiirrot	82 456	78 988	78 712	77 650	79 350
muille julkisyhteisöille	72 858	67 662	66 407	65 600	66 200
muille kotimaisille sektoreille	5 809	7 091	6 933	6 400	6 900
ulkomaille	3 789	4 235	5 372	5 650	6 250
Korkomenot	29 622	32 318	31 363	29 850	29 000
Muut menot	144	163	168	200	200
Menot	183 477	185 237	187 016	185 430	188 650
Säästö	-34 767	-23 281	-8 733	577	7 743
Pääomansiirrot, netto	-4 608	- 553	-1 321	- 600	- 600
Kiinteän pääoman kuluminen	5 983	6 219	6 460	6 650	6 800
Pääoman bruttomuodostus(2)	8 082	8 531	7 994	8 440	8 600
Nettoluotonanto) (+) / nettoluotonotto (-)	-41 474	-26 146	-11 588	-1 813	5 343
Perusjäämä(3)	-18 830	- 803	13 517	22 337	28 502

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.
(2) Kiinteän pääoman bruttomuodostus ml. varastojen muutos sekä maan ja muiden varojen nettohankinnat.
(3) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

Valtion kokonaismenojen arvioidaan supistuvan nimellisesti vajaan prosentin. Kulutusmenojen reaalikasvun odotetaan hidastuvan, ja investoinnit supistuvat selvästi valtion kiinteistölaitoksen liikelaitostamisen vuoksi, jolloin se siirtyy yrityssektoriin. Siirtomenot yhteensä supistuvat hieman. Työttömyyssidonnaiset tulonsiirrot vähenevät. Sen sijaan kuntien valtionapujen pieneneminen pysähtyy aiempien säästöohjelmien vaikutuksen lakattua. Korkomenot supistuvat jonkin verran. Valtion talous vahvistuu yhä v. 1999, rahoitusalijäämän arvioidaan olevan enää ½ % suhteessa BKT:hen. Vuonna 1999 valtio kuolettaa lainojaan nettomääräisesti runsaalla miljardilla markalla kuluvan vuoden varsinaisen budjetin ja lisätalousarvion mukaan. Velan mää-

rä saattaa silti vuoden aikana jonkin verran kasvaa, sillä Suomen markka on heikentynyt suhteessa eräisiin lainavaluuttoihin. Valtionvelan valuuttariski pieneni kuitenkin huomattavasti siirryttäessä 1.1.1999 yhteisvaluuttaan. Velkasalkusta noin 85 % oli kesällä 1999 EMU-valuutoissa, kun vuoden 1998 lopussa markan osuus oli 63 %. Valtion velan suhde kansantuotteeseen alenee, ja painuu tämän vuoden loppuun mennessä alle 60 prosenttiin. Velkaantuneisuus taittui laskuun jo vuoden 1997 puolella.

Vuonna 2000 valtion tulojen kasvuvauhti jatkuu 5 prosentin tuntumassa. Tuloennusteeseen sisältyy kuitenkin huomattavaa epävarmuutta, koska vuoden 2000 tuloveroperusteita ei ole vielä päätetty. Tuloverotuksella kerätään valtiolle noin 40 % kaikista verotuloista. Ensi vuoden tuloveroarvioiden oletuksiin sisältyy mm. tuloveroasteikon tuloluokkien rajojen yhden prosentin tarkistus (inflaatiotarkistus), yhteisöveron jako-osuuksien verosaajaryhmien välinen muutos sekä eräitä tulovaikutukseltaan vähäisempiä muutoksia. Lopulliset tuloveropäätökset, myös yhteisöveron korotus 29 prosenttiin, vuodelle 2000 tehdään syksyn työmarkkinaneuvottelujen yhteydessä. Tuotannosta perittävien verojen oletetaan kasvavan v. 2000 noin 4 %. Varovainen kasvuarvio perustuu useiden kulutusverokertymien kasvun hidastumiseen ulkomaisen kilpailun kiristymisen ja kulutuskasvun hidastumisen myötä. Ensi vuonna valtion omaisuustulojen arvioidaan kasvavan 7 %. EU:lta saatavat tulonsiirrot kasvavat lähes viidenneksen, lähinnä Agenda 2000-ratkaisun vuoksi.

Vuoden 2000 budjettiesityksessä jatketaan verrattain tiukkaa menolinjausta. Talousarvioesityksen menojen taso on keväällä 1999 päätettyjen menokehysten rajoissa. Kansantalouden tilinpidon mukaisen menojen nimellistason arvioidaan nousevan hieman kuluvasta vuodesta, ei kuitenkaan reaalisesti. Valtion kulutusmenojen arvioidaan kasvavan tämänvuotiseen tapaan reaalisesti hieman. Myös investoinnit lisääntynevät lievästi. Tulonsiirrot yhteensä kasvavat viime vuosien supistumisen jälkeen jonkin verran. Kuntien valtionavut kääntyvät lievään kasvuun mm. täysimääräisten indeksitarkistusten vuoksi. Tukipalkkiot kasvavat hieman Agenda 2000 uudistuksen vuoksi. Muita kasvavia tulonsiirtoeriä ovat eläkemenot (sosiaalietuudet) sekä tulonsiirrot ulkomaille, mm. maksut EU:lle. Korkomenot alenevat edelleen.

Valtiontalous muuttuu ensi vuonna ensimmäisen kerran sitten vuoden 1990 ylijäämäiseksi; rahoitusylijäämän (nettoluotonannon) arvioidaan olevan 0,7 % suhteessa kansantuotteeseen. Perusjäämällä mitattuna valtiontalous muuttui ylijäämäiseksi jo v. 1998, ja v. 2000 perusylijäämä lähenee 4 prosenttia suhteessa kansantuotteeseen. Talousarvioesityksen mukaan budjettitalouden velkaa lyhennetään 6 mrd. markalla, ja lisäksi valtion asuntorahasto lyhentänee velkojaan hieman. Tällöin valtionvelka laskee noin 416 mrd. markkaan, ja alenee BKT:een suhteutettuna noin 55 prosenttiin eli 12 prosenttiyksikköä pienemmäksi kuin v. 1996. Nykyisillä tulo- ja menoperusteilla valtion velkaantuneisuuden, velka/BKT-suhteen, arvioidaan alenevan myös jatkossa. Veroperusteiden alentamispaineet ja väestön ikääntyminen asettavat pidemmällä tähtäimellä silti uusia haasteita valtiontalouden kestävyydelle.

Paikallishallinto[1)]

Vuonna 1998 kuntien ja kuntayhtymien tulot kasvoivat 4,4 %. Verotulojen kertymistä edisti kunnallisveron voimakas kasvu. Kunnallisveron määrää lisäsivät kansantalouden palkkasumman kasvu sekä keskimääräisen tuloveroprosentin nousu 0,12 prosenttiyksiköllä 17,55 prosenttiin. Kunnille tilitetty yhteisövero kasvoi ennakoitua nopeammin, vaikka kuntien yhteisöveron jako-osuutta pienennettiin 40,0 prosenttiin 44,8 prosentista. Kuntien valtionosuuksia vähennettiin aiempien päätösten mukaisesti 1,3 mrd. mk. Toisaalta valtionosuuksia korotettiin kustannustason 2,8 prosentin muutoksella, mikä lisäsi kuntien tuloja 0,7 mrd. mk.

Kuntien ja kuntayhtymien menojen kasvu hidastui v. 1998 nimellisesti 2,7 prosenttiin. Kuntien kulutusmenot lisääntyivät nimellisesti 3,4 % ja reaalisesti 0,5 %. Suomen Kuntaliiton kyselyn mukaan henkilöstösäästöt olivat runsaan prosentin kuntien palkkausmenoista. Säästötoimien ansiosta palkkasumma kasvoi 3 % ja henkilöstön määrä supistui parilla tuhannella. Sitä vastoin sosiaalivakuutusmaksut kasvoivat palkkasummaa nopeammin. Kuntatyönantajan KVTEL-maksu nousi 0,4 prosenttiyksikköä. Tämän lisäksi kuntatyönantajat alkoivat maksaa 7 prosenttiyksikön suuruista työeläkemaksua opettajien palkoista. Uusi maksu lisäsi kuntien bruttomenoja noin 0,6 mrd. mk. Valtionosuus opettajien eläkemaksusta on 57 %. Kuntien maksamat sosiaaliavustukset alenivat lähes 0,6 mrd. mk, mikä aiheutui sekä yleisestä työllisyystilanteen parantumisesta johtuvasta toimeentulotuen tarpeen vähenemisestä että muutoksista toimeentulotuen ja asumistuen yhteensovittamisessa. Kuntien investoinnit lisääntyivät nimellisesti 2,5 %.

Kunnallistalous kohentui selvästi verotulojen myönteisen kehityksen ja maltillisen menokehityksen ansiosta; kuntien talous oli lähes tasapainossa, kun se edellisenä vuonna oli lähes 2 mrd. mk alijäämäinen. Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta suhteessa bruttokansantuotteeseen oli noin 4 %. Kuntien väliset taloudelliset erot pysyivät suurina. Talous vahvistui etenkin kaupunkimaisissa kunnissa, kun taas maaseutumaisissa kunnissa se heikkeni.

Vuonna 1999 kuntien tulojen kasvuvauhdin arvioidaan hidastuvan 2 ½ prosenttiin. Kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen ja tulonhankkimisvähennyksen korotukset vähentävät kuntien ansiotuloveroja runsaalla miljardilla markalla. Keskimääräinen tuloveroprosentti nousi 17,63 prosenttiin. Yhteisöveron kasvu tasaantuu, vaikka käyttöomaisuuden enimmäispoistoasteen alennus 30 prosentista 25 prosenttiin lisääkin kuntien saamia yhteisöveroja. Kiinteistöverojen arvioidaan lisääntyvän, ylittäen 3 mrd. markan rajan. Vuodelle 1999 kiinteistöveroprosentteja korotti 170 kuntaa. Kuntien valtionosuuksiin tehtiin kustannustason arvioitua 2,5 prosentin muutosta vastaava täysimääräinen korotus, mikä lisäsi valtionosuuksia noin 0,6 mrd. markalla.

Kuntien menojen arvioidaan kasvavan noin 2 %. Kulutusmenot lisääntyvät nimellisesti 3 % ja reaalisesti ½ %. Kuntatiedustelun mukaan kunnat jatkavat säästölinjallaan pyrkien hillitsemään henkilöstömenojen kasvua. Voimassa oleva tulopoliittinen ratkaisu nostaa kuntien työntekijöiden ansioita 1,9 %, palkkaliukumineen ansiot noussevat 2½ %.

1) Kunnat ja kuntayhtymät sekä Ahvenanmaan maakuntahallinto.

30. Paikallishallinto[1)]

	1996	1997	1998*	1999**	2000**
	miljoonaa markkaa				
Toimintaylijäämä ja omaisuustulot	5 358	5 550	5 499	5 532	5 699
saadut korot	1 932	1 547	1 422	1 300	1 250
Välittömät verot	63 144	64 232	69 802	72 665	77 675
Tuotannon ja tuonnin verot	5	6	6	5	5
Sosiaaliturvamaksut	1 383	1 390	794	580	300
Saadut muut tulonsiirrot	32 713	28 462	27 956	28 012	29 062
muilta julkisyhteisöiltä	32 550	28 244	27 695	27 752	28 802
muilta kotimaisilta sektoreilta	102	115	117	120	120
ulkomailta	61	103	144	140	140
Tulot	102 603	99 640	104 057	106 794	112 741
Kulutusmenot	85 039	87 887	90 887	93 573	97 316
Tukipalkkiot	707	675	675	690	700
Sosiaalietuudet	606	628	613	540	520
Sosiaaliavustukset	4 348	4 595	4 038	3 750	3 600
Maksetut muut tulonsiirrot	4 256	4 313	4 687	4 467	4 590
muille julkisyhteisöille	3 067	2 710	2 975	2 863	2 890
muille kotimaisille sektoreille	1 189	1 603	1 712	1 604	1 700
Korkomenot	2 585	1 896	1 749	1 794	1 766
Muut menot	102	296	300	180	180
Menot	97 643	100 290	102 949	104 994	108 672
Säästö	4 960	- 650	1 108	1 800	4 069
Pääomansiirrot, netto	1 043	1 471	1 246	1 154	1 001
Kiinteän pääoman kuluminen	7 358	7 682	8 171	8 600	8 800
Pääoman bruttomuodostus(2)	8 741	10 402	10 734	10 900	11 300
Rahoitusylijäämä (nettoluotonanto)(+)	4 620	-1 899	- 209	654	2 570
Perusjäämä(3)	5 273	-1 550	118	1 148	3 086

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.
(2) Kiinteän pääoman bruttomuodostus ml. varastojen muutos sekä maan ja muiden varojen nettohankinnat
(3) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja

Virka- ja työehtosopimusten voimassaoloaika päättyy tammikuussa 2000. Kuntatyönantajien KVTEL-maksua nostettiin 0,3 prosenttiyksikköä ja opettajien eläkemaksua 3,0 prosenttiyksikköä 10 prosenttiin palkasta. Kunnat lisäävät henkilökunnan määrää vain vähän, ja osa-aikaisen työn määrä kasvaa nopeasti osa-aikaeläkkeiden suosion lisääntymisen takia. Kuntien maksamat tulonsiirrot supistuvat edellisvuosien tapaan toimeentulotuen tarpeen edelleen vähetessä. Kuntien investointien taso pysyy pariin edellisvuoteen nähden korkeana.

Kuntien ja kuntayhtymien talous vahvistuu edelleen v. 1999, vaikka verotulojen kasvu hidastuu. Kuntien lainakanta ja kassavarat eivät muutu olennaisesti. Kuntakohtaiset erot

rahoitustilanteen kehityksessä pysyvät edelleen suurina mm. väestön mittavan muuttoliikkeen ja yhteisövero-osuuksien muutoksen takia.

Vuonna 2000 kunnallistalouden tulojen kasvuvauhdin arvioidaan kohoavan 5½ prosenttiin. Verotulojen ennakoidaan lisääntyvän noin 5 mrd. mk. Kunnille tilitettävän yhteisöveron määrän ennakoidaan kasvavan hieman, vaikka yhteisöveron jako-osuuden muutos leikkaa kuntien osuutta. Kiinteistöveron tuoton arvioidaan lisääntyvän 0,3 mrd. mk mm. kiinteistöveron alarajojen korotusten vuoksi. Käyttötalouden valtionosuuksiin tehdään täysimääräinen 3,1 prosentin kustannusten tarkistus, mikä lisää kuntien tuloja 0,7 mrd. mk. Kuntien harkinnanvaraisia avustuksia lisätään 70 milj. markalla. Nämä yhdessä kohentavat erityisesti taloudellisesti heikossa asemassa olevien kuntien asemaa.

Kuvio 35.

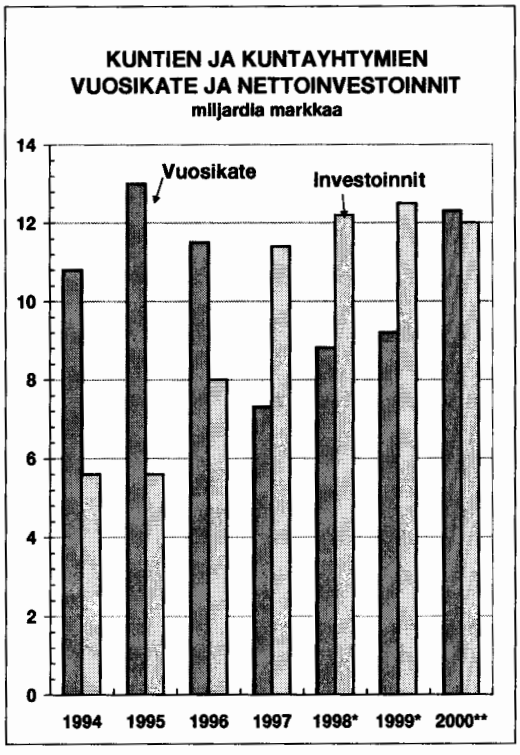

Kuntien menojen arvioidaan lisääntyvän v. 2000 noin 3½ %. Kulutusmenojen ennakoidaan lisääntyvän nimellisesti 4 % ja reaalisesti prosentin. Henkilöstön määrän arvioidaan lisääntyvän prosentilla. Välilliset työvoimakustannukset kasvavat palkkoja nopeammin, sillä edellisvuoden tapaan kuntatyönantajan työeläkemaksua nostettaneen 0,3 prosenttiyksikköä ja opettajien eläkemaksua 3,0 prosenttiyksikköä. Maksuton esiopetus käynnistetään 1.8.2000 alkaen 700 tunnin laajuisena. Uudistus toteutetaan kuntatalouden kannalta kustannusneutraalisti siten, että valtionosuudet lisääntyvät yhtä paljon kuin kuntien menot. Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen tarkistaminen lisää kuntien maksutuloja 0,3-0,4 mrd. mk. Kuntakyselyn mukaan noin 200 kunnassa olisi edelleen tarvetta ja valmiutta jatkaa säästölinjaa henkilöstömenojen kasvun hillitsemiseksi. Kuntien toimeentulotuen menot supistuvat yhä. Kuntien investointien ennakoidaan kasvavan rahoitusaseman paranemisen, väestön voimakkaan muuttoliikkeen ja korvausinvestointien suuren tarpeen takia, vaikka valtion rahoitus perustamishankkeisiin edelleen vähenee.

Kaiken kaikkiaan kunnallistalous vahvistuu suotuisan talouskehityksen ja maltillisen menokehityksen ansiosta. Valtion vuoden 2000 talousarvioesityksen ja sen yhteydessä tehtyjen päätösten arvioidaan parantavan kunnallistalouden rahoitusasemaa nettomääräisesti noin miljardilla markalla. Kuntien rahoitusylijäämä kohoaa 2½ mrd. markkaan (0,3 % BKT:sta) ja perusylijäämä 3 mrd. markkaan (0,4 % BKT:sta). Kuntatalouden rahoitusasema on vahva, lainakanta supistuu ja kassavarat kasvavat.

Sosiaaliturvarahastot

Kansaneläkelaitos ja työttömyysturvarahastot

Vuonna 1998 Kansaneläkelaitos ja työttömyysturvarahastot maksoivat sosiaalietuuksia ja -avustuksia kotitalouksille yhteensä 58 mrd. mk, mikä oli 2 mrd. mk vähemmän kuin vuotta aiemmin. Eniten vähenivät työttömyysturva- ja kansaneläkemenot. Sosiaaliturvamaksuja alennettiin yleisesti. Palkansaajien sairausvakuutusmaksu pieneni 0,4 penniä ja eläkeläisten 0,7 penniä veroäyriltä. Lisäksi työnantajien ja palkansaajien työttömyysvakuutusmaksuja alennettiin 0,1 prosenttiyksikköä. Kansaneläkelaitoksen ja työttömyysturvarahastojen yhteenlaskettu vakuutusmaksutulo pysyi edellisen vuoden 31 mrd. markan suuruisena. Tulonsiir-

31. Keskimääräiset eläke- ja sosiaalivakuutusmaksut[1)]

	1996	1997	1998	1999**	2000**
Työnantajat					
Kansaneläkevakuutus(2)	3,45	3,24	3,25	3,22	3,21
Sairausvakuutus(2)	2,05	1,74	1,74	1,70	1,70
Työttömyysvakuutus(2), (3)	2,90	2,90	2,78	2,75	2,75
Työeläkevakuutus(4)	16,80	16,70	16,80	16,80	16,80
Kuntien eläkevakuutus	21,00	20,80	21,20	21,40	21,70
Vakuutetut					
Palkansaajat	7,70	7,90	7,60	7,55	7,55
sairausvakuutus(5)	1,90	1,90	1,50	1,50	1,50
työttömyysvakuutus	1,50	1,50	1,40	1,35	1,35
työeläkevakuutus	4,30	4,50	4,70	4,70	4,70
Eläkeläiset	**4,90**	**4,90**	**4,20**	**3,90**	**3,90**
sairausvakuutus(5)	4,90	4,90	4,20	3,90	3,90

(1) Vuosikeskiarvoina. Työnantajien maksut sekä vakuutettujen työttömyys- ja työeläkemaksut prosentteina palkoista. Vakuutettujen sairausvakuutusmaksut penniä veroäyriltä.
(2) Eri maksuluokkien palkkasummilla painotettu keskiarvo.
(3) Porrastettu maksu: Vuosina 1996-1997 palkkasumman viiden ensimmäisen miljoonan markan osalta 1 %, muuten 4 %. Vuonna 1998 palkkasumman viiden ensimmäisen miljoonan markan osalta 0,9 %, muuten 3,9 %. Vuosina 1999-2000 palkkasumman viiden ensimmäisen miljoonan markan osalta 0,9 %, muuten 3,85 %.
(4) TEL-maksu.
(5) Vuosina 1996-1998 taulukon maksuprosentti on 80 000 äyriin saakka. Tämän ylittävältä tulon osalta v. 1996 palkansaajien maksu oli 3,35 penniä ja eläkeläisten 6,35 penniä äyriltä. Vuonna 1997 maksu oli 80 000 äyrin ylittävältä tulon osalta palkansaajilla 2,35 penniä ja eläkeläisillä 5,35. Vastaavat korotetut maksut olivat v. 1998 palkansaajilla 1,95 ja eläkeläisillä 4,65 penniä äyriltä. Vuonna 1999 sekä palkansaajien että eläkeläisten sairausvakuutusmaksujen porrastus poistui.

rot valtiolta olivat 35 mrd. mk, mikä oli 50 % kansaneläkelaitoksen ja työttömyysturvarahastojen kokonaismenoista.

Vuonna 1999 Kansaneläkelaitoksen ja työttömyysturvarahastojen maksamat etuudet ja avustukset kotitalouksille pienenevät 1 mrd. mk. Työttömyyden vähentyminen pienentää erityisesti ansiosidonnaisia työttömyysturvamenoja. Työttömyyskassoihin kuuluvien työttömien osuus työttömistä on ollut selvässä laskussa; v. 1997 heidän osuutensa oli 51 % ja v. 1999 heidän osuudekseen arvioidaan 43 % kaikista työttömistä. Työmarkkinatukea saavien osuus on vastaavasti kasvanut.

Työnantajien sosiaaliturvamaksut Kansaneläkelaitokselle ja työttömyysturvarahastoihin lisääntyvät 1 mrd. mk ja vakuutettujen maksut vähenevät ½ mrd. mk. Vakuutettujen sosiaaliturvamaksuja pienentävät sairausvakuutusmaksun porrastuksen poistuminen ja eläkeläisten sairausvakuutusmaksun alentaminen 0,3 pennillä veroäyriltä. Lisäksi palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu aleni 0,05 prosenttiyksiköllä ja työnantajien maksuprosentti palkkasumman 5 milj. markan ylittävältä osalta myös 0,05 prosenttiyksiköllä. Valtion rahoitusosuus pysyy 50 prosenttina kansaneläkelaitoksen ja työttömyysturvarahastojen kokonaismenoista.

Työttömyysvakuutusrahastoon aletaan kerätä ns. EMU-puskuria, millä varaudutaan tasaamaan suhdanteista aiheutuvia työttömyysvakuutusmaksun vaihteluja. Rahastoa kartutetaan nousu- ja korkeasuhdanteessa ja puretaan lasku- ja matalasuhdanteessa. Jos taantuma on pitkä ja syvä, työttömyysvakuutusrahasto voi tarvittaessa ottaa myös velkaa. Rahaston enimmäiskooksi on kaavailtu 3-3½ mrd. markkaa.

Vuonna 2000 Kansaneläkelaitoksen ja työttömyysturvarahastojen maksamat etuudet ja avustukset kotitalouksille vähenevät edellisvuoden tapaan yhteensä 1 mrd. mk. Kansaneläkkeet, työttömyysturvaetuudet, lapsilisät ja rintamasotilaseläkkeet supistuvat yhä. Kasvavia tulonsiirtoja ovat sairausvakuutuskorvaukset ja opintotuki.

Kuvio 36.

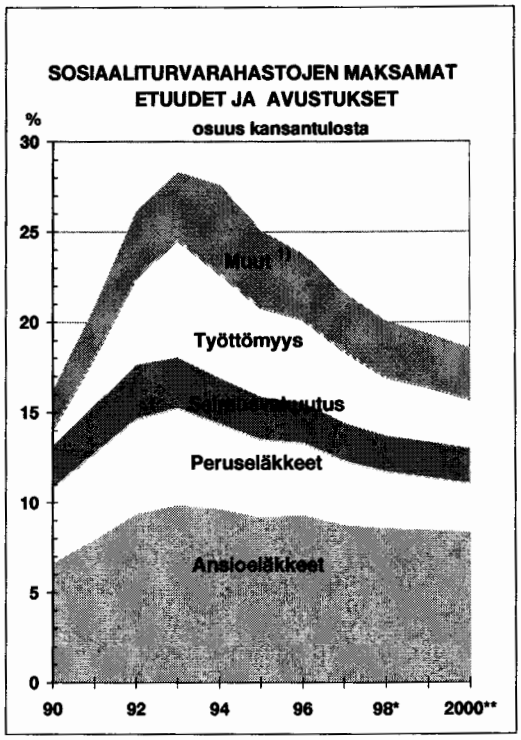

1) Hallinnolliset muutokset korjattu nykyiselle perustalle.

Kansaneläkemenot vähenevät 0,4 mrd. mk (2,5 %) pohjaosan asteittaisen poistumisen ja ansioeläkkeiden tason nousun takia. Kansaneläkkeiden indeksikorotuksen arvioidaan olevan 1,1 %. Työttömyysturvamenot supistuvat 0,6 mrd. mk alenevan työttömyyden takia. Työttömyysturvan peruspäivä-

rahaa ja työmarkkinatukea tarkistetaan elinkustannusten nousua vastaavasti, lisäksi tarveharkintaa puolison tulojen osalta vähennetään. Työmarkkinatukea saavien määrän arvioidaan olevan v. 2000 keskimäärin 180 000, ansiosidonnaista työttömyyspäivärahaa saavien määrän 142 000 ja peruspäivärahaa saavien määrän 18 000 henkilöä.

Sosiaaliturvamaksuprosentit pidetään ennallaan. Sosiaaliturvamaksut lisääntyvät kuitenkin kansantalouden palkkasumman kasvun takia noin 1½ mrd. mk. Rahastojen yhteenlaskettu ylijäämä nousee 2 mrd. markkaan (0,3 % BKT:sta). Ylijäämä syntyy työttömyysvakuutusrahastoon, jonne kerätään EMU-puskuria.

Työeläkelaitokset

Vuonna 1998 työeläkelaitokset[1)] maksoivat eläkkeitä 48 mrd. mk, mikä oli 6 % edellisvuotista enemmän. Työeläkkeiden keskimääräinen indeksikorotus oli 1,8 %. Erityisen nopeasti lisääntyivät työttömyyseläkkeet, kun ikääntyneitä pitkäaikaistyöttömiä siirtyi edellisvuotista enemmän ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiristä työttömyyseläkkeelle. Heinäkuun alusta toteutettu osa-aikaeläkkeen ikärajan laskeminen 58 vuodesta 56 vuoteen lisäsi hakeutumista järjestelmän piiriin, ja osa-aikaeläkeläisten määrä kasvoi 58 %. Vuoden lopussa osa-aikaeläkkeellä oli 10 900 henkilöä. Vuonna 1998 työeläkejärjestelmää uudistettiin siten, että myös lyhyet – alle 1 kuukauden mittaiset – työsuhteet alkoivat kartuttaa eläkettä.

Työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot lisääntyivät 9½ % työeläkemaksuprosenttien yleisten korotusten ja kansantalouden palkkasumman ripeän kasvun ansiosta. Palkansaajien työeläkemaksua korotettiin 0,2 prosenttiyksikköä ja työnantajien TEL-maksua 0,1 prosenttiyksikköä. Kuntatyönantajien KVTEL-maksu nousi 0,5 prosenttiyksikköä. Työeläkelaitosten sijoitustulot nousivat 14½ mrd. markkaan ja rahoitusylijäämä 22½ mrd. markkaan (3,3 % BKT:sta).

Vuonna 1999 työeläkelaitosten maksamat etuudet lisääntyvät 4 %; pakolliset lakisääteiset eläkkeet kasvavat lähes prosenttiyksikön tätä nopeammin. Keskimääräinen indeksikorotus on 1,9 %. Nopeimmin lisääntyvät edelleenkin osa-aika- ja työttömyyseläkkeet. Työttömyyseläkeläisten määrän arvioidaan olevan 50 000 henkilöä. Työttömyysturvan ns. suojaputkessa (55-59 -vuotiaat työttömät), josta 60 vuoden iässä siirrytään työttömyyseläkkeelle, on noin 45 000 henkilöä. Kaikkiaan työeläkelaitosten maksamien etuuksien arvioidaan nousevan 50 mrd. markkaan.

Työeläkemaksuprosentit ovat ennallaan lukuun ottamatta kuntatyönantajien KVTEL-maksua, jota nostettiin 0,3 prosenttiyksikköä. Vakuutusmaksutulot lisääntyvät runsas 6 %, kaikkiaan vakuutusmaksutuloja kertyy työeläkelaitoksille 54½ mrd. mk. Sijoitustuloja työeläkelaitokset saavat noin 15 mrd. mk. TEL-rahastojen sijoitusten tuottovaatimusta nostettiin heinäkuun alusta 0,25 prosenttiyksiköllä 5,25 prosenttiin. Työeläkelaitosten varoista runsas puolet on sijoitettu joukkovelkakirjoihin ja rahamarkkinainstrumentteihin. Automaattinen takaisinlainaus yrityksille on lyhyessä ajassa merkittävästi vähentynyt. Kun v. 1992 sen osuus TEL-laitosten varoista oli 47 %, niin v. 1999 sen arvioidaan olevan enää 10 %. Viime aikoina työeläkelaitokset ovat kasvattaneet merkittävästi

1) Valtion työeläkkeet ja valtion eläkerahasto eivät sisälly kansantalouden tilinpidon työeläkelaitoksiin. Vuonna 1998 valtion työeläkkeet olivat 13,1 mrd. mk. Vuonna 1998 pakollisten lakisääteisten eläkkeiden (kansaneläkkeet, työeläkkeet ja erityiseläkkeet) kokonaismäärä oli 78½ mrd. mk (11,5 % BKT:sta) ja eläkkeensaajia oli 1,25 milj. henkilöä.

32. Sosiaaliturvarahastot[1)]

	1996	1997	1998*	1999**	2000**
	miljoonaa markkaa				
Toimintaylijäämä ja omaisuustulot	14 973	14 144	14 650	15 370	16 485
saadut korot	14 202	13 236	13 265	13 350	14 060
Sosiaaliturvamaksut	76 376	77 920	82 246	86 252	91 230
Saadut muut tulonsiirrot	46 951	46 253	44 978	43 390	42 720
muilta julkisyhteisöiltä	46 420	45 714	44 454	42 870	42 200
muilta kotimaisilta sektoreilta	531	539	524	520	520
Tulot	138 300	138 317	141 874	145 012	150 435
Kulutusmenot	8 530	9 049	9 639	9 920	10 320
Sosiaalietuudet	80 342	80 167	79 906	80 815	81 935
Sosiaaliavustukset	25 703	25 294	26 107	26 386	26 373
Maksetut muut tulonsiirrot	4 431	5 051	4 330	3 632	3 432
muille julkisyhteisöille	3 742	4 306	3 599	2 877	2 677
muille kotimaisille sektoreille	689	745	731	755	755
Korkomenot	255	219	135	120	120
Muut menot	519	616	615	610	610
Menot	119 780	120 396	120 732	121 483	122 790
Säästö	18 520	17 921	21 142	23 529	27 645
Pääomansiirrot, netto	524	150	150	50	50
Kiinteän pääoman kuluminen	534	569	606	635	635
Pääoman bruttomuodostus (2)	412	719	625	570	570
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	19 166	17 921	21 273	23 644	27 760
Perusjäämä (3)	5 219	4 904	8 143	10 414	13 820

(1) Kansantalouden tilipidon mukaan.
(2) Kiinteän pääoman bruttomuodostus ml. varastojen muutos sekä maan ja muiden varojen nettohankinnat.
(3) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

osakkeiden ja ulkomaisten sijoitusten osuutta sijoitusvarallisuudessaan.

Työeläkelaitosten rahoitusylijäämä nousee 23½ mrd. markkaan (3,3 % BKT:sta). TEL-järjestelmän tasausrahastoon aletaan kerätä ylimääräistä EMU-puskuria samaan tapaan kuin työttömyysvakuutusrahastoon. Puskurin enimmäiskooksi on kaavailtu noin 3½ mrd. markkaa. Puskurin avulla pyritään TEL-maksun kehitys pitämään mahdollisimman vakaana.

Työmarkkinajärjestöt sopivat 2.7.1999 toimenpiteistä, joilla pyritään edistämään työelämässä pysymistä ja myöhentämään eläkkeelle siirtymistä. Työttömyyseläkkeen houkuttelevuutta vähennetään poistamalla siitä ns. tulevan ajan oikeus. Työttömyysturvan suojaputkeen ja työttömyyseläkkeelle siirtäminen tehdään myös työnantajalle nykyistä epäedullisemmaksi nostamalla yksittäisen työnantajan omavastuuta työttömyyseläkkeiden rahoituksessa. Työnantajan oma-

vastuuta työkyvyttömyyseläkkeiden rahoituksessa pienennetään, millä parannetaan ikääntyvien työntekijöiden työnsaantimahdollisuuksia. Lisäksi yksilöllisen varhaiseläkkeen ikäraja nostetaan 58 vuodesta 60 vuoteen. Lait on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2000 alusta.

Vuonna 2000 pakolliset lakisääteiset työeläkkeet lisääntyvät 4½ %. Työeläkkeiden keskimääräisen indeksikorotuksen arvioidaan olevan 1,6 %. Varhaiseläkejärjestelmiä koskeva uudistus vähentänee hakeutumista työttömyysturvan suojaputkeen. Eläkemenoihin uudistus alkaa kuitenkin vaikuttaa vasta pitemmällä aikavälillä.

Työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot lisääntyvät runsas 6 % ja ovat lähes 58 mrd. mk. Vakuutusmaksutulot ovat noin 6 mrd. mk suuremmat kuin eläkemenot. Työeläkemaksuprosentit pysynevät ennallaan lukuun ottamatta kuntatyönantajan KVTEL-maksua, jota nostettaneen edellisvuoden tapaan 0,3 prosenttiyksikköä. Työeläkerahastojen sijoitustulot noussevat 16 mrd. markkaan; lisäystä edellisvuodesta on noin 1 mrd. mk.

Työeläkelaitosten rahoitusylijäämä kasvaa lähes 26 mrd. markkaan (3,4 % BKT:sta). Työeläkelaitosten uusista sijoituksista merkittävä osa suuntautunee ulkomaisiin joukkovelkakirjoihin ja osakkeisiin.

Julkisyhteisöt

Julkisyhteisöjen rahoitusylijäämäisyys jatkuu v. 1999 ja kasvaa lähes viiteen prosenttiin suhteessa kansantuotteeseen v. 2000. Hyvään tulokseen vaikuttaa merkittävästi valtion rahoitusaseman paraneminen ja sosiaaliturvarahastojen jatkuva ylijäämäisyys. Työeläkelaitoksiin on säästetty tulevia eläkkeitä varten vuosittain noin 3 % suhteessa kansantuotteeseen. Näin tehtiin myös koko 1990-luvun laman ajan, jolloin valtio velkaantui parina vuonna noin 15 prosentin ennätysvauhtia suhteessa kokonaistuotantoon. Myös suhdannekehitys tukee julkisen talouden rahoitusaseman paranemista. Kun myös valtion talous v. 2000 on ensimmäistä kertaa kymmeneen vuoteen ylijäämäinen, koko julkisen sektorin asema näyttää aikaisempaa valoisammalta.

Kansainvälisesti tarkasteltuna Suomen julkisen talouden rahoitusasema on hyvä. Euromaista vain Luxemburgilla ja Irlannilla on vähemmän velkaa ja vahvempi julkinen talous kuin Suomella. Toisaalta Suomen veroaste samoin kuin julkisen sektorin kokonaismenot suhteessa kansantuotteeseen ovat EMU-maiden korkeimpia. Euroalueen ulkopuolella Ruotsin ja Tanskan julkisen talouden tilanne muistuttaa Suomen tilannetta.

Valtion talouden korkeana pysyvästä velasta huolimatta koko julkisen talouden velkaantuneisuus pienenee nopeasti valtion rahoitusaseman paranemisen sekä kansantuotteen nopean kasvun vuoksi. Vuoden 2000 lopussa velkasuhteen arvioidaan olevan 43 %. Myös velan markkamäärä pienenee edelleen ensi vuonna. Samalla korkokustannukset (brutto) alenevat, vaikkakin ne ovat edelleen liki 10 % julkista menoista. Korkomenoista yli 90 % aiheutuu valtionvelasta. Korkokustannuksia pienentää lähivuosina olennaisesti myös se, että velan keskikorko alenee tuntuvasti, kun 1990-luvun alussa otetut korkeakorkoiset valtion lainat maksetaan pois, ja ne jälleenrahoitetaan uusilla matalakorkoisilla lainoil-

Kuvio 37.

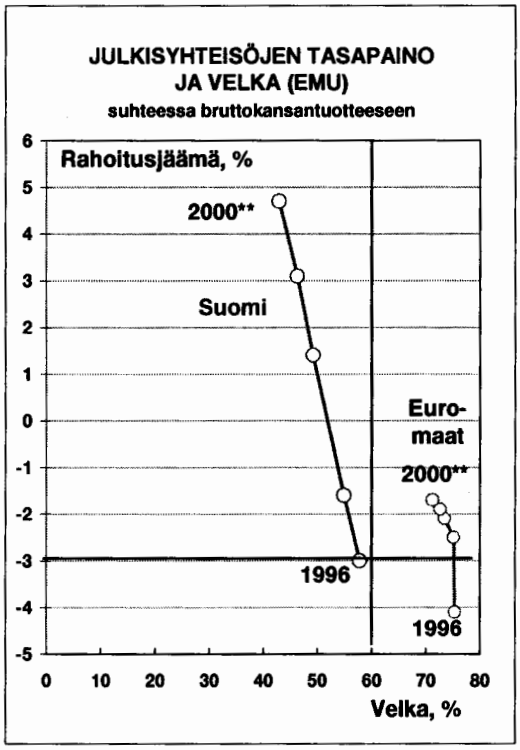

Kuvio 38.

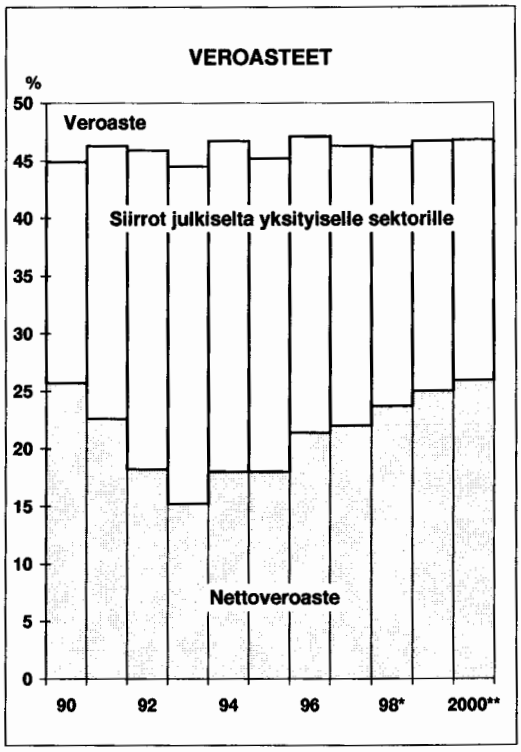

la. Arvioissa on oletettu, ettei työeläkeyhtiöiden sijoituskanta valtion velkakirjoihin enää kasva.

Julkisen sektorin ja valtion velkaantumisen nopea aleneminen osoittaa myös finanssipolitiikan kestävyyden parantumista. Tämä myönteinen kehitys pohjautuu siihen, että julkisyhteisöjen perusjäämä on parantunut, korkotaso on madaltunut ja talouskasvu pysynyt nopeana. Perusylijäämän arvioidaan v. 2000 kohoavan jo 6 prosenttiin kansantuotteeseen suhteutettuna, valtiollakin perusylijäämä kohoaa lähes 4 prosenttiin suhteessa kansantuotteeseen.

Suomen veroaste ei alene ennustekaudella. Hallitusohjelmassa esitettyjä tavoitteellisia verokevennyksiä ei ole sisällytetty vuotta 2000 koskeviin laskelmiin; niiden kokonaisvaikutus on keskipitkällä tähtäimellä noin 1½ prosenttiyksikköä. Hyvästä suhdannetilanteesta johtuen sekä kasvun painottuessa kotimaiseen kysyntään veroaste nousee v. 1999 ja v. 2000. Veroasteen arvioidaan olevan 46,8 % v. 2000. Erityisesti yhteisöveron tuotto on suhdanneherkkää ja vaikuttaa verokertymiin nopeasti. Veroasteella mitattuna Suomi kuuluu myös jatkossa maailman kireimmin verotettujen maiden joukkoon.

Julkisen talouden suhteellinen koko pienenee menoasteella mitattuna vuoden 1996 tasosta vuoteen 2000 mennessä vajaalla 10 prosenttiyksiköllä. Tästä huolimatta julkiset menot ovat kansainvälisesti verrattuna vielä korkeat, lähes 50 % suhteessa BKT:hen. Jul-

Kuvio 39.

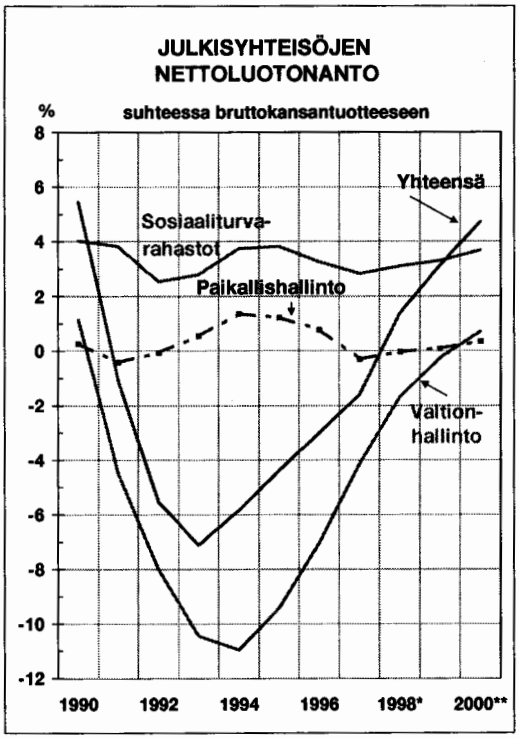

kista sektoria on pystytty sopeuttamaan ilman, että itse tulonsiirtojärjestelmien vaikuttavuus olisi ratkaisevasti kärsinyt. Tuloerot ovat hieman kasvaneet, mutta kansainvälisesti vertaillen ne ovat Suomessa edelleen hyvin pienet. Sosiaaliturva on edelleen tyydyttävällä tasolla. Suomen julkiset menot ja tulot ovat melko suhdanneherkkiä ja riippuvaisia ennen muuta työllisyyden ja tulojen osalta myös kulutuksen kehityksestä. Tämän vuoksi hallitus on asettanut tavoitteekseen rakenteellisen, suhdannetilanteesta riippumattoman, ylijäämän luomisen valtiontalouteen hallituskauden aikana.

Julkisyhteisöjen investoinnit kansantuoteosuudella mitattuna säilyvät lähellä 3 prosenttia myös lähivuosina. Julkisyhteisöjen nettoinvestoinnit[1)] jäävät noin 4 mrd. markkaan vuosittain, alle ½ prosenttiin suhteessa kansantuotteeseen. Julkisyhteisöt ovat sopeuttanneet talouttaan 1990-luvulla leikkaamalla investointeja ja samalla tinkineet infrastruktuurin kehittämisessä mm. koulutustoiminnan, terveydenhuollon ja liikenteen osalta. Lamaa edeltäneinä aikoina nettoinvestoinnit olivat markkamääräisestikin kaksinkertaiset nykyiseen tasoon verraten vastaten silloin noin 2 prosenttia suhteessa BKT:hen.

Suomessa julkisen taloudenhoidon keskeisenä osana ovat olleet julkisen hallinnon rakenteelliset ja toiminnalliset uudistukset. Uudistukset ilmenevät selvästi julkisen sektorin henkilöstön määrällisessä kehityksessä. Valtion henkilöstön määrä kasvoi aina vuoteen 1988 sakka. Tuolloin budjettitalouden piiriin kuuluvan henkilöstön kokonaismäärä oli 215 000. Kuntasektorin henkilöstön määrä saavutti korkeimman tasonsa vuotta myöhemmin, v. 1989, jolloin kuntasektorin piirissä työskenteli 437 000 henkilöä. Sittemmin toteutettujen hallinnon uudistusten, lähinnä virastojen liikelaitostamisen ja yhtiöittämisen sekä toiminnan tehostamisen kautta valtion budjetin kautta rahoitetun henkilöstön määrä on supistunut niin, että määrä oli alimmillaan v. 1996, jolloin henkilöstöä oli valtion palveluksessa 127 000. Kuntasektorissa työskentelevän henkilöstön määrä on myös vähentynyt 1990-luvulla aina vuoteen 1993 saakka, jolloin henkilöstömäärä oli 389 000. Sen jälkeen luku on kasvanut maltillisesti. Julkisessa sektorissa työskentelevien osuus maan työllisestä työvoimasta on lähimmän kymmenen vuoden aikana supistunut kahdella prosenttiyksiköllä 26,9 prosentista 24,9 prosenttiin.

1) Nettoinvestoinnit = Kiinteän pääoman bruttomuodostus – kiinteän pääoman kuluminen

33. Julkisyhteisöt[1)]

	1995	1996	1997	1998*	1999**	2000**
	prosenttia bruttokansantuotteesta					
Toimintaylijäämä ja omaisuustulot	5,0	5,0	4,6	4,4	4,0	4,1
korkotulot	4,1	3,9	3,4	3,0	2,8	2,8
Välittömät verot	17,5	18,9	18,5	18,9	19,0	19,3
Tuotannon ja tuonnin verot	13,1	13,7	13,9	14,0	14,1	13,9
Sosiaalivakuutusmaksut	15,0	14,2	13,5	13,1	13,1	13,1
Saadut muut tulonsiirrot	1,1	1,0	1,0	0,8	0,9	1,0
muilta kotimaisilta sektoreilta	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
ulkomailta	1,0	0,8	0,8	0,6	0,8	0,9
Tulot	51,7	52,8	51,4	51,2	51,2	51,4
Kulutusmenot	22,8	23,0	22,2	21,4	21,1	20,7
Tukipalkkiot	3,3	2,7	2,5	2,3	2,1	2,1
Sosiaalietuudet	16,2	15,9	14,8	13,7	13,3	12,8
Sosiaaliavustukset	6,1	5,5	5,1	4,7	4,5	4,3
Maksetut muut tulonsiirrot	1,9	1,9	2,2	2,1	2,0	2,1
muille kotimaisille sektoreille	1,3	1,3	1,5	1,4	1,2	1,2
ulkomaille	0,6	0,6	0,7	0,8	0,8	0,8
Korkomenot	5,1	5,5	5,4	4,8	4,4	4,1
Muut menot	0,1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,1
Menot	55,4	54,7	52,3	49,2	47,6	46,2
Säästö	-3,7	-1,9	-0,9	2,0	3,6	5,2
Pääomansiirrot, netto	-0,2	-0,5	0,2	0,0	0,1	0,1
Kiinteän pääoman kuluminen	2,5	2,4	2,3	2,2	2,2	2,2
Pääoman bruttomuodostus(2)	3,0	2,9	3,1	2,8	2,8	2,7
Nettoluotonanto(+)/nettoluotonotto(-)	-4,4	-3,0	-1,6	1,4	3,1	4,7
Perusjäämä(3)	-3,4	-1,4	0,4	3,2	4,7	6,0

(1) Kansantalouden tilipidon mukaan.
(2) Kiinteän pääoman bruttomuodostus ml. varastojen muutos sekä maan ja muiden varojen nettohankinnat.
(3) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

34. Julkinen kulutus, investoinnit ja tulonsiirrot yksityiselle sektorille

	Kulutus		Investoinnit		Tulonsiirrot[1)]	Yhteensä
	valtio	kunnat	valtio	kunnat		
	määrän muutos, prosenttia					
1995	-0,8	3,5	-6,3	9,2	0,8	1,1
1996	-0,2	3,5	4,2	14,9	-1,3	1,0
1997	3,4	2,7	8,1	15,1	0,0	2,0
1998*	3,1	0,5	2,2	-0,1	-1,2	0,0
1999**	0,7	0,6	-5,6	-2,0	-0,9	-0,6
2000**	0,3	0,9	-0,1	0,2	0,1	0,2

(1) Deflatoitu kuluttajahintaindeksillä.

35. Julkisen sektorin henkilöstön määrän kehitys vuosina 1988-1998, tuhatta henkeä

Vuosi	Valtiosektori		Kunta-sektori	Sosiaali-turva-rahastot(1)	Julkinen sektori yhteensä	Julkisen sektorin osuus työllisestä työvoimasta, %
	Budjettital. henkilöstö	Liike-laitokset				
1988	215		430	8	654	26,9
1989	212	3	437	8	660	26,7
1990	147	67	434	8	655	26,6
1991	146	65	432	8	650	27,8
1992	145	60	412	8	625	28,7
1993	140	53	389	8	590	28,9
1994	133	23	394	8	559	27,6
1995	125	6	394	8	533	25,8
1996	122	5	405	8	540	25,7
1997	123	5	418	8	554	25,5
1998	125	4	416	8	553	24,9

Lähde: Valtion työmarkkinalaitos: Tietoja valtion henkilöstöstä 1970-1998.
(1) Kansantalouden tilinpito ja Kansaneläkelaitoksen tilastollinen vuosikirja

Velkaongelman kohdentuminen valtion talouteen on vaatinut kuntasektoriin verrattuna määrätietoisempaa toiminnan tehostamista. Sekä valtion kokonaistuottavuus että työn tuottavuus ovat parantuneet selvästi viime vuosina. Tehtyjen pidemmän aikavälin laskelmien mukaan näyttäisi kuitenkin siltä, että tuottavuuskehitys saattaa olla hidastumassa valtion eräillä hallinnonaloilla kun selkeät parannusmahdollisuudet on jo hyödynnetty. Kunnilla toisaalta lienee selvemmin tuottavuusreservejä jäljellä.

36. Valtion ja kuntien tuottavuuskehitys

	1995	1996	1997	1998
	Muutos edellisestä vuodesta, %			
Valtio				
Kokonaistuottavuus	-0,5	0,8	1,9	..
Työn tuottavuus	3,0	6,8	0,0	3,7
Kunnat				
Kokonaistuottavuus	-2,5	0,1	0,2	..
opetustoimi	0,1	1,1	0,0	..
sosiaalitoimi	-3,9	-0,8	1,2	..

Lähde: Tilastokeskus.

37. Finanssipolitiikan kysyntäsysäys

	1996	1997	1998**	1999**	2000**
	prosenttia kansantuotteesta				
Julkisyhteisöt	-1,4	-1,4	-3,0	-1,8	-1,6
valtionhallinto	-2,4	-2,9	-2,4	-1,4	-1,0
paikallishallinto	0,4	1,1	-0,3	-0,1	-0,2
työeläkelaitokset	-0,1	0,1	0,0	0,0	-0,1
muut sosiaaliturvarahastot	0,7	0,3	-0,3	-0,2	-0,3

Kysyntäsysäykset on laskettu BKT:hen suhteutetun nettoluotonannon muutoksista. Negatiivinen luku merkitsee rahoitusylijäämän suhteellista kasvua tai -alijäämän supistumista; kysyntävaikutus on tällöin kiristävä edelliseen vuoteen verrattuna.

Kuvio 40.

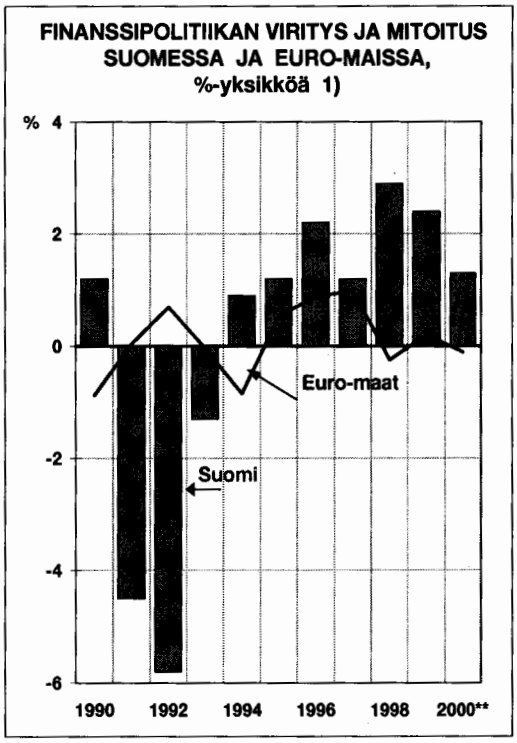

Päätösperäinen finanssipolitiikka on Suomessa vuodesta 1994 lähtien ollut viritykseltään kiristävää ja samalla finanssipolitiikassa on tehty merkittäviä päätöksiä julkisen talouden rahoituksellisen kestävyyden parantamiseksi. Finanssipolitiikan mitoitus on ollut selvästi kiristävämpää kuin muissa euromaissa. Sama tilanne säilyy myös tänä ja ensi vuonna, mikä kuvastaa sekä suhdannekehityksen että talouspolitiikan painotusten eroja. Myös suhdanneautomatiikan vaikutukset huomioon ottaen finanssipolitiikka jatkuu meillä kysyntää rajoittavana viidettä vuotta peräkkäin.

Suomessa finanssipolitiikka on pitkälle eteenpäin katsovaa. Tämä edellyyttää ennen muuta rakenteellisten uudistusten jatkamista. Hallitusohjelma sisältääkin useita rakenteellisia uudistuksia, joista merkittävin on keskimääräisen eläkkeellesiirtymisen myöhentäminen 2-3 vuodella.

1) Kuviossa on esitetty Blanchardin fiskaali-impulssit (BFI), jotka kuvaavat päätösperäisen politiikan viritystä ja mitoitusta. BFI-arvo viittaa perusjäämän päätösperäiseen komponenttiin. BFI-arvoja tulkitaan siten, että kun BFI:n arvo on negatiivinen, finanssipolitiikka on viritykseltään elvyttävää ja vastaavasti kiristävää positiivisilla BFI:n arvoilla.

38. Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja

	1996	1997	1998*	1999**	2000**
Veroaste, % BKT:sta	47,1	46,3	46,2	46,7	46,8
Julkisyhteisöjen menot, % BKT:sta	57,6	55,4	52,1	50,4	48,9
Perusjäämä, % BKT:sta	-1,4	0,4	3,2	4,7	6,0
Nettoluotonanto(1)					
mrd. mk(1)	-17,7	-10,1	9,5	22,5	35,7
% BKT:sta	-3,0	-1,6	1,4	3,1	4,7
EMU-rahoitusjäämä(2)					
mrd. mk	-17,8	-7,6	5,9	21,5	35,2
% BKT:sta	-3,1	-1,2	0,9	3,1	4,7
EMU-velka					
mrd. mk	331,8	341,3	332,7	325,4	318,1
% BKT:sta	57,6	55,0	49,7	46,6	42,9

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.
2) EU:n tilinpitosuositusten mukaan.

Talousarvioesitys vuodelle 2000

Vuoden 2000 talousarvioesityksen keskeisiä pidemmän aikavälin tavoitteita ovat talouden kasvun ja vakauden turvaaminen työllisyyden kohentamiseksi. Hallitusohjelmaan nojaten finanssipolitiikan tavoitteita ovat rakenteellisesti ylijäämäinen valtion talous hallituskaudella ja velkaantuneisuuden vähentäminen edelleen. Suhdannetilanne huomioon otettuna tiukka finanssipolitiikka v. 2000 nähtiin perustelluksi.

Ensi vuoden talousarvioesityksen mukaisten tulojen kokonaismääräksi arvioidaan 198,9 mrd. mk. Summa sisältää 1,5 mrd. mk edellisten vuosien kassaylijäämää. Talousarvioesityksen mukaiset tulot lisääntyvät kuluvan vuoden varsinaisesta talousarviosta 6 %. Mikäli myös keväällä hyväksytyn lisätalousarvion muutokset otetaan vertailuun mukaan, budjettitalouden tulot kasvavat v. 2000 noin 3 %. Tuloennusteiden tasoon tulee kuitenkin vaikuttamaan huomattavasti TUPO-neuvottelujen yhteydessä tehtävät veroratkaisut.

Ansiotulojen verotusta alennetaan kuluvalla hallituskaudella noin 10-11 mrd. markalla, mutta keskeiset vuoteen 2000 kohdistuvat veroratkaisut päätetään vuoden 1999 lopussa TUPO-neuvottelujen yhteydessä. Talousarvioesityksen mukaan valtion tuloverotuksessa sovelletaan v. 2000 progressiivista veroasteikkoa, johon tehdään yhden prosentin inflaatiotarkistus. Lisäksi tiuken-

netaan vapaaehtoisten eläkevakuutusten verovähennysoikeuden edellytyksiä ja luovutaan ylimääräisestä korkovähennyksestä. Ylimääräinen korkovähennys perustui verovelvollisella vuoden 1992 lopussa olleeseen asunto- tai opintovelkaan, ja degressiivisen siirtymäsäännöksen oli alunperin määrä jatkua vuoteen 2002 asti. Ylimääräisen korkovähennyksen poiston arvioidaan lisäävän valtion tuloja noin 370 milj. markalla, mutta kaikkien kolmen jo esitetyn veroratkaisun nettovaikutus tuloveron tuottoon arvioidaan neutraaliksi. Talousarvioesitys ei sisällä muita tuloveroperustemuutoksia vuodelle 2000, mutta pääomatulojen veroprosentin korotus 29 prosenttiin toteutettaneen myöhemmin syksyllä.

Yhteisöveron veronsaajaryhmien jako-osuuksia muutetaan vuoden 2000 alusta siten, että valtion jako-osuutta yhteisöveron tuotosta korotetaan 60,82 prosenttiin ja kuntien vastaavasti alennetaan 37,25 prosenttiin. Toimenpide liittyy muun muassa kuntien valtionosuuksien täysimääräisen indeksikorotuksen toteuttamiseen ja harkinnanvaraisten avustusten lisäämiseen. Yhteisöveroa arvioidaan toimenpiteen jälkeen kertyvän valtiolle v. 2000 noin 21 mrd. mk ja koko julkiselle sektorille yli 34 mrd. mk. Talousarvioneuvottelujen yhteydessä ei vielä päätetty hallitusohjelman mukaisesta yhteisöveron korotuksesta 28 posentista 29 prosenttiin vuoden 2000 alusta. Talousarvioesityksen tuloennusteet eivät siten sisällä korotuksen tuottovaikutusta, koska myös yhteisöverotuksen tasosta päätetään lopullisesti osana syksyn työmarkkinaneuvotteluja. Yhteisöveron yhden prosenttiyksikön korotus lisää veron tuottoa koko julkiselle sektorille noin 1 mrd. markalla, mistä valtion osuus on noin 600 milj. mk. Varallisuusveroasteikko ja yhteisöjen varallisuusveroprosentti säilyvät v. 2000 ennallaan.

Välillisessä verotuksessa ei toteuteta olennaisia veroperustemuutoksia v. 2000. Päätöstä työvoimavaltaisten palvelualojen arvonlisäverokannan mahdollisesta alentamisesta kokeiluluonteisesti ei ole vielä tehty, mutta hallitusohjelman mukaisesti Suomi tukee EU:n päätöksiä tässä asiassa. Arvonlisäverokertymästä ohjataan edelleen 2 400 milj. mk suoraan Kansaneläkelaitokselle. Makeisveron kantamisesta luovutaan ensi vuoden alusta lähtien. Makeisveron poistuminen vähentää valtion tuloja noin 180 milj. markalla. Budjettiesityksen mukaan muiden verojen veroperusteita ei muuteta.

Vuonna 2000 budjettitalouden sekalaiset tulot vähenevät noin 15 % vuodesta 1999. Muutoksen suurin yksittäinen tekijä on valtion eläkerahastosta budjettiin tehtävän siirron pieneneminen 4,9 mrd. markkaan. Myös pankkien pääomatuen maksuja oletetaan kertyvän sekalaisiin tuloihin enää 45 milj. mk, kun v. 1999 niitä kertyy yli 2 mrd. mk. Valtionyhtiöiden osakemyyntitulojen arvio on talousarviossa 2,5 mrd. mk. Arvio ei pohjaudu minkään tietyn valtionyhtiön yksityistämiseen. EU-tuloja arvioidaan kertyvän 6,2 mrd. mk, mikä merkitsee viidenneksen kasvua vuodesta 1999. Kunnilta takaisinperittävää arvonlisäveropalautusta kertyy noin 4,8 mrd. mk. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten sekä raha-automaattiyhdistyksen voittovaroista pysyy v. 2000 lähes ennallaan noin 4 mrd. markassa. Valtiolle maksetaan korkotuloja ja voiton tuloutuksia talousarvioesityksen mukaan yli 4 mrd. mk. Korkotuloja kertyy mm. kassavarojen sijoituksista 1,5 mrd. mk ja osinkotulot kasvavat v. 2000 yli 2,4 mrd. markkaan.

Talousarvioesityksen menopuolen lähtökohtana ovat toukokuussa 1999 päätetyt menokehykset, joiden mitoituksessa em. tavoitteet pyrittiin ottamaan huomioon. Menokehys

vuodelle 2000 oli 193,0 mrd. mk. Budjettiesityksen menojen loppusumma ilman velan nettokuoletuksia päätyy 192,9 mrd. markkaan. Menot ovat nimellisesti runsas 2 % suuremmat kuin v. 1999 varsinaisessa talousarviossa, reaalikasvua ei siten juurikaan ole. Kun lisäksi otetaan huomioon vuoden 2000 esitykseen sisältyvät noin 2 mrd. markan lisämenot, joista ei aiheudu tasapainovaikutuksia (rahoitetaan mm. EU:lta saatavilla tuloilla), menot supistuvat reaalisesti. Budjettiesityksen menopuolella tavoiteltu finanssipolitiikan linjaus näyttää toteutuvan.

Talousarvioesityksessä aloitetaan hallitusohjelman lukuisten uudistusten toteuttaminen. Esiopetusuudistus käynnistyy 1.8.2000. Tästä aiheutuvien valtion menojen nettolisäys jää ensi vuonna kuitenkin vähäiseksi. Työmarkkinatuen tarveharkinnan lieventäminen aloitetaan, ja työvoimapolitiikka suunnataan pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisyyn. Tutkimusrahoituksen korkea taso säilytetään. EU:n rakennerahasto-ohjelmien uusi ohjelmakausi alkaa v. 2000. Ohjelmien budjetoinnissa vakiinnutetaan aloitettu valtuusmenettely ja laajennetaan sitä koskemaan myös kansallisia rahoitusosuuksia. Työvoimapolitiikan määrärahoja supistetaan vastaamaan alenevaa työttömyyden tasoa.

Valtion kulutusmenot kasvavat vuoden 1999 talousarviosta nimellisesti 2 %. Toimintamenot kasvavat nimellisesti myös pari prosenttia. Hallituksen budjettineuvotteluissa sovittiin, että palkankorotukset sisältyvät esitettyihin määrärahoihin. Valtion henkilöstön määrän arvioidaan säilyvän v. 2000 ennallaan. Valtion eläkemenot kasvavat viime vuosien tapaan muutaman prosentin.

Puolustusvoimien materiaalihankintojen menoihin esitetään 7 prosentin lisäystä. Valtion reaali-investoinnit kasvavat esityksen mukaan viidenneksen; kone- ja laitehankinnat kasvavat eniten. Valtion budjetti ei anna nykyisellään täyttä kuvaa investointien laajuudesta, sillä osa investoinneista toteutetaan yksityisrahoituksella (moottoritiehankkeet). Näiden kustannukset realisoituvat budjetissa vasta myöhempinä vuosina.

Siirtomenot yhteensä kasvavat 4 %. Kuntien valtionosuudet kääntyvät pitkän säästöjakson jälkeen kasvuun. Valtionosuuksia kasvattavat täydet indeksitarkistukset sekä aloitettava koulu-uudistus. Myös elinkeinotuet kääntyvät ensi vuonna kasvuun lähinnä Agenda 2000 ratkaisun vuoksi. Viljelijöiden tulotuen kasvu rahoitetaan kuitenkin EU:lta saatavilla tuloilla. Tulonsiirrot kotitalouksille ja voittoa tavoittelemattomille yhteisöille jäävät suunnilleen viimevuotiselle tasolle. Näistä välittömät työttömyysturvamenot eli ansioturvan valtionosuudet, peruspäiväraha ja työmarkkinatuki yhteensä vähenevät lievästi vuodelle 1999 budjetoiduista. Valtion rahoittamat asumistukimenot, yleinen asumistuki ja opintotuen asumislisä yhteensä kasvavat edelleen v. 2000 osittain v. 1999 toteutetun toimeentulotuen ja asumistuen yhteensovittamisen vuoksi. Muut siirrot kotimaahan lisääntyvät mm. EU:n rakennerahasto-osuuksien ja kansallisen rahoituksen kasvun vuoksi. Valtion rahoitusosuudet sairausvakuutus- ja kansaneläkemenoihin vähenevät. Valtion budjetista siirretään budjetin ulkopuolisiin rahastoihin runsas 400 milj. mk, mikä on lähes kokonaan siirtoa valtion vakuusrahastoon sen velanhoitomenojen rahoittamiseen. Vuonna 1999 vastaavaa rahoitusta ei tarvita.

Valtion budjettitalouden nettokorkomenot supistuvat vuoden 1999 talousarvioon verrattuna 3 %. Korkokustannusten kääntyminen laskuun on lähinnä korkotason alentumisen ansiota. Velkakannan kasvu lähes pysähtyy v. 1999 ja kääntyy talousarvioesityksen mukaan laskuun v. 2000.

Talousarvioesityksen tulot ml. aiempien vuosien tilipäätösylijäämien käyttö (1,5 mrd. mk) ovat 6 mrd. mk suuremmat kuin menot ilman nettokuoletuksia. Ylijäämä ehdotetaan käytettäväksi nettokuoletuksiin. Budjetin ulkopuolisten rahastojen ylijäämä on vastaavasti 2 mrd. mk, ja koko valtiontalouden ylijäämä 8 mrd. mk. Valtion asuntorahaston oletetaan lyhentävän velkojaan runsaalla miljardilla markalla. Valtionvelka pienenee em. oletuksilla tästä vuodesta vuoden 2000 loppuun mennessä yli 7 mrd. markalla, ja olisi tuolloin 416 mrd. mk. Velan suhde kokonaistuotantoon alenisi noin 55 prosenttiin.

Kuvio 42.

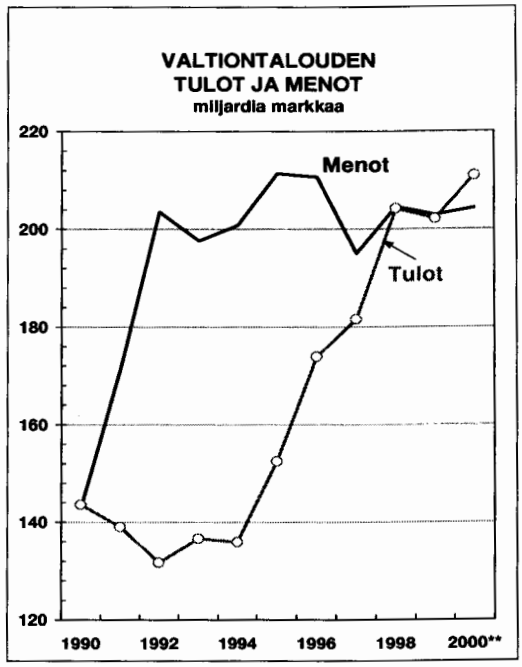

Kuvio 41.

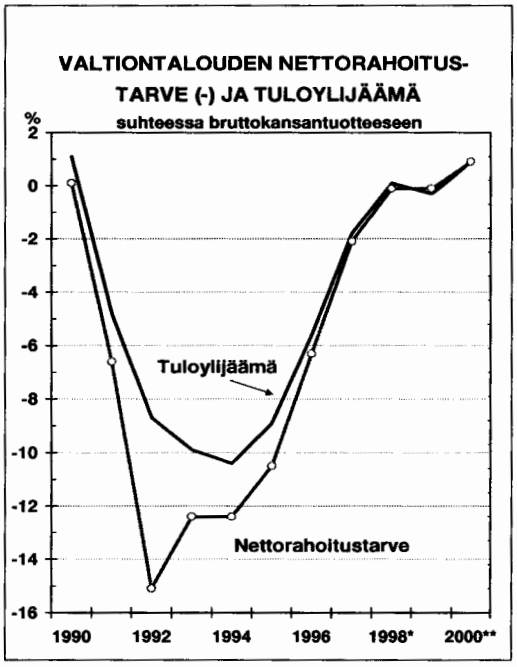

Kuvio 43.

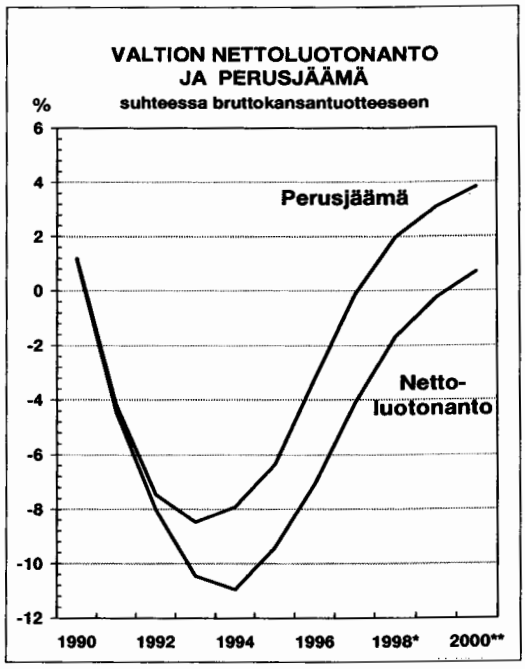

39. Budjettitalouden ja valtiontalouden tasapaino

	1996	1997	1998	1999**	2000 TAE
	miljoonaa markkaa				
BUDJETTITALOUS					
Tulot ilman nettolainanottoa	163 100	171 498	192 329	191 687 a)	197 403 a)
Menot ilman nettokuoletuksia	202 846	186 198	192 743	193 250	192 887
Nettorahoitustarve (-)	-39 746	-14 700	-414	-1 563	4 516
RAHASTOTALOUS					
Tulot ilman nettolainanottoa	23 596	22 162	22 848	23 515	23 404
Menot ilman nettokuoletuksia	20 678	20 863	22 814	22 725	21 264
Nettorahoitustarve (-)	2 918	1 299	33	790	2 140
VALTIONTALOUS 1)					
Tulot ilman nettolainanottoa	173 918	181 637	204 244	202 172 a)	211 003 a)
Menot ilman nettokuoletuksia	210 746	195 038	204 624	202 945	204 347
Nettorahoitustarve (-)	-36 829	-13 401	-380	-773	6 656

1) Budjettitalouden ja rahastojen tuloja ja menoja ei voi sellaisinaan laskea yhteen keskinäisten siirtojen vuoksi.
a) Ilman ylijäämän käyttöä, 1 700 milj. mk v. 1999 ja 1 500 milj. mk v. 2000.

11 Rahoitustasapaino ja rahoitusmarkkinat

Ulkomainen korollinen nettovelka on 1990-luvun jälkipuoliskolla supistunut nopeasti vaihtotaseylijäämien ansiosta. Tämä on ollut myös osoitus säästämisen selvästä enemmyydestä investointeihin verrattuna. Vaikka säästämisenemmyys on viime vuosina säilynyt melko vakaana, 4-6 prosenttina suhteessa kokonaistuotantoon, sekä investoinnit että säästäminen ovat muuttuneet merkittävästi. Investointiaste on kohonnut laman ajoista tasaisesti ja nousee v. 1999 jälleen 20 prosentin tienoille. Kotimainen säästäminen on lisääntynyt vastaavasti, mutta julkinen säästäminen on enenevästi korvannut yksityistä säästämistä. Yksityinen sektori on edelleen rahoitusylijäämäinen, mutta myös julkinen sektori saavutti v. 1998 rahoitusylijäämän, kohentumista 5 vuodessa peräti 45 mrd. mk, ja julkisen sektorin rahoitusylijäämä kohoaa edelleen vuosina 1999-2000. Yksityinen sektori on kuitenkin jälleen alkanut kasvattaa nettovelkaantumistaan hyvien tulonäkymien ja matalien korkojen takia. Julkinen sektori on kääntänyt velka/BKT-suhteen selvään laskuun. Valtion velan markkamääräinen pienentäminen alkaa v. 2000.

Hyvät talousnäkymät ovat houkutelleet Suomeen myös ulkomaisia suoria sijoituksia ja arvopaperisijoituksia. Tämä rahoitusvirta vaihtotaseylijäämän lisäksi on kasvattanut tuntuvasti kotimaisia sijoitusmahdollisuuksia, mitä on käytetty enenevästi myös suomalaisiin sijoituksiin ulkomaille ja vanhojen ulkomaisten velkojen takaisinmaksuun. Rahoitusmarkkinoiden globalisoituminen sai

Kuvio 44.

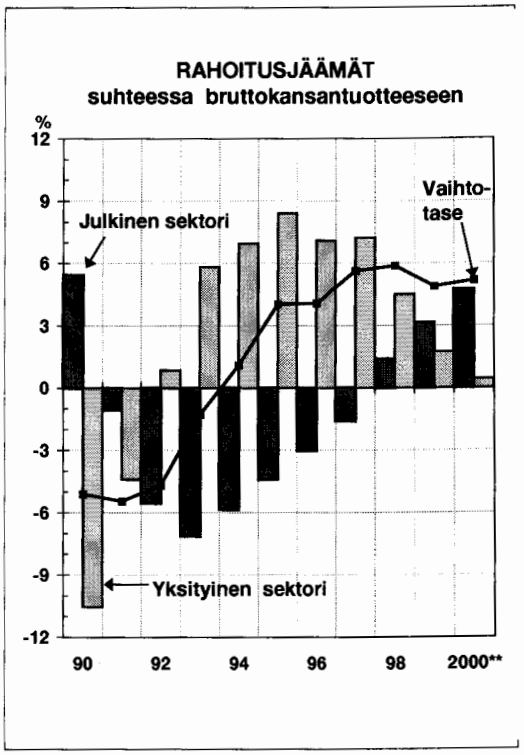

euron käyttöönoton myötä vuoden 1999 alussa lisävauhtia, kun valuuttakurssiriski euroalueen sisällä poistui ja markkinakorot yhtenäistyivät.

Euron kurssi on vaihdellut tuntuvasti. Vuoden 1999 alussa euro maksoi USD 1,16, mistä kurssi aleni lähes suoraviivaisesti ja oli alimmillaan heinäkuun puolivälin jälkeen 1,01 vahvistuakseen elokuun alussa tasolle

1,07. Kurssi on hakenut markkinoilla vapaasti oikeata tasoa. Siihen vaikuttivat alentavasti vuoden alkupuoliskolla mm. Kosovon tapahtumat, Euroopan hidas talouskehitys USA:han verrattuna sekä USA:n korkeammat korot. Euron vahvistuminen kesällä johtui osaltaan Euroopan talousnäkymien parantumisesta sekä euroalueen vahvoista perustekijöistä, mm. vaihtotaseen ylijäämästä ja tasapainottavasta finanssipolitiikasta. Suomen talouden kannalta euron kurssivaihteluilla ei ole ollut suurta merkitystä, joskin ne ovat vaikuttaneet dollaripohjaisen kaupan hintavaihteluihin.

Euroalueen matalat ja vakaat korot ovat olleet tärkeitä Suomelle. Lyhyitä markkinakorkoja alensi EKP:n perusrahoitusoperaation koron alentaminen huhtikuussa historiallisen alhaiselle tasolle 2,5 prosenttiin. Erityisesti pitkissä markkinakoroissa alkuvuoden alentuva trendi kääntyi nousuun keväällä ja on kesällä myötäillyt USA:n korkokehitystä ja kohonneita korko-odotuksia sekä Euroopan parantuneita kasvunäkymiä. Kun 10 vuoden obligaation markkinatuotto Suomessa käväisi alimmillaan helmikuussa 4 prosentissa, se oli elokuun alussa kohonnut yli 5 prosenttiin.

Raha- ja luottomäärien kehitys on ollut epäyhtenäistä. Euroalueen M3-aggregaatti (laaja rahamäärä) on kasvanut vain hieman yli 4,5 prosentin viitearvon mukaista vuosivauhtia, ja vaikka suppea rahakäsite (M1) ja luotot ovat kasvaneet selvästi nopeammin, rahataloudellinen inflaatio ei näytä reaaliselta uhkatekijältä. Suomessa rahan määrään sisältyvien erien kasvu on ollut euroalueen keskimääräistä kasvua hitaampaa, mutta luottojen kasvuvauhti on vuoden 1999 alkupuolella yltänyt 12-13 prosenttiin.

Suomen rahoitusmarkkinat ovat luottojen kasvusta huolimatta varsin vakaat. Luotto-

Kuvio 45.

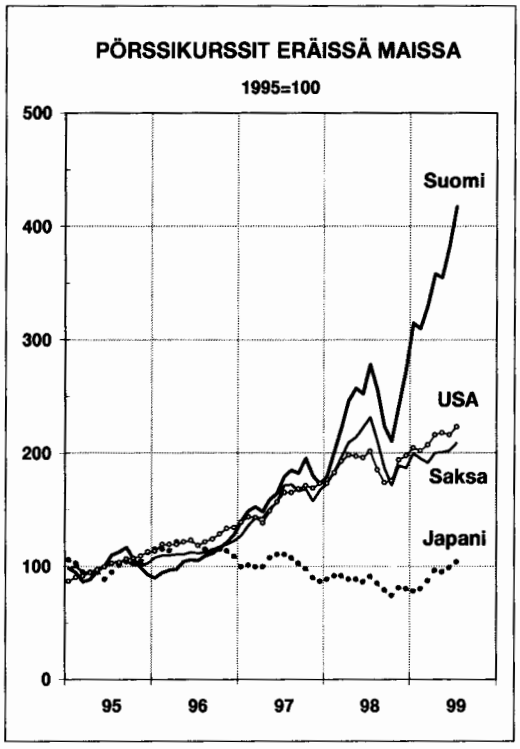

jen nopea kasvuvauhti selittyy edelleen paljolti paluusta kohti normaalia. Pankkien kannattavuus on parantunut selvästi talouskasvun ja pankkien tervehdyttämistoimien ansiosta ja myös lähiajan kehitysnäkymät ovat suotuisat. Suomen pankkisektorin suurin rasite on pankkikriisin ajoilta suurena pysynyt kiinteistöomistus, koska kiinteistöjen tuotto ei keskimäärin vielä vastaa markkinatuottoja. Luoton tarjonnan edellytysten parantumisen lisäksi luoton kysyntä on vahvaa, mihin vaikuttavat investointitarpeet, matala antolainauskorko ja aiempaan historiaan verrattuna matalat korko-odotukset sekä hyvät tulo-odotukset. Pankkien antolainauksen keskikorko aleni alkuvuodesta edelleen selvästi; uusien yleisöluottojen keskikorko oli toukokuussa vain 3,7 %.

Kuvio 46.

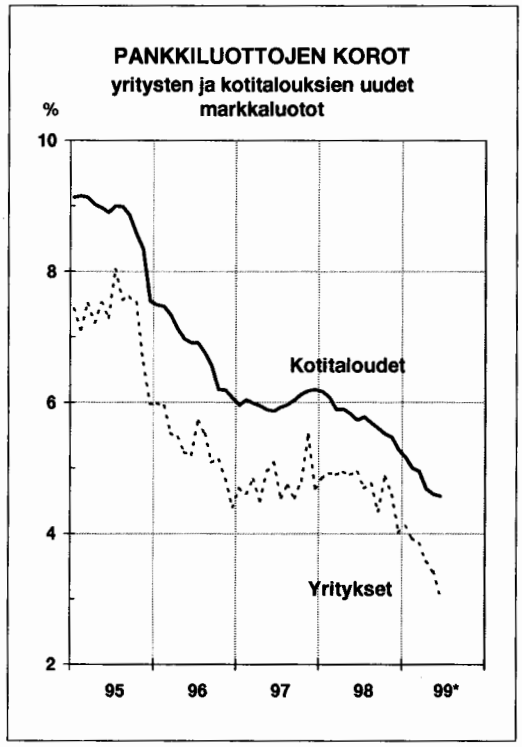

Kuvio 47.

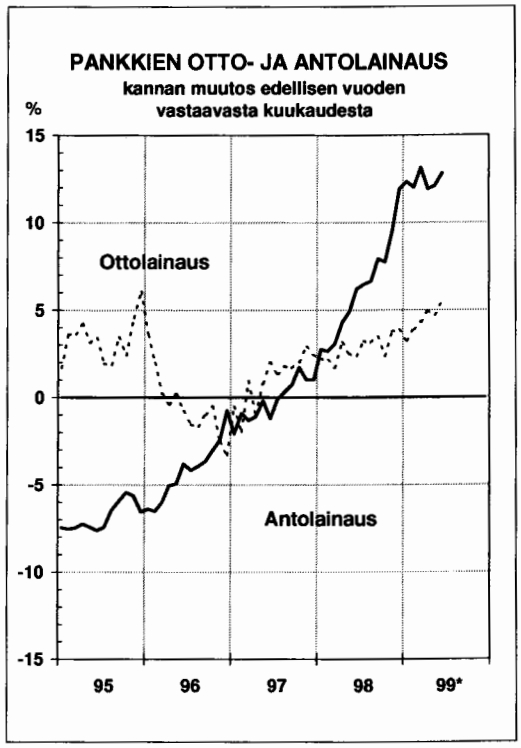

Hyvä rahoitusmarkkinakehitys ja matalat korot ovat heijastuneet vahvasti myös varallisuusesineiden hintakehitykseen. Suomen pörssikurssit ovat keskimäärin kohonneet poikkeuksellisen vahvasti viimeisen parin vuoden aikana. Nousu on keskittynyt lähinnä sähkö- ja elektroniikkateollisuuteen, mutta myös metsäteollisuuden kurssikehitys on ollut vahvaa. Asunto- ja kiinteistövarallisuuden hinnat ovat kohonneet tuntuvasti kasvukeskuksissa, tosin varsin matalilta pohjatasoilta.

Rahoitusmarkkinanäkymät vuodelle 2000 ovat suotuisat. Rahoituksen tarjonta jatkuu runsaana, korkotaso säilyy historiallisesti vertaillen matalana, joskin painetta nousuun on euroalueellakin. Julkisen sektorin lainakannan kääntyminen laskuun antaa tilaa yksityisen sektorin velkarahoituksen lisääntyvälle käytölle.

40. Säästäminen sektoreittain

	1996	1997	1998*	1999**	2000**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Nettosäästäminen	4,3	8,0	9,6	10	11
kotitaloudet	1,4	2,4	2,3	2	1 1/2
yritykset ja asuntoyhteisöt	3,6	5,8	4,5	3 1/2	3
rahoituslaitokset	1,2	0,6	0,8	1	1
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,0	0,2	0,1	0	0
julkisyhteisöt	-1,9	-0,9	2,0	3 1/2	5 1/2
Kiinteän pääoman kuluminen	17,2	18,7	19,5	20 1/2	21
Bruttosäästäminen	21,2	24,3	25,3	25,5	26,3

41. Kansantalouden rahoitustasapaino

	1996	1997	1998*	1999**	2000**
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Bruttoinvestoinnit(1)	17,2	18,7	19,5	20,6	21,1
kotitaloudet	3,0	3,5	3,6	4	4
yritykset ja asuntoyhteisöt	10,0	11,2	12,6	13 1/2	14
rahoituslaitokset	0,2	0,0	0,1	0	0
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,4	0,4	0,4	1/2	1/2
julkisyhteisöt	2,9	3,1	2,8	3	2 1/2
Bruttosäästäminen(2)	21,2	24,3	25,3	25,5	26,3
kotitaloudet	4,3	5,1	5,0	5	4 1/2
yritykset ja asuntoyhteisöt	14,7	16,2	14,5	13	13
rahoituslaitokset	2,0	1,1	1,2	1	1
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	0,3	0,4	0,4	1/2	1/2
julkisyhteisöt	-0,1	1,5	4,2	6	7 1/2
Rahoitusylijäämä = vaihtotaseen ylijäämä	4,1	5,6	5,9	4,9	5,2
kotitaloudet	1,3	1,7	1,4	1	1/2
yritykset ja asuntoyhteisöt	4,7	5,0	1,9	- 1/2	-1
rahoituslaitokset	1,8	1,0	1,1	1	1
voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-0,1	0,0	0,0	0	0
julkisyhteisöt	-3,0	-1,6	1,4	3	4 1/2
Tilastollinen ero(3)	0,7	0,5	0,0	0	0

(1) Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen lisäys sekä maanostot, netto.
(2) Ml. pääomansiirrot, netto.
(3) Kysynnän ja tarjonnan taseeseen sisältyvä tilastollinen ero, sisältyy bruttoinvestointeihin.

Taloudellisia tapahtumia 1.1.1998-1.9.1999

1998

1.1.

Valtion talousarvio vuodelle 1998. Menot ovat 188,6 mrd. mk ja tulot ilman lainanottoa 173,2 mrd. mk. Menot pienenevät 0,9 %, mutta tulot kasvavat 6,9 % vuoden 1997 talousarvioon verrattuna. Nettolainanotto on 15,4 mrd. mk.

Työnantajan keskimääräinen **TEL-maksu** v. 1998 on 16,8 %, **LEL-maksu** on 17,5 % ja TaEL 11,3 %. **Kuntatyönantajan keskimääräinen eläkemaksu** on 20,9 % palkoista ja valtion eläkemaksu 18,8 %. **Palkansaajien eläkemaksu** on 4,7 % palkasta.

TEL-alojen **alle kuukauden työsuhteet** ja työsuhteet, joissa ansiot jäävät alle TEL:n vähimmäisrajan, vakuutetaan TaEL:ssa. Samalla TaEL:n vähimmäisansiorajaa alennetaan, TEL:n ns. ketjutussääntö kumotaan ja rekisteröityä lisäeläketurvaa koskevia säännöksiä tarkistetaan. Myös pitkien TEL-työsuhteiden vajaat kuukaudet tulevat TEL-vakuutuksen piiriin ja niistä karttuu eläkettä.

Työnantajan **työttömyysvakuutusmaksu** v. 1998 on 0,9 % palkkasumman ensimmäiseltä viideltä miljoonalta markalta ja 3,9 % ylitteeltä. Palvelussuhteessa olevien työttömyysvakuutusmaksu on 1,4 % palkasta. Maksun tuotosta käytetään 80 milj. markan ylittävältä osalta 54 % ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan valtionosuuden pienentämiseen ja 46 % työeläkelisien rahoitukseen. Ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan rahoitusosuuksia muutetaan v. 1998 väliaikaisesti siten, että valtionosuus on 52,5 % ja Työttömyyskassojen keskuskassan eli työnantajien rahoitusosuus 42 %. Lopullinen valtionosuus on arviolta 35 %, kun otetaan huomioon palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun vähentävä vaikutus valtionosuuteen. Lomautusajalta maksettavien päivärahojen osalta työnantajien rahoitusosuus on 67,5 % valtion rahoitusosuuden ollessa 27 %.

Työnantajan **kansaneläkemaksu** on yksityisellä sektorilla yrityksen poistojen määrästä riippuen edelleen 2,40, 4,00 tai 4,90 % palkoista ja julkisella sektorilla 3,95 % paitsi kunnan ja kuntayhtymän sekä kunnallisten liikelaitosten työnantajilta 3,15 %. Yksityisen sektorin työnantajan, kunnan ja kuntayhtymän sekä kunnallisen liikelaitoksen **sairausvakuutusmaksu** on edelleen 1,60 %, valtion ja sen laitosten 2,85 % ja muiden julkisen sektorin työnantajien 6,85 % palkoista. Vakuutetulta perittävä sairausvakuutusmaksu alenee 0,40 penniä veroäyriltä ja on 1,50 p/äyri ja 1,95 p/äyri 80 000 äyriä ylittävän tulon osalta.

Tuloveroasteikon tulorajoja nostetaan kaksi prosenttia. Varallisuusveroasteikko ja yhteisön varallisuusveroprosentti säilyvät ennallaan. Asunnon ja työpaikan välisten matkakulujen omavastuuosuus nostetaan 3 000 markkaan ja vähennyskelpoisten matkakulujen enimmäismäärä korotetaan 20 000 markkaan.

Yhteisön tuloveron tuotto jaetaan valtion, kuntien ja seurakuntien kesken siten, että

valtio saa yhteisöveron tuotosta 57 %, kunnat 40 % ja seurakunnat 3 %.

Arvonlisäveron verorakennetta muutetaan vastaamaan Euroopan yhteisön lainsäädäntöä siten, että käytössä on vain kaksi alennettua verokantaa.

Ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverotusta jatketaan kahdella vuodella.

Ulkomaantyöskentelystä saadun palkan verovapautta koskevaa tuloverolain niin sanottua kuuden kuukauden sääntöä muutetaan siten, että tämän säännön alainen tulo on kokonaan verovapaata tuloa. Sairausvakuutusmaksua suoritetaan myös tämän verovapaan palkan perusteella.

Energiaverotusta koskeva lainsäädäntö muuttuu. Maakaasun nykyinen 50 prosentin veronalennus saatetaan voimaan pysyväksi. Kaikelle puulla ja puupohjaisilla polttoaineilla tuotetulle sähkölle myönnetään sähköveroa vastaavaa tukea. Samalla sähköinen raideliikenne vapautetaan sähköverosta. Maakaasun ja yhdyskuntien lämmitysvoimaloissa puulla ja puupohjaisilla polttoaineilla tuotetun sähkön verotuoton menetykset korvataan nostamalla kaikkien polttoaineiden hiilipitoisuuteen perustuvaa lisäveroa sekä sähköveroa. Teollisuudelle myönnettävä vastaava tuki korvataan nostamalla teollisuuden sähköveroa. Moottoribensiinin valmisteveroa korotetaan 20 p ja dieselöljyn 15 p/l.

Viinien ja välituotteiden valmisteveroa alennetaan keskimäärin 17 % ja viinin määritelmää laajennetaan. Toisesta EU-maasta Suomeen saapuvan matkustajan mukanaan verottomasti tuomien alkoholijuomien määrällisiä rajoituksia väljennetään.

Tallettajien saamisten turvaamiseksi perustetaan kaikille talletuspankeille yhteinen **talletussuojarahasto.** Rahastoon kerättäviä varoja käytetään ainoastaan tallettajien saamisten maksamiseen. Talletussuojarahastosta voidaan maksaa enintään 150 000 markan suuruinen korvaus tallettajaa ja pankkia kohden.

Viivekoron laskentaperustetta alennetaan kahdella prosenttiyksiköllä.

Asumistukilain mukaista varallisuuskäsitettä muutetaan siten, että nykyisen, kokonaan tuen saamisen estävän, varallisuusrajan asemesta valtioneuvoston vahvistaman omaisuusrajan ylittävästä omaisuudesta lasketaan tuloa 15 %. Samalla omaisuuskäsite yhdenmukaistetaan eläkkeensaajien asumistuen kanssa.

Yritystukien antamisen yleiset perusteet hyväksyttiin. Perusteita sovelletaan riippumatta siitä, millä hallinnonalalla tukea hallinnoidaan.

Kuntien valtionosuustehtävien kustannustason muutoksen laskentatapaa tarkistetaan tekemällä valtionosuuksiin indeksikorotukset asukaskohtaisilla valtionosuusleikkauksilla vähennettyihin valtionosuusperusteisiin.

Sopimuksiin, jotka on uudistettu tulopoliittisen sopimuksen mukaisesti, saadaan ottaa mainitun sopimuksen mukainen **indeksiehto.**

Työttömyyspäivärahaa korotetaan kahdella markalla. Muutos heijastuu myös ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan, työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen koulutustukien, työmarkkinatuen ja eräiden työvoimapoliittisten tukien tasoon. Työttömyysturvan peruspäivärahan ja lapsikorotusten markkamääriä tarkistetaan jatkossa vuosittain elinkustannusten muutosta vastaavasti nykyisen palkkatason olennaisen muutoksen

sijasta. Työstä tai koulutuksesta kieltäytymisestä ja muista työmarkkinarikkeistä asetettavia korvauksettomia määräaikoja ja työssäolovelvoitteita pidennetään siten, että kolmen viikon määräajat pitenevät kuukauteen ja kahdeksan viikon määräajat kolmeen kuukauteen.

Työttömällä, joka on toiminut työmarkkinoilla palkkatyössä tai yrittäjänä vähintään 10 vuotta 15 edellisen vuoden aikana ja joka on ollut työttömänä vähintään 4 kuukautta koulutusta edeltäneen 12 kuukauden aikana, on oikeus työttömyyspäivärahan tai työmarkkinatuen tasoiseen etuuteen omaehtoisen, ammatillisia valmiuksia edistävän päätoimisen koulutuksen ajalta. **Koulutuspäiväraha** -nimistä etuutta maksetaan enintään 500 päivältä.

Toimeentuloa koskevat säännökset kootaan uuteen lakiin. Toimeentulotuen tavoitteet ja tehtävät, oikeus saada sitä sekä tuen rakenne, myöntämismenettely ja muutoksenhaku pidetään pääasiallisesti ennallaan. Lasten perusosan määriä alennetaan ja osa asumismenoista sisällytetään perusosalla katettaviin menoihin. Perusosan indeksitarkistuksista säädetään asetuksella.

Työvoimapoliittisen järjestelmän uudistamisen keskeisenä tarkoituksena on parantaa työmarkkinoiden toimivuutta tarjoamalla työttömille nykyistä laajemmin mahdollisuuksia työllistymisedellytystensä parantamiseen, estää laajamittaista syrjäytymiskehitystä työmarkkinoilta sekä täsmentää työttömän oikeuksia ja velvollisuuksia.

Laki **Suomen Pankista** korvaa voimassa olevan lain. Se sisältää Euroopan talous- ja rahaliiton toisen vaiheen edellyttämät tarkistukset Suomen Pankkia koskeviin säädöksiin.

7.1.

Talouspoliittinen ministerivaliokunta päätti käynnistää toimenpiteet **Alko-Yhtiöt -konsernin** tulevasta organisaatiorakenteesta. Nykyinen vähittäismyyntijärjestelmä säilytetään. Vähittäismyyntiyhtiö Alko Oy erotetaan Alko-Yhtiön -konsernista tarpeellisten lisäselvitysten perusteella. Alko-Yhtiöt siirretään kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalle. Alko Oy jää sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle.

15.1.

Valtioneuvosto päätti **energia-alan holdingyhtiön** perustamisesta. Kauppa- ja teollisuusministeriön suorittamassa selvityksessä on päädytty siihen, että Imatran Voima Oy:n ja Neste Oy:n kilpailuaseman vahvistamiseksi ja energiastrategian tavoitteiden turvaamiseksi on tarkoituksenmukaista yhdistää yhtiöt perustettavaan holdingyhtiöön.

1.2.

Pienet ja keskisuuret yritykset voivat tehdä **korotetut poistot** myös v. 1998 tekemiensä käyttöomaisuushankintojen perusteella. Korotettu poisto saadaan tehdä omaisuuden käyttöönottovuonna ja kahtena sitä seuraavana verovuonna. Poiston enimmäismäärä on säännönmukainen poisto korotettuna 50 prosentilla. Veronhuojennus koskee uuden tuotantolaitoksen ja matkailuyrityksen lisäksi kehitysalueella toimivan tuotantolaitoksen ja matkailuyrityksen laajentamista ja niiden koneiston, laitteiden tai kaluston uudistamista.

24.2.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle tiedonannon Suomen osallistumisesta euroalueeseen. Eduskuntaa pyydetään ottamaan kantaa Suomen euroalueeseen osallistumisesta. Hallitus on perehtynyt huolellisesti eri vaihtoehtojen vaikutuksiin ja katsoo, että kansakunnan edut voidaan parhaiten turvata osallistumalla euroalueeseen alusta lähtien.

1.3.
Rahanpesun estämistä koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan siten, että luotto- ja rahoituslaitoksia sekä muita lakisääteisesti ilmoitusvelvollisia yhteisöjä ja elinkeinonharjoittajia koskee yksi sisällöltään yhtenäinen laki. Keskusrikospoliisin yhteyteen perustetaan rahanpesun selvittelykeskus. Rahanpesun torjuntaan tähtäävän säännöstön soveltamisalaa laajennetaan kattamaan rahoituslaitosten, ulkomaisen rahoituslaitoksen sivukonttorin ja edustuston, sijoituspalvelujen oheispalveluja tarjoavien yhteisöjen, rahapelitoimintaa harjoittavien yhteisöjen ja elinkeinonharjoittajien sekä kiinteistönvälittäjien toimintaa.

5.3.
Valtioneuvoston päätti **vuosien 1999-2002 menokehyksistä**. Vuosia 2000-2002 koskevat menokehykset ovat ohjeellisia ja muodostavat pohjan laadittaville toiminta- ja taloussuunnitelmille. Valtion menojen kokonaiskehys vuoden 1999 hintatasossa vuodelle 1999 on 191 mrd. mk, vuodelle 2000 190 mrd. mk, vuodelle 2001 193 mrd. mk ja vuodelle 2002 191 mrd. mk.

19.3.
Suomen Pankki nosti **huutokauppakorkoa** 0,15 prosenttiyksikköä 3,40 prosenttiin.

1.4.
Valtion **vuoden 1998 ensimmäinen lisätalousarvio** hyväksyttiin. Lisätalousarviossa tuloja korotettiin 1,1 mrd. mk ja menoja, joista noin puolet aiheutui tulosopimuksesta, 1,0 mrd. mk.

1.5.
Uusi laki Suomen Pankista sisältää ne muutokset, jotka ovat tarpeen Suomen Pankin liittämiseksi osaksi Euroopan keskuspankkijärjestelmää silloin, kun Suomi osallistuu euroalueeseen. Suomen Pankkia valvovan pankkivaltuuston mahdollisuuksia saada ja välittää eduskunnalle tietoja rahapolitiikan toteuttamisesta ja pankin muusta toiminnasta lisätään. Rahalaki kumotaan. Laeissa on useita siirtymäsäännöksiä.

2.5.
Yksitoista EU-maata ottaa käyttöön **yhteisen rahan, euron**, ensi vuoden alusta. Euroalueessa ovat Suomen lisäksi mukana Saksa, Ranska, Espanja, Itävalta, Portugali, Belgia, Irlanti, Hollanti, Italia ja Luxemburg. **Emun kolmas vaihe** käynnistyy ensi vuoden alussa. Yhteinen euroraha otetaan käyttöön käteisrahana v. 2002. Euron peruuttamattomat muuntokurssit vahvistetaan kolmannen vaiheen ensimmäisenä päivänä eli 1.1.1999.

11.6.
Valtioneuvosto suosittaa, että **asuinhuoneistojen vuokrien korotukset** sovitettaisiin toteutettaviksi useammassa erässä, jos vuokraa on perusteltua korottaa huomattavan paljon. Lisäksi suositellaan, että vuokranantaja perustelisi korotuksen ja varaisi neuvotteluun vuokralaisen kanssa riittävästi aikaa.

15.6.
Pienyritystukea sekä pienten ja keskisuurten yritysten **kehittämistukea** voidaan myöntää matkailu- ja yrityspalveluyritysten lisäksi myös muille palveluyrityksille. Pienten ja keskisuurten yritysten määritelmää muutettiin korottamalla yritysten liikevaihtoa ja taseen loppusummaa kuvaavia tunnuslukuja sekä selvennettiin riippumattomuuskäsitettä.

24.6.
Saamistodisteiden leimaverotusta ja kiinnitysleimaveroa koskevat leimaverolain aineelliset säännökset kumottiin. Ennen lain voimaantuloa suoritettu vero, jonka suorittamisvelvollisuus on syntynyt 29.4.1998 tai

sen jälkeen, palautetaan verovirastolle tehtävästä hakemuksesta.

26.6.

Peiteltyyn osinkoon kohdistuva kahdenkertainen verotus poistetaan siten, että peitellyn osingon saajalle myönnetään hyvitys yhtiön maksamasta verosta. Luonnollisen henkilön ja kuolinpesän saama peitelty osinko on nykyiseen tapaan aina ansiotuloa.

Kiinteistöveroprosenttien enimmäismääriä korotetaan. Yleiseksi kiinteistöveroprosentiksi vahvistetaan 0,20-1,00 ja vakituisten asuinrakennusten veroprosentiksi 0,10-0,50. Muiden asuinrakennusten, esimerkiksi kesäasuntojen, veroprosentti voidaan määrätä enintään 0,60 prosenttiyksikköä korkeammaksi kuin vakituisten asuinrakennusten veroprosentti. Muutettuja veroprosentteja sovelletaan ensimmäisen kerran määriteltäessä kiinteistöveroprosentteja vuodelle 1999.

1.7.

Yksityisten alojen työeläkelakeja muutetaan pysyvästi siten, että tilanteissa, joissa **osa-aikaeläkkeeltä** siirrytään muualle kuin vanhuuseläkkeelle, **tuleva aika** lasketaan sekä osa-aikatyön että osa-aikaeläkkeen osalta. Samalla osa-aikaeläkkeestä aiheutuvaa kustannusten vastuunjakoa tarkistetaan. Osa-aikaeläkkeen alaikärajaa alennetaan 56 vuoteen ja työnantajalle asetetaan velvollisuus pyrkiä järjestämään osa-aikaeläkkeelle haluavalle työntekijälleen **osa-aikatyötä**. Ikääntyvien työntekijöiden osa-aikatyö- ja osa-aikaeläkejärjestely on voimassa 31.12.2000 saakka.

Suomen PT OY jakaantuu posti- ja telekonserneiksi. Eduskunta hyväksyi asian viime syksynä lisäbudjetin yhteydessä. Samalla eduskunta antoi valtuudet yksityistää osittain telekonserni (Sonera).

Valtion talousarviossa olevia määrärahoja katettaessa voidaan ottaa huomioon valtion **tilinpäätöksen mukainen ylijäämä tai alijäämä**. Talousarvion katteeksi voidaan valtion tilinpäätöksen jälkeen ottaa määrä, joka vastaa enintään kolmannesta tilinpäätöksen osoittamasta varainhoitovuoden lopun kumulatiivisesta ylijäämästä. Ylijäämän käyttämistä koskevat säännökset olisivat sovellettavissa ensimmäisen kerran vuoden 1997 valtion tilinpäätöksen perusteella, tarpeen mukaan vuoden 1998 mahdollisissa seuraavissa lisätalousarvioissa sekä vuoden 1999 talousarviossa.

Kera Oyj:n ja Valtiontakuukeskuksen toiminnot siirretään **erityisrahoitusyhtiöön**. Uusi yhtiö hoitaa vientitakuu- ja erityistakaustoimintaa sekä pienten ja keskisuurten yritysten luotto- ja takaustoimintaa. Valtio omistaa yhtiön koko osakekannan.

Määräaikaisen lain mukaan 55 vuotta täyttänyt **työtön** voi **eläketurvansa huonontumatta** ottaa vastaan myös aikaisempaa pienempipalkkaisemman tilapäisen työn. Tuleva aika määräytyy sellaisen ansiotason perusteella, joka henkilöllä oli välittömästi ennen työttömyyttä, vaikka henkilöllä olisi uusi, enintään 10 kuukautta jatkuva työsuhde. Tuleva aika määräytyy kuitenkin uuden työn ansiotason perusteella, jos uusi työ jatkuu yli kymmenen kuukautta. Laki on voimassa 31.12.2000 saakka.

10.7.

Eduskunta antoi suostumuksensa **Enso Oy:n ja ruotsalaisen Stora Ab:n** mahdollisen yhteenliittymisen seurauksena tapahtuvaan valtion osakeomistusosuuden alenemiseen alle määrävähemmistövallan tuottavan rajan. Järjestelyssä valtion osakeomistus säilyy ennallaan, mutta sen suhteellinen osuus uudesta yhtiöstä alenee tullen olemaan suuruudeltaan

noin 17,6 %. Valtio tulee olemaan yhtiön suurin yksittäinen osakkeenomistaja.

31.8.
Hallitus hyväksyi EU:lle annettavan **Suomen vakausohjelman**. Siinä esitetään Suomen talouspolitiikan lähtökohdat ja tavoitteet erityisesti finanssipolitiikan osalta sekä arvioidaan niiden toteutumista vuoteen 2002 asti. Ohjelman mukaan Suomi täyttää lähivuosina EU:n perustamissopimuksen budjettikriteerit. Julkisen talouden ylijäämäisyydestä huolimatta valtion talous on alijäämäinen koko tarkasteluperiodin ajan.

1.9.
Vuoden 1999 valtion talousarvioesitys annettiin. Menot yhteensä ovat 186,8 mrd. mk ja tulot 187,1 mrd. mk. Budjetti on 0,3 mrd. mk ylijäämäinen. Budjettitalouden menot supistuvat yli 4 % kuluvan vuoden arvioituihin kassamenoihin verrattuna. Talousarvioesityksen lähtökohtana ovat maaliskuussa päätetyt menokehykset. Lisäsäästöjen ja arvoitua nopeamman talouskasvun takia menoarvioesityksessä päädyttiin lähes 4 mrd. mk kehyspäätöstä alemmalle tasolle. Maaliskuussa budjettitalouden lainanottotarpeeksi arvioitiin 10 mrd. mk. Lainanottotarpeen loppumiseen ovat vaikuttaneet paremman talouskehityksen ansiosta saatavat lisätulot, päätetyt menoleikkaukset ja -lykkäykset sekä kumulatiivisen tilinpäätösylijäämän käyttö katteena. Eduskunta on jo hyväksynyt vuotta 1999 koskevat tulo- ja varallisuusverolait, veroasteikot sekä energiaverolait.

Polttoaineiden ja sähkön lisäveroa korotettiin noin 24 %. Lisäveron korotus otetaan kuitenkin huomioon liikennepolttoaineiden perusverossa vastaavan suuruisena pennimääräisenä vähennyksenä. Liikennepolttoaineiden kokonaisverorasitus pysyy täten ennallaan. Lämmöntuotannon polttoaineista kevyen polttoöljyn hinta nousee noin 4 %, raskaan polttoöljyn runsaat 6 %, kivihiilen 11 %, maakaasun vajaat 3 % ja polttoturpeen noin 9 %. Energiaintensiiviset yritykset saavat veronpalautusta maksamistaan energiaveroista hakemuksesta tilikauden päätyttyä. Ennen kuin yrityksille voidaan maksaa edellä tarkoitettua tukea, siihen tulee saada EU:n komission lupa.

Ansioon suhteutetun **työttömyysturvan rahoituksessa** valtio vastaa peruspäivärahaa vastaavasta markkamäärästä. Valtio ei osallistu lomautusajalta ja ns. lisäpäiviltä maksettavien päivärahojen eikä myöskään lapsikorotusten rahoitukseen. Työttömyyskassat rahoittavat maksamistaan etuuksista 5,5 %, kuitenkin siten, että kassojen rahoitusosuus työvoimakoulutuksen toimeentuloturvassa olisi 5,5 % ansiotuen ansio-osista. Muilta osin ansioon suhteutetut työttömyysetuudet rahoitetaan nykyisen työttömyyskassojen keskuskassan korvaavasta työttömyysvakuutusrahastosta. Palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu säädetään pysyväksi. Työttömyysvakuutusmaksuja ei enää mitoiteta yksinomaan seuraavana kalenterivuonna arvioitujen menojen perusteella, vaan tavoitteena on tasoittaa taloudellisista suhdanteista johtuvia maksuheilahteluja keräämällä työttömyysvakuutusrahastoon ylijäämää noususuhdanteessa ja purkamalla rahastoa laskusuhdanteessa.

Piensijoittajien saamisten turvaamiseksi perustetaan kaikille luottolaitoksille ja sijoituspalveluyrityksille yhteinen **korvausrahasto**. Korvausrahaston tehtävänä on turvata sijoituspalveluita ostaneiden piensijoittajien saamiset yksittäisen luottolaitoksen tai sijoituspalveluyrityksen pysyvässä maksukyvyttömyystilanteessa. Korvausrahastosta voidaan maksaa sijoittajalle 90 % tämän saamisoikeuden markkina-arvosta, kuitenkin enintään 120 000 mk sijoittajaa kohden. Korvausta ei makseta ammattimaisille sijoit-

tajille. Rahaston toiminnasta ja kustannuksista vastaavat luottolaitokset ja sijoituspalveluyritykset yhteisvastuulla.

17.11.
Talouspoliittinen ministerivaliokunta ja **Rauma Oyj:n ja Valmet Oyj:n** hallitukset hyväksyivät yhtiöiden välisen **sulautumissuunnitelman**. Uudesta yhtiöstä tulee metsäteollisuuden laite- ja prosessitoimittajana markkinajohtaja kaikissa päätuotteissaan maailmanlaajuisesti. Sulautuvien yhtiöiden liikevaihto v. 1997 oli yli 23 mrd. mk ja niiden palveluksessa oli runsaat 23 000 henkilöä.

3.12.
Valtioneuvosto oikeuttaa kauppa- ja teollisuusministeriön myymään **Fortum Oyj:n** osakeannin yhteydessä kansainvälisille ja suomalaisille sijoittajille enintään 160 milj. kappaletta nimellisarvoltaan 20 markan osakkeita käypään hintaan, joka määrätään institutionaalisten sijoittajien ostotarjousten perusteella.

Suomen Pankki alensi **huutokauppakoron** 3,4 prosentista 3,0 prosenttiin ja ylimääräisten talletusten koron 1,4 prosentista 1,0 prosenttiin.

Eduskunta hyväksyi kuluvan vuoden **toisen lisätalousarvion**. Tulot ovat 7,3 mrd. mk.

10.12.
Valtioneuvosto oikeuttaa valtiovarainministeriön perustamaan uuden valtion kokonaan omistaman **kiinteistöliiketoimintaa harjoittavan osakeyhtiön** ja merkitsemään valtion puolesta kaikki yhtiön osakkeet.

Valtioneuvosto oikeuttaa kauppa- ja teollisuusministeriön myymään **Fortum Oyj:n** osakeannin yhteydessä kansainvälisille ja suomalaisille sijoittajille valtioneuvoston 3.12.1998 päättämän enintään 160 milj. osakkeen lisäksi enintään 15 milj. kappaletta.

8.12.
Eduskunta purki **pankkitukiponnen**.

15.12.
Peruskorko aleni 4,0 prosentista 3,5 prosenttiin.

22.12.
Valtioneuvoston periaatepäätös valtion osallistumisesta **Airbus-yhteistyöhankkeen** edellyttämään rahoitukseen. Hankkeeseen myönnetään talousarvion kautta enintään 200 milj. mk jakautuen vuosille 1998-2000.

EKP:n neuvosto päätti tilapäisenä järjestelynä (4.-21.1.1999), että **maksuvalmiusluoton** korko asetetaan 3,25 prosenttiin ja talletuskorko 2,75 prosenttiin. Tämän järjestelyn tarkoituksena on helpottaa markkinaosapuolten sopeutumista integroituihin eurorahamarkkinoihin rahaliiton ensimmäisinä päivinä.

23.12.
Valtioneuvosto oikeuttaa kauppa- ja teollisuusministeriön ostamaan Valmet Oyj:n omistuksessa olevat 3 996 kappaletta **Patria Finavitec Oy:n** osaketta, jotka vastaavat 49,9 % yhtiön koko osakekannasta, yhteensä 89 milj. markan kauppahinnasta. Valtiolle on aikaisemmin hankittu 51,1 % yhtiön osakkeista.

1999

1.1.
EU:n neuvosto hyväksyi (31.12.1998) **euron peruuttamattomat muuntokurssit**, jotka tulivat voimaan 1.1.1999.

Valtion markkamääräiset **arvo-osuusmuotoiset sarjaobligaatiolainat ja valtion**

velkasitoumukset muutettiin euromääräisiksi 1.1.1999 alkaen.

Viitekoroilla korvataan Suomen Pankin aikaisemmin määräämä peruskorko sekä pankin määrittelemät ja julkaisemat lyhyinä viitekorkoina käytettävät korot (ns. heliborkorot). Valtiovarainministeriö vahvistaa peruskoron kahdesti vuodessa seuraavaksi puoleksi vuodeksi. Peruskoron määrä on vahvistamista edeltävien kolmen kuukauden aikana julkaistun 12 kuukauden markkinakoron keskiarvo. Ministeriö päättää myös sen, mitkä viitekorot korvaavat Suomen Pankin nykyisin määrittelemät ja julkaisemat heliborkorot.

Valtion talousarvio vuodelle 1999. Tulot ovat 188,5 mrd. mk ja menot ilman nettokuoletuksia 188,2 mrd. mk. Menot ovat 0,2 % pienemmät kuin vuoden 1998 varsinaisessa talousarviossa ja tulot vastaavasti 8,8 % suuremmat.

Vuoden 1999 **veroasteikon** kaikkien luokkien tulorajoja korotetaan 2 % ja marginaaliveroprosentteja ylintä lukuun ottamatta alennetaan ½ prosenttiyksikköä.

Kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä ja tulonhankintavähennyksen enimmäismääriä korotetaan. Verotettavan **luovutusvoiton** määrää laskettaessa niin sanottu **hankintameno-olettama** muuttuu. **Osingon pääomatulo-osuuden** laskentaan tehdään rakenteellinen muutos. Lakiin on lisätty **osakaslainojen verotusta** koskevat säännökset. Muutettuja säännöksiä sovelletaan eräin poikkeuksin ensimmäisen kerran vuodelta 1999 toimitettavassa verotuksessa.

Asunnon ja työpaikan välisten matkojen verovähennysoikeuden enimmäismäärää korotetaan 3 000 markalla 23 000 markkaan. Seurakuntien osuutta **yhteisöveron** tuotosta alennetaan yhdellä prosenttiyksiköllä siten, että valtion osuus tuotosta vastaavasti nousee. Elinkeinotoimintaan ja maatalouteen kohdistuva **takausvelan** korko tulee vähennyskelpoiseksi. Vähäinen valuuttakurssivoitto on verovapaata. Lisäksi tehtiin eräitä muita vähäisiä tarkistuksia tuloverolakiin.

Irtaimen käyttöomaisuuden menojäännöksestä verovuonna tehtävän poiston enimmäismäärää alennetaan 30 prosentista 25 prosenttiin ja arvoltaan vähäisten käyttöomaisuushankintojen hankintameno saadaan vähentää kokonaisuudessaan jo käyttöönottovuonna.

Peiteltyyn osinkoon kohdistuva kahdenkertainen verotus poistetaan siten, että peitellyn osingon saajalle myönnetään hyvitys yhtiön maksamasta verosta. Luonnollisen henkilön ja kuolinpesän saama peitelty osinko on nykyiseen tapaan aina ansiotuloa.

Kiinteistöveroprosenttien enimmäismääriä korotettiin. Yleiseksi kiinteistöveroprosentiksi vahvistettiin 0,20-1,00 ja vakituisten asuinrakennusten veroprosenteiksi 0,10-0,50. Muiden asuinrakennusten, esimerkiksi kesäasuntojen, veroprosentti voidaan määrätä enintään 0,60 prosenttiyksikköä korkeammaksi kuin vakituisten asuinrakennusten veroprosentti.

Pienet ja keskisuuret yritykset voivat tehdä verotuksessa korotetut poistot myös vuosina 1999 ja 2000 **kehitysalueelle** tekemiensä **investointien hankintamenoista**. Kolmena ensimmäisenä verovuonna poiston enimmäismäärä on säännönmukainen poisto korotettuna 50 %.

Eläkesäätiön kirjanpidossaan tekemä **sijoitusomaisuuden arvonkorotus** on veronalaista tuloa.

Rajoituksia käyttämättömien hyvitysten, veroylijäämien ja tappioiden siirtymisestä **omistajanvaihdosten** yhteydestä lievennetään siten, että pörssiyhtiön julkisen kaupankäynnin kohteena olevien osakkeiden omistajanvaihdokset eivät vaikuta mainittujen erien siirtymiseen. Lisäksi laajennetaan yhtiön ja osuuskunnan oikeutta vähentää tappio saamastaan konserniavustuksesta.

Ajoneuvoveroa palautetaan, jos ajoneuvo poistetaan rekisteristä kesken verokautta.

Makeisveron kantamisesta luovutaan.

Valtion omistamien osakkeiden myynnistä saatavat tulot sekä eräät näihin myynteihin välittömästi liittyvät menot voidaan valtion talousarviossa nettobudjetoida. Lakia voidaan soveltaa jo vuoden 1998 talousarviossa.

Työnantajan keskimääräinen **TEL-maksu** v. 1999 on 16,80 %, **LEL-maksu** on 17,5 % ja **TaEL** 16,0 %. **Kuntatyönantajan** keskimääräinen eläkemaksu on 21,70 % palkoista ja **valtion** eläkemaksu 20,11 %. **Palkansaajien** eläkemaksu on 4,70 % palkasta.

Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu v. 1999 on 0,9 % palkkasumman ensimmäiseltä viideltä miljoonalta markalta ja 3,8 % ylitteeltä. **Palvelussuhteessa olevien työttömyysvakuutusmaksu** on 1,30 % palkasta.

Työnantajan **kansaneläkemaksu** on yksityisellä sektorilla yritysten poistojen määrästä riippuen edelleen 2,40, 4,00 tai 4,90 % palkoista ja julkisella sektorilla 3,95 % paitsi kunnan ja kuntayhtymän sekä kunnallisten liikelaitosten työnantajilta 3,15 %. Yksityisen sektorin työnantajan, kunnan ja kuntayhtymän sekä kunnallisen liikelaitoksen **sairausvakuutusmaksu** on edelleen 1,60 %, valtion ja sen laitosten 2,85 % ja muiden julkisen sektorin työnantajien 1,60 % palkoista. Vakuutetulta perittävä sairausvakuutusmaksu alenee 0,40 penniä veroäyriltä ja on 1,50 p/äyri.

Vuonna 1999 tehdään **indeksitarkistus** myös eläkkeensaajien hoitotukeen, lapsenhoitotukeen sekä vammaistukeen kuitenkin siten, että vuoden 1994 lokakuusta vuoden 1997 lokakuuhun tapahtunutta kustannusnousua ei oteta huomioon. Kansaneläkkeen pohjaosan alentaminen aiennetaan helmikuun alusta tammikuun alkuun. Vuonna 1999 pohjaosaa alennetaan kuitenkin vain 17,3 %.

Indeksiehdon käytöstä annetun lain voimassaoloa jatketaan kahdella vuodella, vuoden 2000 loppuun.

Valtioneuvoston vuosittain hyväksymä **sosiaali- ja terveydenhuollon suunnitelma** korvataan nelivuotiskausiksi hyväksyttävällä erillisellä päätöksellä kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon voimavaroista. Tavoite ja toimintaohjelma annetaan kunkin hallituksen toimikauden alkupuolella. Siinä asetetaan nykyistä konkreettisempia ja paremmin mitattavissa olevia valtakunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteita sekä niiden toteuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet, ohjeet ja suositukset. Kunnille ei anneta uusia tehtäviä tai sitovia määräyksiä. Voimavarapäätös sisältää mm. valtionosuuden määräytymisperusteet sekä perustamishankkeita koskevat kiintiöt ja se annetaan edelleen vuosittain talousarvioesityksen yhteydessä.

Valtion kiinteistölaitos muuttui samannimiseksi valtion liikelaitokseksi. Perustettavan liikelaitoksen hallintaan on tarkoitus siirtää virastomuotoisen kiinteistölaitoksen omaisuutta arvion mukaan noin 19 mrd. mk.

15.1.
Verotuksessa myönnettävää **ajoneuvojen ikähyvitystä** koskevia sääntöjä tarkistetaan ja vähäpäästöisten ajoneuvojen vähennys annetaan myös käytetyille autoille.

21.1.
EKP:n neuvosto päätti, että eurojärjestelmän maksuvalmiusluoton korko on 4,5 % ja talletuskorko 2 % 22.1.1999 lukien.

Valtioneuvosto päätti, että **energiatuen** myöntämisessä tuettavista hankkeista asetetaan etusijalle uuden teknologian kaupallistamista edistävät hankkeet.

28.1.
Valtioneuvosto päätti alentaa **Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal** Oyj:n ja Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal-SSP Oy:n varainhankinnalle ja lainanotolle myöntämiensä **takausten enimmäismääriä** sekä määrätä esittelylistan liitteenä olevat asiakirjat salassa pidettäviksi. Valtion omavelkaisten takausten markkamäärä alenee yhteensä 5,6 mrd. mk. Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal -konsernille myönnetty takausmäärä alenee yhteensä 6 mrd. mk voimassa olevasta 15 mrd. markasta.

1.2.
Uuden sijoitusrahastolain soveltamisalaa, lain rakennetta ja viranomaisten välistä toimivallanjakoa selkeytetään.

18.2.
Valtioneuvoston päätös **menokehyksestä vuodelle 2000**. Talousarvioehdotus laaditaan käyttäen pohjana valtioneuvoston 5.3.1998 vahvistamia menokehyksiä kuitenkin niin, että lakisääteiset indeksitarkistukset ja vuoden 1999 talousarvion käsittelyn yhteydessä tehdyt menoja vähentävät ja muut ratkaisut otetaan ehdotuksissa huomioon. Määräaikaisia säästölakeja sekä säästöpäätöksiä ja -ohjelmia jatketaan. Päätöksen periaatteiden pohjalta on valtiovarainministeriössä laadittu vuodelle 2000 menopainelaskelma, jonka mukaan talousarvion loppusumma olisi 191,5 mrd. mk (v. 1999 hintatasossa).

1.3.
Työnantaja, joka on työsopimuslain mukaan velvollinen noudattamaan **yleissitovaa työehtosopimusta**, saa soveltaa eräissä tapauksissa sellaisia työehtosopimuslain sekä vuosilomalain ja opintovapaalain nojalla solmittuja työehtosopimusmääräyksiä, joilla on vähennetty työntekijän lain mukaan määräytyviä etuja.

4.3.
Valtioneuvoston periaatepäätös **kansallisesta metsäohjelmasta**. Metsäohjelma 2010 sisältää Suomen metsäpolitiikan tavoitteet, jotka toteutetaan metsäalan organisaatioiden yhteistyönä sekä viranomaisten ratkaisuilla ja toimenpiteillä.

EKP:n neuvosto päätti, **että eurojärjestelmän pitempiaikaisten rahoitusoperaatioiden likviditeetin jaossa** käytetään jatkossa monikorkoista menettelyä seuraavasta pitempiaikaisesta rahoitusoperaatiosta (jonka maksut suoritetaan 25.3.1999) lähtien, kunnes toisin ilmoitetaan.

1.4.
Arvopaperimarkkinalain säännöksiä arvopaperin liikkeeseenlaskijan ja osakkeenomistajan **tiedonantovelvollisuudesta** muutetaan.

Uuden **vakuutusvalvontaviraston** tehtävänä on vakuutus- ja eläkelaitosten sekä muiden vakuutusalalla toimivien valvonta ja tarkastus.

8.4.
Euroopan keskuspankin neuvosto päätti laskea **perusrahoitusoperaation** korkoa 0,5 prosenttiyksikköä 2,5 prosenttiin alkaen perusrahoitusoperaatiosta, jonka maksut suoritetaan 14.4.1999. Lisäksi **maksuvalmiusluoton** korkoa lasketaan 1 prosenttiyksiköllä 3,5 prosenttiin ja talletuskorkoa 0,5 prosenttiyksiköllä 1,5 prosenttiin 9.4.1999 lukien.

15.4.
Tasavallan presidentti nimitti **uuden, pääministeri Lipposen johtaman hallituksen.** Hallituksen talouspolitiikan päätavoite on työllisyyden parantaminen, mikä edellyttää vakaan talouskasvun turvaamista. Hallituksen tavoite on, että uusien työpaikkojen määrä lisääntyy ripeästi ja työssä olevien osuus työikäisestä väestöstä lähestyy Suomessa EU:n työllisyyssuuntaviivoissa tavoitteeksi asetettua 70 prosenttia. Valtion menot pidetään koko vaalikauden ajan reaalisesti enintään vuoden 1999 varsinaisen talousarvion tasolla. Hallitus varautuu vaalikauden aikana 10-11 mrd. markan suuruisiin tuloveroja sosiaalivakuutusmaksuperusteiden kevennyksiin, mikä edellyttää talouskasvun jatkumista vahvana, maltillisia tulopoliittisia ratkaisuja ja verorakenteen kehittämistä.

6.5.
Valtioneuvosto päätti **menokehyksistä vuosille 2000-2003.** Menokehysten lähtökohtana on hallitusohjelman finanssipoliittiset linjaukset. Menokehys vuoden 2000 hintatasossa vuodelle 2000 on 193 mrd. mk, 193,5 mrd. mk vuodelle 2001, 191,2 mrd. mk vuodelle 2002 ja 190,2 mrd. mk vuodelle 2003.

1.6.
Arvopaperimarkkinarikoksia koskevat säännökset uudistetaan ja siirretään rikoslakiin. Uudistus on osa rikoslain kokonaisuudistusta. Laissa säädetään rangaistus sisäpiiririkoksesta, törkeästä sisäpiiririkoksesta, kurssin vääristämisestä, törkeästä kurssin vääristämisestä sekä arvopaperimarkkinoita koskevasta tiedottamisrikoksesta.

9.4.
Ulosottolakiin otetaan säännökset, joiden avulla voidaan estää **keinotekoisiin järjestelyihin perustuva ulosoton välttäminen.** Lisäksi lakiin otetaan säännökset, joiden nojalla voidaan estää luontoisetujen, alipalkalla työskentelyn ja luotollisen tilin avulla tapahtuva ulosoton välttäminen.

18.6.
Hallitus esittää, että **kuntien yleinen kalleusluokitus** vuosiksi 2000-2003 vahvistetaan samaksi kuin nykyinen luokitus.

23.6.
Valtioneuvosto päätti **Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal** Oyj:n ja Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal-SSP Oy:n jakautumisesta, omaisuudenhoitoyhtiöstatuksen poistamisesta ja valtion takauspäätöksen muuttamisesta.

24.6.
Hallitus esittää, että **pankkitalletusten koroilta poistetaan verovapaus** ja **vapaaehtoisten eläkevakuutusten** verovähennysoikeuden edellytyksiä tiukennetaan. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2000 alusta. Lait koskisivat talletusten korkoja, jotka kertyvät 1 päivästä kesäkuuta 2000. Eläkevakuutusmaksujen täysimääräisen vähennysoikeuden edellytyksenä olevaa uutta ikärajaa ja uutta eläketasoa sovellettaisiin 23 päivän kesäkuuta 1999 jälkeen otettaviin vakuutuksiin. Muita eläkevakuutusmaksuja koskevia muutoksia sovellettaisiin vuoden 2000 alusta kaikkiin vakuutuksiin.

Eduskunta on hyväksynyt vuoden **ensimmäisen lisätalousarvion.** Talousarvion me-

not ja tulot ovat 4,2 mrd. mk. Valtionvelan hoitomenot lisääntyvät 1,5 mrd. mk, josta miljardi on nettokuoletusten lisäystä. Verotuottoarviota on tarkistettu. Arsenal Oyj maksaa valtiolle pääomasijoituksia takaisin 2 mrd. mk, Kapiteeli Oy:n osakepääoman korotukseen esitetään 600 milj. mk ja korolliseen pääomalainaan 600 milj. mk.

1.7.
Valtiovarainministeriön vahvistama **peruskorko** on 2,75 % vuoden 1999 loppuun saakka. Peruskorko on ollut 15.12.1998 lukien 3,5 %

Euroopan yhteisön **jäsenvaltioiden väliseen matkustajaliikenteeseen liittyvä veroton myynti päättyi.**

5.8.
Valtioneuvosto päätti Suomen esityksestä horisontaaliseksi **maaseudun kehittämissuunnitelmaksi.** Suunnitelma sisältää ohjelmakaudelle 2000-2006 esitettävät luonnonhaittakorvaus- ja maatalouden ympäristötukijärjestelmät.

14.8.
Uusi **tilinsiirtolaki** koskee lähtökohtaisesti kaikkia Suomessa toteutettuja tilisiirtoja sekä sellaisia enintään 50 000 euron suuruisia Suomen ja Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion välisiä tilinsiirtoja, jotka toteutetaan talousalueeseen kuuluvan valtion valuutassa tai euroissa.

1.9.
Hallitus hyväksyi EU:lle annettavan **Suomen vakausohjelman päivityksen.** Siinä esitetään Suomen talouspolitiikan lähtökohdat ja tavoitteet erityisesti finanssipolitiikan osalta sekä arvioidaan niiden toteutumista vuoteen 2003 asti. Suomi täyttää lähivuosina EU:n perustamissopimuksen julkisen talouden kriteerit.

Vuoden 2000 talousarvioesitys annettiin. Tulot yhteensä mukaan luettuna aiempien vuosien tilinpäätösylijäämän käyttö1,5 mrd. mk, ovat 198,9 mrd. mk. Menot ilman nettokuoletuksia ovat 192,9 mrd. mk; hallituksen toukokuussa päättämä menokehys oli 193,0 mrd. mk. Talousarvio on 6,0 mrd. mk ylijäämäinen. Ylijäämällä lyhennetään valtionvelkaa, ts. nettokuoletukset ovat 6,0 mrd. mk. Menot ilman kuoletuksia kasvavat vuoden 1999 varsinaiseen budjettiin verrattuna runsas 2 %. Talousarvion veroperustemuutokset ovat verrattain vähäisiä. Palkansaajien tuloveromuutokset tehdään myöhemmin tuloneuvottelujen yhteydessä. Yhteisöveroprosentti nostetaan 29 prosenttiin, ja veron veronsaajien keskeistä jako-osuutta muutetaan hieman valtion eduksi. Agenda 2000 ratkaisu lisää jonkin verran sekä menoja että EU:lta saatavia tuloja. Esiopetusuudistus käynnistyy 1.8.2000.

Liitetaulut:

1. Kysynnän ja tarjonnan tase
2. Tavaravienti SITC:in pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (määrämaat) vuonna 1998
3. Tavaratuonti SITC:in pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (alkuperämaat) vuonna 1998
4. Talonrakentaminen
5. Valtion asuntolainat, korkotuki ja aloitetut asunnot
6. Toimialojen arvonlisäykset
7. Työllisyys toimialan ja ammattiaseman mukaan
8. Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat työnvälityksessä ammateittain
9. Palkansaajien ansiotasoindeksi
10. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi
11. Kuluttajahintaindeksi
12. Käytettävissä oleva tulo
13. Yksityiset kulutusmenot
14. Julkiset kulutusmenot tehtävittäin
15. Kiinteän pääoman bruttomuodostus toimialoittain
16. Kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin
17. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus tehtävittäin
18. Julkisyhteisöjen talous
19. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
20. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
21. Valtion budjettitalouden menot hallinnonaloittain tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
22. Valtiontalouden kassatulot
23. Valtiontalouden kassamenot
24. Valtiontalouden rahoitus
25. Valtion ja kuntien velka
26. Julkinen bruttovelka (EMU)
27. Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut
28. Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut
29. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuuvelka (rahastot)
30. Veroasteet
31. Maksutase
32. Pankkien otto- ja antolainaus vuoden lopussa
33. Yleisön kokonaisvelka vuoden lopussa luotonantajan mukaan
34. Arvopaperimarkkinat

1. Kysynnän ja tarjonnan tase, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin				
	1996	1997	1998*	1999**	2000**
Arvonlisäys perushintaan	510 159	547 871	592 615	616 904	652 019
Tuoteverot-tuotetukipalkkiot	77 391	85 011	93 398	98 522	102 498
Bruttokansantuote markkinahintaan	587 550	632 882	686 013	715 426	754 517
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	175 719	197 048	208 930	215 892	233 141
Kokonaistarjonta	763 269	829 930	894 943	931 318	987 658
Tavaroiden ja palvelusten vienti	220 921	249 677	270 282	269 983	290 551
Kulutus	441 564	462 128	491 183	513 607	537 844
yksityinen	306 715	321 669	344 550	362 834	381 896
julkinen	134 849	140 459	146 633	150 773	155 949
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	98 057	112 287	126 505	141 490	153 660
yksityinen	81 116	92 908	106 752	121 790	133 390
julkinen	16 941	19 379	19 753	19 700	20 270
Varastojen muutos	-1 229	2 711	7 211	6 476	5 841
Tilastollinen ero	3 956	3 127	-238	-238	-238
Kokonaiskysyntä	763 269	829 930	894 943	931 318	987 658

	Vuoden 1995 hintoihin				
	1996	1997	1998*	1999**	2000**
Arvonlisäys perushintaan	512 497	540 935	571 553	592 216	615 046
Tuoteverot-tuotetukipalkkiot	71 708	75 911	79 796	83 800	87 400
Bruttokansantuote markkinahintaan	584 205	616 846	651 349	676 016	702 446
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	174 993	194 976	213 274	221 730	233 435
Kokonaistarjonta	759 198	811 822	864 623	897 746	935 881
Tavaroiden ja palvelusten vienti	222 155	253 716	278 178	288 518	306 179
Kulutus	433 351	445 939	464 938	479 451	493 146
yksityinen	301 984	310 764	327 863	341 530	354 236
julkinen	131 367	135 175	137 075	137 920	138 910
Kiinteän pääoman bruttomuodostus	98 136	109 615	119 472	128 840	136 230
yksityinen	81 020	90 347	100 252	110 175	117 530
julkinen	17 116	19 268	19 220	18 665	18 700
Varastojen muutos	-1 097	2 783	7 463	6 365	5 754
Tilastollinen ero	6 653	-231	-5 428	-5 428	-5 428
Kokonaiskysyntä	759 198	811 822	864 623	897 746	935 881

2. Tavaravienti SITC:in[1] pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (määrämaat) vuonna 1998, miljoonaa markkaa

SITC-nimike	EU	Muut	Yhteensä
0 Elintarvikkeet ja elävät eläimet	1 607	2 855	4 462
02 Maitotaloustuotteet ja kananmunat	513	850	1 363
2 Raaka-aineet, ei kuitenkaan syötävät eikä polttoaineet	11 329	4 717	16 046
21 Vuodat, nahat ja turkisnahat	601	1 060	1 661
24 Puutavara ja korkki	6 417	2 567	8 984
25 Paperimassa	3 355	468	3 823
26 Tekstiilikuidut ja niiden jätteet	282	152	434
28 Malmit ja metalliromu	335	233	568
3 Poltto- ja voiteluaineet sekä sähkövirta	2 740	1 552	4 292
5 Kemian teollisuuden ja siihen liittyvän teollisuuden tuotteet	7 738	6 550	14 288
6 Valmistetut tavarat ryhmiteltyinä valmistusaineen mukaan	52 948	25 763	78 711
63 Puu- ja korkkituotteet, pl. huonekalut	3 563	1 292	4 855
64 Paperi ja pahvi sekä niistä valmistetut tuotteet	32 839	15 478	48 317
65 Tekstiilitavarat, pl. vaatteet	1 166	883	2 049
67 Rauta ja teräs	7 702	2 700	10 402
68 Muut metallit	4 095	1 200	5 295
69 Tuotteet epäjalosta metallista	1 579	2 350	3 929
7 Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	44 332	51 939	96 271
78, 79 Kuljetusvälineet	5 601	7 780	13 381
8 Erinäiset valmiit tavarat	6 429	7 287	13 716
82 Huonekalut	783	756	1 539
84 Vaatteet	712	641	1 353
85 Jalkineet	184	259	443
1, 4, 9 Muut tavarat	2 180	603	2 783
Koko vienti	129 303	101 266	230 569
Koko vienti, prosenttijakauma[2]			
1998	56	44	100
1997	53	47	100
1996	54	46	100
1995	58	42	100
1994	58	42	100
1990	62	38	100
1985	51	49	100
1980	58	42	100

1) Yleiseen kansainväliseen käyttöön tarkoitettu kauppatilastonimikkeistö.
2) Nykyiset EU-maat.

3. Tavaratuonti SITC:in[1] pääluokkien ja pääryhmien mukaan maa-alueittain (alkuperämaat) vuonna 1998, miljoonaa markkaa

SITC-nimike	EU	Muut	Yhteensä
0 Elintarvikkeet ja elävät eläimet	5 829	3 440	9 269
04 Vilja ja viljatuotteet	984	72	1 056
05 Hedelmät ja kasvikset	1 382	1 177	2 559
1 Juomat ja tupakka	958	302	1 260
2 Raaka-aineet, ei kuitenkaan syötävät eikä polttoaineet	3 529	7 674	11 203
26 Tekstiilikuidut ja niiden jätteet	216	53	269
27 Valmistamattomat kivennäis-aineet	799	664	1 463
28 Malmit ja metalliromu	997	3 668	4 665
3 Poltto- ja voiteluaineet sekä sähkövirta	3 345	9 390	12 735
4 Eläin- ja kasviöljyt ja -rasvat	252	61	313
5 Kemian teollisuuden ja siihen liittyvän teollisuuden tuotteet	14 806	4 471	19 277
6 Valmistetut tavarat ryhmiteltyinä valmistusaineen mukaan	16 100	6 385	22 485
65 Tekstiilitavarat, pl. vaatteet	2 363	858	3 221
67 Rauta ja teräs	3 963	1 648	5 611
68 Muut metallit	1 434	1 274	2 708
69 Tuotteet epäjalosta metallista	2 928	1 073	4 001
7 Koneet, laitteet ja kuljetus-välineet	45 178	30 056	75 234
78, 79 Kuljetusvälineet	11 853	6 719	18 572
8 Erinäiset valmiit tavarat	10 331	7 849	18 180
9 Muut tavarat	2 837	27	2 864
Koko tuonti	103 165	69 654	172 819
Koko tuonti, prosenttijakauma[2]			
1998	60	40	100
1997	59	41	100
1996	60	40	100
1995	60	40	100
1994	55	45	100
1990	60	40	100
1985	52	48	100
1980	48	52	100

1) Yleiseen kansainväliseen käyttöön tarkoitettu kauppatilastonimikkeistö.
2) Nykyiset EU-maat.

4. Talonrakentaminen, miljoonaa kuutiometriä

	1993	1994	1995	1996	1997	1998*
Myönnetyt rakennusluvat	25,88	27,40	25,92	31,64	37,71	41,66
asuinrakennukset	10,23	8,94	7,16	9,03	11,68	12,64
teollisuusrakennukset	3,14	6,14	5,52	6,06	5,79	6,63
muut rakennukset	12,51	12,32	13,24	16,55	20,24	22,39
Aloitettu uudisrakentaminen	23,20	24,68	24,08	26,97	31,77	36,35
asuinrakennukset	9,25	9,39	6,59	8,14	10,53	11,38
teollisuusrakennukset	2,91	4,43	6,25	5,41	5,07	5,71
muut rakennukset	11,04	10,86	11,24	13,42	16,17	19,26
Keskeneräinen uudisrakentaminen	42,13	40,04	40,26	38,88	40,06	45,99
asuinrakennukset	13,62	13,49	11,14	10,88	12,38	13,42
teollisuusrakennukset	6,06	6,29	8,72	8,45	5,62	6,59
muut rakennukset	22,45	20,26	20,40	19,55	22,06	25,98
Valmistuneet rakennukset	28,64	26,04	23,53	25,14	31,44	31,55
asuinrakennukset	10,39	9,34	8,70	7,56	9,25	10,53
teollisuusrakennukset	3,98	4,02	3,76	5,06	8,01	4,94
muut rakennukset	14,27	12,68	11,07	12,52	14,18	16,08

5. Valtion asuntolainat, korkotuki ja aloitetut asunnot

	Valtion aravalainojen maksatus, milj. mk			Valtion korkotuki, maksatus, milj. mk		Aloitetut asunnot, kpl		
	Uudis-rakennukset	Perus-parantaminen	Hankinta	Uudisrakennukset, peruskorjaus ja hankinta(1)	ASP-korkotuki(2)	Valtion osalaioittamat	Korkotukiasunnot	Kaikki asuntojen aloitukset
1991	7 404	592	141	116	604	22 559	882	39 366
1992	7 097	757	537	144	693	22 573	460	31 606
1993	5 382	1 022	324	172	642	13 680	8 788	27 434
1994	3 284	1 064	173	234	301	9 328	4 213	26 820
1995	2 684	1 031	71	453	255	5 558	9 402	18 310
1996	2 377	1 177	60	548	154	9 501	9 686	23 564
1997	3 887	1 344	50	610	94	11 627	8 719	29 804
1998	4 453	1 250	71	655	73	7 245	5 758	31 597
1999**	2 700	750	50	618	70	6 500	4 500	35 000
2000(a)	4 190	540	120	593	69	6 500	6 500	37 000

(1) Pl. ASP.
(2) Ml. säästöpalkkiot ja luottovarauskorvaukset.
(a) Vuoden 2000 talousarvioesityksen mukaan.

6. Toimialojen arvonlisäykset, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1995 hintoihin		
	1996	1997	1998*	1996	1997	1998*
Tuotanto yhteensä	**510 159**	**547 871**	**592 615**	**512 497**	**540 810**	**571 509**
maatalous, metsästys ja kalastus	9 073	8 847	7 585	10 652	11 392	10 303
metsätalous	12 280	13 965	14 789	12 323	13 749	14 202
mineraalien kaivu	1 683	1 717	1 585	1 859	2 116	1 769
teollisuus	123 751	136 736	151 501	131 397	144 351	157 567
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	13 494	13 291	13 885	14 036	14 018	14 164
talonrakennustoiminta	17 205	19 648	24 131	17 267	19 542	21 430
maa- ja vesirakennustoiminta	8 442	8 698	9 323	8 417	8 521	9 053
kauppa	52 986	59 861	63 875	51 937	54 826	58 560
majoitus- ja ravitsemistoiminta	7 783	8 101	8 665	7 667	7 820	8 174
liikenne	49 656	54 055	59 042	49 846	53 889	58 365
rahoitus- ja vakuutustoiminta	21 048	19 309	22 681	21 762	19 296	22 434
asuntojen omistus ja vuokraus	46 634	51 041	53 916	44 638	45 847	46 939
kiinteistötoiminta ja liike-elämää palveleva toiminta	38 532	42 719	47 333	37 606	40 114	42 835
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	120 939	124 741	130 269	117 696	120 599	121 915
välilliset rahoituspalvelut	-13 347	-14 858	-15 965	-14 606	-15 270	-16 201
Markkinatuotanto yhteensä	395 937	430 177	470 180	401 462	427 167	457 100
Markkinaton tuotanto yhteensä	114 222	117 694	122 435	111 035	113 643	114 409
julkinen toiminta	102 001	104 576	108 557	99 268	101 146	101 542
muu toiminta	12 221	13 118	13 878	11 767	12 497	12 867

7. Työllisyys toimialan ja ammattiaseman mukaan(1), miljoonaa työtuntia

	1993	1994	1995	1996	1997	1998*
Markkinatuotanto	2 591	2 578	2 622	2 666	2 745	2 812
palkansaajat	1 923	1 906	1 973	1 992	2 067	2 144
yrittäjät	668	672	648	674	678	667
Julkinen toiminta	778	780	800	811	820	811
Muu toiminta	111	109	117	125	132	135
Työllisyys yhteensä	3 479	3 468	3 538	3 602	3 697	3 758
maatalous, metsästys ja kalastus (2)	388	382	352	338	322	305
metsätalous(2)	54	47	46	46	43	44
koko teollisuus(2)	670	688	718	720	746	768
rakentaminen(2)	268	249	265	267	296	323
kauppa, majoitus- ja ravitseminen (2)	547	544	547	576	597	601
rahoitus, vakuutus ja kiinteistöt (2)	265	267	275	295	309	327
liikenne(2)	269	271	281	284	291	296
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset(2)	107	113	118	121	122	127

(1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.
(2) Markkinatuotannossa.

8. Työttömät työnhakijat ja avoimet työpaikat työnvälityksessä ammateittain[1]), 1 000 henkeä

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Työttömät työnhakijat						
teknillinen, yhteiskuntatieteellinen						
sekä terveydenhoitotyö	66,6	75,5	71,5	69,5	65,5	63,1
hallinto- ja toimistotyö	47,2	51,0	49,6	49,2	46,7	41,9
kaupallinen työ	32,8	36,6	35,5	34,3	31,9	28,5
maa- ja metsätaloustyö	16,1	16,8	16,6	16,8	16,0	14,6
rakennustyö	49,5	51,9	49,9	45,5	38,2	31,8
kuljetus- ja liikennetyö	17,6	18,7	18,0	17,6	16,2	14,4
teollinen työ	100,4	104,8	98,7	97,0	90,5	81,4
palvelutyö	44,4	51,0	50,9	50,6	48,1	45,3
muu työ	61,7	61,2	60,3	53,5	45,2	41,4
Yhteensä (2)	482,2	494,2	466,0	448,0	409,0	372,4
Avoimet työpaikat						
teknillinen, yhteiskuntatieteellinen						
sekä terveydenhoitotyö	0,9	1,2	1,7	2,1	2,6	3,1
hallinto- ja toimistotyö	0,3	0,4	0,6	0,7	0,9	1,3
kaupallinen työ	1,0	1,1	1,2	1,6	2,1	2,4
maa- ja metsätaloustyö	1,8	1,5	1,3	1,8	2,1	2,4
rakennustyö	0,2	0,3	0,3	0,3	0,6	0,8
kuljetus- ja liikennetyö	0,1	0,2	0,2	0,2	0,3	0,4
teollinen työ	0,8	1,7	1,7	1,6	2,6	3,1
palvelutyö	0,7	0,9	1,2	1,5	2,1	2,7
muu työ	0,1	0,2	0,3	0,4	0,4	0,5
Yhteensä	5,9	7,4	8,3	10,1	13,7	16,8

(1) Pohjoismaisen ammattiluokittelun (NYK) mukaan.
(2) Lukuihin eivät sisälly ryhmäilmoituksilla ilmoitetut lomautetut ja lyhennetyllä työviikolla olevat.

9. Palkansaajien ansiotasoindeksi (1990=100)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998*
Maatalous	106,9	109,3	113,7	117,7	120,2	124,7
Metsätalous	113,3	117,0	124,3	127,7	129,1	131,7
Teollisuus	110,0	115,0	123,1	127,8	131,4	136,2
Energia- ja vesihuolto	111,0	114,3	120,7	124,3	127,7	132,3
Talonrakentaminen	101,2	101,5	104,6	108,1	109,4	113,5
Maa- ja vesirakentaminen	107,5	109,0	111,8	115,5	118,0	123,2
Tukku- ja vähittäiskauppa	109,9	112,5	118,7	123,8	126,8	132,4
Majoitus ja ravitseminen	108,2	109,2	115,0	117,8	119,2	124,6
Kuljetus	109,8	112,4	118,3	123,8	126,2	130,6
Tietoliikenne	107,6	109,7	114,8	121,6	125,1	129,3
Rahoitus	113,7	117,2	122,6	128,4	131,0	134,4
Vakuutus	107,1	109,5	114,3	118,0	121,7	125,7
Julkinen hallinto	108,2	109,2	112,7	117,3	119,1	123,2
Koulutus ja tutkimus	109,9	111,0	114,0	118,1	120,2	123,6
Terveyspalvelu	113,0	113,6	118,0	123,6	126,2	130,4
Sosiaalipalvelu	112,8	114,2	118,8	124,1	126,6	131,8
Yhteensä	**109,2**	**111,4**	**116,6**	**121,2**	**123,8**	**128,2**
valtio	107,1	108,4	111,0	115,3	118,0	122,2
kunnat	111,7	112,5	116,7	121,4	123,7	127,8
yksityiset	108,8	111,6	117,4	122,0	124,7	129,3

10. Kotimarkkinoiden perushintaindeksi (1990=100)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Kokonaisindeksi	104,8	106,2	106,9	105,9	107,6	106,1
Toimialan mukaan						
maataloustuotteet	99,8	100,7	87,8	68,0	69,3	69,5
metsätaloustuotteet	68,8	80,8	91,3	91,9	99,1	101,5
kaivannaistuotteet	103,7	98,4	96,9	106,3	111,0	91,7
teollisuustuotteet	108,3	109,4	110,2	109,8	110,6	108,6
sähkö, kaasu, lämpö ja vesi	110,6	112,5	118,6	122,3	124,7	124,2
rakennukset, maa- ja vesirakenteet	100,0	101,7	103,4	102,9	105,5	107,4
Käyttötarkoituksen mukaan						
raaka-aineet ja tuotantohyödykkeet	103,5	105,3	107,5	105,3	107,0	104,1
kulutustavarat	109,2	110,0	107,5	107,9	109,1	109,0
investointitavarat	103,6	104,8	105,5	105,4	107,5	108,0
Alkuperän mukaan						
kotimaiset tavarat	100,8	102,8	103,8	102,1	104,0	103,4
tuontitavarat	119,3	118,7	118,5	120,1	120,9	116,6

11. Kuluttajahintaindeksi (1990=100)

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Kokonaisindeksi	109,7	110,9	112,0	112,6	114,0	115,6
ravinto	102,1	102,3	94,8	92,9	94,2	95,4
juomat ja tupakka	118,0	118,6	120,5	123,6	126,0	127,9
vaatetus ja jalkineet	111,5	113,7	115,8	116,4	116,0	114,5
asunto, lämpö ja valo	100,1	98,8	100,6	100,8	103,5	106,0
kotitalouskalusto	109,7	111,6	113,9	114,7	115,3	116,0
terveyden- ja sairaudenhoito	127,4	131,2	132,6	134,8	137,7	140,1
liikenne	115,1	119,7	124,4	126,3	127,1	129,6
koulutus ja virkistys	114,1	115,7	117,6	119,2	120,0	120,3
muut	112,2	112,2	115,3	115,3	116,6	117,6

12. Käytettävissä oleva tulo, miljoonaa markkaa

	1993	1994	1995	1996	1997	1998*
Palkat ja palkkiot	204 291	205 274	220 021	231 916	243 988	262 287
Työnantajan sosiaaliturvamaksut	55 475	59 108	62 111	63 016	65 412	71 087
Kotitalouksien yrittäjätulot	27 791	35 938	40 208	41 645	50 155	52 833
yrittäjätulot maataloudesta	5 842	7 197	8 217	6 192	6 266	5 629
yrittäjätulot metsätaloudesta	3 130	5 530	7 277	6 351	9 070	9 733
muut kotitalouksien yrittäjätulot	18 819	23 211	24 714	29 102	34 819	37 471
Omaisuustulot ja muut yrittäjätulot	25 365	41 882	61 515	66 135	81 382	92 696
Tuotannon ja tuonnin verot miinus tukipalkkiot	56 551	58 990	55 322	64 610	72 210	80 254
Kansantulo	369 473	401 192	439 177	467 322	513 147	559 157
Tulonsiirrot ulkomailta, netto	-2 451	-2 419	1 438	-605	-312	-1 910
Käytettävissä oleva tulo	**367 022**	**398 773**	**440 615**	**466 717**	**512 835**	**557 247**
Yksityinen sektori	278 788	301 555	333 171	343 155	378 386	397 097
kotitaloudet	278 690	273 216	297 076	300 793	321 109	343 725
yhteisöt	98	28 339	36 095	42 362	57 277	53 372
yritykset	-5 916	21 505	29 648	29 009	44 943	40 189
rahoitus- ja vakuutuslaitokset	2 834	3 861	3 304	8 735	6 029	7 593
asuntoyhteisöt	-7 162	-7 541	-8 182	-8 023	-8 173	-9 207
kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	10 342	10 514	11 325	12 641	14 478	14 797
Julkisyhteisöt	88 234	97 218	107 444	123 562	134 449	160 150
valtionhallinto	-8 564	-10 542	-7 565	6 513	20 242	37 374
paikallishallinto	76 065	80 318	85 824	89 999	87 237	91 995
työeläkelaitokset	17 278	16 468	19 458	20 403	22 064	23 720
muut sosiaaliturvarahastot	3 455	10 974	9 727	6 647	4 906	7 061

13. Yksityiset kulutusmenot, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1995 hintoihin		
	1996	1997	1998*	1996	1997	1998*
Elintarvikkeet, juomat ja tupakka	58 447	60 581	62 465	58 837	59 991	60 826
Vaatetus ja jalkineet	14 148	14 658	15 359	14 078	14 646	15 457
Asuminen	75 003	80 495	85 055	72 331	74 036	75 982
Sisustus- ja kodinhoito	13 064	13 901	14 903	12 994	13 810	14 771
Terveys	10 485	11 072	11 480	10 245	10 571	10 789
Kuljetus- ja tietoliikenne	45 556	48 745	53 975	44 930	48 172	52 978
Virkistys, kulttuuri ja koulutus	34 697	36 778	39 472	34 368	36 187	38 520
Hotellit, kahvilat ja ravintolat	21 090	22 348	23 813	20 806	21 610	22 354
Sekalaiset tavarat ja palvelut	23 776	22 305	26 007	23 531	22 011	25 504
Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	296 266	310 883	332 529	292 120	301 034	317 181
Kestokulutustavarat	28 878	30 621	34 549	29 466	31 627	35 796
Puolikestävät kulutustavarat	26 925	28 140	29 530	26 843	28 050	29 531
Lyhytikäiset tavarat	101 511	104 845	108 317	99 806	101 538	103 462
Palvelukset	138 952	147 277	160 133	136 005	139 819	148 392
Kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	296 266	310 883	332 529	292 120	301 034	317 181
Suomalaisten kotitalouksien kulutusmenot ulkomailla	6 800	7 540	7 675	6 343	6 549	6 756
Ulkomaalaisten kotitalouksien kulutusmenot Suomessa	8 778	10 172	9 809	8 632	9 806	9 428
Kotitalouksien kulutusmenot	294 288	308 251	330 395	289 831	297 777	314 509
Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	12 427	13 418	14 155	12 153	12 987	13 354
Yksityiset kulutusmenot	306 715	321 669	344 550	301 984	310 764	327 863

14. Julkiset kulutusmenot tehtävittäin, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1995 hinnoin		
	1996	1997	1998*	1996	1997	1998*
Valtio						
Yleinen julkishallinto	4 788	4 847	5 685	4 655	4 631	5 251
Puolustus	10 023	10 660	10 798	9 707	10 060	9 955
Yleinen järjestys ja turvallisuus	5 255	5 539	6 233	5 072	5 261	5 725
Elinkeinoelämän edistäminen	10 601	11 472	11 510	10 392	11 015	10 805
Ympäristönsuojelu	390	421	595	379	404	552
Asuminen ja yhdyskunnat	736	788	937	712	750	861
Terveydenhuolto	248	298	424	243	286	395
Vapaa-aika, kulttuuri ja uskonto	289	313	346	284	302	322
Koulutus	8 608	8 829	9 222	8 409	8 487	8 610
Sosiaaliturva	342	356	357	333	339	335
Yhteensä	41 280	43 523	46 107	40 186	41 535	42 811
Kunnat ja kuntayhtymät						
Yleinen julkishallinto	6 325	6 556	6 846	6 081	6 452	6 562
Yleinen järjestys ja turvallisuus	1 454	1 479	1 526	1 419	1 423	1 424
Elinkeinoelämän edistäminen	3 749	3 276	3 414	3 734	3 201	3 271
Ympäristönsuojelu	128	308	377	125	302	363
Asuminen ja yhdyskunnat	1 905	1 036	1 064	1 852	1 000	998
Terveydenhuolto	26 582	28 592	29 506	25 764	27 457	27 500
Vapaa-aika, kulttuuri ja uskonto	4 595	4 821	4 993	4 489	4 667	4 700
Koulutus	24 723	24 388	25 157	24 280	23 898	24 020
Sosiaaliturva	15 578	17 431	18 004	15 175	16 758	16 715
Yhteensä	85 039	87 887	90 887	82 919	85 158	85 553
Sosiaaliturvarahastot						
Sosiaaliturva	8 530	9 049	9 639	8 262	8 482	8 711
Työeläkelaitokset						
Sosiaaliturva	1 243	1 259	1 328	1 197	1 217	1 214
Muut sosiaaliturvarahastot						
Sosiaaliturva	7 287	7 790	8 311	7 065	7 265	7 497
JULKINEN TOIMINTA YHTEENSÄ						
Yleinen julkishallinto	11 113	11 403	12 531	10 736	11 083	11 813
Puolustus	10 023	10 660	10 798	9 707	10 060	9 955
Yleinen järjestys ja turvallisuus	6 709	7 018	7 759	6 491	6 684	7 149
Elinkeinoelämän edistäminen	14 350	14 748	14 924	14 126	14 216	14 076
Ympäristönsuojelu	518	729	972	504	706	915
Asuminen ja yhdyskunnat	2 641	1 824	2 001	2 564	1 750	1 859
Terveydenhuolto	26 830	28 890	29 930	26 007	27 743	27 895
Vapaa-aika, kulttuuri ja uskonto	4 884	5 134	5 339	4 773	4 969	5 022
Koulutus	33 331	33 217	34 379	32 689	32 385	32 630
Sosiaaliturva	24 450	26 836	28 000	23 770	25 579	25 761
Yhteensä	134 849	140 459	146 633	131 367	135 175	137 075

15. Kiinteän pääoman bruttomuodostus toimialoittain, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1995 hintoihin		
	1996	1997	1998*	1996	1997	1998*
Markkinatuotanto yhteensä	79 622	91 307	105 091	79 500	88 756	98 666
maatalous, metsästys ja kalastus	3 274	4 158	4 658	3 374	4 150	4 550
metsätalous	1 854	1 962	2 093	1 926	1 879	2 008
mineraalien kaivu	550	439	583	567	421	548
teollisuus	22 453	23 324	24 747	21 860	22 219	23 134
sähkö-, kaasu- ja vesihuolto	4 432	5 413	4 783	4 388	5 265	4 559
rakentaminen	1 524	1 655	2 039	1 474	1 564	1 905
kauppa	5 108	6 576	7 743	5 142	6 481	7 455
majoitus- ja ravitsemistoiminta	610	796	803	613	783	776
liikenne	8 974	10 761	13 216	9 030	10 554	12 788
rahoitus- ja vakuutustoiminta	1 070	500	739	992	416	648
asuntojen omistus ja vuokraus	20 185	25 585	29 623	20 499	25 091	27 135
kiinteistötoiminta ja liike-elämää palveleva toiminta	5 668	5 900	8 715	5 723	5 939	8 435
yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelukset	3 920	4 238	5 349	3 912	3 994	4 725
Julkinen toiminta	16 941	19 379	19 753	17 116	19 268	19 220
Muu toiminta	1 494	1 601	1 661	1 520	1 591	1 586
Yhteensä	98 057	112 287	126 505	98 136	109 615	119 472

16. Kiinteän pääoman bruttomuodostus pääomatavaratyypeittäin, miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1995 hintoihin		
	1996	1997	1998*	1996	1997	1998*
Aineellisen kiinteän pääoman bruttomuodostus	89 224	101 930	114 867	89 492	100 031	109 219
Asuinrakennukset	19 572	24 946	28 971	19 880	24 459	26 524
Muut talorakennukset	17 745	20 109	24 193	17 908	19 886	22 666
Maa- ja vesirakennukset	12 252	12 406	12 922	12 268	12 214	12 499
Koneet, laitteet ja kuljetusvälineet	39 440	44 237	48 488	39 102	43 174	47 191
Kasvatettavat varat	215	232	293	334	298	339
Aineettoman kiinteän pääoman bruttomuodostus	6 404	7 598	8 054	6 161	7 130	7 299
Maan ja muiden valmistamattomien varojen arvon lisäys	2 429	2 759	3 584	2 483	2 454	2 954
Yhteensä	98 057	112 287	126 505	98 136	109 615	119 472

17. Julkisen toiminnan kiinteän pääoman bruttomuodostus tehtävittäin[1], miljoonaa markkaa

	Käypiin hintoihin			1995 hintoihin		
	1996	1997	1998*	1996	1997	1998*
Valtio						
Yleinen julkishallinto	752	1 014	1 199	760	1 009	1 180
Puolustus	707	650	343	723	654	387
Yleinen järjestys ja turvallisuus	512	443	387	516	448	425
Elinkeinoelämän edistäminen	4 238	4 819	5 661	4 274	4 774	5 513
Ympäristönsuojelu	26	14	33	28	15	35
Asuminen ja yhdyskunnat	252	298	34	255	299	36
Terveydenhuolto	51	37	21	52	39	23
Vapaa-aika, kulttuuri ja uskonto	132	214	59	134	216	61
Koulutus	1 077	970	622	1 120	1 012	685
Sosiaaliturva	10	12	17	10	13	18
Yhteensä	7 757	8 471	8 376	7 872	8 479	8 363
Kunnat ja kuntayhtymät						
Yleinen julkishallinto	804	1 558	1 547	814	1 553	1 488
Yleinen järjestys ja turvallisuus	169	241	249	173	238	237
Elinkeinoelämän edistäminen	1 726	1 973	1 957	1 727	1 932	1 880
Ympäristönsuojelu	91	93	91	91	92	87
Asuminen ja yhdyskunnat	176	117	113	177	117	111
Terveydenhuolto	1 367	1 646	1 773	1 380	1 644	1 706
Vapaa-aika, kulttuuri ja uskonto	1 019	1 223	1 263	1 026	1 211	1 204
Koulutus	2 211	2 743	2 839	2 233	2 726	2 704
Sosiaaliturva	982	873	905	989	859	848
Yhteensä	8 545	10 467	10 737	8 610	10 372	10 265
Sosiaaliturvarahastot						
Sosiaaliturva	412	719	433	404	691	401
Työeläkelaitokset						
Sosiaaliturva	337	653	369	327	628	341
Muut sosiaaliturvarahastot						
Sosiaaliturva	75	66	64	77	63	60
JULKINEN TOIMINTA YHTEENSÄ						
Yleinen julkishallinto	1 556	2 572	2 746	1 574	2 562	2 668
Puolustus	707	650	343	723	654	387
Yleinen järjestys ja turvallisuus	681	684	636	689	686	662
Elinkeinoelämän edistäminen	5 964	6 792	7 618	6 001	6 706	7 393
Ympäristönsuojelu	117	107	124	119	107	122
Asuminen ja yhdyskunnat	428	415	147	432	416	147
Terveydenhuolto	1 418	1 683	1 794	1 432	1 683	1 729
Vapaa-aika, kulttuuri ja uskonto	1 151	1 437	1 322	1 160	1 427	1 265
Koulutus	3 288	3 713	3 461	3 353	3 738	3 389
Sosiaaliturva	1 404	1 604	1 355	1 403	1 563	1 267
Yhteensä	16 714	19 657	19 546	16 886	19 542	19 029

1) Ml. asuinrakennukset.

18. Julkisyhteisöjen talous[1)], miljoonaa markkaa

	1995	1996	1997	1998*	1999**	2000**
Toimintaylijäämä ja omaisuustulot	28 020	29 194	28 894	29 845	28 892	30 715
korkotulot	23 278	23 112	21 758	20 845	20 350	21 151
Välittömät verot	98 126	111 017	116 889	129 813	135 837	145 454
Tuotannon ja tuonnin verot	73 742	80 421	87 947	96 113	101 082	104 923
Sosiaalivakuutusmaksut	83 976	83 643	85 375	89 844	94 032	99 130
Saadut muut tulonsiirrot	6 414	5 672	6 130	5 620	6 630	7 580
muilta kotimaisilta sektoreilta	1 007	1 031	1 070	1 376	990	990
ulkomailta	5 407	4 641	5 060	4 244	5 640	6 590
Tulot	290 278	309 947	325 235	351 235	366 473	387 802
Kulutusmenot	128 178	134 849	140 459	146 633	150 773	156 106
Tukipalkkiot	18 420	15 811	15 737	15 859	15 090	15 700
Sosiaalietuudet	90 865	93 534	93 745	93 907	95 256	96 855
Sosiaaliavustukset	34 299	32 336	32 122	32 239	32 286	32 205
Maksetut muut tulonsiirrot	10 426	11 455	13 653	14 738	14 409	15 605
muille kotimaisille sektoreille	7 299	7 666	9 418	9 366	8 759	9 355
ulkomaille	3 127	3 789	4 235	5 372	5 650	6 250
Korkomenot	28 587	32 462	34 433	33 254	31 764	30 886
Muut menot	286	786	1 096	1 088	990	990
Menot	311 061	321 233	331 245	337 718	340 568	348 347
Säästö	-20 783	-11 286	-6 010	13 517	25 906	39 455
Pääomansiirrot, netto	-975	-3 041	1 068	75	654	501
Kiinteän pääoman kuluminen	13 771	13 875	14 470	15 237	15 885	16 235
Pääoman bruttomuodostus(2)	16 585	17 235	19 652	19 353	19 950	20 520
Nettoluotonanto(+)/nettoluotonotto(-)	-24 572	-17 687	-10 124	9 476	22 495	35 671
Perusjäämä(3)	-19 263	-8 337	2 553	21 785	33 909	45 406

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.
2) Kiinteän pääoman bruttomuodostus ml. varastojen muutos sekä maan ja muiden varojen nettohankinnat.
3) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

19. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	1996	1997	1998	1998	1999	2000 (esitys)
Tulo- ja varallisuusvero	45 778	50 086	56 631	52 130	57 840	66 091
Arvonlisävero	42 103	45 599	49 660	46 700	52 500	55 280
Tuonnin perusteella kannettavat verot ja maksut	67	4	-	-	-	-
Valmisteverot	23 210	24 640	26 233	25 890	27 650	28 190
tupakkavero	3 166	3 252	3 376	3 250	3 400	3 450
alkoholijuomavero	7 008	7 160	7 186	7 100	7 400	7 350
polttoainevero	12 714	13 895	15 305	15 200	16 500	17 200
muut valmisteverot	322	331	365	340	350	190
Autovero	4 540	4 210	5 259	4 500	5 500	6 000
Leimavero	2 047	781	254	1 120	10	10
Muut verot ja veronluonteiset tulot	6 262	8 899	9 963	9 124	10 059	10 260
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	**124 007**	**134 219**	**148 000**	**139 464**	**153 559**	**165 831**
Sekalaiset tulot	33 097	33 200	39 250	30 072	29 329	26 731
Korkotulot ja voiton tuloutukset	5 661	3 943	5 315	3 071	3 419	4 235
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	**162 765**	**171 362**	**192 565**	**172 607**	**186 307**	**196 797**
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	1 124	976	776	574	492	606
Ylijäämän käyttö	-	-	-	-	1 700	1 500
Tulot ilman lainanottoa	**163 889**	**172 338**	**193 341**	**173 181**	**188 499**	**198 903**
Nettolainanotto	34 501	12 329	6 334	15 440	-	-
TULOT YHTEENSÄ	198 390	184 668	199 675	188 621	188 499	198 903

20. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	1996	1997	1998	1998	1999	2000 (esitys)
Eläkkeet	12 530	12 911	13 361	13 432	14 047	14 486
Puolustusvoimien kalustohankinnat	3 654	4 559	4 920	4 720	3 450	3 700
Muut kulutusmenot	40 386	39 751	40 038	38 870	40 516	41 071
Kulutusmenot yhteensä	56 570	57 221	58 319	57 022	58 013	59 257
Valtionavut kunnille ym.	34 079	30 787	29 359	29 402	29 289	30 590
Valtionavut elinkeinoille	14 222	13 834	13 415	13 563	12 959	14 212
Valtionavut kotitalouksille yms.	39 747	38 042	36 558	37 077	36 004	36 136
Siirrot budjetin ulkopuolisille rahastoille ja Kela:lle	5 900	6 681	7 493	8 195	8 233	7 706
Muut siirtomenot	14 467	13 021	14 674	14 381	12 348	14 004
Siirtomenot yhteensä	108 415	102 366	101 499	102 618	98 833	102 647
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	198	408	390	390	236	510
Talonrakennukset	1 107	1 231	1 017	967	364	442
Maa- ja vesirakennukset	1 963	1 877	1 856	1 732	1 590	1 670
Reaalisijoitukset yhteensä	3 268	3 516	3 263	3 089	2 189	2 622
Valtionvelan korot	28 082	22 831	29 412	25 083	28 546	27 680
Erittelemättömät menot	11	10	7	5	5	5
Muut menot yhteensä	28 093	22 841	29 419	25 088	28 551	27 685
Menot ilman rahoitustalous-toimia	**196 346**	**185 944**	**192 500**	**187 817**	**187 586**	**192 211**
Lainananto	297	295	294	318	346	391
Muut finanssisijoitukset	2 782	1 139	1 499	483	316	284
Finanssisijoitukset yhteensä	3 079	1 434	1 792	801	661	675
Menot ilman kuoletuksia	199 425	187 378	194 292	188 619	188 247	192 887
Nettokuoletukset	-	-	-	-	250	6 010
MENOT YHTEENSÄ	199 425	187 378	194 292	188 619	188 498	198 897

21. Valtion budjettitalouden menot hallinnonaloittain tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa markkaa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	1996	1997	1998	1998	1999	2000 (esitys)
21. Tasavallan Presidentti	24	31	49	47	46	40
22. Eduskunta	249	271	304	305	330	355
23. Valtioneuvosto	197	192	196	196	211	220
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	2 989	3 126	3 347	3 304	3 536	3 635
25. Oikeusministeriön hallinnonala	2 435	2 705	2 894	2 828	3 129	3 137
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	6 502	6 216	6 518	6 402	6 243	7 042
27. Puolustusministeriön hallinnonala	9 287	10 112	10 473	10 111	8 988	9 808
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	29 503	27 547	28 468	27 945	28 063	29 672
29. Opetusministeriön hallinnonala	26 635	26 188	26 581	25 968	26 640	27 787
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	12 727	12 697	12 657	12 373	12 022	13 213
31. Liikenneministeriön hallinnonala	8 130	8 253	7 723	7 349	7 287	7 261
32. Kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonala	5 350	4 566	5 036	4 565	4 536	4 783
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	47 983	45 201	42 998	44 919	43 513	42 992
34. Työministeriön hallinnonala	14 400	13 459	13 557	13 324	11 539	11 403
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	3 980	3 729	3 753	3 471	3 554	3 747
36. Valtionvelka	29 033	23 084	29 738	25 513	28 862	33 800
MENOT YHTEENSÄ	199 426	187 378	194 292	188 619	188 498	198 897

22. Valtiontalouden kassatulot[1], miljoonaa markkaa

Tulolaji	1994	1995	1996	1997	1998	1999**
Tulo- ja varallisuusvero	32 198	37 871	45 778	50 086	56 632	60 710
Korkotulojen lähdevero	1 379	1 229	1 280	1 001	687	700
Perintö- ja lahjavero	1 012	992	1 301	1 459	1 689	1 900
Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot yhteensä	34 589	40 092	48 359	52 546	59 008	63 310
Arvonlisävero	37 667	36 939	42 103	45 599	49 660	52 750
Vakuutusmaksuvero	1 549	1 551	1 581	1 637	1 742	1 800
Apteekkimaksut	346	357	391	426	449	465
Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut yhteensä	39 967	38 847	44 075	47 661	51 851	55 015
Tullit ja tuontimaksut	1 490	264	66	4	0	-
Valmisteverot	20 969	21 835	23 210	24 640	26 233	27 650
tupakasta	3 157	3 085	3 166	3 252	3 376	3 400
oluesta	1 391	-	-	-	-	-
alkoholijuomavero	5 122	6 807	7 008	7 160	7 187	7 400
polttoaineista	9 815	11 628	12 714	13 896	15 306	16 500
muut valmisteverot	1 483	315	322	331	364	350
Leimavero	2 116	2 030	2 047	781	255	10
Autovero	2 054	2 686	3 611	4 210	5 259	5 800
Oy Alko Ab:n ylijäämä	680	-	-	-	-	-
Muut verot ja veronluonteiset tulot	2 637	2 388	2 875	4 665	5 722	5 125
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	**104 502**	**108 713**	**124 244**	**134 507**	**148 328**	**156 910**
Sekalaiset tulot	17 052	26 716	31 228	31 684	37 203	27 160
Korkotulot ja voiton tuloutukset	7 042	9 121	8 550	7 034	7 960	6 490
Muut tulot yhteensä	24 094	35 837	39 778	38 718	45 163	33 650
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	**128 596**	**144 550**	**164 023**	**173 225**	**193 492**	**190 560**
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	7 306	7 922	9 893	8 412	10 752	11 612
Tulot ilman lainanottoa	**135 902**	**152 472**	**173 915**	**181 637**	**204 244**	**202 172**
Nettolainanotto	73 191	54 071	33 844	10 371	5 547	-
TULOT YHTEENSÄ	209 092	206 544	207 759	192 008	209 791	..

(1) Budjettitalouden ja budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen tulot.

23. Valtiontalouden kassamenot[1], miljoonaa markkaa

Menolaji	1994	1995	1996	1997	1998	1999*
Eläkkeet	11 543	12 088	12 519	12 901	13 358	14 050
Puolustusvoimien kalustohankinnat	3 732	3 022	3 697	4 468	4 809	3 600
Muut kulutusmenot	33 477	36 337	37 479	37 228	37 060	37 840
Kulutusmenot yhteensä	48 751	51 446	53 695	54 596	55 227	55 490
Valtionavut kunnille ym.	40 389	39 481	33 199	30 134	29 452	29 400
Valtionavut elinkeinoille	15 975	19 312	18 348	14 857	14 791	15 145
Valtionavut kotitalouksille yms.	43 981	42 488	40 450	38 421	37 340	37 350
Valtionosuudet kansaneläke- ja sairausvakuutusmenoista	763	1 168	5 358	6 567	7 381	8 205
Muut siirrot kotimaahan	4 798	4 545	5 380	4 280	5 620	4 500
Siirrot ulkomaille	2 249	6 649	7 306	7 689	8 295	8 670
Siirtomenot yhteensä	108 154	113 644	110 040	101 947	102 878	103 270
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	312	274	213	360	391	250
Talonrakennukset	1 204	1 052	1 257	1 253	1 070	0 410
Maa- ja vesirakennukset	2 221	1 882	1 856	1 703	1 990	1 700
Reaalisijoitukset yhteensä	3 738	3 208	3 326	3 316	3 451	2 360
Valtionvelan korot	21 964	25 799	29 988	24 617	31 537	30 995
Muut menot	265	537	- 59	19	-12	280
Muut menot yhteensä	22 229	26 336	29 929	24 636	31 525	31 275
Menot ilman rahoitustaloustoimia	**182 873**	**194 635**	**196 990**	**184 495**	**193 081**	**192 395**
Lainananto	7 721	7 120	7 354	9 401	10 496	9 200
Muut finanssisijoitukset	10 166	9 644	6 402	1 141	1 047	1 350
Finanssisijoitukset yhteensä	17 886	16 765	13 756	10 542	11 543	10 550
Menot ilman valtionvelan kuoletuksia	**200 759**	**211 399**	**210 746**	**195 038**	**204 624**	**202 945**
Valtionvelan nettokuoletukset	-	-	-	-	-	..
MENOT YHTEENSÄ	200 759	211 398	210 745	195 038	204 624	202 945

(1) Budjettitalouden sekä budjetin ulkopuolisten valtion rahastojen menot.

24. Valtiontalouden rahoitus[1], miljoonaa markkaa

	1994	1995	1996	1997	1998	1999**
Verotulot	104 502	108 713	124 246	134 507	148 328	156 910
Muut tulot	24 094	35 837	39 778	38 718	45 164	33 650
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	128 596	144 550	164 024	173 225	193 492	190 560
Tavaroiden ja palvelusten ostot	52 754	55 192	56 962	57 931	58 666	58 130
Siirtomenot	130 118	139 443	140 028	126 564	134 415	134 265
Menot ilman rahoitustaloustoimia	182 873	194 635	196 990	184 496	193 081	192 395
Tuloylijäämä (+)	**-54 277**	**-50 085**	**-32 966**	**-11 271**	**411**	**-1 835**
Finanssisijoitukset, netto	-10 580	-8 841	-3 862	-2 130	- 791	1 062
Nettorahoitustarve (-)	**-64 857**	**-58 926**	**-36 828**	**-13 401**	**- 380**	**- 773**
Nettolainanotto (+), nettokuoletukset (-)	**73 191**	**54 071**	**33 845**	**10 371**	**5 547**	**..**
Kassajäämä	**8 333**	**-4 855**	**-2 984**	**-3 030**	**5 167**	**..**

(1) Budjettitalous sekä budjetin ulkopuoliset valtion rahastot.

25. Valtion ja kuntien velka[1], miljardia markkaa

	1994	1995	1996	1997	1998*	1999**
Markkamääräinen	131,0	187,0	220,5	249,6	263,0	..
Valuuttamääräinen	176,6	172,3	175,0	168,6	157,4	..
Yhteensä 1)	307,5	359,3	395,5	418,2	420,3	423
%/BKT	59,0	64,0	67,3	66,1	61,3	59
Kuntien velka 2)	29,7	26,9	24,2	25,9	25,9	27

(1) Ilman valtion eläkerahastosta budjettitalouteen otettuja sisäisiä luottoja.
(2) Kunnat ja kuntayhtymät, vieras pääoma ilman saatuja ennakoita, lyhytaikaisen vieraan pääoman osto- ja siirtovelkoja ja keskinäisiä siirtoja.

26. Julkinen bruttovelka (EMU), miljardia markkaa

	1994	1995	1996	1997*	1998*	1999**
Valtio	278,0	296,5	312,1	322,1	312,5	305
Kunnat	24,4	22,4	19,6	19,1	20,1	20
Sosiaaliturvarahastot	1,9	0,4	0,1	0,1	0,1	0
Yhteensä	304,3	319,3	331,8	341,3	332,7	325
%/BKT	59,6	58,1	57,6	55,0	49,7	46,6

27. Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa markkaa

	1994	1995	1996	1997	1998	1999(a)
Tuotot						
Vakuutusmaksut	12 058	9 327	8 092	7 848	8 313	8 927
vakuutettujen maksut	5 250	2 059	318	144	8	253
työnantajain maksut	6 808	7 268	7 774	7 704	8 305	8 674
Valtion ja kuntien rahoitusosuudet	6 047	7 126	7 019	7 036	6 861	6 736
valtion rahoitus	1 336	2 424	6 544	6 957	6 861	6 736
kansaneläkkeisiin	22	33	4 167	4 201	4 007	3 850
perhe-eläkkeisiin	254	249	246	244	246	246
rintamasotilaseläkkeisiin	1 060	1 014	947	879	826	771
lapsen hoitotukeen	-	386	410	422	412	420
vammaistukeen	-	155	154	155	157	161
eläkkeensaajien asumistukeen	-	587	620	1 056	1 213	1 288
kuntien rahoitus	4 711	4 702	475	79	-	-
kansaneläkkeisiin	4 284	4 248	0	0	-	-
eläkkeensaajien asumistukeen	427	454	475	79	-	-
Erityistuotot	1 930	2 730	2 707	2 707	2 707	2 400
osuus lvv/alv-tuotoista	1 600	2 400	2 400	2 400	2 400	2 400
maksu vakuutuslaitoksilta	330	330	307	307	307	-
Sijoitusomaisuuden tuotot	20	46	665[b]	59	330	51
Muut tuotot	37	34	10	9	56	9
Yhteensä	20 092	19 263	18 493	17 659	18 267	18 123
Kulut						
Eläkkeet	19 112	19 264	18 886	18 468	17 758	17 295
kansaneläkkeet	17 257	17 452	17 131	16 765	16 119	15 698
varsinainen kansaneläke	15 131	15 257	14 904	14 490	13 791	13 268
eläkkeensaajien asumistuki	993	1 055	1 097	1 146	1 215	1 290
eläkkeensaajien hoitotuki	1 028	1 033	1 034	1 051	1 063	1 109
muut	105	107	96	78	50	31
perhe-eläkkeet	253	249	246	245	245	246
rintamasotilaseläkkeet	1 059	1 013	945	880	826	770
Lapsen hoitotuet	383	393	410	423	411	420
Vammaistuet	160	157	154	155	157	161
Muut etuudet	37	38	15	13	13	14
Toimintakulut	638	639	1231[c]	634	1228[d]	706
Yhteensä	19 787	19 941	20 131	19 115	18 999	18 015

(a) Kansaneläkelaitoksen arvio.
(b) Tuottoihin sisältyy 578 milj. mk arvonkorotuksia.
(c) Toimintakulut sisältävät 578 milj. mk toimieläkevastuun nopeutetusta kattamisesta aiheutunutta kertasuoritusta. Nopeutettu kattaminen toteutettiin sijoitusomaisuudella ja siihen tehdyillä arvonkorotuksilla.
(d) Toimintakulut sisältävät 517 milj. mk toimieläkevastuun kattamisen kertasuoritusta.

28. Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa markkaa

	1994	1995	1996	1997	1998	1999(a)
Tuotot						
Vakuutusmaksut	12 077	12 473	13 227	12 032	11 377	10 938
vakuutettujen maksut	8 278	8 112	8 606	7 849	6 933	6 363
työnantajain maksut	3 799	4 361	4 621	4 183	4 444	4 575
Takautumissuoritukset	61	48	40	37	60	59
Erityistuotot	200	-	-	-	-	307
osuus lvv-tuotoista	200	-	-	-	-	307
työterveyshuoltomaksut	-	-	-	-	-	-
Sijoitusomaisuuden tuotot	7	5	5	5	2	6
Muut tuotot	137	193	137	95	141	50
Kuntien osuus hammashuollosta	-	-	-	-	-	-
Valtion rahoitusosuus	720	-	-	-	-	255
Yhteensä	13 202	12 719	13 409	12 169	11 580	11 615
Kulut						
Suoritukset vakuutetuille(1)	9 326	9 499	9 595	9 895	10 185	10 722
päivärahat	2 621	2 525	2 373	2 385	2 510	2 680
äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat	3 145	3 064	2 876	2 829	2 805	2 860
lääkekorvaukset	2 459	2 707	3 002	3 288	3 359	3 620
lääkärinpalkkiokorvaukset	437	470	511	528	595	611
tutkimus- ja hoitokorvaukset	239	265	305	316	342	356
matkakorvaukset	425	468	528	549	574	595
Työterveyshuolto	641	585	553	641	673	710
Muut etuudet	1 009	1 036	1 054	1 109	1 167	1 267
Suoritukset terveyskeskuksille	-	-	-	-	-	-
Suoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	34	33	34	33	33	35
Toimintakulut	957	959	979	951	1 174	1 058
Yhteensä	11 967	12 112	12 215	12 629	13 232	13 792

(1) Sisältää myös työpaikkakassojen kautta maksetut korvaukset.
(a) Kansaneläkelaitoksen arvio.

29. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuuvelka (rahastot), miljoonaa markkaa

	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Vakuutusmaksut						
palkoista(1)	19 163	21 487	23 171	26 750	28 995	30 507
yrittäjätuloista(2)	2 560	2 619	2 670	2 754	2 893	3 065
yhteensä	21 723	24 106	25 841	29 504	31 888	33 572
Eläkkeet						
palkansaajat(1)	21 820	23 033	24 126	25 461	26 777	27 950
yrittäjät(2)	4 549	4 769	4 963	5 197	5 432	5 625
- siitä valtion rahoitus	2 294	2 357	2 411	2 417	2 369	2 306
yhteensä	26 369	27 802	29 089	30 659	32 209	33 576
Vastuuvelka 31.12.(3) (rahastot)	135 959	147 525	158 846	169 076	184 714	203 053
Vakuutusmaksut, % BKT:sta	4,6	4,9	5,1	5, 3	5,4	5,3
Eläkkeet, % BKT:sta	5,4	5,6	5,6	5, 5	5,5	5,3
Keskimääräinen TEL-maksu, % palkasta	14,4	18,5	18,6	20, 6	21,1	21,2
Laskuperustekorko, % (keskim. vuodessa)	9,0	8,5	6,5	6, 5	6,1[(a)]	5,5

Lähde: Eläketurvakeskus.
(1) TEL, LEL, TaEL ja MEL.
(2) MYEL ja YEL.
(3) Palkansaajien eläkelakien mukainen vastuuvelka.
(a) 6,0 % 1.4.1996 lähtien.

30. Veroasteet, prosenttia

	1995	1996	1997*	1998*	1999**
Veroaste(1)	**45,2**	**47,1**	**46,3**	**46,2**	**46,7**
välittömät verot	17,3	19,1	18,8	19,0	19,3
välilliset verot ja pakolliset maksut	13,6	14,4	14,5	14,6	14,7
pakolliset työeläkemaksut	8,1	8,3	8,2	8,3	8,5
muut pakolliset sosiaaliturvamaksut	6,2	5,3	4,7	4,3	4,3
Veroaste sektoreittain	**45,2**	**47,1**	**46,3**	**46,2**	**46,7**
valtio	21,9	23,7	23,9	24,2	24,6
paikallishallinto	9,9	10,6	10,3	10,2	10,2
työeläkelaitokset	7,0	7,3	7,3	7,3	7,5
muut sosiaaliturvarahastot	6,2	5,3	4,7	4,3	4,3
Euroopan unioni	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Tulonsiirrot julkiselta sektorilta yksityiselle	**27,2**	**25,7**	**24,3**	**22,6**	**21,7**
tukipalkkiot	3,3	2,7	2,5	2,3	2,1
työeläkelaitosten sosiaalivakuutus-etuudet	6,8	6,9	6,7	6,6	6,6
muut sosiaalivakuutusetuudet	8,2	7,8	7,0	6,1	5,8
muut tulonsiirrot	8,9	8,3	8,1	7,5	7,2
Nettoveroaste(2)	**18,0**	**21,4**	**22,0**	**23,7**	**25,0**
valtio	15,2	17,6	18,0	18,7	19,5
paikallishallinto	8,8	9,5	9,2	9,2	9,2
työeläkelaitokset	0,2	0,4	0,6	0,7	0,9
muut sosiaaliturvarahastot	-6,4	-6,2	-5,8	-5,1	-4,7
Euroopan unioni	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1
Nettosiirrot valtiolta kunnille	6,9	5,5	4,4	4,0	3,8

(1) Tulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille (ei sisällä pakollisia ryhmähenki- ja tapaturmavakuutus-maksuja) suhteessa bruttokansantuotteeseen.
(2) Nettotulonsiirrot yksityiseltä julkiselle sektorille.

31. Maksutase, miljoonaa markkaa

	1997*			1998*		
	Tulot	Menot	Tase	Tulot	Menot	Tase
Vaihtotase	277 434	241 809	35 625	299 424	259 294	40 130
Tavarat ja palvelut	249 677	197 048	52 628	270 292	208 939	61 353
Tavarat	213 793	153 726	60 066	231 704	164 956	66 749
Tavarakauppa	212 840	160 996	51 844	230 569	172 819	57 750
Tavarakaupan korjauserät	952	-7 270	8 222	1 136	-7 864	8 999
Palvelut	35 884	43 322	-7 438	38 587	43 983	-5 396
Kuljetus	8 954	10 016	-1 062	11 026	11 085	-60
Matkailu	9 908	11 402	-1 495	9 819	11 985	-2 166
Muut palvelut	17 022	21 903	-4 882	17 743	20 913	-3 170
Palkansaajakorvaukset	1 220	461	759	1 464	553	911
Pääomakorvaukset	20 254	33 634	-13 379	22 091	38 327	-16 237
Tulonsiirrot	6 283	10 666	-4 383	5 578	11 475	-5 897
Pääomansiirrot	1 296	0	1 296	873	0	873
	Saamiset	Velat	Netto	Saamiset	Velat	Netto
Rahoitustase	73 666	45 902	-27 764	126 116	107 256	-18 860
Suorat sijoitukset	27 449	10 975	-16 474	103 362	58 556	-44 806
Arvopaperisijoitukset	23 284	19 290	-3 993	20 615	25 499	4 884
Osakkeet	8 795	20 774	11 978	11 131	46 957	35 826
Joukkolainat	15 116	-4 259	-19 376	9 726	-19 243	-28 970
Rahamarkkinapaperit	-628	2 776	3 404	-242	-2 214	-1 972
Lainat / Talletukset	8 155	11 586	3 431	-978	8 283	9 261
Kauppaluotot	2 131	-1 955	-4 086	3 607	-29	-3 636
Muut erät	1 489	5 389	3 901	-1 237	18 807	20 043
Johdannaiset	371	616	246	-475	-3 860	-3 385
Valuuttavaranto	10 788		-10 788	1 221		-1 221
Virheelliset ja tunnistamattomat erät			-9 157			-22 143
Lisätietoja						
Yksityiset (yritykset ja muut)	26 481	31 382	4 901	56 152	54 759	-1 393
Julkisyhteisöt (valtio, kunnat ja työeläkelaitokset)	7 604	-2 887	-10 491	15 748	-8 254	-24 002
Suomen Pankki	10 276	-885	-11 161	431	-989	-1 420
Muut rahoituslaitokset	29 305	18 292	-11 013	53 785	61 740	7 955

Lähde: Suomen Pankki.
Saatavien lisäys +, vähennys -
Velkojen lisäys +, vähennys -

32. Pankkien otto- ja antolainaus vuoden lopussa, miljoonaa markkaa

	1994	1995	1996	1997	1998
Ottolainaus	288 743	306 231	296 140	303 711	315 346
Markkatilit	275 411	291 388	283 645	291 418	304 686
Verottomat tilit	162 021	173 207	188 926	207 313	218 100
Lähdeverolliset tilit	57 375	56 445	35 953	22 335	17 852
Muut verolliset tilit	56 018	61 721	58 767	61 771	68 728
Valuuttatilit	13 332	14 843	12 495	12 293	10 660
Antolainaus	311 761	291 291	289 144	291 989	326 772
Markkaluotot	264 683	258 167	265 015	275 743	309 066
Valuuttatilit	47 078	33 124	24 130	16 246	17 706

33. Yleisön kokonaisvelka vuoden lopussa luotonantajan mukaan, miljoonaa markkaa

	1994	1995	1996	1997	1998
Suomen Pankki	3 248	2 980	2 362	1 850	1 566
Kotimaiset talletuspankit	312 207	290 749	281 845	272 342	298 786
Ulkomaalaisten omistamat talletuspankit	255	2 459	3 952	5 799	9 313
Muut luotto- ja rahoituslaitokset	54 653	49 409	50 717	58 802	59 596
Vakuutuslaitokset	10 342	9 393	8 583	8 245	7 553
Julkisyhteisöt	150 818	140 976	126 094	119 714	114 612
Ulkomaat, pitkäaikainen	61 333	77 503	79 411	90 549	90 045
Yhteensä	592 856	573 469	552 964	557 301	581 471

34. Arvopaperimarkkinat, miljoonaa markkaa

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Osakeannit	10 439	12 155	3 067	2 470	1 952	4 608
Vaihtovelkakirjat ja optiolainat (1)	850	2 456	374	424	67	20
Joukkovelkakirjat (2)	49 113	46 072	71 860	75 419	66 343	73 380
siitä yritykset	2 311	4 053	691	3 151	2 383	2 728
rahoituslaitokset	10 018	9 899	4 556	9 049	6 795	4 518
valtio	36 512	31 528	66 557	62 139	57 165	66 134
Markkinoilta kerätty pääoma yhteensä	60 402	60 683	75 301	78 313	68 362	78 008
Pörssin vaihto						
osakkeet ja merkintäoikeudet	46 337	68 921	83 019	101 265	186 161	317 146
kokonaisvaihto	106 314	71 082	84 094	101 806	186 649	317 518

(1) Markkamääräiset, yritysten liikkeeseen laskemat yleisölainat.
(2) Markkamääräiset yleisölainat.

Liite n:o 2 Hallituksen esitykseen Eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2000 [1)]

VEROJÄRJESTELMÄN KAUTTA ANNETTAVA TUKI

[1)] Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi.

Verojärjestelmän kautta annettava tuki

Verojärjestelmän kautta annettava tuki aiheutuu poikkeamasta verotuksen perusrakenteesta. Verotuen tarkoituksena on tukea verovelvollista tai välillisesti muuta talouden toimijaa. Tässä esitettyjen verotukilaskelmien perusteet on kuvattu valtiovarainministeriön julkaisussa "Verotuet Suomessa" (1988). Laskelmat ilmestyvät vuosittain valtion talousarvioesityksen liitteenä. Nyt julkaistavien laskelmien viimeisin kaikki veromuodot kattava tarkasteluvuosi on 1997.

Verotuksessa ei vuonna 1997 tehty sellaisia lainsäädännöllisiä muutoksia, jotka olisivat vaikuttaneet mainittavasti verotukien kokonaismäärään. Se oli noin 46 miljardia markkaa.

Valtion tehtäväalueen mukaan tarkasteltuna eniten verotukia kohdistui sosiaaliturvaan, kaikkiaan 17 miljardia markkaa. Suurimmat yksittäiset verotuet — kunnallinen eläketulovähennys, työntekijöiden lakisääteisen eläkemaksun vähentäminen ja lapsilisien verovapaus — kattoivat alueen verotuista yli 70 prosenttia. Asuminen ja ympäristö saivat verotukea runsaat 10 miljardia markkaa, mikä on noin 800 miljoonaa markkaa enemmän kuin vuonna 1996. Asumisen verotuki koostui asuntovelkojen korkovähennyksestä sekä asumistuen, oman asunnon myyntivoiton ja asuntotulon verovapaudesta. Maa- ja metsätalouden verotuki oli 3,7 miljardia markkaa. Liikenne sai verotukea lähes yksinomaan arvonlisäverotuksen kautta. Yhteensä sen tuki oli 2,2 miljardia markkaa. Teollisuuden ja elinkeinojen verotuki oli 5,3 miljardia markkaa. Suurin osa, 3,2 miljardia markkaa, saatiin yritysten poistosäännösten perusteella.

Taulukoissa 1—4 esitetään valtion tehtäväalueille kohdistuneet verotuet sekä valtion siirtomenot. Taulukossa 5 on eritelty yksittäiset verotuet.

Lukujen merkitystä arvioitaessa on otettava huomioon, että verotuen poistaminen ei välttämättä lisää verotuloja vastaavalla määrällä, koska tuet vaikuttavat hintoihin ja verovelvollisten käyttäytymiseen.

*Taulukko 1. Taloudellisesti merkittävät verotuet veromuodoittain valtion tehtäväalueen mukaan 1996—1997, milj. markkaa**

	TVL ja siihen liittyvä verotus		EVL, MVL ja niihin liittyvä verotus		Välillinen verotus	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Yleinen hallinto	100	100	—	—	—	—
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—	—	—
Maanpuolustus	—	—	—	—	—	—
Opetus, tiede ja kulttuuri	800	800	—	—	—	—
Sosiaaliturva	17 100	17 000	—	—	40	40
Terveydenhuolto	—	—	—	—	600	700
Asuminen ja ympäristö	9 700	10 500	—	—	—	—
Työvoima	—	—	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	200	200	1 200	1 200	2 100	2 300
Liikenne	200	200	—	—	1 900	2 000
Teollisuus ja elinkeinot	1 600	1 600	3 200	3 300	400	400
Muut menot	800	500	—	—	—	—
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	3 700	4 800	—	—	900	1 100

* Taulukossa luvut on pyöristetty pääsääntöisesti täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

*Taulukko 2. Taloudellisesti merkittävät verotuet yhteensä valtion tehtäväalueen ja veronsaajan mukaan 1996—1997, milj. markkaa **

	Valtio		Muut veronsaajat		Yhteensä	
	1996	1997	1996	1997	1996	1997
Yleinen hallinto	40	45	40	45	80	90
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—	—	—
Maanpuolustus	—	—	—	—	—	—
Opetus, tiede ja kulttuuri	300	300	500	500	800	800
Sosiaaliturva	6 100	6 100	11 000	10 900	17 100	17 000
Terveydenhuolto	600	700	—	—	600	700
Asuminen ja ympäristö	8 400	9 200	1 400	1 300	9 700	10 500
Työvoima	—	—	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	2 800	3 000	700	700	3 500	3 700
Liikenne	2 000	2 100	100	100	2 100	2 200
Teollisuus ja elinkeinot	3 500	3 600	1 600	1 700	5 200	5 300
Muut menot	800	500	—	—	800	500
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	2 500	2 700	2 100	3 200	4 600	5 900

* Taulukossa luvut on pyöristetty pääsääntöisesti täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

*Taulukko 3. Taloudellisesti merkittävät verotuet valtion verotuksessa ja valtion siirtomenot tilinpäätöksen mukaan eri tehtäväalueilla 1996—1997, milj. markkaa**

	Verotuet		Siirtomenot		Muutos 97/96, %	
	1996	1997	1996	1997	Verotuet	Siirtomenot
Yleinen hallinto, Yleinen järjestys ja turvallisuus, Maanpuolustus	40	45	7 600	8 100	13	7
Opetus, tiede ja kulttuuri	300	300	18 800	18 900	0	1
Sosiaaliturva, Terveydenhuolto	6 700	6 800	47 500	44 800	1	–6
Asuminen ja ympäristö	8 400	9 200	3 200	2 900	10	–9
Työvoima	—	—	10 600	9 800	—	–8
Maa- ja metsätalous	2 800	3 000	11 300	11 300	7	0
Liikenne	2 000	2 100	800	800	5	0
Teollisuus ja elinkeinot	3 500	3 600	5 500	3 000	3	–45
Muut menot	800	500	2 900	2 800	–38	–3
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	2 500	2 700	—	—	8	—

* Taulukossa luvut on pyöristetty täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

*Taulukko 4. Taloudellisesti merkittävät verotuet valtion tehtäväalueen mukaan 1994—1997, milj. markkaa**

	1994	1995	1996	1997
Yleinen hallinto	100	100	100	100
Yleinen järjestys ja turvallisuus	—	—	—	—
Maanpuolustus	200	—	—	—
Opetus, tiede ja kulttuuri	800	800	800	800
Sosiaaliturva	16 400	17 300	17 100	17 000
Terveydenhuolto	400	600	600	700
Asuminen ja ympäristö	10 500	9 200	9 700	10 500
Työvoima	—	—	—	—
Maa- ja metsätalous	5 100	3 500	3 500	3 700
Liikenne	2 300	2 000	2 100	2 200
Teollisuus ja elinkeinot	5 700	5 700	5 200	5 300
Muut menot	1 100	1 000	800	500
Ei eriteltävissä tehtäväalueille	–1 200	4 400	4 600	5 900

* Taulukossa luvut on pyöristetty täysiksi sadoiksi miljooniksi. Verosanktiot on vähennetty verotuista.

Lyhenteet:

L	laki
A	asetus
ALVL	arvonlisäverolaki 1501/93
EVL	laki elinkeinotulon verottamisesta
MVL	maatilatalouden tuloverolaki
LVVL	liikevaihtoverolaki 559/91
ELVVL	liikevaihtoverolaki 532/63
ETVL	tulo- ja varallisuusverolaki 1240/88
TVL	tuloverolaki 1535/92
ETY	Euroopan Yhteisöjen neuvoston asetus

Taulukko 5. Eritellyt tiedot taloudellisesti merkittävistä verotuista valtion talousarvion tehtäväalueen ja veromuodon mukaan 1994—1999

Selite: * = ennakkolaskelma, ** = ennuste, — = ei mitään ilmoitettavaa, .. = tietoa ei käytettävissä

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1994	1995	1996	1997	1998*	1999**	
1. Yleinen hallinto							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Ulkomaan edustuksessa palvelevan ym. saamien eräiden korvausten verovapaus ETVL 53 § 1 k TVL 76 § 1 k	70	70	80	90	90	90	Suuruusluokka-arvio.
2. YK:n ja sen erityisjärjestöjen ulkomailla suoritetuista asiantuntijatehtävistä maksaman palkan verovapaus ETVL 53 § 2 k TVL 76 § 3 k	..	..	..	..	..	..	Ei arvioitavissa.
2. Maanpuolustus							
Välillinen verotus							
1. Puolustuslaitoksen eräiden ulkomaisten hankintojen liikevaihtoverottomuus Tulliverol. 15 § ELVVL 26 § LVVL 36 §	230	—	—	—	—	—	Liikevaihtoverottomuus johtuu tulliverolain perusteella myönnetystä tullittomuudesta. Poistettu 1994.
3. Opetus, tiede ja kulttuuri							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Yleishyödyllisen yhteisön verovapaus (pl. ev.lut. ja ortod. kirkko) ETVL 17 § 2 k ETVL 21 § TVL 21 ja 23 §	500	500	550	550	..	..	Suuruusluokka-arvio.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1994	1995	1996	1997	1998*	1999**	
2. Stipendien ja vastaavien verovapaus ETVL 64 § 1 mom 1 k TVL 82 § 1 mom 1 k	160	100	100	100	100	100	Opintorahan ja korkeakoulustipendien verovapaudesta aiheutuva tuki. Korkeakouluopiskelijoiden opintoraha tuli veronalaiseksi 1.7.1992 ja keskiasteen opiskelijoiden opintoraha 1.7.1994 lähtien.
3. Opintorahavähennys kunnallisverotuksessa TVL 105 §	140	190	190	190	180	180	
4. Sosiaaliturva							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Kansaneläkkeen lisien ym. verovapaus ETVL 55 § ja 57 § 9 k TVL 92 § 1, 2 ja 6 k	680	670	640	620	590	590	
2. Sotavammojen korvauksen verovapaus ETVL 56 § 2 mom 3 k TVL 80 § 3 k	450	440	370	360	340	320	
3. Toimeentulotuen verovapaus ETVL 57 § 1 k TVL 92 § 22 k	800	800	850	900	750	800	
4. Elatustuen ja elatusavun verovapaus ETVL 57 § 2 k ja 75 § 1 mom TVL 90 § ja 92 § 7 k	590	580	600	570	570	560	
5. Lapsilisien verovapaus ETVL 57 § 8 k TVL 92 § 5 k	3850	3600	3400	3150	3150	3100	
6. Erorahan verovapaus ETVL 57 § 11 k TVL 92 § 10 k	160	100	90	80	70	70	
7. Eläketulovähennys valtionverotuksessa ETVL 102 § TVL 100 §	70	70	50	20	20	10	

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1994	1995	1996	1997	1998*	1999**	
8. Invalidivähennys kunnallisverotuksessa ETVL 107 § TVL 104 §	200	190	160	130	130	130	
9. Kunnallisverotuksen eläketulovähennys ETVL 108 § TVL 101 §	4300	4500	4200	4100	4100	4000	
10. Invalidivähennys valtionverosta ETVL 146 § TVL 126 §	260	270	250	260	270	270	
11. Elatusvelvollisuus-vähennys valtionverosta ETVL 146 § 3 mom TVL 127 §	20	30	30	30	30	30	
12. Työntekijöiden lakisääteisen eläkemaksun vähentäminen TVL 96 § 1 mom	3000	3950	4700	5000	5300	5350	Laskelmissa otettu huomioon ainoastaan vakuutusmaksun vähentämisestä saatu tuki.
13. Työntekijöiden työttömyysvakuutus- ja työttömyyskassamaksun vähentäminen TVL 96 § 1 mom ja 95 § 1 mom 2 k	2000	2050	1750	1750	1800	1850	
Välillinen verotus							
1. Autoveron palautus invalideille L 1482/94 50—51 §	30	30	40	40	40	..	
5. Terveydenhuolto							
Välillinen verotus							
1. Lääkkeiden alennettu alv-kanta (12 %, vuodesta 1998 8 %) ELVVL 4 § 3 mom ja 18 § 1 mom LVVL 29 § ja 50 § ALVL 85 § 1 mom 5 k	400	620	640	670	1000	..	Suuruusluokka-arvio. Ennen vuotta 1995 verotuki aiheutui lääkkeiden liikevaihtoverottomuudesta.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1994	1995	1996	1997	1998*	1999**	
6. Asuminen ja ympäristö							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Omasta asunnosta saadun myyntivoiton verottomuus ETVL 73 § 1 mom 1 k TVL 48 § 1 mom 1 k	1900	1700	2300	2800	3000	3100	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu asuntojen nimellishintaisiin kauppasummiin ja arvioihin asuntojen omistusajoista. Sovellettu pääomatulojen verokantaa.
2. Asumistukien verovapaus ETVL 57 § 15 k TVL 92 § 15 k	1200	1200	1050	1000	1150	1250	
3. Velkojen korkojen sekä indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen (asuntovelat) L 953/74 ETVL 87—91 § TVL 131—134 §, 144 §	3500	3200	2400	2200	2300	2300	Tukeen sisältyy ylimääräinen korkovähennys.
4. Asuntotulon verovapaus L 505/73 1 § 2 mom	3000	3100	4000	4500	4500	4600	Suuruusluokka-arvio. Laskelma perustuu asuntojen arvostamiseen aravahinnoin ja 3 % tuottooletukseen. Verotukea laskettaessa kiinteistöveroa ei ole vähennetty.
Välillinen verotus							
1. Vesijohtoveden liikevaihtoverottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	120	—	—	—	—	—	Poistettu 1994.
2. Asuntorakennusten liikevaihtoverottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	800	—	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.
7. Maa- ja metsätalous							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Luonnonvaraisten marjojen, sienien yms. myyntitulon verovapaus ETVL 80 § 1 mom 5 k TVL 89 §	20	20	20	20	..	..	Suuruusluokka-arvio.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1994	1995	1996	1997	1998*	1999**	
2. Maatalouden sopeutumisvähennys TVL 149 a §	—	150	150	140	140	80	Vähennys myönnetään vuosina 1995—1999.
Maatilatalouden tuloverotus							
1. Maataloustuotteiden yksityiskäytön verovapaus MVL 4 §	250	250	250	260	..	..	Suuruusluokka-arvio.
2. Koneiden, kaluston ja laitteiden poistot MVL 8 § 4 mom	—	10	10	—	..	..	
3. Rakennusten hankintamenon poisto MVL 9 § 2 mom	60	40	30	60	..	..	Suuruusluokka-arvio.
4. Hankintatyön arvon verovapaus MVL 12 § ja 12 a §	240	240	240	240	..	..	Suuruusluokka-arvio.
5. Metsänhoitomaksun vähentäminen MVL 13 § 1 mom	50	50	50	50	..	..	Suuruusluokka-arvio.
6. Metsätuhoalueen verovapaus MVL 14 §	40	40	40	40	..	..	Suuruusluokka-arvio.
7. Metsätalouden puhtaan tulon arvostuskäytäntöön liittyvä verotuki MVL 11 §	600	500	500	500	..	..	Suuruusluokka-arvio.
8. Metsätalouden avustusten verovapaus MVL 11 §	80	80	80	80	..	..	Suuruusluokka-arvio.
9. Tasausvaraus MVL 10 a—c §	..	..	..	..	..	..	
1.—9. Verotuet yhteensä	1320	1210	1200	1230	..	..	
Välillinen verotus							
1. Liikevaihtoverotuksen alkutuotevähennysjärjestelmä ELVVL 4 § 1 mom ja 18 § 1 mom LVVL 47—49 §							

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1994	1995	1996	1997	1998*	1999**	
— kotim. kulutus ALVL 47—49 §, 107—108 §	4200	—	—	—	—	—	Bruttomääräinen alkutuotevähennyksen vaikutus. Poistettu 1995.
— vienti	710	—	—	—	—	—	Liikevaihtoverojärjestelmän kautta maksettua maataloustuotteiden vientitukea. Poistettu 1995.
2. Maatalouden tuotantopanoksiin sisältyvä piilevä liikevaihtovero (verosanktio)							
— investoinnit	–440	—	—	—	—	—	Kone-, kalusto- ja rakennusinvestointeihin sekä muihin tuotantopanoksiin sisältyvä liikevaihtovero, jota ei voida verotuksessa vähentää. Poistettu 1995.
— muut tuotantopanokset	–900	—	—	—	—	—	
3. Hinnanalennuskorvausten liikevaihtoverottomuus ELVVL 17 § LVVL 22 §	80	—	—	—	—	—	Alentaa budjetissa näkyviä hinnanalennuskorvauksia verotuen määrällä. Poistettu1994.
4. Elintarvikkeiden alennettu alv-kanta (17 %)	—	2100	2100	2300	2400	..	Vuodesta 1995. Suuruusluokka-arvio.
Kohdat 1—4 yhteensä	3650	2100	2100	2300	2400	..	
5. Rehujen liikevaihtoverottomuus ELVVL 4 § 2 mom ja 18 § 1 mom LVVL 27 §, 28 § ja 47 §							
— maatalous	(600)	—	—	—	—	—	Maatalouden käyttämien rehujen verottomuudesta aiheutuva tuki sisältyy kohdassa 1 esitettyihin lukuihin. Poistettu 1995.
— lemmikkieläimet ym. ALVL 52 §	90	—	—	—	—	—	
6. Lannoitteiden liikevaihtoverottomuus ELVVL 4 § 2 mom ja 18 § 1 mom LVVL 28 § ja 47 §							
— maatalous	(370)	—	—	—	—	—	Maatalouden käyttämien lannoitteiden verottomuudesta aiheutuva tuki sisältyy kohdassa 1 esitettyihin lukuihin. Poistettu 1995.
— muu ALVL 52 §	30	—	—	—	—	—	

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1994	1995	1996	1997	1998*	1999**	
8. Liikenne							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Merityötulovähennys EETVL 30 § L 455/85 ETVL 92—95 § TVL 97 §	180	170	160	160	160	180	
Välillinen verotus							
1. Henkilökuljetusten alennettu alv-kanta (6 %, vuodesta 1998 8 %) ELVVL 1 § LVVL 1 § ja 4 § ALVL 85 a § 1 mom 1 k	1000	880	900	950	890	..	Suuruusluokka-arvio. Ennen vuotta 1995 verotuki aiheutui henkilökuljetusten liikevaihtoverottomuudesta.
2. TV-lupien alennettu alv-kanta (6 %, vuodesta 1998 8 %) ALVL 85 a § 1 mom 3 k	—	200	210	220	200	..	Kohdistuu Oy Yleisradio Ab:n valtion radiorahastosta saamaan korvaukseen.
3. Tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien alv:n nollaverokanta ALVL 55 § ELVVL 3 § 1 mom a k LVVL 27 § 1 mom 1—2 k	650	640	670	700	750	..	Suuruusluokka-arvio. Ennen vuotta 1995 verotuki aiheutui lehtien liikevaihtoverottomuudesta.
4. Maa- ja vesirakentamisen verottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	400	—	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Sisältää jonkin verran myös muita kuin liikenteeseen kohdistuvia töitä. Poistettu 1994.
5. Taksien autoverohuojennus L 482/67 7 § ja 13 a § L 1482/94 28 §	120	130	140	140	140	..	Sisältää myös arvioidun liikevaihtoverohuojennuksen.
9. Teollisuus ja muut elinkeinot							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Kera Oy:n, Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n, Suomen Vientiluotto Oy:n ja Ekokem Oy:n verovapaus ETVL 16 § 1 mom 1 k TVL 20 § 1 mom 1 k	40	40	70	40	..	..	

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1994	1995	1996	1997	1998*	1999**	
2. Rajoitetusti verovelvollisen tuloverovapaus obligaatioiden ym. tuottamasta korkotulosta ETVL 9 § 1 mom 2 k TVL 9 § 2 mom	1500	1300	1300	1400	1400	..	Suuruusluokka-arvio.
3. Ulkomailla ansaitun palkkatulon verovapaus ETVL 54 § TVL 77 §	150	150	150	150	150	..	
4. Yhtiömiesvähennys TVL 148 §	150	100	70	30	20	..	
Elinkeinotulon verotus							
1. Kehitysalueiden ylimääräinen investointivähennys L 290/82	10	5	2	3	..	—	Vähennys koskee viimeistään 1989 tehtyä investointia.
2. Jäämaksuluokkavähennys L 433/81 6 §	40	20	5	2	..	..	
3. Toimintavaraus EVL 46 a §	10	40	-20	30	..	..	
4. Koneiden ja kaluston poistaminen EVL 30 § 3 mom ja 31 §	2400	2800	3000	3200	..	..	
5. Tuotannollisten investointien väliaikaisesti korotetut poistot L 462/93	350	40	—	—	—	—	
6. Kehitysalueiden vapaat tai korotetut poistot L 1003/75 2 § 1 mom L 290/82 2 § L 1073/89 L 1262/93	300	820	200	30	..	..	Suuruusluokka-arvio.
7. Teollisten investointien väliaikainen investointituki L 444/94	7	5	—	—	—	—	
1.—7. Verotuet yhteensä	3117	3730	3187	3265	..	..	

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1994	1995	1996	1997	1998*	1999**	
Välillinen verotus							
1. Palvelujen liikevaihtoverottomuus (majoitustoiminta, kauneuden- ja terveydenhoitopalvelut, virkistys- ja kulttuuripalvelut jne.) ELVVL 1 § LVVL 4 §	1600	—	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.
2. Työpaikkaruokailun liikevaihto verottomuus ALVL 53—54 § ELVVL 1 § LVVL 4 § ja 16 §	200	—	—	—	—	—	Ruokala- ja ravintolatoiminta on yleisesti liikevaihtoverollista. Poistettu 1995.
3. Elokuvanäytösten alennettu alv-kanta (12 %, vuodesta 1998 8 %) ALVL 85 § 1 mom 3 k	—	50	50	50	70	..	Vuodesta 1995. Suuruusluokka-arvio.
4. Viihdetilaisuuksien (yms.) alennettu alv-kanta (6 %, vuodesta 1998 8 %) ALVL 85 § 1 mom 4 k	—	30	30	30	30	..	
5. Liikuntapalvelujen alennettu alv-kanta (12 %, vuodesta 1998 8 %) ALVL 85 § 1 mom 4 k	—	..	..	..	..	..	Ei arvioitavissa.
6. Kirjojen alennettu alv-kanta (12 %, vuodesta 1998 8 %) ALVL 85 § 1 mom 6 k	—	120	130	140	200	..	Vuodesta 1995. Suuruusluokka-arvio.
7. Majoituspalvelujen alennettu alv-kanta (6 %, vuodesta 1998 8 %) ALVL 85 a § 1 mom 2 k	—	200	210	220	210	..	Vuodesta 1995. Suuruusluokka-arvio.
8. Kotimaisten polttoaineiden ja eräiden jäteaineiden liikevaihtoverottomuus ALVL 57 § ELVVL 3 § 1 mom b k ja 18 § 1 mom d k LVVL 27 § ja 47 §	350	—	—	—	—	—	Poistettu 1995.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1994	1995	1996	1997	1998*	1999**	
9. Maakaasun maahantuonnin liikevaihtoverottomuus ALVL 94 § ELVVL 3 a § ja 18 a § LVVL 36 § ja 47 §	280	—	—	—	—	—	Poistettu 1995.
10. Vientiä rasittava piilevä liikevaihtovero (verosanktio)	–1700	—	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.
10. Muut menot							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Obligaatioiden koron verovapaus L 878/85, L 412/69, L 785/81 L 952/85, L 726/88, L 1341/90	200	150	100	50	50	50	Verotuki korkotulon verovapauden osalta. Tuki on laskettu korkotulon lähdeveroprosentin mukaan.
2. Talletusten koron verovapaus L 1000/85 1 §, L 726/88 L 1341/90	900	900	700	500	500	500	Verotuki korkotulon verovapauden osalta. Tuki on laskettu korkotulon lähdeveroprosentin mukaan.
11. Ei eriteltävissä							
TVL ja siihen liittyvä verotus							
1. Ns. henkilökuntaetuuksien verovapaudet ETVL 49 § TVL 69 §	1000	1000	1100	1200	1300	1300	Suuruusluokka-arvio.
2. Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen vähentäminen ETVL 82 § 6 k TVL 95 § 1 mom 2 k	1050	1150	1200	1200	1150	1150	
3. Velkojen korkojen sekä indeksi- ja kurssitappioiden vähentäminen (muut kuin asuntovelat) L 953/74 ETVL 87—91 § TVL 144 § 6 mom	400	—	—	—	—	—	

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1994	1995	1996	1997	1998*	1999**	
4. Pienituloisten tilapäinen ansiotulovähennys kunnallis verotuksessa 1991—95 ETVL 167 b § TVL 145 §, 143 § 8 mom	560	500	480	1600	1600	2650	Vähennyksen laskentaperusteet muuttuivat vuosina 1997 ja 1999.
5. Luontoisetujen osittainen verovapaus ETVL 47 § TVL 64 §	900	800	700	600	600	620	
6. Erityisalojen matkustamiskustannusten korvauksen verovapaus ETVL 50 § TVL 71 § 2 mom	60	60	50	50	50	140	
7. Päivärahojen osittainen verovapaus ETVL 50 § TVL 73 §	220	170	150	120	110	120	
Välillinen verotus							
1. Eräiden rakennusten liikevaihtoverottomuus ELVVL 2 § 2 mom LVVL 3 §	200	—	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio, joka kattaa julkiset ja eiliikevaihtoverollisten toimintojen kuten pankkien ja vakuutusyhtiöiden toimitilarakennukset. Poistettu 1994.
2. Julkisen toiminnan välituotepanosten alempi keskim. alv-kanta	—	410	480	580	600	..	Vuodesta 1995. Suuruusluokka-arvio.
3. Muun toiminnan välituotepanosten alempi keskim. alv-kanta	—	100	120	190	190	..	Vuodesta 1995. Suuruusluokka-arvio.
4. Ravi- ja lemmikkieläinten myynnin ja maahantuonnin liikevaihtoverottomuus ELVVL 3 § 1 mom d k LVVL 27 §	10	—	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.
5. Kuljetusten tai palvelujen hintoihin sisältyvän liikevaihtoveron vähennyskelvottomuus (verosanktio)	-3700	—	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.

Verotuet tehtäväalueittain	Arvioitu verotuki milj. markkaa						Huomautuksia
Nimike / säännös	1994	1995	1996	1997	1998*	1999**	
6. Telepalvelujen ostohinnan vähennyskelvottomuus (verosanktio) ELVVL 1 § ja 17 § 2 mom LVVL 4 § ja 42 §	-900	—	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.
7. Investointien rajoitettu vähennysoikeus liikevaihtoverotuksessa pl. maatalouden investoinnit (verosanktio)	-1800	—	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Vain tuotannolliset investoinnit ja energiainvestoinnit ovat rajoitetusti vähennyskelpoisia. Poistettu 1994.
8. Muut liikevaihtoverotuksen puutteelliset vähennysoikeudet (verosanktio)	-1200	—	—	—	—	—	Suuruusluokka-arvio. Poistettu 1994.
Piilevä liikevaihtovero yhteensä (kohdat 5—8)	-7600	—	—	—	—	—	
Siitä							
— kotimaiseen kulutukseen kohdistuva osuus	-5900	—	—	—	—	—	
— vientiin kohdistuva osuus	(-1700)	—	—	—	—	—	Sisältyy teollisuuden ja elinkeinojen verotukiin.
9. Muuttotavarana tuotujen autojen veroton maahantuonti TulliveroL 14 § 1 mom 3 k ja 2 mom ETY 918/83 L 1482/94 25 § L 413/97 25 §	250	250	350	350	410	..	Suuruusluokka-arvio. Sisältää auto- ja moottoripyöräveron ja alv:n menetykset.